Bundel - Algemeen Bestuur van 15 mei 2024

Agenda bijlagen
- Notulen AB 15 mei 2024
- Besluitenlijst AB 15 mei 2024

1 Opening en vaststelling agenda

2 Ingekomen stukken en mededelingen

2.1 Overzicht ingekomen brieven
- 1- het Waterschapshuis - Concept jaarrekening en bestuursrapportage 2023
- 1 - Jaarrekening 2023 20240209 versie waterschappen
- 1 - concept AB voorstel vaststelling jaarrekening 2023 20240209
- 1 - BERAP2023-3 20240209 versie waterschappen
- 1 - BERAP2023-3 bijlagen 20240209 versie waterschappen
- 2 - ZLTO - Wateroverlast agrarische ondernemers in Goirle
- 3 - Brief hWh zienswijze ontwerpbegroting 2025
- 3 - AB Gr HWH voorstel ontwerpbegroting 2025
- 3 - hWh ontwerpbegroting 2025 versie zienswijze
- 3 - Gr HWH voorstel geactualiseerde begroting 2024
- 3 - hWh begroting geactualiseerd 2024 t.b.v. waterschappen
- 3 - Zienswijze De Dommel op Ontwerpbegroting 2025 het Waterschapshuis
- 4 - Federatie Dommelvisrecht - Lozingsvergunningen
- 5 - RNOB - Brief aanbieding jaarplan en begroting 2025 RNOB voor zienswijzen (def)
- 5 - Jaarplan 2025 RNOB versie voor zienswijzen
- 5 - Jaarplan RNOB 2025 in een oogopslag
- 6 - RNOB - Aanbiedingsbrief Samenwerkingsconvenant RNOB voor zienswijze
- 6 - RNOB concept convenant tbv zienswijze deelnemers
- 6 - RNOB oplegger bij convenant voor zienswijze deelnemers
- 6 - RNOB - De Raad aan zet in RNOB
- 6 - AgriFood Capital - Beter voedsel, beter leven
- 6 - NOBWerkt - Klaar voor de banen van de toekomst

2.2 Overzicht schriftelijke vragen van AB-leden
- 1 - Art. 58-vragen - Partij voor de Dieren - Hengelen is niet in de haak
- 2 - Art. 58-vragen - BBB - Vervolg op Nyrstars rommel niet IN maar UIT De Dommel
- 2 - Beantwoording art. 58-vragen - BBB - Vervolg op Nyrstars rommel niet IN maar UIT De Dommel
- 3 - Art. 58-vragen - 50Plus - Draagvlak - betere interactie met bewoners
- 3 - Beantwoording art 58-vragen - 50PLUS - Draagvlak en meer interactie
- 4 - Art. 58-vragen - CDA - Wateroverlast
- 4 - Beantwoording art. 58 vragen - CDA - Wateroverlast
- 5 - Art. 58-vragen BBB - Bijna Gaslek bij Eindhoven
- 5- Art. 58-vragen - BBB - Bijna Gaslek bij Eindhoven bijlage 1
- 5- Art. 58-vragen - BBB - Bijna Gaslek bij Eindhoven bijlage 2
- 5 - Beantwoording art. 58 vragen - BBB - Bijna Gaslek bij Eindhoven
- 6 - Art. 58 vragen - Water Natuurlijk - Zwaar gif op pachtpercelen - glyfosaat

2.3 Memorie van antwoord
- Memorie van antwoord tbv AB 20240515
- 2.3 Motie 1 - Ongebouwd - Watertransitie programmatische aanpak 2024-2027

3 Notulen en toezeggingen

3.1 Vaststelling notulen en besluitenlijst van de vergadering van het algemeen bestuur d.d. 28 februari 2024
- 20240228 Notulen AB
- Besluitenlijst Algemeen Bestuur 28 februari 2024

3.2 Overzicht acties en toezeggingen
- Overzicht Acties en Toezeggingen na AB 28 februari 2024

4 Bestuur, communicatie en financiën

4.1 Burap 2023-3 en Jaarstukken 2023
- Dossier 3766 voorblad

AB-Voorstel Burap 2023-3 en Jaarstukken 2023
2023 Jaarverslag Waterschap De Dommel getekend
Getekende Controleverklaring 2023 - WDD
Bijlagenboek 2023 definitief
2023 Accountantsverslag WDD
Reactie auditcie op jaarstukken 2023 dd 29 maart 2024

4.2 Resultaatbestemming 2023
Dossier 3777 voorblad
AB-voorstel Resultaatbestemming 2023

4.3 Reserves en weerstandsvermogen
Dossier 3686 voorblad
AB-Voorstel Risicoanalyse weerstandsvermogen en calamiteitenscenario's
WDD Concept rapportage Risicoanalyse Weerstandscapaciteit 07-11-2023
4.3 Motie 1 - CDA - Bespreking Algemene Reserves bij Voorjaarsnota 2025

5 Watersysteem

6 Waterketen en schoon water

6.1 Vaststellen anti-afhaakregeling marktconforme toepassing
Dossier 3704 voorblad
AB-voorstel Anti-afhaakregeling 2024
Bijlage 1 - Ledenbrief Voortzetting anti-afhaakregeling met martkconformiteitstoets
Bijlage 2 - Modelregeling marktconforme anti-afhaakregeling gereed
Bijlage 3 - Handleiding marktconforme anti-afhaakregeling AM

7 Rondvraag

8 Sluiting

Kenmerk: 202975

Notulen van de openbare vergadering van het Algemeen Bestuur van Waterschap De Dommel op 15 mei 2024 in Boxtel

Voorzitter *E. de Ridder, watergraaf*

Secretaris *H.J. Kielenstijn, secretaris-directeur*

Aanwezig:
de leden: F.H.G. Aarts (50PLUS), mw. C.J.W.M. Aerdts (Water Natuurlijk), mw. M.W.A. Bemelmans (Water Natuurlijk), P. van Benthem (PvdA), M.G.M. de Bijl (Water Natuurlijk), M.M.F. Dewachter (Water Natuurlijk), J.W.M. van Gerven (Werken aan Water), J.J.M. Jacobs (CDA), mw. M.C.H. Jansen (BBB), mw. B.W.A.M. Kisters (VVD), J.W.M. Kuppens (VVD), J. Lammers (PvdD), V.E.C. Lokin (Natuurterreinen), E. Niemeijer (BBB), E. Overvelde (PvdD), S.J. Peeters (VVD), B.F.A.M. van Rijckevorsel (Natuurterreinen), mw. M.M. Ruijs (Water Natuurlijk), mw. M.P. van Santvoort, A.T.J.M. van Selst (BBB), mw. V.T.C. Slegers (Water Natuurlijk), B. Steunenberg (VVD), M.J.P.A. Tholen (Ongebouwd), F.L.M. Tijhof (PvdA), M. Tollenaar (Water Natuurlijk), C.A.A.A. Tönissen (PvdA), M.W.J. Verhees (PvdD), G.A.C.M. Verhoeven (CDA) en mw. M.H.E. van der Zanden-van Rooij (Ongebouwd).

Afwezig:
Het lid: M.J.H. van de Ven (BBB).

Notulist:
R. Boot.

1. Opening en vaststelling agenda

De voorzitter opent de vergadering met de bede en heet de aanwezigen hartelijk welkom.
Hij verwelkomt met name Jeske Louer en Mark Timmermans, bestuursadviseurs die het proces bestuurszaken de komende tijd zullen versterken. Mevrouw Louer houdt zich de komende tijd vooral bezig met alles wat het AB nodig heeft aan ondersteuning. Zij zal voor het AB het eerste aanspreekpunt zijn.
Hij deelt mede dat bericht van verhindering is ingekomen van de heer Van de Ven, die op huwelijksreis is.
Hierna trekt hij nr. 26, zodat eventuele hoofdelijke stemmingen zullen aanvangen bij de heer Tönissen.
Hij wijst er nog op dat er voor alle AB-leden een folder op tafel ligt met “feiten en cijfers” van De Dommel en dat De Dommel het enige waterschap is met twee landskampioenen voetbal!

De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

2. Ingekomen stukken en mededelingen

2.1 Overzicht ingekomen brieven

Dit overzicht wordt voor kennisgeving aangenomen.

2.2 Overzicht schriftelijke vragen van AB-leden.

Dit overzicht wordt voor kennisgeving aangenomen.

2.3 Memorie van antwoord.

Dit stuk wordt voor kennisgeving aangenomen.

De voorzitter merkt op dat na overleg in het fractievoorzittersoverleg is besloten bij dit agendapunt de mogelijkheid te bieden een motie in te dienen.

Mevrouw Van der Zanden dient een motie in, mede namens 50PLUS, Werken aan Water, CDA, Natuurterreinen, AWP, VVD en BBB.

"Constateringen:

- *De concept beleidsnota "Referentie voor schade aan landbouwgewassen", geagendeerd in commissie VWDV om wensen en bedenkingen mee te geven aan het DB, heeft vragen opgeroepen bij diverse fracties van het AB over het te volgen proces bij de uitvoering van het Handelingsperspectief Watertransitie.*
- *Er is geen eenduidige visie over de impact van de Watertransitie.*
- *Het ontbreekt aan duidelijkheid welke concrete stappen gezet gaan worden ten behoeve van de Watertransitie. Ook is onbekend hoe deze stappen weggezet worden in de tijd.*
- *Er liggen veel kansen om de samenwerking met het gebied beter vorm te geven, maar het is nog een zoektocht hoe dit vorm te geven.*

Toelichting:

- *Om te beginnen enkele citaten uit het Handelingsperspectief Watertransitie:*
  - *De watertransitie zal alleen succesvol zijn als we die samen met het gebied vormgeven.*
  - *Maar we tonen ons hierbij zelf ook een partner van deze beweging, door een activerende, faciliterende en stimulerende houding.*
  - *Onze aanpak omvat de volgende uitgangspunten: Gebiedsgerichte aanpak: samenwerking met onze partners en grondeigenaren in gebiedsprocessen Aanspraak maken op middelen BPLG en NPLG. Inzetten op wat ons gebied nodig heeft om toekomstbestendig te worden. Ontwikkelen van nieuwe instrumenten, stimuleringsregelingen ed. om onze partners concreet te ondersteunen.*
  - *In de gebiedsprocessen willen we samen met onze gebiedspartners een nieuw perspectief bepalen dat past bij een toekomstbestendige leefomgeving.*
- *Het zinvol is om het vastgestelde Handelingsperspectief toe te lichten en de uitwerking, vorm en aanpak nader te bespreken met het huidige Algemeen Bestuur en belanghebbenden:*
  - *Het is wenselijk om tot een beter gezamenlijk beeld te komen bij de rol van ons waterschap en de vormgeving van de watertransitie.*
  - *Door de mogelijke impact en perspectief voor Natuur, Landbouw en Stedelijk gebied beter te duiden, kunnen in de vervolgstappen nog beter gewogen besluiten genomen worden.*
  - *Om het handelingsperspectief verder vorm te geven voor de korte termijn, is het zinvol concrete stappen, uitgezet in een helder tijdspad te benoemen, waarbij ruimte is voor ideeën van AB leden en belanghebbenden.*

Verzoekt het DB om:

- *Op korte termijn, voor het zomerreces, een informatieve AB-bijeenkomst te beleggen rond de Watertransitie.*
- *Daarin te bespreken:*
  - *Aanleiding, vorm en aanpak van de instrumenten voor de watertransitie worden toegelicht.*
  - *Mogelijke impact en perspectief voor natuur, landbouw en stedelijk gebied worden besproken.*
  - *Het vormgeven van samenwerking met belanghebbenden tot nu toe en ruimte voor inbreng van ideeën voor verbetering hierin.*
- *Komen tot een programmatische aanpak van de diverse onderdelen (documenten en acties) die vorm en inhoud gaan geven aan de Watertransitie en de bestuurskalender daarop aanpassen."*

De heer Dewachter zegt dat zijn fractie de strekking van de motie ondersteunt. In de vorige bestuursperiode is er een waterhuishoudingsplan vastgesteld met een verre horizon. Vlak voor de verkiezingen moest er ter verheldering een tussenstap worden gemaakt op het gebied van watertransitie. Er is een

handreiking uitgekomen. Bij de opstelling van het bestuursakkoord is uitgegaan van die stukken en voor zijn fractie is het beleid duidelijk. Intussen is dit AB ruim een jaar bezig. Het ontbreekt eigenlijk aan een overzicht, een planning in de tijd, een programma wanneer welke stukken komen. Hij kan dus alleen maar onderschrijven dat er behoefte is aan wat in de motie wordt gevraagd.

De heer Van Benthem merkt op dat zijn fractie ervoor heeft gekozen de motie niet mede te ondertekenen, maar hij steunt het verhaal van de heer Dewachter en dus de geest en de doelen van de motie. Hij meent dat de handreiking binnen de watertransitie als ondersteuning van beleid kan worden gezien.

Mevrouw Lammers onderschrijft de geest van de motie. Iedereen is gebaat bij een programmatische aanpak met heldere concrete stappen. De motie is wel gekoppeld aan een beleidsstuk “Referentie voor schade aan landbouwgewassen”. Haar fractie benadrukt dat de motie de watertransitie op geen enkele wijze mag vertragen. Zij ziet zelfs liever een versnelling.

De heer Lokin heeft begrip voor de behoefte die is geventileerd in de motie. Er zijn met het vorige AB afspraken gemaakt bij de visie watertransitie en daarna in het handelingsperspectief. Er is dus een formeel kader om dingen uit te werken, maar het is goed om tijdens de rit even te kijken wat er was afgesproken, wat de stand van zaken is en hoe een en ander verder moet worden georganiseerd. Het DB doet dat graag; het is er zelfs al aan begonnen in het “interne transitiepad 2030”. Daarin zijn alle in de motie genoemde punten op een rijtje gezet. Hij maakt een klein voorbehoud. Als dit in de volgende AB-vergadering aan de orde moet komen, weet hij niet of het al een programma mag heten. Dat is wellicht wat ambitieus. Er is geen eenduidige definitie van een programmatische aanpak, maar hij zal zijn best doen om die zo gestructureerd mogelijk voor te leggen. In de motie wordt geen uitgewerkt plan gevraagd, maar een overzicht om op basis daarvan te komen tot een programmatische aanpak. Dat kan het DB zeker bieden.

De voorzitter concludeert dat het DB de motie overneemt en de opdracht aanneemt.

De heer Verhoeven vraagt of het DB nu doorgaat met de watertransitie, zoals de PvdD bepleit, of dat besluiten rond de financiële en de technische afwikkeling schade aan gewassen worden aangehouden. Hij heeft gemerkt dat zelfs bij de ambtenaren enige onduidelijkheid bestaat over de precieze invulling van de schaderegeling.

De heer Van Gerven stelt dat niet alles is gebaat bij een tijdpad. De impact en het perspectief voor de verschillende partners moeten breder worden opgepakt. Sommige partijen ervaren de watertransitie als een dictaat. Hij leest de motie zo dat het DB aan de slag gaat om er een product van te maken dat op draagvlak kan rekenen. Het moet dus geen dogma van bovenaf zijn.

Mevrouw Lammers meent dat het antwoord op de vraag van de heer Verhoeven een hoop duidelijk zal maken. Haar fractie zal tegen de motie stemmen als de boel “on hold” wordt gezet.

De heer Dewachter wijst erop dat in de motie niet staat dat de boel moet worden stilgelegd. De opdracht is om voor de zomervakantie een goed gesprek te voeren met tekst en uitleg, programmatisch in de tijd gezien, wanneer wat moet gebeuren. Daarbij zal ongetwijfeld ook aan de orde komen wanneer je dat goed vorm kunt geven. Iedereen is zich terdege bewust dat de watertransitie voor alle

belanghebbenden niet alleen van eminent belang is, maar ook ingrijpend. Bij sommige dingen zul je dus goed moeten kijken hoe je die geïmplementeerd krijgt. Maar hij is er niet voor om dingen stil te leggen. Bovendien zijn er in de commissie besluiten genomen en zijn er dingen opgehaald waar het DB zijn voordeel mee doet. Overigens verwacht hij niet dat er voor de zomervakantie nog zwaarwegende besluiten worden genomen op dit vlak. Hij neemt aan dat het DB met verve gaat werken aan de bijeenkomst.

Mevrouw Van der Zanden is het met de heer Dewachter eens dat genomen besluiten niet moeten worden omgekeerd. Zij vindt wel dat het goed is het proces door te lopen voordat er onomkeerbare stappen worden genomen. Maar gezien het geplande tijdstip voor de bijeenkomst, maakt zij zich daarover geen zorgen.

De heer Tönissen vraagt of dat betekent dat de zaak wordt stilgelegd of niet.

Mevrouw Jansen vindt het belangrijk dat het besluit dat in de commissie is genomen, ook in het AB wordt genomen. Volgens haar wordt er in de commissie niet gestemd over bepaalde stukken.

De voorzitter wijst erop dat het gaat om een ontwerpbesluit dat het DB aan de commissie heeft voorgelegd. Vervolgens zal het DB met de input van de commissie een definitief besluit nemen. Dat is de procedure op dit dossier. Niet alles wat in de commissie wordt besproken, gaat naar het AB. Wat dit punt bijzonder maakt, is dat er in de memorie van antwoord, naar aanleiding van vragen in de commissie, aan wordt gerefereerd. Daarom is het mogelijk er een motie over in te dienen, maar niet om een debat te voeren over het onderwerp als zodanig.

De heer Verhoeven stelt dat hij tijdens de behandeling in de commissie heeft gezegd dat hij dit graag als bespreekpunt terug wil zien in het AB. Daarop is niet gereageerd. Hij heeft ook bij bestuurszaken aangegeven dat hij dit graag als bespreekpunt op de agenda wil hebben. Tot deze week is nooit gezegd dat dit niet op de agenda zou komen. Als zoiets nog een keer voorkomt, verzoekt hij de voorzitters van de commissie duidelijk mede te delen dat er sprake is van een advies van de commissie. Hij heeft nooit de indruk gehad dat de commissie een besluit nam. Volgende keer moet er duidelijker worden gecommuniceerd.

De voorzitter merkt op dat dit ook in het fractievoorzittersoverleg al is gezegd, met daarbij de toelichting dat het daarom niet op dit moment op de agenda komt.

De heer Lokin zegt dat het DB doet wat het is opgedragen: het voorbereiden van voorstellen en het uitvoeren van wat het AB heeft bepaald binnen de kaders. Een van de opdrachten waarvoor het DB een mandaat heeft, is het uitwerken van de watertransitie. Een van de acties daarin is het vaststellen van de schaderegeling landbouwgewassen en het koppelen van een ijkmoment. Dat is een bevoegdheid van het DB. Het DB wilde van de commissie horen hoe wordt aangekeken tegen het voorgenomen besluit van het DB. De geluiden die zijn opgehaald, worden meegenomen in de verdere uitwerking.
De motie vraagt om het AB nog een keer het hele draaiboek voor te leggen, alsmede de voorzienbare consequenties van de watertransitie en het handelingsperspectief. Dat zal het DB doen en dat zal wellicht helpen om in toekomstige gevallen te kijken of de rolverdeling goed is en of het DB bepaalde dingen wellicht niet moet doen en of er een reden is om de mandaatregeling aan te passen. Wat het DB betreft is dat nu niet aan de orde.

De voorzitter constateert dat de motie wordt overgenomen door het DB.

Mevrouw Van der Zanden zegt desgevraagd dat stemming dan niet nodig is.

3. Notulen en toezeggingen.

3.1 Vaststelling notulen en besluitenlijst van de vergadering van het algemeen bestuur van 28 februari 2024.

De notulen en besluitenlijst worden zonder hoofdelijke stemming vastgesteld.

3.2 Overzicht acties en toezeggingen.

De heer Tollenaar wijst erop dat in de ingetrokken motie van Water Natuurlijk over de herijking van de P&C-cyclus ook het verzoek stond om de commissie BCF mee te nemen in de herijking. Hij wil weten welke stappen daartoe zijn gezet, omdat het DB graag hoorde wat de behoefte is van het AB.

De voorzitter zegt toe dat dit punt wordt opgenomen in het overzicht.

Het overzicht wordt voor kennisgeving aangenomen.

4. Bestuur communicatie en financiën.

4.1 Burap 2023-3 en Jaarstukken 2023.

Voorstelnr.: 184937

Mevrouw Aerdts merkt op dat Water Natuurlijk blij is dat het waterschap weer een goedkeurende verklaring heeft. Maar zij onderschrijft ook de punten die de auditcommissie op tafel heeft gelegd. Zij maakt zich zorgen over het feit dat er een groot verschil zit tussen de jaareindeverwachting II en de jaarrekening, want op de jaareindeverwachting II worden de tarieven gebaseerd. Je ziet nu dat gebouwd behoorlijk te veel heeft betaald.
Zij maakt zich ook zorgen over de cijfers van dit jaar. Vandaar de vraag om het AB mee te nemen in de herijking van de P&C-cyclus, want het is half mei en er is nog geen cijfer bekend bij het AB. De tarieven zijn vastgesteld op 96%, maar als het nu bij de 100% zit, is er een gat van 4%. Zij vindt dat het AB eerder op de hoogte moet worden gesteld, zeker als er tegenvallers zijn ten opzichte van de verwachting van 96%.
Met de toezegging over het tarief gebouwd is zij tevreden. Het is wel jammer dat dit niet in de huidige resultaatbestemming zit.

De heer Aarts sluit zich daarbij grotendeels aan. Ook hij maakt zich zorgen over dit jaar en de toekomst.

De heer Van Benthem zegt dat hij dezelfde vragen heeft als Water Natuurlijk en de auditcommissie.

De heer Verhoeven merkt op dat de auditcommissie uitvoerig heeft gesproken met de accountant over zaken als de BTW en de financiële onderbouwing van de projecten. Er is door de organisatie goed aangegeven hoe de problemen worden opgelost. Zijn fractie zal volgend jaar controleren of dat allemaal is gebeurd en gaat akkoord met het voorstel.

Mevrouw Van der Zanden complimenteert de organisatie met de leesbaarheid van het stuk.

De heer Van Rijckevorsel zegt dat hij helaas niet aanwezig kon zijn in de commissie. Als punten van aandacht had hij de ambities met de watertransitie willen noemen en het voldoende beschikbaar stellen van capaciteit om de watertransitie te realiseren. Niet alleen bij De Dommel, maar ook bij Brabantse Delta wordt er, als er binnen gebiedsprocessen een beroep wordt gedaan op het waterschap, aangegeven dat er helaas geen capaciteit is. Maar hoe wil je de watertransitie realiseren als er bij voorbeeld geen hydroloog beschikbaar is. Zijn oproep is om kritisch te kijken hoe voldoende capaciteit kan worden vrijgemaakt en op wie het waterschap een beroep zou moeten doen. Dat geldt overigens niet alleen voor de GGA's, maar voor het hele gebied.

De heer Overvelde stelt verrast te zijn dat de hersteldoelen voor biodiversiteit op schema liggen. Hij heeft in het verleden een motie ingediend over de ecologische toestand en de ecologische potentie. Die was weliswaar iets meer toegespitst op de KRW, maar hij vraagt zich af of het mogelijk is in de voorjaarsnota concreet met heldere doelen zichtbaar te maken welke hersteltrajecten er gaande zijn op het gebied van biodiversiteit en hoe die in kaart worden gebracht. Daarmee kan het AB zijn controlerende functie goed uitvoeren.

Mevrouw Van Santvoort merkt op dat de AWP erop heeft aangedrongen om, zoals de auditcommissie ook wil, de jaarrekening niet of in ieder geval zo min mogelijk te laten afwijken van de jaareindverwachting van de burap.

De heer Steunenberg geeft aan dat hij als lid van de auditcommissie veel nieuwe termen heeft leren kennen, zoals SiSa en SNB. Hij hoopt dat de andere AB-leden wel hebben begrepen wat met al die termen wordt bedoeld.
Door mevrouw Aerdts is al aangestipt dat de auditcommissie veel toezeggingen heeft gekregen dat de aandachtspunten in het accountantsverslag ook worden meegenomen. Ook hij spreekt zijn zorgen uit over het verschil tussen de jaarrekening en de tussentijdse cijfers. Hij kijkt uit naar de volgende vergadering als burap-I van dit jaar op de agenda staat.

De heer Niemeijer zegt dat hij niets heeft toe te voegen aan wat al is gezegd.

De heer Lokin erkent dat gebouwd substantieel te veel heeft betaald. Het gaat om ongeveer € 1,7 miljoen over de afgelopen acht jaar. Hij heeft in de commissie BCF toegezegd dat het DB dat graag wil voorleggen, want niet het DB gaat over de reserves, maar het AB. Gelet op de grootte van het bedrag, moet het AB een goede indruk krijgen van de consequenties. Er is per abuis te veel opgehaald en dat moet in de loop van de komende jaren worden teruggestort. Het lijkt hem goed dat niet terloops te doen door een kleine wijziging in de resultaatbestemming. Dat komt volgende keer op de agenda, samen met de voorjaarsnota.
Hij heeft weer de enigszins bekende oproep gehoord om het AB mee te nemen, omdat het tot nu toe geen inzicht heeft en niet weet of er tegenvallers zijn. Dat weet het DB ook niet. Om de vier maanden wordt het net opgehaald en aan de hand van die rapportage wordt het gesprek gevoerd met het AB. Het DB heeft de afspraak met de ambtelijke organisatie dat rekeningen onverwijld worden gemeld, zodat het DB niet maandenlang blijmoedig besluit en later ontdekt dat de pot leeg was of nog veel te vol zat. Er is hem niets ter ore gekomen dat aanleiding geeft om het met het AB te delen. De periode is eind april afgelopen. Dus er wordt nu ambtelijk volop gewerkt aan de consequenties. Er is geen reden om te wanhopen of om het AB al ongerust te maken.
Het is niet echt de bedoeling van dit agendapunt om punten in te brengen die je relevant vindt voor de toekomst, zoals de heer Van Rijckevorsel deed. Hij zal die meenemen als aandachtspunten bij de voorbereiding van de voorjaarsnota. Hij

hoopt het AB dan aangenaam te verrassen met voorstellen die passen bij de belangen.
Hij wijst mevrouw Van Santvoort erop dat het DB doet wat het afspreekt, maar hij heeft in de commissie BCF al gezegd dat er sprake is van een dynamische wereld die zich niet aan alle verwachtingen houdt. Er is bij voorbeeld onzekerheid over de kaders van het Rijk en Europa voor een van de sectoren waarmee De Dommel volop te doen heeft: de landbouw. De leveranciersmarkt ziet nogal in de knoop. En de financiële wereld doet van alles wat niet is voorzien. Aan de meeste zaken kan het waterschap niets doen, maar als het DB kan ingrijpen, informeert het AB daarover tijdig. Wij hebben wel het voornemen en dat kunnen wij niet altijd helpen. Het zou hem verbazen als er niet ook dit jaar wat verschillen zijn, maar die zal hij dan rapporteren. Het DB doet zijn uiterste best, maar kan geen ijzer met handen breken.
Hij stelt dat de aanname van de heer Steunenberg dat de opmerkingen van de auditcommissie worden meegenomen door het DB en in de volgende cyclus worden verwerkt, juist is.

Zonder hoofdelijke stemming wordt overeenkomstig het voorstel besloten.

4.2 Resultaatbestemming 2023.
Voorstelnr.: 188050.

Zonder hoofdelijke stemming wordt overeenkomstig het voorstel besloten.

4.3 Reserves en Weerstandsvermogen.
Voorstelnr.: 159940.

De heer Verhoeven stelt dat zijn fractie zich grote zorgen maakt over de toekomst van de financiën. Wat heb je eraan om voor de kinderen een betere aarde achter te laten, als je die kinderen een lege portemonnee en veel schuld geeft? Hij verzoekt het DB om bij de voorjaarsnota met een goede uitleg duidelijkheid te geven over de meerjarenbegroting, zodat het AB het juiste besluit kan nemen over de algemene reserves. Er is al eens toegezegd dat er over de reserves zou worden gesproken. Het lijkt hem goed dat tegelijk met de voorjaarsnota te doen. Daarom dient hij de volgende motie in, die mede is ondertekend door mevrouw Van der Zanden:

"Constateringen:
- *Het algemeen bestuur heeft kennis genomen van het voorstel om het weerstandsvermogen te verhogen naar € 10,6 miljoen.*
- *Het CDA maakt zich zorgen over de toereikendheid van de algemene reserves op de lange termijn in relatie tot de gestelde doelstellingen zoals benoemd in het bestuursakkoord.*
- *Het is essentieel voor het waterschap om voldoende financiële middelen te hebben om onvoorziene tegenvallers op te vangen en de continuïteit van de taken te waarborgen.*

Toelichting:
Het CDA is van mening dat het verhogen van het weerstandsvermogen een stap in de goede richting is om de financiële stabiliteit van het waterschap te versterken. Echter, gezien de ambitieuze doelstellingen die zijn vastgelegd in het bestuursakkoord, is goed om voor de algemene reserves kaders aan te geven. We moeten ervoor zorgen dat we niet alleen voldoende middelen hebben om tegenvallers op te vangen, maar ook dat we een lange termijn visie hebben op de financiering van onze doelen.
Verzoekt het dagelijks bestuur:
1. *Om tijdens het volgende Algemeen Bestuur bij de voorjaarsnota 2025 uitgebreid de algemene reserves te bespreken en te evalueren in relatie tot de gestelde doelstellingen.*
2. *Om indien er tekortkomingen of risico's worden geïdentificeerd, passende maatregelen te nemen om deze aan te pakken en de financiële gezondheid van het waterschap te waarborgen."*

Mevrouw Jansen vindt het een goede motie die zij zal steunen. Het is goed dat er meer weerstandsvermogen komt. Zij zou graag zien dat wordt uitgeschreven waar de reserves uiteindelijk naar toegaan, maar dit is een stap in de goede richting.

Mevrouw Kisters zegt dat de VVD de motie steunt. Zij stemt ook in met de verhoging van het weerstandsvermogen, want dat is echt nodig, gelet op de opgaven voor de komende jaren. Misschien is het goed te kijken of deze verhoging wel voldoende is.
Er is net vastgesteld dat er een bestemmingsreservering komt voor een stimuleringsmaatregel, omdat De Dommel een fatsoenlijke organisatie is die afspraken met andere partijen wil nakomen. Zij zal scherp opletten of een bestemming wordt uitgeput en vraagt daarvoor ook aandacht bij de begroting. Het waterschap heeft andere opgaven die mogelijk veel geld vragen en ook om andere prioriteitsstelling en reservering vragen.

Mevrouw Van Santvoort steunt de motie.
Over het weerstandsvermogen merkt zij in het algemeen op dat zij zich realiseert dat het waterschap enorme risico's loopt door de gevolgen van de snelheid van de klimaatverandering. Bovendien zijn er veranderingen waarop het waterschap nauwelijks grip heeft. Zij vraagt of het waterschap financieel wel kan volhouden om de reserves voor zuiveringsbeheer en watersysteembeheer aan te houden. De afgelopen vier jaar is er al een bijstelling geweest van € 5,8 naar € 10,6 miljoen. Zij vraagt zich af of dat over vier jaar een bijstelling is naar € 20 miljoen, gezien de enorme opgaven met betrekking tot te weinig water en droge periodes, te veel water en vervuild water. Bovendien zijn er reserves nodig voor verouderde ondergrondse infrastructuur. De AWP maakt zich zorgen over de verdeling van de lasten, want zij neemt aan dat de belastingbetaler daarvoor opdraait.

Mevrouw Lammers meent dat de lege portemonnee waarover de heer Verhoeven zich zorgen maakt, juist aan de orde is als het waterschap nu te weinig doet. Herhaaldelijk is door wetenschappers gezegd dat klimaatverandering tot grote kosten zal leiden. Er is berekend dat dit nog voor 2050 leidt tot 19% minder BNP (Bruto Nationaal Product). De kosten zullen steeds hoger worden; dat is een wetenschappelijk feit.
Zij erkent dat een gezond weerstandsvermogen essentieel is om financiële risico's te kunnen opvangen. Zij heeft gelezen dat het weerstandsvermogen naar aanleiding van een onderzoek van AON fors omhoog moeten worden bijgesteld. Maar in het onderzoek zijn niet de financiële risico's meegenomen van het uitstellen van investeringen die financiële risico's juist zouden verkleinen. Haar fractie heeft eerder aangegeven dat klimaatmodellen door financieel dienstverlenende instanties systematisch worden onderschat. Juist door interventies van het waterschap in het watersysteem kunnen maatschappelijke, maar ook eigen financiële risico's worden verlaagd. Het niet kunnen uitvoeren van interventies in het watersysteem als gevolg van het moeten aanhouden van een substantieel hoger weerstandsniveau zou in de toekomst tot aanzienlijke financiële schade kunnen leiden. En het tijdelijk verlagen van het weerstandsvermogen om klimaatrisico's te mitigeren kan een gunstig effect kan hebben op de risicoportefeuille van het waterschap.
Zij heeft vernomen dat het DB de toezichthouder kan vragen tijdelijk te mogen afwijken van het weerstandsvermogen als daar gegronde redenen voor zijn. Zij vraagt het DB met klem om van die mogelijkheid gebruik te maken als uitgaven of investeringen nodig zijn om financiële risico's op termijn te kunnen verkleinen. Het is "penny wise pound foolish" als het waterschap nu de hand op de knip zou houden. Haar fractie staat daar niet alleen in. Gisteren heeft het Planbureau voor

de Leefomgeving een rapport uitgebracht waarin het pleit voor tijdige aanpassingen, omdat de negatieve effecten van klimaatverandering sneller optreden dan voorspeld. In dat rapport staat onder andere dat het is aan te raden adaptatiebeleid te versnellen en keuzen en uitvoering naar voren te halen en dat dit vooral geldt voor adaptatiemaatregelen met een lage adaptatiesnelheid waarbij een mismatch tussen adaptatiesnelheid en het tempo van klimaatverandering zou kunnen ontstaan. Zij vraagt het DB toe te zeggen dat het zal proberen af te wijken van de regels over het weerstandsvermogen als dat nodig is om toekomstige financiële risico's te kunnen verkleinen.

De heer Van Rijckevorsel vraagt aan het CDA of er minder moet worden uitgegeven of meer belasting moet worden opgehaald als je het weerstandsvermogen tijdelijk zou mogen verlagen om extra investeringen te doen.

De voorzitter wijst erop dat het de bedoeling is dat de fracties vertellen wat zij willen. Daarna zegt het DB wat het vindt van de wensen.

De heer Van Rijckevorsel meent dat het gezond is om een weerstandsvermogen te hebben om de klappen op te vangen. Hij kan zich wel vinden in de motie van het CDA om te kijken hoeveel er nodig is en waar de pijnpunten zitten. Bezuinigen lijkt hem niet de beste richting. Het zit er eerder in dat het waterschap meer centen moet ophalen.

Mevrouw Van der Zanden gaat akkoord met het ophogen van het weerstandsvermogen. Natuurlijk verleent zij als mede-indiener van de motie daaraan steun.

De heer Verhoeven is blij dat er breed is onderzocht waarom het weerstandsvermogen moet worden verhoogd. Hij vraagt wel om een evaluatie van het weerstandsvermogen over vier tot vijf jaar. De omzet van het waterschap stijgt nog steeds en dus nemen de risico's verder toe.
Hij wijst mevrouw Lammers erop dat het rentmeesterschap bij het CDA op een hoog niveau staat en dat zijn fractie zich zeer bewust is van de opgaven. Maar het geld daarvoor raakt in de toekomst op.
De fractie Natuurterreinen vraagt of er meer geld bij moet of dat er moet worden bezuinigd. Als het DB met plannen komt die hout snijden, is de CDA-fractie bereid daarnaar op een positieve manier te kijken, ook als die meer geld kosten. Maar dat moet goed zijn uit te leggen aan de burgers. Hij meent dan ook dat hij niet veel van mening verschilt met mevrouw Lammers. De Dommel heeft € 35 miljoen eigen vermogen. Daarvan gaat nu € 10,6 miljoen naar het weerstandsvermogen. Er ligt € 3,9 miljoen vast in de gemeentelijke regelingen voor de watertransitie. Dan houd je € 21 miljoen over. Daarvan wordt dit jaar € 7 miljoen gebruikt om de begroting sluitend te krijgen. Er komen nog een paar tegenvallers ten aanzien van hoogwater dit jaar. Als dit nog twee jaar doorgaat, staat de reserve op nul en staat het waterschap aan de rand van de afgrond. In dit huis wordt ongeveer € 60 miljoen per jaar betaald aan personeelslasten, maar dat kan niet met nul reserve. Hij wil niet bij zo'n organisatie zitten en neemt zijn verantwoordelijkheid. Wat gebeuren moet, moet gebeuren en daar moet het AB het dan maar over hebben in de volgende sessie.

De heer Van Gerven kan zich vinden in de motie. Hij is benieuwd hoe die beslag krijgt in de voorjaarsnota, want het moet ergens worden opgebracht. Er moet zorgvuldig worden omgegaan met gemeenschapsgeld.

De heer Van Benthem ondersteunt zowel het voorstel als de motie. Hij ziet het belang in van een verhoging van het weerstandsvermogen en ook het belang om daarover in gesprek te blijven. Maar het weerstandsvermogen wordt momenteel afgebouwd na een besluit van het vorige AB. Dat is een beleidskeuze. Het weerstandsvermogen wordt niet afgebouwd omdat het waterschap bezig is de begroting sluitend te krijgen. De illusie dat het weerstandvermogen afneemt omdat het waterschap € 7 miljoen tekortkomt en dat nu pakt om de begroting te dichten, wil hij wegnemen.

De heer Aarts staat achter de motie en is het eens met een verhoging van het weerstandsvermogen. Hij meent overigens dat die verhoging sterk afhangt van de scenario's waarover het AB begin juli met elkaar van gedachten gaat wisselen. Misschien is € 10 miljoen dan wel niks.

Mevrouw Aerdts zegt dat haar fractie sympathiek staat tegenover de motie. Zij is principieel voor het verhogen van het weerstandsvermogen als dat is geadviseerd door AON. Er staan in het advies wel enkele punten waarbij zij een vraagteken zet. Nieuwe activiteiten die niet zijn aangemeld bij de verzekeraar, vindt zij geen risico. Bij sommige risico's moet je dus bekijken of het echt een risico is.
Zij vindt het prima om het weerstandsvermogen op te hogen, maar een verhoging met 58% is enorm. Zij mist in het stuk het effect op de tarieven. Haar fractie vraagt zich dan ook af of dit stuk niet te vroeg komt. Zij meent dat dit bij de voorjaarsnota aan de orde had moeten komen en dan met scenario's.

De heer Lokin stelt dat de reserve in grote lijnen uit drie compartimenten bestaat. De eerste is het weerstandsvermogen; dat is geld dat achter de hand wordt gehouden voor het geval zich iets voordoet wat niet was voorzien en niet is verzekerd. Dat weerstandsvermogen stond op € 6,7 miljoen, maar de vierjaarlijkse check heeft geleid tot € 10,6 miljoen. In principe moet het waterschap van dat potje afblijven bij tegenvallers. Het is een buffer.
De tweede is de egalisatiereserve. Om te voorkomen dat de tarieven van jaar tot jaar alle kanten op schieten, is er een buffer, zodat het waterschap een stabiele koers kan varen. Alle categorieën weten waaraan zij toe zijn en worden niet geconfronteerd met onverwachte wijzigingen, zeker niet als er tegenvallers zijn.
Het derde deel van het eigen vermogen is in feite de spaarpot van het waterschap. Een algemene reserve die je achter de hand kunt houden voor dingen die je in de toekomst ziet aankomen, voor leuke dingen of tegenvallers. Dat is aan het AB. De met het AB afgesproken koers is om de reserves niet onnodig groter te maken.
Toen dit een paar jaar geleden aan de orde was, waren die reserves bijzonder groot. Het AB vond toen dat je beter kunt zorgen dat de reserves worden afgebouwd tot wat echt nodig is voor de twee doelen: het weerstandsvermogen en de egalisatiereserve. De vraag kan aan de orde komen of dat een goede koers is. De heer Verhoeven roept op om erover te praten met het AB en dat doet hij graag. Dat moet dan in een goed voorbereid overleg dat hij wil koppelen aan de volgende bestuursronde. Hij wil dan horen of het AB meer reserve wil houden voor onvoorziene zaken in de toekomst. Die keuze is nog niet gemaakt. Hij neemt de motie graag over, al was het alleen maar omdat er brede steun voor is. Hij zal het dus met het AB bespreken. Maar de voorjaarsnota wordt voorbereid op basis van het lopende beleid, zodat er in de volgende AB-vergadering twee dingen tegelijk kunnen gebeuren. Het AB stelt de voorjaarsnota vast met een aantal opmerkingen en het geeft nieuwe inspiratie voor het reservebeleid. Tussen die twee werelden is er nog een zekere mismatch. Het DB meent dat dit niet erg is, want op dit moment loopt nog het traject om de grote reserve af te bouwen. Als dit AB in de volgende vergadering tot het inzicht komt dat het reservebeleid

anders moet, bestaat niet het gevaar dat dat zal wringen. Maar dat betekent wel dat je dan in de voorbereiding van de begrotingsbehandeling zichtbaar moet maken dat bij voorbeeld de belastingen harder moeten stijgen.
Uit het weerstandsvermogen kan het DB geen bedragen uitgeven; dat geld is van het AB. Als het DB in de verleiding zou komen, wordt dat eerst aan het AB voorgelegd. Het zou hem verbazen als het AB dan zou zeggen dat het maar uit het weerstandsvermogen moet worden gepakt, want dan spreekt het in feite de eigen verzekeringspot aan.
Hij kan niet garanderen dat het klaar is met de verhoging naar € 10,6 miljoen. Het beleid is nu om het weerstandsvermogen om de vier jaar te herijken. Dat zou volgende keer kunnen leiden tot een hoger of een lager weerstandsvermogen en dat zal dan weer aan het AB worden voorgelegd. Er wordt tussentijds wel geïndexeerd, maar dat gebeurt op basis van de reguliere index en niet op basis van een nieuwe inschatting van de risico's. Het bedrag van € 10,6 miljoen is gebaseerd op de voorzienbare risico's en de inschatting dat het waterschap niet vaker dan eens per honderd jaar uit de bocht vliegt, maar je kunt ook uitgaan van andere scenario's.
De vraag is ook of hiermee gegarandeerd is dat het waterschap de watertransitie aankan. Het antwoord is "nee", want daar is dit geld niet voor. Het is alleen een potje voor tegenvallers. De watertransitie gaat een hoop geld kosten. Daarover wordt bij de behandeling van de voorjaarsnota gesproken, met de verwachting voor de periode tot 2030. Op basis daarvan wordt gekeken of het waterschap de watertransitie kan betalen. Dat kan leiden tot de invoering van een algemene reserve voor de ontwikkelingen in de toekomst. Maar het weerstandsvermogen is een andere component van de algemene reserves.
Er wordt standaard om de vier jaar geëvalueerd en als er grote ontwikkelingen zijn, gebeurt dat vaker. Die ziet hij nu niet.
Hij wijst de heer Aarts erop dat het weerstandsvermogen is gebaseerd op de afgesproken koers. Als die koers drastisch wordt gewijzigd, is dat een keuze van het AB, dat dan ook moet kijken of de ingeschatte risico's hetzelfde blijven.
Mevrouw Aerdts noemde posten die zij eigenlijk geen risico vindt, maar menselijke fouten. Hij gaat ervan uit dat hier mensen werken die fouten kunnen maken. Als dat gebeurt, wil het waterschap daarop voorbereid zijn. Daarom zijn ook die posten meegenomen in de optelling die leidt tot dit bedrag.
Bij een vorig agendapunt zei hij dat hij de consequenties voor de tarieven aan het AB wilde voorleggen. Dat zegt hij nu niet, omdat het niet kies is om aan de pot voor het eigen risico te gaan sleutelen. De effecten voor de tarieven moet je, of zij nu gering of groot zijn, gewoon accepteren. Dat is voor hem een noodzakelijke bijkomstigheid van de bedrijfsvoering waarvoor is gekozen.

De voorzitter onderstreept dat de motie is overgenomen.

Mevrouw Lammers zegt dat zij nog geen antwoord heeft gehad op haar vraag of het DB bereid is van de regels voor het weerstandsvermogen af te wijken als dat nodig is.

De heer Lokin antwoordt dat het DB dat niet kan, maar het AB wel. Het weerstandsvermogen is geld van het AB dat wordt geoormerkt voor een bepaald doel. Het DB kan dat potje alleen aanspreken als er risico's zijn en dan moet het achteraf verklaren waarom dat is gedaan. Als het AB aanleiding ziet om een grotere buffer in te bouwen voor tegenvallers gerelateerd aan de klimaatverandering, dan moet dat gebeuren in de algemene reserve.

Mevrouw Jansen meent dat zij verkeerd is begrepen. De BBB wil graag aan het einde van een bestuursperiode in de burap zien waarvoor reserves zijn aangesproken.

Mevrouw Lammers roept het DB op om, als het idee bestaat dat interventies wenselijk zijn om daarmee financiële risico's te verkleinen en daarvoor geld nodig is uit het weerstandsvermogen, dat kenbaar te maken aan het AB, zodat dit erover kan beslissen. Het weerstandsvermogen is bedoeld om financiële risico's op te vangen, maar je kunt ook de financiële risico's verkleinen.

Mevrouw Slegers vraagt ter verduidelijking aan mevrouw Lammers of zij goed heeft begrepen dat het AB, als de gelegenheid of de noodzaak zich voordoet, moet kunnen investeren om kosten voor de baten uit te laten lopen. Zij ziet dat mevrouw Lammers bevestigend knikt. Zij kan zich daar alles bij voorstellen. Een kenmerk van transitie is dat je nu nog niet weet waar je naar toe moet, maar dat je in voorkomende gevallen snel en onderbouwd moet kunnen handelen.

De heer Verhoeven is het daarmee eens. Twee medewerkers hebben bij de ambtelijke toelichting in de commissie aangegeven dat de organisatie piept en kraakt en dat meer geld op dit moment moeilijk te plaatsen is. Je kunt wel denken dat je de problemen oplost met een berg geld, maar zo werkt het niet. Je moet goed opletten dat geld dat je ophaalt bij de belastingbetaler, efficiënt en effectief wordt ingezet.

Mevrouw Slegers vindt natuurlijk dat je belastinggeld zorgvuldig moet inzetten en moet uitleggen waarvoor het nodig is. Maar zeker in de urgente situatie waarin je nu zit en ook de komende jaren, moet je aan meer knoppen tegelijk draaien. De Dommel ontkomt er niet aan dat het geld moet ophalen. Dat ga je vervolgens uitleggen. Maar als je aan een andere knop kunt draaien en een investering kan doen die straks geld oplevert, moet je dat niet laten. Dat zijn twee zaken die naast elkaar kunnen bestaan.

Mevrouw Van der Zanden vraagt of het AB het ermee eens is dat het waterschap de prioriteiten goed moet stellen, daarbij rekening houdend met het beschikbare personeel.

Mevrouw Slegers erkent dat personeelskrapte een deel van het probleem is. Daaraan moet het waterschap al het mogelijke doen. Het moet steeds kunnen blijven handelen waar nodig, ook al kun je sommige zaken nu nog niet voorzien.

De heer Van Rijckevorsel stelt dat de discussie net nog over de cashflow ging en over de vraag of het weerstandsvermogen al dan niet moet worden gebruikt om te investeren. Meestal gaat er een heel proces vooraf aan het uitgeven van geld, maar het gaat nu wel erg snel.

De heer Verhoeven meent dat het de discussie zou helpen als het DB een lijst met prioriteiten presenteert tijdens de voorjaarsnota met daarbij de uitleg of bepaalde doelen niet kunnen worden gehaald vanwege het geld of vanwege personeel. Voor de zaken die niet kunnen worden gerealiseerd vanwege het geld, kan het AB dan kijken of er iets moet gebeuren.

Mevrouw Van Santvoort zegt dat zij al vaak heeft gevraagd wat de prioriteiten zijn bij de plannen, onder andere bij de verandering van de beekdaalprojecten. Dat zou te zien zijn in de voorjaarsnota, maar dat is misschien een beetje laat.

De heer Verhoeven wijst erop dat de voorjaarsnota in de volgende AB-vergadering op de agenda staat. Dat is niet te laat. Hij daagt het DB uit om dan met die lijst van prioriteiten te komen, want dat is veel werk.

Mevrouw Aerdts noemt het een interessante discussie die nu gaat over de voorjaarsnota en niet over het weerstandsvermogen. Gelet op alle risico's en het feit dat het vermogen behoorlijk is opgeplust, vraagt zij of het mogelijk is om het AON-rapport niet om de vier maar om de twee jaar te krijgen.

De heer Lokin wijst erop dat het gebruik van het weerstandsvermogen wordt gerapporteerd in de burap. Als het om grote bedragen gaat, staat erbij waarvoor die zijn gebruikt.
Hij meent dat de discussie over het opnemen van extra risico's naar aanleiding van de klimaatverandering meer thuishoort bij de behandeling van de voorjaarsnota. Je zou ook een potje kunnen maken om voorbereid te zijn op die risico's. Het DB geeft in de voorjaarsnota aan wat het meent dat nodig is om zijn taken te kunnen uitvoeren. Daarbij baseert het zich op de meest recente klimaatrisico's. Alleen achteraf is te bepalen of die goed zijn ingeschat. Als het AB dat een te terughoudende inschatting vindt en meent dat het DB een grotere pot moet aanleggen, hoort hij dat graag. Het DB heeft daar een beperkte rol in. Het signaleert en legt het ter besluit voor aan het AB.
Er is terecht gesteld dat geld niet zaligmakend is. Met geld kun je wel capaciteit inkopen, maar die capaciteit moet er ook zijn. Het gesprek daarover wordt gevoerd bij de voorjaarsnota. Daarin wordt vooruitgekeken naar de ambities voor volgend jaar. Als de boodschap bij de voorjaarsnota is, dat er meer capaciteit moet komen en dat het AB bereid is de rekening daarvoor te betalen, heeft de directie de ruimte om de organisatie uit te breiden. Het is overigens maar de vraag of je na een half jaar kunt bereiken wat het AB wil. Zoals hij dit AB kent, verwacht hij geen koerswijziging. Maar het DB wil tijdig weten wat komend jaar de bedoeling is, zodat het daarop kan inspelen met de begroting.

De heer Verhoeven ziet in de voorjaarsnota allerlei gekleurde poppetjes staan, maar er staat niet bij of je met euro's iets kunt veranderen aan die kleuren. Hij verzoekt meer inzicht te geven in de voorjaarsnota of iets al dan niet kan worden gedaan en hoeveel dat kost.

De heer Lokin vermoedt dat wordt gerefereerd aan de smileys bij de majeure projecten in de burap. In de burap is geprobeerd uit te leggen dat sommige zaken niet gaan zoals was gehoopt. In de meeste gevallen gaat het dan om externe factoren, soms staat erbij dat de middelen er niet zijn om iets te doen. Als hij meent dat het AB iets kan doen aan het bevorderen van de doelen, zal hij een suggestie doen in de voorjaarsnota.
Het doel van de voorjaarsnota is dat het AB de prioriteiten goed op een rijtje krijgt. Het AB moet dan laten weten of het DB goed heeft begrepen dat dit de zaken zijn die op basis van de langetermijnplannen (WBP en bestuursprogramma) in 2025 moeten worden gedaan. Het is de verantwoordelijkheid van het DB om daarvoor een voorstel te maken. Als het AB daarop "ja" zegt, heeft het DB de taak om alles te regelen. Het DB wil voorkomen dat het AB te veel onderwerpen op het bord legt; het moet een logische portie zijn die de organisatie kan verstouwen.
Het verzoek van mevrouw Aerdts om de frequentie van de herijkingen van het weerstandsvermogen te verhogen, zal hij meenemen naar deskundige collega's. Er is geprobeerd goed in te schatten wat voor de komende vier jaar het beleid is en wat de risico's zijn, maar natuurlijk is de voorspelbaarheid geringer als je verder in de tijd gaat. Als er materiële aanleiding is om de frequentie te verhogen, zegt hij toe bij het AB terug te komen met een voorstel.

De heer Verhoeven zegt desgevraagd dat hij genoegen neemt met de toezegging van de heer Lokin en zijn motie intrekt.

Zonder hoofdelijke stemming wordt overeenkomstig het voorstel besloten.

5. Voldoende water en droge voeten.

Er zijn geen voorstellen.

6. Waterkwaliteit en waterketen.

6.1 Vaststellen anti-afhaakregeling marktconforme toepassing.
Voorstelnr.: 172498.

De voorzitter geeft gelegenheid tot het afleggen van een stemverklaring.

De heer Overvelde verklaart dat zijn fractie tegen deze regeling zal stemmen, omdat die de circulariteit en zuinig omgaan met kostbaar water ontmoedigt. De regeling stimuleert bedrijven om schaars drinkwater te onttrekken in plaats van grijs water te hergebruiken waar mogelijk. Hierdoor blijft de niet duurzame bedrijfsvoering in stand en worden vervuilers beloond, wat maatschappelijk onverantwoord is. De toevoer van afvalwater zal de komende jaren sterk toenemen door uitbreiding van de Brainportregio en dus zal circulair watergebruik moeten worden gestimuleerd in plaats van ontmoedigd. Hij heeft begrepen dat deze subsidie zal gaan naar diverse mestverwerkers en hij vindt dat het waterschap zich niet afhankelijk moet maken van een sector die volgens hem moet worden opgeheven.

Het voorstel wordt in stemming gebracht en bij handopsteken aangenomen met 26 stemmen voor en 3 stemmen tegen.
De voorzitter constateert dat de fracties van Water Natuurlijk, 50PLUS, PvdA, Werken aan Water, CDA, Ongebouwd, Natuurterreinen, AWP, VVD en BBB hebben voorgestemd en dat de PvdD-fractie heeft tegengestemd.

7. Rondvraag.

De heer Van Selst wijst erop dat er in veel gebieden sprake is van een te langzame daling van het grondwater. Er is wateroverlast in kelders, op landerijen en sportparken. Er is in verschillende gebieden veel last van kwelwater van de hoger gelegen beekdalen die opnieuw zijn ingericht. Hij vraagt hoe dat mogelijk is en of het in de toekomst kan worden verholpen.
Er zijn in de Friese wateren hoge concentraties PFAS aangetroffen. Hij maakt zich zorgen om het gebied rond vliegveld Eindhoven. Wordt daar ook gemonitord op PFAS in het water dat het vliegveld loost? Hetzelfde geldt voor de kazernes en vuilnisbelten die in het verleden zijn gesloten, maar er nog wel zijn. Is er bekend hoeveel dat er zijn? Hij heeft gelezen dat de provincie die monitort en dat er inmiddels 800 meldingen zijn. Hij vraagt wat de resultaten zijn.

De heer Peeters herkent het probleem van de hoge grondwaterstand in De Kempen. Niet alleen in de Kempen, maar in het hele gebied zie je dat de grondwaterstanden hoger zijn dan normaal. Bovendien is er dit jaar al een neerslagoverschot van 250 mm. Beheerders passen de stuwpeilen aan als daarvoor concrete verzoeken komen en in de omgeving van Wintelre is eerder gemaaid om water af te voeren. Maar de hogere grondwaterstanden zijn slechts beperkt beïnvloedbaar door de genoemde maatregelen, vooral omdat het in het hele gebied nat is en niet alleen op een enkele locatie. Daarbij komt dat er bij Wintelre weinig verhang is en dat daarmee de afvoer van water wordt beperkt. Voor de volgende cyclus van het AB staat de evaluatie van de

beekherstelprojecten op de agenda en komt aan de orde of er al dan niet een causaal verband is met de wateroverlast.

De heer Tijhof stelt dat naar vuilnisstorten nog niet is gekeken, omdat de vragen meer lagen bij het vliegveld. In 2018 is daar gebleken dat het gehalte PFOS wordt overschreden. In 2019 is daar ter hoogte van Ekkersrijt naar gekeken en daar is een licht verhoogde concentratie aangetroffen. Het is nog niet te zeggen of dat verband houdt met de activiteiten van het vliegveld of met voormalige activiteiten. In 2024 zal het waterschap aanvullende monitoring uitvoeren, ook naar aanleiding van wat in Friesland is gebeurd. Ook ter hoogte van Ekkersrijt zullen het oppervlaktewater en de waterbodem worden bekeken. Op die manier moet er een actueler beeld van beïnvloeding van het oppervlaktewatersysteem worden vastgesteld. Op het moment loopt ook een vergunningstraject bij het waterschap over hemelwater vanaf het vliegveld. Hierin worden natuurlijk ook de zeer zorgwekkende stoffen meegenomen. Daarover is nu nog niet veel over te zeggen, maar in het hele traject wordt dit wel degelijk meegenomen.
Er is een tactisch gebiedsteam opgericht om alle ontwikkelingen rond het vliegveld af te stemmen.

De heer Van Selst vraagt of hij in contact kan komen met het tactisch gebiedsteam.
De heer Tijhof zegt dat hij zal nagaan of dat mogelijk is. Hij komt daarop terug.

Mevrouw Jansen vraagt naar aanleiding van de bijeenkomst in Hoge Mierde hoe het ervoor staat.
De heer Peeters stelt dat op de bijeenkomst bij de Buitenman is beloofd dat het DB in het tweede kwartaal terugkomt met de resultaten van het onderzoek.
In juni gaat hij naar de Buitenman om daar opnieuw met het gebied in gesprek te gaan. Hij vindt het van belang dat de informatie die daar wordt gedeeld met de mensen, ook bij het AB bekend is. Het rapport over de evaluatie van de beekherstelprojecten komt binnenkort ter besluitvorming bij het DB. Hij verwacht dat binnen nu en een maand richting Reusel wordt getrokken om de bevindingen te delen en met het gebied in gesprek te gaan.

Mevrouw Van Santvoort wijst op het verhaal in het Eindhovens Dagblad: “Van Noordpool naar beekdal is geen gigastap”. Het sluit mooi aan bij de commissievergadering van voldoende water en droge voeten waarin vooral is gesproken over de teelt van biobased gewassen. De man uit het verhaal is medewerker bij de HAS. Zij verzoekt een excursie te houden om te kijken wat er gebeurt met lisdodden, vezelhennep, vlas e.d. Die worden daar gekweekt en daar kun je wellicht zien dat er wel degelijk alternatieven mogelijk zijn in de beekdalen.
De voorzitter zegt toe dat hij zal kijken of er in de jaarplanning ruimte voor kan worden gemaakt in een beeldvormende bijeenkomst van het AB.

Mevrouw Lammers stelt dat haar fractie vorige week een set technische vragen heeft gesteld over de hoge concentratie PFAS in de Friese wateren. Zij verzoekt die met spoed te beantwoorden, omdat zij met dit probleem versneld aan de slag wil. Momenteel wordt er vanwege deze vervuiling een rechtszaak aangespannen door een groep organisaties. Zij heeft begrepen dat, als er PFAS zit in de zuiveringen van De Dommel blijkt te zitten, De Dommel zich kosteloos kan aansluiten bij die rechtszaak.
Begin juni staat de bespreking van de uitbreiding van ASML en Brainport op de agenda van de Eindhovense gemeenteraad. Aangezien water en bodem sturend zijn, ligt het voor de hand dat het waterschap daar inspreekt in de meningsvormende vergadering om het waterschapsbelang te verdedigen. Zij

vindt het van belang dat de raad wordt voorzien van de juiste informatie over de impact en risico's op het watersysteem, de zuivering en de beschikbaarheid van water. Het rijk heeft miljarden vrijgemaakt voor de uitbreiding van de Brainportregio, onder andere om te zorgen dat diverse basisvoorzieningen op orde kunnen worden gebracht. Zij vraagt of het DB kan toezeggen dat het alles op alles zal zetten om te waarborgen dat voldoende geld uit die pot wordt gereserveerd om de basisvoorziening van water en de watersystemen op orde te brengen, met het oog op de toekomstbestendigheid.

De voorzitter zal doorgeven dat de vragen van 10 mei jl. met spoed moeten worden beantwoord.

De heer Tholen zegt toe dat hij op de ontwikkelingen van ASML en BIC2, BIC3 en BIC4 schriftelijk zal terugkomen. Hij zal ook aangeven hoe het waterschap met Eindhoven omgaat.

Mevrouw Lammers wijst erop dat zij juist verzoekt om niet de reguliere paden te bewandelen, maar om in de meningsvormende vergadering van de raad van Eindhoven echt de belangen van het waterschap te verdedigen.

Mevrouw Van der Zanden merkt op dat er in de landbouw nog steeds grote wateroverlast is, waardoor niet kan worden gezaaid. In het waterschap wordt veel gesproken over water vasthouden voor de natuur. Zij pleit niet voor drooglegging, maar voor werkbare waterpeilen. Het is de taak van het waterschap om niet alleen naar natuur te kijken, maar ook naar de landbouw en het stedelijk gebied. In aanvulling op de oproep van mevrouw Van Santvoort merkt zij op dat het haar interessant lijkt om naar lisdodden te kijken, maar zij wil graag van tevoren weten dat zo'n experiment economisch ook echt aantrekkelijk is.

De heer Verhoeven vraagt of De Dommel een accountmanager landbouwtransitie heeft; iemand naar wie boeren kunnen bellen met vragen. Er staat veel te gebeuren en er zijn veel mensen die beseffen dat zij in transitie moeten, maar zich afvragen wat zij straks nog kunnen.

De heer Tholen antwoordt dat er een team in het Dommelgebied is dat bij agrariërs langsgaat die vragen hebben, onder andere over bedrijfsveranderingen. Er zijn dus ondersteuningsteams, ook in samenwerking met de provincie.

De heer Verhoeven verzoekt dat wat breder bekend te maken.

De voorzitter zegt dat hij die suggestie zal noteren en meegeven.

De heer Jacobs vraagt of bekend is dat het Hof van Justitie van de EU op 25 april jl. een belangrijk arrest heeft gewezen over de KRW. Hij wil weten of dat invloed heeft op de KRW-doelen en projecten van De Dommel.

Mevrouw Ruijs verwacht niet dat dit grote consequenties heeft voor De Dommel, maar dat wordt bekeken. Zij zal daarop zo nodig schriftelijk terugkomen.

De heer Tönissen verzoekt het AB op de hoogte te houden van de ontwikkelingen op het gebied van PFAS in het gebied van De Dommel.

De voorzitter heeft uit het antwoord van de heer Tijhof begrepen dat er wat breder wordt gemonitord dan is gevraagd door de BBB.

De heer Aarts sluit zich aan bij de oproep van mevrouw Lammers om gebruik te maken van de inspraakmogelijkheid in Eindhoven. Hij heeft de indruk dat het onderwerp daar niet of nauwelijks op de agenda voorkomt.

De heer De Bijl wijst erop dat het waterschap vliegbasis Eindhoven kan verzoeken geen blusschuim aan het water toe te voegen bij oefeningen in het kader van de brandveiligheid.
Hij sluit zich aan bij de oproep van mevrouw Lammers ten aanzien van Brainport heel vroeg aan te geven wat de belangen zijn van water en het waterschap.

De heer Dewachter herinnert zich dat in de aanloop naar het bestuursakkoord enkele fracties met jongerenorganisaties aan tafel hebben gezeten. Er zitten al meer jongeren in dit AB; dat is een goede ontwikkeling. In een prettig gesprek zijn er dingen opgehaald waarover men zich in die leeftijdsgroep zorgen maakte. Er is toen afgesproken dat daarop zou worden teruggekomen. Het AB is nu een jaar bezig en het wordt tijd om die jongerenorganisaties na de zomervakantie weer bijeen te roepen. Alle fracties kunnen daarbij dan aanwezig zijn. Hij vraagt de fracties te melden welke organisaties zij graag uitgenodigd zien. De heer Van Benthem en hij zullen dan een programma opstellen en een datum prikken.

De voorzitter is verheugd over dit initiatief en is graag bereid ruimte beschikbaar te stellen.

De heer Tollenaar wijst erop dat in de commissie de suggestie is gedaan om over ASML een beeldvormende bijeenkomst over te houden, waarin onder andere de toekomst en de impact op het watersysteem aan de orde kunnen komen. Hij wil weten hoe het daarmee staat, want er is niet echt een besluit genomen.

De voorzitter erkent dat er geen conclusies zijn getrokken. Hij neemt dit mee terug naar het DB en komt er dan op terug. Hij zal dan ook reageren op de suggestie om de lobby rond water- en bodemsturend in Eindhoven kracht bij te zetten. Dat moet via gebaande paden of daarbuiten en met inspraak. Dat moet subtiel, maar ook minder subtiel. Hij zal dat in het DB bespreken en er schriftelijk op terugkomen.
Hij wijst nog op evenementen voor de komende weken. Op 24 mei is er om 9.30 uur een werkexcursie. Op 29 mei om 17.30 uur wordt de vergadering van de commissie voldoende water en droge voeten vervolgd en is er aansluitend om 19 uur een beeldvormende bijeenkomst voor het AB en externe commissieleden over de implementatie van bestuurlijke vernieuwing en de instrumenten van het AB, onder andere het reglement van orde. Op 30 mei is er om 17 uur een informerende bijeenkomst van de NBWB en de provincie Noord-Brabant over de KRW.

8. Sluiting.

De voorzitter sluit te 15.58 uur, de vergadering met de bede.

Aldus vastgesteld in de vergadering van het Algemeen Bestuur d.d. 3 juli 2024.

E. de Ridder
(voorzitter)

H.J. Kielenstijn
(secretaris)

Besluitenlijst Algemeen Bestuur

Datum	15-05-2024
Tijd	14:00 - 17:00
Locatie	Dommelzaal
Voorzitter	Erik de Ridder

1	**Opening en vaststelling agenda**
2	**Ingekomen stukken en mededelingen**
2.1	**Overzicht ingekomen brieven** Dit overzicht wordt voor kennisgeving aangenomen.
2.2	**Overzicht schriftelijke vragen van AB-leden** Dit overzicht wordt voor kennisgeving aangenomen.
2.3	**Memorie van antwoord** Dit overzicht wordt voor kennisgeving aangenomen.
3	**Notulen en toezeggingen**
3.1	**Vaststelling notulen en besluitenlijst van de vergadering van het algemeen bestuur d.d. 28 februari 2023** De notulen en besluitenlijst worden zonder hoofdelijke stemming ongewijzigd vastgesteld.
3.2	**Overzicht acties en toezeggingen** Dit overzicht wordt voor kennisgeving aangenomen.
4	**Bestuur, communicatie en financiën**
4.1	**Burap 2023-3 en Jaarstukken 2023** Het algemeen bestuur besluit zonder hoofdelijke stemming conform voorstel. 1. In te stemmen met de Burap 2023-3 en Jaarstukken 2023 inclusief bijlagen 2. In te stemmen met de kostenoverschrijdingen per beleidsveld 3. Kennis te nemen van het accountantsverslag 4. Kennis te nemen van de controleverklaring 5. Kennis te nemen van de reactie van de auditcommissie op het accountantsverslag en de controleverklaring
4.2	**Resultaatbestemming 2023** Het algemeen bestuur besluit zonder hoofdelijke stemming conform voorstel. 1. De resultaatbestemming 2023 vast te stellen 2. Het resultaat toe te voegen aan de taakreserves. 3. Het vormen van de bestemmingsreserve gemeentelijke uitvoeringsagenda's klimaatadaptatie

4.3 Reserves en weerstandsvermogen

Het algemeen bestuur besluit zonder hoofdelijke stemming conform voorstel.
1. De ondergrens van het weerstandsvermogen vast te stellen op € 10,6 miljoen
2. Deze ondergrens te verdelen over taakreserve zuiveringsbeheer en watersysteembeheer naar rato van de netto lasten van die onderdelen in het betreffende jaar

5 Watersysteem

6 Waterketen en schoon water

6.1 Vaststellen anti-afhaakregeling marktconforme toepassing

Het algemeen bestuur besluit, na stemming met 26 stemmen voor en 3 stemmen tegen, conform voorstel.
1. Vaststellen van de anti-afhaak regeling 2024 Waterschap De Dommel, ‘Regeling van Waterschap De Dommel voor de marktconforme toepassing van de bevoegdheid tot subsidieverlening ex artikel 122d, vijfde lid, aanhef en onder b, Waterschapswet’.

7 Rondvraag

8 Sluiting

Van: Bestuur | Het Waterschapshuis <bestuur@hetwaterschapshuis.nl>
Verzonden: dinsdag 13 februari 2024 14:42
Aan: <Info@dommel.nl>
Onderwerp: hWh Concept jaarrekening en bestuursrapportage 2023

Aan de Algemeen besturen van de waterschappen,
CC Ambtelijk contactpersonen Het Waterschapshuis

Bijgaand ontvangt u conform de bepaling in artikel 42 Gr hWh de voorlopige jaarrekening 2023 van Het Waterschapshuis. Ook het concept bestuursvoorstel Algemeen bestuur hWh, de bestuursrapportage 2023-3 en bijbehorende bijlage zijn ter kennisneming bijgevoegd.

Deze mail is verzonden naar de algemene ‘info’ mailadressen van de waterschappen met het verzoek de documenten te registreren en door te geleiden binnen het waterschap.

Met vriendelijke groet,

Sanne Hooijer
Concerncontroller

het Waterschapshuis

hetWaterschapshuis
De kracht van samen

Jaarstukken 2023
Het Waterschapshuis

Kenmerk:
Versie 0.91 d.d. 09-02-2024 t.b.v. waterschappen

Inhoudsopgave

1.	**Voorwoord**	**4**
2.	**Leeswijzer**	**5**
3.	**Jaarverslag**	**6**
3.1.	Organisatie – doel en kernwaarden	6
3.2.	Financiële samenvatting	6
3.3.	Paragrafen	8
3.3.1.	Ontwikkelingen in het vorig begrotingsjaar	8
3.3.2.	Incidentele baten en lasten	11
3.3.3.	Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen	11
3.3.4.	Weerstandsvermogen en risicobeheersing	11
3.3.5.	Financiering	14
3.3.6.	Verbonden partijen	15
3.3.7.	Bedrijfsvoering	15
3.3.8.	EMU Saldo	18
3.3.9.	Wet normering topinkomens	19
4.	**Programmaverantwoording instandhouding**	**20**
4.1.	Programma 1 Bestuur en organisatie	21
4.2.	Programma 2 Kennis en verbinden	22
5.	**Programmaverantwoording projecten waterschappen**	**23**
5.1.	Programma 3 Innovatie en transformatie	24
5.2.	Programma 4 Digitale dienstverlening	27
5.3.	Programma 5 Organisatie en samenwerking	29
5.4.	Programma 6 Informatie - datastromen	31
5.5.	Programma 7 Informatieveiligheid en privacy	33
5.6.	Programma 8 Waterveiligheid	35
5.7.	Programma 9 Watersysteem	36
5.8.	Programma 10 Waterketen	38
6.	**Programmaverantwoording projecten met derden**	**40**
6.1.	Programma 12 SAW@	41
6.2.	Programma 13 Basisdata	43
6.3.	Programma 14 Informatiehuis Water	44
6.4.	Programma 15 Kassiersfunctie	46

CONCEPT

7.	**Jaarrekening 2023**	**47**
7.1.	Exploitatierekening naar programma's	47
7.2.	Exploitatierekening naar kosten – en opbrengstensoorten	48
7.3.	Toelichting exploitatierekening	48
7.4.	Balans	49
7.5.	Waarderingsgrondslagen	51
7.6.	Toelichting balans	53
7.7.	Topinkomens	58
Besluit Algemeen bestuur		**62**
Controleverklaring		**63**
8.	**Bijlagen**	**64**
8.1.	EMU saldo	64

CONCEPT

1. Voorwoord

Voor u liggen de jaarstukken 2023 van Het Waterschapshuis (hWh).

In 2023 zien we dat de stijgende lijn in de hoeveelheid werk van de afgelopen jaren, duidelijk wordt voortgezet. De in 2023 vastgestelde vaarkaart van de Unie van Waterschappen en de strategienota van de opdrachtgeverstafel (OGT) laten zien dat waterschappen voor grote uitdagingen staan waarin ze samen willen optrekken, met ondersteuning van hWh. Uitgedrukt in uren ligt de realisatie 16% hoger dan in 2022. Daarmee hebben we mooie resultaten kunnen bereiken en bijgedragen aan de samenwerkingsopgave van de waterschappen. Ondanks de zichtbare groei in de inzet van hWh, is deze groei niet voldoende geweest om alle projecten volledig ten uitvoer te brengen. Hoewel de huidige arbeidsmarkt erg krap is, hebben we in 2023 toch een flink aantal vacatures weten in te vullen. Ook waterschappen voelen de krapte op de arbeidsmarkt, waardoor het voor hWh steeds lastiger wordt om medewerkers vanuit de watersector te kunnen inzetten We zien daarom een stijgende lijn van inhuur en medewerkers die in dienst komen bij hWh. Door kritisch te zijn op inhuurtarieven en door het stijgend aantal medewerkers in loondienst bij hWh, hebben we de stijgende trend in de uurtarieven kunnen drukken. Daarmee hebben we een kostenbesparing gerealiseerd ten opzichte van de begroting. We verwachten dat de arbeidsmarkt ook de komende jaren krap zal blijven. Daarom heeft eind 2023 het Algemeen bestuur besloten dat we meer medewerkers in loondienst kunnen nemen. Het uitgangspunt blijft dat we waar mogelijk medewerkers uit de sector op tijdelijke basis aan de projecten laten werken.

In de bedrijfsvoering lag de focus op een drietal thema's. Vanuit het thema *veilige werkomgeving* is gewerkt aan de professionalisering van (het beheer van) de kantoorautomatisering. We hebben binnen de organisatie de onderwerpen informatieveiligheid en privacy naar een hoger niveau kunnen brengen, wat eind 2023 is bevestigd in een mooie uitkomst van de landelijke BIO audit. Er is veel aandacht besteed aan het bewustzijn in de organisatie en met proceseigenaren zijn risicosessies georganiseerd voor meer inzicht in de impact van informatieveiligheid en privacy op ons dagelijks werk. We zien dat informatieveiligheid en privacy nu verder in de werkprocessen verankerd moet worden. Op personeel vlak hebben we gewerkt aan de verbetering van medewerkersparticipatie en is een ondernemingsraad opgezet. Uit het medewerkersonderzoek blijkt dat onze medewerkers meer dan gemiddeld hWh zien als een aantrekkelijk werkgever. Hierbij benoemen ze de prettige werksfeer en de inhoud van het werk als belangrijke pluspunten..

Binnen het thema *professionele organisatie* hebben we de eerste fase van het plan 'herinrichting hWh' opgesteld, dat in hoofdlijnen de doorontwikkeling van hWh beschrijft. In 2024 zal de implementatie van deze eerste fase plaatsvinden. Tevens volgt in 2024 de uitwerking van de tweede fase, waarin de wijzigingen die voortkomen uit de strategienota van de OGT worden uitgewerkt. Inmiddels is een koerscommissie ingesteld die zich buigt over de update van het huidige koersplan.
De wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen zorgt voor een aantal noodzakelijke juridische aanpassingen voor hWh. De aangepaste ontwerpversie ligt nu voor definitieve goedkeuring bij de waterschappen. Definitieve vaststelling volgt in 2024.

Na de waterschapsverkiezingen heeft een wisseling plaatsgevonden van onze bestuursleden. Vanuit het thema *zichtbaarheid* was er aandacht voor de introductie van deze nieuwe bestuurders bij hWh. Door middel van een app, maar ook door het organiseren van regiobijeenkomsten hebben we de nieuwe bestuurders meegenomen in de organisatie hWh, de rol en invloed van bestuursleden en de meerwaarde van samenwerken.

In brede zin wordt het jaar 2023 binnen de budgettaire kaders afgesloten met een positief saldo van € 7,2 miljoen. Er wordt voorgesteld:

1. Ten aanzien van voordelen op afgesloten werkzaamheden en/of activiteiten die niet meer worden uitgevoerd een bedrag van € 4.294.341 terug te laten vloeien naar de deelnemers.
2. Een bedrag van € 2.871.543 toe te voegen aan het saldo projectrekeningen. Dit betreft enkele projecten waarin derden betrokken zijn (programma 13 en 14). In 2024 zijn hiervoor door de stuurgroep geen activiteiten gepland en/of afrekening met deelnemers is (nog) niet wenselijk.

Na de saldoafwikkeling bedraagt het exploitatieresultaat van 2023 nihil. In de hoofdstukken 3 tot en met 6 wordt een samenvatting gegeven van de belangrijkste inhoudelijke en financiële resultaten.

2. Leeswijzer

De opbouw van de jaarstukken 2023 volgt de opbouw zoals opgenomen in het Waterschapsbesluit.

Jaarverslag
- Financiële samenvatting
- Paragrafen
- Programmaverantwoording

Jaarrekening
- Exploitatierekening naar programma's
- Exploitatierekening naar kosten- en opbrengstensoorten
- Balans en toelichting op de balans

De begrotingsprogramma's betreffen:
1. Bestuur en organisatie
2. Kennis en verbinden
3. Innovatie en transformatie
4. Digitale dienstverlening
5. Organisatie en samenwerking
6. Informatie – datastromen
7. Informatieveiligheid en privacy
8. Waterveiligheid
9. Watersysteem
10. Waterketen
11. Diensten en beheer (in dit programma zijn momenteel geen projecten ondergebracht)
12. SAW@
13. Basisdata
14. Informatiehuis Water
15. Kassiersfunctie

Per programma worden de geplande en bereikte resultaten uiteengezet in de programmaverantwoording. We hebben de geplande resultaten in de geactualiseerde begroting 2023 geconcretiseerd en samengevat weergegeven in deze jaarrekening.

In de bestuursrapportage 2023-3 en de daarbij behorende bijlages treft u diverse overzichten aan, waaronder de budgetten per project en de overzichten met bijdragen per waterschap.

CONCEPT

3. Jaarverslag

3.1. Organisatie – doel en kernwaarden

De kracht van samen
Het Waterschapshuis (hWh) is de regie- en uitvoeringsorganisatie voor de 21 waterschappen op het gebied van informatie- en communicatietechnologie. Wij bevorderen de samenwerking op het gebied van ICT tussen de waterschappen en de andere overheden die actief zijn in de watersector. Onze kernwaarden zijn mensgericht en resultaatgericht.

Bevorderen van samenwerking
hWh heeft als doel het bevorderen en faciliteren van samenwerking op het gebied van informatievoorziening tussen de waterschappen en de andere overheden. Wij ondersteunen bij het:

- verbeteren van de kwaliteit van de bedrijfsvoering;
- besparen/beperken van kosten;
- efficiënter maken van de informatievoorziening;
- vergroten van de innovatieve slagkracht;
- versterken van het imago van de waterschappen als professionele moderne overheid;
- breder samenwerken van de waterschappen en andere overheden.

Opdrachtgever en opdrachtnemer
De waterschappen verlenen opdrachten aan hWh. Na goedkeuring door het dagelijks bestuur (DB) en het sluiten van dienstverleningsovereenkomsten (DVO's), gaan wij aan de slag. Daarbij begeleiden wij op verzoek het hele traject: van aanbesteding via implementatie naar beheer en onderhoud. hWh vervult de rol van regisseur van de samenwerking. Aan de vraagkant bij het formuleren van de vraag en bij de prioritering. Aan de antwoordkant hebben wij ook de rol van beheerder en uitvoerder. hWh kan en wil dit nooit alleen doen. De waterschappen spelen hierbij de bepalende rol.

3.2. Financiële samenvatting

Jaarrekening in één oogopslag
De financiële resultaten 2023 worden in onderstaande cirkeldiagram in hoofdlijn weergegeven.

De instandhouding is faciliterend aan de uitvoering van de projecten. In de geactualiseerde begroting 2023 is 14,6% van het totale begrotingsbedrag benodigd voor de uitvoering van het programma Bestuur en organisatie. De realisatie van de projecten is in 2023 gegroeid, onder andere door de toevoeging van nieuwe projecten. De kosten van Bestuur en organisatie zijn verhoudingsgewijs gelijk aan de geactualiseerde begroting 2023.

CONCEPT

Geactualiseerde begroting 2023 in %

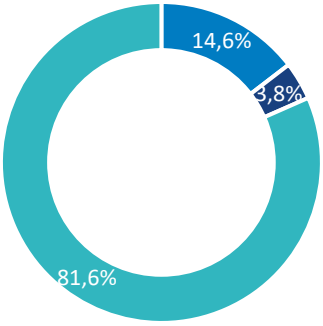

Gerealiseerde lasten 2023 in %

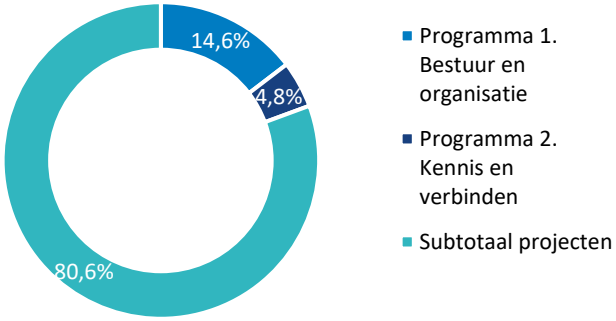

Financiële analyse begroting 2023 en realisatie 2023
Hieronder wordt het totaal van de programma's weergeven op basis van de geactualiseerde begroting 2023, de begroting na wijzigingen en de realisatie.

Programma	Begroting 2023	Begrotings-wijzigingen BERAP1	Begrotings-wijzigingen BERAP2	Begrotings-wijzigingen BERAP3	Saldo begroting 2023	Lasten BERAP 3	% t.o.v. begroting
Programma 1. Bestuur en organisatie	4.783.440	-	-	-	4.783.440	4.137.352	86%
Programma 2. Kennis en verbinden	1.255.983	-	-	-	1.255.983	1.349.577	107%
Subtotaal instandhouding	*6.039.423*	-	-	-	*6.039.423*	*5.486.929*	*91%*
Programma 3. Innovatie en transformatie	2.008.333	-	-110.000	-	1.898.333	1.655.365	82%
Programma 4. Digitale dienstverlening	1.547.035	282.373	-488.600	-	1.340.808	1.089.055	70%
Programma 5. Organisatie en samenwerking	3.271.042	55.000	-19.000	381.823	3.688.865	2.581.687	79%
Programma 6. Informatie - datastromen	1.915.162	-	-199.862	-	1.715.300	1.505.090	79%
Programma 7. Informatieveiligheid en privacy	2.071.060	368.000	-265.000	-	2.174.060	2.009.679	97%
Programma 8. Waterveiligheid	316.100	-	50.000	-	366.100	422.241	134%
Programma 9. Watersysteem	1.447.382	262.999	-150.000	-	1.560.381	1.302.605	90%
Programma 10. Waterketen	2.663.163	638.944	-621.000	-	2.681.107	1.920.011	72%
Programma 11. Diensten en beheer	-	-	-	-	-	-	0%
Programma 12. SAW@	2.039.845	-	-75.000	-	1.964.845	1.604.540	79%
Programma 13. Basisdata	5.638.611	46.000	-	-	5.684.611	4.809.080	85%
Programma 14. Informatiehuis water	2.194.115	-34.088	-	190.720	2.350.747	2.295.755	105%
Programma 15. Kassiersfunctie	1.662.363	656.761	-13.000	-310.829	1.995.295	1.624.608	98%
Subtotaal projecten	*26.774.211*	*2.275.989*	*-1.891.462*	*261.714*	*27.420.452*	*22.819.717*	*85%*
Totaal	**32.813.634**	**2.275.989**	**-1.891.462**	**261.714**	**33.459.875**	**28.306.647**	**86%**

In onderstaand overzicht wordt het totaal van de baten en lasten en de afwikkeling van de saldi gepresenteerd.

Programma	Saldo begroting 2023	Baten 2023 BERAP 3	Lasten 2023 BERAP 3	Saldo 2023 BERAP 3	%t.o.v. baten	1. Afrekening deelnemers	2. Mutatie project rekening
Programma 1. Bestuur en organisatie	4.783.440	4.818.281	4.137.352	680.929	14%	680.929	-
Programma 2. Kennis en verbinden	1.255.983	1.255.983	1.349.577	-93.594	-7%	-93.594	-
Subtotaal instandhouding	*6.039.423*	*6.074.264*	*5.486.929*	*587.335*	*10%*	*587.335*	-
Programma 3. Innovatie en transformatie	1.898.333	1.942.083	1.655.365	286.718	15%	286.718	-
Programma 4. Digitale dienstverlening	1.340.808	1.237.549	1.089.055	148.494	12%	148.494	-
Programma 5. Organisatie en samenwerking	3.688.865	3.683.100	2.581.687	1.101.413	30%	1.101.413	-
Programma 6. Informatie - datastromen	1.715.300	1.715.300	1.505.090	210.210	12%	210.210	-
Programma 7. Informatieveiligheid en privacy	2.174.060	2.174.060	2.009.679	164.381	8%	164.381	-
Programma 8. Waterveiligheid	366.100	366.100	422.241	-56.141	-15%	-56.141	-
Programma 9. Watersysteem	1.560.381	1.733.441	1.302.605	430.836	25%	430.836	-
Programma 10. Waterketen	2.681.107	2.681.107	1.920.011	761.096	28%	761.096	-
Programma 11. Diensten en beheer	-	-	-	-	0%	-	-
Programma 12. SAW@	1.964.845	1.889.907	1.604.540	285.367	15%	285.367	-
Programma 13. Basisdata	5.684.611	7.475.250	4.809.080	2.666.170	36%	3.946	2.662.223
Programma 14. Informatiehuis water	2.350.747	2.505.075	2.295.755	209.320	8%	-	209.320
Programma 15. Kassiersfunctie	1.995.295	1.995.295	1.624.608	370.687	19%	370.687	-
Subtotaal projecten	*27.420.452*	*29.398.267*	*22.819.717*	*6.578.550*	*22%*	*3.707.006*	*2.871.543*
Totaal	**33.459.875**	**35.472.531**	**28.306.647**	**7.165.885**	**0**	**4.294.341**	**2.871.543**

In hoofdlijnen kan het saldo van € 7,2 miljoen als volgt worden toegelicht:

- Binnen instandhouding heeft de focus het afgelopen jaar gelegen op het onder de aandacht brengen van informatieveiligheid en privacy bij de medewerkers, de professionalisering van de kantoorautomatisering en de herinrichting van de organisatie. De professionalisering van de kantoorautomatisering vroeg meer aandacht en budget dan verwacht. Er is een project uitgevoerd om te verkennen in hoeverre Microsoft waterschappen kan ondersteunen bij het vroegtijdig signaleren van (cyber-)dreigingen en -aanvallen (POC-SOC). Dit traject was niet begroot. Deze posten kunnen worden opgevangen binnen de post onvoorzien. In tegenstelling tot voorgaande jaren hebben we een rentevergoeding van € 0,5 miljoen gekregen op onze schatkistrekening, welke niet was begroot.
- Binnen de projecten met waterschappen (programma's 3 t/m 10 en 15) blijft een saldo van ca. € 3,4 miljoen over. Hiervan is € 1,3 miljoen te verklaren door minder personele inzet door onder andere (langdurige) ziekte en het niet kunnen vervullen van vacatures en € 0,4 miljoen door een besparing op uurtarieven. Het restant is onder andere te verklaren door lagere leverancierskosten dan begroot, bijvoorbeeld door het niet hoeven aanspreken van posten voor onvoorziene kosten en begrote werkzaamheden die niet noodzakelijk bleken. In sommige programma's zijn, met instemming van UO, juist meer kosten gemaakt dan begroot. Dit betreft onder andere de inzet van de ontwikkelgelden in deze programma's.
- Het saldo bij de programma's met derden (programma 12, 13 en 14) van € 3,2 miljoen wordt, net als voorgaande jaren, grotendeels toegevoegd aan het saldo projectrekeningen.

3.3. Paragrafen

3.3.1. Ontwikkelingen in 2023

Vaarkaart, strategienota en koersplan

De Vaarkaart, die onder leiding van de Unie van Waterschappen is opgesteld en is goedgekeurd, geeft de bestuurlijke visie op de digitale transformatie weer en beschrijft de aandachtgebieden waarop samenwerken is gewenst. Centraal staat het datagedreven waterschap. En om sectorbreed verantwoord met data te kunnen werken moeten afspraken gemaakt worden over:

- standaarden m.b.t architectuur, modellen en werkprocessen;
- de omgang met data en digitale technologie;
- data die voldoet aan wet- en regelgeving;
- toegankelijkheid met een beperkte klimaat- en milieuvoetafdruk.

In de Strategienota die door de OGT is goedgekeurd en de komende periode in de waterschappen wordt besproken, worden deze thema's verder op strategisch niveau uitgewerkt. Waarbij er extra aandacht is voor de betekenis van digitale transformatie binnen de primaire processen van de waterschappen.

Het bestuur van hWh laat in 2024 bepalen wat de invloed is van deze visie en strategie op de huidige koers van hWh. Hiervoor is een bestuurlijke commissie ingesteld die het huidige koersplan gaat doorlopen en onderzoekt welke onderdelen aanscherping behoeven. Vervolgens wordt de tekst van een verkort koersplan 3.1 opgesteld. Streven is het koersplan 3.1 in de AB-vergadering van april 2024 te bepreken en de AB-vergadering van juni 2024 vast te stellen.

Herinrichting hWh
Uiteindelijk wordt van hWh verwacht dat zij haar bedrijfsvoering aanpast aan deze nieuwe richtingen in de vorm van een bedrijfsplan. Vanwege het feit dat een aantal richtinggevende uitgangspunten pas later in 2023 cq. begin 2024 beschikbaar zijn, terwijl de behoefte om oplossingen te vinden voor knelpunten in de bedrijfsvoering van hWh, is besloten om de herinrichting in 2 fasen uit te voeren, fase 1 per 1 januari 2024 en fase 2 per 1 januari 2025.

Fase 1: hWh zal per 1 januari 2024 de huidige platte organisatiestructuur loslaten en overgaan naar een structuur met afdelingen. Binnen instandhouding wordt een drietal afdelingen ingericht: Algemene zaken, Financiën en Organisatie, Inkoop en Facilitering.

Met de goedkeuring van de 'Ontwikkeling samenwerkingsopgave waterschappen-hWh' eind 2022 is bepaald dat Diensten en Beheer separaat van de huidige Programma's binnen hWh wordt georganiseerd en de sturing meer onder verantwoordelijkheid van het bestuur te laten plaatsvinden. Organisatorisch worden de bestaande dienst- en beheeractiviteiten gedurende 2024 geleidelijk aan overgebracht vanuit de bestaande programma's naar de nieuwe afdeling Diensten en Beheer D&B).

Fase 2: Vanuit de inhoud van de Strategienota en het koersplan 3.1 zal in samenspraak met de OGT de governance van de uitvoering van programma's en projecten worden vormgegeven. Tevens zullen dan de puntjes op de i worden gezet m.b.t. de sturing op diensten- en beheeractiviteiten van hWh. Fase 2 zal uitgewerkt worden in 2024.

Capaciteit
Arbeidsmarkt
De arbeidsmarkt wordt steeds krapper. De waterschappen hebben steeds meer moeite om de flexibele schil van hWh te vullen en daardoor neemt het percentage inhuur toe. Het Algemeen bestuur heeft eind 2023 ingestemd met een verruiming van de huidige personeelskaders, zodat hWh meer medewerkers in loondienst kan nemen. We werken vanuit het principe 'de juiste persoon op de juiste plek', met daarbij de best passende contractvorm. Het Dagelijks bestuur zal samen met de organisatie de ontwikkelingen nauwgezet volgen.

Dit vraagt van hWh om nog meer een aantrekkelijk werkgever en opdrachtgever te zijn: met aandacht voor ontwikkeling en opleiding van medewerkers. De eerste fase van het plan 'Herinrichting hWh' geeft hier mede vorm aan. In het plan schetsen we hoe we als hWh een wendbare organisatie willen creëren. De meest cruciale factor voor een wendbare organisatie is de optimale inzet van medewerkers. Hier geven we vorm aan door het uitwerken van een poule-gedachte, waarbij we de HR-taak binnen hWh evenwichtiger beleggen. Het is in 2023, ondanks de krappe arbeidsmarkt, toch gelukt om rond de 102 rollen in te vullen. Het lukt echter niet altijd om tijdig de juiste persoon te vinden. De gemiddelde tijd die nodig is om een vacature in te vullen lag in 2023 op 72 dagen (2022: 81 dagen). Dit is gemeten vanaf het moment dat de vacature bekend is geworden bij capaciteitsmanagement, tot aan het moment dat de medewerker bij hWh is gestart.

Vertrouwenspersoon
hWh heeft een externe vertrouwenspersoon aangewezen die beschikbaar is voor medewerkers die meldingen of klachten hebben over ongewenst gedrag. De vertrouwenspersoon registreert de gesprekken en rapporteert

jaarlijks het aantal meldingen. In 2023 hebben medewerkers geen meldingen gemaakt bij de vertrouwenspersoon.

Arbeidsparticipatie
hWh heeft in 2023 samengewerkt met een werkvoorziening voor de regio Amersfoort. Deze werkvoorziening biedt werk aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.
Daarnaast maakt het schoonmaakbedrijf die de kantoren en het vergadercentrum van hWh onderhouden, gebruik van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en begeleid deze mensen daarbij intensief.

Ontwikkelinterventies
Onderstaande aantallen geeft weer waar medewerkers (loondienst hWh) hun persoonlijke ontwikkelbudget (het PBB) voor inzetten. Of waar het centrale budget van hWh wordt aangewend. Het beleid voor medewerkers die ingeleend worden vanuit een overheidsorganisatie is dat de kosten zoveel als mogelijk verhaald worden op hun ontwikkelbudget die begroot is bij de eigen werkgever. Hierdoor is het totaal van alle ontwikkelinterventies niet altijd geheel inzichtelijk. Deze zijn hieronder ook niet meegenomen in de aantallen. Ook teamontwikkelingstrajecten worden hierbij buiten beschouwing gehouden.

- Aantal bestedingsdoelen ten behoeven van professionele ontwikkeling (o.a. vaardigheidstrainingen en kennisopleidingen): 14
- Aantal bestedingsdoelen ten behoeven van persoonlijke ontwikkeling (o.a. coaching en assessments): 2
- Aantal bestedingsdoelen ten behoeven van vitaliteit (o.a. begeleid sporten, vitaliteit coaching): 3
- Aantal medewerkers die vanuit hun PBB vitaliteitsuren hebben gekocht: 0

Trainees zijn op basis van inhuur werkzaam, afhankelijk van hun rol volgen ze een ontwikkelprogramma op maat bij hun werkgever. Verder is er op organisatieniveau aandacht besteed aan een aantal thema's. Zo zijn er workshops zakelijk tekenen gehouden. Daarnaast voerden we het goede gesprek tijdens kampvuursessies over de thema's werkdruk, opleidingsbehoefte en waardering.

BTW
hWh heeft in 2010 een verzoek tot vrijstelling voor de toepassing van omzetbelasting bij de Belastingdienst neergelegd. Het verzoek aan de Belastingdienst was destijds tweeledig, namelijk:
Vrijstelling van BTW op de diensten van hWh aan de waterschappen (koepelvrijstelling);
Vrijstelling van BTW op de diensten van de waterschappen aan hWh.

Ad 1: De Belastingdienst heeft in 2012 schriftelijk bevestigd dat hWh voldoet aan de voorwaarden voor de koepelvrijstelling, daarmee was dit deel van het verzoek tot vrijstelling reeds afgerond in 2012. De koepelvrijstelling zorgde ervoor dat hWh diensten vrij van BTW kon leveren aan waterschappen.
Ad 2: Op dit verzoek is tot op heden, ondanks herhaaldelijke verzoeken van hWh en diverse overleggen, nog geen standpunt ingenomen door de Belastingdienst. De diensten van waterschappen aan hWh worden in rekening gebracht met BTW. Aangezien hWh geen recht had op vooraftrek van de BTW, werkt dit uiteindelijk kostenverhogend voor de waterschappen.

Ultimo 2018 heeft de Belastingdienst plotseling een eindoordeel gegeven. Hieruit blijkt de Belastingdienst wederom geen standpunt heeft ingenomen omtrent verzoek 2. Maar heeft zij de afspraak uit 2012 (verzoek 1) ingetrokken. hWh zou jegens waterschappen niet vrijgesteld van BTW presteren. hWh heeft bezwaar tegen deze uitspraak ingediend en heeft, na afwijzing van het bezwaar door de belastingdienst, een beroepsprocedure gestart. Op 21 februari 2022 heeft de behandeling van deze zaak door de rechter plaatsgevonden, waarbij de rechter hWh in het gelijk heeft gesteld. De belastingdienst is in hoger beroep gegaan bij de rechtbank tegen deze uitspraak. Op moment van schrijven hebben wij ons verweerschrift ingediend en zijn wij in afwachting van het vervolg.

CONCEPT

3.3.2. Incidentele baten en lasten

Deze paragraaf bevat een overzicht van de baten en lasten die als eenmalig ten opzichte van voorgaande en komende begrotingsjaren moeten worden beschouwd.

In de jaarrekening is geen post incidentele baten en lasten opgenomen.

3.3.3. Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen

In 2023 zijn er geen bestemmingsreserves en voorzieningen.

3.3.4. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

hWh wil op gestructureerde wijze risico's beheersen. Om die reden is het van belang inzicht te hebben in de risico's zodat passende beheermaatregelen getroffen kunnen worden. Conform artikel 4.19 van Het Waterschapsbesluit bevat de paragraaf betreffende het weerstandsvermogen ten minste:

a) een inventarisatie van de weerstandscapaciteit, met daarbij een beschouwing over de stand aan het begin, de mutaties en de stand aan het eind van het begrotingsjaar van de algemene reserves en de voorzieningen;
b) een inventarisatie van de risico's;
c) het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's.

Inventarisatie van de risico's

Met de inwerkingtreding van de nieuwe Gemeenschappelijke regeling per maart 2015 worden programma/project-specifieke risico's door de deelnemers aan het betreffende programma/project gedragen. Dit betreft de zogenaamde "loden deur". Dit belangrijke principe is verankerd in de Gemeenschappelijke regeling (artikel 4, 5, 36) en verder uitgewerkt in het dienstverleningshandvest (vrijwaringsbepaling) en de dienstverleningsovereenkomsten. Aangezien de programma-/projectrisico's bij de deelnemers liggen, worden de risico's niet meer opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Wel wordt in de bestuursrapportage (per 30 april, 31 augustus en 31 december) inzicht gegeven in de risico's per project.

Naast project specifieke risico's zijn er ook programma overstijgende risico's die het geheel van hWh betreffen. In september 2023 heeft het dagelijks bestuur de risicoanalyse voor hWh herijkt. Uit deze analyse zijn 7 aandachtsgebieden voor het bestuur naar voren gekomen:

1. Gebrek aan capaciteit/kennis: Zowel kwaliteit als tijdige beschikbaarheid en (duurzame) inzetbaarheid van medewerkers en het behoud van kennis.
2. Aantrekkelijk werkgever: heeft hWh voldoende te bieden om voor IT- en andere specialisten in de watersector een aantrekkelijke werkomgeving te zijn.
3. Bestuurlijke controle: Grip van het bestuur op totale begroting, bewaking van rechtmatigheid (o.a. loden deuren) en uitvoerbaarheid programma's.
4. Cybersecurity: informatieveiligheid en AVG volgens de BIO-normen inregelen.
5. Onbenutte potentie: Appreciatie bij de AB's waterschappen van impact digitale transformatie op primaire proces, de potentie van samenwerking op dit thema en de rol van hWh hierbij.
6. Vertrouwen in hWh: Perceptie van te weinig toegevoegde waarde, kwaliteit en wendbaarheid.
7. Compliance Wet en Regelgeving: Hierbij inbegrepen fraude- en corruptierisico's.

In onderstaande tabel zijn deze aandachtsgebieden verwerkt, naast andere risico's. Gelet op het algemene karakter van deze risico's is een financiële vertaling niet mogelijk. De hierboven genoemde risico's die niet zijn opgenomen in de tabel zijn voldoende in control.

Nr.		Risico	Beheersmaatregel
1.	Gebrek aan capaciteit/kennis	Gezien de huidige krapte op de arbeidsmarkt en de toenemende vergrijzing zal capaciteit een	• De populariteit van hWh als de 'place-to-be' is goed. De bekendheid (o.a. op LinkedIn) onder medewerkers van waterschappen groeit gestaag. En de

Nr.		Risico	Beheersmaatregel
		structureel aandachtspunt blijven. Hoofdvraag is hier of hWh goed is ingericht om de uitvoeringsprogramma's succesvol te laten verlopen. Een van de belangrijkste succesfactoren is de programma-/projectmedewerker. Zijn kwalitatief de juiste mensen tijdig beschikbaar en kunnen zij duurzaam worden ingezet? a. Kan hWh haar imago binnen de Waterschappen en de watersector blijven verbeteren of handhaven? b. Kan hWh zorgdragen dat de juiste capaciteit in mensen beschikbaar is voor de programma's en instandhouding? c. Kan hWh voor haar medewerkers een veilige en gezonde werkomgeving bieden?	continu lopende campagne om zowel binnen de waterschappen als in de markt hWh op een positieve manier als een goede carrièrestap onder de aandacht te brengen, heeft zijn uitwerking. We zien mooie resultaten in het medewerkersonderzoek. De al enkele jaren durende krapte op de arbeidsmarkt vraagt steeds meer inspanning om de juiste persoon, met de juiste kennis en ervaring, op tijd aan de juiste rol te koppelen. • De nieuwe tendens is dat mensen bij het maken van hun keuzes vooral ook er op letten of ze in hun nieuwe rol tot bloei kunnen komen en hun waarde op de arbeidsmarkt groeit. Intussen wordt door een team nagedacht met welke aanpak en tools hWh het doorgroeien van medewerkers kan blijven waarmaken. • Medewerkers voelen zich vanaf het prilste begin welkom. De ontwikkelde on-boarding-app en het hierop aangepaste on-boarding proces werpen hun vruchten af. • Tot slot worden er acties ondernomen om medewerkers te verleiden om weer meer naar kantoor te komen om ook van elkaar te leren. In de vergadering van 23 november 2023 heeft het Algemeen bestuur ingestemd dat hWh kan werken vanuit het principe 'de juiste persoon op de juiste plek', met daarbij de best passende contractvorm.
2.	Bestuurlijke controle	Hoofdvraag is hier: "Hoe kan het algemeen bestuur in control blijven over de activiteiten die hWh uitvoert?" Waarbij het uitgangspunt is dat de governance niet ter discussie wordt gesteld. Met als deelvragen: • Hoe de rechtmatigheid te bewaken dat de middelen ingezet voor hWh voor de juiste activiteiten en resultaten worden ingezet? Anders gezegd: Hoe te bewaken dat hWh alleen die opdrachten aanneemt die uitvoerbaar zijn (juiste mensen beschikbaar, binnen wettelijke kaders), urgent en van nut zijn voor de waterschappen?	• hWh heeft de afgelopen jaren hard gewerkt om aantoonbaar de, in de projecten, gevraagde resultaten te leveren. Het systeem Prosa doet wat het moet doen en de afgelopen jaren heeft de accountant geen opmerkingen meer. • Er ligt een nieuwe strategienota. Binnen de huidige programma's zijn doelen met meerjarenplannen opgesteld en wordt reeds gewerkt met jaarplannen. In business cases wordt beter aangegeven wat de urgentie is en wat het eindresultaat moet zijn. Alvorens beheer projecten te verlengen wordt vaak eerst een evaluatie uitgevoerd. • hWh rapporteert en communiceert over de behaalde resultaten. • Er loopt een onderzoek naar de mogelijkheden om meer uit de uitvoeringstoets en de inhoud van Business Cases te halen.

CONCEPT

Nr.		Risico	Beheersmaatregel
		• Hoe te bewaken dat hWh de gevraagde resultaten levert? • Hoe de loden deuren te handhaven, bij minder bureaucratie?	
3.	Cybersecurity	Het informatieveiligheid dreigingsniveau in Nederland wordt steeds hoger. Al veel sectoren in Nederland zijn in aanraking gekomen met cybercriminaliteit. De waterschappen hebben afgesproken om door te groeien naar volwassenheidsniveau 4 en op de achtergrond de bijbehorende informatieveiligheid en privacy op orde te hebben. Ook het Algemeen bestuur van hWh heeft de opdracht gegeven om zo snel mogelijk op het gebied van informatieveiligheid aan volwassenheidsniveau 4 te voldoen.	Hiervoor loopt in 2023 het interne project BIO. Naast een technisch optimale inrichting van de infrastructuur is het belangrijk dat bestuur, directie en organisatie zich continu bewust zijn van hun verantwoordelijkheid op gebied van informatieveiligheid en privacy. Dit betekent dat alle medewerkers en bestuursleden zich continu trainen in het omgaan met de dreiging en het bewust zijn dat gedrag de zwakste schakel kan zijn. Bestuur en directie moeten zich realiseren dat informatieveiligheid en privacy continu op de agenda moet staan om te bezien of de genomen maatregelen nog werken en voldoende garantie bieden voor een veilige werkomgeving zoals van een overheidsorganisatie verwacht mag worden. Daarom heeft het bestuur hiervoor apart een portefeuillehouder aangesteld.
4.	Onbenutte potentie	De hoofdvraag is: Hoe kan de kennis binnen hWh worden ingezet om waterschappen te helpen om kansen te identificeren voor de realisatie van hun bestuurlijke ambities door het gebruik van digitalisering en digitale transformatie. Ieder waterschap blijft verantwoordelijk voor de beslissing of zij deze kansen wil benutten.	• hWh begeleidt en investeert in het proces (o.a. werksessies van de omgevingsmanagers met de innovatie-medewerkers binnen de waterschappen) om samen met de waterschappen te komen tot een goede gegevensuitwisseling over innovatie binnen de waterschappen. • hWh heeft het platform Winnovatie bij waterschappen geïmplementeerd. • Samen met STOWA is een landingsbaan van toegepast onderzoek naar implementatie opgezet. • Een gespecialiseerd beleidsmedewerker voor Digitale Transformatie is aangetrokken. • Leerlijnen zijn opgezet en worden gegeven voor bestuurders, directie en medewerkers. hWh, UvW en STOWA hebben deze leerlijn gezamenlijk gevolgd.
5	Financiële positie Waterschappen	Bezuinigingen en financiële positie bij waterschappen. hWh wordt gefinancierd door de deelnemende waterschappen. Bij verdergaande noodzaak tot bezuinigingen en bij een verslechterende financiële positie van waterschappen zal dat invloed kunnen hebben op de financiële huishouding van hWh.	Voor de instandhouding is een zekere minimale bezetting noodzakelijk en moet het mogelijk zijn mee te groeien wanneer de projecten daarom vragen.

CONCEPT

Inventarisatie van de weerstandscapaciteit
De weerstandscapaciteit bestaat uit structurele weerstandscapaciteit en incidentele weerstandscapaciteit.

De structurele weerstandscapaciteit bestaat in de begroting van hWh uitsluitend uit de post onvoorzien. In de Gemeenschappelijke regeling (artikel 37 lid 2) is opgenomen dat de begroting een bedrag voor onvoorziene uitgaven bevat. In de geactualiseerde begroting 2023 is een bedrag van € 250.000 opgenomen voor onvoorzien in het programma Bestuur en organisatie. De post voor onvoorziene kosten is ingezet om het tekort op facilitair (kantoorautomatisering) te dekken voor circa 160.000 euro, het uitvoeren van een POC SOC voor 64.000 euro en subsidie advieskosten van 11.000 euro.

Er is geen incidentele weerstandscapaciteit aanwezig bij hWh.

Uiteindelijk zullen de waterschappen op grond van artikel 41 van de Gemeenschappelijke regeling er steeds voor zorg dragen dat hWh te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan al zijn verplichtingen jegens derden te kunnen voldoen. De waterschappen zijn daarmee risicodrager voor eventuele risico's en tekorten die ontstaan bij hWh.

3.3.5. Financiering

Deze paragraaf geeft inzicht in de beleidsvoornemens ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille.

Treasurystatuut
Op 8 februari 2018 heeft het AB het treasurystatuut vastgesteld. Hierin is het beleid rondom treasury opgenomen. Met de introductie van schatkistbankieren zijn andere uitzettingen niet meer van toepassing.

Algemene ontwikkelingen inzake de treasuryfunctie en vermogensbehoefte
hWh wordt gefinancierd door de waterschappen. De geldstromen die hWh aan leveranciers betaald worden zo goed mogelijk afgestemd op de geldstromen die hWh van waterschappen ontvangt. Het was voor hWh niet nodig om extra liquide middelen aan te trekken.

Renterisiconorm en kasgeldlimiet
Renterisiconorm is een bedrag ter grootte van een percentage van het begrotingstotaal van het openbaar lichaam bij aanvang van het jaar. In de uitvoeringsregeling Financiering Decentrale Overheden is dit percentage voor gemeenschappelijke regelingen vastgesteld op 20% van het primaire begrotingstotaal 2023 van circa € 21,5 miljoen is € 4,3 miljoen. Het renterisico op de vaste schuld mag de renterisiconorm niet overschrijden. hWh had in 2023 geen aflossingsverplichting en blijft hiermee binnen de renterisiconorm.

Kasgeldlimiet is een bedrag ter grootte van een percentage van het begrotingstotaal van het openbaar lichaam bij aanvang van het jaar. In de uitvoeringsregeling Financiering Decentrale Overheden is dit percentage voor gemeenschappelijke regelingen vastgesteld op 8,2% van het primaire begrotingstotaal 2022 van circa € 21,5 miljoen is € 1,8 miljoen. De gemiddelde netto-vlottende schuld per kwartaal mag de kasgeldlimiet niet overschrijden. hWh heeft in 2023 geen leningen aangevraagd en blijft hiermee onder het kaslimiet.

Risicobeleid
Het risicobeleid is in het treasurystatuut vastgelegd: risicomijdend.
Op dit moment heeft hWh geen derivaten of andere complexe financiële producten en is er uitsluitend een bankrekening bij de NWB en de Rabobank.

Treasury organisatie
De treasury organisatie is opgezet conform de uitgangspunten die in het treasurystatuut zijn vastgelegd.

CONCEPT

3.3.6. Verbonden partijen

Deze paragraaf geeft inzicht in:

- De visie op verbonden partijen in relatie tot de realisatie van doelstellingen die zijn opgenomen in de begroting;
- De Beleidsvoornemens omtrent Verbonden Partijen.

Verbonden partijen zijn rechtspersonen waarmee hWh een bestuurlijke en financiële band heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur, hetzij uit hoofde van het stemrecht. Er is sprake van een financieel belang wanneer hWh middelen ter beschikking heeft gesteld en het risico die kwijt te raken bij faillissement. Hiervan is ook sprake als financiële problemen bij verbonden partijen verhaald kunnen worden op hWh.
hWh kent in 2023 geen verbonden partijen zoals bedoeld in het Waterschapsbesluit en het BBVW.

3.3.7. Bedrijfsvoering

De paragraaf bedrijfsvoering geeft inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering.

Financiën
De planning & control cyclus is in 2023 conform de richtlijnen uitgevoerd:

- De jaarrekening 2022 is op 29 maart 2023 voorzien van een goedkeurende controleverklaring.
- De geactualiseerde begroting 2023 en de begroting 2024 zijn tijdig voor een zienswijzeprocedure aangeboden aan de waterschappen en op 20 april 2023 door het AB vastgesteld.

Als gevolg van gewijzigde wet- en regelgeving, moet in 2025 het DB in een onderdeel van de jaarrekening, de rechtmatigheidsverantwoording, aangeven of de in de jaarrekening opgenomen financiële feiten in overeenstemming met de daarvoor geldende regels tot stand zijn gekomen. Het DB legt dan verantwoording af over de zogenoemde financiële rechtmatigheid. Hiermee vervalt het zelfstandige oordeel van de accountant over de rechtmatigheid; hij neemt zijn oordeel over de rechtmatigheidsverantwoording mee in zijn oordeel over de getrouwheid van de jaarrekening. De controle op rechtmatig handelen zal in de nieuwe situatie door hWh zelf worden uitgevoerd. In voorbereiding hierop hebben reeds gesprekken met de accountant plaatsgevonden en wordt er deelgenomen aan de voorbereidende bijeenkomsten gefaciliteerd door de UvW.

Kantoorautomatisering
Op het gebied van hybride werken is er veel verbeterd in de stabiliteit van de audiovisuele middelen op kantoor, echter blijft hier voor nog wel aandacht nodige om de laatste nodige verbeteringen in de stabiliteit en verder uitnutting door te voeren.

Voor de werkplek zijn er stappen gezet in het verder professionaliseren van de dienstverlening en het functioneel en technisch beheer. Zo worden laptops geüpdatet naar Windows 11, gaan we telefoons in beheer nemen met mobile device management en is de start gemaakt met het schrijven van de aanbesteding stukken voor IT beheer (onder andere de 2^{e} en 3^{e}-lijns ondersteuning voor werkplekken).

Uit de archief toezichthouders rapportage is gebleken dat er grote stappen zijn gezet in het op orde brengen van de informatie huishouding van hWh. De eerste stukken zullen begin 2024 zullen de stukken worden overgebracht naar archief Eemland of worden vernietigd.

Facilitair
Door het hybride werken zijn veel teams/ collega's nog niet met regelmaat op kantoor aanwezig. We zijn bezig om te kijken hoe we collega’s meer naar kantoor kunnen trekken. Een van de acties is het organiseren van een gezamenlijke lunch op kantoor, om zo ook informeel met elkaar in contact te komen. De gezamenlijke lunch is een groot succes. Veel medewerkers maken er gebruik van en het is een daardoor een goede plek voor ontmoeting.

CONCEPT

Daarentegen zien we ook de dat organisatie groeit en wordt het steeds lastiger een werkplek te vinden op drukke kantoordagen. Er zijn plannen gemaakt voor een kleine verbouwing, waardoor er meer werkplekken worden gecreëerd. Dit zal begin 2024 uitgevoerd worden. Ook hebben we verder aandacht besteed aan het optimaal gebruikmaken van de vergaderruimten en de audiovisuele middelen. Er is de keuze gemaakt voor roomdisplays, deze worden in 2024 geïmplementeerd. Door de roomdisplays is het ter plekke inzichtelijk welke ruimten beschikbaar zijn en kunnen ruimten ook ter plekke gereserveerd worden.

Informatiebeveiliging en privacy
In het project veilige (digitale en fysieke) werkomgeving is de afgelopen anderhalf jaar gewerkt op twee sporen. In het eerste is de hWh IT ontvlochten van Waterschap Vechtstromen. Het IT-beheer is in eigen huis ingericht. Zowel technisch, als organisatorisch heeft de IT dienstverlening opnieuw vorm gekregen. Dat is relatief geruisloos gegaan; 'de winkel bleef open tijdens de verbouwing'. Onze IT-organisatie bestaat nu uit de onderdelen IT-beheer (hardware, netwerk, Microsoft Azure/365), functioneel beheer (centrale applicaties en inrichting), en informatiemanagement (data- en documentbeheer).

In het tweede spoor is hard gewerkt aan informatieveiligheid: vanuit eisen van de BIO, de AVG en het inrichten van de PDCA (ondersteund met een cybermanagementsysteem) heeft de organisatie in zijn bedrijfsvoering een grote stap gemaakt in volwassenheid. Er is onder andere gewerkt aan bewustwording onder de medewerkers. We ontwikkelde personeelsbeleid op het gebied van informatieveiligheid waardoor medewerkers beter weten wat er van hen verwacht wordt.
Met het beleggen van eigenaarschap in de lijn is een belangrijke stap gezet in het borgen van informatieveiligheid en privacy in de werkprocessen. In de landelijke BIO audit eind vorig jaar is dit gewaardeerd met een mooie score op ons volwassenheidsniveau.

Communicatie
Om onze zichtbaarheid te vergroten hebben we een contentstrategie ontwikkeld, zodat we waterschappers gerichter en (pro-)actiever kunnen laten vertellen wat onze meerwaarde is over relevante thema's. De opgefriste corporate story dient als basis. Er zijn:

- 16 verhalen van waterschappers gepubliceerd op onze website
- 3 video's en 2 uitleg-animaties gemaakt en verspreid
- 3-4 LinkedIn berichten per week gepost (groei van 734 volgers).

We hebben meer bereik gekregen. We informeren waterschappen over onze activiteiten en de waarde daarvan voor hen en profileren we ons als aantrekkelijke werkgever.

We hebben van het jaarverslag 2022, de bestuursrapportages 2023 en begroting 2024 leesbare en digitale bestuurlijke samenvattingen gemaakt. Om bestuurders snel op vlieghoogte te brengen is er een introductie-app voor nieuwe bestuurders gemaakt, meegewerkt aan de regionale informatiesessies en de strategische sessie bestuurders/OGT. Ook zijn een aantal roadshows voorbereid.

Er is een plan van aanpak gemaakt om de evenementen die we organiseren te professionaliseren, waardoor organisatoren ontzorgd worden en dubbelingen op tijd herkend worden.

Inkoop
Het Ambitieweb is een visualisatietool die in één oogopslag de duurzaamheidsambities van een organisatie of een productgroep, levering, dienst laat zien, verdeeld over verschillende thema's en uitgedrukt in 3 ambitieniveaus. Werken met het Ambitieweb levert winst op voor de drie P's; People, Planet en Prosperity, oftewel: mens, milieu en welvaart. De tool helpt om ambities gestructureerd te vertalen naar concrete duurzaamheidsmaatregelen voor een project, programma of organisatie.

Aan de hand van twee ambitiewebsessies is bepaald in welke mate hWh kan bijdragen aan de landelijke ambities (van de waterschappen) en welke maatregelen hierbij zouden passen. Diverse medewerkers uit verschillende geledingen van de organisatie hebben deelgenomen aan deze werksessies. Op dit moment wordt de definitieve rapportage afgerond.

Belangrijke eerste aanbevelingen uit het concept-rapport vormen een vertrekpunt voor onze verdere acties in 2024:

- Zet voor het behalen van de ambities deze om in duurzaamheidsbeleid. Hiervoor is een bestuurlijk besluit nodig en ondersteuning bij de realisatie van de opdracht. Dit beleid kan worden geconcretiseerd door een duurzaamheidsparagraaf op te nemen in het bedrijfsplan, de jaarplannen en de themaplannen;
- Wijs een duurzaamheidscoördinator aan welke ondersteund wordt door een paar collega's. Dit hoeft geen volledige functie te zijn, maar kan een rol zijn die iemand naast zijn/haar functie invult. Dit duurzaamheidsteam heeft tijd om best practices te verzamelen en kan de collega's helpen bij de toepassing daarvan. Tevens zorgen ze voor controle en monitoring gericht op het halen van de duurzaamheidsambities;
- Om duurzaamheid vorm te geven is het nodig hier extra tijd en daarmee budget voor beschikbaar te stellen. Vaak hoeft een duurzame oplossing niet duurder te zijn, maar in sommige gevallen is extra budget voor een duurzame keuze wel noodzakelijk;
- Door duurzaamheid te beleggen bij een team ben je er nog niet. Draagvlak bij de rest van de organisatie is van belang. Uiteindelijk zullen de projectmanagers en lijnmanagers gezamenlijk de verantwoordelijkheid moeten dragen voor het behalen van de duurzaamheidsambities van Het Waterschapshuis;
- Naast het borgen van de afspraken is het van belang om mensen te informeren en te enthousiasmeren. Een communicatieplan gericht op bewustwording kan hierbij helpen. Een maatregel is om de duurzaamheidsambities en in hoeverre deze worden gehaald te narrow casten op de schermen in het gebouw. Daarnaast kunnen inspiratiesessies worden georganiseerd gericht op kennisverdieping en verbreding over wat de impact is en welke ontwikkelingen er zijn.

Met de uitkomsten van het ambitieweb en de nulmeting gaan we de geïdentificeerde ontwikkelmogelijkheden om Duurzaam Opdrachtgeven te implementeren binnen hWh oppakken. Een strategische verkenning waarin met budgethouders aan 'klantzijde' wordt gesproken over de duurzame doelen waar zij voor staan en hoe hWh daarbij kan ondersteunen, behoort ook tot de mogelijkheden.

Personeel en organisatie
Door het uitvoeren van werkbelevingsonderzoek, het houden van kampvuurgesprekken en onze deelname aan het sectorale medewerkers onderzoek is er meer inzicht in de werkbeleving van onze medewerkers. Belangrijkste punten van inzicht: meer aandacht voor transparante waardering, gestructureerde aandacht voor ontwikkeling én een gezonde werkdruk. Voor de bevordering van medewerkersparticipatie is in december de OR van hWh geïnstalleerd.

We merken een groeiende behoefte onder medewerkers voor het voeren van gesprekken over hun persoonlijke ontwikkeling; daarbij bleek uit de HR-monitor uitgevoerd door het A&O-fonds dat hWh-medewerkers het meeste hun persoonlijk ontwikkelbudget aanspraken van alle organisatie uit de sector waterschappen. Hieruit maken we voorzichtig op dat hWh-medewerkers t.o.v. de sector vaker een opleiding volgden.
Binnen hWh werken we met trainees. Waarbij we hen inhuren via een bureau die hun in een passende opleiding voorziet. Van deze trainees zijn er afgelopen jaar 4 trainees in een functie binnen hWh geland.
Om met (project)teams het gesprek te voeren over de aanwezige talenten en de inzet daarvan, ontwikkelden we een talentenworkshop.

We maakte een ontwikkelstap in onze arbeidsmarktcommunicatie om meer zichtbaarheid van hWh te creëren. Zo werden er filmpjes van medewerkers opgenomen die vertellen over hWh en de inhoud van verschillende functies.

Jaarplan 2023
In het jaarplan 2023 zijn diverse thema's en speerpunten benoemd die aansluiten bij de bestuurlijke risicogebieden waar binnen de dagelijkse bedrijfsvoering aan zal worden gewerkt. Ook zijn interne projecten benoemd, die in 2023 extra aandacht krijgen en waarvoor extra middelen nodig zijn. In 2023 is € 400.000

beschikbaar in de begroting voor de interne projecten vanuit de pot ‘kwaliteitsborging’. Zo werd er gewerkt aan de thema’s ‘Veilige werkomgeving’, ‘Professionele organisatie’ en ‘Zichtbaarheid’.

Aantal medewerkers en Ziekteverzuim
Het aantal medewerkers in dienst bij hWh bedroeg op 31 december 2023 167 (31 december 2022: 150). hWh heeft op 31 december 2023 52,6 FTE in loondienst (46,7 FTE gemiddeld in geheel 2023).

In aantallen ziet de capaciteit op 31 december 2023 er als volgt uit:

	Stand op 31-12-2023	Stand op 31-12-2022
In loondienst	58	41
Inleen van waterschappen	36	44
Inhuur van de markt	63	47
Trainees	6	11
Inhuur van de overheid	4	7
Totaal	167	150

Het ziekteverzuim bij de medewerkers in loondienst is in 2023 gemiddeld 8,4%. Dit ligt ver boven de interne streefnorm van maximaal 1,9%. Het hoge ziekteverzuim wordt met name veroorzaakt door langdurige zieken (veelal niet werk gerelateerd).

Wet open overheid (Woo)
De Woo is 1 mei 2022 in werking getreden. Het doel van deze wet is om als overheid opener en toegankelijker te worden door meer overheidsinformatie dan voorheen sneller openbaar te maken en deze ook voor iedereen gemakkelijker toegankelijk te maken. Waterschappen hebben zich via hWh, in samenspraak met de Unie van Waterschappen, verzameld in een project “Wet open overheid” en hebben hier subsidie voor mogen ontvangen. hWh sluit aan bij dit project.

Op grond van artikel 3.5 van de Woo wordt in dit jaarverslag op hoofdlijnen een beschrijving gegeven van de activiteiten die zijn uitgevoerd in 2022 op de thema’s actieve en passieve openbaarmaking en verbetering van de informatiehuishouding.

- Actieve openbaarmaking: In de wet wordt een aantal informatiecategorieën gespecificeerd die in ieder geval actief openbaar gemaakt moeten worden. Diverse documenten die hieronder vallen werden door hWh al openbaar gemaakt (denk aan de publicatie van de AB-stukken op de website).Aanvullend hierop heeft hWh de agenda en besluitenlijst openbaar gemaakt. Verdere specificatie van de informatiecategorieën wordt in het landelijke project uitgewerkt en hWh zal deze gefaseerde uitwerking en invoering op de voet volgen. hWh heeft zich als openbaar lichaam op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen geregistreerd bij het Platform Open Overheidsinformatie (tijdelijke werknaam: ‘PLOOI’) en zal
  stapsgewijs verder aansluiten op deze digitale infrastructuur die door de minister van BZK in stand wordt gehouden.
- Passieve openbaarmaking: Binnen hWh is een contactpersoon voor de Woo aangewezen om vragen van burgers te beantwoorden over de beschikbaarheid van publieke informatie.
- Informatiehuishouding: hWh sluit aan bij het waterschapsbrede project Implementatie Woo. Binnen de uitvoering van dit project zal met behulp van de Unie van Waterschappen inzichtelijk worden gemaakt wat nodig is om naast de huidige werkwijzen verder te voldoen aan de Woo.

3.3.8. EMU Saldo

In de paragraaf betreffende het EMU-saldo wordt het EMU-saldo gespecificeerd overeenkomstig de bij ministeriële regeling gestelde regels. In de bijlage is het EMU saldo berekend op € 202.000.

CONCEPT

3.3.9. Wet normering topinkomens

Ingevolge artikel 4.30 van Het Waterschapsbesluit wordt in de jaarrekening een paragraaf over topinkomens opgenomen. De Wet Normering Topinkomens (WNT) is met ingang van 2013 van toepassing en verbiedt organisaties met topfunctionarissen in de (semi)publieke sector beloningen en ontslagvergoedingen overeen te komen hoger dan de geldende WNT norm. Daarnaast is sprake van een openbaarmakingsverplichting voor alle topfunctionarissen en overige medewerkers die een bezoldiging genieten boven de geldende bezoldigingsnorm. In 2023 voldoet hWh aan de wet normering topinkomens. In hoofdstuk 7.7 is een specificatie opgenomen met betrekking tot de topinkomens.

CONCEPT

4. Programmaverantwoording instandhouding

In hoofdstuk 4 worden de begrotingsprogramma's instandhouding uitgewerkt. Dit betreft de volgende programma's:

- Bestuur en organisatie
- Kennis en verbinden

CONCEPT

4.1. Programma 1 Bestuur en organisatie

Het programma Bestuur en organisatie heeft tot doel het nadenken over en het neerzetten van een organisatie die de gevraagde resultaten levert voor de opdrachten vanuit de waterschappen.

Wat willen we bereiken?

1. Veilige werkomgeving: Een werkomgeving die veilig is, veilig voelt en die blijvend voldoet aan wet- en regelgeving.
2. Professionele organisatie: Kwalitatief en kwantitatief de waterschappen ondersteunen in de beweging van digitale transitie naar digitale transformatie.
3. Zichtbaarheid: Het is duidelijk wat hWh doet en wat hiervan de meerwaarde is voor de waterschappen.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Veilige werkomgeving

- In 2023 hebben we veel verbeteringen doorgevoerd in de werkomgeving. Zowel in de processen als de infrastructuur. Maar bovenal hebben we geïnvesteerd in het bewust veilig handelen van onze medewerkers. Er is in Q3 en 4 een BIO-audit uitgevoerd. We zijn goed op weg richting het gewenste volwassenheidsniveau van 4. Bestuurlijk is er tevredenheid over de gerealiseerde verbetering. Met de resterende verbeterpunten gaat de organisatie aan de slag.
- De Arda e-learning wordt door 112 van de 181 medewerkers actief gevolgd (63%). 32% van de actieve gebruikers loopt maximaal 2 modules achter (en is hiermee bij voor onze begrippen bij met Arda.)

Professionele organisatie

- Wegens vertraging in de vaststelling van de strategienota, hebben we ons bedrijfsplan in twee fasen opgesplitst. De eerste fase is goedgekeurd en bestuurlijk besproken. Dit betreft een aanpassing op de hoofdstructuur en het invoeren van een afdeling diensten en beheer. Deze structuur is op 1 januari 2024 ingegaan en wordt in de eerste helft van 2024 verder uitgewerkt. De tweede fase wordt ook in 2024 uitgewerkt en zal uiterlijk 1 januari 2025 ingaan.

Zichtbaarheid

- Om de nieuwe bestuurders te informeren over het Waterschapshuis hebben we een online introductie gemaakt met daarin alle relevante informatie.
- Er zijn drie regiobijeenkomsten geweest waarin we de aanwezige AB-leden op vlieghoogte zijn gebracht over hWh.
- We hebben besloten dat Microsoft Dynamics het leidende relatiemanagementsysteem wordt.

4.2. Programma 2 Kennis en verbinden

Het programma Kennis en verbinden heeft als doel om kennis aan de waterschappen toe te voegen en de waterschappen te faciliteren in het delen van kennis onderling. Deze kennis betreft nieuwe technieken en nieuwe organisatievormen in het kader van digitale transformatie. Ook faciliteert het Waterschapshuis de waterschapsbrede overleggen zoals van het i-platform, de OGT en de UO's.

Wat willen we bereiken?

Omdat het Waterschapshuis er is voor de waterschappen, willen we van alle waterschappen de wensen weten en die voor hen waarmaken. Evaluaties tonen aan dat de opdrachten vaak vaag zijn doordat we het voor alle waterschappen goed willen doen. Dat leidt geregeld tot oplossingen die niet 100% de lading dekken. Dit willen we verbeteren! Aan de voorkant gaan we de opdrachten duidelijker en specifieker verwoorden zodat we resultaten leveren conform afspraak. Kwaliteit van dienstverlening en resultaatgericht werken moeten onderdeel zijn van het DNA van het Waterschapshuis. De evaluaties gaan we intern terugkoppelen aan de organisatie zodat we er echt van kunnen leren. We streven naar een tevredenheidscijfer van een 7,5.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Het project Zuiveringen-informatie (Z-info) is geëvalueerd.
- Er is een gezamenlijke informatieve sessie (thema o.a. AI) voor het algemeen bestuur van hWh gezamenlijk met de OGT georganiseerd.
- De Unie van waterschappen ondersteunt bij het opstellen van de Vaarkaart. Deze is inmiddels door Unie van Waterschappen vastgesteld.
- Het i-platform ondersteunt bij het opstellen van de Strategienota, die aansluit op de vaarkaart. Deze is vastgesteld door de OGT en ligt nu ter beoordeling voor bij de waterschappen. De onderliggende uitwerking in themaplannen vindt nu plaats en zal in april 2024 worden afgerond. Ook hierbij levert hWh waar nodig informatie.
- De voorbereiding van de Koerscommissie die een koersplan opstelt dat vanuit het bestuur richting geeft aan de activiteiten van hWh, is afgerond. De update van dit koersplan start in januari 2024.
- Er zijn diverse bezoeken afgelegd bij waterschappen. Onder andere bij Aa en Maas, Zuiderzeeland en Delfland. Deze bezoeken zijn met name gericht op het ophalen van wensen om gezamenlijk activiteiten uit te gaan voeren en om aan (nieuwe) bestuurders uit te leggen hoe de samenwerkingsconstructie hWh meerwaarde biedt.
- We zijn gestart met uitwerken van een handelingskader voor hWh op het vlak van data; Dit mede in het kader van nieuwe regelgeving op dit vlak. Dit helpt bij het beperken van risico's rondom onjuist/ ongewenst datagebruik.
- We hebben een samenhangtoets gemaakt om businesscases die vanuit programma's ontstaan in samenhang te kunnen bezien. Zo kunnen we ook signaleren of oplossingen 'gecombineerd' kunnen worden.
- Ontmoetingscentrum: het contract met SPARQ (dienstverlener voor o.a. receptiepersoneel) is verlengd tot en met Q1 2024. Een nieuwe uitvraag in de markt heeft plaatsgevonden; de verwachting is dat dit in januari 2024 gegund kan worden.

5. Programmaverantwoording projecten waterschappen

In hoofdstuk 5 worden de begrotingsprogramma's waterschappen uitgewerkt. Dit betreft de volgende programma's:

- Innovatie en transformatie
- Digitale dienstverlening
- Organisatie en samenwerking
- Informatie – datastromen
- Informatieveiligheid en privacy
- Waterveiligheid
- Watersysteem
- Waterketen

CONCEPT

5.1. Programma 3 Innovatie en transformatie

Programma Innovatie en transformatie biedt een innovatief en inspirerend pakket van diensten en producten die de waterschappen, nu en in de toekomst, helpen met het creëren van een stimulerende omgeving voor digitale transformatie.

Wat willen we bereiken?

Het programma helpt waterschappen inzicht te verkrijgen over het waterschap van de toekomst en wat er nodig is om voor de sociale digitale ontwikkelingen en transformatie, zodat directies de juiste en gefundeerde strategische keuzes kunnen maken.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Leerlijn Digitale Transformatie

- Pilots leerlijn digitale transformatie en het begeleiden en faciliteren van leer- en werksessies over digitale transformatie: Gericht op bewustwording over digitale transformatie, de ontwikkeling van een gezamenlijke taal en vertaling naar het eigen werk.
- Aanbesteding m.b.t het uitvoeren en (door)ontwikkelen van de leergangen toegewezen aan Berenschot. Deze werkzaamheden zijn eind 2023 ingezet.
- Voorbereiding voor leergang voor digi-facilitatoren, online/ live masterclasses voor managers, online webinar serie voor bestuurders en vervolg voor leergang scenario denken.
- Leergang digitale ethiek georganiseerd in samenwerking met de Unie van Waterschappen

Digi-café
Samen met het A&O fonds waterschappen hebben we zeven Digi-cafés georganiseerd, waaronder één live event. Als onderwerpen behandelden we o.a. Artificiële Intelligentie (AI), het enthousiasmeren van collega's voor digitale transformatie en de trends van 2024.

Data science en Engineering Expert Programma (DEEP traineeship)
Dit jaar hebben 48 deelnemers DEEP 3 gevolgd en afgerond. De nadruk ligt op het samenbrengen van data-experts binnen de waterschappen. Het is een maatwerktraject, het programma wordt aangepast aan de wensen van de deelnemers op basis van evaluaties.

Winnovatieplatform
Bijna alle waterschappen maken gebruik van het Winnovatieplatform. We zijn de voorbereiding gestart om innovatiebehoefte bij 21 waterschappen, Unie van Waterschappen en STOWA vast te stellen. De uitkomsten bepalen of en hoe een platform ondersteunend gaat zijn.

Themadag dataplatfora
In samenwerking met het programma Organisatie en Samenwerking hebben we een themadag georganiseerd. Hier heeft kennisdeling plaatsgevonden over het gebruik van dataplatfora in de sector.

WinnovatieSnack
We hebben interactieve inspiratiesessies over innovatiethema's verzorgd. Deze stonden in het teken van AI met best practices van de waterschappen. Verder organiseerden we een live evenement, met als thema het verder brengen van sociale innovatie.

CONCEPT

Waterinnovatiefestival
Het festival vindt 1 februari 2024 plaats in Utrecht en wordt gezamenlijk ontwikkeld met UvW. Als input voor het festival was er in november 2023 een WinnovatieLab en organiseren we op 24 en 25 januari 2024 de Big Water Hack. Tijdens het festival wordt ook de innovatieprijs uitgereikt. Hiervoor zijn ruim 60 inschrijvingen binnengekomen via Winnovatie.nl

Chief Digital Officer (CDO)-platform
In 2023 hebben we 7 bijeenkomsten georganiseerd waarin CDO's de projectplannen van bespraken. Ook haalden we de behoeftes en ervaringen op, agendeerden we de ontwikkelingen in 'Den Haag' en verkenden we de mogelijkheden van scenariodenken.

Vaarkaart
Samenwerking met UvW heeft I&T gewerkt aan de nu vastgestelde Vaarkaart (bestuurlijk ambitiedocument digitale transformatie) en de organisatie van het digitaliseringsberaad.

Overige ondersteuning
We hebben diverse waterschappen ondersteuning geboden bij datascience gerelateerde vraagstukken, bij het Digital Twin (TKI) project en de NL Veranderdetectie.

CONCEPT

5.2. Programma 4 Digitale dienstverlening

Het programma Digitale dienstverlening faciliteert de samenwerking tussen de waterschappen om te voldoen aan de centrale en decentrale overheidsafspraken voor de digitale dienstverlening en voert regie op het inkoopproces.

Wat willen we bereiken?

We streven ernaar dat de waterschappen op een eenduidige en herkenbare manier de wetten uitvoeren die op de waterschappen afkomen, zoals de omgevingswet, wet open overheid, single digital gateway. Voor e-HRM is het streven om tot een gezamenlijke inkoop van een digitaal basis HR-pakket te komen.

Wat hebben we daarvoor gedaan?
Digitale Dienstverlening is een samengesteld programma waarin ook enkele projecten uit bedrijfsvoering zijn opgenomen. Naar de toekomst toe spreekt de OGT in de, in ontwikkeling zijnde, strategienota duidelijk de wens uit om dit programma door te ontwikkelen naar het programma “Wetten”. Een programma dat in samenwerking met de waterschappen en de UvW invulling gaat geven aan het begeleiden van de implementatie van nieuwe wetten en richtlijnen.

Wet Open Overheid (WOO)
In 2023 zijn grote veranderingen doorgevoerd binnen de landelijke voorzieningen waar de informatie categorieën openbaar gemaakt dienen te worden. Inmiddels is er een handreiking beschikbaar gesteld hoe de waterschappen documenten kunnen publiceren. Het projectteam blijft betrokken bij de landelijke overleggen en ondersteunt de waterschappen waar mogelijk bij dit proces. Het Rijk is gestart met het organiseren van een Uitvoeringstoets. Het Waterschapshuis vult de rol van kennislink tussen min BZK, IPO, VNG en waterschappen in.

Single Digital Gateway (SDG)
In 2022 hebben we een invoerfunctie voor het presenteren van tweetalige informatie voor de waterschappen aangekocht (Maykin) voor de producten Watervergunning en Waterschapsbelasting (Annex I).

Het jaar 2023 stond in het teken van de analyse wat nodig is voor Annex II (online procedures). Dit zal verder worden ingevoerd als de noodzakelijke online procedures voor de producten waterschapsbelasting en watervergunning. De laatste in context met omgevingswet/DSO.

E-HRM 2.0
Het contract met Visma Raet hebben we in het tweede kwartaal officieel ondertekend. De twee koploperwaterschappen hebben alle voorbereidingen getroffen om gereed te zijn voor in gebruik name per 1-1-2024. Een kick-off voor de 12 volgwaterschappen heeft plaats gevonden op 1 november 2023, waarbij ze kennis hebben kunnen maken met de leverancier en het product.

De pricing is in het laatste kwartaal van 2023 aangescherpt, waardoor implementatiekosten alleen verrekend worden over de 1e officiële contractjaren (5 jaar). Hiermee zijn de deelnemende waterschappen goedkoper uit dan in eerste instantie was voorgerekend.

Strategische inzet Omgevingswet

Het Waterschapshuis vervult de kassiersfunctie voor de Unie van Waterschappen voor de ondersteuning van waterschappen bij de implementatie van de Omgevingswet en de ontwikkeling van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). De afgelopen periode stond in het teken van:

- Het testen van de DSO- keten aan de hand van Indringend Keten Testen (IKT).
- Het helpen van waterschappen bij het gebruiksvriendelijker maken van vergunningencheck, aanvraagformulieren en maatregelen op maat;
- Faciliteren van kennisdeling tussen waterschappen en adviseren van waterschappen hoe met het DSO te werken;
- Vertalen van wensen van waterschappen naar eisen aan het DSO.

Dit heeft erin geresulteerd dat de waterschappen bij inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024 allemaal gereed staan en geen gebruik hoeven maken van het Overgangsrecht.

Content Management Systeem (C.M.S.)

Het huidige contract is met twee jaar verlengd. Verder hebben we regulier onderhoud uitgevoerd en zijn we een project gestart om te onderzoeken hoe we verder gaan na van afloop van dit contract in 2025. Een initiatief voor een onderzoek voor gezamenlijk opnieuw aanbesteden van een CMS ligt op de plank. Dit onderzoek is on hold gezet i.v.m. ontwikkelingen rondom strategienota.

Digitale toegankelijkheid

We onderzoeken of het gezamenlijk aanbesteden van digitale toegankelijkheidsonderzoeken voor alle waterschappen toegevoegde waarde heeft.

Toegangsmakelaar

We werken aan de businesscase toegangsmakelaar. Waterschappen moeten voldoen aan de Wdo, hetgeen het aanbieden van DigiD, eHerkenning en Eidas inhoudt. De businesscase moet inzicht geven in de toegevoegde waarde van samen aanbesteden en contractbeheer.

Kennissessies

We hebben 2 kennissessies over de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv) gehouden voor de waterschappen. Dit hebben we samen met het ministerie (BZK) en UvW gedaan. We zijn bezig van voorbereiding van kennissessie Digital Decade. Dit doen we samen met vertegenwoordiger uit Brussel,

5.3. Programma 5 Organisatie en samenwerking

Het programma Organisatie en samenwerking faciliteert de waterschappen bij de inrichting van ketens met als doel het behalen van een optimale samenwerking door hen dezelfde taal te laten spreken. Daarbij spelen we in op innovaties en de veranderende omgeving. Het is onze missie om voor de waterschappen door gezamenlijke inkoop ICT-middelen en ondersteuning efficiency te creëren.

Wat willen we bereiken?

- Een ingericht kenniscentrum.
- Een architectuur voor data en informatievoorziening die veilig, doelmatig, modern, robuust en compliant met wet- en regelgeving.
- Ontwikkelde en geïmplementeerde middelen die de samenwerking bevorderen.
- Borging van de belangen van waterschappen in overheidsbrede initiatieven.
- Leveren van kennis en kunde.
- Inkoopvoordeel bij de aanschaf van algemeen inzetbare middelen.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Team architectuur

- We helpen de waterschappen op aanvraag bij de implementatie van de WILMA en de architectuur binnen de organisatie. Team architectuur heeft hier nu drie waterschappen bij geholpen.
- Op verzoek van het i-Platform is een trainingsprogramma ontwikkeld voor het opleiden van architecten uit de waterschappen. Dit programma start in februari 2024.
- Het team levert steeds vaker een bijdrage op het gebied van architectuur in diverse onderdelen. Voorbeelden hiervan zijn Slim Watermanagement, WIWB en een business case voor het vervolg van TMX.

Software reseller

- In maart zijn we, na afronding van een Europese Aanbesteding, gestart met de onboarding van de eerste waterschappen.
- Inmiddels is de onboarding vergevorderd en kunnen we kijken waar we, door gezamenlijk op te trekken, meerwaarde kunnen behalen.
- De eerste winst van het gezamenlijk optrekken is inmiddels behaald. Met een vendor hebben we gunstigere afspraken gemaakt. Hierdoor kunnen we in totaal een besparing van ruim € 100.000 behalen voor de deelnemende waterschappen.
- Vanaf 01 januari doen alle waterschappen mee aan het contract met de software reseller, evenals een drietal belastingkantoren en een laboratorium.

Microsoft Framework

- De bestaande ramovereenkomst met Microsoft is uitgebreid met commerciële afspraken voor Microsoft Azure. Microsoft Azure is de clooud oplossing van Microsoft en wordt inmiddels door alle waterschappen gebruikt. De afspraken betreffen met name een kortingspercentage op het gebruik van Azure.

Kenniscentrum

voor stap uit te voeren.
- Er is een nieuw opleidingsprogramma van start gegaan. Deelnemers komen zowel uit de waterschappen, als belastingkantoren en laboratoria. Zij kunnen op diverse onderdelen van de Microsoft productlijnen een opleiding volgen.
- De focusgebieden van het kenniscentrum bestaan inmiddels uit: Moderne werkplek, Azure Cloud, Cloud transitie en Power platform.
- Samen met het hWh-programma Innovatie en Transformatie organiseren we themadagen. De eerste thema dag, met als onderwerp 'het inrichten van data platforms' was een groot succes. Ook in 2024 organiseren we themadagen. De eerste gaat over Artificial Intelligence.
- De wake up calls en workshops van het kenniscentrum blijven goed bezocht.

Softwarecatalogus
- De Proof of Concept voor een potentiële vervanger van de software catalogus, waarvan de huidige versie bijna end of life is, is bijna afgerond. In het eerste kwartaal van 2024 delen we de resultaten met de leden van het I-platform en leggen we een voorstel voor het vervolg voor.

Oracle
- We hebben kennisdagen georganiseerd voor de Oracle Database Administrators. Tijdens deze dagen bespraken we nieuwe ontwikkelingen, nieuwe features en informatieveiligheid en privacy. De kennisdagen werden wederom goed bezocht.
- De jaarlijkse audit is opgestart. De eindrapportage leveren we in januari op.

CONCEPT

5.4. Programma 6 Informatie - datastromen

Het programma Datastromen opereert landelijk, verbindt en helpt waterschappen bij het invullen van de bestuurlijke ambitie, om klaar te zijn voor de 'open data'-toekomst en aan te sluiten bij de sector. Wij helpen data van de waterschappen te vertalen naar een uniforme taal, binnen de standaarden die er zijn. Zodat de waterschappen gezamenlijk data kunnen uitwisselen. Dit doen wij door een voorziening te ontwikkelen, softwareoplossingen aan te bieden en te helpen om deze technisch te implementeren. Ook monitoren wij op kwaliteit, betrouwbaarheid, reproduceerbaarheid en uitwisselbaarheid van de data.

Wat willen we bereiken?

- Een goed beheer van datastromen en een verbetering van de datakwaliteit
  We werken dagelijks aan goed beheer op de gegevensstroom van de waterschappen naar buiten. Daarnaast werken we aan verdere verbeteringen van de signaalfunctie op de kwaliteit van de gegevens die via het GkW worden aangeboden.
- Bestaande gegevensstromen binnen het GkW onderhouden, laten groeien en uitbreiden
  Het GkW is ontwikkeld om nieuwe gegevensstromen toe te kunnen voegen. De huidige gegevensstromen zijn van één soort: de meer statische objectgegevens. Hier willen wij als nieuwe gegevensstromen meerdere dynamische meetreeksen en radarbeelden aan toevoegen. Dit zijn gegevensstromen die ook twee kanten op kunnen gaan; zowel van de waterschappen naar buiten als ook van externe bronnen naar de waterschappen.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Een goed beheer van datastromen en een verbetering van de datakwaliteit

- Het Kadaster heeft in opdracht van het UO Datastromen 7 datasets vernieuwd en de verzameling uitgebreid met 2 nieuwe datasets. Hiermee kan het PDOK (Kadaster) de meest actuele datasets van de waterschappen publiceren.

Bestaande gegevensstromen binnen het GkW onderhouden, laten groeien en uitbreiden

- In januari 2023 hebben we de GkW-connector opgeleverd ter vervanging van de CDL-connector. Tot en met augustus van 2023 konden de waterschappen hun gegevens nog via de oude CDL-connector aanleveren aan het GkW. Alle waterschappen leveren inmiddels aan via de nieuwe GkW-connector.
- In augustus hebben we een nieuwe release van het GkW in productie genomen. Deze bevat een verbeterde versie van de kwaliteitsrapportages, waarin specifieker gemeld wordt welke uitval (van objecten) waarom plaatsvindt. Deze rapportage ontvangen de waterschappen na elke levering aan het GkW. Deze release bevat ook een functionaliteit die de aangeleverde HyDAMO data valideert en hierover rapporteert aan de waterschappen. Verder hebben we een Azure omgeving ingericht waarmee we de waterschappen dagelijks en interactief kunnen informeren over de kwaliteit van hun aangeleverde data. Deze omgeving ontwikkelen we verder.
- Eind 2023 hebben we DAMO release 2.4 opgeleverd. Deze release bevat een update van het DAMO datamodel en is opgesteld op basis van wijzigingsvoorstellen die door de DAMO expert-gebruikersgroepen zijn ingebracht.
- De 5 BLAEU-waterschappen zijn onder begeleiding van Team Datastromen in transitie naar DAMO en noemen zichzelf voortaan 'DAMO-BLAEU'.
- Om de samenhang en kwaliteit tussen het Informatiemodel Water (IMWA)/de Aquo-standaard en DAMO Logisch te bewaken, worden deze op elkaar afgestemd door samenwerking tussen IHW, Datastromen en de waterschappen.

- In opdracht van het primaire programma Watersystemen hebben we een proof of concept opgesteld en een impactanalyse gemaakt voor het distribueren van weer- en meetdata via het GkW naar de waterschappen (project OOMHD). Tevens is functionaliteit voor het aanroepen van de HyDAMO Validator vanuit het GkW gerealiseerd.

CONCEPT

5.5. Programma 7 Informatieveiligheid en privacy

Het programma Informatieveiligheid en privacy ondersteunt de waterschappen in de opgave een sector te zijn waar inwoners en bedrijven erop kunnen vertrouwen dat hun gegevens en belangen in veilige handen zijn.

Wat willen we bereiken?

- Duurzame verbeterprocessen binnen de waterschappen: De waterschapsector heeft over de gehele linie (mens, proces, technologie en assets) aantoonbaar een procesvolwassenheid van niveau 4.
- Een (meer) bewuste mindset en cultuur binnen waterschappen: Medewerkers, management, directieleden en bestuurders beschikken over de juiste kennis, hebben de juiste houding en vertonen het juiste gedrag welke noodzakelijk is voor een verantwoorde omgang met (privacy)informatie.
- (Informatie)veilige assets binnen de waterschappen: De beveiliging van de assets (stuwen, sluizen, gemalen, etc.) voldoen aan de normeringen en wetgeving.
- (Informatie)veiliger waterketens: De risico's in de keten zijn geïdentificeerd en middels maatregelen gereduceerd tot een aanvaardbaar niveau.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Duurzame verbeterprocessen

- De sectorale audits BIO AVG zijn afgerond. De resultaten wijzen uit dat de waterschappen over het geheel een mooie groei hebben richting het beoogde volwassenheidsniveau voor informatieveiligheid en privacy. De sectorrapportage levert input voor verdere groei.
- De externe audits voor de Wet politiegegevens zijn uitgevoerd. Hiermee is invulling gegeven aan de wettelijke verplichting.

Een (meer) bewuste mindset en cultuur binnen waterschappen

- We hebben twee seminars (waardering 8,7) georganiseerd met betrokkenheid van het Nationaal Cyber Security Centrum (onderdeel van het ministerie van J&V) voor risicoprofessionals uit de watersector.
- Sectoraal dreigingsbeeld opgesteld voor de watersector.

(Informatie)veilige assets binnen de waterschappen

- De door het programma i.s.m. RWS ontwikkelde CSIR is vastgesteld door de OGT als sectorale richtlijn voor cybersecurity in de procesautomatisering en wordt door steeds meer organisaties, ook buiten de watersector, omarmd.
- Voor het Security Operations Center (SOC) zijn we gekomen tot een gedragen integraal ontwerp en programma van eisen ter voorbereiding op de aanbesteding, die in de eerste helft van 2024 moet worden uitgevoerd.
- We hebben een contract gesloten voor Opvang informatieveiligheidsincidenten met leverancier Secura. Onboarding van deelnemende waterschappen is in volle gang. Aangesloten waterschappen kunnen hiermee rekenen op deskundige ondersteuning bij een ernstige cybercrisis.

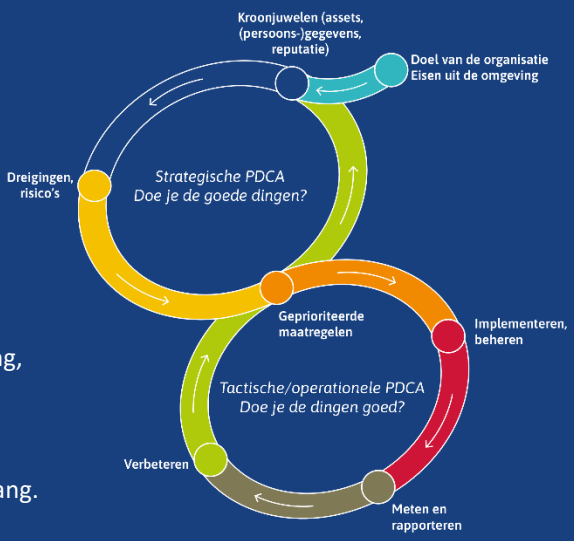

- De rol van het CERT-WM als sectorale CSIRT in het kader van NIS2 wordt steeds concreter en het CERT-WM bereidt zich hierop voor.

(Informatie)veiliger waterketens

- De landelijke ketenanalyse in opdracht van het ministerie van I&W voor het hoofd- en regionaal watersysteem is gestart. Deze geeft de watersector beter zicht op de organisatie-overstijgende cyberrisico's in de waterketen. Waterschappen en het programma IV&P participeren in dit onderzoek.

CONCEPT

5.6. Programma 8 Waterveiligheid

Het programma Waterveiligheid streeft samen met de waterschappen naar continue inzicht voor een meer efficiënt en effectief beheer van de waterkeringen, een betere ruimtelijke inrichting en betere crisisbestrijding in de ketens, tegen lagere kosten en met minder kwetsbaarheid én een betere informatievoorziening over de actuele situatie en de maatregelen die waterschappen treffen.

Wat willen we bereiken?

- Business case starten van de Dashboard zorgplicht waterkeringen waarmee waterschappen de informatievoorziening op orde hebben en kunnen voldoen aan de verplichting die ze hebben aan het Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT)
- Beheer en onderhoud van trAPP goed uitvoeren
- Samenwerken met STOWA aan de wellenkaart, zodat dijken beter gemonitord kunnen worden bij hoogwater
- Zorgen dat initiatieven die al lopen rondom beverregistratie gezamenlijk worden opgepakt

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Dashboard zorgplicht waterkeringen
Binnen het project is een dashboard opgeleverd waarmee de waterschappen de verplichte rapportage eenduidig en gestandaardiseerd kunnen uitvoeren. In het verlengde hiervan hebben we een community of practice opgezet voor de doorontwikkeling van het dashboard. Daarbij kijken we onder andere naar de nieuwe eisen vanuit de UvW.

Vangstregistratie muskusratten V4 (voorheen TrAPP)
De huidige versie van vangstregistratie TrAPP wordt eind 2024 uitgefaseerd. De voorbereidingen voor het in gebruik nemen van een nieuw systeem (marktverkenning, opstellen van een inkoop- en aanbestedingsstrategie) zijn uitgevoerd. Beverregistratie is een mogelijke uitbreiding in de app.

Samenwerking met STOWA
Met STOWA hebben we besproken om een aantal producten en projecten in beheer te laten nemen door hWh. In 2024 zullen deze concfreet worden .

Bij de Vangstregistratie V4 wordt beverregistratie meegenomen als mogelijke uitbreiding

5.7. Programma 9 Watersysteem

Het programma Watersysteem realiseert actuele en accurate datavoorzieningen ten behoeve van de bedrijfsfunctie Watersysteem van de waterschappen. Door samenwerking in de sector op te zoeken wordt er meer toegevoegde waarde geleverd ten opzichte van een individuele aanpak.

Het programma Watersysteem helpt de waterschappen (de watersysteembeheerders, hydrologen en ecologen) door het leveren, onderhouden en ontwikkelen van digitale producten, diensten en oplossingen voor van alle waterschappen. Het leveren van deze diensten doen wij ook voor en met onze ketenpartners RWS, KNMI, waterbedrijven, terreinbeheerders, provincies en gemeenten om een optimale samenwerking na te streven.

Wat willen we bereiken?

- Nieuwe informatievoorziening van meteorologische en hydrologische data gereed hebben en verder ontwikkelen om betere producten te kunnen leveren. Bodemvochtinformatie als bron hieraan toe te voegen en waterschappen ondersteunen bij het toepassen van nieuwe informatieproducten.
- Een start maken met de realisatie van Informatievoorziening Slim Watermanagement.
- Het NHI-Instrumentarium in beheer en onderhoud te nemen. Het Nederlands Hydrologisch Instrumentarium (NHI) is de verzameling van software en data voor het ontwikkelen van grondwater- en oppervlaktewatermodellen voor Nederland op landelijke en regionale schaal.
- De Waterschadeschatter moderniseren en in beheer en onderhoud te nemen. Waterschadeschatter is een praktisch toepasbaar en breed gedragen standaard schademodel voor regionale wateroverlast.
- Maximaal betrekken van de waterschappen bij de ontwikkelingen en het gebruik van de data en informatievoorzieningen

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Weerinformatie voor Waterbeheerders (WIWB)
De aanbesteding voor het WIBW 2.0 is in volle gang. In Q1 van 2024 selecteren we een leverancier die het WIWB met ons kan doorontwikkelen.

Slim Watermanagement
In samenwerking met IHW, RWS en het ministerie van I&W werken we hard aan een plan om dit project verder vorm en inhoud te geven. Daarbij onderzoeken we wat de waterschappen nodig hebben om hun data goed en op tijd aan te kunnen leveren aan het landelijke beeld.

Nederlands Hydrologisch Instrumentarium (NHI)
Voor het NHI hebben we in Q4 van 2023 de samenwerkingsovereenkomst met getekend met het ministerie van I&W, de 21 waterschappen, de drinkwaterbedrijven en het IPO. Om te starten met de inbeheername van het instrumentarium, hebben we de aanwezige software getoetst.

Waterschadeschatter
Voor de Waterschadeschatter hebben we de afgelopen tijd met alle waterschappen gesproken over hun behoefte aan deze tool en de impact die het heeft als hWh de tool gaat. Q1 2024 ligt het plan hiervoor ter besluitvorming in de OGT.

Digitale Watertoets

In de komende periode houden we de Digitale Watertoets als instrument in de lucht. Een voorstel voor opname in het landelijke DSO volgt in Q1 naar de OGT. We hebben ook een start gemaakt met de businesscase om de bestaande voorziening Digitale Watertoets te actualiseren na inwerkintreding van de Omgevingswet.

CONCEPT

5.8. Programma 10 Waterketen

De ambitie van het programma Waterketen is dat de efficiency van de keten en de circulariteit van grondstoffen, assets en data wordt gefaciliteerd met:

- Een gezamenlijk vormgegeven integraal monitoringsysteem voor de hele keten;
- Intensivering van sensoring en robotisering;
- Ontwikkeling van toepasbare innovaties, met als resultaat 'zicht op kwaliteit en kwantiteit van iedere druppel en de grondstoffen en de energie in de keten' door continue monitoring en analyse

Wat willen we bereiken?

- Realiseren van de doorontwikkeling van Zuiveringen-informatie (Z-info) in april 2023
- Om assetmanagent goed uit te kunnen voeren is het van belang dat het ontwerp en de realisatie van assets goed wordt vastgelegd. Dat gebeurt in een zogenaamde P&ID (Piping en Instrumentation Diagram), van bijvoorbeeld een RWZI, gemaal of stuw. Het is een schematische weergave van de gebruikte asset in het productieproces.
- Een aantal waterschappen heeft een P&ID tool ontwikkeld en in 2023 wordt deze toolbox aan een grotere groep waterschappen ter beschikking gesteld en doorontwikkeld. Het projectteam, dat bemenst wordt door collega's van de deelnemende waterschappen, zorgt voor het inrichten, implementeren en beheren daarvan.
- Informatievoorziening van de prognoses in de afvalwaterketen doorontwikkelen. Door betere data beschikbaarheid en kwaliteit, slimme rekenmethoden en goede tooling kunnen de waterschappen eind 2024 rekenen op 'een nieuwe praktijk' als het gaat om het uitvoeren van afvalwaterprognoses.
- Verstrerken en uniformeren van de SE-werkwijze (Systems Engineering Tooling) zodat klanteisen, ontwerpafwegingen en gemaakte keuzes bij de realisatie van infrastructurele projecten goed worden opgeslagen en kunnen worden gebruikt door de markt. Hiermee wordt miscommunicatie voorkomen en fouten, vertragingen en schadeclaims vermeden.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Z-Info (Zuiveringen-informatie)
In juni 2023 hebben we de nieuwste versie (2.4.0) van Zuiveringen-informatie (Z-info) opgeleverd aan 19 waterschappen. Concrete verbeteringen ten opzichte van de vorige versie zijn: de Trendtool (technische werking van de Zuiveringsinstallaties, landelijke trends, de informatieveiligheid en Z-Info is makkelijker in gebruik. Voor de toekomstige doorontwikkeling van Z-Info, waarin 'state of the art' componenten worden ingezet, zijn de eerste verkenningen gestart. Hier zijn de inzet van een nieuwe rapportage-tool en het Gegevensknooppunt Waterschappen de eerste onderwerpen waarnaar we kijken.

P&ID toolbox
Steeds meer waterschappen maken gebruik van de door de waterschappen en hWh in ontwikkelde P&ID's toolbox. Hiermee ondersteunt de hWh uitwisseling en het meervoudig en eenduidig gebruik van gegevens.

Prognoses afvalwaterketen
We werken aan de doorontwikkeling van de zuiveringen-viewer, een prognosetool, rioolvreemd water en de discrepantietool. Deze projecten lopen op schema.
Daarnaast is er een actieve Community of Practice waarin kennis en ervaring tussen waterschappen onderling én met betrokken gemeenten worden uitgewisseld.

SE-Tooling
Voor de SE-Tooling hebben we een aantal gesprekken gevoerd met de leverancier van Relatics software. Resultaat is dat zij de software nu aan de waterschappen kunnen leveren via het software reseller contract van hWh. Hiermee voldoen we aan de aanbestedingseisen. Voor het gebruik van de tool hebben we templates opgeleverd aan de waterschappen.

CONCEPT

6. Programmaverantwoording projecten met derden

In deel 3 worden de begrotingsprogramma's derden en kassiersfunctie uitgewerkt. Dit betreft de programma's Basisdata en SAW@ en het programma IHW en de kassiersfunctie. De opdrachtgevers van de projecten (waterschappen en derden) organiseren zich per project in samengesteld UO. De opdracht van de waterschappen aan hWh beperkt zich tot facilitering. De bestuurlijke aansturing ligt niet bij het bestuur van hWh.

CONCEPT

6.1. Programma 12 SAW@

Waterschappen en Rijkswaterstaat verlenen als waterbeheerders vergunningen en houden toezicht en handhaven op schoon, voldoende en veilig water. In het programma SAmenwerkende Waterbeheerders SAW@ trekken een groot aantal waterschappen en Rijkswaterstaat samen op.

Wat willen we bereiken?

Een informatievoorziening samen inkopen en contracteren en deze vervolgens samen uniform inrichten, gezamenlijk beheren en doorontwikkelen:

- Transitie naar de major release PowerBrowser 2021
- De informatievoorziening is omgevingswet proof
- De informatievoorziening is veilig en privacybestendig
- Het gebruik van PowerBrowser en PowerMobiel voldoet aan de wensen en eisen
- SAW@-deelnemers maken op een uniforme wijze gebruik van PowerBrowser, zodanig dat de datakwaliteit voldoet aan de uniforme eisen die vereist zijn om data met andere overheden te kunnen delen.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO)
Powerbrowser is Omgevingswet-DSO proof gemaakt. De koppeling van het zaaksysteem met DSO is uitgebreid getest, en waar nodig zijn verbeteringen teruggekoppeld aan de leverancier. SAW@ heeft gerealiseerd dat alle deelnemers met hun VTH-software technisch aangesloten is op het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) in de productieomgeving: burgers en bedrijven kunnen hun vergunningaanvragen doen in het DSO-loket en deze aanvragen komen terecht in de VTH software.

Aanbesteding
SAW@ heeft besloten om te starten met het voorbereiden van de aanbesteding van VTH software. Het contract van de huidige VTH software (zaaksysteem Powerbrowser) loopt tot uiterlijk 1 oktober 2027. Op 6 juli heeft een werkconferentie plaatsgevonden om de vraagstukken die belangrijk zijn tijdens de voorbereiding en de aanbesteding in beeld te brengen. Afgesproken is om het traject om te komen tot aankoop van VTH software projectmatig uit te voeren van de marktverkenning tot en met de aanbesteding inkoop VTH software en begeleiden implementatie. De doorlooptijd van dit traject is ongeveer 3 jaar.

Gebruikerstevredenheidsonderzoek
Er is in het tweede kwartaal een onderzoek gedaan naar de tevredenheid onder alle deelnemers van SAW@. De tevredenheid is op vrijwel alle onderdelen omhoog gegaan. Natuurlijk zijn er verbeterpunten. Deze zijn voorgelegd aan experts die geadviseerd hebben over het belang van de verbeterpunten. Op basis daarvan is door de data eigenaren een prioritering gemaakt. Deze verbeterpunten zijn inmiddels opgepakt.

Archiefwet
Selectielijsten zijn gedefinieerd op basis waarvan beslist kan worden welke data uit het zaaksysteem kan worden vernietigd. Daarmee kan voldaan worden aan de eisen in de archiefwet, waarbij je enerzijds verplicht wordt te archiveren en anderzijds verplicht bent data na verloop van tijd te vernietigen. selectielijsten zijn gedefinieerd op basis waarvan beslist kan worden welke data uit het zaaksysteem kan worden vernietigd. Daarmee kan voldaan worden aan de eisen in de archiefwet, waarbij je enerzijds verplicht wordt te archiveren en anderzijds verplicht bent data na verloop van tijd

te vernietigen. De selectielijst van de waterschappen is ingericht op basis van de gebruikte Zaaktypecatalogus in 2023. Drie organisaties doen mee aan de pilot om de inrichting in gebruik te nemen. Geen van de drie is nog live gegaan, omdat de inrichting tussen systemen nog niet voldoende is geharmoniseerd.

Pentest

De Baseline Informatiebeveiliging voor de Overheid (BIO) schrijft voor dat informatiesystemen jaarlijks worden gecontroleerd door bijv. kwetsbaarheidsanalyses of penetratietesten (pentesten). Uitvoer hiervan geeft inzicht in de status en effectiviteit van beveiligingsmaatregelen. De test is voorbereid en zal in 2024 uitgevoerd worden.

CONCEPT

6.2. Programma 13 Basisdata

De ambitie van de het programma Basisdata (AHN en Beeldmateriaal) is het realiseren van goede, betrouwbare en financieel aantrekkelijke dataproducten voor de deelnemers aan deze programma's. Daarnaast willen we de producten van deze twee programma's breder beschikbaar maken in Nederland zodat eenmalig inwinnen en meervoudig gebruiken de standaard wordt. Opendata is hierbij een logische stap.

Wat willen we bereiken?

- De contracten voor inwinning binnen de AHN5 en BM5 projecten worden goed uitgevoerd;
- Hoogwaardige data beschikbaar stellen;
- Handvatten geven aan de waterschappen voor bepaling van bodembeweging op basis van het AHN;
- Mogelijkheden van bathymetrische lidar verkennen voor watersysteem (bijvoorbeeld voor de bepaling van baggerslib);
- Aanbesteding voor het inwinnen van "specials", denk aan beeld en AHN-materiaal bij dijkverzwaring (voor en na), overstromingen, bosbranden etc.;
- Verkennen hoe we verschillende hoogtemodellen met elkaar kunnen combineren in een Integrale Hoogtevoorziening voor Nederland, samen met Het Kadaster;
- Samenwerking bestendigen met andere Europese mapping agencies. In 2022 is dit door hWh opgetuigd om ervaringen en kennis uit te wisselen;
- Aanbesteding van een innovatieve methode voor het signaleren van mutaties op het gebied van watersysteem en -keringen door inzet van luchtfoto's, AHN en satellietbeelden;
- Stimuleren van gecombineerde data-inwinning (AHN en BM, aangevuld met oblieke beelden) met als doel om milieuwinst te behalen en een stevige basisdataset voor heel Nederland neer te zetten die de noodzaak voor losse vluchten minimaliseert.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

AHN

De inwinning verloopt goed, maar bij de controle van eerder ingevlogen hoogtegegevens constateerden we onvolkomenheden. Hierdoor is de verwerking van de gegevens vertraagd. Inmiddels is perceel 2 (Friesland & kop van Noord-Holland) geaccepteerd. Perceel 1 (Randstad) volgt spoedig.

Beeldmateriaal

De inwinning van 2023 is afgerond. Voor 2024 staat alles in de steigers.

Europese Aanbesteding AHN en Beeldmateriaal

Met beide stuurgroepen is intensief contact geweest over de aanbesteding voor de komende jaren. Daarin zijn verschillende inwinscenario's besproken in relatie tot de verwachte kosten. Binnenkort valt een besluit over het voorkeursscenario dat in Q2 gepubliceerd zal worden.

Dynamisch aankoopsysteem

Het systeem is opgetuigd. In het dynamisch aankoopsysteem staan leveranciers geregistreerd in verschillende categorieën. AHN en Beeldmateriaal, maar ook andere genoemde organisaties kunnen een opdracht publiceren en hiermee makkelijk een leverancier vinden. Door het systeem worden veel administratieve taken overbodig. De aanbesteding wordt hierdoor laagdrempeliger en de doorlooptijd een stuk korter.

6.3. Programma 14 Informatiehuis Water

Waterbeheerders zijn verantwoordelijk voor de kwaliteit, beschikbaarheid en veiligheid van water en andere organisaties en burgers dragen hieraan bij. Zij kunnen hiervoor continu beschikken over eenduidige en betrouwbare waterinformatie. Het Informatiehuis Water maakt die op een eenvoudige en efficiënte manier toegankelijk. Het Informatiehuis ontzorgt waterbeheerders en beleidsmakers bij het uitwisselen van waterinformatie.

Wat willen we bereiken?

Het Informatiehuis Water ontzorgt waterbeheerders en beleidsmakers bij het uitwisselen van waterinformatie door:

- Waterbeheerders kunnen beschikken over een actuele en toekomstbestendige Aquo-standaard, waarmee de efficiënte en eenvoudige uitwisseling van waterdata mogelijk is.
- Het Waterkwaliteitsportaal, Waterveiligheidsportaal en Droogteportaal geven waterbeheerders inzicht in de waterkwaliteit, waterveiligheid en grondwaterstand.
- Waterbeheerders worden ondersteund bij (inter)nationale rapportageverplichtingen m.b.v. de Landelijke Enquête Waterkwaliteit en KRW-toestandsbepaling.
- De Digitale Delta API community bevordert toepassing van de Aquo-standaard en de uitwisseling van gegevens volgens de FAIR-principes.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Aquo-standaard
In 2023 is, volgens planning, tweemaal een update gerealiseerd. De personele bezetting van het team is in orde gemaakt en de scope van de Aquo-standaard is vastgesteld. Het aanbrengen van verbeteringen aan de Aquo Wiki is niet geheel afgerond. Dit wordt in 2024 vervolgd.

Aquo-kit
In 2023 is een nieuwe versie van Aquo-kit in productie genomen. Hierin zijn beveiligingsissues opgelost. Aan het herstel van kleine fouten wordt voortdurend gewerkt.

Waterkwaliteitsportaal (WKP)
Het huidige WKP 2.9 is ‘end of life’ en wordt zo goed mogelijk in stand gehouden. Begin 2023 is besloten tot uitbreiding van het budget voor de vernieuwing van het WKP. In 2023 zijn de eerste ICT-bouwstenen gedefinieerd en ingericht. Hiermee is het fundament voor de vernieuwing gelegd en is het Waterkwaliteitsportaal ‘bouwklaar’. In 2024 wordt de user interface ontwikkeld en gaan gebruikers merken welke verbeteringen het vernieuwde WKP hen gaat opleveren, zoals de ontsluiting van geodata en ontwikkeling van een kaartviewer.

Coördinatie informatiestromen
We hebben onze partners ondersteund bij de uitvoering van de EU-rapportage Kaderrichtlijn Water (KRW). We hebben daarnaast de volgende informatieproducten geleverd: Landelijke Enquête Waterkwaliteit, KRW-toestandsbepaling, rapportage tussentijdse beoordeling GrondWater (incl. waterkwaliteitsdata), publicatie bronbestanden grondwater en waterkwaliteitsdata, actuele KRW-factsheets, specificaties voor een kaartviewer, standaard presentatie Waterkwaliteitsportaal. In november 2023 is het KRW Spoorboekje 2024 beschikbaar gesteld aan de waterbeheerders. Hierin wordt ingegaan op de planning en procedure voor de informatievoorziening in 2024 en is bovendien een globale planning opgenomen voor de jaren 2025-2027.

DD API
Met de DD API community heeft in juni 2023 een succesvolle communitydag plaatsgevonden. Gebruikers hebben wensen geuit die worden meegenomen in de doorontwikkeling van de DD API. In 2023 is de POC Digitale Delta 3.0 voor het Waterkwaliteitsportaal gemaakt.

Waterveiligheidsportaal (WVP)
De doorontwikkeling van het WVP loopt op schema. In 2023 zijn 10 van de 14 noodzakelijke (Agile Scrum) sprints uitgevoerd. Volgens verwachting wordt de geactualiseerde versie van het WVP eind Q1, begin Q2 2024 in gebruik genomen.

Droogteportaal
In het Droogteportaal wordt informatie getoond over de actuele droogte in Nederland. De informatie wordt bepaald op basis van dagelijkse veld- en grondwaterstandsmetingen. In 2023 hebben we het beheer van het portaal verzorgd en een eerste gebruikersdag georganiseerd om functionele wensen op te halen.

Slim Watermanagement
We zorgen dat waterbeheerders hun informatie beschikbaar stellen volgens de FAIR-principes en dat zij gegevens kunnen uitwisselen met de Digitale Delta API's. In 2023 zijn we gestart met een inventarisatie Slim Watermanagement bij waterschappen. De verwachting is dat deze inventarisatie in april 2024 wordt afgerond.

Bedrijfsvoering
IHW heeft in 2023 een nieuwe huisstijl geïmplementeerd die bijdraagt aan een professionelere uitstraling. De voorbereiding van een evaluatie van de samenwerkingsovereenkomst is in gang gezet. In 2023 is tijdens de Netwerkdag Informatiehuis Water onder meer het 12½ jarig bestaan van het Informatiehuis Water gevierd.

CONCEPT

6.4. Programma 15 Kassiersfunctie

De kassiersfunctie heeft als ambitie om voor specifieke onderwerpen te fungeren als één contractpartij namens de waterschappen. Zowel juridisch als inhoudelijk is het soms de wens van contracterende partijen om met één partner als vertegenwoordiger van de sector te maken te hebben.

Wat willen we bereiken?

Optimaal gebruik van het juridische construct het Waterschapshuis voor efficiënter en effectiever contractmanagement. Het creëren van een stabielere begroting door gebruik te maken van het zogenaamde initiatiefbudget. Met dit initiatiefbudget wordt financiële ruimte gecreëerd om nieuwe projecten op te starten op basis van een sectorbrede prioritering.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

We hebben volledig voldaan aan onze verplichtingen als kassiersfunctie.

Aanbesteding Hardware voor TMX
In de afgelopen periode is op verzoek van een aantal waterschappen een inventarisatie uitgevoerd naar de actuele staat van de bij de waterschappen in gebruik zijnde TMX hardware. Daaruit is gebleken dat bij een deel van de waterschappen een behoefte is aan nieuwe TMX hardware om de continuïteit in de projecten te kunnen waarborgen. Er is een aanbesteding gestart om TMX hardware in te kopen.

Business case: Continuïteit waarborgen van TMX
In de afgelopen periode hebben we samen met de betrokken waterschappen gekeken naar de wijze waarop de beheersituatie voor de korte, de middellange en de lange termijn kan / moet worden ingevuld. Gebleken is dat de deelnemende waterschappen geen eenduidig beeld hebben van de uit te voeren activiteiten op de middellange en de lange termijn:

- Een aantal waterschappen wil graag langdurig verder met TMX en dit systeem doorontwikkelen.
- Een aantal andere waterschappen zoekt actief naar andere oplossingen.
- Een aantal waterschappen hebben hierin nog geen keuze gemaakt.

Om te voorkomen dat er een patstelling ontstaat is gekeken naar wat de deelnemende waterschappen verbindt, namelijk de continuïteitsborging.

Het borgen van de continuïteit geeft ruimte om te komen tot een oplossing voor de middellange en lange termijn. Voor het uitwerken van diverse toekomstscenario's ten aanzien van eventuele doorontwikkeling, vervanging etc. heeft verder onderzoek plaatsgevonden. Het UO TMX heeft inmiddels opdracht gegeven voor de start van een Europese Aanbesteding voor het vervolg van TMX. Bij deze aanbesteding wordt een partij gezocht die een vervangende oplossing voor TMX kan leveren.

7. Jaarrekening 2023

7.1. Exploitatierekening naar programma's

Het totaal van de programma's in 2023 laat het volgende financiële resultaat zien.

Programma	Saldo begroting 2023	Baten 2023 BERAP 3	Lasten 2023 BERAP 3	Saldo 2023 BERAP 3	%t.o.v. baten	1. Afrekening deelnemers	2. Mutatie project rekening
Programma 1. Bestuur en organisatie	4.783.440	4.818.281	4.137.352	680.929	14%	680.929	-
Programma 2. Kennis en verbinden	1.255.983	1.255.983	1.349.577	-93.594	-7%	-93.594	-
Subtotaal instandhouding	*6.039.423*	*6.074.264*	*5.486.929*	*587.335*	*10%*	*587.335*	-
Programma 3. Innovatie en transformatie	1.898.333	1.942.083	1.655.365	286.718	15%	286.718	-
Programma 4. Digitale dienstverlening	1.340.808	1.237.549	1.089.055	148.494	12%	148.494	-
Programma 5. Organisatie en samenwerking	3.688.865	3.683.100	2.581.687	1.101.413	30%	1.101.413	-
Programma 6. Informatie - datastromen	1.715.300	1.715.300	1.505.090	210.210	12%	210.210	-
Programma 7. Informatieveiligheid en privacy	2.174.060	2.174.060	2.009.679	164.381	8%	164.381	-
Programma 8. Waterveiligheid	366.100	366.100	422.241	-56.141	-15%	-56.141	-
Programma 9. Watersysteem	1.560.381	1.733.441	1.302.605	430.836	25%	430.836	-
Programma 10. Waterketen	2.681.107	2.681.107	1.920.011	761.096	28%	761.096	-
Programma 11. Diensten en beheer	-	-	-	-	0%	-	-
Programma 12. SAW@	1.964.845	1.889.907	1.604.540	285.367	15%	285.367	-
Programma 13. Basisdata	5.684.611	7.475.250	4.809.080	2.666.170	36%	3.946	2.662.223
Programma 14. Informatiehuis water	2.350.747	2.505.075	2.295.755	209.320	8%	-	209.320
Programma 15. Kassiersfunctie	1.995.295	1.995.295	1.624.608	370.687	19%	370.687	-
Subtotaal projecten	*27.420.452*	*29.398.267*	*22.819.717*	*6.578.550*	*22%*	*3.707.006*	*2.871.543*
Totaal	**33.459.875**	**35.472.531**	**28.306.647**	**7.165.885**	**0**	**4.294.341**	**2.871.543**

Onder de mutatie projectrekening is een bedrag van AHN opgenomen van € 609.658, welke in de balans onder de overige passiva als 'Gelden derden AHN' wordt verantwoord. Het totale saldo op de projectrekeningen zoals vermeld in de balans bedraagt ultimo 2023 € 2.261.886. Dit bedrag bestaat uit de mutatie projectrekening van € 2.871.543 minus AHN van € 609.658.

CONCEPT

7.2. Exploitatierekening naar kosten – en opbrengstensoorten

Exploitatie	Realisatie 2023	1e gewijzigde begroting 2023	Realisatie 2022
Baten			
Bijdragen deelnemers	28.188.771	32.813.634	25.188.148
Overige opbrengsten	117.876	-	266.290
Incidentele baten en lasten	-	-	-
Wijziging in onderhanden projecten	-	-	-
Subtotaal	**28.306.647**	**32.813.634**	**25.454.438**
Lasten			
Kapitaallasten	288.204	288.735	290.301
Personeelskosten	16.200.550	15.723.197	13.003.968
Duurzame gebruiksgoederen	756.510	-	1.075.585
Gebruiks- en verbruiksgoederen	154.685	-	128.203
Huren en rechten	509.778	395.142	388.400
Belasting en verzekering	18.559	-	11.100
Overige diensten door derden	10.841.603	16.406.560	10.592.077
Subtotaal	**28.769.889**	**32.813.634**	**25.489.635**
Bedrijfsresultaat	-463.242	-	-35.197
Financiële baten en lasten	463.242	-	35.197
Bijzondere baten	-	-	-
Bijzondere lasten	-	-	-
Subtotaal	**-**	**-**	**-**
Resultaat na resultaatbestemming	0	-	0

7.3. Toelichting exploitatierekening

Personeelskosten

Personeelskosten	Realisatie 2023	1e gewijzigde begroting 2023	Realisatie 2022
Lonen en salarissen	3.708.256		2.491.652
Sociale lasten	497.926		312.931
Pensioenlasten	584.130		424.968
Personeel van derden	10.515.339		9.529.988
Studiekosten	660.491		115.049
Overige personeelskosten	234.408		129.381
Totaal	**16.200.550**	**15.723.197**	**13.003.968**

Voor een toelichting op het aantal FTE wordt verwezen naar paragraaf 3.3.7.

Overige diensten door derden
Dit betreft met name de 'out of pocket' kosten op de diverse producten en ingehuurd/ingeleend personeel. Zoals in de toelichtingen op de programma's is opgenomen vertonen veel producten een financieel positief resultaat. De gemaakte kosten voor programma's worden gedekt door (aanvullende) opbrengsten.

7.4. Balans

Balans per 31 december 2023

Activa

Na voorstel resultaatbestemming	**31-12-2023**	**31-12-2022**
	€	€
Immateriële vaste activa		
Immateriële vaste activa met economisch nut	1.331	7.284
Materiële Vaste activa		
Materiële vaste activa met economisch nut	1.165.005	1.357.524
Totaal vaste activa	**1.166.336**	**1.364.808**
Vlottende activa		
Voorraden - onderhanden werk	0	0
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar		
Vorderingen op openbare lichamen	1.459.453	1.102.411
Overige vorderingen	0	0
Saldo schatkistbankieren	7.581.037	6.636.582
Totaal uitzettingen korter dan 1 jaar	9.035.650	7.738.993
Overlopende activa		
Overige nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen	1.328.441	1.153.138
Liquide middelen		
Kassaldi	0	304
Bank- en girosaldi	17.831	16.542
Totaal liquide middelen	17.831	16.846
Totaal vlottende activa	**10.381.923**	**8.908.977**
Totaal activa	**11.548.259**	**10.273.785**

CONCEPT

Passiva

Na voorstel resultaatbestemming	**31-12-2023**	**31-12-2022**
	€	€
Eigen vermogen		
Algemene reserve	0	0
Bestemmingsreserves	0	0
Resultaat na bestemming	0	0
Totaal eigen vermogen	*0*	*0*
Voorzieningen		
Overige voorzieningen	0	0
Vaste schulden met een looptijd van 1 jaar of langer		
Overige langlopende schulden	196.399	262.669
Totaal vaste passiva	**196.399**	**262.669**
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar		
Kasgeldlening	0	0
Overige schulden (crediteuren)	1.382.226	2.248.172
Overlopende passiva		
Afrekening Waterschappen e.o.	4.294.343	2.844.091
Saldo projectrekeningen	2.261.886	988.630
Overige passiva	3.413.405	3.930.223
Totaal overlopende passiva	*9.969.634*	*7.762.945*
Totaal vlottende passiva	**11.351.860**	**10.011.116**
Totaal passiva	**11.548.259**	**10.273.785**

CONCEPT

7.5. Waarderingsgrondslagen

Algemeen
De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met het Waterschapsbesluit en de regeling Beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen. De in de onderhavige jaarrekening gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn gebaseerd op de veronderstelling van continuïteit van de gemeenschappelijke regeling. De cijfers van 2022 zijn, waar nodig, geherrubriceerd om vergelijkbaarheid met 2023 mogelijk te maken.

(Im)materiële vaste activa
De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingprijs verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingprijs, rekening houdend met een eventuele residuwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikname.

Vlottende activa
De vlottende activa zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde. Indien noodzakelijk wordt een voorziening voor oninbaarheid gevormd. De vlottende activa zijn direct opeisbaar en de financiële risico's zijn laag.

Liquide middelen
De liquide middelen zijn gewaardeerd op nominale waarde en staan ter vrije beschikking.

Eigen vermogen
Het eigen vermogen bestaat uit de reserves en het saldo van de rekening baten en lasten. De reserves zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Voorzieningen
De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld.

Pensioenregelingen
De medewerkers van hWh zijn aangesloten bij het pensioenfonds ABP. De belangrijkste kenmerken van de pensioenregeling zijn:

- Toepassing van middelloon regeling;
- Het bestuur van ABP beoordeelt per jaar of indexatie mogelijk is;
- De actuele dekkingsgraad van ABP was op 31 december 2023 110,5%;
- De beleidsdekkingsgraad van ABP was op 31 december 2023 113,9%.

Op de Nederlandse pensioenregelingen zijn de bepalingen van de Nederlandse Pensioenwet van toepassing en worden op verplichte, contractuele of vrijwillige basis premies aan ABP betaald door hWh. De premies worden verantwoord als personeelskosten zodra deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien dit tot een terugstorting leidt of een vermindering van toekomstige betalingen. Nog niet betaalde premies worden als verplichting op de balans opgenomen.

Vaste schulden met een looptijd van 1 jaar of langer
De schulden op lange termijn zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Vlottende passiva
De schulden met een looptijd van korter dan 1 jaar zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

CONCEPT

Opbrengsten en kosten verantwoording
De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten wordt slecht genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Deels worden de kosten doorbelast aan de waterschappen op basis van de ook door de UvW gehanteerde 45/55 regel. Hierbij wordt 45% van de kosten gelijkelijk over de waterschappen omgeslagen en 55% verdeeld naar rato van de belastingopbrengsten van de waterschappen. Verder worden de verdeelsleutels naar oppervlakte, licentiegebruik, verloningen, vervuilingseenheden en de evenredige kostenverdeelsleutel gehanteerd.

Opbrengsten van diensten wordt opgenomen naar rato van de mate waarin de diensten zijn verricht. De kostprijs van deze diensten wordt aan dezelfde periode toegerekend.
De kosten worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Prestatieverplichting bijdrage deelnemers
Het Waterschapshuis ontvangt van de waterschappen die deelnemen aan de gemeenschappelijke regeling een bijdrage op basis van de goedgekeurde begroting. Het Waterschapshuis voert de op basis van de goedgekeurde begroting en de afgesloten dienstverleningsovereenkomsten met de waterschappen de overgekomen werkzaamheden uit. De aard van de werkzaamheden bestaat uit dienstverlening die op basis van een point in time worden verantwoord en voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Op het moment dat de baten de kosten overstijgen wordt het verschil terugbetaald de deelnemende waterschappen.

Er is geen sprake van garanties, variabele vergoedingen, belangrijke financieringscomponenten, niet uitgeoefende rechten, geactiveerde kosten of retouren. De stelselwijziging in de grondslagen van de jaarrekening heeft geen effect op de cijfermatige verantwoording van de omzet.

CONCEPT

7.6. Toelichting balans

Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa	Software
Stand per 01-01-2023	
Aanschafwaarde	32.912
Cumulatieve afschrijvingen	-25.628
Boekwaarde	*7.284*
Mutaties	
Investeringen	-
Desinvesteringen	-
Afschrijvingen	-5.953
Duurzame waardeverminderingen	-
Afschrijvingen desinvesteringen	-
Saldo mutaties	*-5.953*
Stand per 31-12-2023	
Aanschafwaarde	32.912
Cumulatieve afschrijvingen	-31.581
Boekwaarde	**1.331**

De kosten van de software worden in vijf jaar afgeschreven.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa	Gebouwen / verbouw / inrichting	Gebouwen / inventaris	Machines, apparaten en installaties / hardware	Vaste bedrijfsactiva in uitvoering	Totaal
Stand per 01-01-2023					
Aanschafwaarde	1.695.296	747.558	620.576	-0	3.063.429
Cumulatieve afschrijvingen	-892.971	-493.197	-319.738	-	-1.705.906
Boekwaarde	*802.325*	*254.361*	*300.838*	*-0*	*1.357.524*
Mutaties					
Investeringen	-	5.704	62.861	21.167	89.732
Desinvesteringen	-1.573	-	-	-	-1.573
Afschrijvingen	-109.211	-79.262	-92.205	-	-280.678
Duurzame waardeverminderingen	-	-	-	-	-
Afschrijvingen desinvesteringen	-	-	-	-	-
Saldo mutaties	*-110.784*	*-73.558*	*-29.344*	*21.167*	*-192.518*
Stand per 31-12-2023					
Aanschafwaarde	1.693.723	753.262	683.437	21.167	3.151.589
Cumulatieve afschrijvingen	-1.002.182	-572.459	-411.943	-	-1.986.583
Boekwaarde	**691.541**	**180.803**	**271.494**	**21.167**	**1.165.005**

De kosten van verbouwing en inrichting van het kantoor worden in tien jaar afgeschreven. Kantoorinventaris en hardware worden in vijf jaar afgeschreven.

In 2020 is een nieuw huurcontract voor het kantoor afgesloten met de duur van 10 jaar. In 2020 is gestart met de verbouwing van de werkplekken en het vergadercentrum. Het nieuwe kantoor is vanaf 1 april 2021 in gebruik genomen. Vanaf dat moment zijn ook de afschrijvingen van de gerelateerde verbouwingskosten en nieuw aangeschaft meubilair gestart.

In januari 2024 zal een aantal vergaderruimtes op de 3e etage omgebouwd worden naar (stilte)werkplekken en een kamer voor de secretaris directeur. Hiervoor is een aanbetaling van € 21.167 in 2023 in rekening gebracht.

CONCEPT

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	31-12-2023	31-12-2022
Vorderingen op openbare lichamen	1.459.453	1.102.411
Overige vorderingen	0	0
Voorziening dubieuze debiteuren	-4.840	0
NWB schatkist	7.581.037	6.636.582
Totaal	**9.035.650**	**7.738.993**

De vorderingen op openbare lichamen zijn gestegen ten opzichte van 2022. Onder de vorderingen op openbare lichamen zijn alle vorderingen opgenomen op de waterschappen, Rijkswaterstaat en enkele andere openbare lichamen. Deze vorderingen zijn direct opeisbaar en de financiële risico's zijn laag.

De voorziening dubieuze debiteuren betreft een inschatting van de verwachte oninbare vorderingen. In 2023 is één factuur t.w.v. € 4.840 bestempeld als oninbaar.

Als gevolg van schatkistbankieren dient hWh alle middelen boven de drempel van € 250.000 af te romen. Er wordt gebruik gemaakt van de faciliteit van de NWB om het saldo automatisch af te romen naar de schatkist. Het saldo schatkistbankieren is direct opeisbaar en de financiële risico's zijn laag.

De gemiddelde stand op de NWB betaalrekening per kwartaal bedroeg:
1e kwartaal 2023 € 14.402
2e kwartaal 2023 € 10.000
3e kwartaal 2023 € 10.000
4e kwartaal 2023 € 10.000

Hiermee heeft hWh voldaan aan de regeling Schatkistbankieren in 2023.

Overlopende activa

Overlopende activa	31-12-2023	31-12-2022
Te ontvangen bedragen	113.709	27.943
Vooruitbetaalde bedragen	565.657	577.672
Te vorderen BTW	460.511	547.523
Totaal	**1.139.876**	**1.153.138**

De te ontvangen bedragen betreft de nog te ontvangen rente over het 4e kwartaal van schatkistbankieren en de te ontvangen subsidie voor het project Wet open overheid.
De vooruitbetaalde bedragen betreft voornamelijk licenties die voorafgaand aan het jaar betaald dienen te worden.
De BTW aangifte heeft tot gevolg dat er een te vorderen post is opgenomen.
De overlopende activa zijn direct opeisbaar. De financiële risico's ten aanzien van de overlopende activa zijn laag.

CONCEPT

Liquide middelen

Liquide middelen	31-12-2023	31-12-2022
Kas (Amersfoort)	0	304
Rabobank	7.831	6.542
Kruisposten	0	0
NWB	10.000	10.000
Totaal	**17.831**	**16.846**

De liquide middelen zijn vrij opneembaar. In 2012 is de borgstelling van de waterschappen beëindigd. Door het schatkist bankieren is het saldo aan liquide middelen laag.

In 2023 is besloten om de kleine kas op te heffen. Het saldo is bijgeschreven op de NWB rekening.

Algemene reserve
Als gevolg van de in 2017 verwerkte stelselwijziging heeft hWh geen algemene reserve, maar worden alle resultaten op de begrotingsprogramma's afgerekend met deelnemers. Dit wordt onder de post 'afrekening waterschappen' verwerkt. Hierdoor heeft hWh altijd een exploitatieresultaat van nihil.

Vaste schulden met een looptijd van 1 jaar of langer

Vaste schulden met een looptijd van 1 jaar of langer	31-12-2022	Toevoeging 2023	Onttrekking 2023	31-12-2023
Langlopende schulden personeel	55.231	0	37.658	17.574
Incentive huurcontract	207.438	0	28.612	178.826
Totaal	**262.669**	**0**	**66.270**	**196.399**

Vaste schulden met een looptijd van 1 jaar of langer	Vervalt binnen 1 jaar	Vervalt binnen 2-5 jaar	Vervalt na 5 jaar
Langlopende schulden personeel	17.574	0	0
Incentive huurcontract	28.612	114.448	35.766
Totaal	**46.186**	**114.448**	**35.766**

De langlopende schuld betreft aangegane verplichtingen voor personeel en een ontvangen incentive over de looptijd van het huurcontract. De incentive wordt verspreid over de totale looptijd van het huurcontract. Over de langlopende schulden wordt geen rente vergoed.

Overige schulden (crediteuren)

Kortlopende schulden	31-12-2023	31-12-2022
Crediteuren	1.382.226	2.248.172
Totaal	**1.382.226**	**2.248.172**

De crediteuren ultimo 2023 hebben voornamelijk betrekking op werkzaamheden door waterschappen en derden ten behoeve van projecten. In de crediteuren is een schuld aan openbare lichamen opgenomen van € 431.399.

Afrekening waterschappen

Afrekening waterschappen	31-12-2023	31-12-2022
Afrekening waterschappen 2022	0	2.844.091
Afrekening waterschappen 2023	4.294.343	0
Totaal	**4.294.343**	**2.844.091**

De afrekening waterschappen zijn gelden die worden gerestitueerd aan de waterschappen.

Saldo Projectrekeningen

Saldo projectrekeningen	31-12-2023	Mutatie	31-12-2022
Programma Basisdata	2.052.565	1.083.699	968.866
Programma IHW	209.320	189.556	19.764
Totaal	**2.261.886**	**1.273.255**	**988.630**

Voor projecten heeft hWh een regie- en beheerfunctie. hWh werkt met geïnde gelden waaraan door de betrokken deelnemers een specifieke doelbestemming is gegeven. hWh zet hiervoor projectmanagement in. Prestaties worden op basis van een vooraf vastgestelde verdeelsleutel omgeslagen over de betrokken deelnemers. Verschillen tussen realisatie en begroot leiden tot een saldo op een projectrekening.

Overige passiva

Overige passiva	31-12-2023	31-12-2022
Te betalen salaris/loonheffing	311.797	241.328
Verlofuren	210.814	123.333
Te betalen BTW	0	0
Gelden derden AHN	609.658	669.649
Nog te betalen kosten	2.183.460	2.710.043
Vooruit gefactureerde bedragen	97.677	185.871
Totaal	**3.413.405**	**3.930.223**

De overgebleven gelden van AHN kaartverkoop zijn opgenomen als ‘gelden derden AHN’. Het AHN project zit inmiddels in de fase van open data. De resterende projectgelden zijn van RWS en de waterschappen. De stuurgroep AHN gaat over de bestemming van deze gelden.

CONCEPT

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

In de tabel hieronder worden de grootste contracten weergegeven die zijn aangegaan door hWh.

nr.	Contractomschrijving	Eind datum	Jaarlijks contract bedrag incl. BTW	Jaarlijks contract bedrag excl. BTW
1	Govroam	2024	42.955	35.500
2	Triopsys, CDL	2024	220.220	182.000
3	VKA, Auditdiensten	2024	208.120	172.000
4	Previder, hosting WKP	2024	36.300	30.000
5	KOOP, DROP	-	361.935	299.120
6	MVGM, huur kantoorruimte	2030	372.378	307.750
7	Prolease, lease auto	2024	14.520	12.000
8	AllSolutions, licenties	-	58.080	48.000
9	Simgroep, beheer website hWh	2024	24.200	20.000
10	Implementatie SSO Winnovatie	2024	42.350	35.000
11	Single Digital Gateway	2026	29.040	24.000
12	Microsoft, support Kenniscentrum	2024	726.000	600.000
13	Nieuwland, DAMO	2025	140.360	116.000
14	Verdonck, auditdiensten IV&P	2024	210.238	173.750
15	Enigmatry, B&O vangstregistratie	2024	121.000	100.000
16	Open line, cloud backup for azure	2025	35.361	29.224
17	Topdesk, licentie	2024	20.183	16.680
18	Vijverberg, strippenkaart functionaris gegevensbescherming		15.125	12.500
19	RA12, accountanscontrole	2026	39.930	33.000
20	Company Webcast HD video selfservice - 4 jaar	2027	11.495	9.500
21	O&O Overeenkomst IRC	2024	78.650	65.000
22	Vervolg Winnovatie platform via Mett	2027	6.788	5.610
23	Diverse verzekeringen, periode 1-10-2023 t/m 30-9-2027	2027	22.183	18.333
24	BIO app XTRMDEV	2025	45.738	37.800
25	WPG-audits	2025	433.180	358.000
26	Oracle Tech ondersteuningsservices	2024	544.500	450.000
27	B&O en Doorontwikkeling Perceelwijzer app	2024	32.670	27.000
28	Branderhorst schoonmaak	2024	66.550	55.000
30	Eurosense perceel 1 BM5	2024	487.144	402.598
31	Geocart perceel 2 BM5	2024	469.117	387.700
32	Cyient perceel 3 BM5	2024	485.726	401.426
33	Eurosense perceel 4 BM5	2024	447.729	370.024
34	Hansa perceel 5 BM5	2024	626.491	517.761
35	Slagboom perceel 6 BM5	2024	427.396	353.220
Totaal			**6.903.651**	**5.705.497**

BTW positie

Eind 2018 deed de belastingdienst een niet verwachte uitspraak betreffende de BTW positie van hWh. hWh zou jegens waterschappen niet vrijgesteld van BTW presteren. hWh heeft bezwaar tegen deze uitspraak ingediend en is in december 2019 door de bezwaren commissie hierin gehoord. In 2020 heeft de belastingdienst het bezwaar afgewezen. Eind 2020 heeft hWh een beroepsprocedure gestart. In februari 2022 heeft de zitting bij de rechtbank plaatsgevonden, waarbij de rechter hWh in het gelijk heeft gesteld. De belastingdienst heeft inmiddels te kennen gegeven in hoger beroep te gaan tegen deze uitspraak. Wij zijn in afwachting van het vervolgtraject. De uitkomsten hiervan zijn op dit moment vooralsnog onbekend.

7.7. Topinkomens

De bezoldiging van bestuurders en hoogste leidinggevenden mag niet uitstijgen boven een beloningsmaximum, gebaseerd op het brutosalaris van een minister. Voor 2023 is dit bedrag (inclusief onkostenvergoedingen en werkgeversdeel pensioen) bepaald op € 223.000, gebaseerd op het algemene bezoldigingsmaximum.

Voor hWh is het volgende van toepassing.

- De secretaris-directeur van hWh wordt op grond van de Wet Normering topinkomens aangemerkt als topfunctionaris. Er vindt geen overschrijding van de WNT norm plaats.
- Ook voor de bestuurders vindt publicatie plaats, de bestuurders vervullen hun functie echter onbezoldigd.
- Naast de hier vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2023 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

Specificatie bezoldiging topfunctionarissen:

Gegevens 2023	
bedragen x € 1	G.J.A. Smits
Functiegegevens	Secretaris directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2023	01/01-31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	145.643
Beloningen betaalbaar op termijn	22.722
Subtotaal	168.365
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	223.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Bezoldiging	168.365
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.

CONCEPT

Gegevens 2022	
bedragen x € 1	G.J.A. Smits
Functiegegevens	Secretaris directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2022	1/1/-31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	145.643
Beloningen betaalbaar op termijn	22.722
Subtotaal	168.365
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	216.000
Bezoldiging	168.365

Specificatie bezoldiging bestuurders:

Functie	Naam	Beloning	Opmerking
Voorzitter	P.H.W.M. Daverveldt	Onbezoldigd	Delfland
Lid Dagelijks bestuur	J. Verdoold	Onbezoldigd	Schieland en de Krimpenerwaard
Lid Dagelijks bestuur	R.L.M. Sleijpen	Onbezoldigd	Limburg[1]
Lid Dagelijks bestuur	P.C.M. Ketelaars	Onbezoldigd	Aa en Maas[2]
Lid Dagelijks bestuur	S. Oegema	Onbezoldigd	Aa en Maas[2, 16]
Lid Dagelijks bestuur	N. van Zoelen	Onbezoldigd	De Stichtse Rijnlanden[16]
Lid Dagelijks bestuur	H. Van Agteren	Onbezoldigd	Vechtstromen[3]
Lid Dagelijks bestuur	F. Jorna	Onbezoldigd	Fryslân[8, 16]
Lid Algemeen bestuur	B. de Buisonjé	Onbezoldigd	Amstel, Gooi en Vecht[4]
Lid Algemeen bestuur	S. Deurloo	Onbezoldigd	Amstel, Gooi en Vecht[4]
Lid Algemeen bestuur	A. Ten Cate	Onbezoldigd	Brabantse Delta[5]
Lid Algemeen bestuur	A. Sneep	Onbezoldigd	Brabantse Delta[5]
Lid Algemeen bestuur	V. Lokin	Onbezoldigd	De Dommel[6]

CONCEPT

Lid Algemeen bestuur	F. Tijhof	Onbezoldigd	De Dommel[6]
Lid Algemeen bestuur	H. Odink	Onbezoldigd	Drents Overijsselse Delta[7]
Lid Algemeen bestuur	H. Pereboom	Onbezoldigd	Drents Overijsselse Delta[7]
Lid Algemeen bestuur	L. Kroon	Onbezoldigd	Fryslân[8, 16]
Lid Algemeen bestuur	S. Borgers	Onbezoldigd	Hollands Noorderkwartier[9]
Lid Algemeen bestuur	S. Ruiter	Onbezoldigd	Hollands Noorderkwartier[9]
Lid Algemeen bestuur	H. van der Drift	Onbezoldigd	Hollandse Delta[10]
Lid Algemeen bestuur	A. Mollema	Onbezoldigd	Hollandse Delta[10]
Lid Algemeen bestuur	J. Bartelds	Onbezoldigd	Hunze en Aa's
Lid Algemeen bestuur	M.A.M. Breugelmans	Onbezoldigd	Limburg[1]
Lid Algemeen bestuur	E. Luitjens	Onbezoldigd	Noorderzijlvest[11]
Lid Algemeen bestuur	A. van Wijk	Onbezoldigd	Noorderzijlvest[11]
Lid Algemeen bestuur	F. Wissing - Kunst	Onbezoldigd	Rijn en IJssel
Lid Algemeen bestuur	T. Fierens	Onbezoldigd	Rijnland[12]
Lid Algemeen bestuur	M. Verkleij - Lemmers	Onbezoldigd	Rijnland[12]
Lid Algemeen bestuur	G. den Hartog	Onbezoldigd	Rivierenland[13]
Lid Algemeen bestuur	M. Boons	Onbezoldigd	Rivierenland[13]
Lid Algemeen bestuur	P. Gaynor	Onbezoldigd	Vallei en Veluwe[14]
Lid Algemeen bestuur	E. den Hertog	Onbezoldigd	Vallei en Veluwe[14]
Lid Algemeen bestuur	E. Hemmers	Onbezoldigd	Vechtstromen[3]
Lid Algemeen bestuur	A.J.G. Poppelaars	Onbezoldigd	Scheldestromen[16]
Lid Algemeen bestuur	J. Caris	Onbezoldigd	Zuiderzeeland[15]
Lid Algemeen bestuur	J. Lodders	Onbezoldigd	Zuiderzeeland[15]

1	De heer Sleijpen is na 20 april 2023 geen lid meer van het Dagelijks en Algemeen bestuur; zijn positie in het Algemeen bestuur is 6 juli 2023 vervangen door de heer Breugelmans.
2	De heer Ketelaars is na 20 april 2023 geen lid meer van het Dagelijks en Algemeen bestuur; zijn positie in het Dagelijks en Algemeen bestuur is 6 juli 2023 vervangen door de heer Oegema.

CONCEPT

3	De heer Van Agteren is na 20 april 2023 geen lid meer van het Dagelijks en Algemeen bestuur; zijn positie in het Algemeen bestuur is 6 juli 2023 vervangen door mevrouw Hemmers.
4	Mevrouw de Buisonjé is na 20 april 2023 geen lid meer van het Algemeen bestuur; haar positie in het Algemeen bestuur is 6 juli 2023 vervangen door de heer Van Deurloo.
5	De heer Ten Cate is na 20 april 2023 geen lid meer van het Algemeen bestuur; zijn positie in het Algemeen bestuur is 6 juli 2023 vervangen door de heer Sneep.
6	De heer Lokin is na 20 april 2023 geen lid meer van het Algemeen bestuur; zijn positie in het Algemeen bestuur is 6 juli 2023 vervangen door de heer Tijhof.
7	De heer Odink is na 20 april 2023 geen lid meer van het Algemeen bestuur; zijn positie in het Algemeen bestuur is 6 juli 2023 vervangen door de heer Pereboom.
8	Mevrouw Kroon is na 20 april 2023 geen lid meer van het Algemeen bestuur; haar positie in het Algemeen bestuur is 6 juli 2023 vervangen door de heer Jorna.
9	Mevrouw Borgers is na 20 april 2023 geen lid meer van het Algemeen bestuur; haar positie in het Algemeen bestuur is 6 juli 2023 vervangen door de heer Ruiter.
10	De heer Van der Drift is na 20 april 2023 geen lid meer van het Algemeen bestuur; zijn positie in het Algemeen bestuur is 23 november 2023 vervangen door de heer A. Mollema.
11	De heer Luitens is na 20 april 2023 geen lid meer van het Algemeen bestuur; zijn positie in het Algemeen bestuur is 6 juli 2023 vervangen door de heer Van Wijk.
12	Mevrouw Fierens is na 20 april 2023 geen lid meer van het Algemeen bestuur; haar positie in het Algemeen bestuur is 6 juli 2023 vervangen door mevrouw Verkleij - Lemmers.
13	De heer Den Hartog is na 20 april 2023 geen lid meer van het Algemeen bestuur; zijn positie in het Algemeen bestuur is 6 juli 2023 vervangen door mevrouw Boons.
14	De heer Gaynor is na 20 april 2023 geen lid meer van het Algemeen bestuur; zijn positie in het Algemeen bestuur is 6 juli 2023 vervangen door de heer Den Hertog.
15	De heer Caris is na 20 april 2023 geen lid meer van het Algemeen bestuur; zijn positie in het Algemeen bestuur is 6 juli 2023 vervangen door de heer Lodders.
16	In de vergadering van het Algemeen bestuur van 20 april 2023 hebben de heer Sleijpen, Ketelaars en Van Agteren hun DB-lidmaatschap ter beschikking gesteld. Mevrouw Kroon en de heer Poppelaars zijn in de periode 21 april 2023 tot en met 6 juli 2023 tijdelijk aangewezen als lid van het Dagelijks bestuur. Na 6 juli 2023 zijn de heer Jorna, de heer Oegema en mevrouw Van Zoelen aangewezen als DB lid.

CONCEPT

Besluit Algemeen bestuur

BESLUIT

Het Algemeen bestuur van Het Waterschapshuis;

Gezien het voorstel van het Dagelijks bestuur d.d. 28 maart 2024;

Gelet op artikel 42 van de Gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis;

BESLUIT

1. De jaarrekening 2023 van de Gemeenschappelijke Regeling Het Waterschapshuis vast te stellen.
2. Ten aanzien van voordelen op afgesloten werkzaamheden en/of activiteiten die niet meer worden uitgevoerd een bedrag van € 4.294.341 terug te laten vloeien naar de deelnemers.
3. Een bedrag van € 2.871.543 toe te voegen aan het saldo projectrekeningen. Dit betreft enkele projecten waarin derden betrokken zijn (programma 13 en 14). In 2024 zijn hiervoor door de stuurgroep geen activiteiten gepland en/of afrekening met deelnemers is (nog) niet wenselijk.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering d.d. 25 april 2024.

Het Algemeen bestuur voornoemd,

P.H.W.M. Daverveldt, voorzitter G.J.A. Smits, secretaris

CONCEPT

Controleverklaring

volgt

CONCEPT

8. Bijlagen

8.1. EMU saldo

Centraal Bureau voor de Statistiek
www.cbs.nl/kredo

Vragenlijst
Berekening EMU-saldo
Gemeenschappelijke Regeling

Algemene gegevens:	
Overheidslaag:	**Gemeenschappelijke Regeling**
Berichtgevernaam:	**Het Waterschapshuis**
Berichtgevernummer:	**0652**
Jaar:	**2023**
Naam contactpersoon:	
Telefoon:	
E-mail:	
Bestandsnaam:	EMU230050652.XLS

	Omschrijving	2022 x € 1000,- Volgens realisatie	2023 x € 1000,- Volgens realisatie
1.	Exploitatiesaldo **vóór** toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)		
2.	Mutatie (im)materiële vaste activa	-6	-198
3.	Mutatie voorzieningen		4
4.	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)		
5.	Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa		
Berekend EMU-saldo		**6**	**202**

Ruimte voor uw toelichting

Vergaderstuk Algemeen Bestuur

Opsteller Hoofd financien en organisatie	Aantal pagina's 8
Behandelend gremium Algemeen Bestuur	Datum voorgelegd 25 april 2024
Agendapunt, Onderwerp 5.1a Jaarrekening 2023	Agendering Ter vaststelling
Kopie aan	Kenmerk V0706/H012978

In aanvulling op de jaarrekening 2023 wordt in de online rapportage inzicht gegeven in de belangrijkste resultaten van 2023. Link: https://rapportage.hetwaterschapshuis.nl/jaarrekening-2023/
Wachtwoord: Jaarrekening2023

1 Samenvatting voorstel

Het Algemeen bestuur wordt gevraagd de jaarrekening 2023 van Het Waterschapshuis vast te stellen. Het jaar 2023 wordt afgesloten met een positief projectsaldo van € 7,2 miljoen. Hiervan wordt € 4,3 miljoen meegenomen in de afrekening met de deelnemers en € 2,9 miljoen wordt gereserveerd op de projectrekening in afwachting van bestemming door de stuurgroep met derden (programma 13 en 14). Na de saldoafwikkeling bedraagt het exploitatieresultaat van 2023 nihil.
In bijlage 2 van de projectverantwoording is een detaillering van de eindafrekening per deelnemer opgenomen.

De jaarrekening laat het totaalbeeld van het jaar 2023 zien. Als bijlage is de 3e bestuursrapportage 2023 (BERAP3) bijgevoegd met daarbij een gedetailleerde projectverantwoording. Op projectniveau is gewerkt met statuskleuren. De projecten met statuskleur oranje hebben met name betrekking op een latere verwachte realisatie dan gepland, onder andere door afhankelijkheid van capaciteit. Rood verwijst veelal naar een budgetoverschrijding. Voor meer details van de projecten en een toelichting op de betekenis van de statuskleuren wordt verwezen naar de bestuursrapportage en projectverantwoording.

De bestuursrapportage is opgesteld in drie verschillende delen:

- Deel 1: Financiële analyse en instandhouding: In deel 1 wordt een algemeen beeld geschetst van de financiële en inhoudelijke ontwikkelingen. Deze hoofdstukken vormen een bestuurlijke samenvatting. Daarnaast is in dit deel het begrotingsprogramma's Bestuur en organisatie en Kennis en verbinden uitgewerkt. Alle wijzigingen die betrekking hebben op de begrotingsprogramma's Bestuur en organisatie en Kennis en verbinden moeten na een zienswijzeprocedure door het Algemeen bestuur worden vastgesteld.

CONCEPT

- Deel 2: Projecten waterschappen. In deel 2 worden de begrotingsprogramma's waterschappen uitgewerkt. Dit betreft de programma's Waterketen, Bedrijfsfuncties en Diensten. De opdrachtgevers van de projecten (waterschappen) organiseren zich per project in een uitvoerend overleg. Dit uitvoerend overleg heeft zeggenschap over de gelden die worden begroot voor de projecten.
- Deel 3: Projecten met derden. In deel 3 worden de begrotingsprogramma's met derden uitgewerkt. Dit betreft de programma's AHN, Beeldmateriaal en SAW@ en het programma IHW. De opdrachtgevers van de projecten (waterschappen en derden) organiseren zich per project in samengestelde stuurgroep. De opdracht van de waterschappen aan HWH beperkt zich tot facilitering. De bestuurlijke aansturing ligt niet bij het bestuur van HWH.

2 Toelichting van het Dagelijks bestuur

Als dagelijks bestuur zijn we trots op de resultaten die we het afgelopen jaar hebben bereikt. We zijn tevreden met de groei die hWh heeft kunnen realiseren, om te kunnen voldoen aan de voortdurend toenemende vraag in de samenwerkingsopgave van de waterschappen. We zien dat er in 2023 wederom een bedrag wordt terugbetaald aan de waterschappen. Voor een deel heeft dat te maken met de manier waarop de hWh organisatie is ingericht met loden deuren, waardoor dit niet geheel voorkomen kan worden. Daarnaast is er een kostenbesparing gerealiseerd op de uurtarieven. Als leerpunt nemen we mee dat we op zoek moeten gaan naar manieren om scherper te kunnen sturen op de realisatie, waarmee we het overschot ten opzichte van de begroting kunnen beperken.

3 Inleiding

Recent is de jaarrekening 2023 van Het Waterschapshuis opgesteld. De volgende stukken worden aangeboden:

1. De jaarstukken 2023 van de Gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis
2. Bestuursrapportage 2023-3 als bijlage bij de jaarrekening
3. Projectverantwoording 2023-3 als bijlage bij de bestuursrapportage

In de jaarrekening wordt op hoofdlijnen een overzicht gegeven van de activiteiten in 2023. In de bestuursrapportage wordt per programma en in de projectverantwoording per project een inhoudelijke en financiële verantwoording gegeven welke als bijlages beschikbaar zijn.

Algemeen

In 2023 zien we dat de stijgende lijn in de hoeveelheid werk van de afgelopen jaren, duidelijk wordt voortgezet. De in 2023 vastgestelde vaarkaart van de Unie van Waterschappen en de strategienota van de opdrachtgeverstafel (OGT) laten zien dat waterschappen voor grote uitdagingen staan waarin ze samen willen optrekken, met ondersteuning van hWh.

Uitgedrukt in uren ligt de realisatie 16% hoger dan in 2022. Daarmee hebben we mooie resultaten kunnen bereiken en bijgedragen aan de samenwerkingsopgave van de waterschappen. Ondanks de zichtbare groei in de inzet van hWh, is deze groei niet voldoende geweest om alle projecten volledig ten uitvoer te brengen.

CONCEPT

Hoewel de huidige arbeidsmarkt erg krap is, hebben we in 2023 toch een flink aantal vacatures weten in te vullen. Ook waterschappen voelen de krapte op de arbeidsmarkt, waardoor het voor hWh steeds lastiger wordt om medewerkers vanuit de watersector te kunnen aantrekken. We zien daarom een stijgende lijn van inhuur en medewerkers die in dienst komen bij hWh. Door kritisch te zijn op inhuurtarieven en door het stijgend aantal medewerkers in loondienst bij hWh, hebben we de stijgende trend in de uurtarieven kunnen drukken. Daarmee hebben we een kostenbesparing gerealiseerd ten opzichte van de begroting.
We verwachten dat de arbeidsmarkt ook de komende jaren krap zal blijven. Daarom heeft eind 2023 het Algemeen bestuur besloten dat we meer medewerkers in loondienst kunnen nemen. Het uitgangspunt blijft dat we waar mogelijk medewerkers uit de sector op tijdelijke basis aan de projecten laten werken.

Accountantscontrole
De accountantscontrole wordt uitgevoerd in week 7 en 8 van 2024. De verklaring bij de jaarrekening 2023 is op xx maart 2024 afgegeven. Door de accountant is een xx oordeel bij de jaarrekening afgegeven.

De accountant heeft een accountantsverslag opgesteld, waarin de resultaten van de accountantscontrole worden benoemd. In het accountantsverslag heeft de accountant, behalve informerend over wijzigende regelgeving, xx adviezen gegeven.

4 Doelstelling

Conform de wettelijke bepalingen dient de jaarrekening te worden vastgesteld door het Algemeen Bestuur van de Gemeenschappelijke regeling.

5 Financiële analyse/dekking

5.1 Financiële analyse begroting 2023 en realisatie 2023

De jaarrekening 2023 laat op hoofdlijnen het volgende financiële beeld zien (bedragen exclusief BTW):

Programma	Saldo begroting 2023	Baten BERAP 3	Lasten BERAP 3	Saldo BERAP 3	% t.o.v. baten	1. Afrekening deelnemers	2. Mutatie projectrekening
Programma 1. Bestuur en organisatie	4.783.440	4.818.281	4.137.352	680.929	14%	680.929	-
Programma 2. Kennis en verbinden	1.255.983	1.255.983	1.349.577	-93.594	-7%	-93.594	-
Subtotaal instandhouding	*6.039.423*	*6.074.264*	*5.486.929*	*587.335*	*10%*	*587.335*	-
Programma 3. Innovatie en transformatie	1.898.333	1.942.083	1.655.365	286.718	15%	286.718	-
Programma 4. Digitale dienstverlening	1.340.808	1.237.549	1.089.055	148.494	12%	148.494	-
Programma 5. Organisatie en samenwerking	3.688.865	3.683.100	2.581.687	1.101.413	30%	1.101.413	-
Programma 6. Informatie - datastromen	1.715.300	1.715.300	1.505.090	210.210	12%	210.210	-
Programma 7. Informatieveiligheid en privacy	2.174.060	2.174.060	2.009.679	164.381	8%	164.381	-
Programma 8. Waterveiligheid	366.100	366.100	422.241	-56.141	-15%	-56.141	-
Programma 9. Watersysteem	1.560.381	1.733.441	1.302.605	430.836	25%	430.836	-
Programma 10. Waterketen	2.681.107	2.681.107	1.920.011	761.096	28%	761.096	-
Programma 11. Diensten en beheer	-	-	-	-	0%	-	-
Programma 12. SAW@	1.964.845	1.889.907	1.604.540	285.367	15%	285.367	-
Programma 13. Basisdata	5.684.611	7.475.250	4.809.080	2.666.170	36%	3.946	2.662.223
Programma 14. Informatiehuis water	2.350.747	2.505.075	2.295.755	209.320	8%	-	209.320
Programma 15. Kassiersfunctie	1.995.295	1.995.295	1.624.608	370.687	19%	370.687	-
Subtotaal projecten	*27.420.452*	*29.398.267*	*22.819.717*	*6.578.550*	*22%*	*3.707.006*	*2.871.543*
Totaal	**33.459.875**	**35.472.531**	**28.306.647**	**7.165.885**	**20%**	**4.294.341**	**2.871.543**

Het jaarrekeningresultaat 2023 na saldoafwikkeling bedraagt € nihil.

CONCEPT

Het batig saldo van 2023 kan als volgt samengevat worden:

Verklaring saldo 2023 (bedragen in € 1.000 excl. BTW)	Vertraagd, uitvoering in 2024	Werkzaam-heden niet uitgevoerd	Effect realisatie uurtarieven	Effect realisatie kosten	Extra werkzaam-heden uitgevoerd	Bestemming door UO met derden	Saldo 2023
Programma 1. Bestuur en organisatie	0	47	477	388	-231	0	681
Programma 2. Kennis en verbinden	0	34	-11	31	-148	0	-94
Subtotaal instandhouding	*0*	*81*	*466*	*419*	*-379*	*0*	*587*
Programma 3. Innovatie en transformatie	50	148	-14	103	0	0	287
Programma 4. Digitale dienstverlening	330	44	62	-288	0	0	148
Programma 5. Organisatie en samenwerking	314	799	135	-93	-54	0	1.101
Programma 6. Informatie - datastromen	0	130	-126	206	0	0	210
Programma 7. Informatieveiligheid en privacy	65	61	30	8	0	0	164
Programma 8. Waterveiligheid	27	50	-2	31	-162	0	-56
Programma 9. Watersysteem	31	247	94	140	-81	0	431
Programma 10. Waterketen	6	315	-43	513	-30	0	761
Programma 11. Diensten en beheer	0	0	0	0	0	0	0
Programma 12. SAW@	0	0	12	273	0	0	285
Programma 13. Basisdata	0	0	-170	174	0	2.662	2.666
Programma 14. Informatiehuis water	0	0	179	-179	0	209	209
Programma 15. Kassiersfunctie	0	366	215	-210	0	0	371
Subtotaal projecten	*823*	*2.160*	*372*	*680*	*-327*	*2.871*	*6.579*
Totaal	**823**	**2.241**	**838**	**1.099**	**-706**	**2.871**	**7.166**

In hoofdlijnen kan het saldo van € 7,2 miljoen als volgt worden toegelicht:

- Binnen instandhouding heeft de focus het afgelopen jaar gelegen op het onder de aandacht brengen van informatieveiligheid en privacy bij de medewerkers, de professionalisering van de kantoorautomatisering en de herinrichting van de organisatie. De professionalisering van de kantoorautomatisering vroeg meer aandacht en budget dan verwacht. Er is een project uitgevoerd om te verkennen in hoeverre Microsoft waterschappen kan ondersteunen bij het vroegtijdig signaleren van (cyber-)dreigingen en -aanvallen (POC-SOC). Dit traject was niet begroot. Deze posten kunnen worden opgevangen binnen de post onvoorzien. In tegenstelling tot voorgaande jaren hebben we een rentevergoeding van € 0,5 miljoen gekregen op onze schatkistrekening, welke niet was begroot.
- Binnen de projecten met waterschappen (programma's 3 t/m 10 en 15) blijft een saldo van ca. € 3,4 miljoen over. Hiervan is € 1,3 miljoen te verklaren door minder personele inzet door onder andere (langdurige) ziekte en het niet kunnen vervullen van vacatures en € 0,4 miljoen door een besparing op uurtarieven. Het restant is onder andere te verklaren door lagere leverancierskosten dan begroot, bijvoorbeeld door het niet hoeven aanspreken van posten voor onvoorziene kosten en begrote werkzaamheden die niet noodzakelijk bleken. In sommige programma's zijn, met instemming van UO, juist meer kosten gemaakt dan begroot. Dit betreft onder andere de inzet van de ontwikkelgelden in deze programma's.
- Het saldo bij de programma's met derden (programma 12, 13 en 14) van € 3,2 miljoen wordt, net als voorgaande jaren, grotendeels toegevoegd aan het saldo projectrekeningen.

CONCEPT

Uit de analyse blijkt dat een deel van het saldo niet voorkomen had kunnen worden, omdat hWh daar slechts kassiersfunctie heeft. Ook blijkt dat een deel van het saldo positief is, omdat hWh daar goed heeft ingekocht. Het resterende deel is wat we proberen te minimaliseren. Anders weergegeven:

	Impact inhoudelijk resultaat projecten in € miljoen	Geen impact inhoudelijk resultaat projecten in € miljoen	Totaal in € miljoen
Bestemming door UO met derden	-	2,9	2,9
Vertraagd, uitvoering in 2024	0,8	-	0,8
Goedkoper uitgevoerd dan begroot	-	1,9	1,9
Werkzaam-heden niet uitgevoerd	2,2	-	2,2
Extra werkzaamheden uitgevoerd	0,7-	-	0,7-
Totaal	**2,4**	**4,8**	**7,2**

Op hoofdlijnen ziet de afrekening per deelnemer er als volgt uit:

Saldo 2023 per deelnemer	capitulatie 2e gewijzigde begroting 2023 excl. B			Afrekening per deelnemer excl. BTW			
	Totaal JEV saldo 2023 (overschot/ tekort)	4e gewijzigde begroting 2023	4e gewijzigde begroting 2023 -/- saldo 2023	Af: voorschot begroting 2023	Af: voorschotten derden	Verwachte afrekening 2023 excl. BTW	Verwachte afrekening 2023 incl. BTW
Aa en Maas	195.862	1.270.298	1.074.436	-1.217.350		-142.915	-172.927
AGV/Waternet	195.048	1.354.595	1.159.547	-1.336.641		-177.094	-214.284
Brabantse Delta	210.545	1.398.647	1.188.102	-1.384.438		-196.336	-237.566
De Dommel	196.735	1.337.790	1.141.055	-1.169.741		-28.686	-34.710
De Stichtse Rijnlanden	159.188	1.092.735	933.547	-1.083.014		-149.467	-180.855
Delfland	214.004	1.461.037	1.247.034	-1.505.885		-258.851	-313.210
Drents Overijsselse Delta	202.152	1.259.441	1.057.289	-1.342.108		-284.819	-344.631
Fryslân	189.174	1.366.647	1.177.473	-1.276.796		-99.322	-120.180
Hollands Noorderkwartier	341.876	2.036.927	1.695.051	-1.736.061		-41.010	-49.622
Hollandse Delta	257.967	1.507.429	1.249.462	-1.561.863		-312.401	-378.005
Hunze en Aa's	127.459	847.961	720.502	-863.209		-142.707	-172.675
Limburg	285.140	1.694.997	1.409.857	-1.505.323		-95.466	-115.514
Noorderzijlvest	149.580	1.015.210	865.630	-1.081.293		-215.663	-260.953
Rijn en IJssel	168.903	1.004.854	835.952	-1.070.870		-234.918	-284.250
Rijnland	251.335	1.492.866	1.241.531	-1.580.328		-338.797	-409.944
Rivierenland	215.535	1.505.073	1.289.538	-1.522.033		-232.496	-281.320
Scheldestromen	115.574	884.052	768.479	-945.593		-177.114	-214.307
Schieland en de Krimpenerwaard	163.974	992.750	828.776	-1.073.652		-244.876	-296.300
Vallei en Veluwe	262.512	1.622.069	1.359.556	-1.593.074		-233.517	-282.556
Vechtstromen	200.149	1.223.317	1.023.168	-1.291.556		-268.388	-324.750
Zuiderzeeland	189.533	1.135.582	946.049	-1.119.871		-173.822	-210.325
RWS CIV	-0	-	0	-		0	0
Unie van Waterschappen	978	286.863	285.885	-10.264	-277.762	-2.141	-2.590
Derden inzake HWH	1.121	4.700.966	4.699.845	-4.710.546		-10.701	-12.948
Derden inzake IHW	-	451.980	451.980	-261.260	-190.720	-	-
IPO	-	515.790	515.790	-488.289	-27.501	-0	-0
Totaal	4.294.341	33.459.874	29.165.533	-32.731.056	-495.983	-4.061.506	-4.914.422

In bijlage 2 van de projectverantwoording is een detaillering van de eindafrekening per deelnemer opgenomen.

CONCEPT

5.2 BTW

hWh heeft in 2010 een verzoek tot vrijstelling voor de toepassing van omzetbelasting bij de Belastingdienst neergelegd. Het verzoek aan de Belastingdienst was destijds tweeledig, namelijk:
Vrijstelling van BTW op de diensten van hWh aan de waterschappen (koepelvrijstelling);
Vrijstelling van BTW op de diensten van de waterschappen aan hWh.

Ad 1: De Belastingdienst heeft in 2012 schriftelijk bevestigd dat hWh voldoet aan de voor¬waarden voor de koepelvrijstelling, daarmee was dit deel van het verzoek tot vrijstelling reeds afgerond in 2012. De koepelvrijstelling zorgde ervoor dat hWh diensten vrij van BTW kon leveren aan waterschappen.
Ad 2: Op dit verzoek is tot op heden, ondanks herhaaldelijke verzoeken van hWh en diverse overleggen, nog geen standpunt ingenomen door de Belastingdienst. De diensten van waterschappen aan hWh worden in rekening gebracht met BTW. Aangezien hWh geen recht had op vooraftrek van de BTW, werkt dit uiteindelijk kostenverhogend voor de waterschappen.

Ultimo 2018 heeft de Belastingdienst plotseling een eindoordeel gegeven. Hieruit blijkt de Belastingdienst wederom geen standpunt heeft ingenomen omtrent verzoek 2. Maar heeft zij de afspraak uit 2012 (verzoek 1) ingetrokken. hWh zou jegens waterschappen niet vrijgesteld van BTW presteren. hWh heeft bezwaar tegen deze uitspraak ingediend en heeft, na afwijzing van het bezwaar door de belastingdienst, een beroepsprocedure gestart. Op 21 februari 2022 heeft de behandeling van deze zaak door de rechter plaatsgevonden, waarbij de rechter hWh in het gelijk heeft gesteld. De belastingdienst is in hoger beroep gegaan bij de rechtbank tegen deze uitspraak. Op moment van schrijven hebben wij ons verweerschrift ingediend en zijn wij in afwachting van het vervolg.

6 Gevraagd besluit

Het Algemeen bestuur neemt kennis te van de door het Dagelijks bestuur vastgestelde 3e Bestuursrapportage 2023.

Het Algemeen bestuur besluit:

- De jaarrekening 2023 van de Gemeenschappelijke Regeling Het Waterschapshuis vast te stellen.
- Ten aanzien van voordelen op afgesloten werkzaamheden en/of activiteiten die niet meer worden uitgevoerd een bedrag van € 4.294.341 terug te laten vloeien naar de deelnemers.
- Een bedrag van € 2.871.543 toe te voegen aan het saldo projectrekeningen. Dit betreft enkele projecten waarin derden betrokken zijn (programma 13 en 14). In 2024 zijn hiervoor door de stuurgroep geen activiteiten gepland en/of afrekening met deelnemers is (nog) niet wenselijk.

Bijlagen:

- Jaarstukken 2023 van de Gemeenschappelijke Regeling Het Waterschapshuis

CONCEPT

- Bestuursrapportage 2023-3 als bijlage bij de jaarrekening
- Projectverantwoording 2023-3 als bijlage bij de bestuursrapportage
- Aanbiedingsbrief controleverklaring VOLGT
- Controleverklaring VOLGT
- Accountantsverslag VOLGT

CONCEPT

hetWaterschapshuis
De kracht van samen

Bijlage bij de jaarrekening 2023

Bestuursrapportage

Het Waterschapshuis
2023-3

Kenmerk:
Versie 0.91 t.b.v.waterschappen d.d. 9-2-2024

Inhoud

Deel 1: Financiële analyse en instandhouding 4

1 Voorwoord en leeswijzer 5

2 Formatie en capaciteit 7

2.1 Begrote en gerealiseerde uren 7
2.2 Directe uren per medewerkerscategorie 8
2.3 Gemiddelde uurtarieven 9
2.4 Inzet capaciteit vanuit waterschappen 10
2.5 Afgeronde vacatures en verdeling herkomst capaciteit 12

3 Financiële analyse 13

3.1 Samenvattend beeld financiën 13
3.1.1 Begroting en gerealiseerde kosten in cijfers 13
3.1.2 Realisatie en jaareindeverwachting in cijfers 14
3.1.3 Saldo 2023 toegelicht 15
3.2 Liquiditeit 19
3.2.1 Kasliquiditeit 19
3.3 Merendeelcriterium 21
3.4 Instandhouding 21
3.4.1 Instandhouding als ondersteuning projecten 21
3.4.2 Doorbelastingen instandhouding naar projecten 22
3.5 Begrotingswijzigingen 23

4 Programmadashboard 25

CONCEPT

Deel 2: Projecten waterschappen 40

Deel 3: Projecten met derden 41

Deel 4: Verwachte begrotingswijzigingen 42

5 Verwachte begrotingswijzigingen 43

5.1 Verwachte begrotingswijzigingen 2023 43

5.2 Verwachte bijstelling begroting 2024 43

6 Bijlagen 44

6.1 Bijlage 1: Status kleur en betekenis 44

6.2 Bijlage 2: Financieel overzicht kolommen verklaard 45

6.3 Bijlage 3: Lijst met afkortingen 46

CONCEPT

Deel 1: Financiële analyse en instandhouding

In deel 1 wordt een algemeen beeld geschetst van de financiële en inhoudelijke ontwikkelingen. Deze hoofdstukken vormen een bestuurlijke samenvatting. Daarnaast zijn in dit deel de begrotingsprogramma's Bestuur en organisatie en Kennis en verbinden uitgewerkt. Deze begrotingsprogramma's behoren tot de instandhouding. Alle wijzigingen die betrekking hebben op instandhouding moeten na een zienswijzeprocedure door het Algemeen bestuur (AB) worden vastgesteld.

CONCEPT

1 Voorwoord en leeswijzer

Voor u ligt de 3e bestuursrapportage 2023 van Het Waterschapshuis (hWh) over de periode januari tot en met december. Middels de bestuursrapportage informeert de organisatie het bestuur over de voortgang, de afwijkingen en de bijzonderheden ten opzichte van de programmabegroting 2023. De bestuursrapportage is een verantwoordingsdocument over de voortgang van hWh met focus op instandhouding en de grote lijnen van de programma's. In de afzonderlijke bijlage projectverantwoording wordt inzicht gegeven in de voortgang van de projecten, welke onder aansturing van de Opdrachtgeverstafel (OGT) worden uitgevoerd. Hierdoor is in de rapportage een duidelijke scheiding aangebracht tussen aansturing door het bestuur van hWh enerzijds en de OGT anderzijds. Gelijktijdig met de bestuursrapportage wordt een begrotingswijziging 2023 aangeboden. Alle financiële rapportages van hWh worden opgesteld exclusief BTW, conform het huidige standpunt van de belastingdienst ten aanzien van de BTW positie van hWh.

De 3e bestuursrapportage 2023 wordt tegelijkertijd met de jaarrekening 2023 aangeboden. Om zoveel mogelijk inhoudelijke overlap met de jaarrekening te vermijden, is deze bestuursrapportage beknopter dan de 1e en 2e bestuursrapportages. De jaarrekening bevat de noodzakelijke, door regelgeving verplichte onderwerpen. Aanvullingen hierop worden in de bestuursrapportage uiteengezet. Voor een compleet beeld van het jaar 2023, kunnen de jaarrekening en bestuursrapportage in samenhang gelezen worden.

De indeling van deze bestuursrapportage is gelijk aan de indeling van de geactualiseerde begroting 2023. Om aan te sluiten op de verschillende informatiebehoeften, is de bestuursrapportage opgesteld in vier verschillende delen en een set bijlagen:

- Deel 1: Instandhouding
- Deel 2: Projecten waterschappen
- Deel 3: Projecten met derden
- Deel 4: Verwachte begrotingswijzigingen

In deel 1 wordt een algemeen beeld geschetst van de financiële en inhoudelijke ontwikkelingen. Deze hoofdstukken vormen een bestuurlijke samenvatting. Daarnaast is in dit deel het bestuurlijke begrotingsprogramma Bestuur en organisatie en Kennis en verbinden uitgewerkt. Alle wijzigingen die betrekking hebben op deze begrotingsprogramma's moeten na een zienswijzeprocedure door het Algemeen bestuur (AB) worden vastgesteld.

In deel 2 worden de (OGT-)begrotingsprogramma's waterschappen uitgewerkt. Dit betreft de programma's Innovatie en transformatie, Digitale dienstverlening, Organisatie en samenwerking, Informatie – datastromen, Informatieveiligheid en privacy, Waterveiligheid, Watersysteem en Waterketen De opdrachtgevers van de projecten (waterschappen) organiseren zich per project in een uitvoerend overleg (UO). Dit UO heeft zeggenschap over de gelden die worden begroot voor de projecten.

In deel 3 worden de begrotingsprogramma's derden uitgewerkt. Dit betreft de programma's SAW@, Basisdata, Informatiehuis water (IHW) en kassiersfunctie. De opdrachtgevers van de projecten (waterschappen en derden) organiseren zich per project in samengesteld UO. De opdracht van de waterschappen aan hWh beperkt zich tot facilitering. De bestuurlijke aansturing ligt niet bij het bestuur van hWh.

CONCEPT

In deel 4 wordt aangekondigd welke begrotingswijzigingen voor 2023 worden verwacht in het resterende deel van het lopende jaar. Deze projecten hebben nog niet geleid tot een DVO en worden daarom nog niet in de financiële begroting verwerkt. De genoemde bedragen zijn slechts inschattingen op basis van huidige inzichten. Hier wordt tevens een doorkijk gemaakt naar de verwachte bijstelling van de begroting 2024.

Wij vertrouwen erop u met deze bestuursrapportage volledig en juist te informeren over ons Waterschapshuis.

CONCEPT

2 Formatie en capaciteit

2.1 Begrote en gerealiseerde uren

Een belangrijke basis voor de hWh begroting zijn de gewerkte uren. Hieronder is een overzicht opgenomen van de begrote en gerealiseerde uren per programma.

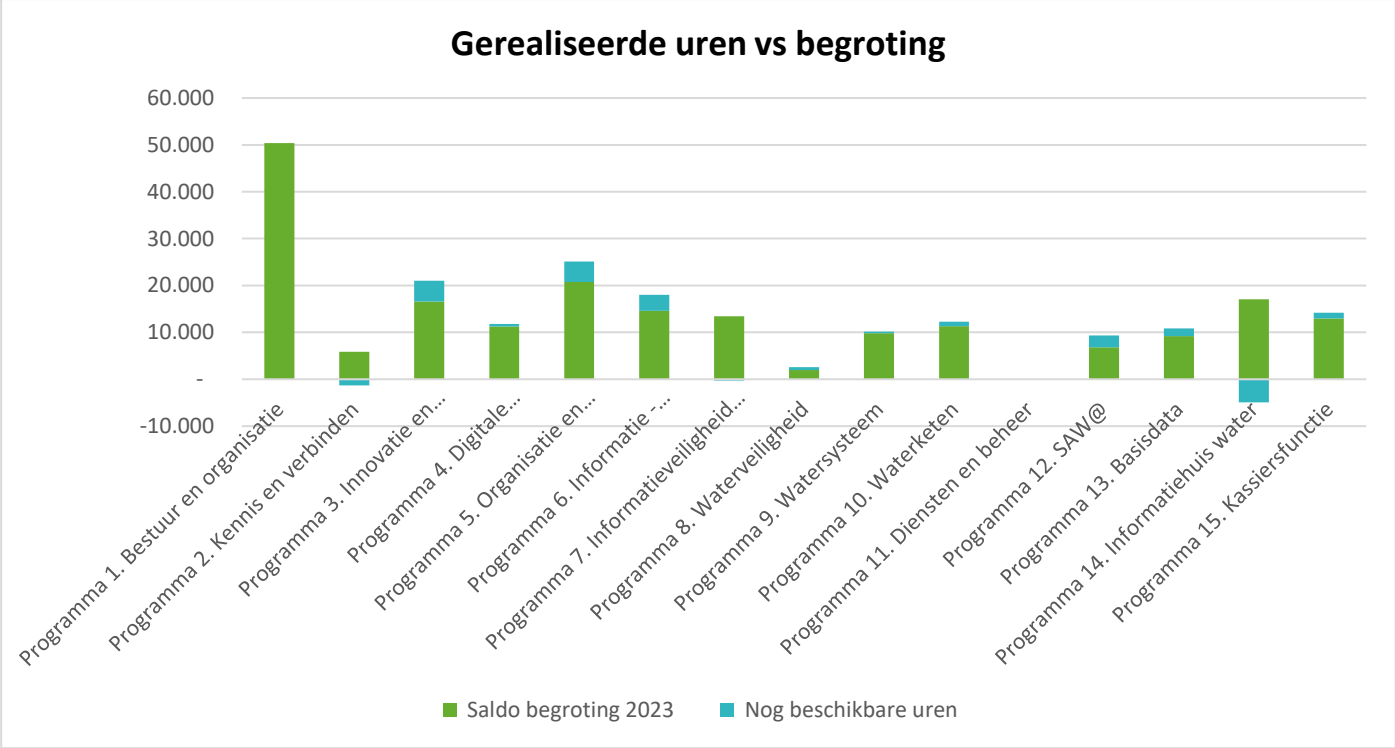

De totale urenbesteding in 2023 (188.455 uren) ligt voor de meeste programma's in lijn met de begroting van 2023. De realisatie ligt ruim boven de realisatie van 2022 (162.741 uren), dit is een stijging van 15,8%. Deze stijging is onder andere te verklaren door een stijging van het aantal medewerkers van 11,3%.

2.2 Directe uren per medewerkerscategorie

Het overzicht van de directe uren per medewerkerscategorie, uitgedrukt in een percentage van het totaal, kan als volgt worden weergegeven:

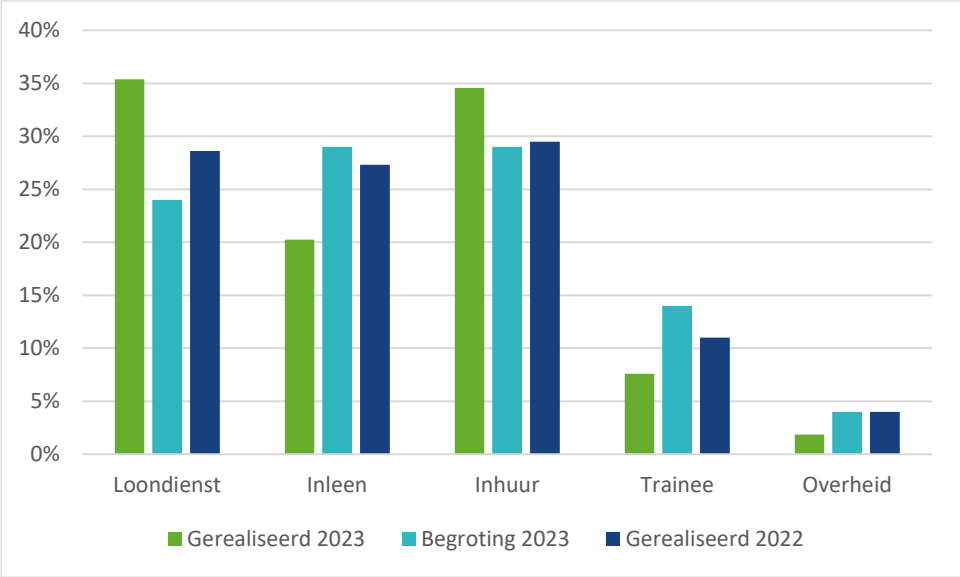

Ook waterschappen ervaren de krapte op de arbeidsmarkt, waardoor het lastiger wordt medewerkers vanuit de waterschappen aan te trekken voor een project bij hWh. Om de krapte uit de sector op te vangen is in 2023 een stijging van het aantal medewerkers in loondienst zichtbaar. Een aantal trainees heeft in 2023 succesvol een traineeship afgerond en is bij hWh in dienst gekomen. Hierdoor is een verschuiving in realisatie tussen trainee en medewerkers in loondienst zichtbaar.

CONCEPT

2.3 Gemiddelde uurtarieven

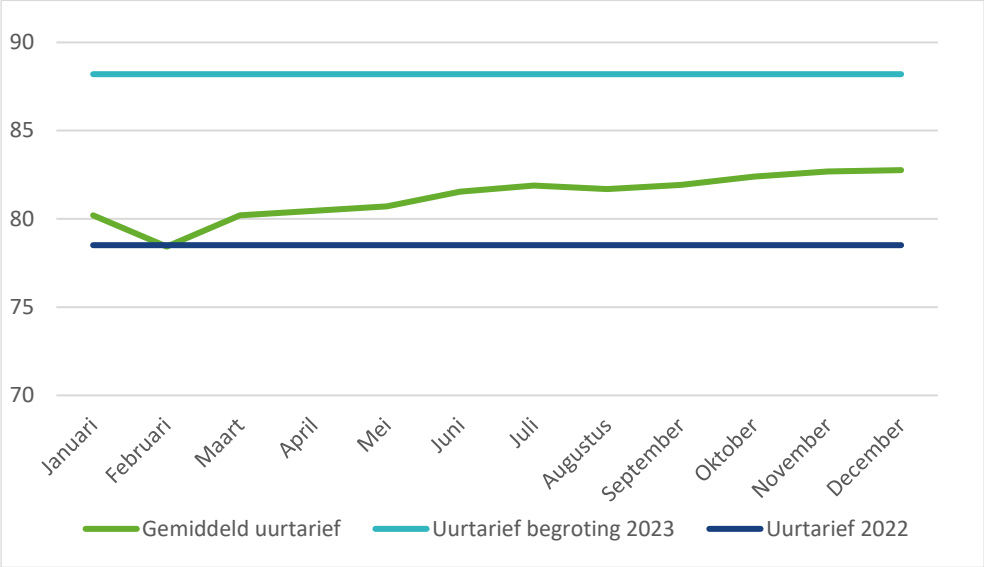

Het gerealiseerde uurtarief in 2023 is € 82,76. Dit ligt € 5,44 onder het begrotingstarief. Het uurtarief is redelijk stabiel. Er wordt kritisch gekeken naar de uurtarieven en inkoop en capaciteitsmanagement proberen bij inhuur vanuit de markt zo goed mogelijk in te kopen. Daarnaast zorgt het hoge percentage medewerkers wat in dienst is bij hWh voor een verlagend effect op het gemiddelde uurtarief.

CONCEPT

2.4 Inzet capaciteit vanuit waterschappen

In 2023 zijn 46 medewerkers vanuit de waterschappen bij hWh ingezet. Deze medewerkers hebben 38.211 productieve uren geleverd. De uren van betrokken medewerkers in overleggen, zoals UO's, dagelijks bestuur, etc., zijn niet in deze overzichten meegenomen, hoewel deze uren substantieel kunnen zijn.
Op verzoek van het algemeen bestuur wordt inzicht gegeven in de verdeling van de medewerkers en uren naar de waterschappen:

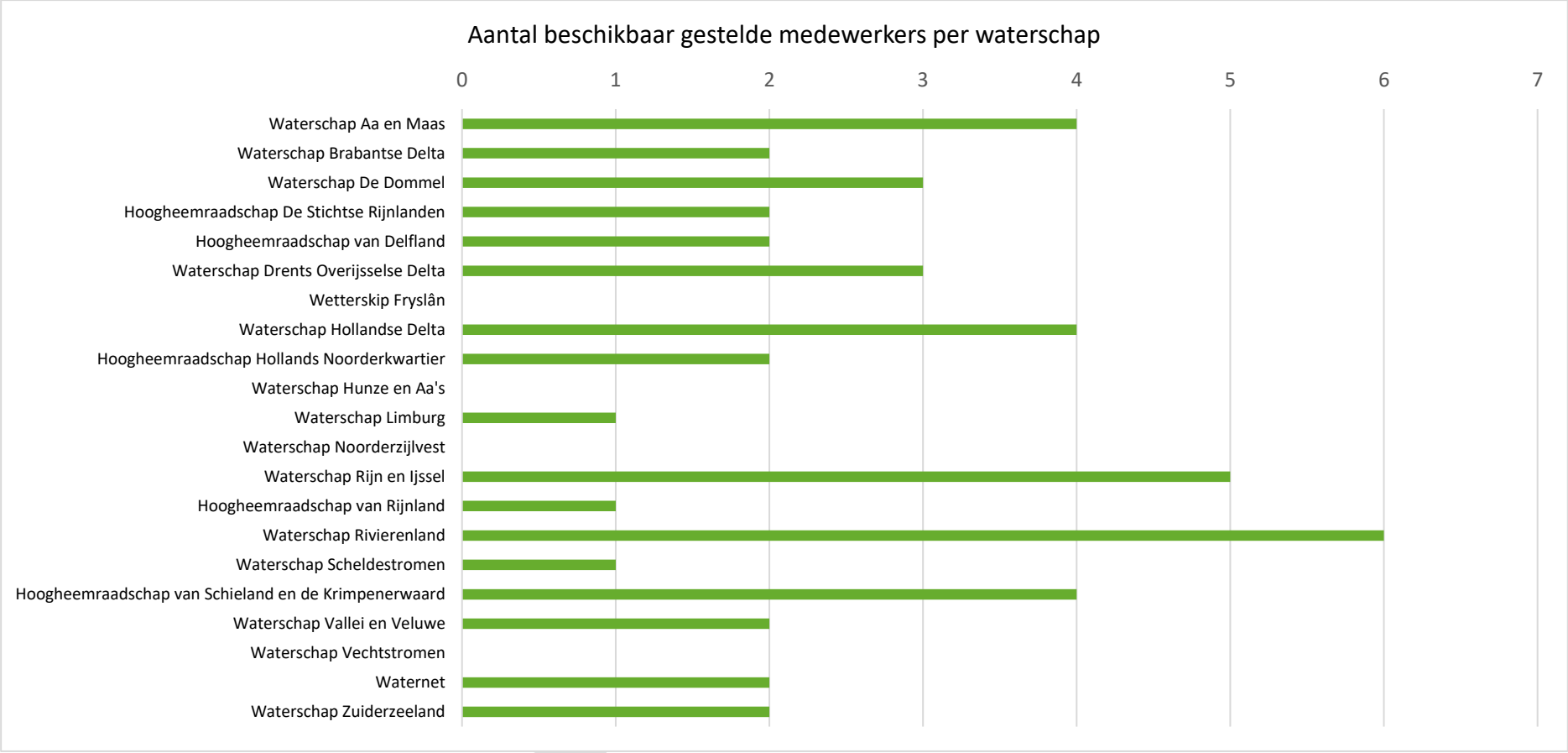

Vanuit het meerjarenprogramma dat door de waterschappen is opgesteld voor hWh, blijkt dat er om hWh goed te bemensen vanuit de waterschappen ongeveer 2 FTE (2.800 uur per jaar) per waterschap minimaal nodig zijn. Deze norm is in de grafiek zichtbaar gemaakt met de aqua streep. Slechts 6 van de 21 waterschappen geven voldoende invulling geven aan de flexibele schil van hWh. Naast dat waterschap De Dommel voldoende capaciteit in productieve uren levert, worden ook de personele zaken door De Dommel verzorgd.

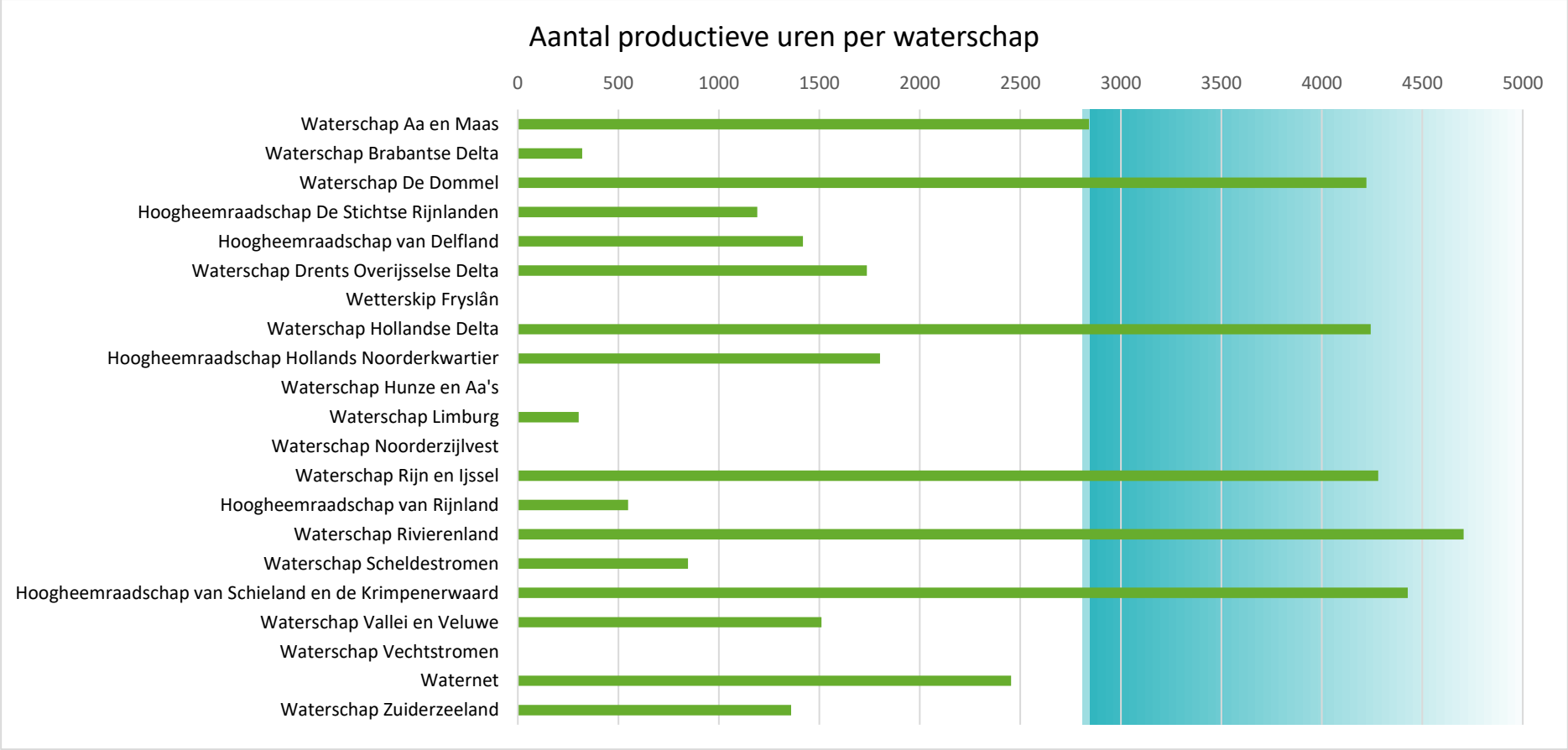

2.5 Afgeronde vacatures en verdeling herkomst capaciteit

Sinds januari hebben we met succes 102 rollen kunnen invullen. In de afgelopen maanden hebben wij aanzienlijke inspanningen geleverd om ons netwerk te versterken en geschikte kandidaten te vinden. Opvallend is dat er een verschuiving gaande is, waarbij steeds meer mensen op zoek zijn naar een baan met een groot maatschappelijk belang. Deze trend werkt in het voordeel van hWh.

We constateren dat het aantrekken van nieuw talent meer tijd vergt. Mensen zijn actief op zoek naar organisaties die goed aansluiten bij hun waarden en doelen. Deze ontwikkeling biedt hWh de kans om zich te profileren als een werkgever met een betekenisvolle maatschappelijke impact.

Bovendien ervaren we een positieve trend waarbij collega's binnen de watersector ons steeds vaker benaderen voor gesprekken en interesse tonen in een samenwerking. Dit geeft aan dat onze reputatie groeit en dat we een steeds prominentere positie innemen binnen onze sector.
Deze ontwikkelingen geven ons waardevolle inzichten en bieden kansen voor verdere groei en samenwerking. We blijven actief streven naar het aantrekken van talent en het versterken van ons netwerk om onze positie als een organisatie met maatschappelijke relevantie te versterken.

Onderstaande diagrammen zijn berekend op basis van aantal medewerkers, zonder daarbij rekening te houden met parttimefactor.

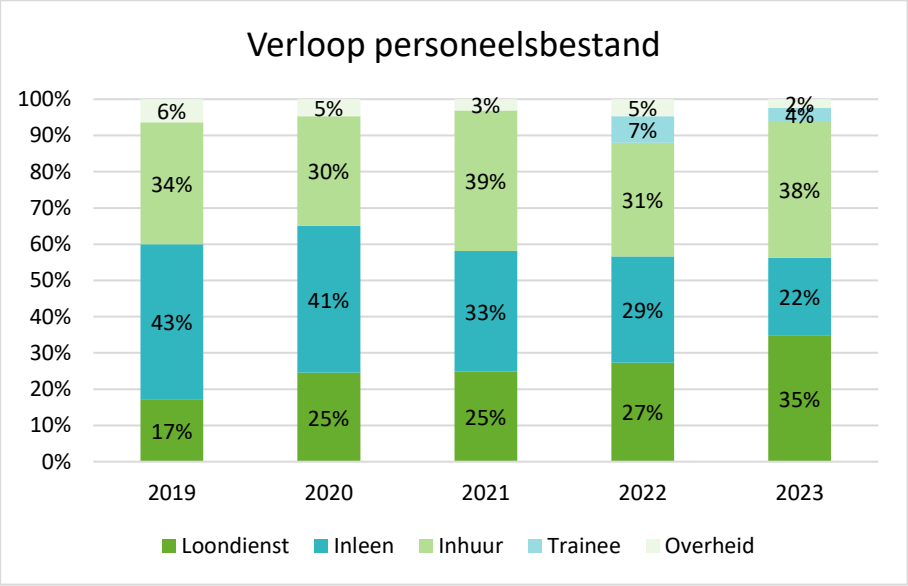

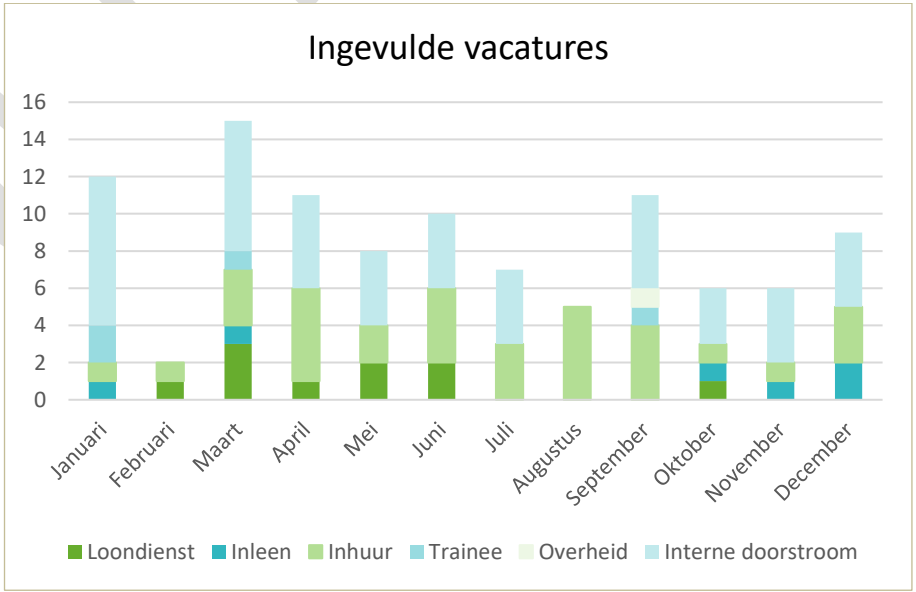

3 Financiële analyse

3.1 Samenvattend beeld financiën

3.1.1 Begroting en gerealiseerde kosten in cijfers

Het totaalbeeld van de begroting en de gerealiseerde kosten 2023 is in onderstaand overzicht samengevat. Alle bedragen zijn exclusief BTW.

Programma	Begroting 2023	Begrotings-wijzigingen BERAP1	Begrotings-wijzigingen BERAP2	Begrotings-wijzigingen BERAP3	Saldo begroting 2023	Lasten BERAP 3	% t.o.v. begroting
Programma 1. Bestuur en organisatie	4.783.440	-	-	-	4.783.440	4.137.352	86%
Programma 2. Kennis en verbinden	1.255.983	-	-	-	1.255.983	1.349.577	107%
Subtotaal instandhouding	*6.039.423*	-	-	-	*6.039.423*	*5.486.929*	*91%*
Programma 3. Innovatie en transformatie	2.008.333	-	-110.000	-	1.898.333	1.655.365	82%
Programma 4. Digitale dienstverlening	1.547.035	282.373	-488.600	-	1.340.808	1.089.055	70%
Programma 5. Organisatie en samenwerking	3.271.042	55.000	-19.000	381.823	3.688.865	2.581.687	79%
Programma 6. Informatie - datastromen	1.915.162	-	-199.862	-	1.715.300	1.505.090	79%
Programma 7. Informatieveiligheid en privacy	2.071.060	368.000	-265.000	-	2.174.060	2.009.679	97%
Programma 8. Waterveiligheid	316.100	-	50.000	-	366.100	422.241	134%
Programma 9. Watersysteem	1.447.382	262.999	-150.000	-	1.560.381	1.302.605	90%
Programma 10. Waterketen	2.663.163	638.944	-621.000	-	2.681.107	1.920.011	72%
Programma 11. Diensten en beheer	-	-	-	-	-	-	0%
Programma 12. SAW@	2.039.845	-	-75.000	-	1.964.845	1.604.540	79%
Programma 13. Basisdata	5.638.611	46.000	-	-	5.684.611	4.809.080	85%
Programma 14. Informatiehuis water	2.194.115	-34.088	-	190.720	2.350.747	2.295.755	105%
Programma 15. Kassiersfunctie	1.662.363	656.761	-13.000	-310.829	1.995.295	1.624.608	98%
Subtotaal projecten	*26.774.211*	*2.275.989*	*-1.891.462*	*261.714*	*27.420.452*	*22.819.717*	*85%*
Totaal	**32.813.634**	**2.275.989**	**-1.891.462**	**261.714**	**33.459.875**	**28.306.647**	**86%**

Van de begrote lasten is 86% gerealiseerd (bestuursrapportage 2022-3: 91% realisatie). De urenrealisatie ligt op 93%. De gerealiseerde lasten van de instandhouding bedragen 19,4% van de totale lasten in 2023. Voor een toelichting op de realisatie per programma, wordt verwezen naar de bijlagen.

CONCEPT

3.1.2 Realisatie en jaareindeverwachting in cijfers

Op basis van de huidige inschatting liggen de totale lasten in 2023 € 7.165.885 (exclusief BTW) lager dan de baten. In hoofdstuk 3.1.3 wordt een analyse van het saldo uiteengezet.

Ten aanzien van restant budgetten 2023 worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

1. Afrekening deelnemers: Het resterende saldo wordt afgerekend met de deelnemers. Dit geldt voor alle projecten en kostenplaatsen in de programma's in de programma's 1 tot en met 12 en 15 en het project Landelijk Grondgebruiksbestand Nederland in programma 13.
2. Mutatie projectrekening: Indien er nog geen bestemming is gegeven aan het projectsaldo, wordt het saldo toegevoegd dan wel onttrokken aan de projectrekening. In 2024 zijn hiervoor geen activiteiten gepland en/of afrekening met deelnemers is (nog) niet wenselijk. Dit betreft enkele projecten waarin derden betrokken zijn (programma 13 en 14).

Programma	Saldo begroting 2023	Baten BERAP 3	Lasten BERAP 3	Saldo BERAP 3	% t.o.v. baten	1. Afrekening deelnemers	2. Mutatie projectrekening
Programma 1. Bestuur en organisatie	4.783.440	4.818.281	4.137.352	680.929	14%	680.929	-
Programma 2. Kennis en verbinden	1.255.983	1.255.983	1.349.577	-93.594	-7%	-93.594	-
Subtotaal instandhouding	*6.039.423*	*6.074.264*	*5.486.929*	*587.335*	*10%*	*587.335*	-
Programma 3. Innovatie en transformatie	1.898.333	1.942.083	1.655.365	286.718	15%	286.718	-
Programma 4. Digitale dienstverlening	1.340.808	1.237.549	1.089.055	148.494	12%	148.494	-
Programma 5. Organisatie en samenwerking	3.688.865	3.683.100	2.581.687	1.101.413	30%	1.101.413	-
Programma 6. Informatie - datastromen	1.715.300	1.715.300	1.505.090	210.210	12%	210.210	-
Programma 7. Informatieveiligheid en privacy	2.174.060	2.174.060	2.009.679	164.381	8%	164.381	-
Programma 8. Waterveiligheid	366.100	366.100	422.241	-56.141	-15%	-56.141	-
Programma 9. Watersysteem	1.560.381	1.733.441	1.302.605	430.836	25%	430.836	-
Programma 10. Waterketen	2.681.107	2.681.107	1.920.011	761.096	28%	761.096	-
Programma 11. Diensten en beheer	-	-	-	-	0%	-	-
Programma 12. SAW@	1.964.845	1.889.907	1.604.540	285.367	15%	285.367	-
Programma 13. Basisdata	5.684.611	7.475.250	4.809.080	2.666.170	36%	3.946	2.662.223
Programma 14. Informatiehuis water	2.350.747	2.505.075	2.295.755	209.320	8%	-	209.320
Programma 15. Kassiersfunctie	1.995.295	1.995.295	1.624.608	370.687	19%	370.687	-
Subtotaal projecten	*27.420.452*	*29.398.267*	*22.819.717*	*6.578.550*	*22%*	*3.707.006*	*2.871.543*
Totaal	**33.459.875**	**35.472.531**	**28.306.647**	**7.165.885**	**20%**	**4.294.341**	**2.871.543**

CONCEPT

In de baten 2023 van programma 13 en 14 (projecten derden) is het saldo projectrekeningen van 31 december 2022 verwerkt, om zichtbaar te maken dat deze gelden beschikbaar zijn in 2023. Voor deze gelden was bij de jaarafsluiting 2022 nog geen bestemming aangeduid, tevens waren hiervoor geen activiteiten begroot in 2023. Hieraan wordt invulling gegeven door de betreffende UO's.

3.1.3 Saldo 2023 toegelicht

Het totaalbeeld van het saldo van 2023 is in onderstaand overzicht samengevat. Dit overzicht geeft aan welk deel van de baten in 2023 is aangewend.

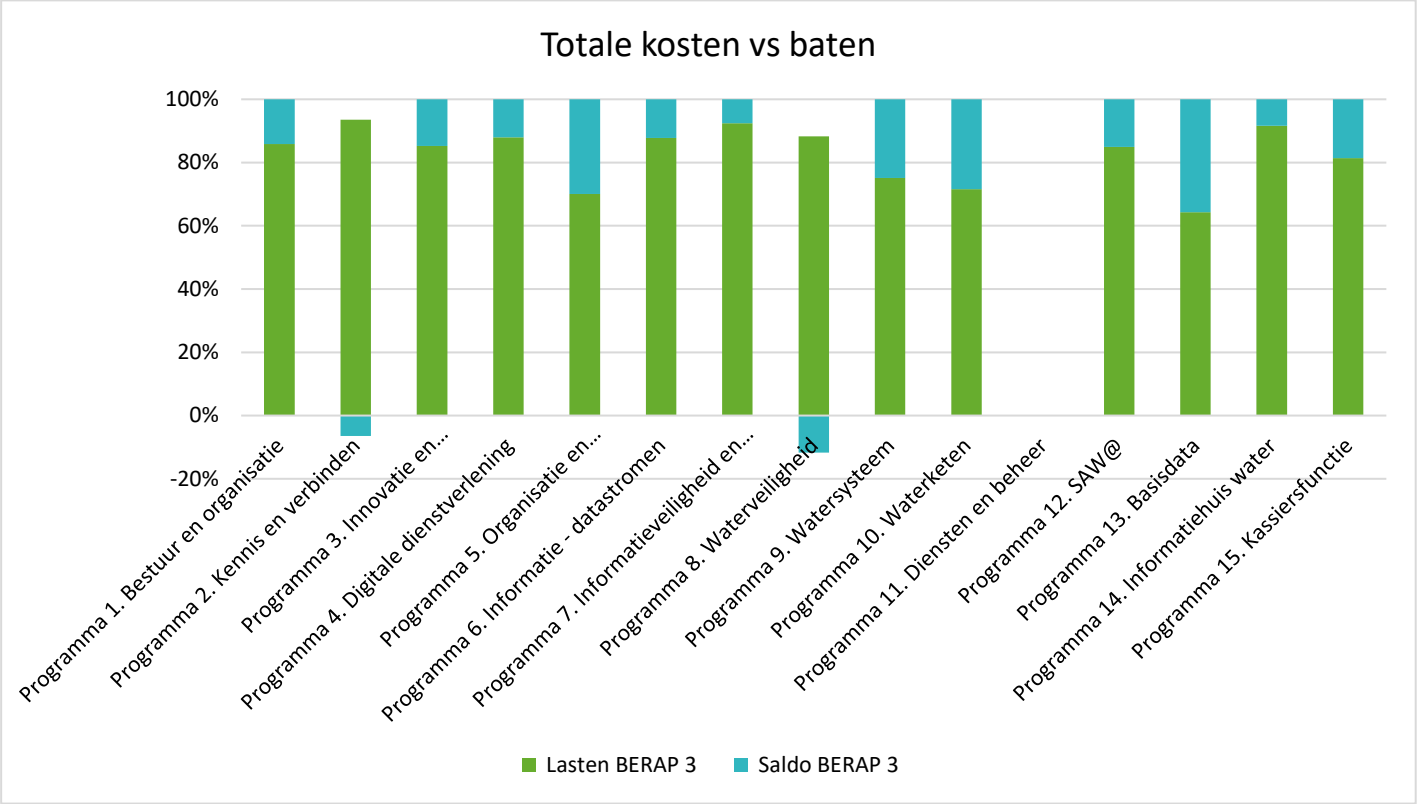

Het saldo kan als volgt samengevat worden:

Verklaring saldo 2023 (bedragen in € 1.000 excl. BTW)	Vertraagd, uitvoering in 2024	Werkzaam-heden niet uitgevoerd	Effect realisatie uurtarieven	Effect realisatie kosten	Extra werkzaam-heden uitgevoerd	Bestemming door UO met derden	Saldo 2023
Programma 1. Bestuur en organisatie	0	47	477	388	-231	0	681
Programma 2. Kennis en verbinden	0	34	-11	31	-148	0	-94
Subtotaal instandhouding	*0*	*81*	*466*	*419*	*-379*	*0*	*587*
Programma 3. Innovatie en transformatie	50	148	-14	103	0	0	287
Programma 4. Digitale dienstverlening	330	44	62	-288	0	0	148
Programma 5. Organisatie en samenwerking	314	799	135	-93	-54	0	1.101
Programma 6. Informatie - datastromen	0	130	-126	206	0	0	210
Programma 7. Informatieveiligheid en privacy	65	61	30	8	0	0	164
Programma 8. Waterveiligheid	27	50	-2	31	-162	0	-56
Programma 9. Watersysteem	31	247	94	140	-81	0	431
Programma 10. Waterketen	6	315	-43	513	-30	0	761
Programma 11. Diensten en beheer	0	0	0	0	0	0	0
Programma 12. SAW@	0	0	12	273	0	0	285
Programma 13. Basisdata	0	0	-170	174	0	2.662	2.666
Programma 14. Informatiehuis water	0	0	179	-179	0	209	209
Programma 15. Kassiersfunctie	0	366	215	-210	0	0	371
Subtotaal projecten	*823*	*2.160*	*372*	*680*	*-327*	*2.871*	*6.579*
Totaal	**823**	**2.241**	**838**	**1.099**	**-706**	**2.871**	**7.166**

Binnen instandhouding heeft de focus het afgelopen jaar gelegen op het onder de aandacht brengen van informatieveiligheid en privacy bij de medewerkers, de professionalisering van de kantoorautomatisering en de herinrichting van de organisatie. De professionalisering van de kantoorautomatisering vroeg meer aandacht en budget dan verwacht. Er is een project uitgevoerd om te verkennen in hoeverre Microsoft waterschappen kan ondersteunen bij het vroegtijdig signaleren van (cyber-)dreigingen en -aanvallen (POC-SOC). Dit traject was niet begroot. Deze posten kunnen worden opgevangen binnen de post onvoorzien. In tegenstelling tot voorgaande jaren hebben we een rentevergoeding van € 0,5 miljoen gekregen op onze schatkistrekening, welke niet was begroot.

Binnen de projecten met waterschappen (programma's 3 t/m 10 en 15) blijft een saldo van ca. € 3,4 miljoen over. Hiervan is € 1,3 miljoen te verklaren door minder personele inzet door onder andere (langdurige) ziekte en het niet kunnen vervullen van vacatures en € 0,4 miljoen door een besparing op uurtarieven. Het restant is onder andere te verklaren door lagere leverancierskosten dan begroot, bijvoorbeeld door het niet hoeven aanspreken van posten voor onvoorziene kosten en begrote werkzaamheden die niet noodzakelijk bleken. In sommige programma's zijn, met instemming van UO, juist meer kosten gemaakt dan begroot. Dit betreft onder andere de inzet van de ontwikkelgelden in deze programma's.
Het saldo bij de programma's met derden (programma 12, 13 en 14) van € 3,2 miljoen wordt, net als voorgaande jaren, grotendeels toegevoegd aan het saldo projectrekeningen.

Anders weergegeven:

	Impact inhoudelijk resultaat projecten in € miljoen	Geen impact inhoudelijk resultaat projecten in € miljoen	Totaal in € miljoen
Bestemming door UO met derden	-	2,9	2,9
Vertraagd, uitvoering in 2024	0,8	-	0,8
Goedkoper uitgevoerd dan begroot	-	1,9	1,9
Werkzaam-heden niet uitgevoerd	2,2	-	2,2
Extra werkzaamheden uitgevoerd	0,7-	-	0,7-
Totaal	**2,4**	**4,8**	**7,2**

Uitgangs-punt	Bedrag 1e indicatie BERAP1	Bedrag 2e indicatie BERAP2	Bedrag realisatie BERAP3	Toelichting op hoofdlijnen
1. Afrekening deelnemers	1.911.405	1.505.900	4.294.341	- Programma 1. Bestuur en organisatie: € 680.929 In de ondersteuning zijn de uurtarieven aanzienlijk lager dan begroot, waardoor ruim € 500.000 van het budget overblijft. Daarnaast is een overschot zichtbaar door de vele wervingen en verlengingen van capaciteitsmanagement. In tegenstelling tot voorgaande jaren ontvingen we een rentevergoeding op onze schatkistrekening, welke niet begroot was. De kosten voor het inrichten van de kantoorautomatisering vallen hoger uit dan begroot. Deze kunnen worden opgevangen binnen de pot onvoorzien. De verhuurder van ons kantoor heeft een afrekening van de servicekosten voor 2020, 2021 en 2022 verstuurd. - Programma 2. Kennis en verbinden: - € 93.954 De hospitality dienstverlener heeft na de zomer de tarieven fors verhoogd. Daarnaast heeft de afrekening van de servicekosten ook invloed op het vergadercentrum. Door vervanging van werknemers zijn er meer uren dan verwacht geschreven op het programma door inwerktijd. - Programma 3. Innovatie en transformatie € 286.718

Uitgangs-punt	Bedrag 1e indicatie BERAP1	Bedrag 2e indicatie BERAP2	Bedrag realisatie BERAP3	Toelichting op hoofdlijnen
				Een groot deel van de uren binnen het programma blijft onbenut. Het aantal aangevraagde leerlijnen is aanzienlijk minder dan verwacht. Hierdoor blijft een deel van het budget onbenut. - Programma 4. Digitale dienstverlening € 148.494 Door de start aan eHRM 2.0 is het functioneel beheer van eHRM 1.0 op een lager pitje gezet en blijft een deel van het budget onbenut. - Programma 5. Organisatie en samenwerking € 1.101.413 De onboarding bij het project Software Reseller is later gestart dan verwacht en de urenrealisatie van het project Wilma loopt achter op de begroting. Voor deze projecten is meer begroot dan de projectteams aan konden. In 2024 wordt de begroting hiervoor naar beneden bijgesteld. De pot onvoorzien van het project Oracle wordt vermoedelijk niet aangesproken. Daartegenover staat dat voor het Kenniscentrum fors meer uren worden gespendeerd dan begroot. - Programma 6. Informatie – datastromen € 210.210 Door uitval, moeilijk in te vullen vacatures en minder opdrachten van andere programma's dan aanvankelijk gedacht blijft een deel van het budget van het programma Datastromen over. - Programma 7. Informatieveiligheid en privacy € 164.381 De afwijkingen per project worden binnen het programma-budget opgevangen. Doordat de programmamedewerkers aan diverse projecten mee werken zijn er verschuivingen in inzet in uren op basis van urgentie. In een aantal projecten mist capaciteit, waardoor niet al het werk kon worden uitgevoerd. - Programma 8. Waterveiligheid - € 56.141 Bij Vangstregistratie V3 zijn extra kosten gemaakt door HWH en de leverancier in verband met de ingebrekestelling en er zijn nog uitgaven gepland die niet waren begroot. - Programma 9. Watersysteem € 430.836 Om de opdrachtomschrijving voor Slim watermanagement rond te krijgen zijn meer uren nodig dan begroot. Ook projecten die worden overgenomen van de STOWA hebben meer overeenstemming nodig dan gedacht. De STOWA heeft een bijdrage geleverd aan het project NHI-instrumentarium, waardoor een deel van de begroting kan worden teruggegeven aan de waterschappen. Bij de Digitale watertoets zijn geen nieuwe releases gedaan i.v.m. de omgevingswet. In het project OOMHD zijn niet alle rollen vervuld. - Programma 10. Waterketen € 761.096 De onderschrijding is aan te merken als de kosten voortvloeiend uit het contract met de leverancier van het project SE Tooling. Het is nog niet duidelijk of deze kosten in 2023 centraal via hWh - softwarebroker - kunnen lopen. Als dit niet het geval is zullen de waterschappen deze kosten zelf moeten betalen aan de leverancier. De doorontwikkeling van Z-info heeft niet plaatsgevonden in 2023 waardoor een flink budget overblijft. - Programma 12. SAW@ € 285.367 Door onderbezetting zijn een aantal projecten niet gestart. Deze worden in 2024 opgepakt. - Programma 13 Basisdata € 3.946 Het project Landelijk Grondgebruiksbestand Nederland is binnen het budget gebleven. - Programma 15 Kassiersfunctie € 370.687 Voor het project Landelijke voorziening overstromingsinformatie is op dit moment nog geen projectleider beschikbaar. Door langdurige uitval bij het project TMX is een deel van het budget onbenut gebleven.

Uitgangs-punt	Bedrag 1e indicatie BERAP1	Bedrag 2e indicatie BERAP2	Bedrag realisatie BERAP3	Toelichting op hoofdlijnen
2. Mutatie project-rekening	1.966.083	1.605.000	2.871.543	- Programma 13. Basisdata € 2.662.223 Het saldo bestaat onder andere uit gelden van AHN kaartverkoop en Beeldmateriaal, wat reeds is ontstaan in voorgaande jaren. Daarnaast zijn een aantal verplichtingen aangegaan met leveranciers, maar is dit werk nog niet in 2023 uitgevoerd. Wel zijn hiervoor facturen verstuurd naar de deelnemers. - Programma 14. Informatiehuis Water € 209.320 Door verschuiving van de projectplanning van Slim Watermanagement blijft een projectbudget van 2023 over. In een aantal projecten is minder gedaan dan was gepland.
Totaal saldo afwikkeling	**3.877.488**	**3.110.900**	**7.165.885**	

3.2 Liquiditeit

3.2.1 Kasliquiditeit

De kasliquiditeit geeft de verhouding aan tussen de beschikbare liquide middelen enerzijds en de kortlopende schulden en verplichtingen anderzijds. Het is een indicator van de mate waarin de kortlopende schulden en verplichtingen kunnen worden gedekt uit de liquide activa.

De algemene richtwaarde van dit kengetal is een minimum van 15%. De kasliquiditeit ligt boven de norm. Een hogere kasliquiditeit in de eerste maanden van 2023 komt door de vroege facturatie van de primaire begroting 2023 aan de waterschappen en daarmee de reeds ontvangen bijdragen.

Op dit moment heeft hWh geen kredietfaciliteit bij de NWB. hWh heeft op dit moment voldoende liquide middelen om te voldoen aan de verplichtingen. De kasliquiditeit verloopt gelijk aan die van 2022. Een overbrugging voor de eerste maanden van 2023 was niet nodig. De verwachting is dat dit ook voor de eerste maanden van 2024 niet nodig is.

CONCEPT

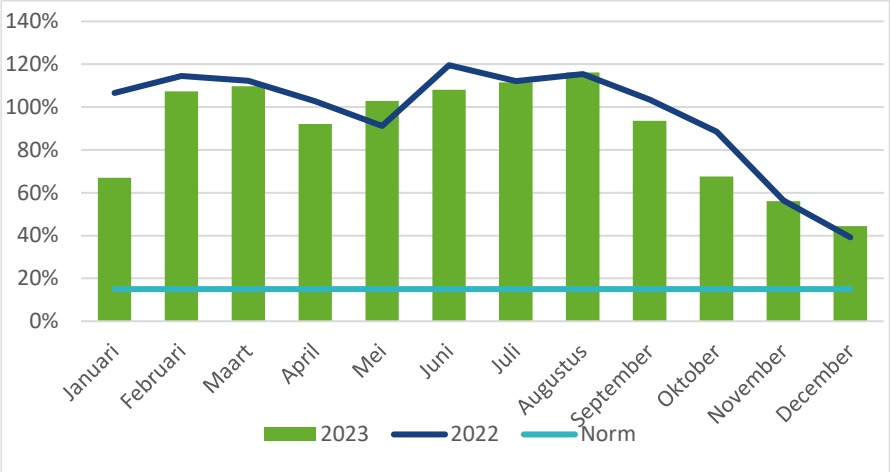
140%
120%
100%
80%
60%
40%
20%
0%
Januari
Februari
Maart
April
Mei
Juni
Juli
Augustus
September
Oktober
November
December
2023
2022
Norm

CONCEPT

3.3 Merendeelcriterium

Conform de door KokxDeVoogd voorgestelde systematiek rapporteren we in de bestuursrapportage over de feitelijke realisatie van het merendeelcriterium (werk voor derden). Voor de toepassing van een vrijstelling van aanbesteding is het van belang dat hWh minimaal 80% van haar werkzaamheden verricht voor waterschappen die deelnemen aan de Gemeenschappelijke regeling hWh. Het merendeelcriterium mag berekend worden over een periode van 3 jaar. Het percentage werk voor derden in de periode 2021, 2022 en 2023 bedraagt 8,1% en valt daarmee binnen het maximum van 20%.

3.4 Instandhouding

3.4.1 Instandhouding als ondersteuning projecten

De instandhouding is faciliterend aan de uitvoering van de projecten. In de geactualiseerde begroting 2023 is 14% van het totale begrotingsbedrag benodigd voor de uitvoering van Bestuur en organisatie. De verhouding ten opzichte van de begroting van de projecten is stabiel.

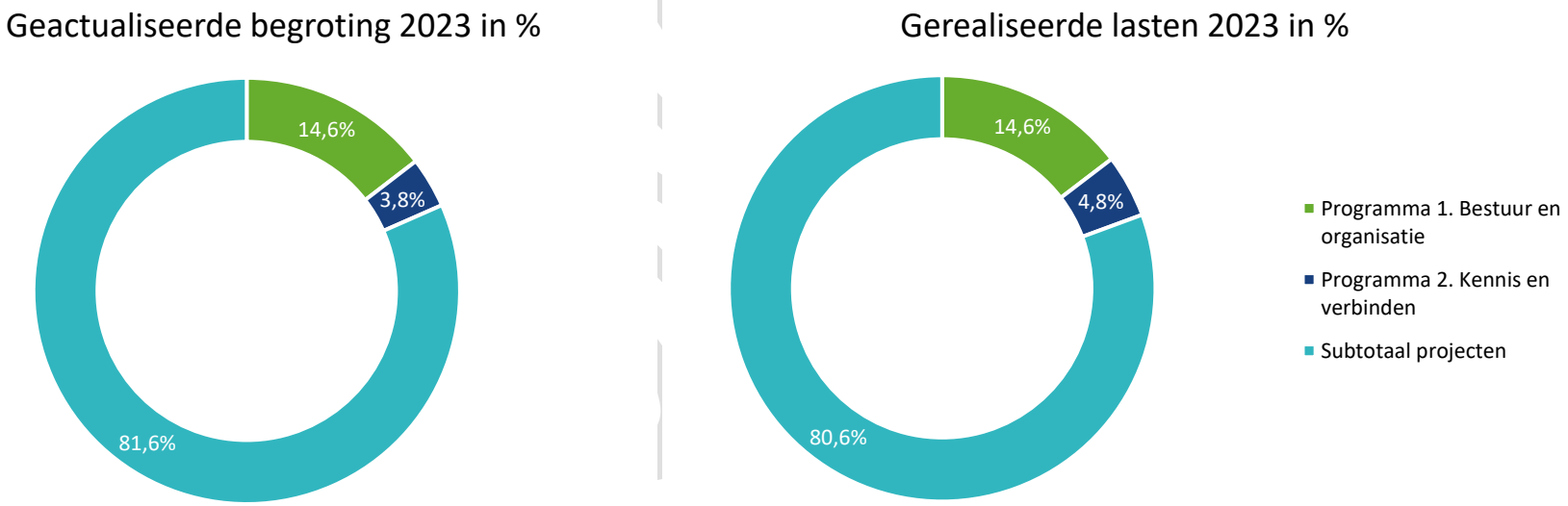

3.4.2 Doorbelastingen instandhouding naar projecten

In de geactualiseerde begroting is het uitgangspunt gehanteerd van het doorbelasten van uitgevoerde diensten binnen instandhouding aan de producten en programma's op basis van vaste rekentarieven per dienst. De rekentarieven zijn (exclusief BTW):

- Virtuele werkplek: € 325 per maand per medewerker;
- Capaciteitsmanagement: € 5.000 per medewerker voor de gehele begeleiding van instroom. Voor de dorstroom van een interne medewerker naar een nieuwe functie wordt een rekentarief van € 2.500 gehanteerd. Voor contractverlengingen wordt een rekentarief van € 1.000 gehanteerd;
- Inkoop: maximaal € 850 voor een enkelvoudig onderhandse aanbesteding en € 2.100 voor een meervoudig onderhandse aanbesteding.

Een deel van de doorbelastingen vindt plaats binnen programma 1 en 2 instandhouding naar andere kostenplaatsen binnen instandhouding. Het resterende deel wordt van instandhouding aan de andere programma's (projecten) doorbelast. De volgende doorbelastingen zijn verwerkt in 2023:

	Totale doorbelastingen 2023 in € excl. BTW			
	Aan projecten	IHW facilitering	Binnen instandhouding	Totaal
Virtuele werkplek	382.858	100.501	169.244	652.603
Capaciteitsmanagement	234.750	46.000	184.250	465.000
Inkoop	139.100	16.150	108.900	264.150
Overige facilitering IHW		145.152		145.152
Totaal	**756.708**	**307.803**	**462.394**	**1.526.905**

CONCEPT

3.5 Begrotingswijzigingen

Tegelijkertijd met de 3e bestuursrapportage 2023 wordt de 4e begrotingswijziging aangeboden. Dit betreft de formele vaststelling van gewijzigde budgetten in de periode januari tot en met december 2023 die invloed hebben op de begroting 2023. Voor al deze begrotingswijzigingen is een DVO afgesloten, waarvan de uitvoering start in 2023. Door middel van de begrotingswijziging worden de projecten aan de begroting 2023 toegevoegd. Deze wijzigingen hebben geen invloed op de hoogte van de bijdrage aan de instandhoudingskosten.

Deze tussentijdse begrotingswijzigingen worden niet direct bij de waterschappen in rekening gebracht. Na afloop van het jaar 2023 wordt de eindafrekening opgesteld. Het verschil tussen de gefactureerde begroting en de 2e, 3e en 4e begrotingswijzigingen en de realisatie worden verrekend met de waterschappen. In de bijlage projectverantwoording is een afrekening per deelnemer uitgewerkt.

4e Begrotingswijziging:

Programma 3 Innovatie en transformatie:

- 03.0000/220 DEEP III € 0. Vanwege omstandigheden konden twee deelnemers van de waterschappen Vallei en Veluwe en Brabantse Delta niet deelnemen aan het opleidingstraject. De kosten worden herrekend over de deelnemende waterschappen.

Programma 5 Organisatie en samenwerking:

- 05.0000/561 Kenniscentrum € 481.788. Conform nieuw afgesloten addendum wordt € 381.823 toegevoegd aan het project Kenniscentrum. € 350.000 hiervan wordt beschikbaar gesteld vanuit het initiatiefbudget van de OGT. Daarnaast wordt het restant van het project Aanbesteding Strategisch cloudpartner toegevoegd aan dit project.
- 05.0000/564 Software Reseller Onboarding en Beheer € 0. Door een wijziging in deelnemers wordt het budget opnieuw verdeeld over de deelnemende waterschappen.
- 05.0000/907 Aanbesteding Strategisch cloudpartner - € 99.965. Het restant van dit project wordt beschikbaar gesteld voor het project Kenniscentrum.

Programma 10 Waterketen:

- 10.0000/500 O-info € 0. Conform vastgestelde DVO is de verdeelsleutel van dit project gewijzigd.
- 10.0000/866 Tooling Piping & Instrumentation Diagram (P&ID) € 0. Conform vastgesteld addendum is waterschap Hollandse Delta met terugwerkende kracht per 1 januari 2023 aan dit project toegetreden.

Programma 14 Informatiehuis water:
IHW wordt gefinancierd door meerdere partijen. Daarvan zijn nog meerdere facturen binnen gekomen die zorgen voor de begrotingswijziging: de overheveling vanuit Rijkswaterstaat, de laatste facturatie van 2023 voor het WVP van HWBP, verwerking van subsidie voor POC Digitale Delta API. Deze begrotingswijziging heeft geen invloed op de totale bijdrage van de waterschappen aan IHW.

CONCEPT

- 14.0000/605 Basistaken IHW - € 615.000.
- 14.0000/663 Aquo-standaard € 650.720.
- 14.0000/682 Doorontwikkeling Waterveiligheidsportaal - € 85.000.
- 14.0000/686 Waterinfosystemen € 440.000.
- 14.0000/689 Externe productkosten - € 200.000.

Programma 15 Kassiersfunctie:

- 15.0000/001 Initiatiefbudget OGT - € 350.000. Vanuit het initiatiefbudget van de OGT wordt € 350.000 beschikbaar gesteld voor de collectieve uitbereiding op het project Kenniscentrum.
- 15.0000/601 Business case TMX € 18.730.
- 15.0000/602 Aanbesteding Hardware TMX € 20.441.

CONCEPT

4 Programmadashboard

Per programma is op basis van het totaalbeeld een statuskleur toegekend. Voor een toelichting op de betekenis van de statuskleuren wordt verwezen naar bijlage 1. In het programmadashboard zijn de statuskleuren in een ringdiagram weergegeven. Ook worden de belangrijkste risico's en beheersmaatregelen van de programma's benoemd. Voor meer details van de projecten en kostenplaatsen wordt verwezen naar de bijlage projectverantwoording.

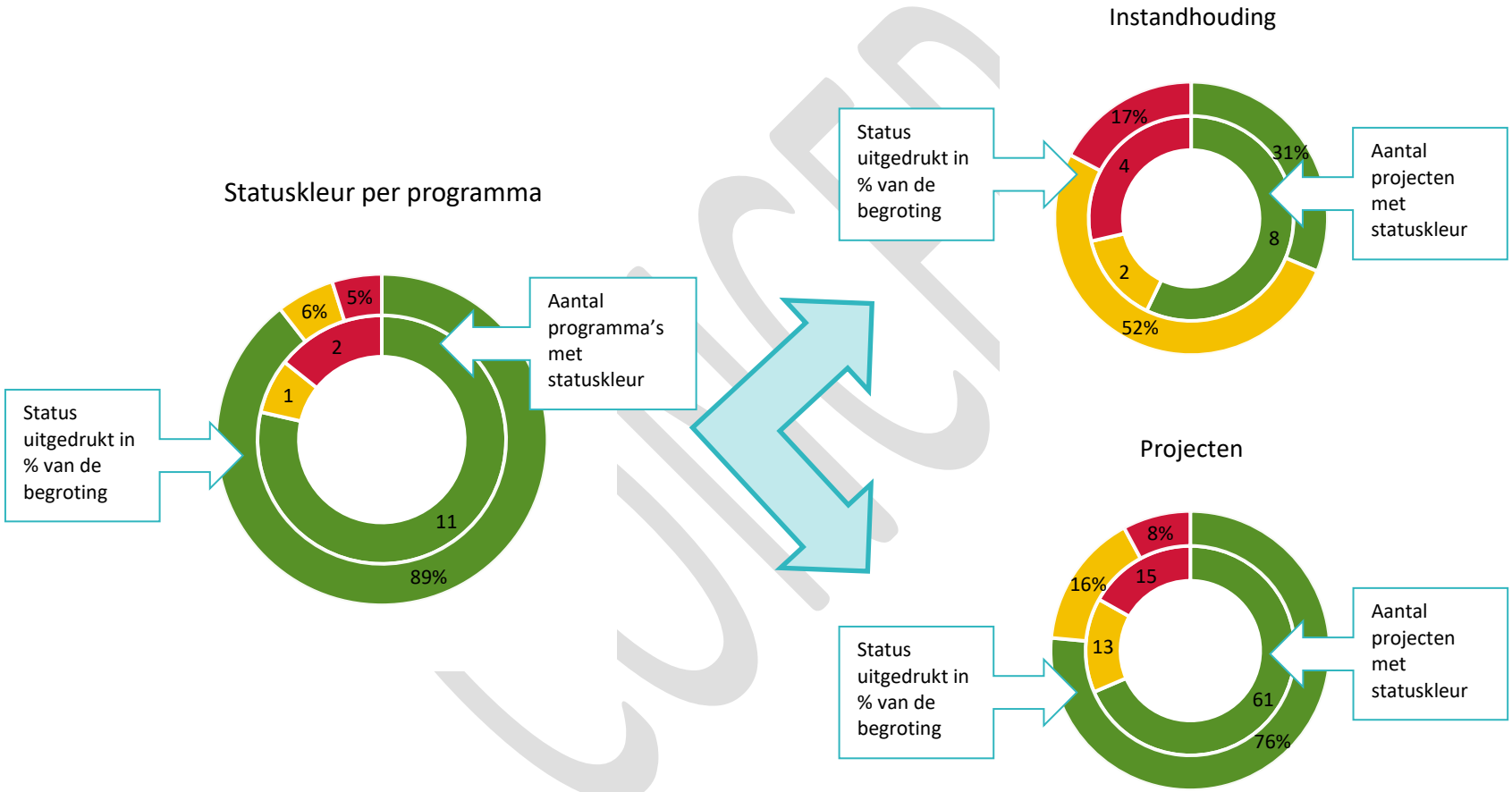

Programma dashboard	Programmastatus Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting programma status	Risico's en beheersmaatregelen van de projecten in het programma
	1	2	3		
1 Bestuur en organisatie 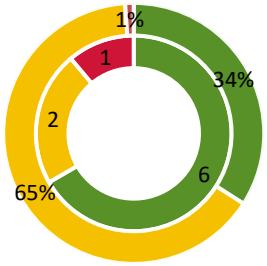	GROEN	GROEN	GROEN	In 2023 is een nieuw bestuur geïnstalleerd. In de maanden die hierop volgden zijn de nieuwe bestuursleden d.m.v. een online introductie en regiobijeenkomsten op vlieghoogte gebracht. De eerste fase van het bedrijfsplan is uitgedacht en een koerscommissie is ingericht. Beide zullen in 2024 van start gaan. Het risico gestuurd denken en werken is gestart in de organisatie, en met het beleggen van eigenaarschap in de lijn is een belangrijke stap gezet in het borgen van informatieveiligheid en privacy. De IT organisatie is opnieuw ingericht en bestaat nu uit de onderdelen IT-beheer, functioneel beheer en informatiemanagement. De post voor onvoorziene kosten is ingezet om het tekort op facilitair (kantoorautomatisering) te dekken voor circa 158.000 euro, het uitvoeren van een POC SOC voor 64.000 euro en subsidie advieskosten van 11.000 euro.	Er is een tekort op het interne project Zichtbaarheid door de niet geplande kosten van een nieuw relatiemanagementsysteem en de DPIA die we hebben uitgevoerd.
2 Kennis en verbinden 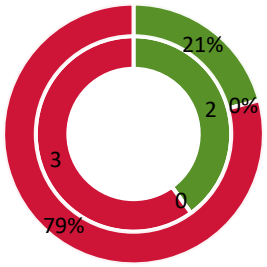	GROEN	ROOD	ROOD	Het programma Kennis en Verbinden is weer in volle gang. Na het vertrek van een aantal werknemers stond het even stil, maar dit is weer goed opgepakt. Door vervanging van werknemers zijn er wel meer uren dan verwacht geschreven op het programma vanwege inwerktijd. Het totale programma budget is wel overschreden. Maar het belangrijkste is dat alle projecten weer goed lopen en de doelstellingen weer dichterbij gekomen zijn.	**Strategienota OGT:** **Risico's:** 1. Tijdige vaststelling van de Strategienota OGT in 2024 is afhankelijk van constante afstemming met waterschappen, wat uitdagingen met zich meebrengt. 2. Budgetoverschrijding in 2023 door onvoorziene kosten in inkooporders. **Beheersmaatregelen:** 1. Goed blijven communiceren met de waterschappen voor continue afstemming. 2. Strikte monitoring van budgetten en vroegtijdige signalering van mogelijke overschrijdingen. **Kwaliteitsborging:** **Risico's:** 1. Nieuwe projectleider kan inwerktijd vergen, en procesverbeteringen vragen nauwe samenwerking en betrokkenheid van interne teams. Beheersmaatregelen:

	Programmastatus Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting programma status	Risico's en beheersmaatregelen van de projecten in het programma
Programma dashboard	1	2	3		
					1. Geplande inwerktijd voor nieuwe projectleider. 2. Samenwerking bevorderen door heldere communicatie en betrokkenheid bij Teams/Sharepoint-ontwikkelingen. **Kennis delen & verbinden:** **Risico's:** 1. Overschrijding van het budget door onvoorziene kosten in projecten zoals POC-SOC en verbeteringen in DVO-registratie. **Beheersmaatregelen:** 1. Goede bewaking van budgetten en nauwgezette planning voor onvoorziene projecten. 2. Efficiëntere inzet van middelen en realistische ramingen voor projecten, nu er meer bekend is. **Ondersteuning OGT/I-platform:** **Risico's:** 1. Verhoogde uren door wisseling van personeel, inwerktijd en het lean maken van het DVO-proces. **Beheersmaatregelen:** 1. Strakke controle op uren en kosten om binnen het budget te blijven. 2. Efficiëntieverbeteringen in het DVO-proces goed toepassen en monitoren. **Vergadercentrum:** **Risico's:** 1. Budgetoverschrijding door servicekostenverhogingen en ziekte/verlofproblemen met bezetting. 2. Kwaliteitsdaling en werkdrukverhoging door gebrek aan medewerkers. **Beheersmaatregelen:** 1. Nauwkeurige monitoring van servicekosten en personeelsinzet. 2. Zorgvuldige afstemming met de leverancier voor voldoende bezetting en verbetering van dienstverlening.

	Programmastatus Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting programma status	Risico's en beheersmaatregelen van de projecten in het programma
Programma dashboard	1	2	3		
3 Innovatie en transformatie 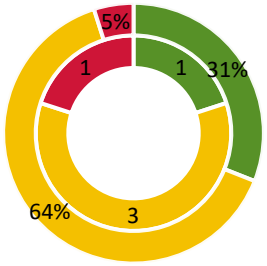	GEEL	GEEL	GEEL	Het programma helpt waterschappen inzicht te verkrijgen over het waterschap van de toekomst en wat er nodig is voor de sociale digitale ontwikkelingen en transformatie, zodat gefundeerde strategische keuzes gemaakt kunnen worden. Dit programma is gericht op leren, innoveren en verbinden. Dit wordt gedaan door middel van leerlijnen, digicafés, winnovatiesnacks, ondersteuning op datascience, DEEP, organisatie van CDO platform en organisatie van winnovatielabs en het winnovatiefestival. Het programma I&T besteedt aandacht aan de samenwerking met andere partijen en waterschappen om helder te krijgen hoe zij juiste inhoudelijke invulling kan geven aan het programma. Het programma I&T heeft zich in 2023 gericht op de 14 deelnemende waterschappen. Daarnaast lopen er een aantal specifieke initiatieven waaraan ook andere waterschappen deelnemen. Niet alle vacatures zijn ingevuld, daardoor zijn voor het programma niet alle activiteiten uitgevoerd en daarmee niet alle beoogde resultaten behaald.	De benodigde capaciteit (human resources) is niet in voldoende mate beschikbaar voor het programma of voor de waterschappen, waardoor het risico is dat de doelstellingen en resultaten in mindere mate worden behaald. Er zijn een aantal vacatures uitgezet en er wordt samengewerkt om de huidige taken zo goed mogelijk te verdelen.

CONCEPT

Programma dashboard	Programmastatus Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting programma status	Risico's en beheersmaatregelen van de projecten in het programma
	1	2	3		
4 Digitale dienstverlening 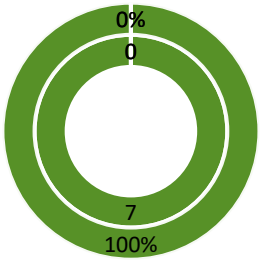	GROEN	GROEN	GROEN	Digitale Dienstverlening is een samengesteld programma waarin ook enkele projecten uit bedrijfsvoering zijn opgenomen. Naar de toekomst toe spreekt de OGT in de, in ontwikkeling zijnde, strategienota duidelijk de wens uit om dit programma door te ontwikkelen naar het programma "Wetten". Een programma dat zowel in samenwerking met de waterschappen als de UvW, activiteiten gaat uitvoeren die voortkomen uit het onderdeel Digitale Dienstverlening van het, te upgraden, programma "Baseline Basis op orde" als invulling gaat geven aan het waar nodig begeleiden van de implementatie van nieuwe wetten en richtlijnen.	In 2023 is er minder uitgegeven aan eHRM dan gebudgetteerd. Oorzaken hiervoor zijn: - Beheer processen op orde, waardoor efficiënter gewerkt wordt - Start e-HRM 2.0 project"
5 Organisatie en samenwerking 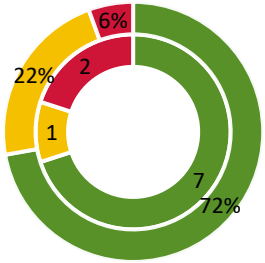	GROEN	GROEN	GROEN	Zo zijn er binnen het programma een aantal belangrijke ontwikkelingen op te merken. Het kenniscentrum heeft uitgebreide stappen gezet, met individuele sessies over Sentinel en Tracco, vijf georganiseerde studieklassen, en een succesvolle Roadshow bij alle waterschappen. Er zijn kortingsafspraken voor de komende vier jaar gemaakt, bevorderd door een verdere samenwerking en informatiedeling via hetzelfde framework. Ondanks de uitbreiding van het kenniscentrum, wordt een overschrijding van het budget genoteerd, waardoor efficiënter werken essentieel wordt voor toekomstige resultaten. Het team Architectuur heeft zich gericht op HRM WILMA Online en een traineeship, terwijl de Wilma softwarecatalogus een transitie ondergaat wegens het end-of-life platform. Verschillende projecten, zoals het Govroam-initiatief, zijn binnen het budget gebleven, met positieve audits en gewijzigde gebruikersovereenkomsten. Ondanks enkele uitdagingen, tonen de rapportages algemene vooruitgang en	**Ontwikkelbudget O&S:** **Risico's:** 1. Afhankelijkheid van strategische leveranciers voor sector brede afspraken kan leiden tot complexe onderhandelingen en vertraging. 2. Ondanks succesvol gebruik van ontwikkelbudget, kan overmatige tijd voor framework-uitbreiding en juridische ondersteuning resulteren in budgetoverschrijding. **Beheersmaatregelen:** 1. Strakke regie op leveranciersonderhandelingen en versnelde juridische ondersteuning. 2. Tijdige monitoring van tijdsbesteding en budget om overschrijding te voorkomen. **Kenniscentrum:** **Risico's:** 1. Vertraging in volledige vulling van SoftwareOne-portaal kan de voortgang van het onboardingstraject beïnvloeden. 2. Overschrijding van het budget en onvoorziene uitgaven. **Beheersmaatregelen:**

Programma dashboard	Programmastatus Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting programma status	Risico's en beheersmaatregelen van de projecten in het programma
	1	2	3		
				een goede inzet voor samenwerking en verbetering binnen de waterschapsector.	1. Intensivering van inspanningen om SoftwareOne-portaal volledig te vullen. 2. Kritische evaluatie en aanpassing van begroting voor efficiëntere toewijzing van middelen. **Framework Microsoft:** **Risico's:** 1. Budgetoverschrijding als gevolg van uitgebreide besprekingen en juridische ondersteuning voor framework-uitbreiding. 2. Noodzaak van efficiëntieverbeteringen voor toekomstige frameworks. **Beheersmaatregelen**: 1. Strikte controle op uren en kosten tijdens uitbreiding framework. 2. Vroegtijdige start van verkenning voor een nieuw Framework voor efficiënte planning. **Software Reseller Onboarding & Beheer:** **Risico's:** 1. Trage start en achterblijvende dienstverlening van SoftwareOne kunnen de tevredenheid van deelnemers beïnvloeden. 2. Overschrijding van budget door ruime inschatting van uren en onverwachte uitgaven. **Beheersmaatregelen:** 1. Doorlopend verbetertraject met SoftwareOne voor optimale dienstverlening. 2. Goede begrotingsaanpassingen voor een realistische inschatting van uren en kosten. **Uitbreiding Kenniscentrum:** **Risico's:** 1. Forse budgetoverschrijding door overbesteding in uren. 2. Noodzaak tot efficiëntiewinst voor toekomstige projecten. **Beheersmaatregelen:** 1. Strakke monitoring van uren en budget voor efficiëntere toewijzing van middelen. 2. Aanpassingen in werkwijze voor kosteneffectiviteit.

Programma dashboard	Programmastatus Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting programma status	Risico's en beheersmaatregelen van de projecten in het programma
	1	2	3		
					Doorontwikkeling en Gebruik WILMA: **Risico's:** 1. Te ruime begroting. **Beheersmaatregelen:** 1. Nauwkeurige begrotingsaanpassingen voor realistische inschatting van uren en kosten. **Software Catalogus:** **Risico's:** 1. End-of-life van het onderliggende softwareplatform kan herbouw en kosten met zich meebrengen. 2. Uitdagingen in afstemming van tempo binnen de Alliantie. **Beheersmaatregelen:** 1. Regelmatige bijeenkomsten en onderhoud van het NORA-paginaconcept. 2. Tijdelijke pauzering van stuurgroep voor gezamenlijke planvorming.
6 Datastromen 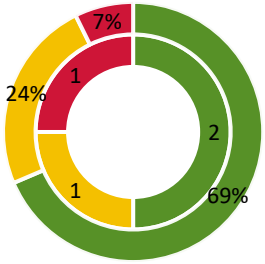 	GROEN	GROEN	GROEN	Op totaalniveau van het programma blijven financiële middelen over. Het valt op dat er minder opdrachten van andere programma's zijn dan aanvankelijk verwacht, maar dat er wat meer advieswerk is geleverd aan andere programma's. Tevens hebben we licht meer uitgegeven aan beheer, onderhoud en doorontwikkeling van onze eigen infrastructuur en besteden wij (iets) meer capaciteit aan de voorbereiding van opdrachten die wij in de nabije toekomst verwachten uit de andere programma's. Uiteindelijk zijn er minder financiële middelen nodig in 2023, waardoor er financiering op het totaal over blijft.	1. Capaciteit en kennis. Wanneer het aantal gegevensstromen toeneemt kan dit ook leiden tot uitbreiding van de DAMO-logisch afspraken. Voor de continuïteit van het programma is het zeer wenselijk dat we aanwas krijgen in de vorm van deskundige collega's die meerdere jaren aan boord kunnen blijven, waardoor de afhankelijkheid van enkele sleutelpersonen op termijn kan afnemen. Hiervoor is binnen het programma ook een vacature uitgezet. 2. Financieel. Het succes van het GkW is in financieel opzicht op termijn een risico. Uitbreiding met nieuwe gegevensstromen en nieuwe publicatie-platforms brengt structurele extra kosten met zich mee in de vorm van extra functionele en applicatieve beheer inspanningen in het Team Datastromen, extra applicatieve en technische beheer inspanningen door de leverancier en uitbreiding van hardware en verbindingen bij de host"

Programma dashboard	Programmastatus Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting programma status	Risico's en beheersmaatregelen van de projecten in het programma
	1	2	3		
7 Informatieveiligheid en privacy 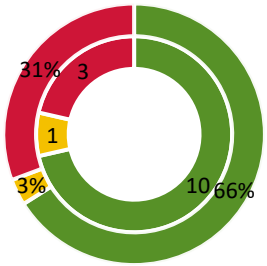	GROEN	GROEN	GROEN	Programmabreed is er een budgetonderschrijding. Voor de bijzonderheden de toelichting per project en de programmaverantwoording.	Het verwachtte overschot op het budget van het project SOC in de 2e bestuursrapportage valt lager uit dan voorzien. Er is flink doorgewerkt door het projectteam waardoor er meer uren zijn gemaakt dan in de prognose waren opgenomen. Het projectbudget is in 2023 met ongeveer €31.000 overschreden. Dit tekort wordt opgevangen vanuit het algemene programmabudget IV&P. In 2023 is voor het project Opvang cyberincidenten bijna € 22.000 meer uitgegeven omdat er 50% meer uren nodig waren om de aanbesteding uit te voeren.
8 Waterveiligheid 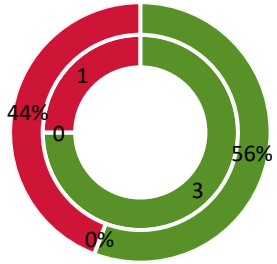	GROEN	ROOD	ROOD	Het project V3 is niet goed verlopen. Het resultaat (vooral de mobiele app) wordt door de gebruikers als onvoldoende beschouwd. Er is uiteindelijk met de leverancier van v3 tot een vaststellingsovereenkomst gekomen waarin een grote post meerwerk moest worden opgedragen.	trApp is volledig live en de beheerfase is ingegaan. De doorontwikkeling is gestopt en noodzakelijke fixes worden uitgevoerd. Er is inmiddels een releaseplanning opgesteld: - Februari 24: upgrade Geoserver en Gebiedswijziging Limburg - Maart 24: upgrade backofficecomponenten en gerelateerde bugfixes - April 24: upgrade frontofficecomponenten en gerelateerde bugfixes Indicator Geld is rood: Het aanpassen van de App zodat er een stabiele situatie is ontstaan heeft meerwerk gekost; het betreft de levering en dienstverlening van VR 3.0.

	Programmastatus Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting programma status	Risico's en beheersmaatregelen van de projecten in het programma
Programma dashboard	1	2	3		
9 Watersysteem 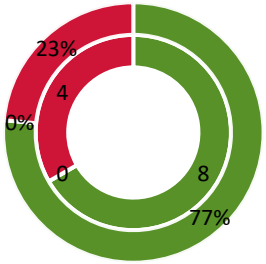	GROEN	ROOD	GROEN	De aanbesteding voor het WIBW 2.0 is in volle gang en er zal in Q1 van 2024 een leverancier in de arm genomen worden waarna de volgende fase van goede waterinformatie vorm kan krijgen. -Voor projectplan Slim Watermanagement wordt er samen met alle partijen verkend wat er voor de waterschappen nodig is om in de samenwerking de goede data op het goede moment op de juiste manier aan te leveren. -Voor het NHI is de samenwerkingsovereenkomst in Q4 van 2023 getekend en wordt de eerste hand gelegd aan de inbeheername van het instrumentarium. -Voor de waterschadeschatter is er de afgelopen tijd met alle waterschappen gesproken over de behoefte van de tool en de impact die het heeft als hWh dit gaat beheren voor de waterschappen. Q1 2024 ligt het plan hiervoor ter besluitvorming in de OGT. -De digitale watertoets wordt als instrument de komende periode in de lucht gehouden en voorstel hiervoor volgt in Q1 naar de OGT	De tijd die nodig is om tot goed inzicht en een bijbehorende projectbeschrijving te komen is langer dan gehoopt. Wel is het zo dat de tijd die genomen wordt noodzakelijk is om de juiste afstemming tussen de samenwerkende partijen te zoeken maar ook om nog afstemming te zoeken met de waterschappen over het waarom en wat van IV-SWM. De oorspronkelijke planning van het project Bodemvocht is inmiddels ruim overschreden, een nieuwe dient te worden opgesteld. De aanbesteding is uitgelopen doordat het privacy-aspect niet juist is benadert in de aanbestedingsstukken.

CONCEPT

Programma dashboard	Programmastatus Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting programma status	Risico's en beheersmaatregelen van de projecten in het programma
	1	2	3		
10 Waterketen 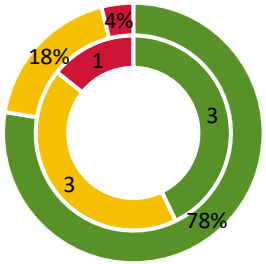	GROEN	GROEN	GROEN	Dashboard zorgplicht waterkeringen: Binnen het programma is een dashboard opgeleverd waarmee de waterschappen de verplichte rapportage eenduidig en gestandaardiseerd kunnen uitvoeren. In het verlengde hiervan hebben we een community of practice opgezet waarin de doorontwikkeling van het dashboard, waaronder het voldoen aan nieuwe eisen vanuit de UvW, wordt besproken. Samenwerken met STOWA: In de samenwerking met de STOWA is voor een aantal producten en projecten een afspraak gemaakt over de in beheername door hWh	De capaciteit/organisatie voor het beheren van de producten binnen het waterschapshuis kan een kritiek knelpunt worden als hier niet snel duidelijkheid over komt. De planning gaat er vanuit dat in Q1/Q2 het beheer van verschillende producten wordt ingericht. Hetzelfde geldt (in iets mindere mate) voor de inzet van enkele IPM-rollen binnen ontwikkeltrajecten.
12 SAW@ 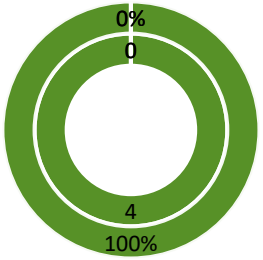	GROEN	GROEN	GROEN	Het programma SAW@ spendeert 80% van haar tijd aan het beheer en onderhoud van het zaaksysteem (de informatievoorziening). 20% van het programma beslaat doorontwikkeling. Bij zowel beheer en onderhoud als doorontwikkeling, wordt tijd en aandacht besteedt aan het bevorderen van de samenwerking tussen de deelnemers van SaW@.	

	Programmastatus Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting programma status	Risico's en beheersmaatregelen van de projecten in het programma
Programma dashboard	1	2	3		
13 Basisdata 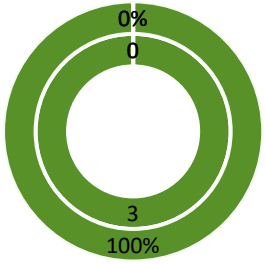	GROEN	GROEN	GROEN	Het project Landelijk grondgebruik Nederland handelt enkel over de kasfunctie van de waterschappen en is binnen het budget gebleven in 2023. Het verloop van project AHN is overwegend positief, met succesvolle afrondingen en opstartfases. Ondanks enkele kwaliteitscontrolepunten, blijven Hoogteverschilrasters en verschillende jaargangen goed op schema. Het risicobeheer is effectief, en de voltooide inwinning vermindert belangrijke bronnen van zorg. In project Beeldmateriaal 5 is Jaargang 2023 voltooid, Jaargang 2024 gestart, en de uitvoering in Caribisch Nederland verloopt zoals gepland. Hoge resolutie voor Jaargang 2023 is afgerond, terwijl voor Jaargang 2024 vlieg- en paspuntenplannen goed zijn ontvangen. De vooruitgang op de Caribische eilanden is afhankelijk van gunstige weersomstandigheden. Over het algemeen toont het project effectief beheer en positieve voortgang in verschillende fasen.	**AHN:** **Risico's:** 1. Jaargang 2023 Perceel 1 West NL: • Beschrijving: Identificatie van problemen met geometrie, puntdichtheid en classificatie in kwaliteitscontrole. • Impact: Verminderde gegevenskwaliteit en mogelijke vertraging. 2. Special 2023 RT IJssel: • Beschrijving: Onduidelijke toelichtingen in de rapportage na kwaliteitscontrole. • Impact: Verminderde helderheid in geaccepteerde leveringen. 3. Hoogteverschilrasters: • Beschrijving: Onzekerheid over communicatie en weergave van afgeronde hoogteverschilrasters. • Impact: Mogelijke verwarring en gebrek aan informatieverspreiding. **Beheersmaatregelen:** 1. Jaargang 2023 Perceel 1 West NL: • Grondige Kwaliteitscontrole: Voer strikte controles uit voor vroegtijdige identificatie van problemen. • Verbeterde Rapportage: Werk aan duidelijkere toelichtingen in de rapportage. 2. Special 2023 RT IJssel: • Grondige Toelichtingen: Zorg voor uitgebreide en duidelijke toelichtingen in de rapportage. • Verbeterde Rapportageprocessen: Herzie het rapportageproces voor meer transparantie. 3. Hoogteverschilrasters: • Communicatieplan: Ontwikkel een duidelijk communicatieplan voor afronding en weergave. • Viewer Implementatie: Onderzoek en implementeer effectieve weergavemethoden in een viewer. • Strategisch Budgetgebruik: Beheer het overgebleven budget strategisch voor toekomstige fasen. **Beeldmateriaal 5:**

Programma dashboard	Programmastatus Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting programma status	Risico's en beheersmaatregelen van de projecten in het programma
	1	2	3		
					Risico's: 1. Voorbereidingen Jaargang 2024: • Beschrijving: Onvolledige informatie voor de voorbereidingen van jaargang 2024. • Impact: Vertraging en verstoring van de voorbereidingen. 2. Vlieg- en Paspuntenplannen voor Jaargang 2024: • Beschrijving: Aanpassingen nodig na QC-beoordeling voor perceel 3. • Impact: Potentiële vertraging en kwaliteitsproblemen. 3. Budget en Financiële Beheersing: • Beschrijving: Onjuist financieel beheer kan de projectstabiliteit aantasten. • Impact: Financiële onzekerheid en mogelijke verstoring van activiteiten. **Beheersmaatregelen:** 1. Voorbereidingen Jaargang 2024: • Continue Monitoring: Regelmatige monitoring en aanvulling van ontbrekende informatie. 2. Vlieg- en Paspuntenplannen voor Jaargang 2024: • Strikte Kwaliteitscontrole: Implementeer strikte QC-procedures voor aanpassingen. • Tijdige Aanpassingen: Zorg voor snelle aanpassingen na QC-beoordeling. 3. Budget en Financiële Beheersing: • Implementeer strikte financiële beheers protocollen. • Doelgericht Budgetgebruik: Beheer budgetten doelgericht voor lopende betalingen en toekomstige behoeften.

CONCEPT

Programma dashboard	Programmastatus Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting programma status	Risico's en beheersmaatregelen van de projecten in het programma
	1	2	3		
14 Informatiehuis Water 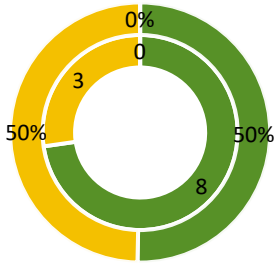 	GROEN	GROEN	GROEN	IHW heeft naast de financiële bijdrage van de partners ook budget beschikbaar gekregen voor o.a. doorontwikkeling van het waterkwaliteitsportaal (extra bijdrage partners) en het waterveiligheidsportaal (bijdrage HWBP). Samen met RWS werkt zij aan het technisch applicatiebeheer (extern budget). Binnen budget zijn de projecten uitgevoerd. Het budget dat niet is besteed in 2023 wordt besproken en daarvan wordt besloten of dit aan de projecten/producten voor 2024 kan worden besteed. Inhoudelijk wordt er naast de reguliere activiteiten voor de aquo-standaard, de waterinformatie systemen en de coördinatie informatiestromen gewerkt aan de het beheer en onderhoud van het droogteportaal en de DD API Standaard.	Vertraging in projecten: Vertraging in het behalen van de resultaten, bijvoorbeeld bij het organiseren van de quickscan. Hiervoor is een duidelijke tijdlijn afgesproken. Vertraging op inkooptraject: Risico op ontevreden leveranciers, doordat het proces van opdrachtlevering niet voldoende goed loopt. Dit wordt gemonitord. Er is extra werk nodig op de aquo-standaard. Dit zorgt voor twee risico's: dat waterbeheerders zelf dingen gaan ontwikkelen, of dat het aquoteam zich overwerkt. Uitval van collega's: risico op uitvallen van teamleden door teveel belasting. Communicatie en waar mogelijk samenwerken is de beheersmaatregel. Aanlevering van gegevens: Risico tot aanlevering van gegevens als dump, door onvoldoende kennis, waardoor er fouten in zitten/ Informatiestromen worden later dan deadline geleverd. Dit kost extra/dubbel werk bij IHW. Beheersmaatregel: Informatiestromen goed documenteren en valideren in en zsm stadium. Tevens blijven communiceren in werksessies en relevante (bestuurlijke) gremia. Hosting bij RWS: Het lukt niet om de infrastructuur bij RWS in te richten voor rehosting Aquo-kit en WKP. Dit zorgt voor continue probleembeheer bij inhuizing en het risico is dat dit het toekomstig technische beheer van Aquo-kit/WKP bij RWS-CIV uitvoering van de basistaken Informatiehuis Water onmogelijk maakt. Een financieel en organisatorisch risico is de beweging van "afstoten hosting activiteiten" door leverancier en de daarop volgende complex inhousing proces bij Rijkswaterstaat. IHW heeft hier beperkt invloed op (escalatie). Dit kan (tijdelijk) tot hogere beheerskosten kosten leiden. Onbekende omvang nieuwe ontwikkeling: Een vernieuwd WVP zal leiden tot vernieuwd en intensiever gebruik. Daaruit zullen andere inhoudelijke inzichten en wensen voort komen in 2024. De omvang is nu ongewis. De beheermaatregel is prioritering en afstemming via reguliere afstemmingslijnen, gebruikersoverleggen en governance. De

Programma dashboard	Programmastatus Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting programma status	Risico's en beheersmaatregelen van de projecten in het programma
	1	2	3		
					nieuwe beoordelingssystematiek Primaire keringen kan leiden tot (tijdelijke) intensievere service diensten voor de beheertaken Nationaal Basisbestand Primaire Keringen. Dit zal worden gemonitord.
15 Kassiersfunctie 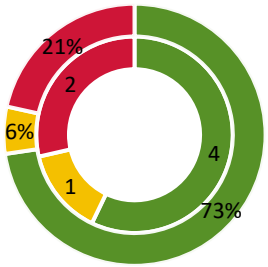	GROEN	GROEN	GROEN	In 2023 benutte het initiatiefbudget het volledige bedrag van €1.000.000 effectief voor nieuwe collectieve projecten, zoals aanbesteding SOC, Kenniscentrum, Landelijk Grondgebruiksbestand Nederland en NHI Beheer en Onderhoud. Project Landelijk Voorziening Overstromingsgevaar bleef ongebruikt door de zoektocht naar een nieuwe projectleider. Ondanks een lichte overschrijding van het budget door hogere inkooporders, verloopt Project DROP zonder bijzondere problemen. Bij12 initieert governance-wijzigingen, met gesprekken gestart door gezamenlijke inspanningen met de Unie van Waterschappen. Het project blijft binnen het budget en streeft naar een nieuwe overeenkomst en integratie met DSO over 1,5 tot 2 jaar. Voor Continuïteit TMX was 2023 uitdagend voor team TMX met servermigratie en teamverhuizing. Ondanks uitval van twee leden zetten ze zich in voor de Business Case en Europese Aanbesteding van de Hardware. De klankbordgroep TMX blijft betrokken. Business case TMX is afgerond en wacht op besluitvorming. Project Aanbesteding hardware TMX ondervond vertraging in de aanbesteding door teamuitval. Een niet-openbare	**NDFF:** **Risico's:** 1. Governance-wijzigingen beïnvloeden projectstatus: • Beschrijving: Aanstaande governance-wijzigingen bij Bij12 kunnen de voortgang en positie van waterschappen binnen NDFF beïnvloeden. • Impact: Onzekerheid over toekomstige betrokkenheid en besluitvorming. **Beheersmaatregelen:** 1. Actieve deelname in gesprekken met Bij12 en Unie van Waterschappen: • Beschrijving: Waterschappen nemen proactief deel aan besprekingen om de impact van governance-wijzigingen te begrijpen en te beheersen. • Uitvoering: Regelmatig overleg met Bij12 en Unie van Waterschappen, en tijdige aanpassing van strategieën. **Continuïteit TMX 2023-2025:** **Risico's:** 1. Personeelsuitval en druk op het team: • Beschrijving: Langdurige afwezigheid van twee medewerkers leidt tot verhoogde werkdruk op het resterende team. • Impact: Risico op verminderde efficiëntie en mogelijke vertraging in projecten. **Beheersmaatregelen:** 1. Re-integratietraject en extra capaciteit: • Beschrijving: Ondersteuning van re-integratietrajecten voor afwezige medewerkers en het aantrekken van extra capaciteit.

	Programmastatus Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting programma status	Risico's en beheersmaatregelen van de projecten in het programma
Programma dashboard	1	2	3		
				Europese aanbesteding is gekozen, waarbij hardware productie door de opdrachtnemer wordt uitgevoerd. Een gegrond verklaarde klacht leidt tot een herhaling van de gunningsfase, met 6-8 weken vertraging.	• Uitvoering: Actieve betrokkenheid bij re-integratie en tijdige aanwerving van extra personeel. **Aanbesteding Hardware TMX:** **Risico's:** 1. Vertraging door klachten en heruitvoering gunningsfase: • Beschrijving: Inkomende klacht heeft geleid tot het gegrond verklaren en heruitvoering van de gunningsfase. • Impact: Aanzienlijke vertraging in het aanbestedingsproces. **Beheersmaatregelen:** 1. Versnellen heruitvoering gunningsfase: • Beschrijving: Actieve betrokkenheid bij de heruitvoering om vertraging te minimaliseren. • Uitvoering: Efficiënte coördinatie en samenwerking met betrokken partijen om de gunningsfase te herzien en op schema te blijven.

CONCEPT

Deel 2: Projecten waterschappen

In deel 2 worden de begrotingsprogramma's waterschappen uitgewerkt. Dit betreft de volgende programma's:

- Innovatie en transformatie
- Digitale dienstverlening
- Organisatie en samenwerking
- Informatie – datastromen
- Informatieveiligheid en privacy
- Waterveiligheid
- Watersysteem
- Waterketen

Om zoveel mogelijk inhoudelijke overlap met de jaarrekening te vermijden, is deze bestuursrapportage beknopter dan de 1e en 2e bestuursrapportages. De jaarrekening bevat de noodzakelijke, door regelgeving verplichte onderwerpen. Aanvullingen hierop worden in de bestuursrapportage uiteengezet. Voor de programmaverantwoording van de projecten waterschappen, wordt verwezen naar de jaarrekening.

CONCEPT

Deel 3: Projecten met derden

In deel 3 worden de begrotingsprogramma's derden en kassiersfunctie uitgewerkt. Dit betreft de programma's Basisdata en SAW@, het programma IHW en de kassiersfunctie. De opdrachtgevers van de projecten (waterschappen en derden) organiseren zich per project in samengesteld UO. De opdracht van de waterschappen aan hWh beperkt zich tot facilitering. De bestuurlijke aansturing ligt niet bij het bestuur van hWh.

Om zoveel mogelijk inhoudelijke overlap met de jaarrekening te vermijden, is deze bestuursrapportage beknopter dan de 1e en 2e bestuursrapportages. De jaarrekening bevat de noodzakelijke, door regelgeving verplichte onderwerpen. Aanvullingen hierop worden in de bestuursrapportage uiteengezet. Voor de programmaverantwoording van de projecten met derden, wordt verwezen naar de jaarrekening.

CONCEPT

Deel 4: Verwachte begrotingswijzigingen

In deel 4 wordt aangekondigd welke begrotingswijzigingen worden verwacht. Deze projecten hebben nog niet geleid tot een DVO en worden daarom nog niet in de financiële begroting verwerkt. De genoemde bedragen zijn slechts inschattingen op basis van huidige inzichten. Besluitvorming hieromtrent gaat via de OGT en leidt tot een begrotingswijziging die te zijner tijd aan het Algemeen bestuur ter besluitvorming wordt voorgelegd.

CONCEPT

5 Verwachte begrotingswijzigingen

5.1 Verwachte begrotingswijzigingen 2023

In de begroting 2023 is een indicatie gegeven van de te verwachten begrotingswijzigingen ten bedrage van € 5.327.456. In de 1e, 2e en 3e bestuursrapportage zijn reeds begrotingswijziging aangeboden. In onderstaand overzicht wordt weergegeven welk deel van de verwachte begrotingswijzigingen reeds is verwerkt in de bestuursrapportages en welk deel van de verwachte begrotingswijzigingen is bijgesteld.

Verloopoverzicht verwachte begrotingswijzigingen 2023	Bedrag in €
Geactualiseerde begroting 2023 (deel 4)	5.327.456
Af: verwerkte begrotingswijzigingen BERAP1	-2.275.989
Af: verwerkte begrotingswijzigingen BERAP2	1.891.462
Af: verwerkte begrotingswijzigingen BERAP3	-261.714
Bij: bijstelling verwachtingen	-4.681.215
Nog te verwachten begrotingswijzigingen 2023	**-**

5.2 Verwachte bijstelling begroting 2024

De jaareindeverwachting 2023 en de begrotingswijzigingen 2023 hebben ook hun invloed op de begroting van 2024. In deze paragraaf wordt normaliter een indicatie gegeven van de verwachte bijstelling van de primaire begroting 2024, gebaseerd op de actueel beschikbare informatie en genomen besluiten. Aangezien de geactualiseerde begroting 2024 recent is opgesteld zijn er nu geen verwachte bijstellingen van deze begroting 2024 te verwachten. Voor meer informatie wordt verwezen naar de geactualiseerde begroting 2024.

CONCEPT

6 Bijlagen

6.1 Bijlage 1: Status kleur en betekenis

Status	Betekenis
GROEN	Statuskleur groen is van toepassing wanneer er geen statuskleur rood of geel toegekend kan worden én voldaan wordt aan alle onderstaande criteria: -Tijd: De uitvoering loopt conform planning en het resultaat wordt tijdig behaald. Of: overschrijdingen in de tijd zijn goedgekeurd en doen geen afbreuk aan de kwaliteit. -Geld: De budgettaire kaders worden niet overschreden. Of: budgetoverschrijdingen zijn goedgekeurd, doen geen afbreuk aan de kwaliteit en leiden tot hogere bijdragen van de deelnemers om de kosten te dekken. -Kwaliteit: Het beoogde resultaat wordt inhoudelijk bereikt. De risico's zijn in beeld, maar zijn nog niet opgetreden. Voor de risico's zijn effectieve beheersmaatregelen gedefinieerd.
GEEL	Statuskleur geel is van toepassing wanneer er geen statuskleur rood toegekend kan worden én minimaal één van de volgende situaties zich voordoet: -Tijd: De uitvoering is vertraagd, bijsturing is reeds ingezet. De bijsturing zal naar verwachting effectief kunnen zijn. -Geld: Er zijn budgetoverschrijdingen, maar deze kunnen door bijsturen wellicht nog gecompenseerd worden. Een overschrijding van maximaal 5% van de begroting is acceptabel, mits dit kan worden opgevangen binnen het programma. -Kwaliteit: De haalbaarheid van het verwachte resultaat is discutabel, maar heeft (nog) geen consequenties voor de producten. De geïnventariseerde risico's treden op of het is zeer waarschijnlijk dat de risico's zullen optreden. De beheersmaatregelen worden ingezet, maar het is onzeker of dit afdoende is om de risico's te reduceren.
ROOD	Statuskleur rood is van toepassing wanneer minimaal één van de volgende situaties zich voordoet: -Tijd: De uitvoering is dusdanig vertraagd dat de beoogde doelstelling niet wordt gehaald. Er heeft nog geen bijsturing plaatsgevonden of bijsturing is niet mogelijk. -Geld: Er zijn budgetoverschrijdingen die niet gecompenseerd worden door hogere bijdragen. -Kwaliteit: Het beoogde eindresultaat wordt niet gehaald. Eén of meerdere van de geïnventariseerde risico's treden op. De beheersmaatregelen zijn niet afdoende om risico's te reduceren.

CONCEPT

6.2 Bijlage 2: Financieel overzicht kolommen verklaard

Begrotingswijzigingen	Saldo begroting / Lasten begroot / Baten begroot	Lasten werkelijk	Baten werkelijk	Saldo werkelijk	Saldo J.E.V.
Dit betreft de begrotingswijzigingen die tegelijkertijd met bestuursrapportage worden aangeboden.	Dit betreft het begrote bedrag, na eventuele begrotingswijzigingen van het lopende jaar.	Dit betreft het bedrag dat werkelijk als kosten (lasten) is geboekt. Bestaat uit ontvangen inkoop facturen, interne doorbelastingen en gewerkte uren in de betreffende periode van rapportage	Dit zijn de gefactureerde en nog te factureren bedragen aan de deelnemers in het lopende jaar, samen met het saldo op de projectrekening per 1/1.	Dit is het verschil tussen de werkelijke baten en de werkelijke lasten.	Dit is een inschatting van de jaareindeverwachting van het saldo, zijnde het verschil tussen de verwachte baten en de verwachte lasten.

CONCEPT

6.3 Bijlage 3: Lijst met afkortingen

A&S	Architectuur en Standaarden
AB	Algemeen bestuur
ABC	Aanvraag businesscase
AHN	Actueel Hoogtebestand Nederland
AP	Autoriteit Persoonsgegevens
API	Application Programming Interface
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming.
AWK	Applicatielandschap Afvalwaterketen
B&O	Beheer en onderhoud
BAG	Basisregistraties Adressen en Gebouwen
BAW+	Bestuursakkoord water
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
BBVW	Regeling Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen
BC	Business case
BGT	Basisregistratie Grootschalige Topografie
BHV	Bedrijfshulpverlening
BIO	Baseline Informatiebeveiliging Overheid. Deze overheidsbrede, risico-gestuurde baseline vervangt alle afzonderlijke baselines binnen de overheid, waaronder de BIWA.
BIWA	Baseline Informatiebeveiliging Waterschappen
BM	Beeldmateriaal
BRO	Basisregistratie Ondergrond
BRT	Basisregistratie Topografie
BT	Beleidsteam
BVZ	Bedrijfsvergelijking Zuiverings Beheer
CDO	Chief Digital Officer
CBCF	Commissie Bestuurszaken, Communicatie en Financiën (UvW)
CDL	Centrale Datalaag
CERT-WM	Computer Emergency Response Team Watermanagement, een team dat samen met Rijkswaterstaat gespecialiseerd is in het ontdekken, onderzoeken en afslaan van cyberaanvallen. Alle waterschappen zijn hier op aangesloten.
CISO	Chief Information Security Officer
CIW	Coördinatoren Informatieveiligheid Waterschappen
CMMI	Capability Maturity Model Integration
CMS	Content Management Systeem
CoPWA	Community of Practice Waterschapsarchitecten (werkgroep voor WILMA)

CONCEPT

CPW	Coördinatoren Privacy Waterschappen
CSIR	Cybersecurity implementatierichtlijnen
CT	Coördinatieteam
CVDR	Centrale Voorziening Decentrale Regelgeving
CWW	Coördinatoren Wet Open Overheid
DAB	Digitale Aangifte Bedrijven
DAM	Dijkanalyse Module
DAMO	Data Afspraken Modelmatig Ondersteund
DAP	Dossier Afspraken en Procedures
DB	Dagelijks bestuur
DDSC	Dijk Data Service Center
DIV	Documentaire Informatie Voorziening
DPIA	Data Protection Impact Assesment
DROP	Decentrale Regelgeving en Officiële Publicaties
DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet
DOO	Digitale ondersteuning Omgevingswet
DVH	Dienstverleningshandvest
DVO	Dienstverleningsovereenkomst
EA	Europese aanbesteding
e-HRM	Electronic Human Relation Management
ESRI	Geografisch informatie systeem applicaties
FG	Functionaris gegevensbescherming
FTE	fulltime-equivalent
FuWa	Functiebeschrijvingen waterschappen
GDI	Generieke Digitale Infrastructuur
GIS	Geografisch informatie systeem
GKW	Gegevensknooppunt waterschappen
GO	Gebruikersoverleg
Govroam	Government roaming
Gr	Gemeenschappelijke regeling
GVOP	Gemeenschappelijke Voorziening Overheidspublicaties
GWSW	GegevensWoordenboek Stedelijk Water
HKP	Hoofdkostenplaats
HRM	Human Resource Management
HWBP	Hoogwaterbeschermingsprogramma
hWh	Het Waterschapshuis

CONCEPT

IBDS	Programma Interbestuurlijke datastrategie
ICT	Informatie, Communicatie en Technologie
ICTU	ICT uitvoeringsorganisatie
IHW	Informatiehuis Water
IM	Informatiemodel
IMKL	Informatiemodel Kabels en Leidingen
IMWA	Informatiemodel Water
INSPIRE	Infrastructure for Spatial Information in the European Community
IPM	Integraal Project Management
IPO	Interprovinciaal Overlegorgaan
IPv6	Internet Protocol versie 6
IRC	Internationaal Radar Composiet
IRIS	Integraal Resultaatgericht Informatie Systeem
ISMS	Kwaliteitssysteem voor informatieveiligheid
IV	Informatievoorziening
KIDO	Kwaliteitssysteem Informatiebeheer Decentrale Overheden
KING	Kennisinstituut Nederlandse Gemeenten
KP	Kostenplaats
KPI	Key Performance Indicators
KRW	Kaderrichtlijn Water
LAWA	Landelijk Arbeidsvoorwaardenoverleg Waterschappen
LIS	Leidingen informatiesysteem
LOFGW	Landelijke Overleg voor functionarissen gegevensbescherming van de waterschappen
LOVH	Landelijk Overleg Vergunningverlening en Handhaving
LvL	Laan van de Leefomgeving
NBPW	Nationaal Bestand Primaire Waterkeringen
NCSC	Nationaal Cyber Security Centrum
NDFF	Nationale Databank Flora en Fauna
NEN	NEderlandse Norm
NHI	Nederlands Hydrologisch Instrumentarium
NOK	Nadere overeenkomst
NORA	Nederlandse Overheid Referentie Architectuur
NUP	Nationaal UitvoeringsProgramma
NWB	Nederlandse Waterschapsbank
OBDO	Overheidsbrede Beleidsoverleg Digitale Overheid
OGT	Opdrachtgeverstafel

CONCEPT

OLO	Omgevingsloket Online
OOMHD	Opslag en Ontsluiting Meteorologische en Hydrologische Data
P&ID's	Proces & Instrumentatie Diagrammen
P&O	Personeel en organisatie
PA	Procesautomatisering
PDC	producten en diensten catalogus
PDCA	Plan Do Check Act
PDOK	Publieke Dienstverlening op Kaart
PEC	Proces Eigenaren Commissie VTH
PIA	Privacy Impact Assessment
PIO	Projectleidersoverleg Implementatie Omgevingswet (ter ondersteuning van DSO)
POC	Proof of Concept
PSA	Project Start Architectuur
PSU	Project start up
PvE	Programma van eisen
QBWat	softwarepakket voor metingen water
RLMI	Regionale en Landelijke Modelinstrumentaria
RODC	Rijksoverheid Datacenter
ROR	Richtlijn OverstromingsRisico
RWS	Rijkswaterstaat
RWS CIV	Rijkswaterstaat Centrale informatievoorziening
RWZI	Rioolwaterzuiveringen
SAT DATA	Satelliet data
SAW	Sectorale arbeidsvoorwaarden waterschappen
SAW@	Samenwerking Waterbeheer Rijkswaterstaat en waterschappen
SD	secretaris-directeur
SDG	Single Digital Gateway
S.E.	System Engineering
SLA	Service Level Agreement
SOK	Samenwerkingsovereenkomt
STOWA	Stichting Toegepast Onderzoek Water
TMB	Team Muskusratten Bestrijding
TNO	Nederlandse organisatie voor toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek
TPOD	Toepassingsprofielen Omgevingsdocumenten
UO	Uitvoerend Overleg
UOT	Uitvoerend Overleg Tafel (de gemandateerde opdrachtgevers)

CONCEPT

UvW	Unie van Waterschappen
VDW	Vereniging Directeuren Waterschappen
VTH	Vergunningverlening Toezicht en Handhaving
VvZB	Vereniging van Zuiveringsbeheerders
Watis	Waterinformatiesysteem
WEB	Wet Elektronische Bekendmakingen
WIBON	Wet Informatieuitwisseling Boven- en Ondergrondse Netten
Wgr	Wet gemeenschappelijke regelingen
Wilma	Referentiearchitectuur van de waterschappen
WION	Wet Informatie-uitwisseling Ondergrondse Netten
WIWB	Weer Informatie Water Beheer
WKP	Water Kwaliteitsportaal
WMB	Werkgroep Muskusratten Bestrijding
WNT	Wet Normering Topinkomens
Woo	Wijzigingswet Wet open overheid
WS	Waterschap
WSS	WaterSchadeSchatter
WSWC	Wilma Software catalogus
WTI	Wettelijk Toetings Instrumentarium
WVP	Waterveiligheidsportaal
Z-info	Zuiveringsinformatiesysteem
ZTC	Zaaktypecatalogus

CONCEPT

hetWaterschapshuis

De kracht van samen

Bijlage bestuursrapportage 2023-3

Projectverantwoording

Het Waterschapshuis

Kenmerk:

Versie 0.91 t.b.v. waterschappen d.d. 09-02-2024

Inhoud

1.1 Bijlage 1: Begrotingswijziging per deelnemer 2
1.2 Bijlage 2: Saldoafwikkeling 2023 en 4e gewijzigde begroting per deelnemer 4
1.3 Bijlage 3: Detailrapportage projectverantwoording programma's 22

CONCEPT

1.1 Bijlage 1: Begrotingswijziging per deelnemer

BERAP 3 2023	03.0000/220	05.0000/561	05.0000/564	05.0000/907	10.0000/500	10.0000/866	14.0000/605	14.0000/663
	DEEP III	Kenniscentrum	Software Reseller Onboarding en Beheer	Aanbesteding Strategisch cloudpartner	O-info	Tooling Piping & Instrumentation Diagram (P&ID)	Basistaken IHW	Aquo-standaard
Kostenverdeelsleutel	DEELNEMERS	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55	VAST	VAST
Aa en Maas	490	21.343	13.957	-4.428	1.480	-	-29.286	20.447
AGV/Waternet	490	28.666	-	-5.948	1.987	-	-29.286	20.447
Brabantse Delta	-10.786	22.644	-3.190	-4.698	1.570	-	-29.286	20.447
De Dommel	1.471	20.187	13.957	-4.189	-2.692	-	-29.286	20.447
De Stichtse Rijnlanden	-	21.970	13.957	-4.558	1.523	-	-29.286	20.447
Delfland	1.961	31.172	-3.190	-6.468	2.161	-	-29.286	20.447
Drents Overijsselse Delta	2.942	20.910	-3.190	-4.338	1.450	-2.763	-29.286	20.447
Fryslân	3.922	23.752	-3.190	-4.928	1.647	-	-29.286	20.447
Hollands Noorderkwartier	2.451	30.594	13.957	-6.348	2.121	-	-29.286	20.447
Hollandse Delta	-	26.306	-3.190	-5.458	1.824	21.017	-29.286	20.447
Hunze en Aa's	-	17.778	13.957	-3.689	1.232	-	-29.286	20.447
Limburg	-	24.378	-3.190	-5.058	-3.236	-	-29.286	20.447
Noorderzijlvest	490	16.622	-3.190	-3.449	1.152	-	-29.286	20.447
Rijn en IJssel	490	19.368	-3.190	-4.019	-2.589	-	-29.286	20.447
Rijnland	490	29.245	-3.190	-6.068	-3.858	-3.882	-29.286	20.447
Rivierenland	-	27.317	13.957	-5.668	-3.611	-3.631	-29.286	20.447
Scheldestromen	-	18.742	-3.190	-3.889	1.299	-	-29.286	20.447
Schieland en de Krimpenerwaard	1.471	18.645	-3.190	-3.869	1.293	-2.481	-29.286	20.447
Vallei en Veluwe	-8.825	23.222	13.957	-4.818	-3.079	-3.110	-29.286	20.447
Vechtstromen	2.451	21.584	-3.190	-4.478	-2.876	-2.864	-29.286	20.447
Zuiderzeeland	-	17.344	-3.190	-3.599	1.202	-2.286	-29.286	20.447
RWS CIV	-	-	-	-	-	-	-	-
Unie van Waterschappen	-	-	-	-	-	-	-	-
Derden inzake HWH	490	-	-56.228	-	-	-	-	-
Derden inzake IHW	-	-	-	-	-	-	-	190.720
IPO	-	-	-	-	-	-	-	30.613
Totaal	**0**	**481.788**	**-**	**-99.965**	**0**	**-0**	**-615.000**	**650.720**

CONCEPT

BERAP 3 2023	14.0000/682	14.0000/686	14.0000/689	15.0000/001	15.0000/601	15.0000/602	
	Doorontwikkeling Waterkwaliteitsportaal	Waterinfosystemen	Externe productkosten	Initiatiefbudget OGT	Businesscase TMX	Aanbesteding Hardware TMX	Totaal per deelnemer
Kostenverdeelsleutel	VAST	VAST	VAST	VAST	45/55	CONFIGURATIES	
Aa en Maas	-4.048	16.190	-3.304	-16.667	2.504	1.476	20.155
AGV/Waternet	-4.048	16.190	-3.304	-16.667	-	-	8.529
Brabantse Delta	-4.048	16.190	-3.304	-16.667	2.654	1.476	-6.998
De Dommel	-4.048	16.190	-3.304	-16.667	2.364	3.794	18.225
De Stichtse Rijnlanden	-4.048	16.190	-3.304	-16.667	-	-	16.225
Delfland	-4.048	16.190	-3.304	-16.667	-	-	8.969
Drents Overijsselse Delta	-4.048	16.190	-3.304	-16.667	-	-	-1.658
Fryslân	-4.048	16.190	-3.304	-16.667	-	2.107	6.643
Hollands Noorderkwartier	-4.048	16.190	-3.304	-16.667	3.592	5.266	34.967
Hollandse Delta	-4.048	16.190	-3.304	-16.667	-	-	23.832
Hunze en Aa's	-4.048	16.190	-3.304	-16.667	-	-	12.612
Limburg	-4.048	16.190	-3.304	-16.667	2.862	4.004	3.093
Noorderzijlvest	-4.048	16.190	-3.304	-16.667	-	-	-5.041
Rijn en IJssel	-4.048	16.190	-3.304	-16.667	-	-	-6.606
Rijnland	-4.048	16.190	-3.304	-16.667	-	-	-3.930
Rivierenland	-4.048	16.190	-3.304	-16.667	-	-	11.698
Scheldestromen	-4.048	16.190	-3.304	-16.667	-	-	-3.705
Schieland en de Krimpenerwaard	-4.048	16.190	-3.304	-16.667	-	-	-4.798
Vallei en Veluwe	-4.048	16.190	-3.304	-16.667	2.721	1.476	4.877
Vechtstromen	-4.048	16.190	-3.304	-16.667	-	-	-6.039
Zuiderzeeland	-4.048	16.190	-3.304	-16.667	2.032	842	-4.320
RWS CIV	-	-	-	-	-	-	-
Unie van Waterschappen	-	-	-	-	-	-	-
Derden inzake HWH	-	-	-	-	-	-	-55.738
Derden inzake IHW	-	-	-	-	-	-	190.720
IPO	-	100.000	-130.613	-	-	-	-
Totaal	**-85.000**	**440.000**	**-200.000**	**-350.000**	**18.730**	**20.441**	**261.714**

CONCEPT

1.2 Bijlage 2: Saldoafwikkeling 2023 en 4e gewijzigde begroting per deelnemer

Saldo 2023 per deelnemer	Programma 1. Bestuur en organisatie								
	01.0000/ 015	01.0000/ 020	01.0000/ 030	01.0000/ 040	01.0000/ 052	01.0000/ 054	01.0000/ 056	01.0000/ 058	01.0000/ 055
	Werkplek	Kantoorautomatisering	Facilitair	P&O	Organisatie directie	Organisatie ondersteuning	Organisatie capaciteitsmanagement	Organisatie financiën	Organisatie inkoop
	45/ 55	45/ 55	45/ 55	45/ 55	45/ 55	45/ 55	45/ 55	45/ 55	45/ 55
Aa en Maas	-1.312	-1.195	2.507	-1.302	-2.857	8.745	8.595	22.051	4.660
AGV/ Waternet	-1.762	-1.605	3.368	-1.749	-3.838	11.746	11.544	29.617	6.259
Brabantse Delta	-1.392	-1.268	2.660	-1.381	-3.031	9.278	9.119	23.395	4.944
De Dommel	-1.241	-1.131	2.372	-1.232	-2.702	8.271	8.129	20.857	4.408
De Stichtse Rijnlanden	-1.351	-1.230	2.581	-1.340	-2.941	9.002	8.847	22.698	4.797
Delfland	-1.916	-1.746	3.662	-1.902	-4.173	12.772	12.553	32.206	6.806
Drents Overijsselse Delta	-1.285	-1.171	2.456	-1.276	-2.799	8.568	8.421	21.603	4.566
Fryslân	-1.460	-1.330	2.790	-1.449	-3.180	9.732	9.565	24.540	5.186
Hollands Noorderkwartier	-1.881	-1.713	3.594	-1.866	-4.096	12.536	12.320	31.608	6.680
Hollandse Delta	-1.617	-1.473	3.090	-1.605	-3.522	10.779	10.594	27.178	5.744
Hunze en Aa's	-1.093	-996	2.089	-1.085	-2.380	7.284	7.159	18.368	3.882
Limburg	-1.499	-1.365	2.864	-1.487	-3.264	9.989	9.817	25.187	5.323
Noorderzijlvest	-1.022	-931	1.953	-1.014	-2.225	6.811	6.694	17.173	3.629
Rijn en IJssel	-1.191	-1.085	2.275	-1.182	-2.593	7.936	7.800	20.010	4.229
Rijnland	-1.798	-1.638	3.436	-1.784	-3.915	11.983	11.777	30.215	6.386
Rivierenland	-1.679	-1.530	3.209	-1.667	-3.657	11.193	11.001	28.224	5.965
Scheldestromen	-1.152	-1.050	2.202	-1.143	-2.509	7.679	7.547	19.363	4.092
Schieland en de Krimpenerwaard	-1.146	-1.044	2.190	-1.138	-2.496	7.640	7.509	19.264	4.071
Vallei en Veluwe	-1.428	-1.301	2.728	-1.417	-3.109	9.515	9.352	23.993	5.071
Vechtstromen	-1.327	-1.209	2.536	-1.317	-2.890	8.844	8.692	22.300	4.713
Zuiderzeeland	-1.066	-971	2.038	-1.058	-2.322	7.107	6.985	17.920	3.787
RWS CIV	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Unie van Waterschappen	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Derden inzake HWH	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Derden inzake IHW	-	-	-	-	-	-	-	-	-
IPO	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	**-29.618**	**-26.982**	**56.599**	**-29.393**	**-64.499**	**197.410**	**194.021**	**497.772**	**105.200**

CONCEPT

Saldo 2023 per deelnemer	Programma 1. Bestuur en organisatie								
	01.0000/ 062	01.0000/ 064	01.0000/ 066	01.0000/ 090	01.0000/ 205	01.0000/ 206	01.0000/ 202	01.0000/ 203	01.0000/ 204
	BIO	Privacy	Communicatie	Salariskosten	Bestuur	Bestuurs ondersteuning	Veilige werkomgeving	Professionele organisatie	Zichtbaarheid
	45/ 55	45/ 55	45/ 55	45/ 55	45/ 55	45/ 55	45/ 55	45/ 55	45/ 55
Aa en Maas	-919	-979	3.888	-14.520	334	264	1.063	1.920	-778
AGV/ Waternet	-1.235	-1.315	5.223	-19.502	449	355	1.428	2.579	-1.046
Brabantse Delta	-975	-1.039	4.125	-15.405	354	280	1.128	2.037	-826
De Dommel	-869	-926	3.678	-13.733	316	250	1.005	1.816	-736
De Stichtse Rijnlanden	-946	-1.008	4.003	-14.946	344	272	1.094	1.976	-801
Delfland	-1.343	-1.430	5.679	-21.206	488	386	1.552	2.804	-1.137
Drents Overijsselse Delta	-901	-959	3.809	-14.225	327	259	1.041	1.881	-763
Fryslân	-1.023	-1.090	4.327	-16.159	372	294	1.183	2.137	-866
Hollands Noorderkwartier	-1.318	-1.404	5.574	-20.813	479	379	1.524	2.752	-1.116
Hollandse Delta	-1.133	-1.207	4.793	-17.896	412	326	1.310	2.366	-959
Hunze en Aa's	-766	-816	3.239	-12.094	278	220	885	1.599	-648
Limburg	-1.050	-1.119	4.441	-16.585	381	302	1.214	2.193	-889
Noorderzijlvest	-716	-763	3.028	-11.308	260	206	828	1.495	-606
Rijn en IJssel	-834	-889	3.529	-13.176	303	240	964	1.742	-706
Rijnland	-1.260	-1.342	5.328	-19.895	458	362	1.456	2.631	-1.067
Rivierenland	-1.177	-1.253	4.977	-18.584	427	338	1.360	2.457	-996
Scheldestromen	-807	-860	3.414	-12.750	293	232	933	1.686	-684
Schieland en de Krimpenerwaard	-803	-856	3.397	-12.684	292	231	929	1.677	-680
Vallei en Veluwe	-1.000	-1.066	4.231	-15.798	363	287	1.156	2.089	-847
Vechtstromen	-930	-990	3.932	-14.684	338	267	1.075	1.942	-787
Zuiderzeeland	-747	-796	3.160	-11.799	271	215	864	1.560	-633
RWS CIV	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Unie van Waterschappen	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Derden inzake HWH	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Derden inzake IHW	-	-	-	-	-	-	-	-	-
IPO	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	**-20.751**	**-22.107**	**87.776**	**-327.764**	**7.540**	**5.964**	**23.992**	**43.341**	**-17.572**

CONCEPT

Saldo 2023 per deelnemer	Programma 2. Kennis en verbinden				
	02.0000/ 212	02.0000/ 235	02.0000/ 017	02.0000/ 018	02.0000/ 610
	Kennis delen & Verbinden	Onder steuning OGT / I-platform	Strategienota OGT	Kwaliteitsborging	Vergader centrum
	45/ 55	45/ 55	45/ 55	45/ 55	45/ 55
Aa en Maas	-6.353	2.051	-232	1.507	-1.119
AGV/ Waternet	-8.533	2.755	-312	2.024	-1.503
Brabantse Delta	-6.741	2.176	-246	1.599	-1.187
De Dommel	-6.009	1.940	-220	1.425	-1.058
De Stichtse Rijnlanden	-6.540	2.111	-239	1.551	-1.152
Delfland	-9.279	2.996	-339	2.201	-1.634
Drents Overijsselse Delta	-6.224	2.010	-227	1.477	-1.096
Fryslân	-7.070	2.283	-258	1.677	-1.245
Hollands Noorderkwartier	-9.107	2.940	-333	2.160	-1.604
Hollandse Delta	-7.831	2.528	-286	1.858	-1.379
Hunze en Aa's	-5.292	1.709	-193	1.255	-932
Limburg	-7.257	2.343	-265	1.721	-1.278
Noorderzijlvest	-4.948	1.598	-181	1.174	-872
Rijn en IJssel	-5.765	1.861	-211	1.368	-1.016
Rijnland	-8.705	2.811	-318	2.065	-1.533
Rivierenland	-8.132	2.625	-297	1.929	-1.432
Scheldestromen	-5.579	1.801	-204	1.323	-983
Schieland en de Krimpenerwaard	-5.550	1.792	-203	1.317	-978
Vallei en Veluwe	-6.913	2.232	-253	1.640	-1.218
Vechtstromen	-6.425	2.074	-235	1.524	-1.132
Zuiderzeeland	-5.163	1.667	-189	1.225	-909
RWSCIV	-	-	-	-	-
Unie van Waterschappen	-	-	-	-	-
Derden inzake HWH	-	-	-	-	-
Derden inzake IHW	-	-	-	-	-
IPO	-	-	-	-	-
Totaal	**-143.418**	**46.305**	**-5.239**	**34.021**	**-25.262**

CONCEPT

Saldo 2023 per deelnemer	Programma 3. Innovatie en transformatie				
	03.0000/ 213	03.0000/ 214	03.0000/ 215	03.0000/ 216	03.0000/ 220
	Programma-budget algemeen	Verbinden	Innoveren	Leren	DEEP III
	VAST	VAST	VAST	VAST	Deelname
Aa en Maas	-	-	-	-	1.121
AGV/ Waternet	-	-	-	-	1.121
Brabantse Delta	3.663	1.134	3.785	8.056	2.241
De Dommel	-	-	-	-	3.362
De Stichtse Rijnlanden	3.663	1.134	3.785	8.056	-
Delfland	3.663	1.134	3.785	8.056	4.482
Drents Overijsselse Delta	3.663	1.134	3.785	8.056	6.723
Fryslân	3.663	1.134	3.785	8.056	8.965
Hollands Noorderkwartier	3.663	1.134	3.785	8.056	5.603
Hollandse Delta	3.663	1.134	3.785	8.056	-
Hunze en Aa's	-	-	-	-	-
Limburg	3.663	1.134	3.785	8.056	-
Noorderzijlvest	3.663	1.134	3.785	8.056	1.121
Rijn en IJssel	-	-	-	-	1.121
Rijnland	3.663	1.134	3.785	8.056	1.121
Rivierenland	-	-	-	-	-
Scheldestromen	-	-	-	-	-
Schieland en de Krimpenerwaard	3.663	1.134	3.785	8.056	3.362
Vallei en Veluwe	3.663	1.134	3.785	8.056	6.723
Vechtstromen	3.663	1.134	3.785	8.056	5.603
Zuiderzeeland	3.663	1.134	3.785	8.056	-
RWS CIV	-	-	-	-	-
Unie van Waterschappen	-	-	-	-	-
Derden inzake HWH	-	-	-	-	1.121
Derden inzake IHW	-	-	-	-	-
IPO	-	-	-	-	-
Totaal	**51.277**	**15.876**	**52.992**	**112.785**	**53.788**

CONCEPT

Saldo 2023 per deelnemer	Programma 4. Digitale dienstverlening						
	04.0000/ 001	04.0000/ 162	04.0000/ 163	04.0000/ 170	04.0000/ 175	04.0000/ 580	04.0000/ 260
	Ontwikkel-budget digitale dienstverlening	eHRM	eHRM 2.0	WOO	Single Digitale Gateway	Omgevingswet WS	CMS
	VAST	VERLOON	VERLOON	45/ 55	45/ 55	45/ 55	VAST
Aa en Maas	625	3.144	2.925	-	-	2.345	-
AGV/ Waternet	625	-	-	-	-	3.150	-
Brabantse Delta	625	2.828	2.631	-	-	2.488	1.160
De Dommel	625	2.773	2.580	-	-	2.218	1.160
De Stichtse Rijnlanden	625	-	-	-	-	2.414	-
Delfland	625	2.778	2.584	-	-	3.425	-
Drents Overijsselse Delta	625	3.425	3.186	-	-	2.298	1.160
Fryslân	625	-	-	-	-	2.610	-
Hollands Noorderkwartier	625	-	-	-	-	3.362	-
Hollandse Delta	625	3.181	2.959	-	-	2.891	1.160
Hunze en Aa's	625	-	-	-	-	1.954	-
Limburg	625	2.221	-	-	-	2.679	-
Noorderzijlvest	625	1.620	1.507	-	-	1.827	-
Rijn en IJssel	625	2.366	2.201	-	-	2.128	-
Rijnland	625	3.941	3.666	-	-	3.214	-
Rivierenland	625	5.791	-	-	-	3.002	1.160
Scheldestromen	625	-	-	-	-	2.060	-
Schieland en de Krimpenerwaard	625	1.868	1.738	-	-	2.049	-
Vallei en Veluwe	625	3.076	2.862	-	-	2.552	-
Vechtstromen	625	2.588	2.408	-	-	2.372	-
Zuiderzeeland	625	1.638	-	-	-	1.906	1.160
RWS CIV	-	-	-	-	-	-	-
Unie van Waterschappen	-	507	471	-	-	-	-
Derden inzake HWH	-	-	-	-	-	-	-
Derden inzake IHW	-	-	-	-	-	-	-
IPO	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	**13.128**	**43.744**	**31.719**	**-**	**-**	**52.944**	**6.959**

CONCEPT

Saldo 2023 per deelnemer	Programma 5. Organisatie en samenwerking						
	05.0000/ 001	05.0000/ 561	05.0000/ 562	05.0000/ 563	05.0000/ 564	05.0000/ 565	05.0000/ 576
	Ontwikkel-budget	Kenniscentrum	Framework Microsoft	Aanbesteding standaard software	Software Reseller Onboarding & Beheer	Uitbereiding Kenniscentrum	Doorontwikkeling en gebruik WILMA
	45/ 55	45/ 55	VAST	45/ 55	VAST	45/ 55	45/ 55
Aa en Maas	2.760	791	-1.344	45	15.696	-2.140	16.279
AGV/ Waternet	3.708	1.063	-1.344	60	15.696	-2.874	21.864
Brabantse Delta	2.929	840	-1.344	48	15.696	-2.270	17.271
De Dommel	2.611	749	-1.344	43	-	-	15.397
De Stichtse Rijnlanden	2.841	815	-1.344	46	15.696	-2.202	16.756
Delfland	4.032	1.156	-1.344	66	15.696	-3.125	23.775
Drents Overijsselse Delta	2.704	775	-1.344	44	15.696	-2.096	15.948
Fryslân	3.072	881	-1.344	50	15.696	-2.381	18.116
Hollands Noorderkwartier	3.957	1.134	-1.344	64	15.696	-3.067	23.334
Hollandse Delta	3.402	975	-1.344	55	15.696	-2.637	20.064
Hunze en Aa's	2.299	659	-1.344	37	15.696	-1.782	13.560
Limburg	3.153	904	-1.344	51	15.696	-2.444	18.594
Noorderzijlvest	2.150	616	-1.344	35	15.696	-1.666	12.678
Rijn en IJssel	2.505	718	-1.344	41	15.696	-	14.772
Rijnland	3.782	1.084	-1.344	62	15.696	-2.932	22.305
Rivierenland	3.533	1.013	-1.344	58	15.696	-2.739	20.835
Scheldestromen	2.424	695	-1.344	39	15.696	-1.879	14.294
Schieland en de Krimpenerwaard	2.411	691	-1.344	39	15.696	-1.869	14.221
Vallei en Veluwe	3.003	861	-1.344	49	15.696	-2.328	17.712
Vechtstromen	2.792	800	-1.344	45	15.696	-2.164	16.463
Zuiderzeeland	2.243	643	-1.344	37	15.696	-1.739	13.229
RWS CIV	-	-	-	-	-	-	-
Unie van Waterschappen	-	-	-	-	-	-	-
Derden inzake HWH	-	-	-	-	-	-	-
Derden inzake IHW	-	-	-	-	-	-	-
IPO	-	-	-	-		-	-
Totaal	**62.312**	**17.865**	**-28.229**	**1.015**	**313.921**	**-44.333**	**367.467**

CONCEPT

Saldo 2023 per deelnemer	Programma 5. Organisatie en samenwerking					
	05.0000/ 577	05.0000/ 825	05.0000/ 830	05.0000/ 905	05.0000/ 906	05.0000/ 907
	Software catalogus	Oracle TECH	Oracle Contract mgnt	Govroam	Govroam contractmanagement	Aanbesteding Strategisch cloudpartner
	45/ 55	LICENTIE	45/ 55	45/ 55	45/ 55	45/ 55
Aa en Maas	3.427	13.483	6.319	373	16	-
AGV/ Waternet	4.603	-	-	-	-	-
Brabantse Delta	3.636	8.675	6.704	395	17	-
De Dommel	3.241	9.651	5.976	352	15	-
De Stichtse Rijnlanden	3.528	7.337	6.504	383	16	-
Delfland	5.005	12.572	9.228	544	23	-
Drents Overijsselse Delta	3.357	11.448	6.190	365	16	-
Fryslân	3.814	7.415	7.032	415	18	-
Hollands Noorderkwartier	4.912	12.449	9.057	534	23	-
Hollandse Delta	4.224	10.945	7.788	459	20	-
Hunze en Aa's	2.855	10.935	5.263	310	13	-
Limburg	3.914	9.341	7.217	425	18	-
Noorderzijlvest	2.669	10.691	4.921	290	12	-
Rijn en IJssel	3.110	13.065	5.734	338	14	-
Rijnland	4.696	7.978	8.658	510	22	-
Rivierenland	4.386	11.756	8.087	477	20	-
Scheldestromen	3.009	6.654	5.548	327	14	-
Schieland en de Krimpenerwaard	2.994	3.943	5.520	325	14	-
Vallei en Veluwe	3.729	8.499	6.875	405	17	-
Vechtstromen	3.466	6.956	6.390	377	16	-
Zuiderzeeland	2.785	7.854	5.135	303	13	-
RWS CIV	-	-	-	-	-	-
Unie van Waterschappen	-	-	-	-	-	-
Derden inzake HWH	-	-	-	-	-	-
Derden inzake IHW	-	-	-	-	-	-
IPO	-	-	-	-	-	-
Totaal	**77.358**	**191.645**	**134.145**	**7.908**	**339**	**-**

CONCEPT

Saldo 2023 per deelnemer	Programma 6. Informatie - datastromen			
	06.0000/ 401	06.0000/ 402	06.0000/ 403	06.0000/ 404
	Datastromen Pijler 1	Datastromen Pijler 2	Datastromen Pijler 3	Datastromen Pijler 4
	45/ 55	45/ 55	45/ 55	45/ 55
Aa en Maas	5.831	1.564	-1.861	3.198
AGV/ Waternet	7.831	2.101	-	4.295
Brabantse Delta	6.186	1.660	-1.975	3.393
De Dommel	5.515	1.480	-1.761	3.024
De Stichtse Rijnlanden	6.002	1.610	-1.916	3.291
Delfland	8.516	2.285	-2.719	4.670
Drents Overijsselse Delta	5.712	1.533	-	3.133
Fryslân	6.489	1.741	-	3.559
Hollands Noorderkwartier	8.358	2.242	-2.668	4.584
Hollandse Delta	7.187	1.928	-2.294	3.941
Hunze en Aa's	4.857	1.303	-1.550	2.663
Limburg	6.660	1.787	-2.126	3.652
Noorderzijlvest	4.541	1.218	-1.450	2.490
Rijn en IJssel	5.291	1.420	-	2.902
Rijnland	7.989	2.143	-2.551	4.381
Rivierenland	7.463	2.002	-2.382	4.093
Scheldestromen	5.120	1.374	-	2.808
Schieland en de Krimpenerwaard	5.094	1.367	-1.626	2.793
Vallei en Veluwe	6.344	1.702	-2.025	3.479
Vechtstromen	5.897	1.582	-	3.234
Zuiderzeeland	4.738	1.271	-	2.599
RWSCIV				
Unie van Waterschappen				
Derden inzake HWH				
Derden inzake IHW				
IPO				
Totaal	**131.622**	**35.311**	**-28.905**	**72.181**

CONCEPT

Saldo 2023 per deelnemer	Programma 7. Informatieveiligheid en privacy						
	07.0000/ 010	07.0000/ 011	07.0000/ 012	07.0000/ 013	07.0000/ 014	07.0000/ 015	07.0000/ 016
	Programmasturing en interne HWH kosten	Advies en kennis I-veiligheid	Advies en kennis Privacy	CERT-WM	Ontwikkeling kaders	Vooronderzoek	Project verhogen weerbaarheid PA
	45/ 55	45/ 55	45/ 55	45/ 55	45/ 55	45/ 55	45/ 55
Aa en Maas	3.031	480	-29	-1.023	461	535	2.601
AGV/ Waternet	4.071	645	-39	-1.373	619	719	3.493
Brabantse Delta	3.216	510	-31	-1.085	489	568	2.759
De Dommel	2.867	454	-28	-967	436	506	2.460
De Stichtse Rijnlanden	3.120	494	-30	-1.053	474	551	2.677
Delfland	4.427	702	-43	-1.493	673	782	3.799
Drents Overijsselse Delta	2.970	471	-29	-1.002	451	524	2.548
Fryslân	3.373	535	-32	-1.138	513	596	2.895
Hollands Noorderkwartier	4.345	689	-42	-1.466	660	767	3.728
Hollandse Delta	3.736	592	-36	-1.260	568	660	3.206
Hunze en Aa's	2.525	400	-24	-852	384	446	2.166
Limburg	3.462	549	-33	-1.168	526	612	2.971
Noorderzijlvest	2.361	374	-23	-796	359	417	2.026
Rijn en IJssel	2.751	436	-26	-928	418	486	2.360
Rijnland	4.154	658	-40	-1.401	631	734	3.564
Rivierenland	3.880	615	-37	-1.309	590	685	3.329
Scheldestromen	2.662	422	-26	-898	405	470	2.284
Schieland en de Krimpenerwaard	2.648	420	-26	-893	402	468	2.272
Vallei en Veluwe	3.298	523	-32	-1.113	501	583	2.830
Vechtstromen	3.066	486	-30	-1.034	466	541	2.630
Zuiderzeeland	2.463	390	-24	-831	374	435	2.114
RWS CIV							
Unie van Waterschappen							
Derden inzake HWH							
Derden inzake IHW							
IPO							
Totaal	**68.427**	**10.843**	**-659**	**-23.082**	**10.400**	**12.085**	**58.713**

CONCEPT

Saldo 2023 per deelnemer	Programma 7. Informatieveiligheid en privacy						
	07.0000/ 017	07.0000/ 018	07.0000/ 019	07.0000/ 021	07.0000/ 023	07.0000/ 200	07.0000/ 220
	Project Audits	Project Keten	Project Risicomanagement	Oefenen IV&P	SOC Dienstverlening Security Monitoring en Alarmering	Opvang cyberincidenten IV collectief	Audit WPG
	45/ 55	45/ 55	45/ 55	45/ 55	45/ 55	45/ 55	45/ 55
Aa en Maas	858	317	1.767	947	-1.751	-967	55
AGV/ Waternet	1.152	425	2.373	1.272	-2.352	-1.298	73
Brabantse Delta	910	336	1.875	1.005	-1.858	-1.025	58
De Dommel	811	299	1.671	896	-1.657	-914	52
De Stichtse Rijnlanden	883	326	1.819	975	-1.803	-995	56
Delfland	1.253	462	2.581	1.383	-2.558	-1.412	80
Drents Overijsselse Delta	840	310	1.731	928	-1.716	-947	53
Fryslân	955	352	1.967	1.054	-1.949	-1.076	61
Hollands Noorderkwartier	1.230	454	2.533	1.357	-2.510	-1.385	78
Hollandse Delta	1.057	390	2.178	1.167	-2.159	-1.191	67
Hunze en Aa's	715	264	1.472	789	-1.459	-805	45
Limburg	980	362	2.018	1.081	-2.000	-1.104	62
Noorderzijlvest	668	247	1.376	737	-1.364	-753	42
Rijn en IJssel	778	287	1.604	859	-1.589	-877	50
Rijnland	1.175	434	2.421	1.297	-2.400	-1.324	75
Rivierenland	1.098	405	2.262	1.212	-2.242	-1.237	70
Scheldestromen	753	278	1.552	831	-1.538	-849	48
Schieland en de Krimpenerwaard	749	277	1.544	827	-1.530	-844	48
Vallei en Veluwe	933	345	1.923	1.030	-1.906	-1.052	59
Vechtstromen	868	320	1.787	957	-1.771	-977	55
Zuiderzeeland	697	257	1.436	769	-1.423	-785	44
RWS CIV							
Unie van Waterschappen							
Derden inzake HWH							
Derden inzake IHW							
IPO							
Totaal	**19.366**	**7.147**	**39.889**	**21.373**	**-39.535**	**-21.818**	**1.231**

CONCEPT

Saldo 2023 per deelnemer	Programma 8. Waterveiligheid			
	08.0000/ 005	08.0000/ 200	08.0000/ 435	08.0000/ 440
	Ontwikkelbudget voor verkenningen zorgplicht	Dashboard Zorgplicht	Vangst registratie V3	Marktverkenning Vangstregistratie V4
	45/ 55	VAST	45/ 55	45/ 55
Aa en Maas	2.251	1.662	-7.189	1.199
AGV/ Waternet	3.024	1.662	-9.656	1.611
Brabantse Delta	2.388	1.662	-7.628	1.272
De Dommel	2.129	-	-6.800	1.134
De Stichtse Rijnlanden	2.317	1.662	-7.400	1.234
Delfland	3.288	1.662	-10.500	1.751
Drents Overijsselse Delta	2.205	1.662	-7.043	1.175
Fryslân	2.505	1.662	-8.001	1.335
Hollands Noorderkwartier	3.227	1.662	-10.305	1.719
Hollandse Delta	2.775	1.662	-8.861	1.478
Hunze en Aa's	1.875	-	-5.988	999
Limburg	2.571	1.662	-8.212	1.370
Noorderzijlvest	1.753	-	-5.599	934
Rijn en IJssel	2.043	1.662	-6.524	1.088
Rijnland	3.085	1.662	-9.851	1.643
Rivierenland	2.881	1.662	-9.202	1.535
Scheldestromen	1.977	1.662	-6.313	1.053
Schieland en de Krimpenerwaard	1.967	1.662	-6.281	1.048
Vallei en Veluwe	2.449	1.662	-7.822	1.305
Vechtstromen	2.277	-	-7.271	1.213
Zuiderzeeland	1.829	1.662	-5.842	975
RWSCIV				
Unie van Waterschappen				
Derden inzake HWH				
Derden inzake IHW				
IPO				
Totaal	**50.816**	**28.260**	**-162.288**	**27.071**

CONCEPT

Saldo 2023 per deelnemer	Programma 9. Watersysteem					
	09.0000/ 001	09.0000/ 101	09.0000/ 200	09.0000/ 402	09.0000/ 403	09.0000/ 404
	Ontwikkel-budget water-systeem	Realisatievoorstel Informatievoorziening Slim Watermanagement	BC voortzetting Digitale Watertoets	Waterschadeschatter	BC B&O NHI-instrumenten	Informatieservice Bodemvocht
	45/ 55	VAST	45/ 55	45/ 55	45/ 55	45/ 55
Aa en Maas	-2.310	-1.365	1.366	37	4.171	3.295
AGV/ Waternet	-3.103	-1.365	1.835	50	5.603	4.426
Brabantse Delta	-2.451	-1.365	1.449	39	4.426	3.496
De Dommel	-2.185	-1.365	1.292	35	3.945	3.117
De Stichtse Rijnlanden	-2.378	-1.365	1.406	38	4.294	3.392
Delfland	-3.374	-1.365	1.995	54	6.092	4.813
Drents Overijsselse Delta	-2.263	-1.365	1.338	36	4.087	3.228
Fryslân	-2.571	-1.365	1.520	41	4.642	3.667
Hollands Noorderkwartier	-3.312	-1.365	1.958	53	5.979	-
Hollandse Delta	-2.847	-1.365	1.684	46	5.141	4.061
Hunze en Aa's	-1.924	-1.365	1.138	31	3.475	-
Limburg	-2.639	-1.365	1.560	42	4.765	3.764
Noorderzijlvest	-1.799	-1.365	1.064	29	3.249	2.566
Rijn en IJssel	-2.096	-1.365	1.240	34	3.785	2.990
Rijnland	-3.166	-1.365	1.872	51	5.716	4.515
Rivierenland	-2.957	-1.365	1.749	47	5.339	4.218
Scheldestromen	-2.029	-1.365	1.200	33	3.663	2.894
Schieland en de Krimpenerwaard	-2.018	-1.365	1.193	32	3.644	-
Vallei en Veluwe	-2.514	-1.365	1.486	40	4.539	3.585
Vechtstromen	-2.336	-1.365	1.382	37	4.219	3.332
Zuiderzeeland	-1.877	-1.365	1.110	30	3.390	2.678
RWS CIV						
Unie van Waterschappen						
Derden inzake HWH						
Derden inzake IHW						
IPO						
Totaal	**-52.151**	**-28.672**	**30.838**	**836**	**94.164**	**64.037**

CONCEPT

Saldo 2023 per deelnemer	Programma 9. Watersysteem					
	09.0000/ 407	09.0000/ 419	09.0000/ 510	09.0000/ 908	09.0000/ 935	09.0000/ 945
	Productowner programma watersysteem	Hydamo-NHI	De Digitale Watertoets	OOMHD	SATDATA 3.0	Perceelwijzer
	45/ 55	45/ 55	VAST	45/ 55	45/ 55	45/ 55
Aa en Maas	2.613	268	4.178	5.321	1.562	2.605
AGV/ Waternet	3.510	360	-	7.147	2.099	3.499
Brabantse Delta	2.772	284	-	5.645	1.658	2.764
De Dommel	2.472	253	-	5.033	1.478	2.464
De Stichtse Rijnlanden	2.690	276	4.178	5.477	1.608	2.681
Delfland	3.817	391	-	7.771	2.282	-
Drents Overijsselse Delta	2.560	262	4.178	5.213	1.531	2.552
Fryslân	2.908	298	4.178	5.921	1.739	2.899
Hollands Noorderkwartier	3.746	384	4.178	7.627	2.240	-
Hollandse Delta	3.221	330	4.178	6.558	1.926	-
Hunze en Aa's	2.177	223	4.178	4.432	1.301	-
Limburg	2.985	306	-	6.078	1.785	2.975
Noorderzijlvest	2.035	209	4.178	4.144	1.217	-
Rijn en IJssel	2.371	243	4.178	4.828	1.418	2.364
Rijnland	3.581	367	4.178	7.291	2.141	3.569
Rivierenland	3.345	343	4.178	6.810	2.000	3.334
Scheldestromen	2.295	-	-	4.672	1.372	-
Schieland en de Krimpenerwaard	2.283	234	4.178	4.648	1.365	2.275
Vallei en Veluwe	2.843	291	4.178	5.789	1.700	2.834
Vechtstromen	2.643	271	4.178	5.381	1.580	-
Zuiderzeeland	2.124	218	4.178	4.324	1.270	2.117
RWS CIV						
Unie van Waterschappen						
Derden inzake HWH						
Derden inzake IHW						
IPO						
Totaal	**58.989**	**5.811**	**62.673**	**120.111**	**35.269**	**38.930**

CONCEPT

Saldo 2023 per deelnemer	Programma 10. Waterketen							
	10.0000/ 001	10.0000/ 500	10.0000/ 501	10.0000/ 820	10.0000/ 865	10.0000/ 866	10.0000/ 867	10.0000/ 868
	Ontwikkel-budget Waterketen	O-info	RWZI-Online	Z-info	Gezamelijke prognoses AWK	Tooling Piping & Instrumentation Diagram (P&ID)	SE Tooling	BC Meetgegevens Decentrale Sanitaire Systemen
	45/ 55	45/ 55	45/ 55	ONTWERP	45/ 55	45/ 55	45/ 55	45/ 55
Aa en Maas	-1.367	249	-21	16.227	5.945	-	-	63
AGV/ Waternet	-1.836	335	-28	22.369	7.984	-	-	-
Brabantse Delta	-1.450	265	-22	14.220	6.307	-	-	67
De Dommel	-1.293	236	-20	15.912	5.623	-	-	-
De Stichtse Rijnlanden	-1.407	257	-22	15.129	6.119	-	-	-
Delfland	-1.996	364	-31	20.897	8.682	-	-	-
Drents Overijsselse Delta	-1.339	244	-21	12.483	5.824	3.368	26.584	62
Fryslân	-1.521	277	-24	-	6.616	-	-	-
Hollands Noorderkwartier	-1.959	357	-30	18.945	8.521	-	38.895	-
Hollandse Delta	-1.684	307	-26	19.660	7.327	4.237	33.444	78
Hunze en Aa's	-1.138	208	-18	-	4.952	-	22.602	-
Limburg	-1.561	285	-24	22.924	6.790	-	30.994	72
Noorderzijlvest	-1.064	194	-16	7.650	4.630	-	-	-
Rijn en IJssel	-1.240	226	-19	13.671	5.395	-	24.623	-
Rijnland	-1.873	342	-29	22.851	8.146	4.710	37.180	-
Rivierenland	-1.749	319	-27	17.821	7.609	4.400	-	-
Scheldestromen	-1.200	219	-19	8.617	5.220	-	-	-
Schieland en de Krimpenerwaard	-1.194	218	-18	7.666	5.193	3.003	23.705	-
Vallei en Veluwe	-1.487	271	-23	21.912	6.468	3.740	29.524	-
Vechtstromen	-1.382	252	-21	19.126	6.012	3.476	27.441	-
Zuiderzeeland	-1.111	203	-17	7.359	4.831	2.794	22.051	51
RWS CIV								
Unie van Waterschappen								
Derden inzake HWH								
Derden inzake IHW								
IPO								
Totaal	**-30.849**	**5.629**	**-478**	**305.436**	**134.193**	**29.728**	**317.043**	**393**

CONCEPT

Saldo 2023 per deelnemer	Programma 12. SAW@ 12.0000/ 727	12.0000/ 728	12.0000/ 729	12.0000/ 730
	B&O SAW@ Personele inzet HWH	B&O SAW@ bijdrage WS aan RWS	Aanvullend project SAW@	SAW@ HWH-werkzaamheden
	VAST	45/ 55	45/ 55	45/ 55
Aa en Maas	-	11.512	11.106	933
AGV/ Waternet	-	15.462	14.916	1.253
Brabantse Delta	-	12.214	11.782	989
De Dommel	-	10.888	10.504	882
De Stichtse Rijnlanden	-	-	-	-
Delfland	-	-	-	-
Drents Overijsselse Delta	-	-	-	-
Fryslân	-	-	-	-
Hollands Noorderkwartier	-	16.501	15.919	1.337
Hollandse Delta	-	14.189	13.688	1.149
Hunze en Aa's	-	-	-	-
Limburg	-	13.149	12.685	1.065
Noorderzijlvest	-	8.965	8.649	726
Rijn en IJssel	-	-	-	-
Rijnland	-	-	-	-
Rivierenland	-	14.734	14.214	1.194
Scheldestromen	-	-	-	-
Schieland en de Krimpenerwaard	-	-	-	-
Vallei en Veluwe	-	12.525	12.083	1.015
Vechtstromen	-	-	-	-
Zuiderzeeland	-	9.355	9.025	758
RWSCIV	-0			
Unie van Waterschappen				
Derden inzake HWH				
Derden inzake IHW				
IPO				
Totaal	**-0**	**139.495**	**134.571**	**11.301**

Saldo 2023 per deelnemer	Programma 13. Basisdata 13.0000/ 200
	Landelijk Grondgebruiksbestand Nederland
	45/ 55
Aa en Maas	175
AGV/ Waternet	235
Brabantse Delta	185
De Dommel	165
De Stichtse Rijnlanden	180
Delfland	255
Drents Overijsselse Delta	171
Fryslân	195
Hollands Noorderkwartier	251
Hollandse Delta	215
Hunze en Aa's	146
Limburg	200
Noorderzijlvest	136
Rijn en IJssel	159
Rijnland	240
Rivierenland	224
Scheldestromen	154
Schieland en de Krimpenerwaard	153
Vallei en Veluwe	190
Vechtstromen	177
Zuiderzeeland	142
RWSCIV	
Unie van Waterschappen	
Derden inzake HWH	
Derden inzake IHW	
IPO	
Totaal	**3.946**

CONCEPT

Saldo 2023 per deelnemer	Programma 15. Kassiersfunctie						
	15.0000/ 001	15.0000/ 201	15.0000/ 255	15.0000/ 520	15.0000/ 600	15.0000/ 601	15.0000/ 602
	Initiatiefbudget OGT	Landelijke Voorziening Overstromingsinformatie	DROP	NDFF	TMX	Business case TMX	Aanbesteding Hardware TMX
	VAST	45/ 55	45/ 55	VAST	CONFIGURATIES	45/ 55	CONFIGURATIES
Aa en Maas	-	5.139	-258	478	18.119	-	-
AGV/ Waternet	-	6.902	-347	478	-	-	-
Brabantse Delta	-	5.452	-274	478	18.119	-	-
De Dommel	-	4.860	-244	478	46.577	-	-
De Stichtse Rijnlanden	-	5.290	-266	478	-	-	-
Delfland	-	7.505	-377	478	-	-	-
Drents Overijsselse Delta	-	5.034	-253	478	-	-	-
Fryslân	-	5.719	-287	478	25.874	-	-
Hollands Noorderkwartier	-	7.366	-370	478	64.646	-	-
Hollandse Delta	-	6.334	-318	478	-	-	-
Hunze en Aa's	-	4.280	-215	-	-	-	-
Limburg	-	5.870	-295	478	49.162	-	-
Noorderzijlvest	-	4.002	-201	478	-	-	-
Rijn en IJssel	-	4.663	-234	478	-	-	-
Rijnland	-	7.041	-354	478	-	-	-
Rivierenland	-	6.577	-331	478	-	-	-
Scheldestromen	-	4.512	-227	478	-	-	-
Schieland en de Krimpenerwaard	-	4.489	-226	478	-	-	-
Vallei en Veluwe	-	5.591	-281	478	18.119	-	-
Vechtstromen	-	5.197	-261	478	-	-	-
Zuiderzeeland	-	4.176	-210	478	10.339	-	-
RWS CIV							
Unie van Waterschappen							
Derden inzake HWH							
Derden inzake IHW							
IPO							
Totaal	**-**	**116.000**	**-5.831**	**9.562**	**250.956**	**-**	**-**

CONCEPT

Saldo 2023 per deelnemer	Recapitulatie 2e gewijzigde begroting 2023 excl. BTW						
	Totaal JEV saldo 2023 (overschot/ tekort)	Geactualiseerde begroting 2023	2e Begrotings-wijziging BERAP1	3e begrotings-wijziging BERAP2	4e begrotings-wijziging BERAP3	**4e gewijzigde begroting 2023**	**4e gewijzigde begroting 2023 - / - saldo 2023**
Aa en Maas	**195.862**	1.217.350	146.427	-113.635	20.155	**1.270.298**	**1.074.436**
AGV/ Waternet	**195.048**	1.336.641	81.074	-71.650	8.529	**1.354.595**	**1.159.547**
Brabantse Delta	**210.545**	1.384.438	138.144	-116.937	-6.998	**1.398.647**	**1.188.102**
De Dommel	**196.735**	1.169.741	220.813	-70.989	18.225	**1.337.790**	**1.141.055**
De Stichtse Rijnlanden	**159.188**	1.083.014	47.175	-53.678	16.225	**1.092.735**	**933.547**
Delfland	**214.004**	1.505.885	55.964	-109.781	8.969	**1.461.037**	**1.247.034**
Drents Overijsselse Delta	**202.152**	1.342.108	57.686	-138.695	-1.658	**1.259.441**	**1.057.289**
Fryslân	**189.174**	1.276.796	122.369	-39.161	6.643	**1.366.647**	**1.177.473**
Hollands Noorderkwartier	**341.876**	1.736.061	324.847	-58.947	34.967	**2.036.927**	**1.695.051**
Hollandse Delta	**257.967**	1.561.863	79.302	-157.568	23.832	**1.507.429**	**1.249.462**
Hunze en Aa's	**127.459**	863.209	6.292	-34.153	12.612	**847.961**	**720.502**
Limburg	**285.140**	1.505.323	284.738	-98.157	3.093	**1.694.997**	**1.409.857**
Noorderzijlvest	**149.580**	1.081.293	8.096	-69.138	-5.041	**1.015.210**	**865.630**
Rijn en IJssel	**168.903**	1.070.870	22.100	-81.509	-6.606	**1.004.854**	**835.952**
Rijnland	**251.335**	1.580.328	60.279	-143.812	-3.930	**1.492.866**	**1.241.531**
Rivierenland	**215.535**	1.522.033	54.937	-83.597	11.698	**1.505.073**	**1.289.538**
Scheldestromen	**115.574**	945.593	12.571	-70.406	-3.705	**884.052**	**768.479**
Schieland en de Krimpenerwaard	**163.974**	1.073.652	724	-76.828	-4.798	**992.750**	**828.776**
Vallei en Veluwe	**262.512**	1.593.074	141.843	-117.726	4.877	**1.622.069**	**1.359.556**
Vechtstromen	**200.149**	1.291.556	39.143	-101.343	-6.039	**1.223.317**	**1.023.168**
Zuiderzeeland	**189.533**	1.146.221	70.406	-76.725	-4.320	**1.135.582**	**946.049**
RWS CIV	**-0**		-	-	-	**-**	**0**
Unie van Waterschappen	**978**	10.264	283.228	-6.628	-	**286.863**	**285.885**
Derden inzake HWH	**1.121**	4.766.774	-9.670	-400	-55.738	**4.700.966**	**4.699.845**
Derden inzake IHW	**-**	261.260	-	-	190.720	**451.980**	**451.980**
IPO	**-**	488.289	27.501	-	-	**515.790**	**515.790**
Totaal	**4.294.341**	**32.813.634**	**2.275.989**	**-1.891.462**	**261.714**	**33.459.874**	**29.165.533**

Saldo 2023 per deelnemer	Afrekening per deelnemer excl. BTW			
	Af: voorschot begroting 2023	Af: voorschotten derden	**Verwachte afrekening 2023 excl. BTW**	**Verwachte afrekening 2023 incl. BTW**
Aa en Maas	**-1.217.350**		**-142.915**	**-172.927**
AGV/Waternet	**-1.336.641**		**-177.094**	**-214.284**
Brabantse Delta	**-1.384.438**		**-196.336**	**-237.566**
De Dommel	**-1.169.741**		**-28.686**	**-34.710**
De Stichtse Rijnlanden	**-1.083.014**		**-149.467**	**-180.855**
Delfland	**-1.505.885**		**-258.851**	**-313.210**
Drents Overijsselse Delta	**-1.342.108**		**-284.819**	**-344.631**
Fryslân	**-1.276.796**		**-99.322**	**-120.180**
Hollands Noorderkwartier	**-1.736.061**		**-41.010**	**-49.622**
Hollandse Delta	**-1.561.863**		**-312.401**	**-378.005**
Hunze en Aa's	**-863.209**		**-142.707**	**-172.675**
Limburg	**-1.505.323**		**-95.466**	**-115.514**
Noorderzijlvest	**-1.081.293**		**-215.663**	**-260.953**
Rijn en IJssel	**-1.070.870**		**-234.918**	**-284.250**
Rijnland	**-1.580.328**		**-338.797**	**-409.944**
Rivierenland	**-1.522.033**		**-232.496**	**-281.320**
Scheldestromen	**-945.593**		**-177.114**	**-214.307**
Schieland en de Krimpenerwaard	**-1.073.652**		**-244.876**	**-296.300**
Vallei en Veluwe	**-1.593.074**		**-233.517**	**-282.556**
Vechtstromen	**-1.291.556**		**-268.388**	**-324.750**
Zuiderzeeland	**-1.119.871**		**-173.822**	**-210.325**
RWS CIV	**-**		**0**	**0**
Unie van Waterschappen	**-10.264**	**-277.762**	**-2.141**	**-2.590**
Derden inzake HWH	**-4.710.546**		**-10.701**	**-12.948**
Derden inzake IHW	**-261.260**	**-190.720**	**-**	**-**
IPO	**-488.289**	**-27.501**	**-0**	**-0**
Totaal	**-32.731.056**	**-495.983**	**-4.061.506**	**-4.914.422**

CONCEPT

1.3 Bijlage 3: Detailrapportage projectverantwoording programma's

Er wordt gerapporteerd per project met een stoplicht rapportage. Voor de betekenis van de kleuren wordt verwezen naar bijlage 1 in de bestuursrapportage.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	**Omschrijving**	**Lasten 2023 begroot**	**Lasten 2023-12 werkelijk**	**%**	**Baten 2023-12 werkelijk**	**Saldo 2023-12**	**1**	**2**	**3**	
Programma 1. Bestuur en organisatie										
Facilitair	De facilitering van de organisatie, waaronder de huisvesting, werkplekken en kantoorautomatisering.	908.654	917.764	101%	917.764	-0	GROEN	ROOD	GEEL	Door het hybride werken zijn veel teams nog niet regelmatig op kantoor aanwezig. In samenwerking met HR zijn we bezig om te kijken hoe we collega's meer op kantoor kunnen trekken. Het afgelopen jaar is een slag geslagen in de professionalisering van de KA dienst. Er is o.a. gewerkt aan beleidskeuzes die aan het MT worden voorgelegd over de inrichting van de werkplekken, zodat deze veiliger en gebruiksvriendelijker worden. De aanbesteding van de uitbesteding van de tweede lijns IT dienstverlening is voorbereid, zodat deze in 2024 kan starten. Het informatiebeheer is overgedragen aan de gemeente. De stappen die gezet zijn in het op orde brengen van de archivering worden gezien. We hebben een voldoende gekregen van de toezichthouder. De gezamenlijke lunch is een groot succes en heeft het afgelopen jaar het doel bereikt. Doel van de lunch is op een informele wijze met elkaar in contact komen. Veel medewerkers maken gebruik van de lunchvoorziening waardoor het een goede plek voor ontmoeting is.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	1	2	3	
Organisatie ondersteuning	De kosten (ten behoeve van) de directie zijn hier begroot: secretaris-directeur, plaatsvervangend secretaris-directeur, beleidsadviseur bestuurlijke en juridische zaken en controller. Daarnaast de ondersteuning van de primaire processen van de organisatie in de breedste zin van het woord, waaronder financiën, P&O en juridisch.	2.195.269	1.964.891	90%	2.195.558	230.667	GROEN	GROEN	GEEL	hWh heeft samen met een aantal jongeren uit de sector een bijdragen geleverd aan het ontstaan van een jongerenplatform bij het A&O-fonds. In 2023 zijn belangrijke stappen gezet in de richting van volwassenheidsniveau 4. Er is een communicatiecampagne gestart en middels een e-learning wordt informatieveiligheid bij de medewerkers onder de aandacht gebracht. Door het actualiseren van de privacy stand van zaken, met daarbij een overzicht van verwerkingsactiviteiten van hWh, zijn risico's in beeld gebracht. Een groot deel van deze risico's zijn gemitigeerd. Vervolgstappen worden het actueel houden van de stand van zaken voor Privacy en het verder implementeren van maatregelen om ook kleine incidenten te voorkomen. Binnen de teams zijn het afgelopen veel wisselingen geweest en zijn teams uitgebreid om kwetsbaarheden op te vangen. Helaas is dit nog niet bij alle teams gelukt. De post voor onvoorziene kosten is ingezet om het tekort op facilitair (kantoorautomatisering) te dekken voor circa 160.000 euro, het uitvoeren van een POC SOC voor 64.000 euro en subsidie advieskosten van 11.000 euro.
Organisatie inkoop	De begroting betreft strategische inkoop. Inkoop ten behoeve van de projecten worden doorbelast.	463.577	377.677	81%	482.877	105.200	GROEN	GROEN	GROEN	Het team van Inkoop & Contractmanagement is goed bezet. De nieuwe trainee Inkoop is op 1 november gestart en de medewerker Inkoopadministratie is op 1 december gestart. Samen geven zij invulling aan de Inkoopadministratie. Dit betekent dat vanaf 1 januari 2024 alle inkoopaanvragen en inkooporders voor Producten & Diensten centraal worden ingevoerd. Hiermee verwachten we het proces efficiënter te maken en kwalitatief te verbeteren. De contractenmodule is gevuld, de laatste contracten zullen in januari worden toegevoegd en we gaan ook starten met het koppelen van inkooporders aan de contracten. Onderzocht wordt nog of de DVO's ook geregistreerd kunnen worden in deze contractmodule. Er is ongeveer €105.000 over van het budget. Dit komt vooral doordat er meer aanbestedingen zelf zijn uitgevoerd i.p.v. uitbesteed.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	**Omschrijving**	**Lasten 2023 begroot**	**Lasten 2023-12 werkelijk**	**%**	**Baten 2023-12 werkelijk**	**Saldo 2023-12**	**1**	**2**	**3**	
Organisatie capaciteits-management	Capaciteitsmanagement ten behoeve van de instroom, doorstroom en uitstroom van de flexibele schil. De kosten worden doorbelast naar de projecten waarvoor werving of contractverlenging heeft plaatsgevonden.	192.238	4.359	2%	198.380	194.021	GROEN	GROEN	GROEN	Vanaf januari 2023 zijn er 102 rollen vervuld en 84 contracten verlengd. De gemiddelde doorlooptijd van het invullen van de vacature is 72 dagen. De specialisatie die de projecten vragen kunnen van korte duur zijn. Daarom wordt er eerder gekozen voor een extern bureau en zien wij een stijging van het aantal ingehuurde medewerkers. Wel zijn we aan het inventariseren welke medewerkers vanuit de watersector open staan voor een nieuwe uitdaging. Dit vergt inspanning en tijd van de capaciteitsmanager. We krijgen feedback vanuit de sector dat er gedreven medewerkers binnen hWh werken. Dit resulteert dat er positieve geluiden zijn, waardoor medewerkers reclame maken voor hWh. We zien dan ook dat er door waterschappers gevraagd wordt om een kennismakingsgesprek.

CONCEPT

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	1	2	3	
Communicatie	De kosten voor communicatie, zoals het magazine It's hWh.	413.613	325.837	79%	413.613	87.776	GROEN	GROEN	GROEN	Externe communicatie Om onze zichtbaarheid te vergroten hebben we een contentstrategie ontwikkeld, zodat we waterschappers gerichter en (pro-)actiever kunnen laten vertellen wat onze meerwaarde is over relevante thema's. De opgefriste corporate story dient als basis. Er zijn: - 16 verhalen van waterschappers gepubliceerd op onze website - 3 video's en 2 uitleg-animaties gemaakt en verspreid - 3-4 LinkedIn berichten per week gepost (groei van 734 volgers). We hebben meer bereik gekregen. We informeren waterschappen over onze activiteiten en de waarde daarvan voor hen en profileren we ons als aantrekkelijke werkgever. We hebben van het jaarverslag 2022, Berap 1/2 2023 en Begroting 2024 leesbare en digitale bestuurlijke samenvattingen gemaakt. Om bestuurders snel op vlieghoogte te brengen is er een introductie-app voor nieuwe bestuurders gemaakt, meegewerkt aan de regionale informatiesessies en de strategische sessie bestuurders/OGT. Ook zijn een aantal roadshows voorbereid. Er is een plan van aanpak gemaakt om de evenementen die we organiseren te professionaliseren, waardoor organisatoren ontzorgd worden en dubbelingen op tijd herkend worden.
Bestuur	Het voorbereiden, faciliteren en het ondersteunen van (de vergaderingen van) het Algemeen bestuur en het Dagelijks bestuur Gr hWh. Hieronder wordt ook inzet van derden begroot, zoals accountantskosten, juridisch advies en strategische planning. Het ondersteunen van het bestuur door inzet van de vaste kern, zoals de secretaris directeur, beleidsadviseur bestuurlijke en juridische zaken, controller en beleidsadviseur financiën.	210.089	196.586	94%	210.089	13.503	GROEN	GROEN	GROEN	Voor wat betreft de langlopende BTW kwestie zijn we in afwachting van het verdere verloop van het hoger beroep wat de belastingdienst heeft ingesteld. Het blijft nog afwachten tot het eindoordeel, tot die tijd doen we nog geen aanpassingen in de werkwijze. Omdat er in 2023 in deze zaak weinig is gebeurd, hebben we minder uitgegeven aan fiscaal adviseurs en resteert een positief saldo.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	1	2	3	
Veilige werkomgeving	hWh groeit naar volwassenheidsniveau 4 in het kader van de BIO. Met het interne project 'veilige werkomgeving' wordt gewerkt aan het implementeren van risico gestuurd denken, werken en sturen in de organisatie Om dit te bereiken moeten processen helder zijn, wat de risico's zijn die hWh loopt, in de IT omgeving de juiste instellingen hebben staan, bewustwording bij medewerkers creëren, maar ook afspraken maken met leveranciers over hoe zijn de informatieveiligheid borgen.	250.000	226.008	90%	250.000	23.992	GROEN	GROEN	GROEN	In het project veilige werkomgeving is de afgelopen anderhalf jaar gewerkt op twee sporen. In het eerste is de hWh IT ontvlochten van Waterschap Vechtstromen. Het IT-beheer is in eigen huis ingericht. Zowel technisch, als organisatorisch heeft de IT dienstverlening opnieuw vorm gekregen. Dat is relatief geruisloos gegaan; 'de winkel bleef open tijdens de verbouwing'. Onze IT-organisatie bestaat nu uit de onderdelen IT-beheer, functioneel beheer en informatiemanagement. In het tweede spoor is hard gewerkt aan informatieveiligheid: vanuit eisen van de BIO, de AVG en het inrichten van de PDCA (ondersteund met een cybermanagementsysteem) heeft de organisatie in zijn bedrijfsvoering een grote stap gemaakt in volwassenheid. Er is onder andere gewerkt aan bewustwording onder de medewerkers. Het risico gestuurd denken en werken is ingebed in de organisatie, en met het beleggen van eigenaarschap in de lijn is een belangrijke stap gezet in het borgen van informatieveiligheid en privacy.
Professionele organisatie	Vormgeven aan de koers ná 2022 als vervolg op het huidige koersplan, vooral gericht op het extern ophalen van de koers. Werven en aanbesteden van personeel wordt verder gestroomlijnd.	100.000	56.659	57%	100.000	43.341	GROEN	GROEN	GROEN	hWh heeft de eerste fase van het bedrijfsplan uitgewerkt, zodat organisatorisch optimaal uitvoering gegeven kan worden aan de onderwerpen uit de strategienota. In het najaar van 2023 is een koerscommissie worden ingesteld voor de update van het huidige koersplan, wat in 2024 van start zal gaan. De uitwerking hiervan heeft meer tijd gekost dan verwacht. Het project duurzaam opdrachtgeverschap is opvoorzichtg opgestart. Er is een nulmeting gedaan om inzicht te verkrijgen in de mate waarin de basis op orde is ten aanzien van Duurzaam Opdrachtgeverschap en welke mogelijkheden er zijn voor de verdere ontwikkeling van Duurzaam Opdrachtgeverschap binnen het Waterschapshuis. Het is lastig iemand te vinden die tijd en kennis heeft om dit op te pakken. De komende periode zal dan ook nadruk worden gelegd in het werven van een geschikte kandidaat. Door de vertragingen blijft er budget over.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	1	2	3	
Zichtbaarheid	Samenwerkingsplatform inkoop wordt ingericht en onderhouden voor samenwerking op en delen van kennis over inkoop en CLM tussen de waterschappen. Succesverhalen over de ontwikkeling van medewerkers worden gedeeld. Klantrelatiesysteem realiseren. Het aanschaffen, implementeren en onderhouden van een relatiesysteem.	50.000	67.572	135%	50.000	-17.572	ROOD	ROOD	ROOD	Om de nieuwe bestuurders te informeren over het Waterschapshuis hebben we een online introductie gemaakt met daarin alle relevante informatie. We zijn gestart met het organiseren van regiobijeenkomsten waarin we de AB-leden op vlieghoogte brengen over hWh, de meerwaarde van de samenwerking en duidelijkheid geven over de rol en invloed van AB-leden. We zijn bezig met een contentstrategie waarbij we van reactief naar proactieve content gaan om de zichtbaarheid van hWh te vergroten en de waarde te laten zien. Er zijn workshops gegeven voor zakelijk tekenen om de communicatie naar een hoger niveau te tillen. Er is een tekort op dit interne project door de niet geplande kosten van een nieuw relatiemanagementsysteem en de DPIA die we hebben uitgevoerd.
Programma 1. Bestuur en organisatie		4.783.440	4.137.352	86%	4.818.281	680.929	TOTAAL GROEN	TOTAAL GROEN	TOTAAL GROEN	In 2023 is een nieuw bestuur geïnstalleerd. In de maanden die hierop volgden zijn de nieuwe bestuursleden d.m.v. een online introductie en regiobijeenkomsten op vlieghoogte gebracht. De eerste fase van het bedrijfsplan is uitgedacht en een koerscommissie is ingericht. Beide zullen in 2024 van start gaan. Het risico gestuurd denken en werken is ingebed in de organisatie, en met het beleggen van eigenaarschap in de lijn is een belangrijke stap gezet in het borgen van informatieveiligheid en privacy. De IT organisatie is opnieuw ingericht en bestaat nu uit de onderdelen IT-beheer, functioneel beheer en informatiemanagement. De post voor onvoorziene kosten is ingezet om het tekort op facilitair (kantoorautomatisering) te dekken voor circa 158.000 euro, het uitvoeren van een POC SOC voor 64.000 euro en subsidie advieskosten van 11.000 euro.

CONCEPT

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	1	2	3	
Programma 2. Kennis en verbinden										
Strategienota OGT	I.o.m. de OGT opzetten van een project om te komen tot een update van de strategienota en meerjarenplannen van de programma's.	44.235	49.474	112%	44.235	-5.239	GROEN	GROEN	ROOD	Binnen het project Strategienota OGT wordt nog steeds hard gewerkt om tot een goed document te komen. Hierin worden grote stappen gemaakt en binnen het gehele traject is er dan ook de verantwoordelijkheid om tot een goed document te komen. Daarnaast zijn een deel van de verantwoordelijkheden overgedragen aan het i-platform. Dit zorgt voor goede inhoudelijke betrokkenheid bij de waterschappen en daarmee ook voor betere acceptatie voor het uiteindelijke document en daarmee de opdracht voor hWh. Vaststelling zal naar waarschijnlijkheid begin 2024 plaatsvinden. Rede hiervoor is dat er constant gezocht wordt naar goede aansluiting met de waterschappen. Het budget is in 2023 net overschreden, dit komt door inkooporders die hoger uitvielen dan gedacht.
Kwaliteitsborging	Structurele inzet op kwaliteitsborging geeft ruimte aan het versterken van de PDCA cyclus binnen de programma's en projecten.	136.644	102.623	75%	136.644	34.021	GROEN	GROEN	GROEN	Het project heeft sinds kort weer een nieuwe projectleider nadat de oude was vertrokken. Het project is weer in volle gang. Zo worden er verschillende processen binnen hWh onder de loep genomen om zo te kijken waar procesverbeteringen kunnen plaatsvinden. Een voorbeeld is dat hard doorgewerkt wordt binnen de teams/sharepoint omgeving: "De synergie tussen enerzijds de ontwikkeling van Teams/ Sharepoint en anderzijds het verbeteren van het projectenproces leidt tot de ontwikkeling van een eenduidige werkwijze waarbij de mappenstructuur de projectenstroom volgt. Hierin worden de belangen van Privacy en Informatieveiligheid beter geborgd als ook dat helder wordt weergegeven welke stukken gearchiveerd moeten worden." Het proces vraagt om een samenwerking van de interne hWh organisatie voor het vastleggen van rollen, taken en bevoegdheden en het toewijzen van eigenaarschap van de archief plichtige brondocumenten als ook het volgen, sturen en aanspreken op de nieuwe werkwijze.

CONCEPT

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	1	2	3	
Kennis delen & verbinden	Digitale transformatie staat op de agenda. Ook beseffen de waterschappen dat dit gepaard gaat met organisatorische veranderingen en dat bij een (groot) deel van deze opgave samenwerking noodzakelijk is. hWh is verkenner en verbinder bij deze transformatie en bijbehorende veranderingen en articuleert vragen vanuit de business. Het brengt kennis samen, om kansen te benutten en veranderingen te bewerkstelligen. Daarnaast vervult hWh in de uitvoering van projecten de rol van deskundig begeleider. Vanuit het principe van loden deuren worden deze uren en kosten op uur basis toegerekend aan de projecten.	319.840	463.258	145%	319.840	-143.418	ROOD	ROOD	ROOD	De projectdoelen van Kennis en verbinden zijn ruimschoots gerealiseerd. Er zijn belangrijke resultaten geboekt op het terrein van (bestuurlijke) risicobeheersing, het inzichtelijk krijgen van samenhang in opgaven die waterschappen bij hWh hebben belegd en de verkenning van mogelijkheden die de markt biedt om op een innovatieve manier waterschappen te ondersteunen (POC-SOC). Wel is een budgetoverschrijding ontstaan van 143k als gevolg van drie redenen. Er is een project uitgevoerd om te verkennen in hoeverre Microsoft waterschappen kan ondersteunen bij het vroegtijdig signaleren van (cyber-)dreigingen en -aanvallen (POC-SOC). Dit traject was niet voorzien en behoort tot het budget "onvoorzien", in beheer bij de SD hWh. Daarnaast is meer tijd besteed dan geraamd voor een verbetering van de DVO-registratie en procesinrichting. Tenslotte is meer tijd besteed dan geraamd aan risicobeheersing en het brengen van samenhang in projectaanvragen vanuit de verschillende programma's.
Ondersteuning OGT / I-platform	Dit project voorziet in de noodzakelijk gebleken juridische en secretariële ondersteuning van platforms waarin alle waterschappen zijn vertegenwoordigd. Dat geldt voor de Opdrachtgeverstafel (OGT) waarin de directies zitting hebben, maar ook voor het i-platform waaraan alle i-managers van de waterschappen deelnemen. De ondersteuning heeft tot doel de efficiëntie en de effectiviteit van de platforms te vergroten. Met het beschikbare budget wordt ook de doorontwikkeling van het meerjarenprogramma gefinancierd.	124.948	78.643	63%	124.948	46.305	GROEN	GROEN	GROEN	Sinds q4 2023 is er een nieuwe projectleider aangesteld voor project Ondersteuning OGT. In dit project zijn de afgelopen maanden iets meer uren gemaakt omdat ook in de ondersteuning een wissel was van personeel en hierdoor meer uren waren gemoeid met inwerking. Tegelijkertijd is een kleinschalig verbetertraject gestart om het DVO-proces lean te maken zodat de stukkenloop naar OGT- in het bijzonder de DVO's - inhoudelijk zorgvuldiger maar ook efficiënter wordt. Het project is netjes binnen de perken van het budget gebleven in 2023.

CONCEPT

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	1	2	3	
Vergadercentrum	Het continueren van de dienstverlening ten aanzien van het vergadercentrum: • Inplannen vergaderzalen • Cateringfaciliteiten • Beheer en onderhoud vergadercentrum Het huurcontract voor het vergadercentrum loopt tot en met maart 2030.	630.316	655.578	104%	630.316	-25.262	GROEN	ROOD	ROOD	Voor het project is er een budgetoverschrijving door een verhoging van de servicekosten en een verhoging in het tarief van de medewerkers van de frontoffice. Bezetting van Hospitality volgens de begrootte uren. Aan het eind van het jaar wegens ziekte/ verlof weer veel problemen gehad met de bezetting, doordat de leverancier Sparq geen ambulante kon leveren. Dit heeft wel direct consequenties voor de kwaliteit van het vergadercentrum, omdat de hospitality medewerker dan de receptiebalie beneden moet bezetten in plaats van aanwezig te kunnen zijn in het vergadercentrum. In sommige gevallen is er dan geen tijd voor aandacht aan het vergadercentrum of actief reageren op problemen met bijvoorbeeld de techniek. Ook blijft de werkdruk een issue, maar dit heeft met name te maken hoe de dienstverlening is ingericht. et contract met Sparq is vanaf juli verlengd tot april 2024. De uitvraag voor de dienstverlening van hospitality is teruggetrokken en opnieuw uitgezet. Daardoor is er vertraging op het proces. Hoe de organisatie per volgend jaar eruit komt te zien, weten we pas na gunning nieuwe partij. Dit zal de kwaliteit voor dit jaar niet beïnvloeden.
Programma 2. Kennis en verbinden		1.255.983	1.349.577	107%	1.255.983	-93.594	TOTAAL GROEN	TOTAAL ROOD	TOTAAL ROOD	Het programma Kennis en Verbinden is weer in volle gang. Na het vertrek van een aantal werknemers stond het even stil, maar dit is weer goed opgepakt. Door vervanging van werknemers zijn er wel meer uren dan verwacht geschreven op het programma simpelweg omdat het meer tijd kost om taken voor elkaar te krijgen wanneer je nieuw bent. Het totale programma budget is wel overschreden. Maar het belangrijkste is dat alle projecten weer goed lopen en de doelstellingen weer dichterbij gekomen zijn.

CONCEPT

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	1	2	3	
Programma 3. Innovatie en transformatie										
Programmabudget algemeen	Deelnemende waterschappen hebben behoefte aan een actieve ondersteuning m.b.t innovatie-kennisuitwisseling. Om deze communicatie en kennisuitwisseling mogelijk te maken is naast de inzet van FTE's een jaarbudget nodig.	479.760	428.483	89%	479.760	51.277	GROEN	GEEL	GEEL	2023 is het programma in een facultatieve vorm doorgestart met als doel de waterschappen te blijven ondersteunen in de digitale transformatie. Het beschikbare budget is vastgesteld in de OGT van december 2022 op 100k per deelnemend waterschap. Dit jaar zijn de vaarkaart en strategienota vastgesteld. Daarnaast is gewerkt aan de organisatie en doorontwikkeling van het CDO platform, voortgangsrapportages en zijn de risico's geïnventariseerd. Niet alle vacatures zijn ingevuld, daardoor konden niet alle activiteiten worden uitgevoerd en daarmee zijn niet alle beoogde resultaten behaald.
Verbinden	Aanjagen van het samen innoveren en kennis-uitwisselen en benutten. "Waterschappen van de toekomst" door delen en leren van elkaars innovaties.	327.120	351.244	107%	367.120	15.876	ROOD	ROOD	GEEL	Activiteiten die in het project zijn gedaan zijn: Digicafés (op thema's als Artificiële Intelligentie en hoe collega's te enthousiasmeren voor digitale transformatie), winnovatiesnacks (waterschappers komen bijeen in interactieve inspiratiesessies met best practices van waterschappen), datascience ondersteuning, klankbordgroepen voor winnovatie. Ook is een onderzoek opgestart naar de behoefte voor innovatie bij de waterschappen en of het platform daarin ondersteunend is. Het project scoort geel, omdat er minder in heeft kunnen plaatsvinden dan was gepland (als gevolg van minder beschikbare capaciteit en het maken van minder kosten dan verwacht): - De geplande capaciteit van de innovatiemanager is niet benut omdat deze niet beschikbaar was. - Per 1 september is de community-manager van Winnovatie voor een andere afdeling gaan werken binnen hWh. Hierdoor is een positie binnen het programma vacant.

CONCEPT

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	1	2	3	
Innoveren	Het innovatieproces begeleiden en “samen innoveren” ondersteunen. Nieuwe prototypes en kennis ontwikkelen.	93.280	40.288	43%	93.280	52.992	ROOD	ROOD	ROOD	In dit project is gewerkt aan maandelijks overleg StoWa hWh voor ontwikkelingen die van belang zijn voor de waterschappen. Organisatie van Winnovatielab. Voorbereidingen voor Hackatons/winnovatielab, die begin 2024 plaatsvinden en de voorbereidingen van het Waterinnovatiefestival, te houden op 1 februari 2024, zijn in 2023 in gang gezet in samenwerking met Unie van Waterschappen, deze activiteiten dragen bij aan innovatie en delen daarvan tussen de waterschappen. Het project scoort rood, omdat het traag van start is gegaan en er minder in is gedaan dan was gepland (als gevolg van minder beschikbare capaciteit), waardoor de kosten uitkomen op een onderbesteding over de totale periode. De geplande capaciteit van de innovatiemanager is niet benut omdat deze tijdens de gehele periode niet beschikbaar was.
Leren	Ondersteunen van het lerend vermogen om in te spelen op snelle veranderingen. Veranderbereidheid en verandervermogen van de sector vergroten.	409.840	300.805	73%	413.590	112.785	GEEL	GEEL	GEEL	In 2023 is er in kaart gebracht wat er speelt en wat de leerbehoeften zijn bij de waterschappen, vervolgens zijn pilots leerlijn digitale transformatie geweest, geëvalueerd en worden deze doorontwikkeld. Er zijn leer- en werksessies begeleid en gefaciliteerd over digitale transformatie en een leergang digitale ethiek waarbij methodieken voor ethische kwesties worden geoefend. De aanbesteding voor het uitvoeren en doorontwikkelen van leerlijnen, en de leergang digitale Ethiek is toegewezen. Verder is een inkooptraject voor een e-learning opgestart om een volwaardige e-learning digitale transformatie te ontwikkelen. Als gevolg van minder beschikbare capaciteit en minder aanvragen voor leerlijnen dan gepland, is er een onderbesteding in dit project.

CONCEPT

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	1	2	3	
DEEP III	Derde lichting van het ontwikkelprogramma op het gebied van datascience en dataengineering, wat moet leiden tot goed opgeleide menskracht op het nieuwe vakgebied.	588.333	534.545	91%	588.333	53.788	GROEN	GROEN	GROEN	14/12 is DEEP 3 afgerond met certificaat uitreiking, 48 deelnemers hebben een certificaat gekregen. In de tussentijdse evaluatie hebben de deelnemers aangegeven tevreden te zijn met het leertraject. De punten daaruit zijn meegenomen in het vervolg van het traject. In februari vindt een eindevaluatie met deelnemers en stuurgroepleden plaats.
Programma 3. Innovatie en transformatie		1.898.333	1.655.365	87%	1.942.083	286.718	TOTAAL GEEL	TOTAAL GEEL	TOTAAL GEEL	Het programma helpt waterschappen inzicht te verkrijgen over het waterschap van de toekomst en wat er nodig is voor de sociale digitale ontwikkelingen en transformatie, zodat gefundeerde strategische keuzes gemaakt kunnen worden. Dit programma is gericht op leren, innoveren en verbinden. Dit wordt gedaan door middel van leerlijnen, digicafés, winnovatiesnacks, ondersteuning op datascience, DEEP, organisatie van CDO platform en organisatie van winnovatielabs en het winnovatiefestival. Het programma I&T besteedt aandacht aan de samenwerking met andere partijen en waterschappen om helder te krijgen hoe zij juiste inhoudelijke invulling kan geven aan het programma. Het programma I&T heeft zich in 2023 gericht op de 14 deelnemende waterschappen. Daarnaast lopen er een aantal specifieke initiatieven waaraan ook andere waterschappen deelnemen. Niet alle vacatures zijn ingevuld, daardoor zijn voor het programma niet alle activiteiten uitgevoerd en daarmee niet alle beoogde resultaten behaald.

CONCEPT

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	1	2	3	
Programma 4. Digitale dienstverlening										
Ontwikkelbudget digitale dienstverlening	Voor de continuïteit van de ontwikkeling (verkenningen, business cases, innovatie-pilots, communicatie) heeft het programma een budget, waarbij het UO gemandateerd is om binnen deze budgettaire ruimte naar eigen inzicht te handelen.	140.213	127.085	91%	140.213	13.128	GROEN	GROEN	GROEN	Digitale toegankelijkheid: We onderzoeken momenteel of het Waterschapshuis de waterschappen kan ondersteunen bij het nakomen van hun verplichtingen op het gebied van digitale toegankelijkheid, mogelijk door middel van trainingen en andere middelen. De kosten zijn iets lager uitgevallen doordat er minder uren zijn gemaakt en de doorbelastingen lager uitvielen.
eHRM	Dit behelst het centrale beheer van een functionaliteit die de waterschappen in 2015 hebben aangeschaft voor human resource management-processen. De basis van deze functionaliteit bestaat uit faciliteiten voor administratieve processen en de salarisadministratie. Momenteel wordt het systeem uitgebreid met modules, zoals het faciliteren van processen voor loopbaanpaden, strategische- en tactische personeelsplanning, interne kortdurende opdrachten of uitleen, persoonlijke ontwikkeling, opleidingen en duurzame inzetbaarheid.	198.124	154.380	78%	198.124	43.744	GROEN	GROEN	GROEN	Het contract voor 12 waterschappen wordt met 1 jaar gecontinueerd. Algehele tendens is dat beheer van e-HRM 1.0 minder tijd gaat kosten, gezien de beheerprocessen op orde zijn en het contract einde in zicht komt. De koploperwaterschappen e-HRM 2.0 die gestart zijn met de implementatie hebben sinds de zomer een minder grote bijdrage kunnen leveren aan de samenwerking binnen e-HRM 1.0, gezien dezelfde medewerkers bij e-HRM 2.0 nodig zijn. Deze trend verwachten we ook in 2024 bij de 12 volgwaterschappen die gaan starten met de implementatie voorbereidingen. De Raadpleegfunctie beschikbaar gemaakt bij ADP middels zogenaamde DOS licentie waarmee correcties op loonheffingen berekend kunnen worden t/m 5 jaar terug.

CONCEPT

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	1	2	3	
e-HRM basis-functionaliteiten	Dit betreft de doorontwikkeling van het huidige e-hrm contract in de vorm van een nieuwe aanbesteding, implementatie en beheer en onderhoud in de periode tussen 2022 en 2027.	307.279	275.560	90%	307.279	31.719	GROEN	GROEN	GROEN	Twee waterschappen (WSRL en WDOD) treden op als koplopers en zullen op 1/1/2024 gebruik gaan maken van de software/diensten van Visma Raet. Overige 12 deelnemers/volgwaterschappen starten per 1/1/2025. Daarnaast biedt het contract de mogelijkheid om tot 150% qua deelnemers aantal uit te breiden, waardoor andere organisaties (genoemde in de aanbesteding) ook kunnen aansluiten bij de raamovereenkomst. Nadere overeenkomsten koplopers zijn getekend en volgwaterschappen volgen in december/januari. Vanwege de enorme inzet van twee waterschappen en het goed gebruiken van elkaars kwaliteiten en kennis, is het mogelijk gemaakt dat deze waterschappen in december een GO gegeven hebben voor een livegang per 2 januari 2024. De kennis en kunde die opgedaan is tijdens de voorbereidingsfase is zo goed als mogelijk geborgd door hWh in een aansluitdossier. Extra deelnemers: - HDSR en Wetterskyp Fryslan (beide reeds klant van Visma Raet) hebben aangegeven ook mee te willen doen in de samenwerking.
Wet Open Overheid	Deze wet zal de huidige Wet openbaarheid van bestuur vervangen. De inwerkingtreding van de Woo vraagt van alle bestuursorganen die vallen onder de reikwijdte van de Woo - waaronder gemeenten, provincies en waterschappen - inspanningen om de wet te implementeren en uit te voeren. Hierbij gaat het onder andere om het voldoen aan de verplichtingen omtrent het actief openbaar maken van categorieën informatie en het aanstellen van een of meerdere contactfunctionarissen.	90.000	134.670	150%	134.670	0	GEEL	GEEL	GROEN	Als HWH en waterschappen lopen we conform landelijke planning. In 2023 afgesloten met voorbereidingen voor implementatie van de Woo-index.

CONCEPT

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	1	2	3	
Single Digitale Gateway	De Single Digital Gateway (SDG) verordening zorgt ervoor dat burgers en bedrijven in de EU via één centrale toegangspoort (YourEurope) snel en eenvoudig informatie kunnen vinden en zaken als wonen, werken, ondernemen, studeren en reizen kunnen regelen met de overheden van de lidstaten.	282.373	134.444	48%	134.444	0	GROEN	GROEN	GROEN	Aanpak SDG n.a.v. bestuursbesluit (Unie) verder in bedrijfsmatige aanpak (nagaan welke onderdelen echt geïmplementeerd dienen te worden in 2024).
CMS	In 2018 vond voor zes inclusief hWh waterschappen de aanbesteding plaats van een nieuw contentmanagement systeem voor het bouwen en beheren van websites. De aanbesteding is door hWh gecoördineerd, net als het contract management.	20.034	13.075	65%	20.034	6.959	ROOD	GROEN	GROEN	De gebruikersgroep heeft een overzicht gemaakt van achterstallige en nieuwe wensen. De verlenging van het huidige DVO is geaccepteerd door het OGT van begin december. De aanvraag-businesscase CMS is in het UO DD (6-9-23) besproken. Voorlopig wordt hier geen besluit over genomen. Aangezien het om ca. 7 betrokken waterschappen gaat is het de vraag of hWh hier capaciteit op in gaat zetten. We wachten daarvoor eerst de ontwikkelingen rondom de strategienota af. Tevens wordt de mogelijkheid onderzocht of deze in de kolom "Beheer" ondergebracht kan worden.
Strategische inzet Omgevingswet	Het Waterschapshuis vervult de kassiersfunctie voor de Unie van Waterschappen voor de ondersteuning van waterschappen bij de implementatie van de Omgevingswet en de ontwikkeling van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO).	302.785	249.841	83%	302.785	52.944	GEEL	GEEL	GROEN	Het testen van de DSO- keten aan de hand van Indringend Keten Testen (IKT). Het primaire doel van IKT is om op korte termijn te beoordelen welke aspecten goed functioneren binnen de volledige keten van het DSO en welke nog verbeterd moeten worden, met als uitgangspunt de minimale eisen die nodig zijn voor een succesvolle inwerkingtreding van de Omgevingswet; Het faciliteren van kennisdeling tussen waterschappen en adviseren van waterschappen hoe met het DSO te werken; Vertalen van wensen van waterschappen naar eisen aan het DSO en beoordelen of het DSO de juiste functies van de juiste kwaliteit voor de waterschappen biedt. Dit heeft erin geresulteerd dat de waterschappen bij inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024 allemaal gereed staan en geen gebruik hoeven maken van het Overgangsrecht.

CONCEPT

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	**Omschrijving**	**Lasten 2023 begroot**	**Lasten 2023-12 werkelijk**	**%**	**Baten 2023-12 werkelijk**	**Saldo 2023-12**	**1**	**2**	**3**	
Programma 4. Digitale dienstverlening		1.340.808	1.089.055	81%	1.237.549	148.494	TOTAAL GROEN	TOTAAL GROEN	TOTAAL GROEN	Digitale Dienstverlening is een samengesteld programma waarin ook enkele projecten uit bedrijfsvoering zijn opgenomen. Naar de toekomst toe spreekt de OGT in de, in ontwikkeling zijnde, strategienota duidelijk de wens uit om dit programma door te ontwikkelen naar het programma “Wetten”. Een programma dat zowel in samenwerking met de waterschappen als de UvW, activiteiten gaat uitvoeren die voortkomen uit het onderdeel Digitale Dienstverlening van het, te upgraden, programma “Baseline Basis op orde” als invulling gaat geven aan het waar nodig begeleiden van de implementatie van nieuwe wetten en richtlijnen.

CONCEPT

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	**Omschrijving**	**Lasten 2023 begroot**	**Lasten 2023-12 werkelijk**	**%**	**Baten 2023-12 werkelijk**	**Saldo 2023-12**	**1**	**2**	**3**	
Programma 5. Organisatie en samenwerking										
Ontwikkelbudget O&S	Voor de continuïteit van de ontwikkeling (verkenningen, business cases, innovatie-pilots, communicatie) heeft het programma een budget van 200k€ per jaar, waarbij het UO gemandateerd is om binnen deze budgettaire ruimte naar eigen inzicht te handelen.	157.460	95.148	60%	157.460	62.312	GROEN	GROEN	GROEN	Samen met de strategisch leveranciers manager van hWh wordt gekeken naar de top 3 leveranciers waarmee gesprekken worden gestart voor een verkenning voor sector brede afspraken. Voor de rest is er goed gebruik gemaakt van het ontwikkelbudget binnen het programma. Het budget is niet overschreden

CONCEPT

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	1	2	3	
Kenniscentrum	Door de waterschappen is besloten om een raamovereenkomst aan te gaan met Microsoft voor een M365 E5 licentie. Hierbij ontstaat de uitdaging om de implementatie van componenten bij waterschappen vorm te geven. Samenwerking op dit terrein ligt voor de hand. Het programma O&S staat onder anderen voor het verbinden van kennis en ervaringen op een centrale plek. Deze centrale plek is te vinden in het kenniscentum. De waterschappen worden enerzijds ontzorgd en anderzijds geholpen bij het opbouwen van specifieke kennis.	1.013.010	995.145	98%	1.013.010	17.865	GROEN	ROOD	GROEN	Er zijn individuele sessies geweest over Sentinel en Tracco, de applicatie waarin security assessments getoetst kunnen worden. - Daarnaast zijn er vijf studieklassen georganiseerd, waaronder MS900, AZ900, SC900, SC400 en MS700. Het signaal naar behoefte van meer studieklassen is bij ons afgegeven en wij zijn bezig hoe we dit meer schaalbaar kunnen maken. - Er is ook gewerkt aan de herziening van de Azure roadmap en er is een inventarisatieronde gedaan bij 4 waterschappen. Vervolgplannen lopen over hoe hierin stappen gezet kunnen worden. - Het kenniscentrum is bij alle waterschappen langsgegaan voor een Roadshow. Het doel was om de verbinding met de waterschappen op te zoeken. - Het team is uitgebreid en hij zal focussen op het Power Platform. Er zal een roadmap opgesteld worden over het Power Platform. Woensdag 24/1 is hier een inspiratiesessie over in samenwerking met Microsoft en twee Microsoft-partners. - In november 2023 was er een themadag Dataplatform. Deze dag is bezocht door ongeveer 35 deelnemers. Er waren 6 waterschappen die kennis deelden over een onderwerp in relatie tot het Dataplatform. Het was een succesvolle dag. - In maart 2024 komt er een themadag AI. Daarnaast zullen hier nog meer workshops over georganiseerd worden en ook met meer diepgang over Copilot. - Er is meer focus voor het vroegtijdig delen van de kennissessies die plaats gaan vinden.

CONCEPT

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	1	2	3	
Framework Microsoft	De waterschappen hebben besloten om een raamovereenkomst aan te gaan met Microsoft voor een M365 E5 licentie (in te zetten door alle waterschappen). Met het afsluiten van deze raamovereenkomst wordt het mogelijk om de snel veranderende wereld, waarin toenemende eisen aan informatieveiligheid en privacy in een hoog tempo toenemen, het hoofd te bieden. Daarnaast wordt tegemoetgekomen aan de toenemende behoefte tot samenwerking, kennisdeling, uitwisseling en standaardisatie.	46.426	74.655	161%	46.426	-28.229	ROOD	ROOD	ROOD	• Er zijn kortingspercentages afgesproken voor de komende 4 jaar die gelden voor de gehele sector en voor meerdere Microsoft producten. • Een verdergaande samenwerking kan worden bereikt door het gebruik van dezelfde producten en functionaliteiten. Informatie kan eenvoudiger voor elkaar ontsloten worden. - Er zijn afspraken gemaakt over informatie veiligheid die niet in de algemene voorwaarden van MS voorkomen. - Ook niet commerciële organisaties, zoals waternet, belastingsamenwerkingen en laboratoria, waarin waterschappen participeren kunnen profiteren van de afspraken uit het framework. Omdat er veel tijd is gaan zitten in de besprekingen rond de uitbreiding van het framework en hier ook additionele juridische ondersteuning nodig was ontstaat een overschrijding van het budget. Inmiddels is ook gestart met de eerste verkenning naar een nieuw Framework voor de periode na afloop van het huidige Framework.
Aanbesteding Standaard Software	Vanuit een gezamenlijk perspectief werken de waterschappen aan de professionalisering van het inkoopproces ten behoeve van de standaard software. In deze Europese Aanbesteding wordt, op 2 percelen, gezocht naar een marktpartij die het best in staat wordt geacht om op het betreffende perceel de gewenste toegevoegde waarde te leveren.	24.982	23.967	96%	24.982	1.015	GROEN	GROEN	-	Dit project is afgerond.

CONCEPT

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	1	2	3	
Software Reseller Onboarding en Beheer	De groepsgewijze onboarding van de deelnemende waterschappen bij de Software-reseller en het organiseren en voeren van contractbeheer op het strategisch/tactisch niveau van de raamovereenkomst.	498.476	178.790	36%	492.711	313.921	GROEN	GEEL	GROEN	We zijn per maart 2023 gestart met de onboardingsfase van het contract. De deelnemers zijn in 4 groepen gestart met de onboarding. Per januari 2024 is de laatste groep waterschappen gestart met onboarden. Gedurende het jaar zijn er ook een aantal andere gelieerde organisaties aangesloten. De dienstverlening vanuit SoftwareOne heeft nog veel te wensen overgelaten. Met name in de beginfase liepen ze om uiteenlopende redenen telkens achter de feiten aan. Inmiddels heeft SoftwareOne na verscheidene (escalatie)gesprekken een verbetertraject ingezet en lijkt dit langzaam zijn vruchten af te werpen, maar we zijn nog niet op het niveau waar we willen zijn qua dienstverlening. Daarnaast blijkt een groot knelpunt te zijn dat SoftwareOne niet voldoende inzicht heeft in de licentiehuishoudingen van de waterschappen. Het lijkt erop dat sommige waterschappen veel moeite hebben om dit inzicht zelf boven water te krijgen. Hier ligt de grootste en belangrijkste uitdaging voor komende periode: voor alle deelnemers moet het portaal van SoftwareOne volledig gevuld worden, zodat we de onboardingsfase af kunnen ronden en het inzicht hebben dat nodig is voor de volgende fasen van het contract. Eind 2023 hebben we in het kader van het eerste collectieve inkooptraject met ca. de helft van de deelnemers Autodesklicenties ingekocht, en daarbij de eerste mooie besparing weten te realiseren. Toch moet er ook benoemd worden dat het budget veel te ruim bleek. Redenen hiervoor zijn de late start van het project dit jaar. Te ruim begroot voor 2023, vooral het aantal uren. Daarnaast is de realisatie deze BERAP vergeleken met de vorige BERAP nog lager uitgevallen, dit komt omdat de verwachte kosten van BERAP 2 niet zijn uitgekomen. Conclusie, volgend jaar een verlaging van de begroting en een betere start van het project.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	1	2	3	
Uitbereiding Kenniscentrum	Uitbreiding van het Kenniscentrum is voor de ondersteuning van Azure. Het werkt aan de beoogde ondersteuning zoals het maken van roadmaps voor Azure en diverse blauwdrukken.	155.000	199.333	129%	155.000	-44.333	GROEN	ROOD	ROOD	Het project uitbreiding kenniscentrum heeft net als het project kenniscentrum een forse budgetoverschrijding gemaakt. De rede hiervoor is dat er veel meer uren zijn geschreven dan dat er begroot is. Dat er zo veel meer uren zijn geschreven komt door feit dat er een stuk meer plannen zijn uitgevoerd dan dat er van tevoren op de planning stond voor dit jaar. Een groot deel van deze resultaten zijn terug te vinden in de toelichting status van het project kenniscentrum. Voor beide projecten zijn dezelfde doelen gesteld. Dus de resultaten gelden voor beide projecten. Komend jaar zal er efficiënter gewerkt moeten worden om zo binnen het budget te blijven maar toch dezelfde resultaten te boeken.

CONCEPT

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	1	2	3	
Doorontwikkeling en gebruik WILMA	WILMA staat voor Waterschapsinformatie en Logisch Model Architectuur. Dit project kent vijf projectdoelstellingen: 1) Zorg voor een stevige update van WILMA. 2) Zorg voor structureel beheer van WILMA. 3) Zorg voor een goede communicatie en het creëren van draagvlak richting alle waterschappen en overige doelgroepen. 4) Bied faciliteiten voor de invoering van WILMA door de waterschappen zelf, door het beschikbaar stellen van een toolkit en handvatten voor implementatie. 5) Zorg voor het op afroep beschikbaar hebben van centrale implementatie	807.903	440.436	55%	807.903	367.467	GROEN	GROEN	GEEL	Het volgende resultaten voor 2023 worden in het kort opgesomd: • Januari 2023: Uitwerking architectuurmodel op WILMA Online, thema's toegevoegd, focus op volwassenheid. • Januari 2023: WILMA in gebruik bij waterschappen en Waterschapshuis. "Doorontwikkeling en beheer WILMA" wordt Architectuurteam. • Maart 2023: Gezamenlijke kennisuitwisseling dag, presentatie bij Platform Water Assets, overleg met waterschap Rijn & IJssel, start referentiearchitectuur financieel proces. • Mei 2023: Uitwerking referentiearchitectuur Financiën, opleidingsplan waterschap architecten, vernieuwde WILMA Online structuur. • Juni 2023: Uitwerking thema Asset Management, opleidingsprogramma. • Augustus 2023: Discussie portalen Watersysteem-programma. • September 2023: Verdere stappen opleidingsprogramma, bezoek waterschap Scheldestromen, richtinggevende discussies portalen. • Oktober 2023: Uitwerking user stories Asset Management, aanbesteding opleidingsprogramma. • November 2023: Uitwerking thema HRM op WILMA Online, stopzetting WILMA Thesaurus, prijsvraag 'beste architectuur startpagina', traineeship waterschaparchitecten. • December 2023: Uitwerking thema's Assetmanagement en HRM op WILMA Online, concrete acties na klanttevredenheidsonderzoek, prioritering verdere stappen. • 2023 budget: Er is voor het project dit jaar te ruim begroot. Dit is het geval op het aantal uren en op de verwachte inkooporders. Het budget voor volgend jaar is verlaagd.

CONCEPT

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	1	2	3	
Software catalogus	De Software Catalogus is ontwikkeld door KING/VNG-realisatie en wordt door bijna alle gemeenten gebruikt. De catalogus maakt deel uit van het instrumentarium waarin architectuur, leveranciersmanagement, inkoopondersteuning, voldoen aan standaarden, planning van veranderopgaven en sturingsinformatie bij elkaar komen. Een licht aangepaste variant van de bestaande Software Catalogus wordt via dit project geïmplementeerd bij de waterschappen.	176.350	98.992	56%	176.350	77.358	GROEN	GROEN	GROEN	De Wilma softwarecatalogus (WSWC) bevindt zich in de beheerfase. Het onderliggende softwareplatform (Drupal 7) is end-of-life per november 2023 (met eventuele optie tot verlenging). Overzetten naar een nieuwere versie van Drupal betekent complete herbouw. Het Nederlands Instituut Publieke Veiligheid, GGD GHOR Nederland, Kennisnet, Het Waterschapshuis en VNG Realisatie, hierna te noemen de Alliantie hebben hierom gezamenlijk onderzoek gedaan naar de toekomst van de softwarecatalogus en hun achterban hierover geïnformeerd. Omdat iedere partij binnen de Alliantie momenteel haar eigen tempo loopt m.b.t. het gebruik van de softwarecatalogus is voorgesteld om:1. 3 maandelijks bijeenkomst begeleidingsgroep, bestaande uit deelnemers HWH, VNGR en Kennisnet, optioneel GGDGHOR en NIPV . 2. Onderhoud op NORA pagina concept informatiemodel (door de begeleidingsgroep o.b.v. bevindingen gebruik in de praktijk door deelnemers of elders), immers de ontwikkelingen OC, PoC AZURE en pilot bij Kennisnet maken gebruik van het concept informatiemodel. 3. De stuurgroep pauzeren tot nader order, dat we gezamenlijke plan c.q. investering willen voorleggen.
Oracle TECH	Voor de gemeenschappelijke aanschaf en het gezamenlijk gebruik van relevante Oracle-licenties voert hWh het contractbeheer uit. Inmiddels kunnen ook samenwerkingen zoals waterschapsbelastingen en -laboratoria op het contract meeliften. Naar schatting worden met dit gezamenlijke optreden enkele miljoenen euro's bespaard.	562.200	370.555	66%	562.200	191.645	GROEN	GEEL	GROEN	Het project is binnen de perken van het budget gebleven. Verder zijn er geen bijzonderheden te melden voor dit project. Als is conform de afspraken verlopen.

CONCEPT

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	1	2	3	
Oracle Contract mgnt	Voor de gemeenschappelijke aanschaf en het gezamenlijk gebruik van relevante Oracle-licenties voert hWh het contractbeheer uit.	166.030	31.885	19%	166.030	134.145	GROEN	GROEN	GROEN	Inmiddels zijn er ook weer kennissessies geweest met de DBA's van de waterschappen. Deze zijn, zoals gebruikelijk goed bezocht. Dit najaar is de jaarlijkse audit opgestart. De rapportage wordt naar verwachting eind januari opgeleverd. Het project is binnen het budget gebleven.
Govroam	Govroam is een beveiligde wifi-verbinding met behulp waarvan waterschapsmedewerkers veilig, probleemloos en snel gebruik kunnen maken bij meer dan 300 organisaties (gemeenten, rijksoverheid, semi overheidsinstellingen en provincies). hWh heeft de implementatie van Govroam begeleid en draagt zorg voor het contractbeheer.	45.603	37.356	82%	45.603	8.247	GROEN	ROOD	GROEN	Conform de afspraken. Binnen het budget gebleven in 2023. Alles is naar behoren verlopen. Voor govroam contract hebben we in september een gewijzigde gebruikersovereenkomst getekend waardoor er aanvullende diensten beschikbaar zijn gekomen zonder extra kosten zoals getgovroam, govguest en/of govVPN. Verder geen bijzonderheden. Daarnaast binnen het budget gebleven in 2023.
Aanbesteding Strategisch cloudpartner	Het gezamenlijk opdoen, verspreiden en bundelen van kennis in plaats van ieder voor zich en ieder het wiel opnieuw uitvinden. - Kennis bundelen om op basis daarvan (als sector?) te komen tot een veilige en kosteneffectieve inrichting van clouddiensten. Met de gezamenlijk opgebouwde expertise mede zorgen voor een onderlinge vervangbaarheid tussen specialisten van de waterschappen om risico's van schaarste en uitval af te kunnen dekken. - Juridische afspraken maken met de cloud provider die een individueel waterschap niet kan maken zoals dat bijvoorbeeld ook in de raamwerkovereenkomst met Microsoft is gedaan.	35.425	35.425	100%	35.425	0	GROEN	GROEN	-	Dit project is een aantal maanden geleden al afgerond. Binnen het budget gebleven in 2023. Geen bijzonderheden om nog te vermelden.

CONCEPT

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	1	2	3	
Programma 5. Organisatie en samenwerking		3.688.865	2.581.687	70%	3.683.100	1.101.413	TOTAAL GROEN	TOTAAL GROEN	TOTAAL GROEN	Zo zijn er binnen het programma een aantal belangrijke ontwikkelingen op te merken. Het kenniscentrum heeft uitgebreide stappen gezet, met individuele sessies over Sentinel en Tracco, vijf georganiseerde studieklassen, en een succesvolle Roadshow bij alle waterschappen. Er zijn kortingsafspraken voor de komende vier jaar gemaakt, bevorderd door een verdere samenwerking en informatiedeling via hetzelfde framework. Ondanks de uitbreiding van het kenniscentrum, wordt een overschrijding van het budget genoteerd, waardoor efficiënter werken essentieel wordt voor toekomstige resultaten. Het team Architectuur heeft zich gericht op HRM WILMA Online en een traineeship, terwijl de Wilma softwarecatalogus een transitie ondergaat wegens het end-of-life platform. Verschillende projecten, zoals het Govroam-initiatief, zijn binnen het budget gebleven, met positieve audits en gewijzigde gebruikersovereenkomsten. Ondanks enkele uitdagingen, tonen de rapportages algemene vooruitgang en een goede inzet voor samenwerking en verbetering binnen de waterschapsector.

CONCEPT

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	1	2	3	
Programma 6. Datastromen										
Datastromen Pijler 1	Een informatievoorziening om data van waterschappen centraal ter beschikking te stellen.	1.099.598	967.976	88%	1.099.598	131.622	GROEN	GROEN	GROEN	Het Kadaster heeft in opdracht van het UO Datastromen 7 datasets vernieuwd en de verzameling uitgebreid met 2 nieuwe datasets en via het PDOK gepubliceerd. Daarnaast heeft Stichting Rioned een eigen thema Waterschappen Waterketen voor het PDOK gerealiseerd en de dataset waterketen via het PDOK gepubliceerd. In januari 2023 is de GkW-connector opgeleverd als vervanging van de CDL-connector. Tot en met augustus dit jaar konden de waterschappen zowel via de nieuwe (GkW) connector als ook via de oude CDL-connector hun gegevens aanleveren aan het GkW. Alle waterschappen leveren inmiddels aan via de nieuwe GkW-connector. Door uitval en moeilijk in te vullen vacatures is er budget over gebleven op deze pijler.
Datastromen Pijler 2	Beheer en ontwikkeling van standaarden.	76.812	41.501	54%	76.812	35.311	GROEN	GROEN	GROEN	IMWA en DAMO-logisch zijn qua proces op elkaar afgestemd. Daarmee is ook de samenwerking tussen IHW, Datastromen en de waterschappen georganiseerd. De inhoudelijke verbeteringen zijn inzichtelijk gemaakt voor zowel IMWA als DAMO-logisch. Hierdoor werken we samen aan gestandaardiseerde en geharmoniseerde data.

CONCEPT

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	1	2	3	
Datastromen Pijler 3	Onderhoud van een kernregistratie (Damo-Fysiek).	125.116	154.021	123%	125.116	-28.905	GROEN	GROEN	ROOD	In januari 2023 is versie 2.3 van de fysieke DAMO opgeleverd en uitgebracht. De waterschappen zijn geïnformeerd over de wijzigingen en implementatie van DAMO versie 2.3. Om optimaal gebruik te kunnen maken van de functionaliteit in DAMO 2.3 is ook een release 2.3 van het GkW gerealiseerd. Naar verwachting komt deze medio januari 2024 beschikbaar voor de waterschappen. Nadat DAMO 2.3 in de GkW-keten is doorgevoerd, zal het Gegevensknooppunt Waterschappen alleen nog ondersteuning bieden aan gegevensleveringen die door de waterschappen worden gedaan op basis van DAMO versie 2.2. of versie 2.3. Parallel daaraan is een DAMO versie 2.4 opgeleverd in 2023. Deze release bevat een update van het DAMO datamodel en is opgesteld op basis van wijzigingsvoorstellen die door de DAMO expert-/gebruikersgroepen zijn ingebracht en goedgekeurd. Score rood toegekend, doordat er een overschrijding van het budget is op dit project.

CONCEPT

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	1	2	3	
Datastromen Pijler 4	Doorontwikkeling informatievoorziening data.	413.774	341.593	83%	413.774	72.181	GEEL	GEEL	GEEL	Deze pijler is bestemd voor de (door)ontwikkeling van de informatievoorziening om data van waterschappen centraal ter beschikking te stellen. Voor het primaire programma watersystemen (hWh) zijn 2 opdrachten opgepakt: 1. Een Proof of Concept, gevolgd door een impactanalyse voor het distribueren van weer/meetdata via het GKW naar de waterschappen (project OOMHD). 2. Het aanroepen van de Hydamo Validator vanuit het GkW voor het (in de toekomst) uitvoeren van inhoudelijke controles op hydrologische data. Hierbij zijn tijdens de realisatie van deze opdracht tevens de volgende items meegenomen: a.) Het doorvoeren van additionele wenswijzigingen voor het GkW. b.) De realisatie van een VPN-verbinding tussen het GkW en het Waterschapshuis t.b.v. het continue uitwisselen van gegevens voor rapportagedoeleinden.
Programma 6. Datastromen		1.715.300	1.505.090	88%	1.715.300	210.210	TOTAAL GROEN	TOTAAL GROEN	TOTAAL GROEN	Op totaalniveau van het programma blijven financiële middelen over. Het valt op dat er minder opdrachten van andere programma's zijn dan aanvankelijk verwacht, maar dat er wat meer advieswerk is geleverd aan andere programma's. Tevens hebben we licht meer uitgegeven aan beheer, onderhoud en doorontwikkeling van onze eigen infrastructuur en besteden wij (iets) meer capaciteit aan de voorbereiding van opdrachten die wij in de nabije toekomst verwachten uit de andere programma's. Uiteindelijk zijn er minder financiële middelen nodig in 2023, waardoor er financiering op het totaal over blijft.

CONCEPT

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	1	2	3	
Programma 7. Informatieveiligheid en privacy										
Programmasturing en interne hWh kosten	De algemene kosten voor de aansturing van het programma informatieveiligheid en privacy.	311.053	242.626	78%	311.053	68.427	GROEN	GROEN	GROEN	• Het seminar "Risico's beheersen doe je samen" op 7 december 2023 was weer een mooi succes. Ruim zeventig deelnemers uit de waterschappen en Rijkswaterstaat waren samen om het over risico's te hebben met dit keer het vervolg op de 2 daagse van juni de resultaten van de opgehaalde dreigingsscenarios. Onder leiding van het NSCS (Nationaal Cyber Security Centrum) zijn er 11 dreigingsbeelden voor de waterschapssector beoordeeld op waarschijnlijkheid en de impact hiervan. • De eerste waterschappen zijn aangesloten op de dienst 'Opvang Informatieveiligheid incidenten'. (Hiermee kunnen waterschappen in geval van nood, bijvoorbeeld een hack aanval, direct hulp krijgen van de specialisten). • De oefening Isidoor, waaraan ook een aantal waterschappen, Unie en CERT-WM meededen was zeer geslaagd. Er waren weer veel lessen uit getrokken.. De interne doorbelastingen zijn begroot op dit nummer maar worden geboekt per project. Hierdoor is hier een overschot ontstaan.
Advies en kennis I-veiligheid	De waterschapsector van goede adviezen voorzien op het gebied van informatieveiligheid. Bevorderen kennisdeling op het gebied van informatieveiligheid.	49.189	38.346	78%	49.189	10.843	GROEN	GROEN	GROEN	- Diverse informatieverzoeken zijn behandeld; - Vanuit het programma wordt afvaardiging in het Kenniscentrum geborgd; - Deze activiteit ligt hoofdzakelijk bij de technisch manager. We zijn op zoek via werving naar een opvolger.

CONCEPT

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	1	2	3	
Advies en kennis Privacy	Met de inwerkingtreding van de Europese Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) in mei 2018 is het nog belangrijker geworden dat de waterschappen voldoen aan de privacyregels. Het programma Privacy stimuleert hen tot onderlinge samenwerking en biedt ondersteuning bij de implementatie van kwalitatief privacy management. De belangrijkste activiteiten in het programma zijn de coördinatie van het CPW-overleg (Coördinatoren Privacy Waterschappen), bijbehorende werkgroepen en het organiseren van audits.	70.809	71.468	101%	70.809	-659	GROEN	GROEN	GEEL	Voor privacy stond dit najaar 'het oogsten' centraal. Werkgroepen van het CPW en FGW hebben verschillende producten opgeleverd. Deze resultaten ondersteunen de strategische en tactische pdca die hoort bij volwassenheidniveau vier. Naar verwachting zien we hiervan de eerste resultaten terug in de auditresultaten 2023. Het CPW heeft het format voor de verwerkersovereenkomst aangepast op verwerkingen buiten de EEU. Tot slot hebben de werkgroepen van het FGW/CPW een risicomethodiek opgeleverd. Deze methodiek verankerd de wettelijke verplichtingen t.a.v. privacy, maakt de risico-afweging (laag – midden- hoog) en borgt het kunnen nemen van mitigerende maatregelen.
CERT-WM	CERT-WM staat voor het Computer Emergency Response Team op het terrein van watermanagement. In dit team werken de waterschappen samen met Rijkswaterstaat. Die samenwerking leidt onder andere tot adviezen aan de waterschappen ten aanzien van kwetsbaarheden in de ICT systemen. Daarnaast worden medewerkers van waterschappen, die tijdelijk in dienst zijn bij het CERT, verder opgeleid in cybersecurity. Die kennis brengen zij over aan de waterschappen. Het CERT-WM is een belangrijk onderdeel van het Programma 'Informatieveiligheid en Privacy' dat is ondergebracht bij hWh.	382.827	405.909	106%	382.827	-23.082	GROEN	GROEN	ROOD	In het kader van de NIS2 worden afspraken gemaakt vanuit het Landelijk Dekkend Stelsel(LDS) met het NSCS (Nationaal en Sectoraal CERT), de sectorale CERT's IBD, CERT WM, Surf en Z-CERT welke taken ingevuld dienen te worden van uit een wettelijk kader. Daarnaast is de aanbesteding rond m.b.t. de opvang van cyberincidenten voor de waterschappen. In november hebben we als CERT-WM de landelijke ISIDOOR cybersecurity oefening (3 dagen) begeleid en meegespeeld. Hier zijn diverse leerlessen voor ons, de UNIE en de waterschappen uit naar voren gekomen. Als CERT-WM speelden we eveneens een belangrijke rol in de technische analyse van de injects gedurende deze oefening. Ook deze meerwaarde werd gezien.

CONCEPT

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	1	2	3	
Ontwikkeling kaders	Borgen dat input van de waterschappen wordt meegenomen bij doorontwikkeling BIO. Borgen dat informtieveiligheidsparagraaf in waterschapsarchitectuur actueel is.	27.697	17.297	62%	27.697	10.400	GROEN	GROEN	GROEN	Omdat het Ministerie van IenW ook onlangs gekozen heeft om de CSIR als leidend te nemen voor de gehele watersector zijn we de afgelopen periode met de collega's van het programma Cyberweerbaarheid in gesprek gegaan over de mogelijkheden van de governance van de CSIR op sectorniveau. Uit deze gesprekken is een hoofdonderzoeksvraag met deelvragen uitgekomen die onlangs is uitgezet als opdracht in de markt.
Vooronderzoek	Activiteiten die verkennen en initiërend van aard zijn. Inzichtelijk krijgen war het programma de waterschappen in kan ondersteunen en wat de kosten/baten hierin zijn.	44.063	31.978	73%	44.063	12.085	GEEL	GROEN	GROEN	Vanaf 1 december 2023 worden hier de kosten voor het maken van het Projectplan SOC fase 2 geschreven.
Project Verhogen weerbaarheid PA	Een nieuwe opdracht voor het Programma 'Informatieveiligheid en Privacy' is de sectorbrede versterking van de beveiliging van de procesautomatisering. De Vereniging voor Zuiveringsbeheerders (VvZB) heeft gevraagd in het Programma een vooronderzoek uit te voeren, dat kan leiden tot aanvullende activiteiten.	218.812	160.099	73%	218.812	58.713	GROEN	GROEN	GROEN	In navolging op de oplevering van de handreiking CSIR inbedden binnen RAW en Werkbeschrijvingen (van classificatie asset tot en met aanbesteding) zijn we gestart met uitwerken handreiking voor realisatie, test en beheer/PDCA ; het programma Athena Is begin oktober gestart d.m.v. kick off met alle Europese partners (In Nederland i.s.m. met RWS en Min. IenW). De Uitwerking pilot inzake de Gemeenschappelijke referentiearchitectuur is eind september gepresenteerd aan het landelijke werkgroep PA en wordt meegenomen in de nieuwe dienst Beheer en onderhoud binnen hWh. De inhuur van een specialist voor het uitwerken van de operationele werkwijzes en het opzetten van een leerlijn is niet gelukt. Dit wordt nu via het programma Athena gedaan.

CONCEPT

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	1	2	3	
Project Audits	Aantoonbaar maken weerbaarheid tegen cyber0risico's. Inzichtelijk maken implementatiestatus en verbetermogelijkheden.	223.334	203.968	91%	223.334	19.366	GROEN	GROEN	GROEN	De audits zijn afgerond, de sectorresultaten worden eerdaags verwacht, gevolgd door de sectorrapportage. Op dit moment worden de laatste conceptrapportages opgeleverd, lopen de reviews van de rapporten en de meeste waterschappen hebben voor het eind van het jaar hun definitieve rapport ontvangen. Begin volgend jaar komt het sectorrapport beschikbaar. Dit rapport zal in de diverse gremia worden gepresenteerd en behandeld.
Project Keten	Inzichtelijk maken risico's in de waterketen. Verhogen samenwerking en weerbaarheid in de waterketen.	19.974	12.827	64%	19.974	7.147	GROEN	GROEN	GROEN	Op voorstel van hWh is de uitvoering van de eerste ketenanalyses uitgesteld naar Q1 2024 en is er vanuit het ministerie van I en W een brief gestuurd aan de SD's van de waterschappen om het belang van de ketenanalyse te benadrukken en te verzoeken hiervoor capaciteit beschikbaar te stellen. Dit heeft erin geresulteerd dat de eerste regionale ketenanalyse in Q1 2024 van start kan gaan met medewerking van alle 8 beoogde waterschappen.
Project Risicomanagement	Stimuleren risicomanagement en komen tot uniforme benaderingswijze in de keten.	192.374	152.485	79%	192.374	39.889	GROEN	GROEN	GROEN	Het seminar "Risico's beheersen doe je samen" op 7 december 2023 was weer een mooi succes. Onder leiding van het NSCS (Nationaal Cyber Security Centrum) zijn er 11 dreigingsbeelden voor de waterschapssector beoordeeld op waarschijnlijkheid en de impact hiervan. Wat we zien is dat door de seminars er een vaste groep van waterschappers ontstaat (en steeds groter wordt) die allen ambassadeur van risicomanagement binnen hun waterschap zijn geworden. De Handreiking methodiek UMRM (Unified Manufacturing Resource Model) voor PA is opgeleverd en is eind september gepresenteerd en verspreid aan de landelijke PA werkgroep. In samenwerking met het CPW is een UMRM opgesteld voor Privacy. Deze is afgerond en gepresenteerd aan de betrokkenen. De inhuur van een projectleider en reviewer van documentatie en het opzetten van een leerlijn is niet in 2023 gestart. Hierdoor bleef budget over.

CONCEPT

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	1	2	3	
Oefenen IV&P	• Kennismakelaar zijn wat betreft allerlei initiatieven die er zijn rondom cyberoefeningen; • Het kunnen aanbieden van cyberoefeningen.	23.834	2.461	10%	23.834	21.373	GROEN	GROEN	GROEN	Met de evolutie van het programma richting diensten en het opleveren van steeds meer producten in de afgelopen periode is door het UO gevraagd te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om het opleiden, oefenen en testen te bevorderen. In eerste instantie wilde we hier een apart project van maken, maar uiteindelijk hebben we er voor gekozen om aan elk initiatief wat we als programma ontwikkelen een structureel opleiding/oefen/testprogramma aan te koppelen Dit doen we om samen te leren en op te trekken binnen de waterschappen en waar het kan ook op sectorniveau.
SOC Dienstverlening Security Monitoring en Alarmering	Er wordt een aanbesteding uitgevoerd van de gezamenlijke SOC Dienstverlening Security Monitoring en Alarmering voor Kantoorautomatisering en Procesautomatisering van waterschappen. Waterschappen kunnen hier gefaseerd op aansluiten, zodra zij hun eigen organisatie daarvoor in gereedheid hebben gebracht.	228.000	267.535	117%	228.000	-39.535	GROEN	GEEL	ROOD	In een nauwe samenwerking en afstemming met de Waterschappen is het Integraal Ontwerp, dat de basis vormt voor het Programma van Eisen (PvE), opgesteld. Dit document zal worden getoetst door de Expertgroep, zodat het PvE kwalitatief goed onderbouwd is voordat dit wordt aangeboden ter besluitvorming. Daarnaast werkt het project parallel, om doorlooptijd te besparen, aan de inkoopstrategie en de aanbestedingsdocumentatie. Naar verwachting wordt de volledige aanbestedingsdocumentatie begin januari 2024 aangeboden aan I-Platform en CIW in voorbereiding op besluitvorming door de OGT in maart. De projectvoortgang loopt nog cf. planning en de gunningsbeslissing is nog steeds voorzien in juli 2024. Het verwachtte overschot op het budget in de 2e bestuursrapportage valt lager uit dan voorzien. Er is flink doorgewerkt door het projectteam waardoor er meer uren zijn gemaakt dan in de prognose waren opgenomen. Het projectbudget is in 2023 met ongeveer €31.000 overschreden. Dit tekort wordt opgevangen vanuit het algemene programmabudget IV&P.

CONCEPT

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	1	2	3	
Opvang cyberincidenten IV collectief	- Verkennen en uitwerken of het mogelijk is om te komen tot een raamovereenkomst met een derde partij die kan ondersteunen bij cyberincidentbeheersing; - Bepalen in hoeverre er samenwerkingsmogelijkheden zijn tussen waterschappen - Helder krijgen welke waterschappen willen participeren in een dergelijke overeenkomst (deelnamebereidheid); - Nagaan welke acties nodig zijn om tot een overeenkomst met een derde partij te komen - In beeld krijgen van benodigde kosten en baten o Voor de uitvoering van de aanbesteding o Voor de dienstverlening door een derde partij - Nagaan welke rol hWh, het CERT-WM en waterschappen kunnen/ willen vervullen	56.396	78.214	139%	56.396	-21.818	GROEN	ROOD	ROOD	• Aanbesteding Opvang Informatieveiligheid incidenten (Opvang Cyberincidenten) is gegund en de Raamovereenkomst is in september 2023 ondertekend. • De waterschappen kunnen, nadat ze verklaren deel te nemen aan de Raamovereenkomst, de leverancier inschakelen voor het in kaart brengen of er daadwerkelijk sprake is van een informatieveiligheid incident, voor het bepalen van de omvang en oorzaak, het indammen en uitroeien van de "besmette" onderdelen van de IT-infrastructuur (zowel KA als PA) en het voorkomen of beperken van de gevolgschade en het adequaat overdragen van resultaten. Ook kan digitaal forensisch onderzoek uitgevoerd worden. • 14 waterschappen hebben toegezegd deel te nemen of nemen al deel en 8 waterschappen zitten nu in de onboardingsfase. In 2023 is bijna € 22.000 meer uitgegeven omdat er 50% meer uren nodig waren om de aanbesteding uit te voeren.
Audit WPG	Het LOVH (Landelijk Overleg Vergunning en Handhaving waterschappen) heeft via de UvW het programma IV&P gevraagd om een externe audit voor de wettelijk verplichte toetsing op de Wpg (Wet politie gegevens) te faciliteren voor alle waterschappen.	325.698	324.467	100%	325.698	1.231	GEEL	ROOD	GROEN	Na de succesvolle aanbestedingsprocedure is gestart met de voorbereiding en uitvoering van de audits. De uitvoering loopt geheel volgens planning. De planning van de audits is strak, doch realistisch en ziet erop toe dat alle waterschappen vóór eind 2023 op dezelfde wijze getoetst zijn voor de WPG, zodat ook tijdig een degelijk sectorrapport kan worden opgeleverd op basis waarvan de sector als geheel kan werken aan de volwassenheid binnen het WPG domein. De sectorrapportage zal eind januari 2024 aan de waterschappen worden gepresenteerd.
Programma 7. Informatieveiligheid en privacy		2.174.060	2.009.679	92%	2.174.060	164.381	TOTAAL GROEN	TOTAAL GROEN	TOTAAL GROEN	Programmabreed is er een budgetonderschrijding. Voor de bijzonderheden de toelichting per project en de programmaverantwoording.

CONCEPT

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	1	2	3	
Programma 8. Waterveiligheid										
Ontwikkelbudget voor verkenningen zorgplicht	Voor de continuïteit van de ontwikkeling (verkenningen, business cases, innovatie-pilots, communicatie) heeft het programma een budget van 150k€ per jaar, waarbij het UO gemandateerd is om binnen deze budgettaire ruimte naar eigen inzicht te handelen.	104.198	53.382	51%	104.198	50.816	GROEN	GROEN	GROEN	Budget is beschikbaar en in overleg met het UO bestemd voor een drietal initiatieven: Continue inzicht, Dashboard Zorgplicht en Marktverkenning Vangstregistratie V.4 1 Voor Continu inzicht zijn er met twee waterschappen afspraken over het afkaderen van deze pilot. In een aantal voorgaande gesprekken is geconstateerd dat het beeld dat er bij verschillende waterschappen over dit onderwep leeft uit elkaar loopt. Een eerste stap is via een aantal korte interviews deze beelden vaststellen. Vervolgens wordt met een grotere groep van waterschappen de vervolgacties ingepland. Voor het derde initiatief "Aanpak zorgplicht centraal" is een geldelijke bijdrage voorzien, geen inhoudelijke., Urenbesteding zit ruim binnen budget, de verwachting is dat er in 2024 doorstart gemaakt wordt met dit project.
Dashboard Zorgplicht	Project Dashboard Zorgplicht: De uitvoering in hoofdzaak ziet op: - Het realiseren van een dashboard voor de zorgplicht op de waterkeringen - Het definiëren van eenduidige uitwerking van beoordelingsaspecten - het opzetten van een Community of Practice om kennis en ervaringen te delen	50.000	21.740	43%	50.000	28.260	GROEN	GROEN	GROEN	De pilots voor "Dashboard zorgplicht" en "continu inzicht" zijn gepland. Voor Dashboard zorgplicht gaan we op basis van een 5-tal voorbeelden met een aantal waterschappen een verkenning doen hoe een dergelijk dashboard eruit zou moeten zien. Aandacht wordt besteed aan onderbouwing van de zorgplicht, registratie van deze onderbouwing én standaardisatie over de waterschappen. Dit zonder een keurslijf voor het dashboard voor te schrijven. Naast primaire keringen zal er ook aandacht besteed worden aan de secundaire keringen.

CONCEPT

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	1	2	3	
Vangstregistratie V3	Vangstregistratie is een landelijk systeem voor registratie, planning en beheer van de muskusrattenbestrijding. Bestrijders maken gebruik van een app op hun mobiele telefoon waarmee zij aangeven waar klemmen of kooien zijn geplaatst en welke dieren zijn gevangen. Een landelijk registratiesysteem is belangrijk omdat muskusratten zich niets aantrekken van de grenzen van de waterschappen. Op deze manier is het toch mogelijk van de vangsten een landelijk beeld te krijgen en dat te analyseren. hWh verzorgt het onderhoud, contractmanagement en functioneel beheer van het bestaande systeem en de aanbesteding van de opvolging ervan.	161.902	324.190	200%	161.902	-162.288	ROOD	ROOD	ROOD	Het project V3 is niet goed verlopen. Het resultaat (vooral de mobiele app) wordt door de gebruikers als onvoldoende beschouwd (vooral op performance, maar is ook functioneel te beperkt) en daarnaast is het project buiten het budget gekomen vanwege een slechte verstandhouding met de leverancier. Er is met de leverancier van v3 tot een vaststellingsovereenkomst gekomen. Op dit moment wordt er voor gezorgd dat de app stabiel tot eind 2024 kan draaien. Afspraak met UO en WMB is dat er nu wordt gewerkt aan een stabiele versie. Doorontwikkeling wordt in een ander project uitgevoerd in een nieuwe versie.
Marktverkenning Vangstregistratie V4	Naar aanleiding van het aflopen van de contract-periode wordt een marktverkenning gehouden en een /business case geschreven voor vangstregistratie V4	50.000	22.929	46%	50.000	27.071	-	GROEN	GROEN	Dit project is gestart op 1 september 2023. Financieel valt het ten laste van het ontwikkelbudget WV. De tijddruk is hoog vanwege de wens z.s.m. een beter app te hebben en daarnaast het aflopende contract. Er wordt gewerkt aan de BuCa, hier wordt zoveel mogelijk vaart mee gemaakt, zonder belangrijke stappen over te slaan. Binnen het projectteam wordt nu geschreven aan de Buca. Het is de bedoeling deze in de loop van januari te laten behandelen binnen de relevante gremia: WMB, I-platform, UO, OGT.
Programma 8. Waterveiligheid		366.100	422.241	115%	366.100	-56.141	TOTAAL GROEN	TOTAAL ROOD	TOTAAL ROOD	Het project V3 is niet goed verlopen. Het resultaat (vooral de mobiele app) wordt door de gebruikers als onvoldoende beschouwd. Er is uiteindelijk met de leverancier van v3 tot een vaststellingsovereenkomst gekomen waarin een grote post meerwerk moest worden opgedragen.

CONCEPT

Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
							1	2	3	
Programma 9. Watersysteem										
Ontwikkelbudget watersysteem	Voor de continuïteit van de ontwikkeling (verkenningen, business cases, innovatie-pilots, communicatie) heeft het programma een budget van 150k€ per jaar, waarbij het UO gemandateerd is om binnen deze budgettaire ruimte naar eigen inzicht te handelen.	77.802	138.211	178%	86.060	-52.151	GROEN	ROOD	ROOD	Overall loopt het binnen het ontwikkelbudget goed. De BuCa's van 2023 en uitloop van 2022 worden naar verwachting uitgevoerd met de juiste doorlooptijd en resultaten. Wel is er aandacht nodig voor een meer gerichte sturing op het programma met de waterschapsdoelen en meerwaarde voor de primaire processen van de gehele sector als centraal onderdeel.
Realisatievoorstel Informatie-voorziening Slim Water-management	Hoe kunnen we het oppervlaktewater in Nederland nog slimmer verdelen? Die vraag staat centraal bij Slim Watermanagement. Bij Slim Watermanagement werken waterschappen en Rijkswaterstaat intensief samen aan het verbeteren van het operationeel waterbeheer. Het doel is om wateroverlast en -tekort zo lang mogelijk uit te stellen en zo mogelijk te voorkomen. Deze samenwerking zorgt ervoor dat de mogelijkheden van het gehele watersysteem optimaal worden benut. Waterbeheerders 'sturen' gezamenlijk het water daarheen waar het de minste overlast veroorzaakt of het hardst nodig is. Beheergrenzen vormen geen belemmering.	89.000	177.672	200%	149.000	-28.672	GROEN	ROOD	ROOD	Binnen het UO Watersysteem is de afspraak gemaakt om in Q4 van 2023 te werken aan een goede opdrachtbeschrijving voor Informatievoorziening Slim Watermanagement (IV-SWM). Hiervoor wordt het bestaande budget overschreden en wordt er dus geteerd op reservegeld vanuit andere projecten. Voor 2024 wordt de bestaande DVO verlengd met extra financiële ruimte om de opdrachtbeschrijving af te maken en als opdracht te laten landen in de OGT. Bij afronding van dit stuk en het verstrekken van een vervolgopdracht wordt de bestaande DVO ontbonden.

CONCEPT

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	1	2	3	
BC voortzetting Digitale Watertoets	De Digitale Watertoets is een webapplicatie die op basis van gemeentelijke ruimtelijke ordenings-plannen laat zien wat een gemeente met waterschappen moet regelen. Het gaat dus om planvorming als basis voor het vergunning-, toezicht- en handhavingsproces (VTH). hWh zorgt voor het contractbeheer en het functioneel beheer. Nu de Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) per 1-1-2024 in werking treed worden de functionele aanpassingen onderzocht en voorbereid.	40.000	9.162	23%	40.000	30.838	-	GROEN	GROEN	De aanvraag businesscase is goedgekeurd en door een aantal mensen wordt aan het onderzoek/ businesscase gewerkt. Dit zijn mensen van de Unie van Waterschappen, enkele waterschappen en hWh. De hoofdvraag is hoe de DSO zich verhoudt tot de digitale watertoets. - Huidige overeenkomst verlengen tot 1 april 2025; - Verkennen verlenging met Geodan 2025 e.v.; - Onderzoek met DSO starten: wat willen de gebruikers en wat is de oplossing en is daarvoor draagvlak bij DSO / waterschappen; - Besluit over toekomst DWT/ DSO Q4 2024 (gebruikersgroep / UO, advies iPlatform) - Aansluiten DSO (data + functionaliteit of bijvoorbeeld alleen data) óf - Nieuwe aanbesteding DWT - Nieuwe DVO Q4 2024/ Q1 2025 (huidige DVO loopt tot 1 april 2025) - 2025 bouw DSO óf aanbesteding - 2026 migratie waterschappen; 1 jan 2027 "live"
Waterschade-schatter	De Waterschadeschatter (WSS) is oorspronkelijk ontwikkeld door de STOWA op initiatief van enkele waterschappen. Primair vanuit de gedachte dat er een rationeel afwegingsinstrument ontbrak om investeringen t.b.v. het voldoen aan de normen voor wateroverlast te toetsen aan de baten. De WSS is ontwikkeld door een adviesbureau en wordt door hen gehost. Nu, 10 jaar na de ontwikkeling, is de WSS toe aan een ICT upgrade, alsmede aan een aantal inhoudelijke verbeteringen m.b.t. de wijze waarop de schades worden berekend.	21.183	20.347	96%	21.183	836	GROEN	GEEL	GROEN	De businesscase wordt door de meeste waterschappen ondersteund. De meeste i-Platform leden adviseren postitief. De OGT voorstel zal 10 januari in UO watersysteem behandeld worden (hamerstuk) en vervolgens naar OGT vergadering. Project zal naar verwachting Q1 2024 starten.

CONCEPT

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	1	2	3	
BC B&O NHI-instrumenten	Het NHI voorziet in een tool- en databox waarmee op een snelle, efficiënte en consistente manier hydrologische modellen kunnen worden opgezet op ieder schaalniveau binnen Nederland. In de samenwerkingsovereenkomst hebben de participanten de intentie uitgesproken om na de investeringsperiode gezamenlijk het beheer en onderhoud ter hand te nemen. Deze intentie is onlangs in de stuurgroep Regionale en Landelijk Modelinstrumentaria (RLMI) bekrachtigd. De stuurgroep RLMI vraagt, bij monde van de programmamanager NHI, of hWh het beheer, onderhoud en continuering van het ontwikkelde NHI-instrumentarium, alsmede bescheiden doorontwikkeling, ter hand kan nemen.	134.164	144.802	108%	238.966	94.164	ROOD	ROOD	GROEN	Op 5 oktober aanstaande werd een NHI-dag georganiseerd met een bestuurlijk ingestoken ochtendprogramma waarin aandacht wordt gegeven aan het belang van het NHI-instrumentarium, de afronding van het investeringsprogramma wordt "gevierd" en de nieuwe SOK door de (betalende) partijen wordt ondertekend. De businesscase is geaccordeerd, De DVO is goedgekeurd, De SOK is ondertekend, het project is gestart (PSU). De B&O fase is gestart. De diverse deelnemers dragen met elkaar de kosten. Voor de voorbereiding van het project worden de kosten gedekt door een bijdrage van de Stowa. Dit dekt voor 2023 de gehele kosten. Er is nu een positief financieel resultaat doordat deze bijdrage niet was opgenomen in de begroting waardoort de eigen bijdrage van de waterschappen aan dit project veel lager is.
Informatieservice Bodemvocht	Het te realiseren doel is: “vanaf 2022 kunnen alle waterschappen en ketenpartners, beschikken over de actuele en verwachte bodemvochtsituatie (landsdekkend & inclusief een in dit kader op te bouwen historisch archief) ten behoeve van operationeel waterbeheer, beleid, strategieontwikkeling en onderzoek”. De businesscase zal worden afgestemd met ketenpartners als STOWA, VEWIN, NHI en Rijkswaterstaat.	118.000	53.963	46%	118.000	64.037	GROEN	GROEN	ROOD	Het project ligt nog steeds stil, na het advies van Dirkzwager heeft de privacy officer van hWh nieuwe vragen aan de opsteller van het advies gesteld. Deze vragen dienen zo snel mogelijk te worden beantwoord. Dat vindt i.v.m. de feestdagen in de eerste week van januari plaats. Om de voortgang er in te houden is alvast een projectgroepbijeenkomst gepland.

CONCEPT

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	1	2	3	
Productowner programma Watersysteem	Het productowner-schap gaat in hoofdlijnen over de productontwikkeling, marketing en kwaliteitszorg. De productowner rapporteert op inhoud aan de stakeholders vanuit de waterschappen en op functioneren aan de programmamanager Watersysteem en heeft tegelijkertijd het mandaat om operationele beslissingen te nemen namens de waterschappers.	162.376	103.387	64%	162.376	58.989	GROEN	GROEN	GROEN	Werkzaamheden zijn in volle gang. In veel projecten en businesscase wordt een bijdrage geleverd vanuit de productowner. Het aantal uren is conform begroting maar de kosten liggen lager dan de begroting. mogelijk wordt er in 2024 gekeken naar extra inzet op dit vlak door bijvoorbeeld in te zetten op goede communicatie of zelf community management langs de inhoudelijke lijnen van het waterschap.
HyDAMO-NHI	Het maken van een datamodel voor de ondersteuning en vulling van het Nederlands Hydrologisch Instrumentarium. Voor de realisatie van dit verbeteren is twee jaar uitgetrokken. Het project bestaat uit kortweg vier werkpakketten respectievelijk: I, opstellen HyDAMO-model, zowel logisch als fysiek; II, verbeteren kwaliteit bij de waterschappen; III, realiseren HTB, HyDAMO Toolbox; IV, Bewaken consistentie van de ontwikkeling.	81.620	75.809	93%	81.620	5.811	GEEL	ROOD	ROOD	HyDAMO heeft als doel om hydrologische data gestandaardiseerd te gebruiken, valideren en uit te wisselen. Hierdoor verbeteren hydrologische modelberekeningen die voor de bedrijfsvoering per waterschap van groot belang zijn. Daarnaast is de uitwisseling op landelijk niveau, bijvoorbeeld voor het Landelijk Hydrologisch Model, ook veel eenvoudiger en kwalitatief beter. Het project heeft de tooling hiervoor opgeleverd en het is aan de Waterschappen om deze te gebruiken. De implementatie per waterschap verloopt langzaam. De analyse hiervan is met de waterschappen en het UO besproken. De vz UO heeft z'n collega SD's gevraagd om hier aandacht aan te schenken, omdat anders de BuCa-doelstellingen niet worden gehaald.

CONCEPT

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	1	2	3	
De Digitale Watertoets	De Digitale Watertoets is een webapplicatie die op basis van gemeentelijke ruimtelijke ordenings-plannen laat zien wat een gemeente met waterschappen moet regelen. Het gaat dus om planvorming als basis voor het vergunning-, toezicht- en handhavingsproces (VTH). hWh zorgt voor het contractbeheer en het functioneel beheer. Hoewel de applicatie al enige tijd bestaat worden eerst de ontwikkelingen van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) afgewacht voordat functionele aanpassingen worden voorbereid.	160.100	97.427	61%	160.100	62.673	GROEN	GROEN	GROEN	De huidige overeenkomst wordt verlengd tot 1 april 2025. Verkennen verlenging met Geodan 2025 e.v. waarschijnlijk 2 a 3 optionele jaren. Er is onderzocht of de Single Digital Gateway (SDG) van toepassing is op de tool. Dit is niet het geval. Doordat er geen grote releases of aanpassingen aan de software worden gedaan in verband met de komt van de omgevingswet blijft dit deel van het budget over.
OOMHD (Meteo en Hydro-Data)	Beschikbaarheid van actuele meteorologische en hydrologische informatie is essentieel voor het operationele en tactische waterbeheer. Inzicht in de actuele en verwachte condities is nodig, zeker nu periodes met langdurige droogte en de kans op wateroverlast toenemen en waterschappen scherp aan de wind moeten varen.	449.315	329.204	73%	449.315	120.111	ROOD	ROOD	GROEN	Het project is volledig opgestart. Er wordt hard gewerkt aan 3 sporen: 1) continuïteit huidige voorziening (jncl voldoen aan Informatieveiligheids- en AVG-eisen); contracten zijn afgesloten en noodzakelijke vernieuwingen lopen 2) (totdat de) nieuwe voorziening (er is); Aanbestedingen worden nu volop voorbereid, PvE's zijn gereed 3) verbeteren meteodata; hier wordt ook volop aan gewerkt in nauwe samenhang met de waterschappers, STOWA, KNMI en evt met de markt. Aanpak wordt nu voorgelegd aan UO en voorbereiding realisatie is in gang. Er is meer budget overgehouden dan in de 2e berap voorzien omdat het risicobudget niet ingezet hoefde worden en de functioneel beheerder nog niet is geworven. (resp. € 47.000 en € 73.000)

CONCEPT

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	1	2	3	
Satdata 3.0	SatData 3.0 is de voortzetting van SatData 2.0. Het verzamelen en distribueren van actuele verdampingsgegevens is erdoor verbeterd. Het penvoerderschap van dit project gaat over van Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden naar hWh. Daarnaast zijn acht waterschappen toegetreden tot SatData 3.0. De data worden op dezelfde wijze gedistribueerd als in WIWB. hWh gaat voor dit project de aanbesteding begeleiden en het contract beheren, dat hieruit voortvloeit.	141.945	106.676	75%	141.945	35.269	GROEN	GROEN	GROEN	Het contract met de leverancier is verlengd. Het opstellen van Best Practices is getemporiseerd. Met de Stowa izijn afspraken gemaakt om gezamenlijk op te trekken bij het opstellen van de Best Practices
Perceelwijzer	De drie Brabantse waterschappen, ZLTO en provincie Noord-Brabant hebben een App laten ontwikkelen die de specifieke behoefte van de agrariër eenvoudig invult; de “Perceelwijzer”. Er wordt nu een businesscase opsteld: “Landelijke uitrol App Perceelwijzer”.	84.876	45.946	54%	84.876	38.930	GROEN	GROEN	GROEN	Per 2022 heeft een nieuwe leverancier het B&O en doorontwikkeling van de Perceelwijzer-app opgepakt. Het centraal functioneel beheer is via hwh ingeregeld. De aansluiting van de 11 waterschappen komt echter zeer moeizaam op gang. Er is zoveel mogelijk contact met de contactpersonen van de waterschappen om hen te helpen, maar de meeste waterschappen lijken het organisatorisch niet op te kunnen pakken. Er is een notitie aan het UO voorgelegd. De vz UO heeft zijn collega SD's hiervoor om aandacht gevraagd. Hierop is door alle waterschappen gereageerd. Limburg is inmiddels in maart 2023 aangesloten. Het project werkt binnen het bijgestelde budget. De communicatie en stimulering voor waterschappen loopt.

CONCEPT

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	**Omschrijving**	**Lasten 2023 begroot**	**Lasten 2023-12 werkelijk**	**%**	**Baten 2023-12 werkelijk**	**Saldo 2023-12**	**1**	**2**	**3**	
Programma 9. Watersysteem		1.560.381	1.302.605	83%	1.733.441	430.836	TOTAAL GROEN	TOTAAL ROOD	TOTAAL GROEN	De aanbesteding voor het WIBW 2.0 is in volle gang en er zal in Q1 van 2024 een leverancier in de arm genomen worden waarna de volgende fase van goede waterinformatie vorm kan krijgen. -Voor projectplan Slim Watermanagement wordt er samen met alle partijen verkend wat er voor de waterschappen nodig is om in de samenwerking de goede data op het goede moment op de juiste manier aan te leveren. -Voor het NHI is de samenwerkingsovereenkomst in Q4 van 2023 getekend en wordt de eerste hand gelegd aan de inbeheername van het instrumentarium. -Voor de waterschadeschatter is er de afgelopen tijd met alle waterschappen gesproken over de behoefte van de tool en de impact die het heeft als hWh dit gaat beheren voor de waterschappen. Q1 2024 ligt het plan hiervoor ter besluitvorming in de OGT. -De digitale watertoets wordt als instrument de komende periode in de lucht gehouden en voorstel hiervoor volgt in Q1 naar de OGT

CONCEPT

Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
							1	2	3	
Programma 10. Waterketen										
Ontwikkelbudget waterketen	Voor de continuïteit van de ontwikkeling (verkenningen, business cases, innovatie-pilots, communicatie) heeft het programma een budget van 150k€ per jaar, waarbij het UO gemandateerd is om binnen deze budgettaire ruimte naar eigen inzicht te handelen.	105.831	136.680	129%	105.831	-30.849	ROOD	GROEN	ROOD	Binnen het Ontwikkelbudget zijn de Aanvraag Business Case (ABC) Onderhouds-Informatie. gemaakt. en heeft geresulteerd in een business-case. Vooral op contractmanagement en PMO worden veel meer uren gemaakt dan begroot waren. De Buca RWZI-Online is gestopt omdat er geen voldoende belangstelling voor het project bleek.
O-info	De busunesscase heeft tot doel continue inzicht te geven aan de waterschappen inzake de onderhoudsgegevens van de assets en het technisch functioneren van de assets van elkaar, zodat optimalisatie van het onderhoud van assets wordt bereikt. Het onderzoek wordt uitgevoerd in samenwerking met PWA en de waterschappen. Het Waterschapshuis (hWh) regisseert het opstellen van de businesscase en zal een groot deel van de to-do werkzaamheden coördineren en uitvoeren.	33.400	27.771	83%	33.400	5.629	GEEL	GEEL	GEEL	In september 2022 is gestart met het werken aan de businesscase voor O-info (onderhoudsinformatiesysteem). Er heeft een risicosessie plaatsgevonden en er is gewerkt aan zogeheten "user stories" om de concrete behoefte en priotering vast te stellen. Het is momenteel nog ingewikkeld om een goede businesscase op te stellen. Onderzoek bij enkele waterschappen waar bijvoorbeeld de data is opgeslagen en ontsloten kan worden is een goede volgende stap. Er is inmiddels onderzocht of mensen van het project Deep (data scientisten e.d.) een rol kunnen spelen. Naast een middag meedenken lijkt het er niet op dat zij vooral betrokken moeten blijven (juist ook tijdens de projectfase), maar voor de businesscase zal waarschijnlijk geen inzet meer van de Deep mensen komen. Mogelijk is het inzetten van een trainee een goede oplossing om de businesscase verder te brengen.
RWZI-Online	Door Corona en verscherpte veiligheidsmaatregelen op de RWZI-locaties is het beperkt mogelijk om schoolklassen fysiek rond te leiden. Door een serious game RWZI-Online beschikbaar te stellen via bv Watereducatie.nl - Hét portaal voor onderwijs en water(andere site, Bram komt met link) kan de doelstelling en de doelgroep bereikt worden.	3.024	3.502	116%	3.024	-478	GROEN	GEEL	-	De waterschappen bleken toch geen behoefte te hebben aan deze tool. Het project is afgesloten.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	1	2	3	
Z-info	Z-info is sinds 2012 met succes het landelijk systeem voor alle zuiveringsinformatie. Het ondersteunt de waterschappen bij het beheer van afvalwaterzuiveringsprocessen en zorgt voor een uniforme standaard voor meetgegevens en rapportages. Het systeem kan informatie leveren voor de bedrijfsvoering van een afzonderlijke zuiveringseenheid, maar ook voor een landelijke benchmark en voor rapportages aan het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Ten slotte ontsluit Z-Info data van en naar externe (keten-)partners. hWh verzorgt het centrale beheer en het contractmanagement, en regisseert de doorontwikkeling van de functionaliteit.	1.514.150	1.208.714	80%	1.514.150	305.436	GROEN	GROEN	GROEN	B&O: geen bijzonderheden en voor de Project doorontwikkeling: GIA Power BI ligt ter goedkeuring. GKW ontwerp koppeling is in uitwerking. Opdracht voor 3 GIA"s (trendtool) is gegeven.De opdrachten voor de doorontwikkeling konden niet meer in 2023 worden gerealiseerd. Hierdoor is ook bijna het gehele gereserveerde budgetproject voor het 2e halfjaar ad € 250,000 niet gebruikt. Verder is het risico-budget niet nodig geweest.

CONCEPT

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	1	2	3	
Gezamelijke prognoses AWK	Rioken (Riolerings Kerngetallen) is een functionaliteit om rioleringsgegevens eenmalig en eenduidig te registreren, actueel te houden en toegankelijk te maken voor (keten-)partners. Met Rioken kunnen ook prognoses van bijvoorbeeld debieten in het rioolstelsel worden gemaakt. hWh zorgt voor het beheer van de software. Momenteel wordt een onderzoek gedaan naar een vervolg op de huidige, verouderde module. In de nieuwe module worden hogere eisen gesteld aan de (gestandaardiseerde) gegevensuitwisseling met gemeenten. Hiervoor moet het gegevensmodel verder worden uitgewerkt (zie ook DAMO Afvalwaterketen).	459.242	325.049	71%	459.242	134.193	GROEN	GROEN	GEEL	De verschillende projecten binnen het programma lopen of zijn in de laatste fase om opgestart te worden. Ondanks de afhankelijkheid van veel verschillende collega's bij de waterschappen lukt het om te blijven koersen op afronding eind 2024. Grootste risico is het op tijd kunnen organiseren van het in beheernemen van de ontwikkelde producten gezien de veranderingen binnen het waterschapshuis op dit vlak.
Gem. P&Ids	P&ID's (Proces & Instrumentatie Diagram) spelen een belangrijke rol bij assetmanagement bij de primaire taken; Afvalwaterketen, Watersysteembeheer en bij Waterveiligheid. Het te realiseren doel is: Eind 2020 hebben alle waterschappen de middelen beschikbaar om uniform gebruik te maken van P&ID's. (opstellen, beheren, uitwisselen) In overleg met de betrokken waterschappen (projectgroepleden) is het doel breder geformuleerd dan enkel het implementeren van de huidige toolbox.	147.593	117.865	80%	147.593	29.728	GROEN	GROEN	GROEN	Het project is zo goed als afgerond. Het doel om de toolbox centraal te ontsluiten is nog niet bereikt. Dit zal naar verwachting als restpunt later gerealiseerd worden.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	1	2	3	
SE Tooling	Aanvraag business case System Engineering Tooling. Het doel is om een kwaliteitsverbetering te realiseren door actuele proces- en (standaard)objectgegevens eenduidig beschikbaar te stellen aan alle waterschappen. In de business case wordt onderzocht hoe en of dit is te realiseren door een gezamenlijke inkoop en implementatie van de te gebruiken SE-tooling.	415.939	98.896	24%	415.939	317.043	GROEN	GROEN	GROEN	De templates zijn opgeleverd en in gebruik genomen door een aantal van de betrokken waterschappen. In 2023 zijn de templates ook in versie 6 van de software opgeleverd. Deze worden nu uitgerold over de betrokken waterschappen. In dit traject wordt voorzien dat op termijn alle waterschappen zullen overgaan naar deze nieuwe versie. Hiervoor dient de software in deze nieuwe versie echter nog verder te worden doorontwikkeld. In 2024 ontwikkelen we dit samen met de leverancier door, zodat het einde jaar breder kan worden uitgerold. Er kan nog geen contract met de leverancier worden afgesloten via de software-broker, zodat de waterschappen zelf de kosten aan de leverancier moeten betalen. Hierdoor is er een groot deel van het budget niet uitgegeven.
Inzicht in prestatiegegevens Decentrale Sanitaire Systemen	Inventarisatie behoefte aan een centrale database met gegevens over decentrale sanitaire systemen. Dit zijn lokale “zuiveringen” bij bedrijven of bijvoorbeeld campings. Deze worden niet beheerd door het waterschap maar hebben wel invloed op het eco-systeem. Waterschappen beschikken graag over de gegevens van deze systemen.	1.928	1.535	80%	1.928	393	GEEL	GEEL	GEEL	De DVO is ondertekend eind december 2022. Het project kon nog niet worden gestart omdat de bemensing nog niet kon worden geregeld, De verwachting is dat het project in de loop van 2024 kan starten.
Programma 10. Waterketen		2.681.107	1.920.011	72%	2.681.107	761.096	TOTAAL GROEN	TOTAAL GROEN	TOTAAL GROEN	Dashboard zorgplicht waterkeringen: Binnen het programma is een dashboard opgeleverd waarmee de waterschappen de verplichte rapportage eenduidig en gestandaardiseerd kunnen uitvoeren. In het verlengde hiervan hebben we een community of practice opgezet waarin de doorontwikkeling van het dashboard, waaronder het voldoen aan nieuwe eisen vanuit de UvW, wordt besproken. Samenwerken met STOWA: In de samenwerking met de STOWA is voor een aantal producten en projecten een afspraak gemaakt over de in beheername door hWh.

CONCEPT

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	1	2	3	
Programma 12. SAW@										
B&O SAW@ personele inzet	In het samenwerkingstraject SAW@ (Samenwerking Waterbeheerders) zijn Rijkswaterstaat (RWS) en elf waterschappen een samenwerking aangegaan op ICT-gebied voor één integrale oplossing ter ondersteuning van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Hiermee is invulling gegeven aan het Bestuursakkoord Water. De personele inzet vanuit hWh aan de Gezamenlijke Beheer Organisatie (GBO van SAW@). Dit is in rekening gebracht bij RWS CIV, als beheerder van het gezamenlijke SAW@-beheerbudget.	476.966	402.028	84%	402.028	-0	GROEN	GROEN	GROEN	De uren van het projectteam SAW@ worden hier geregistreerd, inclusief de uren van de Rijswaterstaat-medewerkers. Deze uren worden middels een kwartaalfactuur in rekening gebracht aan RWS. Door langdurige ziekte en vacatures is het aantal gewerkte uren ongeveer 20% lager uitgekomen.
B&O SAW@ bijdrage Waterschappen	Waterschappen en Rijkswaterstaat verlenen als waterbeheerders vergunningen, houden toezicht en handhaven op schoon, voldoende en veilig water. In het programma SAmenwerkende Waterbeheerders, SAW@ genoemd, trekken 11 waterschappen en Rijkswaterstaat samen op met als doel een informatievoorziening te realiseren waarmee waterbeheerders ondersteund worden bij hun werkproces van vergunningverlening, toezicht en handhaving. De samenwerking heeft geleid tot het ontwikkelen, in gebruik nemen en onderhouden van een VTH zaaksysteem	1.208.500	1.069.005	88%	1.208.500	139.495	GROEN	GROEN	GROEN	Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO): Powerbrowser is Omgevingswet-DSO proof gemaakt. De koppeling van het zaaksysteem met DSO is uitgebreid getest, en waar nodig zijn verbeteringen teruggekoppeld aan de leverancier. Er is in het tweede kwartaal een onderzoek gedaan naar de tevredenheid onder alle deelnemers van SAW@. De tevredenheid is op vrijwel alle onderdelen omhoog gegaan. Natuurlijk zijn er verbeterpunten. Deze zijn voorgelegd aan experts die geadviseerd hebben over het belang van de verbeterpunten. Op basis daarvan is door de data eigenaren een prioritering gemaakt. Deze verbeterpunten zijn inmiddels opgepakt. - Archiefwet: selectielijsten zijn gedefinieerd op basis waarvan beslist kan worden welke data uit het zaaksysteem kan worden vernietigd. Daarmee kan voldaan worden aan de eisen in de archiefwet, waarbij je enerzijds verplicht wordt te archiveren en anderzijds verplicht bent data na verloop van tijd te vernietigen.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	1	2	3	
Project SAW@ bijdrage WS	Dit betreft een kassiersfunctie van hWh: De gezamenlijke stuurgroep SAW@ (waterschappen en RWS) heeft middels het jaarplan 2019 het jaarbudget voor de projecten van SAW@ vastgesteld. Het hier genoemde bedrag is de gezamenlijke bijdrage van de deelnemende waterschappen hieraan.	232.950	98.379	42%	232.950	134.571	GROEN	GROEN	GROEN	" SAW @ heeft besloten om te starten met het voorbereiden van de aanbesteding van VTH software. Het contract van de huidige VTH software (zaaksysteem Powerbrowser) loopt tot uiterlijk 1 oktober 2027. Op 6 juli heeft een werkconferentie plaatsgevonden om de vraagstukken die belangrijk zijn tijdens de voorbereiding en de aanbesteding in beeld te brengen. Afgesproken is om het traject om te komen tot aankoop van VTH software projectmatig uit te voeren van de marktverkenning tot en met de aanbesteding inkoop VTH software en begeleiden implementatie. De doorlooptijd van dit traject is ca 3 jaar. Daarnaast zijn door onderbezetting een aantal projecten niet gestart en worden in 2024 opgepakt.
SAW@ hWh-werkzaamheden	Aanvullende project gerelateerd aan SAW@ voor de invulling van de IPM rollen.	46.429	35.128	76%	46.429	11.301	GROEN	GROEN	GROEN	Deze post heeft betrekking op de interne uren binnen HWH voor de begeleiding van het SAW@-project. Tevens is dit de salderingsrekening met nummer 727, omdat de urendoorbelasting naar RWS gebeurt o.b.v. het begrotingstarief. De doorbelastingen voor interne kosten worden niet separaat doorberekend aan RWS maar verrekend met de opbrengsten uit het begrotingstarief dat vaak iets hoger ligt dan de werkelijk uurtarieven. Per saldo was er een klein voordeel op de interne kosten.
Programma 12. SAW@		1.964.845	1.604.540	82%	1.889.907	285.367	TOTAAL GROEN	TOTAAL GROEN	TOTAAL GROEN	Het programma SAW@ spendeert 80% van haar tijd aan het beheer en onderhoud van het zaaksysteem (de informatievoorziening). 20% van het programma beslaat doorontwikkeling. Bij zowel beheer en onderhoud als doorontwikkeling, wordt tijd en aandacht besteedt aan het bevorderen van de samenwerking tussen de deelnemers van SaW@.

CONCEPT

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	1	2	3	
Programma 13. Basisdata										
Landelijk Grond-gebruiksbestand Nederland	Het Landelijk Grondgebruiksbestand Nederland (LGN) is een landsdekkend bestand dat de gebruikers voorziet van actuele en nauwkeurige informatie over het grondgebruik in Nederland. LGN wordt veel gebruikt door overheden en kennisinstellingen, o.a. op het gebied van milieu, water, ruimtelijke ordening, landschap en natuur. Daarnaast is LGN als basisbestand voor de thema's landgebruik en bodembedekking een belangrijke dataset voor de Nederlandse Geo Informatiestructuur.	46.000	42.054	91%	46.000	3.946	GROEN	GEEL	GROEN	Geen inhoudelijke informatie beschikbaar, betreft een project met enkel de kasfunctie namens de waterschappen. Het project is binnen het budget gebleven in 2023.
AHN kaartverkoop	De overgebleven gelden van AHN kaartverkoop zijn van RWS en de waterschappen. De stuurgroep AHN gaat over de bestemming van deze gelden.	0	59.991	na	669.649	609.658	GROEN	GROEN	GROEN	Hier is in december 2023 een betaling voor is gedaan. Deze betaling was vanwege een onderzoeksproject om verschillen tussen twee AHN-versies te kunnen berekenen en de verschillen te analyseren. Voor de rest is er niets gebeurd in dit project.

CONCEPT

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	1	2	3	
Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) 2023-2025	Rijkswaterstaat en waterschappen werken sinds 1997 samen aan een veilig watersysteem voor Nederland. Samen hebben zij vastgesteld dat actuele en betrouwbare hoogte informatie onontbeerlijk is voor een betrouwbaar beheer van het watersysteem en de waterkeringen in Nederland. In een door beide partijen ondertekend convenant is vastgelegd dat zij voor onbepaalde tijd wensen samen te werken op dit thema en zorg te dragen dat kwalitatief betrouwbare hoogte informatie beschikbaar is voor het waterbeheer in Nederland. Op dit moment wordt gewerkt met AHN4. In dit project wordt er vanuit de huidige 6-jaarlijkse actualisatie van het AHN wordt opgeschaald naar een 3-jaarlijkse actualisatie. Het Waterschapshuis verzorgt de programma- en projectsturing voor dit project en fungeert als kassier voor de waterschappen.	1.872.404	1.334.823	71%	2.020.782	685.959	GROEN	GROEN	GROEN	Hoogteverschilrasters, in afrondende fase Jaargang 2023 Perceel 1 West NL, in afrondende fase Special 2023 RT IJssel. Jaargang 2024 Perceel 1 Zuid-Oost NL, in opstartfase Jaargang 2024 Perceel 2 Zuid-West NL, in opstartfase Jaargang 2024 Perceel 3 Hoogdynamische gebieden, in opstartfase. Special Grensmaas 2024, in voorbereiding Jaargang 2023 Perceel 1 West NL: De kwaliteitscontrole wijst uit dat er op sommige plekken nog problemen zijn met de geometrie, puntdichtheid en classificatie. In de rapportage moeten nog duidelijker toelichtingen komen. Special 2023 RT IJssel: De kwaliteitscontrole wijst uit dat de levering waarschijnlijk we geaccepteerd kan worden, maar in de rapportage moeten nog duidelijker toelichtingen komen. Hoogteverschilrasters. Binnenkort kan dit afgerond worden. Er moet nog gekeken worden hoe hierover gecommuniceerd gaat worden en hoe dit in een viewer te bekijken is. Wel is er budget overgebleven. Een deel komt van het potje van vorig jaar dat dit jaar dus is gebruikt waardoor er weer een nieuw potje voor 2024 ontstaat. Ook zijn er nog comptabele boekingen welke nog voor het jaar 2023 betaald moeten worden.

CONCEPT

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	1	2	3	
Beeld Materiaal 5	Dit betreft de samenwerking tot de gezamenlijke inkoop van beeldmateriaal door verschillende overheidsinstellingen. Samenwerkende partners: de Rijksoverheid (i.e.: Ministerie van Infrastructuur en Milieu (incl. Kadaster, Rijkswaterstaat en Prorail), Ministerie van Economische Zaken (incl. CBS), Ministerie van Defensie, Ministerie van Veiligheid en Justitie, de Nationale Politie, de provincies, De Gasunie, Staatsbosbeheer, een aantal gemeenten en de waterschappen. hWh is verantwoordelijk voor inkoop en leveranciersmanagement.	3.766.207	3.372.212	90%	4.738.819	1.366.607	GROEN	GROEN	GROEN	Het jaar 2023 is succesvol afgerond, en nu staat 2024 in de opstartfase. De focus ligt op verschillende fronten, waaronder de uitvoering van het project in Caribisch Nederland (Bonaire, Sint-Eustatius en Saba). Hoge Resolutie: Het afsluiten van jaargang 2023 is voltooid, terwijl voor jaargang 2024 alle vlieg- en paspuntenplannen tijdig zijn ontvangen. Een deel van deze plannen is al door de Quality Control (QC) beoordeeld en geaccepteerd, behalve voor perceel 3 waar nog aanpassingen nodig zijn. Lage Resolutie: Jaargang 2023 is officieel afgesloten, en de voorbereidingen voor jaargang 2024 zijn gestart. Caribisch Nederland: De mobilisatie naar de Antillen heeft plaatsgevonden. De inwinning van gegevens vordert met verschillende statussen per locatie: • Sint Eustatius: Lidar 100%, Luchtfotografie 100% • Saba: Lidar 100%, Luchtfotografie 20% • Bonaire: Lidar 0%, Lichtfotografie 0% Verdere inwinning wordt uitgesteld vanwege ongunstige weersomstandigheden. De eerste leveringen van gegevens van Sint-Eustatius worden eind januari 2024 verwacht. Het beoordelen en aanpassen van de vlieg- en paspuntenplannen voor 2024 is voltooid voor vier van de vijf percelen. Voor perceel 3 zijn er nog aanpassingen nodig na QC-beoordeling. Het project behoudt ook budget van vorig jaar, dat nu wordt gebruikt voor lopende betalingen in 2023.

CONCEPT

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	**Omschrijving**	**Lasten 2023 begroot**	**Lasten 2023-12 werkelijk**	**%**	**Baten 2023-12 werkelijk**	**Saldo 2023-12**	**1**	**2**	**3**	
Programma 13. Basisdata		5.684.611	4.809.080	85%	7.475.250	2.666.170	TOTAAL GROEN	TOTAAL GROEN	TOTAAL GROEN	Het project Landelijk grondgebruik Nederland handelt enkel over de kasfunctie van de waterschappen en is binnen het budget gebleven in 2023. Het verloop van project AHN is overwegend positief, met succesvolle afrondingen en opstartfases. Ondanks enkele kwaliteitscontrolepunten, blijven Hoogteverschilrasters en verschillende jaargangen goed op schema. Het risicobeheer is effectief, en de voltooide inwinning vermindert belangrijke bronnen van zorg. In project Beeldmateriaal 5 is Jaargang 2023 voltooid, Jaargang 2024 gestart, en de uitvoering in Caribisch Nederland verloopt zoals gepland. Hoge resolutie voor Jaargang 2023 is afgerond, terwijl voor Jaargang 2024 vlieg- en paspuntenplannen goed zijn ontvangen. De vooruitgang op de Caribische eilanden is afhankelijk van gunstige weersomstandigheden. Over het algemeen toont het project effectief beheer en positieve voortgang in verschillende fasen.

CONCEPT

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	1	2	3	
Programma 14. Informatiehuis water										
Basistaken IHW	Dit betreft de inzet van 7 fte ten behoeve van de basistaken IHW, welke gefinancierd wordt door de waterschappen.	328.860	431.380	131%	437.072	5.692	GROEN	GROEN	GROEN	Voor het uitvoeren van de basistaken hebben de partners inzet of hun financiële bijdrage conform begroting geleverd. De inzet van IPO (1 fte) wordt niet volledig ingevuld, maar is financieel gecompenseerd. De inzet van de andere partners is geanalyseerd en daarvoor is capaciteit beschikbaar gesteld om het volledige deel van de afspraak te leveren. Deze financiering van de partners draagt bij aan een aantal basistaken van IHW, waaronder ook de aquostandaard.
EF Slim Water-management	In het kader van het Bestuursakkoord Water verzorgt IHW dat de waterbeheerders hun informatie beschikbaar stellen conform de FAIR-principes en kunnen uitwisselen met de Digitale Delta API's; IHW werkt hiervoor projectmatig en stelt een projectplan op om de waterbeheerders (met name de waterschappen) te ondersteunen; deze bijkomende taak wordt vanuit de waterschappen gefinancierd.	100.000	20.124	20%	100.000	79.876	GROEN	GROEN	GROEN	De Quickscan loopt. De inventarisatie heeft bij 3 waterschappen plaats gevonden (HHNK, HHSK en HDSR). Op korte termijn, januari 2024, volgen nog 3 waterschappen (Delfland, Scheldestromen en Wetterskip Fryslan). De verwachting is dat de inventarisatie van de 13 waterschappen voor 1 april 2024 afgerond zal zijn. T.a.v. de overige 8 waterschappen zal er z.s.m. met het inkoop traject gestart worden. In eerste instantie zou de doorlooptijd van het project van september 2023 tot februari 2024 lopen. Echter door vertraging bij het geven van de opdracht is de projectperiode gewijzigd in november 2023 tot april 2024. Dat is ook de reden dat er budget is overgebleven voor 2023.

CONCEPT

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	1	2	3	
EF DD API	IHW beheert de bestaande digitale Delta API's. Hiermee wordt de toepassing van de Aquo-standaard geborgd en vereenvoudigen we de uitwisseling van data conform de FAIR-uitgangspunten, van bronhouderschap met directe uitwisseling zonder (tussen)opslag; IHW bouwt deze API's met en op verzoek van de partners uit om de uitwisseling van data en informatie nog verder te verbeteren; hiervoor maken we een groep met belangrijke gebruikers en leveranciers.	124.200	81.050	65%	134.090	53.040	GROEN	GROEN	GROEN	De DD-API community heeft in juni 2023 een succesvolle communitydag georganiseerd. De gebruikers hebben wensen geuit. Die wensen krijgen vorm in de doorontwikkeling van de DD-API. Er is invulling gegeven aan alle onderzoeksvragen uit de POC DD-API. Voor de doorontwikkeling en het instant houden van de DD-API wordt gewerkt aan beheerplan dat in Q1-20224 gereed moet zijn. Het beheerplan zal in lijn opgezet worden als de huidige Technische- en Expertgroepen van het Aquoteam. Daarnaast is het streven om voor de Waterinfodag 2024 een demo te ontwikkelen om de toepasbaarheid van de DD-API te tonen. Er is minder gedaan in 2023 dan was gepland, waardoor meer budget is overgebleven.
Aquo-standaard	Het beheren van de Aquo-standaard is een basistaak van IHW. De Aquo-standaard maakt het mogelijk om op een uniforme manier gegevens uit te wisselen tussen partijen die betrokken zijn bij het waterbeheer en draagt daarmee bij aan de kwaliteit van het waterbeheer. Dankzij Aquo is het mogelijk om met de data van verschillende waterbeheerders landelijk dekkende informatie te geven over waterbeheer.	650.720	651.538	100%	651.620	82	GEEL	GEEL	GEEL	In 2023 is er tweemaal een update gemaakt van de Aquo-standaard, de personele bezetting van het team in orde gemaakt en de scope van de Aquo-standaard vastgesteld. Verbeteringen aanbrengen aan de Aquo-standaard WiKi is niet geheel afgerond. Dit wordt in 2024 vervolgd.

CONCEPT

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	1	2	3	
Doorontwikkeling Waterkwaliteits-portaal	Het Informatiehuis Water heeft een coördinerende taak bij de informatiestromen waterkwaliteit. Voor de informatiestroom Kaderrichtlijn Water maken we jaarlijks een zogeheten Spoorboekje, waarin de planning van de uit te wisselen gegevens is opgenomen. Ook verzorgen wij de jaarlijkse Landelijke Enquête Waterkwaliteit. Het Informatiehuis Water informeert waterbeheerders wanneer en hoe zij bepaalde gegevens moeten aanleveren. Wij zorgen tevens dat de benodigde systemen daarvoor beschikbaar zijn.	76.983	56.632	74%	58.347	1.715	GROEN	GROEN	GEEL	Dit project is financieel samengevoegd met het project Waterkwaliteit informatiesystemen. Ook de activiteiten voor de Doorontwikkeling kunnen nooit los gezien worden van de het beheerproject Waterkwaliteit informatie systemen. De doorontwikkeling van het Waterkwaliteitsportaal naar versie 3.0 is in april 2023 gestart. De eerste ICT-bouwstenen bij Rijkswaterstaat zijn aangevraagd en ingericht. Versie 2.9 van het Waterkwaliteitsportaal is einde levensduur en daarom is de doorontwikkeling nodig. De doorontwikkeling gaat moeizaam, doordat opdrachten binnen Rijkswaterstaat en de applicatiebeheerder meer doorlooptijd kosten bij dan was gepland, waardoor dit project geen groen scoort.
Coordinatie van de informatiestromen	IHW coordineert de informatiestromen volgens het principe ‘eenmalig inwinnen en meervoudig gebruiken’. Door procesmanagement en ondersteuning van de waterbeheerders verzamelen en bundelen we gegevens, die onder meer leiden tot landelijke beelden voor waterkwaliteit (Kaderrichtlijn Water en Landelijk Enquête Waterkwaliteit) en waterveiligheid (Nationaal Basisbestand Primaire Waterkeringen). De verzamelde en gebundelde informatiesets leveren we vervolgens aan ministeries, koepelorganisaties en overige geïnteresseerden ten behoeve van landelijke analyses en nationale en Europese rapportages.	0	-10.005	na	0	10.005	GROEN	GROEN	GROEN	Landelijke Enquête Waterkwaliteit: Door vrijwel alle waterbeheerders tijdig afgerond. IHW ondersteunde bij het aanleveren van de ongeveer 2.5 miljoen fysisch chemische en 0,5 miljoen biologische gegevens conform de Aquo-standaard. KRW-toestandsbeoordeling: door de meeste waterbeheerders volgens planning uitgevoerd en de oplevering van overige KRW-informatieproducten is afgerond. De bevindingen van de gebruikersondersteuning worden geëvalueerd met de waterbeheerders. De voorbereidingen voor de volgende aanleveringen verlopen volgens planning.

CONCEPT

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	1	2	3	
Waterkwaliteit-infosystemen	IHW beheert de Aquo-kit. Om de informatiestromen beter te kunnen ondersteunen wordt gewerkt aan een nieuwe versie, waarin de Aquo conform de Digitale Delta/waterkwaliteits-API is geïmplementeerd; data kan hiermee beter en generiek beschikbaar worden gesteld. Ook beheert IHW het Waterkwaliteitsportaal (WKP2.9) ter ondersteuning van de informatievoorziening en de rapportages voor de Kaderrichtlijn Water bij de grond- en oppervlaktewaterbeheerders en het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. Voor de waterbeheerders bieden we de servicedesk aan; vragen omtrent het aanleveren van data kunnen aan de servicedesk worden gesteld en worden door het Informatiehuis Water van een reactie voorzien.	440.000	437.683	99%	440.000	2.317	GEEL	GEEL	GEEL	Alle activiteiten voor het beheer - incl. doorontwikkeling - van het Waterkwaliteitsportaal én Aquo-kit zijn gekoppeld aan dit project. Er is een nieuwe versie van de Aquo-kit in productie genomen. Hierin zijn beveiligingsissues opgelost. Aan de doorontwikkeling van Aquo-kit wordt voortdurend gewerkt. Er wordt binnen het applicatiebeheer nog niet voldoende aangestuurd, zodat het Informatiehuis Water hierop moet (bij-)sturen. De doorlooptijd van kleine functionele wijzigingen is nog steeds te groot. Ook de hosting van Aquo-kit en het vernieuwde Waterkwaliteitsportaal bij RWS-CIV gaat moeizaam. Samen met de – afnemende - onzekerheden in de samenstelling van het Informatiebeheerteam zorgt dit ervoor dat het project geen groen scoort De geoservices conform Inspire zijn nog niet in de lucht. Wel is hiervoor budget geregeld vanaf 2024. Aan PDOK is eind 2024 een offerteaanvraag verstuurd, zodat begin 2024 de geoservices via PDOK beschikbaar komen.

CONCEPT

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	1	2	3	
Droogteportaal	Het beheer van het Droogteportaal (www.droogteportaal.nl). Het beheer van dit portaal is per 2022 door het Informatiehuis Water overgenomen van de projectorganisatie van de provincie Noord-Brabant die het onderzoeksproject 'evaluatie droogte hoge zandgronden' heeft uitgevoerd; we doen in 2023 voorstellen voor verbetering en afstemming met andere portalen en monitoring op het gebied van droogte; de provincies en de waterschappen financieren deze bijkomende taak.	60.030	48.102	80%	58.871	10.769	GROEN	GROEN	GROEN	De opdracht aan de uitbestedingspartij is verleend voor het beheer van het droogteportaal in 2023 en is conform planning verlopen.
Externe productkosten	Alle taken van IHW die in het jaarplan van IHW zijn opgenomen onder de noemer: basistaken en doorontwikkeling/vernieuwing IHW. Deze taken worden bekostigd uit de financiële bijdrage die de samenwerkingspartners aan IHW leveren.	34.024	39.765	117%	45.101	5.336	GROEN	GROEN	GROEN	De partners leveren een financiële bijdrage voor de inzet van externe diensten. Deze is binnen budget afgesloten.
Facilitering IHW door hWh	Dit betreft de bijdrage van IHW aan de faciliteringkosten hWh. Dit wordt gefinancierd door de waterschappen.	329.318	307.803	93%	329.318	21.515	GROEN	GROEN	GROEN	De partners leveren een financiële bijdrage voor de faciliteringskosten van hWh. Dit is binnen budget gedaan.
B&O Waterveiligheids-portaal	We beheren het Waterveiligheidsportaal (WVP) om de (inter)nationale informatiebehoeften over primaire waterkeringen voor langere tijd te waarborgen voor de waterschappen en Rijkswaterstaat.	206.612	231.683	112%	250.656	18.973	GROEN	GROEN	GROEN	2023 (en 2024) heeft in het teken gestaan van technische en functionele actualisatie van het WVP en een herijking van de samenwerking met het HWBP. Het project ligt op schema. De aangepaste en technisch geactualiseerde Waterveiligheidsportaal gaat conform verwachting gereleaset worden eind Q1, begin Q2 van 2024.

CONCEPT

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	**Omschrijving**	**Lasten 2023 begroot**	**Lasten 2023-12 werkelijk**	**%**	**Baten 2023-12 werkelijk**	**Saldo 2023-12**	**1**	**2**	**3**	
Programma 14. Informatiehuis water		2.350.747	2.295.755	98%	2.505.075	209.320	TOTAAL GROEN	TOTAAL GROEN	TOTAAL GROEN	IHW heeft naast de financiële bijdrage van de partners ook budget beschikbaar gekregen voor o.a. doorontwikkeling van het waterkwaliteitsportaal (extra bijdrage partners) en het waterveiligheidsportaal (bijdrage HWBP). Samen met RWS werkt zij aan het technisch applicatiebeheer (extern budget). Binnen budget zijn de projecten uitgevoerd. Het budget dat niet is besteed in 2023 wordt besproken en daarvan wordt besloten of dit aan de projecten/producten voor 2024 kan worden besteed. Inhoudelijk wordt er naast de reguliere activiteiten voor de aquo-standaard, de waterinformatie systemen en de coördinatie informatiestromen gewerkt aan de het beheer en onderhoud van het droogteportaal en de DD API Standaard.

CONCEPT

Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
							1	2	3	
Programma 15. Kassiersfunctie										
Initiatiefbudget OGT	Door een jaarlijks bedrag op te nemen als initiatiefbudget in de begroting van hWh, wordt financiële ruimte gecreëerd om nieuwe projecten op te starten. Wanneer een concreet nieuw project wordt opgestart binnen een ander programma, kan het initiatiefbudget dienen als financiering daarvan. Het initiatiefbudget wordt uitsluitend gebruikt ter financiering van verhogingen in de begroting binnen andere programma's.	0	0	na	0	0	GROEN	GROEN	GROEN	Het initiatiefbudget wordt gebruikt als financiering voor nieuwe collectieve initiatieven. In de eerste vier maanden van 2023 zijn drie collectieve projecten toegevoegd aan de begroting, waarvoor het initiatiefbudget is ingezet. Dit zijn de aanbesteding SOC (€ 368.000), Landelijk Grondgebruiksbestand Nederland (€ 46.000) en Landelijke Voorziening Overstromingsinformatie (€ 116.000), NHI Beheer en Ondershoud (€ 120.000) en Kenniscentrum (€ 350.000).
Landelijke Voorziening Overstromings-informatie	Landelijke programmaorganisatie die zich niet alleen richt op het spoor techniek, maar ook op het spoor van kennisbundeling, gemeenschappelijke taal en standaarden en een gemeenschappelijk kader en ambities met als uiteindelijk doel een landelijke voorziening overstromingsinformatie (LVO).	116.000	0	0%	116.000	116.000	GROEN	GEEL	GEEL	Het gehele budget voor het project is overgebleven. Voor het project landelijke voorziening overstromingsinformatie is dit jaar niks gebeurd. Dit project wordt afgesloten in 2024.
DROP	De Gemeenschappelijke Voorziening Officiële Publicaties (GVOP) bepaalt dat de waterschappen alle officiële publicaties, inclusief versiebeheer, digitaal moeten publiceren. Het Kennis- en exploitatiecentrum Officiële Overheids Publicaties (KOOP) levert daarvoor de voorziening. hWh verzorgt voor deze voorziening het functionele beheer en het contractmanagement. Samen met de Unie van Waterschappen neemt hWh deel aan het gebruikersoverleg.	332.183	338.014	102%	332.183	-5.831	GROEN	ROOD	ROOD	Het budget voor het project DROP (GVOP) is net overschreden. Dit zit hem niet in de capaciteit maar in de inkooporders die iets hoger zijn uitgevallen dan de verwachting. Voor de rest zijn er geen bijzonderheden in dit project.

CONCEPT

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	1	2	3	
NDFF	De Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) bevat gegevens over de verspreiding van planten- en diersoorten in Nederland. De database wordt beheerd door de provincies, maar ook andere organisaties, zoals de waterschappen, kunnen erover beschikken en eigen waarnemingen uploaden. Dankzij die informatie van verschillende partijen is het mogelijk de ecologische doelstellingen in het kader van de Kaderrichtlijn Water te halen. hWh beheert namens de waterschappen het contract dat toegang geeft tot de NDFF.	330.180	320.619	97%	330.180	9.562	GROEN	ROOD	GROEN	Bij12 gaat de governance structuur wijzigen en heeft gevraagd of de waterschappen alsnog toe willen treden tot het bestuur. Gesprekken hierover zijn gezamenlijk met de Unie van Waterschappen opgestart. Over 1,5 tot 2 jaar moet er een nieuwe overeenkomst komen onder de nieuwe governance en worden aangesloten op DSO. Wat een hele mooie landing zou zijn is via het UO watersysteem, zodat daar ook meer ecologen aan boord komen. Het project is binnen de perken van het budget gebleven in 2023.

CONCEPT

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	1	2	3	
Continuïteit TMX 2023-2025	Team TMX onderhoudt modulaire hard en software oplossingen voor beheer en monitoring op afstand van onder anderen gemalen. Het product TMX wordt gebruikt door 9 waterschappen. Door de software en telemetrische oplossingen van TMX wordt (lokale) meetdata verzameld, getransporteerd, verwerkt en leesbaar aangeleverd.	1.070.761	819.805	77%	1.070.761	250.956	GROEN	GROEN	GROEN	Het jaar 2023 is voor met name de medewerkers van team TMX een roerig jaar geweest. Het jaar is gestart met de migratie van de servers van TMX naar de cloud en vervolgens de verhuizing van het team naar het kantoor van waterschap Brabantse Delta. - Twee medewerkers zijn langdurig uitgevallen, waardoor meer werk terecht is gekomen op de schouders van de overige 6 medewerkers. Beide medewerkers zijn inmiddels gestart met een re-integratie traject. - Naast de werkzaamheden voor de basale instandhouding is er door de teamleden eveneens gewerkt aan de Business Case voor het vervolg van TMX en de Europese Aanbesteding van de Hardware. Hierin zijn zij bijgestaan door collega's van hWh en WBL. Ook zijn de waterschappen hier nauw bij betrokken geweest. - Ondanks alles is er veel werk verzet en zijn we geslaagd in het continueren van TMX en daarbij de waterschappen te ondersteunen in het primaire proces. Er hebben zich geen grote verstoringen voorgedaan en de verstoringen die er waren zijn opgelost. - Met de klankbordgroep is regelmatig overleg geweest over openstaande zaken en prioritering daarvan. Deze werkwijze wordt ook in 2024 gecontinueerd. - Een van de doelen was het afbouwen van het team zodra de onboarding afgerond was. Dit doel is maar zeer beperkt gehaald gezien de druk die er al op de schouders van het team heeft gerust. Of dit voor 2024 wel behaald zal worden is nog de vraag. Een deel van het team wordt betrokken bij de volgende Europese Aanbesteding.

CONCEPT

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	1	2	3	
Business case TMX	Per 01 januari 2023 is een DVO afgesloten voor de periode 01-01-2023 tot en met 31-12-2025 om de continuïteit van TMX te borgen. Gezien de verschillende ambities van de deelnemende waterschappen is uitgegaan van het minimale wat nodig is om de continuïteit te garanderen. Deze drie jaar geven hWh de ruimte om samen met waterschappen een toekomstvisie uit te werken die noodzakelijk is om de continuïteit en veiligheid processen van de waterschappen ook daarna te kunnen waarborgen.	48.730	48.730	100%	48.730	0	0	GROEN	GROEN	Business case is afgerond en wordt ter besluitvorming voorgelegd aan de leden van het UO. Er is veel effort gestoken in marktonderzoek en gesprekken met diverse waterschappen. Betrokkenen bij de buca zijn: - Klankbordgroep TMX - Architect hWh - Technisch management - Teamleden TMX Door uitval van teamleden is vertraging ontstaan in de uitvoering. Inmiddels is additionele capaciteit aangetrokken
Aanbesteding Hardware TMX	In de afgelopen periode is op verzoek van een aantal waterschappen een inventarisatie uitgevoerd naar de actuele staat van de bij de waterschappen in gebruik zijnde TMX hardware. Daaruit is gebleken dat bij een deel van de waterschappen een behoefte bestaat aan leveringen van nieuwe TMX hardware. Het op orde hebben van de productie en (door)levering van TMX hardware is voor deze waterschappen een voorwaarde voor het realiseren van lopende projecten en vervanging van bestaande apparatuur met verouderde communicatietechniek en daarmee de continuïteit voor deze waterschappen.	97.441	97.441	100%	97.441	0	0	GROEN	ROOD	Door uitval van teamleden is vertraging ontstaan in de aanbesteding. Er is gekozen voor een niet openbare Europese aanbesteding. Ook wordt de productie van de hardware niet door het team uitgevoerd, maar door de opdrachtnemer. Het team TMX draagt de kennis over aan opdrachtnemer. Afname van de hardware gebeurt door de waterschappen rechtstreeks. Middels een raamovereenkomst behoudt hWh de regie over de uitleveringen. Bij de aanbesteding zijn eveneens leden van de klankbordgroep TMX berokken. Deze loopt nog. Helaas is er een klacht binnengekomen welke momenteel gegrond is verklaard. De gunningsfase wordt opnieuw uitgevoerd wat ca 6 – 8 weken vertraging betekent.

CONCEPT

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2023 begroot	Lasten 2023-12 werkelijk	%	Baten 2023-12 werkelijk	Saldo 2023-12	1	2	3	
Programma 15. Kassiersfunctie		1.995.295	1.624.608	81%	1.995.295	370.687	TOTAAL GROEN	TOTAAL GROEN	TOTAAL GROEN	In 2023 benutte het initiatiefbudget het volledige bedrag van €1.000.000 effectief voor nieuwe collectieve projecten, zoals aanbesteding SOC, Kenniscentrum, Landelijk Grondgebruiksbestand Nederland en NHI Beheer en Onderhoud. Project Landelijk Voorziening Overstromingsgevaar bleef ongebruikt door de zoektocht naar een nieuwe projectleider. Ondanks een lichte overschrijding van het budget door hogere inkooporders, verloopt Project DROP zonder bijzondere problemen. Bij12 initieert governance-wijzigingen, met gesprekken gestart door gezamenlijke inspanningen met de Unie van Waterschappen. Het project blijft binnen het budget en streeft naar een nieuwe overeenkomst en integratie met DSO over 1,5 tot 2 jaar. Voor Continuïteit TMX was 2023 uitdagend voor team TMX met servermigratie en teamverhuizing. Ondanks uitval van twee leden zetten ze zich in voor de Business Case en Europese Aanbesteding van de Hardware. De klankbordgroep TMX blijft betrokken. Business case TMX is afgerond en wacht op besluitvorming. Project Aanbesteding hardware TMX ondervond vertraging in de aanbesteding door teamuitval. Een niet-openbare Europese aanbesteding is gekozen, waarbij hardware productie door de opdrachtnemer wordt uitgevoerd. Een gegrond verklaarde klacht leidt tot een herhaling van de gunningsfase, met 6-8 weken vertraging.

CONCEPT

Aan het Bestuur van Waterschap De Dommel

Tilburg, 26 februari 2024

Betreft: wateroverlast agrarische ondernemers in Goirle.

Geacht bestuur,

Afgelopen periode is wederom gekenmerkt door veel regenval. Dit heeft geleid tot overstromingen op 6 januari in o.a. het gebied ten zuidoosten van Goirle vanaf de Turnhoutsebaan tot aan de rijksweg A58/A65. Onze leden ondervinden veel overlast en schade. Op dit moment wordt er door u zichtbaar gewerkt om het overtollige water af te voeren. De aankomende weken wordt echter wederom neerslag verwacht hetgeen ons zorgen baart.

Met regelmaat vindt er een dialoog plaats op met name uitvoerend niveau, desondanks ervaren we dat mede ook door klimaatverandering de frequentie van overlast toeneemt. We willen hierbij ook verwijzen naar eerdere correspondentie in 2014, in 2016 en 2021. Dit roept bij ons vragen op hoe hier in de toekomst mee om te gaan, en welke beleidslijn het waterschap hierbij voor ogen heeft.

Veel ondernemers in het gebied leveren inspanningen om droogte te voorkomen enerzijds en anderzijds water te bergen om wateroverlast stroom afwaarts te voorkomen. Daarbij wensen/verwachten zij wel een optimale waterbeheersing, waarbij overlast en/of schade zoveel als mogelijk beperkt wordt. Zij beseffen dat met de huidige weersextremen dit mogelijk meer dan voorheen uitgekiend balanceren is. Op dit moment ervaren we als bestuur dat veel ondernemers twijfelen aan de verdeling van de waterberging, waarbij de indruk bestaat dat er onvoldoende inspanningen worden verricht om overlast en schade te voorkomen onder de noemer ‘overmacht’.

Wij willen graag u de volgende vragen voorleggen:

- Is/wordt er bewust gestuurd op waterberging in het betreffende gebied?
- Wanneer is sprake van ‘overmacht’ en wat is ‘nalatigheid’?
- Hoe is de communicatie rondom (dreigende) overlast wederzijds te verbeteren?
- Wat wordt er gedaan aan een zorgvuldiger en accurater waterbeheer?
- Wat kunnen ondernemers bijdragen in de oplossing?
- Kan het waterschap niet anticiperen op weerbericht? Wij boeren doen dat ook.
- Kan de onderdoorgang onder het kanaal vergroot worden ?

Graag willen we in overleg komen tot een verdere invulling van afspraken.

Hoogachtend,

Bestuur ZLTO afdeling Hart van Brabant
C.A.J.M. de Rooij (voorzitter)
R.A.M. Heijs (secretaris)

hetWaterschapshuis

Algemeen besturen van de waterschappen
cc ambtelijk contactpersonen het Waterschapshuis

Behandeld door

Aantal pagina's
2

Datum
21 december 2023

Onderwerp
Zienswijzeprocedure Ontwerpbegroting 2025 hWh

Ons kenmerk
Z1809/H012888

Geachte leden van het algemeen bestuur,

Met deze brief bieden wij u de ontwerp begroting 2025 van het Waterschapshuis (hWh) aan ten behoeve van zienswijzeprocedure. Toegevoegd is tevens de geactualiseerde begroting 2024 hWh ter informatie. Met deze documenten wordt inzichtelijk gemaakt op welke wijze hWh de voor 2024 en 2025 gestelde doelen wil realiseren en welke financiële middelen hiermee zijn gemoeid.

Ontwerp begroting 2025 t.b.v. zienswijze

De ontwerp begroting 2025 wordt met u gedeeld ten behoeve van de wettelijke zienswijzeprocedure. Het bijbehorende voorstel voor het Algemeen bestuur hWh is ter informatie bijgevoegd.

Geactualiseerde begroting 2024 ter informatie

De geactualiseerde begroting 2024 hWh bieden wij u aan ter informatie. De begroting van instandhouding in 2024 blijft stabiel ten opzichte van de totale begroting, zodat de programma's en projecten op een kwalitatief goede manier ondersteund kunnen blijven worden en de werkdruk in de organisatie niet te hoog wordt. De bijdrage van de waterschappen aan de instandhouding blijft gelijk ten opzichte van de primaire begroting 2024, waardoor een zienswijzeprocedure niet noodzakelijk is. Het bijbehorende voorstel voor het Algemeen bestuur hWh is ter informatie bijgevoegd.

Procedure
Financieel-technische vragen kunnen ambtelijk worden gesteld tot 1 maart 2024. De vragen kunnen worden gemaild naar fc@hetwaterschapshuis.nl. Voor ambtelijk contactpersonen wordt op 18 januari 2024, 11.00 uur een (digitale) informatiebijeenkomst georganiseerd waarin de uitgangspunten en begroting worden toegelicht. De uitnodiging hiervoor wordt separaat gemaild.

De kracht van samen

Conform de wettelijke zienswijzeprocedure en de planning van het Algemeen bestuur vragen wij u om uiterlijk 15 maart 2024 uw zienswijze in te dienen. Dit kan via mail aan bestuur@hetwaterschapshuis.nl.

Op basis van de ingebrachte zienswijzen wordt een reactienota geschreven die uiterlijk 4 april 2024 wordt aangeboden aan het Algemeen bestuur hWh ten behoeve van de vergadering op 25 april 2024.

Ter inzage leggen
Wellicht ten overvloede wijzen wij u erop dat de ontwerp begroting 2025 door de aan hWh deelnemende waterschappen voor een ieder ter inzage moet worden gelegd en tegen betaling van kosten algemeen verkrijgbaar moet worden gesteld.

Ik vertrouw erop u met deze brief voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
namens het Dagelijks bestuur van het Waterschapshuis,

ValidSigned door Gerard Smits
op 19-12-2023

drs. G.J.A. Smits,
secretaris-directeur

Vergaderstuk Algemeen bestuur

Opsteller Concerncontroller	Aantal pagina's 8
Behandelend gremium Algemeen bestuur	Datum voorgelegd 25 april 2024
Agendapunt, Onderwerp Voorstel ontwerpbegroting 2025	Agendering Ter vaststelling
	Kenmerk V0700/H012854

1 Samenvatting voorstel

We zien een daling van de begroting met bijna 5 miljoen euro ten opzichte van de geactualiseerde begroting 2025. Het grootste gedeelte hiervan wordt verklaard doordat de einddatum van dienstverleningsovereenkomsten (DVO's) van verschillende projecten wordt bereikt, Verlenging van de DVO's heeft nog niet plaatsgevonden, zodat de betreffende activiteiten niet in de begroting kunnen worden verwerkt. Ondanks dat de begroting 2025 nu daalt, verwachten we na verlenging van de aflopende DVO's, dat de omvang van het werk in 2025 minimaal gelijk is aan 2024. Daarnaast zien we nieuwe initiatieven in de pijplijn (zie deel 4 van de begroting), waardoor we verwachten dat ook in 2025 de groei van de afgelopen jaren zich voortzet. In de begroting 2025 is daarom rekening gehouden met een groei van de instandhouding, zodat de programma's en projecten op een kwalitatief goede manier ondersteund kunnen blijven worden en de werkdruk in de organisatie niet te hoog wordt. Een meer gedetailleerde financiële analyse van de begroting is opgenomen in hoofdstuk 4.

Vanuit de samenwerkingsopgave en de signalen vanuit de waterschappen is er een wens voor de herinrichting van hWh. Omdat ook gewerkt wordt aan een Vaarkaart en een Strategienota was de intentie om dit alles samen te brengen in een nieuw bedrijfsplan. De Vaarkaart en Strategienota zijn op het moment van opstellen van deze begroting nog in ontwikkeling. Het Algemeen Bestuur heeft in de vergadering van 1 december 2022 verzocht om bepaalde wijzigingen, zoals de inrichting van Diensten en Beheer, hierop niet te laten wachten. De OGT wenst langjarige afspraken te maken over diensten (o.a. centraal beschikbaar stellen van kennis) en beheer. Hiermee stelt ze hWh in staat om diensten en beheer nog beter te organiseren met meer oog op inhoudelijke kennis ontwikkeling en behoud. Het begrotingsprogramma Diensten en Beheer met de daarbij behorende activiteiten is reeds opgenomen in de geactualiseerde begroting 2024 en begroting 2025.

In combinatie met de toenemende urgentie voortkomende uit de groei van hWh van de afgelopen jaren om de hoofdstructuur te wijzigen, heeft het management van hWh besloten om de herinrichting van hWh in 2 fasen op te splitsen.

Fase 1 (2024) is een herinrichting van de interne organisatie. Daarmee beogen we verbetering van de kwaliteit van de organisatie (eigenaarsverantwoordelijkheid) en daarmee een verbeterslag om tot betere resultaten te komen. Fase 1 is in 2023 door hWh uitgewerkt en verwerkt in de geactualiseerde begroting 2024 en begroting 2025. hWh ziet een blijvende groeiende stroom van (innovatieve) projecten, waarmee de programma's zich vullen. Jaarlijks zal het juiste evenwicht tussen groei en prioriteren moeten worden gevonden; begrensd door wat hWh (beschikbare mensen) en de waterschappen (maatschappelijke en economische ontwikkelingen) aankunnen. Kwaliteit van de dienstverlening en projecten blijft voorop staan. Door de toename van uitvoeringsverzoeken van de waterschappen en de wens om diensten en beheer in te richten, moeten er met name op het gebied van capaciteit weloverwogen keuzes gemaakt worden. hWh gaat nadrukkelijker werken vanuit het principe hWh 'de juiste persoon op de juiste plek', met daarbij de best passende contractvorm.

Fase 2 (2025) betreft een herinrichting van de programmastructuur om de uitvoering van de Strategienota tot een succes te maken. Fase 2 zal in de loop van 2024 worden uitgewerkt en zal de goedkeuring van zowel de OGT als van het bestuur vragen. De geactualiseerde begroting 2025 zal (in het najaar van 2024) volgens de nieuwe opzet worden opgesteld.

2 Inleiding

Voor u ligt de begroting 2025 van Het Waterschapshuis (hierna: hWh). Deze begroting maakt inzichtelijk op welke wijze hWh de in 2025 door de waterschappen gestelde doelen wil realiseren en welke financiële middelen de waterschappen hiervoor beschikbaar stellen. De begroting is, conform het huidige standpunt van de belastingdienst, opgesteld in bedragen exclusief BTW. De totale kosten worden door hWh verhoogd met BTW in rekening gebracht bij de deelnemers.

De aanpassingen in de begroting 2025 zijn voornamelijk toe te wijzen aan:

- De nieuwe afgesloten en verlengde DVO's;
- Aanpassingen binnen lopende projecten, waaronder ook indexatie.

3 Structuur en de systematiek van de begroting

De hoofdindeling van de geactualiseerde begroting 2025 is gelijk aan de primaire begroting 2025:

- Deel 1: Instandhouding
- Deel 2: Projecten waterschappen
- Deel 3: Projecten derden
- Deel 4: Verwachte begrotingswijzigingen in 2025

Voor meer informatie wordt verwezen naar de leeswijzer in hoofdstuk 2 van de geactualiseerde begroting.

CONCEPT

Per programma wordt beschreven wat we willen bereiken en wat we daarvoor gaan doen. Dit is identiek aan de teksten uit de geactualiseerde begroting 2024.

3.1 Uurtarieven en opslagen

De uurtarieven voor medewerkers in loondienst, inleen (vanuit waterschappen) en inhuur worden begroot op basis van de meest recent beschikbare tarieven voor de Rijksoverheid (Handleiding overheidstarieven 2023, ministerie van Financiën). Hier is per salarisschaal een uurtarief bepaald. Op basis van deze uitgangspunten wordt het passende uurtarief uit de Handleiding overheidstarieven verwerkt in de begroting.
De interne doorbelasting van de gerealiseerde uren aan kostenplaatsen, projecten en programma's vindt plaats op basis van de integrale kostprijs. Voor de medewerkers die in dienst zijn bij hWh zijn dit de loonkosten plus een opslag voor overheadkosten, conform de systematiek van de Handleiding Overheidstarieven 2023. Voor inleen en inhuur betreft het de vergoeding die het betreffende waterschap of de leverancier aan hWh in rekening heeft gebracht.

De vergoeding van hWh aan waterschappen die medewerkers leveren, is eveneens gebaseerd op het uurtarief van de betreffende salarisschaal van de ingeleende medewerker, zoals bepaald in de Handleiding overheidstarieven. Voor waterschappen is het mogelijk een vergoeding te vragen voor de uitgeleende medewerker, welke is gebaseerd op het externe tarief passend bij de schaal van de betreffende medewerker. In het kader van de wetgeving rondom vennootschapsbelasting kan dit in sommige gevallen echter leiden tot een hogere administratieve last voor een waterschap, wat niet opweegt tegen de hogere vergoeding voor de uitgeleende medewerker. Omdat de fiscale situatie per waterschap verschillend is, wordt de mogelijkheid geboden voor individuele waterschappen te opteren voor een vergoeding gebaseerd op de lagere integrale kostprijs (loonkosten plus een opslag voor overheadkosten) van de betreffende medewerker, in plaats een vergoeding op basis van de tarieven opgesteld voor de Rijksoverheid. Deze afweging zal het betreffende waterschap zelf moeten maken.

De uurtarieven voor 2025 zijn zoals genoemd gebaseerd op de Handleiding Overheidstarieven 2023 van het Ministerie van Financiën en worden geïndexeerd op basis van de meest recent beschikbare informatie:

1. 5,6% verwachte stijging van het CAO-loon in 2024, gebaseerd op de raming van het Centraal Plan Bureau. (Dit komt ongeveer overeen met onderhandelingsresultaat CAO 2024).
2. 4,1% verwachte stijging van CAO-loon in 2025.

De indexatiepercentages zijn gebaseerd op recente ramingen van het Centraal Plan Bureau. De werkelijke prijsontwikkeling kan hier van afwijken.

De norm voor de productiviteitsuren blijft 1.400 uur (in lijn met Handleiding Overheidstarieven 2023, Ministerie van Financiën). De systematiek met het gebruik van kostenplaatsen en kostendragers blijft in stand.

CONCEPT

3.2 Indexering voor materiële kosten

Er is een generieke inflatiecorrectie van 2,4% doorgevoerd voor de materiële overheadkosten, tenzij de indexering door leveranciers al contractueel is vastgelegd.

Het indexatiepercentage is gebaseerd op de raming van het Centraal Plan Bureau bij het tot stand komen van de kaderbrief 2025. De werkelijke prijsontwikkeling kan hier van afwijken. Binnen de budgettaire kaders van deze begroting zal dan bijgestuurd worden.

3.3 Capaciteitsraming

Een belangrijke basis voor de hWh begroting zijn de personeelslasten. Hieronder is een overzicht opgenomen van de begrote uren.

Overzicht uren per overeenkomst	2024 begroot primair	%	2024 begroot acualisatie	%	2025 begroot primair	%
Loondienst	42.503	24%	95.197	44%	88.369	44%
Inleen	51.543	29%	41.862	20%	38.859	20%
Inhuur	50.666	29%	60.154	28%	55.840	28%
Trainees	24.990	14%	13.115	6%	12.174	6%
Overheid	6.998	4%	4.219	2%	3.917	2%
Totaal	**176.700**	**100%**	**214.547**	**100%**	**199.158**	**100%**

In 2025 kan op basis van de huidige capaciteitsplanning circa 20% van alle productieve uren ingevuld worden met medewerkers die worden ingeleend van de waterschappen. De begroting van de uren is gebaseerd op de huidige invulling van de projectteams van de projecten in 2023. Doordat in 2023 meer medewerkers in loondienst zijn gekomen bij hWh, zien we hier een procentuele stijging in 2024 en 2025 en kunnen we (relatief dure) inhuur beperken.

3.4 Herverdeeleffecten

In bijlage 3 en 4 van de begroting worden de effecten voor de bijdragen van de waterschappen weergegeven.

3.5 Monitoring

De voortgang van de begroting wordt gemonitord in de bestuursrapportages. De inhoud en indeling van de bestuursrapportages komen overeen met de indeling van de begroting. Er blijft onverminderd aandacht voor de KPI's, zoals capaciteit en liquiditeit.

4 Financiële analyse begroting 2025

In deze paragraaf worden de belangrijkste wijzigingen aangegeven ten opzichte van de geactualiseerde begroting 2024.

CONCEPT

4.1 Begroting naar programma's

Programma	2023 Jaar einde verwachting	2023 begroot actualisatie	2024 begroot primair	2024 begroot acualisatie	2025 begroot primair	Mutatie 2025 primair t.o.v. 2024 actualisatie
Programma 1. Overhead	3.970.920	4.783.440	4.733.788	4.875.615	5.436.223	560.608
Programma 2. Kennis en verbinden	1.335.983	1.255.983	1.582.557	1.440.730	1.544.108	103.378
Subtotaal instandhouding	*5.306.903*	*6.039.423*	*6.316.345*	*6.316.345*	*6.980.331*	*663.986*
Programma 3. Innovatie en transformatie	1.858.333	2.008.333	1.400.000	1.456.784	1.463.380	6.596
Programma 4. Digitale dienstverlening	1.301.457	1.547.035	1.837.448	1.866.375	403.329	-1.463.046
Programma 5. Organisatie en samenwerking	3.147.042	3.271.042	2.724.211	898.939	920.865	21.926
Programma 6. Datastromen	1.595.300	1.915.162	1.913.812	-	-	-
Programma 7. Informatieveiligheid en privacy	2.142.060	2.071.060	1.771.362	1.397.139	1.583.275	186.136
Programma 8. Waterveiligheid	531.100	316.100	289.717	230.532	155.532	-75.000
Programma 9. Watersysteem	1.597.639	1.447.382	794.594	1.527.318	1.489.124	-38.194
Programma 10. Waterketen	2.368.607	2.663.163	2.689.133	706.694	165.186	-541.508
Subtotaal programma's	*14.541.537*	*15.239.277*	*13.420.277*	*8.083.781*	*6.180.691*	*-1.903.090*
Programma 11. Diensten en beheer	-	-	-	11.078.710	11.293.286	214.576
Subtotaal Diensten en beheer	-	-	-	*11.078.710*	*11.293.286*	*214.576*
Programma 12. SAW@	1.949.845	2.039.845	2.073.525	2.396.512	2.413.311	16.799
Programma 13. Basisdata	5.738.126	5.638.611	1.876.086	5.830.358	2.058.370	-3.771.988
Programma 14. Informatiehuis water	2.159.791	2.194.115	2.265.817	2.647.876	2.677.409	29.533
Programma 15. Kassiersfunctie	2.235.124	1.662.363	1.687.545	1.448.223	1.244.614	-203.609
Subtotaal programma's met derden en kassiersfunctie	*12.082.886*	*11.534.934*	*7.902.973*	*12.322.969*	*8.393.704*	*-3.929.265*
Totaal	**31.931.327**	**32.813.634**	**27.639.595**	**37.801.805**	**32.848.012**	**-4.953.793**
Verwachte verlengingen lopende activiteiten (zie deel 4)					4.720.288	4.720.288
				37.801.805	**37.568.300**	**-233.505**

Bedragen zijn begroot exclusief BTW.

Het project Beeldmateriaal en enkele andere projecten zijn nog niet volledig verlengd voor 2025 en verder, waardoor deze op dit moment nog niet in de begroting van hWh verwerkt kunnen worden. Dit veroorzaakt een daling in de begroting. Ondanks dat de begroting 2025 nu daalt, verwachten we na verlenging van de aflopende DVO's, dat de omvang van het werk in 2025 minimaal gelijk is aan 2024. Daarnaast zien we nieuwe initiatieven in de pijplijn (zie deel 4 van de begroting), waardoor we verwachten dat ook in 2025 de groei van de afgelopen jaren zich voortzet.

Van geactualiseerde begroting 2024 naar begroting 2025

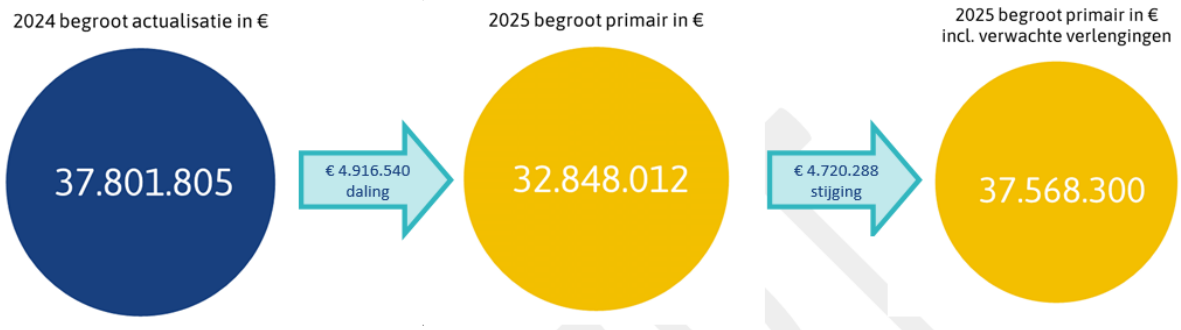

De begroting 2025 is uitgedrukt in cijfers als volgt tot stand gekomen:

Wijzigingen begroting 2025 t.o.v. geactualiseerde begroting 2024	Totaal	Instandhouding	Projecten
2024 begroot acualisatie	**37.801.805**	**6.316.345**	**31.485.460**
Wijziging begroot uurtarief	622.572	264.020	358.552
Subtotaal na wijziging uitgangspunten	*38.424.377*	*6.580.365*	*31.844.012*
Toevoeging interne projecten	-	-	-
Toevoeging initiatiefbudget	-	-	-
Toevoeging overige nieuwe projecten *	326.136	-	326.136
Beëindigde projecten **	-5.992.067	-	-5.992.067
Wijziging ontwikkelbudgetten ***	3.410	-	3.410
Wijziging begrote uren projecten	-2.892.338	155.478	-3.047.816
Wijzigingen overige kosten projecten	2.978.494	244.488	2.734.006
2025 begroot primair	**32.848.012**	**6.980.331**	**25.867.681**

* In 2025 is het project Audit WPG toegevoegd aan de begroting.
** In 2025 eindigen de DVO's van verschillende projecten, waaronder Beeldmateriaal.
*** De aanwending van de ontwikkelbudgetten per programma is gemandateerd aan het betreffende UO. De ontwikkelbudgetten kunnen worden aangewend voor nieuwe initiatieven binnen het programma. Het ontwikkelbudget voor Organisatie en samenwerking is in 2025 geïndexeerd.

4.2 Instandhouding

De instandhouding is faciliterend aan de uitvoering van de projecten en programma's. In de begroting 2025 is 16,6% van het totale begrotingsbedrag begroot voor de uitvoering van Overhead (Bestuur en organisatie). Dit percentage wordt gevormd doordat veel projecten een einddatum hebben ná 2024. Van veel van deze projecten wordt verwacht dat zij wel verlengd worden in 2025. Echter mogen deze nog niet worden opgenomen in de begroting. Wanneer het formele besluit genomen is om de projecten te verlengen zal de verhouding van het programma Overhead (Bestuur en organisatie) ten opzichte van de projecten weer stabiel zijn (circa 14,5%). In deel 4 van de begroting is weergegeven welke verlengingen we verwachten in 2025.

hWh streeft naar een percentage van het programma Overhead (Bestuur en organisatie) van circa 14% ten opzichte van de totale begroting. Het Dagelijks bestuur en de directie sturen bij in de kosten van de instandhouding, zodat deze in balans blijven ten opzichte van de realisatie van de projecten en programma's, ook wanneer de realisatie van de projecten lager blijkt te zijn dan verwacht.

CONCEPT

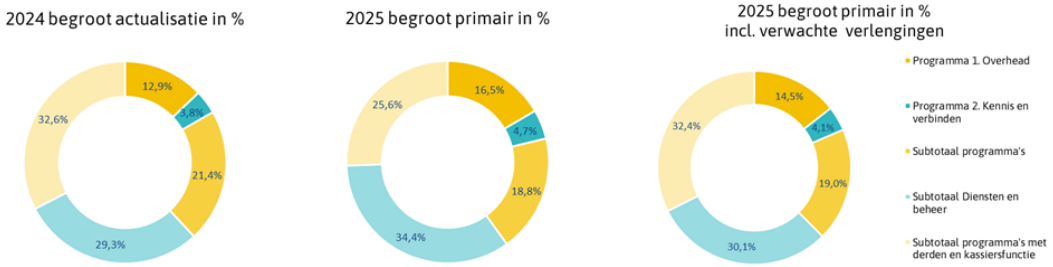

Een korte toelichting op de ontwikkeling in de begrote kosten instandhouding (programma 1 en 2) ten opzichte van de geactualiseerde begroting 2024:

Programma 1. Overhead (Bestuur en organisatie):

- Nog niet ingevulde vacatures bij de kostenplaatsen Organisatie capaciteitsmanagement, P&O, Kantoorautomatisering en Informatiemanagement zijn in de begroting 2024 gedeeltelijk meegenomen, rekening houdende met een wervingstijd. In 2025 is de vacatureruimte volledig begroot.
- Sinds 2023 ontvangt hWh een rentevergoeding over de schatkistrekening. De (voorzichtige) verwachting is dat het rentepercentage t.o.v. 2024 zal dalen.
- Organisatie inkoop wordt in 2024 uitgebreid met operationele inkoop. Vanaf 2025 wordt de doorbelasting inkoop verhoogd een worden deze kosten volledig doorbelast naar de programma's en projecten.

- Programma 2. Kennis en verbinden:
  - De gelden die in 2024 vanuit de kostenplaatsen Kwaliteitsborging en Kennis delen & verbinden beschikbaar zijn gesteld voor de interne projecten, zijn in 2025 weer toegevoegd aan de begroting.

4.3 Projecten waterschappen

Dit betreft de programma's 3 tot en met 11. De opdrachtgevers van de projecten (waterschappen) organiseren zich per project in een uitvoerend overleg (UO). Dit UO heeft zeggenschap over de gelden die worden begroot voor de projecten binnen een programma. Dit deel van de begroting dient formeel door het Algemeen bestuur hWh te worden vastgesteld.

4.4 Projecten met derden en kassiersfunctie

Dit betreft de programma's 12 tot en met 15. De opdrachtgevers van de projecten (waterschappen en derden) organiseren zich per project in samengesteld UO. De opdracht van de waterschappen aan hWh beperkt zich tot facilitering. De bestuurlijke aansturing ligt niet bij het bestuur van hWh. Dit deel van de begroting dient echter wel formeel door het Algemeen bestuur hWh te worden vastgesteld.

CONCEPT

5 Vervolg planning

De planning voor de begroting is als volgt:

Begroting 2025	Deadline	Team/Gremium
DB behandeling concept begroting	14-12-2023	Dagelijks Bestuur
Start zienswijzeprocedure, begroting naar waterschappen (minimaal 12 weken)	Week 51 2023	Waterschappen
Einde zienswijzeprocedure	Week 11 2024	Waterschappen
DB behandeling reactienota, definitieve begroting en eventuele concept wijzigingsvoorstellen	Week 13 2024	DB
AB vaststellen begroting en reactienota	25-04-2024	Algemeen Bestuur
Aanleveren vastgestelde begroting bij provincie (binnen 4 weken na vaststelling, uiterlijk 15 september)	Week 20 2024	Provincie

6 Gevraagd besluit

1. De begroting 2025 van de Gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis vast te stellen.
2. Kennis te nemen van de reactienota op de ingediende zienswijzen.

CONCEPT

hetWaterschapshuis
De kracht van samen

Begroting 2025
Het Waterschapshuis

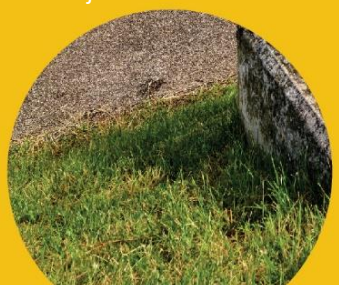

Versie 0.91 d.d. 21 december 2023 t.b.v. zienswijze
Kenmerk: V0700/H012855

Inhoudsopgave

Deel 1: Financiële analyse en instandhouding 4

1 Voorwoord 5

2 Leeswijzer 6

3 Begroting in één oogopslag 7

4 Financiële analyse 8

4.1 Instandhouding 8

4.2 Begrote bijdrage van de waterschappen 8

4.3 Van geactualiseerde begroting 2024 naar begroting 2025 9

5 Paragrafen 12

5.1 Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar 12

5.2 Uitgangspunten en normen 14

5.3 Incidentele baten en lasten 15

5.4 Kostentoerekening 15

5.5 Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen 16

5.6 Weerstandsvermogen 16

5.7 Financiering 19

5.8 Verbonden partijen 20

5.9 Bedrijfsvoering 20

5.10 EMU saldo 22

6 Begroting naar programma's 23

7 Begroting naar kosten – en opbrengstensoorten 24

8 Programma 1 Overhead (Bestuur en organisatie) 25

9 Programma 2 Kennis en verbinden 27

Deel 2: Projecten waterschappen 29

10 Programma 3 Innovatie en transformatie 30

11 Programma 4 Digitale dienstverlening 32

12 Programma 5 Organisatie en samenwerking 33

13 Programma 6 Informatie – datastromen 34

CONCEPT

Versie: 21 december 2023 t.b.v. zienswijze

14	**Programma 7 Informatieveiligheid en privacy**	**35**
15	**Programma 8 Waterveiligheid**	**37**
16	**Programma 9 Watersysteem**	**38**
17	**Programma 10 Waterketen**	**40**
18	**Programma 11 Diensten en beheer**	**41**
Deel 3: Projecten derden en kassiersfunctie		**46**
19	**Programma 12 SAW@**	**47**
20	**Programma 13 Basisdata**	**48**
21	**Programma 14 Informatiehuis Water**	**49**
22	**Programma 15 Kassiersfunctie**	**51**
Deel 4: Verwachte initiatieven in 2025		**52**
23	**Bijlagen**	**53**
23.1	Bijlage 1 Overzicht formatie en capaciteit	53
23.2	Bijlage 2 Verdeelsleutels	54
23.3	Bijlage 3 Bijdragen per waterschap	55
23.4	Bijlage 4 Totaal bijdragen begroting 2025 t.o.v. geactualiseerde begroting 2024	66
23.5	Bijlage 5 Berekening merendeelcriterium (werk voor derden)	67
23.6	Bijlage 6 EMU saldo	68
23.7	Bijlage 7 Projectomschrijvingen	69

CONCEPT

Deel 1: Financiële analyse en instandhouding

In deel 1 wordt een algemeen beeld geschetst van de financiële en inhoudelijke ontwikkelingen. Deze hoofdstukken vormen een bestuurlijke samenvatting. Daarnaast zijn in dit deel de begrotingsprogramma's Overhead (Bestuur en organisatie) en Kennis en verbinden uitgewerkt. Deze begrotingsprogramma's behoren tot de instandhouding. Alle wijzigingen die betrekking hebben op instandhouding moeten na een zienswijzeprocedure door het Algemeen bestuur worden vastgesteld.

CONCEPT

1 Voorwoord

Voor u ligt de begroting 2025 van Het Waterschapshuis (hierna: hWh). Deze begroting maakt inzichtelijk op welke wijze hWh de in 2025 door de waterschappen gestelde doelen wil realiseren en welke financiële middelen de waterschappen hiervoor beschikbaar stellen. De begroting is, conform het huidige standpunt van de belastingdienst, opgesteld in bedragen exclusief BTW. De totale kosten worden door hWh verhoogd met BTW in rekening gebracht bij de deelnemers.

Op basis van alle getekende Dienstverleningsovereenkomsten (DVO) zien we een daling van de begroting met bijna 5 miljoen euro ten opzichte van de geactualiseerde begroting 2024. Het grootste gedeelte hiervan wordt verklaard doordat de einddatum van enkele dienstverlenings-overeenkomsten (DVO's) in 2024 wordt bereikt en verlenging van deze DVO's heeft nog niet plaatsgevonden, zodat de betreffende activiteiten niet in de begroting kunnen worden verwerkt. Ondanks dat de begroting 2025 nu daalt, verwachten we na verlenging van de aflopende DVO's, dat de omvang van het werk in 2025 minimaal gelijk is aan 2024. Daarnaast zien we nieuwe initiatieven in de pijplijn (zie deel 4 van de begroting), waardoor we verwachten dat ook in 2025 de groei van de afgelopen jaren zich voortzet. In de begroting 2025 is daarom rekening gehouden met een kleine groei van de instandhouding, zodat de programma's en projecten op een kwalitatief goede manier ondersteund kunnen blijven worden en de werkdruk in de organisatie niet te hoog wordt. Een meer gedetailleerde financiële analyse van de begroting is opgenomen in hoofdstuk 4.

In 2023 is een herinrichting van hWh in gang gezet die in 2024 is afgerond. Dit betrof de overgang van een platte organisatie naar een afdeling gestuurde organisatie en de inrichting van diensten en beheer. Verder zal in 2024 in afstemming tussen Opdrachtgeverstafel (OGT), het Dagelijks Bestuur (DB) en het Management Team van hWh (MT) de opzet van de programma's worden aangepast aan de nieuwe Strategienota en het koersplan 3.1. De OGT zal zich hierbij door het i-platform laten adviseren. Die nieuwe opzet zal eind 2024 in de geactualiseerde begroting 2025 worden verwerkt.

Voor meer informatie wordt verwezen naar de leeswijzer in hoofdstuk 2.

CONCEPT

2 Leeswijzer

De opbouw van de begroting 2025 is als volgt.

In deel 1 (hoofdstuk 3 tot en met 9) wordt een algemeen beeld geschetst van de financiële en inhoudelijke ontwikkelingen. Deze hoofdstukken vormen een bestuurlijke samenvatting van de begroting. Daarnaast worden in dit deel de begrotingsprogramma's uitgewerkt die behoren tot de instandhouding. Alle wijzigingen die betrekking hebben op instandhouding moeten na een zienswijzeprocedure door het algemeen bestuur hWh worden vastgesteld. In hoofdstuk 5 zijn de wettelijk verplichte paragrafen opgenomen. Deze paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de begroting. Hierin zijn onder andere de begrotingsuitgangspunten opgenomen, de risico-inventarisatie en de ontwikkelingen in de bedrijfsvoering.

In deel 2 (hoofdstuk 10 tot en met 18) worden de begrotingsprogramma's waterschappen uitgewerkt. De opdrachtgevers van de projecten (waterschappen) organiseren zich per project in een uitvoerend overleg. Dit uitvoerend overleg heeft zeggenschap over de gelden die worden begroot voor de projecten binnen een programma. Dit deel van de begroting dient formeel door het algemeen bestuur hWh te worden vastgesteld.

In deel 3 (hoofdstuk 19 tot en met 22) worden de begrotingsprogramma's derden en kassiersfunctie uitgewerkt. De opdrachtgevers van de projecten (waterschappen en derden) organiseren zich per project in samengesteld uitvoerend overleg. De opdracht van de waterschappen aan hWh beperkt zich tot facilitering. De bestuurlijke aansturing ligt niet bij het bestuur van hWh. Dit deel van de begroting dient echter wel formeel door het algemeen bestuur hWh te worden vastgesteld.

In deel 4 wordt aangekondigd welke begrotingswijzigingen voor 2024 worden verwacht op het moment van het opstellen van de begroting. Deze projecten hebben nog niet geleid tot een dienstverleningsovereenkomst en worden daarom nog niet in de financiële begroting verwerkt.

Per programma wordt een vaste opzet gehanteerd volgens de bekende 3 'W-vragen':

- Wat willen we bereiken?
- Wat gaan we daarvoor doen?
- Wat mag het kosten?

In de verdere hoofdstukken en bijlagen treft u diverse overzichten aan, waaronder de overzichten met bijdragen per waterschap.

CONCEPT

3 Begroting in één oogopslag

De opbouw van de begroting 2025 wordt onderstaand weergegeven. Hierin worden de belangrijkste kengetallen zichtbaar gemaakt. Hierbij wordt ook getoond wat de primaire begroting zou zijn indien de DVO's, waarvan hWh verwacht dat deze in 2024 worden verlengd, hierin zouden zijn opgenomen. De analyse van de geactualiseerde begroting 2024 ten opzichte van de begroting 2025 wordt in hoofdstuk 4 weergegeven.

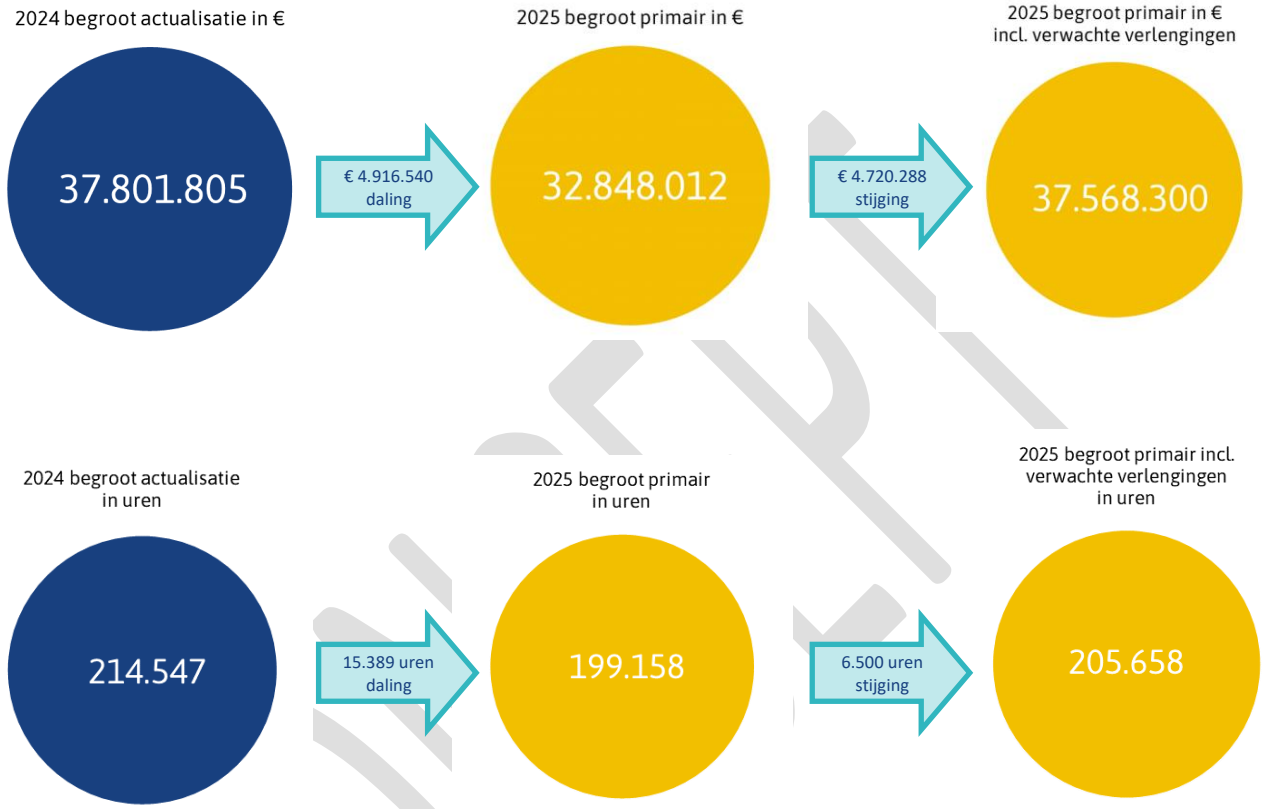

4 Financiële analyse

In dit hoofdstuk worden de mutaties tussen de begroting 2025 en de geactualiseerde begroting 2024 toegelicht. De aanpassingen in de begroting 2025 zijn voornamelijk toe te wijzen aan:

- De nieuwe afgesloten en verlengde DVO's;
- Aanpassingen binnen lopende projecten, waaronder ook indexatie.

In de hoofdstukken 8 tot en met 22 wordt op de programma's een verdere toelichting gegeven.

4.1 Instandhouding

De instandhouding is faciliterend aan de uitvoering van de projecten en programma's. In de begroting 2025 is 16,5% van het totale begrotingsbedrag begroot voor de uitvoering van Overhead (Bestuur en organisatie). Dit percentage wordt gevormd doordat veel projecten een einddatum hebben ná 2024. Van veel van deze projecten wordt verwacht dat zij wel verlengd worden in 2025. Echter mogen deze nog niet worden opgenomen in de begroting. Wanneer het formele besluit genomen is om de projecten te verlengen zal de verhouding van het programma Overhead (Bestuur en organisatie) ten opzichte van de projecten weer stabiel zijn (circa 14,5%). In deel 4 van de begroting is weergegeven welke verlengingen we verwachten in 2025. hWh streeft naar een percentage van het programma Overhead (Bestuur en organisatie) van circa 14% ten opzichte van de totale begroting. Het Dagelijks bestuur en de directie sturen bij in de kosten van de instandhouding, zodat deze in balans blijven ten opzichte van de realisatie van de projecten en programma's, ook wanneer de realisatie van de projecten lager blijkt te zijn dan verwacht.

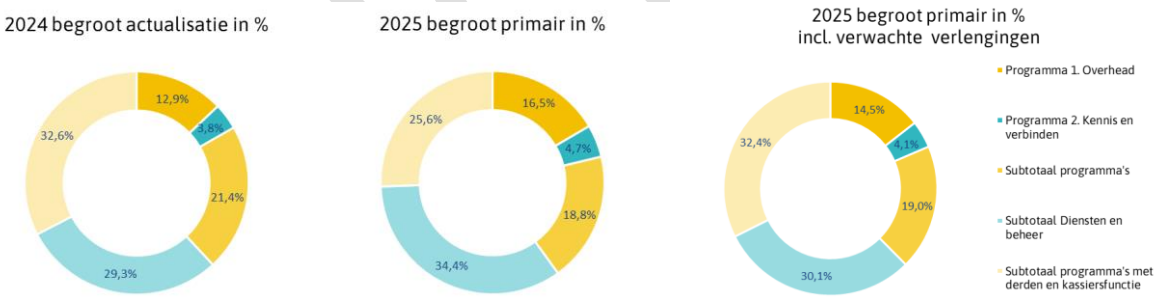

4.2 Begrote bijdrage van de waterschappen

Binnen de Gemeenschappelijke regeling hWh wordt voornamelijk de samenwerking tussen de waterschappen gefaciliteerd. De waterschappen dragen de kosten voor de instandhouding en de projecten waaraan zij deelnemen, aan projecten kunnen eventueel overige partijen deelnemen. In de bijlages 3 en 4 zijn gedetailleerde overzichten van de bijdragen per deelnemer opgenomen. Alleen projecten waarvoor een DVO is afgesloten, zijn opgenomen in de begroting van hWh. De bijdragen van waterschappen is gedaald in afwachting van het formele besluit tot verlenging van diverse projecten. De bijdragen van derden is gedaald is afwachting van het formele besluit tot verlenging van het project Beeldmateriaal. Het is wenselijk dat de waterschappen in hun eigen begroting voldoende middelen reserveren zodat de nieuwe initiatieven, zoals benoemd in deel 4 van deze begroting, gestart kunnen worden.

De verdeling van de begrote bijdragen van de deelnemers op hoofdlijnen is als volgt:

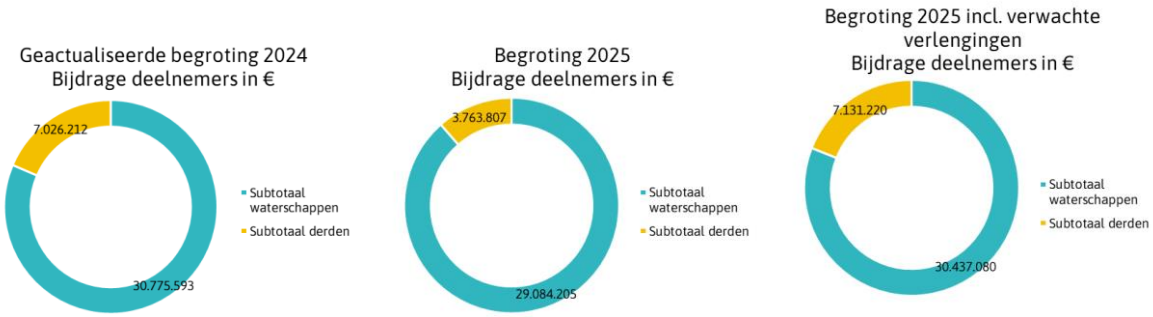

4.3 Van geactualiseerde begroting 2024 naar begroting 2025

In de begroting 2025 zijn enkele aanpassingen verwerkt ten opzichte van de geactualiseerde begroting 2024:

- De uurtarieven voor deze begroting zijn, conform kaderbrief, gebaseerd op de Handleiding overheidstarieven 2023 (ministerie van Financiën). De uurtarieven zijn geïndexeerd met 5,6% (ongeveer gelijk aan het onderhandelingsresultaat CAO 2024) op basis van de verwachte stijging van de loonvoet in 2024 en 4,1% op basis van de verwachte stijging van de loonvoet in 2025. Het percentage is gebaseerd op de raming van het CPB.
- Het totale gemiddelde uurtarief in de begroting 2025 komt uit op € 95,32. In de geactualiseerde begroting 2024 was dit nog gemiddeld € 92,39. In de financiële analyse in hoofdstuk 4 is toegelicht wat de wijziging in uurtarieven in de begroting van hWh betekent.
- Projecten die zijn beëindigd verlagen de begroting.
- De financiële ontwikkelingen in lopende dienstverleningsovereenkomsten zijn verwerkt.
- Voor 2025 is € 250.000 voor kwaliteitsborging begroot, welke zal worden ingezet door het dagelijks bestuur voor interne projecten.

CONCEPT

De geactualiseerde begroting 2024 is uitgedrukt in cijfers als volgt tot stand gekomen:

Wijzigingen begroting 2025 t.o.v. geactualiseerde begroting 2024	Totaal	Instandhouding	Projecten
2024 begroot acualisatie	**37.801.805**	**6.316.345**	**31.485.460**
Wijziging begroot uurtarief	622.572	264.020	358.552
Subtotaal na wijziging uitgangspunten	*38.424.377*	*6.580.365*	*31.844.012*
Toevoeging interne projecten	-	-	-
Toevoeging initiatiefbudget	-	-	-
Toevoeging overige nieuwe projecten *	326.136	-	326.136
Beëindigde projecten **	-5.992.067	-	-5.992.067
Wijziging ontwikkelbudgetten ***	3.410	-	3.410
Wijziging begrote uren projecten	-2.892.338	155.478	-3.047.816
Wijzigingen overige kosten projecten	2.978.494	244.488	2.734.006
2025 begroot primair	**32.848.012**	**6.980.331**	**25.867.681**

* In 2025 zijn de volgende projecten toegevoegd aan de begroting:

Toegevoegde projecten begroting 2025 t.o.v. geactualiseerde begroting 2024	Totaal
Programma 7. Informatieveiligheid en privacy	
Audit WPG	326.136
Totaal	**326.136**

** In 2025 eindigen de projecten op de volgende pagina:

CONCEPT

Beëindigde projecten begroting 2025 t.o.v. geactualiseerde begroting 2024	Totaal
Programma 7. Informatieveiligheid en privacy	
SOC Dienstverlening Security Monitoring en Alarmering	-140.000
Programma 8. Waterveiligheid	
Dashboard Zorgplicht	-75.000
Programma 9. Watersysteem	
Realisatievoorstel Informatievoorziening Slim Watermanagement	-100.000
Programma 10. Waterketen	
O-info	-45.000
Gezamelijke prognoses AWK	-496.508
Programma 11. Diensten en beheer	
Opvang cyber incidenten	-23.500
Modernisering Vangstregistratie V3	-155.570
Tooling SE	-476.072
Inzicht in prestatiegegevens Decentrale Sanitaire Systemen	-176.000
Perceelwijzer App	-200.809
Programma 13. Basisdata	
Beeld Materiaal 5	-3.772.188
Programma 15. Kassiersfunctie	
Aanbesteding Hardware TMX	-331.420
Totaal	**-5.992.067**

*** De aanwending van de ontwikkelbudgetten per programma is gemandateerd aan het betreffende UO. De ontwikkelbudgetten kunnen worden aangewend voor nieuwe initiatieven binnen het programma. Het ontwikkelbudget voor Organisatie en samenwerking is in 2025 geïndexeerd.

In Deel 4 van de begroting op pagina 53 zijn een substantieel aantal van bovengenoemde beeindigde DVO's opgenomen in de verwachting dat zij in 2024 alsnog zullen worden verlengd. De verwachte verlengingen worden tevens getoond in de extra overzichten.

5 Paragrafen

5.1 Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar

Sturing en verantwoording binnen hWh

De waterschappen betalen een bijdrage voor de instandhouding. De overige bijdragen van de waterschappen betreffen alleen die bijdragen aan projecten waar aan wordt deelgenomen.
hWh kan alleen programma's en projecten in de begroting verwerken, voor zover hiervoor een Dienstverleningsovereenkomst (DVO) is afgesloten. De DVO's zijn derhalve leidend voor de begrotingen. In de programma's waar een ontwikkelbudget (aan te wenden voor nieuwe initiatieven binnen een programma) is goedgekeurd door de OGT, wordt dit meegenomen in de begroting. Gedurende het jaar worden er door besluitvorming door de OGT begrotingswijzigingen doorgevoerd. Waterschappen hebben gevraagd of hWh hier een inschatting voor kan maken. Dit is ter informatie aan deel 4 van de begroting toegevoegd.

De kosten voor instandhouding worden begroot in twee programma's. Dit deel van de begroting valt onder de verantwoordelijkheid van het Algemeen bestuur:

- Programma 1 Overhead (Bestuur en organisatie): hierin worden de kosten voor de hWh organisatie begroot, zoals kosten voor bestuur, directie en de organisatieondersteuning. Dit wordt ook vaak aangeduid als "overhead".
- Programma 2 Kennis & verbinden: Hier worden de kosten voor kennisontwikkeling binnen hWh ten dienste van de waterschappen en voortraject/vooronderzoeken van nieuwe ideeën/projecten begroot. Een voorbeeld hiervan is de beleidsondersteuning van de OGT bij het opstellen van de strategienota. De kosten voor diensten als ondersteuning i-platform en OGT worden met ingang van deze begroting opgenomen onder het programma 'diensten en beheer'.

Vaarkaart, strategienota, koersplan en herinrichting hWh

In 2023 is een herinrichting van hWh in gang gezet die in 2024 is afgerond. Dit betrof de overgang van een platte organisatie naar een afdeling gestuurde organisatie en de inrichting van diensten en beheer. Verder zal in 2024 in afstemming tussen Opdrachtgeverstafel (OGT), het Dagelijks Bestuur (DB) en het Management Team van hWh (MT) de opzet van de programma's worden aangepast aan de nieuwe Strategienota en het koersplan 3.1. De OGT zal zich hierbij door het i-platform laten adviseren. Die nieuwe opzet van Programma's en projecten zal eind 2024 in de geactualiseerde begroting 2025 worden verwerkt. In deze primaire begroting gaan wij nog uit van de structuur van eind 2023.

Groei

hWh ziet een blijvende groeiende stroom van (innovatieve) projecten, waarmee de programma's zich vullen. Jaarlijks zal het juiste evenwicht tussen groei en prioriteren moeten worden gevonden; begrensd door wat hWh (beschikbare mensen) en de waterschappen (maatschappelijke en economische ontwikkelingen) aankunnen. Kwaliteit van de dienstverlening en projecten blijft voorop staan.

Capaciteit

Door de toename van uitvoeringsverzoeken van de waterschappen en de wens om diensten en beheer in te richten, moeten er met name op het gebied van capaciteit weloverwogen keuzes gemaakt worden. hWh blijft nadrukkelijker werken vanuit het principe 'de juiste persoon op de juiste plek', met daarbij de best passende contractvorm. Capaciteit is een continu aandachtspunt voor het bestuur van hWh, die de ontwikkelingen nauwgezet blijft volgen.

BTW

hWh heeft in 2010 een verzoek tot vrijstelling voor de toepassing van omzetbelasting bij de Belastingdienst neergelegd. Het verzoek aan de Belastingdienst was destijds tweeledig, namelijk:

1. Vrijstelling van BTW op de diensten van hWh aan de waterschappen (koepelvrijstelling);
2. Vrijstelling van BTW op de diensten van de waterschappen aan hWh.

Ad 1: De Belastingdienst heeft in 2012 schriftelijk bevestigd dat hWh voldoet aan de voorwaarden voor de koepelvrijstelling, daarmee was dit deel van het verzoek tot vrijstelling reeds afgerond in 2012. De koepelvrijstelling zorgde ervoor dat hWh diensten vrij van BTW kon leveren aan waterschappen.

Ad 2: Op dit verzoek is tot op heden, ondanks herhaaldelijke verzoeken van hWh en diverse overleggen, nog geen standpunt ingenomen door de Belastingdienst. De diensten van waterschappen aan hWh worden in rekening gebracht met BTW. Aangezien hWh geen recht had op vooraftrek van de BTW, werkt dit uiteindelijk kostenverhogend voor de waterschappen.

Ultimo 2018 heeft de Belastingdienst plotseling een eindoordeel gegeven. Hieruit blijkt de Belastingdienst wederom geen standpunt heeft ingenomen omtrent verzoek 2. Maar heeft zij de afspraak uit 2012 (verzoek 1) ingetrokken. hWh zou jegens waterschappen niet vrijgesteld van BTW presteren. hWh heeft bezwaar tegen deze uitspraak ingediend en heeft, na afwijzing van het bezwaar door de belastingdienst, een beroepsprocedure gestart.

Op 21 februari 2022 heeft de behandeling van deze zaak door de rechter plaatsgevonden, waarbij de rechter hWh in het gelijk heeft gesteld. De belastingdienst is in hoger beroep tegen deze uitspraak. Wij zijn in afwachting van het vervolgtraject.

Circulaire economie en duurzaamheid
In 2023 heeft hWh het ambitieweb voor Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI) opgesteld en is een roadmap gemaakt voor verdere verfijning en implementatie daarvan. In 2024 zal dit ambitieweb besproken worden met de formele opdrachtgevers (OGT) en eventueel worden aangepast/uitgebreid naar aanleiding van die gesprekken. Eind 2025 dient het geheel ingebed te zijn in de business cases, de projectuitvoering, het beheer en in de re-transitie. Een belangrijke rol is hier weggelegd voor inkopers en contractmanagers, maar belangrijker nog bij diegene die de vraag articuleert. In samenwerking met de Unie van Waterschappen en organisaties als Pianoo zal actief gezocht worden naar op te stellen kaders ten aanzien van MVOI voor software. Een onderwerp dat internationaal en landelijk nog in de kinderschoenen staat. De ambitie van hWh is daarin in de komende twee jaar stappen te gaan zetten.

Wet open overheid (Woo)
De Woo is 1 mei 2022 in werking getreden. Het doel van deze wet is om als overheid opener en toegankelijker te worden door meer overheidsinformatie dan voorheen sneller openbaar te maken en deze ook voor iedereen gemakkelijker toegankelijk te maken. Waterschappen hebben zich via hWh, in samenspraak met de Unie van Waterschappen, verzameld in een project “Wet open overheid” en hebben hier subsidie voor mogen ontvangen. HWh sluit aan bij dit project.

Op grond van artikel 3.5 van de Woo wordt in deze begroting op hoofdlijnen een beschrijving gegeven van de beleidsvoornemens in 2025 inzake de uitvoering van de Wet open overheid.

- Actieve openbaarmaking: In de wet wordt een aantal informatiecategorieën gespecificeerd die in ieder geval actief openbaar gemaakt moeten worden. Diverse documenten die hieronder vallen werden door hWh al openbaar gemaakt (denk aan de publicatie van de AB-stukken op de website). Aanvullend maakt hWh de agenda en besluitenlijst openbaar. Verdere specificatie van de informatiecategorieën wordt in het landelijke project uitgewerkt en hWh zal deze gefaseerde uitwerking en invoering op de voet volgen. HWh heeft zich als openbaar lichaam op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen geregistreerd bij het Platform Open Overheidsinformatie (tijdelijke werknaam: ‘PLOOI’) en zal stapsgewijs verder aansluiten op deze digitale infrastructuur die door de minister van BZK in stand wordt gehouden.
- Passieve openbaarmaking: Binnen hWh is een contactpersoon voor de Woo aangewezen om vragen van burgers te beantwoorden over de beschikbaarheid van publieke informatie.
- Informatiehuishouding: hWh sluit aan bij het waterschapsbrede project Implementatie Woo. Binnen de uitvoering van dit project zal met behulp van de Unie van Waterschappen inzichtelijk worden gemaakt wat nodig is om naast de huidige werkwijzen verder te voldoen aan de Woo.

5.2 Uitgangspunten en normen

Voor de begroting 2025 hanteren we de volgende financiële uitgangspunten:

Loden deuren en doorbelastingen
Het huidige construct hWh is zodanig opgezet dat kosten daar komen waar ze worden gemaakt. Loden deuren tussen instandhouding en projecten, en programma's/projecten onderling, moeten ervoor zorgen dat ieder waterschap betaalt waarvoor deze aan de lat staat.
Uitgangspunt is dat waterschappen opdrachtgever zijn voor alle programma's en betalen voor de ontwikkeling van het programma. Vervolgens kunnen waterschappen deelnemen aan projecten, diensten, activiteiten binnen elk programma. De programma's worden ingesteld door het dagelijks bestuur (is gedelegeerd door het algemeen bestuur) en de aanvaarding van projecten middels een uitvoeringstoets blijft onveranderd.

In het kader van de loden deuren moeten kosten op projecten of kostenplaatsen landen waarvoor ze gemaakt worden. Conform de systematiek van de afgelopen jaren worden enkele kosten vanuit instandhouding doorbelast aan projecten op basis van uitgevoerde diensten. Deze kosten worden begroot in instandhouding en bij afname van diensten verrekend met projecten en beheer. De doorbelastingen zijn voor 2025 geïndexeerd en zijn herrekend op basis van werkelijke kosten, wat leidt tot hogere bedragen. Het gaat om (bedragen exclusief btw):

- Kantoorautomatisering: doorbelasten op basis van virtuele werkplekken. € 600 (2024: € 500) per medewerker per maand.
- Capaciteitsmanagement: doorbelasten op basis van verleende diensten t.b.v. medewerkers (instroom, doorstroom en uitstroom). € 5.400 (2024: € 5.200) per medewerker voor de gehele begeleiding van instroom. € 2.700 (2024: € 2.600) voor de begeleiding van doorstroom van een interne medewerker naar een nieuwe functie. Voor contractverlengingen wordt een rekentarief van € 1.100 (2024: € 1.050) gehanteerd.
- Inkoop: doorbelasten op basis van verleende diensten t.b.v. uitgevoerde aanbesteding. Maximaal € 1.000 (2024: € 900) voor een enkelvoudig onderhandse aanbesteding en € 2.500 (2024 € 2.200) voor een meervoudig onderhandse aanbesteding.

Ten aanzien van capaciteitsmanagement en inkoop bestaat het risico dat, indien er niet voldoende kan worden doorbelast omdat er minder diensten worden verleend dan verwacht, de kosten ten laste van instandhouding blijven komen.

Personele kosten
De uurtarieven voor medewerkers in loondienst, inleen (vanuit waterschappen) en inhuur worden begroot op basis van de meest recent beschikbare tarieven voor de Rijksoverheid (Handleiding overheidstarieven 2023, ministerie van Financiën). Hier is per salarisschaal een uurtarief bepaald. Op basis van deze uitgangspunten wordt het passende uurtarief uit de Handleiding overheidstarieven verwerkt in de begroting.
De interne doorbelasting van de gerealiseerde uren aan kostenplaatsen, projecten en programma's vindt plaats op basis van de integrale kostprijs. Voor de medewerkers die in dienst zijn bij hWh zijn dit de loonkosten plus een opslag voor overheadkosten, conform de systematiek van de Handleiding Overheidstarieven 2023. Voor inleen en inhuur betreft het de vergoeding die het betreffende waterschap of de leverancier aan hWh in rekening heeft gebracht.

De vergoeding van hWh aan waterschappen die medewerkers leveren, is eveneens gebaseerd op het uurtarief van de betreffende salarisschaal van de ingeleende medewerker, zoals bepaald in de Handleiding overheidstarieven. Voor waterschappen is het mogelijk een vergoeding te vragen voor de uitgeleende medewerker, welke is gebaseerd op het externe tarief passend bij de schaal van de betreffende medewerker. In het kader van de wetgeving rondom vennootschapsbelasting kan dit in sommige gevallen echter leiden tot een hogere administratieve last voor een waterschap, wat niet opweegt tegen de hogere vergoeding voor de uitgeleende medewerker. Omdat de fiscale situatie per waterschap verschillend is, wordt de mogelijkheid geboden voor individuele waterschappen te opteren voor een vergoeding gebaseerd op de lagere integrale kostprijs (loonkosten plus een opslag voor overheadkosten) van de betreffende medewerker, in plaats een

vergoeding op basis van de tarieven opgesteld voor de Rijksoverheid. Deze afweging zal het betreffende waterschap zelf moeten maken.

De uurtarieven voor 2025 zijn zoals genoemd gebaseerd op de Handleiding Overheidstarieven 2023 van het Ministerie van Financiën en worden geïndexeerd op basis van de meest recent beschikbare informatie:
1. 5,6% verwachte stijging van het CAO-loon in 2024, gebaseerd op de raming van het Centraal Plan Bureau. (Dit komt ongeveer overeen met het onderhandelingsresultaat CAO 2024.)
2. 4,1% verwachte stijging van CAO-loon in 2025.

De indexatiepercentages zijn gebaseerd op recente ramingen van het Centraal Plan Bureau. De werkelijke prijsontwikkeling kan hier van afwijken.

De norm voor de productiviteitsuren blijft 1.400 uur (in lijn met Handleiding Overheidstarieven 2023, Ministerie van Financiën). De systematiek met het gebruik van kostenplaatsen en kostendragers blijft in stand.

Indexering voor materiële kosten
Er is een generieke inflatiecorrectie van 2,4% doorgevoerd voor de materiële overheadkosten, tenzij de indexering door leveranciers al contractueel is vastgelegd.
Het indexatiepercentage is gebaseerd op de raming van het Centraal Plan Bureau bij het tot stand komen van de kaderbrief 2025. De werkelijke prijsontwikkeling kan hier van afwijken. Binnen de budgettaire kaders van deze begroting zal dan bijgestuurd worden.

Relevante beleidskaders
De begrotingsprogramma's worden uitgevoerd binnen de volgende interne en externe beleidskaders:

Omschrijving	Jaar
Wet Gemeenschappelijke Regelingen	2022
Gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis	2017
Waterschapswet	2018
Waterschapsbesluit	2019
Regeling beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen	2014
Verordening Beleids- en verantwoordingsfunctie	2015
Controleverordening	2016
Treasurystatuut	2018
Dienstverleningshandvest	2015
Koersplan 2020 - 2023	2018
Strategienota	2022

5.3 Incidentele baten en lasten

Deze paragraaf geeft inzicht in de baten en lasten die als eenmalig ten opzichte van voorgaande en komende begrotingsjaren moeten worden beschouwd.

De incidentele baten en lasten zijn in de begroting 2025 nihil.

5.4 Kostentoerekening

In de paragraaf betreffende de kostentoerekening wordt ingegaan op de principes die zijn gehanteerd bij de toerekening van kosten aan de kostendragers. Daarbij wordt inzicht gegeven in:
de wijze waarop uitvoering is gegeven aan de eis van objectieve en bedrijfseconomische criteria;
de kwantitatieve grondslagen die als onderdeel van de kostentoerekening zijn gehanteerd.

CONCEPT

Verdeelsleutels
Naar verwachting vindt er de komende periode geen fusie van waterschappen plaats. Bij de doorbelasting aan de deelnemende waterschappen worden verschillende soorten verdeelsleutels gebruikt conform het dienstverleningshandvest van hWh:

a. *Gelijke delen* - Totale kosten gedeeld door het aantal opdrachtgevers.
b. *Verdeelmodel van de Unie van Waterschappen* - Totale kosten deels verdeeld in gelijke delen, deels naar rato van de belastingopbrengst, een en ander gelijk de Unie van Waterschappen dit verdeelmodel toepast.
c. *Naar rato van het aantal inwoners* – Percentage gelijk aan het percentage dat het aantal inwoners binnen het eigen zorggebied uitmaakt van het totaal aantal inwoners binnen de zorggebieden van alle opdrachtgevers tezamen.
d. *Naar rato van het aantal vervuilingseenheden* - Percentage gelijk aan het percentage dat het aantal vervuilingseenheden binnen het eigen zorggebied uitmaakt van het totaal aantal vervuilingseenheden binnen de zorggebieden van alle opdrachtgevers tezamen.
e. *Naar rato van het aantal hectare gebied* - Percentage gelijk aan het percentage dat het aantal hectare van het eigen zorggebied uitmaakt van het totaal aantal hectare van de zorggebieden van alle opdrachtgevers tezamen.
f. *Vast procentueel per opdrachtgever bepaald gedeelte* – Procentueel deel van de totale kosten zoals dit als genoemd percentage is bepaald, niet afhankelijk gesteld van berekening of berekeningswijze.

5.5 Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen

In 2025 worden geen mutaties in bestemmingsreserves of voorzieningen begroot.

5.6 Weerstandsvermogen

Algemeen
Het Waterschapshuis wil op gestructureerde wijze risico's beheersen. Om die reden is het van belang om inzicht te hebben in de risico's zodat passende beheersmaatregelen getroffen kunnen worden. Conform artikel 4.19 van Het Waterschapsbesluit bevat de paragraaf betreffende het weerstandsvermogen ten minste:

a. een inventarisatie van de weerstandscapaciteit, met daarbij een beschouwing over de stand aan het begin, de mutaties en de stand aan het eind van het begrotingsjaar van de algemene reserves en de voorzieningen;
b. een inventarisatie van de risico's;
c. het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's.

Inventarisatie van de risico's
Met de inwerkingtreding van de Gemeenschappelijke regeling per maart 2015 worden programma/project-specifieke risico's door de deelnemers aan het betreffende programma/project gedragen. Dit betreft de zogenaamde "loden deur". Dit belangrijke principe is verankerd in de Gemeenschappelijke regeling (artikel 4, 5, 36) en verder uitgewerkt in het dienstverlenings-handvest (vrijwaringsbepaling) en de dienstverleningsovereenkomsten. Aangezien de programma-/projectrisico's bij de deelnemers liggen, worden de risico's niet meer opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Wel wordt in de bestuursrapportage (per 30 april, 31 augustus en 31 december) inzicht gegeven in de risico's per project.

Naast project specifieke risico's zijn er ook programma overstijgende risico's die het geheel van hWh betreffen. In september 2023 heeft het dagelijks bestuur de risicoanalyse voor hWh herijkt. Uit deze analyse zijn 7 aandachtsgebieden voor het bestuur naar voren gekomen:

1. Gebrek aan capaciteit/kennis: Zowel kwaliteit als tijdige beschikbaarheid en (duurzame) inzetbaarheid van medewerkers en het behoud van kennis.
2. Aantrekkelijk werkgever: heeft hWh voldoende te bieden om voor IT- en andere specialisten in de watersector een aantrekkelijke werkomgeving te zijn.
3. Bestuurlijke controle: Grip van het bestuur op totale begroting, bewaking van rechtmatigheid (o.a. loden deuren) en uitvoerbaarheid programma's.
4. Cybersecurity: informatieveiligheid en AVG volgens de BIO-normen inregelen.
5. Onbenutte potentie: Appreciatie bij de AB's waterschappen van impact digitale transformatie op primaire proces, de potentie van samenwerking op dit thema en de rol van hWh hierbij.
6. Vertrouwen in hWh: Perceptie van te weinig toegevoegde waarde, kwaliteit en wendbaarheid.
7. Compliance Wet en Regelgeving: Hierbij inbegrepen fraude- en corruptierisico's.

In onderstaande tabel zijn deze aandachtsgebieden verwerkt, naast enkele andere risico's. Gelet op het algemene karakter van deze risico's is een financiële vertaling niet mogelijk. De hierboven genoemde risico's die niet zijn opgenomen in de tabel zijn voldoende in control.

Nr.		Risico	Beheersmaatregel
1.	Gebrek aan capaciteit/kennis	Gezien de huidige krapte op de arbeidsmarkt en de toenemende vergrijzing zal capaciteit een structureel aandachtspunt blijven. Hoofdvraag is hier of hWh goed is ingericht om de uitvoeringsprogramma's succesvol te laten verlopen. Een van de belangrijkste succesfactoren is de programma-/projectmedewerker. Zijn kwalitatief de juiste mensen tijdig beschikbaar en kunnen zij duurzaam worden ingezet? a. Kan hWh haar imago binnen de Waterschappen en de watersector blijven verbeteren of handhaven? b. Kan hWh zorgdragen dat de juiste capaciteit in mensen beschikbaar is voor de programma's en instandhouding? c. Kan hWh voor haar medewerkers een veilige en gezonde werkomgeving bieden?	• De populariteit van hWh als de 'place-to-be' is goed. De bekendheid (o.a. op LinkedIn) onder medewerkers van waterschappen groeit gestaag. En de continu lopende campagne om zowel binnen de waterschappen als in de markt hWh op een positieve manier als een goede carrièrestap onder de aandacht te brengen, heeft zijn uitwerking. We zien mooie resultaten in het medewerkersonderzoek. De al enkele jaren durende krapte op de arbeidsmarkt vraagt steeds meer inspanning om de juiste persoon, met de juiste kennis en ervaring, op tijd aan de juiste rol te koppelen. • De nieuwe tendens is dat mensen bij het maken van hun keuzes vooral ook er op letten of ze in hun nieuwe rol tot bloei kunnen komen en hun waarde op de arbeidsmarkt groeit. Intussen wordt door een team nagedacht met welke aanpak en tools hWh het doorgroeien van medewerkers kan blijven waarmaken. • Medewerkers voelen zich vanaf het prilste begin welkom. De ontwikkelde on-boarding-app en het hierop aangepaste on-boarding proces werpen hun vruchten af. • Tot slot worden er acties ondernomen om medewerkers te verleiden om weer meer naar kantoor te komen om ook van elkaar te leren. In de vergadering van 23 november 2023 heeft het Algemeen bestuur ingestemd dat hWh kan werken vanuit het principe 'de juiste persoon op de juiste plek', met daarbij de best passende contractvorm.

CONCEPT

Nr.		Risico	Beheersmaatregel
2.	Bestuurlijke controle	Hoofdvraag is hier: "Hoe kan het algemeen bestuur in control blijven over de activiteiten die hWh uitvoert?" Waarbij het uitgangspunt is dat de governance niet ter discussie wordt gesteld. Met als deelvragen: • Hoe de rechtmatigheid te bewaken dat de middelen ingezet voor hWh voor de juiste activiteiten en resultaten worden ingezet? Anders gezegd: Hoe te bewaken dat hWh alleen die opdrachten aanneemt die uitvoerbaar zijn (juiste mensen beschikbaar, binnen wettelijke kaders), urgent en van nut zijn voor de waterschappen? • Hoe te bewaken dat hWh de gevraagde resultaten levert? • Hoe de loden deuren te handhaven, bij minder bureaucratie?	• hWh heeft de afgelopen jaren hard gewerkt om aantoonbaar de, in de projecten, gevraagde resultaten te leveren. Het systeem Prosa doet wat het moet doen en de afgelopen jaren heeft de accountant geen opmerkingen meer. • Er ligt een nieuwe strategienota. Binnen de huidige programma's zijn doelen met meerjarenplannen opgesteld en wordt reeds gewerkt met jaarplannen. In business cases wordt beter aangegeven wat de urgentie is en wat het eindresultaat moet zijn. Alvorens beheer projecten te verlengen wordt vaak eerst een evaluatie uitgevoerd. • hWh rapporteert en communiceert over de behaalde resultaten. • Er loopt een onderzoek naar de mogelijkheden om meer uit de uitvoeringstoets en de inhoud van Business Cases te halen.
3.	Cybersecurity	Het informatieveiligheid dreigingsniveau in Nederland wordt steeds hoger. Al veel sectoren in Nederland zijn in aanraking gekomen met cybercriminaliteit. De waterschappen hebben afgesproken om door te groeien naar volwassenheidsniveau 4 en op de achtergrond de bijbehorende informatieveiligheid en privacy op orde te hebben. Ook het Algemeen bestuur van hWh heeft de opdracht gegeven om zo snel mogelijk op het gebied van informatieveiligheid aan volwassenheidsniveau 4 te voldoen.	Hiervoor loopt in 2024 het interne project BIO. Naast een technisch optimale inrichting van de infrastructuur is het belangrijk dat bestuur, directie en organisatie zich continu bewust zijn van hun verantwoordelijkheid op gebied van informatieveiligheid en privacy. Dit betekent dat alle medewerkers en bestuursleden zich continu trainen in het omgaan met de dreiging en het bewust zijn dat gedrag de zwakste schakel kan zijn. Bestuur en directie moeten zich realiseren dat informatieveiligheid en privacy continu op de agenda moet staan om te bezien of de genomen maatregelen nog werken en voldoende garantie bieden voor een veilige werkomgeving zoals van een overheidsorganisatie verwacht mag worden. Daarom heeft het bestuur hiervoor apart een portefeuillehouder aangesteld.
4.	Onbenutte potentie	De hoofdvraag is: Hoe kan de kennis binnen hWh worden ingezet om waterschappen te helpen om kansen te identificeren voor de realisatie van hun bestuurlijke ambities door het gebruik van digitalisering en digitale transformatie. Ieder waterschap	• hWh begeleidt en investeert in het proces (o.a. werksessies van de omgevingsmanagers met de innovatie-medewerkers binnen de waterschappen) om samen met de waterschappen te komen tot een goede gegevensuitwisseling over innovatie binnen de waterschappen. • hWh heeft het platform Winnovatie bij

Nr.		Risico	Beheersmaatregel
		blijft verantwoordelijk voor de beslissing of zij deze kansen wil benutten.	waterschappen geïmplementeerd. • Samen met STOWA is een landingsbaan van toegepast onderzoek naar implementatie opgezet. • Een gespecialiseerd beleidsmedewerker voor Digitale Transformatie is aangetrokken. • Leerlijnen zijn opgezet en worden gegeven voor bestuurders, directie en medewerkers. hWh, UvW en STOWA hebben deze leerlijn gezamenlijk gevolgd.
5	Financiële positie Waterschappen	Bezuinigingen en financiële positie bij waterschappen. hWh wordt gefinancierd door de deelnemende waterschappen. Bij verdergaande noodzaak tot bezuinigingen en bij een verslechterende financiële positie van waterschappen zal dat invloed kunnen hebben op de financiële huishouding van hWh	Voor de instandhouding is een zekere minimale bezetting noodzakelijk en moet het mogelijk zijn mee te groeien wanneer de projecten daarom vragen.

Inventarisatie van de weerstandscapaciteit
De weerstandscapaciteit bestaat uit structurele weerstandscapaciteit en incidentele weerstandscapaciteit.

Structurele weerstandscapaciteit
De structurele weerstandscapaciteit bestaat in de begroting van hWh uitsluitend uit de post onvoorzien. In de Gemeenschappelijke regeling (artikel 39 lid 3) is opgenomen dat de begroting een bedrag voor onvoorziene uitgaven bevat. In de begroting 2025 is een bedrag van € 300.000 opgenomen voor onvoorziene uitgaven in het programma Overhead (Bestuur en organisatie).

Incidentele weerstandscapaciteit
Er is geen incidentele weerstandscapaciteit aanwezig bij hWh.

Uiteindelijk zullen de waterschappen op grond van artikel 41 van de Gemeenschappelijke regeling er steeds voor zorg dragen dat hWh te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan al zijn verplichtingen jegens derden te kunnen voldoen. De waterschappen zijn daarmee risicodrager voor eventuele risico's en tekorten die ontstaan bij hWh.

5.7 Financiering

Deze paragraaf geeft inzicht in de beleidsvoornemens ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille.

Treasury statuut
Op 8 februari 2018 is het herijkte treasurystatuut door het algemeen bestuur hWh vastgesteld. Hierin is het beleid rondom treasury opgenomen. Met de introductie van schatkistbankieren zijn andere uitzettingen niet meer van toepassing.

Algemene ontwikkelingen inzake de treasury functie en vermogensbehoefte
hWh wordt gefinancierd door de waterschappen. In 2022 is gebruikt gemaakt van een kortlopende kredietfaciliteit bij de NWB. De verwachting is dat in 2025 ook deze behoefte aanwezig is om het

liquiditeitstekort in de eerste maanden van het jaar te kunnen overbruggen. In het dagelijks bestuur van 1 december 2022 is ingestemd een voorstel behandeld voor het aanvragen van een kredietfaciliteit middels een roll-over lening bij de Nederlandse Waterschaps Bank tot een maximum van het wettelijk vastgestelde kasgeldlimiet. De geldstromen die hWh aan leveranciers betaalt worden zo goed mogelijk afgestemd op de geldstromen die hWh van waterschappen ontvangt. In de achterliggende jaren is het beeld dat op basis van deze uitgangspunten hWh voldoende liquiditeiten heeft om aan de verplichtingen te kunnen voldoen.

Renterisiconorm en kasgeldlimiet
Renterisiconorm is een bedrag ter grootte van een percentage van het begrotingstotaal van het openbaar lichaam bij aanvang van het jaar. In de uitvoeringsregeling Financiering Decentrale Overheden is dit percentage voor gemeenschappelijke regelingen vastgesteld op 20% van het primaire begrotingstotaal 2025 van circa € 32,8 miljoen is € 7,6 miljoen. hWh heeft op dit moment geen aflossingsverplichting en blijft hiermee binnen de renterisiconorm.

Kasgeldlimiet is een bedrag ter grootte van een percentage van het begrotingstotaal van het openbaar lichaam bij aanvang van het jaar. In de uitvoeringsregeling Financiering Decentrale Overheden is dit percentage voor gemeenschappelijke regelingen vastgesteld op 8,2% van het primaire begrotingstotaal 2025 van circa € 32,8 miljoen is € 3,1 miljoen. hWh verwacht een mogelijk liquiditeitstekort in de eerste maanden van 2025, echter zal de aan te vragen lening niet hoger zijn dan het kasgeldlimiet.

Risicobeleid
Het risicobeleid is in het treasurystatuut vastgelegd: risicomijdend.
Op dit moment heeft hWh geen derivaten of andere complexe financiële producten en is er uitsluitend een bankrekening bij de NWB en de Rabobank.

Treasury organisatie
De treasuryorganisatie is opgezet conform de uitgangspunten die in het treasurystatuut zijn vastgelegd.

5.8 Verbonden partijen

Deze paragraaf geeft inzicht in:
- De visie op verbonden partijen in relatie tot de realisatie van doelstellingen die zijn opgenomen in de begroting.
- De beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen.

Verbonden partijen zijn privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties waarin hWh een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht. Er is sprake van een financieel belang wanneer hWh middelen ter beschikking heeft gesteld en het risico bestaat die kwijt te raken bij faillissement. Hiervan is ook sprake als financiële problemen bij verbonden partijen verhaald kunnen worden op hWh.

In 2025 is er geen sprake van verbonden partijen zoals bedoeld in het Waterschapsbesluit.

5.9 Bedrijfsvoering

De paragraaf bedrijfsvoering geeft inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering.

Algemene zaken
De secretaris-directeur is verantwoordelijk voor de dagelijkse leiding van het Waterschapshuis en geeft enerzijds leiding aan de ambtelijke organisatie en adviseert anderzijds het dagelijks en algemeen bestuur. De secretaris-directeur is daarnaast verantwoordelijk voor het ontwikkelen van beleid op het gebied van financiën, personeel en organisatie. Hij waarborgt de kwaliteit van zowel de geleverde producten als van de publicaties van het Waterschapshuis. De secretaris-directeur onderhoudt de relaties met alle organisaties in de

watersector, andere overheden (ondersteund vanuit Kennis en Verbinden) en waar nodig bedrijfsleven en heeft de contractuele eindverantwoordelijkheid.

Communicatie
hWh blijft de op het bestuur toegesneden versies van de P&C documenten, zoals de bestuursrapportages, jaarrekening en begrotingen communicatief verbeteren. De P&C documenten zijn lijvige documenten, onder andere door alle wettelijk verplichte onderwerpen. De insteek is om een kortere versie naast de bestaande documenten te maken, die makkelijk leesbaar zijn en een goed beeld geven van de hoofdpunten.

Ook in 2025 ligt de focus van communicatie op het laten zien van de meerwaarde van de renderende samenwerking vanuit het perspectief van de waterschappen. We professionaliseren de wijze waarop we communiceren over bijeenkomsten (eventmanagement) en ontwikkelen community management.

Financiën en (wendbare) organisatie (F&O)
Het hoofd Financiën en organisatie is allereerst verantwoordelijk voor het ontwikkelen en implementeren van beleid op het gebied van financiën en organisatie, de totstandkoming van de producten uit de planning & control-cyclus, het monitoren van de financiële prestaties van de organisatie, het liquiditeitsmanagement, het beheersen van risico's en het zorgen voor naleving van wet- en regelgeving. Het bestuur van hWh stelt periodiek een risico matrix op. De mitigerende maatregelen worden gecoördineerd door het hoofd F&O. Daarnaast is het hoofd F&O verantwoordelijk voor dat hWh een wendbare organisatie is en is verantwoordelijk voor het ontwikkelen van beleid op het gebied van wendbaarheid, het monitoren van de prestaties van de organisaties op dit vlak en beheren van de bijkomende risico's.

Financiën & control
De planning & control cyclus zal in 2025 conform de richtlijnen worden uitgevoerd.
Als gevolg van gewijzigde wet- en regelgeving, moet naar verwachting in 2025 het DB in een onderdeel van de jaarrekening, de rechtmatigheidsverantwoording, aangeven of de in de jaarrekening opgenomen financiële feiten in overeenstemming met de daarvoor geldende regels tot stand zijn gekomen. Het DB legt dan verantwoording af over de zogenoemde financiële rechtmatigheid. Hiermee vervalt het zelfstandige oordeel van de accountant over de rechtmatigheid; hij neemt zijn oordeel over de rechtmatigheidsverantwoording mee in zijn oordeel over de getrouwheid van de jaarrekening. De controle op rechtmatig handelen zal in de nieuwe situatie door hWh zelf worden uitgevoerd. In voorbereiding hierop hebben reeds gesprekken met de accountant plaatsgevonden en wordt er deelgenomen aan de voorbereidende bijeenkomsten gefaciliteerd door de UvW.

Informatiebeveiliging en privacy
De bestuurlijke ambitie blijft om zo snel mogelijk door te groeien naar volwassenheidsniveau 4 voor zowel informatieveiligheid als privacy. In 2023 is het volwassenheidsniveau van 3 ruim bereikt. Het vervolg van het verbeterplan, het borgen van de PDCA-cyclus in de organisatie, is in 2024 afgerond. Het bestuur en de lijn sturen op risico's voor informatieveiligheid en privacy. In 2025 is de PDCA-cyclus binnen de organisatie volledig doorlopen, waardoor er naar verwachting een volwassenheidsniveau van 4 ontstaat.

Inkoop en facilitering (I&F)
Het hoofd Inkoop en facilitering is allereerst verantwoordelijk voor de uitvoering in de hWh organisatie van professioneel inkopen van goederen en diensten. Daarnaast ondersteunt I&F het primaire proces van hWh door passende samenwerking met de markt te faciliteren. Daarnaast ondersteunt I&F het primaire proces van hWh door passende samenwerking met de markt te faciliteren. De afdeling I&F levert verder excellente facilitaire ondersteuning (bijv. werkplekdiensten) en advisering aan de gehele organisatie. Ook de gasten in vergadercentrum en Plaza mogen hierop rekenen. Tevens wordt de mogelijkheid uitgewerkt om deze diensten ook aan STOWA geleverd kunnen worden.

Inkoop
hWh heeft als ambitie om op duurzame en innovatieve manier samen te werken met leveranciers en waterschappen. Het duurzaam opdrachtgeverschap is van de gehele organisatie; van visie tot planvorming,

beleid en uitvoering. In 2024 hebben we de ambities bepaald en vastgelegd in het ambitieweb. Deze willen we doorvoeren in de activiteiten die we, met de markt, uitvoeren. Na 2024 zal de benodigde ondersteuning overgaan in een continu proces.

Versterken van de rol van inkoop & contractmanagement binnen de waterschappen door actieve participatie van inkoop en contractmanagement. Bijvoorbeeld door actief gebruik van het inkoopplatform, (voor het delen van informatie, formats e.d.), daarnaast door een actieve rol te pakken bij de werkgroep inkoopvoorwaarden, inkoopbeleid, klachtenregeling, maar ook op het gebied van contractmanagement. De rol van de strategisch leveranciersmanager wordt steeds meer zichtbaar.

Informatieveiligheid & privacy is integraal onderdeel van het werk van inkoop en contractmanagement. Informatieveiligheid & privacy is onderwerp bij aanbestedingen en in het contractmanagement. Hiertoe wordt nauw samengewerkt met de CISO en de privacy officer.

Kantoorautomatisering
In 2023 is de ontvlechting met waterschap Vechtstromen afgerond. In 2024 wordt het tweedelijns beheer en engineering voor de kantoorautomatisering aanbesteed. Na de gunning zal het team dit laten landen in de organisatie. Daarnaast zal 2024 en 2025 in het teken staan van verdere professionalisering van de IT-afdeling.

Informatiemanagement
In 2023 zijn grote stappen gezet in het analoge archief en zijn er verdere stappen gemaakt met het digitale archief. Voor 2024 ligt de focus op het complementeren van een digitaal archief en het verbeteren van de ondersteuning in de bedrijfsprocessen, zoals het verbeteren van de mappenstructuur en metadata schema's die de processen ondersteunen zodat het nog logischer wordt om ze te gebruiken. Hierdoor wordt de informatiehuishouding van hWh ook in 2025 doorlopend verbeterd.

Jaarplan 2025
Vlak voor de zomerperiode 2025 wordt de aftrap gegeven voor het opstellen van het jaarplan 2025 voor de instandhouding. In 2025 is € 250.000 beschikbaar in de begroting voor de interne projecten vanuit de pot 'kwaliteitsborging'.

5.10 EMU saldo

In de paragraaf betreffende het EMU-saldo wordt het EMU-saldo gespecificeerd overeenkomstig de bij ministeriële regeling gestelde regels. In de bijlage 6 is het EMU saldo berekend op € 282.500.

CONCEPT

6 Begroting naar programma's

Programma	2023 Jaar einde verwachting	2023 begroot actualisatie	2024 begroot primair	2024 begroot acualisatie	2025 begroot primair	Mutatie 2025 primair t.o.v. 2024 actualisatie
Programma 1. Overhead	3.970.920	4.783.440	4.733.788	4.875.615	5.436.223	560.608
Programma 2. Kennis en verbinden	1.335.983	1.255.983	1.582.557	1.440.730	1.544.108	103.378
Subtotaal instandhouding	*5.306.903*	*6.039.423*	*6.316.345*	*6.316.345*	*6.980.331*	*663.986*
Programma 3. Innovatie en transformatie	1.858.333	2.008.333	1.400.000	1.456.784	1.463.380	6.596
Programma 4. Digitale dienstverlening	1.301.457	1.547.035	1.837.448	1.866.375	403.329	-1.463.046
Programma 5. Organisatie en samenwerking	3.147.042	3.271.042	2.724.211	898.939	920.865	21.926
Programma 6. Datastromen	1.595.300	1.915.162	1.913.812	-	-	-
Programma 7. Informatieveiligheid en privacy	2.142.060	2.071.060	1.771.362	1.397.139	1.583.275	186.136
Programma 8. Waterveiligheid	531.100	316.100	289.717	230.532	155.532	-75.000
Programma 9. Watersysteem	1.597.639	1.447.382	794.594	1.527.318	1.489.124	-38.194
Programma 10. Waterketen	2.368.607	2.663.163	2.689.133	706.694	165.186	-541.508
Subtotaal programma's	*14.541.537*	*15.239.277*	*13.420.277*	*8.083.781*	*6.180.691*	*-1.903.090*
Programma 11. Diensten en beheer	-	-	-	11.078.710	11.293.286	214.576
Subtotaal Diensten en beheer	-	-	-	*11.078.710*	*11.293.286*	*214.576*
Programma 12. SAW@	1.949.845	2.039.845	2.073.525	2.396.512	2.413.311	16.799
Programma 13. Basisdata	5.738.126	5.638.611	1.876.086	5.830.358	2.058.370	-3.771.988
Programma 14. Informatiehuis water	2.159.791	2.194.115	2.265.817	2.647.876	2.677.409	29.533
Programma 15. Kassiersfunctie	2.235.124	1.662.363	1.687.545	1.448.223	1.244.614	-203.609
Subtotaal programma's met derden en kassiersfunctie	*12.082.886*	*11.534.934*	*7.902.973*	*12.322.969*	*8.393.704*	*-3.929.265*
Totaal	**31.931.327**	**32.813.634**	**27.639.595**	**37.801.805**	**32.848.012**	**-4.953.793**
Verwachte verlengingen lopende activiteiten (zie deel 4)					4.720.288	4.720.288
				37.801.805	**37.568.300**	**-233.505**

Bedragen zijn begroot exclusief BTW.

Het project Beeldmateriaal en enkele andere projecten zijn nog niet volledig verlengd voor 2025 en verder, waardoor deze op dit moment nog niet in de begroting van hWh verwerkt kunnen worden. Ondanks dat de begroting 2025 nu daalt, verwachten we na verlenging van de aflopende DVO's, dat de omvang van het werk in 2025 minimaal gelijk is aan 2024. Daarnaast zien we nieuwe initiatieven in de pijplijn (zie deel 4 van de begroting), waardoor we verwachten dat ook in 2025 de groei van de afgelopen jaren zich voortzet.

7 Begroting naar kosten – en opbrengstensoorten

Opbrengsten & kosten categorieën	Totaal 2025
Kapitaallasten	282.500
Personeelskosten	18.982.967
Huren en rechten	466.330
Overige diensten derden	13.116.215
Totaal kosten	**32.848.012**
Bijdragen van waterschappen	29.800.505
Bijdragen van overigen	3.047.507
Totaal opbrengsten	**32.848.012**
Saldo	**-**

CONCEPT

8 Programma 1 Overhead (Bestuur en organisatie)

Vanuit het programma Overhead (voorheen: bestuur en organisatie) richten we onze organisatie zodanig in dat we het werk voor de waterschappen zo goed mogelijk kunnen doen. Ook faciliteren we vanuit dit programma het bestuur. In 2024 zetten we ons in op een veilige werkomgeving, een professionele organisatie en de zichtbaarheid van het Waterschapshuis.

Wat willen we bereiken in 2025 en wat gaan we daarvoor doen?

Veilige werkomgeving
We creëren een werkomgeving die op digitaal vlak veilig is en waarin mensen zich ook sociaal veilig voelen.

Sociale veiligheid: Human eXperience Management (HXM)
Sociale veiligheid op de werkvloer vinden we belangrijk. Daarom creëren we een cultuur waarin medewerkers zich gewaardeerd, gemotiveerd en geïnspireerd voelen. Om dit bereiken hebben we in 2025 een organisatie wat werkt vanuit het principe Human eXperience Management (HXM).

Digitale veiligheid: Bewustwordingscampagne 'Altijd op peil'
Met de bewustwordingscampagne 'Altijd op peil' vergroten we ons bewustzijn over veilig werken. We zijn aangekomen op of rond volwassenheidsniveau 4 van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). We denken vanuit risico's en sturen actief op informatieveiligheid en privacy in de organisatie.

Informatiebeheer
In 2025 is de tweedelijns IT-ondersteuning verbeterd en goed ingericht. Zo kunnen onze medewerkers in de groeiende organisatie goed geholpen worden bij vragen over kantoorautomatisering. Dataclassificatie wordt, ondersteund door een tool, eenduidig in de werkprocessen ingeregeld. We blijven werken aan verbetering van onze (interne) dienstverlening.

Professionele organisatie
We ondersteunen de waterschappen in de beweging van digitale transitie naar digitale transformatie.

Nieuwe hoofdstructuur
We werken vanuit een nieuwe hoofdstructuur voor onze bedrijfsvoering. We willen wendbaarder zijn, zodat we meer kwaliteit kunnen bieden aan het primaire proces van hWh.

Capaciteitspoule
We werken met een capaciteitspoule. Hierdoor kunnen medewerkers het werk kiezen dat bij hen past, in plaats van dat het werk hen wordt toegewezen. De HR-functie (welzijn en talentontwikkeling) centraliseren we in de capaciteitspoule en we verkennen of we de poule kunnen uitbreiden voor de gehele watersector. Doel: kennis binnen hWh en de sector kunnen behouden.

Zichtbaarheid
We laten zien wat de meerwaarde van hWh is voor de waterschappen.

Relatiemanagementsysteem
We werken met het nieuwe relatiemanagementsysteem Dynamics.

Communicatie

We creëren structureel waardevolle content om in tekst, video en beeld te laten zien wat onze meerwaarde is maar vooral ook wat de samenwerking de waterschappen heeft opgeleverd. We professionaliseren de organisatie van evenementen en andere interactiemomenten. We onderzoeken hoe we community management kunnen inzetten voor nog meer kennisdeling, verbinding en samenwerking.

Inkoop en contractmanagement
We versterken de rol van inkoop en contractmanagement voor de waterschappen via samenwerking binnen het inkoopplatform van de waterschappen. We nemen een actieve rol aan bij het opstellen van inkoopvoorwaarden, inkoopbeleid, klachtenregeling en contractmanagement.

Wat mag het kosten?

Programma 1. Overhead	2023 Jaar einde verwachting	2023 begroot actualisatie	2024 begroot primair	2024 begroot acualisatie	2025 begroot primair	2026 begroot	2027 begroot	2028 begroot
Organisatie directie	284.889	484.889	495.517	716.740	802.790	802.790	802.790	802.790
Organisatie capaciteitsmanagement	64.309	192.238	242.549	140.000	212.380	212.380	212.380	212.380
Communicatie	313.613	413.613	451.169	375.335	391.150	391.150	391.150	391.150
Bestuur	62.700	62.700	62.900	62.900	63.500	63.500	63.500	63.500
Bestuursondersteuning	122.389	147.389	154.620	209.815	225.625	225.625	225.625	225.625
Subtotaal algemene zaken	*847.900*	*1.300.829*	*1.406.755*	*1.504.790*	*1.695.445*	*1.695.445*	*1.695.445*	*1.695.445*
P&O	641.132	691.132	749.665	1.388.158	1.561.160	1.561.160	1.561.160	1.561.160
Organisatie financiën	99.575	419.575	442.440	403.140	424.069	424.069	424.069	424.069
Rente	-	-	-	-400.000	-250.000	-250.000	-250.000	-250.000
BIO	163.997	153.997	243.011	204.860	230.950	230.950	230.950	230.950
Privacy	77.151	70.151	73.148	117.085	134.650	134.650	134.650	134.650
Salariskosten	-500.000	-600.000	-600.000	-1.200.000	-1.250.000	-1.250.000	-1.250.000	-1.250.000
Subtotaal financiën en (wendbare) organisatie	*481.855*	*734.855*	*908.264*	*513.243*	*850.829*	*850.829*	*850.829*	*850.829*
Werkplek	275.322	195.322	195.637	215.815	230.119	230.119	230.119	230.119
Kantoorautomatisering	649.080	539.970	200.617	767.897	690.475	690.475	690.475	690.475
Informatiemanagement	-	-	-	527.730	587.900	587.900	587.900	587.900
Facilitair	143.362	173.362	173.812	134.150	137.900	137.900	137.900	137.900
Organisatie ondersteuning	775.525	975.525	1.109.919	441.870	462.530	462.530	462.530	462.530
Organisatie inkoop	397.877	463.577	488.784	520.120	531.025	531.025	531.025	531.025
Subtotaal inkoop en facilitering	*2.241.166*	*2.347.756*	*2.168.769*	*2.607.582*	*2.639.949*	*2.639.949*	*2.639.949*	*2.639.949*
Kwaliteitsverbetering	-	-	250.000	-	250.000	250.000	250.000	250.000
Veilige werkomgeving	250.000	250.000	-	120.000	-	-	-	-
Professionele organisatie	75.000	100.000	-	90.000	-	-	-	-
Zichtbaarheid	75.000	50.000	-	40.000	-	-	-	-
Subtotaal interne projecten	*400.000*	*400.000*	*250.000*	*250.000*	*250.000*	*250.000*	*250.000*	*250.000*
	3.970.920	**4.783.440**	**4.733.788**	**4.875.615**	**5.436.223**	**5.436.223**	**5.436.223**	**5.436.223**

Een korte toelichting op de ontwikkeling in de begrote kosten:

- Nog niet ingevulde vacatures bij de kostenplaatsen Organisatie capaciteitsmanagement, P&O, Kantoorautomatisering en Informatiemanagement zijn in de begroting 2024 gedeeltelijk meegenomen, rekening houdende met een wervingstijd. In 2025 is de vacatureruimte volledig begroot.
- Sinds 2023 ontvangt hWh een rentevergoeding over de schatkistrekening. De (voorzichtige) verwachting is dat het rentepercentage t.o.v. 2024 zal dalen.
- Organisatie inkoop wordt in 2024 uitgebreid met operationele inkoop. Vanaf 2025 wordt de doorbelasting inkoop verhoogd een worden deze kosten volledig doorbelast naar de programma's en projecten.

Samen met programma Kennis en Verbinden vormt het programma Overhead de kosten voor instandhouding.

9 Programma 2 Kennis en verbinden

Het programma Kennis en Verbinden heeft als doel om kennis over onze organisatie, IT en digitale transformatie aan de waterschappen toe te voegen en de waterschappen te faciliteren in onderlinge kennisdeling. Ook faciliteert het Waterschapshuis de waterschapsbrede overleggen zoals van het i-Platform, de OGT en de UO's.

Wat willen we bereiken in 2025 en wat gaan we daarvoor doen?

Ontmoetingscentrum
We willen een ontmoetingscentrum bieden dat helemaal van deze tijd is. Daarom verbeteren we onze faciliteiten voor werken en vergaderen op afstand. In de IJsselzaal maken we bijvoorbeeld een koppeling tussen iBabs en Companycast, zodat (digitale) vergaderingen op jaarbasis live zijn te volgen en dat kort daarna deze opnamen geïndexeerd zijn te raadplegen in het archief. We onderzoeken of er bij de waterschappen behoefte is aan een webinarruimte (potentieel ruimte 1.05 Cleveringsluis), en wij het hosten van webinars als dienst kunnen aanbieden.

Koersplan
Het huidige Koersplan behoeft een aanscherping als vervolg op de ontwikkeling van de samenwerkingsopgave en de strategienota van de OGT. Het koersplan is gericht op de bestuurlijke kaders voor hWh en geeft vorm aan de eigenaarsdiscussie. We faciliteren de koerscommissie met het aanscherpen van de koers 2024 -2028 (koersplan 3.1).

Kwaliteit
We willen (blijven) voldoen aan de archiefwet. Daarom maken we de projectdocumentatie op orde en zorgen we dat deze op de juiste wijze is gearchiveerd. Het handboek projecten wordt geüpdatet en voorzien van heldere sjabloondocumenten voor alle fases van een project. Projectbeheersing voert audits uit aan de hand van een auditplan op de volledigheid en archivering van projectdossiers.

Subsidie
We willen optimaal gebruik maken van de subsidiemogelijkheden voor projecten op het gebied van digitale innovatie. Samen met de subsidiecoördinatoren van de waterschappen gaan we verkennen welke mogelijkheden er zijn.

Kracht van samen
Samen werken, daar staan we voor. We willen de verbinding met de Unie van Waterschappen versterken vanwege de Vaarkaart: de bestuurlijke ambitie rondom digitale transformatie. Ook met de STOWA versterken we de samenwerking. We kijken bijvoorbeeld we hun onderzoek gerelateerd aan data, kunnen laten landen bij de waterschappen. Verder willen we onze verbinding met ketenpartners zoals Rijkswaterstaat versterken op de onderwerpen waar we elkaar nauw raken.

Wat mag het kosten?

Programma 2. Kennis en verbinden	2023 Jaar einde verwachting	2023 begroot actualisatie	2024 begroot primair	2024 begroot acualisatie	2025 begroot primair	2026 begroot	2027 begroot	2028 begroot
Kwaliteitsborging	91.644	136.644	142.602	134.300	150.200	150.200	150.200	150.200
Kennis delen & Verbinden	439.840	319.840	335.411	342.788	404.612	404.612	404.612	404.612
Specialistische kennis	-	-	283.290	285.000	299.400	299.400	299.400	299.400
Subtotaal Kennis en verbinden	*531.484*	*456.484*	*761.303*	*762.088*	*854.212*	*854.212*	*854.212*	*854.212*
Strategienota OGT	34.235	44.235	45.342	-	-	-	-	-
Ondersteuning OGT / I-platform	89.948	124.948	130.203	-	-	-	-	-
Vergadercentrum	680.316	630.316	645.709	678.642	689.896	689.896	689.896	689.896
Subtotaal Diensten	*804.499*	*799.499*	*821.254*	*678.642*	*689.896*	*689.896*	*689.896*	*689.896*
	1.335.983	**1.255.983**	**1.582.557**	**1.440.730**	**1.544.108**	**1.544.108**	**1.544.108**	**1.544.108**

Een korte toelichting op de ontwikkeling in de begrote kosten:

- De gelden die in 2024 vanuit de kostenplaatsen Kwaliteitsborging en Kennis delen & verbinden beschikbaar zijn gesteld voor de interne projecten, zijn in 2025 weer toegevoegd aan de begroting.

Samen met programma Overhead (Bestuur en organisatie) vormt het programma Kennis en verbinden de kosten voor instandhouding.

CONCEPT

Deel 2: Projecten waterschappen

In deel 2 worden de begrotingsprogramma's waterschappen uitgewerkt. Dit betreft de volgende programma's:

- Innovatie en transformatie
- Digitale dienstverlening
- Organisatie en samenwerking
- Datastromen
- Informatieveiligheid en privacy
- Waterveiligheid
- Watersysteem
- Waterketen
- Diensten en beheer

CONCEPT

10 Programma 3 Innovatie en transformatie

De uitdagingen van het waterschapswerk worden steeds groter, net als de maatschappelijke uitdagingen waar we voor staan. Anders en slimmer werken is hard nodig en het kán gelukkig ook. Om de kansen van de digitale transformatie optimaal te benutten verkent dit programma samen met de deelnemende waterschappen wat de mogelijkheden zijn. De focus daarbij ligt op verbinden, leren en innoveren.

Wat willen we bereiken in 2025 en wat gaan we daarvoor doen?

Verbinden
Om elkaar te vinden op het thema digitale transformatie en hierin ook daadwerkelijk stappen te zetten, is verbinding een eerste voorwaarde. We creëren als het ware een ecosysteem waarin de waterschappen samen kunnen leren en innoveren.

Omgevingsmanagement
In 2025 zetten we meer omgevingsmanagement in om de behoeften van de waterschappen op het gebied van digitale transformatie op te halen. Op basis van behoeften en kansen die we samen signaleren, bepalen we welke mogelijkheden we actief onderzoeken. Doel is om te komen tot duidelijke inzichten en oplossingen voor de digitale transformatie.

WinnovatieSnacks
Tijdens deze interactieve online bijeenkomsten gaan we met waterschappers in gesprek over nieuwe technologieën en manieren om goede ideeën verder te brengen.

Community van data scientists
De community van datascientists die is gegroeid vanuit het DEEP-traineeship (Data Science and Engineering Expert Programme) zorgt voor belangrijke kennisuitwisseling tussen de waterschappen onderling. In 2024 zetten we ons in voor het zelfstandig laten functioneren van deze community.

Digital Twin voor Waterbeheer
Digital twins helpen de waterschappen om betere voorspellingen te doen. In 2025 blijven wij bijdragen aan het Digital Twin Programma.

Innoveren
Het doel van samen innoveren is om goede ideeën uit te werken en deze verder te brengen in de praktijk. Het Winnovatieplatform draagt hier via online Challenges aan bij, maar we organiseren ook events die bijdragen aan nieuwe oplossingen

Hackatons
Volgend jaar organiseren we drie fysieke WinnovatieLabs waarin waterschappers aan de slag gaan met een actueel vraagstuk. De beste oplossing(en) brengen we verder.

Waterinnovatiefestival
Samen met de Unie organiseren we de Waterinnovatieprijs en het Waterinnovatiefestival waar de winnaars op 1 februari bekend worden gemaakt.

Leren
Om samen te innoveren, moeten we nieuwe kennis opdoen. Het helpt daarbij om dezelfde taal te spreken. Daarom bieden we in 2025:

Leerlijnen digitale transformatie
We ontwikkelen en faciliteren digitale leerlijnen voor waterschappers op elke laag van de organisatie. Door te leren wat de digitale transformatie inhoudt voor hun werk, kunnen zij bijdragen aan de wendbaarheid van hun organisatie. We zorgen ervoor dat dit interactieve leer- en ontwikkelmateriaal 24/7 beschikbaar is door het ontwikkelen van een e-learning omgeving.

Wat mag het kosten?

Programma 3. Innovatie en transformatie	2023 Jaar einde verwachting	2023 begroot actualisatie	2024 begroot primair	2024 begroot acualisatie	2025 begroot primair	2026 begroot	2027 begroot	2028 begroot
Programmabudget algemeen	454.760	479.760	475.000	341.402	361.750	361.750	361.750	-
Verbinden	327.120	327.120	370.000	397.894	357.194	259.810	259.810	-
Innoveren	93.280	153.280	155.000	229.992	377.468	377.468	377.468	-
Leren	409.840	439.840	400.000	487.496	366.968	366.968	366.968	-
DEEP III	573.333	608.333	-	-	-	-	-	-
	1.858.333	**2.008.333**	**1.400.000**	**1.456.784**	**1.463.380**	**1.365.996**	**1.365.996**	**-**

Toelichting:
- Geen bijzonderheden.

CONCEPT

11 Programma 4 Digitale dienstverlening

In samenwerking met de Unie van Waterschappen ondersteunen we vanuit dit programma de waterschappen bij de implementatie van nieuwe wetten en richtlijnen. Daarbij maken we gebruik van de kennis en ervaring die al aanwezig is. Deze borgen en delen we in een nog op te zetten gezamenlijk (virtueel) kenniscentrum van de waterschappen en hWh.

Wat willen we bereiken in 2025 en wat gaan we daarvoor doen?

Wetgeving
De waterschappen hebben met steeds meer en complexe wet- en regelgeving te maken. Het gaat onder andere om:

- WOO (Wet Open Overheid)
- SDG (Single Digital Gateway)
- Wmebv (Wet Modernisering Elektronisch Bestuurlijk Verkeer),
- Wdo (Wet digitale overheid)
- Digital Decade (visie en strategie van Europese Commissie voor de digitale transformatie van Europa in de periode tot 2030)

Vanuit hWh voorzien we in de behoeften van de waterschappen aan ondersteuning bij de implementatie van nieuwe wetgeving. Hierbij werken we nauw samen met de Unie van waterschappen, Stowa, VNG, IPO. We zorgen voor overzicht en geven inzicht in de verbanden tussen wetgeving en hun volgordelijkheid. Verder voeren we impactanalyses uit. Op basis hiervan maken we buisinesscases voor het gezamenlijk aanbesteden en implementeren van wetgeving.

Wat mag het kosten?

Programma 4. Digitale dienstverlening	2023 Jaar einde verwachting	2023 begroot actualisatie	2024 begroot primair	2024 begroot acualisatie	2025 begroot primair	2026 begroot	2027 begroot	2028 begroot
Ontwikkelbudget digitale dienstverlening	115.213	140.213	146.511	146.511	146.511	-	-	-
eHRM	198.124	298.124	109.454	-	-	-	-	-
e-HRM basisfunctionaliteiten	307.279	707.279	1.190.319	1.190.319	-	-	-	-
Wet Open Overheid	128.890	90.000	75.000	75.000	75.000	75.000	-	-
Single Digitale Gateway	280.532	-	-	454.545	181.818	20.661	-	-
CMS	18.634	8.634	-	-	-	-	-	-
Strategische inzet Omgevingswet	252.785	302.785	316.164	-	-	-	-	-
	1.301.457	**1.547.035**	**1.837.448**	**1.866.375**	**403.329**	**95.661**	**-**	**-**

Toelichting:

- Conform afgesloten DVO gaat de begroting van het project Single Digital Gateway in 2025 omlaag.
- Het project eHRM basisfunctionaliteiten wordt vanaf 2025 ondergebracht in de afdeling Diensten en beheer.

12 Programma 5 Organisatie en samenwerking

Het programma Organisatie en samenwerking helpt waterschappen bij het opzetten van effectieve onderlinge samenwerkingsverbanden. Dit doen we middels een aantal ICT-oplossingen, maar we helpen hen ook om steeds meer dezelfde taal te spreken. Dit bevordert de onderlinge samenwerking. Door gezamenlijke inkoop van ICT-middelen en ondersteuning realiseren we bovendien kostenbesparingen.

Wat willen we bereiken in 2025 en wat gaan we daarvoor doen?

WILMA logisch modelarchitectuur
De Waterschap Informatie & Logisch Model Architectuur (WILMA) is de referentiearchitectuur van de waterschappen. Ofwel: een groot digitaal naslagwerk (te vinden op www.wilmaonline.nl) waarin beproefde werkwijzen van alle aspecten van het waterschapswerk staan weergegeven. Zo kunnen de waterschappen hun werkwijzen optimaliseren, een gemeenschappelijke taal ontwikkelen en wordt samenwerken makkelijker. Om waterschappers te helpen meer waarde uit de WILMA te halen, is de online vindbaarheid in 2024 een van de speerpunten. Daarnaast biedt het team trainingen (op maat) en een traineeship voor waterschapsarchitecten.

Wat mag het kosten?

Programma 5. Organisatie en samenwerking	2023 Jaar einde verwachting	2023 begroot actualisatie	2024 begroot primair	2024 begroot acualisatie	2025 begroot primair	2026 begroot	2027 begroot	2028 begroot
Ontwikkelingsbudget O&S	97.460	157.460	213.299	185.991	189.401	-	-	-
Kenniscentrum	701.222	531.222	489.994	-	-	-	-	-
Framework Microsoft	66.426	46.426	49.552	-	-	-	-	-
Aanbesteding Standaard Software	24.982	43.982	-	-	-	-	-	-
Software Reseller Onboarding en Beheer	298.476	498.476	238.733	-	-	-	-	-
Uitbereiding Kenniscentrum	265.000	-	-	-	-	-	-	-
Doorontwikkeling en gebruik WILMA	757.903	907.903	940.529	712.948	731.464	692.525	692.525	692.525
Software catalogus	106.350	176.350	-	-	-	-	-	-
Oracle TECH	582.200	562.200	578.500	-	-	-	-	-
Oracle Contract mgnt	116.030	166.030	170.720	-	-	-	-	-
Govroam	50.450	40.450	37.500	-	-	-	-	-
Govroam Contractmanagement	5.153	5.153	5.384	-	-	-	-	-
Aanbesteding Strategisch cloudpartner	75.390	135.390	-	-	-	-	-	-
	3.147.042	**3.271.042**	**2.724.211**	**898.939**	**920.865**	**692.525**	**692.525**	**692.525**

Toelichting:

- Geen bijzonderheden.

13 Programma 6 Informatie – datastromen

Data is een belangrijke productiefactor van de waterschappen. Informatie is bijvoorbeeld onmisbaar bij het nemen van beslissingen over waterzuivering, dijkversterkingen en klimaatadaptatie. Het Programma Datastromen helpt de waterschappen bij hun bestuurlijke ambitie om voorbereid te zijn op de 'open data-toekomst'. Het is belangrijk dat alle beschikbare gegevens over de beheergebieden van de waterschappen snel én gestandaardiseerd beschikbaar zijn voor iedereen. Daarom bieden we softwareoplossingen en monitoren we op kwaliteit, betrouwbaarheid, reproduceerbaarheid en uitwisselbaarheid van de data.

Wat willen we bereiken in 2025 en wat gaan we daarvoor doen?

Het programma Datastromen is volledig ondergebracht in de afdeling Diensten en beheer.

Wat mag het kosten?

Programma 6. Datastromen	2023 Jaar einde verwachting	2023 begroot actualisatie	2024 begroot primair	2024 begroot acualisatie	2025 begroot primair	2026 begroot	2027 begroot	2028 begroot
Datastromen Pijler 1	1.043.598	1.193.348	1.193.356	-	-	-	-	-
Datastromen Pijler 2	42.812	132.933	136.648	-	-	-	-	-
Datastromen Pijler 3	125.116	125.116	127.587	-	-	-	-	-
Datastromen Pijler 4	383.774	463.765	456.221	-	-	-	-	-
	1.595.300	**1.915.162**	**1.913.812**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

Toelichting:

- Geen bijzonderheden.

CONCEPT

14 Programma 7 Informatieveiligheid en privacy

Om de watersector veilig te houden, zijn maatregelen nodig op het gebied van informatieveiligheid en privacy. Daar helpt het programma Informatie en Veiligheid bij. We werken aan verbeterprocessen voor informatievoorziening en (proces)automatisering en we dragen bij aan meer bewustzijn binnen de waterschappen.

Wat willen we bereiken in 2025 en wat gaan we daarvoor doen?

Adviesverlening en kennisstimulering m.b.t. informatieveiligheid en privacy
Hieronder verstaan we brede werkzaamheden, zoals het delen van kennis over informatieveiligheid en privacy binnen de watersector, het vertegenwoordigen van de watersector op het informatieveiligheidsdomein, het afstemmen met derden zoals RWS, ministeries en ketenpartners en CIP Overheid, maar ook het verzorgen van trainingen voor waterschappers. We ondersteunen het CIW (Coördinatorenoverleg Informatieveiligheid Waterschappen) bij het versterken van hun rol en we organiseren het CPW (Coördinatorenoverleg Privacy Waterschappen) overleg. Dit doen we ook in 2024.

Beheer kaders en richtlijnen
We dragen bij aan de doorontwikkeling van bestaande overheidskaders zoals de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). Dat doen we door deel te nemen aan interdepartementale werk- en schrijfgroepen. Vanuit hWh borgen we hierbij steeds het waterschapsbelang. In 2024 richten we ons onder andere op de ontwikkeling van de BIO versie 2. Ook zorgen we voor een volledige paragraaf over informatieveiligheid in de WILMA (de waterschapsarchitectuur).

SOC-diensten
Een Security Operations Center is het zenuwcentrum voor cybersecurity. Om de cyberweerbaarheid van de waterschappen te verhogen, realiseren we een SOC-dienstverlening voor de waterschappen. Dit leidt tot betere informatiebeveiliging, snellere respons op (cyber)incidenten en verbeterd inzicht in digitale beveiligingsrisico's. In de eerste helft van 2024 doorlopen we hiervoor een aanbestedingsprocedure. In de tweede helft van het jaar werken we aan de implementatie van de SOC-dienstverlening.

Project verhogen weerbaarheid procesautomatisering (PA)
Dit project draait om de Cyber Security Informatie Richtlijn (CSIR). We ondersteunen de waterschappen bij het toepassen van deze Richtlijn door hun (digitale) weerbaarheid verder te verhogen, te borgen en sectorbreed aantoonbaar te maken. Hiervoor is een nulmeting PA-waterschappen uitgevoerd. In 2024 werken we samen met de waterschappen aan verbeteringen die ze kunnen doorvoeren op basis van het maatregelenpakket informatieveiligheid en de vastgestelde Baseline. Hiervoor hebben wij een verbeterplan 'Aanpak versterking digitale weerbaarheid' geschreven.

Project invoeren risicomanagement
Binnen dit project ontwikkelen we een uniforme gedragen risicomethodiek voor kantoorautomatisering, procesautomatisering en privacy. We zorgen dat deze bij de waterschappen worden geïmplementeerd en dat ze er blijvend mee kunnen werken. In 2024 verstrekken we actuele dreigingsbeelden voor de watersector. Dit doen we in samenwerking met CERT-WM, RWS, het ministerie van I&W, de AIVD en het NCSC.

Project audits
We organiseren BIO- en AVG-audits om te inventariseren hoever we als sector zijn met de implementatie van deze wet- en regelgeving. Dit is belangrijk om onze weerbaarheid tegen cyber- en privacyrisico's te kunnen aantonen en inzichtelijk te maken waar verbeterkansen liggen. In 2024 leveren we auditresultaten op van de audit die eind 2023 plaatsvond en treffen we voorbereidingen voor een aanbesteding die het vervolg van audits na 2024 mogelijk maakt.

Stimuleren oefenen en testen
Met de evolutie van het programma richting diensten en het opleveren van steeds meer producten in de afgelopen periode, heeft het UO ons gevraagd te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn voor het bevorderen van opleiden, oefenen en testen. In eerste instantie wilden we hier een apart project van maken, maar uiteindelijk hebben we er voor gekozen om - aan elk initiatief wat we als programma ontwikkelen - een structureel opleiding/oefen/testprogramma te koppelen Dit doen we om samen te leren en op te trekken binnen de waterschappen en waar mogelijk ook op sectorniveau. Hiermee maken we ook de opstap naar 'Tiber Water', een vanuit het ministerie van I en W geïnitieerd programma voor oefenen en testen in de watersector.

Versterken ketensamenwerking
Vanuit het programma IV&P dragen we actief bij aan het programma Versterken cyberweerbaarheid van de waterketen, waarin het Bestuursakkoord Water wordt uitgevoerd. Eén van de concrete projecten is een landelijke ketenanalyse op cyberrisico's in het hoofd- en regionale watersysteem.

Wat mag het kosten?

Programma 7. Informatieveiligheid en privacy	2023 Jaar einde verwachting	2023 begroot actualisatie	2024 begroot primair	2024 begroot acualisatie	2025 begroot primair	2026 begroot	2027 begroot	2028 begroot
Programmasturing en interne hWh kosten	311.053	331.053	357.053	357.053	357.053	-	-	-
Advies en kennis I-veiligheid	49.189	49.189	49.189	49.189	49.189	-	-	-
Advies en kennis Privacy	70.809	70.809	70.809	70.809	70.809	-	-	-
CERT-WM	377.827	457.827	457.827	-	-	-	-	-
Ontwikkeling kaders	27.697	47.697	47.697	47.697	47.697	-	-	-
Vooronderzoek	44.063	54.063	54.063	54.063	54.063	-	-	-
Project Verhogen weerbaarheid PA	203.812	218.812	218.812	218.812	218.812	-	-	-
Project Audits	223.334	223.334	223.334	223.334	223.334	-	-	-
Project Keten	19.974	19.974	19.974	19.974	19.974	-	-	-
Project Risicomanagement	177.374	192.374	192.374	192.374	192.374	-	-	-
Oefenen IV&P	3.834	23.834	23.834	23.834	23.834	-	-	-
SOC Dienstverlening Security Monitoring en Alarmering	228.000	-	-	140.000	-	-	-	-
Opvang cyberincidenten IV collectief	61.396	56.396	56.396	-	-	-	-	-
Audit WPG	343.698	325.698	-	-	326.136	-	-	-
	2.142.060	**2.071.060**	**1.771.362**	**1.397.139**	**1.583.275**	**-**	**-**	**-**

Toelichting:
- Het project SOC dienstverlening security monitoring en alarmering wordt in 2025 beëindigd.

15 Programma 8 Waterveiligheid

Vanuit dit programma streven we samen met de waterschappen naar een efficiënter en effectiever beheer van de waterkeringen, maar ook naar een betere ruimtelijke inrichting en betere crisisbestrijding. Dit doen we door tools te ontwikkelen die bijdragen aan een betere informatievoorziening over de actuele situatie van de keringen en de maatr egelen die waterschappen treffen om deze intact te houden.

Wat willen we bereiken in 2025 en wat gaan we daarvoor doen?

Dashboard zorgplicht
Dit is een tool waarmee de waterschappen over de staat van de dijk rapporteren aan de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILenT). Hiermee voldoen ze aan hun wettelijke zorgplicht. In 2024 richten we ons op de verdere automatisering van dit rapportageproces. Ook verwerken we de nieuwe richtlijnen die vanuit de Unie van Waterschappen zijn opgesteld met betrekking tot de zorgplicht.

Wat mag het kosten?

Programma 8. Waterveiligheid	2023 Jaar einde verwachting	2023 begroot actualisatie	2024 begroot primair	2024 begroot acualisatie	2025 begroot primair	2026 begroot	2027 begroot	2028 begroot
Ontwikkelbudget waterveiligheid	54.198	154.198	155.532	155.532	155.532	-	-	-
Dashboard Zorgplicht	50.000	-	-	75.000	-	-	-	-
Vangstregistratie V3	376.902	161.902	134.185	-	-	-	-	-
Marktverkenning Vangstregistratie V4	50.000	-	-	-	-	-	-	-
	531.100	**316.100**	**289.717**	**230.532**	**155.532**	**-**	**-**	**-**

Toelichting

- Het project Dashboard zorgplicht wordt in 2025 beëindigd.

CONCEPT

16 Programma 9 Watersysteem

Het programma Watersysteem biedt watersysteembeheerders, hydrologen en ecologen van alle waterschappen tools voor het goed beheer van het watersysteem. Deze zijn gericht op verschaffen van inzicht in de werking van het systeem waardoor doelgericht handelen mogelijk word t. Het leveren van een actueel en accuraat beeld doen wij ook voor onze ketenpartners RWS, terreinbeheerders, provincies en gemeenten. Doel is om zo goed mogelijk met elkaar samen te kunnen werken.

Wat willen we bereiken in 2025 en wat gaan we daarvoor doen?

Internationaal Radar Composiet (IRC)
In opdracht van de waterschappen (via het Waterschapshuis en STOWA) en Slim Watermanagement heeft het KNMI gezocht naar verbeteringen van de neerslagschatting voor de regenradar. Dit project is vorig jaar afgerond. Als vervolg hierop zijn we een breder gedefinieerd traject gestart: ‘Verbetering Meteo-informatie’. Dit is een samenwerkingsovereenkomst tussen STOWA, KNMI en hWh. Er is gestart met het live aanleveren van de regenmetergegevens van de waterschappen aan het KNMI, die het controleert, terugkoppelt en implementeert in het radarcomposiet (IRC producten) van het KNMI. Steeds meer waterschappen leveren regenmeterdata aan, dus in 2024 gaan we hiermee verder. IRC wordt opgenomen in het Weerinformatie voor Waterbeheerders (WIWB).

Weerinformatie voor Waterbeheerders 2.0 (WIWB, voorheen OOMHD)
De WIWB applicatie sluist meteo- en hydrologische data van verschillende bronnen door naar de beheersystemen van de waterschappen. In 2024 besteden we de WIWB opnieuw aan (wordt WIWB 2.0) om een nieuwe schaalbare toekomstvaste voorziening te worden die voldoet aan de huidige eisen en wensen. In 2024 sluiten we dus een nieuw contract met een nieuwe leverancier en verbreden we de scope van het project.

HyDAMO
HyDAMO is een standaard datamodel voor het modelleren van oppervlaktewatersystemen. Het heeft als doel om hydrologische informatie van de waterschappen gestandaardiseerd te gebruiken voor het waterschap zelf, alsook voor bovenregionale modellen, zoals het Landelijk Hydrologisch Model. Het project loopt in 2023 af. In 2024 focussen we ons op beheer en onderhoud.

Wat mag het kosten?

Programma 9. Watersysteem	2023 Jaar einde verwachting	2023 begroot actualisatie	2024 begroot primair	2024 begroot acualisatie	2025 begroot primair	2026 begroot	2027 begroot	2028 begroot
Ontwikkelbudget watersysteem	101.060	159.150	164.600	164.600	164.600	-	-	-
Realisatievoorstel Informatievoorziening Slim Waterma	149.000	89.000	-	100.000	-	-	-	-
BC voortzetting Digitale Watertoets	40.000	-	-	-	-	-	-	-
Waterschadeschatter	21.183	14.000	-	-	-	-	-	-
BC B&O NHI-instrumenten	168.164	5.000	-	-	-	-	-	-
Informatieservice Bodemvocht	118.000	-	-	394.000	270.000	270.000	270.000	-
Productowner programma Watersysteem	117.376	162.376	164.349	133.225	133.225	-	-	-
HyDAMO-NHI	91.620	56.620	25.997	300.694	256.071	256.071	256.071	-
De Digitale Watertoets	160.100	160.100	-	-	-	-	-	-
OOMHD (Meteo en Hydro-Data)	449.315	599.315	233.966	434.799	665.228	489.174	244.563	239.063
Satdata 3.0	116.945	141.945	145.385	-	-	-	-	-
Perceelwijzer	64.876	59.876	60.297	-	-	-	-	-
	1.597.639	**1.447.382**	**794.594**	**1.527.318**	**1.489.124**	**1.015.245**	**770.634**	**239.063**

Toelichting:

- De DVO van Realisatievoorstel informatievoorziening Slim watermanagement eindigt in 2024.
- Conform afgesloten DVO gaan de begrotingen van Informatieservice Bodemvocht en HyDAMO in 2025 omlaag.
- Conform afgesloten DVO gaat de begroting van OOMHD in 2025 omhoog.

CONCEPT

17 Programma 10 Waterketen

Samen met de waterschappen ontwikkelen wij tools waarmee zij over adequate informatie beschikken over het functioneren de waterzuiveringen in brede zin. Met deze tools kunnen de waterschappen meten op gezamenlijke KPI's en consistenter en beter vergelijkbaar worden in hun interne- en onderlinge uitwisseling van resultaten. Zo dragen zij bij aan een systeem voor processen, beheer en onderhoud en data-uitwisseling voor de hele waterketen.

Wat willen we bereiken in 2024 en wat gaan we daarvoor doen?

CoP Afvalwaterprognoses - waterketen
Waterschappen willen weten hoeveel water er binnenkomt op de zuiveringsinstallaties en van welke kwaliteit dit is. Dit is onder andere afhankelijk van het aantal aangesloten huishoudens en bedrijven en van het weer. De CoP Afvalwaterprognoses bestaat uit waterschappers uit alle lagen van de organisatie die betrokken zijn bij het zuiveringsproces. Doel is van de CoP is beter grip krijgen op het zuiveringsproces. Dit doen we in 2024 door de juiste data te verzamelen en slimme prognosetools te ontwikkelen.

Wat mag het kosten?

Programma 10. Waterketen	2023 Jaar einde verwachting	2023 begroot actualisatie	2024 begroot primair	2024 begroot acualisatie	2025 begroot primair	2026 begroot	2027 begroot	2028 begroot
Ontwikkelbudget waterketen	98.331	158.855	165.186	165.186	165.186	-	-	-
O-info	33.400	-	-	45.000	-	-	-	-
RWZI-Online	3.024	-	-	-	-	-	-	-
Z-info	1.514.150	1.331.534	1.397.033	-	-	-	-	-
Gezamelijke prognoses AWK	459.242	459.242	496.508	496.508	-	-	-	-
Gem. P&Ids	142.593	197.593	154.334	-	-	-	-	-
SE Tooling	115.939	515.939	476.072	-	-	-	-	-
Inzicht in prestatiegegevens Decentrale Sanitaire Syster	1.928	-	-	-	-	-	-	-
	2.368.607	**2.663.163**	**2.689.133**	**706.694**	**165.186**	**-**	**-**	**-**

Toelichting:

- De DVO's van de projecten O-info en Gezamenlijke prognose AWK eindigen in 2024.

18 Programma 11 Diensten en beheer

Diensten betreft het bieden van services gericht op de inrichting van de Informatievoorziening van waterschappen, zoals:

- Waterschappen ontzorgen en/of ondersteunen door uitvoeren van specifieke taken.
- Waterschappen ondersteunen met kennis en expertise, zoals in het maximaal benutten van gezamenlijke contracten.

Beheer betreft het in stand houden en de doorontwikkeling van de informatievoorziening. Beheer is ook te zien als een verbijzondering van een dienst, namelijk daar waar het gaat om (functioneel) beheer van een gezamenlijke informatievoorziening.

De opdrachtgevers (huidige programma-UO's) bepalen welke dienst geleverd moet worden of wat er moet worden beheerd, hWh, onder verantwoordelijkheid van het bestuur, bepaalt hoe het beheer of de dienst wordt uitgevoerd. Hiermee is er een scheiding aangebracht tussen het wat en hoe en opdrachtgever en opdrachtnemer.

Wat willen we bereiken in 2025 en wat gaan we daarvoor doen?

Winnovatie
Winnovatie.nl is dé centrale plek waar waterschappers innovatieve projecten kunnen delen en waar ze, via challenges, samen tot innovatieve oplossingen kunnen komen.

E-HRM
Het Waterschapshuis verzorgt de gezamenlijke inkoop en implementatie van HRM software voor veertien waterschappen. In 2024 richten we bij hWh een tijdelijke beheerorganisatie in voor de twee koplopende waterschappen. De definitieve beheerorganisatie volgt na implementatie van de twaalf hierop volgende waterschappen. Voor hen gaat E-HRM per 1 januari 2025 live.

Content Management Systeem (CMS)
We beheren het contract voor de websites van zes waterschappen en hWh. Wij organiseren de gezamenlijke inkoop van software en beheren het contract.

Kenniscentrum waterschappen
Op dit platform ontsluiten we met name kennis over de implementatie van Microsoftproducten voor de werkplek en de implementatie van Microsoft cloudproducten. Door kennis te verzamelen en te delen, kunnen de waterschappen de Microsofttoepassingen beter benutten en realiseren ze kostenbesparingen. In 2024 gaan we de koplopers onder de waterschappen meer inzetten voor kennisdeling. Daarnaast zetten we in op community building en het geven van trainingen. Doel is om de waterschappen te helpen bij hun transitie naar Microsoft cloudproducten. Verder verzorgen we kennisdeling en ondersteuning bij nieuwe en vernieuwende tools, zoals Power BI. Om de kennis bij de waterschappen up to date te houden organiseren we wekelijks online een wake up call.

Framework Microsoft
De standaard algemene voorwaarden van Microsoft voldoen niet voor de waterschappen. Daarom hebben we met Microsoft een raamcontract afgesloten met uitgebreidere en betere juridische voorwaarden op het gebied van informatieveiligheid en privacy: het Framework Microsoft. Omdat het huidige framework afloopt in 2025, starten we in 2024 nieuwe onderhandelingen. Daarbij richten we ons zowel op actualisatie van de juridische voorwaarden als op het vernieuwen van de commerciële voorwaarden.

Software reseller
In maart 2023 hebben we een software reseller gecontracteerd als schakel tussen software producenten en de waterschappen. Doordat de waterschappen alle standaard software kunnen aanschaffen via dit contract, hoeven ze veel minder Europese aanbestedingen te doen. Door het delen van kennis over leveranciers en producten, behalen ze bovendien mogelijk schaalvoordelen. Om inkopers en gebruikers bij de waterschappen up to date te houden, organiseren we in 2024 tweewekelijkse update sessies.

Govroam
Deze slimme oplossing voor internettoegang kennen de meeste waterschappers wel. Wij verzorgen het contractmanagement rondom Govroam. Dankzij Govroam kunnen alle waterschappers bij elke overheidsorganisatie veilig online.

Oracle CM
Namens de waterschappen heeft hWh met Oracle een contract afgesloten voor database licenties. Door kennisdagen te organiseren voor database administrators, helpen we hen kennis op te bouwen en up to date te houden. Zo ondersteunen we de waterschappen bij het juiste gebruik van de licenties.

Datastromen
Het merendeel van de capaciteit en de middelen van het programma Datastromen is bestemd voor het beheer en onderhoud van de bestaande middelen, waaronder de gezamenlijke taal (DAMO Logisch), de fysieke middelen (de DAMO-kernregistraties bij de waterschappen, het centrale Gegevensknooppunt Waterschappen (GkW)) en de koppelingen naar andere platforms. Een beperkt deel is beschikbaar voor uitbreiding van deze infrastructuur met nieuwe gegevensstromen.

DAMO 2.5
De DAMO Logisch Datamodellen zijn ontwikkeld door de waterschappen en het Waterschapshuis. Ze helpen de waterschappen bij hun datagedreven besluitvorming over afvalwaterketen, keringen en het watersysteem. In 2024 werken we aan release 2.5 van DAMO Logisch en van de DAMO-kernregistraties. Dat doen we in samenspraak met de waterschappen, IHW, RIONED, BZK en Geonovum. Verbeteringen zullen zitten in de uitbreiding van standaarden en de interactie met externe platforms, zoals PDOK, RIONED en het NHI (via het GkW).

Nieuwe opzet objecthandboek
Om de waterschappen in hun functionele behoeften te voorzien, publiceren we in 2024 een objectenhandboek conform ‘linked data’. Dat is een manier om gestructureerde data te publiceren, zodanig dat de data met elkaar verbonden kan worden.

Gegevensknooppunt Waterschappen (GkW)
In 2024 komt er een release met vernieuwingen en uitbreidingen voor de harmonisatie van 21 lokale sets naar één landelijke set en op de kwaliteitstoetsen. Deze release voldoet aan wet- en regelgeving rondom open data en is te implementeren in de Gegevensstroom van DAMO 2.4.

Doorontwikkeling datakwaliteitsrapportages
Komend jaar maken we onze datakwaliteitsrapportages toegankelijker en gebruiksvriendelijker. Dat betekent meer gebruiksgemak voor de waterschappen bij het verbeteren van hun datakwaliteit.

Publicaties
We verbeteren bestaande publicaties, bijvoorbeeld op NGR en PDOK en we voegen nieuwe gegevensstromen toe. Denk aan de Bestuurlijke grenzen API of de levering van het object Zuiveringseenheid direct aan specifieke afnemers. Zo voldoen de waterschappen beter aan wet- en regelgeving rondom open data.

Slim Watermanagement
Dit is een landelijk initiatief voor het beter verdelen van oppervlaktewater in geval van overschot en tekort. In 2025 realiseren we een infrastructuur om meetreeksen van de waterschappen beschikbaar te stellen aan de

Centrale Voorziening Slim Watermanagement bij RWS. Als we dit centraal via het GkW doen, dan hoeft elk waterschap dit niet afzonderlijk te ontwerpen, realiseren en beheren.

Integratie met Waterveiligheidsportaal en Waterkwaliteitsportaal
In 2024 maken we de ontwerpen om objectgegevens en meetgegevens via het GkW in het Waterveiligheidsportaal en Waterkwaliteitsportaal. Als dit via het GkW kan, hoeven de waterschappen niet elk een zelfstandige oplossing te beheren.

CERT-WM
CERT Watermanagement is een samenwerking tussen de 21 waterschappen en Rijkswaterstaat om de operationele informatiebeveiliging binnen de waterketen te versterken. Het CERT-WM adviseert en informeert haar achterban over actuele dreigingen, om op die manier doorlopend de informatiebeveiliging te verbeteren. Vanuit hWh coördineren we het CERT-WM. In 2024 richten we ons onder andere op het robuuster maken van CERT-WM en een uitbreiding van ons dienstenportfolio. Verder ontwikkelen we een Dreigingsbeeld Keren en Beheren.

Opvang cyberincidenten
Voor de waterschappen zijn we een (waakvlam)overeenkomst aangegaan met een specialistische partij die de waterschappen bij cyberincidenten kan ondersteunen bij het herstel van de dienstverlening en forensisch onderzoek. Het herstel dient vervolgens plaats te vinden samen met de eigen IT-leveranciers van de waterschappen. Het CERT-WM heeft hierbij een coördinerende rol.

Vangstregistratie
Dit is een systeem voor de centrale vangstregistratie van muskus- en beverratten in het veld (voorheen trAPP). In 2024 zoeken we een nieuwe partner voor de continuering van de dienstverlening in 2025. Daarnaast kijken we naar uitbreiding in de richting van (vangst)registratie van Amerikaanse rivierkreeften, bevers en registratie van E-DNA.

Satdata
Het doel van dit project is om verdampingsdata optimaal in te zetten in de hydrologische bedrijfsprocessen van waterschappen. Om de informatie laagdrempelig beschikbaar te maken voor iedereen is vorig jaar Droogtekaart.nl verlengd. Om de toepassing bekender te maken bij de waterschappen halen we Best Practices op in 2024, en delen we deze met andere waterschappen.

Perceelwijzer-app
Via deze app vinden agrariërs en tuinders water(schaps)gerelateerde informatie die van belang is voor hun bedrijfsvoering. Inmiddels doen 14 waterschappen mee aan de app en bereiden andere waterschappen hun deelname voor. In 2024 werken we aan de doorontwikkeling van de app en sluiten we een nieuw contract met de huidige leverancierscombinatie.

Beheer en onderhoud NHI Instrumentarium
Het Nederlands Hydrologisch Instrumentarium (NHI) bestaat uit tools en datasets voor hydrologen. Vanaf 2024 verzorgt hWh het beheer en onderhoud van het NHI.

Z-Info
De zuiveringsdatabase Z-Info bevat meetgegevens van nagenoeg alle ruim 300 rioolwaterzuiveringsinstallaties (rwzi's). Bijvoorbeeld: hoe schoon verlaat vervuild afvalwater onze zuiveringsinstallatie? Behalen we goede resultaten of kan het nog beter? Afgelopen jaren was Z-Info ook een bron om Covid-besmettingen te signaleren. In 2024 werken we aan een doorontwikkeling van de database en analysetools.

Wat mag het kosten?

Programma 11. Diensten en beheer	2023 Jaar einde verwachting	2023 begroot actualisatie	2024 begroot primair	2024 begroot acualisatie	2025 begroot primair	2026 begroot	2027 begroot	2028 begroot
CERT-WM	-	-	-	457.827	457.827	-	-	-
Strategienota OGT	-	-	-	42.660	43.800	-	-	-
Opvang cyber incidenten	-	-	-	23.500	-	-	-	-
Ondersteuning OGT/ I-platform	-	-	-	120.329	125.195	125.195	125.195	125.195
DROP	-	-	-	350.652	368.350	368.350	368.350	368.350
NDFF	-	-	-	365.590	373.661	373.661	373.661	373.661
Kenniscentrum	-	-	-	716.374	729.707	-	-	-
Framework Microsoft	-	-	-	59.303	61.026	-	-	-
Software Reseller Onboarding en Beheer	-	-	-	328.609	342.061	-	-	-
Uitbereiding Kenniscentrum	-	-	-	227.582	236.356	-	-	-
Strategische inzet omgevingswet	-	-	-	316.164	316.164	-	-	-
Continuïteit TMX 2023-2025	-	-	-	1.059.085	1.114.587	-	-	-
Oracle TECH	-	-	-	574.100	598.300	598.300	598.300	598.300
Oracle Contractmanagement	-	-	-	149.856	153.152	153.152	153.152	153.152
Govroam	-	-	-	40.600	41.000	-	-	-
Govroam Contractmanagement	-	-	-	7.843	8.163	-	-	-
Totaal diensten	-	-	-	*4.840.074*	*4.969.349*	*1.618.658*	*1.618.658*	*1.618.658*
	-	-	-					
B&O eHRM	-	-	-	200.000	110.531	-	-	-
eHRM 2.0	-	-	-	-	1.190.319	1.190.319	1.190.319	1.190.319
Winnovatie platform	-	-	-	42.216	36.620	36.620	36.620	-
CMS3.0	-	-	-	19.100	10.000	-	-	-
Datastromen Pijler 1 Keten	-	-	-	1.367.718	1.356.212	-	-	-
Datastromen Pijler 2 Logisch	-	-	-	28.419	29.599	-	-	-
Datastromen Pijler 3 Fysiek	-	-	-	127.587	127.587	-	-	-
Datastromen Pijler 4 Doorontwikkeling	-	-	-	390.088	400.414	-	-	-
NHI-instrumentarium	-	-	-	771.099	689.223	709.923	760.524	-
Modernisering Vangstregistratie V3	-	-	-	155.570	-	-	-	-
De Digitale Watertoets	-	-	-	160.100	160.100	-	-	-
Software Catalogus	-	-	-	-	-	-	-	-
Z-info	-	-	-	1.848.858	1.936.301	2.028.115	2.074.521	-
P&ID	-	-	-	127.500	127.500	120.534	120.534	-
Tooling SE	-	-	-	476.072	-	-	-	-
Inzicht in prestatiegegevens Decentrale Sanitaire Syster	-	-	-	176.000	-	-	-	-
Satdata	-	-	-	147.500	149.531	-	-	-
Perceelwijzer App	-	-	-	200.809	-	-	-	-
Totaal beheer	-	-	-	*6.238.636*	*6.323.937*	*4.085.511*	*4.182.518*	*1.190.319*
	-	**-**	**-**	**11.078.710**	**11.293.286**	**5.704.169**	**5.801.176**	**2.808.977**

Alle diensten en beheerprojecten zijn afkomstig uit de andere programma's (primaire begroting 2024). Naar aanleiding van de wens van de OGT langjarige afspraken te maken over diensten (o.a. centraal beschikbaar stellen van kennis) en beheer, zijn deze activiteiten als eerste stap in de geactualiseerde begroting 2024 administratief ondergebracht in het begrotingsprogramma Diensten en Beheer. Hiermee stelt ze hWh in staat om diensten en beheer nog beter te organiseren met meer oog op inhoudelijke kennis ontwikkeling en behoud. In 2024 zal de gewenste aansturing verder uitgewerkt worden. Bovenstaande tabel is aansluitend op de inrichting van de begrotingen. Om een vergelijking mogelijk te maken met de (verwachte) realisatie 2023 en primaire begroting 2024 is onderstaand een tabel met de vergelijkende cijfers opgenomen.

Programma 11. Diensten en beheer	2023 Jaar einde verwachting	2023 begroot actualisatie	2024 begroot primair	2024 begroot acualisatie	2025 begroot primair	2026 begroot	2027 begroot	2028 begroot
CERT-WM	377.827	457.827	457.827	457.827	457.827	-	-	-
Strategienota OGT	34.235	44.235	45.342	42.660	43.800	-	-	-
Opvang cyber incidenten	61.396	56.396	56.396	23.500	-	-	-	-
Ondersteuning OGT/I-platform	89.948	124.948	130.203	120.329	125.195	125.195	125.195	125.195
DROP	367.183	332.183	349.443	350.652	368.350	368.350	368.350	368.350
NDFF	370.180	330.180	338.102	365.590	373.661	373.661	373.661	373.661
Kenniscentrum	701.222	531.222	489.994	716.374	729.707	-	-	-
Framework Microsoft	66.426	46.426	49.552	59.303	61.026	-	-	-
Software Reseller Onboarding en Beheer	298.476	498.476	238.733	328.609	342.061	-	-	-
Uitbereiding Kenniscentrum	265.000	-	-	227.582	236.356	-	-	-
Strategische inzet omgevingswet	252.785	302.785	316.164	316.164	316.164	-	-	-
Continuïteit TMX 2023-2025	1.040.761	-	-	1.059.085	1.114.587	-	-	-
Oracle TECH	582.200	562.200	578.500	574.100	598.300	598.300	598.300	598.300
Oracle Contractmanagement	116.030	166.030	170.720	149.856	153.152	153.152	153.152	153.152
Govroam	50.450	40.450	37.500	40.600	41.000	-	-	-
Govroam Contractmanagement	5.153	5.153	5.384	7.843	8.163	-	-	-
Totaal diensten	*4.679.272*	*3.498.511*	*3.263.860*	*4.840.074*	*4.969.349*	*1.618.658*	*1.618.658*	*1.618.658*
B&O eHRM	198.124	298.124	109.454	200.000	110.531	-	-	-
eHRM 2.0	-	-	-	-	1.190.319	1.190.319	1.190.319	1.190.319
Winnovatie platform	-	-	-	42.216	36.620	36.620	36.620	-
CMS3.0	18.634	8.634	-	19.100	10.000	-	-	-
Datastromen Pijler 1 Keten	1.043.598	1.193.348	1.193.356	1.367.718	1.356.212	-	-	-
Datastromen Pijler 2 Logisch	42.812	132.933	136.648	28.419	29.599	-	-	-
Datastromen Pijler 3 Fysiek	125.116	125.116	127.587	127.587	127.587	-	-	-
Datastromen Pijler 4 Doorontwikkeling	383.774	463.765	456.221	390.088	400.414	-	-	-
NHI-instrumentarium	168.164	5.000	-	771.099	689.223	709.923	760.524	-
Modernisering Vangstregistratie V3	376.902	161.902	134.185	155.570	-	-	-	-
De Digitale Watertoets	160.100	160.100	-	160.100	160.100	-	-	-
Software Catalogus	-	-	-	-	-	-	-	-
Z-info	1.514.150	1.331.534	1.397.033	1.848.858	1.936.301	2.028.115	2.074.521	-
P&ID	142.593	197.593	154.334	127.500	127.500	120.534	120.534	-
Tooling SE	115.939	515.939	476.072	476.072	-	-	-	-
Inzicht in prestatiegegevens Decentrale Sanitaire Syster	1.928	-	-	176.000	-	-	-	-
Satdata	116.945	141.945	145.385	147.500	149.531	-	-	-
Perceelwijzer App	64.876	59.876	60.297	200.809	-	-	-	-
Totaal beheer	*4.473.655*	*4.795.809*	*4.390.572*	*6.238.636*	*6.323.937*	*4.085.511*	*4.182.518*	*1.190.319*
	9.152.927	**8.294.320**	**7.654.432**	**11.078.710**	**11.293.286**	**5.704.169**	**5.801.176**	**2.808.977**

Toelichting:

- De projecten Opvang cyber incidenten, Modernisering vangstregistratie V3, Tooling SE, Inzicht in prestatiegegevens Decentrale sanitaire systemen en Perceelwijzer app worden in 2025 beëindigd.
- In 2025 wordt eHRM 2.0 in beheer genomen. In de geactualiseerde begroting 2024 is eHRM 2.0 nog als project opgenomen in programma 4 Digitale dienstverlening.

Deel 3: Projecten derden en kassiersfunctie

In deel 3 worden de begrotingsprogramma's derden en kassiersfunctie uitgewerkt. Dit betreft de programma's SAW@ en Basisdata en het programma IHW en de kassiersfunctie.

De opdrachtgevers van de projecten (waterschappen en derden) organiseren zich per project in een samengesteld uitvoerend overleg. De opdracht van de waterschappen aan hWh beperkt zich tot facilitering.

De bestuurlijke aansturing ligt niet bij het bestuur van hWh. Dit deel van de begroting dient echter wel formeel door het Algemeen bestuur van het Waterschapshuis te worden vastgesteld.

CONCEPT

19 Programma 12 SAW@

SAW@ staat voor Samenwerkende Waterbeheerders. Dit is een programma van elf waterschappen en Rijkswaterstaat. Doel is de samenwerking in het domein van vergunningverlening, toezicht en handhaving te bevorderen. De partijen werken samen bij de aanschaf en het inrichten van de gezamenlijk informatievoorziening Powerbrowser R/WS en een mobiele variant, de Powermobiel app. SAW@-deelnemers gebruiken PowerBrowser op dezelfde manier, zodanig dat de datakwaliteit voldoet aan de uniforme eisen voor het delen van data met andere overheden.

Wat willen we bereiken in 2025 en wat gaan we daarvoor doen?

VTH Zaaksysteem
Het VTH Zaaksysteem moet op 1 oktober 2027 in productie zijn. Daarom maken wij een plan van aanpak en voeren we in 2024 een marktverkenning en marktconsultatie uit. Dit leidt tot een businesscase op basis waarvan we de aanbesteding doen. Door samen te werken met RWS en de waterschappen, komen we tot een gedragen programma van eisen.

Informatieveiligheid
Om de informatievoorziening op kwetsbaarheden en risico's te onderzoeken, voeren we in 2024 een pentest uit. Hiermee voldoen we aan de Baseline Informatievoorziening voor de Overheid (BIO) en worden mogelijke verbeteringen inzichtelijk. We verwachten de resultaten van de pentest in mei 2024.

Releasemanagement
In 2024 maken we inzichtelijk aan welk kwaliteitsniveau de releases moeten voldoen. Het vergroten van het aantal releases naar 4 is wenselijk omdat dit aansluit bij de releases van DSO.

DSO
Het DSO gaat op 1 januari 2024 in productie. Het monitoren van de DSO is in 2024 een prioriteit van de Gemeenschappelijke SAW@ Organisatie (GSO). Tot 1 juli 2024 blijft ook het (OLO) (tot en met 31 december 2023 het loket voor vergunningaanvragen) in de lucht voor het indienen van aanvullingen op vergunningaanvragen die in 2023 zijn gedaan. In de inrichting van DSO en PowerBrowser is hier zorgvuldig op geanticipeerd. Ook is het DSO nog in ontwikkeling. Om de DSO te optimaliseren wordt landelijk gewerkt aan het verder verbeteren van DSO. De SAW@ organisatie volgt deze ontwikkelingen zorgvuldig zodat we tijdig kunnen anticiperen bij nieuwe releases van DSO en het zaaksysteem PowerBrowser.

Wat mag het kosten?

Programma 12. SAW@	2023 Jaar einde verwachting	2023 begroot actualisatie	2024 begroot primair	2024 begroot acualisatie	2025 begroot primair	2026 begroot	2027 begroot	2028 begroot
B&O SAW@ personele inzet	476.966	476.966	509.161	581.585	597.166	547.340	547.340	547.340
B&O SAW@ bijdrage Waterschappen	1.193.500	1.283.500	1.284.240	1.547.826	1.547.826	1.547.826	1.547.826	1.547.826
Project SAW@ bijdrage WS	232.950	232.950	232.950	219.927	219.927	219.927	219.927	219.927
SAW@ hWh-werkzaamheden	46.429	46.429	47.174	47.174	48.392	47.174	47.174	-
	1.949.845	**2.039.845**	**2.073.525**	**2.396.512**	**2.413.311**	**2.362.267**	**2.362.267**	**2.315.093**

Toelichting:
- Geen bijzonderheden.

20 Programma 13 Basisdata

Binnen dit programma brengen we Nederland in kaart vanuit de lucht. Dit doen we met twee producten:

- Beeldmateriaal (BM): luchtfoto's
- Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN): hoogtedata

Onze afnemers zijn waterschappen en andere (overheids)organisaties. Zij financieren deze producten en maken deze ook openbaar toegankelijk.

Wat willen we bereiken in 2025 en wat gaan we daarvoor doen?

Data up to date
Omdat Nederland continu verandert, houden we de data up to date.
In 2024 winnen we voor het AHN Zuid-Nederland in. Voor Beeldmateriaal winnen we volgend jaar van heel Nederland 7,5 centimeter resolutie luchtfoto's in. Ook gaan we voor het eerst data inwinnen en publiceren van Caribisch Nederland. In Nederland maken we in de zomer een zomervlucht met vegetatiemonitoring van 25 centimeter.

Gecombineerde inwinning
Duurzamer en efficiënter werken vinden we belangrijk. Doel voor 2025-2027 is dan ook het AHN en BM deels gecombineerd in te winnen. Gebruikers kunnen dan rekenen op gedetailleerdere en rijkere inzichten in de beheergebieden en meer mogelijkheden voor Artificial Intelligence (AI). En dat met minder vliegbewegingen.

NL-Veranderdetectie
NL-Veranderdetectie is een tool waardoor de waterschappen veranderingen in hun eigen beheergebied direct aangeleverd krijgen, zodat ze efficiënter kunnen werken. Deze pilot, in samenwerking met DEEP-trainees en RWS, schalen we in 2024 op tot een proof of concept (POC). Daarnaast maken we een plan voor verdere opschaling en een tweede fase.

Landelijk Grondgebruiksbestand
Ook in 2024 leveren de waterschappen weer een financiële bijdrage aan het Landelijk Grondgebruiksbestand Nederland (LGN) van de WUR. Op deze kaart is te zien hoe de grond wordt gebruikt, bijvoorbeeld voor landbouw of bebouwing. Dit bestand wordt jaarlijks geüpdatet, onder andere met behulp van AHN, Beeldmateriaal en satellietdata.

Wat mag het kosten?

Programma 13. Basisdata	2023 Jaar einde verwachting	2023 begroot actualisatie	2024 begroot primair	2024 begroot acualisatie	2025 begroot primair	2026 begroot	2027 begroot	2028 begroot
Landelijk Grondgebruiksbestand Nederland	6.000	-	-	46.084	46.284	46.284	46.284	-
AHN kaartverkoop	14.649	-	-	-	-	-	-	-
Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) 2023-2025	1.886.309	1.872.404	1.876.086	2.012.086	2.012.086	-	-	-
Beeld Materiaal 5	3.831.168	3.766.207	-	3.772.188	-	-	-	-
	5.738.126	**5.638.611**	**1.876.086**	**5.830.358**	**2.058.370**	**46.284**	**46.284**	**-**

Toelichting:
- De DVO van het project Beeldmateriaal 5 eindigt in 2024.

21 Programma 14 Informatiehuis Water

Waterbeheerders werken aan een optimale waterkwaliteit, -veiligheid, en -kwantiteit in samenwerking met andere overheden, bedrijven en burgers. Daarvoor is nodig dat zij snel en accuraat kunnen reageren op veranderende omstandigheden. Zij moeten dus kunnen beschikken over betrouwbare informatie. Die informatie bevindt zich in allerlei bronnen. Het Informatiehuis Water ontzorgt waterbeheerders en beleidsmakers bij het uitwisselen van waterinformatie.

Wat willen we bereiken in 2025 en wat gaan we daarvoor doen?

Aquo-standaard
Met de Aquo-standaard zorgen we voor eenduidigheid die de uitwisseling van waterinformatie vergemakkelijkt. In 2024 stellen we samen met de partners een toekomstperspectief op voor de Aquo-standaard. Zo blijven we aansluiten bij ontwikkelingen in de watersector en het toenemend gebruik van de Aquo-standaard. We zorgen voor een actuele Aquo-standaard door waterbeheerders te betrekken in gebruikersbijeenkomsten, expertgroepen en technische werkgroepen.

Aquo-kit
In 2024 continueren we het beheer van de Aquo-kit en ontwikkelen we een nieuwe versie. Met de Aquo-kit kunnen waterbeheerders fysisch-chemische en biologische monitoring-gegevens van oppervlaktewater-, grondwater- en bodemkwaliteit op een eenvoudige en een eenduidige manier toetsen aan landelijke waterkwaliteitsnormen.

Waterkwaliteitsportaal (WKP)
Met het Waterkwaliteitsportaal (WKP) wisselen waterbeheerders waterkwaliteitsgegevens uit. Het is voor hen hét middel om correct en consistent te rapporteren over onder meer de Kaderrichtlijn Water (KRW). Sinds eind 2022 werken wij aan de vernieuwing van het WKP. Door toepassing van moderne technieken zorgen we voor een toekomstbestendige voorziening die geschikt is voor de rapportageperiode voor de Stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027. In 2024 komen de eerste vernieuwde functionaliteiten beschikbaar.

Coördinatie informatiestromen
We ondersteunen onze partners bij de uitvoering van de EU-rapportage Kaderrichtlijn Water (KRW) met het KRW Spoorboekje 2024. Door voor alle waterbeheerders afspraken te maken met het Publieke Dienstverlening Op De Kaart (PDOK) ondersteunen we hen bij hun verplichting (Inspire-richtlijn) om de geografische informatie van de KRW-rapportage publiek toegankelijk te maken en houden.

Waterveiligheidsportaal (WVP)
Met het Waterveiligheidsportaal (WVP) ondersteunen we de informatie-uitwisseling rond de processen Beoordeling en Versterking van de primaire waterkeringen in Nederland. In 2023 is het WVP zowel technisch geüpdatet als functioneel geactualiseerd. Dit was nodig om het WVP beter te beveiligen, beter te laten aansluiten bij de werkprocessen van het Hoog Water Beschermingsprogramma (HWBP) en voor de 2e beoordelingsronde van primaire waterkeringen door de waterschappen en Rijkswaterstaat. Dit gebeurt met een grote nieuwe release in het eerste kwartaal van 2024.

Droogteportaal
In het Droogteportaal wordt informatie getoond over de actuele droogte in Nederland. De informatie wordt bepaald op basis van dagelijkse veld- en grondwaterstandsmetingen. Sinds 2022 beheren wij het Droogteportaal namens provincies en waterschappen. In 2024 wordt het portaal ingepast in de IHW-

architectuur en wordt een voorstel uitgewerkt voor doorontwikkeling met andere droogteportalen/-systemen en organisaties.

Slim Watermanagement
Binnen het project Slim Watermanagement van Rijkswaterstaat en de waterschappen werken we mee aan de uitwerking van Globale Architectuurschets voor een te ontwikkelen landelijke informatievoorziening. We zorgen dat waterbeheerders hun informatie beschikbaar stellen volgens de FAIR-principes en dat zij gegevens kunnen uitwisselen met de Digitale Delta API's. In 2024 voeren we een quick scan uit bij 12 waterschappen om hun informatiebehoefte en de mogelijke gevolgen voor de Aquo-standaard en de Digitale Delta API's in kaart te brengen.

Wat mag het kosten?

Programma 14. Informatiehuis water	2023 Jaar einde verwachting	2023 begroot actualisatie	2024 begroot primair	2024 begroot acualisatie	2025 begroot primair	2026 begroot	2027 begroot	2028 begroot
Basistaken IHW	943.860	916.436	950.650	394.612	420.932	420.932	420.932	420.932
Aquo-standaard	-	-	-	629.985	688.391	688.391	688.391	688.391
Doorontwikkeling Waterkwaliteitsportaal	161.983	161.983	167.653	-	-	-	-	-
Coordinatie van de informatiestromen	-	-	-	-	-	-	-	-
Waterinfosystemen	-	-	-	671.797	645.289	645.289	645.289	645.289
Externe productkosten	233.788	302.576	313.166	20.409	21.662	21.662	21.662	21.662
Facilitering IHW door hWh	329.318	322.432	333.717	347.582	357.742	357.742	357.742	357.742
Subtotaal basistaken	*1.668.949*	*1.703.427*	*1.765.186*	*2.064.385*	*2.134.016*	*2.134.016*	*2.134.016*	*2.134.016*
EF Slim Watermanagement	100.000	100.000	103.500	103.500	105.756	105.756	105.756	105.756
EF DD API	124.200	124.200	128.547	128.547	133.046	133.046	133.046	133.046
Droogteportaal	60.030	59.876	61.972	62.131	64.306	64.306	64.306	64.306
B&O Waterveiligheidsportaal	206.612	206.612	206.612	289.313	240.285	240.285	240.285	240.285
Subtotaal extern gefinancierde projecten	*490.842*	*490.688*	*500.631*	*583.491*	*543.393*	*543.393*	*543.393*	*543.393*
	2.159.791	**2.194.115**	**2.265.817**	**2.647.876**	**2.677.409**	**2.677.409**	**2.677.409**	**2.677.409**

Toelichting:

- Geen bijzonderheden.

CONCEPT

22 Programma 15 Kassiersfunctie

De kassiersfunctie heeft als ambitie om voor specifieke onderwerpen te fungeren als één contractpartij namens de waterschappen. Zowel juridisch als inhoudelijk is het soms de wens van contracterende partijen één partner als vertegenwoordiger van de sector te maken te hebben.

Wat willen we bereiken in 2025 en wat gaan we daarvoor doen?

Optimaal gebruik van het juridische construct het Waterschapshuis voor efficiënter en effectiever contractmanagement. Het creëren van een stabielere begroting door gebruik te maken van het zogenaamde initiatiefbudget. Met dit initiatiefbudget wordt financiële ruimte gecreëerd om nieuwe projecten op te starten op basis van een sector brede prioritering.

Initiatiefbudget OGT
De OGT besluit over het al dan niet inzetten van het initiatiefbudget.

Wat mag het kosten?

Programma 15. Kassiersfunctie	2023 Jaar einde verwachting	2023 begroot actualisatie	2024 begroot primair	2024 begroot acualisatie	2025 begroot primair	2026 begroot	2027 begroot	2028 begroot
Initiatiefbudget OGT	350.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	-	-	-
Landelijke Voorziening Overstromingsinformatie	-	-	-	116.803	244.614	244.614	232.114	-
DROP	367.183	332.183	349.443	-	-	-	-	-
NDFF	370.180	330.180	338.102	-	-	-	-	-
Continuïteit TMX 2023-2025	1.040.761	-	-	-	-	-	-	-
Business case TMX	30.000	-	-	-	-	-	-	-
Aanbesteding Hardware TMX	77.000	-	-	331.420	-	-	-	-
	2.235.124	**1.662.363**	**1.687.545**	**1.448.223**	**1.244.614**	**244.614**	**232.114**	**-**

Toelichting:

- Het project Aanbesteding hardware wordt in 2025 beëindigd.

Deel 4: Verwachte initiatieven in 2025

Dit is een inschatting van de business cases en projecten die naar verwachting van hWh omgevingsmanagement in 2025 gaan lopen. Projecten worden toegevoegd aan de begroting 2025 na besluitvorming van de OGT en worden waar mogelijk gefinancierd uit de beschikbare ontwikkelbudgetten in de programma's of het initiatiefbudget. Daarnaast is het aan te raden dat de waterschappen in hun eigen begroting voldoende middelen reserveren zodat de nieuwe initiatieven gestart kunnen worden.

Project	Nieuw/ verlenging	2025
Programma 6. Datastromen		
B&O Gegevensknooppunt IV-SlimWM	Nieuw	100.000
Programma 7. Informatieveiligheid en privacy		
Bouwen SOC	Nieuw	800.000
Programma 8. Waterveiligheid		
Modernisering Vangstregistratie V4	Nieuw	200.000
Programma 9. Watersysteem		
Slim Watermanagement	Verlenging	100.000
Waterschadeschatter	Nieuw	50.000
IV-SlimWM (bemensing PG WSpen)	Nieuw	350.000
Perceelwijzer App	Nieuw	90.000
Programma 10. Waterketen		
Community of practice voor proffesionalisering Afvalwate	Nieuw	250.000
Onderhouds-Info	Verlenging	400.000
Tooling SE	Verlenging	448.100
Programma 11. Diensten en beheer		
Robuuste dienstverlening & opzet trainee programma CER	Nieuw	80.000
RD procedure CERT-WM (Taranis en Scanning)	Nieuw	130.000
Programma 12. SAW@		
SaW@ 3.0 marktverkenning aanbesteding (532)	Nieuw	530.000
Programma 13. Basisdata		
Beeldmateriaal	Verlenging	3.772.188
Totaal		**7.300.288**

CONCEPT

23 Bijlagen

23.1 Bijlage 1 Overzicht formatie en capaciteit

Een belangrijke basis voor de hWh begroting zijn de personeelslasten. Hieronder is een overzicht opgenomen van de begrote uren.

Overzicht uren per overeenkomst	2024 begroot primair	%	2024 begroot acualisatie	%	2025 begroot primair	%
Loondienst	42.503	24%	95.197	44%	88.369	44%
Inleen	51.543	29%	41.862	20%	38.859	20%
Inhuur	50.666	29%	60.154	28%	55.840	28%
Trainees	24.990	14%	13.115	6%	12.174	6%
Overheid	6.998	4%	4.219	2%	3.917	2%
Totaal	**176.700**	**100%**	**214.547**	**100%**	**199.158**	**100%**

In 2025 kan op basis van de huidige capaciteitsplanning circa 20% van alle productieve uren ingevuld worden met medewerkers die worden ingeleend van de waterschappen. De begroting van de uren is gebaseerd op de huidige invulling van de projectteams van de projecten in 2023. Doordat in 2023 meer medewerkers in loondienst zijn gekomen bij hWh, zien we hier een procentuele stijging in 2024 en 2025 en kunnen we (relatief dure) inhuur beperken.

CONCEPT

23.2 Bijlage 2 Verdeelsleutels

In de begroting 2025 zijn de volgende verdeelsleutels toegepast, conform de gemaakte afspraken in de dienstverleningsovereenkomst.

Kostenverdeelsleutel	45/55	VERLOON	VERLOON	M2	ONTWERP	LICENTIE	KEE
	Belasting opbrengst 2023 in procenten t.b.v. de UVW 45/55 verdeelsleutel	Aantal verloningen per deelnemer 2022	Aantal verloningen per deelnemer 2022	Oppervlakte	Vervuilings eenheden - Ontwerp capaciteit	Aantal licenties deelnemers	Aantal configuraties
Aa en Maas	4,07%	695	695	161.007	1.500.586	120	7,22%
AGV/ Waternet	7,21%			70.412	2.068.500		0,00%
Brabantse Delta	4,67%	625	625	170.744	1.314.930	52	7,22%
De Dommel	3,72%	613	613	151.237	1.471.430	72	18,56%
De Stichtse Rijnlanden	4,30%			83.021	1.399.022	36	0,00%
Delfland	7,81%	614	614	40.547	1.932.408	80	0,00%
Drents Overijsselse Delta	4,07%	757	757	255.500	1.154.300	94	0,00%
Fryslân	4,88%			346.000		32	10,31%
Hollands Noorderkwartier	7,25%			196.400	1.751.873	80	25,76%
Hollandse Delta	5,91%	703	703	101.809	1.817.998	72	0,00%
Hunze en Aa's	2,60%			207.000		96	0,00%
Limburg	5,61%	491		220.951	2.119.814	56	19,59%
Noorderzijlvest	2,45%	358	358	144.000	707.423	96	0,00%
Rijn en IJssel	3,53%	523	523	195.000	1.264.193	120	0,00%
Rijnland	6,79%	871	871	107.946	2.113.100	24	0,00%
Rivierenland	6,46%	1.280		201.000	1.648.000	80	0,00%
Scheldestromen	3,30%	561	561	190.273	796.800	36	0,00%
Schieland en de Krimpenerwaard	3,44%	413	413	35.113	708.900		0,00%
Vallei en Veluwe	5,03%	680	680	244.833	2.026.300	48	7,22%
Vechtstromen	4,22%	572	572	227.045	1.768.603	32	0,00%
Zuiderzeeland	2,65%	362		150.000	680.500	56	4,12%
Unie van Waterschappen		112	112				
Totaal	**100,00%**	**10.230**	**8.097**	**3.499.838**	**28.244.680**	**1.282**	**100,00%**

Naast bovenstaande kostenverdeelsleutels wordt er ook gebruik gemaakt van:

- VAST, waarbij de bijdrage evenredig wordt verdeeld over het aantal deelnemende waterschappen

CONCEPT

23.3 Bijlage 3 Bijdragen per waterschap

Begroting 2025	Programma 1. Overhead						
	Werkplek	Kantoorautomatisering	Informatiemanagement	Facilitair	P&O	Organisatie directie	Organisatie ondersteuning
Kostenverdeelsleutel	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55
Aa en Maas	10.079	30.243	25.750	6.040	68.379	35.162	20.259
AGV/Waternet	14.060	42.188	35.921	8.426	95.387	49.050	28.261
Brabantse Delta	10.862	32.590	27.749	6.509	73.687	37.892	21.831
De Dommel	9.642	28.931	24.633	5.778	65.413	33.637	19.380
De Stichtse Rijnlanden	10.378	31.140	26.514	6.219	70.408	36.206	20.860
Delfland	14.820	44.467	37.861	8.881	100.539	51.700	29.787
Drents Overijsselse Delta	10.079	30.243	25.750	6.040	68.379	35.162	20.259
Fryslân	11.115	33.350	28.396	6.661	75.404	38.775	22.340
Hollands Noorderkwartier	14.106	42.326	36.038	8.453	95.699	49.211	28.353
Hollandse Delta	12.403	37.217	31.688	7.433	84.147	43.270	24.930
Hunze en Aa's	8.215	24.650	20.988	4.923	55.733	28.660	16.512
Limburg	12.035	36.112	30.747	7.212	81.649	41.986	24.190
Noorderzijlvest	8.031	24.098	20.518	4.813	54.484	28.017	16.142
Rijn en IJssel	9.412	28.240	24.045	5.640	63.851	32.834	18.917
Rijnland	13.531	40.600	34.569	8.109	91.796	47.204	27.197
Rivierenland	13.094	39.288	33.452	7.847	88.830	45.679	26.318
Scheldestromen	9.113	27.343	23.281	5.461	61.822	31.790	18.316
Schieland en de Krimpenerwaard	9.297	27.895	23.751	5.571	63.071	32.433	18.686
Vallei en Veluwe	11.299	33.902	28.866	6.771	76.653	39.417	22.710
Vechtstromen	10.263	30.795	26.220	6.150	69.628	35.804	20.629
Zuiderzeeland	8.284	24.857	21.164	4.964	56.202	28.900	16.651
RWSCIV	-	-	-	-	-	-	-
Unie van Waterschappen	-	-	-	-	-	-	-
Derden inzake hWh	-	-	-	-	-	-	-
Derden inzake IHW	-	-	-	-	-	-	-
IPO	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	**230.119**	**690.475**	**587.900**	**137.900**	**1.561.160**	**802.790**	**462.530**

Begroting 2025	Programma 1. Overhead							
	Organisatie inkoop	Organisatie capaciteitsmanagement	Organisatie financiën	Rente	BIO	Privacy	Communicatie	Salariskosten
Kostenverdeelsleutel	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55
Aa en Maas	23.259	9.302	18.574	-10.950	10.116	5.898	17.132	-54.750
AGV/Waternet	32.446	12.976	25.911	-15.275	14.111	8.227	23.899	-76.375
Brabantse Delta	25.064	10.024	20.016	-11.800	10.901	6.355	18.462	-59.000
De Dommel	22.250	8.899	17.768	-10.475	9.677	5.642	16.389	-52.375
De Stichtse Rijnlanden	23.949	9.578	19.126	-11.275	10.416	6.073	17.641	-56.375
Delfland	34.198	13.677	27.310	-16.100	14.873	8.671	25.190	-80.500
Drents Overijsselse Delta	23.259	9.302	18.574	-10.950	10.116	5.898	17.132	-54.750
Fryslân	25.649	10.258	20.483	-12.075	11.155	6.504	18.893	-60.375
Hollands Noorderkwartier	32.552	13.019	25.995	-15.325	14.157	8.254	23.977	-76.625
Hollandse Delta	28.622	11.447	22.857	-13.475	12.448	7.258	21.083	-67.375
Hunze en Aa's	18.958	7.582	15.139	-8.925	8.245	4.807	13.964	-44.625
Limburg	27.773	11.107	22.179	-13.075	12.079	7.042	20.457	-65.375
Noorderzijlvest	18.533	7.412	14.800	-8.725	8.060	4.699	13.651	-43.625
Rijn en IJssel	21.719	8.686	17.344	-10.225	9.446	5.507	15.998	-51.125
Rijnland	31.224	12.488	24.935	-14.700	13.580	7.917	23.000	-73.500
Rivierenland	30.215	12.084	24.130	-14.225	13.141	7.662	22.256	-71.125
Scheldestromen	21.029	8.410	16.793	-9.900	9.146	5.332	15.490	-49.500
Schieland en de Krimpenerwaard	21.453	8.580	17.132	-10.100	9.330	5.440	15.802	-50.500
Vallei en Veluwe	26.073	10.428	20.822	-12.275	11.340	6.611	19.205	-61.375
Vechtstromen	23.684	9.472	18.913	-11.150	10.300	6.005	17.445	-55.750
Zuiderzeeland	19.117	7.646	15.266	-9.000	8.314	4.847	14.081	-45.000
RWSCIV	-	-	-	-	-	-	-	-
Unie van Waterschappen	-	-	-	-	-	-	-	-
Derden inzake hWh	-	-	-	-	-	-	-	-
Derden inzake IHW	-	-	-	-	-	-	-	-
IPO	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	**531.025**	**212.380**	**424.069**	**-250.000**	**230.950**	**134.650**	**391.150**	**-1.250.000**

Begroting 2025	Programma 1. Overhead			
	Bestuur	Bestuursondersteuning	Kwaliteitsverbetering	**Totaal**
Kostenverdeelsleutel	45/55	45/55	45/55	
Aa en Maas	2.781	9.882	10.950	**238.107**
AGV/Waternet	3.880	13.786	15.275	**332.153**
Brabantse Delta	2.997	10.650	11.800	**256.590**
De Dommel	2.661	9.454	10.475	**227.778**
De Stichtse Rijnlanden	2.864	10.176	11.275	**245.174**
Delfland	4.089	14.530	16.100	**350.093**
Drents Overijsselse Delta	2.781	9.882	10.950	**238.107**
Fryslân	3.067	10.898	12.075	**262.570**
Hollands Noorderkwartier	3.893	13.831	15.325	**333.240**
Hollandse Delta	3.423	12.161	13.475	**293.012**
Hunze en Aa's	2.267	8.055	8.925	**194.073**
Limburg	3.321	11.800	13.075	**284.314**
Noorderzijlvest	2.216	7.874	8.725	**189.724**
Rijn en IJssel	2.597	9.228	10.225	**222.342**
Rijnland	3.734	13.267	14.700	**319.650**
Rivierenland	3.613	12.838	14.225	**309.321**
Scheldestromen	2.515	8.935	9.900	**215.274**
Schieland en de Krimpenerwaard	2.565	9.115	10.100	**219.623**
Vallei en Veluwe	3.118	11.078	12.275	**266.919**
Vechtstromen	2.832	10.063	11.150	**242.456**
Zuiderzeeland	2.286	8.123	9.000	**195.704**
RWS CIV	-	-	-	**-**
Unie van Waterschappen	-	-	-	**-**
Derden inzake hWh	-	-	-	**-**
Derden inzake IHW	-	-	-	**-**
IPO	-	-	-	**-**
Totaal	**63.500**	**225.625**	**250.000**	**5.436.223**

Begroting 2025	Programma 2. Kennis en verbinden				
	Kwaliteitsborging	Kennis delen & verbinden	Specialistische kennis	Vergadercentrum	**Totaal**
Kostenverdeelsleutel	45/55	45/55	45/55	45/55	
Aa en Maas	6.579	17.722	13.114	30.217	**67.632**
AGV/Waternet	9.177	24.722	18.293	42.153	**94.345**
Brabantse Delta	7.089	19.098	14.132	32.563	**72.882**
De Dommel	6.293	16.953	12.545	28.907	**64.698**
De Stichtse Rijnlanden	6.774	18.248	13.503	31.114	**69.639**
Delfland	9.673	26.057	19.281	44.429	**99.441**
Drents Overijsselse Delta	6.579	17.722	13.114	30.217	**67.632**
Fryslân	7.255	19.543	14.461	33.322	**74.580**
Hollands Noorderkwartier	9.207	24.803	18.353	42.291	**94.654**
Hollandse Delta	8.096	21.809	16.138	37.185	**83.227**
Hunze en Aa's	5.362	14.445	10.689	24.629	**55.125**
Limburg	7.855	21.161	15.659	36.082	**80.757**
Noorderzijlvest	5.242	14.121	10.449	24.077	**53.889**
Rijn en IJssel	6.143	16.549	12.245	28.217	**63.154**
Rijnland	8.832	23.791	17.605	40.566	**90.794**
Rivierenland	8.546	23.022	17.036	39.255	**87.860**
Scheldestromen	5.948	16.023	11.856	27.320	**61.147**
Schieland en de Krimpenerwaard	6.068	16.346	12.096	27.872	**62.382**
Vallei en Veluwe	7.375	19.866	14.701	33.874	**75.816**
Vechtstromen	6.699	18.046	13.353	30.769	**68.867**
Zuiderzeeland	5.407	14.566	10.778	24.836	**55.588**
RWS CIV	-	-	-	-	**-**
Unie van Waterschappen	-	-	-	-	**-**
Derden inzake hWh	-	-	-	-	**-**
Derden inzake IHW	-	-	-	-	**-**
IPO	-	-	-	-	**-**
Totaal	**150.200**	**404.612**	**299.400**	**689.896**	**1.544.108**

Begroting 2025	Programma 3. Innovatie en transformatie				
	Programma budget algemeen	Verbinden	Innoveren	Leren	**Totaal**
Kostenverdeelsleutel	VAST	VAST	VAST	VAST	
Aa en Maas	-	-	-	-	**-**
AGV/Waternet	-	-	-	-	**-**
Brabantse Delta	25.839	25.514	26.962	26.212	**104.527**
De Dommel	-	-	-	-	**-**
De Stichtse Rijnlanden	25.839	25.514	26.962	26.212	**104.527**
Delfland	25.839	25.514	26.962	26.212	**104.527**
Drents Overijsselse Delta	25.839	25.514	26.962	26.212	**104.527**
Fryslân	25.839	25.514	26.962	26.212	**104.527**
Hollands Noorderkwartier	25.839	25.514	26.962	26.212	**104.527**
Hollandse Delta	25.839	25.514	26.962	26.212	**104.527**
Hunze en Aa's	-	-	-	-	**-**
Limburg	25.839	25.514	26.962	26.212	**104.527**
Noorderzijlvest	25.839	25.514	26.962	26.212	**104.527**
Rijn en IJssel	-	-	-	-	**-**
Rijnland	25.839	25.514	26.962	26.212	**104.527**
Rivierenland	-	-	-	-	**-**
Scheldestromen	-	-	-	-	**-**
Schieland en de Krimpenerwaard	25.839	25.514	26.962	26.212	**104.527**
Vallei en Veluwe	25.839	25.514	26.962	26.212	**104.527**
Vechtstromen	25.839	25.514	26.962	26.212	**104.527**
Zuiderzeeland	25.839	25.514	26.962	26.212	**104.527**
RWS CIV	-	-	-	-	**-**
Unie van Waterschappen	-	-	-	-	**-**
Derden inzake hWh	-	-	-	-	**-**
Derden inzake IHW	-	-	-	-	**-**
IPO	-	-	-	-	**-**
Totaal	**361.750**	**357.194**	**377.468**	**366.968**	**1.463.380**

Begroting 2025	Programma 4. Digitale dienstverlening			
	Ontwikkelbudget digitale dienstverlening	Wet Open Overheid	Single Digitale Gateway	**Totaal**
Kostenverdeelsleutel	VAST	45/55	45/55	
Aa en Maas	6.977	-	-	**6.977**
AGV/Waternet	6.977	-	-	**6.977**
Brabantse Delta	6.977	-	-	**6.977**
De Dommel	6.977	-	-	**6.977**
De Stichtse Rijnlanden	6.977	-	-	**6.977**
Delfland	6.977	-	-	**6.977**
Drents Overijsselse Delta	6.977	-	-	**6.977**
Fryslân	6.977	-	-	**6.977**
Hollands Noorderkwartier	6.977	-	-	**6.977**
Hollandse Delta	6.977	-	-	**6.977**
Hunze en Aa's	6.977	-	-	**6.977**
Limburg	6.977	-	-	**6.977**
Noorderzijlvest	6.977	-	-	**6.977**
Rijn en IJssel	6.977	-	-	**6.977**
Rijnland	6.977	-	-	**6.977**
Rivierenland	6.977	-	-	**6.977**
Scheldestromen	6.977	-	-	**6.977**
Schieland en de Krimpenerwaard	6.977	-	-	**6.977**
Vallei en Veluwe	6.977	-	-	**6.977**
Vechtstromen	6.977	-	-	**6.977**
Zuiderzeeland	6.977	-	-	**6.977**
RWS CIV	-	-	-	**-**
Unie van Waterschappen	-	-	-	**-**
Derden inzake hWh	-	75.000	181.818	**256.818**
Derden inzake IHW	-	-	-	**-**
IPO	-	-	-	**-**
Totaal	**146.511**	**75.000**	**181.818**	**403.329**

Begroting 2025	rogramma 5. Organisatie en samenwerkin		
	Ontwikkelingsbudget O&S	Doorontwikkeling en gebruik WILMA	**Totaal**
Kostenverdeelsleutel	VAST	45/55	
Aa en Maas	9.019	32.038	**41.057**
AGV/Waternet	9.019	44.692	**53.712**
Brabantse Delta	9.019	34.525	**43.544**
De Dommel	9.019	30.648	**39.667**
De Stichtse Rijnlanden	9.019	32.989	**42.008**
Delfland	9.019	47.106	**56.125**
Drents Overijsselse Delta	9.019	32.038	**41.057**
Fryslân	9.019	35.330	**44.349**
Hollands Noorderkwartier	9.019	44.839	**53.858**
Hollandse Delta	9.019	39.426	**48.445**
Hunze en Aa's	9.019	26.113	**35.132**
Limburg	9.019	38.256	**47.275**
Noorderzijlvest	9.019	25.528	**34.547**
Rijn en IJssel	9.019	29.917	**38.936**
Rijnland	9.019	43.010	**52.029**
Rivierenland	9.019	41.620	**50.639**
Scheldestromen	9.019	28.966	**37.985**
Schieland en de Krimpenerwaard	9.019	29.551	**38.570**
Vallei en Veluwe	9.019	35.915	**44.934**
Vechtstromen	9.019	32.623	**41.642**
Zuiderzeeland	9.019	26.333	**35.352**
RWSCIV	-	-	**-**
Unie van Waterschappen	-	-	**-**
Derden inzake hWh	-	-	**-**
Derden inzake IHW	-	-	**-**
IPO	-	-	**-**
Totaal	**189.401**	**731.464**	**920.865**

Begroting 2025	Programma 7. Informatie veiligheid en privacy						
	Programmasturing en interne hWh kosten	Advies en kennis I-veiligheid	Advies en kennis Privacy	Ontwikkeling kaders	Vooronderzoek	Project Verhogen weerbaarheid PA	Project Audits
Kostenverdeelsleutel	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55
Aa en Maas	15.639	2.154	3.101	2.089	2.368	9.584	9.782
AGV/Waternet	21.816	3.005	4.326	2.914	3.303	13.369	13.646
Brabantse Delta	16.853	2.322	3.342	2.251	2.552	10.328	10.541
De Dommel	14.961	2.061	2.967	1.999	2.265	9.168	9.358
De Stichtse Rijnlanden	16.103	2.218	3.193	2.151	2.438	9.868	10.072
Delfland	22.994	3.168	4.560	3.072	3.482	14.091	14.383
Drents Overijsselse Delta	15.639	2.154	3.101	2.089	2.368	9.584	9.782
Fryslân	17.246	2.376	3.420	2.304	2.611	10.569	10.787
Hollands Noorderkwartier	21.887	3.015	4.341	2.924	3.314	13.413	13.690
Hollandse Delta	19.245	2.651	3.817	2.571	2.914	11.794	12.038
Hunze en Aa's	12.747	1.756	2.528	1.703	1.930	7.812	7.973
Limburg	18.674	2.573	3.703	2.495	2.827	11.444	11.680
Noorderzijlvest	12.461	1.717	2.471	1.665	1.887	7.637	7.794
Rijn en IJssel	14.603	2.012	2.896	1.951	2.211	8.949	9.134
Rijnland	20.995	2.892	4.164	2.805	3.179	12.866	13.132
Rivierenland	20.316	2.799	4.029	2.714	3.076	12.450	12.708
Scheldestromen	14.139	1.948	2.804	1.889	2.141	8.665	8.844
Schieland en de Krimpenerwaard	14.425	1.987	2.861	1.927	2.184	8.840	9.023
Vallei en Veluwe	17.531	2.415	3.477	2.342	2.654	10.744	10.966
Vechtstromen	15.925	2.194	3.158	2.127	2.411	9.759	9.961
Zuiderzeeland	12.854	1.771	2.549	1.717	1.946	7.877	8.040
RWSCIV	-	-	-	-	-	-	-
Unie van Waterschappen	-	-	-	-	-	-	-
Derden inzake hWh	-	-	-	-	-	-	-
Derden inzake IHW	-	-	-	-	-	-	-
IPO	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	**357.053**	**49.189**	**70.809**	**47.697**	**54.063**	**218.812**	**223.334**

Begroting 2025	Programma 7. Informatie veiligheid en privacy				
	Project Keten	Project Risicomanagement	Oefenen IV&P	Audit WPG	**Totaal**
Kostenverdeelsleutel	45/55	45/55	45/55	45/55	
Aa en Maas	875	8.426	1.044	14.285	**69.347**
AGV/Waternet	1.220	11.754	1.456	19.927	**96.738**
Brabantse Delta	943	9.080	1.125	15.394	**74.731**
De Dommel	837	8.060	999	13.665	**66.339**
De Stichtse Rijnlanden	901	8.676	1.075	14.709	**71.406**
Delfland	1.286	12.389	1.535	21.003	**101.963**
Drents Overijsselse Delta	875	8.426	1.044	14.285	**69.347**
Fryslân	965	9.292	1.151	15.752	**76.472**
Hollands Noorderkwartier	1.224	11.793	1.461	19.992	**97.055**
Hollandse Delta	1.077	10.369	1.285	17.579	**85.339**
Hunze en Aa's	713	6.868	851	11.643	**56.523**
Limburg	1.045	10.061	1.247	17.057	**82.805**
Noorderzijlvest	697	6.714	832	11.382	**55.256**
Rijn en IJssel	817	7.868	975	13.339	**64.756**
Rijnland	1.174	11.312	1.401	19.177	**93.097**
Rivierenland	1.137	10.946	1.356	18.557	**90.088**
Scheldestromen	791	7.618	944	12.915	**62.698**
Schieland en de Krimpenerwaard	807	7.772	963	13.176	**63.964**
Vallei en Veluwe	981	9.446	1.170	16.013	**77.739**
Vechtstromen	891	8.580	1.063	14.546	**70.614**
Zuiderzeeland	719	6.925	858	11.741	**56.998**
RWS CIV	-	-	-	-	**-**
Unie van Waterschappen	-	-	-	-	**-**
Derden inzake hWh	-	-	-	-	**-**
Derden inzake IHW	-	-	-	-	**-**
IPO	-	-	-	-	**-**
Totaal	**19.974**	**192.374**	**23.834**	**326.136**	**1.583.275**

Begroting 2025	rogramma 8. Waterveiligheid	
	Ontwikkelbudget waterveiligheid	**Totaal**
Kostenverdeelsleutel	VAST	
Aa en Maas	7.406	**7.406**
AGV/Waternet	7.406	**7.406**
Brabantse Delta	7.406	**7.406**
De Dommel	7.406	**7.406**
De Stichtse Rijnlanden	7.406	**7.406**
Delfland	7.406	**7.406**
Drents Overijsselse Delta	7.406	**7.406**
Fryslân	7.406	**7.406**
Hollands Noorderkwartier	7.406	**7.406**
Hollandse Delta	7.406	**7.406**
Hunze en Aa's	7.406	**7.406**
Limburg	7.406	**7.406**
Noorderzijlvest	7.406	**7.406**
Rijn en IJssel	7.406	**7.406**
Rijnland	7.406	**7.406**
Rivierenland	7.406	**7.406**
Scheldestromen	7.406	**7.406**
Schieland en de Krimpenerwaard	7.406	**7.406**
Vallei en Veluwe	7.406	**7.406**
Vechtstromen	7.406	**7.406**
Zuiderzeeland	7.406	**7.406**
RWS CIV	-	**-**
Unie van Waterschappen	-	**-**
Derden inzake hWh	-	**-**
Derden inzake IHW	-	**-**
IPO	-	**-**
Totaal	**155.532**	**155.532**

Begroting 2025	Programma 9. Watersysteem					
	Ontwikkelbudget watersysteem	Informatieservice Bodemvocht	Productowner programma Watersysteem	HyDAMO-NHI	OOMHD (Meteo en Hydro-Data)	**Totaal**
Kostenverdeelsleutel	VAST	45/55	45/55	45/55	45/55	
Aa en Maas	7.838	13.716	5.835	11.702	29.137	**68.229**
AGV/Waternet	7.838	19.089	8.140	16.337	40.645	**92.050**
Brabantse Delta	7.838	14.769	6.288	12.573	31.399	**72.867**
De Dommel	7.838	13.122	5.582	11.165	27.873	**65.580**
De Stichtse Rijnlanden	7.838	14.121	6.008	12.010	30.002	**69.979**
Delfland	7.838	20.142	8.580	17.131	42.841	**96.532**
Drents Overijsselse Delta	7.838	13.689	5.835	11.677	29.137	**68.176**
Fryslân	7.838	15.120	6.435	12.880	32.131	**74.404**
Hollands Noorderkwartier	7.838	-	8.167	16.312	40.778	**73.095**
Hollandse Delta	7.838	16.875	7.181	14.366	35.856	**82.115**
Hunze en Aa's	7.838	-	4.756	9.551	23.749	**45.894**
Limburg	7.838	16.362	6.968	13.930	34.791	**79.889**
Noorderzijlvest	7.838	10.935	4.650	9.321	23.216	**55.960**
Rijn en IJssel	7.838	12.798	5.449	10.909	27.208	**64.201**
Rijnland	7.838	18.387	7.834	15.646	39.115	**88.820**
Rivierenland	7.838	17.820	7.581	15.159	37.851	**86.249**
Scheldestromen	7.838	12.420	5.276	-	26.343	**51.877**
Schieland en de Krimpenerwaard	7.838	-	5.382	10.781	26.875	**50.876**
Vallei en Veluwe	7.838	15.363	6.541	13.085	32.663	**75.490**
Vechtstromen	7.838	13.986	5.942	11.907	29.669	**69.342**
Zuiderzeeland	7.838	11.286	4.796	9.628	23.948	**57.497**
RWSCIV	-	-	-	-	-	**-**
Unie van Waterschappen	-	-	-	-	-	**-**
Derden inzake hWh	-	-	-	-	-	**-**
Derden inzake IHW	-	-	-	-	-	**-**
IPO	-	-	-	-	-	**-**
Totaal	**164.600**	**270.000**	**133.225**	**256.071**	**665.228**	**1.489.124**

Begroting 2025	Programma 10. Waterketen	
	Ontwikkelbudget waterketen	**Totaal**
Kostenverdeelsleutel	VAST	
Aa en Maas	7.866	**7.866**
AGV/Waternet	7.866	**7.866**
Brabantse Delta	7.866	**7.866**
De Dommel	7.866	**7.866**
De Stichtse Rijnlanden	7.866	**7.866**
Delfland	7.866	**7.866**
Drents Overijsselse Delta	7.866	**7.866**
Fryslân	7.866	**7.866**
Hollands Noorderkwartier	7.866	**7.866**
Hollandse Delta	7.866	**7.866**
Hunze en Aa's	7.866	**7.866**
Limburg	7.866	**7.866**
Noorderzijlvest	7.866	**7.866**
Rijn en IJssel	7.866	**7.866**
Rijnland	7.866	**7.866**
Rivierenland	7.866	**7.866**
Scheldestromen	7.866	**7.866**
Schieland en de Krimpenerwaard	7.866	**7.866**
Vallei en Veluwe	7.866	**7.866**
Vechtstromen	7.866	**7.866**
Zuiderzeeland	7.866	**7.866**
RWSCIV	-	**-**
Unie van Waterschappen	-	**-**
Derden inzake hWh	-	**-**
Derden inzake IHW	-	**-**
IPO	-	**-**
Totaal	**165.186**	**165.186**

Begroting 2025	Programma 11. Diensten en beheer					
	CERT-WM	Strategienota OGT	B&O eHRM	eHRM 2.0	Winnovatie platform	Ondersteuning OGT/I-platform
Kostenverdeelsleutel	45/55	45/55	VERLOON	VERLOON	VAST	45/55
Aa en Maas	20.053	1.918	7.505	102.129	-	5.484
AGV/Waternet	27.973	2.676	-	-	-	7.649
Brabantse Delta	21.609	2.067	6.753	91.893	2.616	5.909
De Dommel	19.183	1.835	6.621	90.107	-	5.246
De Stichtse Rijnlanden	20.648	1.975	-	-	2.616	5.646
Delfland	29.484	2.821	6.632	90.226	2.616	8.063
Drents Overijsselse Delta	20.053	1.918	8.201	111.414	2.616	5.484
Fryslân	22.113	2.116	-	-	2.616	6.047
Hollands Noorderkwartier	28.065	2.685	-	-	2.616	7.674
Hollandse Delta	24.677	2.361	7.593	103.320	2.616	6.748
Hunze en Aa's	16.344	1.564	-	-	-	4.469
Limburg	23.944	2.291	5.305	-	2.616	6.548
Noorderzijlvest	15.978	1.529	3.869	52.612	2.616	4.369
Rijn en IJssel	18.725	1.791	5.648	76.895	-	5.120
Rijnland	26.920	2.575	9.406	128.078	2.616	7.361
Rivierenland	26.050	2.492	13.827	-	-	7.124
Scheldestromen	18.130	1.734	6.057	82.489	-	4.958
Schieland en de Krimpenerwaard	18.496	1.770	4.465	60.706	2.616	5.058
Vallei en Veluwe	22.479	2.151	7.350	99.987	2.616	6.147
Vechtstromen	20.419	1.953	6.179	84.037	2.616	5.584
Zuiderzeeland	16.482	1.577	3.913	-	2.616	4.507
RWSCIV	-	-	-		-	-
Unie van Waterschappen	-	-	1.205	16.426	-	-
Derden inzake hWh	-	-	-		-	-
Derden inzake IHW	-	-	-	-	-	-
IPO	-	-	-	-	-	-
Totaal	**457.827**	**43.800**	**110.531**	**1.190.319**	**36.620**	**125.195**

Begroting 2025	Programma 11. Diensten en beheer						
	DROP	CMS 3.0	Datastromen Pijler 1 Keten	Datastromen Pijler 2 Logisch	Datastromen Pijler 3 Fysiek	Datastromen Pijler 4 Doorontwikkeling	NHI-instrumentarium
Kostenverdeelsleutel	45/55	VAST	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55
Aa en Maas	16.134	-	59.402	1.296	8.178	17.538	-429.294
AGV/Waternet	22.506	-	82.865	1.808	-	24.465	42.112
Brabantse Delta	17.386	1.667	64.013	1.397	8.791	18.900	32.531
De Dommel	15.434	1.667	56.825	1.240	7.821	16.777	28.878
De Stichtse Rijnlanden	16.613	-	61.165	1.335	8.395	18.059	31.084
Delfland	23.722	-	87.340	1.906	11.904	25.787	44.386
Drents Overijsselse Delta	16.134	1.667	59.402	1.296	-	17.538	30.188
Fryslân	17.791	-	65.505	1.430	-	19.340	33.289
Hollands Noorderkwartier	22.580	-	83.136	1.814	11.355	24.545	42.249
Hollandse Delta	19.854	1.667	73.100	1.595	10.016	21.582	37.149
Hunze en Aa's	13.150	-	48.417	1.057	6.711	14.295	24.605
Limburg	19.265	-	70.930	1.548	9.722	20.942	36.046
Noorderzijlvest	12.855	-	47.332	1.033	6.558	13.974	24.054
Rijn en IJssel	15.066	-	55.469	1.211	-	16.377	28.189
Rijnland	21.659	-	79.745	1.740	10.896	23.544	40.526
Rivierenland	20.959	1.667	77.168	1.684	10.564	22.784	39.217
Scheldestromen	14.587	-	53.706	1.172	-	15.856	27.293
Schieland en de Krimpenerwaard	14.881	-	54.791	1.196	7.540	16.177	27.845
Vallei en Veluwe	18.086	-	66.590	1.453	9.135	19.660	33.841
Vechtstromen	16.428	-	60.487	1.320	-	17.858	30.739
Zuiderzeeland	13.261	1.667	48.824	1.066	-	14.415	24.812
RWSCIV	-	-	-	-	-	-	-
Unie van Waterschappen	-	-	-	-	-	-	-
Derden inzake hWh	-	-	-	-	-	-	344.612
Derden inzake IHW	-	-	-	-	-	-	-
IPO	-	-	-	-	-	-	114.871
Totaal	**368.350**	**10.000**	**1.356.212**	**29.599**	**127.587**	**400.414**	**689.223**

Begroting 2025	Programma 11. Diensten en beheer					
	De Digitale Watertoets	NDFF	Kenniscentrum	Framework Microsoft	Software Reseller Onboarding en Beheer	Uitbereiding Kenniscentrum
Kostenverdeelsleutel	VAST	VAST	45/55	VAST	VAST	45/55
Aa en Maas	10.673	18.683	31.961	2.906	17.103	11.298
AGV/Waternet	-	18.683	44.585	2.906	17.103	15.694
Brabantse Delta	-	18.683	34.442	2.906	17.103	12.149
De Dommel	-	18.683	30.575	2.906	-	-
De Stichtse Rijnlanden	10.673	18.683	32.910	2.906	17.103	11.629
Delfland	-	18.683	46.993	2.906	17.103	16.545
Drents Overijsselse Delta	10.673	18.683	31.961	2.906	17.103	11.345
Fryslân	10.673	18.683	35.245	2.906	17.103	12.432
Hollands Noorderkwartier	10.673	18.683	44.731	2.906	17.103	15.765
Hollandse Delta	10.673	18.683	39.331	2.906	17.103	13.874
Hunze en Aa's	10.673	-	26.051	2.906	17.103	9.242
Limburg	-	18.683	38.164	2.906	17.103	13.472
Noorderzijlvest	10.673	18.683	25.467	2.906	17.103	9.029
Rijn en IJssel	10.673	18.683	29.845	2.906	17.103	-
Rijnland	10.673	18.683	42.907	2.906	17.103	15.103
Rivierenland	-	18.683	41.520	2.906	17.103	14.654
Scheldestromen	10.673	18.683	28.896	2.906	17.103	10.234
Schieland en de Krimpenerwaard	10.673	18.683	29.480	2.906	17.103	10.423
Vallei en Veluwe	10.673	18.683	35.829	2.906	17.103	12.645
Vechtstromen	10.673	18.683	32.545	2.906	17.103	11.511
Zuiderzeeland	10.673	18.683	26.269	2.906	17.103	9.312
RWSCIV	-	-	-	-	-	-
Unie van Waterschappen	-	-	-	-	-	-
Derden inzake hWh	-	-	-	-	-	-
Derden inzake IHW	-	-	-	-	-	-
IPO	-	-	-	-	-	-
Totaal	**160.100**	**373.661**	**729.707**	**61.026**	**342.061**	**236.356**

Begroting 2025	Programma 11. Diensten en beheer					
	Strategische inzet omgevingswet	Continuïteit TMX 2023-2025	Z-info	Oracle TECH	Oracle Contractmanagement	P&ID
Kostenverdeelsleutel	45/55	KEE	ONTWERP	LICENTIE	45/55	45/55
Aa en Maas	13.848	80.473	102.818	41.941	7.137	-
AGV/Waternet	19.318	-	141.737	-	-	-
Brabantse Delta	14.923	80.473	90.232	27.163	7.734	-
De Dommel	13.247	206.867	100.881	30.124	6.815	-
De Stichtse Rijnlanden	14.259	-	95.847	22.765	7.351	-
Delfland	20.361	-	132.443	39.278	10.537	-
Drents Overijsselse Delta	13.848	-	79.388	35.808	7.137	14.599
Fryslân	15.271	114.914	-	22.855	7.872	-
Hollands Noorderkwartier	19.381	287.118	120.051	38.291	10.031	-
Hollandse Delta	17.041	-	124.698	34.013	8.806	17.914
Hunze en Aa's	11.287	-	-	33.744	5.804	-
Limburg	16.535	218.348	145.416	29.765	8.546	-
Noorderzijlvest	11.034	-	48.408	33.475	5.667	-
Rijn en IJssel	12.931	-	86.746	40.984	6.647	-
Rijnland	18.590	-	144.835	24.381	9.603	19.508
Rivierenland	17.990	-	112.886	36.855	9.312	18.908
Scheldestromen	12.520	-	54.604	21.000	6.448	-
Schieland en de Krimpenerwaard	12.773	-	48.601	12.834	6.570	13.426
Vallei en Veluwe	15.524	80.473	138.833	26.834	8.010	16.320
Vechtstromen	14.101	-	121.212	21.688	7.275	14.841
Zuiderzeeland	11.382	45.921	46.665	24.500	5.850	11.985
RWSCIV	-	-	-	-	-	-
Unie van Waterschappen	-	-	-	-	-	-
Derden inzake hWh	-	-	-	-	-	-
Derden inzake IHW	-	-	-	-	-	-
IPO	-	-	-	-	-	-
Totaal	**316.164**	**1.114.587**	**1.936.301**	**598.300**	**153.152**	**127.500**

Begroting 2025	Programma 11. Diensten en beheer			
	Govroam	Govroam Contractmanagement	Satdata	**Totaal**
Kostenverdeelsleutel	45/55	45/55	45/55	
Aa en Maas	1.911	380	6.549	**172.085**
AGV/Waternet	-	-	9.136	**481.217**
Brabantse Delta	2.058	410	7.058	**587.994**
De Dommel	1.825	363	6.265	**673.687**
De Stichtse Rijnlanden	1.968	392	6.744	**404.813**
Delfland	2.833	564	9.630	**650.817**
Drents Overijsselse Delta	1.911	380	6.549	**536.131**
Fryslân	2.107	420	7.222	**430.053**
Hollands Noorderkwartier	2.686	535	9.166	**822.882**
Hollandse Delta	2.358	469	8.060	**627.818**
Hunze en Aa's	1.554	309	5.338	**265.692**
Limburg	2.288	455	7.820	**715.039**
Noorderzijlvest	1.517	302	5.219	**387.599**
Rijn en IJssel	1.779	354	6.116	**474.276**
Rijnland	2.571	512	8.792	**678.043**
Rivierenland	2.493	496	8.508	**526.330**
Scheldestromen	1.726	344	5.921	**412.854**
Schieland en de Krimpenerwaard	1.759	350	6.041	**394.330**
Vallei en Veluwe	2.144	427	7.342	**678.784**
Vechtstromen	1.948	388	6.669	**522.432**
Zuiderzeeland	1.566	312	5.383	**373.295**
RWS CIV	-	-	-	**-**
Unie van Waterschappen	-	-	-	**17.631**
Derden inzake hWh	-	-	-	**344.612**
Derden inzake IHW	-	-	-	**-**
IPO	-	-	-	**114.871**
Totaal	**41.000**	**8.163**	**149.531**	**11.293.286**

Begroting 2025	Programma 12. SAW@				
	B&O SAW@ personele inzet	B&O SAW@ bijdrage Waterschappen	Project SAW@ bijdrage WS	SAW@ hWh-werkzaamheden	**Totaal**
Kostenverdeelsleutel	VAST	45/55	45/55	45/55	
Aa en Maas	-	126.303	17.946	3.949	**148.197**
AGV/Waternet	-	174.750	24.830	5.463	**205.043**
Brabantse Delta	-	135.744	19.288	4.244	**159.276**
De Dommel	-	120.730	17.154	3.775	**141.659**
De Stichtse Rijnlanden	-	-	-	-	**-**
Delfland	-	-	-	-	**-**
Drents Overijsselse Delta	-	-	-	-	**-**
Fryslân	-	-	-	-	**-**
Hollands Noorderkwartier	-	175.523	24.940	5.488	**205.951**
Hollandse Delta	-	154.783	21.993	4.839	**181.615**
Hunze en Aa's	-	-	-	-	**-**
Limburg	-	150.139	21.333	4.694	**176.166**
Noorderzijlvest	-	101.228	14.383	3.165	**118.776**
Rijn en IJssel	-	-	-	-	**-**
Rijnland	-	-	-	-	**-**
Rivierenland	-	163.141	23.180	5.101	**191.422**
Scheldestromen	-	-	-	-	**-**
Schieland en de Krimpenerwaard	-	-	-	-	**-**
Vallei en Veluwe	-	141.162	20.057	4.413	**165.632**
Vechtstromen	-	-	-	-	**-**
Zuiderzeeland	-	104.323	14.823	3.262	**122.408**
RWS CIV	597.166	-	-	-	**597.166**
Unie van Waterschappen	-	-	-	-	**-**
Derden inzake hWh	-	-	-	-	**-**
Derden inzake IHW	-	-	-	-	**-**
IPO	-	-	-	-	**-**
Totaal	**597.166**	**1.547.826**	**219.927**	**48.392**	**2.413.311**

Begroting 2025	Programm 13. Basisdata		
	Landelijk Grondgebruiksbestand Nederland	Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) 2023-	**Totaal**
Kostenverdeelsleutel	45/55	M2	
Aa en Maas	2.027	41.956	**43.983**
AGV/Waternet	2.828	18.333	**21.161**
Brabantse Delta	2.185	44.510	**46.694**
De Dommel	1.939	39.402	**41.341**
De Stichtse Rijnlanden	2.087	21.616	**23.704**
Delfland	2.981	10.580	**13.561**
Drents Overijsselse Delta	2.027	66.673	**68.701**
Fryslân	2.236	90.205	**92.441**
Hollands Noorderkwartier	2.837	51.168	**54.005**
Hollandse Delta	2.495	26.542	**29.036**
Hunze en Aa's	1.652	53.904	**55.557**
Limburg	2.421	57.553	**59.973**
Noorderzijlvest	1.615	37.487	**39.102**
Rijn en IJssel	1.893	50.803	**52.696**
Rijnland	2.721	28.092	**30.814**
Rivierenland	2.634	52.354	**54.987**
Scheldestromen	1.833	49.617	**51.450**
Schieland en de Krimpenerwaard	1.870	9.121	**10.991**
Vallei en Veluwe	2.273	63.846	**66.119**
Vechtstromen	2.064	59.194	**61.259**
Zuiderzeeland	1.666	39.128	**40.795**
RWS CIV	-	-	**-**
Unie van Waterschappen	-	-	**-**
Derden inzake hWh	-	900.000	**900.000**
Derden inzake IHW	-	-	**-**
IPO	-	200.000	**200.000**
Totaal	**46.284**	**2.012.086**	**2.058.370**

Begroting 2025	Programma 14. Informatiehuis water			
	Basistaken IHW	EF Sim Watermanagement	EF DD API	Aquo-standaard
Kostenverdeelsleutel	VAST	VAST	VAST	VAST
Aa en Maas	20.044	5.036	2.851	4.489
AGV/Waternet	20.044	5.036	2.851	4.489
Brabantse Delta	20.044	5.036	2.851	4.489
De Dommel	20.044	5.036	2.851	4.489
De Stichtse Rijnlanden	20.044	5.036	2.851	4.489
Delfland	20.044	5.036	2.851	4.489
Drents Overijsselse Delta	20.044	5.036	2.851	4.489
Fryslân	20.044	5.036	2.851	4.489
Hollands Noorderkwartier	20.044	5.036	2.851	4.489
Hollandse Delta	20.044	5.036	2.851	4.489
Hunze en Aa's	20.044	5.036	2.851	4.489
Limburg	20.044	5.036	2.851	4.489
Noorderzijlvest	20.044	5.036	2.851	4.489
Rijn en IJssel	20.044	5.036	2.851	4.489
Rijnland	20.044	5.036	2.851	4.489
Rivierenland	20.044	5.036	2.851	4.489
Scheldestromen	20.044	5.036	2.851	4.489
Schieland en de Krimpenerwaard	20.044	5.036	2.851	4.489
Vallei en Veluwe	20.044	5.036	2.851	4.489
Vechtstromen	20.044	5.036	2.851	4.489
Zuiderzeeland	20.044	5.036	2.851	4.489
RWS CIV	-	-	-	-
Unie van Waterschappen	-	-	-	-
Derden inzake hWh	-	-	-	-
Derden inzake IHW	-	-	58.540	53.670
IPO	-	-	14.635	540.459
Totaal	**420.932**	**105.756**	**133.046**	**688.391**

CONCEPT

Begroting 2025	Programma 14. Informatiehuis water					
	Waterinfosystemen	Droogteportaal	Externe productkosten	Facilitering IHW door hWh	B&O Waterveiligheidsportaal	**Totaal**
Kostenverdeelsleutel	VAST	VAST	VAST	VAST	VAST	
Aa en Maas	12.015	1.531	1.032	17.035	-	**64.033**
AGV/Waternet	12.015	1.531	1.032	17.035	-	**64.033**
Brabantse Delta	12.015	1.531	1.032	17.035	-	**64.033**
De Dommel	12.015	1.531	1.032	17.035	-	**64.033**
De Stichtse Rijnlanden	12.015	1.531	1.032	17.035	-	**64.033**
Delfland	12.015	1.531	1.032	17.035	-	**64.033**
Drents Overijsselse Delta	12.015	1.531	1.032	17.035	-	**64.033**
Fryslân	12.015	1.531	1.032	17.035	-	**64.033**
Hollands Noorderkwartier	12.015	1.531	1.032	17.035	-	**64.033**
Hollandse Delta	12.015	1.531	1.032	17.035	-	**64.033**
Hunze en Aa's	12.015	1.531	1.032	17.035	-	**64.033**
Limburg	12.015	1.531	1.032	17.035	-	**64.033**
Noorderzijlvest	12.015	1.531	1.032	17.035	-	**64.033**
Rijn en IJssel	12.015	1.531	1.032	17.035	-	**64.033**
Rijnland	12.015	1.531	1.032	17.035	-	**64.033**
Rivierenland	12.015	1.531	1.032	17.035	-	**64.033**
Scheldestromen	12.015	1.531	1.032	17.035	-	**64.033**
Schieland en de Krimpenerwaard	12.015	1.531	1.032	17.035	-	**64.033**
Vallei en Veluwe	12.015	1.531	1.032	17.035	-	**64.033**
Vechtstromen	12.015	1.531	1.032	17.035	-	**64.033**
Zuiderzeeland	12.015	1.531	1.032	17.035	-	**64.033**
RWSCIV	-	-	-	-	-	**-**
Unie van Waterschappen	-	-	-	-	-	**-**
Derden inzake hWh	-	-	-	-	-	**-**
Derden inzake IHW	172.702	-	-	-	240.285	**525.197**
IPO	220.266	32.153	-	-	-	**807.513**
Totaal	**645.289**	**64.306**	**21.662**	**357.742**	**240.285**	**2.677.409**

Begroting 2025	Programma 15. Kassiersfunctie		
	Initiatiefbudget OGT	Landelijke Voorziening Overstromingsinformatie	**Totaal**
Kostenverdeelsleutel	VAST	45/55	
Aa en Maas	47.619	10.714	**58.333**
AGV/Waternet	47.619	14.946	**62.565**
Brabantse Delta	47.619	11.546	**59.165**
De Dommel	47.619	10.249	**57.868**
De Stichtse Rijnlanden	47.619	11.032	**58.651**
Delfland	47.619	15.753	**63.372**
Drents Overijsselse Delta	47.619	10.714	**58.333**
Fryslân	47.619	11.815	**59.434**
Hollands Noorderkwartier	47.619	14.995	**62.614**
Hollandse Delta	47.619	13.185	**60.804**
Hunze en Aa's	47.619	8.733	**56.352**
Limburg	47.619	12.793	**60.412**
Noorderzijlvest	47.619	8.537	**56.156**
Rijn en IJssel	47.619	10.005	**57.624**
Rijnland	47.619	14.383	**62.002**
Rivierenland	47.619	13.919	**61.538**
Scheldestromen	47.619	9.687	**57.306**
Schieland en de Krimpenerwaard	47.619	9.882	**57.501**
Vallei en Veluwe	47.619	12.011	**59.630**
Vechtstromen	47.619	10.910	**58.529**
Zuiderzeeland	47.619	8.806	**56.425**
RWSCIV	-	-	**-**
Unie van Waterschappen	-	-	**-**
Derden inzake hWh	-	-	**-**
Derden inzake IHW	-	-	**-**
IPO	-	-	**-**
Totaal	**1.000.000**	**244.614**	**1.244.614**

23.4 Bijlage 4 Totaal bijdragen begroting 2025 t.o.v. geactualiseerde begroting 2024

Mutatie geactualiseerde begroting 2024 t.o.v. begroting 2025	Begroting 2025 excl. BTW	Begroting 2025 incl. BTW	Geactualiseerde begroting 2024 excl. BTW	Geactualiseerde begroting 2024 incl. BTW	Verschil bijdrage excl. BTW	Verschil bijdrage incl. BTW
Aa en Maas	979.193	1.184.824	1.526.889	1.847.535	-547.696	-662.712
AGV/ Waternet	1.525.266	1.845.572	1.506.285	1.822.604	18.981	22.967
Brabantse Delta	1.567.424	1.896.583	1.647.542	1.993.526	-80.118	-96.943
De Dommel	1.461.401	1.768.295	1.545.410	1.869.946	-84.009	-101.651
De Stichtse Rijnlanden	1.182.136	1.430.385	1.198.313	1.449.959	-16.177	-19.574
Delfland	1.624.658	1.965.836	1.592.238	1.926.608	32.419	39.228
Drents Overijsselse Delta	1.330.366	1.609.743	1.431.985	1.732.702	-101.620	-122.960
Fryslân	1.313.009	1.588.741	1.402.991	1.697.619	-89.982	-108.878
Hollands Noorderkwartier	1.989.121	2.406.836	2.180.901	2.638.890	-191.780	-232.054
Hollandse Delta	1.682.610	2.035.958	1.724.427	2.086.557	-41.817	-50.599
Hunze en Aa's	839.562	1.015.870	917.644	1.110.350	-78.082	-94.480
Limburg	1.781.061	2.155.084	1.884.177	2.279.854	-103.116	-124.770
Noorderzijlvest	1.170.481	1.416.282	1.172.984	1.419.310	-2.502	-3.028
Rijn en IJssel	1.109.250	1.342.192	1.169.028	1.414.524	-59.778	-72.331
Rijnland	1.619.250	1.959.293	1.702.309	2.059.793	-83.058	-100.501
Rivierenland	1.544.239	1.868.529	1.626.676	1.968.278	-82.438	-99.750
Scheldestromen	1.041.061	1.259.684	1.052.777	1.273.861	-11.716	-14.177
Schieland en de Krimpenerwaard	1.101.881	1.333.276	1.113.349	1.347.152	-11.467	-13.875
Vallei en Veluwe	1.706.328	2.064.657	1.767.220	2.138.336	-60.892	-73.679
Vechtstromen	1.332.682	1.612.545	1.348.409	1.631.575	-15.727	-19.030
Zuiderzeeland	1.183.225	1.431.703	1.264.039	1.529.487	-80.813	-97.784
Subtotaal waterschappen	*29.084.205*	*35.191.888*	*30.775.593*	*37.238.468*	*-1.691.388*	*-2.046.580*
RWS CIV	597.166	722.571	581.585	703.718	15.581	18.853
Unie van Waterschappen	17.631	21.334	18.606	22.514	-975	-1.180
Derden inzake hWh	1.501.430	1.816.730	5.182.508	6.270.834	-3.681.078	-4.454.104
Derden inzake IHW	525.197	635.488	560.656	678.394	-35.459	-42.905
IPO	1.122.384	1.358.084	682.857	826.257	439.527	531.827
					-	-
Subtotaal derden	*3.763.807*	*4.554.207*	*7.026.212*	*8.501.716*	*-3.262.405*	*-3.947.510*
Totaal	**32.848.012**	**39.746.095**	**37.801.805**	**45.740.184**	**-4.953.793**	**-5.994.090**

23.5 Bijlage 5 Berekening merendeelcriterium (werk voor derden)

Conform de door KokxDeVoogd voorgestelde systematiek is het merendeelcriterium (werk voor derden) berekend. Voor de toepassing van een vrijstelling voor aanbesteding is het van belang dat hWh minimaal 80% van haar werkzaamheden verricht voor waterschappen die deelnemen aan de Gemeenschappelijke regeling. Het merendeelcriterium mag berekend worden over een periode van 3 jaar. Het percentage werk voor derden in de periode 2023, 2024 (begroot) en 2025 (begroot) bedraagt 9,8% en valt daarmee binnen het maximum van 20%.

CONCEPT

23.6 Bijlage 6 EMU saldo

Centraal Bureau voor de Statistiek
www.cbs.nl/kredo

Vragenlijst
Berekening EMU-saldo
Gemeenschappelijke Regeling Het

Algemene gegevens:	
Overheidslaag:	**Gemeenschappelijke Regeling**
Berichtgevernaam:	**Het Waterschapshui**
Berichtgevernummer:	**0652**
Jaar:	**2025**
Naam contactpersoon:	
Telefoon:	
E-mail:	
Bestandsnaam:	EMU250050652.XLS

	Omschrijving	2024 x € 1000,- Volgens realisatie tot en met sept. 2024, aangevuld met raming resterende periode	2025 x € 1000,- Volgens begroting 2025	2026 x € 1000,- Volgens meerjarenraming in begroting 2026
1.	Exploitatiesaldo **vóór** toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)			
2.	Mutatie (im)materiële vaste activa	-283	-283	-283
3.	Mutatie voorzieningen			
4.	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)			
5.	Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa			
Berekend EMU-saldo		**283**	**283**	**283**

Ruimte voor uw toelichting

23.7 Bijlage 7 Projectomschrijvingen

Programma	Project/ kostenplaats	Omschrijving
1. Overhead	Organisatie directie	De kosten (ten behoeve van) de directie zijn hier begroot: secretaris-directeur, programmadirecteur, plaatsvervangend secretaris-directeur, beleidsadviseur bestuurlijke en juridische zaken en hoofden F&O en I&F.
1. Overhead	Organisatie capaciteits-management	Capaciteitsmanagement ten behoeve van de instroom, doorstroom en uitstroom van de flexibele schil. De kosten worden doorbelast naar de projecten waarvoor werving of contractverlenging heeft plaatsgevonden.
1. Overhead	Communicatie	De kosten voor interne en externe communicatie.
1. Overhead	Bestuur en bestuurs-ondersteuning	Het voorbereiden, faciliteren en het ondersteunen van (de vergaderingen van) het Algemeen bestuur en het Dagelijks bestuur Gr hWh. Hieronder wordt ook inzet van derden begroot, zoals accountantskosten, juridisch advies en strategische planning. Het ondersteunen van het bestuur door inzet van de vaste kern, zoals de secretaris directeur, beleidsadviseur bestuurlijke en juridische zaken, controller en beleidsadviseur financiën.
1. Overhead	P&O	HXM stelt de mens centraal en probeert een cultuur te creëren waarin medewerkers zich gewaardeerd, gemotiveerd en geïnspireerd voelen. Daarnaast wordt een capaciteitspoule ingericht, zodat we meer gebruik kunnen maken van de talenten die we in huis hebben.
1. Overhead	Organisatie financiën	De kosten voor de financiële administratie vallen in deze kostenplaats.
1. Overhead	Rente	hWh ontvangt rente over de schatkistrekening.
1. Overhead	BIO	Het toezichthouden op, adviseren op het gebied van en borgen van informatieveiligheid binnen de bedrijfsvoering.
1. Overhead	Privacy	Bij de privacy instandhouding werken wij aan het borgen van de privacy van onze medewerkers, waterschappers en andere betrokkenen waar het Waterschapshuis persoonsgegevens van verwerkt.
1. Overhead	Salariskosten	Dit betreft salariskosten, inleen en inhuur. De uren van de medewerkers worden doorbelast naar de producten waaraan ze werken, tegen werkelijk tarief.
1. Overhead	Werkplek	De kosten voor huisvesting vallen in deze kostenplaats. Het huurcontract voor de werkplek loopt tot en met maart 2030.
1. Overhead	Kantoor-automatisering	De facilitering van de virtuele werkplek valt in deze kostenplaats. De kosten hiervoor worden zo veel mogelijk doorbelast aan de projecten.
1. Overhead	Informatie-management	Informatiemanagement houdt zich bezig met faciliteren van informatiestromen en vertaalt de informatie behoefte van de interne organisatie naar IT oplossingen.
1. Overhead	Organisatie facilitair	De facilitering van de fysieke werkplek en gezamenlijke lunch.
1. Overhead	Organisatie ondersteuning	Deze kostenplaats betreft secretariële ondersteuning van de instandhouding.
1. Overhead	Organisatie inkoop	De begroting betreft inkoop. Inkoop ten behoeve van de projecten worden doorbelast.
1. Overhead	Kwaliteits-verbetering	Met het vaststellen van de nieuwe planning & control cyclus in juli 2020, is tevens goedkeuring gegeven aan het inbedden van continue kwaliteitsverbetering binnen instandhouding. Kwaliteitsverbetering zal projectmatig worden opgepakt middels interne projecten. Vanaf 2022 wordt een jaarlijks bedrag hiervoor beschikbaar gesteld.

CONCEPT

Programma	Project/ kostenplaats	Omschrijving
1. Overhead	Veilige werkomgeving	Een werkomgeving die veilig is, veilig voelt en die blijvend voldoet aan wet- en regelgeving.
1. Overhead	Professionele organisatie	Kwalitatief en kwantitatief de waterschappen ondersteunen in de beweging van digitale transitie naar digitale transformatie.
1. Overhead	Intern project Zichtbaarheid	Het is duidelijk wat hWh doet en wat hiervan de meerwaarde is voor de waterschappen.
2. Kennis en verbinden	Kwaliteits-borging	Structurele inzet op kwaliteitsborging geeft ruimte aan het versterken van de PDCA cyclus binnen de programma's en projecten. Focus op de C van deze cyclus.
2. Kennis en verbinden	Kennis delen en Verbinden	*Digitale transformatie* staat op de agenda. Ook beseffen de waterschappen dat dit gepaard gaat met organisatorische veranderingen en dat bij een (groot) deel van deze opgave samenwerking noodzakelijk is. hWh is verkenner en verbinder bij deze transformatie en bijbehorende veranderingen en articuleert vragen vanuit de business. Het brengt kennis samen, om kansen te benutten en veranderingen te bewerkstelligen. Daarnaast vervult hWh in de uitvoering van projecten de rol van deskundig begeleider. Vanuit het principe van loden deuren worden deze uren en kosten op uur basis toegerekend aan de projecten.
2. Kennis en verbinden	Specialistische Kennis	Kennis en verbinden richt zich ook op het inrichten en ontwikkelen van een excellente hWh-organisatie, waaronder kwaliteitsborging, ten behoeve van het uitvoeren van programma's en project en het uitvoeren van beheer en diensten. Voor zover deze kosten (nog) niet toe te wijzen zijn aan de andere programma's en projecten, zal dit opgevangen moeten worden in kennis en verbinden.
2. Kennis en verbinden	Vergader-centrum	Het continueren van de dienstverlening ten aanzien van het vergadercentrum: Inplannen vergaderzalen Cateringfaciliteiten Beheer en onderhoud vergadercentrum Het huurcontract voor het vergadercentrum loopt tot en met maart 2030.
3. Innovatie en transformatie	Programma-budget algemeen	Waterschappen hebben behoefte aan een actieve ondersteuning m.b.t innovatie-kennisuitwisseling. Om deze communicatie en kennisuitwisseling mogelijk te maken is naast de inzet van FTE's een jaarbudget nodig.
3. Innovatie en transformatie	Verbinden	Aanjagen van het samen innoveren en kennis-uitwisselen en benutten. "Waterschappen van de toekomst" door delen en leren van elkaars innovaties.
3. Innovatie en transformatie	Innoveren	Het innovatieproces begeleiden en "samen innoveren" ondersteunen. Nieuwe prototypes en kennis ontwikkelen.
3. Innovatie en transformatie	Leren	Ondersteunen van het lerend vermogen om in te spelen op snelle veranderingen. Veranderbereidheid en verandervermogen van de sector vergroten.
4. Digitale dienstverlening	Ontwikkel-budget	Voor de continuïteit van de ontwikkeling (verkenningen, business cases, innovatie-pilots, communicatie) heeft het programma een budget, waarbij het UO gemandateerd is om binnen deze budgettaire ruimte naar eigen inzicht te handelen.

CONCEPT

Programma	Project/ kostenplaats	Omschrijving
4. Digitale dienstverlening	Wet Open Overheid	Deze wet zal de huidige Wet openbaarheid van bestuur vervangen. De inwerkingtreding van de Woo vraagt van alle bestuursorganen die vallen onder de reikwijdte van de Woo - waaronder gemeenten, provincies en waterschappen - inspanningen om de wet te implementeren en uit te voeren. Hierbij gaat het onder andere om het voldoen aan de verplichtingen omtrent het actief openbaar maken van categorieën informatie en het aanstellen van een of meerdere contactfunctionarissen.
4. Digitale dienstverlening	Single Digital Gateway	De Single Digital Gateway (SDG) verordening zorgt ervoor dat burgers en bedrijven in de EU via één centrale toegangspoort (YourEurope) snel en eenvoudig informatie kunnen vinden en zaken als wonen, werken, ondernemen, studeren en reizen kunnen regelen met de overheden van de lidstaten.
5. Organisatie en samenwerking	Ontwikkel-budget	Voor de continuïteit van de ontwikkeling (verkenningen, business cases, innovatie-pilots, communicatie) heeft het programma een budget, waarbij het UO gemandateerd is om binnen deze budgettaire ruimte naar eigen inzicht te handelen.
5. Organisatie en samenwerking	WILMA	WILMA staat voor Waterschapsinformatie en Logisch Model Architectuur. Dit project kent vijf projectdoelstellingen: 1) Zorg voor een stevige update van WILMA. 2) Zorg voor structureel beheer van WILMA. 3) Zorg voor een goede communicatie en het creëren van draagvlak richting alle waterschappen en overige doelgroepen. 4) Bied faciliteiten voor de invoering van WILMA door de waterschappen zelf, door het beschikbaar stellen van een toolkit en handvatten voor implementatie. 5) Zorg voor het op afroep beschikbaar hebben van centrale implementatie
7. Informatie-veiligheid en privacy	Programma-sturing en interne hWh kosten	De algemene kosten voor de aansturing van het programma informatieveiligheid en privacy.
7. Informatie-veiligheid en privacy	Advies en kennis I-veiligheid	De waterschapsector van goede adviezen voorzien op het gebied van informatieveiligheid. Bevorderen kennisdeling op het gebied van informatieveiligheid.
7. Informatie-veiligheid en privacy	Advies en kennis Privacy	Met de inwerkingtreding van de Europese Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) in mei 2018 is het nog belangrijker geworden dat de waterschappen voldoen aan de privacyregels. Het programma Privacy stimuleert hen tot onderlinge samenwerking en biedt ondersteuning bij de implementatie van kwalitatief privacy management. De belangrijkste activiteiten in het programma zijn de coördinatie van het CPW-overleg (Coördinatoren Privacy Waterschappen), bijbehorende werkgroepen en het organiseren van audits.
7. Informatie-veiligheid en privacy	Ontwikkeling kaders	Borgen dat input van de waterschappen wordt meegenomen bij doorontwikkeling BIO. Borgen dat informatieveiligheidsparagraaf in waterschapsarchitectuur actueel is.
7. Informatie-veiligheid en privacy	Voor-onderzoek	Activiteiten die verkennen en initiërend van aard zijn. Inzichtelijk krijgen war het programma de waterschappen in kan ondersteunen en wat de kosten/baten hierin zijn.

CONCEPT

Programma	Project/ kostenplaats	Omschrijving
7. Informatie-veiligheid en privacy	Verhogen Weerbaarheid PA	Een nieuwe opdracht voor het Programma 'Informatieveiligheid en Privacy' is de sectorbrede versterking van de beveiliging van de procesautomatisering. De Vereniging voor Zuiveringsbeheerders (VvZB) heeft gevraagd in het Programma een vooronderzoek uit te voeren, dat kan leiden tot aanvullende activiteiten.
7. Informatie-veiligheid en privacy	Project Audits	Aantoonbaar maken weerbaarheid tegen cyberrisico's. Inzichtelijk maken implementatiestatus en verbetermogelijkheden.
7. Informatie-veiligheid en privacy	Project Keten	Inzichtelijk maken risico's in de waterketen. Verhogen samenwerking en weerbaarheid in de waterketen.
7. Informatie-veiligheid en privacy	Project Risicomanagement	Stimuleren risicomanagement en komen tot uniforme benaderingswijze in de keten.
7. Informatie-veiligheid en privacy	Oefenen IV&P	Kennismakelaar zijn wat betreft allerlei initiatieven die er zijn rondom cyberoefeningen; het kunnen aanbieden van cyberoefeningen.
7. Informatie-veiligheid en privacy	SOC Dienst-verlening Security Monitoring en Alarmering	Er wordt een aanbesteding uitgevoerd van de gezamenlijke SOC Dienstverlening Security Monitoring en Alarmering voor Kantoorautomatisering en Procesautomatisering van waterschappen. Waterschappen kunnen hier gefaseerd op aansluiten, zodra zij hun eigen organisatie daarvoor in gereedheid hebben gebracht.
7. Informatie-veiligheid en privacy	Audit WPG	Het LOVH (Landelijk Overleg Vergunning en Handhaving waterschappen) heeft via de UvW het programma IV&P gevraagd om een externe audit voor de wettelijk verplichte toetsing op de WPG (Wet politie gegevens) te faciliteren voor alle waterschappen.
8. Waterveiligheid	Ontwikkel-budget	Voor de continuïteit van de ontwikkeling (verkenningen, business cases, innovatie-pilots, communicatie) heeft het programma een budget, waarbij het UO gemandateerd is om binnen deze budgettaire ruimte naar eigen inzicht te handelen.
8. Waterveiligheid	Dashboard Zorgplicht	De uitvoering in hoofdzaak ziet op: - Het realiseren van een dashboard voor de zorgplicht op de waterkeringen - Het definiëren van eenduidige uitwerking van beoordelingsaspecten - het opzetten van een Community of Practice om kennis en ervaringen te delen
9. Water-systeem	Ontwikkel-budget	Voor de continuïteit van de ontwikkeling (verkenningen, business cases, innovatie-pilots, communicatie) heeft het programma een budget, waarbij het UO gemandateerd is om binnen deze budgettaire ruimte naar eigen inzicht te handelen.
9. Water-systeem	Realisatievoorstel Informatie-voorziening Slim Water-management	Hoe kunnen we het oppervlaktewater in Nederland nog slimmer verdelen? Die vraag staat centraal bij Slim Watermanagement. Bij Slim Watermanagement werken waterschappen en Rijkswaterstaat intensief samen aan het verbeteren van het operationeel waterbeheer. Het doel is om wateroverlast en -tekort zo lang mogelijk uit te stellen en zo mogelijk te voorkomen. Deze samenwerking zorgt ervoor dat de mogelijkheden van het gehele watersysteem optimaal worden benut. Waterbeheerders 'sturen' gezamenlijk het water daarheen waar het de minste overlast veroorzaakt of het hardst nodig is. Beheergrenzen vormen geen belemmering.

CONCEPT

Programma	Project/ kostenplaats	Omschrijving
9. Watersysteem	Informatie-service Bodemvocht	Het te realiseren doel is: “vanaf 2022 kunnen alle waterschappen en ketenpartners, beschikken over de actuele en verwachte bodemvochtsituatie (landsdekkend & inclusief een in dit kader op te bouwen historisch archief) ten behoeve van operationeel waterbeheer, beleid, strategieontwikkeling en onderzoek”. De businesscase zal worden afgestemd met ketenpartners als STOWA, VEWIN, NHI en Rijkswaterstaat.
9. Water-systeem	Productowner Programma Watersysteem	Het productowner-schap gaat in hoofdlijnen over de productontwikkeling, marketing en kwaliteitszorg. De productowner rapporteert op inhoud aan de stakeholders vanuit de waterschappen en op functioneren aan de programmamanager Watersysteem en heeft tegelijkertijd het mandaat om operationele beslissingen te nemen namens de waterschappers.
9. Water-systeem	Hydamo NHI	Het maken van een datamodel voor de ondersteuning en vulling van het Nederlands Hydrologisch Instrumentarium. Voor de realisatie van dit verbeteren is twee jaar uitgetrokken. Het project bestaat uit kortweg vier werkpakketten respectievelijk: I, opstellen HyDAMO-model, zowel logisch als fysiek; II, verbeteren kwaliteit bij de waterschappen; III, realiseren HTB, HyDAMO Toolbox; IV, Bewaken consistentie van de ontwikkeling.
9. Water-systeem	OOMHD (Meteo en Hydro-Data)	Beschikbaarheid van actuele meteorologische en hydrologische informatie is essentieel voor het operationele en tactische waterbeheer. Inzicht in de actuele en verwachte condities is nodig, zeker nu periodes met langdurige droogte en de kans op wateroverlast toenemen en waterschappen scherp aan de wind moeten varen.
10. Waterketen	Ontwikkel-budget	Voor de continuïteit van de ontwikkeling (verkenningen, business cases, innovatie-pilots, communicatie) heeft het programma een budget, waarbij het UO gemandateerd is om binnen deze budgettaire ruimte naar eigen inzicht te handelen.
10. Waterketen	O-info	De busunesscase heeft tot doel continue inzicht te geven aan de waterschappen inzake de onderhoudsgegevens van de assets en het technisch functioneren van de assets van elkaar, zodat optimalisatie van het onderhoud van assets wordt bereikt. Het onderzoek wordt uitgevoerd in samenwerking met PWA en de waterschappen. Het Waterschapshuis (hWh) regisseert het opstellen van de businesscase en zal een groot deel van de to-do werkzaamheden coördineren en uitvoeren.
10. Waterketen	Gezamenlijke prognoses AWK	Rioken (Riolerings Kerngetallen) is een functionaliteit om rioleringsgegevens eenmalig en eenduidig te registreren, actueel te houden en toegankelijk te maken voor (keten-)partners. Met Rioken kunnen ook prognoses van bijvoorbeeld debieten in het rioolstelsel worden gemaakt. hWh zorgt voor het beheer van de software. Momenteel wordt een onderzoek gedaan naar een vervolg op de huidige, verouderde module. In de nieuwe module worden hogere eisen gesteld aan de (gestandaardiseerde) gegevensuitwisseling met gemeenten. Hiervoor moet het gegevensmodel verder worden uitgewerkt (zie ook DAMO Afvalwaterketen).
11. Diensten en beheer	CERT WM	CERT-WM staat voor het Computer Emergency Response Team op het terrein van watermanagement. In dit team werken de waterschappen samen met Rijkswaterstaat. Die samenwerking leidt onder andere tot adviezen aan de waterschappen ten aanzien van kwetsbaarheden in de ICT systemen. Daarnaast worden medewerkers van waterschappen, die tijdelijk in dienst zijn bij het CERT, verder opgeleid in cybersecurity. Die kennis brengen zij over aan de waterschappen. Het CERT-WM is een belangrijk onderdeel van het Programma ‘Informatieveiligheid en Privacy’ dat is ondergebracht bij hWh.

CONCEPT

Programma	Project/ kostenplaats	Omschrijving
11. Diensten en beheer	Strategienota OGT	I.o.m. de OGT updaten van de strategienota en meerjarenplannen van de programma's.
11. Diensten en beheer	B&O e-HRM	Dit behelst het centrale beheer van een functionaliteit die de waterschappen in 2015 hebben aangeschaft voor human resource management-processen. De basis van deze functionaliteit bestaat uit faciliteiten voor administratieve processen en de salarisadministratie. Momenteel wordt het systeem uitgebreid met modules, zoals het faciliteren van processen voor loopbaanpaden, strategische- en tactische personeelsplanning, interne kortdurende opdrachten of uitleen, persoonlijke ontwikkeling, opleidingen en duurzame inzetbaarheid.
11. Diensten en beheer	E-HRM 2.0	Dit betreft de doorontwikkeling van het huidige e-hrm contract in de vorm van een nieuwe aanbesteding, implementatie en beheer en onderhoud in de periode tussen 2022 en 2027.
11. Diensten en beheer	Opvang cyber-incidenten	De aanbesteding Opvang cyberincidenten is gegund en de raamovereenkomst is in september 2023 getekend. De waterschappen kunnen, nadat ze verklaren deel te nemen aan de raamovereenkomst, contractant 24/7 inschakelen voor het in kaart brengen of er daadwerkelijk sprake is van een informatieveiligheid incident, voor het bepalen van de omvang en oorzaak, het indammen en uitroeien van de 'besmette' onderdelen van de IT-infrastructuur en het voorkomen og beperken van de gevolgschade en het adequaat overdragen van resultaten. Ook kan digitaal forensisch onderzoek worden uitgevoerd.
11. Diensten en beheer	Winnovatie platform	Op dit platform delen de waterschappen en andere aangesloten organisaties in de innovatie-etalage met elkaar aan welke innovatieve projecten ze werken. Achterliggend idee: hoe beter we van elkaar weten aan welke oplossingen we werken, hoe eerder en efficiënter we kunnen samenwerken. Daarnaast wordt om het jaar de waterinnovatieprijs uitgereikt en worden de inzendingen via het platform gedaan.
11. Diensten en beheer	Ondersteuning OGT/I-platform	Dit project voorziet in de noodzakelijk gebleken juridische en secretariële ondersteuning van platforms waarin alle waterschappen zijn vertegenwoordigd. Dat geldt voor de Opdrachtgeverstafel (OGT) waarin de directies zitting hebben, maar ook voor het i-platform waaraan alle i-managers van de waterschappen deelnemen. De ondersteuning heeft tot doel de efficiëntie en de effectiviteit van de platforms te vergroten. Met het beschikbare budget wordt ook de doorontwikkeling van het meerjarenprogramma gefinancierd.
11. Diensten en beheer	DROP	De Gemeenschappelijke Voorziening Officiële Publicaties (GVOP) bepaalt dat de waterschappen alle officiële publicaties, inclusief versiebeheer, digitaal moeten publiceren. Het Kennis- en exploitatiecentrum Officiële Overheids Publicaties (KOOP) levert daarvoor de voorziening. hWh verzorgt voor deze voorziening het functionele beheer en het contractmanagement. Samen met de Unie van Waterschappen neemt hWh deel aan het gebruikersoverleg.
11. Diensten en beheer	CMS	In 2018 vond voor zes inclusief hWh waterschappen de aanbesteding plaats van een nieuw contentmanagement systeem voor het bouwen en beheren van websites. De aanbesteding is door hWh gecoördineerd, net als het contract management.
11. Diensten en beheer	Datastromen Pijler 1 Keten	Een informatievoorziening om data van waterschappen centraal ter beschikking te stellen.

Programma	Project/ kostenplaats	Omschrijving
11. Diensten en beheer	Datastromen Pijler 2 Logisch	Beheer en ontwikkeling van standaarden.
11. Diensten en beheer	Datastromen Pijler 3 Fysiek	Onderhoud van een kernregistratie (Damo-Fysiek).
11. Diensten en beheer	Datastromen Pijler 4 Door-ontwikkeling	Doorontwikkeling informatievoorziening data.
11. Diensten en beheer	NHI-instrumentarium	Samen met Rijk (RWS/I&W), provincies (IPO), waterleidingbedrijven (VEWIN) en STOWA heeft hWh het Nederlands Hydrologisch Instrumentarium ontwikkeld. Het beheer en onderhoud en continuering van dit Nederlands Hydrologisch Instrumentarium wordt door hWh gefaciliteerd.
11. Diensten en beheer	Vangst-registratie V3	Vangstregistratie is een landelijk systeem voor registratie, planning en beheer van de muskusrattenbestrijding. Bestrijders maken gebruik van een app op hun mobiele telefoon waarmee zij aangeven waar klemmen of kooien zijn geplaatst en welke dieren zijn gevangen. Een landelijk registratiesysteem is belangrijk omdat muskusratten zich niets aantrekken van de grenzen van de waterschappen. Op deze manier is het toch mogelijk van de vangsten een landelijk beeld te krijgen en dat te analyseren. hWh verzorgt het onderhoud, contractmanagement en functioneel beheer van het bestaande systeem en de aanbesteding van de opvolging ervan.
11. Diensten en beheer	De Digitale Watertoets	De Digitale Watertoets is een webapplicatie die op basis van gemeentelijke ruimtelijke ordenings-plannen laat zien wat een gemeente met waterschappen moet regelen. Het gaat dus om planvorming als basis voor het vergunning-, toezicht- en handhavingsproces (VTH). HWH zorgt voor het contractbeheer en het functioneel beheer. Hoewel de applicatie al enige tijd bestaat worden eerst de ontwikkelingen van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) afgewacht voordat functionele aanpassingen worden voorbereid.
11. Diensten en beheer	NDFF	De Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) bevat gegevens over de verspreiding van planten- en diersoorten in Nederland. De database wordt beheerd door de provincies, maar ook andere organisaties, zoals de waterschappen, kunnen erover beschikken en eigen waarnemingen uploaden. Dankzij die informatie van verschillende partijen is het mogelijk de ecologische doelstellingen in het kader van de Kaderrichtlijn Water te halen. hWh beheert namens de waterschappen het contract dat toegang geeft tot de NDFF.
11. Diensten en beheer	Kenniscentrum	Door de waterschappen is besloten om een raamovereenkomst aan te gaan met Microsoft voor een M365 E5 licentie. Hierbij ontstaat de uitdaging om de implementatie van componenten bij waterschappen vorm te geven. Samenwerking op dit terrein ligt voor de hand. Het programma O&S staat onder anderen voor het verbinden van kennis en ervaringen op een centrale plek. Deze centrale plek is te vinden in het kenniscentum. De waterschappen worden enerzijds ontzorgd en anderzijds geholpen bij het opbouwen van specifieke kennis.

CONCEPT

Programma	Project/ kostenplaats	Omschrijving
11. Diensten en beheer	Framework Microsoft	De waterschappen hebben besloten om een raamovereenkomst aan te gaan met Microsoft voor een M365 E5 licentie (in te zetten door alle waterschappen). Met het afsluiten van deze raamovereenkomst wordt het mogelijk om de snel veranderende wereld, waarin toenemende eisen aan informatieveiligheid en privacy in een hoog tempo toenemen, het hoofd te bieden. Daarnaast wordt tegemoetgekomen aan de toenemende behoefte tot samenwerking, kennisdeling, uitwisseling en standaardisatie.
11. Diensten en beheer	Software Reseller Onboarding en Beheer	De groepsgewijze onboarding van de deelnemende waterschappen bij de Software-reseller en het organiseren en voeren van contractbeheer op het strategisch/tactisch niveau van de raamovereenkomst.
11. Diensten en beheer	Uitbereiding Kenniscentrum	Uitbreiding van het Kenniscentrum is voor de ondersteuning van Azure. Het werkt aan de beoogde ondersteuning zoals het maken van roadmaps voor Azure en diverse blauwdrukken.
11. Diensten en beheer	Strategische inzet omgevingswet	Dit project ondersteunt namens de Unie van Waterschappen de Waterschappen in de transitie die nodig is als gevolg van de Omgevingswet.
11. Diensten en beheer	Continuïteit TMX 2023-2025	Team TMX onderhoudt modulaire hard en software oplossingen voor beheer en monitoring op afstand van onder anderen gemalen. Het product TMX wordt gebruikt door 9 waterschappen. Door de software en telemetrische oplossingen van TMX wordt (lokale) meetdata verzameld, getransporteerd, verwerkt en leesbaar aangeleverd.
11. Diensten en beheer	Z-info	Z-info is sinds 2012 met succes het landelijk systeem voor alle zuiveringsinformatie. Het ondersteunt de waterschappen bij het beheer van afvalwaterzuiveringsprocessen en zorgt voor een uniforme standaard voor meetgegevens en rapportages. Het systeem kan informatie leveren voor de bedrijfsvoering van een afzonderlijke zuiveringseenheid, maar ook voor een landelijke benchmark en voor rapportages aan het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Ten slotte ontsluit Z-Info data van en naar externe (keten-)partners. hWh verzorgt het centrale beheer en het contractmanagement, en regisseert de doorontwikkeling van de functionaliteit.
11. Diensten en beheer	Oracle TECH en Oracle Contract-management	Voor de gemeenschappelijke aanschaf en het gezamenlijk gebruik van relevante Oracle-licenties voert hWh het contractbeheer uit. Inmiddels kunnen ook samenwerkingen zoals waterschapsbelastingen en -laboratoria op het contract meeliften. Naar schatting worden met dit gezamenlijke optreden enkele miljoenen euro's bespaard.
11. Diensten en beheer	Gem. P&Ids	P&ID's (Piping & Instrumentatie Diagram) spelen een belangrijke rol bij assetmanagement bij de primaire taken; Afvalwaterketen, Watersysteembeheer en bij Waterveiligheid. In overleg met de betrokken waterschappen (projectgroepleden) is het doel breder geformuleerd dan enkel het implementeren van de huidige toolbox.
11. Diensten en beheer	SE Tooling	Aanvraag business case System Engineering Tooling. Het doel is om een kwaliteitsverbetering te realiseren door actuele proces- en (standaard)objectgegevens eenduidig beschikbaar te stellen aan alle waterschappen. In de business case wordt onderzocht hoe en of dit is te realiseren door een gezamenlijke inkoop en implementatie van de te gebruiken SE-tooling.

CONCEPT

Programma	Project/ kostenplaats	Omschrijving
11. Diensten en beheer	Inzicht in prestatie-gegevens Decentrale Sanitaire Systemen	Inventarisatie behoefte aan een centrale database met gegevens over decentrale sanitaire systemen. Dit zijn lokale “zuiveringen” bij bedrijven of bijvoorbeeld campings. Deze worden niet beheerd door het waterschap maar hebben wel invloed op het eco-systeem. Waterschappen beschikken graag over de gegevens van deze systemen.
11. Diensten en beheer	Govroam en Govroam contract-management	Govroam is een beveiligde wifi-verbinding met behulp waarvan waterschapsmedewerkers veilig, probleemloos en snel gebruik kunnen maken bij meer dan 300 organisaties (gemeenten, rijksoverheid, semi overheidsinstellingen en provincies). hWh heeft de implementatie van Govroam begeleid en draagt zorg voor het contractbeheer.
11. Diensten en beheer	SatData 3.0	SatData 3.0 verzamelt en distribueert actuele verdampingsgegevens. De data worden op dezelfde wijze gedistribueerd als in WIWB. hWh begeleidt en beheert het contract en daarnaast wordt het gebruik door de waterschappen ervan gestimuleerd.
11. Diensten en beheer	Perceelwijzer	De Perceelwijzer is een app waarin specifieke gegevens t.b.v. de agrariër wordt gebundeld. Het centraal functioneel beheer is via hWh ingeregeld. Vanuit deze centrale rol zorgt hWh voor aansluiting van de deelnemende waterschappen op de app.
12. SAW@	SAW@ personele inzet	In het samenwerkingstraject SAW@ (Samenwerking Waterbeheerders) zijn Rijkswaterstaat (RWS) en negen waterschappen een samenwerking aangegaan op ICT-gebied voor één integrale oplossing ter ondersteuning van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Hiermee is invulling gegeven aan het Bestuursakkoord Water. De personele inzet vanuit HWH aan de Gezamenlijke Beheer Organisatie (GBO van SAW@). Dit is in rekening gebracht bij RWS CIV, als beheerder van het gezamenlijke SAW@-beheerbudget.
12. SAW@	B&O SAW@ bijdrage Waterschappen	Betreft de bijdrage van de waterschappen aan SAW@.
12. SAW@	Project SAW@ bijdrage Waterschappen	Dit betreft een kassiersfunctie van HWH: De gezamenlijke stuurgroep SAW@ (waterschappen en RWS) heeft middels het jaarplan 2019 het jaarbudget voor de projecten van SAW@ vastgesteld. Het hier genoemde bedrag is de gezamenlijke bijdrage van de deelnemende waterschappen hieraan.
12. SAW@	SAW@ hWh-werkzaam-heden	Aanvullende project gerelateerd aan SAW@ voor de invulling van de IPM rollen.
13. Basisdata	Landelijk Grondgebruiks bestand Nederland	Het Landelijk Grondgebruiksbestand Nederland (LGN) is een landsdekkend bestand dat de gebruikers voorziet van actuele en nauwkeurige informatie over het grondgebruik in Nederland. LGN wordt veel gebruikt door overheden en kennisinstellingen, o.a. op het gebied van milieu, water, ruimtelijke ordening, landschap en natuur. Daarnaast is LGN als basisbestand voor de thema’s landgebruik en bodembedekking een belangrijke dataset voor de Nederlandse Geo Informatiestructuur.
13. Basisdata	AHN Kaartverkoop	De overgebleven gelden van AHN kaartverkoop zijn van RWS en de waterschappen. De stuurgroep AHN gaat over de bestemming van deze gelden.

CONCEPT

Programma	Project/ kostenplaats	Omschrijving
13. Basisdata	Actueel Hoogte bestand Nederland (AHN) 2023-2025	Rijkswaterstaat en waterschappen werken sinds 1997 samen aan een veilig watersysteem voor Nederland. Samen hebben zij vastgesteld dat actuele en betrouwbare hoogte informatie onontbeerlijk is voor een betrouwbaar beheer van het watersysteem en de waterkeringen in Nederland. In een door beide partijen ondertekend convenant is vastgelegd dat zij voor onbepaalde tijd wensen samen te werken op dit thema en zorg te dragen dat kwalitatief betrouwbare hoogte informatie beschikbaar is voor het waterbeheer in Nederland.
13. Basisdata	Beeld- materiaal 5	Dit betreft de samenwerking tot de gezamenlijke inkoop van beeldmateriaal door verschillende overheidsinstellingen. Samenwerkende partners: de Rijksoverheid (i.e.: Ministerie van Infrastructuur en Milieu (incl. Kadaster, Rijkswaterstaat en Prorail), Ministerie van Economische Zaken (incl. CBS), Ministerie van Defensie, Ministerie van Veiligheid en Justitie, de Nationale Politie, de provincies, De Gasunie, Staatsbosbeheer, een aantal gemeenten en de waterschappen. HWH is verantwoordelijk voor inkoop en leveranciersmanagement.
14. Informatiehuis Water	Basistaken IHW	Dit betreft de inzet van 7 FTE ten behoeve van de basistaken IHW, welke gefinancierd wordt door de waterschappen.
14. Informatiehuis Water	Aquo-standaard	Het beheren van de Aquo-standaard is een basistaak van IHW. De Aquo-standaard maakt het mogelijk om op een uniforme manier gegevens uit te wisselen tussen partijen die betrokken zijn bij het waterbeheer en draagt daarmee bij aan de kwaliteit van het waterbeheer. Dankzij Aquo is het mogelijk om met de data van verschillende waterbeheerders landelijk dekkende informatie te geven over waterbeheer.
14. Informatiehuis Water	Coördinatie van de informatie-stromen	IHW coordineert de informatiestromen volgens het principe ‘eenmalig inwinnen en meervoudig gebruiken’. Door procesmanagement en ondersteuning van de waterbeheerders verzamelen en bundelen we gegevens, die onder meer leiden tot landelijke beelden voor waterkwaliteit (Kaderrichtlijn Water en Landelijk Enquête Waterkwaliteit) en waterveiligheid (Nationaal Basisbestand Primaire Waterkeringen). De verzamelde en gebundelde informatiesets leveren we vervolgens aan ministeries, koepelorganisaties en overige geïnteresseerden ten behoeve van landelijke analyses en nationale en Europese rapportages.
14. Informatiehuis Water	Waterinfo-systemen	IHW beheert de Aquo-kit. Om de informatiestromen beter te kunnen ondersteunen wordt gewerkt aan een nieuwe versie, waarin de Aquo conform de Digitale Delta/waterkwaliteits-API is geïmplementeerd; data kan hiermee beter en generiek beschikbaar worden gesteld. Ook beheert IHW het Waterkwaliteitsportaal (WKP2.9) ter ondersteuning van de informatievoorziening en de rapportages voor de Kaderrichtlijn Water bij de grond- en oppervlaktewaterbeheerders en het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. Voor de waterbeheerders bieden we de servicedesk aan; vragen omtrent het aanleveren van data kunnen aan de servicedesk worden gesteld en worden door het Informatiehuis Water van een reactie voorzien.
14. Informatiehuis Water	Externe product-kosten	Alle taken van IHW die in het jaarplan van IHW zijn opgenomen onder de noemer: basistaken en doorontwikkeling/vernieuwing IHW. Deze taken worden bekostigd uit de financiële bijdrage die de samenwerkingspartners aan IHW leveren.
14. Informatiehuis Water	Facilitering IHW door hWh	Dit betreft de bijdrage van IHW aan de faciliteringkosten hWh. Dit wordt gefinancierd door de waterschappen.

Programma	Project/ kostenplaats	Omschrijving
14. Informatiehuis Water	EF Slim water-management	In het kader van het Bestuursakkoord Water verzorgt IHW dat de waterbeheerders hun informatie beschikbaar stellen conform de FAIR-principes en kunnen uitwisselen met de Digitale Delta API's; IHW werkt hiervoor projectmatig en stelt een projectplan op om de waterbeheerders (met name de waterschappen) te ondersteunen; deze bijkomende taak wordt vanuit de waterschappen gefinancierd.
14. Informatiehuis Water	EF DD API	Voor IHW is het beheren van de DD API een taakuitbreiding op de huidige beheerstaken maar volledig in lijn met de Aquo-standaardisatie ontwikkeling. De basis van de Digitale Delta is de API technologie. Dit vraagt om een eenduidige definitie van de inhoud die uitwisselt wordt. Dit laatste is dus het standaardiseren van de watertaal en is grotendeels gerealiseerd in de Aquo.
14. Informatiehuis Water	Droogte-portaal	Het betreft historische data en kaartmateriaal, maar ook actuele velddata. In een deelproject van Fase 2 en Fase 3 is het deel van het portaal met actuele data als een demonstatie-portaal gerealiseerd. Dit deel van het portaal geeft gebruikers informatie over de toestand van het bodem-grondwater-systeem buiten op basis van veldmetingen en berekende droogte- indices. Het is tot stand gekomen eind februari 2021 met projectfinanciering en met inzet van eigen middelen van het uitvoerend consortium. StellaSpark ondersteunt ons als onderaannemer met het NEXUS data-platform.
14. Informatiehuis Water	B&O Waterveilig-heidsportaal	Beheer en onderhoud van het Waterveiligheidsportaal.
15. Kassiers-functie	Initiatief-budget OGT	Door een jaarlijks bedrag op te nemen als initiatiefbudget in de begroting van hWh, wordt financiële ruimte gecreëerd om nieuwe collectieve projecten op te starten. Wanneer een concreet nieuw project wordt opgestart binnen een ander programma, kan het initiatiefbudget dienen als financiering daarvan. Het initiatiefbudget wordt uitsluitend gebruikt ter financiering van verhogingen in de begroting binnen andere programma's.
15. Kassiersfunctie	Landelijke Voorziening Overstromings informatie	Landelijke programmaorganisatie die zich niet alleen richt op het spoor techniek, maar ook op het spoor van kennisbundeling, gemeenschappelijke taal en standaarden en een gemeenschappelijk kader en ambities met als uiteindelijk doel een landelijke voorziening overstromingsinformatie (LVO).
15. Kassiersfunctie	Aanbesteding Hardware TMX	In de afgelopen periode is op verzoek van een aantal waterschappen een inventarisatie uitgevoerd naar de actuele staat van de bij de waterschappen in gebruik zijnde TMX hardware. Daaruit is gebleken dat bij een deel van de waterschappen een behoefte bestaat aan leveringen van nieuwe TMX hardware. Het op orde hebben van de productie en (door)levering van TMX hardware is voor deze waterschappen een voorwaarde voor het realiseren van lopende projecten en vervanging van bestaande apparatuur met verouderde communicatietechniek en daarmee de continuïteit voor deze waterschappen.

CONCEPT

Vergaderstuk Algemeen bestuur

Opsteller
Concerncontroller

Aantal pagina's
9

Behandelend gremium
Algemeen bestuur

Datum voorgelegd
25 april 2024

Agendapunt, Onderwerp
Voorstel geactualiseerde begroting 2024

Agendering
Ter vaststelling

Kenmerk
V0700/H012852

1 Samenvatting voorstel

We zien een stijging van de begroting met bijna 10 miljoen euro ten opzichte van de primaire begroting. Het grootste gedeelte hiervan wordt verklaard door de toevoeging van projecten aan de begroting. Dit zijn allemaal projecten die in 2023 zijn gestart of waarvan in 2023 is besloten om deze te verlengen. De toegevoegde projecten zijn dus geen projecten die nieuw starten in 2024. De geactualiseerde begroting 2024 laat vooral een voortzetting zien van het werk van 2023.

Vanuit de samenwerkingsopgave en de signalen vanuit de waterschappen is er een wens voor de herinrichting van hWh. Omdat ook gewerkt wordt aan een Vaarkaart en een Strategienota was de intentie om dit alles samen te brengen in een nieuw bedrijfsplan. De Vaarkaart en Strategienota zijn op het moment van opstellen van deze begroting nog in ontwikkeling. Het Algemeen Bestuur heeft in de vergadering van 1 december 2022 verzocht om bepaalde wijzigingen, zoals de inrichting van Diensten en Beheer, hierop niet te laten wachten. De OGT wenst langjarige afspraken te maken over diensten (o.a. centraal beschikbaar stellen van kennis) en beheer. Hiermee stelt ze hWh in staat om diensten en beheer nog beter te organiseren met meer oog op inhoudelijke kennis ontwikkeling en behoud. Als eerste stap zijn deze activiteiten in de voorliggende begroting administratief ondergebracht in het begrotingsprogramma Diensten en Beheer. Dit maakt dat er verschuivingen zichtbaar zijn tussen de verschillende begrotingsprogramma's.

In combinatie met de toenemende urgentie voortkomende uit de groei van hWh van de afgelopen jaren om de hoofdstructuur te wijzigen, heeft het management van hWh besloten om de herinrichting van hWh in 2 fasen op te splitsen.

Fase 1 is een herinrichting van de interne organisatie. Daarmee beogen we verbetering van de kwaliteit van de organisatie (eigenaarsverantwoordelijkheid) en daarmee een verbeterslag om tot betere resultaten te komen. Fase 1 is deze zomer door de hWh organisatie uitgewerkt. Het Dagelijks bestuur heeft in de vergadering op 11 oktober ingestemd met de voorgestelde herinrichting. De herinrichting is in de voorliggende begroting verwerkt. hWh ziet een blijvende groeiende stroom van (innovatieve) projecten, waarmee de programma's zich vullen. Jaarlijks zal het juiste evenwicht tussen groei en prioriteren moeten worden gevonden; begrensd door wat hWh

(beschikbare mensen) en de waterschappen (maatschappelijke en economische ontwikkelingen) aankunnen. Kwaliteit van de dienstverlening en projecten blijft voorop staan. Door de toename van uitvoeringsverzoeken van de waterschappen en de wens om diensten en beheer in te richten, moeten er met name op het gebied van capaciteit weloverwogen keuzes gemaakt worden. hWh gaat nadrukkelijker werken vanuit het principe hWh 'de juiste persoon op de juiste plek', met daarbij de best passende contractvorm.

Fase 2 betreft een herinrichting van de programmastructuur om de uitvoering van de Strategienota tot een succes te maken. Fase 2 zal in de loop van 2024 worden uitgewerkt en zal de goedkeuring van zowel de OGT als van het bestuur vragen. De geactualiseerde begroting 2025 zal (in het najaar van 2024) volgens de nieuwe opzet worden opgesteld.

In de geactualiseerde begroting 2024 blijft de begroting van de instandhouding stabiel ten opzichte van de totale begroting, zodat de programma's en projecten op een kwalitatief goede manier ondersteund kunnen blijven worden en de werkdruk in de organisatie niet te hoog wordt. Een meer gedetailleerde financiële analyse van de begroting is opgenomen in hoofdstuk 4. De bijdrage van de waterschappen aan de instandhouding blijft gelijk ten opzichte van de primaire begroting 2024, waardoor een zienswijzeprocedure niet noodzakelijk is.

2 Inleiding

Voor u ligt de geactualiseerde begroting 2024 van Het Waterschapshuis (hierna: hWh). Deze begroting maakt inzichtelijk op welke wijze hWh de in 2024 door de waterschappen gestelde doelen wil realiseren en welke financiële middelen de waterschappen hiervoor beschikbaar stellen. De begroting is, conform het huidige standpunt van de belastingdienst, opgesteld in bedragen exclusief BTW. De totale kosten worden door hWh verhoogd met BTW in rekening gebracht bij de deelnemers.

*In de online rapportagetool wordt inzicht gegeven in de belangrijkste resultaten. Vanuit de rapportagetool kunt u doorklikken naar de gehele geactualiseerde begroting. Link: Geactualiseerde Begroting 2024 – Het Waterschapshuis. Wachtwoord:*Gelukkignieuwjaar2024

In de geactualiseerde begroting 2024 zijn enkele aanpassingen verwerkt ten opzichte van de begroting 2024:

- De uurtarieven voor deze begroting zijn, conform kaderbrief, gebaseerd op de Handleiding overheidstarieven 2023 (ministerie van Financiën). De uurtarieven zijn geïndexeerd met 5,6% op basis van de verwachte stijging van de loonvoet in 2024. Het percentage is gebaseerd op de raming van het CPB. Het onderhandelingsresultaat op de CAO 2024 is ten tijde van het opmaken van deze begroting nog niet bekend.
- Het totale gemiddelde uurtarief in de geactualiseerde begroting 2024 komt uit op € 92,39. In de primaire begroting 2024 was dit nog gemiddeld € 91,63. In de financiële analyse in hoofdstuk 4 is toegelicht wat de wijziging in uurtarieven in de begroting van hWh betekent.
- Projecten die zijn beëindigd verlagen de begroting.
- De financiële ontwikkelingen in lopende dienstverleningsovereenkomsten zijn verwerkt.

CONCEPT

- Voor 2024 is € 250.000 voor kwaliteitsborging begroot, welke zal worden ingezet door het dagelijks bestuur voor interne projecten.

3 Structuur en de systematiek van de begroting

De hoofdindeling van de geactualiseerde begroting 2024 is gelijk aan de primaire begroting 2024:

- Deel 1: Instandhouding
- Deel 2: Projecten waterschappen
- Deel 3: Projecten derden
- Deel 4: Verwachte begrotingswijzigingen in 2024

Voor meer informatie wordt verwezen naar de leeswijzer in hoofdstuk 2 van de geactualiseerde begroting.

3.1 Uurtarieven en opslagen

De uurtarieven voor medewerkers in loondienst, inleen (vanuit waterschappen) en inhuur worden begroot op basis van de meest recent beschikbare tarieven voor de Rijksoverheid (Handleiding overheidstarieven 2023, ministerie van Financiën). Hier is per salarisschaal een uurtarief bepaald. Op basis van deze uitgangspunten wordt het passende uurtarief uit de Handleiding overheidstarieven verwerkt in de begroting.
De interne doorbelasting van de gerealiseerde uren aan kostenplaatsen, projecten en programma's vindt plaats op basis van de integrale kostprijs. Voor de medewerkers die in dienst zijn bij hWh zijn dit de loonkosten plus een opslag voor overheadkosten, conform de systematiek van de Handleiding Overheidstarieven 2023. Voor inleen en inhuur betreft het de vergoeding die het betreffende waterschap of de leverancier aan hWh in rekening heeft gebracht.

De vergoeding van hWh aan waterschappen die medewerkers leveren, is eveneens gebaseerd op het uurtarief van de betreffende salarisschaal van de ingeleende medewerker, zoals bepaald in de Handleiding overheidstarieven. Voor waterschappen is het mogelijk een vergoeding te vragen voor de uitgeleende medewerker, welke is gebaseerd op het externe tarief passend bij de schaal van de betreffende medewerker. In het kader van de wetgeving rondom vennootschapsbelasting kan dit in sommige gevallen echter leiden tot een hogere administratieve last voor een waterschap, wat niet opweegt tegen de hogere vergoeding voor de uitgeleende medewerker. Omdat de fiscale situatie per waterschap verschillend is, wordt de mogelijkheid geboden voor individuele waterschappen te opteren voor een vergoeding gebaseerd op de lagere integrale kostprijs (loonkosten plus een opslag voor overheadkosten) van de betreffende medewerker, in plaats een vergoeding op basis van de tarieven opgesteld voor de Rijksoverheid. Deze afweging zal het betreffende waterschap zelf moeten maken.

De uurtarieven voor 2024 zijn zoals genoemd gebaseerd op de Handleiding Overheidstarieven 2023 van het Ministerie van Financiën en worden geïndexeerd op basis van de meest recent beschikbare informatie:
1. 5,6% verwachte stijging van het CAO-loon in 2024, gebaseerd op de raming van het Centraal Plan Bureau. (Dit komt ongeveer overeen met onderhandelingsresultaat CAO 2024)

CONCEPT

De indexatiepercentages zijn gebaseerd op recente ramingen van het Centraal Plan Bureau. De werkelijke prijsontwikkeling kan hier van afwijken.

De norm voor de productiviteitsuren blijft 1.400 uur (in lijn met Handleiding Overheidstarieven 2023, Ministerie van Financiën). De systematiek met het gebruik van kostenplaatsen en kostendragers blijft in stand.

In het kader van de loden deuren moeten kosten op projecten of kostenplaatsen landen waarvoor ze gemaakt worden. Conform de systematiek van de afgelopen jaren worden enkele kosten vanuit instandhouding doorbelast aan projecten op basis van uitgevoerde diensten. Deze kosten worden begroot in instandhouding en bij afname van diensten verrekend. De doorbelastingen zijn voor 2024 geïndexeerd. De doorbelasting van kantoorautomatisering is herrekend op basis van werkelijke kosten. Het gaat om (bedragen exclusief btw):

- Kantoorautomatisering: doorbelasten op basis van virtuele werkplekken. € 500 (2023: € 325) per medewerker per maand.
- Capaciteitsmanagement: doorbelasten op basis van verleende diensten t.b.v. medewerkers (instroom, doorstroom en uitstroom). € 5.200 (2023: € 5.000) per medewerker voor de gehele begeleiding van instroom. € 2.600 (2023: € 2.500) voor de begeleiding van doorstroom van een interne medewerker naar een nieuwe functie. Voor contractverlengingen wordt een rekentarief van € 1.050 (2023: € 1.000) gehanteerd.
- Inkoop: doorbelasten op basis van verleende diensten t.b.v. uitgevoerde aanbesteding. Maximaal € 900 (2023: € 850) voor een enkelvoudig onderhandse aanbesteding en € 2.200 (2023 € 2.100) voor een meervoudig onderhandse aanbesteding.

3.2. Capaciteitsraming

Een belangrijke basis voor de hWh begroting zijn de personeelslasten. Hieronder is een overzicht opgenomen van de begrote uren.

Overzicht uren per overeenkomst	2023 begroot actualisatie	%	2024 begroot primair	%	2024 begroot acualisatie	%
Loondienst	42.503	24%	39.399	24%	95.197	44%
Inleen	51.543	29%	47.372	28%	41.862	20%
Inhuur	50.666	29%	50.586	30%	60.154	28%
Trainees	24.990	14%	25.755	15%	13.115	6%
Overheid	6.998	4%	4.233	3%	4.219	2%
Totaal	**176.700**	**100%**	**167.345**	**100%**	**214.547**	**100%**

In 2024 kan op basis van de huidige capaciteitsplanning circa 20% van alle productieve uren ingevuld worden met medewerkers die worden ingeleend van de waterschappen. De begroting van de uren is gebaseerd op de huidige invulling van de projectteams van de projecten in 2023. Doordat in 2023 meer medewerkers in loondienst zijn gekomen bij hWh, zien we hier een procentuele stijging in 2024 en kunnen we (relatief dure) inhuur beperken.

3.3 Herverdeeleffecten

In bijlage 3 en 4 van de begroting worden de effecten voor de bijdragen van de waterschappen weergegeven.

3.4 Monitoring

De voortgang van de begroting wordt gemonitord in de bestuursrapportages. De inhoud en indeling van de bestuursrapportages komen overeen met de indeling van de begroting. Er blijft onverminderd aandacht voor de KPI's, zoals capaciteit en liquiditeit.

4 Financiële analyse geactualiseerde begroting 2024

In deze paragraaf worden de belangrijkste wijzigingen aangegeven ten opzichte van de primaire begroting 2024.

4.1 Begroting naar programma's

Programma	2023 Jaar einde verwachting	2023 begroot 3e wijziging	2023 begroot actualisatie	2024 begroot primair	2024 begroot acualisatie	Mutatie 2024 actualisatie t.o.v. 2024 primair
Programma 1. Overhead	3.970.920	4.783.440	4.783.440	4.733.788	4.875.615	141.827
Programma 2. Kennis en verbinden	1.335.983	1.255.983	1.255.983	1.582.557	1.440.730	-141.827
Subtotaal instandhouding	*5.306.903*	*6.039.423*	*6.039.423*	*6.316.345*	*6.316.345*	*-0*
Programma 3. Innovatie en transformatie	1.858.333	1.898.333	2.008.333	1.400.000	1.456.784	56.784
Programma 4. Digitale dienstverlening	1.301.457	1.340.808	1.547.035	1.837.448	1.866.375	28.927
Programma 5. Organisatie en samenwerking	3.147.042	3.307.042	3.271.042	2.724.211	898.939	-1.825.272
Programma 6. Datastromen	1.595.300	1.715.300	1.915.162	1.913.812	-	-1.913.812
Programma 7. Informatieveiligheid en privacy	2.142.060	2.174.060	2.071.060	1.771.362	1.397.139	-374.223
Programma 8. Waterveiligheid	531.100	366.100	316.100	289.717	230.532	-59.185
Programma 9. Watersysteem	1.597.639	1.560.381	1.447.382	794.594	1.527.318	732.724
Programma 10. Waterketen	2.368.607	2.681.107	2.663.163	2.689.133	706.694	-1.982.439
Subtotaal programma's	*14.541.537*	*15.043.131*	*15.239.277*	*13.420.277*	*8.083.781*	*-5.336.496*
Programma 11. Diensten en beheer	-	-	-	-	11.078.710	11.078.710
Subtotaal Diensten en beheer	-	-	-	-	*11.078.710*	*11.078.710*
Programma 12. SAW@	1.949.845	1.964.845	2.039.845	2.073.525	2.396.512	322.987
Programma 13. Basisdata	5.738.126	5.684.611	5.638.611	1.876.086	5.830.358	3.954.272
Programma 14. Informatiehuis water	2.159.791	2.160.027	2.194.115	2.265.817	2.647.876	382.059
Programma 15. Kassiersfunctie	2.235.124	2.306.124	1.662.363	1.687.545	1.448.223	-239.322
Subtotaal programma's met derden en kassiersfunctie	*12.082.886*	*12.115.607*	*11.534.934*	*7.902.973*	*12.322.969*	*4.419.996*
Totaal	**31.931.327**	**33.198.161**	**32.813.634**	**27.639.595**	**37.801.805**	**10.162.210**
Verwachte verlengingen lopende activiteiten (zie deel 4)					-	
					37.801.805	

Bedragen zijn begroot exclusief BTW

4.2 Van primaire begroting 2024 naar geactualiseerde begroting 2024

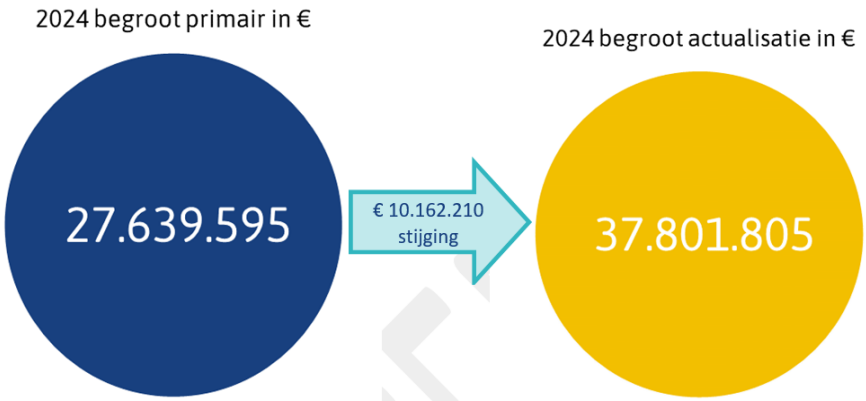

De geactualiseerde begroting 2024 is uitgedrukt in cijfers als volgt tot stand gekomen:

Wijzigingen geactualiseerde begroting 2024 t.o.v. primaire begroting 2024	Totaal	Instandhouding	Projecten
2024 begroot primair	**27.639.595**	**6.316.345**	**21.323.250**
Wijziging begroot uurtarief	150.895	-148.956	299.851
Subtotaal na wijziging uitgangspunten	*27.790.490*	*6.167.389*	*21.623.101*
Toevoeging interne projecten	-	-	-
Toevoeging initiatiefbudget	-	-	-
Toevoeging overige nieuwe projecten *	7.888.006	-	7.888.006
Beëindigde projecten **	-167.653	-	-167.653
Wijziging ontwikkelbudgetten ***	-27.308	-	-27.308
Wijziging begrote uren projecten	1.852.536	883.787	968.750
Wijzigingen overige kosten projecten	465.734	-734.831	1.200.565
2024 begroot acualisatie	**37.801.805**	**6.316.345**	**31.485.460**

* Alle projecten die zijn toegevoegd aan de begroting, zijn projecten die in 2023 zijn gestart of zijn projecten waarvan pas in 2023 is besloten om deze te verlengen. De toegevoegde projecten zijn dus geen projecten die nieuw starten in 2024. Op de volgende pagina is een tabel opgenomen met de aan deze begroting toegevoegde projecten.

** De doorontwikkeling Waterkwaliteitsportaal valt vanaf 2024 volledig onder het Water informatie systeem project.

*** De aanwending van de ontwikkelbudgetten per programma is gemandateerd aan het betreffende UO. De ontwikkelbudgetten kunnen worden aangewend voor nieuwe initiatieven binnen het programma. In 2024 is het ontwikkelbudget van Organisatie en samenwerking bijgesteld naar de verwachte realisatie.

4.3 Instandhouding

De instandhouding is faciliterend aan de uitvoering van de projecten en programma's. In de geactualiseerde begroting 2024 is 13% van het totale begrotingsbedrag begroot voor de uitvoering van Overhead (Bestuur en organisatie). hWh streeft naar een percentage van het programma Overhead (Bestuur en organisatie) van circa 14% ten opzichte van de totale begroting. De totale begrote uitgaven binnen dit programma liggen onder het streefpercentage, zelfs wanneer de begrote rentebaten buiten beschouwing worden gelaten.

Het Dagelijks bestuur en de directie sturen bij in de kosten van de instandhouding, zodat deze in balans blijven ten opzichte van de realisatie van de projecten en programma's, ook wanneer de realisatie van de projecten lager blijkt te zijn dan verwacht.

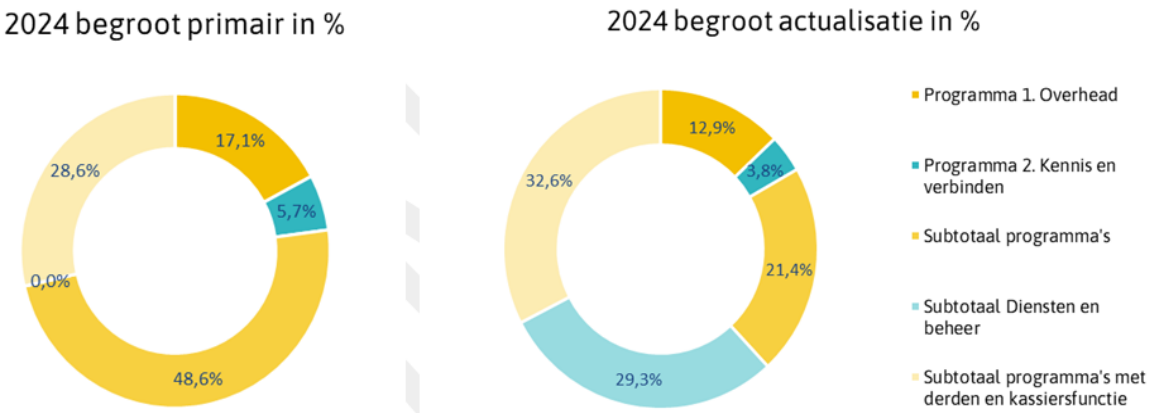

Een korte toelichting op de ontwikkeling in de begrote kosten instandhouding (programma 1 en 2) ten opzichte van de primaire begroting 2024.

- Programma 1. Bestuur en organisatie::
  - Naar aanleiding van de herinrichting van hWh (zie paragraaf 5.1) zijn verschillende begrote kosten naar andere kostenplaatsen verschoven, zodat zo goed mogelijk wordt aangesloten op de drie verantwoordelijkheidsgebieden algemene zaken, financiën & organisatie en inkoop & facilitering. Archivering, informatiemanagement en de ondersteuning van de kantoorautomatsering waren in de primaire begroting begroot in de kostenplaatsen Facilitair en Organisatie ondersteuning. Bij de actualisatie zijn deze begroot in de kostenplaatsten Kantoorautomatisering en Informatiemanagement.
  - De begrote uurtarieven van de kostenplaatsen zijn naar beneden bijgesteld om meer op de realisatie aan te sluiten. Dit is vooral aan de orde bij Organisatie capaciteitsmanagement, Communicatie, Organisatie financiën, BIO, Privacy en Organisatie ondersteuning .
  - Nog niet ingevulde vacatures bij de kostenplaatsen Organisatie capaciteitsmanagement, P&O, Kantoorautomatisering en Informatiemanagement zijn in de begroting 2024 gedeeltelijk meegenomen, rekening houdende met een wervingstijd. In 2025 is de vacatureruimte volledig begroot.

- Om taken van de secretaris directeur evenwichtiger te verdelen wordt in 2024 het management uitgebreid met een programmadirecteur, een hoofd F&O en een hoofd I&F. Dit leidt tot meer begrote uren bij Organisatie directie.
- Vanaf 2024 wordt een beweging gemaakt van HRM naar HXM. HXM stelt de mens centraal en probeert een cultuur te creëren waarin medewerkers zich gewaardeerd, gemotiveerd en geïnspireerd voelen. Daarnaast wordt een capaciteitspoule ingericht, zodat we meer gebruik kunnen maken van de talenten die we in huis hebben. De stijging van de kosten van P&O kan worden opgevangen door het verhogen van de interne uurtarieven (kostenplaats Salariskosten).
- Sinds 2023 ontvangt hWh een rentevergoeding over de schatkistrekening. In 2023 was dit niet begroot waardoor dit werd opgevangen in de kostenplaats Organisatie financiën. Vanaf 2024 zal de begroting worden aangevuld met een kostenplaats Rente.
- De uren voor de privacy officer zijn uitgebreid en daarnaast is een trainee privacy aangesteld om te kunnen voldoen aan de toenemende vraag uit de (project)organisatie. Dit past bij een meer volwassen organisatie die zich meer bewust is van privacy in de dagelijkse werkzaamheden.
- De kosten voor kantoorautomatisering zijn flink gestegen. Dit heeft met name te maken met de ontvlechting van de dienstverlening van Waterschap Vechtstromen. Hierdoor hebben wij bij hWh alle dienstverlening in huis moeten organiseren. Daarbij kwam dat wij ook nog de nodige stappen hebben moeten zetten om te voldoen aan de eisen ten aanzien van informatieveiligheid en privacy. De huidige bezetting van de helpdesk (eerste lijns-support) is minimaal, waardoor het niveau van de dienstverlening achter blijft bij de wensen van de organisatie. Hier zal dan ook in 2024 meer personele inzet voor worden geworven. Dit geldt ook voor de bemensing van de tweede lijns-support, functioneel beheer en informatiemanagement.
- Organisatie inkoop wordt uitgebreid met operationele inkoop. Vanaf 2025 wordt de doorbelasting inkoop verhoogd een worden deze kosten volledig doorbelast naar de programma's en projecten.

- Programma 2. Kennis en verbinden:
  - Vanuit de kostenplaatsen Kwaliteitsborging en Kennis delen & verbinden zijn uren beschikbaar gesteld voor de interne projecten (programma 1).
  - De projecten Strategienota OGT en Ondersteuning OGT/I-platform worden in 2024 ondergebracht in de afdeling Diensten en beheer.
  - De stijging binnen de kostenplaats Vergadercentrum wordt veroorzaakt door een stijging van de servicekosten en een verwachte stijging van de kosten voor de medewerkers van de frontoffice.

4.4 Projecten waterschappen

Dit betreft de programma's 3 tot en met 11. De opdrachtgevers van de projecten (waterschappen) organiseren zich per project in een uitvoerend overleg (UO). Dit UO heeft zeggenschap over de gelden die worden begroot voor de projecten binnen een programma. Dit deel van de begroting dient formeel door het Algemeen bestuur hWh te worden vastgesteld.

CONCEPT

4.5 Projecten met derden en kassiersfunctie

Dit betreft de programma's 12 tot en met 15. De opdrachtgevers van de projecten (waterschappen en derden) organiseren zich per project in samengesteld UO. De opdracht van de waterschappen aan hWh beperkt zich tot facilitering. De bestuurlijke aansturing ligt niet bij het bestuur van hWh. Dit deel van de begroting dient echter wel formeel door het Algemeen bestuur hWh te worden vastgesteld.

5 Vervolg planning

De planning voor de begroting is als volgt:

Geactualiseerde begroting 2024	Deadline	Team/Gremium
DB behandeling concept geactualiseerde begroting	14-12-2023	Dagelijks Bestuur
Begroting naar de waterschappen (informatief)	Week 51 2023	Waterschappen
AB vaststellen geactualiseerde begroting	25-04-2024	Algemeen Bestuur

6 Gevraagd besluit

1. De geactualiseerde begroting 2024 van de Gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis vast te stellen.

CONCEPT

hetWaterschapshuis
De kracht van samen

Actualisatie begroting 2024
Het Waterschapshuis

Versie 0.91 d.d. 21 december 2023
Kenmerk: V0700/H012853

Inhoudsopgave

Deel 1: Financiële analyse en instandhouding 4

1 Voorwoord 5

2 Leeswijzer 7

3 Begroting in één oogopslag 8

4 Financiële analyse 9

4.1 Instandhouding 9

4.2 Begrote bijdrage van de waterschappen 9

4.3 Van begroting 2024 naar actualisatie begroting 2024 10

5 Paragrafen 13

5.1 Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar 13

5.2 Uitgangspunten en normen 16

5.3 Incidentele baten en lasten 17

5.4 Kostentoerekening 17

5.5 Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen 18

5.6 Weerstandsvermogen 18

5.7 Financiering 21

5.8 Verbonden partijen 22

5.9 Bedrijfsvoering 22

5.10 EMU saldo 25

6 Begroting naar programma's 26

7 Begroting naar kosten – en opbrengstensoorten 27

8 Programma 1 Overhead (Bestuur en organisatie) 28

9 Programma 2 Kennis en verbinden 31

Deel 2: Projecten waterschappen 33

10 Programma 3 Innovatie en transformatie 34

11 Programma 4 Digitale dienstverlening 36

12 Programma 5 Organisatie en samenwerking 37

13 Programma 6 Informatie – datastromen 38

CONCEPT

14	**Programma 7 Informatieveiligheid en privacy**	**39**
15	**Programma 8 Waterveiligheid**	**41**
16	**Programma 9 Watersysteem**	**42**
17	**Programma 10 Waterketen**	**44**
18	**Programma 11 Diensten en beheer**	**45**
Deel 3: Projecten derden en kassiersfunctie		**50**
19	**Programma 12 SAW@**	**51**
20	**Programma 13 Basisdata**	**52**
21	**Programma 14 Informatiehuis Water**	**53**
22	**Programma 15 Kassiersfunctie**	**55**
Deel 4: Verwachte initiatieven in 2024		**56**
23	**Bijlagen**	**57**
23.1	Bijlage 1 Overzicht formatie en capaciteit	57
23.2	Bijlage 2 Verdeelsleutels	58
23.3	Bijlage 3 Bijdragen per waterschap	59
23.4	Bijlage 4 Totaal bijdragen geactualiseerde begroting 2024 t.o.v. begroting 2024	70
23.5	Bijlage 5 Berekening merendeelcriterium (werk voor derden)	71
23.6	Bijlage 6 EMU saldo	72
23.7	Bijlage 7 Projectomschrijvingen	73

CONCEPT

Deel 1: Financiële analyse en instandhouding

In deel 1 wordt een algemeen beeld geschetst van de financiële en inhoudelijke ontwikkelingen. Deze hoofdstukken vormen een bestuurlijke samenvatting. Daarnaast zijn in dit deel de begrotingsprogramma's Overhead (Bestuur en organisatie) en Kennis en verbinden uitgewerkt. Deze begrotingsprogramma's behoren tot de instandhouding. Alle wijzigingen die betrekking hebben op instandhouding moeten na een zienswijzeprocedure door het Algemeen bestuur worden vastgesteld.

CONCEPT

1 Voorwoord

Voor u ligt de geactualiseerde begroting 2024 van Het Waterschapshuis (hierna: hWh). Deze begroting maakt inzichtelijk op welke wijze hWh de in 2024 door de waterschappen gestelde doelen wil realiseren en welke financiële middelen de waterschappen hiervoor beschikbaar stellen. De begroting is, conform het huidige standpunt van de belastingdienst, opgesteld in bedragen exclusief BTW. De totale kosten worden door hWh verhoogd met BTW in rekening gebracht bij de deelnemers.

We zien een stijging van de begroting met bijna 10 miljoen euro ten opzichte van de primaire begroting. Het grootste gedeelte hiervan wordt verklaard door de toevoeging van projecten aan de begroting. Dit zijn allemaal projecten die in 2023 zijn gestart of waarvan in 2023 is besloten om het (beheer) project te verlengen. De toegevoegde projecten zijn dus geen projecten die nieuw starten in 2024. De geactualiseerde begroting 2024 laat vooral een voortzetting zien van het werk van 2023.

Vanuit de samenwerkingsopgave en signalen vanuit de waterschappen is er een wens voor de herinrichting van hWh. Eind 2022 werd onder leiding van de Unie van waterschappen reeds gewerkt aan een Vaarkaart. In 2023 is door de Opdrachtgeverstafel (OGT) gewerkt aan een vernieuwde Strategienota. Naar aanleiding van de Vaarkaart en de Strategienota zou een update van het koersplan volgen. De intentie was om alle gevraagde veranderingen in een keer samen te brengen in een nieuw bedrijfsplan. De Vaarkaart en Strategienota zijn 15 december 2023 goedgekeurd en de update van het koersplan vindt in Q1 2024 plaats.
Het Algemeen Bestuur heeft in de vergadering van 1 december 2022 verzocht om bepaalde wijzigingen, zoals de inrichting van Diensten en Beheer, hierop niet te laten wachten. De OGT wenst langjarige afspraken te maken over diensten (o.a. centraal beschikbaar stellen van kennis) en beheer. Hiermee stelt ze hWh in staat om diensten en beheer nog beter te organiseren met meer oog op inhoudelijke kennisontwikkeling en behoud. Als eerste stap zijn deze activiteiten in de voorliggende begroting administratief ondergebracht in het begrotingsprogramma Diensten en Beheer. Dit maakt dat er overzichtelijke verschuivingen zichtbaar zijn tussen de verschillende programma's.

In combinatie met de toenemende urgentie voortkomende uit de groei van hWh van de afgelopen jaren om de hoofdstructuur te wijzigen, heeft het management van hWh besloten om de herinrichting van hWh in 2 fasen op te splitsen.

Fase 1 is een herinrichting van de interne organisatie. Daarmee beogen we verbetering van de kwaliteit van de organisatie (eigenaarsverantwoordelijkheid) en daarmee een verbeterslag om tot betere resultaten te komen. Fase 1 is deze zomer door de hWh organisatie uitgewerkt. Het Dagelijks bestuur heeft in de vergadering op 11 oktober ingestemd met de voorgestelde herinrichting. De herinrichting is in de voorliggende begroting verwerkt. hWh ziet een blijvende groeiende stroom van (innovatieve) projecten, waarmee de programma's zich vullen. Jaarlijks zal het juiste evenwicht tussen groei en prioriteren moeten worden gevonden; begrensd door wat hWh (beschikbare mensen) en de waterschappen (maatschappelijke en economische ontwikkelingen) aankunnen. Kwaliteit van de dienstverlening en projecten blijft voorop staan. Door de toename van uitvoeringsverzoeken van de waterschappen en de wens om diensten en beheer in te richten, moeten er met name op het gebied van capaciteit weloverwogen keuzes gemaakt worden. hWh blijft nadrukkelijk werken vanuit het principe hWh 'de juiste persoon op de juiste plek', met daarbij de best passende contractvorm.

Fase 2 betreft een herinrichting van de programmastructuur om de uitvoering van de Strategienota tot een succes te maken. Fase 2 zal in de loop van 2024 worden uitgewerkt en zal de goedkeuring van zowel de OGT als van het bestuur vragen. De geactualiseerde begroting 2025 zal (in het najaar van 2024) volgens de nieuwe opzet worden opgesteld.

In de geactualiseerde begroting 2024 blijft de begroting van de instandhouding stabiel ten opzichte van de totale begroting, zodat de programma's en projecten op een kwalitatief goede manier ondersteund kunnen blijven worden en de werkdruk in de organisatie niet te hoog wordt. De bijdrage van de waterschappen aan de

instandhouding blijven gelijk ten opzichte van de primaire begroting 2024, waardoor een zienswijzeprocedure niet noodzakelijk is. Een meer gedetailleerde financiële analyse van de begroting is opgenomen in hoofdstuk 4.

Voor meer informatie wordt verwezen naar de leeswijzer in hoofdstuk 2.

CONCEPT

2 Leeswijzer

De opbouw van de geactualiseerde begroting 2024 is als volgt.

In deel 1 (hoofdstuk 3 tot en met 9) wordt een algemeen beeld geschetst van de financiële en inhoudelijke ontwikkelingen. Deze hoofdstukken vormen een bestuurlijke samenvatting van de begroting. Daarnaast worden in dit deel de begrotingsprogramma's uitgewerkt die behoren tot de instandhouding. Alle wijzigingen die betrekking hebben op instandhouding moeten na een zienswijzeprocedure door het algemeen bestuur hWh worden vastgesteld. In hoofdstuk 5 zijn de wettelijk verplichte paragrafen opgenomen. Deze paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de begroting. Hierin zijn onder andere de begrotingsuitgangspunten opgenomen, de risico-inventarisatie en de ontwikkelingen in de bedrijfsvoering.

In deel 2 (hoofdstuk 10 tot en met 18) worden de begrotingsprogramma's waterschappen uitgewerkt. De opdrachtgevers van de projecten (waterschappen) organiseren zich per project in een uitvoerend overleg. Dit uitvoerend overleg heeft zeggenschap over de gelden die worden begroot voor de projecten binnen een programma. Dit deel van de begroting dient formeel door het algemeen bestuur hWh te worden vastgesteld.

In deel 3 (hoofdstuk 19 tot en met 22) worden de begrotingsprogramma's derden en kassiersfunctie uitgewerkt. De opdrachtgevers van de projecten (waterschappen en derden) organiseren zich per project in samengesteld uitvoerend overleg. De opdracht van de waterschappen aan hWh beperkt zich tot facilitering. De bestuurlijke aansturing ligt niet bij het bestuur van hWh. Dit deel van de begroting dient echter wel formeel door het algemeen bestuur hWh te worden vastgesteld.

In deel 4 wordt aangekondigd welke begrotingswijzigingen voor 2024 worden verwacht op het moment van het opstellen van de begroting. Deze projecten hebben nog niet geleid tot een dienstverleningsovereenkomst en worden daarom nog niet in de financiële begroting verwerkt.

Per programma wordt een vaste opzet gehanteerd volgens de bekende 3 'W-vragen':

- Wat willen we bereiken?
- Wat gaan we daarvoor doen?
- Wat mag het kosten?

In de verdere hoofdstukken en bijlagen treft u diverse overzichten aan, waaronder de overzichten met bijdragen per waterschap.

CONCEPT

3 Begroting in één oogopslag

De opbouw van de geactualiseerde begroting 2024 wordt onderstaand weergegeven. Hierin worden de belangrijkste kengetallen zichtbaar gemaakt. De analyse van de begroting 2024 ten opzichte van de geactualiseerde begroting 2024 wordt in hoofdstuk 4 weergegeven.

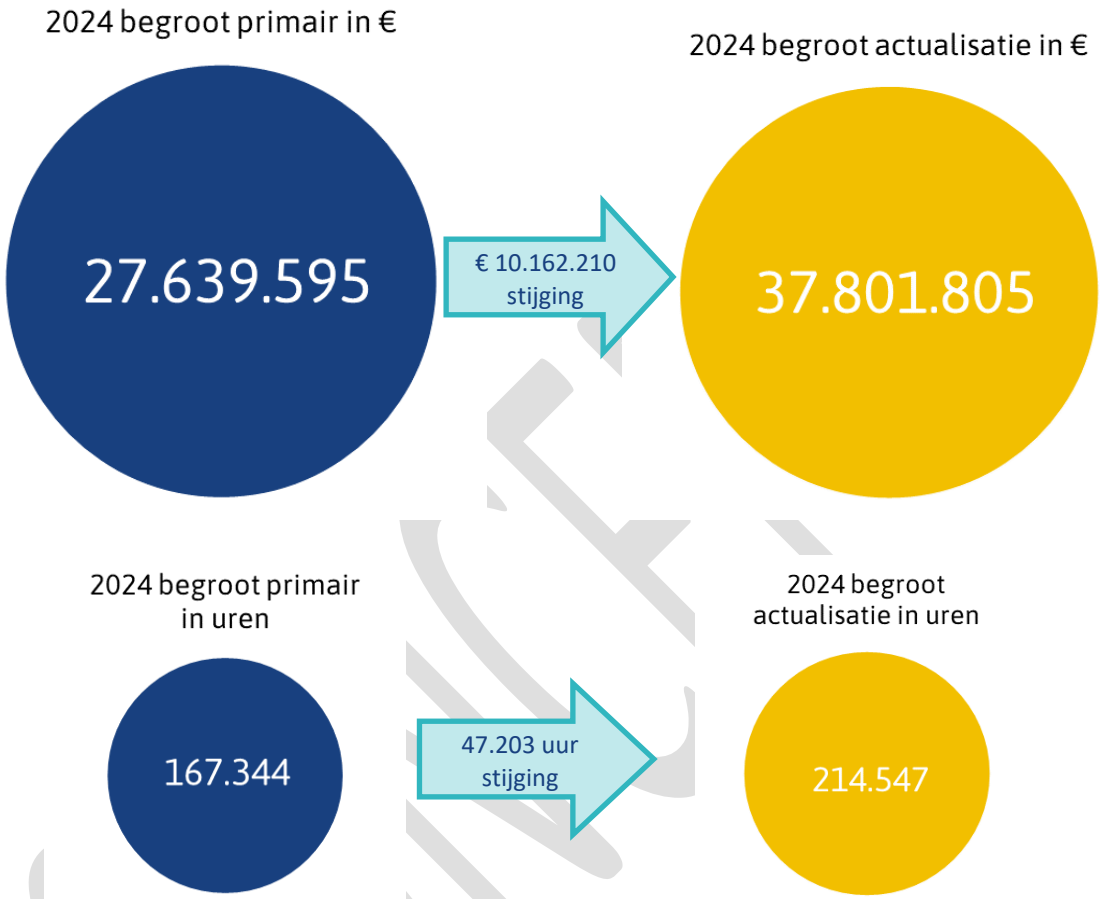

4 Financiële analyse

In dit hoofdstuk worden de mutaties tussen de geactualiseerde begroting 2024 en de primaire begroting 2024 toegelicht. De aanpassingen in de geactualiseerde begroting 2024 zijn voornamelijk toe te wijzen aan:

- De nieuwe afgesloten en verlengde DVO's;
- Aanpassingen binnen lopende projecten, waaronder ook indexatie.

In de hoofdstukken 8 tot en met 22 wordt op de programma's een verdere toelichting gegeven.

4.1 Instandhouding

De instandhouding is faciliterend aan de uitvoering van de projecten en programma's. In de geactualiseerde begroting 2024 is 12,9% van het totale begrotingsbedrag begroot voor de uitvoering van Overhead (Bestuur en organisatie). hWh streeft naar een percentage van het programma Overhead (Bestuur en organisatie) van circa 14% ten opzichte van de totale begroting. De totale begrote uitgaven binnen dit programma liggen onder het streefpercentage, zelfs wanneer de begrote rentebaten buiten beschouwing worden gelaten.

Het Dagelijks bestuur en de directie sturen bij in de kosten van de instandhouding, zodat deze in balans blijven ten opzichte van de realisatie van de projecten en programma's, ook wanneer de realisatie van de projecten lager blijkt te zijn dan verwacht.

2024 begroot primair in %

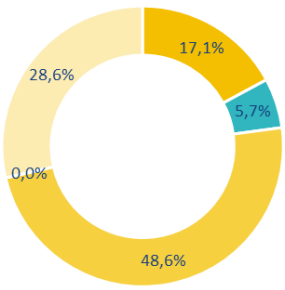

2024 begroot actualisatie in %

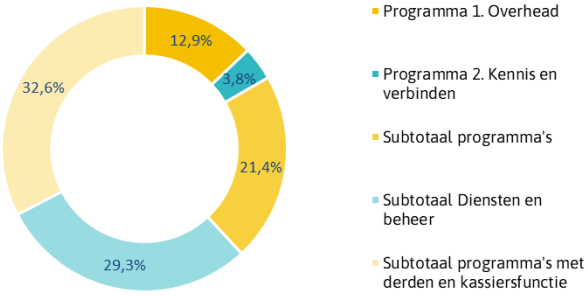

4.2 Begrote bijdrage van de waterschappen

Binnen de Gemeenschappelijke regeling hWh wordt voornamelijk de samenwerking tussen de waterschappen gefaciliteerd. De waterschappen dragen de kosten voor de instandhouding en de projecten waaraan zij deelnemen, aan projecten kunnen eventueel overige partijen deelnemen. In de bijlages 3 en 4 zijn gedetailleerde overzichten van de bijdragen per deelnemer opgenomen. Alleen projecten waarvoor een DVO is afgesloten, zijn opgenomen in de begroting van hWh. De bijdragen van waterschappen is gestegen naar aanleiding van het formele besluit tot verlenging van diverse projecten en de start van nieuwe projecten. De bijdragen van derden is gestegen naar aanleiding van het formele besluit tot verlenging van het project Beeldmateriaal. Het is wenselijk dat de waterschappen in hun eigen begroting voldoende middelen reserveren zodat de nieuwe initiatieven, zoals benoemd in deel 4 van deze begroting, gestart kunnen worden.

De verdeling van de begrote bijdragen van de deelnemers op hoofdlijnen is als volgt:

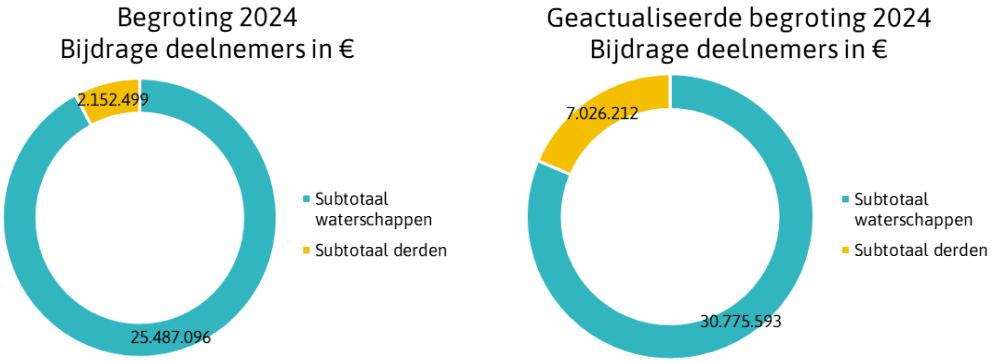

4.3 Van begroting 2024 naar actualisatie begroting 2024

In de geactualiseerde begroting 2024 zijn enkele aanpassingen verwerkt ten opzichte van de begroting 2024:

- De uurtarieven voor deze begroting zijn, conform kaderbrief, gebaseerd op de Handleiding overheidstarieven 2023 (ministerie van Financiën). De uurtarieven zijn geïndexeerd met 5,6% op basis van de verwachte stijging van de loonvoet in 2024. Het percentage is gebaseerd op de raming van het CPB. Deze indexatie past binnen het onderhandelingsresultaat CAO 2024.
- Het totale gemiddelde uurtarief in de geactualiseerde begroting 2024 komt uit op € 92,39. In de primaire begroting 2024 was dit nog gemiddeld € 91,63. In de financiële analyse in hoofdstuk 4 is toegelicht wat de wijziging in uurtarieven in de begroting van hWh betekent.
- Projecten die zijn beëindigd verlagen de begroting.
- De financiële ontwikkelingen in lopende dienstverleningsovereenkomsten zijn verwerkt.
- Voor 2024 is € 250.000 voor kwaliteitsborging begroot, welke zal worden ingezet door het dagelijks bestuur voor interne projecten.

CONCEPT

De geactualiseerde begroting 2024 is uitgedrukt in cijfers als volgt tot stand gekomen:

Wijzigingen geactualiseerde begroting 2024 t.o.v. primaire begroting 2024	Totaal	Instandhouding	Projecten
2024 begroot primair	**27.639.595**	**6.316.345**	**21.323.250**
Wijziging begroot uurtarief	150.895	-148.956	299.851
Subtotaal na wijziging uitgangspunten	*27.790.490*	*6.167.389*	*21.623.101*
Toevoeging interne projecten	-	-	-
Toevoeging initiatiefbudget	-	-	-
Toevoeging overige nieuwe projecten *	7.888.006	-	7.888.006
Beëindigde projecten **	-167.653	-	-167.653
Wijziging ontwikkelbudgetten ***	-27.308	-	-27.308
Wijziging begrote uren projecten	1.852.536	883.787	968.750
Wijzigingen overige kosten projecten	465.734	-734.831	1.200.565
2024 begroot acualisatie	**37.801.805**	**6.316.345**	**31.485.460**

* Alle projecten die zijn toegevoegd aan de begroting, zijn projecten die in 2023 zijn gestart of zijn projecten waarvan pas in 2023 is besloten om deze te verlengen. De toegevoegde projecten zijn dus geen projecten die nieuw starten in 2024. Op de volgende pagina is een tabel opgenomen met de aan deze begroting toegevoegde projecten.

** In 2024 eindigen de volgende projecten:

Beëindigde projecten geactualiseerde begroting 2024 t.o.v. primaire 2024	Totaal
Programma 14. Informatiehuis water	
Doorontwikkeling Waterkwaliteitsportaal	-167.653
Totaal	**-167.653**

De doorontwikkeling Waterkwaliteitsportaal valt vanaf 2024 volledig onder het Water informatie systeem project.

*** De aanwending van de ontwikkelbudgetten per programma is gemandateerd aan het betreffende UO. De ontwikkelbudgetten kunnen worden aangewend voor nieuwe initiatieven binnen het programma. In 2024 is het ontwikkelbudget van Organisatie en samenwerking bijgesteld naar de verwachte realisatie.

De volgende projecten zijn in 2024 toegevoegd aan de begroting:

Toegevoegde projecten geactualiseerde begroting 2024 t.o.v. primaire 2024	Totaal
Programma 4. Digitale dienstverlening	
Single Digitale Gateway	454.545
Programma 7. Informatieveiligheid en privacy	
SOC Dienstverlening Security Monitoring en Alarmering	140.000
Programma 8. Waterveiligheid	
Dashboard Zorgplicht	75.000
Programma 9. Watersysteem	
Realisatievoorstel Informatievoorziening Slim Watermana	100.000
Informatieservice Bodemvocht	394.000
Programma 10. Waterketen	
O-info	45.000
Programma 11. Diensten en beheer	
CMS 3.0	19.100
NHI-instrumentarium	300.694
De Digitale Watertoets	160.100
Uitbereiding Kenniscentrum	227.582
Continuïteit TMX 2023-2025	1.359.085
Inzicht in prestatiegegevens Decentrale Sanitaire Systeme	176.000
Programma 13. Basisdata	
Landelijk Grondgebruiksbestand Nederland	46.084
Beeld Materiaal 5	3.772.188
Programma 15. Kassiersfunctie	
Landelijke Voorziening Overstromingsinformatie	116.803
Aanbesteding Hardware TMX	331.420
Totaal	**7.717.601**

CONCEPT

5 Paragrafen

5.1 Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar

Sturing en verantwoording binnen hWh

De waterschappen betalen een bijdrage voor de instandhouding. De overige bijdragen van de waterschappen betreffen alleen die bijdragen aan projecten waar aan wordt deelgenomen.
hWh kan alleen programma's en projecten in de begroting verwerken, voor zover hiervoor een Dienstverleningsovereenkomst (DVO) is afgesloten. De DVO's zijn derhalve leidend voor de begrotingen. In de programma's waar een ontwikkelbudget (aan te wenden voor nieuwe initiatieven binnen een programma) is goedgekeurd door de OGT, wordt dit meegenomen in de begroting. Gedurende het jaar worden er door besluitvorming door de OGT, en na instemming door het Dagelijks bestuur, begrotingswijzigingen doorgevoerd. Waterschappen hebben gevraagd of hWh hier een inschatting voor kan maken. Dit is ter informatie aan deel 4 van de begroting toegevoegd.

De kosten voor instandhouding worden begroot in twee programma's. Dit deel van de begroting valt onder de verantwoordelijkheid van het Algemeen bestuur:

- Programma 1 Overhead (Bestuur en organisatie): hierin worden de kosten voor de hWh organisatie begroot, zoals kosten voor bestuur, directie en de organisatieondersteuning. Dit wordt ook vaak aangeduid als "overhead".
- Programma 2 Kennis & verbinden: Hier worden de kosten voor kennisontwikkeling binnen hWh ten dienste van de waterschappen en voortraject/vooronderzoeken van nieuwe ideeën/projecten begroot. Een voorbeeld hiervan is de beleidsondersteuning van de OGT bij het opstellen van de strategienota. De kosten voor diensten als ondersteuning i-platform en OGT worden met ingang van deze begroting opgenomen onder het programma 'diensten en beheer'.

Vaarkaart, strategienota en koersplan

De Vaarkaart, die onder leiding van de Unie van Waterschappen is opgesteld en op 15 december 2023 is goedgekeurd, geeft de bestuurlijke visie op de digitale transformatie weer en beschrijft de aandachtgebieden waarop samenwerken is gewenst. Centraal staat het datagedreven waterschap. En om sectorbreed verantwoord met data te kunnen werken moeten afspraken gemaakt worden over:

- standaarden m.b.t architectuur, modellen en werkprocessen;
- de omgang met data en digitale technologie;
- data die voldoet aan wet- en regelgeving;
- toegankelijkheid met een beperkte klimaat- en milieuvoetafdruk.

In de Strategienota die door de OGT op 15 december 2023 is goedgekeurd en de komende periode in de waterschappen wordt besproken, worden deze thema's verder op strategisch niveau uitgewerkt. Waarbij er extra aandacht is voor de betekenis van digitale transformatie binnen de primaire processen van de waterschappen.

Het bestuur van hWh laat in Q1 2024 bepalen wat de invloed is van deze visie en strategie op de huidige koers van hWh. Hiervoor is een bestuurlijke commissie ingesteld die het huidige koersplan gaat doorlopen en onderzoekt welke onderdelen aanscherping behoeven. Vervolgens wordt de tekst van een verkort koersplan 3.1 opgesteld. Streven is het koersplan 3.1 in de AB-vergadering van april 2024 te bepreken en de AB-vergadering van juni 2024 vast te stellen.

Herinrichting hWh

Uiteindelijk wordt van hWh verwacht dat zij haar bedrijfsvoering aanpast aan deze nieuwe richtingen in de vorm van een bedrijfsplan. Vanwege het feit dat een aantal richtinggevende uitgangspunten pas later in 2023 cq. begin 2024 beschikbaar zijn, terwijl de behoefte om oplossingen te vinden voor knelpunten in de bedrijfsvoering van hWh, is besloten om de herinrichting in 2 fasen uit te voeren, fase 1 per 1 januari 2024 en fase 2 per 1 januari 2025.

Fase 1: hWh zal per 1 januari 2024 de huidige platte organisatiestructuur loslaten en overgaan naar een structuur met afdelingen. De intentie is om de aansturing van hWh over meerder managers te verdelen. Binnen instandhouding wordt een drietal afdelingen ingericht: Algemene zaken, Financiën en Organisatie, Facilitering en Inkoop. De intentie is om de eindverantwoordelijkheid over meerdere managers te verdelen. Hierdoor zal het voor een aantal medewerkers betekenen dat ze in hetzelfde team blijven werken maar onder een andere structuur van aansturing.

Met de goedkeuring van de 'Ontwikkeling samenwerkingsopgave waterschappen-hWh' eind 2022 is bepaald dat Diensten en Beheer separaat van de huidige Programma's binnen hWh wordt georganiseerd en de sturing meer onder verantwoordelijkheid van het bestuur te laten plaatsvinden. hWh wil hieraan invulling geven door binnen de huidige kaders Diensten en Beheer als een afdeling te gaan sturen. Administratief worden de dienst- en beheeractiviteiten per 1 januari 2024 samengebracht. Organisatorisch worden de bestaande dienst- en beheeractiviteiten gedurende 2024 geleidelijk aan overgebracht vanuit de bestaande programma's naar de nieuwe afdeling Diensten en Beheer D&B). De effecten van fase 1 zijn in de voorliggende begroting verwerkt.

Fase 2: Vanuit de inhoud van de Strategienota en het koersplan 3.1 zal in samenspraak met de OGT de governance van de uitvoering van programma's en projecten worden vormgegeven. Tevens zullen dan de puntjes op de i worden gezet m.b.t. de sturing op diensten- en beheeractiviteiten van hWh. Fase 2 zal uitgewerkt worden in de geactualiseerde begroting 2025 (najaar 2024).

Groei
hWh ziet een blijvende groeiende stroom van (innovatieve) projecten, waarmee de programma's zich vullen. Jaarlijks zal het juiste evenwicht tussen groei en prioriteren moeten worden gevonden; begrensd door wat hWh (beschikbare mensen) en de waterschappen (maatschappelijke en economische ontwikkelingen) aankunnen. Kwaliteit van de dienstverlening en projecten blijft voorop staan.

Capaciteit
Door de toename van uitvoeringsverzoeken van de waterschappen en de wens om diensten en beheer in te richten, moeten er met name op het gebied van capaciteit weloverwogen keuzes gemaakt worden. hWh blijft nadrukkelijker werken vanuit het principe 'de juiste persoon op de juiste plek', met daarbij de best passende contractvorm. Capaciteit is een continu aandachtspunt voor het bestuur van hWh, die de ontwikkelingen nauwgezet blijft volgen.

BTW
hWh heeft in 2010 een verzoek tot vrijstelling voor de toepassing van omzetbelasting bij de Belastingdienst neergelegd. Het verzoek aan de Belastingdienst was destijds tweeledig, namelijk:

1. Vrijstelling van BTW op de diensten van hWh aan de waterschappen (koepelvrijstelling);
2. Vrijstelling van BTW op de diensten van de waterschappen aan hWh.

Ad 1: De Belastingdienst heeft in 2012 schriftelijk bevestigd dat hWh voldoet aan de voorwaarden voor de koepelvrijstelling, daarmee was dit deel van het verzoek tot vrijstelling reeds afgerond in 2012. De koepelvrijstelling zorgde ervoor dat hWh diensten vrij van BTW kon leveren aan waterschappen.

Ad 2: Op dit verzoek is tot op heden, ondanks herhaaldelijke verzoeken van hWh en diverse overleggen, nog geen standpunt ingenomen door de Belastingdienst. De diensten van waterschappen aan hWh worden in rekening gebracht met BTW. Aangezien hWh geen recht had op vooraftrek van de BTW, werkt dit uiteindelijk kostenverhogend voor de waterschappen.

Ultimo 2018 heeft de Belastingdienst plotseling een eindoordeel gegeven. Hieruit blijkt de Belastingdienst wederom geen standpunt heeft ingenomen omtrent verzoek 2. Maar heeft zij de afspraak uit 2012 (verzoek 1) ingetrokken. hWh zou jegens waterschappen niet vrijgesteld van BTW presteren. hWh heeft bezwaar tegen deze uitspraak ingediend en heeft, na afwijzing van het bezwaar door de belastingdienst, een beroepsprocedure gestart.

Op 21 februari 2022 heeft de behandeling van deze zaak door de rechter plaatsgevonden, waarbij de rechter hWh in het gelijk heeft gesteld. De belastingdienst is in hoger beroep tegen deze uitspraak. Wij zijn in afwachting van het vervolgtraject.

Circulaire economie en duurzaamheid
In 2023 heeft hWh het ambitieweb voor Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI) opgesteld en is een roadmap gemaakt voor verdere verfijning en implementatie daarvan. In 2024 zal dit ambitieweb besproken worden met de formele opdrachtgevers (OGT) en eventueel worden aangepast/uitgebreid naar aanleiding van die gesprekken. Focus zal in 2024 en verder liggen op de inbedding van MVOI in alle projectfasen. Eind 2025 dient het geheel ingebed te zijn in de business cases, de projectuitvoering, het beheer en in de re-transitie. Een belangrijke rol is hier weggelegd voor inkopers en contractmanagers, maar belangrijker nog bij diegene die de vraag articuleert. In samenwerking met de Unie van Waterschappen en organisaties als Pianoo zal actief gezocht worden naar op te stellen kaders ten aanzien van MVOI voor software. Een onderwerp dat internationaal en landelijk nog in de kinderschoenen staat. De ambitie van hWh is daarin in de komende twee jaar stappen te gaan zetten.

Wet open overheid (Woo)
De Woo is 1 mei 2022 in werking getreden. Het doel van deze wet is om als overheid opener en toegankelijker te worden door meer overheidsinformatie dan voorheen sneller openbaar te maken en deze ook voor iedereen gemakkelijker toegankelijk te maken. Waterschappen hebben zich via hWh, in samenspraak met de Unie van Waterschappen, verzameld in een project “Wet open overheid” en hebben hier subsidie voor mogen ontvangen. HWh sluit aan bij dit project.

Op grond van artikel 3.5 van de Woo wordt in deze begroting op hoofdlijnen een beschrijving gegeven van de beleidsvoornemens in 2024 inzake de uitvoering van de Wet open overheid.

- Actieve openbaarmaking: In de wet wordt een aantal informatiecategorieën gespecificeerd die in ieder geval actief openbaar gemaakt moeten worden. Diverse documenten die hieronder vallen werden door hWh al openbaar gemaakt (denk aan de publicatie van de AB-stukken op de website). Aanvullend maakt hWh de agenda en besluitenlijst openbaar. Verdere specificatie van de informatiecategorieën wordt in het landelijke project uitgewerkt en hWh zal deze gefaseerde uitwerking en invoering op de voet volgen. HWh heeft zich als openbaar lichaam op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen geregistreerd bij het Platform Open Overheidsinformatie (tijdelijke werknaam: ‘PLOOI’) en zal stapsgewijs verder aansluiten op deze digitale infrastructuur die door de minister van BZK in stand wordt gehouden.
- Passieve openbaarmaking: Binnen hWh is een contactpersoon voor de Woo aangewezen om vragen van burgers te beantwoorden over de beschikbaarheid van publieke informatie.
- Informatiehuishouding: hWh sluit aan bij het waterschapsbrede project Implementatie Woo. Binnen de uitvoering van dit project zal met behulp van de Unie van Waterschappen inzichtelijk worden gemaakt wat nodig is om naast de huidige werkwijzen verder te voldoen aan de Woo.

CONCEPT

5.2 Uitgangspunten en normen

Voor de begroting 2024 hanteren we de volgende financiële uitgangspunten:

Loden deuren en doorbelastingen
Het huidige construct hWh is zodanig opgezet dat kosten daar komen waar ze worden gemaakt. Loden deuren tussen instandhouding en projecten, en programma's/projecten onderling, moeten ervoor zorgen dat ieder waterschap betaalt waarvoor deze aan de lat staat.
Uitgangspunt is dat waterschappen opdrachtgever zijn voor alle programma's en betalen voor de ontwikkeling van het programma. Vervolgens kunnen waterschappen deelnemen aan projecten, diensten, activiteiten binnen elk programma. De programma's worden ingesteld door het dagelijks bestuur (is gedelegeerd door het algemeen bestuur) en de aanvaarding van projecten middels een uitvoeringstoets blijft onveranderd.

In het kader van de loden deuren moeten kosten op projecten of kostenplaatsen landen waarvoor ze gemaakt worden. Conform de systematiek van de afgelopen jaren worden enkele kosten vanuit instandhouding doorbelast aan projecten op basis van uitgevoerde diensten. Deze kosten worden begroot in instandhouding en bij afname van diensten verrekend. De doorbelastingen zijn voor 2024 geïndexeerd. De doorbelasting van kantoorautomatisering is herrekend op basis van werkelijke kosten. Het gaat om (bedragen exclusief btw):

- Kantoorautomatisering: doorbelasten op basis van virtuele werkplekken. € 500 (2023: € 325) per medewerker per maand.
- Capaciteitsmanagement: doorbelasten op basis van verleende diensten t.b.v. medewerkers (instroom, doorstroom en uitstroom). € 5.200 (2023: € 5.000) per medewerker voor de gehele begeleiding van instroom. € 2.600 (2023: € 2.500) voor de begeleiding van doorstroom van een interne medewerker naar een nieuwe functie. Voor contractverlengingen wordt een rekentarief van € 1.050 (2023: € 1.000) gehanteerd.
- Inkoop: doorbelasten op basis van verleende diensten t.b.v. uitgevoerde aanbesteding. Maximaal € 900 (2023: € 850) voor een enkelvoudig onderhandse aanbesteding en € 2.200 (2023 € 2.100) voor een meervoudig onderhandse aanbesteding.

Ten aanzien van capaciteitsmanagement en inkoop bestaat het risico dat, indien er niet voldoende kan worden doorbelast omdat er minder diensten worden verleend dan verwacht, de kosten ten laste van instandhouding blijven komen.

Personele kosten
De uurtarieven voor medewerkers in loondienst, inleen (vanuit waterschappen) en inhuur worden begroot op basis van de meest recent beschikbare tarieven voor de Rijksoverheid (Handleiding overheidstarieven 2023, ministerie van Financiën). Hier is per salarisschaal een uurtarief bepaald. Op basis van deze uitgangspunten wordt het passende uurtarief uit de Handleiding overheidstarieven verwerkt in de begroting.
De interne doorbelasting van de gerealiseerde uren aan kostenplaatsen, projecten en programma's vindt plaats op basis van de integrale kostprijs. Voor de medewerkers die in dienst zijn bij hWh zijn dit de loonkosten plus een opslag voor overheadkosten, conform de systematiek van de Handleiding Overheidstarieven 2023. Voor inleen en inhuur betreft het de vergoeding die het betreffende waterschap of de leverancier aan hWh in rekening heeft gebracht.

De vergoeding van hWh aan waterschappen die medewerkers leveren, is eveneens gebaseerd op het uurtarief van de betreffende salarisschaal van de ingeleende medewerker, zoals bepaald in de Handleiding overheidstarieven. Voor waterschappen is het mogelijk een vergoeding te vragen voor de uitgeleende medewerker, welke is gebaseerd op het externe tarief passend bij de schaal van de betreffende medewerker. In het kader van de wetgeving rondom vennootschapsbelasting kan dit in sommige gevallen echter leiden tot een hogere administratieve last voor een waterschap, wat niet opweegt tegen de hogere vergoeding voor de uitgeleende medewerker. Omdat de fiscale situatie per waterschap verschillend is, wordt de mogelijkheid geboden voor individuele waterschappen te opteren voor een vergoeding gebaseerd op de lagere integrale kostprijs (loonkosten plus een opslag voor overheadkosten) van de betreffende medewerker, in plaats een

vergoeding op basis van de tarieven opgesteld voor de Rijksoverheid. Deze afweging zal het betreffende waterschap zelf moeten maken.

De uurtarieven voor 2024 zijn zoals genoemd gebaseerd op de Handleiding Overheidstarieven 2023 van het Ministerie van Financiën en worden geïndexeerd op basis van de meest recent beschikbare informatie:

1. 5,6% verwachte stijging van het CAO-loon in 2024, gebaseerd op de raming van het Centraal Plan Bureau. Deze verwachte stijging past binnen het onderhandelingsresultaat CAO 2024.

De indexatiepercentages zijn gebaseerd op recente ramingen van het Centraal Plan Bureau. De werkelijke prijsontwikkeling kan hier van afwijken.

De norm voor de productiviteitsuren blijft 1.400 uur (in lijn met Handleiding Overheidstarieven 2023, Ministerie van Financiën). De systematiek met het gebruik van kostenplaatsen en kostendragers blijft in stand.

Indexering voor materiële kosten
Er is een generieke inflatiecorrectie van 3,1% doorgevoerd voor de materiële overheadkosten, tenzij de indexering door leveranciers al contractueel is vastgelegd.
Het indexatiepercentage is gebaseerd op de raming van het Centraal Plan Bureau bij het tot stand komen van de kaderbrief 2024. De werkelijke prijsontwikkeling kan hier van afwijken. Binnen de budgettaire kaders van deze begroting zal dan bijgestuurd worden.

Relevante beleidskaders
De begrotingsprogramma's worden uitgevoerd binnen de volgende interne en externe beleidskaders:

Omschrijving	Jaar
Wet Gemeenschappelijke Regelingen	2022
Gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis	2017
Waterschapswet	2018
Waterschapsbesluit	2019
Regeling beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen	2014
Verordening Beleids- en verantwoordingsfunctie	2015
Controleverordening	2016
Treasurystatuut	2018
Dienstverleningshandvest	2015
Koersplan 2020 - 2023	2018
Strategienota	2022

5.3 Incidentele baten en lasten

Deze paragraaf geeft inzicht in de baten en lasten die als eenmalig ten opzichte van voorgaande en komende begrotingsjaren moeten worden beschouwd.

De incidentele baten en lasten zijn in de begroting 2024 nihil.

5.4 Kostentoerekening

In de paragraaf betreffende de kostentoerekening wordt ingegaan op de principes die zijn gehanteerd bij de toerekening van kosten aan de kostendragers. Daarbij wordt inzicht gegeven in:
de wijze waarop uitvoering is gegeven aan de eis van objectieve en bedrijfseconomische criteria;
de kwantitatieve grondslagen die als onderdeel van de kostentoerekening zijn gehanteerd.

Verdeelsleutels
Naar verwachting vindt er de komende periode geen fusie van waterschappen plaats. Bij de doorbelasting aan de deelnemende waterschappen worden verschillende soorten verdeelsleutels gebruikt conform het dienstverleningshandvest van hWh:

a. *Gelijke delen* - Totale kosten gedeeld door het aantal opdrachtgevers.
b. *Verdeelmodel van de Unie van Waterschappen* - Totale kosten deels verdeeld in gelijke delen, deels naar rato van de belastingopbrengst, een en ander gelijk de Unie van Waterschappen dit verdeelmodel toepast.
c. *Naar rato van het aantal inwoners* – Percentage gelijk aan het percentage dat het aantal inwoners binnen het eigen zorggebied uitmaakt van het totaal aantal inwoners binnen de zorggebieden van alle opdrachtgevers tezamen.
d. *Naar rato van het aantal vervuilingseenheden* - Percentage gelijk aan het percentage dat het aantal vervuilingseenheden binnen het eigen zorggebied uitmaakt van het totaal aantal vervuilingseenheden binnen de zorggebieden van alle opdrachtgevers tezamen.
e. *Naar rato van het aantal hectare gebied* - Percentage gelijk aan het percentage dat het aantal hectare van het eigen zorggebied uitmaakt van het totaal aantal hectare van de zorggebieden van alle opdrachtgevers tezamen.
f. *Vast procentueel per opdrachtgever bepaald gedeelte* – Procentueel deel van de totale kosten zoals dit als genoemd percentage is bepaald, niet afhankelijk gesteld van berekening of berekeningswijze.

5.5 Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen

In 2024 worden geen mutaties in bestemmingsreserves of voorzieningen begroot.

5.6 Weerstandsvermogen

Algemeen
Het Waterschapshuis wil op gestructureerde wijze risico's beheersen. Om die reden is het van belang om inzicht te hebben in de risico's zodat passende beheersmaatregelen getroffen kunnen worden. Conform artikel 4.19 van Het Waterschapsbesluit bevat de paragraaf betreffende het weerstandsvermogen ten minste:

a. een inventarisatie van de weerstandscapaciteit, met daarbij een beschouwing over de stand aan het begin, de mutaties en de stand aan het eind van het begrotingsjaar van de algemene reserves en de voorzieningen;
b. een inventarisatie van de risico's;
c. het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's.

Inventarisatie van de risico's
Met de inwerkingtreding van de Gemeenschappelijke regeling per maart 2015 worden programma/project-specifieke risico's door de deelnemers aan het betreffende programma/project gedragen. Dit betreft de zogenaamde "loden deur". Dit belangrijke principe is verankerd in de Gemeenschappelijke regeling (artikel 4, 5, 36) en verder uitgewerkt in het dienstverlenings-handvest (vrijwaringsbepaling) en de dienstverleningsovereenkomsten. Aangezien de programma-/projectrisico's bij de deelnemers liggen, worden de risico's niet meer opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Wel wordt in de bestuursrapportage (per 30 april, 31 augustus en 31 december) inzicht gegeven in de risico's per project.

Naast project specifieke risico's zijn er ook programma overstijgende risico's die het geheel van hWh betreffen. In september 2023 heeft het dagelijks bestuur de risicoanalyse voor hWh herijkt. Uit deze analyse zijn 7 aandachtsgebieden voor het bestuur naar voren gekomen:

1. Gebrek aan capaciteit/kennis: Zowel kwaliteit als tijdige beschikbaarheid en (duurzame) inzetbaarheid van medewerkers en het behoud van kennis.
2. Aantrekkelijk werkgever: heeft hWh voldoende te bieden om voor IT- en andere specialisten in de watersector een aantrekkelijke werkomgeving te zijn.
3. Bestuurlijke controle: Grip van het bestuur op totale begroting, bewaking van rechtmatigheid (o.a. loden deuren) en uitvoerbaarheid programma's.
4. Cybersecurity: informatieveiligheid en AVG volgens de BIO-normen inregelen.
5. Onbenutte potentie: Appreciatie bij de AB's waterschappen van impact digitale transformatie op primaire proces, de potentie van samenwerking op dit thema en de rol van hWh hierbij.
6. Vertrouwen in hWh: Perceptie van te weinig toegevoegde waarde, kwaliteit en wendbaarheid.
7. Compliance Wet en Regelgeving: Hierbij inbegrepen fraude- en corruptierisico's.

In onderstaande tabel zijn deze aandachtsgebieden verwerkt, naast enkele andere risico's. Gelet op het algemene karakter van deze risico's is een financiële vertaling niet mogelijk. De hierboven genoemde risico's die niet zijn opgenomen in de tabel zijn voldoende in control.

Nr.		Risico	Beheersmaatregel
1.	Gebrek aan capaciteit/kennis	Gezien de huidige krapte op de arbeidsmarkt en de toenemende vergrijzing zal capaciteit een structureel aandachtspunt blijven. Hoofdvraag is hier of hWh goed is ingericht om de uitvoeringsprogramma's succesvol te laten verlopen. Een van de belangrijkste succesfactoren is de programma-/projectmedewerker. Zijn kwalitatief de juiste mensen tijdig beschikbaar en kunnen zij duurzaam worden ingezet? a. Kan hWh haar imago binnen de Waterschappen en de watersector blijven verbeteren of handhaven? b. Kan hWh zorgdragen dat de juiste capaciteit in mensen beschikbaar is voor de programma's en instandhouding? c. Kan hWh voor haar medewerkers een veilige en gezonde werkomgeving bieden?	• De populariteit van hWh als de 'place-to-be' is goed. De bekendheid (o.a. op LinkedIn) onder medewerkers van waterschappen groeit gestaag. En de continu lopende campagne om zowel binnen de waterschappen als in de markt hWh op een positieve manier als een goede carrièrestap onder de aandacht te brengen, heeft zijn uitwerking. We zien mooie resultaten in het medewerkersonderzoek. De al enkele jaren durende krapte op de arbeidsmarkt vraagt steeds meer inspanning om de juiste persoon, met de juiste kennis en ervaring, op tijd aan de juiste rol te koppelen. • De nieuwe tendens is dat mensen bij het maken van hun keuzes vooral ook er op letten of ze in hun nieuwe rol tot bloei kunnen komen en hun waarde op de arbeidsmarkt groeit. Intussen wordt door een team nagedacht met welke aanpak en tools hWh het doorgroeien van medewerkers kan blijven waarmaken. • Medewerkers voelen zich vanaf het prilste begin welkom. De ontwikkelde on-boarding-app en het hierop aangepaste on-boarding proces werpen hun vruchten af. • Tot slot worden er acties ondernomen om medewerkers te verleiden om weer meer naar kantoor te komen om ook van elkaar te leren. In de vergadering van 23 november 2023 heeft het Algemeen bestuur ingestemd dat hWh kan werken vanuit het principe 'de juiste persoon op de juiste plek', met daarbij de best passende contractvorm.

Nr.		Risico	Beheersmaatregel
2.	Bestuurlijke controle	Hoofdvraag is hier: "Hoe kan het algemeen bestuur in control blijven over de activiteiten die hWh uitvoert?" Waarbij het uitgangspunt is dat de governance niet ter discussie wordt gesteld. Met als deelvragen: • Hoe de rechtmatigheid te bewaken dat de middelen ingezet voor hWh voor de juiste activiteiten en resultaten worden ingezet? Anders gezegd: Hoe te bewaken dat hWh alleen die opdrachten aanneemt die uitvoerbaar zijn (juiste mensen beschikbaar, binnen wettelijke kaders), urgent en van nut zijn voor de waterschappen? • Hoe te bewaken dat hWh de gevraagde resultaten levert? • Hoe de loden deuren te handhaven, bij minder bureaucratie?	• hWh heeft de afgelopen jaren hard gewerkt om aantoonbaar de, in de projecten, gevraagde resultaten te leveren. Het systeem Prosa doet wat het moet doen en de afgelopen jaren heeft de accountant geen opmerkingen meer. • Er ligt een nieuwe strategienota. Binnen de huidige programma's zijn doelen met meerjarenplannen opgesteld en wordt reeds gewerkt met jaarplannen. In business cases wordt beter aangegeven wat de urgentie is en wat het eindresultaat moet zijn. Alvorens beheer projecten te verlengen wordt vaak eerst een evaluatie uitgevoerd. • hWh rapporteert en communiceert over de behaalde resultaten. • Er loopt een onderzoek naar de mogelijkheden om meer uit de uitvoeringstoets en de inhoud van Business Cases te halen.
3.	Cybersecurity	Het informatieveiligheid dreigingsniveau in Nederland wordt steeds hoger. Al veel sectoren in Nederland zijn in aanraking gekomen met cybercriminaliteit. De waterschappen hebben afgesproken om door te groeien naar volwassenheidsniveau 4 en op de achtergrond de bijbehorende informatieveiligheid en privacy op orde te hebben. Ook het Algemeen bestuur van hWh heeft de opdracht gegeven om zo snel mogelijk op het gebied van informatieveiligheid aan volwassenheidsniveau 4 te voldoen.	Hiervoor loopt in 2024 het interne project BIO. Naast een technisch optimale inrichting van de infrastructuur is het belangrijk dat bestuur, directie en organisatie zich continu bewust zijn van hun verantwoordelijkheid op gebied van informatieveiligheid en privacy. Dit betekent dat alle medewerkers en bestuursleden zich continu trainen in het omgaan met de dreiging en het bewust zijn dat gedrag de zwakste schakel kan zijn. Bestuur en directie moeten zich realiseren dat informatieveiligheid en privacy continu op de agenda moet staan om te bezien of de genomen maatregelen nog werken en voldoende garantie bieden voor een veilige werkomgeving zoals van een overheidsorganisatie verwacht mag worden. Daarom heeft het bestuur hiervoor apart een portefeuillehouder aangesteld.
4.	Onbenutte potentie	De hoofdvraag is: Hoe kan de kennis binnen hWh worden ingezet om waterschappen te helpen om kansen te identificeren voor de realisatie van hun bestuurlijke ambities door het gebruik van digitalisering en digitale transformatie. Ieder waterschap	• hWh begeleidt en investeert in het proces (o.a. werksessies van de omgevingsmanagers met de innovatie-medewerkers binnen de waterschappen) om samen met de waterschappen te komen tot een goede gegevensuitwisseling over innovatie binnen de waterschappen. • hWh heeft het platform Winnovatie bij

Nr.		Risico	Beheersmaatregel
		blijft verantwoordelijk voor de beslissing of zij deze kansen wil benutten.	waterschappen geïmplementeerd. • Samen met STOWA is een landingsbaan van toegepast onderzoek naar implementatie opgezet. • Een gespecialiseerd beleidsmedewerker voor Digitale Transformatie is aangetrokken. • Leerlijnen zijn opgezet en worden gegeven voor bestuurders, directie en medewerkers. hWh, UvW en STOWA hebben deze leerlijn gezamenlijk gevolgd.
5	Financiële positie Waterschappen	Bezuinigingen en financiële positie bij waterschappen. hWh wordt gefinancierd door de deelnemende waterschappen. Bij verdergaande noodzaak tot bezuinigingen en bij een verslechterende financiële positie van waterschappen zal dat invloed kunnen hebben op de financiële huishouding van hWh	Voor de instandhouding is een zekere minimale bezetting noodzakelijk en moet het mogelijk zijn mee te groeien wanneer de projecten daarom vragen.

Inventarisatie van de weerstandscapaciteit
De weerstandscapaciteit bestaat uit structurele weerstandscapaciteit en incidentele weerstandscapaciteit.

Structurele weerstandscapaciteit
De structurele weerstandscapaciteit bestaat in de begroting van hWh uitsluitend uit de post onvoorzien. In de Gemeenschappelijke regeling (artikel 39 lid 3) is opgenomen dat de begroting een bedrag voor onvoorziene uitgaven bevat. In de begroting 2024 is een bedrag van € 250.000 opgenomen voor onvoorziene uitgaven in het programma Overhead (Bestuur en organisatie).

Incidentele weerstandscapaciteit
Er is geen incidentele weerstandscapaciteit aanwezig bij hWh.

Uiteindelijk zullen de waterschappen op grond van artikel 41 van de Gemeenschappelijke regeling er steeds voor zorg dragen dat hWh te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan al zijn verplichtingen jegens derden te kunnen voldoen. De waterschappen zijn daarmee risicodrager voor eventuele risico's en tekorten die ontstaan bij hWh.

5.7 Financiering

Deze paragraaf geeft inzicht in de beleidsvoornemens ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille.

Treasury statuut
Op 8 februari 2018 is het herijkte treasurystatuut door het algemeen bestuur hWh vastgesteld. Hierin is het beleid rondom treasury opgenomen. Met de introductie van schatkistbankieren zijn andere uitzettingen niet meer van toepassing.

Algemene ontwikkelingen inzake de treasury functie en vermogensbehoefte
hWh wordt gefinancierd door de waterschappen. In 2022 is gebruikt gemaakt van een kortlopende kredietfaciliteit bij de NWB. De verwachting is dat in 2024 en 2025 ook deze behoefte aanwezig is om het

liquiditeitstekort in de eerste maanden van het jaar te kunnen overbruggen. In het dagelijks bestuur van 1 december 2022 is ingestemd een voorstel behandeld voor het aanvragen van een kredietfaciliteit middels een roll-over lening bij de Nederlandse Waterschaps Bank tot een maximum van het wettelijk vastgestelde kasgeldlimiet. De geldstromen die hWh aan leveranciers betaalt worden zo goed mogelijk afgestemd op de geldstromen die hWh van waterschappen ontvangt. In de achterliggende jaren is het beeld dat op basis van deze uitgangspunten hWh voldoende liquiditeiten heeft om aan de verplichtingen te kunnen voldoen.

Renterisiconorm en kasgeldlimiet
Renterisiconorm is een bedrag ter grootte van een percentage van het begrotingstotaal van het openbaar lichaam bij aanvang van het jaar. In de uitvoeringsregeling Financiering Decentrale Overheden is dit percentage voor gemeenschappelijke regelingen vastgesteld op 20% van het primaire begrotingstotaal 2024 van circa € 27,6 miljoen is € 5,5 miljoen. hWh heeft op dit moment geen aflossingsverplichting en blijft hiermee binnen de renterisiconorm.

Kasgeldlimiet is een bedrag ter grootte van een percentage van het begrotingstotaal van het openbaar lichaam bij aanvang van het jaar. In de uitvoeringsregeling Financiering Decentrale Overheden is dit percentage voor gemeenschappelijke regelingen vastgesteld op 8,2% van het primaire begrotingstotaal 2024 van circa € 27,6 miljoen is € 2,2 miljoen. hWh verwacht een mogelijk liquiditeitstekort in de eerste maanden van 2024, echter zal de aan te vragen lening niet hoger zijn dan het kasgeldlimiet.

Risicobeleid
Het risicobeleid is in het treasurystatuut vastgelegd: risicomijdend.
Op dit moment heeft hWh geen derivaten of andere complexe financiële producten en is er uitsluitend een bankrekening bij de NWB en de Rabobank.

Treasury organisatie
De treasuryorganisatie is opgezet conform de uitgangspunten die in het treasurystatuut zijn vastgelegd.

5.8 Verbonden partijen

Deze paragraaf geeft inzicht in:
- De visie op verbonden partijen in relatie tot de realisatie van doelstellingen die zijn opgenomen in de begroting.
- De beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen.

Verbonden partijen zijn privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties waarin hWh een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht. Er is sprake van een financieel belang wanneer hWh middelen ter beschikking heeft gesteld en het risico bestaat die kwijt te raken bij faillissement. Hiervan is ook sprake als financiële problemen bij verbonden partijen verhaald kunnen worden op hWh.

In 2024 is er geen sprake van verbonden partijen zoals bedoeld in het Waterschapsbesluit.

5.9 Bedrijfsvoering

De paragraaf bedrijfsvoering geeft inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering.

Algemene zaken
De secretaris-directeur is verantwoordelijk voor de dagelijkse leiding van het Waterschapshuis en geeft enerzijds leiding aan de ambtelijke organisatie en adviseert anderzijds het dagelijks en algemeen bestuur. De secretaris-directeur is daarnaast verantwoordelijk voor het ontwikkelen van beleid op het gebied van financiën, personeel en organisatie. Hij waarborgt de kwaliteit van zowel de geleverde producten als van de publicaties van het Waterschapshuis. De secretaris-directeur onderhoudt de relaties met alle organisaties in de

watersector, andere overheden (ondersteund vanuit Kennis en Verbinden) en waar nodig bedrijfsleven en heeft de contractuele eindverantwoordelijkheid.

Communicatie
hWh blijft de op het bestuur toegesneden versies van de P&C documenten, zoals de bestuursrapportages, jaarrekening en begrotingen communicatief verbeteren. De P&C documenten zijn lijvige documenten, onder andere door alle wettelijk verplichte onderwerpen. De insteek is om een kortere versie naast de bestaande documenten te maken, die makkelijk leesbaar zijn en een goed beeld geven van de hoofdpunten.

Ook in 2024 ligt de focus van communicatie op het laten zien van de meerwaarde van de renderende samenwerking vanuit het perspectief van de waterschappen. We professionaliseren de wijze waarop we communiceren over bijeenkomsten (eventmanagement) en ontwikkelen community management.

Financiën en (wendbare) organisatie (F&O)
Het hoofd Financiën en organisatie is allereerst verantwoordelijk voor het ontwikkelen en implementeren van beleid op het gebied van financiën en organisatie, de totstandkoming van de producten uit de planning & control-cyclus, het monitoren van de financiële prestaties van de organisatie, het liquiditeitsmanagement, het beheersen van risico's en het zorgen voor naleving van wet- en regelgeving. Het bestuur van hWh stelt periodiek een risico matrix op. De mitigerende maatregelen worden gecoördineerd door het hoofd F&O. Daarnaast is het hoofd F&O verantwoordelijk voor dat hWh een wendbare organisatie is en is verantwoordelijk voor het ontwikkelen van beleid op het gebied van wendbaarheid.

Financiën & control
De planning & control cyclus zal in 2024 conform de richtlijnen worden uitgevoerd.
Als gevolg van gewijzigde wet- en regelgeving, moet naar verwachting in 2025 het DB in een onderdeel van de jaarrekening, de rechtmatigheidsverantwoording, aangeven of de in de jaarrekening opgenomen financiële feiten in overeenstemming met de daarvoor geldende regels tot stand zijn gekomen. Het DB legt dan verantwoording af over de zogenoemde financiële rechtmatigheid. Hiermee vervalt het zelfstandige oordeel van de accountant over de rechtmatigheid; hij neemt zijn oordeel over de rechtmatigheidsverantwoording mee in zijn oordeel over de getrouwheid van de jaarrekening. De controle op rechtmatig handelen zal in de nieuwe situatie door hWh zelf worden uitgevoerd. In voorbereiding hierop hebben reeds gesprekken met de accountant plaatsgevonden en wordt er deelgenomen aan de voorbereidende bijeenkomsten gefaciliteerd door de UvW. De voorbereidingen worden in 2024 voortgezet.

Informatiebeveiliging en privacy
De bestuurlijke ambitie blijft om zo snel mogelijk door te groeien naar volwassenheidsniveau 4 voor zowel informatieveiligheid als privacy. In 2023 is het volwassenheidsniveau van 3 ruim bereikt. Het vervolg van het verbeterplan, het borgen van de PDCA-cyclus in de organisatie, is in 2024 afgerond. Het bestuur en de lijn sturen op risico's voor informatieveiligheid en privacy. In 2025 is de PDCA-cyclus binnen de organisatie volledig doorlopen, waardoor er naar verwachting een volwassenheidsniveau van 4 ontstaat.

Inkoop en facilitering (I&F)
Het hoofd Inkoop en facilitering is allereerst verantwoordelijk voor de uitvoering in de hWh organisatie van professioneel inkopen van goederen en diensten. Daarnaast ondersteunt I&F het primaire proces van hWh door passende samenwerking met de markt te faciliteren. De afdeling I&F levert verder excellente facilitaire ondersteuning (bijv. werkplekdiensten) en advisering aan de gehele organisatie. Ook de gasten in vergadercentrum en Plaza mogen hierop rekenen. Tevens wordt de mogelijkheid uitgewerkt om deze diensten ook aan STOWA geleverd kunnen worden.

Inkoop
hWh heeft als ambitie om op duurzame en innovatieve manier samen te werken met leveranciers en waterschappen. Het duurzaam opdrachtgeverschap is van de gehele organisatie; van visie tot planvorming, beleid en uitvoering. In 2024 hebben we de ambities bepaald en vastgelegd in het ambitieweb. Deze willen we

doorvoeren in de activiteiten die we, met de markt, uitvoeren. Na 2024 zal de benodigde ondersteuning overgaan in een continu proces.

Versterken van de rol van inkoop & contractmanagement binnen de waterschappen door actieve participatie van inkoop en contractmanagement. Bijvoorbeeld door actief gebruik van het inkoopplatform, (voor het delen van informatie, formats e.d.), daarnaast door een actieve rol te pakken bij de werkgroep inkoopvoorwaarden, inkoopbeleid, klachtenregeling, maar ook op het gebied van contractmanagement. De rol van de strategisch leveranciersmanager wordt steeds meer zichtbaar.

Informatieveiligheid & privacy is integraal onderdeel van het werk van inkoop en contractmanagement. Informatieveiligheid & privacy is onderwerp bij aanbestedingen en in het contractmanagement. Hiertoe wordt nauw samengewerkt met de CISO en de privacy officer.

Kantoorautomatisering
In 2023 is de ontvlechting met waterschap Vechtstromen afgerond. In 2024 wordt het tweedelijns beheer en engineering voor de kantoorautomatisering aanbesteed. Na de gunning zal het team dit laten landen in de organisatie. Daarnaast zal 2024 in het teken staan van verdere professionalisering van de IT-afdeling.

Informatiemanagement
In 2023 zijn grote stappen gezet in het analoge archief en is er een begin gemaakt met het digitale archief. Voor 2024 ligt de focus op het opzetten van een digitaal archief en het verbeteren van de ondersteuning in de bedrijfsprocessen, zoals het aanbrengen van een mappenstructuur en metadata schema's die de processen ondersteunen zodat het logisch wordt om ze te gebruiken. Hierdoor wordt de informatiehuishouding van hWh verbeterd.

Jaarplan 2024
Het jaarplan kan aanleiding geven tot het opstarten van interne projecten ter verbetering van de instandhouding. In dit jaarplan is beschreven welke plannen en producten worden gerealiseerd, welke middelen daarmee gemoeid zijn en op welke manier dit aansluit bij de missie en visie. In 2024 is € 250.000 beschikbaar in de begroting voor de interne projecten vanuit de pot 'kwaliteitsborging'. Kijkende naar de benodigde vervolgacties op het jaarplan 2023, de effecten van de doorontwikkeling van de samenwerkingsopgave, de aanhoudende groei van hWh en het bedrijfsplan, blijven we in 2024 werken in dezelfde drie hoofdthema's, te weten:

1. Veilige werkomgeving: Een gebruikersvriendelijke werkomgeving die op sociaal en digitaal vlak veilig is en veilig voelt.
2. Professionele organisatie: Kwalitatief en kwantitatief de waterschappen ondersteunen in de beweging van digitale transitie naar digitale transformatie.
3. Zichtbaarheid: Het is duidelijk wat hWh doet en wat hiervan de meerwaarde is voor de waterschappen.

Veilige werkomgeving
Om een toekomstbestendige organisatiestructuur neer te zetten, zal de organisatie van hWh wendbaar ingericht moeten worden met nog meer nadruk op het aspect capaciteit, kennis(behoud) en welzijn. Er wordt een beweging gemaakt van Human Resource Management naar Human eXperience Management, waar in HXM zich richt op het creëren en verbeteren van de ervaringen van medewerkers.

De basis van digitaal veilig werken is het beschermen van de (digitale) informatie. In 2024 wordt verder gewerkt aan de uitwerking van een managementsysteem voor informatiebeveiliging, welke een belangrijk instrument is in de plan-do-check-act cyclus. Ook wordt in 2024 verder gewerkt aan bewustwording binnen de organisatie en het stroomlijnen van werkprocessen zoals identiteitsbeheer en accountbeheer. Het doel is om zo snel mogelijk volwassenheidsniveau 4 te bereiken in het kader van de BIO.

De faciliteiten voor hybride werken en vergaderen worden in 2024 geoptimaliseerd.

Professionele organisatie
hWh zal zich ontwikkelen naar een bijzondere vorm van een matrixorganisatie waarbij enerzijds naast het te leveren resultaat de medewerker centraal zal komen staan en anderzijds een organisatie zal worden neergezet met korte lijnen en met duidelijke verantwoordelijkheden. Er wordt een nieuwe hoofdstructuur neergezet van bedrijfsvoering en bijbehorende aansturing, zodat de afhankelijkheid en kwetsbaarheid wordt verminderd. De verandering is geen reorganisatie maar een verplaatsing van teams/projecten/taakgroepen.

Beheertaken en diensten zitten nu nog verweven in de programma's en worden vanuit de bijbehorende aanpak en governance gestuurd. Vanaf 2024 worden diensten en beheer afzonderlijk naast de programma's gepositioneerd, zodat een beter passende aansturing gerealiseerd kan worden. In 2024 zal aansluitend gewerkt worden aan een update van het koersplan.

In de steeds krapper wordende arbeidsmarkt is het cruciaal voor hWh om een aantrekkelijke werkgever en opdrachtgever te zijn: met aandacht voor ontwikkeling en opleiding van medewerkers. Met de inrichting van een capaciteitspoule, kan hWh meer gebruik maken van de talenten die al in huis zijn. Daarmee biedt hWh medewerkers de mogelijkheid om in te stappen op werk, in plaats van het werk aan te reiken.

Een duurzame en innovatieve manier van werken past in het concept van en wendbare organisatie.
Dit vraagt een andere aanpak met leveranciers en biedt mogelijkheden om meer gebruik te maken van subsidies. De standaard projectdocumentatie wordt in 2024 tegen het licht gehouden en waar nodig geüpdatet.

Zichtbaarheid
In 2024 wordt een volgende stap gezet in aan de waterschappen laten zien welke waarde hWh toevoegt door verhalen te delen over de meerwaarde door vooral collega's uit de waterschappen aan het woord te laten.

De focus ligt in 2024 op waar hWh echt goed in is: waterschappen laten samenwerken. hWh gaat proactief naar waterschappen om o.a. te luisteren en de dialoog op te zoeken. Er zal een verandering plaats vinden van zenden naar veel meer interactie en nog meer laten zien wat de inspanningen oplegveren in het dagelijks werk.

In 2024 zal het implementatie- en adaptatieplan van het relatiemanagementsysteem worden uitgevoerd.

5.10 EMU saldo

In de paragraaf betreffende het EMU-saldo wordt het EMU-saldo gespecificeerd overeenkomstig de bij ministeriële regeling gestelde regels. In de bijlage 6 is het EMU saldo berekend op € 282.500.

CONCEPT

6 Begroting naar programma's

Programma	2023 Jaar einde verwachting	2023 begroot 3e wijziging	2023 begroot actualisatie	2024 begroot primair	2024 begroot acualisatie	Mutatie 2024 actualisatie t.o.v. 2024 primair
Programma 1. Overhead	3.970.920	4.783.440	4.783.440	4.733.788	4.875.615	141.827
Programma 2. Kennis en verbinden	1.335.983	1.255.983	1.255.983	1.582.557	1.440.730	-141.827
Subtotaal instandhouding	*5.306.903*	*6.039.423*	*6.039.423*	*6.316.345*	*6.316.345*	*-0*
Programma 3. Innovatie en transformatie	1.858.333	1.898.333	2.008.333	1.400.000	1.456.784	56.784
Programma 4. Digitale dienstverlening	1.301.457	1.340.808	1.547.035	1.837.448	1.866.375	28.927
Programma 5. Organisatie en samenwerking	3.147.042	3.307.042	3.271.042	2.724.211	898.939	-1.825.272
Programma 6. Datastromen	1.595.300	1.715.300	1.915.162	1.913.812	-	-1.913.812
Programma 7. Informatieveiligheid en privacy	2.142.060	2.174.060	2.071.060	1.771.362	1.397.139	-374.223
Programma 8. Waterveiligheid	531.100	366.100	316.100	289.717	230.532	-59.185
Programma 9. Watersysteem	1.597.639	1.560.381	1.447.382	794.594	1.527.318	732.724
Programma 10. Waterketen	2.368.607	2.681.107	2.663.163	2.689.133	706.694	-1.982.439
Subtotaal programma's	*14.541.537*	*15.043.131*	*15.239.277*	*13.420.277*	*8.083.781*	*-5.336.496*
Programma 11. Diensten en beheer	-	-	-	-	11.078.710	11.078.710
Subtotaal Diensten en beheer	-	-	-	-	*11.078.710*	*11.078.710*
Programma 12. SAW@	1.949.845	1.964.845	2.039.845	2.073.525	2.396.512	322.987
Programma 13. Basisdata	5.738.126	5.684.611	5.638.611	1.876.086	5.830.358	3.954.272
Programma 14. Informatiehuis water	2.159.791	2.160.027	2.194.115	2.265.817	2.647.876	382.059
Programma 15. Kassiersfunctie	2.235.124	2.306.124	1.662.363	1.687.545	1.448.223	-239.322
Subtotaal programma's met derden en kassiersfunctie	*12.082.886*	*12.115.607*	*11.534.934*	*7.902.973*	*12.322.969*	*4.419.996*
Totaal	**31.931.327**	**33.198.161**	**32.813.634**	**27.639.595**	**37.801.805**	**10.162.210**
Verwachte verlengingen lopende activiteiten (zie deel 4)					-	
					37.801.805	

Bedragen zijn begroot exclusief BTW.

7 Begroting naar kosten – en opbrengstensoorten

Opbrengsten & kosten categorieën	Totaal 2024
Kapitaallasten	282.500
Personeelskosten	19.822.711
Huren en rechten	443.328
Overige diensten derden	17.253.266
Totaal kosten	**37.801.805**
Bijdragen van waterschappen	31.305.138
Bijdragen van overigen	6.496.667
Totaal opbrengsten	**37.801.805**
Saldo	**-**

CONCEPT

8 Programma 1 Overhead (Bestuur en organisatie)

Vanuit het programma Overhead (voorheen: Bestuur en organisatie) richten we onze organisatie zodanig in dat we het werk voor de waterschappen zo goed mogelijk kunnen doen. Ook faciliteren we vanuit dit programma het bestuur. In 2024 zetten we ons in op een veilige werkomgeving, een professionele organisatie en de zichtbaarheid van het Waterschapshuis.

Wat willen we bereiken in 2024 en wat gaan we daarvoor doen?

Veilige werkomgeving
We creëren een werkomgeving die op digitaal vlak veilig is en waarin mensen zich ook sociaal veilig voelen.

Sociale veiligheid: Human eXperience Management (HXM)
Sociale veiligheid op de werkvloer vinden we belangrijk. Daarom creëren we een cultuur waarin medewerkers zich gewaardeerd, gemotiveerd en geïnspireerd voelen. Om dit bereiken zetten we in 2024 stappen in de richting van Human eXperience Management (HXM).

Digitale veiligheid: Bewustwordingscampagne 'Altijd op peil'
Met de bewustwordingscampagne 'Altijd op peil' vergroten we ons bewustzijn over veilig werken. We nemen verschillende acties om naar volwassenheidsniveau 4 van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) te groeien. We leggen bijvoorbeeld vast wie verantwoordelijk is voor het beschermen van onze informatie en privacy in de organisatie.

Informatiebeheer
In 2024 besteden we een tweedelijns IT-ondersteuning aan. Zo kunnen onze medewerkers straks goed geholpen worden bij vragen over kantoorautomatisering. Daarnaast richten we een tool in voor gegevensbeheer, waarmee dataclassificatie wordt ondersteund. Ook laten we een audit uitvoeren om te toetsen of we informatie beheren volgens de archiefwet. We werken aan het verbeteren van ons identiteits- en accountbeheer, door gebruik te gaan maken van een Identity Acces Management tool.

Professionele organisatie
We ondersteunen de waterschappen in de beweging van digitale transitie naar digitale transformatie.

Nieuwe hoofdstructuur
We implementeren in 2024 een nieuwe hoofdstructuur voor onze bedrijfsvoering. We willen wendbaarder zijn, zodat we meer kwaliteit kunnen bieden aan het primaire proces van hWh.

Capaciteitspoule
We zetten een capaciteitspoule op. Hierdoor kunnen medewerkers het werk kiezen dat bij hen past, in plaats van dat het werk hen wordt toegewezen. De HR-functie (welzijn en talentontwikkeling) centraliseren we in de capaciteitspoule en we verkennen of we de poule kunnen uitbreiden voor de gehele watersector. Doel: kennis binnen hWh en de sector kunnen behouden.

Zichtbaarheid
We laten zien wat de meerwaarde van hWh is voor de waterschappen.

Relatiemanagementsysteem
We implementeren en adapteren het nieuwe relatiemanagementsysteem Dynamics.

Communicatie
We creëren structureel waardevolle content om in tekst, video en beeld te laten zien wat onze meerwaarde is. We professionaliseren de organisatie van evenementen en andere interactiemomenten. We onderzoeken hoe we community management kunnen inzetten voor nog meer kennisdeling, verbinding en samenwerking.

Inkoop en contractmanagement
We versterken de rol van inkoop en contractmanagement voor de waterschappen via samenwerking binnen het inkoopplatform van de waterschappen. We nemen een actieve rol aan bij het opstellen van inkoopvoorwaarden, inkoopbeleid, klachtenregeling en contractmanagement.

Wat mag het kosten?

Programma 1. Overhead	2023 Jaar einde verwachting	2023 begroot 3e wijziging	2023 begroot actualisatie	2024 begroot primair	2024 begroot acualisatie	2025 begroot	2026 begroot	2027 begroot
Organisatie directie	284.889	484.889	484.889	495.517	716.740	802.790	802.790	802.790
Organisatie capaciteitsmanagement	64.309	192.238	192.238	242.549	140.000	212.380	212.380	212.380
Communicatie	313.613	413.613	413.613	451.169	375.335	391.150	391.150	391.150
Bestuur	62.700	62.700	62.700	62.900	62.900	63.500	63.500	63.500
Bestuursondersteuning	122.389	147.389	147.389	154.620	209.815	225.625	225.625	225.625
Subtotaal algemene zaken	*847.900*	*1.300.829*	*1.300.829*	*1.406.755*	*1.504.790*	*1.695.445*	*1.695.445*	*1.695.445*
P&O	641.132	691.132	691.132	749.665	1.388.158	1.561.160	1.561.160	1.561.160
Organisatie financiën	99.575	419.575	419.575	442.440	403.140	424.069	424.069	424.069
Rente	-	-	-	-	-400.000	-250.000	-250.000	-250.000
BIO	163.997	153.997	153.997	243.011	204.860	230.950	230.950	230.950
Privacy	77.151	70.151	70.151	73.148	117.085	134.650	134.650	134.650
Salariskosten	-500.000	-600.000	-600.000	-600.000	-1.200.000	-1.250.000	-1.250.000	-1.250.000
Subtotaal financiën en (wendbare) organisatie	*481.855*	*734.855*	*734.855*	*908.264*	*513.243*	*850.829*	*850.829*	*850.829*
Werkplek	275.322	195.322	195.322	195.637	215.815	230.119	230.119	230.119
Kantoorautomatisering	649.080	539.970	539.970	200.617	767.897	690.475	690.475	690.475
Informatiemanagement	-	-	-	-	527.730	587.900	587.900	587.900
Facilitair	143.362	173.362	173.362	173.812	134.150	137.900	137.900	137.900
Organisatie ondersteuning	775.525	975.525	975.525	1.109.919	441.870	462.530	462.530	462.530
Organisatie inkoop	397.877	463.577	463.577	488.784	520.120	531.025	531.025	531.025
Subtotaal inkoop en facilitering	*2.241.166*	*2.347.756*	*2.347.756*	*2.168.769*	*2.607.582*	*2.639.949*	*2.639.949*	*2.639.949*
Kwaliteitsverbetering	-	-	-	250.000	-	250.000	250.000	250.000
Veilige werkomgeving	250.000	250.000	250.000	-	120.000	-	-	-
Professionele organisatie	75.000	100.000	100.000	-	90.000	-	-	-
Zichtbaarheid	75.000	50.000	50.000	-	40.000	-	-	-
Subtotaal interne projecten	*400.000*	*400.000*	*400.000*	*250.000*	*250.000*	*250.000*	*250.000*	*250.000*
	3.970.920	**4.783.440**	**4.783.440**	**4.733.788**	**4.875.615**	**5.436.223**	**5.436.223**	**5.436.223**

Een korte toelichting op de ontwikkeling in de begrote kosten:

- Naar aanleiding van de herinrichting van hWh (zie paragraaf 5.1) zijn verschillende begrote kosten naar andere kostenplaatsen verschoven, zodat zo goed mogelijk wordt aangesloten op de drie verantwoordelijkheidsgebieden algemene zaken, financiën & organisatie en inkoop & facilitering. Archivering, informatiemanagement en de ondersteuning van de kantoorautomatsering waren in de primaire begroting begroot in de kostenplaatsen Facilitair en Organisatie ondersteuning. Bij de actualisatie zijn deze begroot in de kostenplaatsten Kantoorautomatisering en Informatiemanagement.
- De begrote uurtarieven van de kostenplaatsen zijn naar beneden bijgesteld om meer op de realisatie aan te sluiten. Dit is vooral aan de orde bij Organisatie capaciteitsmanagement, Communicatie, Organisatie financiën, BIO, Privacy en Organisatie ondersteuning .
- Nog niet ingevulde vacatures bij de kostenplaatsen Organisatie capaciteitsmanagement, P&O, Kantoorautomatisering en Informatiemanagement zijn in de begroting 2024 gedeeltelijk meegenomen, rekening houdende met een wervingstijd. In 2025 is de vacatureruimte volledig begroot.

- Om taken van de secretaris directeur evenwichtiger te verdelen wordt in 2024 het management uitgebreid met een programmadirecteur, een hoofd F&O en een hoofd I&F. Dit leidt in totaal tot 1 FTE meer begrote uren bij Organisatie directie.
- Vanaf 2024 wordt een beweging gemaakt van HRM naar HXM. HXM stelt de mens centraal en probeert een cultuur te creëren waarin medewerkers zich gewaardeerd, gemotiveerd en geïnspireerd voelen. Daarnaast wordt een capaciteitspoule ingericht, zodat we meer gebruik kunnen maken van de talenten die we in huis hebben. De stijging van de kosten van P&O kan worden opgevangen door het verhogen van de interne uurtarieven (kostenplaats Salariskosten).
- Sinds 2023 ontvangt hWh een rentevergoeding over de schatkistrekening. In 2023 was dit niet begroot waardoor dit werd opgevangen in de kostenplaats Organisatie financiën. Vanaf 2024 zal de begroting worden aangevuld met een kostenplaats Rente.
- De uren voor de privacy officer zijn uitgebreid en daarnaast is een trainee privacy aangesteld om te kunnen voldoen aan de toenemende vraag uit de (project)organisatie. Dit past bij een meer volwassen organisatie die zich meer bewust is van privacy in de dagelijkse werkzaamheden.
- Het project “veilige werkomgeving” is afgerond. De wijzigingen moeten blijvend worden georganiseerd in een constant snel veranderende omgeving. Nieuwe mensen, nieuwe projecten, nieuwe technologieën, etc. vragen veel van het aanpassingsvermogen van Kantoorautomatisering (KA) ondersteunende dienstverlening (support). Tevens is er meer inspanning nodig voor KA om de zorg voor Informatieveiligheid en Privacy om volwassenheidsniveau 4 niet alleen te bereiken in 2024 maar vooral daarna te behouden en waar mogelijk naar 5 door te groeien. Dit alles vraagt meer middelen om dit in de nieuwe organisatie op de juiste wijze te doen. Dit alles leidt tot een flinke stijging van de kosten van kantoorautomatisering.
- Organisatie inkoop wordt uitgebreid met operationele inkoop. Vanaf 2025 wordt de doorbelasting inkoop verhoogd een worden deze kosten volledig doorbelast naar de programma’s en projecten.
- Kwaliteitsverbetering wordt ingezet voor interne projecten. De interne projecten bestaan voornamelijk uit uren.

Samen met programma Kennis en Verbinden vormt het programma Overhead de kosten voor instandhouding. De totale kosten van de instandhouding veranderen niet t.o.v. de primaire begroting.

CONCEPT

9 Programma 2 Kennis en verbinden

Het programma Kennis en Verbinden heeft als doel om kennis over onze organisatie, IT en digitale transformatie aan de waterschappen toe te voegen en de waterschappen te faciliteren in onderlinge kennisdeling. Ook faciliteert het Waterschapshuis de waterschapsbrede overleggen zoals van het i-Platform, de OGT en de UO's.

Wat willen we bereiken in 2024 en wat gaan we daarvoor doen?

Ontmoetingscentrum
We willen een ontmoetingscentrum bieden dat helemaal van deze tijd is. Daarom verbeteren we onze faciliteiten voor werken en vergaderen op afstand. In de IJsselzaal maken we bijvoorbeeld een koppeling tussen iBabs en Companycast, zodat (digitale) vergaderingen op jaarbasis live zijn te volgen en dat kort daarna deze opnamen geïndexeerd zijn te raadplegen in het archief. We onderzoeken of er bij de waterschappen behoefte is aan een webinarruimte (potentieel ruimte 1.05 Cleveringsluis), en wij het hosten van webinars als dienst kunnen aanbieden.

Koersplan
Het huidige Koersplan behoeft een aanscherping als vervolg op de ontwikkeling van de samenwerkingsopgave en de strategienota van de OGT. Het koersplan is gericht op de bestuurlijke kaders voor hWh en geeft vorm aan de eigenaarsdiscussie. We faciliteren de koerscommissie met het aanscherpen van de koers 2024 -2028 (koersplan 3.1).

Kwaliteit
We willen voldoen aan de archiefwet. Daarom maken we de projectdocumentatie op orde en zorgen we dat deze op de juiste wijze is gearchiveerd. Het handboek projecten wordt geüpdatet en voorzien van heldere sjabloondocumenten voor alle fases van een project. Projectbeheersing voert audits uit aan de hand van een auditplan op de volledigheid en archivering van projectdossiers.

Subsidie
We willen optimaal gebruik maken van de subsidiemogelijkheden voor projecten op het gebied van digitale innovatie. Samen met de subsidiecoördinatoren van de waterschappen gaan we verkennen welke mogelijkheden er zijn.

Kracht van samen
Samen werken, daar staan we voor. We willen de verbinding met de Unie van Waterschappen versterken vanwege de Vaarkaart: de bestuurlijke ambitie rondom digitale transformatie. Ook met de STOWA versterken we de samenwerking. We kijken bijvoorbeeld we hun onderzoek gerelateerd aan data, kunnen laten landen bij de waterschappen. Verder willen we onze verbinding met ketenpartners zoals Rijkswaterstaat versterken op de onderwerpen waar we elkaar nauw raken.

Wat mag het kosten?

Programma 2. Kennis en verbinden	2023 Jaar einde verwachting	2023 begroot 3e wijziging	2023 begroot actualisatie	2024 begroot primair	2024 begroot acualisatie	2025 begroot	2026 begroot	2027 begroot
Kwaliteitsborging	91.644	136.644	136.644	142.602	134.300	150.200	150.200	150.200
Kennis delen & Verbinden	439.840	319.840	319.840	335.411	342.788	404.612	404.612	404.612
Specialistische kennis	-	-	-	283.290	285.000	299.400	299.400	299.400
Subtotaal Kennis en verbinden	*531.484*	*456.484*	*456.484*	*761.303*	*762.088*	*854.212*	*854.212*	*854.212*
Strategienota OGT	34.235	44.235	44.235	45.342	-	-	-	-
Ondersteuning OGT / I-platform	89.948	124.948	124.948	130.203	-	-	-	-
Vergadercentrum	680.316	630.316	630.316	645.709	678.642	689.896	689.896	689.896
Subtotaal Diensten	*804.499*	*799.499*	*799.499*	*821.254*	*678.642*	*689.896*	*689.896*	*689.896*
	1.335.983	**1.255.983**	**1.255.983**	**1.582.557**	**1.440.730**	**1.544.108**	**1.544.108**	**1.544.108**

Een korte toelichting op de ontwikkeling in de begrote kosten:

- Vanuit de kostenplaatsen Kwaliteitsborging en Kennis delen & verbinden zijn uren beschikbaar gesteld voor de interne projecten (programma 1).
- De projecten Strategienota OGT en Ondersteuning OGT/I-platform worden in 2024 ondergebracht in de afdeling Diensten en beheer.
- De stijging binnen de kostenplaats Vergadercentrum wordt veroorzaakt door een stijging van de servicekosten en een verwachte stijging van de kosten voor de medewerkers van de frontoffice.

Samen met programma Overhead (Bestuur en organisatie) vormt het programma Kennis en verbinden de kosten voor instandhouding. De totale kosten van de instandhouding veranderen niet t.o.v. de primaire begroting.

CONCEPT

Deel 2: Projecten waterschappen

In deel 2 worden de begrotingsprogramma's waterschappen uitgewerkt. Dit betreft de volgende programma's:

- Innovatie en transformatie
- Digitale dienstverlening
- Organisatie en samenwerking
- Datastromen
- Informatieveiligheid en privacy
- Waterveiligheid
- Watersysteem
- Waterketen
- Diensten en beheer

CONCEPT

10 Programma 3 Innovatie en transformatie

De uitdagingen van het waterschapswerk worden steeds groter, net als de maatschappelijke uitdagingen waar we voor staan. Anders en slimmer werken is hard nodig en het kán gelukkig ook. Om de kansen van de digitale transformatie optimaal te benutten verkent dit programma samen met de deelnemende waterschappen wat de mogelijkheden zijn. De focus daarbij ligt op verbinden, leren en innoveren.

Wat willen we bereiken in 2024 en wat gaan we daarvoor doen?

Verbinden
Om elkaar te vinden op het thema digitale transformatie en hierin ook daadwerkelijk stappen te zetten, is verbinding een eerste voorwaarde. We creëren als het ware een ecosysteem waarin de waterschappen samen kunnen leren en innoveren.

Omgevingsmanagement
In 2024 zetten we meer omgevingsmanagement in om de behoeften van de waterschappen op het gebied van digitale transformatie op te halen. Op basis van behoeften en kansen die we samen signaleren, bepalen we welke mogelijkheden we actief onderzoeken. Doel is om te komen tot duidelijke inzichten en oplossingen voor de digitale transformatie.

WinnovatieSnacks
Tijdens deze interactieve online bijeenkomsten gaan we met waterschappers in gesprek over nieuwe technologieën en manieren om goede ideeën verder te brengen. In 2024 blijven we WinnovatieSnacks organiseren.

Community van data scientists
De community van datascientists die is gegroeid vanuit het DEEP-traineeship (Data Science and Engineering Expert Programme) zorgt voor belangrijke kennisuitwisseling tussen de waterschappen onderling. In 2024 zetten we ons in voor het zelfstandig laten functioneren van deze community.

Digital Twin voor Waterbeheer
Digital twins helpen de waterschappen om betere voorspellingen te doen. In 2024 blijven wij bijdragen aan het Digital Twin Programma. Eind 2024 ronden we het programma af.

Innoveren
Het doel van samen innoveren is om goede ideeën uit te werken en deze verder te brengen in de praktijk. Het Winnovatieplatform draagt hier via online Challenges aan bij, maar we organiseren ook events die bijdragen aan nieuwe oplossingen

Hackatons
Volgend jaar organiseren we drie fysieke WinnovatieLabs waarin waterschappers aan de slag gaan met een actueel vraagstuk. De beste oplossing(en) brengen we verder.

Waterinnovatiefestival
Samen met de Unie organiseren we de Waterinnovatieprijs en het Waterinnovatiefestival waar de winnaars op 1 februari bekend worden gemaakt.

Leren
Om samen te innoveren, moeten we nieuwe kennis opdoen. Het helpt daarbij om dezelfde taal te spreken. Daarom bieden we in 2024:

Leerlijnen digitale transformatie
We ontwikkelen en faciliteren digitale leerlijnen voor waterschappers op elke laag van de organisatie. Door te leren wat de digitale transformatie inhoudt voor hun werk, kunnen zij bijdragen aan de wendbaarheid van hun organisatie. We zorgen ervoor dat dit interactieve leer- en ontwikkelmateriaal 24/7 beschikbaar is door het ontwikkelen van een e-learning omgeving.

Wat mag het kosten?

Programma 3. Innovatie en transformatie	2023 Jaar einde verwachting	2023 begroot 3e wijziging	2023 begroot actualisatie	2024 begroot primair	2024 begroot acualisatie	2025 begroot	2026 begroot	2027 begroot
Programmabudget algemeen	454.760	479.760	479.760	475.000	341.402	361.750	361.750	361.750
Verbinden	327.120	327.120	327.120	370.000	397.894	357.194	259.810	259.810
Innoveren	93.280	93.280	153.280	155.000	229.992	377.468	377.468	377.468
Leren	409.840	409.840	439.840	400.000	487.496	366.968	366.968	366.968
DEEP III	573.333	588.333	608.333	-	-	-	-	-
	1.858.333	**1.898.333**	**2.008.333**	**1.400.000**	**1.456.784**	**1.463.380**	**1.365.996**	**1.365.996**

Toelichting:

- Het programma verwacht in 2023 € 100.000 van het budget over te houden. In 2024 wordt dit extra aan de begroting toegevoegd.
- Het beheer van het Winnovatieplatform wordt in 2024 ondergebracht in de afdeling Diensten en beheer.

CONCEPT

11 Programma 4 Digitale dienstverlening

In samenwerking met de Unie van Waterschappen ondersteunen we vanuit dit programma de waterschappen bij de implementatie van nieuwe wetten en richtlijnen. Daarbij maken we gebruik van de kennis en ervaring die al aanwezig is. Deze borgen en delen we in een nog op te zetten gezamenlijk (virtueel) kenniscentrum van de waterschappen en hWh.

Wat willen we bereiken in 2024 en wat gaan we daarvoor doen?

Wetgeving
De waterschappen hebben met steeds meer en complexe wet- en regelgeving te maken. Het gaat onder andere om:

- WOO (Wet Open Overheid)
- SDG (Single Digital Gateway)
- Wmebv (Wet Modernisering Elektronisch Bestuurlijk Verkeer),
- Wdo (Wet digitale overheid)
- Digital Decade (visie en strategie van Europese Commissie voor de digitale transformatie van Europa in de periode tot 2030)

Vanuit hWh voorzien we in de behoeften van de waterschappen aan ondersteuning bij de implementatie van nieuwe wetgeving. Hierbij werken we nauw samen met de Unie van waterschappen, Stowa, VNG, IPO. We zorgen voor overzicht en geven inzicht in de verbanden tussen wetgeving en hun volgordelijkheid. Verder voeren we impactanalyses uit. Op basis hiervan maken we buisinesscases voor het gezamenlijk aanbesteden en implementeren van wetgeving.

Wat mag het kosten?

Programma 4. Digitale dienstverlening	2023 Jaar einde verwachting	2023 begroot 3e wijziging	2023 begroot actualisatie	2024 begroot primair	2024 begroot acualisatie	2025 begroot	2026 begroot	2027 begroot
Ontwikkelbudget digitale dienstverlening	115.213	140.213	140.213	146.511	146.511	146.511	-	-
eHRM	198.124	198.124	298.124	109.454	-	-	-	-
e-HRM basisfunctionaliteiten	307.279	307.279	707.279	1.190.319	1.190.319	-	-	-
Wet Open Overheid	128.890	90.000	90.000	75.000	75.000	75.000	75.000	-
Single Digitale Gateway	280.532	282.373	-	-	454.545	181.818	20.661	-
CMS	18.634	20.034	8.634	-	-	-	-	-
Strategische inzet Omgevingswet	252.785	302.785	302.785	316.164	-	-	-	-
	1.301.457	**1.340.808**	**1.547.035**	**1.837.448**	**1.866.375**	**403.329**	**95.661**	**-**

Toelichting:

- Conform nieuw afgesloten DVO is het project Single Digital Gateway toegevoegd aan de begroting.
- De projecten eHRM, CMS en Strategische inzet omgevingswet worden in 2024 ondergebracht in de afdeling Diensten en beheer.

12 Programma 5 Organisatie en samenwerking

Het programma Organisatie en samenwerking helpt waterschappen bij het opzetten van effectieve onderlinge samenwerkingsverbanden. Dit doen we middels een aantal ICT-oplossingen, maar we helpen hen ook om steeds meer dezelfde taal te spreken. Dit bevordert de onderlinge samenwerking. Door gezamenlijke inkoop van ICT-middelen en ondersteuning realiseren we bovendien kostenbesparingen.

Wat willen we bereiken in 2024 en wat gaan we daarvoor doen?

WILMA logisch modelarchitectuur
De Waterschap Informatie & Logisch Model Architectuur (WILMA) is de referentiearchitectuur van de waterschappen. Ofwel: een groot digitaal naslagwerk (te vinden op www.wilmaonline.nl) waarin beproefde werkwijzen van alle aspecten van het waterschapswerk staan weergegeven. Zo kunnen de waterschappen hun werkwijzen optimaliseren, een gemeenschappelijke taal ontwikkelen en wordt samenwerken makkelijker. Om waterschappers te helpen meer waarde uit de WILMA te halen, is de online vindbaarheid in 2024 een van de speerpunten. Daarnaast biedt het team trainingen (op maat) en een traineeship voor waterschapsarchitecten.

Wat mag het kosten?

Programma 5. Organisatie en samenwerking	2023 Jaar einde verwachting	2023 begroot 3e wijziging	2023 begroot actualisatie	2024 begroot primair	2024 begroot acualisatie	2025 begroot	2026 begroot	2027 begroot
Ontwikkelingsbudget O&S	97.460	157.460	157.460	213.299	185.991	189.401	-	-
Kenniscentrum	701.222	531.222	531.222	489.994	-	-	-	-
Framework Microsoft	66.426	46.426	46.426	49.552	-	-	-	-
Aanbesteding Standaard Software	24.982	24.982	43.982	-	-	-	-	-
Software Reseller Onboarding en Beheer	298.476	498.476	498.476	238.733	-	-	-	-
Uitbereiding Kenniscentrum	265.000	155.000	-	-	-	-	-	-
Doorontwikkeling en gebruik WILMA	757.903	807.903	907.903	940.529	712.948	731.464	692.525	692.525
Software catalogus	106.350	176.350	176.350	-	-	-	-	-
Oracle TECH	582.200	562.200	562.200	578.500	-	-	-	-
Oracle Contract mgnt	116.030	166.030	166.030	170.720	-	-	-	-
Govroam	50.450	40.450	40.450	37.500	-	-	-	-
Govroam Contractmanagement	5.153	5.153	5.153	5.384	-	-	-	-
Aanbesteding Strategisch cloudpartner	75.390	135.390	135.390	-	-	-	-	-
	3.147.042	**3.307.042**	**3.271.042**	**2.724.211**	**898.939**	**920.865**	**692.525**	**692.525**

Toelichting:

- De projecten Ontwikkelbudget O&S en Doorontwikkeling en gebruik WILMA zijn op basis van de realisatie 2023 bijgesteld naar beneden.
- De projecten Kenniscentrum, Framework Microsoft, Software reseller onboarding en beheer, Uitbereiding kenniscentrum, Oracle Tech, Oracle contractmanagement, Govroam en Govroam contractmanagement worden in 2024 ondergebracht in de afdeling Diensten en beheer.

13 Programma 6 Informatie – datastromen

Data is een belangrijke productiefactor van de waterschappen. Informatie is bijvoorbeeld onmisbaar bij het nemen van beslissingen over waterzuivering, dijkversterkingen en klimaatadaptatie. Het Programma Datastromen helpt de waterschappen bij hun bestuurlijke ambitie om voorbereid te zijn op de 'open data-toekomst'. Het is belangrijk dat alle beschikbare gegevens over de beheergebieden van de waterschappen snel én gestandaardiseerd beschikbaar zijn voor iedereen. Daarom bieden we softwareoplossingen en monitoren we op kwaliteit, betrouwbaarheid, reproduceerbaarheid en uitwisselbaarheid van de data.

Wat willen we bereiken in 2024 en wat gaan we daarvoor doen?

Het programma Datastromen is volledig ondergebracht in de afdeling Diensten en beheer.

Wat mag het kosten?

Programma 6. Datastromen	2023 Jaar einde verwachting	2023 begroot 3e wijziging	2023 begroot actualisatie	2024 begroot primair	2024 begroot acualisatie	2025 begroot	2026 begroot	2027 begroot
Datastromen Pijler 1	1.043.598	1.099.598	1.193.348	1.193.356	-	-	-	-
Datastromen Pijler 2	42.812	76.812	132.933	136.648	-	-	-	-
Datastromen Pijler 3	125.116	125.116	125.116	127.587	-	-	-	-
Datastromen Pijler 4	383.774	413.774	463.765	456.221	-	-	-	-
	1.595.300	**1.715.300**	**1.915.162**	**1.913.812**	**-**	**-**	**-**	**-**

Toelichting:

- Alle projecten in het programma Datastromen zijn in 2024 ondergebracht in de afdeling Diensten en beheer.

14 Programma 7 Informatieveiligheid en privacy

Om de watersector veilig te houden, zijn maatregelen nodig op het gebied van informatieveiligheid en privacy. Daar helpt het programma Informatie en Veiligheid bij. We werken aan verbeterprocessen voor informatievoorziening en (proces)automatisering en we dragen bij aan meer bewustzijn binnen de waterschappen.

Wat willen we bereiken in 2024 en wat gaan we daarvoor doen?

Adviesverlening en kennisstimulering m.b.t. informatieveiligheid en privacy
Hieronder verstaan we brede werkzaamheden, zoals het delen van kennis over informatieveiligheid en privacy binnen de watersector, het vertegenwoordigen van de watersector op het informatieveiligheidsdomein, het afstemmen met derden zoals RWS, ministeries en ketenpartners en CIP Overheid, maar ook het verzorgen van trainingen voor waterschappers. We ondersteunen het CIW (Coördinatorenoverleg Informatieveiligheid Waterschappen) bij het versterken van hun rol en we organiseren het CPW (Coördinatorenoverleg Privacy Waterschappen) overleg. Dit doen we ook in 2024.

Beheer kaders en richtlijnen
We dragen bij aan de doorontwikkeling van bestaande overheidskaders zoals de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). Dat doen we door deel te nemen aan interdepartementale werk- en schrijfgroepen. Vanuit hWh borgen we hierbij steeds het waterschapsbelang. In 2024 richten we ons onder andere op de ontwikkeling van de BIO versie 2. Ook zorgen we voor een volledige paragraaf over informatieveiligheid in de WILMA (de waterschapsarchitectuur).

SOC-diensten
Een Security Operations Center is het zenuwcentrum voor cybersecurity. Om de cyberweerbaarheid van de waterschappen te verhogen, realiseren we een SOC-dienstverlening voor de waterschappen. Dit leidt tot betere informatiebeveiliging, snellere respons op (cyber)incidenten en verbeterd inzicht in digitale beveiligingsrisico's. In de eerste helft van 2024 doorlopen we hiervoor een aanbestedingsprocedure. In de tweede helft van het jaar werken we aan de implementatie van de SOC-dienstverlening.

Project verhogen weerbaarheid procesautomatisering (PA)
Dit project draait om de Cyber Security Informatie Richtlijn (CSIR). We ondersteunen de waterschappen bij het toepassen van deze Richtlijn door hun (digitale) weerbaarheid verder te verhogen, te borgen en sectorbreed aantoonbaar te maken. Hiervoor is een nulmeting PA-waterschappen uitgevoerd. In 2024 werken we samen met de waterschappen aan verbeteringen die ze kunnen doorvoeren op basis van het maatregelenpakket informatieveiligheid en de vastgestelde Baseline. Hiervoor hebben wij een verbeterplan 'Aanpak versterking digitale weerbaarheid' geschreven.

Project invoeren risicomanagement
Binnen dit project ontwikkelen we een uniforme gedragen risicomethodiek voor kantoorautomatisering, procesautomatisering en privacy. We zorgen dat deze bij de waterschappen worden geïmplementeerd en dat ze er blijvend mee kunnen werken. In 2024 verstrekken we actuele dreigingsbeelden voor de watersector. Dit doen we in samenwerking met CERT-WM, RWS, het ministerie van I&W, de AIVD en het NCSC.

Project audits
We organiseren BIO- en AVG-audits om te inventariseren hoever we als sector zijn met de implementatie van deze wet- en regelgeving. Dit is belangrijk om onze weerbaarheid tegen cyber- en privacyrisico's te kunnen aantonen en inzichtelijk te maken waar verbeterkansen liggen. In 2024 leveren we auditresultaten op van de audit die eind 2023 plaatsvond en treffen we voorbereidingen voor een aanbesteding die het vervolg van audits na 2024 mogelijk maakt.

Stimuleren oefenen en testen
Met de evolutie van het programma richting diensten en het opleveren van steeds meer producten in de afgelopen periode, heeft het UO ons gevraagd te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn voor het bevorderen van opleiden, oefenen en testen. In eerste instantie wilden we hier een apart project van maken, maar uiteindelijk hebben we er voor gekozen om - aan elk initiatief wat we als programma ontwikkelen - een structureel opleiding/oefen/testprogramma te koppelen Dit doen we om samen te leren en op te trekken binnen de waterschappen en waar mogelijk ook op sectorniveau. Hiermee maken we ook de opstap naar 'Tiber Water', een vanuit het ministerie van I en W geïnitieerd programma voor oefenen en testen in de watersector.

Versterken ketensamenwerking
Vanuit het programma IV&P dragen we actief bij aan het programma Versterken cyberweerbaarheid van de waterketen, waarin het Bestuursakkoord Water wordt uitgevoerd. Eén van de concrete projecten is een landelijke ketenanalyse op cyberrisico's in het hoofd- en regionale watersysteem.

Wat mag het kosten?

Programma 7. Informatieveiligheid en privacy	2023 Jaar einde verwachting	2023 begroot 3e wijziging	2023 begroot actualisatie	2024 begroot primair	2024 begroot acualisatie	2025 begroot	2026 begroot	2027 begroot
Programmasturing en interne hWh kosten	311.053	311.053	331.053	357.053	357.053	357.053	-	-
Advies en kennis I-veiligheid	49.189	49.189	49.189	49.189	49.189	49.189	-	-
Advies en kennis Privacy	70.809	70.809	70.809	70.809	70.809	70.809	-	-
CERT-WM	377.827	382.827	457.827	457.827	-	-	-	-
Ontwikkeling kaders	27.697	27.697	47.697	47.697	47.697	47.697	-	-
Vooronderzoek	44.063	44.063	54.063	54.063	54.063	54.063	-	-
Project Verhogen weerbaarheid PA	203.812	218.812	218.812	218.812	218.812	218.812	-	-
Project Audits	223.334	223.334	223.334	223.334	223.334	223.334	-	-
Project Keten	19.974	19.974	19.974	19.974	19.974	19.974	-	-
Project Risicomanagement	177.374	192.374	192.374	192.374	192.374	192.374	-	-
Oefenen IV&P	3.834	23.834	23.834	23.834	23.834	23.834	-	-
SOC Dienstverlening Security Monitoring en Alarmering	228.000	228.000	-	-	140.000	-	-	-
Opvang cyberincidenten IV collectief	61.396	56.396	56.396	56.396	-	-	-	-
Audit WPG	343.698	325.698	325.698	-	-	326.136	-	-
	2.142.060	**2.174.060**	**2.071.060**	**1.771.362**	**1.397.139**	**1.583.275**	**-**	**-**

Toelichting:

- Het project SOC dienstverlening security monitoring en alarmering is conform nieuw afgesloten DVO toegevoegd aan de begroting.
- De audit WPG wordt in 2023 en 2025 uitgevoerd.
- De projecten CERT-WM en Opvang cyberincidenten IV collectief zijn in 2024 ondergebracht in de afdeling Diensten en beheer.

15 Programma 8 Waterveiligheid

Vanuit dit programma streven we samen met de waterschappen naar een efficiënter en effectiever beheer van de waterkeringen, maar ook naar een betere ruimtelijke inrichting en betere crisisbestrijding. Dit doen we door tools te ontwikkelen die bijdragen aan een betere informatievoorziening over de actuele situatie van de keringen en de maatregelen die waterschappen treffen om deze intact te houden.

Wat willen we bereiken in 2024 en wat gaan we daarvoor doen?

Dashboard zorgplicht
Dit is een tool waarmee de waterschappen over de staat van de dijk rapporteren aan de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILenT). Hiermee voldoen ze aan hun wettelijke zorgplicht. In 2024 richten we ons op de verdere automatisering van dit rapportageproces. Ook verwerken we de nieuwe richtlijnen die vanuit de Unie van Waterschappen zijn opgesteld met betrekking tot de zorgplicht

Wat mag het kosten?

Programma 8. Waterveiligheid	2023 Jaar einde verwachting	2023 begroot 3e wijziging	2023 begroot actualisatie	2024 begroot primair	2024 begroot acualisatie	2025 begroot	2026 begroot	2027 begroot
Ontwikkelbudget waterveiligheid	54.198	104.198	154.198	155.532	155.532	155.532	-	-
Dashboard Zorgplicht	50.000	50.000	-	-	75.000	-	-	-
Vangstregistratie V3	376.902	161.902	161.902	134.185	-	-	-	-
Marktverkenning Vangstregistratie V4	50.000	50.000	-	-	-	-	-	-
	531.100	**366.100**	**316.100**	**289.717**	**230.532**	**155.532**	**-**	**-**

Toelichting

- Het project Dashboard zorgplicht is conform nieuw afgesloten DVO toegevoegd aan de begroting.
- Het project Modernisering vangstregistratie V3 is in 2024 ondergebracht in de afdeling Diensten en beheer.

CONCEPT

16 Programma 9 Watersysteem

Het programma Watersysteem biedt watersysteembeheerders, hydrologen en ecologen van alle waterschappen tools voor het goed beheer van het watersysteem. Deze zijn gericht op verschaffen van inzicht in de werking van het systeem waardoor doelgericht handelen mogelijk wordt. Het leveren van een actueel en accuraat beeld doen wij ook voor onze ketenpartners RWS, terreinbeheerders, provincies en gemeenten. Doel is om zo goed mogelijk met elkaar samen te kunnen werken.

Wat willen we bereiken in 2024 en wat gaan we daarvoor doen?

Internationaal Radar Composiet (IRC)
In opdracht van de waterschappen (via het Waterschapshuis en STOWA) en Slim Watermanagement heeft het KNMI gezocht naar verbeteringen van de neerslagschatting voor de regenradar. Dit project is vorig jaar afgerond. Als vervolg hierop zijn we een breder gedefinieerd traject gestart: ‘Verbetering Meteo-informatie’. Dit is een samenwerkingsovereenkomst tussen STOWA, KNMI en hWh. Er is gestart met het live aanleveren van de regenmetergegevens van de waterschappen aan het KNMI, die het controleert, terugkoppelt en implementeert in het radarcomposiet (IRC producten) van het KNMI. Steeds meer waterschappen leveren regenmeterdata aan, dus in 2024 gaan we hiermee verder. IRC wordt opgenomen in het Weerinformatie voor Waterbeheerders (WIWB).

Weerinformatie voor Waterbeheerders 2.0 (WIWB, voorheen OOMHD)
De WIWB applicatie sluist meteo- en hydrologische data van verschillende bronnen door naar de beheersystemen van de waterschappen. In 2024 besteden we de WIWB opnieuw aan (wordt WIWB 2.0) om een nieuwe schaalbare toekomstvaste voorziening te worden die voldoet aan de huidige eisen en wensen. In 2024 sluiten we dus een nieuw contract met een nieuwe leverancier en verbreden we de scope van het project.

HyDAMO
HyDAMO is een standaard datamodel voor het modelleren van oppervlaktewatersystemen. Het heeft als doel om hydrologische informatie van de waterschappen gestandaardiseerd te gebruiken voor het waterschap zelf, alsook voor bovenregionale modellen, zoals het Landelijk Hydrologisch Model. Het project loopt in 2023 af. In 2024 focussen we ons op beheer en onderhoud.

Wat mag het kosten?

Programma 9. Watersysteem	2023 Jaar einde verwachting	2023 begroot 3e wijziging	2023 begroot actualisatie	2024 begroot primair	2024 begroot acualisatie	2025 begroot	2026 begroot	2027 begroot
Ontwikkelbudget watersysteem	101.060	77.802	159.150	164.600	164.600	164.600	-	-
Realisatievoorstel Informatievoorziening Slim Waterma	149.000	89.000	89.000	-	100.000	-	-	-
BC voortzetting Digitale Watertoets	40.000	40.000	-	-	-	-	-	-
Waterschadeschatter	21.183	21.183	14.000	-	-	-	-	-
BC B&O NHI-instrumenten	168.164	134.164	5.000	-	-	-	-	-
Informatieservice Bodemvocht	118.000	118.000	-	-	394.000	270.000	270.000	270.000
Productowner programma Watersysteem	117.376	162.376	162.376	164.349	133.225	133.225	-	-
HyDAMO-NHI	91.620	81.620	56.620	25.997	300.694	256.071	256.071	256.071
De Digitale Watertoets	160.100	160.100	160.100	-	-	-	-	-
OOMHD (Meteo en Hydro-Data)	449.315	449.315	599.315	233.966	434.799	665.228	489.174	244.563
Satdata 3.0	116.945	141.945	141.945	145.385	-	-	-	-
Perceelwijzer	64.876	84.876	59.876	60.297	-	-	-	-
	1.597.639	**1.560.381**	**1.447.382**	**794.594**	**1.527.318**	**1.489.124**	**1.015.245**	**770.634**

Toelichting:

- De projecten Realisatievoorstel informatievoorziening Slim watermanagement en Informatieservice bodemvocht zijn conform nieuw vastgestelde DVO toegevoegd aan de begroting.
- Voor HyDAMO-NHI en OOMHD zijn middels DVO en addendum daarom meer middelen beschikbaar gesteld.
- De projecten B&O NHI instrumentarium, de Digitale watertoets, Satdata 3.0 en Perceelwijzer zijn in 2024 ondergebracht in de afdeling Diensten en beheer.

CONCEPT

17 Programma 10 Waterketen

Samen met de waterschappen ontwikkelen wij tools waarmee zij over adequate informatie beschikken over het functioneren de waterzuiveringen in brede zin. Met deze tools kunnen de waterschappen meten op gezamenlijke KPI's en consistenter en beter vergelijkbaar worden in hun interne- en onderlinge uitwisseling van resultaten. Zo dragen zij bij aan een systeem voor processen, beheer en onderhoud en data-uitwisseling voor de hele waterketen.

Wat willen we bereiken in 2024 en wat gaan we daarvoor doen?

CoP Afvalwaterprognoses - waterketen
Waterschappen willen weten hoeveel water er binnenkomt op de zuiveringsinstallaties en van welke kwaliteit dit is. Dit is onder andere afhankelijk van het aantal aangesloten huishoudens en bedrijven en van het weer. De CoP Afvalwaterprognoses bestaat uit waterschappers uit alle lagen van de organisatie die betrokken zijn bij het zuiveringsproces. Doel is van de CoP is beter grip krijgen op het zuiveringsproces. Dit doen we in 2024 door de juiste data te verzamelen en slimme prognosetools te ontwikkelen.

Wat mag het kosten?

Programma 10. Waterketen	2023 Jaar einde verwachting	2023 begroot 3e wijziging	2023 begroot actualisatie	2024 begroot primair	2024 begroot acualisatie	2025 begroot	2026 begroot	2027 begroot
Ontwikkelbudget waterketen	98.331	105.831	158.855	165.186	165.186	165.186	-	-
O-info	33.400	33.400	-	-	45.000	-	-	-
RWZI-Online	3.024	3.024	-	-	-	-	-	-
Z-info	1.514.150	1.514.150	1.331.534	1.397.033	-	-	-	-
Gezamelijke prognoses AWK	459.242	459.242	459.242	496.508	496.508	-	-	-
Gem. P&Ids	142.593	147.593	197.593	154.334	-	-	-	-
SE Tooling	115.939	415.939	515.939	476.072	-	-	-	-
Inzicht in prestatiegegevens Decentrale Sanitaire Syster	1.928	1.928	-	-	-	-	-	-
	2.368.607	**2.681.107**	**2.663.163**	**2.689.133**	**706.694**	**165.186**	**-**	**-**

Toelichting:

- Het project O-info is conform nieuw afgesloten DVO toegevoegd aan de begroting.
- De projecten Z-info, Gem. P&Ids, SE Tooling en Inzicht in prestatiegegevens decentrale sanitaire systemen zijn in 2024 ondergebracht in de afdeling Diensten en beheer.

18 Programma 11 Diensten en beheer

Diensten betreft het bieden van services gericht op de inrichting van de Informatievoorziening van waterschappen, zoals:

- Waterschappen ontzorgen en/of ondersteunen door uitvoeren van specifieke taken.
- Waterschappen ondersteunen met kennis en expertise, zoals in het maximaal benutten van gezamenlijke contracten.

Beheer betreft het in stand houden en de doorontwikkeling van de informatievoorziening. Beheer is ook te zien als een verbijzondering van een dienst, namelijk daar waar het gaat om (functioneel) beheer van een gezamenlijke informatievoorziening.

De opdrachtgevers (huidige programma-UO's) bepalen welke dienst geleverd moet worden of wat er moet worden beheerd, hWh, onder verantwoordelijkheid van het bestuur, bepaalt hoe het beheer of de dienst wordt uitgevoerd. Hiermee is er een scheiding aangebracht tussen het wat en hoe en opdrachtgever en opdrachtnemer.

Wat willen we bereiken in 2024 en wat gaan we daarvoor doen?

Winnovatie
Winnovatie.nl is dé centrale plek waar waterschappers innovatieve projecten kunnen delen en waar ze, via challenges, samen tot innovatieve oplossingen kunnen komen. In 2024 gaan we het gebruik van dit platform verder stimuleren.

E-HRM
Het Waterschapshuis verzorgt de gezamenlijke inkoop en implementatie van HRM software voor veertien waterschappen. In 2024 richten we bij hWh een tijdelijke beheerorganisatie in voor de twee koplopende waterschappen. De definitieve beheerorganisatie volgt na implementatie van de twaalf hierop volgende waterschappen. Voor hen gaat E-HRM per 1 januari 2025 live.

Content Management Systeem (CMS)
We beheren het contract voor de websites van zes waterschappen en hWh. Wij organiseren de gezamenlijke inkoop van software en beheren het contract.

Kenniscentrum waterschappen
Op dit platform ontsluiten we met name kennis over de implementatie van Microsoftproducten voor de werkplek en de implementatie van Microsoft cloudproducten. Door kennis te verzamelen en te delen, kunnen de waterschappen de Microsofttoepassingen beter benutten en realiseren ze kostenbesparingen. In 2024 gaan we de koplopers onder de waterschappen meer inzetten voor kennisdeling. Daarnaast zetten we in op community building en het geven van trainingen. Doel is om de waterschappen te helpen bij hun transitie naar Microsoft cloudproducten. Verder verzorgen we kennisdeling en ondersteuning bij nieuwe en vernieuwende tools, zoals Power BI. Om de kennis bij de waterschappen up to date te houden organiseren we wekelijks online een wake up call.

Framework Microsoft
De standaard algemene voorwaarden van Microsoft voldoen niet voor de waterschappen. Daarom hebben we met Microsoft een raamcontract afgesloten met uitgebreidere en betere juridische voorwaarden op het gebied van informatieveiligheid en privacy: het Framework Microsoft. Omdat het huidige framework afloopt in 2025, starten we in 2024 nieuwe onderhandelingen. Daarbij richten we ons zowel op actualisatie van de juridische voorwaarden als op het vernieuwen van de commerciële voorwaarden.

Software reseller
In maart 2023 hebben we een software reseller gecontracteerd als schakel tussen software producenten en de waterschappen. Doordat de waterschappen alle standaard software kunnen aanschaffen via dit contract, hoeven ze veel minder Europese aanbestedingen te doen. Door het delen van kennis over leveranciers en producten, behalen ze bovendien mogelijk schaalvoordelen. Om inkopers en gebruikers bij de waterschappen up to date te houden, organiseren we in 2024 tweewekelijkse update sessies.

Govroam
Deze slimme oplossing voor internettoegang kennen de meeste waterschappers wel. Wij verzorgen het contractmanagement rondom Govroam. Dankzij Govroam kunnen alle waterschappers bij elke overheidsorganisatie veilig online.

Oracle CM
Namens de waterschappen heeft hWh met Oracle een contract afgesloten voor database licenties. Door kennisdagen te organiseren voor database administrators, helpen we hen kennis op te bouwen en up to date te houden. Zo ondersteunen we de waterschappen bij het juiste gebruik van de licenties.

Datastromen
Het merendeel van de capaciteit en de middelen van het programma Datastromen is bestemd voor het beheer en onderhoud van de bestaande middelen, waaronder de gezamenlijke taal (DAMO Logisch), de fysieke middelen (de DAMO-kernregistraties bij de waterschappen, het centrale Gegevensknooppunt Waterschappen (GkW)) en de koppelingen naar andere platforms. Een beperkt deel is beschikbaar voor uitbreiding van deze infrastructuur met nieuwe gegevensstromen.

DAMO 2.5
De DAMO Logisch Datamodellen zijn ontwikkeld door de waterschappen en het Waterschapshuis. Ze helpen de waterschappen bij hun datagedreven besluitvorming over afvalwaterketen, keringen en het watersysteem. In 2024 werken we aan release 2.5 van DAMO Logisch en van de DAMO-kernregistraties. Dat doen we in samenspraak met de waterschappen, IHW, RIONED, BZK en Geonovum. Verbeteringen zullen zitten in de uitbreiding van standaarden en de interactie met externe platforms, zoals PDOK, RIONED en het NHI (via het GkW).

Nieuwe opzet objecthandboek
Om de waterschappen in hun functionele behoeften te voorzien, publiceren we in 2024 een objectenhandboek conform ‘linked data’. Dat is een manier om gestructureerde data te publiceren, zodanig dat de data met elkaar verbonden kan worden.

Gegevensknooppunt Waterschappen (GkW)
In 2024 komt er een release met vernieuwingen en uitbreidingen voor de harmonisatie van 21 lokale sets naar één landelijke set en op de kwaliteitstoetsen. Deze release voldoet aan wet- en regelgeving rondom open data en is te implementeren in de Gegevensstroom van DAMO 2.4.

Doorontwikkeling datakwaliteitsrapportages
Komend jaar maken we onze datakwaliteitsrapportages toegankelijker en gebruiksvriendelijker. Dat betekent meer gebruiksgemak voor de waterschappen bij het verbeteren van hun datakwaliteit.

Publicaties
We verbeteren bestaande publicaties, bijvoorbeeld op NGR en PDOK en we voegen nieuwe gegevensstromen toe. Denk aan de Bestuurlijke grenzen API of de levering van het object Zuiveringseenheid direct aan specifieke afnemers. Zo voldoen de waterschappen beter aan wet- en regelgeving rondom open data.

Slim Watermanagement
Dit is een landelijk initiatief voor het beter verdelen van oppervlaktewater in geval van overschot en tekort. In 2024 realiseren we een infrastructuur om meetreeksen van de waterschappen beschikbaar te stellen aan de

Centrale Voorziening Slim Watermanagement bij RWS. Als we dit centraal via het GkW doen, dan hoeft elk waterschap dit niet afzonderlijk te ontwerpen, realiseren en beheren.

Integratie met Waterveiligheidsportaal en Waterkwaliteitsportaal
In 2024 maken we de ontwerpen om objectgegevens en meetgegevens via het GkW in het Waterveiligheidsportaal en Waterkwaliteitsportaal. Als dit via het GkW kan, hoeven de waterschappen niet elk een zelfstandige oplossing te beheren.

CERT-WM
CERT Watermanagement is een samenwerking tussen de 21 waterschappen en Rijkswaterstaat om de operationele informatiebeveiliging binnen de waterketen te versterken. Het CERT-WM adviseert en informeert haar achterban over actuele dreigingen, om op die manier doorlopend de informatiebeveiliging te verbeteren. Vanuit hWh coördineren we het CERT-WM. In 2024 richten we ons onder andere op het robuuster maken van CERT-WM en een uitbreiding van ons dienstenportfolio. Verder ontwikkelen we een Dreigingsbeeld Keren en Beheren.

Opvang cyberincidenten
Voor de waterschappen zijn we een (waakvlam)overeenkomst aangegaan met een specialistische partij die de waterschappen bij cyberincidenten kan ondersteunen bij het herstel van de dienstverlening en forensisch onderzoek. Het herstel dient vervolgens plaats te vinden samen met de eigen IT-leveranciers van de waterschappen. Het CERT-WM heeft hierbij een coördinerende rol.

Vangstregistratie
Dit is een systeem voor de centrale vangstregistratie van muskus- en beverratten in het veld (voorheen trAPP). In 2024 zoeken we een nieuwe partner voor de continuering van de dienstverlening in 2025. Daarnaast kijken we naar uitbreiding in de richting van (vangst)registratie van Amerikaanse rivierkreeften, bevers en registratie van E-DNA.

Satdata
Het doel van dit project is om verdampingsdata optimaal in te zetten in de hydrologische bedrijfsprocessen van waterschappen. Om de informatie laagdrempelig beschikbaar te maken voor iedereen is vorig jaar Droogtekaart.nl verlengd. Om de toepassing bekender te maken bij de waterschappen halen we Best Practices op in 2024, en delen we deze met andere waterschappen.

Perceelwijzer-app
Via deze app vinden agrariërs en tuinders water(schaps)gerelateerde informatie die van belang is voor hun bedrijfsvoering. Inmiddels doen 14 waterschappen mee aan de app en bereiden andere waterschappen hun deelname voor. In 2024 werken we aan de doorontwikkeling van de app en sluiten we een nieuw contract met de huidige leverancierscombinatie.

Beheer en onderhoud NHI Instrumentarium
Het Nederlands Hydrologisch Instrumentarium (NHI) bestaat uit tools en datasets voor hydrologen. Vanaf 2024 verzorgt hWh het beheer en onderhoud van het NHI.

Z-Info
De zuiveringsdatabase Z-Info bevat meetgegevens van nagenoeg alle ruim 300 rioolwaterzuiveringsinstallaties (rwzi's). Bijvoorbeeld: hoe schoon verlaat vervuild afvalwater onze zuiveringsinstallatie? Behalen we goede resultaten of kan het nog beter? Afgelopen jaren was Z-Info ook een bron om Covid-besmettingen te signaleren. In 2024 werken we aan een doorontwikkeling van de database en analysetools.

DROP en NDFF
Contractmanagement voor NDFF (Nationale Database Flora en Fauna met Bij12) en DROP (Decentrale Regelgeving en Officiële Publicaties met KOOP). Twee beheerde contracten (Nationale Database Flora en Fauna (Bij12) en Decentrale Regelgeving en Officiële Publicaties (KOOP)) en een stabielere begroting.

Wat mag het kosten?

Programma 11. Diensten en beheer	2023 Jaar einde verwachting	2023 begroot 3e wijziging	2023 begroot actualisatie	2024 begroot primair	2024 begroot acualisatie	2025 begroot	2026 begroot	2027 begroot
CERT-WM	-	-	-	-	457.827	457.827	-	-
Strategienota OGT	-	-	-	-	42.660	43.800	-	-
Opvang cyber incidenten	-	-	-	-	23.500	-	-	-
Ondersteuning OGT/I-platform	-	-	-	-	120.329	125.195	125.195	125.195
DROP	-	-	-	-	350.652	368.350	368.350	368.350
NDFF	-	-	-	-	365.590	373.661	373.661	373.661
Kenniscentrum	-	-	-	-	716.374	729.707	-	-
Framework Microsoft	-	-	-	-	59.303	61.026	-	-
Software Reseller Onboarding en Beheer	-	-	-	-	328.609	342.061	-	-
Uitbereiding Kenniscentrum	-	-	-	-	227.582	236.356	-	-
Strategische inzet omgevingswet	-	-	-	-	316.164	316.164	-	-
Continuïteit TMX 2023-2025	-	-	-	-	1.059.085	1.114.587	-	-
Oracle TECH	-	-	-	-	574.100	598.300	598.300	598.300
Oracle Contractmanagement	-	-	-	-	149.856	153.152	153.152	153.152
Govroam	-	-	-	-	40.600	41.000	-	-
Govroam Contractmanagement	-	-	-	-	7.843	8.163	-	-
Totaal diensten	-	-	-	-	*4.840.074*	*4.969.349*	*1.618.658*	*1.618.658*
	-	-	-	-				
B&O eHRM	-	-	-	-	200.000	110.531	-	-
eHRM 2.0	-	-	-	-	-	1.190.319	1.190.319	1.190.319
Winnovatie platform	-	-	-	-	42.216	36.620	36.620	36.620
CMS3.0	-	-	-	-	19.100	10.000	-	-
Datastromen Pijler 1 Keten	-	-	-	-	1.367.718	1.356.212	-	-
Datastromen Pijler 2 Logisch	-	-	-	-	28.419	29.599	-	-
Datastromen Pijler 3 Fysiek	-	-	-	-	127.587	127.587	-	-
Datastromen Pijler 4 Doorontwikkeling	-	-	-	-	390.088	400.414	-	-
NHI-instrumentarium	-	-	-	-	771.099	689.223	709.923	760.524
Modernisering Vangstregistratie V3	-	-	-	-	155.570	-	-	-
De Digitale Watertoets	-	-	-	-	160.100	160.100	-	-
Software Catalogus	-	-	-	-	-	-	-	-
Z-info	-	-	-	-	1.848.858	1.936.301	2.028.115	2.074.521
P&ID	-	-	-	-	127.500	127.500	120.534	120.534
Tooling SE	-	-	-	-	476.072	-	-	-
Inzicht in prestatiegegevens Decentrale Sanitaire Syster	-	-	-	-	176.000	-	-	-
Satdata	-	-	-	-	147.500	149.531	-	-
Perceelwijzer App	-	-	-	-	200.809	-	-	-
Totaal beheer	-	-	-	-	*6.238.636*	*6.323.937*	*4.085.511*	*4.182.518*
	-	**-**	**-**	**-**	**11.078.710**	**11.293.286**	**5.704.169**	**5.801.176**

Alle diensten en beheerprojecten zijn afkomstig uit de andere programma's. Naar aanleiding van de wens van de OGT langjarige afspraken te maken over diensten (o.a. centraal beschikbaar stellen van kennis) en beheer, zijn deze activiteiten als eerste stap in deze begroting administratief ondergebracht in het begrotingsprogramma Diensten en Beheer. Hiermee stelt ze hWh in staat om diensten en beheer nog beter te organiseren met meer oog op inhoudelijke kennis ontwikkeling en behoud. In 2024 zal de gewenste aansturing verder uitgewerkt worden. Bovenstaande tabel is aansluitend op de inrichting van de begrotingen. Om een vergelijking mogelijk te maken met de (verwachte) realisatie 2023 en primaire begroting 2024 is onderstaand een tabel met de vergelijkende cijfers opgenomen.

Programma 11. Diensten en beheer	2023 Jaar einde verwachting	2023 begroot 3e wijziging	2023 begroot actualisatie	2024 begroot primair	2024 begroot acualisatie	2025 begroot	2026 begroot	2027 begroot
CERT-WM	377.827	382.827	457.827	457.827	457.827	457.827	-	-
Strategienota OGT	34.235	44.235	44.235	45.342	42.660	43.800	-	-
Opvang cyber incidenten	61.396	56.396	56.396	56.396	23.500	-	-	-
Ondersteuning OGT/I-platform	89.948	124.948	124.948	130.203	120.329	125.195	125.195	125.195
DROP	367.183	332.183	332.183	349.443	350.652	368.350	368.350	368.350
NDFF	370.180	330.180	330.180	338.102	365.590	373.661	373.661	373.661
Kenniscentrum	701.222	531.222	531.222	489.994	716.374	729.707	-	-
Framework Microsoft	66.426	46.426	46.426	49.552	59.303	61.026	-	-
Software Reseller Onboarding en Beheer	298.476	498.476	498.476	238.733	328.609	342.061	-	-
Uitbereiding Kenniscentrum	265.000	155.000	-	-	227.582	236.356	-	-
Strategische inzet omgevingswet	252.785	302.785	302.785	316.164	316.164	316.164	-	-
Continuïteit TMX 2023-2025	1.040.761	1.070.761	-	-	1.059.085	1.114.587	-	-
Oracle TECH	582.200	562.200	562.200	578.500	574.100	598.300	598.300	598.300
Oracle Contractmanagement	116.030	166.030	166.030	170.720	149.856	153.152	153.152	153.152
Govroam	50.450	40.450	40.450	37.500	40.600	41.000	-	-
Govroam Contractmanagement	5.153	5.153	5.153	5.384	7.843	8.163	-	-
Totaal diensten	*4.679.272*	*4.649.272*	*3.498.511*	*3.263.860*	*4.840.074*	*4.969.349*	*1.618.658*	*1.618.658*
B&O eHRM	198.124	198.124	298.124	109.454	200.000	110.531	-	-
eHRM 2.0	-	-	-	-	-	1.190.319	1.190.319	1.190.319
Winnovatie platform	-	-	-	-	42.216	36.620	36.620	36.620
CMS3.0	18.634	20.034	8.634	-	19.100	10.000	-	-
Datastromen Pijler 1 Keten	1.043.598	1.099.598	1.193.348	1.193.356	1.367.718	1.356.212	-	-
Datastromen Pijler 2 Logisch	42.812	76.812	132.933	136.648	28.419	29.599	-	-
Datastromen Pijler 3 Fysiek	125.116	125.116	125.116	127.587	127.587	127.587	-	-
Datastromen Pijler 4 Doorontwikkeling	383.774	413.774	463.765	456.221	390.088	400.414	-	-
NHI-instrumentarium	168.164	134.164	5.000	-	771.099	689.223	709.923	760.524
Modernisering Vangstregistratie V3	376.902	161.902	161.902	134.185	155.570	-	-	-
De Digitale Watertoets	160.100	160.100	160.100	-	160.100	160.100	-	-
Software Catalogus	-	-	-	-	-	-	-	-
Z-info	1.514.150	1.514.150	1.331.534	1.397.033	1.848.858	1.936.301	2.028.115	2.074.521
P&ID	142.593	147.593	197.593	154.334	127.500	127.500	120.534	120.534
Tooling SE	115.939	415.939	515.939	476.072	476.072	-	-	-
Inzicht in prestatiegegevens Decentrale Sanitaire Syster	1.928	1.928	-	-	176.000	-	-	-
Satdata	116.945	141.945	141.945	145.385	147.500	149.531	-	-
Perceelwijzer App	64.876	84.876	59.876	60.297	200.809	-	-	-
Totaal beheer	*4.473.655*	*4.696.055*	*4.795.809*	*4.390.572*	*6.238.636*	*6.323.937*	*4.085.511*	*4.182.518*
	9.152.927	**9.345.327**	**8.294.320**	**7.654.432**	**11.078.710**	**11.293.286**	**5.704.169**	**5.801.176**

Toelichting:

- De scope van kenniscentrum en uitbreiding kenniscentrum (addendum DVO) blijkt breder dan verwacht. De begroting is hierop aangepast.
- Software reseller heeft in 2023 vertraging opgelopen door problemen in de aanbesteding. Dit wordt ingehaald in 2024.
- De begroting van continuiteit TMX (in 2023 gestart) aangepast op basis van de meest actuele inzichten.
- Nieuwe inzichten zorgen voor een nieuwe verdeling van de pijlers 1, 2 en 4 van Datastromen. De totale begroting van deze pijlers blijft gelijk aan de primaire begroting.
- De begrotingen van NHI instrumentarium en SE tooling worden in 2024 conform DVO verhoogd.
- Conform nieuw afgesloten DVO is het project Inzicht in prestatiegegevens Decentrale sanitaire systemen toegevoegd aan de begroting.
- Conform het afgesloten addenda zijn de projecten Digitale watertoets en Inzicht in prestatiegegevens decentrale sanitaire systemen verlengd tot respectievelijk 2025 en 2024.
- Conform het afgesloten addenda zijn de begrotingen van project Z-info en Perceelwijzer app verhoogd.

Deel 3: Projecten derden en kassiersfunctie

In deel 3 worden de begrotingsprogramma's derden en kassiersfunctie uitgewerkt. Dit betreft de programma's SAW@ en Basisdata en het programma IHW en de kassiersfunctie.

De opdrachtgevers van de projecten (waterschappen en derden) organiseren zich per project in een samengesteld uitvoerend overleg. De opdracht van de waterschappen aan hWh beperkt zich tot facilitering.

De bestuurlijke aansturing ligt niet bij het bestuur van hWh. Dit deel van de begroting dient echter wel formeel door het Algemeen bestuur van het Waterschapshuis te worden vastgesteld.

CONCEPT

19 Programma 12 SAW@

SAW@ staat voor Samenwerkende Waterbeheerders. Dit is een programma van elf waterschappen en Rijkswaterstaat. Doel is de samenwerking in het domein van vergunningverlening, toezicht en handhaving te bevorderen. De partijen werken samen bij de aanschaf en het inrichten van de gezamenlijk informatievoorziening Powerbrowser R/WS en een mobiele variant, de Powermobiel app. SAW@-deelnemers gebruiken PowerBrowser op dezelfde manier, zodanig dat de datakwaliteit voldoet aan de uniforme eisen voor het delen van data met andere overheden.

Wat willen we bereiken in 2024 en wat gaan we daarvoor doen?

VTH Zaaksysteem
Het VTH Zaaksysteem moet op 1 oktober 2027 in productie zijn. Daarom maken wij een plan van aanpak en voeren we in 2024 een marktverkenning en marktconsultatie uit. Dit leidt tot een businesscase op basis waarvan we de aanbesteding doen. Door samen te werken met RWS en de waterschappen, komen we tot een gedragen programma van eisen.

Informatieveiligheid
Om de informatievoorziening op kwetsbaarheden en risico's te onderzoeken, voeren we in 2024 een pentest uit. Hiermee voldoen we aan de Baseline Informatievoorziening voor de Overheid (BIO) en worden mogelijke verbeteringen inzichtelijk. We verwachten de resultaten van de pentest in mei 2024.

Releasemanagement
In 2024 maken we inzichtelijk aan welk kwaliteitsniveau de releases moeten voldoen. Het vergroten van het aantal releases naar 4 is wenselijk omdat dit aansluit bij de releases van DSO.

DSO
Het DSO gaat op 1 januari 2024 in productie. Het monitoren van de DSO is in 2024 een prioriteit van de Gemeenschappelijke SAW@ Organisatie (GSO). Tot 1 juli 2024 blijft ook het (OLO) (tot en met 31 december 2023 het loket voor vergunningaanvragen) in de lucht voor het indienen van aanvullingen op vergunningaanvragen die in 2023 zijn gedaan. In de inrichting van DSO en PowerBrowser is hier zorgvuldig op geanticipeerd. Ook is het DSO nog in ontwikkeling. Om de DSO te optimaliseren wordt landelijk gewerkt aan het verder verbeteren van DSO. De SAW@ organisatie volgt deze ontwikkelingen zorgvuldig zodat we tijdig kunnen anticiperen bij nieuwe releases van DSO en het zaaksysteem PowerBrowser.

Wat mag het kosten?

Programma 12. SAW@	2023 Jaar einde verwachting	2023 begroot 3e wijziging	2023 begroot actualisatie	2024 begroot primair	2024 begroot acualisatie	2025 begroot	2026 begroot	2027 begroot
B&O SAW@ personele inzet	476.966	476.966	476.966	509.161	581.585	597.166	547.340	547.340
B&O SAW@ bijdrage Waterschappen	1.193.500	1.208.500	1.283.500	1.284.240	1.547.826	1.547.826	1.547.826	1.547.826
Project SAW@ bijdrage WS	232.950	232.950	232.950	232.950	219.927	219.927	219.927	219.927
SAW@ hWh-werkzaamheden	46.429	46.429	46.429	47.174	47.174	48.392	47.174	47.174
	1.949.845	**1.964.845**	**2.039.845**	**2.073.525**	**2.396.512**	**2.413.311**	**2.362.267**	**2.362.267**

Toelichting:

- Voor de gebruiksrechten van zowel leverancier Genetics als van RODC is een prijsstijgings-percentage opgenomen van 5% (€ 65.000) en een toename van het aantal release van 2x per jaar naar 4x per jaar (€ 35.000).
- Vanwege een nieuw prijsmodel voor de koppelingen beheer (centraal aansluitpunt) nemen de kosten toe met factor 5, deze aanpassing bedraagt €200.000.

20 Programma 13 Basisdata

Binnen dit programma brengen we Nederland in kaart vanuit de lucht. Dit doen we met twee producten:

- Beeldmateriaal (BM): luchtfoto's
- Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN): hoogtedata

Onze afnemers zijn waterschappen en andere (overheids)organisaties. Zij financieren deze producten en maken deze ook openbaar toegankelijk.

Wat willen we bereiken in 2024 en wat gaan we daarvoor doen?

Data up to date
Omdat Nederland continu verandert, houden we de data up to date.
In 2024 winnen we voor het AHN Zuid-Nederland in. Voor Beeldmateriaal winnen we volgend jaar van heel Nederland 7,5 centimeter resolutie luchtfoto's in. Ook gaan we voor het eerst data inwinnen en publiceren van Caribisch Nederland. In Nederland maken we in de zomer een zomervlucht met vegetatiemonitoring van 25 centimeter.

Gecombineerde inwinning
Duurzamer en efficiënter werken vinden we belangrijk. Doel voor 2025-2027 is dan ook het AHN en BM deels gecombineerd in te winnen. Gebruikers kunnen dan rekenen op gedetailleerdere en rijkere inzichten in de beheergebieden en meer mogelijkheden voor Artificial Intelligence (AI). En dat met minder vliegbewegingen.

NL-Veranderdetectie
NL-Veranderdetectie is een tool waardoor de waterschappen veranderingen in hun eigen beheergebied direct aangeleverd krijgen, zodat ze efficiënter kunnen werken. Deze pilot, in samenwerking met DEEP-trainees en RWS, schalen we in 2024 op tot een proof of concept (POC). Daarnaast maken we een plan voor verdere opschaling en een tweede fase.

Landelijk Grondgebruiksbestand
Ook in 2024 leveren de waterschappen weer een financiële bijdrage aan het Landelijk Grondgebruiksbestand Nederland (LGN) van de WUR. Op deze kaart is te zien hoe de grond wordt gebruikt, bijvoorbeeld voor landbouw of bebouwing. Dit bestand wordt jaarlijks geüpdatet, onder andere met behulp van AHN, Beeldmateriaal en satellietdata.

Wat mag het kosten?

Programma 13. Basisdata	2023 Jaar einde verwachting	2023 begroot 3e wijziging	2023 begroot actualisatie	2024 begroot primair	2024 begroot acualisatie	2025 begroot	2026 begroot	2027 begroot
Landelijk Grondgebruiksbestand Nederland	6.000	46.000	-	-	46.084	46.284	46.284	46.284
AHN kaartverkoop	14.649	-	-	-	-	-	-	-
Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) 2023-2025	1.886.309	1.872.404	1.872.404	1.876.086	2.012.086	2.012.086	-	-
Beeld Materiaal 5	3.831.168	3.766.207	3.766.207	-	3.772.188	-	-	-
	5.738.126	**5.684.611**	**5.638.611**	**1.876.086**	**5.830.358**	**2.058.370**	**46.284**	**46.284**

Toelichting:
- De projecten Landelijk grondgebruik Nederland en Beeld materiaal 5 zijn conform nieuw afgesloten DVO toegevoegd aan de begroting.
- Nieuwe inzichten bij het project AHN leiden tot een stijging van de begroting.

21 Programma 14 Informatiehuis Water

Waterbeheerders werken aan een optimale waterkwaliteit, -veiligheid, en -kwantiteit in samenwerking met andere overheden, bedrijven en burgers. Daarvoor is nodig dat zij snel en accuraat kunnen reageren op veranderende omstandigheden. Zij moeten dus kunnen beschikken over betrouwbare informatie. Die informatie bevindt zich in allerlei bronnen. Het Informatiehuis Water ontzorgt waterbeheerders en beleidsmakers bij het uitwisselen van waterinformatie.

Wat willen we bereiken in 2024 en wat gaan we daarvoor doen?

Aquo-standaard
Met de Aquo-standaard zorgen we voor eenduidigheid die de uitwisseling van waterinformatie vergemakkelijkt. In 2024 stellen we samen met de partners een toekomstperspectief op voor de Aquo-standaard. Zo blijven we aansluiten bij ontwikkelingen in de watersector en het toenemend gebruik van de Aquo-standaard. We zorgen voor een actuele Aquo-standaard door waterbeheerders te betrekken in gebruikersbijeenkomsten, expertgroepen en technische werkgroepen.

Aquo-kit
In 2024 continueren we het beheer van de Aquo-kit en ontwikkelen we een nieuwe versie. Met de Aquo-kit kunnen waterbeheerders fysisch-chemische en biologische monitoring-gegevens van oppervlaktewater-, grondwater- en bodemkwaliteit op een eenvoudige en een eenduidige manier toetsen aan landelijke waterkwaliteitsnormen.

Waterkwaliteitsportaal (WKP)
Met het Waterkwaliteitsportaal (WKP) wisselen waterbeheerders waterkwaliteitsgegevens uit. Het is voor hen hét middel om correct en consistent te rapporteren over onder meer de Kaderrichtlijn Water (KRW). Sinds eind 2022 werken wij aan de vernieuwing van het WKP. Door toepassing van moderne technieken zorgen we voor een toekomstbestendige voorziening die geschikt is voor de rapportageperiode voor de Stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027. In 2024 komen de eerste vernieuwde functionaliteiten beschikbaar.

Coördinatie informatiestromen
We ondersteunen onze partners bij de uitvoering van de EU-rapportage Kaderrichtlijn Water (KRW) met het KRW Spoorboekje 2024. Door voor alle waterbeheerders afspraken te maken met het Publieke Dienstverlening Op De Kaart (PDOK) ondersteunen we hen bij hun verplichting (Inspire-richtlijn) om de geografische informatie van de KRW-rapportage publiek toegankelijk te maken en houden.

Waterveiligheidsportaal (WVP)
Met het Waterveiligheidsportaal (WVP) ondersteunen we de informatie-uitwisseling rond de processen Beoordeling en Versterking van de primaire waterkeringen in Nederland. In 2023 is het WVP zowel technisch geüpdatet als functioneel geactualiseerd. Dit was nodig om het WVP beter te beveiligen, beter te laten aansluiten bij de werkprocessen van het Hoog Water Beschermingsprogramma (HWBP) en voor de 2e beoordelingsronde van primaire waterkeringen door de waterschappen en Rijkswaterstaat. Dit gebeurt met een grote nieuwe release in het eerste kwartaal van 2024.

Droogteportaal
In het Droogteportaal wordt informatie getoond over de actuele droogte in Nederland. De informatie wordt bepaald op basis van dagelijkse veld- en grondwaterstandsmetingen. Sinds 2022 beheren wij het Droogteportaal namens provincies en waterschappen. In 2024 wordt het portaal ingepast in de IHW-

architectuur en wordt een voorstel uitgewerkt voor doorontwikkeling met andere droogteportalen/-systemen en organisaties.

Slim Watermanagement
Binnen het project Slim Watermanagement van Rijkswaterstaat en de waterschappen werken we mee aan de uitwerking van Globale Architectuurschets voor een te ontwikkelen landelijke informatievoorziening. We zorgen dat waterbeheerders hun informatie beschikbaar stellen volgens de FAIR-principes en dat zij gegevens kunnen uitwisselen met de Digitale Delta API's. In 2024 voeren we een quick scan uit bij 12 waterschappen om hun informatiebehoefte en de mogelijke gevolgen voor de Aquo-standaard en de Digitale Delta API's in kaart te brengen.

Wat mag het kosten?

Programma 14. Informatiehuis water	2023 Jaar einde verwachting	2023 begroot 3e wijziging	2023 begroot actualisatie	2024 begroot primair	2024 begroot acualisatie	2025 begroot	2026 begroot	2027 begroot
Basistaken IHW	943.860	943.860	916.436	950.650	394.612	420.932	420.932	420.932
Aquo-standaard	-	-	-	-	629.985	688.391	688.391	688.391
Doorontwikkeling Waterkwaliteitsportaal	161.983	161.983	161.983	167.653	-	-	-	-
Coordinatie van de informatiestromen	-	-	-	-	-	-	-	-
Waterinfosystemen	-	-	-	-	671.797	645.289	645.289	645.289
Externe productkosten	233.788	234.024	302.576	313.166	20.409	21.662	21.662	21.662
Facilitering IHW door hWh	329.318	329.318	322.432	333.717	347.582	357.742	357.742	357.742
Subtotaal basistaken	*1.668.949*	*1.669.185*	*1.703.427*	*1.765.186*	*2.064.385*	*2.134.016*	*2.134.016*	*2.134.016*
EF Slim Watermanagement	100.000	100.000	100.000	103.500	103.500	105.756	105.756	105.756
EF DD API	124.200	124.200	124.200	128.547	128.547	133.046	133.046	133.046
Droogteportaal	60.030	60.030	59.876	61.972	62.131	64.306	64.306	64.306
B&O Waterveiligheidsportaal	206.612	206.612	206.612	206.612	289.313	240.285	240.285	240.285
Subtotaal extern gefinancierde projecten	*490.842*	*490.842*	*490.688*	*500.631*	*583.491*	*543.393*	*543.393*	*543.393*
	2.159.791	**2.160.027**	**2.194.115**	**2.265.817**	**2.647.876**	**2.677.409**	**2.677.409**	**2.677.409**

Toelichting:

- De uren en kosten voor het project Doorontwikkeling Waterkwaliteitsportaal zitten volledig in het project Waterinfosystemen.
- In 2024 is extra ruimte begroot voor capaciteit voor de Aquo-standaard.
- Elk waterschap moet de geo-informatie uit de KRW-rapportsage publiek toegankelijk maken. Op verzoek van de waterschappen wordt voorgesteld dit centraal via het Informatiehuis water te doen.

22 Programma 15 Kassiersfunctie

De kassiersfunctie heeft als ambitie om voor specifieke onderwerpen te fungeren als één contractpartij namens de waterschappen. Zowel juridisch als inhoudelijk is het soms de wens van contracterende partijen één partner als vertegenwoordiger van de sector te maken te hebben.

Wat willen we bereiken in 2024 en wat gaan we daarvoor doen?

Optimaal gebruik van het juridische construct het Waterschapshuis voor efficiënter en effectiever contractmanagement. Het creëren van een stabielere begroting door gebruik te maken van het zogenaamde initiatiefbudget. Met dit initiatiefbudget wordt financiële ruimte gecreëerd om nieuwe projecten op te starten op basis van een sector brede prioritering.

Initiatiefbudget OGT
De OGT besluit over het al dan niet inzetten van het initiatiefbudget.

Aanbesteding Hardware TMX
Bij een deel van de waterschappen is behoefte aan nieuwe TMX hardware om de continuïteit in de projecten te kunnen waarborgen. Er wordt een aanbesteding gestart om TMX hardware in te kopen.

Business case
Continuïteit waarborgen van TMX. Een aantal waterschappen willen de continuïteit van TMX waarborgen. Hoe, dat is de vraag die voor ligt. In 2024 worden diverse toekomstscenario's ten aanzien van eventuele doorontwikkeling voor de middellange en lange termijn, vervanging etc. verder onderzocht.

Wat mag het kosten?

Programma 15. Kassiersfunctie	2023 Jaar einde verwachting	2023 begroot 3e wijziging	2023 begroot actualisatie	2024 begroot primair	2024 begroot acualisatie	2025 begroot	2026 begroot	2027 begroot
Initiatiefbudget OGT	350.000	350.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	-	-
Landelijke Voorziening Overstromingsinformatie	-	116.000	-	-	116.803	244.614	244.614	232.114
DROP	367.183	332.183	332.183	349.443	-	-	-	-
NDFF	370.180	330.180	330.180	338.102	-	-	-	-
Continuïteit TMX 2023-2025	1.040.761	1.070.761	-	-	-	-	-	-
Business case TMX	30.000	30.000	-	-	-	-	-	-
Aanbesteding Hardware TMX	77.000	77.000	-	-	331.420	-	-	-
	2.235.124	**2.306.124**	**1.662.363**	**1.687.545**	**1.448.223**	**1.244.614**	**244.614**	**232.114**

Toelichting:

- De projecten Landelijke voorziening overstromingsinformatie en Aanbesteding hardware TMX zijn conform nieuw afgesloten DVO toegevoegd aan de begroting.
- De projecten DROP, NDFF en Continuïteit TMX 2023-2025 zijn ondergebracht in de afdeling Diensten en beheer.

Deel 4: Verwachte initiatieven in 2024

Dit is een inschatting van de business cases en projecten die naar verwachting van hWh omgevingsmanagement in 2024 gaan lopen. Projecten worden toegevoegd aan de begroting 2024 na besluitvorming van de OGT en worden waar mogelijk gefinancierd uit de beschikbare ontwikkelbudgetten in de programma's of het initiatiefbudget. Daarnaast is het aan te raden dat de waterschappen in hun eigen begroting voldoende middelen reserveren zodat de nieuwe initiatieven gestart kunnen worden.

Project	Nieuw/ verlenging	2024
Programma 3. Innovatie en transformatie		
DEEP IV	Nieuw	300.000
Programma 7. Informatieveiligheid en privacy		
Bouwen SOC	Nieuw	500.000
Programma 8. Waterveiligheid		
Modernisering Vangstregistratie V4	Nieuw	100.000
Programma 9. Watersysteem		
Waterschadeschatter	Nieuw	200.000
IV-SlimWM (bemensing PG WSpen)	Nieuw	350.000
Gegevensknooppunt IV-SlimWM Waterschappen	Nieuw	400.000
Perceelwijzer App	Nieuw	140.000
Programma 10. Waterketen		
Community of practice voor proffesionalisering Afvalwate	Nieuw	250.000
Totaal		**2.240.000**

CONCEPT

23 Bijlagen

23.1 Bijlage 1 Overzicht formatie en capaciteit

Een belangrijke basis voor de hWh begroting zijn de personeelslasten. Hieronder is een overzicht opgenomen van de begrote uren.

Overzicht uren per overeenkomst	2023 begroot actualisatie	%	2024 begroot primair	%	2024 begroot acualisatie	%
Loondienst	42.503	24%	39.399	24%	95.197	44%
Inleen	51.543	29%	47.372	28%	41.862	20%
Inhuur	50.666	29%	50.586	30%	60.154	28%
Trainees	24.990	14%	25.755	15%	13.115	6%
Overheid	6.998	4%	4.233	3%	4.219	2%
Totaal	**176.700**	**100%**	**167.345**	**100%**	**214.547**	**100%**

In 2024 kan op basis van de huidige capaciteitsplanning circa 20% van alle productieve uren ingevuld worden met medewerkers die worden ingeleend van de waterschappen. De begroting van de uren is gebaseerd op de huidige invulling van de projectteams van de projecten in 2023. Doordat in 2023 meer medewerkers in loondienst zijn gekomen bij hWh, zien we hier een procentuele stijging in 2024 en kunnen we (relatief dure) inhuur beperken.

CONCEPT

23.2 Bijlage 2 Verdeelsleutels

In de begroting 2024 zijn de volgende verdeelsleutels toegepast, conform de gemaakte afspraken in de dienstverleningsovereenkomst.

Kostenverdeelsleutel	45/55	VERLOON	VERLOON	M2	ONTWERP	LICENTIE	KEE	KEE
	Belasting opbrengst 2022 in procenten t.b.v. de UVW 45/55 verdeelsleutel	Aantal verloningen per deelnemer 2022	Aantal verloningen per deelnemer 2022	Oppervlakte	Vervuilings eenheden - Ontwerp capaciteit	Aantal licenties deelnemers	Aantal configuraties	Aantal configuraties
Aa en Maas	4,20%	695	695	161.007	1.500.586	120	7,22%	8,14%
AGV/Waternet	7,04%			70.412	2.068.500		0,00%	0,00%
Brabantse Delta	4,71%	625	625	170.744	1.314.930	52	7,22%	8,14%
De Dommel	3,77%	613	613	151.237	1.471.430	72	18,56%	20,93%
De Stichtse Rijnlanden	4,40%			83.021	1.399.022	36	0,00%	0,00%
Delfland	7,70%	614	614	40.547	1.932.408	80	0,00%	0,00%
Drents Overijsselse Delta	4,04%	757	757	255.500	1.154.300	94	0,00%	0,00%
Fryslân	5,06%			346.000		32	10,31%	11,63%
Hollands Noorderkwartier	7,52%			196.400	1.751.873	80	25,76%	29,06%
Hollandse Delta	5,89%	703	703	101.809	1.817.998	72	0,00%	0,00%
Hunze en Aa's	2,72%			207.000		96	0,00%	0,00%
Limburg	5,35%	491		220.951	2.119.814	56	19,59%	22,10%
Noorderzijlvest	2,38%	358	358	144.000	707.423	96	0,00%	0,00%
Rijn en IJssel	3,48%	523	523	195.000	1.264.193	120	0,00%	0,00%
Rijnland	7,01%	871	871	107.946	2.113.100	24	0,00%	0,00%
Rivierenland	6,48%	1.280		201.000	1.648.000	80	0,00%	0,00%
Scheldestromen	3,24%	561	561	190.273	796.800	36	0,00%	0,00%
Schieland en de Krimpenerwaard	3,13%	413	413	35.113	708.900		0,00%	0,00%
Vallei en Veluwe	4,96%	680	680	244.833	2.026.300	48	7,22%	0,00%
Vechtstromen	4,26%	572	572	227.045	1.768.603	32	0,00%	0,00%
Zuiderzeeland	2,66%	362		150.000	680.500	56	4,12%	0,00%
Unie van Waterschappen		112	112					
Totaal	**100,00%**	**10.230**	**8.097**	**3.499.838**	**28.244.680**	**1.282**	**100,00%**	**100,00%**

Naast bovenstaande kostenverdeelsleutels wordt er ook gebruik gemaakt van:

- VAST, waarbij de bijdrage evenredig wordt verdeeld over het aantal deelnemende waterschappen

CONCEPT

23.3 Bijlage 3 Bijdragen per waterschap

Geactualiseerde begroting 2024	Programma 1. Overhead						
	Werkplek	Kantoorautomatisering	Informatiemanagement	Facilitair	P&O	Organisatie directie	Organisatie ondersteuning
	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55
Aa en Maas	9.604	34.171	23.484	5.970	61.773	31.895	19.663
AGV/Waternet	12.992	46.227	31.769	8.076	83.567	43.148	26.601
Brabantse Delta	10.208	36.322	24.962	6.345	65.660	33.902	20.900
De Dommel	9.086	32.328	22.217	5.648	58.441	30.175	18.603
De Stichtse Rijnlanden	9.841	35.016	24.064	6.117	63.300	32.683	20.149
Delfland	13.769	48.992	33.669	8.559	88.564	45.728	28.191
Drents Overijsselse Delta	9.410	33.480	23.009	5.849	60.524	31.250	19.266
Fryslân	10.640	37.857	26.017	6.614	68.436	35.335	21.784
Hollands Noorderkwartier	13.553	48.224	33.141	8.425	87.176	45.011	27.749
Hollandse Delta	11.611	41.313	28.392	7.217	74.683	38.561	23.773
Hunze en Aa's	7.856	27.951	19.209	4.883	50.529	26.089	16.084
Limburg	10.985	39.086	26.861	6.828	70.657	36.482	22.491
Noorderzijlvest	7.446	26.492	18.207	4.628	47.891	24.728	15.245
Rijn en IJssel	8.762	31.177	21.426	5.446	56.359	29.100	17.940
Rijnland	12.949	46.074	31.664	8.049	83.289	43.004	26.512
Rivierenland	12.323	43.847	30.133	7.660	79.264	40.926	25.231
Scheldestromen	8.482	30.178	20.740	5.272	54.555	28.168	17.365
Schieland en de Krimpenerwaard	8.330	29.641	20.370	5.178	53.583	27.666	17.056
Vallei en Veluwe	10.510	37.397	25.700	6.533	67.603	34.905	21.519
Vechtstromen	9.690	34.479	23.695	6.023	62.328	32.182	19.840
Zuiderzeeland	7.769	27.644	18.998	4.829	49.974	25.803	15.907
RWSCIV	-	-	-	-	-	-	-
Unie van Waterschappen	-	-	-	-	-	-	-
Derden inzake hWh	-	-	-	-	-	-	-
Derden inzake IHW	-	-	-	-	-	-	-
IPO	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	**215.815**	**767.897**	**527.730**	**134.150**	**1.388.158**	**716.740**	**441.870**

Geactualiseerde begroting 2024	Programma 1. Overhead							
	Organisatie inkoop	Organisatie capaciteitsmanagement	Organisatie financiën	Rente	BIO	Privacy	Communicatie	Salariskosten
	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55
Aa en Maas	23.145	6.230	17.940	-17.800	9.116	5.210	16.702	-53.400
AGV/Waternet	31.311	8.428	24.269	-24.080	12.333	7.049	22.595	-72.240
Brabantse Delta	24.602	6.622	19.069	-18.920	9.690	5.538	17.753	-56.760
De Dommel	21.897	5.894	16.972	-16.840	8.625	4.929	15.802	-50.520
De Stichtse Rijnlanden	23.717	6.384	18.383	-18.240	9.342	5.339	17.115	-54.720
Delfland	33.184	8.932	25.720	-25.520	13.070	7.470	23.946	-76.560
Drents Overijsselse Delta	22.677	6.104	17.577	-17.440	8.932	5.105	16.365	-52.320
Fryslân	25.642	6.902	19.875	-19.720	10.100	5.772	18.504	-59.160
Hollands Noorderkwartier	32.664	8.792	25.317	-25.120	12.865	7.353	23.571	-75.360
Hollandse Delta	27.982	7.532	21.689	-21.520	11.021	6.299	20.193	-64.560
Hunze en Aa's	18.932	5.096	14.674	-14.560	7.457	4.262	13.662	-43.680
Limburg	26.474	7.126	20.520	-20.360	10.427	5.960	19.105	-61.080
Noorderzijlvest	17.944	4.830	13.908	-13.800	7.068	4.039	12.949	-41.400
Rijn en IJssel	21.117	5.684	16.367	-16.240	8.317	4.754	15.239	-48.720
Rijnland	31.207	8.400	24.188	-24.000	12.292	7.025	22.520	-72.000
Rivierenland	29.699	7.994	23.019	-22.840	11.698	6.686	21.432	-68.520
Scheldestromen	20.441	5.502	15.843	-15.720	8.051	4.601	14.751	-47.160
Schieland en de Krimpenerwaard	20.077	5.404	15.561	-15.440	7.908	4.519	14.488	-46.320
Vallei en Veluwe	25.330	6.818	19.633	-19.480	9.977	5.702	18.279	-58.440
Vechtstromen	23.353	6.286	18.101	-17.960	9.198	5.257	16.853	-53.880
Zuiderzeeland	18.724	5.040	14.513	-14.400	7.375	4.215	13.512	-43.200
RWSCIV	-	-	-	-	-	-	-	-
Unie van Waterschappen	-	-	-	-	-	-	-	-
Derden inzake hWh	-	-	-	-	-	-	-	-
Derden inzake IHW	-	-	-	-	-	-	-	-
IPO	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	**520.120**	**140.000**	**403.140**	**-400.000**	**204.860**	**117.085**	**375.335**	**-1.200.000**

Geactualiseerde begroting 2024	Programma 1. Overhead						
	Bestuur	Bestuursondersteuning	Kwaliteitsverbetering	Veilige werkomgeving	Professionele organisatie	Zichtbaarheid	**Totaal**
	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55	
Aa en Maas	2.799	9.337	-	5.340	4.005	1.780	**216.965**
AGV/Waternet	3.787	12.631	-	7.224	5.418	2.408	**293.512**
Brabantse Delta	2.975	9.924	-	5.676	4.257	1.892	**230.617**
De Dommel	2.648	8.833	-	5.052	3.789	1.684	**205.263**
De Stichtse Rijnlanden	2.868	9.568	-	5.472	4.104	1.824	**222.328**
Delfland	4.013	13.386	-	7.656	5.742	2.552	**311.064**
Drents Overijsselse Delta	2.742	9.148	-	5.232	3.924	1.744	**212.577**
Fryslân	3.101	10.344	-	5.916	4.437	1.972	**240.368**
Hollands Noorderkwartier	3.950	13.176	-	7.536	5.652	2.512	**306.189**
Hollandse Delta	3.384	11.288	-	6.456	4.842	2.152	**262.308**
Hunze en Aa's	2.290	7.637	-	4.368	3.276	1.456	**177.472**
Limburg	3.202	10.680	-	6.108	4.581	2.036	**248.169**
Noorderzijlvest	2.170	7.239	-	4.140	3.105	1.380	**168.209**
Rijn en IJssel	2.554	8.518	-	4.872	3.654	1.624	**197.950**
Rijnland	3.774	12.589	-	7.200	5.400	2.400	**292.537**
Rivierenland	3.592	11.980	-	6.852	5.139	2.284	**278.398**
Scheldestromen	2.472	8.246	-	4.716	3.537	1.572	**191.612**
Schieland en de Krimpenerwaard	2.428	8.099	-	4.632	3.474	1.544	**188.199**
Vallei en Veluwe	3.063	10.218	-	5.844	4.383	1.948	**237.442**
Vechtstromen	2.824	9.421	-	5.388	4.041	1.796	**218.915**
Zuiderzeeland	2.264	7.553	-	4.320	3.240	1.440	**175.522**
RWSCIV	-	-	-	-	-	-	**-**
Unie van Waterschappen	-	-	-	-	-	-	**-**
Derden inzake hWh	-	-	-	-	-	-	**-**
Derden inzake IHW	-	-	-	-	-	-	**-**
IPO	-	-	-	-	-	-	**-**
Totaal	**62.900**	**209.815**	**-**	**120.000**	**90.000**	**40.000**	**4.875.615**

Geactualiseerde begroting 2024	Programma 2. Kennis en verbinden				
	Kwaliteitsborging	Kennis delen & verbinden	Specialistische kennis	Vergadercentrum	**Totaal**
	45/55	45/55	45/55	45/55	
Aa en Maas	5.976	15.254	12.683	30.200	**64.112**
AGV/Waternet	8.085	20.636	17.157	40.854	**86.732**
Brabantse Delta	6.352	16.214	13.481	32.100	**68.147**
De Dommel	5.654	14.431	11.999	28.571	**60.655**
De Stichtse Rijnlanden	6.124	15.631	12.996	30.946	**65.697**
Delfland	8.568	21.870	18.183	43.297	**91.919**
Drents Overijsselse Delta	5.855	14.946	12.426	29.589	**62.816**
Fryslân	6.621	16.899	14.051	33.457	**71.028**
Hollands Noorderkwartier	8.434	21.527	17.898	42.619	**90.478**
Hollandse Delta	7.225	18.442	15.333	36.511	**77.511**
Hunze en Aa's	4.889	12.477	10.374	24.703	**52.443**
Limburg	6.836	17.448	14.507	34.543	**73.333**
Noorderzijlvest	4.633	11.826	9.833	23.413	**49.705**
Rijn en IJssel	5.453	13.917	11.571	27.553	**58.494**
Rijnland	8.058	20.567	17.100	40.719	**86.444**
Rivierenland	7.669	19.573	16.274	38.750	**82.266**
Scheldestromen	5.278	13.472	11.201	26.671	**56.621**
Schieland en de Krimpenerwaard	5.184	13.232	11.001	26.196	**55.612**
Vallei en Veluwe	6.540	16.694	13.880	33.050	**70.164**
Vechtstromen	6.030	15.391	12.797	30.471	**64.689**
Zuiderzeeland	4.835	12.340	10.260	24.431	**51.866**
RWSCIV	-	-	-	-	**-**
Unie van Waterschappen	-	-	-	-	**-**
Derden inzake hWh	-	-	-	-	**-**
Derden inzake IHW	-	-	-	-	**-**
IPO	-	-	-	-	**-**
Totaal	**134.300**	**342.788**	**285.000**	**678.642**	**1.440.730**

Geactualiseerde begroting 2024	Programma 3. Innovatie en transformatie				
	Programma budget algemeen	Verbinden	Innoveren	Leren	**Totaal**
	VAST	VAST	VAST	VAST	
Aa en Maas	-	-	-	-	**-**
AGV/Waternet	-	-	-	-	**-**
Brabantse Delta	24.386	28.421	16.428	34.821	**104.056**
De Dommel	-	-	-	-	**-**
De Stichtse Rijnlanden	24.386	28.421	16.428	34.821	**104.056**
Delfland	24.386	28.421	16.428	34.821	**104.056**
Drents Overijsselse Delta	24.386	28.421	16.428	34.821	**104.056**
Fryslân	24.386	28.421	16.428	34.821	**104.056**
Hollands Noorderkwartier	24.386	28.421	16.428	34.821	**104.056**
Hollandse Delta	24.386	28.421	16.428	34.821	**104.056**
Hunze en Aa's	-	-	-	-	**-**
Limburg	24.386	28.421	16.428	34.821	**104.056**
Noorderzijlvest	24.386	28.421	16.428	34.821	**104.056**
Rijn en IJssel	-	-	-	-	**-**
Rijnland	24.386	28.421	16.428	34.821	**104.056**
Rivierenland	-	-	-	-	**-**
Scheldestromen	-	-	-	-	**-**
Schieland en de Krimpenerwaard	24.386	28.421	16.428	34.821	**104.056**
Vallei en Veluwe	24.386	28.421	16.428	34.821	**104.056**
Vechtstromen	24.386	28.421	16.428	34.821	**104.056**
Zuiderzeeland	24.386	28.421	16.428	34.821	**104.056**
RWS CIV	-	-	-	-	**-**
Unie van Waterschappen	-	-	-	-	**-**
Derden inzake hWh	-	-	-	-	**-**
Derden inzake IHW	-	-	-	-	**-**
IPO	-	-	-	-	**-**
Totaal	**341.402**	**397.894**	**229.992**	**487.496**	**1.456.784**

Geactualiseerde begroting 2024	Programma 4. Digitale dienstverlening				
	Ontwikkelbudget digitale dienstverlening	e-HRM basisfunctionaliteiten	Wet Open Overheid	Single Digitale Gateway	**Totaal**
	VAST	VERLOON	45/55	45/55	
Aa en Maas	6.977	102.129	-	-	**109.106**
AGV/Waternet	6.977	-	-	-	**6.977**
Brabantse Delta	6.977	91.893	-	-	**98.869**
De Dommel	6.977	90.107	-	-	**97.084**
De Stichtse Rijnlanden	6.977	-	-	-	**6.977**
Delfland	6.977	90.226	-	-	**97.203**
Drents Overijsselse Delta	6.977	111.414	-	-	**118.391**
Fryslân	6.977	-	-	-	**6.977**
Hollands Noorderkwartier	6.977	-	-	-	**6.977**
Hollandse Delta	6.977	103.320	-	-	**110.296**
Hunze en Aa's	6.977	-	-	-	**6.977**
Limburg	6.977	-	-	-	**6.977**
Noorderzijlvest	6.977	52.612	-	-	**59.589**
Rijn en IJssel	6.977	76.895	-	-	**83.871**
Rijnland	6.977	128.078	-	-	**135.055**
Rivierenland	6.977	-	-	-	**6.977**
Scheldestromen	6.977	82.489	-	-	**89.466**
Schieland en de Krimpenerwaard	6.977	60.706	-	-	**67.683**
Vallei en Veluwe	6.977	99.987	-	-	**106.964**
Vechtstromen	6.977	84.037	-	-	**91.013**
Zuiderzeeland	6.977	-	-	-	**6.977**
RWS CIV	-	-	-	-	**-**
Unie van Waterschappen	-	16.426	-	-	**16.426**
Derden inzake hWh	-	-	75.000	454.545	**529.545**
Derden inzake IHW	-	-	-	-	**-**
IPO	-	-	-	-	**-**
Totaal	**146.511**	**1.190.319**	**75.000**	**454.545**	**1.866.375**

Geactualiseerde begroting 2024	rogramma 5. Organisatie en samenwerkin		
	Ontwikkelingsbudget O&S	Doorontwikkeling en gebruik WILMA	**Totaal**
	VAST	45/55	
Aa en Maas	8.857	31.726	**40.583**
AGV/Waternet	8.857	42.919	**51.776**
Brabantse Delta	8.857	33.722	**42.579**
De Dommel	8.857	30.015	**38.872**
De Stichtse Rijnlanden	8.857	32.510	**41.367**
Delfland	8.857	45.486	**54.343**
Drents Overijsselse Delta	8.857	31.085	**39.941**
Fryslân	8.857	35.148	**44.005**
Hollands Noorderkwartier	8.857	44.773	**53.630**
Hollandse Delta	8.857	38.357	**47.213**
Hunze en Aa's	8.857	25.951	**34.808**
Limburg	8.857	36.289	**45.146**
Noorderzijlvest	8.857	24.597	**33.453**
Rijn en IJssel	8.857	28.946	**37.802**
Rijnland	8.857	42.777	**51.634**
Rivierenland	8.857	40.709	**49.566**
Scheldestromen	8.857	28.019	**36.876**
Schieland en de Krimpenerwaard	8.857	27.520	**36.377**
Vallei en Veluwe	8.857	34.721	**43.577**
Vechtstromen	8.857	32.011	**40.868**
Zuiderzeeland	8.857	25.666	**34.523**
RWSCIV	-	-	**-**
Unie van Waterschappen	-	-	**-**
Derden inzake hWh	-	-	**-**
Derden inzake IHW	-	-	**-**
IPO	-	-	**-**
Totaal	**185.991**	**712.948**	**898.939**

Geactualiseerde begroting 2024	Programma 7. Informatie veiligheid en privacy						
	Programmasturing en interne hWh kosten	Advies en kennis I-veiligheid	Advies en kennis Privacy	Ontwikkeling kaders	Vooronderzoek	Project Verhogen weerbaarheid PA	Project Audits
	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55
Aa en Maas	15.889	2.189	3.151	2.123	2.406	9.737	9.938
AGV/Waternet	21.495	2.961	4.263	2.871	3.255	13.172	13.445
Brabantse Delta	16.889	2.327	3.349	2.256	2.557	10.350	10.564
De Dommel	15.032	2.071	2.981	2.008	2.276	9.212	9.402
De Stichtse Rijnlanden	16.282	2.243	3.229	2.175	2.465	9.978	10.184
Delfland	22.780	3.138	4.518	3.043	3.449	13.960	14.249
Drents Overijsselse Delta	15.568	2.145	3.087	2.080	2.357	9.540	9.737
Fryslân	17.603	2.425	3.491	2.351	2.665	10.787	11.010
Hollands Noorderkwartier	22.423	3.089	4.447	2.995	3.395	13.741	14.025
Hollandse Delta	19.209	2.646	3.810	2.566	2.909	11.772	12.015
Hunze en Aa's	12.997	1.790	2.577	1.736	1.968	7.965	8.129
Limburg	18.174	2.504	3.604	2.428	2.752	11.138	11.368
Noorderzijlvest	12.318	1.697	2.443	1.646	1.865	7.549	7.705
Rijn en IJssel	14.496	1.997	2.875	1.936	2.195	8.884	9.067
Rijnland	21.423	2.951	4.249	2.862	3.244	13.129	13.400
Rivierenland	20.388	2.809	4.043	2.723	3.087	12.494	12.752
Scheldestromen	14.032	1.933	2.783	1.874	2.125	8.599	8.777
Schieland en de Krimpenerwaard	13.782	1.899	2.733	1.841	2.087	8.446	8.621
Vallei en Veluwe	17.388	2.396	3.448	2.323	2.633	10.656	10.876
Vechtstromen	16.032	2.209	3.179	2.142	2.427	9.825	10.028
Zuiderzeeland	12.854	1.771	2.549	1.717	1.946	7.877	8.040
RWSCIV	-	-	-	-	-	-	-
Unie van Waterschappen	-	-	-	-	-	-	-
Derden inzake hWh	-	-	-	-	-	-	-
Derden inzake IHW	-	-	-	-	-	-	-
IPO	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	**357.053**	**49.189**	**70.809**	**47.697**	**54.063**	**218.812**	**223.334**

Geactualiseerde begroting 2024	Programma 7. Informatie veiligheid en privacy					
	Project Keten	Project Risicomanagement	Oefenen IV&P	SOC Dienstverlening Security Monitoring en	Audit WPG	**Totaal**
	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55	
Aa en Maas	889	8.561	1.061	6.230	-	**62.173**
AGV/Waternet	1.202	11.581	1.435	8.428	-	**84.108**
Brabantse Delta	945	9.099	1.127	6.622	-	**66.085**
De Dommel	841	8.099	1.003	5.894	-	**58.820**
De Stichtse Rijnlanden	911	8.772	1.087	6.384	-	**63.710**
Delfland	1.274	12.273	1.521	8.932	-	**89.137**
Drents Overijsselse Delta	871	8.388	1.039	6.104	-	**60.915**
Fryslân	985	9.484	1.175	6.902	-	**68.879**
Hollands Noorderkwartier	1.254	12.081	1.497	8.792	-	**87.740**
Hollandse Delta	1.075	10.350	1.282	7.532	-	**75.166**
Hunze en Aa's	727	7.002	868	5.096	-	**50.856**
Limburg	1.017	9.792	1.213	7.126	-	**71.114**
Noorderzijlvest	689	6.637	822	4.830	-	**48.201**
Rijn en IJssel	811	7.810	968	5.684	-	**56.724**
Rijnland	1.198	11.542	1.430	8.400	-	**83.828**
Rivierenland	1.141	10.985	1.361	7.994	-	**79.777**
Scheldestromen	785	7.560	937	5.502	-	**54.908**
Schieland en de Krimpenerwaard	771	7.426	920	5.404	-	**53.930**
Vallei en Veluwe	973	9.369	1.161	6.818	-	**68.041**
Vechtstromen	897	8.638	1.070	6.286	-	**62.732**
Zuiderzeeland	719	6.925	858	5.040	-	**50.297**
RWSCIV	-	-	-	-	-	**-**
Unie van Waterschappen	-	-	-	-	-	**-**
Derden inzake hWh	-	-	-	-	-	**-**
Derden inzake IHW	-	-	-	-	-	**-**
IPO	-	-	-	-	-	**-**
Totaal	**19.974**	**192.374**	**23.834**	**140.000**	**-**	**1.397.139**

Geactualiseerde begroting 2024	Programma 8. Waterveiligheid		
	Ontwikkelbudget waterveiligheid	Dashboard Zorgplicht	**Totaal**
	VAST	VAST	
Aa en Maas	7.406	4.412	**11.818**
AGV/Waternet	7.406	4.412	**11.818**
Brabantse Delta	7.406	4.412	**11.818**
De Dommel	7.406	-	**7.406**
De Stichtse Rijnlanden	7.406	4.412	**11.818**
Delfland	7.406	4.412	**11.818**
Drents Overijsselse Delta	7.406	4.412	**11.818**
Fryslân	7.406	4.412	**11.818**
Hollands Noorderkwartier	7.406	4.412	**11.818**
Hollandse Delta	7.406	4.412	**11.818**
Hunze en Aa's	7.406	-	**7.406**
Limburg	7.406	4.412	**11.818**
Noorderzijlvest	7.406	-	**7.406**
Rijn en IJssel	7.406	4.412	**11.818**
Rijnland	7.406	4.412	**11.818**
Rivierenland	7.406	4.412	**11.818**
Scheldestromen	7.406	4.412	**11.818**
Schieland en de Krimpenerwaard	7.406	4.412	**11.818**
Vallei en Veluwe	7.406	4.412	**11.818**
Vechtstromen	7.406	-	**7.406**
Zuiderzeeland	7.406	4.412	**11.818**
RWSCIV	-	-	**-**
Unie van Waterschappen	-	-	**-**
Derden inzake hWh	-	-	**-**
Derden inzake IHW	-	-	**-**
IPO	-	-	**-**
Totaal	**155.532**	**75.000**	**230.532**

Geactualiseerde begroting 2024	Programma 9. Watersysteem						
	Ontwikkelbudget watersysteem	Realisatievorstel Informatievoorziening Slim	Informatieservice Bodemvocht	Productonder programma Watersysteem	HyDAMO-NHI	OOMHD (Meteo en Hydro-Data)	**Totaal**
	VAST	VAST	45/55	45/55	45/55	45/55	
Aa en Maas	7.838	4.762	20.330	5.929	13.952	19.349	**72.160**
AGV/Waternet	7.838	4.762	27.462	8.020	18.793	26.175	**93.050**
Brabantse Delta	7.838	4.762	21.631	6.302	14.794	20.566	**75.892**
De Dommel	7.838	4.762	19.267	5.609	13.200	18.305	**68.981**
De Stichtse Rijnlanden	7.838	4.762	20.843	6.075	14.283	19.827	**73.627**
Delfland	7.838	4.762	29.117	8.500	19.936	27.740	**97.893**
Drents Overijsselse Delta	7.838	4.762	19.936	5.809	13.652	18.957	**70.954**
Fryslân	7.838	4.762	22.497	6.568	15.426	21.436	**78.527**
Hollands Noorderkwartier	7.838	4.762	-	8.367	19.635	27.305	**67.907**
Hollandse Delta	7.838	4.762	24.586	7.168	16.839	23.392	**84.584**
Hunze en Aa's	7.838	4.762	-	4.849	11.426	15.827	**44.702**
Limburg	7.838	4.762	23.246	6.781	15.907	22.131	**80.665**
Noorderzijlvest	7.838	4.762	15.799	4.596	10.825	15.001	**58.821**
Rijn en IJssel	7.838	4.762	18.557	5.409	12.719	17.653	**66.939**
Rijnland	7.838	4.762	27.383	7.994	18.733	26.088	**92.798**
Rivierenland	7.838	4.762	26.083	7.607	17.861	24.827	**88.978**
Scheldestromen	7.838	4.762	17.966	5.236	-	17.088	**52.890**
Schieland en de Krimpenerwaard	7.838	4.762	-	5.142	12.118	16.783	**46.644**
Vallei en Veluwe	7.838	4.762	22.261	6.488	15.245	21.175	**77.769**
Vechtstromen	7.838	4.762	20.527	5.982	14.042	19.522	**72.674**
Zuiderzeeland	7.838	4.762	16.509	4.796	11.306	15.653	**60.864**
RWSCIV	-	-	-	-	-	-	**-**
Unie van Waterschappen	-	-	-	-	-	-	**-**
Derden inzake hWh	-	-	-	-	-	-	**-**
Derden inzake IHW	-	-	-	-	-	-	**-**
IPO	-	-	-	-	-	-	**-**
Totaal	**164.600**	**100.000**	**394.000**	**133.225**	**300.694**	**434.799**	**1.527.318**

Geactualiseerde begroting 2024	Programma 10. Waterketen			
	Ontwikkelbudget waterketen	O-info	Gezamelijke prognoses AWK	**Totaal**
	VAST	45/55	45/55	
Aa en Maas	7.866	2.003	22.095	**31.963**
AGV/Waternet	7.866	2.709	29.890	**40.465**
Brabantse Delta	7.866	2.129	23.485	**33.479**
De Dommel	7.866	1.895	20.903	**30.663**
De Stichtse Rijnlanden	7.866	2.052	22.641	**32.559**
Delfland	7.866	2.871	31.677	**42.414**
Drents Overijsselse Delta	7.866	1.962	21.648	**31.476**
Fryslân	7.866	2.219	24.478	**34.562**
Hollands Noorderkwartier	7.866	2.826	31.181	**41.873**
Hollandse Delta	7.866	2.421	26.712	**36.999**
Hunze en Aa's	7.866	1.638	18.073	**27.577**
Limburg	7.866	2.291	25.272	**35.429**
Noorderzijlvest	7.866	1.553	17.130	**26.548**
Rijn en IJssel	7.866	1.827	20.158	**29.851**
Rijnland	7.866	2.700	29.790	**40.356**
Rivierenland	7.866	2.570	28.351	**38.786**
Scheldestromen	7.866	1.769	19.513	**29.147**
Schieland en de Krimpenerwaard	7.866	1.737	19.165	**28.768**
Vallei en Veluwe	7.866	2.192	24.180	**34.237**
Vechtstromen	7.866	2.021	22.293	**32.180**
Zuiderzeeland	7.866	1.620	17.874	**27.360**
RWSCIV	-	-	-	**-**
Unie van Waterschappen	-	-	-	**-**
Derden inzake hWh	-	-	-	**-**
Derden inzake IHW	-	-	-	**-**
IPO	-	-	-	**-**
Totaal	**165.186**	**45.000**	**496.508**	**706.694**

Geactualiseerde begroting 2024	Programma 11. Diensten en beheer					
	CERT-WM	Strategienota OGT	B&O eHRM	Opvang cyber incidenten	Winnovatie platform	Ondersteuning OGT/I-platform
	45/55	45/55	VERLOON	45/55	VAST	45/55
Aa en Maas	20.373	1.898	13.580	1.046	-	5.355
AGV/Waternet	27.561	2.568	-	1.415	-	7.244
Brabantse Delta	21.655	2.018	12.220	1.112	3.015	5.692
De Dommel	19.275	1.796	11.980	989	-	5.066
De Stichtse Rijnlanden	20.877	1.945	-	1.072	3.015	5.487
Delfland	29.209	2.722	12.000	1.499	3.015	7.677
Drents Overijsselse Delta	19.961	1.860	14.840	1.025	3.015	5.246
Fryslân	22.571	2.103	-	1.159	3.015	5.932
Hollands Noorderkwartier	28.752	2.679	-	1.476	3.015	7.557
Hollandse Delta	24.631	2.295	13.740	1.264	3.015	6.474
Hunze en Aa's	16.665	1.553	-	855	-	4.380
Limburg	23.303	2.171	9.600	1.196	3.015	6.125
Noorderzijlvest	15.795	1.472	7.000	811	3.015	4.151
Rijn en IJssel	18.588	1.732	10.220	954	-	4.885
Rijnland	27.470	2.560	17.020	1.410	3.015	7.220
Rivierenland	26.142	2.436	25.020	1.342	-	6.871
Scheldestromen	17.993	1.677	10.960	924	-	4.729
Schieland en de Krimpenerwaard	17.672	1.647	8.080	907	3.015	4.645
Vallei en Veluwe	22.296	2.078	13.300	1.144	3.015	5.860
Vechtstromen	20.556	1.915	11.180	1.055	3.015	5.403
Zuiderzeeland	16.482	1.536	7.080	846	3.015	4.332
RWSCIV	-	-	-	-	-	-
Unie van Waterschappen	-	-	2.180	-	-	-
Derden inzake hWh	-	-	-	-	-	-
Derden inzake IHW	-	-	-	-	-	-
IPO	-	-	-	-	-	-
Totaal	**457.827**	**42.660**	**200.000**	**23.500**	**42.216**	**120.329**

Geactualiseerde begroting 2024	Programma 11. Diensten en beheer						
	DROP	CMS3.0	Datastromen Pijler 1 Keten	Datastromen Pijler 2 Logisch	Datastromen Pijler 3 Fysiek	Datastromen Pijler 4 Doorontwikkeling	NHI-instrumentarium
	45/55	VAST	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55
Aa en Maas	15.604	-	60.863	1.265	8.293	17.359	11.438
AGV/Waternet	21.109	-	82.337	1.711	-	23.483	15.473
Brabantse Delta	16.586	3.183	64.693	1.344	8.804	18.451	12.158
De Dommel	14.762	3.183	57.581	1.196	7.859	16.423	10.821
De Stichtse Rijnlanden	15.990	-	62.368	1.296	8.497	17.788	11.721
Delfland	22.372	-	87.260	1.813	11.789	24.888	16.399
Drents Overijsselse Delta	15.288	3.183	59.633	1.239	-	17.008	11.207
Fryslân	17.287	-	67.428	1.401	-	19.231	12.672
Hollands Noorderkwartier	22.021	-	85.893	1.785	11.623	24.498	16.142
Hollandse Delta	18.865	3.183	73.583	1.529	9.990	20.987	13.828
Hunze en Aa's	12.764	-	49.785	1.034	6.826	14.199	9.356
Limburg	17.848	-	69.617	1.447	9.454	19.855	13.083
Noorderzijlvest	12.097	-	47.186	980	6.481	13.458	8.868
Rijn en IJssel	14.236	-	55.529	1.154	-	15.838	10.436
Rijnland	21.039	-	82.063	1.705	11.100	23.405	15.422
Rivierenland	20.022	3.183	78.097	1.623	10.577	22.274	14.677
Scheldestromen	13.781	-	53.751	1.117	-	15.330	10.101
Schieland en de Krimpenerwaard	13.535	-	52.794	1.097	7.234	15.057	9.921
Vallei en Veluwe	17.077	-	66.608	1.384	9.059	18.997	12.518
Vechtstromen	15.744	-	61.411	1.276	-	17.515	11.541
Zuiderzeeland	12.623	3.183	49.238	1.023	-	14.043	9.253
RWSCIV	-	-	-	-	-	-	-
Unie van Waterschappen	-	-	-	-	-	-	-
Derden inzake hWh	-	-	-	-	-	-	385.550
Derden inzake IHW	-	-	-	-	-	-	-
IPO	-	-	-	-	-	-	128.517
Totaal	**350.652**	**19.100**	**1.367.718**	**28.419**	**127.587**	**390.088**	**771.099**

Geactualiseerde begroting 2024	Programma 11. Diensten en beheer						
	Modernisering Vangstregistratie V3	De Digitale Watertoets	NDFF	Kenniscentrum	Framework Microsoft	Software Reseller Onboarding en Beheer	Uitbereiding Kenniscentrum
	45/55	VAST	VAST	45/55	VAST	VAST	45/55
Aa en Maas	6.923	10.673	18.280	31.879	2.824	16.430	11.060
AGV/Waternet	9.365	-	18.280	43.126	2.824	16.430	14.884
Brabantse Delta	7.358	-	18.280	33.884	2.824	16.430	11.743
De Dommel	6.549	-	18.280	30.159	2.824	-	-
De Stichtse Rijnlanden	7.094	10.673	18.280	32.667	2.824	16.430	11.334
Delfland	9.925	-	18.280	45.705	2.824	16.430	15.771
Drents Overijsselse Delta	6.783	10.673	18.280	31.234	2.824	16.430	10.878
Fryslân	7.670	10.673	18.280	35.317	2.824	16.430	12.221
Hollands Noorderkwartier	9.770	10.673	18.280	44.988	2.824	16.430	15.544
Hollandse Delta	8.370	10.673	18.280	38.541	2.824	16.430	13.336
Hunze en Aa's	5.663	10.673	-	26.076	2.824	16.430	9.058
Limburg	7.919	-	18.280	36.463	2.824	16.430	12.608
Noorderzijlvest	5.367	10.673	18.280	24.715	2.824	16.430	8.603
Rijn en IJssel	6.316	10.673	18.280	29.085	2.824	16.430	-
Rijnland	9.334	10.673	18.280	42.982	2.824	16.430	14.838
Rivierenland	8.883	-	18.280	40.905	2.824	16.430	14.133
Scheldestromen	6.114	10.673	18.280	28.153	2.824	16.430	9.763
Schieland en de Krimpenerwaard	6.005	10.673	18.280	27.652	2.824	16.430	9.604
Vallei en Veluwe	7.576	10.673	18.280	34.887	2.824	16.430	12.085
Vechtstromen	6.985	10.673	18.280	32.165	2.824	16.430	11.152
Zuiderzeeland	5.601	10.673	18.280	25.789	2.824	16.430	8.967
RWSCIV	-	-	-	-	-	-	-
Unie van Waterschappen	-	-	-	-	-	-	-
Derden inzake hWh	-	-	-	-	-	-	-
Derden inzake IHW	-	-	-	-	-	-	-
IPO	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	**155.570**	**160.100**	**365.590**	**716.374**	**59.303**	**328.609**	**227.582**

Geactualiseerde begroting 2024	Programma 11. Diensten en beheer						
	Software Catalogus	Strategische inzet omgevingswet	Continuïteit TMX 2023-2025	Z-info	Oracle TECH	Oracle Contractmanagement	P&ID
	45/55	45/55	KEE	ONTWERP	LICENTIE	45/55	45/55
Aa en Maas	-	14.069	76.466	98.174	40.445	7.088	-
AGV/Waternet	-	19.033	-	135.336	-	-	-
Brabantse Delta	-	14.955	76.466	86.157	26.093	7.538	-
De Dommel	-	13.311	196.566	96.326	28.992	6.714	-
De Stichtse Rijnlanden	-	14.417	-	91.518	21.988	7.268	-
Delfland	-	20.171	-	126.462	37.460	10.205	-
Drents Overijsselse Delta	-	13.785	-	75.803	34.302	6.953	14.548
Fryslân	-	15.587	109.192	-	22.246	7.867	-
Hollands Noorderkwartier	-	19.855	272.820	114.629	37.144	10.040	-
Hollandse Delta	-	17.010	-	119.066	32.580	8.587	17.914
Hunze en Aa's	-	11.508	-	-	32.580	5.784	-
Limburg	-	16.093	207.475	138.849	28.102	8.122	-
Noorderzijlvest	-	10.908	-	46.221	32.006	5.485	-
Rijn en IJssel	-	12.836	-	82.829	39.240	6.459	-
Rijnland	-	18.970	-	138.295	23.710	9.576	19.954
Rivierenland	-	18.053	-	107.788	35.393	9.126	18.998
Scheldestromen	-	12.425	-	52.138	20.036	6.249	-
Schieland en de Krimpenerwaard	-	12.204	-	46.406	11.769	6.144	12.878
Vallei en Veluwe	-	15.397	76.466	132.563	25.634	7.778	16.231
Vechtstromen	-	14.196	-	115.739	20.869	7.148	14.956
Zuiderzeeland	-	11.382	43.634	44.557	23.509	5.724	12.023
RWSCIV	-	-	-	-	-	-	-
Unie van Waterschappen	-	-	-	-	-	-	-
Derden inzake hWh	-	-	-	-	-	-	-
Derden inzake IHW	-	-	-	-	-	-	-
IPO	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	**-**	**316.164**	**1.059.085**	**1.848.858**	**574.100**	**149.856**	**127.500**

Geactualiseerde begroting 2024	Programma 11. Diensten en beheer						
	Tooling SE	Inzicht in prestatiegegevens Decentrale Sanitaire	Govroam	Govroam Contractmanagement	Satdata	Perceelwijzer App	**Totaal**
	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55	
Aa en Maas	-	28.917	1.920	371	6.564	13.454	**555.903**
AGV/Waternet	-	-	-	-	8.880	18.193	**469.252**
Brabantse Delta	-	30.835	2.042	395	6.977	14.298	**524.420**
De Dommel	-	-	1.819	351	6.210	12.731	**575.036**
De Stichtse Rijnlanden	-	-	1.969	380	6.726	13.775	**401.544**
Delfland	-	-	2.765	534	9.411	-	**534.950**
Drents Overijsselse Delta	39.371	28.318	1.884	364	6.431	13.173	**493.205**
Fryslân	-	-	2.132	412	7.272	14.900	**427.929**
Hollands Noorderkwartier	56.462	41.378	2.720	525	9.263	-	**887.466**
Hollandse Delta	48.417	-	2.326	449	7.936	-	**555.808**
Hunze en Aa's	32.849	23.408	1.567	303	5.369	-	**311.930**
Limburg	45.798	-	2.201	425	7.508	15.382	**738.180**
Noorderzijlvest	-	-	1.486	287	5.089	-	**320.683**
Rijn en IJssel	36.610	-	1.750	338	5.989	12.249	**429.975**
Rijnland	53.939	-	2.594	501	8.850	18.133	**610.338**
Rivierenland	51.368	-	2.473	478	8.422	17.249	**583.497**
Scheldestromen	-	-	1.693	327	5.797	-	**317.361**
Schieland en de Krimpenerwaard	34.848	-	1.665	322	5.694	11.667	**358.900**
Vallei en Veluwe	43.894	-	2.107	407	7.183	14.719	**614.308**
Vechtstromen	-	-	1.937	374	6.623	-	**424.445**
Zuiderzeeland	32.516	23.144	1.551	300	5.310	10.884	**427.333**
RWSCIV	-	-	-	-	-	-	**-**
Unie van Waterschappen	-	-	-	-	-	-	**2.180**
Derden inzake hWh	-	-	-	-	-	-	**385.550**
Derden inzake IHW	-	-	-	-	-	-	**-**
IPO	-	-	-	-	-	-	**128.517**
Totaal	**476.072**	**176.000**	**40.600**	**7.843**	**147.500**	**200.809**	**11.078.710**

Geactualiseerde begroting 2024	Programma 12. SAW@				
	B&O SAW@ personele inzet	B&O SAW@ bijdrage Waterschappen	Project SAW@ bijdrage WS	SAW@ hWh-werkzaamheden	**Totaal**
	VAST	45/55	45/55	45/55	
Aa en Maas	-	128.315	18.232	3.911	**150.457**
AGV/Waternet	-	172.428	24.500	5.255	**202.183**
Brabantse Delta	-	136.209	19.354	4.151	**159.714**
De Dommel	-	121.659	17.286	3.708	**142.653**
De Stichtse Rijnlanden	-	-	-	-	**-**
Delfland	-	-	-	-	**-**
Drents Overijsselse Delta	-	-	-	-	**-**
Fryslân	-	-	-	-	**-**
Hollands Noorderkwartier	-	179.857	25.556	5.482	**210.895**
Hollandse Delta	-	154.473	21.949	4.708	**181.130**
Hunze en Aa's	-	-	-	-	**-**
Limburg	-	146.270	20.783	4.458	**171.511**
Noorderzijlvest	-	100.144	14.229	3.052	**117.426**
Rijn en IJssel	-	-	-	-	**-**
Rijnland	-	-	-	-	**-**
Rivierenland	-	163.760	23.268	4.991	**192.019**
Scheldestromen	-	-	-	-	**-**
Schieland en de Krimpenerwaard	-	-	-	-	**-**
Vallei en Veluwe	-	140.233	19.925	4.274	**164.432**
Vechtstromen	-	-	-	-	**-**
Zuiderzeeland	-	104.478	14.845	3.184	**122.508**
RWSCIV	581.585	-	-	-	**581.585**
Unie van Waterschappen	-	-	-	-	**-**
Derden inzake hWh	-	-	-	-	**-**
Derden inzake IHW	-	-	-	-	**-**
IPO	-	-	-	-	**-**
Totaal	**581.585**	**1.547.826**	**219.927**	**47.174**	**2.396.512**

Geactualiseerde begroting 2024	Programm 13. Basisdata			
	Landelijk Grondgebruiksbestand Nederland	Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) 2023-	Beeld Materiaal 5	**Totaal**
	45/55	M2	M2	
Aa en Maas	2.051	41.956	18.620	**62.626**
AGV/Waternet	2.774	18.333	8.136	**29.243**
Brabantse Delta	2.180	44.510	19.753	**66.443**
De Dommel	1.940	39.402	17.486	**58.829**
De Stichtse Rijnlanden	2.101	21.616	9.593	**33.311**
Delfland	2.940	10.580	4.695	**18.216**
Drents Overijsselse Delta	2.009	66.673	29.589	**98.272**
Fryslân	2.272	90.205	40.032	**132.509**
Hollands Noorderkwartier	2.894	51.168	22.708	**76.770**
Hollandse Delta	2.479	26.542	11.779	**40.800**
Hunze en Aa's	1.677	53.904	23.922	**79.504**
Limburg	2.346	57.553	25.541	**85.440**
Noorderzijlvest	1.590	37.487	16.636	**55.713**
Rijn en IJssel	1.871	50.803	22.546	**75.220**
Rijnland	2.765	28.092	12.467	**43.324**
Rivierenland	2.631	52.354	23.234	**78.219**
Scheldestromen	1.811	49.617	22.020	**73.448**
Schieland en de Krimpenerwaard	1.779	9.121	4.048	**14.947**
Vallei en Veluwe	2.244	63.846	28.334	**94.425**
Vechtstromen	2.069	59.194	26.270	**87.533**
Zuiderzeeland	1.659	39.128	17.365	**58.152**
RWS CIV	-	-	-	**-**
Unie van Waterschappen	-	-	-	**-**
Derden inzake hWh	-	900.000	3.367.413	**4.267.413**
Derden inzake IHW	-	-	-	**-**
IPO	-	200.000	-	**200.000**
Totaal	**46.084**	**2.012.086**	**3.772.188**	**5.830.358**

Geactualiseerde begroting 2024	Programma 14. Informatiehuis water					
	Basistaken IHW	EF Slim Watermanagement	EF DD API	Aquo-standaard	Doorontwikkeling Waterkwaliteitsportaal	Coordinatie van de informatiestromen
	VAST	VAST	VAST	VAST	VAST	VAST
Aa en Maas	16.527	4.929	2.693	24.258	-	-
AGV/Waternet	16.527	4.929	2.693	24.258	-	-
Brabantse Delta	16.527	4.929	2.693	24.258	-	-
De Dommel	16.527	4.929	2.693	24.258	-	-
De Stichtse Rijnlanden	16.527	4.929	2.693	24.258	-	-
Delfland	16.527	4.929	2.693	24.258	-	-
Drents Overijsselse Delta	16.527	4.929	2.693	24.258	-	-
Fryslân	16.527	4.929	2.693	24.258	-	-
Hollands Noorderkwartier	16.527	4.929	2.693	24.258	-	-
Hollandse Delta	16.527	4.929	2.693	24.258	-	-
Hunze en Aa's	16.527	4.929	2.693	24.258	-	-
Limburg	16.527	4.929	2.693	24.258	-	-
Noorderzijlvest	16.527	4.929	2.693	24.258	-	-
Rijn en IJssel	16.527	4.929	2.693	24.258	-	-
Rijnland	16.527	4.929	2.693	24.258	-	-
Rivierenland	16.527	4.929	2.693	24.258	-	-
Scheldestromen	16.527	4.929	2.693	24.258	-	-
Schieland en de Krimpenerwaard	16.527	4.929	2.693	24.258	-	-
Vallei en Veluwe	16.527	4.929	2.693	24.258	-	-
Vechtstromen	16.527	4.929	2.693	24.258	-	-
Zuiderzeeland	16.527	4.929	2.693	24.258	-	-
RWS CIV	-	-	-	-	-	-
Unie van Waterschappen	-	-	-	-	-	-
Derden inzake hWh	-	-	-	-	-	-
Derden inzake IHW	-	-	57.847	56.454	-	-
IPO	47.541	-	14.140	64.113	-	-
Totaal	**394.612**	**103.500**	**128.547**	**629.985**	**-**	**-**

Geactualiseerde begroting 2024	Programma 14. Informatiehuis water					
	Waterinfosystemen	Droogteportaal	Externe productkosten	Facilitering IHW door hWh	B&O Waterveiligheidsportaal	**Totaal**
	VAST	VAST	VAST	VAST	VAST	
Aa en Maas	15.225	1.479	855	16.552	-	**82.518**
AGV/Waternet	15.225	1.479	855	16.552	-	**82.518**
Brabantse Delta	15.225	1.479	855	16.552	-	**82.518**
De Dommel	15.225	1.479	855	16.552	-	**82.518**
De Stichtse Rijnlanden	15.225	1.479	855	16.552	-	**82.518**
Delfland	15.225	1.479	855	16.552	-	**82.518**
Drents Overijsselse Delta	15.225	1.479	855	16.552	-	**82.518**
Fryslân	15.225	1.479	855	16.552	-	**82.518**
Hollands Noorderkwartier	15.225	1.479	855	16.552	-	**82.518**
Hollandse Delta	15.225	1.479	855	16.552	-	**82.518**
Hunze en Aa's	15.225	1.479	855	16.552	-	**82.518**
Limburg	15.225	1.479	855	16.552	-	**82.518**
Noorderzijlvest	15.225	1.479	855	16.552	-	**82.518**
Rijn en IJssel	15.225	1.479	855	16.552	-	**82.518**
Rijnland	15.225	1.479	855	16.552	-	**82.518**
Rivierenland	15.225	1.479	855	16.552	-	**82.518**
Scheldestromen	15.225	1.479	855	16.552	-	**82.518**
Schieland en de Krimpenerwaard	15.225	1.479	855	16.552	-	**82.518**
Vallei en Veluwe	15.225	1.479	855	16.552	-	**82.518**
Vechtstromen	15.225	1.479	855	16.552	-	**82.518**
Zuiderzeeland	15.225	1.479	855	16.552	-	**82.518**
RWS CIV	-	-	-	-	-	**-**
Unie van Waterschappen	-	-	-	-	-	**-**
Derden inzake hWh	-	-	-	-	-	**-**
Derden inzake IHW	157.042	-	-	-	289.313	**560.656**
IPO	195.022	31.066	2.459	-	-	**354.341**
Totaal	**671.797**	**62.131**	**20.409**	**347.582**	**289.313**	**2.647.876**

Geactualiseerde begroting 2024	Programma 15. Kassiersfunctie			
	Initiatiefbudget OGT	Landelijke Voorziening Overstromingsinformatie	Aanbesteding Hardware TMX	**Totaal**
	VAST	45/55	LMX	
Aa en Maas	47.619	5.198	26.978	**79.794**
AGV/Waternet	47.619	7.032	-	**54.651**
Brabantse Delta	47.619	5.525	26.978	**80.121**
De Dommel	47.619	4.917	69.366	**121.903**
De Stichtse Rijnlanden	47.619	5.326	-	**52.945**
Delfland	47.619	7.452	-	**55.071**
Drents Overijsselse Delta	47.619	5.093	-	**52.712**
Fryslân	47.619	5.758	38.544	**91.922**
Hollands Noorderkwartier	47.619	7.335	96.311	**151.265**
Hollandse Delta	47.619	6.284	-	**53.903**
Hunze en Aa's	47.619	4.252	-	**51.871**
Limburg	47.619	5.945	73.244	**126.808**
Noorderzijlvest	47.619	4.030	-	**51.649**
Rijn en IJssel	47.619	4.742	-	**52.361**
Rijnland	47.619	7.008	-	**54.627**
Rivierenland	47.619	6.669	-	**54.288**
Scheldestromen	47.619	4.590	-	**52.209**
Schieland en de Krimpenerwaard	47.619	4.509	-	**52.128**
Vallei en Veluwe	47.619	5.688	-	**53.307**
Vechtstromen	47.619	5.244	-	**52.864**
Zuiderzeeland	47.619	4.205	-	**51.824**
RWS CIV	-	-	-	**-**
Unie van Waterschappen	-	-	-	**-**
Derden inzake hWh	-	-	-	**-**
Derden inzake IHW	-	-	-	**-**
IPO	-	-	-	**-**
Totaal	**1.000.000**	**116.803**	**331.420**	**1.448.223**

23.4 Bijlage 4 Totaal bijdragen geactualiseerde begroting 2024 t.o.v. begroting 2024

Mutatie geactualiseerde begroting 2024 t.o.v. begroting 2024	Geactualiseerde begroting 2024 excl. BTW	Geactualiseerde begroting 2024 incl. BTW	Begroting 2024 excl. BTW	Begroting 2024 incl. BTW	Verschil bijdrage excl. BTW	Verschil bijdrage incl. BTW
Aa en Maas	1.526.889	1.847.535	1.165.405	1.410.140	361.484	437.396
AGV/ Waternet	1.506.285	1.822.604	1.291.077	1.562.204	215.207	260.401
Brabantse Delta	1.647.542	1.993.526	1.308.032	1.582.718	339.510	410.808
De Dommel	1.545.410	1.869.946	1.104.098	1.335.958	441.312	533.988
De Stichtse Rijnlanden	1.198.313	1.449.959	1.029.197	1.245.328	169.116	204.631
Delfland	1.592.238	1.926.608	1.403.239	1.697.919	188.999	228.689
Drents Overijsselse Delta	1.431.985	1.732.702	1.201.025	1.453.240	230.960	279.462
Fryslân	1.402.991	1.697.619	1.081.047	1.308.067	321.944	389.552
Hollands Noorderkwartier	2.180.901	2.638.890	1.579.244	1.910.885	601.657	728.005
Hollandse Delta	1.724.427	2.086.557	1.492.774	1.806.256	231.654	280.301
Hunze en Aa's	917.644	1.110.350	787.204	952.517	130.440	157.832
Limburg	1.884.177	2.279.854	1.451.027	1.755.742	433.150	524.112
Noorderzijlvest	1.172.984	1.419.310	1.017.059	1.230.641	155.925	188.669
Rijn en IJssel	1.169.028	1.414.524	1.004.922	1.215.956	164.106	198.568
Rijnland	1.702.309	2.059.793	1.496.840	1.811.176	205.469	248.617
Rivierenland	1.626.676	1.968.278	1.476.311	1.786.336	150.365	181.942
Scheldestromen	1.052.777	1.273.861	909.026	1.099.922	143.751	173.939
Schieland en de Krimpenerwaard	1.113.349	1.347.152	986.473	1.193.633	126.875	153.519
Vallei en Veluwe	1.767.220	2.138.336	1.455.288	1.760.899	311.932	377.438
Vechtstromen	1.348.409	1.631.575	1.165.367	1.410.094	183.042	221.481
Zuiderzeeland	1.264.039	1.529.487	1.082.442	1.309.754	181.597	219.732
Subtotaal waterschappen	*30.775.593*	*37.238.468*	*25.487.096*	*30.839.387*	*5.288.497*	*6.399.081*
RWS CIV	581.585	703.718	-	-	581.585	703.718
Unie van Waterschappen	18.606	22.514	13.269	16.055	5.338	6.459
Derden inzake hWh	5.182.508	6.270.834	1.375.090	1.663.859	3.807.417	4.606.975
Derden inzake IHW	560.656	678.394	263.173	318.439	297.483	359.954
IPO	682.857	826.257	500.967	606.170	181.890	220.087
					-	-
Subtotaal derden	*7.026.212*	*8.501.716*	*2.152.499*	*2.604.523*	*4.873.713*	*5.897.193*
Totaal	**37.801.805**	**45.740.184**	**27.639.595**	**33.443.910**	**10.162.210**	**12.296.274**

23.5 Bijlage 5 Berekening merendeelcriterium (werk voor derden)

Conform de door KokxDeVoogd voorgestelde systematiek is het merendeelcriterium (werk voor derden) berekend. Voor de toepassing van een vrijstelling voor aanbesteding is het van belang dat hWh minimaal 80% van haar werkzaamheden verricht voor waterschappen die deelnemen aan de Gemeenschappelijke regeling. Het merendeelcriterium mag berekend worden over een periode van 3 jaar. Het percentage werk voor derden in de periode 2022, 2023 en 2024 (begroot) bedraagt 8,1% en valt daarmee binnen het maximum van 20%.

CONCEPT

23.6 Bijlage 6 EMU saldo

Centraal Bureau voor de Statistiek
www.cbs.nl/kredo

Vragenlijst
Berekening EMU-saldo
Gemeenschappelijke Regeling Het

Algemene gegevens:	
Overheidslaag:	**Gemeenschappelijke Regeling**
Berichtgevernaam:	**Het Waterschapshui**
Berichtgevernummer:	**0652**
Jaar:	**2024**
Naam contactpersoon:	
Telefoon:	
E-mail:	
Bestandsnaam:	EMU240050652.XLS

	Omschrijving	2023 x € 1000,- Volgens realisatie tot en met sept. 2023, aangevuld met raming resterende periode	2024 x € 1000,- Volgens begroting 2024	2025 x € 1000,- Volgens meerjarenraming in begroting 2025
1.	Exploitatiesaldo **vóór** toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)			
2.	Mutatie (im)materiële vaste activa	-233	-283	-281
3.	Mutatie voorzieningen	4		
4.	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)			
5.	Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa			
Berekend EMU-saldo		**237**	**283**	**281**

Ruimte voor uw toelichting

23.7 Bijlage 7 Projectomschrijvingen

Programma	Project/ kostenplaats	Omschrijving
1. Overhead	Organisatie directie	De kosten (ten behoeve van) de directie zijn hier begroot: secretaris-directeur, programmadirecteur, plaatsvervangend secretaris-directeur, beleidsadviseur bestuurlijke en juridische zaken en hoofden F&O en I&F.
1. Overhead	Organisatie capaciteits-management	Capaciteitsmanagement ten behoeve van de instroom, doorstroom en uitstroom van de flexibele schil. De kosten worden doorbelast naar de projecten waarvoor werving of contractverlenging heeft plaatsgevonden.
1. Overhead	Communicatie	De kosten voor interne en externe communicatie.
1. Overhead	Bestuur en bestuurs-ondersteuning	Het voorbereiden, faciliteren en het ondersteunen van (de vergaderingen van) het Algemeen bestuur en het Dagelijks bestuur Gr hWh. Hieronder wordt ook inzet van derden begroot, zoals accountantskosten, juridisch advies en strategische planning. Het ondersteunen van het bestuur door inzet van de vaste kern, zoals de secretaris directeur, beleidsadviseur bestuurlijke en juridische zaken, controller en beleidsadviseur financiën.
1. Overhead	P&O	HXM stelt de mens centraal en probeert een cultuur te creëren waarin medewerkers zich gewaardeerd, gemotiveerd en geïnspireerd voelen. Daarnaast wordt een capaciteitspoule ingericht, zodat we meer gebruik kunnen maken van de talenten die we in huis hebben.
1. Overhead	Organisatie financiën	De kosten voor de financiële administratie vallen in deze kostenplaats.
1. Overhead	Rente	hWh ontvangt rente over de schatkistrekening.
1. Overhead	BIO	Het toezichthouden op, adviseren op het gebied van en borgen van informatieveiligheid binnen de bedrijfsvoering.
1. Overhead	Privacy	Bij de privacy instandhouding werken wij aan het borgen van de privacy van onze medewerkers, waterschappers en andere betrokkenen waar het Waterschapshuis persoonsgegevens van verwerkt.
1. Overhead	Salariskosten	Dit betreft salariskosten, inleen en inhuur. De uren van de medewerkers worden doorbelast naar de producten waaraan ze werken, tegen werkelijk tarief.
1. Overhead	Werkplek	De kosten voor huisvesting vallen in deze kostenplaats. Het huurcontract voor de werkplek loopt tot en met maart 2030.
1. Overhead	Kantoor-automatisering	De facilitering van de virtuele werkplek valt in deze kostenplaats. De kosten hiervoor worden zo veel mogelijk doorbelast aan de projecten.
1. Overhead	Informatie-management	Informatiemanagement houdt zich bezig met faciliteren van informatiestromen en vertaalt de informatie behoefte van de interne organisatie naar IT oplossingen.
1. Overhead	Organisatie facilitair	De facilitering van de fysieke werkplek en gezamenlijke lunch.
1. Overhead	Organisatie ondersteuning	Deze kostenplaats betreft secretariële ondersteuning van de instandhouding.
1. Overhead	Organisatie inkoop	De begroting betreft inkoop. Inkoop ten behoeve van de projecten worden doorbelast.
1. Overhead	Kwaliteits-verbetering	Met het vaststellen van de nieuwe planning & control cyclus in juli 2020, is tevens goedkeuring gegeven aan het inbedden van continue kwaliteitsverbetering binnen instandhouding. Kwaliteitsverbetering zal projectmatig worden opgepakt middels interne projecten. Vanaf 2022 wordt een jaarlijks bedrag hiervoor beschikbaar gesteld.

CONCEPT

Programma	Project/ kostenplaats	Omschrijving
1. Overhead	Veilige werkomgeving	Een werkomgeving die veilig is, veilig voelt en die blijvend voldoet aan wet- en regelgeving.
1. Overhead	Professionele organisatie	Kwalitatief en kwantitatief de waterschappen ondersteunen in de beweging van digitale transitie naar digitale transformatie.
1. Overhead	Intern project Zichtbaarheid	Het is duidelijk wat hWh doet en wat hiervan de meerwaarde is voor de waterschappen.
2. Kennis en verbinden	Kwaliteits-borging	Structurele inzet op kwaliteitsborging geeft ruimte aan het versterken van de PDCA cyclus binnen de programma's en projecten. Focus op de C van deze cyclus.
2. Kennis en verbinden	Kennis delen en Verbinden	*Digitale transformatie* staat op de agenda. Ook beseffen de waterschappen dat dit gepaard gaat met organisatorische veranderingen en dat bij een (groot) deel van deze opgave samenwerking noodzakelijk is. hWh is verkenner en verbinder bij deze transformatie en bijbehorende veranderingen en articuleert vragen vanuit de business. Het brengt kennis samen, om kansen te benutten en veranderingen te bewerkstelligen. Daarnaast vervult hWh in de uitvoering van projecten de rol van deskundig begeleider. Vanuit het principe van loden deuren worden deze uren en kosten op uur basis toegerekend aan de projecten.
2. Kennis en verbinden	Specialistische Kennis	Kennis en verbinden richt zich ook op het inrichten en ontwikkelen van een excellente hWh-organisatie, waaronder kwaliteitsborging, ten behoeve van het uitvoeren van programma's en project en het uitvoeren van beheer en diensten. Voor zover deze kosten (nog) niet toe te wijzen zijn aan de andere programma's en projecten, zal dit opgevangen moeten worden in kennis en verbinden.
2. Kennis en verbinden	Vergader-centrum	Het continueren van de dienstverlening ten aanzien van het vergadercentrum: Inplannen vergaderzalen Cateringfaciliteiten Beheer en onderhoud vergadercentrum Het huurcontract voor het vergadercentrum loopt tot en met maart 2030.
3. Innovatie en transformatie	Programma-budget algemeen	Waterschappen hebben behoefte aan een actieve ondersteuning m.b.t innovatie-kennisuitwisseling. Om deze communicatie en kennisuitwisseling mogelijk te maken is naast de inzet van FTE's een jaarbudget nodig.
3. Innovatie en transformatie	Verbinden	Aanjagen van het samen innoveren en kennis-uitwisselen en benutten. "Waterschappen van de toekomst" door delen en leren van elkaars innovaties.
3. Innovatie en transformatie	Innoveren	Het innovatieproces begeleiden en "samen innoveren" ondersteunen. Nieuwe prototypes en kennis ontwikkelen.
3. Innovatie en transformatie	Leren	Ondersteunen van het lerend vermogen om in te spelen op snelle veranderingen. Veranderbereidheid en verandervermogen van de sector vergroten.
4. Digitale dienstverlening	Ontwikkel-budget	Voor de continuïteit van de ontwikkeling (verkenningen, business cases, innovatie-pilots, communicatie) heeft het programma een budget, waarbij het UO gemandateerd is om binnen deze budgettaire ruimte naar eigen inzicht te handelen.

CONCEPT

Programma	Project/ kostenplaats	Omschrijving
4. Digitale dienstverlening	E-HRM 2.0	Dit betreft de doorontwikkeling van het huidige e-hrm contract in de vorm van een nieuwe aanbesteding, implementatie en beheer en onderhoud in de periode tussen 2022 en 2027.
4. Digitale dienstverlening	Wet Open Overheid	Deze wet zal de huidige Wet openbaarheid van bestuur vervangen. De inwerkingtreding van de Woo vraagt van alle bestuursorganen die vallen onder de reikwijdte van de Woo - waaronder gemeenten, provincies en waterschappen - inspanningen om de wet te implementeren en uit te voeren. Hierbij gaat het onder andere om het voldoen aan de verplichtingen omtrent het actief openbaar maken van categorieën informatie en het aanstellen van een of meerdere contactfunctionarissen.
4. Digitale dienstverlening	Single Digital Gateway	De Single Digital Gateway (SDG) verordening zorgt ervoor dat burgers en bedrijven in de EU via één centrale toegangspoort (YourEurope) snel en eenvoudig informatie kunnen vinden en zaken als wonen, werken, ondernemen, studeren en reizen kunnen regelen met de overheden van de lidstaten.
5. Organisatie en samenwerking	Ontwikkel-budget	Voor de continuïteit van de ontwikkeling (verkenningen, business cases, innovatie-pilots, communicatie) heeft het programma een budget, waarbij het UO gemandateerd is om binnen deze budgettaire ruimte naar eigen inzicht te handelen.
5. Organisatie en samenwerking	WILMA	WILMA staat voor Waterschapsinformatie en Logisch Model Architectuur. Dit project kent vijf projectdoelstellingen: 1) Zorg voor een stevige update van WILMA. 2) Zorg voor structureel beheer van WILMA. 3) Zorg voor een goede communicatie en het creëren van draagvlak richting alle waterschappen en overige doelgroepen. 4) Bied faciliteiten voor de invoering van WILMA door de waterschappen zelf, door het beschikbaar stellen van een toolkit en handvatten voor implementatie. 5) Zorg voor het op afroep beschikbaar hebben van centrale implementatie
7. Informatie-veiligheid en privacy	Programma-sturing en interne hWh kosten	De algemene kosten voor de aansturing van het programma informatieveiligheid en privacy.
7. Informatie-veiligheid en privacy	Advies en kennis I-veiligheid	De waterschapsector van goede adviezen voorzien op het gebied van informatieveiligheid. Bevorderen kennisdeling op het gebied van informatieveiligheid.
7. Informatie-veiligheid en privacy	Advies en kennis Privacy	Met de inwerkingtreding van de Europese Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) in mei 2018 is het nog belangrijker geworden dat de waterschappen voldoen aan de privacyregels. Het programma Privacy stimuleert hen tot onderlinge samenwerking en biedt ondersteuning bij de implementatie van kwalitatief privacy management. De belangrijkste activiteiten in het programma zijn de coördinatie van het CPW-overleg (Coördinatoren Privacy Waterschappen), bijbehorende werkgroepen en het organiseren van audits.
7. Informatie-veiligheid en privacy	Ontwikkeling kaders	Borgen dat input van de waterschappen wordt meegenomen bij doorontwikkeling BIO. Borgen dat informatieveiligheidsparagraaf in waterschapsarchitectuur actueel is.

CONCEPT

Programma	Project/ kostenplaats	Omschrijving
7. Informatie-veiligheid en privacy	Voor-onderzoek	Activiteiten die verkennen en initiërend van aard zijn. Inzichtelijk krijgen war het programma de waterschappen in kan ondersteunen en wat de kosten/baten hierin zijn.
7. Informatie-veiligheid en privacy	Verhogen Weerbaarheid PA	Een nieuwe opdracht voor het Programma 'Informatieveiligheid en Privacy' is de sectorbrede versterking van de beveiliging van de procesautomatisering. De Vereniging voor Zuiveringsbeheerders (VvZB) heeft gevraagd in het Programma een vooronderzoek uit te voeren, dat kan leiden tot aanvullende activiteiten.
7. Informatie-veiligheid en privacy	Project Audits	Aantoonbaar maken weerbaarheid tegen cyberrisico's. Inzichtelijk maken implementatiestatus en verbetermogelijkheden.
7. Informatie-veiligheid en privacy	Project Keten	Inzichtelijk maken risico's in de waterketen. Verhogen samenwerking en weerbaarheid in de waterketen.
7. Informatie-veiligheid en privacy	Project Risicomanagement	Stimuleren risicomanagement en komen tot uniforme benaderingswijze in de keten.
7. Informatie-veiligheid en privacy	Oefenen IV&P	Kennismakelaar zijn wat betreft allerlei initiatieven die er zijn rondom cyberoefeningen; het kunnen aanbieden van cyberoefeningen.
7. Informatie-veiligheid en privacy	SOC Dienst-verlening Security Monitoring en Alarmering	Er wordt een aanbesteding uitgevoerd van de gezamenlijke SOC Dienstverlening Security Monitoring en Alarmering voor Kantoorautomatisering en Procesautomatisering van waterschappen. Waterschappen kunnen hier gefaseerd op aansluiten, zodra zij hun eigen organisatie daarvoor in gereedheid hebben gebracht.
7. Informatie-veiligheid en privacy	Audit WPG	Het LOVH (Landelijk Overleg Vergunning en Handhaving waterschappen) heeft via de UvW het programma IV&P gevraagd om een externe audit voor de wettelijk verplichte toetsing op de WPG (Wet politie gegevens) te faciliteren voor alle waterschappen.
8. Waterveiligheid	Ontwikkel-budget	Voor de continuïteit van de ontwikkeling (verkenningen, business cases, innovatie-pilots, communicatie) heeft het programma een budget, waarbij het UO gemandateerd is om binnen deze budgettaire ruimte naar eigen inzicht te handelen.
8. Waterveiligheid	Dashboard Zorgplicht	De uitvoering in hoofdzaak ziet op: - Het realiseren van een dashboard voor de zorgplicht op de waterkeringen - Het definiëren van eenduidige uitwerking van beoordelingsaspecten - het opzetten van een Community of Practice om kennis en ervaringen te delen
9. Water-systeem	Ontwikkel-budget	Voor de continuïteit van de ontwikkeling (verkenningen, business cases, innovatie-pilots, communicatie) heeft het programma een budget, waarbij het UO gemandateerd is om binnen deze budgettaire ruimte naar eigen inzicht te handelen.

CONCEPT

Programma	Project/ kostenplaats	Omschrijving
9. Water-systeem	Realisatievoorstel Informatie-voorziening Slim Water-management	Hoe kunnen we het oppervlaktewater in Nederland nog slimmer verdelen? Die vraag staat centraal bij Slim Watermanagement. Bij Slim Watermanagement werken waterschappen en Rijkswaterstaat intensief samen aan het verbeteren van het operationeel waterbeheer. Het doel is om wateroverlast en -tekort zo lang mogelijk uit te stellen en zo mogelijk te voorkomen. Deze samenwerking zorgt ervoor dat de mogelijkheden van het gehele watersysteem optimaal worden benut. Waterbeheerders 'sturen' gezamenlijk het water daarheen waar het de minste overlast veroorzaakt of het hardst nodig is. Beheergrenzen vormen geen belemmering.
9. Watersysteem	Informatie-service Bodemvocht	Het te realiseren doel is: "vanaf 2022 kunnen alle waterschappen en ketenpartners, beschikken over de actuele en verwachte bodemvochtsituatie (landsdekkend & inclusief een in dit kader op te bouwen historisch archief) ten behoeve van operationeel waterbeheer, beleid, strategieontwikkeling en onderzoek". De businesscase zal worden afgestemd met ketenpartners als STOWA, VEWIN, NHI en Rijkswaterstaat.
9. Water-systeem	Productowner Programma Watersysteem	Het productowner-schap gaat in hoofdlijnen over de productontwikkeling, marketing en kwaliteitszorg. De productowner rapporteert op inhoud aan de stakeholders vanuit de waterschappen en op functioneren aan de programmamanager Watersysteem en heeft tegelijkertijd het mandaat om operationele beslissingen te nemen namens de waterschappers.
9. Water-systeem	Hydamo NHI	Het maken van een datamodel voor de ondersteuning en vulling van het Nederlands Hydrologisch Instrumentarium. Voor de realisatie van dit verbeteren is twee jaar uitgetrokken. Het project bestaat uit kortweg vier werkpakketten respectievelijk: I, opstellen HyDAMO-model, zowel logisch als fysiek; II, verbeteren kwaliteit bij de waterschappen; III, realiseren HTB, HyDAMO Toolbox; IV, Bewaken consistentie van de ontwikkeling.
9. Water-systeem	OOMHD (Meteo en Hydro-Data)	Beschikbaarheid van actuele meteorologische en hydrologische informatie is essentieel voor het operationele en tactische waterbeheer. Inzicht in de actuele en verwachte condities is nodig, zeker nu periodes met langdurige droogte en de kans op wateroverlast toenemen en waterschappen scherp aan de wind moeten varen.
10. Waterketen	Ontwikkel-budget	Voor de continuïteit van de ontwikkeling (verkenningen, business cases, innovatie-pilots, communicatie) heeft het programma een budget, waarbij het UO gemandateerd is om binnen deze budgettaire ruimte naar eigen inzicht te handelen.
10. Waterketen	O-info	De busunesscase heeft tot doel continue inzicht te geven aan de waterschappen inzake de onderhoudsgegevens van de assets en het technisch functioneren van de assets van elkaar, zodat optimalisatie van het onderhoud van assets wordt bereikt. Het onderzoek wordt uitgevoerd in samenwerking met PWA en de waterschappen. Het Waterschapshuis (hWh) regisseert het opstellen van de businesscase en zal een groot deel van de to-do werkzaamheden coördineren en uitvoeren.

CONCEPT

Programma	Project/ kostenplaats	Omschrijving
10. Waterketen	Gezamenlijke prognoses AWK	Rioken (Riolerings Kerngetallen) is een functionaliteit om rioleringsgegevens eenmalig en eenduidig te registreren, actueel te houden en toegankelijk te maken voor (keten-)partners. Met Rioken kunnen ook prognoses van bijvoorbeeld debieten in het rioolstelsel worden gemaakt. hWh zorgt voor het beheer van de software. Momenteel wordt een onderzoek gedaan naar een vervolg op de huidige, verouderde module. In de nieuwe module worden hogere eisen gesteld aan de (gestandaardiseerde) gegevensuitwisseling met gemeenten. Hiervoor moet het gegevensmodel verder worden uitgewerkt (zie ook DAMO Afvalwaterketen).
11. Diensten en beheer	CERT WM	CERT-WM staat voor het Computer Emergency Response Team op het terrein van watermanagement. In dit team werken de waterschappen samen met Rijkswaterstaat. Die samenwerking leidt onder andere tot adviezen aan de waterschappen ten aanzien van kwetsbaarheden in de ICT systemen. Daarnaast worden medewerkers van waterschappen, die tijdelijk in dienst zijn bij het CERT, verder opgeleid in cybersecurity. Die kennis brengen zij over aan de waterschappen. Het CERT-WM is een belangrijk onderdeel van het Programma 'Informatieveiligheid en Privacy' dat is ondergebracht bij hWh.
11. Diensten en beheer	Strategienota OGT	I.o.m. de OGT updaten van de strategienota en meerjarenplannen van de programma's.
11. Diensten en beheer	B&O e-HRM	Dit behelst het centrale beheer van een functionaliteit die de waterschappen in 2015 hebben aangeschaft voor human resource management-processen. De basis van deze functionaliteit bestaat uit faciliteiten voor administratieve processen en de salarisadministratie. Momenteel wordt het systeem uitgebreid met modules, zoals het faciliteren van processen voor loopbaanpaden, strategische- en tactische personeelsplanning, interne kortdurende opdrachten of uitleen, persoonlijke ontwikkeling, opleidingen en duurzame inzetbaarheid.
11. Diensten en beheer	Opvang cyber-incidenten	De aanbesteding Opvang cyberincidenten is gegund en de raamovereenkomst is in september 2023 getekend. De waterschappen kunnen, nadat ze verklaren deel te nemen aan de raamovereenkomst, contractant 24/7 inschakelen voor het in kaart brengen of er daadwerkelijk sprake is van een informatieveiligheid incident, voor het bepalen van de omvang en oorzaak, het indammen en uitroeien van de 'besmette' onderdelen van de IT-infrastructuur en het voorkomen og beperken van de gevolgschade en het adequaat overdragen van resultaten. Ook kan digitaal forensisch onderzoek worden uitgevoerd.
11. Diensten en beheer	Winnovatie platform	Op dit platform delen de waterschappen en andere aangesloten organisaties in de innovatie-etalage met elkaar aan welke innovatieve projecten ze werken. Achterliggend idee: hoe beter we van elkaar weten aan welke oplossingen we werken, hoe eerder en efficiënter we kunnen samenwerken. Daarnaast wordt om het jaar de waterinnovatieprijs uitgereikt en worden de inzendingen via het platform gedaan.

CONCEPT

Programma	Project/ kostenplaats	Omschrijving
11. Diensten en beheer	Ondersteuning OGT/I-platform	Dit project voorziet in de noodzakelijk gebleken juridische en secretariële ondersteuning van platforms waarin alle waterschappen zijn vertegenwoordigd. Dat geldt voor de Opdrachtgeverstafel (OGT) waarin de directies zitting hebben, maar ook voor het i-platform waaraan alle i-managers van de waterschappen deelnemen. De ondersteuning heeft tot doel de efficiëntie en de effectiviteit van de platforms te vergroten. Met het beschikbare budget wordt ook de doorontwikkeling van het meerjarenprogramma gefinancierd.
11. Diensten en beheer	DROP	De Gemeenschappelijke Voorziening Officiële Publicaties (GVOP) bepaalt dat de waterschappen alle officiële publicaties, inclusief versiebeheer, digitaal moeten publiceren. Het Kennis- en exploitatiecentrum Officiële Overheids Publicaties (KOOP) levert daarvoor de voorziening. hWh verzorgt voor deze voorziening het functionele beheer en het contractmanagement. Samen met de Unie van Waterschappen neemt hWh deel aan het gebruikersoverleg.
11. Diensten en beheer	CMS	In 2018 vond voor zes inclusief hWh waterschappen de aanbesteding plaats van een nieuw contentmanagement systeem voor het bouwen en beheren van websites. De aanbesteding is door hWh gecoördineerd, net als het contract management.
11. Diensten en beheer	Datastromen Pijler 1 Keten	Een informatievoorziening om data van waterschappen centraal ter beschikking te stellen.
11. Diensten en beheer	Datastromen Pijler 2 Logisch	Beheer en ontwikkeling van standaarden.
11. Diensten en beheer	Datastromen Pijler 3 Fysiek	Onderhoud van een kernregistratie (Damo-Fysiek).
11. Diensten en beheer	Datastromen Pijler 4 Door-ontwikkeling	Doorontwikkeling informatievoorziening data.
11. Diensten en beheer	NHI-instrumentarium	Samen met Rijk (RWS/I&W), provincies (IPO), waterleidingbedrijven (VEWIN) en STOWA heeft hWh het Nederlands Hydrologisch Instrumentarium ontwikkeld. Het beheer en onderhoud en continuering van dit Nederlands Hydrologisch Instrumentarium wordt door hWh gefaciliteerd.
11. Diensten en beheer	Vangst-registratie V3	Vangstregistratie is een landelijk systeem voor registratie, planning en beheer van de muskusrattenbestrijding. Bestrijders maken gebruik van een app op hun mobiele telefoon waarmee zij aangeven waar klemmen of kooien zijn geplaatst en welke dieren zijn gevangen. Een landelijk registratiesysteem is belangrijk omdat muskusratten zich niets aantrekken van de grenzen van de waterschappen. Op deze manier is het toch mogelijk van de vangsten een landelijk beeld te krijgen en dat te analyseren. hWh verzorgt het onderhoud, contractmanagement en functioneel beheer van het bestaande systeem en de aanbesteding van de opvolging ervan.
11. Diensten en beheer	De Digitale Watertoets	De Digitale Watertoets is een webapplicatie die op basis van gemeentelijke ruimtelijke ordenings-plannen laat zien wat een gemeente met waterschappen moet regelen. Het gaat dus om planvorming als basis voor het vergunning-, toezicht- en handhavingsproces (VTH). HWH zorgt voor het contractbeheer en het functioneel beheer. Hoewel de applicatie al enige tijd bestaat worden eerst de ontwikkelingen van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) afgewacht voordat functionele aanpassingen worden voorbereid.

CONCEPT

Programma	Project/ kostenplaats	Omschrijving
11. Diensten en beheer	NDFF	De Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) bevat gegevens over de verspreiding van planten- en diersoorten in Nederland. De database wordt beheerd door de provincies, maar ook andere organisaties, zoals de waterschappen, kunnen erover beschikken en eigen waarnemingen uploaden. Dankzij die informatie van verschillende partijen is het mogelijk de ecologische doelstellingen in het kader van de Kaderrichtlijn Water te halen. hWh beheert namens de waterschappen het contract dat toegang geeft tot de NDFF.
11. Diensten en beheer	Kenniscentrum	Door de waterschappen is besloten om een raamovereenkomst aan te gaan met Microsoft voor een M365 E5 licentie. Hierbij ontstaat de uitdaging om de implementatie van componenten bij waterschappen vorm te geven. Samenwerking op dit terrein ligt voor de hand. Het programma O&S staat onder anderen voor het verbinden van kennis en ervaringen op een centrale plek. Deze centrale plek is te vinden in het kenniscentum. De waterschappen worden enerzijds ontzorgd en anderzijds geholpen bij het opbouwen van specifieke kennis.
11. Diensten en beheer	Framework Microsoft	De waterschappen hebben besloten om een raamovereenkomst aan te gaan met Microsoft voor een M365 E5 licentie (in te zetten door alle waterschappen). Met het afsluiten van deze raamovereenkomst wordt het mogelijk om de snel veranderende wereld, waarin toenemende eisen aan informatieveiligheid en privacy in een hoog tempo toenemen, het hoofd te bieden. Daarnaast wordt tegemoetgekomen aan de toenemende behoefte tot samenwerking, kennisdeling, uitwisseling en standaardisatie.
11. Diensten en beheer	Software Reseller Onboarding en Beheer	De groepsgewijze onboarding van de deelnemende waterschappen bij de Software-reseller en het organiseren en voeren van contractbeheer op het strategisch/tactisch niveau van de raamovereenkomst.
11. Diensten en beheer	Uitbereiding Kenniscentrum	Uitbreiding van het Kenniscentrum is voor de ondersteuning van Azure. Het werkt aan de beoogde ondersteuning zoals het maken van roadmaps voor Azure en diverse blauwdrukken.
11. Diensten en beheer	Strategische inzet omgevingswet	Dit project ondersteunt namens de Unie van Waterschappen de Waterschappen in de transitie die nodig is als gevolg van de Omgevingswet.
11. Diensten en beheer	Continuïteit TMX 2023-2025	Team TMX onderhoudt modulaire hard en software oplossingen voor beheer en monitoring op afstand van onder anderen gemalen. Het product TMX wordt gebruikt door 9 waterschappen. Door de software en telemetrische oplossingen van TMX wordt (lokale) meetdata verzameld, getransporteerd, verwerkt en leesbaar aangeleverd.
11. Diensten en beheer	Z-info	Z-info is sinds 2012 met succes het landelijk systeem voor alle zuiveringsinformatie. Het ondersteunt de waterschappen bij het beheer van afvalwaterzuiveringsprocessen en zorgt voor een uniforme standaard voor meetgegevens en rapportages. Het systeem kan informatie leveren voor de bedrijfsvoering van een afzonderlijke zuiveringseenheid, maar ook voor een landelijke benchmark en voor rapportages aan het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Ten slotte ontsluit Z-Info data van en naar externe (keten-)partners. hWh verzorgt het centrale beheer en het contractmanagement, en regisseert de doorontwikkeling van de functionaliteit.

Programma	Project/ kostenplaats	Omschrijving
11. Diensten en beheer	Oracle TECH en Oracle Contract-management	Voor de gemeenschappelijke aanschaf en het gezamenlijk gebruik van relevante Oracle-licenties voert hWh het contractbeheer uit. Inmiddels kunnen ook samenwerkingen zoals waterschapsbelastingen en -laboratoria op het contract meeliften. Naar schatting worden met dit gezamenlijke optreden enkele miljoenen euro's bespaard.
11. Diensten en beheer	Gem. P&Ids	P&ID's (Piping & Instrumentatie Diagram) spelen een belangrijke rol bij assetmanagement bij de primaire taken; Afvalwaterketen, Watersysteembeheer en bij Waterveiligheid. In overleg met de betrokken waterschappen (projectgroepleden) is het doel breder geformuleerd dan enkel het implementeren van de huidige toolbox.
11. Diensten en beheer	SE Tooling	Aanvraag business case System Engineering Tooling. Het doel is om een kwaliteitsverbetering te realiseren door actuele proces- en (standaard)objectgegevens eenduidig beschikbaar te stellen aan alle waterschappen. In de business case wordt onderzocht hoe en of dit is te realiseren door een gezamenlijke inkoop en implementatie van de te gebruiken SE-tooling.
11. Diensten en beheer	Inzicht in prestatie-gegevens Decentrale Sanitaire Systemen	Inventarisatie behoefte aan een centrale database met gegevens over decentrale sanitaire systemen. Dit zijn lokale "zuiveringen" bij bedrijven of bijvoorbeeld campings. Deze worden niet beheerd door het waterschap maar hebben wel invloed op het eco-systeem. Waterschappen beschikken graag over de gegevens van deze systemen.
11. Diensten en beheer	Govroam en Govroam contract-management	Govroam is een beveiligde wifi-verbinding met behulp waarvan waterschapsmedewerkers veilig, probleemloos en snel gebruik kunnen maken bij meer dan 300 organisaties (gemeenten, rijksoverheid, semi overheidsinstellingen en provincies). hWh heeft de implementatie van Govroam begeleid en draagt zorg voor het contractbeheer.
11. Diensten en beheer	SatData 3.0	SatData 3.0 verzamelt en distribueert actuele verdampingsgegevens. De data worden op dezelfde wijze gedistribueerd als in WIWB. hWh begeleidt en beheert het contract en daarnaast wordt het gebruik door de waterschappen ervan gestimuleerd.
11. Diensten en beheer	Perceelwijzer	De Perceelwijzer is een app waarin specifieke gegevens t.b.v. de agrariër wordt gebundeld. Het centraal functioneel beheer is via hWh ingeregeld. Vanuit deze centrale rol zorgt hWh voor aansluiting van de deelnemende waterschappen op de app.
12. SAW@	SAW@ personele inzet	In het samenwerkingstraject SAW@ (Samenwerking Waterbeheerders) zijn Rijkswaterstaat (RWS) en negen waterschappen een samenwerking aangegaan op ICT-gebied voor één integrale oplossing ter ondersteuning van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Hiermee is invulling gegeven aan het Bestuursakkoord Water. De personele inzet vanuit HWH aan de Gezamenlijke Beheer Organisatie (GBO van SAW@). Dit is in rekening gebracht bij RWS CIV, als beheerder van het gezamenlijke SAW@-beheerbudget.
12. SAW@	B&O SAW@ bijdrage Waterschappen	Betreft de bijdrage van de waterschappen aan SAW@.
12. SAW@	Project SAW@ bijdrage Waterschappen	Dit betreft een kassiersfunctie van HWH: De gezamenlijke stuurgroep SAW@ (waterschappen en RWS) heeft middels het jaarplan 2019 het jaarbudget voor de projecten van SAW@ vastgesteld. Het hier genoemde bedrag is de gezamenlijke bijdrage van de deelnemende waterschappen hieraan.

Programma	Project/ kostenplaats	Omschrijving
12. SAW@	SAW@ hWh-werkzaam-heden	Aanvullende project gerelateerd aan SAW@ voor de invulling van de IPM rollen.
13. Basisdata	Landelijk Grondgebruiks bestand Nederland	Het Landelijk Grondgebruiksbestand Nederland (LGN) is een landsdekkend bestand dat de gebruikers voorziet van actuele en nauwkeurige informatie over het grondgebruik in Nederland. LGN wordt veel gebruikt door overheden en kennisinstellingen, o.a. op het gebied van milieu, water, ruimtelijke ordening, landschap en natuur. Daarnaast is LGN als basisbestand voor de thema's landgebruik en bodembedekking een belangrijke dataset voor de Nederlandse Geo Informatiestructuur.
13. Basisdata	AHN Kaartverkoop	De overgebleven gelden van AHN kaartverkoop zijn van RWS en de waterschappen. De stuurgroep AHN gaat over de bestemming van deze gelden.
13. Basisdata	Actueel Hoogte bestand Nederland (AHN) 2023-2025	Rijkswaterstaat en waterschappen werken sinds 1997 samen aan een veilig watersysteem voor Nederland. Samen hebben zij vastgesteld dat actuele en betrouwbare hoogte informatie onontbeerlijk is voor een betrouwbaar beheer van het watersysteem en de waterkeringen in Nederland. In een door beide partijen ondertekend convenant is vastgelegd dat zij voor onbepaalde tijd wensen samen te werken op dit thema en zorg te dragen dat kwalitatief betrouwbare hoogte informatie beschikbaar is voor het waterbeheer in Nederland.
13. Basisdata	Beeld- materiaal 5	Dit betreft de samenwerking tot de gezamenlijke inkoop van beeldmateriaal door verschillende overheidsinstellingen. Samenwerkende partners: de Rijksoverheid (i.e.: Ministerie van Infrastructuur en Milieu (incl. Kadaster, Rijkswaterstaat en Prorail), Ministerie van Economische Zaken (incl. CBS), Ministerie van Defensie, Ministerie van Veiligheid en Justitie, de Nationale Politie, de provincies, De Gasunie, Staatsbosbeheer, een aantal gemeenten en de waterschappen. HWH is verantwoordelijk voor inkoop en leveranciersmanagement.
14. Informatiehuis Water	Basistaken IHW	Dit betreft de inzet van 7 FTE ten behoeve van de basistaken IHW, welke gefinancierd wordt door de waterschappen.
14. Informatiehuis Water	Aquo-standaard	Het beheren van de Aquo-standaard is een basistaak van IHW. De Aquo-standaard maakt het mogelijk om op een uniforme manier gegevens uit te wisselen tussen partijen die betrokken zijn bij het waterbeheer en draagt daarmee bij aan de kwaliteit van het waterbeheer. Dankzij Aquo is het mogelijk om met de data van verschillende waterbeheerders landelijk dekkende informatie te geven over waterbeheer.
14. Informatiehuis Water	Coördinatie van de informatie-stromen	IHW coordineert de informatiestromen volgens het principe 'eenmalig inwinnen en meervoudig gebruiken'. Door procesmanagement en ondersteuning van de waterbeheerders verzamelen en bundelen we gegevens, die onder meer leiden tot landelijke beelden voor waterkwaliteit (Kaderrichtlijn Water en Landelijk Enquête Waterkwaliteit) en waterveiligheid (Nationaal Basisbestand Primaire Waterkeringen). De verzamelde en gebundelde informatiesets leveren we vervolgens aan ministeries, koepelorganisaties en overige geïnteresseerden ten behoeve van landelijke analyses en nationale en Europese rapportages.

CONCEPT

Programma	Project/ kostenplaats	Omschrijving
14. Informatiehuis Water	Waterinfo-systemen	IHW beheert de Aquo-kit. Om de informatiestromen beter te kunnen ondersteunen wordt gewerkt aan een nieuwe versie, waarin de Aquo conform de Digitale Delta/waterkwaliteits-API is geïmplementeerd; data kan hiermee beter en generiek beschikbaar worden gesteld. Ook beheert IHW het Waterkwaliteitsportaal (WKP2.9) ter ondersteuning van de informatievoorziening en de rapportages voor de Kaderrichtlijn Water bij de grond- en oppervlaktewaterbeheerders en het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. Voor de waterbeheerders bieden we de servicedesk aan; vragen omtrent het aanleveren van data kunnen aan de servicedesk worden gesteld en worden door het Informatiehuis Water van een reactie voorzien.
14. Informatiehuis Water	Externe product-kosten	Alle taken van IHW die in het jaarplan van IHW zijn opgenomen onder de noemer: basistaken en doorontwikkeling/vernieuwing IHW. Deze taken worden bekostigd uit de financiële bijdrage die de samenwerkingspartners aan IHW leveren.
14. Informatiehuis Water	Facilitering IHW door hWh	Dit betreft de bijdrage van IHW aan de faciliteringkosten hWh. Dit wordt gefinancierd door de waterschappen.
14. Informatiehuis Water	EF Slim water-management	In het kader van het Bestuursakkoord Water verzorgt IHW dat de waterbeheerders hun informatie beschikbaar stellen conform de FAIR-principes en kunnen uitwisselen met de Digitale Delta API's; IHW werkt hiervoor projectmatig en stelt een projectplan op om de waterbeheerders (met name de waterschappen) te ondersteunen; deze bijkomende taak wordt vanuit de waterschappen gefinancierd.
14. Informatiehuis Water	EF DD API	Voor IHW is het beheren van de DD API een taakuitbreiding op de huidige beheerstaken maar volledig in lijn met de Aquo-standaardisatie ontwikkeling. De basis van de Digitale Delta is de API technologie. Dit vraagt om een eenduidige definitie van de inhoud die uitwisselt wordt. Dit laatste is dus het standaardiseren van de watertaal en is grotendeels gerealiseerd in de Aquo.
14. Informatiehuis Water	Droogte-portaal	Het betreft historische data en kaartmateriaal, maar ook actuele velddata. In een deelproject van Fase 2 en Fase 3 is het deel van het portaal met actuele data als een demonstatie-portaal gerealiseerd. Dit deel van het portaal geeft gebruikers informatie over de toestand van het bodem-grondwater-systeem buiten op basis van veldmetingen en berekende droogte- indices. Het is tot stand gekomen eind februari 2021 met projectfinanciering en met inzet van eigen middelen van het uitvoerend consortium. StellaSpark ondersteunt ons als onderaannemer met het NEXUS data-platform.
14. Informatiehuis Water	B&O Waterveilig-heidsportaal	Beheer en onderhoud van het Waterveiligheidsportaal.
15. Kassiers-functie	Initiatief-budget OGT	Door een jaarlijks bedrag op te nemen als initiatiefbudget in de begroting van hWh, wordt financiële ruimte gecreëerd om nieuwe collectieve projecten op te starten. Wanneer een concreet nieuw project wordt opgestart binnen een ander programma, kan het initiatiefbudget dienen als financiering daarvan. Het initiatiefbudget wordt uitsluitend gebruikt ter financiering van verhogingen in de begroting binnen andere programma's.
15. Kassiersfunctie	Landelijke Voorziening Overstromings informatie	Landelijke programmaorganisatie die zich niet alleen richt op het spoor techniek, maar ook op het spoor van kennisbundeling, gemeenschappelijke taal en standaarden en een gemeenschappelijk kader en ambities met als uiteindelijk doel een landelijke voorziening overstromingsinformatie (LVO).

Programma	Project/ kostenplaats	Omschrijving
15. Kassiersfunctie	Aanbesteding Hardware TMX	In de afgelopen periode is op verzoek van een aantal waterschappen een inventarisatie uitgevoerd naar de actuele staat van de bij de waterschappen in gebruik zijnde TMX hardware. Daaruit is gebleken dat bij een deel van de waterschappen een behoefte bestaat aan leveringen van nieuwe TMX hardware. Het op orde hebben van de productie en (door)levering van TMX hardware is voor deze waterschappen een voorwaarde voor het realiseren van lopende projecten en vervanging van bestaande apparatuur met verouderde communicatietechniek en daarmee de continuïteit voor deze waterschappen.

CONCEPT

Waterschap De Dommel

Postbus 10.001
5280 DA Boxtel
Bosscheweg 56
5283 WB Boxtel

(0411) 618 618
info@dommel.nl
www.dommel.nl

Het Waterschapshuis
T.a.v. het Algemeen Bestuur
Postbus 2180
3800 CD AMERSFOORT

Boxtel	:	11 maart 2024	Behandeld door	:	Carolien Dieperink - Dekker
Ons kenmerk	:	173434 / 184111	Doorkiesnummer	:	(0411) 618 410
Uw kenmerk	:		E-mailadres	:	CDieperink@dommel.nl
Onderwerp	:	Zienswijze waterschap de Dommel op ontwerpbegroting 2025	Bijlagen	:	-
			Verzonden	:	

Beste Algemeen Bestuur,

Wij hebben kennisgenomen van de geactualiseerde begroting 2024 en de ontwerpbegroting 2025.

Namens ons algemeen bestuur treft u onze zienswijze aan op de bovengenoemde begrotingen met het verzoek deze zienswijze mee te nemen in de door u aangekondigde reactienota.

1. De Dommel onderschrijft de noodzaak voor een herinrichting van hWh en ziet dit als logisch vervolg op de Vaarkaart en de Strategienota.

2. De Dommel vraagt om de voorzienbaarheid van de kosten te vergroten en dit onderwerp op te nemen in de het nog op te stellen Koersplan.

3. In lijn met de behoefte aan de herstructurering van hWh ziet de Dommel dat de groei ook vraagt om meer inzicht in de financiën, in het bijzonder het inzicht in deelname aan een DVO in relatie tot de begroting. Het nog op te stellen Koersplan biedt een goede gelegenheid om structureel aandacht te geven aan de voorzienbaarheid van de kosten. Denk bijvoorbeeld aan een speciale landingspagina per waterschap waarop inzichtelijk is aan welke projecten worden deelgenomen met daarbij een kostenoverzicht.

4. Wij zijn akkoord met de kosten voor instandhouding ontwerpbegroting 2025 en de geactualiseerde begroting 2024.

Hoogachtend,
Namens het dagelijks bestuur,

E. de Ridder
watergraaf

H.J. Kielenstijn
secretaris

173434 /
184111

Federatie Dommelvisrecht

Best, 23 april 2024
Ref: DVR2024_11

Algemeen bestuur Waterschap de Dommel
Bosscheweg 56
5283 WB Boxtel

Lozingsvergunningen

Recente Eindhovens dagbladartikelen benoemen zorgen over de waterkwaliteit van de beken ten gevolge van ongecontroleerde lozingen van afvalwater. Een van die berichten betreft o.a. Nyrstar (België). Het waterschap heeft al langer geprobeerd hier verbetering in aan te brengen via overleg met Nyrstar. Recent hebben ook gemeentes/ instanties hier aandacht voor gevraagd. Het is nog meer zorgwekkend dat ook aan deze zijde van de grens uitdagingen liggen tav. lozingsvergunningen. Zie recent krantenartikel “Waterschap niet scherp: tientallen bedrijven lozen met verouderde vergunning afvalwater op beken” (Dit roept ook nog eens de vraag op of er niet meerdere bedrijven zijn die zonder de juiste vergunning lozingen doen in het oppervlakte water). Veel en of grote Lozingen zijn niet meer van deze tijd. De waterlichamen dienen per 2027 aan de KRW richtlijnen te voldoen. Die KWR richtlijnen zijn sinds 22 december 2000 van kracht! Ruim 2 decennia na dato lijkt het erop dat dit nog steeds niet onder controle is.

De uitdaging: Koud Zuiver Water
Voor een juiste flora en fauna is koud water essentieel o.a. de beekprik en kwabaal hebben eisen aan de water temperatuur. Zuiver focust op o.a. lozing vergunningen die goed geduid dienen te zijn en regelmatig onafhankelijk gemonitord dienen te worden. Bij overtredingen dient consequent opgetreden te worden. Het waterschap tracht via verschillende projecten meer water in het gebied te houden. O.a. hermeandering en beekbodem verhoging naast sponswerking heeft de aandacht. Dommelvisrecht heeft in 2023 aandacht gevraagd voor meer water in de Keersop door grensoverschrijdenden en waterschap overschrijdende maatregelen t.a.v. het maas afvoer verdrag (ref. DVR_2023_10). Alleen gezamenlijk kan het verschil gemaakt worden. Ook het rapport “SCHERPER AAN DE WIND: KOERSEN OP KRW-DOELBEREIK IN 2027” vraagt om meer verantwoordelijkheid te nemen.

Federatie Dommelvisrecht wil graag weten of het Algemeen bestuur voldoende zicht heeft op de juist geduide lozingsvergunningen en het toezicht daarop.

Beheerseenheid “Federatie Dommelvisrecht”

Met vriendelijke groet, Bert Worms
Voorzitter Beheerseenheid “Federatie Dommelvisrecht”

Onderwijsboulevard 225
5223 DE 's-Hertogenbosch

Postbus 315
5201 AH 's-Hertogenbosch

073 - 720 08 48
info@rnob.nl
www.rnob.nl

IBAN NL75 BNGH 0285 1738 63

Aan gemeenteraden en algemeen besturen waterschappen van RNOB
c.c. colleges van B&W en dagelijkse besturen waterschappen van RNOB

Datum:	30 april 2024
Ons Kenmerk:	RNOB-2024-037
Bijlage(n):	1) Concept-jaarplan 2025 2) Jaarplan 2025 in één oogopslag
Betreft:	Mogelijkheid voor indienen zienswijze op concept-jaarplan met begroting 2025 RNOB

Geachte leden van de gemeenteraden en algemeen besturen,

Hierbij bieden wij u het concept-jaarplan met begroting 2025 'Samenwerken met nieuw elan' van RNOB aan. De hoogtepunten van het jaarplan leest u in het 'jaarplan in één oogopslag.' Vanwege iBabs werken de hyperlinks in de documenten niet. Voor een concept-jaarplan met werkende hyperlinks wordt verwezen naar de website: www.rnob.nl/publicaties. Wij verzoeken u eventuele zienswijze aan ons kenbaar te maken.

Tegelijk met dit concept-jaarplan wordt ook het voorstel voor een nieuw Samenwerkingsconvenant voor zienswijze aan u voorgelegd. Dit concept-jaarplan is gebaseerd op dit convenant maar loopt daarmee wel vooruit op het definitieve Samenwerkingsconvenant.

Zienswijze indienen
Het jaarplan 2025 RNOB wordt definitief vastgesteld door het Dagelijks Bestuur op 4 juli 2024. Uw eventuele zienswijze zien wij graag tijdig tegemoet, zodat deze bij de definitieve vaststelling meegewogen kan worden. U kunt uw reactie mailen naar secretariaat@rnob.nl.

Bij voorbaat hartelijk dank!

Met vriendelijke groet,
Namens het Dagelijks Bestuur,

drs. R.P.J.M. Peerenboom
Regiomanager RNOB

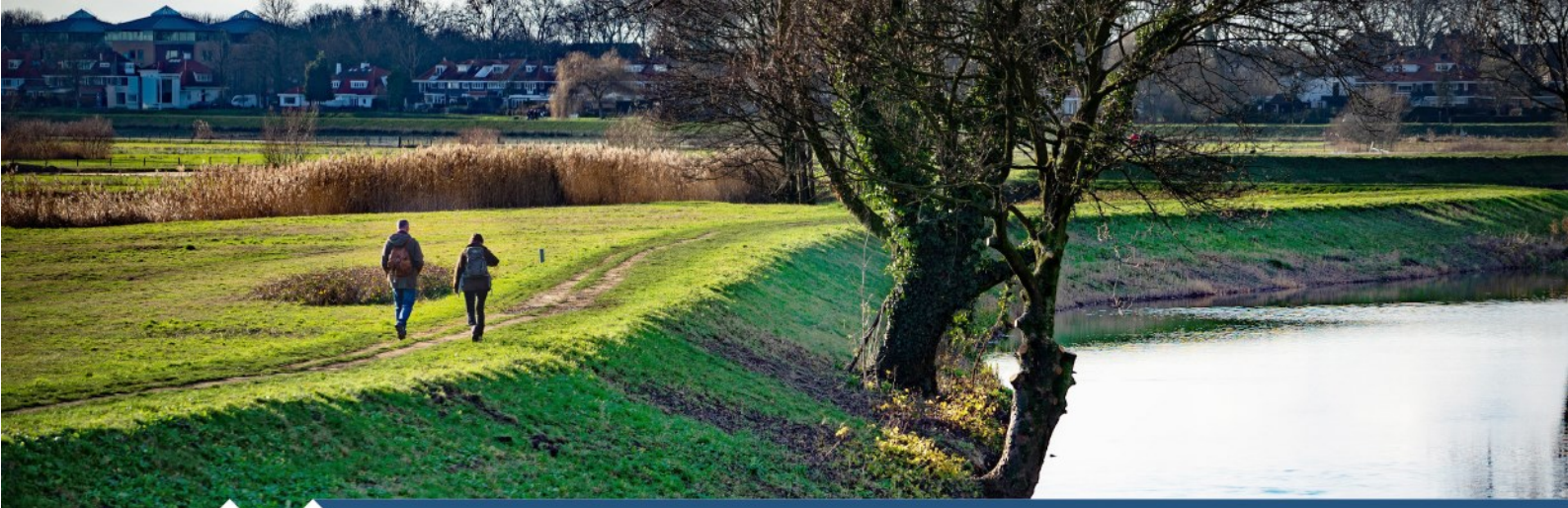

concept

Jaarplan en begroting 2025

Versie voor mogelijkheid indienen zienswijzen voor gemeenteraden en AB-waterschappen

RNOB

Samenwerken met nieuw elan

Voor u ligt het jaarplan 2025. Het wordt het eerste jaar dat we in RNOB samenwerken op basis van het nieuwe Samenwerkingsconvenant en de afspraken over de uitvoering ervan. Op het moment van het opstellen van dit jaarplan zijn we daar in de regio nog volop mee bezig: raadsleden, algemeen bestuursleden, bestuurders en ambtelijke ondersteuners. We doen dat zo omdat dat bij onze samenwerking past. Dit jaarplan is gebaseerd op het voorstel Samenwerkingsconvenant wat tegelijk voorgelegd voor zienswijze in de gemeenteraden en de AB-waterschappen. Na afweging van de zienswijze wordt het nieuwe Samenwerkingsconvenant voor definitieve vaststelling aan gemeenteraden en AB-waterschappen aangeboden.

Op inhoud blijven de maatschappelijke en economische opgaven waar onze regio voor staat, onverminderd actueel. Met opgaven als mobiliteit en bereikbaarheid, wonen, bedrijventerreinen, klimaatadaptatie en transitie landbouw die een grote ruimtelijke component hebben. Maar de ruimte wordt steeds schaarser. De gemeenten en waterschappen in onze regio puzzelen daar voortdurend mee. Om die ruimte zo goed mogelijk te kunnen benutten, hebben we onze aandachtspunten en adviezen eind 2023 via RNOB gebundeld in het Ruimtelijk Voorstel RNOB. Met dit voorstel willen we een positieve bijdrage leveren aan zowel de uiteindelijke Nota Ruimte van het Rijk naar planning in 2024 (mogelijk wordt dit vertraagd door formatie en nieuw kabinet) als de lokale omgevingsvisies van gemeenten.

Deze opgaven vragen om een integrale en gebiedsgerichte aanpak. Regionaal. Om deze aanpak zo goed mogelijk te faciliteren, sluiten we de organisatie en inrichting van portefeuillehoudersoverleggen en andere overlegtafels van RNOB daar zo goed mogelijk op aan. Samen met de Prioriteitennota geven de nieuwe afspraken RNOB meer slagkracht om onze doelen te realiseren. Bovendien wordt duidelijker wat RNOB is en doet. En ook: wat niet.

We zijn trots op het vertrouwen én de energie die in onze regionale samenwerking zit. Die energie zien we vooral terug in de kruisbestuivingen die in onze regio ontstaan. Samenwerken leidt tot meer samenwerken. Ook heeft de aanvraag voor de Regio Deal van de vijfde tranche tot nieuwe inspiratie geleid. Helaas was ons nu geen tweede deal gegund, maar de voorbereidingen hiervan hebben nieuwe contacten en nieuwe inzichten gebracht. Deze gaan zeker leiden tot nieuwe initiatieven gericht op onze inwoners. Of tot het aanscherpen van bestaande regionale programma's en projecten. Ook bereiden we ons voor de volgende aanvraag voor een Regio Deal, in overleg met het ministerie van BZK.

2025 wordt dus een jaar van aanpakken met nieuw elan. We doen dat samen met tien gemeenten en twee waterschappen, want Heusden heeft de focus van de regionale samenwerking per 1 januari 2025 verschoven naar Midden-Brabant. Als regio van doeners gaan we hier natuurlijk onze schouders onder zetten. Want wij weten als geen ander: alleen door samen te werken en elkaar iets te gunnen, zorgen we voor goede toekomst van Noordoost-Brabant. Wij ontmoeten u graag in onze mooie regio!

Jack Mikkers, voorzitter Bestuur RNOB
René Peerenboom, Regiomanager RNOB

Inhoudsopgave

Samenwerking in RNOB 4
1. Vitale Leefomgeving 7
Klimaatadaptatie 8
Natuur en Landschap 9
Energietransitie 10
Transitie Landbouw 10
2. Duurzaam bereikbaar 13
3. Aantrekkelijk vestigen 15
Vestigingslocaties 15
Werkgelegenheid 17
Innovaties en bedrijvigheid 17
Experimenteerruimte 18
4. Behoud van talent 20
Blijfklimaat 20
Wonen 21
5. Een sterk verhaal 23
6. Samenwerking 25
Bestuurlijke samenwerking 25
Provinciale en nationale samenwerking 25
Internationale samenwerking 26
7. Communicatie en organisatie 27
Communicatie 27
Financieel beheer, personeel en huisvesting 27
8. Begroting 2025 28
Inkomsten 28
Uitgaven 29

Samenwerking in RNOB

RNOB[1] is een samenwerking van en door de tien gemeenten en twee waterschappen in de regio Noordoost-Brabant op vijf programma's. In een globaliserende wereld is de regio steeds vaker de schaal om complexe maatschappelijke, economische en ecologische opgaven gezamenlijk en integraal op te pakken. De regio is er:

- voor die opgaven die te groot of complex zijn voor de lokale overheden.
- voor die opgaven die efficiënter samen kunnen worden opgepakt.
- als (financieel) portaal van provincie, Rijk en 'Brussel' naar lokale overheden.

Samenwerkingsagenda

Gemeenten en waterschappen hebben in de Samenwerkingsagenda 'Richting 2030[2]' vastgelegd op welke hoofdopgaven er wordt samengewerkt in RNOB. Deze agenda is in 2020 door alle gemeenteraden en waterschapsbesturen vastgesteld. De opgaven binnen RNOB hebben betrekking op kwaliteit van de leefomgeving, ruimte, mobiliteit, wonen en het vestigingsklimaat voor bedrijven.

Ambitie

De ambitie van RNOB is een slimme, veerkrachtige regio, op weg naar een circulaire economie. Een regio waarin ruimte blijft om te pionieren. Waarin hard wordt gewerkt en het leven nog steeds goed is. Een regio waarin ook stad en platteland met elkaar in balans zijn, waar we elkaar waarderen en elkaar ook nodig hebben. Een regio met sterke steden met een menselijke maat en een leefbaar platteland dat aan de basis staat van een duurzame, slimme en maatschappelijk houdbare voedselproductie. Omgaan met én inspelen op veranderingen vormen dus de rode draad in de Samenwerkingsagenda.

Prioriteitennota

In 2023 is de huidige Samenwerkingsagenda geëvalueerd. Ontwikkelingen binnen en buiten onze regio sinds 2020 vroegen namelijk om bijstelling van de Samenwerkingsagenda[3].

De Prioriteitennota is de basis voor onze opgaven en activiteiten in de komende jaren. De Prioriteitennota heeft in 2023 geleid tot aanpassingen in de aanpak van de hoofdopgaven. Inmiddels zijn deze aanpassingen ook doorgevoerd in de werkplannen voor 2024. Prioritering was noodzakelijk vanwege de beperkte beschikbare middelen en capaciteit enerzijds en actuele ontwikkelingen, lokale coalitie-/bestuursakkoorden en kansen uit het landelijk regeerakkoord anderzijds.

De Samenwerkingsagenda 'Richting 2030' en de Prioriteitennota (2023) zijn leidend voor onze activiteiten, zoals deze worden uitgewerkt in de jaar- en werkplannen.

Jaarplan op hoofdlijnen en in één oogopslag

Dit jaarplan is op hoofdlijnen. De verdieping van het jaarplan 2025 vindt plaats in de tweede helft van 2024, met aparte werkplannen voor de programma's. De betreffende

[1] https://www.rnob.nl/storage/cms/files/rnob_kennismakingsdocument/maak_kennis_met_rnob_mobiel.pdf
[2] https://www.samenwerkingsagendarnob.nl/
[3] https://www.rnob.nl/storage/cms/files/samenwerkingsagenda_2030/20231102_prioriteitennota_rnob_definitieve_versie_nov_2023.pdf

portefeuillehoudersoverleggen stellen deze werkplannen vast. Daarna worden de werkplannen ter informatie aangeboden aan de gemeenteraden en waterschapsbesturen.

Naar aanleiding van suggesties uit de Klankbordgroep Raadsleden, hebben wij in dit jaarplan geprobeerd tekstueel duidelijker te maken wat er door onze regionale samenwerking wordt gedaan. Hiervoor zijn de activiteiten voor 2025 ingedeeld naar een van de vier rollen:

1. Platform: RNOB biedt overlegtafel voor een thema of onderwerp, maar is zelf geen eigenaar.
2. Verbinder: RNOB heeft een schakelfunctie, het verbindt partijen en probeert logische verbindingen te maken.
3. Partner: RNOB is deelgenoot van een thema of project en draagt medeverantwoordelijkheid. Vaak gepaard met financiële betrokkenheid.
4. Trekker/eigenaar: RNOB is eigenaar van een project, daarmee trekker en draagt dus ook verantwoordelijkheid. Altijd gepaard met financiële betrokkenheid.

Met dit jaarplan stellen we ook een samenvatting in de vorm van een ‘jaarplan in één oogopslag’ op. Dit doen we om de belangrijkste activiteiten in 2025, de Samenwerkingsagenda en het verhaal van RNOB kort en duidelijk toe te kunnen lichten.

Actuele ontwikkelingen

Nieuwe Samenwerkingsconvenant

Ten tijde van het opstellen van dit jaarplan 2025 loopt het proces voor het nieuwe Samenwerkingsconvenant. Het huidige convenant[4] loopt af op 31 december 2024. De Samenwerkingsagenda uit 2020 is het uitgangspunt geweest voor dit convenant. Sindsdien zijn er diverse aanpassingen en aanvullingen in de overlegstructuur geweest, zowel vanuit pragmatisch oogpunt als door externe ontwikkelingen. In het convenant spreken we namelijk af ‘hoe’ er wordt samengewerkt: de structuur en werkwijze van RNOB. Bovendien worden niet alleen de financiële bijdragen van de deelnemende gemeenten en waterschappen aan RNOB vastgelegd, maar ook aan de economische ontwikkelingsmaatschappij AgriFood Capital.

Tegelijk met dit jaarplan wordt het concept van het nieuwe Samenwerkingsconvenant voor zienswijze aangeboden aan de gemeenteraden en waterschapsbesturen. Dit jaarplan is gebaseerd op het concept van het nieuwe convenant. Na afweging van de zienswijze wordt het nieuwe Samenwerkingsconvenant voor definitieve vaststelling aan gemeenteraden en AB-waterschappen aangeboden.

Financiële gevolgen nieuwe Samenwerkingsconvenant

Het vertrek van de gemeente Heusden uit de regionale samenwerkingen RNOB en AgriFood Capital per 1-1-2025 heeft (naast minder uitvoeringskracht) in ieder geval invloed op de begroting. Daarnaast is in het voorstel voor het nieuwe Samenwerkingsconvenant indexering van de inwonersbijdrage opgenomen. Beiden zijn in dit jaarplan en de begroting van RNOB verwerkt.

4 https://www.rnob.nl/storage/cms/files/publicaties/2020_bestuursconvenant/convenant_regionale_samenwerking_regio_noordoost_brabant_2021-2014.pdf

Monitor ‘Staat van de Regio’ als peilstok

Eind 2022 lanceerden RNOB en AgriFood Capital gezamenlijk de ‘Staat van de Regio Noordoost Brabant’[5]. Deze monitor is een beleidsinstrument om op regionaal niveau nog beter op specifieke aandachtsgebieden te kunnen inzoomen en acties te ondernemen gebaseerd op feitelijke informatie. Want de Staat van de Regio brengt trends en ontwikkelingen in beeld in de opgaves waar overheden, bedrijven en kennisinstellingen in Noordoost-Brabant gezamenlijk aan werken: vitale leefomgeving, duurzame bereikbaarheid, aantrekkelijk vestigingsklimaat en behoud van talent. Eind 2024 wordt de monitor voor het eerst geactualiseerd, zodat er in 2025 nieuwe data beschikbaar zijn.

[5] https://public.tableau.com/app/profile/onderzoekstatistiek/viz/DeStaatvandeRegioNoordoostBrabant20221129_16697394095560/Landingspage

1. Vitale Leefomgeving

Een gezonde en veilige leef-, woon- en werkomgeving voor onze inwoners.

De opgave ‘Vitale Leefomgeving’ wordt vormgegeven door de deelopgaven Klimaatadaptatie, Natuur en Landschap, Energietransitie en Transitie landbouw. Deze deelopgaven worden opgepakt in het portefeuillehoudersoverleg Duurzame Leefomgeving. De opgave Vitale Leefomgeving gaat ook over sterke steden zoals beschreven in de hoofdstukken 3 en 4 van de Samenwerkingsagenda ‘Richting 2030’.

Vitaal Landelijk gebied

Het overkoepelend programma ‘Vitaal landelijk gebied’ richt zich op de meest relevante gebiedsprocessen in de regio: NOVEX De Peel, Moerputten-’t Ven-Bossche Broek, Dommelvallei-Kampina, Duurzame Polder ’s-Hertogenbosch-Oss, Herperduin, Aadal, Maashorst, Raamvallei en Maasheggen UNESCO Man & Biosphere. Met als doel de ruimtelijke opgaven in die gebieden zo goed mogelijk te laten landen.

Er zijn drie hoofdlijnen:

1. Daar waar nodig ondersteuning vanuit de regio op de meest relevante gebiedsprocessen in de regio;
2. Vooral verbinden van de lopende regionale programma’s in het landelijk gebied;
3. Opereren als gesprekspartner richting Rijk en provincie Noord-Brabant om de uitvoering van de transitie landelijk gebied en de maatschappelijke opgaven voor het landelijk gebied mogelijk te maken.

Relatie met de Prioriteitennota

De strategische lijn vanuit de Prioriteitennota is dat we ons vooral richten op de gebiedsprocessen uit de Prioriteitennota.

Wat willen we doen in 2025?

De verwachting is dat RNOB in 2025, net als in 2024, gebiedsprocessen gaat aanjagen ter ondersteuning van gemeenten en waterschappen, door:

RNOB is een platform voor:
▪ Inspireren, ontmoeten en kennisdelen over opgaven in het landelijk gebied: inspirerende sessies (ambtelijk en bestuurlijk) met toonaangevende sprekers op een goede locatie waar duidelijk wordt wat er in de praktijk speelt en wat we daarvan kunnen leren.
RNOB zet zich in als verbinder:
▪ Om onderzoekskracht/kennis te organiseren om de plannen en keuzes in deze gebiedsopgaven te onderbouwen.
▪ Om, in bepaalde gebiedsprocessen, de rol van een kwartiermaker te vervullen. Dat is veelal een inzet vóórdat er een doel en budget is voor een gebiedsproces. Soms wordt het gebiedsproces daarna door één gemeente (karttrekker) opgepakt en blijft RNOB beperkt betrokken als verbinder of platform. Soms ligt het gebied tussen verschillende gemeenten en vervult RNOB een actievere rol als verbinder.
RNOB is een partner in:

- Een gezamenlijk proces van Brabants Programma Landelijk Gebied (BPLG) met de provincie Noord-Brabant samen met andere regio's en waterschappen aan het ontwerp BPLG en van ontwerp naar uitvoering. Dat kan in de vorm van het leveren van expertise, het organiseren van werksessies in/met de regio en haar gebiedspartners of door extra ambtelijke en bestuurlijke afstemmingsmomenten te organiseren. Daarnaast levert RNOB mogelijk extra inzet voor het kwartiermakerschap namens de gemeenten en waterschappen in de BPLG-(uitvoerings)organisatie. Mogelijk met ondersteuning vanuit rijksgelden.
- In NOVEX de Peel werken RNOB, MRE, Noord- en Midden-Limburg, twee waterschappen (Aa en Maas en Limburg), twee provincies (Limburg en Noord-Brabant) en het Rijk samen als één overheid aan de realisatie van de maatschappelijke opgaven in het Peelgebied: minder stikstof, betere bodem- en waterkwaliteit, transitie landbouw, versterken van natuur, energietransitie en woonopgaven. RNOB is partner namens de gemeenten (Meierijstad, Boekel, Bernheze, Maashorst en Land van Cuijk).

RNOB is trekker of eigenaar van:

- De lobby naar de Provincie, Rijksoverheid en EU om de belangen te behartigen voor het landelijk gebied met de 10 gemeenten en 2 waterschappen.

Klimaatadaptatie

Klimaatbestendig wonen en werken in 2050

Het klimaat verandert wereldwijd en de gevolgen daarvan zijn ook in onze regio Noordoost-Brabant merkbaar. We ervaren steeds extremere weersomstandigheden zoals langdurige hitte en droogte, die schade toebrengen aan de gezondheid, gewassen en natuur. De hevigere buien zorgen ervoor dat het risico op wateroverlast en overstromingen vergroot worden. Op hoge, droge (zand)gronden dreigt een tekort aan water, wat problematisch is voor de landbouw en de natuur.

Om onze regio duurzaam voor te bereiden op deze veranderingen, zetten we in op klimaatadaptatie. We erkennen dat niet alle gevolgen te voorkomen zijn, maar we kunnen deze wel beperken. In het programma Klimaatadaptatie, actief sinds 2018, werken we samen met regiopartners aan een klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting van onze regio.

Relatie met de Prioriteitennota

We actualiseren het programma en integreren principes van water en bodem sturend daarin.

In de context van de voortdurende ontwikkeling van het programma Klimaatadaptatie, worden er gedurende 2024 verkennende gesprekken gevoerd over de optimalisatie van de samenwerkingsstructuur tussen de werkregio's (watersamenwerkingen As50+, De Meierij en Land van Cuijk) en RNOB. Deze gesprekken gaan over het verbeteren van de samenwerking en de effectiviteit van gezamenlijke inspanningen om de regio voor te bereiden op steeds vaker voorkomend extreem weer.

In 2025 blijft de organisatie en structuur van het programma Klimaatadaptatie RNOB een belangrijk aandachtspunt. Daarbij bouwen we voort op de fundamenten die in 2023 en 2024 zijn gelegd. Met als doel: een effectievere aanpak van klimaatadaptatie in de regio door middel van een sterk, logisch en samenwerkingsgericht programma voor Noordoost-Brabant.

Wat willen we doen in 2025?

RNOB is een platform voor:
▪ Uitwisselen van kennis en ervaring door elkaar te ontmoeten en te overleggen.
RNOB zet zich in als verbinder:
▪ Versterken van het netwerk door nieuwe leden en partners aan te trekken en de samenwerking met regionale partijen als de 3 werkregio's, waterschappen, provincie Noord-Brabant, Brabant Water, de GGD en Veiligheidsregio Brabant-Noord, platform Klimaatadaptatie Zuid-Nederland te intensiveren.
▪ Organiseren van regionale kennissessies en proactief nieuwe kansen creëren door kennis en ervaringen uit te wisselen afgestemd op de behoeften van de regiopartners. We schuiven o.a. twee keer per jaar aan bij iedere werkregio. Bij de kennissessie betrekken we ook andere domeinen.
▪ Intensiever samenwerken en afstemmen met regionale netwerken, het Platform Klimaatadaptatie Zuid-Nederland en andere RNOB-programma's.
RNOB is trekker of eigenaar van:
▪ Het programma Klimaatadaptatie (in 2024 vernieuwd) gericht op effectieve organisatie van en communicatie over klimaatadaptieve maatregelen in de regio
▪ Lopende (succesvolle) projecten en nieuwe initiatieven met specifieke aandacht voor hittestress, gezondheid, vergroening en biodiversiteit om innovatie en actie te stimuleren.

Natuur en Landschap

Een robuust natuurnetwerk in de regio

De ambitie van de gemeenten en waterschappen in de regio is om de komende jaren haar groenblauwe identiteit te versterken, ten behoeve van natuur, maar ook woonaantrekkelijkheid en gezondheid. De regio Noordoost-Brabant verstedelijkt en de gemeenten en waterschappen hebben de ambitie om de regionale groenstructuur daarin mee te laten groeien. Ze willen een aantrekkelijke regio blijven met ruimte voor een sterk regionaal verbonden netwerk van natuurgebieden en aansluitende groene (landbouw)gebieden; een regio met kwaliteit voor natuur en mens, voorbereid op toekomstige ontwikkelingen. We realiseren duurzame, robuuste verbindingen tussen de grote en kleinere natuurgebieden en landschapselementen in de regio en aangrenzende regio's. Ook verbinden we natuur met stad en land, en met economische en maatschappelijke activiteiten zoals toekomstbestendige landbouw, klimaatadaptatie, recreatie, identiteit en gezondheid. Met als hoofddoel: behoud en herstel van de biodiversiteit

Relatie met de Prioriteitennota

De gewenste robuuste verbindingen van en binnen de regio zijn in beeld gebracht (het groenblauwe netwerk) en wij werken mee aan de realisatie van Natuurnetwerk Brabant. Deze activiteiten maken onderdeel uit van het nieuwe programma Natuur en Landschap (2023) dat na het opstellen van de Prioriteitennota is opgesteld.

Wat willen we doen in 2025?

RNOB is een platform voor:
▪ Uitwisselen van kennis en ervaring van betrokken organisaties over relevante onderwerpen zoals groen in en rondom de stad en de bossenstrategie door elkaar te ontmoeten en te overleggen.

RNOB zet zich in als verbinder:
▪ Versterken van het netwerk binnen de regio door nieuwe leden en partners aan te trekken. ▪ Intensiveren van de samenwerking met regionale partijen om gezamenlijke, gemeentegrensoverschrijdende projecten mogelijk te maken die bijdragen aan: o Het behoud en versterken van natuurgebieden zonder Natura 2000-status. o Uitbreiding van Agrarische natuur (zoveel mogelijk natuurinclusieve, grondgebonden en circulaire landbouw). o Het versterken van de overgangsgebieden (zowel Natura 2000 als Natuur Netwerk Brabant en natuur zonder status). o Het realiseren van robuuste verbindingen en Ecologische Verbindingszones (EVZ's) die natuurgebieden onderling met elkaar verbinden.
▪ Intensiveren van de samenwerking en afstemming tussen regionale netwerken en andere RNOB-programma's.
RNOB is een partner in:
▪ Proactief kansen benutten die voortkomen uit het nationale, provinciale andere relevante regelingen of fondsen. Hierbij ondersteunen we betreffende gemeenten en waterschappen.
RNOB is trekker of eigenaar van:
▪ Het (nog op te stellen) Uitvoeringsprogramma Natuur en Landschap.

Energietransitie

Klimaatneutraal in 2050

Het Rijk heeft bepaald dat de energievoorziening in 2050 bijna volledig duurzaam moet zijn opgewekt. Hiermee geeft ons land invulling aan de afspraken over het minder uitstoten van CO2 in het Klimaatakkoord van Parijs. Om dit te realiseren is ons land opgedeeld in 30 energieregio's, waaronder Noordoost-Brabant.

Elke regio beschrijft in een Regionale Energiestrategie (RES) haar eigen keuzes voor de opwekking en opslag van elektriciteit en warmte uit duurzame bronnen. De eerste stap is om in 2030 49% minder CO2 uit te stoten. RNOB biedt het platform voor de bestuurders van gemeenten en waterschappen voor nadere afstemming binnen de regio hierover. De feitelijke uitvoering ligt bij de RES-organisatie, die geleid wordt door een stuurgroep bestaande uit afgevaardigden van provincie, gemeenten, waterschappen en een netbeheerder.

Wat willen we doen in 2025?

RNOB is een platform:
▪ Op verzoek faciliteren van de overlegtafel voor afstemming tussen de gemeenten en waterschappen in onze regio ter voorbereiding of uitvoering van de RES overlegtafel Noordoost-Brabant (door Rijk bepaald) en relevante RNOB overlegtafels.

Transitie Landbouw

Toekomstbestendige landbouw in een vitaal buitengebied

Als primaire sector in de agrifoodketen brengt landbouw voedsel, werk en welvaart. Het is daarmee een belangrijke economische motor voor Noordoost-Brabant. Maar de ontwikkelde manier van voedsel produceren legt ook een druk op de leefomgeving, vooral in het buitengebied. Dat vraagt om een transitie naar een duurzame en omgevingsvriendelijke

landbouw. Met nieuwe verdienmodellen voor agrarische ondernemers die bijdragen aan een vitaal buitengebied waar het goed wonen en werken is. Met AgroProeftuin de Peel geven we bijvoorbeeld ruimte aan agrarische ondernemers om te experimenteren met nieuwe verdienmodellen rondom kringlooplandbouw en versnellen we innovatietrajecten.

Met onderstaande en de lopende acties verwachten wij in 'De Staat van de Regio Noordoost Brabant' waar te nemen dat de indicatoren:

- het aantal vrijgekomen agrarische bebouwing zal toenemen. We houden rekening met meer dan 550.000 m² aan leegstaande agrarische bebouwing eind 2025.
- het aantal agrarische bedrijven (peildatum 2021: 2951 bedrijven) zal afnemen. We verwachten een sterkere daling door de komende maatregelen vanuit de stikstof aanpak (Rijk en provincie) en het Interim Omgevingsverordening (IOV) van de provincie Noord-Brabant. We houden rekening met 20% afname in deze periode.

Relatie met de Prioriteitennota

Een integrale aanpak die kringlooplandbouw mogelijk maakt in samenhang met de andere opgaven in het landelijk gebied.

Wat willen we doen in 2025?

RNOB is een platform voor:
▪ De realisatie van de transitie van de landbouw. Vanuit de koersnotitie 'Transitie landbouw op dreef[6]' werken we met actiepunten aan concrete doelen, zoals het creëren van experimenteer- en innovatie ruimte. Daarnaast stemmen we de voortgang van de Koersnotitie Transitie Landbouw op Dreef af op ambtelijk en bestuurlijk niveau.
▪ Het delen van praktijkvoorbeelden binnen de Kopgroep Transitie Landbouw. Daarbij delen we kennis en wisselen we ervaringen met elkaar uit.
RNOB zet zich in als verbinder:
▪ Het volgen van ontwikkelingen van NPLG, BPLG en NOVEX de Peel en daarbij kansen benutten door coördineren en aanjagen van projecten en pilots in Natura 2000- en GGA-gebieden. De ontwikkelingen vertalen we naar regionaal en lokaal niveau.
▪ Volgen van ontwikkelingen rondom het thema mest en uitvoering geven aan de Uitvoeringsagenda Mest.
▪ Koppelen van activiteiten uit het programma Vitaal Landelijk gebied om zo goed mogelijk integraal en gebiedsgericht uitvoering te kunnen geven aan de transitie landbouwopgave.
RNOB is een partner in:
▪ Het Interregionaal Bestuurlijk Overleg Transitie Landbouw (BOTL) naast de provincie, Hart van Brabant, West-Brabant, Metropool Regio Eindhoven en waterschappen. RNOB is ambtelijk en bestuurlijk betrokken bij het gezamenlijke proces van Brabants Programma Landelijk Gebied (BPLG). We zoeken de samenwerking en integraliteit op via het programma Vitaal Landelijk Gebied.
▪ Met AgroProeftuin de Peel zetten wij - als partner - in op innovatie van de landbouw. In de proeftuin werken overheden, kennisinstellingen en agrarisch bedrijfsleven samen aan toekomstbestendige landbouw.
RNOB is trekker of eigenaar van:

[6] https://www.rnob.nl/storage/cms/files/rnob_koersnotitie_-_transitie_landbouw_op_dreef__versie_3_1_20220901__klikbare_pdf_.pdf

- De uitvoering van de Koersnotitie ‘Transitie landbouw op dreef,’ waarbij wij vooral aanjager zijn voor het realiseren van proeftuinen, field labs, campussen en/of proefstallen; inclusief programmering en meerjarenbegroting. Dit voor het vergroten en delen van expertise en bieden van meer experimenteerruimte. We zoeken daarbij de samenwerking op met partners zoals AgriFood Capital, AgroProeftuin de Peel en ZLTO. RNOB neemt hierin de initiërende en regisserende rol.
- De evaluatie en herijking van de Koersnotitie ‘Transitie landbouw op dreef’ Dit gebeurt eind 2025.

2. Duurzaam bereikbaar

Comfortabel, duurzaam en veilig reizen in en naar onze regio.

Noordoost-Brabant is een echte 'autoregio': de auto is al jaren het belangrijkste vervoersmiddel op alle afstanden. De fiets is een goede 'tweede' op de korte afstand (< 6 km). Kansen voor meer gebruik van de fiets liggen er op die korte én middellange afstand (< 25km). Dat blijkt ook uit de Staat van de Regio Noordoost-Brabant. Binnen de regio werken we samen aan duurzame bereikbaarheid.

Daarom werken we aan een mobiliteitssysteem dat past bij alle opgaven, die de gemeenten samen in de regio hebben. In 2023 is daarom een Multimodaal Mobiliteitspakket[7] (MMMP) opgesteld als uitwerking van de verstedelijkingsstrategie. Een uitdagend plan met als doel: mobiliteit moet in 2030 naast vlot en veilig, ook multimodaal, sociaal, leefbaar, gezond en groen zijn.

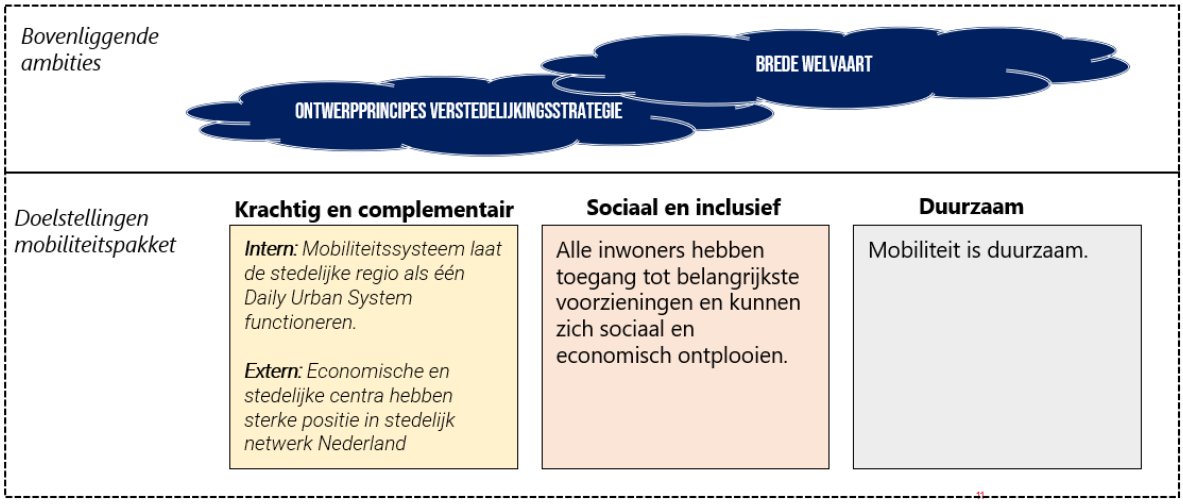

Extra aandacht vanuit de monitor Staat van de regio krijgen[8]:

- Verkeersveiligheid: Na corona stijgen de cijfers weer hard met Brabant als negatieve koploper. We zetten in op een Brabantbrede verkeersveiligheidsaanpak. Jongere en oudere fietsers zijn het vaakst slachtoffer.
- Mobiliteitstransitie en duurzaamheid om de klimaatdoelstellingen te kunnen gaan halen.
- Verminderen van verplaatsingen met de (vracht)auto. Met maatwerk in de mobiliteitstransitie voor stad en dorp.

Relatie met de Prioriteitennota

Het versnellen van de mobiliteitstransitie, duurzame bereikbaarheid kernen en steden en infrastructurele verbetertrajecten. Dit zijn de uitgangspunten voor het Multimodaal Mobiliteitspakket RNOB (2023). In 2025 geven we hier verder uitvoering aan.

[7] https://www.rnob.nl/nieuws/regio-maakt-uitdagend-plan-voor-mobiliteitstransitie

[8] https://public.tableau.com/app/profile/onderzoekstatistiek/viz/DeStaatvandeRegioNoordoostBrabant20221129_16697394095560/Landingspage

Wat willen we doen in 2025?

RNOB is een platform voor:
▪ RNOB coördineert, organiseert en stemt af binnen mobiliteit binnen de regio, met provincie en andere partners. ▪ In overleg met het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat is afgesproken dat we in 2024 voor Zuid-Nederland een Multimodale Mobiliteitsagenda gaan opstellen. Het MMMP is hier alvast een mooie bouwsteen voor en dient als basis voor de (financiële) afspraken die we met Rijk, provincie, gemeenten en RNOB maken vanaf 2025.
RNOB is trekker/eigenaar van:
Het MMMP is de nieuwe basis voor de uitwerking van de Samenwerkingsagenda en Prioriteitennota en voor de samenwerking met Rijk en provincie. De deelopgaven zijn geactualiseerd: 1. Versterken en uitwerken verstedelijkingsstrategie NOVEX stedelijk Brabant; 2. De mobiliteitstransitie en de schaalsprong OV/deelmobiliteit/fiets faciliteren; 3. De bereikbaarheid van voorzieningen voor de gehele regio faciliteren; 4. De mobiliteitsimpact beperken van het tijdelijk aanhouden van rijkswegenprojecten, zoals de A2 Deil-Vught (heroriëntatie Mobiliteitsfonds/MIRT). Zeker op het onderliggend wegennet. 5. De Brabantse Verkeersveiligheidsaanpak. 6. Vanuit de brede welvaart opgaven doen we in 2024 voor de dorpenstrategie een onderzoek naar bereikbaarheid kleine kernen als basis voor concrete uitwerking vanaf 2025.

3. Aantrekkelijk vestigen

Goed starten en groeien in onze innovatieve en ondernemende regio.

De opgave ‘Aantrekkelijk Vestigen’ wordt vormgegeven door de deelopgaven: Vestigingslocaties, Werkgelegenheid, Innovaties en bedrijvigheid en Experimenteerruimte. Deze deelopgaven worden opgepakt in het portefeuillehoudersoverleg Economie. Onder dit portefeuillehoudersoverleg vallen de drie kopgroepen Werklocaties, Werkgelegenheid en Innovatie & Agrifood en de stuurgroep Voeding & Gezondheid.

Vestigingslocaties

Aantrekkelijk vestigen voor bedrijven

Bedrijven brengen werkgelegenheid, dragen bij aan economische groei en versterken het regionaal ecosysteem. Voor een goede, en economisch gezonde, toekomst van onze regio is het belangrijk om bedrijven de best passende locaties te kunnen (blijven) bieden. Een vestigingslocatie die duurzaam en toekomstbestendig is, en ook goed bereikbaar. Met toegang tot energievoorziening en beschikbaar personeel. Met name het thema energie-netwerkaansluiting van bedrijven en bedrijventerreinen is de laatste jaren een leidend principe geworden vanwege netcongestie. Ook vragen huisvesting van personeel en mobiliteit de aandacht bij het creëren van werkgelegenheid. Economische ontwikkeling is nodig voor de brede welvaart in de regio.

In Noordoost-Brabant willen we de start en (door)groei van gevestigde ondernemingen faciliteren en ruimte houden voor nieuwe bedrijven. Daarom stemmen we vraag en aanbod op het gebied van werklocaties (zoals bedrijventerreinen en grotere detailhandelsvestigingen) regionaal met elkaar af. Hiermee stimuleren we tegelijkertijd innovatie en verduurzaming. Niet alleen op bedrijfsniveau, maar bijvoorbeeld ook bij de aanleg van nieuwe bedrijventerreinen, voorzieningen op de terreinen en bij revitalisering op bestaande bedrijventerreinen.

We hebben aandacht voor de vestigings- en huisvestingsmogelijkheden van de sterke sectoren in de regio en bedrijven die de economische structuur versterken. Binding met de regio, werkgelegenheid en waarde toevoeging aan de regionale economie zijn belangrijke elementen. De structuur in de regio kenmerkt zich door een sterke profilering als Agrifood regio en de daaraan gekoppelde kracht in logistiek, maakindustrie, ICT/data en Farma/Life sciences, *zie ook de verdeling naar banen op de volgende bladzijde*. In de regio gaat aandacht ook uit naar clusters en campusontwikkeling. Clusters met nationale uitstraling.

Relatie met de Prioriteitennota

Verduurzamen van bedrijventerreinen (‘De Grote Oogst’) en de cross-over kracht van de regionale economie, sectoren die ook elkaar weer versterken. Verduurzaming van het bestaande aanbod aan terreinen vraagt om aandacht voor intensivering van het ruimtegebruik en ruimte voor verduurzamingsmaatregelen, zoals revitalisering, klimaatadaptatie en energieoplossingen. Klimaat, energie, water en circulariteit zijn ook thema's die ook in het provinciale programma De Grote Oogst worden meegenomen. Bedrijven en sectoren kunnen elkaar versterken vanuit nabijheid op een terrein, in de keten of vanuit gezamenlijke oplossingen op genoemde aandachtspunten.

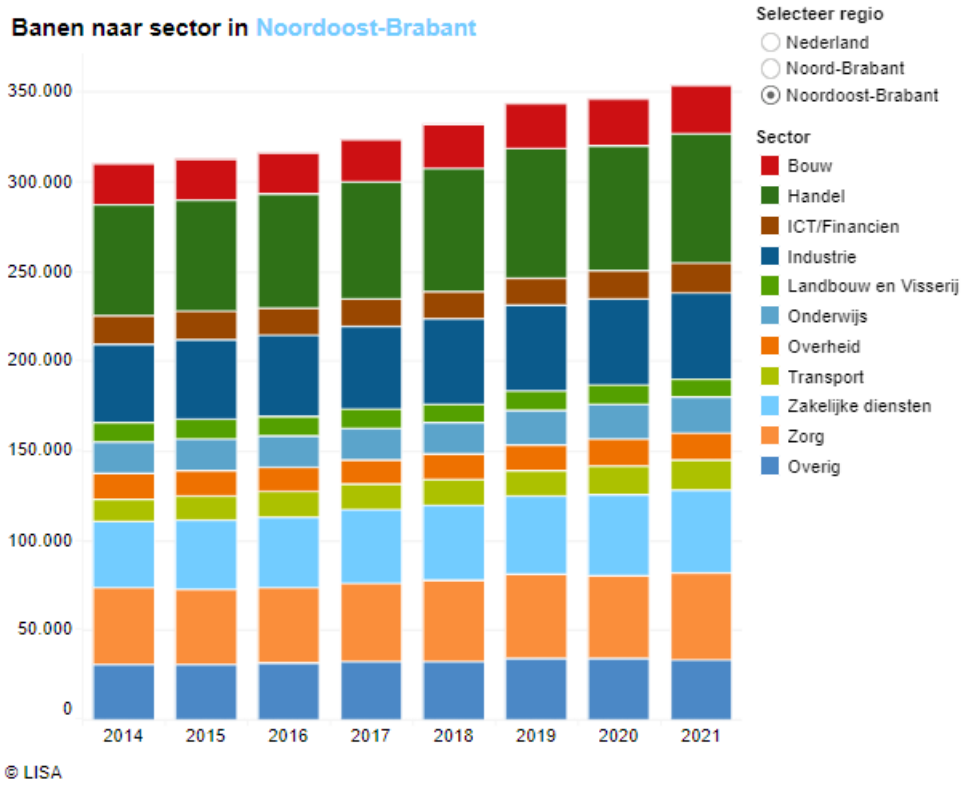

Uit: Monitor Staat van de regio

Wat willen we doen in 2025?

RNOB is een platform voor:
▪ Agendering van onderlinge uitwisseling van voorbeelden rond het brede thema van verduurzaming van bestaande bedrijventerreinen en de randvoorwaarden (bijv. versterken van de organisatiegraad) ▪ Afstemming en afspraken rond kwantitatieve (hectaren) en kwalitatieve (profiel) bedrijventerreinenprogrammering voor ontwikkeling van nieuwe bedrijvenlocaties.
RNOB zet zich in als verbinder:
▪ Vraaggericht, kwantitatief en kwalitatief ontwikkelen van bedrijvenlocaties op basis van het in 2024 geactualiseerde regionale bedrijventerreinenprogramma. Dat gebeurt in afstemming met de provincie Noord-Brabant.
▪ Aandacht houden voor energieaansluiting van en energieoplossingen op bedrijventerreinen. Ook dat doen we samen met de provincie.
▪ Regionaal agenderen van en afstemmen over de realisatie van duurzame, klimaatadaptieve, circulaire en ruimte-efficiënte bedrijventerreinen in de regio Noordoost-Brabant. Dat doen we in samenwerking met andere RNOB-programma's, in lijn met resultaten van de integrale pilot de 'Grote Oogst' van de provincie en de resultaten van de eind 2023 afgeronde verkenning van VNO NCW Co-creatie. Deze verkenning heeft een aantal handreikingen voor verduurzamen van bedrijventerreinen opgeleverd.
▪ Het leggen van beleidsmatige verbindingen tussen werkgelegenheid/werken, arbeidsmarkt, huisvesting van personeel/wonen, en mobiliteit in de regio.
RNOB is een partner in:

▪ De realisering van een regionaal bedrijventerreinprogramma, dat de gezamenlijke gemeenten, op aangeven van de provincie en op basis van de vraagprognose van de provincie, dienen op te stellen. Het feitelijk opstellen hebben we uitbesteed aan een partij die de regio en gemeenten begeleidt in het proces.
RNOB is trekker of eigenaar van:
▪ De 1-Loket werkwijze als portaal voor bedrijven met een ruimtevraag (vanaf 1 ha).

Werkgelegenheid

Aantrekkelijke werkgelegenheidsregio

Iedere werkende (werkzoekende) doelgroep faciliteren waar mogelijk en goed werkklimaat ontwikkelen zodat mensen hier willen komen werken en blijven. Dit geldt voor nationale als ook voor internationale werknemers. Personeel binden zal steeds lastiger worden, hierop moeten we als regio gezamenlijk op inspelen.

Relatie met de Prioriteitennota

De strategische lijn vanuit de Prioriteitennota is het thema internationale medewerkers regionaal agenderen.

Wat willen we doen in 2025?

RNOB is een platform voor:
▪ Het portefeuillehoudersoverleg Arbeidsmarkt op de regiodag, waar alle betreffende wethouders aan deelnemen.
RNOB zet zich in als verbinder:
▪ Afronden van de pilot van een Brabants Migratie Informatiepunt voor Noordoost Brabant (in Meierijstad). Dit is een verzameling van fysieke en mobiele informatiepunten waar arbeidsmigranten uit de hele regio terecht kunnen met praktische vragen over bijv. loon, werk, huisvesting en zorg.
▪ Intensiever samenwerken met Noordoost Brabant Werkt en afstemmen over overkoepelende thema's op gebied van economie-werkgelegenheid en arbeidsmarkt.

Innovaties en bedrijvigheid

Een sterk ondernemers- en innovatieklimaat

Om de economie in onze regio verder te stimuleren, is het noodzakelijk om te blijven investeren in een uitstekend vestigings- en ondernemersklimaat. Door te zorgen voor passende vestigingslocaties en door toegang te bieden tot kennis, kapitaal en personeel, leggen we samen met bedrijven kennis- en onderwijsinstellingen de basis voor duurzame ontwikkeling, verantwoorde groei en een groot innovatievermogen van het bedrijfsleven. Als samenwerkende overheden en samenwerkende regio's zorgen we voor de (ruimtelijke) randvoorwaarden die een sterke bedrijvigheid, innovatie en startup-klimaat in onze regio mogelijk maken.

Naast ruimte is ook verbinding essentieel voor innovatie. We willen graag aansluiten bij de provinciale strategie voor innovatie, waarbij samenwerking tussen de regio's in 2023 al is ingezet. Hiervoor is het belangrijk dat ondersteuning voor innovatieve startups en scale-ups geborgd is, zodat zij zich voortvarend kunnen ontwikkelen. Dergelijke ondersteuning bestaat nu in enkele gemeenten, maar voor de regionale economische ontwikkeling moet deze breder worden getrokken. We faciliteren daarom een goed startup-ecosysteem voor de hele regio.

Relatie met de Prioriteitennota

Het belang van vernieuwing en innovatie, en aandacht voor wat dit vraagt aan voorzieningen zoals experimenteerruimte en een netwerk van bedrijven en kennisinstellingen die dat kunnen ondersteunen.

Wat willen we doen in 2025?

RNOB is een platform voor:
▪ Versterken van de regionale economische structuur met aandacht voor versterking van het ondernemersklimaat en klimaat om nieuwe bedrijven te starten. Ondernemersondersteuning vraagt om samenwerking tussen overheid, onderwijs en bedrijfsleven. We maken deze ontmoeting mogelijk, bijvoorbeeld met ondernemerstafels en werkbezoeken van portefeuillehouders.
RNOB zet zich in als verbinder:
▪ Verder bouwen aan een volwaardig startup-ecosysteem voor de hele regio in samenwerking met AgriFood Capital (trekker).
RNOB is een partner in:
▪ Ondersteunen van innovatie met de provincie. In welke vorm zal in 2024 moeten gaan blijken, want provinciale subsidieregeling ‘Stimuleren van Innovatie in de Regio’ (SIR) en de regionale subsidie- en bijdrageregeling ‘Kringlooplandbouw Noordoost-Brabant’ binnen AgroProeftuin de Peel vervallen in 2024.
RNOB is trekker of eigenaar van:
▪ De MKB ondernemerstafels, waarbij gemeenten en mkb-ondernemingen met elkaar in gesprek gaan over relevante/actuele thema's en daarover kennis en ervaringen uitwisselen.

Experimenteerruimte

Pionieren en innoveren in agrifood

In Noordoost-Brabant is de agrifood sector van oudsher een van de belangrijkste economische pijlers die ook zorgt ook voor de nodige werk en bedrijvigheid in andere sterke sectoren. De agrifoodsector kent ook een hoge exportwaarde. Het maken én eten van voedsel moet echter meer in balans met natuur en omgeving. De agrifood sector schakelt daarom om van ‘meer’ naar ‘beter’. Met aandacht voor de impact op maatschappelijke opgaven voor de regio.

Als samenwerkende overheden zorgen we voor (ruimtelijke) randvoorwaarden om nieuwe en duurzamere manieren van voedsel produceren en consumeren te ontwikkelen. Experimenteerruimte in de vorm van bijvoorbeeld proefvelden, tijdelijke ontheffing van wetgeving of fysieke test- en ontwikkellocaties om innovatieve ideeën in praktijk te kunnen brengen. Kennisdeling is daarbij belangrijk.

Relatie met de Prioriteitennota

We werken aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijven en bieden ruimte voor de banen van de toekomst. We creëren voldoende innovatie- en experimenteerruimte in de sectoren waarde regio sterk in is. Hiervoor zetten wij de komende jaren in op een groeimodel naar een toegankelijke digitale én fysieke entree van een ondersteuningsstructuur voor regionale ondernemers en netwerken; een digitaal loket. Daarnaast starten wij een ‘Start Up Scale Up programma voor startende en doorgroeiende innovatieve bedrijven.

Beschikbaarheid van bedrijventerreinen voor lokale en regionale bedrijven blijft een continue prioriteit.

Wat willen we doen in 2025?

RNOB zet zich in als verbinder voor:
▪ Samen met AgriFood Capital nog sterker inzetten op de koppelingen agrifood - hightech - data - beleid. Voortbouwen op samenwerking tussen AgriFood Capital en Brainport Development.
▪ Samen met AgriFood Capital nadrukkelijker inzetten op de concrete transitieopgave in het 'veld' (agrariërs en andere spelers in de agrifoodketen).
▪ Het verder inzetten op experimenteeromgevingen, zoals AgroProeftuin de Peel (Maashorst), Circular Food Center (Veghel) en GreenTech Park Brabant (Boxtel). ▪ Aandacht voor versterking van campussen in onze regio, zoals farma campus Pivot Park in Oss, als specifiek werklocatie profiel en omgeving voor kennis en innovatie.
▪ We ondersteunen experimenteerruimtes in onze regio, zoals het Innovatie Kwartier met daarin o.a. Grasso en Spark ('s-Hertogenbosch) en de Verspillingsfabriek (Veghel).
▪ Via het programma Voeding & Gezondheid doorzetten met het ontwikkelen en aanleveren van relevante goede voorbeelden voor de samenwerking met AgriFood Capital in FoodNL. Daarnaast wordt op projectbasis opschaling verkend via interregionale samenwerking/ Europese projectsamenwerking zoals in FoodNL.
RNOB is een partner in:
▪ Smikkelen in het groen (geen partner van Food NL)
▪ Regio Deal-uitvoeringsproject 'Smikkelen van eetbaar groen' met daarin de aanpak 'Schoolmoestuinieren' van JongLerenEten die zij zelfstandig verder doorzet.
RNOB is een trekker of eigenaar van:
▪ (Horeca) Foodwastechallenge met de stichting Samen tegen Voedselverspilling.

4. Behoud van talent

Voldoende fijne (woon)voorzieningen voor onze inwoners.

De opgave ‘Behoud van talent’ wordt vormgegeven door de deelopgaven: Blijfklimaat en Wonen. Deze deelopgaven worden opgepakt in het portefeuillehoudersoverleg Ruimte, Mobiliteit en Wonen.

Prioriteitennota en de maatschappelijke uitdagingen samen aangaan

Vanuit onze Prioriteitennota streven we naar een steeds betere integratie van de 'harde' (fysieke en economische) en 'zachte' (mensgerichte) uitdagingen op gebied van arbeidsmarkt, economie en mobiliteit. Daarom bundelen de programma's Duurzame Bereikbaarheid, Aantrekkelijk vestigen en Behoud van talent, samen met Noordoost Brabant Werkt, hun krachten in 2024 om concrete vraagstukken aan te pakken. Dit begint met een pilot in 2024 waarna we de ervaringen en resultaten zullen opschalen in onze aanpak vanaf 2025.

Blijfklimaat

Behoud van talent voor onze regio

Boeien en binden van talenten voor Noordoost-Brabant. Dat vraagt om een aantrekkelijk blijfklimaat met betaalbare woningen, fijne voorzieningen en voldoende banen voor onze inwoners. We zetten vooral in op jongeren en jonge gezinnen die we graag willen behouden voor onze regio. Dat geldt ook voor internationale werknemers. Daarnaast hebben we natuurlijk oog voor kwetsbare doelgroepen en senioren.

Om dit te realiseren verbinden wij belanghebbende partijen zoals ondernemers, werkgeversorganisaties en onderwijs- en kennisinstellingen. Een goed blijfklimaat is van groot belang voor de leefbaarheid, economische ontwikkeling en een gezonde toekomst voor onze regio. We willen dit doen op basis van een inspiratie en positioneringsdocument, dat voortborduurt op het ruimtelijk voorstel RNOB en het ruimtelijke voorstel van de provincie. Dit document biedt een spiegel op onze samenwerking en verbeeldt (een) denkrichting (en) voor het versterken en oplossen van de schuur- en schitterpunten zoals weergegeven in het Ruimtelijk Voorstel RNOB. Het inspiratie en positioneringsdocument draagt bij aan:

- Een spiegel op onze samenwerking;
- Inspiratie voor het oplossen van schuur- en schitterpunten;
- Een verbeelding van onze belangrijkste gezamenlijke opgaven;
- Input voor de Nota Ruimte en tevens daarop volgende kaderstellende beleidsdocumenten;
- Een vertrekpunt voor een mogelijke regionale investeringsagenda van provincie en regiopartners.

Relatie met de Prioriteitennota

Ontwerpen van een inspiratie- en positioneringsdocument is een voortvloeisel uit de Omgevingskoers zoals beschreven in de Prioriteitennota, maar de omgevingskoers en daarmee ook het vervolg heeft door veranderende context en breed sonderen van de behoefte bij onze partners tot een andere invulling geleid. Het inspiratie en positioneringsdocument draagt bij aan zowel de hoofdopgaven ‘vitale leefomgeving’ als ‘behoud van talent’. Het

fungeert als een hulpmiddel bij het maken van afwegingen met een ruimtelijke impact, doordat het spiegelt, inspireert en verbeeldt.

Wat willen we doen in 2025?

RNOB zet zich in als verbinder:
▪ In stand houden en verder verbeteren van de constructieve samenwerkingsrelatie met de provincie op het gebied van ruimtelijke ordeningsvraagstukken en regionale afstemming op deze thema's (voor lokale implementatie).
▪ Ondersteuning bieden aan de toepassing van het Ruimtelijk Voorstel RNOB (in 2024 uit te voeren) als basis voor regionale en lokale opgaven/ruimtelijke keuzes.
RNOB is trekker of eigenaar van:
▪ Toetsing van nakoming van de regionale afspraken over de huisvestingsopgave voor internationale werknemers (uit handelingsperspectief 'Voorzieningen voor internationale werknemers') die erop gericht zijn om waterbedeffecten tussen de gemeenten in Noordoost-Brabant te voorkomen.

Wonen

Een fijn woonklimaat

Er wonen steeds meer mensen in onze regio. De samenstelling van de bevolking verandert onder andere als gevolg van vergrijzing en steeds kleinere gezinnen. Door een tekort aan betaalbare en gemiddeld geprijsde koop- en huurwoningen komen vooral starters moeilijk aan een eigen huis.

Met betaalbare woningen op de juiste plek, goede voorzieningen en een groot aanbod van banen, willen we Noordoost-Brabant aantrekkelijk houden om in te wonen en werken; vooral voor jongeren, jonge gezinnen en internationale werknemers. Samen met de provincie Noord-Brabant stellen de gemeenten periodiek een regionale woonagenda op. Op deze manier willen we het woningaanbod de komende jaren beter laten aansluiten op de behoefte en doelgroepen in onze regio.

Relatie met de Prioriteitennota

De strategische lijnen vanuit de Prioriteitennota zijn:
Vitale leefomgeving:

- We zetten in op duurzame (energiezuinige) woningbouw en verduurzaming van de bestaande voorraad woningen.
- De woningbouwopgave, incl. afspraken in de regionale Woondeal, en de opgave van werklocaties krijgen hun ruimtelijke vertaling in de Omgevingskoers (position paper Ruimte). Op basis van de Regionale woondeal worden afspraken gemaakt over hoe en waar de woningen daadwerkelijk gerealiseerd worden.

Behoud van talent:

- In de Regionale Woondeal zijn afspraken gemaakt over de bouw van betaalbare koopwoningen en sociale huurwoningen. Hiermee sturen we op het bouwen van woningen voor o.a. jongeren en jonge gezinnen;
- Het thema internationale medewerkers blijft op de regionale agenda. Het betreft niet alleen huisvesting maar een, met gemeenten, afgestemde aanpak op volkshuisvesting, veiligheid, voorzieningen voor participatie en integratie.

Wat willen we doen in 2025?

RNOB is een platform voor:
▪ Afstemming in de regio voor ambtenaren en bestuurders. Focus ligt op 'wonen-gerelateerde' thema's die integrale regionale afstemming en samenwerking behoeven om succesvol te kunnen worden aangepakt.
▪ Consolideren en uitbouwen van het regionaal woonoverleg. De integrale aspecten van het wonen op regionaal niveau verder duiden en uitwerken.
RNOB zet zich in als verbinder:
▪ Ondersteuning bieden bij de uitvoering van de Regionale Woondeal die gemeenten, rijk, provincie en de in de regio werkzame woningbouwcorporaties in 2023 met elkaar hebben gesloten en in 2024 hebben herijkt.
▪ Gezamenlijk en proactief optrekken als regio richting provincie en Rijk.

5. Een sterk verhaal

Vertellen over de trots en kracht van de regio

Noordoost-Brabant is een regio van doeners, durvers en dromers die door samen te werken steeds voor vernieuwing zorgen op economisch gebied, op onderwijsgebied en op woongebied. Maar niet veel mensen weten dat en daarmee is onze regio ‘het best bewaarde geheim’.

We willen het positieve verhaal over Noordoost-Brabant én onze trots uitdragen. Met de kernboodschap van Noordoost-Brabant als basis voor onze lobby- en PR, Public Affairs en communicatie-activiteiten. Zo boeien en binden we talenten aan onze regio en maken we nóg meer ruimte voor innovatie en bestaande en nieuwe bedrijvigheid.

We vertellen over onze regio om:

1. elkaar (gemeenteraden/waterschapsbesturen, bestuurders en ambtelijke organisaties) te inspireren en te versterken in de rollen in RNOB;
2. stakeholders, waaronder provincie, rijk en bedrijfsleven, bij onze samenwerking te betrekken; en
3. bedrijven en talenten naar de regio te halen en te behouden.

Het verhaal van onze regio, de urgentie van de regionale opgaven en de keuzes voor programma's en projecten die we in regionale samenwerking maken, onderbouwen we met feiten en cijfers uit de Staat van de Regio Noordoost-Brabant. Dat doen we zowel in onze communicatie-activiteiten als in onze programma's en projecten. Samen met de economische ontwikkelorganisatie AgriFood Capital en de arbeidsmarktsamenwerking Noordoost Brabant Werkt dragen we de kracht en trots van Noordoost-Brabant uit. Regio Deal Noordoost Brabant biedt daarvoor een extra (communicatie)podium. Zo zetten we met elkaar Noordoost-Brabant op de (inter)nationale kaart.

Relatie met de Prioriteitennota

Aansluiting zoeken op lobby-thema’s bij relevante stakeholders. Regionale lobby op drie thema’s: Regio Deal, het Nationaal en Brabants Programma Landelijk Gebied en wonen. In 2025 herijken we onze lobby prioriteiten op basis van de actualiteiten.

Wat willen we doen in 2025?

RNOB zet zich in als verbinder:
▪ Zoeken van samenwerking met andere regio’s en maatschappelijke organisaties. In onze lobby zoeken we steeds meer de gemeenschappelijkheid met andere regio’s en maatschappelijke organisaties, zoals de (klankbordgroepen van) VNO/NCW Brabant/Zeeland, ZLTO, Natuur en Milieu etc.
▪ Verstevigen van relaties met andere regio’s. We zorgen voor het ontwikkelen en versterken van samenwerkingsrelaties met regio’s in onze nabijheid, zoals MRE en Noord-Limburg. Aan het Bestuur RNOB is extra bestuurlijke capaciteit toegevoegd voor het verstevigen van die relaties. Relatiebeheer is daarmee permanent geborgd.

- De relatie met de provincie Noord-Brabant (inclusief Brabants Ontwikkelingsmaatschappij (BOM) krijgt bijzondere aandacht. Onze inspanningen om aan de voorkant van provinciale beleidsprocessen meer en beter betrokken te worden werpen vruchten af (zoals met het Ruimtelijk Voorstel Brabant) en die lijn zetten we door.
- Het zoeken naar (gelegenheids)coalities met lobbyorganisaties als Inter Provinciaal Overleg (IPO), Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), BrabantStad (B7), Middelgrote steden (M7) etc.
- Sterker organiseren van eigenaarschap van lobbyonderwerpen door regionaal in te zetten op drie thema's, waarbij onze bestuurders de regionale boodschap uitdragen.

RNOB is trekker of eigenaar:

- Op basis van de Prioriteitennota (2023) zetten we nu in op Regio Deal (na afwijzing in 2023, gaan we de propositie opnieuw indienen in 2024, waarna lobby volgt), het Nationaal en Brabants Programma Landelijk Gebied en wonen. In 2025 herijken we onze lobby prioriteiten op basis van de actualiteiten.

6. Samenwerking

Bestuurlijke samenwerking

Wát we doen, hebben we vastgelegd in de Samenwerkingsagenda 'Richting 2030'. Hoe we het doen, hebben we vastgelegd in een Samenwerkingsconvenant. Regionale thema's raken steeds meer met elkaar verweven en dat maakt de opgaven complexer. Sectoraal werken is niet langer voldoende, maar we moeten steeds meer integraler en meer opgavegericht werken. Ook de behoeften en verwachtingen van burgers veranderen. De verwevenheid van thema's zien we terug in actuele vraagstukken zoals energie en ruimte, arbeidsmarkt, onderwijs en wonen, landbouw en natuur etc. Ook de bekende transities, zoals in de energiesector, landbouw en woningmarkt, vragen om een andere manier van werken. We moeten in gezamenlijkheid zoeken naar oplossingen en verbindingen tussen de thema's. In 2024 vernieuwen we ons samenwerkingsconvenant, waar in wordt meegenomen hoe om te gaan met de complexiteit van onze opgaven.

Relatie met de Prioriteitennota

De strategische lijnen vanuit de Prioriteitennota zijn: experimenteren met opgavegericht werken beginnend bij complexe en integrale thema's, intensievere samenwerking met de waterschappen en verkennen van samenwerking (verbinding) met sociale thema's.

Wat willen we doen in 2025?

RNOB is een platform voor:
▪ Het zetten van de volgende stappen naar meer integraliteit. Overkoepelend thema is steeds meer 'brede welvaart.'
RNOB zet zich in als verbinder voor:
▪ Uitbouwen van het partnerschap met het Rijk in de aanpak van belangrijke maatschappelijke en economische uitdagingen.
RNOB is trekker of eigenaar van:
▪ Uitwerking geven aan het nieuwe convenant. Aangezien het convenant 2021-2024 afloopt, wordt in het voorjaar een convenant voor de volgende periode opgesteld. In 2025 zorgen we ervoor dat wat in het convenant (en bijbehorende samenwerkingsafspraken) is vastgelegd wordt uitgevoerd.
▪ Heldere afspraken maken over (o.a.) vertegenwoordiging, mandaat en afstemming bij opgaven die buiten de RNOB-structuur vallen. In toenemende mate vragen regionale opgaven om een integrale afwegingen. Niet alle thema's zijn binnen RNOB georganiseerd, maar op een andere tafel (RES, verstedelijking). In de uitwerking van het nieuwe convenant wordt meegenomen hoe hier mee om te gaan. We zorgen ervoor dat voor iedereen duidelijk wie wanneer welke besluiten kan nemen.

Provinciale en nationale samenwerking

Samenwerking met de provincie Noord-Brabant

RNOB zoekt actief de samenwerking met andere partijen. Een belangrijke samenwerkingspartner is de provincie Noord-Brabant. In 2025 trekken we de lijn om als één overheid ('co-creatie') samen te werken verder door. Dat doen we op een aantal dossiers zoals in de aanpak van de Peel, de aanpak van de stikstofproblematiek via het Brabants Programma

Landelijk Gebied, de mobiliteitsopgave en de woonagenda. De uitdaging in 2025 zal ook zijn om de dossiers op de juiste manier aan elkaar te verbinden zonder erin verstrikt te raken. Dat vraagt een helder ruimtelijk afwegingskader om alle ruimteclaims in de regio op een goede manier te ordenen. Dat gaan we doen via een nog op te stellen Ruimtelijk Voorstel 2.0 in 2024. Dat is geen wettelijk vereist document. Eerder een vrijwillig met elkaar (gemeenteraden en algemene besturen) afgesproken ruimtelijke visie voor de regio op basis waarvan afwegingen tussen ruimteclaims op regionaal schaalniveau mogelijk zijn. Lokale omgevingsvisies zijn hiervoor een belangrijke bouwsteen (deze zijn ook al onderdeel van het in 2023 gepubliceerde Ruimtelijk Voorstel RNOB).

Samenwerking met het Rijk

De samenwerking met het Rijk zal in 2025 vooral gestalte krijgen langs de lijnen van de aanvraag van een nieuwe Regio Deal, het Nationaal Programma Landelijk Gebied (o.a. stikstof aanpak), de Nota Ruimte (met Ruimtelijke Arrangementen) en de opgave op het gebied van wonen en mobiliteit (verstedelijkingsagenda) en energie en klimaat (RES/PMIEK). De uitwerking van het principe om water en bodem meer sturend te maken, zal ook op de agenda staan van de samenwerking met het Rijk.

Interregionale samenwerking

RNOB werkt ook samen met andere regio's. Heel actief doen we dat in NOVEX De Peel met de Metropoolregio Eindhoven (MRE) en Noord- en Midden-Limburg. Specifiek voor 2025 staat een Regionale Investeringsagenda (RIA) voor de Peel. Ook in sommige lobby-dossiers trekken we samen op zoals in de A50-corridor (met MRE).

Met de Brabantse regio's is regelmatig overleg over samenvallende belangen en worden noties gedeeld over waar dagelijkse netwerken regiogrensoverschrijdend zijn en mogelijk aanleiding zijn tot overleg, afstemming of concrete actie (tussen gemeenten).

Internationale samenwerking

In het domein agrifood ondersteunt RNOB de samenwerking van AgriFood Capital met Regio Foodvalley en Greenport Venlo in FoodNL. Als FoodNL ontwikkelen de partners internationale proposities op de thema's Voeding & Gezondheid en Eiwittransitie en worden de Grüne Woche (Berlijn) en Europese Week voor Regio's en Steden (Brussel) bezocht.

7. Communicatie en organisatie

Communicatie

We zetten onze communicatieactiviteiten van 2024 voort in 2025 met als primaire doel om alle direct betrokkenen (raden, colleges en ambtelijke ondersteuners) te ondersteunen in hun rol binnen onze regionale samenwerking. Dat doen we vooral door zichtbaar te maken hoe we samenwerken en wat samenwerken in RNOB oplevert, met name voor inwoners en bedrijven. De kernboodschap van de regio Noordoost-Brabant vormt de basis van al onze communicatie- én lobbyactiviteiten.

Middelen en kanalen

De website www.rnob.nl is ons centrale communicatiemiddel. Hier is alle informatie te vinden over de rol van ‘de regio’, de ambities voor Noordoost-Brabant, onze programma’s en projecten (inclusief Regio Deal) ervaringsverhalen van direct betrokkenen, nieuws en actualiteiten en hoe RNOB is georganiseerd (inclusief de aangesloten gemeenten en waterschappen).

In een maandelijkse nieuwsbrief brengen we interviews en nieuws over programma’s en projecten. Hierin is ook aandacht voor de projecten van Regio Deal Noordoost Brabant waar RNOB penvoerder van is. We zijn actief op social media (LinkedIn en X). Rond specifieke onderwerpen organiseren we extra communicatie-activiteiten, bijvoorbeeld (regionale) themabijeenkomsten samen met de griffiers en/of stakeholders uit onze regio. De Klankbordgroep Raadsleden adviseert over onze communicatie, zodat de gemeenten en waterschappen zo goed mogelijk geïnformeerd en aangesloten zijn bij RNOB.

Financieel beheer, personeel en huisvesting

RNOB werkt nauw samen met AgriFood Capital en Noordoost Brabant Werkt. Samen streven we naar maximale samenhang en synergie door gezamenlijk op te trekken op het gebied van communicatie, administratie, secretariaat en overlegstructuren. Ook draagt de gezamenlijke huisvesting (op een deel van de tweede verdieping) in Agri&Food Plaza bij aan de netwerksamenwerking met de stakeholders die ook hier en in de nabijheid gevestigd zijn.

Het Regiobureau bestaat uit een regiomanager, een proces- en projectondersteuner, twee parttime secretaresses, een parttime regisseur communicatie, een parttime programmamanager Regio Deal en een (gedetacheerde) strateeg.

Daarnaast detacheren de gemeenten en waterschappen parttime medewerkers, zoals programmaregisseurs, een controller en de secretarissen voor portefeuillehoudersoverleggen. Incidenteel huurt het Regiobureau mensen in. Een ingehuurde administratief medewerker en de controller zorgen voor de strategische en dagelijkse afhandeling van de inkomende en uitgaande geldstromen. De slagkracht wordt voornamelijk bepaald door de ambtelijke capaciteit die door de deelnemende gemeenten en waterschappen zelf ter beschikking wordt gesteld. De afspraak is gemaakt dat iedereen naar rato levert. Kan de capaciteit niet geleverd worden, dan staat daar een financiële vergoeding tegenover. Facilitaire zaken worden afgenomen bij Agri&Food Plaza op de Onderwijsboulevard in ’s-Hertogenbosch.

8. Begroting 2025

Inkomsten

RNOB beheert de middelen uit de Regiorekening, die in dit jaarplan wordt gepresenteerd. Inkomsten en uitgaven aan tijdelijke programma's, zoals de Regio Deal[9] en het Interbestuurlijk Programma Vitaal Platteland (IBP) zijn in dit jaarplan en begroting verwerkt voor zover deze via de Regiorekening RNOB worden vereffend. Een nieuwe regeling op het gebied van economie en innovatie wordt in 2024 onderzocht vanuit het POHO Economie. Een deel van de bijdragen gaat rechtstreeks naar de projectuitvoerende partners en vormt geen onderdeel van deze begroting. RNOB is verder penvoerder van mobiliteitsprojecten SmartwayZ, expatprogramma LivingIn en de uitvoering van de Regionale woon- en woonzorgdeals. In deze projecten zit geen RNOB-middelen.

Omschrijving	Financier	Bedrag in €
Bijdrage convenantpartners (o.b.v. schatting 614.500 inwoners in de regio)	Gemeenten en Waterschappen	2.042.843
Vergoeding coördinatie impulsregeling	Provincie Noord Brabant	30.922
Bijdrage Partners Regiodeal	AgriFood Capital | Noordoost Brabant Werkt	35.000
TOTAAL		**€ 2.108.765**

Op basis van de afspraken in het Samenwerkingsconvenant storten de gemeenten en waterschappen uit de regio een financiële bijdrage op Regiorekening. Voor de gemeenten is dit jaarlijks € 3,- per inwoner. De bijdrage van beide waterschappen voor het Regiorekening is 6,5% van de totale bijdragen van alle gemeenten (op basis van € 3,-). Op basis van het voorstel voor het nieuwe Samenwerkingsconvenant wordt dit bedrag geïndexeerd. Hierbij houden we rekening met een loonindex van 4,66% en een index voor materiële overheidsconsumptie van 3,9%. Onze begroting bestaat uit ongeveer 20% loon en 80% goederen en diensten, dus het gewogen indexcijfer bedraagt 4,05 % (20% x 4,66% + 80% x 3,9%). De middelen worden vervolgens op grond van het voorstel voor het nieuwe samenwerkingsconvenant verdeeld over de organisaties RNOB (€ 1,62 per inwoner) en AgriFood Capital (€ 1,50 per inwoner).

De gemeente Heusden heeft per 1-1-2025 haar regionale samenwerking naar Hart van Brabant verlegt[10] en is daarmee uit de samenwerking RNOB en AgriFood Capital getreden. Dit betekent € 142.000 minder inkomsten en ook minder uitvoerende capaciteit vanuit Heusden.

Samenwerken in RNOB en AgriFood Capital stelt ons in staat om financiering te krijgen van met name Provincie, Rijk en Europa. Deze bijdragen zijn bedoeld voor projecten die de gemeentegrenzen overstijgen. Het is altijd geoormerkt geld; dit kan alleen gebruikt worden voor specifieke doelstellingen. In de meeste gevallen gaat het om bijdragen op basis van cofinanciering: van de deelnemende gemeenten of de regionale samenwerking zelf wordt ook een bijdrage gevraagd. Zo leidt de samenwerking tot extra mogelijkheden. In de begroting zijn alleen de uitgaven voor eigen cofinanciering vanuit RNOB opgenomen en niet de subsidiebaten, omdat deze gelijk zullen zijn aan de kosten welke niet uit de eigen

[9] https://www.regionoordoostbrabant.nl/zo-doen-we-dat/tag/regio-deal

[10] https://www.rnob.nl/nieuws/heusden-verlegt-regionale-samenwerking-naar-hart-van-brabant

cofinanciering worden gedekt. Bovendien is vooraf niet duidelijk of en welk deel RNOB zelf uitvoert binnen de projecten. Soms wordt een deel van het subsidiebudget overgedragen aan derden voor de uitvoering van de projectactiviteiten.

Uitgaven

UITGAVEN			
Opgave	**Deelopgave**	**Portefeuillehouders**	**Bedrag in €**
Vitale leefomgeving	Algemeen	Duurzame Leefomgeving	10.000
	Vitaal landelijk gebied		50.000
	Klimaatadaptatie		10.000 (*)
	Natuur en Landschap		40.000
	Energietransitie		(**)
	Transitie Landbouw ▪ Beleid en ondersteuning ▪ Cofinanciering Boeren Innovatienetwerk II (IBP-3)		 20.000 50.000
Duurzaam bereikbaar	Algemeen	Ruimte, Mobiliteit en Wonen	45.000
	Slimme en schone mobiliteit		(***)
	Verkeersveiligheid		(***)
	Robuuste infrastructuur en netwerken		(***)
Aantrekkelijk vestigen	Algemeen	Economie	75.000
	Regelingen		175.000
	Vestigingslocaties		(***)
	Innovaties en bedrijvigheid ▪ Voedsel & gezondheid ▪ Internationale samenwerking		 50.000 10.000
	Experimenteerruimte		(***)
Behoud van talent	Blijfklimaat	Ruimte, Mobiliteit en Wonen	(***)
	Wonen		(***)
Een sterk verhaal		Bestuur RNOB	25.000
Partner			
Economie	AgriFood Capital	Economie	1.039.460
Regio Deal		Bestuur RNOB	32.000
Bestemmingreserve (nieuwe kansen)			51.498
TOTAAL PROGRAMMATISCHE UITGAVEN			**1.682.958**
Organisatie			
Bestuurlijke samenwerking	Bestuur | Algemene Vergadering | Colleges/DB-waterschap | Raden/AB-waterschappen	Bestuur RNOB	55.000
Regiobureau	Personeel		326.500
	Inhuur		37.500
	Organisatiekosten		106.359
Subsidiebeheer & Coördinatie Regelingen			50.448
TOTAAL EXPLOITATIEKOSTEN			**575.807**
TOTAAL UITGAVEN			**2.258.765**

INKOMSTEN -/- UITGAVEN	**-150.000**
ONTREKKING UIT DE OVERIGE RESERVE	**150.000**
BEGROTINGSSALDO	**0**

(*) programmakosten worden gefinancierd door de watersamenwerkingen
(**) uitvoering door Stuurgroep RES-organisatie (= geen onderdeel RNOB)
(***) budget uit ‘algemeen’ van betreffende poho

Begrotingssaldo

De begroting is sluitend door een onttrekking van € 150.000,- aan de overige reserves. Het tekort komt grotendeels door het verleggen van de samenwerking van Heusden naar Hart van Brabant. De gevolgen van de sterk toegenomen inflatie vanaf september 2021 werkt nu zichtbaar door in onze begroting. De onttrekking uit de reserve is mogelijk, waarbij de reserve ruim op voldoende niveau blijft. Eind 2022 bedroeg deze reserve € 370.000,-. Er bestaan geen afspraken over een ondergrens.

Jaarplan 2025 in één oogopslag

RNOB

Samenwerken met nieuw elan

2025 is het eerste jaar dat wij als 10 gemeenten en 2 waterschappen in RNOB samenwerken op basis van het nieuwe samenwerkingsconvenant en de afspraken over de uitvoering ervan. Opgaven als mobiliteit en bereikbaarheid, wonen, verduurzamen van bedrijventerreinen, klimaatadaptatie en transitie landbouw blijven onverminderd actueel. En het puzzelen met de schaarse ruimte die daarvoor beschikbaar is.
“We zijn trots op het vertrouwen én de energie die in onze regionale samenwerking zit. Die energie zien we vooral terug in de kruisbestuivingen die in onze regio ontstaan. Wij weten als geen ander: alleen door samen te werken en elkaar iets te gunnen, zorgen we voor goede toekomst van Noordoost-Brabant.”

Jack Mikkers, voorzitter RNOB

Financiën

Het totale budget voor 2025 is **ruim € 2 miljoen**.
Om de begroting sluitend te maken, wordt € 150.000 uit de overige reserve onttrokken.

Onze opgaven

Vitale leefomgeving

Een gezonde en veilige leef-, woon- en werkomgeving voor onze inwoners.

Duurzaam bereikbaar

Comfortabel, duurzaam en veilig reizen in en naar onze regio.

Aantrekkelijk vestigen

Goed starten en groeien in onze innovatieve en ondernemende regio.

Behoud van talent

Voldoende fijne (woon) voorzieningen voor onze inwoners.

Een sterk verhaal

Voorbeeldregio voor integrale, gebiedsgerichte aanpak van maatschappelijke opgaven.

Onze activiteiten

Aanjagen van regionale gebiedsprocessen.

Aanjagen regionale programma’s Klimaatadaptatie en Natuur en Landschap.

Faciliteren van proeftuinen en fieldlabs voor kringlooplandbouw.

Uitvoeren van het Multimodaal Mobiliteitspakket RNOB: versnellen van mobiliteitstransitie, duurzame bereikbaarheid kernen en steden en infrastructurele verbetertrajecten.
Dit pakket dient als basis voor de (financiële) afspraken die we met provincie en Rijk maken.

Voortzetten van 1-Loket voor afstemming vestiging nieuwe bedrijven in de regio.

Regionale afstemming over verduurzaming bedrijventerreinen.

Afronding en vervolg regionale pilot Brabants Migratie Informatiepunt (Veghel).

Intensieve samenwerking met Noordoost Brabant Werkt over arbeidsmarkt in de regio.

Monitoren van nakoming regionale afspraken over huisvestingsopgave voor internationale werknemers.

Ondersteunen bij uitvoering regionale Woondeal voor het bouwen van woningen voor o.a. jongeren en jonge gezinnen.

Lobby op (en hopelijk start van een nieuwe) Regio Deal, landelijk gebied en wonen.

Versteviging samenwerking met provincie Noord-Brabant.

Regio Deal Noordoost Brabant

vanaf 1-1-2025 maakt Heusden geen deel meer uit van onze samenwerking.

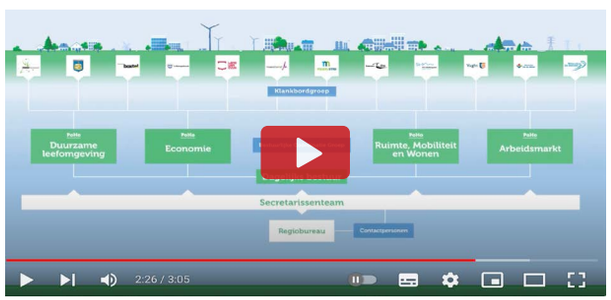

Onze organisatie

Volg ons

Abonneren op onze **nieuwsbrief**

Kijk voor meer informatie op **www.rnob.nl**

RNOB

Onderwijsboulevard 225
5223 DE 's-Hertogenbosch

Postbus 315
5201 AH 's-Hertogenbosch

073 - 720 08 48
info@rnob.nl
www.rnob.nl

IBAN NL75 BNGH 0285 1738 63

Aan de gemeenteraden Noordoost Brabant
en algemeen besturen Waterschappen Aa en Maas & De Dommel

C.c.: Colleges van B&W en DB Waterschappen

Datum: 1 mei 2024
Ons Kenmerk: RNOB-2024-035
Bijlage(n): Samenwerkingsconvenant RNOB

Betreft: aanbieding concept Samenwerkingsconvenant RNOB voor zienswijze

Geachte leden van de gemeenteraden en algemeen besturen,

Hierbij bieden wij u het voorstel voor een nieuwe Samenwerkingsconvenant RNOB aan. Hierin staat hoe we met 10 gemeenten en 2 Waterschappen in Noordoost-Brabant vanaf 1 januari 2025 willen samenwerken aan de bovenlokale maatschappelijke en economische opgaven voor onze regio. Wij willen u graag verzoeken om uw eventuele zienswijze aan ons kenbaar te maken.

In de afgelopen periode zijn we met elkaar in gesprek gegaan voor een nieuw convenant, onder andere tijdens de regionale raadsledenbijeenkomst van 13 maart 2024, als nieuwe basis onder een versterkte samenwerking. Er is immers een duidelijke behoefte om de samenwerking in RNOB te versterken, om slimmer (sneller en beter) in te kunnen spelen op kansen en ontwikkelingen.

Het belang van de regio voor het realiseren van majeure opgaven én voor sterke positionering naar buiten is onverminderd groot en staat niet ter discussie. Het voorliggende convenant geeft onze samenwerking daarvoor een stevige basis. Tegelijk hebben we geconstateerd dat de uitvoeringskracht voor de samenwerking in de afgelopen jaren sterk is afgenomen. Enerzijds door jarenlang niet te indexeren, anderzijds doordat er meer van de samenwerking wordt verwacht. Desalniettemin wordt op dit moment alleen indexering van de jaarlijkse bijdrage vanaf 2025 (en geen verhoging) voorgesteld, onder omdat de meerjarig financiële ruimte bij de deelnemers op dit moment ontbreekt.

De komende tijd volgt nog een nadere uitwerking (op basis van het convenant) van hoe de samenwerking invulling te geven, in een zorgvuldig proces met colleges en DB's, gemeenteraden en Algemeen Besturen.

Uw eventuele zienswijze zien wij graag tijdig tegemoet, zodat deze bij het definitieve voorstel meegewogen kan worden. Dat kan tot 4 juli 2024. U kunt uw reactie mailen naar secretariaat@rnob.nl. Daarna ontvangt u direct na het zomerreces het definitieve Samenwerkingsconvenant voor besluitvorming.

Zo gaan we samen voor Noordoost-Brabant!

Bij voorbaat dank!

Met vriendelijke groet,
Namens het Dagelijks Bestuur RNOB,

Jack Mikkers
Voorzitter RNOB

Regio Noordoost-Brabant

convenant

Concept: versie 4.0 – 30 april 2024
- voor zienswijze gemeenteraden en Algemeen Besturen waterschappen

Convenant
Regio Noordoost-Brabant

De ondergetekenden:

de colleges van burgemeester en wethouders en de burgemeester, ieder voor zover het zijn bevoegdheid betreft, van de gemeenten: Bernheze, Boekel, Boxtel, Land van Cuijk, Maashorst, Meierijstad, Oss, 's-Hertogenbosch, Sint-Michielsgestel en Vught en de Dagelijkse Besturen van de waterschappen Aa en Maas en De Dommel;

OVERWEGENDE DAT:

- Zij op verschillende onderwerpen gemeenschappelijke belangen hebben en om die reden al vele jaren succesvol samenwerken in Regio Noordoost-Brabant (RNOB);
- Deze samenwerking sinds 2014 is geformaliseerd in een convenant, voor de periodes 2014-2016, 2017-2020 en 2021-2024 en gedurende deze tijd verder is ontwikkeld en geprofessionaliseerd;
- De deelnemers de samenwerking willen versterken door middel van voorliggend convenant, waaruit hun gezamenlijk belang op regionale opgaven, hun onderlinge verbondenheid en hun wederzijds commitment blijkt;
- Samenwerking middels een convenant passend is bij deze regio (bevoegdheden blijven bij de gemeenteraden en Algemene Besturen van waterschappen en er ontstaat geen aparte bestuurslaag of juridische entiteit) en daar reeds goede ervaringen mee zijn opgedaan;
- Het belang om op regionale schaal samen te werken evident is: de opgaven en ontwikkelingen waar gemeenten en waterschappen voor aan de lat staan én die (gemeente)grensoverschrijdend zijn nemen -in aantal, complexiteit en integraliteit- toe;
- De regio steeds vaker als aanspreekpunt én financieringsbron dient voor Europa, Rijk en provincie, en daarmee kansen biedt voor regio, deelnemers aan dit convenant en dus voor de inwoners en ondernemers in Noordoost-Brabant;
- Een inhoudelijke regionale agenda als fundament onder de samenwerking dient. Daardoor is deze samenwerking:
    - wendbaar: de inhoudelijke agenda beweegt tijdig mee met wat de buitenwereld van de regio vraagt;
    - krachtig: bestuurlijk commitment en een heldere overleg- en besluitvormingsstructuur;
    - slagvaardig: noodzakelijke ambtelijke denk- en uitvoeringskracht is regionaal belegd; én
    - democratisch gelegitimeerd: gemeenteraden en Algemene Besturen van waterschappen zijn in positie om hun kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende rollen uit te oefenen.
- De bestuurlijke en ambtelijke governance en samenwerkingsafspraken door het Bestuur zijn uitgewerkt in de vorm van een organisatieregeling, welke is bekrachtigd door de colleges van B&W en Dagelijkse Besturen van waterschappen. De organisatieregeling en het convenant vormen samen de ‘afsprakenset’ voor alle deelnemers van de samenwerking in het bewerkstelligen van hun gezamenlijke regionale opgaven.

CONCEPT

KOMEN HET VOLGENDE OVEREEN:

HOOFDSTUK 1: DE SAMENWERKING

Artikel 1: Definities

1. Deelnemers: gemeenten Bernheze, Boekel, Boxtel, Land van Cuijk, Maashorst, Meierijstad, Oss, 's-Hertogenbosch, Sint-Michielsgestel en Vught. En de waterschappen Aa en Maas en De Dommel.
2. Samenwerkingsverband/ RNOB: het geheel van deelnemers.
3. Samenwerkingsagenda: de inhoudelijke agenda die richting geeft aan alle regionale opgaven, programma's en projecten binnen het samenwerkingsverband. Deze samenwerkingsagenda wordt (tenminste) eens per vier jaar vastgesteld.

Artikel 2: Doel van de samenwerking

1. Het bijdragen aan het realiseren en behouden van een prettige leef-, woon- en werkomgeving (brede welvaart) voor alle inwoners en ondernemers binnen de regio Noordoost-Brabant, nú en in toekomstig perspectief.
2. Als deelnemers gezamenlijk en proactief anticiperen op wettelijke, politiek-bestuurlijke, ruimtelijke en/ of sociaal-economische ontwikkelingen, die vragen om een regionale aanpak.
3. Het als deelnemers gezamenlijk realiseren van de regionale maatschappelijke opgaven en ambities, zoals verwoord in de samenwerkingsagenda.
4. Het creëren van een schaalomvang die passend is om een krachtige gesprekspartner te zijn richting ondernemers, (onderwijs)instellingen en mede-overheden binnen de regio Noordoost-Brabant en op het niveau van provincie, Rijk en Europa.

Artikel 3: Samenwerkingsagenda

1. In het jaar na de gemeenteraadsverkiezingen stellen de gemeenteraden en Algemene Besturen van waterschappen een samenwerkingsagenda vast, voor een periode van vier jaren, waarin wordt vastgelegd:
    a. Het gezamenlijke toekomstbeeld van de regio Noordoost-Brabant;
    b. De regionale opgaven waaraan door de deelnemers in gezamenlijkheid invulling wordt gegeven.
2. Voorafgaand aan behandeling door de individuele gemeenteraden en Algemene Besturen van waterschappen organiseert de Algemene Vergadering (AV) een Verenigde Voorbereidende Bijeenkomst (VVB), zoals bedoeld in artikel 6.
3. De samenwerkingsagenda is richtinggevend voor de deelnemers in de beleidsvoorbereiding en/ of het voorbereiden van afspraken op de daarin benoemde regionale opgaven.
4. De deelnemers dragen collectief verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de samenwerkingsagenda en spannen zich politiek, bestuurlijk en ambtelijk in voor de realisatie ervan. Daartoe stellen zij conform artikel 11 de benodigde middelen beschikbaar en daarin worden zij ondersteund door het Regiobureau van RNOB.

CONCEPT

HOOFDSTUK 2: POSITIE EN BETROKKENHEID VAN GEMEENTERADEN EN ALGEMENE BESTUREN

Artikel 4: Gemeenteraden en Algemene Besturen van waterschappen

1. De gemeenteraden respectievelijk de Algemene Besturen van waterschappen zijn en blijven -in dit samenwerkingsverband- ieder voor zich verantwoordelijk voor de kaderstelling, vaststelling van beleid en het beschikbaar stellen van de financiële middelen.
2. De gemeenteraden respectievelijk Algemene Besturen van waterschappen stellen tenminste één keer in vier jaar de beleidskaders voor de samenwerking vast, in de vorm van de samenwerkingsagenda zoals bedoeld in artikel 3.
3. Het Jaarplan en de Begroting van het samenwerkingsverband worden voor een zienswijze voorgelegd aan de gemeenteraden respectievelijk de Algemene Besturen van waterschappen, waarna deze in de Algemene Vergadering worden vastgesteld.

Artikel 5: Klankbordgroep

1. De gemeenteraden respectievelijk de Algemene Besturen van waterschappen wijzen ieder uit hun midden twee leden aan als vertegenwoordigers in de Klankbordgroep. Ook benoemen zij ieder twee vaste vervangers.
2. De Klankbordgroep wijst een voorzitter en een vice-voorzitter aan. De voorzitter leidt de vergaderingen en bewaakt de opvolging van afgesproken acties. Hij is de verbindende schakel vanuit de Klankbordgroep naar het Bestuur en de Algemene Vergadering.
3. De Klankbordgroep heeft de volgende taken:
   a. Gevraagd en ongevraagd advies geven aan het Bestuur en de Algemene Vergadering over de processen die de gemeenteraden en de Algemene Besturen van waterschappen aangaan, waaronder de samenwerkingsagenda, Begroting en het proces van adviseren door de Verenigde Voorbereidende Bijeenkomst. Adviseren over inhoudelijke beleidskaders is voorbehouden aan de Verenigde Voorbereidende Bijeenkomst.
   b. Meedenken over de inhoud van regionale radenbijeenkomsten ten aanzien van RNOB.
   c. Adviseren over de verbinding tussen het samenwerkingsverband en de gemeenteraden respectievelijk Algemene Besturen van waterschappen.
4. De leden van de Klankbordgroep zetten zich in om voorafgaand aan een bijeenkomst in hun eigen gemeenteraad respectievelijk Algemeen Bestuur input op te halen en deze gremia nadien te informeren over hetgeen is besproken.
5. De Klankbordgroep vergadert minimaal twee keer per jaar. Bij de vergaderingen zijn de voorzitter van het Bestuur, Regiomanager en een griffier aanwezig. De voorzitter van de Klankbordgroep, ambtelijk secretaris en Regiomanager zorgen tezamen voor de agendavoorbereiding van de vergaderingen.

Artikel 6: Verenigde Voorbereidende Bijeenkomst

1. De Verenigde Voorbereidende Bijeenkomst bestaat uit alle leden van de gemeenteraden en Algemene Besturen en burgercommissieleden van de deelnemers.
2. De Verenigde Voorbereidende Bijeenkomst wordt voorgezeten door de voorzitter van het Bestuur.

CONCEPT

3. De Verenigde Voorbereidende Bijeenkomst heeft de taak om de Algemene Vergadering en het Bestuur van het samenwerkingsverband te adviseren over:
   a. Kaderstellende documenten van het samenwerkingsverband, waaronder de samenwerkingsagenda; en
   b. Kwesties die zij van regionaal belang achten.
4. Ieder lid van de Verenigde Voorbereidende Bijeenkomst heeft één stem. Adviezen worden vastgesteld met een meerderheid van stemmen.
5. De Algemene Vergadering is niet gebonden aan vastgestelde adviezen en geeft binnen vier weken na afloop een gemotiveerde reactie.
6. De Algemene Vergadering organiseert tenminste eenmaal per vier jaar een Verenigde Voorbereidende Bijeenkomst, ter bespreking van de samenwerkingsagenda. Daarnaast geldt dat indien tenminste drie gemeenteraden en/of Algemene Besturen van waterschappen bij de voorzitter een verzoek doen voor het organiseren van een Verenigde Voorbereidende Bijeenkomst, de Algemene Vergadering gehouden is om deze op zo kort mogelijke termijn te organiseren.

HOOFDSTUK 3: STRUCTUUR VAN DE BESTUURLIJKE SAMENWERKING

Artikel 7: Algemene Vergadering

1. De colleges van B&W en Dagelijkse Besturen van de deelnemers wijzen ieder één lid van de Algemene Vergadering aan, zijnde de burgemeesters en dijkgraaf en watergraaf van de deelnemers.
2. De Algemene Vergadering stelt de financiële en procesmatige kaders voor het samenwerkingsverband. Tevens wordt er het gesprek gevoerd over de langere termijn en cultuur van samenwerken. Inhoudelijke onderwerpen zijn belegd bij het Bestuur en portefeuillehouders-overleggen. De leden dragen zorg voor verbinding met hun colleges en gemeenteraden respectievelijk Dagelijkse Besturen en Algemene Besturen.
3. De Algemene Vergadering heeft de volgende taken:
   a. Zorgen voor draagvlak voor de regionale activiteiten van het samenwerkingsverband;
   b. Monitoren en evalueren van de samenwerking;
   c. Jaarlijks vaststellen van het Jaarplan, Begroting, Jaarverslag en Jaarrekening;
   d. Bewaken van de voortgang van de samenwerkingsagenda;
   e. Besluiten over verzoeken van deelnemers om tijdelijke samenwerkingen en wisselende coalities aan te gaan, zoals bedoeld in artikel 12.
4. Elk lid van de Algemene Vergadering heeft één stem. Besluiten worden genomen bij absolute meerderheid van stemmen.
5. De burgemeester van de ’s-Hertogenbosch is voorzitter van de Algemene Vergadering. De Algemene Vergadering wijst uit haar midden de vice-voorzitter aan.
6. De Algemene Vergadering vergadert minimaal twee keer per jaar of vaker als de voorzitter dat nodig acht of als drie of meer leden daartoe verzoeken.
7. De Regiomanager is secretaris van het samenwerkingsverband en is in die rol aanwezig bij vergaderingen van de Algemene Vergadering.

CONCEPT

8. De Algemene Vergadering informeert de gemeenteraden en Algemene Besturen van waterschappen over de bereikte vorderingen en resultaten.

Artikel 8: Bestuur

1. Het Bestuur bestaat uit:
   a. De voorzitter én de vice-voorzitter van de Algemene Vergadering;
   b. Eén uit de Algemene Vergadering afkomstig lid, die door de Algemene Vergadering is aangewezen om zitting te nemen in het Bestuur;
   c. De voorzitters van de portefeuillehoudersoverleggen die op basis van de samenwerkingsagenda zijn ingericht.
2. Het Bestuur stuurt op de realisatie van de ambities en doelen van het samenwerkingsverband en de integrale uitvoering van de samenwerkingsagenda. Het Bestuur (en in het bijzonder de voorzitter) is het gezicht van RNOB, zowel intern als extern.
3. Het Bestuur heeft de volgende taken:
   a. Sturen op en bewaken van de integrale regionale strategie op opgaven zoals benoemd in de vigerende samenwerkingsagenda en het borgen van de kwaliteit van de samenwerking.
   b. Voorbereiden van de vergaderingen van de Algemene Vergadering en al hetgeen er ter overweging en, voor zover van toepassing, ter besluitvorming wordt voorgelegd.
   c. Uitvoeren van besluiten van de Algemene Vergadering.
   d. Voorstaan van de belangen van het samenwerkingsverband bij andere overheden, organisaties of personen, waarmee het contact voor RNOB van belang is (lobby).
   e. Zorg voor het beheer van inkomsten en uitgaven van het samenwerkingsverband.
   f. Voorbereiden van het programma van de Regiodagen.
4. Het Bestuur is verantwoordelijk voor inrichting van een bestuurlijke overlegstructuur voor het samenwerkingsverband, bestaande uit portefeuillehoudersoverleggen op basis van de samenwerkingsagenda.
5. Het Bestuur stelt de Regiomanager aan en draagt zorg voor zijn aansturing. De voorzitter treedt daarbij op als functioneel en hiërarchisch leidinggevende van de Regiomanager.
6. De Regiomanager is secretaris van het samenwerkingsverband en is in die rol aanwezig bij vergaderingen van het Bestuur.
7. Het Bestuur vergadert zo vaak als de voorzitter oordeelt of tenminste twee leden van het Bestuur dit nodig achten.
8. Besluiten kunnen worden genomen wanneer een meerderheid van de leden aanwezig is. Besluiten worden met meerderheid van stemmen genomen. Gestreefd wordt naar unanieme besluitvorming.

Artikel 9: Voorzitter

1. De voorzitter is het boegbeeld van de regio Noordoost-Brabant. In dit kader brengt de voorzitter de samenwerkingsagenda onder de aandacht van provinciale, landelijke en Europese overheden. De voorzitter vertegenwoordigt het samenwerkingsverband richting externe partijen.
2. De voorzitter is belast met de leiding van de Algemene Vergadering en het Bestuur. Tevens leidt de voorzitter de vergaderingen van de Verenigde Voorbereidende Bijeenkomst.

CONCEPT

3. Alle stukken die van de Algemene Vergadering en het Bestuur uitgaan worden door de voorzitter en de Regiomanager in rol van de secretaris ondertekend.
4. De voorzitter kan de vertegenwoordiging tijdelijk aan de vicevoorzitter of een ander lid van het Bestuur opdragen.

Artikel 10: Deelname van RNOB aan andere samenwerkingsverbanden

1. Het samenwerkingsverband werkt met ondernemers en onderwijsinstellingen samen in triple-helix-samenwerking AgriFood Capital. Het Bestuur maakt meerjarige bindende afspraken met stichting AgriFood Capital, opdat geborgd is dat de bijdrage aan deze organisatie ten goede komt aan de realisatie van overeen te komen tegenprestaties, op basis van de samenwerkingsagenda. De Algemene Vergadering bepaalt, in overleg met het Bestuur, wie namens het samenwerkingsverband afgevaardigd wordt in het bestuur van stichting AgriFood Capital.
2. Indien het samenwerkingsverband een samenwerking met een (of meerdere) andere organisatie(s) wenst aan te gaan ten behoeve van het in artikel 2 geformuleerde doel van de samenwerking, wordt hiertoe door het Bestuur een voorstel voorgelegd aan de Algemene Vergadering. De Algemene Vergadering kan bij unanimiteit besluiten tot het aangaan van deze samenwerking en de voorwaarden daarbij.

HOOFDSTUK 4: FINANCIËN

Artikel 11: Bekostiging

1. Het samenwerkingsverband RNOB en AgriFood Capital worden, voor wat betreft bestuurlijke werkbudgetten op de samenwerkingsagenda en (voor RNOB) ambtelijke uitvoeringskracht in het Regiobureau, ieder voor zich bekostigd op grond van een financiële bijdrage per inwoner.
2. De deelnemers dragen jaarlijks een vast bedrag bij aan de onder 11.1 genoemde samenwerkingsverbanden, waarbij geldt dat:
   a. De inliggende gemeenten van de regio Noordoost-Brabant dragen een vast bedrag per inwoner binnen hun grondgebied bij, waarbij het aantal inwoners wordt bepaald op basis van CBS-cijfer van 1 januari in t-1.
   b. De omvang van en de verhouding (tussen RNOB en AgriFood Capital) in de financiële bijdrage per inwoner in 2024 geldt als basisjaar, waarop met ingang van 1 januari 2025 jaarlijks wordt geïndexeerd, conform het CPI-cijfer van t.
   c. De financiële bijdrage van beide waterschappen gezamenlijk bedraagt 6,5% van het totaalbedrag ingebracht door de deelnemende gemeenten voor Regio Noordoost Brabant en AgriFood Capital. De waterschappen bepalen in onderling overleg de verdeling van dat totaalbedrag dat door hen wordt ingebracht.
   d. Er geen uitzonderingen of verminderingen op de vaste jaarlijkse bijdrage van de deelnemers worden toegestaan.
3. Tenminste eens per vier jaar, namelijk bij vaststelling van de samenwerkingsagenda, wordt stilgestaan bij de omvang van de financiële bijdrage per inwoner.

CONCEPT

4. Tussentijds kan de financiële bijdrage per inwoner incidenteel of structureel worden aangepast, als alle gemeenteraden en Algemene Besturen van waterschappen daartoe besluiten.

Artikel 12: Tijdelijke samenwerkingen en wisselende coalities

1. De deelnemers kunnen collectief tijdelijk, en aanvullend op de vigerende samenwerkingsagenda, een regionale opgave, programma of project oppakken en daar onder de vlag van en met ondersteuning door het samenwerkingsverband samen aan werken. Drie of meer deelnemers kunnen hiervoor een verzoek indienen bij de Algemene Vergadering, conform artikel 7. De deelnemers dragen zelf de aanvullend benodigde middelen bij, separaat van de reguliere bekostiging van het samenwerkingsband zoals bedoeld in artikel 11.
2. Twee of meer (maar niet alle) deelnemers kunnen -in uitzonderlijke situaties in een zogenoemde 'wisselende coalitie'- onder de vlag van het samenwerkingsverband samen een opgave, programma of project oppakken, die aanvullend is op of als verdere uitwerking dient van de samenwerkingsagenda. Zij vragen daartoe om instemming aan de Algemene Vergadering, conform artikel 7. De betreffende deelnemers dragen hiertoe ieder zelf eventueel extra benodigde middelen bij.

HOOFDSTUK 5: TOETREDING, OPZEGGING, BEËINDIGING EN EVALUATIE

Artikel 13: Toetreding

1. Deelname aan dit samenwerkingsverband staat open voor andere gemeenten of waterschappen die binnen de kaders van hun publieke en/of maatschappelijke taak een bijdrage kunnen leveren aan de in artikel 2 geformuleerde doel van de samenwerking.
2. Een gemeente of waterschap die tot dit samenwerkingsverband wil toetreden kan daartoe een aanvraag doen bij het Bestuur.
3. Het Bestuur legt een voorstel over toetreding voor aan de Algemene Vergadering. De Algemene Vergadering besluit bij unanimiteit tot toetreding.

Artikel 14: Wijzigingen

1. De afspraken in dit convenant kunnen worden gewijzigd bij unanimiteit en op basis van gelijkluidende besluiten van gemeenteraden en Algemene Besturen van waterschappen.
2. Indien er een externe noodzaak is om het convenant te wijzigen, waaronder in ieder geval worden verstaan een gemeentelijke herindeling of opsplitsing waarbij één of meer gemeenten binnen Regio Noordoost-Brabant zijn betrokken, dan gaan de deelnemers met elkaar in overleg over de gevolgen voor het samenwerkingsverband, waaronder de financiële bijdrage van de betreffende deelnemer(s) en eventueel noodzakelijke wijzigingen van het convenant.

Artikel 15: Opzegging en beëindiging

1. Deelnemers kunnen hun deelname aan dit convenant opzeggen met inachtneming van een opzegtermijn van tenminste 12 maanden. Zij doen dit schriftelijk, gericht aan de voorzitter van het Bestuur. Het Bestuur doet binnen zes maanden na de opzegging een voorstel aan de opzeggende deelnemer over de eventuele financiële gevolgen van de opzegging. Uitgangspunt is dat de

CONCEPT

overige deelnemers geen financieel nadeel ondervinden van de opzegging. Opzegging op grond van dit artikel vindt niet eerder plaats dan per 1 januari van enig jaar met inachtneming van de opzegtermijn.

2. Het Bestuur kan, zonder rechterlijke tussenkomst en met meerderheid van stemmen, na ingebrekestelling, een deelnemer met onmiddellijke ingang tijdelijk uitsluiten van de samenwerking, indien de afspraken zoals neergelegd in dit convenant (herhaaldelijk) niet door de desbetreffende deelnemer worden nagekomen.
3. Verplichtingen die naar hun aard zijn bestemd om ook na uitsluiting of opzegging van dit convenant voort te duren, blijven na uitsluiting of opzegging van dit convenant bestaan.
4. Bij algehele beëindiging van dit convenant worden de kosten verdeeld over alle deelnemers naar rato van ieders inbreng in het lopende boekjaar, dat voortvloeit uit artikel 11.

Artikel 16: Evaluatie

1. Het samenwerkingsverband wordt (in wijze van samenwerking: bestuurlijke en ambtelijke structuur én in termen van rolneming en onderlinge verhoudingen) tenminste eens per vier jaar geëvalueerd.
2. Het Bestuur is opdrachtgever van deze evaluatie. Het Bestuur stelt daartoe een bestuurlijke begeleidingsgroep en ambtelijk kernteam samen, definieert de opdracht en stelt de wijze van uitvoering, verslaglegging en bijbehorend proces (waaronder betrokkenheid van gemeenteraden en algemene besturen) en eventuele middelen vast.

HOOFDSTUK 6: SLOTBEPALINGEN

Artikel 17: Aansprakelijkheid

1. Deelnemers zetten zich in voor een goede uitvoering van het bepaalde in dit convenant en zullen zich houden aan de in dit convenant gemaakte afspraken.
2. Dit convenant geeft geen grondslag tot aansprakelijkheidstelling tussen deelnemers. Elke partij verbindt zich slechts tot nakoming van de eigen verplichtingen die voortvloeien uit dit convenant.
3. Deelnemers vrijwaren elkaar voor aanspraken van derden. Voorgaande volzin laat onverlet dat zij in goed onderling overleg de wijze van handelen ten aanzien van de aansprakelijkheid ten opzichte van derden afstemmen. Ieder is aansprakelijk naar rato van zijn inleg.
4. Indien dit convenant om welke reden dan ook wordt beëindigd, dragen deelnemers zelf alle kosten die daaruit voortvloeien voor de eigen organisatie, een en ander met inachtneming van hetgeen in dit convenant overigens is bepaald.
5. Alle situaties omtrent aansprakelijkheid waarin dit convenant niet voorziet zijn ter beoordeling aan de Algemene Vergadering.

Artikel 18: Geschilbeslechting

1. De voorzitter van het Bestuur bemiddelt bij verschil van inzicht ten aanzien van dit convenant.
2. Indien geen overeenstemming wordt bereikt, dan wordt de beslissing van Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Brabant ingeroepen.

CONCEPT

Artikel 19: Inwerkingtreding

Het convenant wordt aangegaan voor onbepaalde tijd en treedt op 1 januari 2025 in werking.

Artikel 20: Overgangsbepalingen

1. De inhoudelijke afspraken en verplichtingen die gemaakt zijn op basis van het Bestuursconvenant Regionale samenwerking Noordoost-Brabant 2021-2024 blijven onder de vernieuwde samenwerking onverkort van kracht.
2. Het vermogen van het samenwerkingsverband in de vastgestelde jaarrekening 2024 uit de convenantperiode 2021 t/m 2024 blijft in de regiorekening ten behoeve van de regionale samenwerking in onze regio.

Artikel 21: Toepasselijk recht

Op dit convenant is Nederlands recht van toepassing.

Artikel 22: Ondertekening

Het convenant Regionale samenwerking Regio Noordoost-Brabant kan worden ondertekend door deelnemers in verschillende exemplaren, die samengevoegd hetzelfde rechtsgevolg hebben alsof dit convenant is ondertekend door alle deelnemers in één exemplaar.

CONCEPT

Regio Noordoost-Brabant

oplegnotitie bij convenant

Concept: versie 4.0 – 30 april 2024
- voor zienswijze gemeenteraden en Algemeen Besturen waterschappen

In de regio Noordoost-Brabant werken 10 gemeenten en 2 waterschappen samen aan gedeelde, gemeentegrensoverschrijdende opgaven. Gezamenlijk pakken zij de maatschappelijke en economische uitdagingen op die alleen door samenwerking voor elkaar te krijgen zijn. Om zo te werken aan een regio waar het goed leven, wonen en werken is.

Sinds 2014 is de samenwerking in Noordoost-Brabant geformaliseerd in een convenant, voor de periodes 2014-2016, 2017-2020 en 2021-2024. Met het einde van de vierjarige looptijd van het huidige convenant in zicht, was er behoefte om de samenwerking te herijken. Met name om taken en verantwoordelijkheden van de diverse gremia aan te scherpen en de rol en instrumenten van gemeenteraden en Algemene Besturen (AB's) van waterschappen sterker in het convenant te verankeren. Tevens wordt in toenemende mate -onder andere door Rijk en provincie- geschakeld op de schaal van de regio. En zijn er steeds meer lokale ambities die alleen in samenspraak met de regio kunnen worden opgepakt. Heldere afspraken, waarmee we onze samenwerking én regio verder kunnen ontwikkelen en gedeelde opgaven kunnen realiseren, zijn van belang.

Onze regionale samenwerking is en blijft vormgegeven in een convenant. RNOB vormt geen aparte bestuurslaag met eigen bevoegdheden en is geen juridische entiteit. Bestuurders stemmen met elkaar af om te komen tot afspraken over een gezamenlijke inzet en intentie om dit lokaal te verwerken. Alle bevoegdheden zijn en blijven volledig bij de gemeenteraden en AB's van waterschappen van de deelnemers.

Uitgangspunten als leidraad voor convenant

In het voorjaar van 2024 zijn gesprekken gevoerd met (een afvaardiging van) de deelnemende colleges en DB's, zijn diverse overleggremia geraadpleegd en heeft een regionale radenbijeenkomst plaatsgevonden. Op basis van de bevindingen is een aantal uitgangspunten geformuleerd, die als leidraad voor dit convenant hebben gediend:

[Democratische legitimiteit centraal]
De bestuurlijke (en ambtelijke) samenwerking in RNOB vertrekt vanuit de kaders die de gemeenteraden en AB's van waterschappen meegeven. De positie en betrokkenheid van gemeenteraden en AB's in onze regionale samenwerking zijn stevig verankerd in dit convenant. Onder andere door de instelling van de 'Voorbereidende Verenigde Bijeenkomst' en 'Klankbordgroep'.

Draagvlak van gemeenteraden en AB's is essentieel voor de samenwerking. Daarbij vindt het gesprek over de regionale samenwerking plaats tussen de individuele gemeenteraden/ AB's en hun eigen college respectievelijk Dagelijks Bestuur: zij staan met elkaar primair aan de lat om elkaar te bevragen en (actief) te informeren.

[Verbondenheid en commitment als stevige basis voor samenwerking]
Onze regionale opgaven hebben een lange tijdshorizon. Ook willen de deelnemers hun langjarig commitment op deze regio tot uiting brengen. Dit convenant gaat daarom uit van een verbinding voor onbepaalde tijd. Om scherpte in de samenwerking te behouden, tijdig bij te sturen en te actualiseren en 'in geval van nood' een escape te behouden, zijn bepalingen opgenomen over opzegging en periodieke evaluatie van de samenwerking als zodanig én over de actualisatie van de inhoudelijke regionale agenda.

[Vorm volgt inhoud]
Onze gezamenlijke opgaven (het 'wat', verwoord in de inhoudelijke agenda van RNOB) zijn de basis voor de vorm (het 'hoe', de bestuurlijke en ambtelijke beslis- en overlegstructuur) van onze regionale

samenwerking. Het verbinden van structuur en inhoud maakt monitoring en (bij)sturing op realisatie van opgaven mogelijk en biedt zicht op de (integrale) koers van de samenwerking. Het Bestuur heeft de verantwoordelijkheid om de structuur in te richten, op basis van de inhoudelijke agenda.

[In balans: sterk fundament, én wendbaar]
Dit convenant is op hoofdlijnen verwoord: Niet alle aspecten van de (bestuurlijke en ambtelijke) samenwerkingsstructuur zijn in detail vastgelegd. Deze verantwoordelijkheid wordt belegd bij het Bestuur. Het zorgt -binnen de kaders van de samenwerkingsagenda- voor flexibiliteit om in te spelen op nieuwe maatschappelijke opgaven van onderop (lokale overheden) of van bovenaf (zoals een nieuw kabinet of provinciebestuur).

Nadere toelichting op onderdelen van het convenant

In het convenant wordt op een aantal punten nieuwe terminologie gehanteerd, ter verduidelijking én ter voorkoming van verwarring met gelijknamige maar andere gremia. Zo wordt uitgegaan van 'de Algemene Vergadering' (in de plaats van de Bestuurlijke Coördinatiegroep) en 'het Bestuur' (in de plaats van het Dagelijks Bestuur) van RNOB.

Bij een aantal artikelen van het convenant brengen we graag achterliggende overwegingen of informatie onder de aandacht:

Bestuurlijke structuur: Algemene Vergadering, Bestuur en Voorzitter (art. 7, 8 en 9)
In het convenant is de 'Algemene Vergadering' opgenomen, waarin alle deelnemers zitting hebben. Het treedt op als de zogenoemde 'hoeder' van de samenwerking en de leden zorgen voor verbinding met hun eigen colleges en raden respectievelijk DB's en AB's. Het 'Bestuur' stuurt op de ambities en doelen van het samenwerkingsverband en de integrale uitvoering van de samenwerkingsagenda. In het Bestuur wordt een evenredige vertegenwoordiging vanuit de deelnemers nagestreefd. Ook is de rol van 'Voorzitter' expliciet opgenomen. Eerder was soms sprake was van onduidelijkheid, bestuurlijke drukte, weinig sturing en beperkt eigenaarschap. Met het aanbrengen van scherpte in rollen, taken, verantwoordelijkheden én (zuivere) bezetting van de genoemde gremia is beoogd dat te doorbreken.

AgriFood Capital & NOB Werkt: Deelname RNOB aan andere samenwerkingsverbanden (art. 10 en 11)
Het samenwerkingsverband RNOB neemt deel aan de regionale triple helix-samenwerking met ondernemers en onderwijsinstellingen in AgriFood Capital. Niet de individuele gemeenten en Waterschappen zijn deelnemer, maar het collectief (RNOB). Dit convenant bevat bepalingen over de inwonersbijdrage aan dit samenwerkingsverband en de publieke opdrachtverstrekking.

Tot op heden werd ook de financiële bijdrage van de gemeenten in Noordoost-Brabant aan de regionale samenwerking op het gebied Arbeidsmarkt (NOB Werkt) geregeld via het convenant van RNOB. Dat wordt niet langer aan elkaar verbonden. Immers kent NOB Werkt een eigen convenant (met afzonderlijke looptijd en structuur) en eigen financieringsstromen. Bovendien betreft het geen deelname van RNOB in een samenwerkingsverband, maar een samenwerking van gemeenten op een wettelijke taak. Wel vindt de besluitvorming door de gemeenteraden over de financiële bijdrage aan NOB Werkt gelijktijdig met de behandeling van dit convenant plaats. Uiteraard blijft de samenwerking tussen RNOB en NOB Werkt in het realiseren van onze opgaven evengoed in stand en zetten wij ons in om de verbinding in de inhoudelijke agenda van RNOB ten aanzien van arbeidsmarkt (bijvoorbeeld economie, onderwijs, mobiliteit) verder te versterken. De financiële bijdrage aan RNOB en NOB Werkt wordt jaarlijks (separaat en zo mogelijk gelijktijdig) voorgelegd aan de deelnemers.

Financiën: Bekostiging (art. 11)
Het convenant bevat een artikel over de bekostiging van RNOB. Evenals voorheen wordt de bijdrage van de deelnemers bepaald op basis van het aantal inwoners, maar worden niet langer absolute bedragen per inwoner benoemd. Het gaat uit van jaarlijkse indexering (vanaf 2025, niet met terugwerkende kracht) en bevat tevens bepalingen over eventuele aanpassingen van de financiële bijdrage. Zo wordt minimaal eens per vier jaar (bij vaststelling van de samenwerkingsagenda) bezien welke middelen nodig zijn om de agenda te realiseren. Niet alleen vorm volgt inhoud, datzelfde geldt voor de financiële bijdrage!

Tijdelijke samenwerking en wisselende coalities (art. 12)
Het convenant biedt de mogelijkheid om -daar waar écht nodig- in wisselende coalities samen aan opgaven, programma's of projecten te werken. Bijvoorbeeld omwille van lobby richting provincie of het rijk, onder de vlag van RNOB en eventueel gebruikmakend van het overlegplatform of ondersteuning vanuit het Regiobureau. De Algemene Vergadering bepaalt daarbij in hoeverre dit wenselijk is en bewaakt de collectiviteit. Samenwerking op basis van een gezamenlijke agenda van álle deelnemers staat immers centraal. Tevens is de wens geuit om -indien aan de orde- een regionale opgave, programma of project van alle deelnemers (zoals op het gebied van RES) tijdelijk toe te kunnen voegen aan de samenwerking in RNOB. Met artikel 12 wordt hierin voorzien.

Vervolg
Dit convenant geeft onze samenwerking een stevige basis. De komende tijd werken we bovendien verder aan het versterken van de samenwerking in RNOB aan de hand van een gestructureerde en gericht aanpak, langs vier lijnen[1]:

1. Inhoudelijke agenda: aanbrengen van scherpte en focus, waarbij de huidige Samenwerkingsagenda en Prioriteitennota (welke nu op onderdelen nog relatief abstract en algemeen zijn) als kaders dienen;
2. Structuur: uitwerking van de bestuurlijke en ambtelijke samenwerkingsstructuur, passend bij de inhoudelijke agenda;
3. Impact: uitwerking van financiële en personele impact (kwalitatief en kwantitatief) daarvan, wat -als gevolg van inzicht in de benodigde middelen in relatie tot de inhoudelijke agenda en ambities- mogelijk tot een voorstel voor aanpassing van de financiële bijdrage kan leiden;
4. Duurzame verbinding en goede gesprek, door te investeren in en ontwikkelen met elkaar.

De bestuurlijke en ambtelijke structuur wordt verwoord in een organisatieregeling. Daarin krijgen ook meer bedrijfsmatige aspecten (bijvoorbeeld rondom werkgeverschap en betalingen) een plek, evenals afspraken over de wijze waarop we in RNOB met elkaar samenwerken en werken aan continue ontwikkeling van onze regio. De colleges van B&W en Dagelijkse Besturen van waterschappen bekrachtigen de organisatieregeling. Samen met het convenant vormt het de 'afsprakenset' voor alle deelnemers van de samenwerking in het bewerkstelligen van hun gezamenlijke regionale opgaven.

Samen voor Noordoost-Brabant!

[1] Deze aanpak en bijbehorend proces wordt momenteel verder uitgelijnd.

De raad* aan zet in RNOB

* Hiermee wordt ook algemeen bestuur waterschap bedoeld.

Waarom werken we samen?

URGENT!

Om het hoofd te kunnen bieden aan de ingrijpende maatschappelijke, economische opgaven en ecologische veranderingen die impact hebben op **'t Goeie Leven** in Noordoost-Brabant.

Er zijn opgaven die te groot, te complex of te duur voor gemeenten zijn, bijvoorbeeld omdat ze niet ophouden bij de gemeentegrenzen. RNOB biedt een platform om deze opgaven sneller, efficiënter en duurzamer op te pakken. Maar ook omdat het Rijk en de provincie dat soms zo willen.

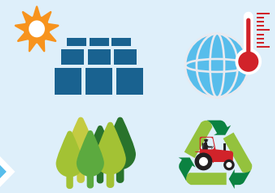

- Energietransitie
- Klimaatverandering
- Natuurbehoud
- Landbouwtransitie

- Verkeersveiligheid
- Files

- Verduurzaming bedrijventerreinen
- Internationale medewerkers
- Voedsel en gezondheid

- Vergrijzing
- Wegtrekken jongeren
- Voorzieningen onbereikbaar
- Woningtekort

Waaraan werken we samen?

- Bundelen van netwerken, kennis en kapitaal
- Samenwerkingsagenda met **5 programma's**

1 VITALE LEEFOMGEVING

Een gezonde en veilige leef-, woon- en werkomgeving voor onze inwoners.

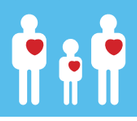

2 DUURZAAM BEREIKBAAR

Comfortabel, duurzaam en veilig reizen in en naar onze regio.

3 AANTREKKELIJK VESTIGEN

Goed starten en groeien in onze innovatieve en ondernemende regio.

4 BEHOUD VAN TALENT

Voldoende fijne (woon)-voorzieningen voor onze inwoners.

5 EEN GOED VERHAAL

Voorbeeldregio voor integrale, gebiedsgerichte aanpak van maatschappelijke opgaven.

De rollen van RNOB

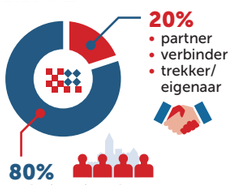

Wie is RNOB?

Een samenwerking van **10 gemeenten** en **2 waterschappen** in de regio Noordoost-Brabant. Samen werken we aan een regio waar het goed leven, wonen en werken is.

'n Goei leven, nu en in de toekomst.

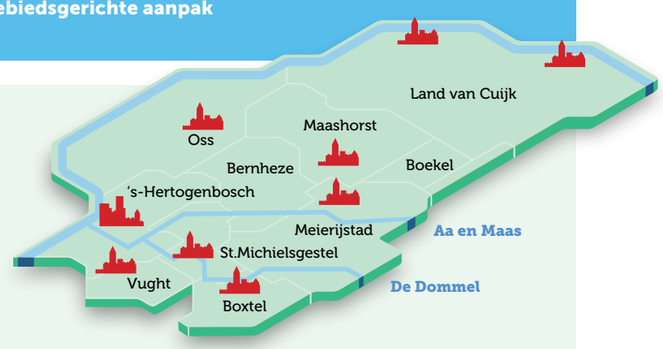

Welke rollen heeft de raad?

Rol van de raad binnen **RNOB**

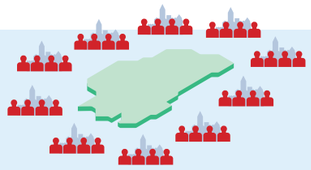

- KADERSTELLEND
- CONTROLEREND
- KLANKBORD

Hoe actiever, hoe meer invloed

REGIONAAL DENKEN EN DOEN

KADERSTELLEND

Samenwerkingsagenda RNOB
1x per 4 jaar

Regionale raadsbijeenkomsten	BEELDVORMEND
Verenigde voorbereidende bijeenkomst	OORDEELVORMEND

CONTROLEREND

Werkplannen RNOB
1x per jaar — TOETSEND

Jaarverslag en Jaarrekening RNOB
1x per jaar — TOETSEND

KLANKBORD

Verbinding tussen RNOB-gemeenten-waterschap; informeren van raden
Minimaal 2x per jaar

Klankbordgroep raadsleden — TOETSEND ADVISEREND

Lokaal besluiten

Besluitvorming gebeurt altijd lokaal in eigen raad

Rol van de raad binnen **de gemeente***

Samenwerkingsconvenant RNOB

Samenwerkingsagenda RNOB
1x per 4 jaar

Lokale besluitvorming in eigen gemeente of waterschap — BESLUITVORMEND

Jaarplan en begroting RNOB
1x per jaar

Zienswijze procedure — BESLUITVORMEND

Vertaling naar lokaal beleid
Ad hoc (actualiteit volgend)

'Drs. P-en': samenspel college en raad	BEELDVORMEND OORDEELVORMEND
Lokale besluitvorming en uitvoering lokale standpunten	BESLUITVORMEND

* Hiermee wordt ook waterschap bedoeld.

Samen werken we aan een sterke en veerkrachtige regio

Economisch AgriFood Capital
Maatschappelijk RNOB
Arbeidsmarkt Noordoost Brabant Werkt

In Noordoost-Brabant werken overheden, bedrijven en kennisinstellingen met elkaar in regionale samenwerkingsverbanden aan welzijn en welvaart in de regio. Dat doen zij elk vanuit hun eigen rol.

RNOB
www.rnob.nl

Beter voedsel, beter leven

Als echte aanpakkers werken we aan een veerkrachtige regio waar het in alle gemeenten fijn leven, wonen en werken is. Beter voedsel, beter leven. Nu en in de toekomst. Wij zijn verschilmakers in agrifood.

AgriFood Capital

AgriFood Capital is de economische ontwikkelmaatschappij van Noordoost-Brabant. Een samenwerkingsverband van bedrijven, kennisinstellingen en overheden in de regio. Bijzondere mensen die geloven dat de manier waarop we vandaag voedsel maken en eten, het verschil maakt voor morgen. Door samen te werken aan voedselinnovaties die economisch én maatschappelijk relevant zijn, werken we aan een goede toekomst voor onze regio.

Waarom agrifood?

Agrifood is in onze regio de belangrijkste economische en sociaal stuwende factor.

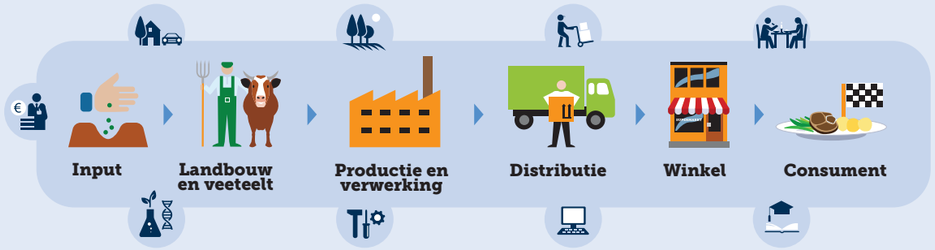

7.300 bedrijven

59.000 banen

1 op 6 werkzaam in sector

6e economie (v.d 40) in Nederland

Nergens anders is de voedselketen zó compleet en hoogwaardig als in Noordoost-Brabant. =UNIEK!

Sector ondergaat ingrijpende economische, ecologische en maatschappelijke veranderingen. Kansen voor een nieuwe, toekomstbestendige economie.

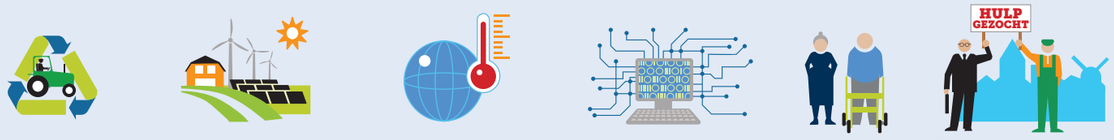

Landbouwtransitie · Energietransitie · Klimaatverandering · Technologie en AI · Vergrijzing · Personeelstekort

AgriFood Capital

Wij zijn er klaar voor!

Toekomst voedsel = Toekomst regio

AgriFood Capital ontwikkelt programma's en projecten voor ondernemers, startups en studenten in de keten van boer tot bord.

- **Leren**
- **Ondernemen**
- **Innoveren**
- **Samenwerken**
- **Inspireren**

Langs welke meetlat leggen we onze programmma's en projecten?

Slim
Precies en datagedreven

Circulair
Gebaseerd op kringlopen, geen verspilling

Waardevol
Meer toegevoegde waarde, andere producten en diensten

Verbonden
Leefbaarheid en verbinding tussen schakels onderling en maatschappij

Onze parels

FOOD 100
Voedselinnovaties versnellen door jonge en gevestigde voedsel-veranderaars bij elkaar te brengen.

NEXT TECH FOOD FACTORIES
Voedsel slimmer en duurzamer produceren mbv technologie.

CIRCULAR FOOD CENTER
Aanpakken van voedselverspilling vanuit de Noordkade in Veghel.

JUMP DREAM ACCELERATOR
Jonge talentvolle voedselveranderaars coachen en begeleiden op weg naar het voedsel systeem van de toekomst.

AGRO PROEFTUIN de Peel
Experimenteren met kringlooplandbouw op proeflocaties en boerderijen.

AgriFood Capital Netwerkevent Leiderschap
Verbinden van burgemeersters en ondernemers uit de regio.

BIO KENNIS WEEK
Toonaangevende beurs op het gebied van biologische landbouw en voedselverwerking.

food inspiration
Het event voor beslissers in foodservice en -retail die informatie zoeken over de foodwereld van morgen.

Samen werken we aan een sterke en veerkrachtige regio

In Noordoost-Brabant werken overheden, bedrijven en kennisinstellingen met elkaar in regionale samenwerkingsverbanden aan welzijn en welvaart in de regio. Dat doen zij elk vanuit hun eigen rol.

Economisch
AgriFood Capital
De economische ontwikkelings-maatschappij gericht op het voedselsysteem van de toekomst.

Maatschappelijk
RNOB
De overheidssamenwerking met focus op duurzame leefomgeving, vestigingsklimaat en bereikbaar-heid.

Arbeidsmarkt
Noordoost Brabant Werkt
De regionale samenwerking voor de ontwikkeling van een veerkrachtige arbeidsmarkt.

Volgende stap

Na 10 jaar bouwen, is AgriFood Capital klaar voor een aangepaste agenda waarmee we beter kunnen inspelen op de economische, ecologische en maatschappelijke uitdagingen voor Noordoost-Brabant. Samen zetten we de volgende stap op weg naar een slim, circulair, waardevol en verbonden voedselsysteem met een positieve impact op leven, wonen en werken in onze regio.

Trots op deze verschilmakers uit onze regio!

Patrick Bekkers

DUURZAAMHEIDSPARK OSS

*"Met ondersteuning van AgriFood Capital kunnen we groenten slimmer en duurzamer laten groeien **onder verrijdbare zonnepanelen** die energie opwekken."*

Marente Lokin

DEN FOOD BOSCH

*"In het voedselbos oogsten we **gezond voedsel in een natuurlijke omgeving**. We hebben een goede samenwerking met lokale restaurants."*

Joost Derks

DERKS GEWASBESCHERMING

*"In AgroProeftuin de Peel werken we samen aan oplossingen van **brede maatschappelijke vraagstukken** op gebied van landbouw en leefbaarheid."*

Tim Kreukniet

TRABOTYX

*"Robots maken voor de landbouw is een uitdaging. Als startup krijg ik support van AgriFood Capital waardoor we eerder de markt op kunnen met **onze onkruidwiedrobot**."*

Dennis Hurkmans

BUS WHISKY

*"Wij maken een van de **duurzaamste whisky's** ter wereld met brouwgerst van eigen boerderij. Zonder kunstmest en bestrijdingsmiddelen."*

Do Bongers

BASIC THEORY
FINE FERMENTED FOODS

*"Ik weet alles van fermentatieprocessen maar dankzij JUMP kan ik nu **meer structuur aan mijn bedrijf** geven. Daarmee leg ik een stevigere basis voor de toekomst."*

Per 1-1-2025 verlaat Heusden de regionale samenwerking.

Martijn Vermeer

MELKVEEHOUDER

*"Binnen het Boeren Innovatie Netwerk werken veehouders en akkerbouwers aan een **goede kwaliteit van water en bodem** in de land- en tuinbouw in de regio."*

Manon van Balkom

DE KERKHOEVE

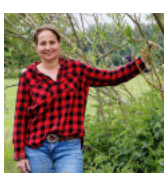

*"Biologisch ondernemen gaat over de balans tussen mens, dier en natuur. Ik **deel mijn kennis** graag via AgriFood Capital met jonge voedselmakers, bijv. tijdens de Biokennisweek."*

Geert van der Veer

PLAATS DE KLEINE AARDE

*"Met ondersteuning van AgriFood Capital bouwen we het eerste **kennis- en praktijkcentrum** voor de ontwikkeling van een regeneratief voedselsysteem."*

Toine Timmermans

SAMEN TEGEN VOEDSELVERSPILLING

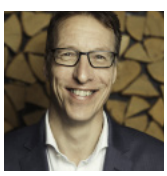

*"Het Circular Food Center draagt bij aan het doel van de Verenigde Naties om in 2030 **voedselverspilling te halveren**. Veel stakeholders werken hier samen aan."*

www.agrifoodcapital.nl

Noordoost Brabant Werkt

Klaar voor de banen van de toekomst

Noordoost Brabant Werkt

is de arbeidsmarktsamenwerking van werkgevers, overheden, werknemersorganisaties en onderwijsinstellingen in Noordoost-Brabant. Samen werken we aan een veerkrachtige arbeidsmarkt. Dat is een arbeidsmarkt:

- Met wendbare en weerbare mensen en organisaties;
- Die minder gevoelig is voor conjunctuurschommelingen;
- Waar alle mensen hun talenten benutten, zich blijven ontwikkelen en kunnen meedoen.

Strategische WERKagenda "Op weg naar 2030"

Dat doen we al jaren succesvol via meerjarige lijnen richting een duurzame infrastructuur, zoals een inclusieve arbeidsmarkt, duurzame inzetbaarheid, leven lang ontwikkelen en aanpak jeugdwerkloosheid. Zo proberen we pieken en dalen op de arbeidsmarkt te dempen én het verschil te maken voor mensen en bedrijven.

Samen werken we aan een veerkrachtige arbeidsmarkt

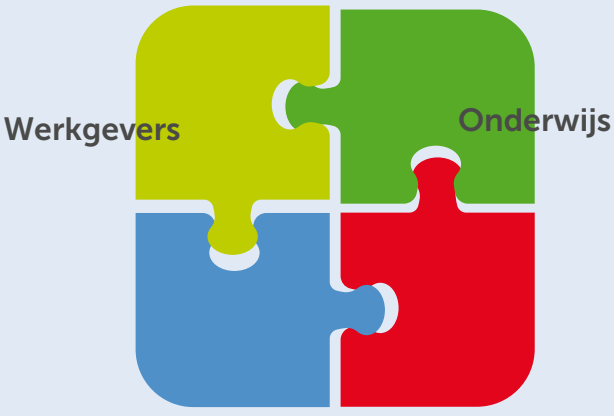

We werken al vanaf 2009 in de regio succesvol samen in een netwerkorganisatie.

Belangrijk in onze samenwerking

Impact voor mensen en bedrijven

Leren en ontwikkelen

Duurzame lijnen

Eigenaarschap

Kennis delen, netwerken en leren van elkaar

Onze arbeidsmarkt

627.000
Inwoners

360.000
Beroepsbevolking

344.000
Arbeidsplaatsen

16.000
Vacatures

35.000
Onbenut arbeidspotentieel

17.000 MBO'ers

15.000 HBO'ers

5.500 WO'ers

900
Voortijdig schoolverlaters

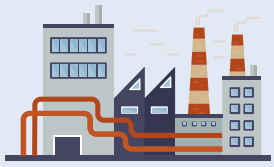

285.000
Bedrijven

→ **250.000**
bedrijven met 0-9 personeelsleden

→ **450**
Bedrijven met >250 personeelseden

172.500
ZZP'ers

Arbeidsmarkt InZicht.nl
Noordoost-Brabant

Voor cijfers van onze arbeidsmarkt maken wij gebruik van UWV en ArbeidsmarktInZicht, het platform met de laatste cijfers en prognoses van onze arbeidsmarktregio.

ArbeidsmarktInZicht

"Als je mensen laat ontwikkelen op creatief gebied, vinden ze hun werk leuker én voeren ze hun werk beter uit"

Benieuwd hoe onze inwoners over werk denken en wat zij belangrijk vinden? Bekijk dan de video!

Onze uitdagingen

Inclusieve arbeidsmarkt

Arbeidskrapte

Vergrijzing

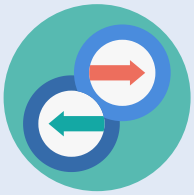

Veranderend werk

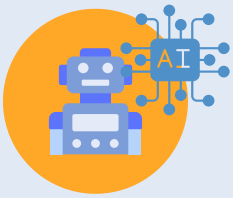

Technologie / AI

Energietransitie

Onze arbeidsmarkt blijft volop in beweging

Onze aanpak op de regionale arbeidsmarkt

De drie programmalijnen vormen de basis van onze aanpak

Regionaal Werkbedrijf

Werkgevers en werkzoekenden vinden elkaar voor duurzaam werk

Jongerenaanpak

Alle jongeren 16 - 27 jaar in een kwetsbare positie hebben een goede start op de arbeidsmarkt

Werkgeversaanpak

Meer bedrijven aan de slag met strategie en HR voor een sterkere economische positie

Centrale thema's waar we integraal aan werken

Met onze aanpak blijven we voorop lopen

Aanpak arbeidskrapte

Leven lang ontwikkelen

Regionaal Werkcentrum

NOBW ontwikkelt programma's, tools en diensten voor bedrijven en inwoners.

Onze aanpak wordt mogelijk gemaakt door:

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Provincie Noord-Brabant

Regio Deal Noordoost Brabant

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Europese Unie
Europees Sociaal Fonds

en de gemeenten in onze regio

Wij zijn trots op

Onze netwerkorganisatie

We werken in een multihelix samenwerking aan een brede agenda, samen met veel betrokken partners uit de regio.

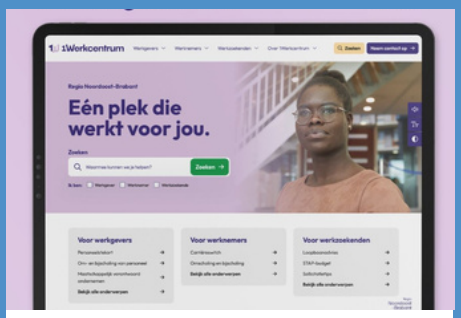

Regionaal Werkcentrum

We lopen voorop met ons portaal waar werkgevers en inwoners terecht kunnen met vragen over werk, personeel en scholing.

Leven Lang Ontwikkelen

Al jarenlang bieden we gratis loopbaanadvies voor elke inwoner uit onze regio.

Back in the Game

Met een 10-weeks programma motiveren we voortijdig schoolverlaters om weer terug naar school te gaan.

Duurzame inzetbaarheid

Via ontbijtbijeenkomsten bereiken we bedrijven die aan de slag gaan met vitaliteit en ontwikkeling van medewerkers.

Realisatie banenafspraken boven doelstelling

En we plaatsen gemiddeld 5600 werkzoekenden per jaar.

Flexibel meebewegen met de arbeidsmarkt

Met de pilot 'Werk naar werk' en de brede aanpak 'Arbeidskrapte'.

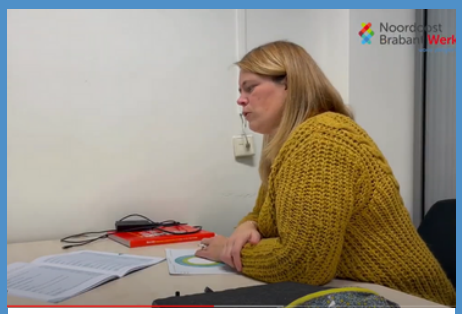

Jobcoaches voor jongeren

Om uitval van kwetsbare jongeren (pro vso) binnen bedrijven te voorkomen.

Innovatief COA project

We ondersteunen statushouders vroegtijdig richting integratie en werk.

Meerjarenoverzicht 2020 - 2023

Een compleet overzicht van onze projecten en resultaten vind je terug in het meerjarenoverzicht 2020 - 2023. Klik op de link om dit overzicht te bekijken.

Bekijk het overzicht

Samen werken we aan een veerkrachtige regio

Arbeidsmarkt

Noordoost Brabant Werkt

De regionale samenwerking voor de ontwikkeling van een veerkrachtige arbeidsmarkt

Maatschappelijk

RNOB

De overheidssamenwerking met focus op duurzame leef-omgeving, vestigingsklimaat en bereikbaarheid

Economisch

AgriFood Capital

De economische ontwikkelingsmaatschappij gericht op het voedselsysteem van de toekomst

Team Noordoost Brabant Werkt

Irene Rouwenhorst
Programmamanager

Véronique Scharenborg
Programmamanager

Annette van Aanholt
Programmamanager

Jos van Asten
Coördinator
Werkgeversaanpak

Inge Willems
Netwerkmanager
Regionaal Werkbedrijf

Jacomijn Pruijmboom
Programmamanager
Jongerenaanpak

Judith Nieuwenhoven
Secretariaat

Marieke Schepens
Communicatieadviseur

www.noordoostbrabantwerkt.nl

info@noordoostbrabantwerkt.nl

April 2024

Artikel-58 vragen: Hengelen is niet in de haak

Tijdens de commissievergadering VWDV op 7 februari 2024 gaf DB-lid Ruijs aan dat de vragen die door de PvdD-fractie werden gesteld, niet passend waren voor dat moment. Deze vragen gingen over de opvolging van het advies voortkomend uit het Essay van Utrecht Universiteit om meer doen om de KRW-doelstellingen te halen, en het verminderen van verstoringen van het watersysteem. Het is bekend dat hengelaars onder meer de nachtrust van dieren verstoren, de oever schaden, concentraties nutriënten in het water verhogen door bijvoeren, vislijnen, haken en ander afval achterlaten in de natuur, en te hoge concentraties van de volgens KRW vastgestelde Zeer Zorgwekkende Stof (ZZS) lood aanbrengen in watersysteem. Daarnaast heeft veel onderzoek aangetoond dat vissen pijnreceptoren hebben en gevoel hebben, en dus ook pijn kunnen ervaren wanneer zij met haken uit hun natuurlijke leefmilieu worden gesleurd en moeten snakken naar adem op de waterkant. Dat dit stressvol en fataal is voor vissen, is geen politiek standpunt maar een wetenschappelijk onderbouwd feit. DB-lid Ruijs geeft aan de intrinsieke en ecologische meerwaarde van vissen te erkennen, wat ons goed doet om te horen.

Mede om die reden hebben wij de volgende Artikel-58 vragen:

1. Houdt het waterschap de kosten en baten bij die gerelateerd zijn aan hengelen, en hoe wordt de afweging gemaakt dit wel/niet te delen met het Algemeen Bestuur?

   Waterschap De Dommel is koploper op het gebied van innovatie. Echter wordt hengelen vaak verdedigd onder het motto dat zij een monitorende functie zouden vervullen voor vispopulatie en -diversiteit. Echter is dit niet de enige mogelijkheid om vispopulaties te monitoren en ook niet de minst schadelijke (dus in strijd met het essay van Utrecht Universiteit (UU): verstoringen van het watersysteem minimaliseren).

2. Is het DB op de hoogte van de innovaties die beschikbaar zijn voor het monitoren van vissoorten en -populaties? Zo blijkt ook dat Waterschap Drents Overijsselse Delta dergelijke innovaties al gebruikt.

3. Heeft waterschap De Dommel ambities om de monitoring van vismigratie, vispopulaties en vissoorten meer integraal bij te houden als effectbeoordeling van aanpassingen binnen het watersysteem?

4. Ziet het DB ook een mooie kans om deze monitoring te combineren met de ambitie de vispasseerbaarheid aan te pakken binnen het waterschap?

5. Heeft Waterschap De Dommel gekeken naar de mogelijkheid om een Noord-Brabantse “visbel” te introduceren? De Utrechtse visbel blijkt ruim 32 duizend keer te zijn gebruikt. Denkt het DB dat dit ook kan bijdragen aan de bewustwording van menselijke inwoners van het watersysteem onder het motto “waterbewustzijn”?

   Binnen waterschap De Dommel zijn gebieden vastgesteld waar gehengeld mag worden. Het waterschap is niet verantwoordelijk voor het afgeven van vergunningen

aan inwoners die willen hengelen, maar wel voor het verhuur van rechten aan de Sportvisserij Zuidwest Nederland en de vereniging Dommelvisrecht.

6. Klopt het dat inwoners die willen hengelen hun vergunningen moeten aanvragen bij hengelsportverenigingen, en dat de hengelsportverenigingen dit alleen kunnen doen op het moment dat zij bepaalde rechten hebben verkregen van het waterschap? Welke rol neemt het Dagelijks Bestuur hierbij in?

7. Waarom stopt waterschap De Dommel niet met het verhuur van deze rechten aan deze verenigingen? Staat het faciliteren van deze verenigingen niet haaks op de oproep uit het essay het watersysteem minimaal te verstoren?

Bij voorbaat dank voor uw beantwoording.

Eloy Overvelde
Algemeen bestuurslid Partij voor de Dieren

Art. 58-vragen van BBB-fractie aan het Dagelijks Bestuur van Waterschap de Dommel

Onderwerp: Vervolgvraag op Nyrstars rommel niet IN maar UIT De Dommel! Van PvdD.

Geacht Bestuur,

PvdD heeft zeer goede vragen gesteld met betrekking tot de vervuiling in de Dommel die van Nyrstar afkomstig is. Aangezien ik hier in de AB vergadering geen verhelderende vraag meer over mag stellen doe ik het schriftelijk in deze vorm. Bij beantwoording van de vraag van PvdD is een chronologisch overzicht toegevoegd.

Hieronder het stuk waar ik een vraag over heb:

28. December 2009: nieuwe vergunning Nyrstar Overpelt in coproductie met WDD

29. Belgische Raad van State verklaart beroepschrift niet ontvankelijk omdat er een nieuwe vergunning ligt.

30. Periode 2010 – 2016 volgend en via terugkoppeling regulier overleg Nyrstar Budel

Nu staat er in de Burap van 2010:

Bezwaar en beroep Nyrstar Overpelt De beroepschriften van Waterschap De Dommel en de Provincie Noord-Brabant tegen eerder verleende vergunning (2007) van het bedrijf Nyrstar in Overpelt (voormalige Umicare) zijn in de Belgische Raad van State afgehandeld. De Raad van State heeft geoordeeld dat de ingediende beroepschriften niet meer relevant zijn omdat De Dommel en de Provincie akkoord zijn met de nieuwste vergunning. In de nieuwe vergunning van Nyrstar Overpelt is de inbreng van De Dommel grotendeels overgenomen. Er is regelmatig overleg met het bedrijf en de Vlaamse Milieu Maatschappij (VMM) over de in de vergunning opgenomen saneringprogramma's en onderzoeksverplichtingen

Kan het huidige DB uitleggen waarom er wordt verteld dat WDD er niets aan kan doen? Terwijl er voor de huidige situatie akkoord gegeven is

door WDD en de Provincie toen der tijd. Waarom is dit achterwege gehouden bij de beantwoording van de originele art. 58 vraag?

Bij voorbaat dank op uw beantwoording,

Marloes Jansen Algemeenbestuurslid fractie BBB

Waterschap De Dommel

Postbus 10.001
5280 DA Boxtel
Bosscheweg 56
5283 WB Boxtel

(0411) 618 618
info@dommel.nl
www.dommel.nl

Boxtel	:	27 februari 2024	Behandeld door	:	Anne-Margreet van Putten
Ons kenmerk	:	181806 / 186290	Doorkiesnummer	:	
Uw kenmerk	:		E-mailadres	:	AvPutten@dommel.nl
Onderwerp	:	Art. 58-vragen - BBB - Vervolg op Nyrstars rommel niet IN maar UIT De Dommel	Bijlagen	:	
			Verzonden	:	7 maart 2024

Geachte mevrouw Jansen,

Op 7 februari ontvingen wij uw vervolgvragen naar aanleiding van ons antwoord van 18 november 2023 op “Nyrstar’s rommel niet IN maar UIT De Dommel!” van de Partij voor de Dieren.

We begrijpen dat onze beantwoording van de vragen van Partij voor de Dieren bij u vervolgvragen oproept. Het is een complexe situatie. We benutten uw vragen daarom graag om eventueel ontstane verwarring weg te nemen.

Uw inleiding:

PvdD heeft zeer goede vragen gesteld met betrekking tot de vervuiling in de Dommel die van Nyrstar afkomstig is. Aangezien ik hier in de AB vergadering geen verhelderende vraag meer over mag stellen doe ik het schriftelijk in deze vorm. Bij beantwoording van de vraag van PvdD is een chronologisch overzicht toegevoegd. Hieronder het stuk waar ik een vraag over heb:

28. December 2009: nieuwe vergunning Nyrstar Overpelt in coproductie met WDD

29. Belgische Raad van State verklaart beroepschrift niet ontvankelijk omdat er een nieuwe vergunning ligt.

30. Periode 2010 – 2016 volgend en via terugkoppeling regulier overleg Nyrstar Budel

Nu staat er in de Burap van 2010:

Bezwaar en beroep Nyrstar Overpelt De beroepschriften van Waterschap De Dommel (WDD) en de Provincie Noord-Brabant (PNB) tegen eerder verleende vergunning (2007) van het bedrijf Nyrstar in Overpelt (voormalige Umicore) zijn in de Belgische Raad van State afgehandeld. De Raad van State heeft geoordeeld dat de ingediende beroepschriften niet meer relevant zijn omdat De Dommel en de Provincie akkoord zijn met de nieuwste vergunning. In de nieuwe vergunning van Nyrstar Overpelt is de inbreng van De Dommel grotendeels overgenomen. Er is regelmatig overleg met het bedrijf en de Vlaamse Milieu Maatschappij (VMM) over de in de vergunning opgenomen saneringprogramma's en onderzoeksverplichtingen

Uw vragen:

Vraag 1
Kan het huidige DB uitleggen waarom er wordt verteld dat WDD er niets aan kan doen? Terwijl er voor de huidige situatie akkoord gegeven is
door WDD en de Provincie toen der tijd.

Antwoord
In beantwoording van de artikel 58 vragen van de Partij voor de Dieren op 18-11-2023 wordt aangegeven dat we als WDD niet de vergunningverlenende bevoegdheid hebben als het gaat over Nyrstar Pelt. Deze bevoegdheid ligt bij de Vlaamse Overheden.

De vergunning die verleend is door de Vlaamse Overheid in 2007 was aanleiding voor WDD en PNB om in beroep te gaan tegen deze vergunning. Tijdens de beroepsprocedure zijn we intensief in gesprek gegaan met de Vlaamse overheid om onze bezwaren duidelijk te maken. Vervolgens is er een nieuwe vergunning opgesteld. In deze vergunning waren onze punten grotendeels overgenomen. Daardoor heeft het waterschap destijds bij de advies vraag m.b.t. deze nieuwe concept vergunning aangegeven geen bezwaar te hebben. In 2010 is de vergunning verleend.

Doordat er in 2010 een nieuwe herziene vergunning in werking trad is de oude vergunning uit 2007 ingetrokken en was de beroepsprocedure tegen de vergunning van 2007 niet meer ontvankelijk.

We hebben als waterschap wél invloed en die zetten we ook in maar we hebben géén bepalende stem. De Vlaamse overheid verleent de vergunning.

Het gebruik van de term “ akkoord” in de Burap 2010 in de zin “De Raad van State heeft geoordeeld dat de ingediende beroepschriften niet meer relevant zijn omdat De Dommel en de Provincie akkoord zijn met de nieuwste vergunning (2010)” is ongelukkig gekozen. Wij hebben destijds aangegeven geen bezwaar te hebben tegen de nieuwe aangescherpte vergunning.

Vraag 2
Waarom is dit achterwege gehouden bij de beantwoording van de originele art. 58 vraag?

Antwoord
Wij zijn van mening dat wij beantwoording van de vragen van De Partij voor de Dieren zorgvuldig en correct hebben verzorgd.

We gaan er vanuit dat we met de beantwoording van deze vragen eventuele onduidelijkheid hebben weggenomen.

Hoogachtend,
het dagelijks bestuur,

E. de Ridder
watergraaf

H.J. Kielenstijn
secretaris

Artikel 58 vraag en agenda punt voor commissie BCF van 7 februari.
Ingediend door Frank Aarts, lid Algemeen Bestuur namens 50PLUS op 2 februari 2024

Deze vraag gaat over draagvlak en is los te zien van discussies over begrotingen en te stellen prioriteiten in de uitvoering van werkzaamheden.
Graag vraag ik enerzijds een beantwoording van Waterschap De Dommel en tegelijkertijd wil ik dit initiatief bespreken/de vraag stellen in de commissie BCF van 7 februari.

Door recente berichten in de pers over wateroverlast, overstromingen, vervuiling van water -zoals o.a. deze week over het protest van bewoners in de Mierden- zijn wij overtuigd van het grote belang van een betere interactie met de bewoners van ons gebied.

Hierbij hebben wij de volgende ervaringen en overwegingen als vertrekpunt:

- Steeds vaker zien we berichten van en over de werkzaamheden van Waterschap De Dommel (persoonlijk bijvoorbeeld op Linkedin en in de media), het thema water is actueel en er wordt duidelijk meer over gedeeld. Goeie zaak!
- Vaak is er ook een duidelijke uitleg over projecten en successen of belemmeringen.
- Tegelijk moeten we als Waterschap (overheid) werken aan een betere interactie met de 900.000 bewoners van ons gebied.
  Hoe krijgen we begrip en draagvlak, wat vinden bewoners belangrijk, hoe kunnen wij een voorbeeld worden voor een betere relatie tussen “het volk” en “de overheid”…
  Breed is waar te nemen dat inwoners wensen dat de overheid “luistert” en mensen serieus neemt. Betrekken.
- Communicatie is immers “zenden” en “ontvangen”: behalve het delen van informatie neemt het belang van het gesprek aangaan toe om het draagvlak te verbeteren.

Vragen voor nu:

- Heeft WDD in haar communicatie planning rekening gehouden met meer interactie (het gesprek aangaan) met de bevolking? Zo ja, hoe is dat georganiseerd?
- Kan het bestuur hierover tijdig worden geïnformeerd, zodat we samen kunnen besluiten of en wie namens het Waterschap naar bijeenkomsten gaan om deel te nemen aan gesprekken?
- Hoe kunnen we in samenwerking tussen bestuur en organisatie een voorbeeldfunctie worden in het verbeteren van contact tussen burger en overheid?

Het is onze mening dat hier niks “hoogdravends” of “heel duur” aan te pas hoeft te komen. Vaak kan je al in zaaltjes in de buurt terecht, de kosten zijn beperkt. Mensen zijn vaak al blij als we met elkaar serieus in gesprek raken.

Wij hebben wel ideeën, ook willen wij de vraag neerleggen bij alle andere partijen of zij een, en zo ja welke, rol hierin willen spelen. Elke partij blijft uiteraard vrij om eigen bijeenkomsten te organiseren.

Met vriendelijke groet
Frank Aarts, fractievoorzitter 50PLUS
Jan Opschoor Commissielid 50PLUS

Waterschap De Dommel

Postbus 10.001
5280 DA Boxtel
Bosscheweg 56
5283 WB Boxtel

(0411) 618 618
info@dommel.nl
www.dommel.nl

Boxtel	:	11 maart 2024	Behandeld door	:	Marlies Bruning
Ons kenmerk	:	180936 / 181018	Doorkiesnummer	:	(0411) 618 646
Uw kenmerk	:		E-mailadres	:	mbruning@dommel.nl
Onderwerp	:	Art. 58-vragen - 50Plus - Draagvlak - meer interactie met bewoners	Bijlagen	:	
			Verzonden	:	11 maart 2024

Geachte heer Aarts,

Op 5 februari ontvingen wij uw vragen over draagvlak en meer interactie met inwoners. In deze brief reageren wij hierop.

Uw inleiding
Deze vraag gaat over draagvlak en is los te zien van discussies over begrotingen en te stellen prioriteiten in de uitvoering van werkzaamheden.
Graag vraag ik enerzijds een beantwoording van Waterschap De Dommel en tegelijkertijd wil ik dit initiatief bespreken/de vraag stellen in de commissie BCF van 7 februari.

Door recente berichten in de pers over wateroverlast, overstromingen, vervuiling van water -zoals o.a. deze week over het protest van bewoners in de Mierden- zijn wij overtuigd van het grote belang van een betere interactie met de bewoners van ons gebied.

Hierbij hebben wij de volgende ervaringen en overwegingen als vertrekpunt:
- Steeds vaker zien we berichten van en over de werkzaamheden van Waterschap De Dommel (persoonlijk bijvoorbeeld op LinkedIn en in de media), het thema water is actueel en er wordt duidelijk meer over gedeeld. Goeie zaak!
- Vaak is er ook een duidelijke uitleg over projecten en successen of belemmeringen.
- Tegelijk moeten we als Waterschap (overheid) werken aan een betere interactie met de 900.000 bewoners van ons gebied.
Hoe krijgen we begrip en draagvlak, wat vinden bewoners belangrijk, hoe kunnen wij een voorbeeld worden voor een betere relatie tussen “het volk” en “de overheid”…
Breed is waar te nemen dat inwoners wensen dat de overheid “luistert” en mensen serieus neemt. Betrekken.
- Communicatie is immers “zenden” en “ontvangen”: behalve het delen van informatie neemt het belang van het gesprek aangaan toe om het draagvlak te verbeteren.

Het is onze mening dat hier niks “hoogdravends” of “heel duur” aan te pas hoeft te komen. Vaak kan je al in zaaltjes in de buurt terecht, de kosten zijn beperkt. Mensen zijn vaak al blij als we met elkaar serieus in gesprek raken.

Wij hebben wel ideeën, ook willen wij de vraag neerleggen bij alle andere partijen of zij een, en zo ja welke, rol hierin willen spelen. Elke partij blijft uiteraard vrij om eigen bijeenkomsten te organiseren.

Vragen voor nu:

Vraag 1
Heeft WDD in haar communicatie planning rekening gehouden met meer interactie (het gesprek aangaan) met de bevolking? Zo ja, hoe is dat georganiseerd?

Alvorens uw vraag te beantwoorden, reageren we eerst op uw inleiding.

Reactie op inleiding
Waterschap De Dommel betrekt inwoners al jaren bij het dagelijkse werk en projecten van het waterschap. Door te informeren, kennis te delen en vragen te stellen werken we samen en nodigen we uit om mee te denken en onze plannen te verrijken met ideeën. Dit is voor onze organisatie een vanzelfsprekendheid waar we komende jaren zullen intensiveren, indachtig de aandacht voor strategische communicatie in het bestuursakkoord en het algemeen bestuur. Strategische inzet van communicatie is cruciaal om ook echt meters met de watertransitie te maken. Dit wordt dan ook de leidraad van de nieuwe communicatievisie.

Bij projecten is het vanzelfsprekend om de omgeving mee te laten denken en praten over onderwerpen in de eigen leefomgeving door participatie. Bijvoorbeeld tijdens veldexcursies, keukentafelgesprekken en (inloop)bijeenkomsten. Andere voorbeelden van interactieve publiekscommunicatie zijn de publieksdagen Zondag Waterdag, deelname aan evenementen van partners en excursies op rioolwaterzuiveringen voor middelbare scholen. Ook interactieve informatieborden, wandel- en fietsroutes, uitleg bij kunstwerken en excursies in het veld dragen hier aan bij. Met berichten op sociale media vindt ook de nodige interactie plaats.

Interactie met de inwoners in ons gebied is niet een taak die voorbehouden is aan team communicatie. Ook het bestuur, gebiedsbeheerders en onze medewerkers in het veld hebben persoonlijk contact met onze inwoners. Ook daarvoor organiseren we bijeenkomsten als de actualiteit dat vraagt, zoals bij de waterkwaliteit in de Zandleij.

Een algemene trend is dat het vertrouwen in overheden afneemt. Het geven van openheid en uitleggen waarom we doen wat we doen, is belangrijker als ooit tevoren. Dat is dan ook onze basishouding. We vinden het belangrijk dat onze inwoners zich gehoord voelen. En toch kan het zijn dat onze uitleg niet altijd is wat inwoners graag willen horen. De opgaves van de watertransitie zijn ingewikkeld. We moeten samenwerken met onze partners, dus ook de inwoners, om de waterbalans te herstellen. En daar is zeker ook persoonlijke communicatie voor nodig.

Antwoord op vraag 1
In onze communicatieplanning staan veel activiteiten met interactie. Bij het ‘algemeen beeld’ noemden we de belangrijkste voorbeelden. De trend is dat er steeds meer interactie met inwoners is. We proberen nieuwe vormen en kansen te benutten. En goed te kijken naar wat werkt en wat niet werkt. We organiseren interactie vanuit projecten, corporate activiteiten en als de actualiteit daar om vraagt. Ook de sociale

media spelen hierbij een goede rol. We zien hier de nodige interactie. Zeker als we een koppeling met de actualiteit kunnen maken. Met het op stoom komen van de watertransitie neemt het aantal projecten in dat kader toe. Het verkrijgen van draagvlak is daarbij belangrijker dan ooit.

Vraag 2
Kan het bestuur hierover tijdig worden geïnformeerd, zodat we samen kunnen besluiten of en wie namens het Waterschap naar bijeenkomsten gaan om deel te nemen aan gesprekken?
Antwoord
Het algemeen bestuur ontvangt elke maand een overzicht van activiteiten en bijeenkomsten. Activiteiten die ons waterschap organiseert en activiteiten van onze partners waarbij het waterschap betrokken is. Bij de meeste bijeenkomsten en activiteiten is het mogelijk om als algemeen bestuurslid aanwezig te zijn. Dit staat in het activiteitenoverzicht.
De projectleider stemt met de bestuurlijke portefeuillehouder af wie namens het waterschap het woord voeren. Dit betreft proces en inhoud.
Maar mogelijk ontstaan er nieuwe initiatieven rondom de watertransitie vanuit de ambassadeursrol van het algemeen bestuur. Dit raakt ook het antwoord op vraag 3.
Het waterschap staat open voor uitnodigingen voor bijeenkomsten die bijvoorbeeld inwoners organiseren. We stemmen dan graag met de organisator af welke rol het waterschap tijdens zo'n bijeenkomst kan pakken.

Vraag 3
Hoe kunnen we in samenwerking tussen bestuur en organisatie een voorbeeldfunctie worden in het verbeteren van contact tussen burger en overheid?
Antwoord
Het is belangrijk dat iedereen een bijdrage levert in het contact met onze inwoners. Het gesprek aangaan over de watertransitie. Vanuit de veelkleurigheid van onze achtergronden en netwerken. Daarbij blijven we onze inspanningen evalueren en bijsturen als dat nodig is. Zoals ook toegelicht in het antwoord op vraag 1.
Op 14 december 2023 was er een bijeenkomst met het algemeen bestuur over communicatie. Uw ideeën en suggesties nemen we mee in de nieuwe communicatievisie. In de visie landen de strategische uitgangspunten voor onze communicatie de komende jaren. Deze staat op de agenda voor het algemeen bestuur op 2 juli.

Met vriendelijke groet,
het dagelijks bestuur,

E. de Ridder
watergraaf

H.J. Kielenstijn
secretaris

Onderwerp: Art. 58 vragen m.b.t. wateroverlast

Inleiding

Bij de excursie voor het AB naar het gebied tussen Hoogeloon, Vessem en Westelbeers van zaterdag 2 december 2023 zijn we rond geleid door boeren, die hun natschade lieten zien. Daar in het gebied waren in het weekeind ervoor – t.e.m. maandag 28 november – aanzienlijke arealen onder water komen te staan. Wat na 5 dagen droog weer, tijdens de excursie, net weg was. De boeren hadden hierbij vragen, wensen en irritaties richting het Waterschap. Dat ging over gebeurtenissen van januari-februari en mei en vierde kwartaal 2023, maar ook in eerdere jaren was e.e.a. al niet op orde. Dat gaat zelfs ook over de natschade juni 2016, waarover nog steeds diverse boeren in dispuut zijn met het schap.

Verhalen over een waterschap dat doorslaat in de wens om te vernatten gaan inmiddels rond binnen het hele schap. Het maakt boeren extra huiverig om mee te werken aan beekherstel. Maar ook in dorpen hebben burgers wateroverlast bij hun huizen, wat gemeenten huiverig maakt om af te koppelen. Het schap reageert tot dusverre vooral met uitleg; “waarom vernatten?”. Voor draagvlak is gewenst; “we willen vernatten, en zullen daarbij natschade beperken/voorkomen”.

Vragen wateroverlast:

1. Wat is het te verwachten waterafvoerbeleid van het waterschap en kan dit kwantitatief worden aangegeven? We kwamen een ontwerpcriterium van 1,5 l/s.ha tegen voor afvoercapaciteit sloten in een zandgebied. Dat is 13 mm/dag. In het recente extra waterbericht stond voor de Beerze bij de Broekstraat een debiet van 7,5 m3/s bij een stroomgebied van 100 km2, wat overeenkomt met 6,5 mm/dag. Is deze afvoer niet te klein?

2. Is er binnen het waterschap een evaluatie uitgevoerd van de wateroverlast van laatste kwart 2023-begin 2024 over de mogelijkheden voor snellere en grotere waterafvoer, specifiek in relatie tot het meanderen van beken? Hoe luidt de evaluatie voor situaties met of zonder stuwen?

3. Hoeveel mm berging vraagt het waterschap aan gemeenten en eigenaren van gebouwen, om te voorkomen dat teveel regenwater (gescheiden rioolstelsel) terecht komt in het oppervlaktewater? Met welke bergings- en waterafvoercapaciteit in beken houdt u rekening in relatie tot de afkoppeling in de bebouwde kom?

4. Wat is de visie van het waterschap op peilgestuurde drainage en vindt het waterschap dat dit een bijdrage levert aan het sturen van water zowel voor vernatting als verdroging?

5. Welke meetcijfers en kennis heeft het waterschap over vervuilende stoffen, zoals zware metalen of ziekteverwekkers, in beekwater dat percelen overstroomt? Deelt het waterschap deze informatie met grondeigenaren?

Waterschap De Dommel

Postbus 10.001
5280 DA Boxtel
Bosscheweg 56
5283 WB Boxtel

(0411) 618 618
info@dommel.nl
www.dommel.nl

De heer K. Jacobs

Boxtel	:	11 maart 2024	Behandeld door	:	Freek Willems
Ons kenmerk	:	182350 / 183345	Doorkiesnummer	:	(0411) 618 209
Uw kenmerk	:		E-mailadres	:	FWillems@dommel.nl
Onderwerp	:	Art. 58-vragen - CDA - Wateroverlast	Bijlagen	:	
			Verzonden	:	11 maart 2024

Geachte heer Jacobs,

Op 7 februari ontvingen wij uw vragen over wateroverlast. In deze brief geven wij u onze reactie.

Uw inleiding

Bij de excursie voor het AB naar het gebied tussen Hoogeloon, Vessem en Westelbeers van zaterdag 2 december 2023 zijn we rond geleid door boeren, die hun natschade lieten zien. Daar in het gebied waren in het weekeind ervoor – t.e.m. maandag 28 november – aanzienlijke arealen onder water komen te staan. Wat na 5 dagen droog weer, tijdens de excursie, net weg was. De boeren hadden hierbij vragen, wensen en irritaties richting het Waterschap. Dat ging over gebeurtenissen van januari-februari en mei en vierde kwartaal 2023, maar ook in eerdere jaren was e.e.a. al niet op orde. Dat gaat zelfs ook over de natschade juni 2016, waarover nog steeds diverse boeren in dispuut zijn met het schap.
Verhalen over een waterschap dat doorslaat in de wens om te vernatten gaan inmiddels rond binnen het hele schap. Het maakt boeren extra huiverig om mee te werken aan beekherstel. Maar ook in dorpen hebben burgers wateroverlast bij hun huizen, wat gemeenten huiverig maakt om af te koppelen. Het schap reageert tot dusverre vooral met uitleg; “waarom vernatten?”. Voor draagvlak is gewenst; “we willen vernatten, en zullen daarbij natschade beperken/voorkomen”.

Vraag 1

Wat is het te verwachten waterafvoerbeleid van het waterschap en kan dit kwantitatief worden aangegeven? We kwamen een ontwerpcriterium van 1,5 l/s.ha tegen voor afvoercapaciteit sloten in een zandgebied. Dat is 13 mm/dag. In het recente extra waterbericht stond voor de Beerze bij de Broekstraat een debiet van 7,5 m3/s bij een stroomgebied van 100 km2, wat overeenkomt met 6,5 mm/dag. Is deze afvoer niet te klein?

Antwoord
De ontwerpcriteria zijn van vele factoren (zoals gebiedskenmerken) afhankelijk, zodoende worden deze per situatie afgeleid middels neerslag-afvoer-modelstudies. Het genoemde ontwerpcriteria van 1,5 l/s is niet van Waterschap De Dommel afkomstig. De wijze waarop neerslag tot afvoer leidt is een complex geheel, waarin ook rekening moet worden gehouden met infiltratie van water. De beschreven berekening geeft geen goed beeld, vandaar dat we werken met neerslag-afvoer-modelstudies.

Vraag 2
Is er binnen het waterschap een evaluatie uitgevoerd van de wateroverlast van laatste kwart 2023-begin 2024 over de mogelijkheden voor snellere en grotere waterafvoer, specifiek in relatie tot het meanderen van beken? Hoe luidt de evaluatie voor situaties met of zonder stuwen?

Antwoord
Op dit moment wordt hard gewerkt aan een evaluatie van de recente wateroverlast, om deze in het tweede kwartaal te kunnen delen met het bestuur. Het aspect van de stuurbaarheid (stuwen) wordt hierin meegenomen. Het landelijke beleid zoals dat sinds 2000 wordt gevoerd en dat nog steeds actueel is (‘Waterbeleid voor de 21e eeuw’), is juist gericht op het tegengaan van snellere en grotere afvoer van water – juist om grote maatschappij-ontwrichtende overstromingen benedenstrooms te voorkomen. ‘Niet afwentelen’ vormt hierin een belangrijk principe.

Vraag 3
Hoeveel mm berging vraagt het waterschap aan gemeenten en eigenaren van gebouwen, om te voorkomen dat teveel regenwater (gescheiden rioolstelsel) terecht komt in het oppervlaktewater? Met welke bergings- en waterafvoercapaciteit in beken houdt u rekening in relatie tot de afkoppeling in de bebouwde kom?

Antwoord
Volgens onze Waterschapsverordening eisen wij 60mm berging bij nieuwe ontwikkelingen die leiden tot een toename van verhard oppervlak (NB: het beleid van gemeentes is hierin soms strikter). Het beleid gaat er vanuit dat er niet wordt afgewenteld. Initiatiefnemers moeten daarom zorgen dat het afkoppelen niet leidt tot extra afvoerpieken in de beken – bijvoorbeeld door klimaatbuffers aan te leggen.

Vraag 4
Wat is de visie van het waterschap op peilgestuurde drainage en vindt het waterschap dat dit een bijdrage levert aan het sturen van water zowel voor vernatting als verdroging?

Antwoord
Peilgestuurde drainage, mits gecombineerd met een wateraanvoer, kan een bijdrage leveren aan het tegengaan van verdroging. In ons gebied zijn de mogelijkheden daarvoor echter zeer beperkt. Visievorming m.b.t. (peilgestuurde) drainage staat op de bestuurlijke agenda en wordt opgepakt.

Vraag 5
Welke meetcijfers en kennis heeft het waterschap over vervuilende stoffen, zoals zware metalen of ziekteverwekkers, in beekwater dat percelen overstroomt? Deelt het waterschap deze informatie met grondeigenaren?

Antwoord

Het waterschap meet routinematig op 80 meetpunten (zie kaartje) verschillende stoffen in de beken, o.a. zware metalen. Ziekteverwekkers maken geen onderdeel uit van het routinematige meetnet. De meetgegevens zijn openbaar en worden op verzoek aangeleverd en binnen lopende projecten met projectpartners gedeeld, bijv. grondeigenaren als zij deel uitmaken van het projectteam. De meetgegevens zijn niet altijd representatief voor het water dat - na overstromen - op de percelen staat, dit door toestromend (ander) water en/of de processen die optreden. Eens in de 3-jaar doet het waterschap mee aan de stoffen screenings in het Maasstroomgebied, hierin worden een breed pakket gewasbeschermingsmiddelen en overige ‘opkomende stoffen’ gemeten in grondwater, oppervlaktewater en in het effluent van een aantal rioolwaterzuiveringsinstallaties. De groep van opkomende stoffen omvat onder andere geneesmiddelen, brandvertragende stoffen, PFAS en tal van andere stoffen. Deze periodieke screenings hebben tot doel om te onderzoeken welke (nieuwe) stoffen in het watersysteem aangetroffen kunnen worden. Het gaat hierbij dus om een bewuste zoektocht naar stoffen.
In het kader van de langetermijnvisie schoon en gezond water, die op de bestuurlijke agenda staat, is uitgebreide beeldvorming voorzien met het bestuur waarin de beschikbare kennis uitvoerig aan bod zal komen.

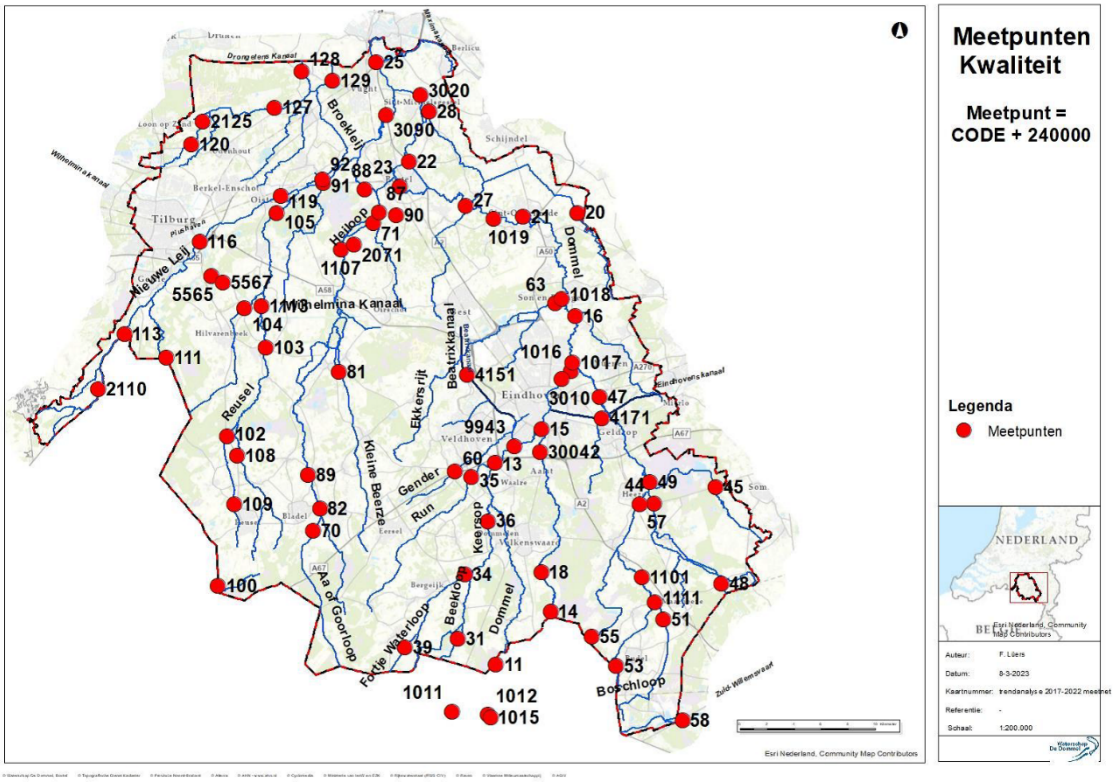

Met vriendelijke groet,
het dagelijks bestuur,

E. de Ridder
watergraaf

H.J. Kielenstijn
secretaris

Van: Jansen, Marloes <mjansen@dommel.nl>
Verzonden: zaterdag 16 maart 2024 16:45
Aan: Bestuurszaken <Bestuurszaken@dommel.nl>
Onderwerp: Bijna Gaslek bij Eindhoven

Beste,

Ik zou graag even de volgende vragen bij het DB neerleggen.

Afgelopen woensdag stond heel regio Eindhoven vast omdat er bijna een gaslek was. De grond onder de pijp zou zijn verzakt. Nu is mijn vraag of en hoe Waterschap de Dommel hier een aandeel in heeft gehad en hoe het DB daarin staat?

Op de foto's is namelijk duidelijk te zien dat er een pompinstallatie vlak bij de beruchte zwakke plek staat en er ook duidelijk water uit deze installatie lekt. Tijdens het nemen van de foto stond deze installatie natuurlijk uit. Ik kan mezelf voorstellen dat deze meer water lekt als de installatie werkende is.

Mijn vragen zijn:

Komt de verzakking door deze pompinstallatie?
Is deze pompinstallatie vergund?
Waarom staat deze pompinstallatie daar?
Komt de verzakking door het verhogen van grondwater?
Kan WDD aansprakelijk gehouden worden voor de gelede schade?

Met vriendelijke groet,
Marloes Jansen
Algemeen Bestuurslid BBB Fractie WS De Dommel

mjansen@dommel.nl
Bosscheweg 56, 5283 WB Boxtel
Postbus 10.001, 5280 DA Boxtel
+31613934002
www.dommel.nl

De eigenaar van de leiding

er geen nieuw gas meer in de leiding stroomt. Wel zit er nog gas tussen de afgesloten gedeelten. Mocht de leiding kapotgaan, dan kan dat "flink gevaarlijk" zijn, zegt de brandweer.

VOLVO

Volg belangrijk nieuws over Eindhoven

Ontvang meldingen bij belangrijk nieuws over Eindhoven

+ Blijf met meldingen op de hoogte

risico voor bomen

Nieuwsvideo's

Windvlaag gaat er met hoofddeksel van paus vandoor

Grote gas op barste

6 Antwoorden Delen

4 antwoorden lezen

Een deel van de gasleiding heeft geen ondersteuning meer (foto: Dave Hendriks/SQ Vision).

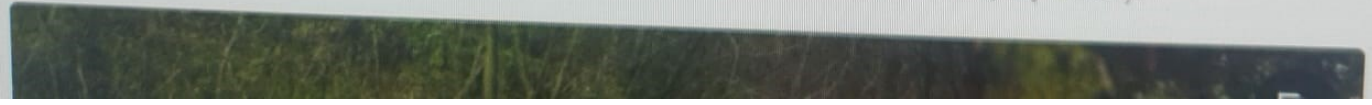

Waterschap De Dommel

Postbus 10.001
5280 DA Boxtel
Bosscheweg 56
5283 WB Boxtel

(0411) 618 618
info@dommel.nl
www.dommel.nl

Mevrouw M. Jansen

Boxtel	:	16 april 2024	Behandeld door	:	Andrea van den Bosch
Ons kenmerk	:	190956 / 190966	Doorkiesnummer	:	(0411) 618 618
Uw kenmerk	:		E-mailadres	:	Bestuurszaken@dommel.nl
Onderwerp	:	Art. 58-vragen M. Jansen - BBB - Bijna gaslek in Eindhoven	Bijlagen	:	
			Verzonden	:	17 april 2024

Geachte mevrouw Jansen,

Op 16 maart ontvingen wij uw vragen over een situatie in Eindhoven op 13 maart jl. In deze brief geven wij u onze reactie.

Uw inleiding
Afgelopen woensdag stond heel regio Eindhoven vast omdat er bijna een gaslek was. De grond onder de pijp zou zijn verzakt. Nu is mijn vraag of en hoe Waterschap de Dommel hier een aandeel in heeft gehad en hoe het DB daarin staat?
Op de foto's is namelijk duidelijk te zien dat er een pompinstallatie vlak bij de beruchte zwakke plek staat en er ook duidelijk water uit deze installatie lekt. Tijdens het nemen van de foto stond deze installatie natuurlijk uit. Ik kan mezelf voorstellen dat deze meer water lekt als de installatie werkende is.

Vraag 1
Komt de verzakking door deze pompinstallatie?

Antwoord
De tijdelijke pompinstallatie (TPI) is door een nog onbekende oorzaak verzakt. Er wordt onderzoek gedaan naar de oorzaak en omstandigheden van het incident. Het onderzoek wordt door een onafhankelijke externe deskundige uitgevoerd. Omdat er op dit moment nog niets bekend is over de feitelijke oorzaak van de gebeurtenissen op 13 maart én om het onafhankelijk onderzoek niet te schaden, is ervoor gekozen om voorlopig een terughoudende communicatielijn te hanteren.

Vraag 2
Is deze pompinstallatie vergund?

Antwoord
Ja, in het najaar van 2023 is een omgevingsvergunning verleend voor het plaatsen van de TPI.

Vraag 3
Waarom staat deze pompinstallatie daar?

Antwoord
Waterschap de Dommel herstelt op deze locatie een deel van Riool Zuid. De TPI is enerzijds een beheersmaatregel om de instandhoudingstaak van het transporteren van afvalwater te borgen. Tevens dient de TPI om ter plaatse Riool Zuid te kunnen inspecteren en het herstel te kunnen uitvoeren.

Vraag 4
Komt de verzakking door het verhogen van grondwater?

Antwoord
Zie antwoord bij vraag 1. Dit is nog onbekend en maakt onderdeel uit van het lopend onderzoek.

Vraag 5
Kan WDD aansprakelijk gehouden worden voor de geleden schade?

Antwoord.
Op dit moment wordt onderzoek uitgevoerd naar het incident. De voorbereidingen lopen, waarna het onafhankelijk onderzoek van start kan gaan. Het dagelijks bestuur deelt de resultaten van het onafhankelijk onderzoek met het algemeen bestuur, zodra deze zijn ontvangen.

Hoogachtend,
het dagelijks bestuur,

E. de Ridder
watergraaf

H.J. Kielenstijn
secretaris

Artikel 58 vraag Mari de Bijl namens Water Natuurlijk

April 2024

Heeze

Betreft Zwaar gif op pachtpercelen / Mededeling toezegging glyfosaat

Het DB geeft geruststellende antwoorden op de aanwezigheid van glyfosaat of het afbraakproduct AMPA daarvan in ons bodem- en watersysteem. Het is pachters verboden middelen met glyfosaat te gebruiken.

In de ‘brede screening Maasstroomgebied’ 2019 over de aanwezigheid van stoffen in het Maasstroomgebied, samengesteld door de WUR, kwamen we een staatje tegen waarbij glyfosaat een groen balkje kreeg. Niet al te verontrustend dus zou je zeggen.

Andere stoffen, uit het WUR Rapport, stoffen die nog wel gebruikt mogen worden op de pachtpercelen van de Dommel zijn onder anderen fluopyram, MCCP en MCPA.

Vraag 1: klopt dit?

Deze zijn niet verboden voor zover wij weten maar wel veel toxischer getuige de rode balkjes in het WUR Rapport!

Vraag 2: Zijn er nog meer stoffen die oranje of rood gekleurd zijn maar wel gebruikt mogen worden op (pacht)gronden van de Dommel?

Zo ja, over welke stoffen praten we dan?

Vraag 3 Is het DB het met ons eens dat gebruik van zwaar giftige stoffen op Dommel percelen zo snel mogelijk moet stoppen?

Met vriendelijke groet,

Namens de fractie van Water Natuurlijk de Dommel,

Algemeen Bestuurslid Mari de Bijl

Adviezen van de commissies d.d. 24 april 2024

Ter zake van de in de functionele commissies gestelde vragen en aandachtspunten wordt de volgende procedure gehanteerd:

1. In de memorie van antwoord worden alleen die commissiestukken opgenomen die op de AB-agenda zijn geagendeerd. Alleen tijdens de commissievergadering afgesproken visievormende/bestuurlijke vragen die van belang zijn voor de besluitvorming in het Algemeen Bestuur worden in de memorie van antwoord zelf opgenomen en beantwoord.
   Het advies van de commissie heeft betrekking op de vraag of het onderwerp rijp is voor agendering voor de AB-vergadering. Akkoord betekent dus akkoord met agendering voor de AB-vergadering.

2. Overige, niet op de AB-agenda geagendeerde, stukken worden dus niet in de memorie van antwoord opgenomen; toelichtende vragen en achtergrondinfo worden zoveel mogelijk in de noot van de commissieverslagen verwerkt, tenzij er tijdens de commissievergaderingen is toegezegd dat iets in de memorie van antwoord wordt opgenomen.[1]
   Vragen en opmerkingen - m.b.t. deze overige stukken - die door de portefeuillehouder vanuit de commissie worden meegenomen naar het DB, komen in de volgende commissievergadering aan de orde bij het vaste agendapunt “Terugkoppeling door portefeuillehouders”.

[1] Het antwoord op de vraag van de heer Verhoeven over de “Referentie voor schade aan landbouwgewassen” is – conform toezegging in de commissie VWDV – in deze Memorie van Antwoord opgenomen.

Voorstellen ter besluitvorming AB

Ag.nr AB	Advies commissies aan het dagelijks bestuur	Reactie van het dagelijks bestuur
4.1	**Burap 2023-3 en Jaarstukken 2023**	
	De Burap 2023-3 en Jaarstukken 2023 zijn in de Auditcommissie uit AB behandeld. De Auditcommissie heeft in de vergaderingen van de vaste commissie ook een toelichting gegeven op haar advies. In de commissie BCF is de vraag gesteld hoe het DB tegenover het vormen van een catergoriegebonden reserve Gebouwd staat.	DB: De categorie Gebouwd heeft over de afgelopen bestuursperioden (2015-2018, 2029-2022 en het jaar 2023) € 1.750.000 'teveel' bijgedragen in het totaal van de belastingopbrengsten als gevolg van de ontwikkeling van de WOZ-waarde. Voorstel is om dit 'teveel' betaalde aandeel in de waterschapsbelastingen te verrekenen met het te betalen aandeel voor de jaren 2025-2027 in de Voorjaarsnota 2025-2030. Het besluit om een categoriegebonden reserve te vormen is een AB-aangelegenheid. Het DB zal met een voorstel komen en ter besluitvorming voorleggen aan het AB van 3 juli 2024.
	Advies cie BCF: positief advies – bespreekstuk	
	Advies cie VWDV: positief advies – bespreekstuk	
	Advies cie WKWK: positief advies – bespreekstuk	
4.2	**Resultaatbestemming 2023**	
	--	DB: --
	Advies cie BCF: positief advies – hamerstuk	
4.3.	**Reserves en weerstandvermogen**	
	--	DB: --
	Advies cie BCF: positief advies - bespreekstuk	
6.1	**Vaststellen anti-afhaakregeling marktconforme toepassing**	
	Bij de commissiestukken was in bijlage 2 nog een werkdocument opgenomen van de anti-afhaakregeling.	DB: Bij de AB-stukken is de publicatieversie van de anti-afhaakregeling gevoegd. Inhoudelijk is deze gelijk aan het werkdocument welke bij de commissiestukken zat.
	Advies cie WKWK: positief advies – hamerstuk	

Beantwoording openstaande vraag Concept-beleidsnota "Referentie voor schade aan landbouwgewassen"

Concept-beleidsnota "Referentie voor schade aan landbouwgewassen"
In de commissie VWDV op 24 april 2024 lag de concept-beleidsnota "Referentie voor schade aan landbouwgewassen" ter advies voor. De gevoerde discussie is verwoord in het verslag van deze commissievergadering dat aan u is toegezonden. In de commissie was veel instemming voor het voorstel, met inachtneming van de conclusies en opmerkingen die tijdens de commissievergadering zijn gemaakt. Deze conclusies en opmerkingen neemt het dagelijks bestuur mee in de besluitvorming rond de door haar definitief vast te stellen beleidsnota.

In de commissie is toegezegd dat in de Memorie van Antwoord nog een openstaande vraag zou worden beantwoord. Na de commissievergadering is contact geweest met de heer Verhoeven en is zijn vraag als volgt geformuleerd:

Waarom gaat het waterschap voor het bepalen van schade niet uit van de teelten die in de jaren 2019 – 2023 op een perceel hebben gestaan, in plaats van een gewascluster te bepalen op basis van de overwegende teelt in die periode?

De situatie 2019-2023 beschouwen we alleen om het gewascluster te bepalen. Het gewascluster wordt vervolgens enkel gebruikt om een trendbreuk uit te kunnen sluiten of vast te kunnen stellen. Met de voorgestelde optie zouden we ook geen recht doen aan de praktijk. Op basis van de reguliere vruchtwisseling die kenmerkend is voor een bedrijfstype, zijn op basis van 355 verschillende teelten gewasclusters onderscheiden, bijvoorbeeld akkerbouw, grove tuinbouw en boomteelt. Wat er tussen 2019 en 2023 op een bepaald perceel gestaan heeft, is in de gehanteerde methodiek dus alleen van belang om het gewascluster te bepalen.

Vervolgens, dus vanaf 2024 kan eenieder telen zoals hij verkiest. Er zijn alleen consequenties als een ondernemer bij schadebepaling op een later moment, gewassen uit een gevoeliger (voor bv grondwater intoleranter) gewascluster teelt. Want dan is sprake van trendbreuk.

Onderstaand ter illustratie twee voorbeelden van de toepassing van de regeling met het referentiejaar 2023.

Voorbeeld 1		**Voorbeeld 2**	
Referentiejaar	2023	Referentiejaar	2023
Akkerbouw → Boomteelt	2027	Veehouderij → Akkerbouw	2025
Voorbereiding project (beekherstel)	2029	Wijziging stuwregime	2028
In dit voorbeeld gaat het om een perceel dat zich in 2023 kenmerkt als akkerbouw (bv aardappelen, maïs). De ondernemer gaat het perceel in 2027, dus ná het bekend worden van dit beleid, op een wezenlijk andere manier gebruiken door om te schakelen naar boomteelt (bv laanbomen, sierconiferen). Er is daarmee sprake van trendbreuk.		In dit voorbeeld gaat het om een perceel dat zich in 2023 kenmerkt als veehouderij (bv grasland, voederbieten en maïs). De ondernemer gaat het perceel in 2025, dus ná het bekend worden van dit beleid, op een wezenlijk andere manier gebruiken door om te schakelen naar akkerbouw (bv uien, aardappelen). Er is daarmee sprake van trendbreuk.	
In 2029 wordt een beekherstelproject voorbereid. Uit berekeningen blijkt dat nadat het project is uitgevoerd, de grondwaterpeilen in de omgeving hoger zullen zijn. Door de trendbreuk vergoedt het waterschap de schade voor het		In 2028 besluit het waterschapsbestuur in een bepaald gebied (waarin het perceel ligt) de stuwinstellingen jaarrond te verhogen. De te veroorzaken schade aan landbouwgewassen die in beeld is, wordt op voorhand vergoed. De hoogte van de vergoeding is daarbij gebaseerd op schade aan	

gewas dat op het perceel stond in de jaren vóór de trendbreuk (2027), met daarbij een indexering van het schadebedrag naar 2029. Het deel van de schade dat voorkomen of beperkt had kunnen worden blijft voor rekening van deze ondernemer. Het is immers zijn keuze geweest om te schakelen naar boomteelt nadat dit beleid is bekend gemaakt.	de gewassen die op het perceel stonden in de jaren vóór de trendbreuk (2025), met een indexering naar 2028. Maar in een beperkt deel van het gebied blijken daarna de grondwaterpeilen hoger dan voorzien, waardoor meer schade ontstaat. Er is een verband aangetoond met de nieuwe stuwinstellingen. De ondernemer uit dit voorbeeld dient een verzoek in om nadeelcompensatie. Er is immers (rechtmatige) schade die vooraf niet werd berekend. Het verzoek om nadeelcompensatie wordt ook in dit geval gebaseerd op schade aan de gewassen die op het perceel stonden in de jaren vóór de trendbreuk (2025), maar wel met een indexering naar het jaar waarin de schade werd geconstateerd (bijvoorbeeld 2029). Het deel van de schade dat voorkomen of beperkt had kunnen worden blijft voor rekening van deze ondernemer. Het is immers zijn keuze geweest om in 2025 om te schakelen naar akkerbouw nadat het beleid (gebruik van referentie) is bekendgemaakt.

Motie

AB-vergadering	15-05-2024
Agendapunt	2.3 Memorie van antwoord
Motie van	Marlies van der Zanden-van Rooij
Titel motie	Watertransitie: programmatische aanpak 2024-2027
Volgnummer	

Constateringen:

- De concept beleidsnota "Referentie voor schade aan landbouwgewassen", geagendeerd in commissie VWDV om wensen en bedenkingen mee te geven aan het DB, heeft vragen opgeroepen bij diverse fracties van het AB over het te volgen proces bij de uitvoering van het Handelingsperspectief Watertransitie.
- Er is geen eenduidige visie over de impact van de Watertransitie.
- Het ontbreekt aan duidelijkheid welke concrete stappen gezet gaan worden ten behoeve van de Watertransitie. Ook is onbekend hoe deze stappen weggezet worden in de tijd.
- Er liggen veel kansen om de samenwerking met het gebied beter vorm te geven, maar het is nog een zoektocht hoe dit vorm te geven.

Toelichting:

- Om te beginnen enkele citaten uit het Handelingsperspectief Watertransitie:
    - De watertransitie zal alleen succesvol zijn als we die samen met het gebied vormgeven.
    - Maar we tonen ons hierbij zelf ook een partner van deze beweging, door een activerende, faciliterende en stimulerende houding.
    - Onze aanpak omvat de volgende uitgangspunten: Gebiedsgerichte aanpak: samenwerking met onze partners en grondeigenaren in gebiedsprocessen Aanspraak maken op middelen BPLG en NPLG. Inzetten op wat ons gebied nodig heeft om toekomstbestendig te worden. Ontwikkelen van nieuwe instrumenten, stimuleringsregelingen ed. om onze partners concreet te ondersteunen.
    - In de gebiedsprocessen willen we samen met onze gebiedspartners een nieuw perspectief bepalen dat past bij een toekomstbestendige leefomgeving.
- Het zinvol is om het vastgestelde Handelingsperspectief toe te lichten en de uitwerking, vorm en aanpak nader te bespreken met het huidige Algemeen Bestuur en belanghebbenden:

- Het is wenselijk om tot een beter gezamenlijk beeld te komen bij de rol van ons waterschap en de vormgeving van de watertransitie.
- Door de mogelijke impact en perspectief voor Natuur, Landbouw en Stedelijk gebied beter te duiden, kunnen in de vervolgstappen nog beter gewogen besluiten genomen worden.
- Om het handelingsperspectief verder vorm te geven voor de korte termijn, is het zinvol concrete stappen, uitgezet in een helder tijdspad te benoemen, waarbij ruimte is voor ideeën van AB leden en belanghebbenden.

Verzoekt het DB om:

- Op korte termijn, voor het zomerreces, een informatieve AB-bijeenkomst te beleggen rond de Watertransitie.
- Daarin te bespreken:
  - Aanleiding, vorm en aanpak van de instrumenten voor de watertransitie worden toegelicht.
  - Mogelijke impact en perspectief voor natuur, landbouw en stedelijk gebied worden besproken.
  - Het vormgeven van samenwerking met belanghebbenden tot nu toe en ruimte voor inbreng van ideeën voor verbetering hierin.
- Komen tot een programmatische aanpak van de diverse onderdelen (documenten en acties) die vorm en inhoud gaan geven aan de Watertransitie en de bestuurskalender daarop aanpassen.

Namen ondersteuners van de motie:

Handtekening indiener Handtekeningen ondersteuners Fractie Fractie(s)

…….. ……. ……..
……. …….
…….

Kenmerk: 184675

Concept-notulen van de openbare vergadering van het Algemeen Bestuur van Waterschap De Dommel op 28 februari 2024 in Boxtel

Voorzitter *E. de Ridder, watergraaf*

Secretaris *H.J. Kielenstijn, secretaris-directeur*

Aanwezig:
de leden: F.H.G. Aarts (50PLUS), mw. C.J.W.M. Aerdts (Water Natuurlijk), mw. M.W.A. Bemelmans (Water Natuurlijk), P. van Benthem (PvdA), M.G.M. de Bijl (Water Natuurlijk), M.M.F. Dewachter (Water Natuurlijk), J.J.M. Jacobs (CDA), mw. M.C.H. Jansen (BBB), mw. B.W.A.M. Kisters (VVD), J.W.M. Kuppens (VVD), J. Lammers (PvdD), V.E.C. Lokin (Natuurterreinen), E. Niemeijer (BBB), E. Overvelde (PvdD), S.J. Peeters (VVD), B.F.A.M. van Rijckevorsel (Natuurterreinen), mw. M.M. Ruijs (Water Natuurlijk), mw. M.P. van Santvoort, A.T.J.M. van Selst (BBB), mw. V.T.C. Slegers (Water Natuurlijk), B. Steunenberg (VVD), M.J.P.A. Tholen (Ongebouwd), F.L.M. Tijhof (PvdA), M. Tollenaar (Water Natuurlijk), C.A.A.A. Tönissen (PvdA), M.J.H. van de Ven (BBB), M.W.J. Verhees (PvdD), G.A.C.M. Verhoeven (CDA) en mw. M.H.E. van der Zanden-van Rooij (Ongebouwd).

Afwezig:
Het lid: J.W.M. van Gerven (Werken aan Water).

Mede aanwezig de leden van de Rekenkamer:
De heren P. Pieters (voorzitter) en E.F. Leeuw en mevrouw J.A.J. van der Meulen.

Notulist:
R. Boot.

1. Opening en vaststelling agenda.

De voorzitter opent de vergadering met de bede en heet de aanwezigen hartelijk welkom.
Hierna trekt hij nummer 9, zodat eventuele hoofdelijke stemmingen zullen aanvangen bij het lid mevrouw Jansen.

De voorzitter richt het woord tot het AB, omdat dit de eerste AB-vergadering van 2024 is. Een belangrijk jaar, want de wereld is volop in beweging. Oorlogen en verschuivingen van machtsstructuren en dichter bij huis regelgeving en kabinetten. Op Europese schaal, landelijk en hier in Midden-Brabant merkt en voelt iedereen die bewegingen. Ook de klimaatverandering was afgelopen jaar zichtbaar en voelbaar. Binnen een jaar was er sprake van twee extremen. Niet alleen van de langste droge periode die ooit is gemeten, maar ook het natste jaar dat ooit is gemeten. Dat maakt het werk van het waterschap relevanter dan ooit. Het laat zien dat de grenzen van wat het systeem aankan, zijn bereikt. Ingrijpen is noodzakelijk.

De overeenkomst tussen al deze ontwikkelingen is onzekerheid. Dat doet wat met het individu, maar ook met de omgeving. Het AB heeft de belangrijke taak om het goede gesprek te voeren met de inwoners, ondernemers en andere partners buiten. Hoe is de omgang met elkaar in deze onzekere tijden van verandering? Elkaar begrijpen, luisteren naar elkaar, openstaan voor de mening van de ander en echt de verbinding aangaan is belangrijker dan ooit. Daar heeft dit AB ook een rol in. Als die verbinding hier in de Dommelzaal niet wordt gevonden, hoe moet dat dan buiten wel lukken? Ook leden van het AB en het DB moeten openstaan voor elkaar en naar elkaar luisteren.
2024 is een cruciaal jaar voor het AB en voor het waterschap als geheel. Het is het tweede jaar van de bestuursperiode en het “half way point” van het WBP nadert. Nu is het moment om voortvarend door te pakken in de uitwerking van het WBP en de watertransitie. Komend jaar komen er verschillende ingewikkelde dossiers op de agenda waarbij besluiten moeten worden genomen over beleid en regelgeving. Betekenisvolle stoere besluiten die wellicht moeilijk worden gevonden, zeker in de dynamische, soms onrustige omgeving. Dat kan ook spanning geven in het AB, maar dat mag. Je kunt erkennen dat het niet makkelijk wordt en dat het spanning zal geven, maar laat je er niet door verlammen. Het waterschap moet juist nu zorgvuldig balanceren met de dynamische buitenwereld. Als er geen oog is voor wat er buiten speelt, worden niet de goede besluiten genomen. Maar als je alleen nog maar bezig bent met signalen van buiten, lukt het ook niet om te besluiten. Besturen in onzekere tijden vraagt een luisterend oor, een warm hart en een rechte rug. Maar hij is ervan overtuigd dat het zal lukken om ook buiten tot een goede nieuwe balans kunnen komen en hij kijkt enorm uit naar de komende periode. (Applaus.)

De heer Dewachter stelt voor de volgorde enigszins aan te passen en de agendapunten 4.3, 4.4 en 4.5 pas te behandelen na agendapunt 5.1. De inhoudelijke zaken komen dan eerst aan de orde.

Het ordevoorstel wordt in stemming gebracht en bij handopsteken unaniem (29 stemmen voor) aangenomen.

1.1 Belofte tijdelijk AB-lid.

De heer *Dewachter* verklaart namens de commissie tot onderzoek van de geloofsbrieven (die mede bestond uit mevrouw Jansen en mevrouw Kisters) dat de geloofsbrieven van mevrouw J. Lammers zijn gecontroleerd en in orde zijn bevonden. De commissie adviseert mevrouw Lammers toe te laten tot het AB.

Zonder hoofdelijke stemming wordt overeenkomstig het advies van de commissie besloten.

Hierna legt mevrouw Lammers in handen van de voorzitter de verklaring en belofte af.

Onder applaus der aanwezigen overhandigt de voorzitter mevrouw Lammers een streekpakket.

Mevrouw Lammers neemt haar zetel in.

2. Ingekomen stukken en mededelingen.

2.1 Overzicht ingekomen brieven.

De voorzitter wijst erop dat onder 3 een brief staat van Het Waterschapshuis over de zienswijze die de waterschappen tot 15 maart kunnen indienen op de ontwerpbegroting 2025 van Het Waterschapshuis. De reactie hierop wordt dinsdag a.s. in het DB vastgesteld. Conform de nota verbonden partijen kan het DB namens het AB een zienswijze formuleren en die ter kennisgeving naar het AB sturen, waarna het AB nog kan kiezen voor een aanvullende reactie.
Het stuk onder 9 is een pamflet waarvan de afzender anoniem is. Er is sprake van een dilemma. In principe worden alle stukken die zijn geadresseerd aan het AB doorgestuurd, maar er kunnen ook pamfletten met andere anonieme boodschappen worden gestuurd. Er is een voorstel in voorbereiding om anonieme ingekomen stukken pas door te geleiden na overleg met de fractievoorzitters.

Dit overzicht wordt voor kennisgeving aangenomen.

2.2 Overzicht schriftelijke vragen van AB-leden.

Dit overzicht wordt voor kennisgeving aangenomen.

2.3 Memorie van antwoord.

Dit overzicht wordt voor kennisgeving aangenomen.

3. Notulen en toezeggingen.

3.1 Vaststelling notulen en besluitenlijst van de vergadering van het algemeen bestuur van 29 november 2023.

De notulen en besluitenlijst worden zonder hoofdelijke stemming ongewijzigd vastgesteld.

3.2 Overzicht acties en toezeggingen.

Dit overzicht wordt voor kennisgeving aangenomen.

4. Bestuur communicatie en financiën.

4.1 Benoeming externe voorzitter en extern lid Rekenkamer.
Voorstelnr.: 170425.

Zonder hoofdelijke stemming wordt overeenkomstig het voorstel besloten.

De heren E.J. Leeuw en P. Pieters leggen in handen van de voorzitter de verklaring en belofte af.

Onder applaus der aanwezigen ontvangen zij van de voorzitter een streekpakket.

De voorzitter is verheugd dat de Rekenkamer nu compleet is. De hele Rekenkamer is aanwezig en hij stelt de leden in de gelegenheid zich voor te stellen.

De heer Pieters stelt zich voor als Patrick Pieters, 50 jaar en afkomstig uit Rosmalen. Hij heeft een achtergrond in weg- en waterbouwkunde en Europees recht. In het dagelijks leven werkt hij voor Rijkswaterstaat (Grote Projecten en Onderhoud). Hij heeft 25 jaar vooral watergerelateerde projecten gedaan, als natuurontwikkeling, dijkversterking en Ruimte voor de Rivier. Hij werkt nu bijna

drie jaar voor het tunnelprogramma als strategisch contractmanager. De zeven grote tunnels van Zuid-Holland worden de komende tien jaar compleet gerenoveerd.
Tot eind vorig jaar was hij voorzitter van de rekenkamercommissie van het Hoogheemraadschap Rijnland. Daarnaast is hij lid van de rekenkamercommissie van Brabantse Delta. Hij vindt het leuk om nu hier aan de gang te gaan.

De heer Leeuw vertelt dat hij bij de kennismaking meteen op zijn plek werd gezet met de opmerking “u komt niet van beneden de grote rivieren”. Hij ontkent dat niet, komt uit Deventer en woon daar met veel plezier. Hij heeft van daaruit een jaar of dertig gewerkt met vrijwel alle waterschappen in Nederland. Het laatst in de rol van AB-lid van de fractie Bedrijven voor het waterschap Drents-Overijsselse Delta. Het werk voor een waterschap is altijd mooi en nobel geweest en hij gaat ervan uit dat dit nu ook het geval zal zijn.

Mevrouw Van der Meulen wijst erop dat zij al langer lid is van de rekenkamercommissie. Zij is blij dat zij na de beëdiging weer collega’s heeft, zodat de Rekenkamer aan de slag kan. Zij is de afgelopen twintig jaar vooral bezig geweest met duurzaamheidsvraagstukken; eerst bij ECN, vervolgens bij TNO. Daarnaast heeft zij bij het CBS met data gewerkt. Zij kijkt enorm uit naar het werk en is nieuwsgierig tegen welke issues het AB aanloopt en hoe de Rekenkamer daarbij van dienst kan zijn.

De heer Pieters voegt daaraan toe dat de Rekenkamer popelt om aan de gang te gaan. Maar de leden moeten nog aan elkaar wennen en een werkwijze bepalen. De Rekenkamer vindt het belangrijk dat zij onafhankelijk is, maar wil wel dicht bij het AB staan. Er zal verbinding worden gezocht; enerzijds om onderzoeksvoorstellen op te stellen en anderzijds in de uitwerking van de onderzoeken. Hij wil de komende tijd graag bij het AB op bezoek om te kijken welke issues er spelen. De Rekenkamer zal onderzoeken doen die van belang zijn voor de organisatie en die niet in een lade verdwijnen. (Applaus.)

De voorzitter schorst de vergadering om het AB in de gelegenheid te stellen de leden van de Rekenkamer te feliciteren.

Nadat de voorzitter de vergadering heeft heropend, stelt hij aan de orde:

4.2 Aanwijzing accountant.
Voorstelnr.: 164133.

Zonder hoofdelijke stemming wordt overeenkomstig het voorstel besloten.

4.6 Terugblik eerste half jaar DB: portefeuilles en deeltijdfactor.
Voorstelnr.: 171757.

De heer Dewachter merkt op dat met het voorstel een toezegging is nagekomen. De antwoorden op vragen over de onderbouwing zijn voor zijn fractie voldoende om het voorstel te steunen.

De heer Aarts zegt dat hij akkoord gaat met het voorstel, met dien verstande dat hij wel een beetje op het geld blijft letten.

De heer Van Benthem sluit zich aan bij de woorden van de heer Dewachter.

De heer Verhoeven steunt het voorstel. Hij herhaalt de kreet die hij in de commissie met een lach heeft geuit: “salaris omhoog, kwaliteit omhoog”.

Mevrouw Van der Zanden is tevreden over de aanvullende onderbouwing en steunt het voorstel.

De heer Van Rijckevorsel sluit zich aan bij de woorden van de heer Dewachter dat de gemaakte afspraken hiermee worden ingevuld.

Mevrouw Lammers is blij met de nieuwe onderbouwing en gaat akkoord met het voorstel.

Mevrouw Van Santvoort is het helemaal eens met de onderbouwing. Gelet op het door haar ondertekende bestuursakkoord kan zij niet anders dan akkoord gaan met het voorstel. Zij heeft in het verslag van de DB-vergadering van januari jl. gelezen dat de situatie gedurende de gehele bestuursperiode gehandhaafd blijft.

Mevrouw Kisters zegt dat haar fractie akkoord gaat met het voorstel, mede omdat het conform de afspraak is.

Mevrouw Jansen stelt dat haar fractie erbij blijft dat zij het een ongelukkig tijdstip vindt. Zij gaat dan ook niet akkoord met het voorstel en verzoekt om stemming.

Het voorstel wordt in stemming gebracht en aangenomen met 25 stemmen voor en 4 stemmen tegen.
De voorzitter constateert dat de leden van de BBB-fractie hebben tegengestemd.

4.7 Wijziging GR het Waterschapshuis.
Voorstelnr.: 134871.

Zonder hoofdelijke stemming wordt overeenkomstig het voorstel besloten.

4.8 Zienswijze Wijziging GR Aquon.
Voorstelnr.: 167768

Zonder hoofdelijke stemming wordt overeenkomstig het voorstel besloten.

4.9 Zienswijze Wijziging GR BHIC.
Voorstelnr.: 161804.

Zonder hoofdelijke stemming wordt overeenkomstig het voorstel besloten.

5. Watersysteem.

5.1 Programmering KRW: kader programmering realisatieprojecten watersysteem
Voorstelnr.: 152706.

De voorzitter stelt dat er drie moties zijn aangekondigd.

Mevrouw Lammers dient motie I in: “Een dijk van verstand voorkomt een zee van problemen.” Zij merkt op dat het afgelopen winter zeer nat was; het heeft velen verbaasd hoe nat. In de commissie was er een inspreker die namens tientallen dorpsbewoners hun zorgen uitte. Het waterschap had bij de aanpassing van het watersysteem aangegeven dat een situatie als deze een keer in de zeven jaar zou optreden, maar het werk was nog niet klaar of deze zeer natte situatie was een feit. De hoop is natuurlijk dat dit een uitzonderlijk jaar was, maar het KNMI waarschuwt voor steeds nattere winters en drogere zomers als gevolg van de opwarming van de aarde.

Het KNMI baseert zijn klimaatscenario's op cijfers uit de IPCC-rapporten van 2021. Die cijfers zijn gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek dat daarvoor is gedaan. Zij volgen dus niet de meest recente cijfers. Dat hoeft niet erg te zijn als de recente feitelijke waarnemingen de prognose volgen van die rapporten. Maar het afgelopen jaar zijn klimaatwetenschappers wereldwijd geschrokken van de opwarming van de aarde. Uit grafieken blijkt dat er 355 dagrecords zijn voor de temperatuur het zeeoppervlak van de Atlantische Oceaan. De afwijkingen van het gemiddelde zijn echt groot. Het gaat soms over vier standaarddeviaties en dat is fors, want bij één standaarddeviatie wordt in de statistiek al iets een significante afwijking genoemd. Als econometrist gruwelt zij dan ook van deze afwijkingen. Zij maakt zich grote zorgen over de consequenties voor de aarde en alles wat daarop leeft.
Het waterschap zet zich in om het gebied hierop voor te bereiden en het werkt aan waterveiligheid, -kwaliteit en -kwantiteit. Het wil droge voeten, voldoende water, schoon water en ook een gezonde natuur waarborgen. Daarvoor is het essentieel om met recente data te werken. Het waterschap gaat nu uit van het gemiddelde klimaatscenario van het KNMI, maar de vraag is of dat voldoende is, omdat de grote afwijkingen in de wereldwijde temperatuur nog niet in dit scenario zijn verwerkt. Daarom verzoekt zij uit te zoeken of en hoe het waterschap met meer recente gegevens kan werken, bij voorbeeld een KNMIplus-variant op de neerslag- en droogteprognoses. Die gegevens moeten zoveel mogelijk worden meegenomen in de herprogrammering van de realisatieprojecten in het watersysteem. Zij wijst er nog op dat de eerder gestuurde versie van de motie licht is aangepast. De motie, die mede wordt ingediend door de BBB, Water Natuurlijk en de PvdA, luidt nu:

"Constaterende dat

- *Het waterschap bij de herprogrammering van realisatieprojecten in het watersysteem gebruik maakt van het gemiddelde klimaatscenario en voornemens is deze in overeenstemming te brengen met het KNMI'23-klimaatschenario's rapport.*
- *De klimaatscenario's van het KNMI'23-klimaatschenario's rapport gebaseerd zijn op het IPCC-rapport uit 2021 en dus gebaseerd zijn op data vóór 2021.*
- *De effecten van klimaatverandering extremer van aard blijken te zijn dan voorheen gedacht.*
- *De feitelijke temperatuurbepalingen van de afgelopen jaren zorgelijke afwijkingen laten zien (zie bijlage).*

Overwegende dat

- *Door het gemiddelde klimaatscenario te gebruiken er bij ingrepen in het watersysteem onvoorziene risico's kunnen ontstaan die betrekking hebben op de waterveiligheid, kwaliteit én kwantiteit doordat de neerslagpieken en droogtes extremer blijken.*
- *Dit risicovolle situaties kan veroorzaken met grote gevolgen voor de bestaanszekerheid voor de natuur, ingezetenen en ondernemingen, inclusief landbouw.*
- *Dat het ten behoeve van verkrijgen van draagvlak bij belanghebbenden het positief werkt als het Waterschap met de meest recente cijfers werkt.*

Verzoekt het DB om:

- *En daarom uit te zoeken of en zo ja hoe het Waterschap met meer recente gegevens kan werken, bijvoorbeeld een KNMI-plus variant op de neerslag en droogte prognoses, en dit zover mogelijk al bij de herprogrammering van de realisatieprojecten in het watersysteem mee te nemen in de prioritering en voorstellen. Dit om toekomstige risico's met grote maatschappelijke en ecologische schade te beperken."*

Mevrouw Jansen dient motie II in: "Belang van schoon water in programmering realisatieprojecten watersysteem." Zij merkt op dat de BBB het belangrijk vindt dat het water dat door het gebied stroomt, ook schoon is. Als er wordt gemeanderd, wordt het oppervlak waar het water overheen komt, groter. Er zitten

nog steeds veel zware metalen in het water en bij een overstroming over natuur- of landbouwgrond, zitten deze metalen in het water dat over deze gebieden loopt. Het trekt de grond in en veroorzaakt verontreiniging. Zij vindt dat er eerst aan de KRW-doelen moet worden gewerkt voordat de herinrichting van de beken wordt doorgezet, mede omdat zij het belangrijk vindt dat landbouwgrond goed blijft voor de verbouw van het voedsel en dat de natuur gezond blijft.

"Gelet op de beraadslagingen;
Overwegende dat wat schoon is, schoon moet blijven.
Constaterende:
Constaterende dat momenteel veel water nog steeds verontreinigd is door medicijnresten, drugsresten/afval, PFAS, cadmium, zink, arsenicum, bromide, en diverse andere zware metalen, waardoor oppervlaktewater besmet raakt. Beken voeren dit vervuilde water vrijwel direct af, wat resulteert in een beperkte verontreiniging van het grondoppervlak.
Overwegende:
Bij het meanderen en/of overstromen van beken neemt de verontreiniging van het grondoppervlak aanzienlijk toe. Dit resulteert niet alleen in het verlies van biodiversiteit in het water, maar ook van biodiversiteit op de overloopgebieden.
Verklaring:
Verzoekt het Dagelijks Bestuur (DB) van het Waterschap De Dommel om in de herprogrammering KRW prioriteit te geven aan het behalen van de KRW doelstellingen en zolang het water niet voldoet aan de voorgeschreven KRW-normen terughoudend te zijn met het hermeanderen van beken. Dit geldt met betrekking tot de eerder genoemde stoffen. Ter voorkoming van verontreiniging van het leefgebied van diverse diersoorten door de genoemde stoffen, is het van groot belang dat de beken en sloten een optimale doorstroming hebben. Dit voorkomt dat het water buiten de beek-sloot treedt zolang het niet aan de KRW-normen voldoet.
Gaat over tot de orde van de dag."

De heer Verhoeven dient motie III in: "Water sturend systeem op de hoge koppen en flanken." De CDA-fractie roept het DB met deze motie op om het water op de hoge flanken en de koppen vast te houden door middel van een stuurbaar systeem. Het water loopt snel het gebied uit en het is belangrijk om het vast te kunnen houden voor droge periodes. Daarom roept hij het DB op om in de voorjaarsnota met voorstellen te komen voor een stuurbaar systeem in de A-, B- en eventueel ook C-watergangen. Hij denkt aan de op de open dag getoonde betonnen bakken met roestvrij stalen kleppen, die automatisch te besturen zijn. Die worden al veel ingezet en dat lijkt hem voor het vasthouden op de hoge flanken en koppen de best werkbare methode. De motie luidt:

"Constateringen:
- *Het CDA constateert dat het waterschap zich richt op een wezenlijk ander watersysteem, gericht op het vasthouden van water en een integrale gebiedsgerichte aanpak op de flanken en de koppen.*
- *Het CDA heeft vastgesteld dat het plaatsen van betonnen bakken met metalen kleppen, die openen bij een te hoog waterpeil maar over het algemeen water vasthouden, een effectieve methode is om water vast te houden en het watersysteem robuuster te maken.*
- *Dat samenwerken met grondeigenaren om water vast te houden loont. Zie het project Heeze leende*

Toelichting:
Het implementeren van betonnen bakken met kleppen in watergangen op de hoge koppen en flanken draagt bij aan de doelen van het waterschap zoals geformuleerd in de strategische visie. Deze maatregel bevordert het behoud van een gezond grondwatersysteem, draagt bij aan het herstel van het brongebied van de beken en oude weijers op de flanken, en leidt tot een klimaatrobuust en toekomstbestendig watersysteem.
Verzoekt het dagelijks bestuur:
- *Om het water op de flanken en koppen vast te houden ,te kiezen voor een stuurbaar systeem en daaromtrent met voorstellen te komen in de voorjaarsnota.*
- *Om de financiering en benodigde middelen vrij te maken voor de implementatie van deze maatregel, binnen het kader van de programmering van realisatieprojecten in het watersysteem en de herijking van de programmering van de derde tranche van de Kaderrichtlijn Water.*
- *Om de voortgang van deze implementatie regelmatig te evalueren en te rapporteren aan het algemeen bestuur, zodat transparantie en verantwoordingsplicht gewaarborgd blijven."*

De heer Van Selst vindt het voorstel wat kort door de bocht. Zijn fractie had het rapport “Scherper door de wind” willen behandelen. Dat is vorige week woensdag maar half aan de orde geweest en de week ervoor helemaal niet. Hij is er niet gelukkig mee dat punten uit dat rapport toch zijn overgenomen hoewel het AB er geen invloed op heeft.

De heer Steunenberg zegt dat de programmering van de KRW tot 2027 loopt en het moge duidelijk zijn dat de doelen door Nederland niet worden gehaald. Dat geldt voor heel Nederland en eigenlijk voor alle waterschappen. In 2023 schreef de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur (Rli) het rapport “Goed water goed geregeld”. Hij raadt iedereen aan dat te lezen. De conclusie is ook daarin dat de doelstellingen niet worden gehaald, maar het gaf hem het inzicht waarom niet. Er zijn drie redenen en die komen ook terug in het rapport van de Universiteit Utrecht voor de drie Brabantse waterschappen. Dat zijn een gebrek aan urgentiegevoel, zowel bij deze overheden als in de samenleving, een te grote vrijblijvendheid bij de onderlinge afspraken tussen overheden en een gebrekkige beleidsinvulling en beleidsuitvoering.
De Rli geeft ook vijf aanbevelingen om de doelen wel te halen. Die komen overeen met de 31 aanbevelingen van het DB in het rapport “Scherper aan de wind”. Over de leesbaarheid daarvan valt wel wat te zeggen, maar gelukkig weet iedereen hier dat het roer om moet en dat het waterschap scherper moet acteren om de KRW-doelen in het vizier te krijgen. Het DB geeft nu een overzicht hoe de 31 aanbevelingen zijn te clusteren en in de voorjaarsnota komen concrete plannen om enkele doelen toch te halen. Hij vindt de beleidsnota duidelijk. Er staan ambities in en ook de noodzakelijke aanpassing van de koers. De Dommel is hiermee een slimme meid op haar toekomst voorbereid, zoals een slogan uit de jaren 80 zegt.
Het stuk sluit aan bij de landelijke aanbevelingen van de Rli en de Universiteit Utrecht en het geeft een beeld waar het waterschap heen moet. Het is van belang dat er daden bij de woorden worden gevoegd en wel op korte termijn. Hij ziet die daden dus graag terug in de voorjaarsnota. De schop moet de grond in en de VVD is verheugd over de toezegging dat er geen financiële middelen buiten de begroting om worden gebruikt om de doelstellingen te halen. Misschien komt het ministerie nog met extra geld. Hij adviseert te blijven lobbyen om extra middelen te krijgen om de KRW-doelen alsnog een impuls te kunnen geven, maar realistisch te blijven werken in de krappe arbeidsmarkt. Net als de PvdD vindt hij het van belang dat er een goed overzicht is van het monitoren en dat het AB regelmatig wordt geïnformeerd over de voortgang. Hij steunt het voorstel dan ook.

Mevrouw Van Santvoort meent dat aanpassing noodzakelijk is, omdat de urgentie om de KRW-doelen te bereiken hoog is. De AWP heeft tot nu toe geen zicht op de uitwerking van de realisatieprojecten en kijkt daarom vooral uit naar de voorjaarsnota waarin herprogrammering staat. De uitvoering blijft binnen de financiële afspraken. De samenwerking met de andere Brabantse waterschappen, de provincie en gemeenten is belangrijk en heeft prioriteit; samen bereik je meer.
Zij meende dat er geen projecten zijn geduid, maar in een gearceerd gedeelte (pag. 6) wordt ineens een voorbeeld gegeven van de Grote Beerze, het Dommeldal en de bovenlopen van de Beerze en de Keersop. Maar voor de echte oplossing moet het waterschap op de flanken en ruggen maatregelen nemen, bij voorbeeld door te verondiepen en door het dempen van watergangen of het infiltreren van water.
Gelet op de huidige omstandigheden, met grote hoeveelheden neerslag, heeft dit gebied te maken met wateroverlast en schade bij de inwoners. Door de klimaatverandering zal dit waarschijnlijk veel vaker voorkomen en zal er ook

vaker wateroverlast zijn in de winter. Zij wil weten hoe dan wordt omgegaan met de inwoners. In het stuk staat (pag. 7) dat met een gedegen gebiedsproces, gericht op een toekomstbestendige inrichting van het gebied, duidelijkheid wordt geboden voor gebruikers. Zij verwacht oplossingen in de voorjaarsnota. Kan er bij voorbeeld bij de schadevergoeding worden samengewerkt met verzekeringsmaatschappijen?

Mevrouw Lammers zegt dat haar fractie de noodzaak van deze herprogrammering onderschrijft en op hoofdlijnen akkoord gaat met het kader. De klimaat- en ecologische toestand verslechtert en extremen worden groter. Voor haar partij is belangrijk dat de waterschappen er alles aan doen om de KRW-doelen te halen en dat in het AB de stand van zaken wordt teruggekoppeld. Bij de keuze voor dit kader mogen andere KRW-maatregelen niet in het gedrang komen. Bovendien moet er eerlijk worden gecommuniceerd naar de ingezetenen.

De heer Van Rijckevorsel stemt in met het voorstel. Uit de bullets op pag. 5 blijkt dat de projecten die al in uitvoering zijn, worden afgemaakt. Dat lijkt hem logisch. Ook wat bij de andere bullets staat, klopt wel.
De BBB wil dat het hermeanderen van beken wordt gestaakt en dat er pas weer mee wordt begonnen als er meer zekerheid is. Ook hij maakt zich zorgen over de vreemde stoffen die met het water meekomen, maar de hermeandering is ook nodig om het water langer vast te houden. Door te stoppen met projecten van hermeandering komen er meer dingen in gevaar dan alleen de KRW-doelen. Daarom stemt hij niet in met de motie van de BBB.
Voor een oordeel over de motie van het CDA wacht hij de beantwoording van het DB af. Zijn achterban doet al veel om water vast te houden, maar de motie behelst nog meer. Als het waterschap ergens een stuw plaatst, moet er worden overlegd met de omliggende eigenaren. Hij kan het water wel willen vasthouden, maar als er ook nog boerenterrein ligt, vindt die boer er ook iets van.
De motie van de PvdD is helaas al ingediend, want hij had die wel willen ondertekenen, zeker na de krachtige maidenspeech van mevrouw Lammers.

Mevrouw Van der Zanden stelt dat haar fractie zich prima kan vinden in de uitgangspunten. In het voorstel staat onder andere dat het DB vandaag met een apart AB-voorstel komt over het rapport van de Universiteit Utrecht, maar dat staat niet op de agenda.
Het stuk gaat mede over het grondwater in het kader van de KRW. Zij vraagt zich af of wordt gedoeld op het grondwater van het hele Dommelgebied of alleen van de gebieden met natuurdoelen. Verder wil zij weten hoe de samenwerking in het gebied tot nu toe loopt en of het waterschap voldoende openstaat voor de inbreng van belanghebbenden in het gebied. Zij merkt bij collega-agrariërs een grote bereidheid om mee te denken en mee te doen, maar zij hoort regelmatig dat hun inbreng onvoldoende wordt gehoord. De voorzitter deed een oproep om een luisterend oor te hebben, een warm hart en een rechte rug. Het luisterend oor wordt niet voor niets als eerste genoemd. Luisteren betekent ook dat je kijkt in hoeverre je mee kunt gaan met de inbreng.

De heer Jacobs onderschrijft dat het behalen van de KRW-doelen belangrijk is. Hij maakt zich ernstig zorgen over het aantal chemische stoffen dat zich in het water bevindt en hoopt dat er in de uitwerking van dit stuk goed naar wordt gekeken. Het is belangrijk dat dit samen wordt gedaan met stakeholders, maar ook samen met de mensen in het gebied. Hij heeft het idee dat sommige doelstellingen van de KRW stuklopen omdat er niet goed wordt samengewerkt met grondeigenaren. Die moet je erbij betrekken en er moet naar hun worden geluisterd.

Hij is erg benieuwd naar de concrete uitwerkingen van dit stuk in de voorjaarsnota. Hij kan zich prima vinden in de strekking die er nu ligt. Hij hoopt wel dat er binnenkort wordt gestart met vasthouden van het water in de hoge koppen en flanken. Vandaar de motie van zijn fractie.

Mevrouw Van der Zanden vraagt naar aanleiding van het verzoek van de PvdD om de meetgegevens te verwerken in projecten of dit alleen geldt voor toekomstige projecten of dat er ook voor de lopende projecten een herberekening zou moeten plaatsvinden.

Mevrouw Lammers vindt het belangrijk dat die gegevens waar mogelijk kunnen worden meegenomen, maar als iets al in aanleg is, zal dat wat lastiger zijn. Het liefst ziet zij dat die gegevens zo vroeg mogelijk worden meegenomen, bij voorbeeld al in het voortraject van de verkenning.

Mevrouw Van der Zanden zegt dat zij in dat geval mee kan gaan met de motie. De fractie Ongebouwd deelt de zorgen over inundatieschade. Zij vraagt aan het DB of er ook wordt gemonitord in hoeverre er inundatieschade is en of er in ondergelopen gebieden wordt gekeken wat er aan vervuiling op die gebieden afkomt en achterblijft. Haar fractie gaat er niet in mee om werken op de lange baan te zetten en eerst kwaliteitsdoelen te realiseren.
Motie III steunt zij van harte, want zij wil het systeem vooral stuurbaar houden.

De heer Tönissen vindt dat er in het kader van het WBP en de KRW weer een stapje verder wordt gezet richting concrete maatregelen. Op zich is dit een logisch verhaal dat hij in hoofdlijnen wel kan steunen. Hij heeft er wat moeite mee dat er door de inkadering zoveel subpuntjes zijn (pag. 5) dat het best wel wat tijd kost om het hele gebied te doorgronden. Hij vraagt of er kan worden aangegeven wat er precies mee wordt bedoeld, omdat hij zich nu bij elk punt afvraagt waar hij “ja” tegen zegt. Hij herhaalt zijn verzoek om aan de hand van de driedeling een kaartbeeld te geven. Hij snapt wel dat je niet elk gebied in detail kunt uitwerken, maar hij zou graag een kaartbeeld zien van de projecten die reeds in uitvoering zijn en die klaar zijn. Je kunt je dan focussen op de overige projecten.

De heer Aarts vindt het een goed stuk. Hij hoopt in de voorjaarsnota terug te zien of dit stuk en de aanpak zijn gebaseerd op de meest recente informatie. Hij vraagt of hier de “agile” werkmethode kan worden toegepast, zodat je wat sneller kunt aanpassen aan de actualiteit.

De heer De Bijl merkt over de motie van de BBB op dat iedereen de zorgen deelt over de kwaliteit van het water en dat niemand wil dat verontreinigd water in natuurgebieden of op landbouwgrond terechtkomt. Maar als je helemaal stopt met de hermeandering van beken, lever je een heleboel ecologie in en dat gaat ten koste van de natuur. Hij vindt het dan ook geen goede motie.

De heer Van de Ven stelt dat er nu verschillende malen is gezegd dat zijn fractie helemaal wil stoppen met hermeandering, maar het verzoek in de motie is alleen om in de herprogrammering meer prioriteit te geven aan het voldoen aan KRW-doelstellingen. Zoals hij het voorstel nu leest, wordt er hoofdzakelijk geprogrammeerd op het herstellen van grondwatersystemen, maar hij meent dat eerst het water schoon moet zijn en dat je dan pas moet denken aan hermeanderen.

De heer De Bijl vreest dat je dan dertig jaar verder bent voordat er iets gebeurt.

De heer Dewachter zegt dat zijn fractie zich goed kan vinden in de voorgestelde kaderstelling. Hij was aangenaam verrast door de kreet van de heer Steunenberg dat je De Dommel kunt zien als een slimme meid die op haar toekomst is voorbereid. Hij vindt dat een prachtige samenvatting van dit stuk.
Hij wijst erop dat zijn fractie motie I mede heeft ondertekend en bedankt de PvdD voor de wervende inbreng.
Hij heeft het gevoel dat al gebeurt wat in motie III wordt gevraagd. Daarom wacht hij voor een oordeel de reactie van het DB af.

De voorzitter schorst de vergadering voor beraad van het DB.

Nadat de voorzitter de vergadering heeft heropend, verleent hij het woord aan mevrouw Ruijs.

Mevrouw Ruijs zegt dat het DB de motie van de PvdD over de klimaatscenario's en de zorg die over het veranderende weer en de extremen overneemt. Zij wil in het eerste beeldvormende overleg toelichten welke uitgangspunten worden gehanteerd bij de projecten. Uiteraard worden de wensen van het AB gevolgd, maar zij waarschuwt dat er veel bij komt kijken voordat het beleid is gewijzigd.
De motie van de BBB uit zorgen over de waterkwaliteit. Het is duidelijk dat die nog niet voldoende is, maar de KRW bestaat uit meer dan alleen hermeandering. De kern van het voorstel is juist dat er sprake is van samenwerking in deze derde tranche van de watertransitie. Het totale watersysteem wordt robuuster. Het DB steunt de motie dan ook niet. Zij deelt wel de zorg over de omgang met water. Het waterschap werkt aan een langetermijnvisie schoon water. Die komt later dit jaar aan de orde. Het voorstel is gericht op het vasthouden van de neerslag die valt. Dat is relatief schoon water en daarmee wil het waterschap het systeem veel robuuster maken. Aan het tegengaan van de verontreiniging wordt via andere lijnen gewerkt.
Motie III van het CDA ziet zij als een bekrachtiging van wat het DB al van plan is. Het is in lijn met hoe het DB heeft gepoogd in dit voorstel de nadruk te leggen op het herstel van de grondwatersystemen. Het gaat haar niet alleen om ecologische doelen in het beekdal, maar ook om verbetering en klimaatrobuuster maken van het totale watersysteem. Wat in de motie wordt voorgesteld, maakt al deel uit van het maatregelenpakket. Maar het DB ziet een stuurbaar systeem op meer manieren. Het waterschap is al bezig met het vasthouden van water op de hoge koppen en flanken door meer stuwtjes op strategische plekken. Maar soms moet je wel afvoeren, omdat er niets meer bij kan of omdat de grondeigenaar niet bij zijn grond kan. Zij wil weten of het CDA met deze uitleg de motie handhaaft.
Spreker merkt op dat zij al eerder aan mevrouw Van der Zanden heeft toegezegd dat wordt uitgezocht of de maatregelen voor het grondwater alleen voor specifieke gebieden gelden of voor het totale gebied
Zij wijst erop dat een overzicht over de KRW-projecten die klaar zijn of nog lopen, eerder is verstrekt, maar zij zegt toe dat nog eens te versturen. Op de programmering van de overige projecten komt het DB terug in de voorjaarsnota.

De heer Van Selst vindt dat er te veel wateroverlast is geweest in de beken, zeker op de hoge zandruggen zoals de Reusel, de Run en de Beerze in de Kempen. Door de meandering is daar de sturing weg. Die beken lopen bovenstrooms op het meanderende stuk vol en alles blijft nat. In het stuk van het DB wordt alleen over droogte gesproken, terwijl het al een halfjaar heel nat is. Hij wil weten hoe er wordt gestuurd in natte periodes.
In het rapport van de Universiteit Utrecht wordt gesproken over aanvullende regelgeving. Hij vraagt of dat verandering van de functie van de grond betekent of onteigening als dat niet lukt. In punt c (pag. 7) is sprake van "overige initiatieven". Hij wil weten welke initiatieven dat zijn.

De heer Steunenberg volgt ten aanzien van de moties de lijn van het DB. Hij kijkt uit naar de langetermijnvisie op schoon water, die later dit jaar komt.

Mevrouw Van Santvoort sluit zich voor wat de moties betreft aan bij het DB.
Zij heeft nog geen antwoord gekregen op haar vraag of er voor het probleem van de grote hoeveelheden water oplossingen komen in de voorjaarsnota. Dat probleem speelt niet alleen in de Kempen, maar overal waar beken stromen.

Mevrouw Lammers merkt op dat zij het belang onderkent van het tegengaan van vervuiling. Wat schoon is, moet schoon blijven. Als iets eenmaal is vervuild, is het bijna onmogelijk om dat ongedaan te maken. Maar zij kan niet goed inschatten of het rechttrekken van de waterwegen bijdraagt aan de ambitie om een waterrobuust systeem te realiseren. Er zijn voordelen, maar de nadelen zijn aanzienlijk. Daarom zal zij niet instemmen met de motie. Zij adviseert de BBB-fractie een voorstel te doen om hiernaar onderzoek te laten doen.
Ten aanzien van de motie van het CDA is zij het eens met het DB.
Op haar motie is een toezegging gedaan door het DB. De motie is getekend door alle partijen. Zij wil weten of de andere fracties vinden dat de motie nog in stemming moet worden gebracht of dat de toezegging voldoende is.

De heer Van Rijckevorsel antwoordt dat het helemaal aan mevrouw Lammers is of zij de motie nog in stemming wil brengen. Het lijkt hem dat een stemming meer is voor het oppoetsen van het ego!
Hij wijst de heer Van Selst erop dat er bij hermeandering ook voorbeelden zijn dat het wel goed gaat. Gisteren was bij het programma BinnensteBuiten van KRO-NCRV het landgoed De Baest aan de orde. Daar heeft een aantal jaren geleden een hermeandering plaatsgevonden in samenwerking met onder andere Het Brabants Landschap en er is daar bijna geen wateroverlast.

De heer Van Selst stelt dat landgoed De Baest aan de andere kant van het kanaal ligt. Het water in het gebied waarover hij het had, moet onder het kanaal door. Het probleem zit dus wat hoger dan De Baest.

De heer Van Rijckevorsel zegt dat zijn voorbeeld niet was bedoeld als een verwijt dat de hermeandering niet goed heeft plaatsgevonden. Hij wilde alleen voorbeelden noemen dat het wel goed gaat.

De heer Van Selst erkent dat. Aan die kant van het kanaal gaat het altijd goed; daar komt nooit meer water. Overigens is de BBB niet tegen meanderen, maar hij wil dat er een sturend effect is als het te nat wordt, zodat je niet hoeft af te wachten tot alles overstroomt.

Mevrouw Van der Zanden stelt dat zij de denklijn van het DB over de moties grotendeels kan volgen. Zij heeft geen reactie gehad op haar vraag of het waterschap voldoende openstaat voor de inbreng van belanghebbenden.

De heer Jacobs is blij dat het DB al druk bezig is met wat in zijn motie wordt gevraagd. Als de portefeuillehouder toezegt dat er goed wordt gekeken naar een stuurbaar systeem op de hoge koppen en flanken, is dat voor hem voldoende.
De motie van de PvdD is medeondertekend door het CDA.
Hij maakt zich met al het meanderen zorgen of het water straks nog wel kan worden afgevoerd als er nog meer huizen worden afgekoppeld. Die zorgen zijn niet in lijn met wat er nu in de motie staat.

De heer Tönissen merkt op dat motie I in lijn is met hoe zijn fractie en ook het DB tegen de problematiek aankijken.
Hij onderkent het probleem van de kwaliteit van het water en de risico's, maar zoals motie II nu is geformuleerd, kan hij daarmee niet instemmen.
Motie III komt overeen met wat het DB wil. Als de motie in stemming wordt gebracht, zal hij er dan ook mee instemmen.
Hij wist niet dat er al een kaartje is over de voortgang van projecten, maar is blij dat het kaartje nog een keer wordt gedeeld.

De heer Van Selst wijst op een krantenartikel van die ochtend waarin staat dat inwoners van Valkenswaard zich afvragen of zij nog wel iets uit hun moestuintje kunnen eten. Het is dus wel degelijk belangrijk dat vuil water op een zo klein mogelijk oppervlak wordt gehouden.

De heer Tónissen vindt dat het waterschap serieus met dit probleem moet omgaan en tot een oplossing moet komen.

De heer Van Selst zegt dat dit probleem straks overal langs de grens voorkomt, als het beekherstelprogramma doorgaat.

De heer Tönissen wil dit niet bagatelliseren, want het is een groot probleem, maar het gaat hem te ver om te stoppen met hermeandering, zoals in de motie is verzocht. Hij neemt aan dat het DB nu gaat kijken of het met finetuning het probleem kan verkleinen.

Mevrouw Slegers meent dat de BBB-fractie zich terecht zorgen maakt over de waterkwaliteit. Ook zij heeft de berichten gelezen van mensen die zich druk maken over hun moestuinen. Dat speelt overigens niet alleen door overstroming van percelen, maar ook door de toestand bij Nyrstar en de gevolgen van PFAS. Zij pleit ervoor om binnenkort de discussie wat breder te trekken en aandacht te besteden aan alle bronnen van verontreiniging van grond- en oppervlaktewater.

Mevrouw Van der Zanden vindt ook dat de alle bronnen in kaart moeten worden gebracht, maar er moet ook worden gemonitord wat er gebeurt met inundatie.

De heer Van Selst zegt dat hij van de heer Tönissen heeft begrepen dat die vindt dat water gewoon over het land mag lopen, zodat groenten telen straks niet meer mogelijk is.

De heer Tönissen onderschrijft de programmering en de ideeën om hermeanderingsprojecten te laten doorgaan. Die zaken moeten goed worden meegenomen in de verdere planvoorbereiding, zoals ook wordt voorgesteld.

De heer Aarts stemt in met de motie van de PvdD, maar hij vraagt zich af of die is gebaseerd op de meest recente informatie en doelt dan niet alleen op het KNMI-rapport, want er zijn meer wetenschappers die hun mening hebben geuit. Hij hoopt dat antwoord in de voorjaarsnota te krijgen.
Verder is hij heel benieuwd naar de werkwijze. Zoals er nu wordt gesproken over de KRW en alle daarin gestelde doelen, klinkt het naar werken volgens de waterval-methode. Dat is stapje voor stapje toewerken naar doelen. De praktijk is tegenwoordig vaak anders. "Agile" en "scrum" zijn woorden die daarbij voorkomen. Dat betekent dat het belangrijk is dat de meeste doelen worden gehaald, maar niet per se alle. Hij stelt daarom voor te evalueren en steeds aan te passen aan de actualiteit. Vanochtend las hij in de krant dat een aantal landen heeft gevraagd om een soort herbezinning van de KRW. Hij wijst erop dat

Nederland zich onhaalbare scenario's heeft opgelegd die waarschijnlijk ook nog veel geld kosten, terwijl er niet altijd sprake is van de beste oplossing.
De motie van de BBB begrijpt hij donders goed, want hij kent de praktijk. Het is voor hem alleen niet te peilen wat er allemaal in het water zit.

De heer Dewachter zegt dat motie I wat hem betreft kan worden ingetrokken. Over de motie van de BBB merkt hij op niemand erop uit is om wateroverlast te veroorzaken, maar soms is het onvermijdelijk, want je kunt het weer niet sturen. Er is ook niemand uit op een tekort aan water. Daar probeert het waterschap nu met waterconservering wat aan te doen, maar ook dat tekort kun je niet altijd voorkomen. De zorg van de BBB is terecht en die deelt hij. Er wordt een aantal stoffen genoemd, maar helaas kom je nog wel meer stoffen tegen. Bovendien meet je in bepaalde seizoenen ook zaken als meststoffen en bestrijdingsmiddelen. Het is dus kiezen tussen een aantal slechte opties. Niemand wil mensen met een moestuintje ongerust maken en niemand vindt dat je geen water uit de sloot moet halen om te beregenen omdat je niet weet wat erin zit. Het waterschap is hard bezig om de vraagstukken in beeld te brengen en successievelijk te bestrijden, maar het is zoeken van een evenwicht. Hij is benieuwd naar de beleidsnotitie rond schoon water, die later dit jaar komt. Misschien staan daarin oplossingen om bepaalde stoffen af te vangen. Maar hij voelt er niets voor om de hermeandering in sommige delen nu stop te zetten; dat gaat hem te ver. Soms kan hermeandering misschien zelfs een manier zijn om tot waterzuivering te komen. Zijn fractie zal motie II dus niet steunen.

De heer Verhoeven hoort iedereen zeggen dat je moet opletten dat het vieze water niet over de landerijen en natuurgebieden loopt. Hij roept de BBB op om de motie te wijzigen en het DB te vragen om zich tot het uiterste in te zetten om de overstromingen met vervuild water in de toekomst zoveel mogelijk te voorkomen.

De heer Dewachter meent over de motie van het CDA dat al op die manier wordt gekeken. Sterker nog: hij komt in de rondvraag met de invulling van een Dommeldialoog om daarnaar eens te kijken. De motie is wat hem betreft overbodig.

De voorzitter schorst de vergadering voor overleg van het DB.

Nadat de voorzitter de vergadering heeft heropend, deelt hij mede dat motie II en III zijn gewijzigd. Motie II luidt nu:

> *"Gelet op de beraadslagingen;*
> *Overwegende dat wat schoon is, schoon moet blijven.*
> ***Constaterende:***
> *Constaterende dat momenteel veel water nog steeds verontreinigd is door medicijnresten, drugsresten/afval, PFAS, cadmium, zink, arsenicum, bromide, en diverse andere zware metalen, waardoor oppervlaktewater besmet raakt.*
> ***Overwegende:***
> *Bij het overstromen van beken en waterlopen neemt de verontreiniging van het grondoppervlak aanzienlijk toe. Dit resulteert niet alleen in het verlies van biodiversiteit in het water, maar ook van biodiversiteit op de overloopgebieden.*
> *Een van onze uitgangspunten is: wat schoon is moet schoon blijven.*
> *Verklaring:*
> *Verzoekt het Dagelijks Bestuur (DB) van het Waterschap De Dommel om gebieden die inunderen steekproefsgewijs te monitoren op eventuele verontreiniging en in kaart te brengen welke bronnen van verontreiniging er zijn.*
> *Verzoekt daarnaast het DB om in de notitie Waterkwaliteit die later dit jaar staat geagendeerd in elk geval ook de aanpak van verontreiniging door inundatie op te nemen.*
> *Gaat over tot de orde van de dag."*

Het dictum van motie III luidt nu:

> *"Verzoekt het dagelijks bestuur:*

- *Om het water op de flanken en koppen vast te houden ,te kiezen voor onder andere een stuurbaar systeem en daaromtrent met voorstellen te komen in de voorjaarsnota.*
- *Om de financiering en benodigde middelen vrij te maken voor de implementatie van deze maatregel, binnen het kader van de programmering van realisatieprojecten in het watersysteem en de herijking van de programmering van de derde tranche van de Kaderrichtlijn Water.*
- *Om de voortgang van deze implementatie regelmatig te evalueren en te rapporteren aan het algemeen bestuur, zodat transparantie en verantwoordingsplicht gewaarborgd blijven."*

Mevrouw Ruijs geeft aan dat de tekst van motie II zodanige is aangepast dat het DB hiermee kan instemmen. Ook het DB wil goed monitoren, meten en natuurlijk het AB rapporteren wat er is gemeten over verontreinigingen.
Over de gewijzigde motie III is al eerder gezegd dat de doelstellingen hetzelfde zijn als die van het DB. Zij is blij met de toevoeging dat een stuurbaar en robuust systeem beide van belang zijn. Onder andere stuwen en technische maatregelen kunnen daarbij een rol spelen. Met een combinatie van technische, stuurbare maatregelen en natuurlijke maatregelen bereik je het beste resultaat. Ook deze motie neemt zij over.

Mevrouw Lammers wil na overleg met de mede-indieners motie I graag in stemming brengen, omdat zij de motie met het hele AB wil bekrachtigen vanwege het belang ervan voor alle ingezetenen en bovendien als signaal naar de buitenwereld over de ernst van de situatie. Hopelijk is het ook een aansporing voor andere waterschappen als dit AB unaniem is.

De heer Van de Ven zegt dat motie II niet in stemming hoeft te worden gebracht.

De heer Verhoeven trekt motie III terug.

Het voorstel wordt in stemming gebracht en unaniem (29 stemmen voor) aangenomen.

Motie I wordt in stemming gebracht en unaniem (29 stemmen voor) aangenomen.

4.3 Evaluatie bestuurscyclus; implementatie bestuurlijke vernieuwing.
Voorstelnr.: 170566.

De voorzitter wijst erop dat dit voorstel is geformuleerd op basis van het ontwerp-verslag van de commissie BCF. Op twee punten was de commissie verdeeld. In het eindvoorstel is daarom de conclusie van de voorzitter van de commissie overgenomen. Aangezien dit een voorstel is van het AB, zal het DB zich niet in de discussie mengen.
Er zijn vier amendementen en een motie aangekondigd. Hij geeft gelegenheid die in te dienen.

De heer Tollenaar stelt dat Water Natuurlijk meent dat op een aantal onderdelen de verhoudingen wellicht wat anders liggen dan in het voorstel. Daarom zal hij enkele amendementen indienen. Amendement I heeft tot doel om bij het BOB-model te kiezen voor variant 4, dus om te werken met een integrale behandeling van de agendapunten. In de commissie merkt men dat beeldvorming en oordeelsvorming flink door elkaar lopen. Dat kan veel efficiënter en slimmer waardoor de integraliteit beter naar voren komt.

Vooral de kleine fracties maken zich zorgen dat zij het bij deze variant niet kunnen bolwerken. Hij meent juist dat het werk door een integrale behandeling veel slimmer is te organiseren met een beter tijdbeslag. Amendement I luidt:

"Het voorstel 1.1.

'Richt het BOB-model zodanig in, dat de fases van beeldvorming, oordeelsvorming en besluitvorming goed van elkaar gescheiden zijn; handhaaf de huidige commissies (VDWD, WKWK en BCF) maar behandel sommige thema's integraal.'

te vervangen in:

'Richt het BOB-model zodanig in, dat de fases van beeldvorming, oordeelsvorming en besluitvorming goed van elkaar gescheiden zijn; organiseer één dag met integrale behandeling van alle onderwerpen (geen commissies), waarbij onderwerpen zo veel mogelijk per thema worden geclusterd en bij de oordeelsvorming en besluitvorming voldoende ruimte is voor het uitwisselen van standpunten en debat.'

Toelichting:

- *De huidige commissiestructuur knelt in tijd, inhoud en integraliteit van onderwerpen, zo concludeert de werkgroep bestuurlijke vernieuwing.*
- *Een amendement schept daarnaast helderheid tussen het verschil in het verslag en de geluidsopname van de commissie BCF van 7 februari jl. over dit punt.*

Argumenten:

- *Het voorstel voor een integrale behandeling van alle onderwerpen verbetert de geconstateerde knelpunten in tijd, inhoud en integraliteit van onderwerpen.*
- *Andere overheidsorganisaties (o.a. provincie Noord-Brabant en gemeente Eindhoven) hebben goede ervaringen met scheiding van beeldvorming, oordeelsvorming en besluitvorming;*
- *Door het slim clusteren van onderwerpen in de agenda, de tijdsbelasting voor fracties in de oordeelsvorming beheersbaar blijft en de agenda voorspelbaarder wordt."*

Voor het tijdstip van vergaderen gaat de voorkeur van zijn fractie uit naar een tijdblok van 13 tot 21 uur. Bezwaren tegen de tijd van 9 tot 18 uur komen met name van werkende AB-leden die al een afspraak hebben gemaakt met hun werkgever. Voor een geringe verandering zou hij begrip hebben, maar een verandering naar van 9 tot 18 uur is vrij ingrijpend. Bovendien betekent een vergadertijd van 13 tot 21 uur niet dat je gedurende die periode altijd hier zit. De voorkeur is om zoveel mogelijk in de middag te vergaderen en alleen als het nodig is ook de avond te benutten. Er zijn mensen die vinden dat zij hier dan wel lang achtereen zitten en dat er dan een dinerpauze nodig is. Dat klopt, maar overdag is er een lunchpauze nodig. Amendement II luidt:

"Voorstel 1.2

'Kies voor de woensdag als vaste dag voor alle bestuurlijke bijeenkomsten; plan alle bijeenkomsten op de woensdag in het tijdvak tussen 9 en 18 uur.'

Te wijzigen in:

'Kies voor de woensdag als vaste dag voor alle bestuurlijke bijeenkomsten; plan alle bijeenkomsten op de woensdag in het tijdvak tussen 13 en 21 uur.'

Toelichting:

- *Het voorstel om alle momenten voor beeldvorming, oordeelsvorming en besluitvorming structureel op de woensdag te organiseren is een wijziging is ten opzichte van de verwachting waarop AB-leden deze bestuursperiode zijn begonnen.*
- *Deze wijziging heeft een impact op AB-leden met een (vaste) baan en mogelijk hun afspraak met werkgevers.*
- *Deze wijziging waarschijnlijk ook impact heeft op de vergaderorde in een nieuwe bestuursperiode en daarmee een negatief effect kan hebben om het aantal kandidaat AB-leden met een (vaste) baan of een studie.*
- *Een amendement schept daarnaast helderheid tussen het verschil in het verslag en de geluidsopname van de commissie BCF van 7 februari jl. over dit punt.*

Argumenten:

- *Het AB-lidmaatschap is een nevenfunctie, die ook aantrekkelijk moet blijven voor de werkende of studerende AB-leden, nu en in volgende bestuursperiodes."*

Een van de suggesties was om een beeldvormende bijeenkomst te houden om te kijken of er behoefte is aan een "motie vreemd" en om een toelichting te geven op de instrumentenkoffer. Voor Water Natuurlijk was dat een wel erg smalle invulling van de kansen die een beeldvormende bijeenkomst biedt. Het is prima om het over de instrumentenkoffer te hebben, maar daar hoort voor hem nog een discussie bij over de vraag wat voor rol het AB voor zich zelf ziet: vooral een controlerende rol, de volksvertegenwoordigende rol of de kaderstellende rol. In de commissie werd duidelijk dat velen de kaderstellende rol lastig vinden. Hij vindt dat zelf ook, want die rol is het moeilijkste om te pakken. Een discussiepunt is ook wat het AB met de mandaatregeling moet. Zijn voorstel is om de discussie te verbreden en alles in een keer goed te doen. Inmiddels is duidelijk dat er ook een amendement ligt om de "motie vreemd" in te voeren. Om te zorgen dat er geen tegenstellingen zijn tussen beide amendementen, staat er niets over de "motie vreemd" in zijn amendement III:

"Voorstel 1.5:
'Licht de huidige instrumentenkoffer van het AB toe in een beeldvormende bijeenkomst; bepaal hierna of er behoefte is aan de mogelijkheid van een 'motie vreemd'
te vervangen in:
'Licht de kaderstellende rol, de huidige instrumentenkoffer van het AB en de mandatering toe in een beeldvormende bijeenkomst'
Toelichting
Maatschappelijke belangen worden steeds groter en politieker met betrekking tot onze taken als waterschap. Deze maatschappelijke belangen dienen gewogen te worden in ons bestuur, vanuit de controlerende, volksvertegenwoordigende en kaderstellende rol van het AB.
Het accent van het AB zit momenteel met name op de controlerende en volksvertegenwoordigende rol. AB-leden geven aan moeite te hebben met het invullen van hun kaderstellende rol. Daarnaast geven zij aan onvoldoende inzicht te hebben in de mandaten van het AB en DB. Enkel inzicht in de huidige "instrumentenkoffer" biedt daarom een te beperkt gesprek voor een robuuste toekomst van het AB.
De zin over 'motie vreemd' komt te vervallen, zodat er in de AB-vergadering ruimte is hier een uitspraak over te doen per amendement. Hiermee wordt voorkomen dat amendementen met elkaar conflicteren.
Argumenten:
- *Door de inzichten die het AB krijgt in een beeldvormende bijeenkomst over de kaderstellende rol en de instrumentenkoffer van het AB en de mandatering aan AB en DB, kan het AB bepalen welke behoeften zij op dit gebied heeft.*
- *Betere inzicht in de rollen en behoeften, helpt het AB om beter in positie te komen."*

Verder dient zijn fractie nog een motie in. Na de werkzaamheden van de werkgroep zou er een punt worden gezet. Wat hem betreft is dat geen punt, maar een komma. Er moet namelijk nog een vervolg op komen. Het reglement van orde moet worden herzien. Zijn voorstel is om dat te formaliseren door een nieuwe commissie bestuurlijke vernieuwing in het leven te roepen. Die kan daarmee aan de slag en kan ook kijken naar een mandaatregeling, met als vertrekpunt hoe de rol van het AB kan worden versterkt. De motie luidt:

"Constaterende:
- dat het voorstel voor bestuurlijke vernieuwing een stap in de goede richting is om de vergaderstructuur te verbeteren, maar verdere actie nodig is om dit te voltooien;
- dat de basis van onze taken en instrumenten gelegen is in het regelement van orde en de bestuurlijke bevoegdheid regeling;
- dat de regelingen sterk verouderd zijn en qua leesbaarheid en duidelijkheid vernieuwing nodig hebben;
- dat het vormen van een nieuwe commissie bestuurlijke vernieuwing noodzakelijk is om de herziening van de regelingen voor te bereiden en ervoor te zorgen dat deze effectief worden geïmplementeerd.
Argumenten:

Het aanpassen van de genoemde regeling is wenselijk omdat:
- dat de huidige regelingen onvoldoende aansluiten bij het voorstel rond bestuurlijke vernieuwing;
- dat een plenaire voorbereiding van de regelingen niet effectief en tijdrovend is;
- dat een commissie noodzakelijk is om extra inzet te kunnen vergoeden.
Roept de AB-leden op om een nieuwe commissie te vormen, op basis van een heldere, afgebakende opdracht, waarin we de herziening van deze regelingen voorbereiden en draagt het DB op om de commissie daarbij te faciliteren."

De heer Van Benthem zegt dat hij met de heer Tollenaar heeft overlegd over het artikel om de bijeenkomst over de instrumentenkoffer wat breder te trekken en ook wat principiëler te maken. Hoe wil het AB überhaupt omgaan met het indienen van moties, in welke vorm dan ook? Welke beperkingen wil het opleggen? Moeten opdrachten zijn gericht aan het DB? Die discussie moet er komen.
Maar hij meent dat er een middel is dat dit AB al lange tijd mist en hij wil niet meer wachten met dat toe te voegen: de "motie vreemd". Amendement IV luidt:

"Het voorstel 'Aanbevelingen werkgroep evaluatie bestuurscyclus' (agendapunt 4.3.) als volgt te wijzigen:
Beslispunt 5 te wijzigen in:
1.5. Licht de huidige instrumentenkoffer van het AB toe in een beeldvormende bijeenkomst.
Het volgende beslispunt toe te voegen:
1.7 het reglement van orde te wijzigen door onderstaand artikel toe te voegen:
Indiening motie vreemd- Artikel 44a
1. Elk lid kan tijdens de beraadslaging een motie, die op een niet aan de orde zijnde onderwerp betrekking heeft, indienen.
2. Onder een motie wordt verstaan een korte, gemotiveerde verklaring waarin een oordeel, een gevoelen of een wens namens de leden van het algemeen bestuur wordt uitgesproken, dan wel waarin het dagelijks bestuur wordt uitgenodigd iets te doen of na te laten.
3. Om onderwerp van beraadslaging te kunnen uitmaken moet een motie door tenminste twee andere leden worden gesteund.
4. De motie dient ten minste twee dagen voorafgaand aan de bestuursvergadering, waarin de motie aan de orde komt, te worden aangekondigd.
Argumenten:
- *Het huidige instrumentarium van de AB-leden biedt te weinig mogelijkheden om opdrachten aan het DB te geven buiten de geagendeerde agenda om.*
- *Om de rol van volksvertegenwoordiging beter tot uitdrukking te laten komen, is het nodig om aanvullende instrumenten te implementeren"*

De heer Van Rijckevorsel zegt dat hij van plan was om in te stemmen met het AB-voorstel, maar toen kwam er een stormvloed aan amendementen en zelfs een motie. Aan de ambitie daarvan zal het niet liggen. Hij meent dat de fracties verschillend in de wedstrijd zitten en de uitkomst zal bij de een minder goed uitpakken dan bij de ander. Dat is jammer want in de regel probeert het AB tot een breed gedragen stuk te komen.
In de commissie heeft hij al gezegd dat het samenvoegen van de commissies vooral bij de kleine partijen tot praktische problemen leidt. Hij meende erkenning en bijval te hebben gekregen van andere partijen, maar toch ligt er nu een amendement dat erop aanstuurt om alles op één dag te proppen in één vergadering. Niet alleen praktisch, maar ook vanuit democratisch oogpunt heeft hij daar bezwaar tegen. Het beperkt zijn fractie in de vertegenwoordiging, daarbij in het achterhoofd houdende dat in het stuk ook wordt gesproken over een beperking van het aantal commissieleden. Ook in de werkgroep bestuurlijke vernieuwing is al geopperd om het aantal externe commissieleden te beperken.
Het tweede amendement heeft tot doel om van 13 tot 21 uur te vergaderen. Ook dat ondersteunt hij niet. Er is inderdaad sprake van een nevenfunctie, maar wel een betaalde en het is geen vrijwilligerswerk. Er zijn AB-leden die aan het eind van de dag of juist in de avond moeten werken of dan nevenfuncties of vrijwilligerswerk hebben. Zij worden hard getroffen bij het omzetten van de

vergaderperiode. Daarnaast zijn er nog andere bijeenkomsten van het waterschap die juist in de avond worden gepland. AB-leden, en nu praat hij op persoonlijke titel, hebben ook een gezin thuis en vinden het fijn als papa of mama aansluiten bij het eten.
Het derde amendement heeft wel zijn instemming.
Van het vierde amendement kon je verwachten dat het zou komen, gezien de vele nieuwe AB-leden van wie een aantal al ervaring heeft opgedaan bij een gemeente. De “motie vreemd” is in de vorige bestuursperiode bewust niet ter tafel gebracht, want er zijn al enkele instrumenten waarmee je dingen aan de orde kunt stellen: de rondvraag, art. 58, de strategische agenda, het agenderen bij commissievergaderingen en art. 30 van het reglement van orde, dat in feite al een “motie vreemd” is met als enige beperkende voorwaarde dat er sprake moet zijn van urgentie.

De heer Van Benthem vraagt welke van die middelen hem de optie geeft om een motie in te dienen die losstaat van de beraadslagingen.

De heer Van Rijckevorsel antwoordt dat art. 30 die mogelijkheid geeft.

De heer Van Benthem wijst erop dat art. 30 de mogelijkheid geeft tot het aanvragen van een spoeddebat. Er volgt dan beraadslaging in termijnen. Dat is iets anders dan een motie.

De heer Van Rijckevorsel erkent dat hij er inhoudelijk en juridisch niet zo diep in zit als anderen. Maar hij ziet het gevaar dat de “motie vreemd” voor andere doelen wordt gebruikt dan waarvoor het AB die wellicht wil instellen. Zijn voorstel ligt dan ook meer in de lijn van wat de heer Tollenaar oorspronkelijk van plan was. Eerst inzichtelijk maken wat de instrumentenkoffer is en daarbij kijken wat de “motie vreemd” inhoudt en hoe die kan worden toegepast. Verder moet het AB zich afvragen of het raadzaam om die toe te passen en welke impact dat heeft op het AB, het DB en de ambtelijke organisatie. Hij wil eerst ook weten hoeveel tijd en middelen de “motie vreemd” kost bij andere waterschappen. In de commissie is erg gesteggeld over de bezoldiging van het DB en is er heel moeilijk gedaan over € 70.000. Hij is benieuwd hoeveel ambtelijke inzet het kost als het amendement wordt aangenomen en het AB wordt bedolven onder moties. Dus bezint eer ge begint.
Met de motie van Water Natuurlijk kan hij instemmen. Hij voelt niet geheel de noodzaak om de bestuurlijke vernieuwing te herzien, maar wellicht is er op een aantal vlakken wel ruimte voor verbetering.

Mevrouw Lammers stelt dat de PvdD in principe voor het voorstel is. Zij is mede-indiener van amendement I, omdat zij meent dat het niet helpt om delen in afzonderlijke commissies te behandelen. In de ochtend wordt nu bij voorbeeld een watersysteemplan besproken, maar je moet dan op de commissie BCF wachten om het financiële deel van het plan te bespreken. Er kan op hoofdthema worden gebundeld, zodat AB-leden niet de hele dag aanwezig hoeven te zijn. Er zijn nu veel dubbelingen in onderwerpen bij de commissies en daardoor is er veel verwarring. Welke vraag kan in welke commissie worden gesteld? Daarom meent zij dat het veel tijd en frustratie scheelt als er op hoofdthema wordt gebundeld.
Van amendement II is zij geen voorstander. Als je overdag vergadert, is iedereen het scherpst en ben je ook de volgende dag weer scherp op je werk. In een druk werkzaam leven is goede slaap belangrijk.
Zij wijst erop dat de PvdD ook mede-indiener is van amendement III. Hetzelfde geldt voor amendement IV. De PvdD is daarvan voorstander, omdat zij vindt dat het AB over urgente zaken moet kunnen beslissen zonder dat er een los

agendapunt voor hoeft te worden opgenomen. Het AB kan dan beter kaders stellen en sturing geven want dat is zijn taak.

Mevrouw Van Santvoort stelt dat zij voor wat amendement I betreft blijft bij het voorstel van de commissie BCF. Zij wil beeldvorming, oordeelsvorming en besluitvorming van elkaar gescheiden houden. Integrale thema's zou je wel in één commissie kunnen bespreken.
Zij houdt vast aan overdag vergaderen. Alle bijeenkomsten zouden tussen 9 en 18 uur moeten worden gepland, tenzij een vergadering uitloopt.
Haar fractie is het eens met de kaderstellende rol van het AB in de beeldvormende bijeenkomst. Zij zal dus akkoord gaan met amendement III.
Amendement IV van de PvdA heeft zij ondersteund, dus daar staat zij achter.
Ook zij vindt het belangrijk dat actuele onderwerpen kunnen worden aangedragen en kunnen worden besproken.
Zij staat ook achter de motie van Water Natuurlijk. Het is goed om een nieuwe commissie bestuurlijke vernieuwing in te stellen. Er moet in de toekomst ook goed worden nagedacht of verdere aanpassingen nodig zijn.

Mevrouw Kisters spreekt haar verbazing uit over het aantal amendementen en moties dat nog is ingediend. Toch zitten er ook enkele goede elementen in.
Het eerste amendement zal zij niet steunen, omdat zij er niet van overtuigd is dat dit tot meer efficiëntie leidt en dat het ook wenselijk is, gelet op de ambities van dit waterschap en dit AB. Zij houdt dus vast aan het oorspronkelijke voorstel.
Voor ieder tijdstip van vergaderen is iets te zeggen. Zij heeft voorkeur voor van 13 tot 21 uur, maar het ijs zal niet breken als het anders uitpakt.
Zij staat achter amendement III om nog eens goed naar de kaderstellende rol te kijken en de aandachtsgebieden wat te verbreden.
Als je nog niet helemaal helder hebt hoe de instrumentenkoffer eruit moet zien en op welke wijze zal worden vergaderd, moet je niet één element eruit pakken en daar al iets van vinden. De vorm en de voorwaarden van de "motie vreemd" zijn nog zo mager dat zulke moties wel eens heel anders kunnen worden gebruikt.
Amendement IV zal haar fractie dan ook niet steunen.
Zij staat achter de motie over bestuurlijke vernieuwing.

De heer Van de Ven meent dat bestuurlijke vernieuwing een continu proces is.
Het is jammer dat er in de commissie BCF vooral is gesproken het tijdstip van vergaderen.
De BBB-fractie is tegen amendement I. Zij is er wel voor om het BOB-model inzichtelijker te maken en duidelijk onderscheid te maken tussen beeldvorming, oordeelsvorming en besluitvorming. Maar over het afschaffen van de commissies denkt hij anders. Hij ondersteunt wel de suggestie om integrale thema's gezamenlijk te bespreken.
Het is voor zijn fractie een stuk makkelijker om in de middag te vergaderen en indien nodig in de avond. Een bestuursfunctie moet goed te combineren zijn met een carrière, een baan en thuis. De BBB is dus voor amendement II.
Voor een standpunt over amendement III en de motie wacht hij het verdere debat af, maar amendement IV ondersteunt hij. Het is belangrijk dat het AB de mogelijkheid heeft actuele moties in te dienen die niet op de agenda staan. In het amendement staan ook al voorwaarden om het aantal "moties vreemd" te beperken. In overleg kan dat wellicht nog worden aangescherpt.

De heer Tollenaar zegt dat hij er normaal een voorstander van is de commissievergadering niet over te doen, maar hij vertelt wat de heer Van Ham van Ongebouwd daar heeft gezegd. Die vindt het belangrijk om je manier van werken constant tegen het licht te houden, want die moet passen bij de opdracht en bij de huidige tijd. Het waterschap verandert van alleen een uitvoerende

overheid naar een overheid met meer ruimte voor politieke afwegingen. Dat vraagt om een andere manier van werken. Bovendien past het in de tijdgeest om inwoners en bedrijven meer zeggenschap, inspraak en participatie te geven, aldus de heer Van Ham. Diens verhaal geeft aan waarom het belangrijk is om het gesprek over bestuurlijke vernieuwing te voeren, want als de buitenwereld verandert en de binnenwereld verandert niet mee, doet het waterschap iets niet goed. Op die manier heeft hij het voorstel van de werkgroep gelezen. Hij is de werkgroep dankbaar voor het werk dat erin is gestoken, maar dat geeft nog geen antwoord op de fundamentele vraag wat voor AB dit AB wil zijn. Dat gesprek gaat verder dan de vraag hoe laat je wil vergaderen en met welke commissiestructuur. Dat is de hoofdlijn die hij uit het debat wil halen en waarmee hij snel aan de slag wil gaan.

De heer Verhoeven meent dat uit de discussie in de commissie duidelijk naar voren kwam dat het AB een volksvertegenwoordigende rol heeft, naast de kaderstellende en besluitvormende rol. Met al die hoedanigheden is het dikwijls moeilijk om de juiste toon te pakken. Hij is het met de heer Tollenaar eens dat het AB duidelijker moet zijn over kaderstellend, maar ook zeker de volksvertegenwoordigende rol moet het AB blijven invullen.

De heer Tollenaar stelt dat zijn fractie heel enthousiast is over het voorstel over de Dommeldialogen.
Het verhaal van de werkgroep geeft een antwoord op de structuur, maar zijn oproep is om ook naar de cultuur te kijken. De vraag is hoe je het AB robuust maakt voor de toekomst.
Hij hoorde wat verbazing dat er enkele amendementen liggen. Hij heeft die ingediend doordat zijn conclusies van de commissievergadering anders waren dan in het voorstel staat. De stemming moet laten zien of hij het bij het juiste eind heeft. Het is natuurlijk ook zijn recht om het standpunt van zijn fractie met een amendement voor het voetlicht te brengen.
Hij hoopt dat hij de BBB-fractie tegemoet kan komen over amendement III. De tekst beperkt zich tot het toelichten van de instrumentenkoffer. Kort gezegd: initiatiefvoorstel, schriftelijke vragen, agendering. Die punten moeten er zeker in, maar zijn fractie meent dat het verstandig is om ook te kijken naar de drie rollen: kaderstellend, volksvertegenwoordigend en controlerend. Het AB worstelt met de vraag wat dat precies betekent en hoe je dat moet invullen. Bovendien is voor veel AB-leden de mandatering niet duidelijk.
Er is een werkgroep geweest die zo wordt geformaliseerd tot commissie, maar daar zit een einddatum aan en het gesprek over bestuurlijke vernieuwing is voor zijn fractie niet afgelopen. Er zijn enkele structuuringrepen gedaan, maar er is ook een gesprek te voeren over de cultuur. Hij hoopt dat hij de BBB daarmee over de streep kan trekken, want hij meent dat dit in het belang is van die fractie.
Voor de “motie vreemd” ziet zijn fractie argumenten voor en tegen. De belangrijkste vraag is waarom daarover nu al een uitspraak moet worden gedaan. De wereld vergaat niet als dit amendement wordt aangenomen, maar alle wereldproblemen zijn er ook niet mee opgelost.

De heer Van Rijckevorsel vraagt waarom de “motie vreemd” is weggehaald uit amendement III.

De heer Tollenaar antwoordt dat hij wilde voorkomen dat de voorstanders van de “motie vreemd” tegen zijn amendement voor de verbreding zouden moeten stemmen, omdat daarmee de “motie vreemd” werd geparkeerd. Zijn fractie vindt het juist van belang dat de discussie breder wordt getrokken dan de instrumentenkoffer. Het is nu mogelijk dat beide amendementen naast elkaar

bestaan en dat het AB over beide amendementen een uitspraak doet zonder dat dit conflicteert.

Mevrouw Van der Zanden wil weten of die toevoeging er weer in komt als amendement IV het niet haalt.

De heer Tollenaar vindt dat een filosofische vraag. Het staat iedereen vrij om opnieuw de invoering van een “motie vreemd” aan de orde te stellen, ook als er eerder al eens een uitspraak over is gedaan.
Mocht het AB ervoor kiezen om de commissie bestuurlijke vernieuwing nieuw leven in te blazen, dan is het belangrijk dat er eigenaarschap wordt gevoeld vanuit het AB om die kar te trekken. Zijn fractie voelt daarvoor een grote verantwoordelijkheid.

Mevrouw Jansen vraagt of de commissie bestuurlijke vernieuwing die is aangesteld, niet dezelfde is als de heer Tollenaar nu voorstelt.

De heer Tollenaar wijst erop dat de werkgroep wordt geformaliseerd tot commissie, maar tot vandaag, dan houdt het verhaal op. Er is wel gezegd dat het AB het reglement van orde nog moet herzien, maar dat is nergens bekrachtigd. Hij hoopt dat met de motie te doen.

De heer Aarts gaat niet mee met amendement I. Hij heeft er in de commissie al voorgestemd om de BOB-onderdelen verder uit elkaar te trekken, zodat er tijd is om die afzonderlijk te behandelen en daarnaast ruimte te laten voor thema’s. Het lijkt hem niet goed om dat terug te brengen tot één geïntegreerde aanpak.
Het maakt hem niet zoveel uit wanneer er wordt vergaderd, maar zijn voorkeur gaat uit naar vergaderen op de dag. Hij werkt overigens ook nog een beetje.
Hij gaat mee met amendement III omdat hij dat een goede manier vindt om de inhoud van de instrumentenkoffer te bepalen.
Spreker blijft bij de toezegging dat hij amendement IV zal steunen.
Het gevraagde in de motie vindt hij een goed idee. Als een organisatie verandert, gaat dat meestal in stappen. Je kunt niet met één commissie tot de perfecte bestuurlijke vernieuwing komen.

De heer Van Benthem bedankt de werkgroep voor het geleverde werk. Hij merkt op dat er een paar discussiepunten zijn overgebleven, maar dat mag geen probleem zijn om in de toekomst het gesprek te blijven aangaan.
Het AB gaat nu voor een vaste vergaderdag, het garandeert een goede splitsing van het BOB-model en de Dommeldialoog wordt geïntroduceerd, zodat het AB een open gesprek kan blijven voeren met de regio. Het zijn allemaal stappen vooruit voor het waterschap. Maar er zijn nog een paar interpretatieverschillen overgebleven. Voor een advies over de indeling van de commissies was voor geen optie een meerderheid. Uiteindelijk is er een gekozen. Zijn fractie sluit zich aan bij het amendement van Water Natuurlijk om naar één commissiestructuur te gaan. Hij is verbaasd dat hij meermalen heeft gehoord dat dit af zou doen aan het BOB-model. Er is nog steeds één beeldvormende dag zonder commissies, één oordeelsvormende dag zonder commissies en een gewone AB-dag. Er verandert dus in principe niets aan de BOB-structuur.
Er zijn meer stappen die kunnen worden gemaakt. Hij is ervoor dat er opnieuw wordt gesproken over de gereedschapskoffer en over de kaderstelling. Hij is ook voor het benoemen van een commissie die zich onder andere buigt over het reglement van orde.
Er is één middel dat het AB vanaf het begin van deze bestuursperiode mist: de “motie vreemd”. Eind vorig jaar wilde hij graag werk maken van iets waarmee hij al langer bezig was: stagevergoedingen en kansengelijkheid. Daarvoor heeft hij

bij 17 gemeenten in Brabant gelobbyd en heeft hij bewerkstelligd dat stagevergoedingen voor mbo'ers, hbo'ers en vwo'ers gelijk zijn getrokken en werden verhoogd. Een van de eerste dingen die hij bij ambtelijke navraag tegenkwam, is dat De Dommel relatief lage stagevergoedingen kende en dat er onderscheid werd gemaakt op basis van onderwijsniveau. Hij heeft toen onderzocht wat de mogelijkheden zijn om daaraan iets te doen. Je kunt de rondvraag gebruiken, maar het resultaat is niet dat er een besluit wordt genomen of dat een oproep wordt gedaan. Je kunt art. 58-vragen stellen, maar dat vindt hij persoonlijk niet het middel om besluiten te bewerkstelligen. Er is ook nog een art. 30, maar dat is bedoeld om een spoedvergadering te organiseren of een spoedbesluit te nemen over een punt dat tijdgebonden is. Dan blijft over het initiatiefvoorstel. Een paar dagen voordat hij zijn voorstel wilde indienen, kreeg hij bericht van De Dommel dat al zou gebeuren wat hij wilde, waardoor het initiatiefvoorstel nooit is ingediend. Als er een "motie vreemd" was geweest, had hij twee maanden daarvoor al zo'n motie kunnen indienen met een oproep om de stagevergoedingen gelijk te trekken en om geen onderscheid meer te maken op basis van onderwijsniveau.

De heer Jacobs begrijpt dat het, gezien al het werk dat ervoor is gedaan, vervelend is dat het initiatiefvoorstel nooit is ingediend, maar hij neemt aan dat het doel was om resultaat te bereiken.

De heer Van Benthem erkent dat. Hij geeft aan dat het voor hem geen probleem was om er veel tijd in te steken, omdat hij met meer mensen in een fractie zit. Maar hij kan zich voorstellen dat een kleinere fractie niet altijd de capaciteit kan vinden om zoiets te onderzoeken. Voor zo'n fractie is het een handicap dat zoiets alleen kan worden bereikt met een initiatiefvoorstel.
Hij beseft dat het indienen van het amendement wat onrust veroorzaakt, maar hij heeft het goed besproken met in totaal 13 mensen die hun naam onder het amendement hebben gezet. Het is een cultuurbeslissing waaraan hij een systeembeslissing heeft gehangen. Hij wil niet dat een "motie vreemd" een motie voor de Bühne is en daarom staan er een paar beperkingen in het amendement. Door een minimaal aantal leden de motie te laten ondertekenen en te eisen dat de motie moet zijn aangekondigd, wordt gewaarborgd dat het middel niet wordt misbruikt en dat je er het AB niet mee kunt verrassen. Hij meent dat als deze "motie vreemd" wordt aangenomen, het AB nog steeds in de nieuw op te richten commissie kan discussieren over de vraag of deze beperkingen terecht zijn of moeten worden verscherpt. Er is ruime ondersteuning voor de indiening van het amendement, bijna een meerderheid op zich zelf. Hij hoopt dat alle amendementen en moties het halen en dat het AB stappen zal blijven zetten. Ook als amendementen niet worden aangenomen, zal zijn fractie voor het voorstel stemmen, omdat hij het voorstel zelf als een stap vooruit ziet. Politiek is onderdeel van het leven, het waterschap wordt een steeds politiekere organisatie maar niet zo belangrijk als het water.

De heer Van Rijckevorsel vraagt of er is overwogen het amendement samen te voegen met het amendement van Water Natuurlijk en het op die manier uit te werken. Hij wil weten wat de urgentie is.

De heer Van Benthem vindt dat het indienen van moties buiten de beraadslaging om los staat van de discussie over de gereedschapskist in zijn volle breedte. Als het AB nu in meerderheid van mening is dat het dit middel wil hebben, moet het niet wachten.

De heer Van Rijckevorsel vraagt of de heer Van Benthem het met hem eens is dat er wellicht wel een meerderheid is als wordt aangesloten bij amendement III. Hij vreest dat die meerderheid nu niet wordt gehaald.

De heer Van Benthem vindt dat je de democratie op haar beloop moet laten. Het amendement is het meest ondertekend van alle amendementen en hij heeft bij die andere amendementen geen opmerkingen gehoord dat zij het waarschijnlijk niet gaan halen. Ook als het amendement nu wordt aangenomen, vindt hij dat er nog steeds een gesprek nodig is over de vraag of deze vorm van “motie vreemd” de beste is. Dat zal ook een test zijn.

De heer Tollenaar stelt dat er een amendement wordt ingediend om een nieuw instrument toe te voegen aan het reglement van orde, maar dat het AB nog niet heeft afgesproken hoe het met dat recht wil omgaan. Hij vindt het lastig om iets in te voeren en dan maar te kijken hoe het gaat werken en daar pas gedurende de rit achter te komen. Hij vindt dat je het gesprek vooraf moet voeren.

De heer Van Benthem meent dat dit wellicht een cultuurverschil aangeeft. Wat de heer Tollenaar omschrijft is het poldermodel: een commissie oprichten, een werkgroep oprichten, bespreken, overlegje, meerderheid zoeken, kijken hoe je het allemaal zwart op wit gaat zetten. Maar dat is niet de enige koninklijke weg. Het is ook een koninklijke weg om een voorstel op te stellen, na te gaan bij alle fracties wat zij van dat idee vinden, dat zwart op wit te zetten, andere fracties vragen met aanpassingen te komen, het resultaat voor te leggen aan bestuurlijke ondersteuning en dan uiteindelijk een voorstel in te brengen.

Mevrouw Kisters vindt dat het er niet om gaat of iets via polderen of via een koninklijke weg wordt gedaan. Het AB voert het gesprek omdat het voor de besluitvorming en de ambities een instrumentarium nodig heeft dat daarbij past en ervoor zorgt dat iets efficiënt en effectief kan gebeuren. Maar bij dit instrument is niet genoeg gesproken over het eventuele effect om nu al te zeggen dat dit de “motie vreemd” is die het AB wil hebben. Als die er eenmaal ligt, moet je maar afwachten hoe die uitpakt. Haar fractie meent dat het met het oog op de ambitie beter is om het de andere kant op te doen. Dat heeft niets te maken met polderen, maar met hoe je kunt waarmaken wat in het bestuursakkoord staat. Het gaat haar dus om de weg erheen.

De heer Van Benthem geeft haar deels gelijk, maar vindt dat dit veel te politiek wordt gemaakt. Het beeld dat hij krijgt, is dat de “motie vreemd” een zodanige vorm moet hebben dat die de ambitie van het waterschap steunt. De “motie vreemd” kan volgens hem op zich zelf bestaan als uitvoering van de controlerende rol van het AB. Het is een motie om het DB op te roepen om iets te bewerkstelligen.

De heer Verhoeven meent dat, gelet op deze discussie, de noodzaak om een nieuwe commissie bestuurlijke vernieuwing op te richten, wel is aangetoond. Er gaat veel veranderen. Er staat al veel in het voorstel dat het CDA zeker zal steunen. De voorzitters van de commissies worden in de gelegenheid gesteld om de agenda te bepalen en samen te kijken waar overlappingen liggen in de vergaderingen.

De heer Dewachter vindt dat het wat ver gaat als de voorzitters van de commissies de agenda gaan bepalen. Hij ziet dit als een procesvoorstel. Bij de voorzitters van bestuurlijke bijeenkomsten zijn sommige fracties heel zwaar vertegenwoordigd, andere fracties helemaal niet. Bestuurlijk gezien zou hij het erg goed vinden als de agenda wordt bepaald met alle fracties. Hij kan zich wel

voorstellen dat er procesafstemming is tussen commissies, maar als de commissievoorzitters de agenda geen bepalen, vormen zij een soort presidium.

De heer Verhoeven zegt dat hij daarin niet van mening verschilt. Het gaat erom dat er een groep is binnen het AB, dat mag ook een fractievoorzittersoverleg zijn, die bekijkt welke punten in de commissies gezamenlijk kunnen worden gedaan. De CDA-fractie is voor optie 2, dus gewoon drie commissies waarbij het mogelijk is punten samen te behandelen. De onderwerpen krijgen dan de juiste aandacht. Hij heeft het bij een gemeente die naar één commissie ging, meegemaakt dat het een stoelendans werd. Het uiteindelijke gevolg was dat alle externe leden zijn vertrokken, omdat zij niet serieus meer werden genomen. Hij zou het erg jammer vinden, als morgen de achterbannen niet meer mee kunnen praten. Het CDA is dus voor drie commissies met externe leden.
Het splitsen van het BOB-model zal de grootste verandering geven in het AB en hij is blij dat niemand daarover opmerkingen maakt, want het is een verrijking van het proces. Hij is het met de heer Tollenaar eens dat je in de commissies oordeelsvormend moeten zijn en dat dit AB er vooral kaderstellend bezig is.
De volksvertegenwoordigende rol heeft een relatie met de “motie vreemd”. Zijn fractie heeft het amendement over de “motie vreemd” ondertekend, hoewel hij er ook wel wat voelt om het daarover eerst eens met elkaar te hebben. Het is belangrijk dat alle veranderingen goed worden geëvalueerd en dat wordt gekeken wat werkt en wat niet. Daar moet je sowieso een jaar tot anderhalf jaar voor uittrekken. Toen hij ondertekende, was zijn standpunt “laat het maar eens gebeuren, het is een verrijking voor het politieke proces als je gewoon over actuele zaken kunt spreken met elkaar”. Maar je moet natuurlijk geen ratjetoe van agendapunten krijgen worden waar de vergadering niet meer doorheen komt doordat er iedere keer “moties vreemd” op de agenda staan. Hij wil daarom dit punt even parkeren en bij de commissie bestuurlijke vernieuwing neerleggen. Er moet eerst goed worden gesproken over de voors en de tegens.
Zijn fractie is voorstander van overdag vergaderen, maar dat is geen heikel punt. Als je ’s morgens al werkt en je gaat hier tot ’s avonds negen uur vergaderen, neemt de concentratie af. Hij vraagt zich af of dat de besluitvorming ten goede komt. Hij heeft wel begrip voor de jongere mensen die een baan hebben en graag van 13 tot 21 uur willen vergaderen.

Mevrouw Van der Zanden spreekt hulde uit voor de werkgroep bestuurlijke vernieuwing. Er is een voorstel opgesteld waarmee iedereen instemt. Dat zegt wat, want er staat veel in. Blijkbaar zijn dat veel goede dingen.
Voor amendement I sluit zij aan bij alles wat is gezegd door degenen die het er niet mee eens zijn. Zij hecht aan de commissies, met als argument dat dit beter is voor de kleine fracties en voor externe commissieleden.
Vergaderen van 13 tot 21 uur heeft zeker niet haar voorkeur. Niet alleen vanwege haar eigen werkzaamheden, maar ook vanwege de lange dagen en de kwaliteit van ’s avonds vergaderen als je al vroeg bent begonnen met werken.
Zij kan zich helemaal vinden in amendement III, om een uitgebreide toelichting te krijgen op alle mogelijkheden.
Zij is blij dat de heer Tollenaar de wijze woorden van haar fractiegenoot heeft overgenomen en daarmee de mening van Ongebouwd ondersteunt. De amendementen en moties zijn ook besproken met de heer Van Ham en die vindt dat een initiatiefvoorstel voldoende soelaas biedt. Zij sluit zich aan bij de heer Verhoeven dat je de discussie over de “motie vreemd” beter op een later moment kunt laten plaatsvinden en eerst moet overzien wat de impact is. Een commissie bestuurlijke vernieuwing kan vervolgens voorstellen doen.
Met de motie zal haar fractie instemmen.

Mevrouw Lammers merkt op dat het kwart voor zes is en dat iedereen een stuk minder scherp is dan aan het begin van de middag. Zij vraagt zich af hoe dat gaat als een vergadering doorgaat tot 9 uur. Nu alles wordt gepland op woensdagen, kun je bij je werkgever aangeven dat dat de dag voor het waterschap is. Zij pleit ervoor te vergaderen als iedereen fris is.

De heer Van de Ven zegt dat hem nog steeds niet helemaal duidelijk is wat de bedoeling is van amendement III. Als hij het goed heeft begrepen is het stukje over “motie vreemd” eruit gehaald om de discussie los te trekken. Hij meent dat als er wordt ingestemd met amendement III, het voorstel wordt gewijzigd en de “motie vreemd” eruit wordt gehaald. Als vervolgens ook amendement IV wordt verworpen, gaat het AB het gesprek over de “motie vreemd” niet meer aan.

De heer Tollenaar zegt dat ook het huidige amendement alle ruimte biedt om het gesprek aan te gaan. Hij las het voorstel als een politiek parkeren van de discussie over de “motie vreemd” middels een beeldvormende vergadering. Hij wil nu het accent leggen waar het moet worden gelegd: op het toelichten van de kaderstellende rol.
Hij vraagt zich af of het feit dat iemand nu minder scherp is, te maken heeft met het tijdstip of met zijn opmerking over cultuur.
Als amendement IV het straks haalt, verzoekt zijn fractie de evaluatie halverwege ook te benutten om naar dat instrument te kijken.

De heer Van Benthem betreurt het dat er door sommige mensen negatief is gereageerd, want hij meent dat de “motie vreemd” een belangrijk middel is. Het is belangrijk dat de “motie vreemd” nu wordt ingevoerd. De heer Tollenaar heeft zelfs al een moment voor evaluatie genoemd.
Hij wil van de heer Verhoeven weten of die zijn handtekening onder amendement IV weghaalt of dat die iets anders bedoelt met de uitspraak dat eerst het gesprek moet worden gevoerd.

De heer Verhoeven stelt dat het CDA oproept om amendement IV van de PvdA in te trekken en aan amendement III van Water Natuurlijk toe te voegen dat het beeldvormende aspect terugkomt in de commissie bestuurlijke vernieuwing. Hij vindt het van wezenlijk belang dat de discussie over de “motie vreemd” goed en gedegen wordt gevoerd. Hij trekt zijn handtekening onder amendement IV dan ook in. Het maakt niet uit of het een paar weken of een paar maanden langer duurt, de “motie vreemd” zal er wel komen, maar dat moet wel worden gedragen door het hele AB. Hij wil voorkomen dat er straks op de agenda punten komen waardoor een vergadering uitloopt. Dat komt de besluitvorming niet ten goede.

De heer Van Benthem meent dat de heer Verhoeven amendement III niet helemaal snapt. In de oude tekst stond dat er een discussie zou worden gevoerd over de gereedschapskist, namelijk de “motie vreemd”. Met het amendement wordt dat veranderd en wordt er over de gehele breedte over alle gereedschappen gesproken. Dat bood hem de ruimte om zijn amendement in te dienen. Als amendement IV wordt verworpen, ligt er nog steeds een amendement dat zegt dat het AB over de hele gereedschapskist gaat praten.

De heer Verhoeven stelt dat het goed is uitgebreid te spreken over de gereedschapskist. Hij kent die niet helemaal en is niet zo juridisch onderlegd dat hij de gevolgen van alles kan overzien.

De voorzitter schorst de vergadering op verzoek van de heer Tollenaar.

Nadat de voorzitter de vergadering heeft hervat, geeft hij het woord aan de heer Tollenaar.

De heer Tollenaar zegt dat de amendementen en motie ongewijzigd blijven.

Amendement I wordt in stemming gebracht en verworpen met 16 stemmen tegen en 13 stemmen voor.

Amendement II wordt in stemming gebracht en aangenomen met 18 stemmen voor en 11 stemmen tegen.

Amendement III wordt in stemming gebracht en aangenomen met 25 stemmen voor en 4 stemmen tegen.

De voorzitter geeft gelegenheid tot het afleggen van een stemverklaring over amendement IV.

De heer Dewachter zegt dat hem bekend is dat het instrument bij gemeenten goed werkt. Hij twijfelt of dat bij het waterschap ook het geval is. Hij is niet principieel tegen, maar hij vindt het te vroeg om dit besluit nu al te nemen. Daarom zal hij tegenstemmen.

De heer Jacobs merkt op dat zijn fractie dit amendement mede heeft ondertekend, maar gelet op de discussie is hij van mening dat de “motie vreemd” hier best zou kunnen werken, maar dat het AB er eerst integraal goed over moet discussiëren in een commissie bestuurlijke vernieuwing. Daarom zal zijn fractie tegenstemmen.

De heer Van Rijckevorsel sluit zich aan bij de vorige sprekers.

Amendement IV wordt in stemming gebracht en aangenomen met 15 stemmen voor en 14 stemmen tegen.

Het gewijzigde voorstel wordt in stemming gebracht en unaniem (29 stemmen voor) aangenomen.

Motie I wordt in stemming gebracht en unaniem (29 stemmen voor) aangenomen.

Mevrouw Van der Zanden verlaat de vergadering.

4.4 Aanpassing vergaderkalender 2024.
Voorstelnr.: 170675.

Zonder hoofdelijke stemming wordt overeenkomstig het voorstel besloten.

4.5 Benoeming tijdelijke commissie bestuurlijke vernieuwing.
Voorstelnr.: 170680.

Zonder hoofdelijke stemming wordt overeenkomstig het voorstel besloten.

6. Waterketen en schoon water.

Er zijn geen voorstellen.

7. Rondvraag.

De heer Dewachter merkt op dat de heer Verhoeven, mevrouw Van der Zanden en hij een onderwerp in gedachten hebben voor de net aangenomen Dommeldialoog. Hij wil met de secretaris-directeur overleggen hoe dat vorm moet worden gegeven. Hij ziet aan het knikken dat dit akkoord is.

De heer De Bijl vraagt of het bezoek van een delegatie van De Dommel aan Nyrstar in België resultaat heeft opgeleverd.

De heer Tholen vertelt dat hij samen met de heer De Ridder en een medewerker kennis heeft gemaakt met het bedrijf Nyrstar en dat het bedrijf kennis heeft gemaakt met het instituut waterschap, dat men in België niet kent. Hij heeft verwachtingen uitgesproken over het gezamenlijk optrekken naar 2025 en 2029 in het politieke systeem. Er komt nog een afspraak met de gemeente Valkenswaard, omdat ook die wat vragen heeft over Nyrstar en de vervuiling. Hij wil het college vanuit het waterschap kennis laten maken met Nyrstar, zodat de communicatie niet alleen plaatsvindt in krantenartikelen. Er is ook afgesproken dat De Dommel en Nyrstar samen kijken hoe moet worden omgegaan met de vergunning en welke systemen en zuiveringstechnieken kunnen helpen.

De heer De Bijl vraagt of de heer Tholen openingen ziet.

De heer Tholen antwoordt bevestigend.

De heer Jacobs wil weten of het mogelijk is dat veel data van peilbuizen op de website van De Dommel niet actueel zijn.

De heer Tholen antwoordt dat die actueel moeten zijn. Soms zijn punten rood terwijl je verwacht dat ze blauw zijn. Dan is er een foute meting geweest of is er iets aan de hand. Als men twijfelt, kan men contact opnemen met het WKC (Waterkenniscentrum) of het KCC (Klantencontactcentrum).

De voorzitter voegt eraan toe dat AB-leden met zulke vragen ook contact kunnen leggen via bestuurszaken.

De heer Verhoeven verzoekt om te kijken of het mogelijk is de peilen eerder te laten zakken in verband met de natte percelen, zowel in de landbouw als in de natuur. Veel mensen willen de akkers op.
Er is in zijn gebied veel discussie over beken en sloten. Afgelopen week is er veel gesproken over de oostflank in Tilburg en Oisterwijk, vooral over de Raamse Loop die nu als beek met een bufferzone op de legger staat. De CDA-fractie wil graag schriftelijk uitleg wanneer iets een beek is en wanneer een sloot en welke bufferzones daarbij horen.
Tijdens de nieuwjaarsreceptie is gezegd dat er voor de medewerkers die tijdens de feestdagen hard hebben gewerkt om het gebied droog te houden, in deze AB-vergadering iets zou worden georganiseerd, maar dat is niet gebeurd.

Mevrouw Ruijs wijst erop dat het DB binnenkort een sessie heeft over het te voeren beleid in verband de actuele waterproblemen. De vragen daarover zal zij dan meenemen.
De vraag over de Raamse Loop en bufferzones zal schriftelijk worden beantwoord.

De voorzitter vertelt dat de medewerkers op een apart moment zijn bedankt, omdat het wat lang duurde voordat het AB weer vergaderde. De secretaris-directeur, de portefeuillehouder en hij hebben ze toegesproken. Onder het genot

van een hapje en een drankje is er een korte terugblik geweest en hebben zij een attentie voor thuis meegekregen. Het is weliswaar hun werk, maar het was wel bijzonder dat zij tussen Kerst en Oud en Nieuw te pas en te onpas aan het werk moesten. Daarvoor zijn zij extra bedankt, mede namens het AB.

De heer Verhoeven bedankt de medewerkers voor hun inzet in die periode.

Mevrouw Jansen complimenteert de heren Peeters en Lokin dat zij zijn komen luisteren naar de gedupeerde inwoners van Lage Mierde. Zij houdt de daar gedane toezeggingen nauwlettend in de gaten. Zij dringt erop aan dat het waterschap door een onafhankelijke partij onderzoek laat doen naar de situatie daar, mede om het vertrouwen van de bewoners terug te krijgen.

De heer Niemeijer vraagt of het DB net zo teleurgesteld is als hij over het item van KRO-NCRV waarin De Dommel verwijst naar Nyrstar in België en eigenlijk aanneemt dat het niet anders kan en dat wellicht in 2025 alles beter wordt. Hij mist een drive. De Dommel kwam over als een tandeloze tijger.
Hij wil graag weten wat het waterschap via de provincie, het rijk en Europa doet om misstanden als van Nyrstar tegen te gaan.

De voorzitter vindt de inbreng van de heer Tholen in de uitzending van Pointer uitstekend, maar het item krijgt wat hem betreft niet meer dan een 6+. Het gaat vooral om de context waarin je een goede inbreng levert. In deze context komt die niet lekker uit de verf, maar dat ligt niet aan de inbreng. Uiteraard gaan media over hun eigen uitingen, maar bij Pointer is er soms sprake van een bepaalde toon die je er niet meer uit krijgt als je het woord voert. Je krijgt die er overigens ook niet uit als je er niet aan meewerkt. Hij vindt dat je altijd moet meewerken, maar hij kon zelf niet. Daarom is de heer Tholen als portefeuillehouder gegaan en hij vindt dat die het goed heeft gedaan.
Het laatste woord over Nyrstar is nog niet gezegd. Het waterschap heeft zich daar goed op georganiseerd. Hij is tevreden over de manier waarop dit de afgelopen tijd is opgepakt. Het gesprek met Nyrstar was goed, maar dient een vervolg te krijgen. Hetzelfde geldt voor de gesprekken met de gemeente Valkenswaard en de Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant waarin dit ook op de agenda komt, zodat alle gemeenten in de regio op de hoogte zijn van wat zich afspeelt.

De heer *Van Selst* stelt dat ook in het gebied waar hij woont, het peil zo spoedig mogelijk omlaag moet. Rond vliegveld Eindhoven zijn er aanpassingen geweest aan de waterafvoer. In het gebied rond Wintelre staan nu nog hectares vol water dat niet weg kan. Daarvoor moet op korte termijn een oplossing komen.

De voorzitter zegt dat dit punt een plek krijgt in de bespreking die het DB op korte termijn heeft met de gebiedsbeheerders.

De heer Overvelde vraagt of het DB weet dat er technieken zijn waarop Nyrstar nog geen beroep doet, hoewel het uitgangspunt is om de best beschikbare technieken te gebruiken om vervuiling tegen te gaan bij de lozingen.

De heer Tholen erkent dat er nieuwe best beschikbare technieken zijn, maar het bedrijf loost binnen de vergunning die het van Vlaanderen heeft gekregen. Het onderzoek van de universiteit is gericht op technieken om de lozingen kleiner te maken. Daarom is het prettig dat medewerkers van waterketen van De Dommel aansluiten bij het overleg met Nyrstar. Overigens wordt niet alleen het gesprek aangegaan met Nyrstar, maar hij houdt ook nog een juridische procedure op de achtergrond.

De voorzitter deelt mede dat er op 8 en 13 maart bijeenkomsten zijn gepland. Over de precieze invulling ontvangt het AB uiterlijk begin volgende week bericht. Wellicht is er ook nog een aanvullend vergadermoment nodig, maar daar is het DB zeer terughoudend mee.

8. Sluiting.

De voorzitter sluit te 18.30 uur, de vergadering met de bede.

Aldus vastgesteld in de vergadering van het Algemeen Bestuur d.d. 15 mei 2024.

E. de Ridder	*H.J. Kielenstijn*
(voorzitter)	*(secretaris)*

Besluitenlijst Algemeen Bestuur

Datum	28-02-2024
Tijd	14:00 - 17:00
Locatie	Dommelzaal
Voorzitter	Erik de Ridder

1 Opening en vaststelling agenda

1.1 Eed/belofte tijdelijk AB-lid

Mevrouw Lammers legt in handen van de voorzitter de verklaring en belofte af.

2 Ingekomen stukken en mededelingen

2.1 Overzicht ingekomen brieven

Dit overzicht wordt voor kennisgeving aangenomen.

2.2 Overzicht schriftelijke vragen van AB-leden

Dit overzicht wordt voor kennisgeving aangenomen.

2.3 Memorie van antwoord

Dit overzicht wordt voor kennisgeving aangenomen.

3 Notulen en toezeggingen

3.1 Vaststelling notulen en besluitenlijst van de vergadering van het algemeen bestuur d.d. 29 november 2023

De notulen en besluitenlijst worden zonder hoofdelijke stemming ongewijzigd vastgesteld.

3.2 Overzicht acties en toezeggingen

Dit overzicht wordt voor kennisgeving aangenomen.

4 Bestuur, communicatie en financiën

4.1 Benoeming externe voorzitter en extern lid Rekenkamer

Het algemeen bestuur besluit zonder hoofdelijke stemming conform voorstel.
1. P. Pieters te benoemen als externe voorzitter van de Rekenkamer van 1 januari 2024 tot 1 januari 2030
2. E.J. Leeuw te benoemen als extern lid van de Rekenkamer van 1 januari 2024 tot 1 januari 2030

4.2 Aanwijzing accountant

Het algemeen bestuur besluit zonder hoofdelijke stemming conform voorstel.
1. In te stemmen met het advies om Crowe Foederer B.V. aan te wijzen als accountant.
2. In te stemmen met het aangaan van een overeenkomst tot het verrichten van accountantsdiensten door het dagelijks bestuur met de aangewezen accountant.

3. In te stemmen om het dagelijks bestuur over 4 jaar - na een positief evaluatieoordeel van de auditcommissie - twee maal gebruik te laten maken van de contractueel overeengekomen optie voor verlenging van de overeenkomst met de accountant voor twee keer één jaar.

4.3 Evaluatie bestuurscyclus; implementatie bestuurlijke vernieuwing

Het algemeen bestuur besluit na hoofdelijke stemming unaniem (29 stemmen) conform het gewijzigde voorstel.
1. In te stemmen met de volgende aanbevelingen van de werkgroep evaluatie bestuurscyclus:

1. Richt het BOB-model zodanig in, dat de fases van beeldvorming, oordeelsvorming en besluitvorming goed van elkaar gescheiden zijn; handhaaf de huidige commissies (VDWD, WKWK en BCF) maar behandel sommige thema's integraal.
2. Kies voor de woensdag als vaste dag voor alle bestuurlijke bijeenkomsten; plan alle bijeenkomsten op de woensdag in het tijdvak tussen 13.00 en 21.00 uur.
3. Organiseer een paar keer per jaar Dommeldialogen, waar ruimte is voor beeldvorming met externen.
4. Bespreek met de voorzitters van de bestuurlijke bijeenkomsten de wijze van bespreking.
5. Licht de kaderstellende rol, de huidige instrumentenkoffer van het AB en de mandatering toe in een beeldvormende bijeenkomst
6. Organiseer medio 2025 een reflectiemoment met het AB.
7. Het reglement van orde te wijzigen door onderstaand artikel toe te voegen:
   Indiening motie vreemd- Artikel 44a
8. Elk lid kan tijdens de beraadslaging een motie, die op een niet aan de orde zijnde onderwerp betrekking heeft, indienen.
9. Onder een motie wordt verstaan een korte, gemotiveerde verklaring waarin een oordeel, een gevoelen of een wens namens de leden van het algemeen bestuur wordt uitgesproken, dan wel waarin het dagelijks bestuur wordt uitgenodigd iets te doen of na te laten.
10. Om onderwerp van beraadslaging te kunnen uitmaken moet een motie door tenminste twee andere leden worden gesteund.
11. De motie dient ten minste twee dagen voorafgaand aan de bestuursvergadering, waarin de motie aan de orde komt, te worden aangekondigd.

2. Deze wijzigingen in te laten gaan met ingang van september 2024, met uitzondering van de Dommeldialogen en Indiening motie vreemd, deze kunnen al eerder georganiseerd en ingezet worden.

4.4 Aanpassing vergaderkalender 2024

Het algemeen bestuur besluit zonder hoofdelijke stemming conform voorstel.
1. Het gewijzigde vergaderschema Algemeen Bestuur voor 2024 vast te stellen

4.5 Benoeming tijdelijke commissie bestuurlijke vernieuwing

Het algemeen bestuur besluit zonder hoofdelijke stemming conform voorstel.
1. Een tijdelijke commissie bestuurlijke vernieuwing te benoemen, voor de duur van de evaluatie bestuurscyclus
2. De huidige leden van de werkgroep evaluatie bestuurscyclus te benoemen tot lid van de tijdelijke commissie bestuurlijke vernieuwing

4.6 Terugblik eerste half jaar DB: portefeuilles en deeltijdfactor

Het algemeen bestuur besluit, na stemming met 25 stemmen voor en 4 stemmen tegen, conform voorstel.
1. Kennis te nemen van de terugblik eerste half jaar dagelijks bestuur
2. De deeltijdfactor dagelijks bestuur per 1 maart 2024 te verhogen van 300% naar 355%, waarbij de volgende opbouw wordt gevolgd: M.M. Ruijs (85%), M.J.P.A Tholen (80%), S.J. Peeters (80%), V.E.C. Lokin (60%) en F.L.M. Tijhof (50%)
3. De Verordening Rechtspositie bestuur Waterschap De Dommel 2019 te wijzigen conform het onder 2. opgenomen besluit
4. De deeltijdfactor van F.L.M. Tijhof van 50% zal worden geïmplementeerd nadat overeenstemming is bereikt met zijn andere werkgever over zijn politiek verlof

4.7 Wijziging GR het Waterschapshuis

Het algemeen bestuur besluit zonder hoofdelijke stemming conform voorstel.
1. In te stemmen met de wijziging Gemeenschappelijke Regeling het Waterschapshuis

4.8 Zienswijze Wijziging GR Aquon

Het algemeen bestuur besluit zonder hoofdelijke stemming conform voorstel.
1. Kennis te nemen van de (concept) wijziging Gemeenschappelijke Regeling Aquon
2. In te stemmen met het achterwege laten van het indienen van een zienswijze op de (concept) wijziging Gemeenschappelijke Regeling Aquon en Aquon hiervan in kennis te stellen

4.9 Zienswijze Wijziging GR BHIC

Het algemeen bestuur besluit zonder hoofdelijke stemming conform voorstel.
1. Kennis te nemen van de (concept) wijziging Gemeenschappelijke Regeling Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC)
2. In te stemmen met het achterwege laten van het indienen van een zienswijze op de (concept) wijziging Gemeenschappelijke Regeling Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC) en het BHIC hiervan in kennis te stellen.

5 Watersysteem

5.1 Programmering KRW: kader programmering realisatieprojecten watersysteem

Het algemeen bestuur besluit na hoofdelijke stemming unaniem (29 stemmen) conform het voorstel.
1. Onderkennen dat het bijstellen van het maatregelenpakket KRW nodig is om doelbereik te kunnen realiseren
2. Vaststellen van het kader om te komen tot herprogrammering van realisatieprojecten in het watersysteem in de Voorjaarsnota

6 Waterketen en schoon water

7 Rondvraag

8 Sluiting

`

OVERZICHT ACTIES EN TOEZEGGINGEN

AB-vergadering 15 mei 2024

Toegezegd in AB	Actie / toezegging	Status
21-06-2023	**Toezegging** *5. Rondvraag* Herzien van het Reglement van Orde van het Algemeen Bestuur.	*Loopt* Planning volgt na de evaluatie bestuurscycli. Q2/3
12-07-2023	**Ingetrokken motie WN na toezegging** *4.1 Burap 2022-3 en jaarstukken 2022* Herijking P&C-cyclus	*Loopt* De verbetering van de P&C-cylcus en de rol van het AB bij deze producten daarin vindt continu plaats. Voorbeelden: de verbetering van succesievelijk: de bestuursapportages, de jaarstukken en de betrokkenheid van het AB bij de voorbereiding van de Voorjaarsnota 2025 (scenario's).
12-07-2023	**Ingetrokken motie PvdD na toezegging** *4.4 Voorjaarsnota 2024-2027* Opheffen vismigratieknelpunten en herstel natte natuurparels	*Loopt* Dit wordt meegenomen bij het maken van de Voorjaarsnota 2025.
29-11-2023	**Toezegging** 4.2 Beleidsbegroting 2024 De heer Lokin zegt toe dat tussen nu en de behandeling van de voorjaarsnota in juni 2024 zal worden gesproken over het beleid ten aanzien van reserves.	*Loopt* In de vergadering van de commissie BCF op 24 april 2024 zijn het huidige reservebeleid en de reserveontwikkeling toegelicht. Hierin wordt ook de omvang van het weerstandsvermogen meegenomen. Besluitvorming AB 15 mei 2024.
29-11-2023	**Ingetrokken motie PvdD na toezegging** 4.2 Beleidsbegroting 2024 Verbeter dierenwelzijn in het muskusrattenbeleid.	*Loopt* Dit onderzoek wordt opgepakt door Brabantse Delta. Er staat een overleg gepland op 6 juni 2024 waarin dit wordt besproken. Zodra er meer bekend is, wordt het gedeeld met het AB.
29-11-2023	**Ingetrokken motie WN na toezegging** 4.2 Beleidsbegroting 2024 Onderzoek naar effecten glyfosaat in grond- en oppervlaktewater WDD.	*Loopt* Dit onderwerp stond op de agenda van de commissie VWDV van 24 april 2024. I.v.m. uitloop commssie VWDV staat dit nu op de agenda van de extra commissie VWDV van 29 mei 2024.
29-11-2023	**Toezegging** 4.2 Beleidsbegroting 2024 De heer Peeters zegt dat er naar aanleiding van de inundaties in De Kempen een analyse wordt gemaakt naar de effecten van beekherstelprojecten in relatie tot het huidige hoge water. Hij zal de resultaten bespreken in de commissie VWDV.	*Loopt* Het AB wordt in juli 2024 hierover geïnformeerd.

`

OVERZICHT ACTIES EN TOEZEGGINGEN

AB-vergadering 15 mei 2024

29-11-2023	**Ingetrokken motie WN** **4.2 – Beleidsbegroting** Kostentoedelingsverordening en profijtbeginsel	*Loopt* Er is een eerste beeldvormende bijeenkomst Belastingstrategie gehouden op 13 maart 2024. In het najaar wordt een vervolgbijeenkomst gehouden over de kostentoedeling. Besluitvorming is voorzien februari 2025.
29-11-2023	**Toezegging** *7 - Rondvraag.* De voorzitter noteert de suggestie van de heer Verhoeven om een beeldvormende bijeenkomst te houden over een project in Heeze-Leende om water vast te houden.	*Loopt* Deze suggestie wordt meegenomen met verdere invulling van beeldvormende bijeenkomsten.
29-11-2023	**Toezegging** *7 - Rondvraag* De heer Tollenaar vraagt om te bezien of exposities van de Dutch Design Week die het water raken naar Boxtel kunnen worden gehaald.	*Loopt* De volgende twee exposities, zichtbaar op DDW 2023, zijn in ontwikkeling om naar Boxtel te komen: 1. Body of Water 2. Dommel Politics Meer informatie over de expositie Body of Water volgt voor de zomer 2024.
28-02-2024	**Aangenomen motie PvdD** *5.1 - Programmering KRW: kader programmering realisatieprojecten watersysteem* Een dijk van verstand voorkomt een zee van problemen: meewegen hogere KNMI'23 klimaatscenario's in programmering realisatieprojecten watersysteem	*Loopt* In juli meer bekend.
28-02-2024	**Ingetrokken motie BBB na toezegging** *5.1 - Programmering KRW: kader programmering realisatieprojecten watersysteem* Belang van schoon water in programmering realisatieprojecten watersysteem.	*Loopt* In juli meer bekend.
28-02-2024	**Ingetrokken motie CDA na toezegging** *5.1 - Programmering KRW: kader programmering realisatieprojecten watersysteem* Watersturend systeem op de hoge koppen en flanken	*Loopt* In juli meer bekend.
28-02-2024	**Aangenomen motie WN** *4.3 - Voorstel evaluatie bestuurscyclus: implementatie bestuurlijke vernieuwing* Nieuwe commissie met opdracht tot herzien reglement van orde en bestuurlijke bevoegdheid regeling.	*Afgehandeld* Er is een nieuwe commissie gevormd. Deze zal worden bekrachtigd in het AB van 3 juli 2024.

`

OVERZICHT ACTIES EN TOEZEGGINGEN

AB-vergadering 15 mei 2024

28-02-2024	**Toezegging** *7. Rondvraag* *Mevrouw Ruijs* antwoordt naar aanleiding van een vraag van de heer Verhoeven dat het DB op korte termijn overleg voert over de hoogte van de peilen. Zij zegt toe dat de heer Verhoeven schriftelijk antwoord krijgt op zijn verzoek om uitleg van het verschil tussen een beek en een sloot, alsmede welke bufferzones daarbij horen.	*Afgehandeld* Beantwoord in mail aan Gerrit Verhoeven d.d. 08-04-2024 (overige AB-leden in CC)
28-02-2024	**Toezegging** *7. Rondvraag* *De voorzitter* zegt het peil in het gebied rond Wintelre een plek krijgt in de bespreking die het DB op korte termijn heeft met de gebiedsbeheerders.	*Afgehandeld* Op 4 maart 2024 heeft het DB een gesprek gehad met de gebiedsbeheerders. Er is afgesproken dat bij verzoeken om peilverlaging, mits specifiek (dus welke stuw / stuwen moeten hoeveel omlaag en waarom) de stuwen tijdelijk omlaag gezet konden worden. Ook vóór 1 april al stapsgewijs, vanwege de natte omstandigheden. Dit om landbouwpercelen te faciliteren om in het voorjaar het land op te kunnen, ondanks de natte situatie / hoge grondwaterstanden. Zodra het peil (na grondwerkzaamheden) weer omhoog kan, doen we dat ook waar mogelijk.

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	3766
Extern Zaak ID	0539184917
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	15 mei 2024
Agendapunt	4.1
Titel	Burap 2023-3 en Jaarstukken 2023
Organisatieonderdeel	De Dommel
Eigenaar	Potters, Harold
Portefeuillehouder	Lokin, Vincent
DT-Lid	Borst, Marit
Proces	Planning en control
Manager	Buurman - Kuunders, Annemarie
Projectnummer	
Dit voorstel is	ter besluitvorming

Geagendeerd	Vergaderdatum
Dagelijks Bestuur	19 maart 2024
Dagelijks Bestuur	2 april 2024
Commissie Bestuur, Communicatie en Financiën	24 april 2024
Commissie Voldoende water en droge voeten	24 april 2024
Commissie Waterkwaliteit en Waterketen	24 april 2024
Algemeen Bestuur	**15 mei 2024**

Voorgesteld besluit

1. In te stemmen met de Burap 2023-3 en Jaarstukken 2023 inclusief bijlagen
2. In te stemmen met de kostenoverschrijdingen per beleidsveld
3. Kennis te nemen van het accountantsverslag
4. Kennis te nemen van de controleverklaring
5. Kennis te nemen van de reactie van de auditcommissie op het accountantsverslag en de controleverklaring

Besluit

Het algemeen bestuur besluit zonder hoofdelijke stemming conform voorstel.

1. In te stemmen met de Burap 2023-3 en Jaarstukken 2023 inclusief bijlagen
2. In te stemmen met de kostenoverschrijdingen per beleidsveld
3. Kennis te nemen van het accountantsverslag
4. Kennis te nemen van de controleverklaring
5. Kennis te nemen van de reactie van de auditcommissie op het accountantsverslag en de controleverklaring

Kenmerk: 184917/ 184937

Aan het algemeen bestuur

Datum: 15 mei 2024

Burap 2023-3 en Jaarstukken 2023

Voorstel

1. in te stemmen met de Burap 2023-3 en Jaarstukken 2023 inclusief bijlagen;
2. in te stemmen met de kostenoverschrijdingen per beleidsveld;
3. kennis te nemen van het accountantsverslag;
4. kennis te nemen van de controleverklaring;
5. kennis te nemen van de reactie van de auditcommissie op het accountantsverslag en de controleverklaring.

0. Korte samenvatting

Hierbij biedt het dagelijks bestuur de bestuursrapportage over 2023 aan, aan het algemeen bestuur. De Bestuursrapportage 2023-3 en Jaarstukken 2023 geven de resultaten weer ten opzichte van de Begroting 2023 (na wijziging). In de Burap 2023-3 wordt per beleidsveld inzicht gegeven in de realisatie van doelen en prestaties en de daarvoor ingezette middelen. In totaal komt de realisatie van de netto-lasten ten opzichte van de Beleidsbegroting 2023 uit 97,4%.

De focus is gelegd op de strategische doelen, de werkwijze met de Doelen-Inspanningen-Netwerken en de daaraan gekoppelde Kritische Prestatie Indicatoren. Hiermee wordt invulling gegeven aan de herijking van de P&C cyclus, waarin onder ander aandacht is voor het verder verbeteren van transparantie en leesbaarheid.

Beleidsveld Waterketen en schoon water
De geplande resultaten voor 2023 zijn grotendeels behaald. Op een aantal punten is dit niet het geval en vindt de afronding later plaats. Dit geldt bijvoorbeeld voor overstort Collse Molen en inzicht in huidige theoretische aanbod regenwater op RWZI. De financiële realisatie van de begrote investeringen komt uit op 92% (€ 54,1 mln. ten opzichte van € 58,5 mln.). De gerealiseerde exploitatie van het beleidsveld is ca. 5,9 mln. hoger (meer netto-lasten) dan begroot. Dit is voornamelijk het gevolg van een combinatie van hogere kosten voor goederen en diensten (leidingbreuk golfbaan Eindhoven, kosten slibverwerking en hogere kosten elektriciteit) en lagere opbrengsten Energiefabriek/groengasinstallatie Tilburg.

Beleidsveld Watersysteem
Het jaar 2023 was een jaar van extremen, waarin we heel actief en zichtbaar zijn geweest met veel aandacht voor de watertransitie. De geplande resultaten voor 2023 zijn grotendeels behaald. We hebben een stimuleringsregeling geïntroduceerd die gemeenten kan stimuleren en in staat stellen extra maatregelen te treffen om de beoogde doelstelling, om in 2027 tenminste 15% minder regenwater naar de RWZI's af te voeren, te realiseren. De KRW-realisatiegraad in 2027 is in vergelijking met vorig jaar naar beneden bijgesteld. Projecten geïnitieerd door waterschap en andere initiatiefnemers staan onder sterke beïnvloeding van de grondmarkt, participatie met de omgeving en de aanhoudende ongewisheid van Rijksbeleid inzake de stikstofproblematiek. Hier is door de organisatie veel op ingezet, maar is wel een belangrijke oorzaak waardoor de financiële realisatie van investeringen lager is dan hetgeen vooraf gepland. Zo zijn bijvoorbeeld de beroepen voor project Sint-Oedenrode op het projectplan, bestemmingsplan en omgevingsvergunning door de Raad van State en Rechtbank ongegrond verklaard. We hebben daarmee laten zien dat de voorbereiding

zorgvuldig is geweest. Alleen betekent het wel veel extra werk om de juridische afhandeling in goede banen te leiden en een vertraging van ruim een jaar. De omgevingsdynamiek maakt het werk complexer maar we zijn er trots op hoe we hier als organisatie mee omgaan en wat we wel bereikt hebben.

Uit een analyse (KRW-essay) zijn aanbevelingen geformuleerd om te bekijken welke aanbevelingen door het waterschap op korte termijn opgepakt kunnen worden om bij te sturen en aanwezige risico's te beperken. De financiële realisatie van de begrote investeringen komt uit op 59% (netto € 8,0 mln. ten opzichte van € 13,4 mln.). De gerealiseerde exploitatie van het beleidsveld is ca. 5,3 mln. lager (minder lasten) dan begroot. Dit is voornamelijk het gevolg van lagere uitgaven voor stimuleringsregeling gemeentelijke uitvoeringsprogramma's klimaatadaptatie, waarvan de bijdragen uitbetaald worden naar voortgang van het werk. Voor het in 2023 niet gerealiseerde deel wordt voorgesteld een bestemmingsreserve te vormen..

Beleidsveld Bestuur en bedrijfsvoering
De geplande resultaten zijn voor een belangrijk deel behaald. Een aantal is echter vertraagd. Zo heeft bij digitale transformatie de pilot voor het delen van informatie met onze omgeving vertraging opgelopen. Bij de landbouwtransitie geldt dit voor het nitraatactieprogramma en mestproblematiek en de stikstofstofdiscussie en natuurherstel. Ook voor circulariteit worden een aantal inspanningen in 2024 afgerond. De financiële realisatie van de begrote investeringen komt uit op 15% (€ 1,1 mln. ten opzichte van € 7,3 mln.), met name veroorzaakt door het doorschuiven van uitvoering naar 2024 of het ten laste van de exploitatie brengen van projecten. De gerealiseerde exploitatiebegroting van het beleidsveld is ca. 5,3 mln. lager (minder netto-lasten) dan begroot. Dit is voor een groot deel het gevolg van het later of niet invullen van (uitbreiding) formatieplaatsen en bij verloop van personeel het later herbezetten van de ontstane vacature. Behalve reguliere in- en uitstroom zijn er in 2023 veel meer vacatures die ingevuld moesten worden in verband met de groei van de organisatie. Door krapte op de arbeidsmarkt hebben wervingsprocedures een langere doorlooptijd.

Het nog te bestemmen resultaat 2023 bedraagt € 990.000 positief (begroot na wijziging € 3,6 mln. negatief), te splitsen in resultaat kostendrager zuiveringsbeheer € 3,1 mln. negatief (begroot na wijziging € 2,0 mln. negatief) en resultaat kostendrager watersysteembeheer € 4,1 mln. positief (begroot na wijziging € 1,7 mln. negatief).

1. Inleiding

1.1. Aanleiding

Hierbij ontvangt u de Burap 2023-3 en Jaarstukken 2023. De jaarstukken bestaan uit een beleidsmatige toelichting op de doelen, prestaties en de inzet van de financiën (Jaarverslag) en een verantwoording over het financiële beheer (Jaarrekening).

1.2. Beleidscontext/Historie

Het Jaarverslag en de Jaarrekening vloeien beiden voort uit de Waterschapswet.
De controleverklaring van de accountant geldt alleen voor de Jaarrekening en wordt besproken in de Auditcommissie. Deze commissie adviseert het algemeen bestuur over de bevindingen van de accountant.

2. Doel/meetbaar effect

De Burap 2023-3 en Jaarstukken 2023 dragen bij aan de maatschappelijke verantwoording en transparante overheid.

3. Uitwerking van het voorstel

3.1. Inhoud en argumenten

Voorstel 1: in te stemmen met de Burap 2023-3 en Jaarstukken 2023 incl. bijlagen

Het resultaat van 2023 is financieel gunstiger dan de afgegeven jaareindeverwachting van Burap 2023-2. Ten opzichte van de begroting 2023 na wijziging is het *"Nog te bestemmen resultaat 2023"* ca. € 4,6 mln. financieel positiever dan verwacht. Het nog te bestemmen resultaat komt voor 2023 op ca. € 1,0 mln. positief.

Toelichting bij Exploitatie 2023:

Exploitatie 2023 **(bedragen x € 1.000)**	Rekening	Begroting	Begroting na wijziging	JEV 2e Burap
Lasten	152.799	156.149	156.149	160.628
Baten	149.949	148.950	148.950	149.768
	-2.850	-7.199	-7.199	-10.860
Nagekomen baten	3.841	0	3.542	3.542
Nog te bestemmen resultaat 2023	990	-7.199	-3.657	-7.318

De nagekomen baten (niet initieel begroot) betreft de opbrengst uit verkoop aandelen SNB en een BTW correctie over de jaren 2018-2022.

De lagere realisatie ten opzichte van de jaareindeverwachting bij Burap 2023-2 wordt met name veroorzaakt door lagere personeelslasten, lagere uitgaven voor stimuleringsregeling gemeentelijke uitvoeringsprogramma's klimaatadaptatie en lagere uitgaven voor informatievoorziening. Voorgesteld wordt om voor de niet uitgegeven middelen voor de stimuleringsregeling een bestemmingsreserve te vormen. Hiervoor wordt verwezen naar het separate bestuursvoorstel "Resultaatbestemming".

De verschillen ten opzichte van de begroting na wijziging zijn uitgebreid toegelicht in de Burap 2023-3 en Jaarstukken 2023.

Toelichting bij Investeringen 2023:

Investeringen 2023 **(bedragen x € 1.000)**	Rekening	Begroting	Begroting na wijziging	JEV 2e Burap
Bruto investeringen	70.378	96.304	96.304	69.090
Inkomsten (m.n. subsidies)	-7.226	-17.044	-17.044	-7.669
Netto investeringen	63.152	79.260	79.260	61.421

De lagere realisatie zit met name bij beleidsveld Watersysteem (vertraging in projecten, deels door vertraging bij derden) en beleidsveld Bestuur en bedrijfsvoering (door uitstel diverse investeringen in het waterschapgebouw).

Lagere investeringen in 2023 hebben een gering effect op de exploitatie en tarieven omdat de kapitaallasten pas in latere jaren in de exploitatie doorwerken.

De verdere verschillen ten opzichte van de begroting zijn uitgebreid toegelicht in de Burap 2023-3 en Jaarstukken 2023.

Voorstel 2: in te stemmen met de kostenoverschrijdingen per beleidsveld
Om rechtmatigheid te borgen wordt het algemeen bestuur gevraagd in te stemmen met de kostenoverschrijding bij beleidsveld Waterketen. De vraag bij rechtmatigheid is of de lasten per beleidsveld binnen de begrote lasten zijn gebleven.
Alleen bij beleidsveld Waterketen is er een overschrijding. Deze overschrijding is reeds aan het algemeen bestuur gemeld bij de Burap 2023-2.

Afwijking ten opzichte van:	*Begroting na wijz.*	*JEV Burap 2023-2*
• Beleidsveld Waterketen	€ 4.375.000	€ 0

De gerealiseerde lasten van beleidsveld Waterketen zijn hoger dan de begroting na wijziging maar lager dan de jaareindeverwachting bij de 2e bestuursrapportage. De overschrijding ten opzichte van de begroting na wijziging komt door hogere kosten voor Energiebelastingen, de stijging van netwerk- en elektrakosten, hogere kosten chemicaliën en hogere kosten slibverwerking SNB als gevolg van meer aanleveringen slib (technische problemen bij de centrifuges in Tilburg) en een calamiteit bij het golfterrein Eindhoven. De overschrijdingen zijn dus te relateren aan uitgaven passend binnen de reguliere beleidsuitgangspunten.

Voorstel 3: kennis te nemen van het accountantsverslag
Het accountantsverslag is als bijlage toegevoegd.

Voorstel 4: kennis te nemen van de controleverklaring
De goedkeurende controleverklaring is door de accountant toegevoegd aan de gewaarmerkte versie van de Burap 2023-3 en Jaarstukken 2023.

Voorstel 5: kennis te nemen van de reactie van de auditcommissie op het accountantsverslag en de controleverklaring
De reactie van de auditcommissie is als bijlage toegevoegd.

Directieparagraaf
In 2023 hebben we ons 160 jarig bestaan gevierd. Onze verjaardag stond in het teken van '*Dommel ontmoet en doet*'. We hebben diverse 'doe-activiteiten' gedaan met samenwerkingswerkingspartners in het gebied. Ook het bestuur had een ontmoeting in het veld. Bij elke ontmoeting werd symbolisch de waterdoorlatende jubileumtegel uitgereikt.

Afgelopen jaar stond ook in het teken van de waterschapsverkiezingen. We kijken terug op een periode waarin we heel zichtbaar zijn geweest als waterschap. Het bestuursprogramma en de koers is positief ontvangen door de organisatie. Met veel energie zijn we als organisatie aan de slag gegaan met de nieuwe accenten. Na de verkiezingen hebben we ook afscheid genomen van een aantal vertrouwde gezichten in ons AB die veel voor ons waterschap hebben betekend. Meteen daarna kwam de periode van inwerken van bestuursleden en begeleiden van het DB in nieuwe samenstelling. Inmiddels zien we dat het AB goed in positie is met veel mooie debatten. En dat het DB in nieuwe samenstelling vol aan de slag is gegaan met bestuurlijke ambities.

Een aantal bestuurlijke mijlpalen uit 2023: Het Handelingsperspectief watertransitie, de stimuleringsregeling, Gemeentelijke uitvoering Klimaatadaptie, realisatie groengasinstallatie op Rwzi Tilburg en de bouwstart van een installatie voor medicijnrestenverwijdering op Rwzi Hapert. Ook is conform het bestuursprogramma door het AB besloten over verruiming van de kwijtscheldingsnorm en zijn middelen beschikbaar gesteld om Bestuurszaken te versterken ten behoeve van een goede ondersteuning van het bestuur.

2023 was ook een jaar van records. Nog nooit is er zoveel regen in een jaar in ons gebied gevallen en daarmee samenhangend was er sprake van een historisch hoge grondwaterstand. Maar we hadden het afgelopen jaar ook te maken met een lange periode van droogte. Medewerkers hebben tijdens de kerstperiode intensief doorgewerkt om daar waar het kon de overlast ten gevolge van het hoogwater te verminderen. De calamiteitenorganisatie heeft adequaat gehandeld en specifiek op twee kritische locaties ingegrepen. Het vele water en de hoge grondwaterstanden hebben echter ook in een aantal gebieden voor aanzienlijke overlast gezorgd.

We hebben in 2023 de dialoog in gebiedsprocessen over de watertransitie geïntensiveerd. Het is belangrijk om tijdig en zorgvuldig in verbinding te blijven met het gebied, juist in situaties van extremen.

De Brabantse waterschappen hebben afgelopen jaar gezamenlijk Water en Bodem sturend uitgewerkt en ingediend bij de provincie als input voor water en bodem sturend in de trajecten Brabants Programma Landelijk Gebied en de Brabantse aanpak naar een Ruimtelijk voorstel.

De investeringen voor het watersysteem zijn tijdens de tweede bestuursrapportage bijgesteld en laten naar het einde van het jaar hetzelfde beeld zien. Het investeringsniveau voor de waterketen ligt op het hoogste niveau ooit en er is nog een stijgende lijn. De realisatiegraad is hoger dan in de tweede bestuursrapportage.

De aandacht voor waterkwaliteit neemt toe. De ernst en urgentie wordt gedeeld. Onder andere het uitgevoerde KRW-essay (op initiatief van de Noord-Brabantse Waterschapsbond) helpt om de inzet van aanvullende instrumenten en inspanningen voor schoon water in beeld te krijgen en op te starten. Net als voor het hoogwater geldt voor waterkwaliteit dat actief communiceren met de omgeving vanuit het waterschap nodig is. Zo zijn bijvoorbeeld voor de Zandleij goed bezochte informatie avonden georganiseerd.

Na meerdere keren uitstel is in 2023 duidelijk geworden dat de Omgevingswet per 1 januari 2024 van start zou gaan. Er kwam toch nog veel werk naar voren om alles organisatorisch en technisch op tijd gereed te hebben voor implementatie. 2024 staat in het teken van ervaring opdoen en bijstellen waar nodig.

Vanwege de krappe arbeidsmarkt worden we nog meer uitgedaagd om ons mooie waterschap goed te profileren. Zo lukt het nog steeds om de meeste vacatures tijdig in te vullen. Wel zien we dat de doorlooptijden toenemen en dat enkele posities lastig invulbaar blijken. Dat verklaart ook dat niet het volledige personeelsbudget is benut.

Met het eerder vaststellen van WBP5 heeft het bestuur middelen beschikbaar gesteld om ambities te kunnen realiseren. In vervolg daarop hebben we ook het afgelopen jaar veel nieuwe medewerkers mogen verwelkomen. Inmiddels hebben we het “onboardingsproces” van nieuwe collega’s geoptimaliseerd, zodat ze zich snel welkom voelen.

De watertransitie vraagt ook om een transitie van de organisatie als totaal. Dit doen we stapsgewijs, samen met de managers en met veel betrokkenheid van medewerkers en de Ondernemingsraad. Zo bouwen we samen aan een meer slagvaardige, wendbare en zichtbare organisatie die fit is voor de toekomst.

Controllersparagraaf
Het boekjaar 2023 heeft bestuurlijk in het teken gestaan van de verkiezingen en de start van het nieuwe bestuur. Met het aantreden van het nieuwe bestuur is een nieuwe dynamiek ontstaan waarbij de reeds ingezette lijn van WBP5 met de vertaling naar de invoeringsstrategieën en de effecten van de verschillende “transities en crisissen” (o.a. water- en energietransitie, oorlog Oekraïne, etc.) wordt doorgetrokken.

In de verantwoording van de uitvoering van werkzaamheden over het behalen van prestaties en de realisatie van doelen is de lijn van het verbeteren van de bestuurlijke rapportage (sturing en verantwoording) aan de hand van de Doelen-Inspanningen-Netwerken (DIN’s) nadrukkelijk verder ontwikkeld. De focus van de DIN’s is gericht op de doelen van de verbeteropgaven. Deze lijn is ook doorgetrokken in de opzet van de Beleidsbegroting 2024.

De focus in de rapportages vanuit de DIN’s ligt vooralsnog op de doelen en effecten (in relatie tot de planning in de tijd) en minder op de relatie met de financiën. Getracht wordt om de relatie met de financiën steeds meer te leggen en toe te lichten, startend met de majeure projecten. Vanuit de DIN’s wordt gewerkt en zal zeker verder gewerkt moeten worden aan het verbeteren van het verkrijgen van inzicht in het behalen van de doelen en effecten, mede in relatie tot de inzet van de middelen (uren en €).

Ook dit jaar leert de ervaring dat de exploitatielasten in de jaareindeverwachting van Burap 2023-2 qua kosten in veel gevallen achteraf te positief zijn ingeschat. Verwacht was bepaalde activiteiten nog uit te voeren in 2023, terwijl dit in werkelijkheid niet gebeurd is. Uitzondering hierop zijn de kosten van de waterketen. Per saldo zijn de werkelijke kosten in de praktijk voor het jaar 2023 lager dan in de jaareindeverwachting is opgenomen.
Voor de investeringen geldt veelal ook dat de omvang van de jaareindeverwachting van de investeringsuitgaven te positief wordt ingeschat. Dit jaar is de realisatie van de investeringsuitgaven echter hoger dan de afgegeven jaareindeverwachting bij de tweede bestuursrapportage. De verklaring van de hogere realisatie van de investeringsuitgaven is gelegen in de hogere investeringsuitgaven in de waterketen.

Het afleggen van verantwoording en het sturen op effecten, doelen en de inzet van middelen (uren en €) begint met het voeren van het goede gesprek tussen managers en medewerkers, tussen directie en managers en tussen directie en bestuur.
Het blijven voeren van het goede gesprek, onder andere via gesprekken in het investeringsboard Waterketen, het overleg Assetmanagement en de overleggen rondom de MOK/ BOK, zal een bijdrage leveren aan het zetten van vervolgstappen in het proces van (bij)sturen en verbeteren. Belangrijk aandachtspunt hierbij is en blijft het leggen van de verbinding tussen de doelen en effecten enerzijds en de inzet van middelen (uren en €) anderzijds. Het achterblijven van het aantal uren dat verantwoord wordt op de projecten en welke daadwerkelijk worden geactiveerd heeft naar verwachting een effect op het bereiken van de doelen en het behalen van de prestaties.
Daarnaast is een belangrijk aandachtspunt in het verbeteren van de sturing op doelen en prestaties het benoemen van de rollen en taken-bevoegdheden-verantwoordelijkheden (TBV) en het elkaar aanspreken op de rollen en TBV.

Het zetten van deze stappen zal bijdragen aan het verbeteren van de realisatiegraad van de doelen en effecten (naast de huidige focus op de realisatiegraad van de investeringen in €), het inzichtelijk maken van de inspanningen van het waterschap (de medewerkers van het waterschap) en de trots van de medewerkers op het waterschap.

3.2. Risico’s

De risico's zijn in de bestuursrapportage nader toegelicht.

4. Financiën

De financiën zijn opgenomen in paragraaf 3.1. bij voorstel 1.

5. Uitvoering en evaluatie

5.1 Bestuurlijke vervolgstappen:
De verbetervoorstellen uit het rapport van de accountant worden door de ambtelijke organisatie opgepakt. De voortgang hiervan wordt gemonitord met de interne controles en besproken met de portefeuillehouder.

5.2 Externe communicatie:
Op de website van Waterschap De Dommel.

5.3 Bestuurlijke evaluatie:
Er zal geen bestuurlijke evaluatie plaatsvinden.

Hoogachtend,
Namens het dagelijks bestuur,

E. de Ridder	H.J. Kielenstijn
watergraaf	secretaris

Bijlage(n):
Gewaarmerkte Burap 2023-3 en Jaarstukken 2023
Getekende controleverklaring
Bijlagenboek 2023
Accountantsverslag
Reactie auditcommissie op het accountantsverslag en de controleverklaring

Besluit

Burap 2023-3 en Jaarstukken 2023

Het algemeen bestuur besluit conform voorstel zonder hoofdelijke stemming.

1. in te stemmen met de Burap 2023-3 en Jaarstukken 2023 inclusief bijlagen;
2. in te stemmen met de kostenoverschrijdingen per beleidsveld;
3. kennis te nemen van het accountantsverslag;
4. kennis te nemen van de controleverklaring;
5. kennis te nemen van de reactie van de auditcommissie op het accountantsverslag en de controleverklaring.

Aldus vastgesteld in de vergadering van 15 mei 2024.

het algemeen bestuur

E. de Ridder	H.J. Kielenstijn
watergraaf	secretaris

WATERSCHAP DE DOMMEL

Bestuursrapportage 2023-3 en Jaarstukken 2023

januari – december 2023

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 95 10
www.crowe-foederer.nl

Inhoudsopgave

Jaarverslag 2023

1	INLEIDING	4
1.1	De financiële resultaten over 2023 in één oogopslag	4
1.2	Opbouw Jaarstukken 2023	4
1.3	Voorstel resultaatbestemming	5
2	BELEIDSVELDEN	
	Beleidsveld Watersysteem	6
	Beleidsveld Waterketen en schoon water	22
	Beleidsveld Bestuur en bedrijfsvoering	36
3	UITGANGSPUNTEN, HOOFDLIJNEN EN VERPLICHTE PARAGRAFEN	52
3.1	Ontwikkelingen sinds vorig jaar	52
3.2	Uitgangspunten en normen	52
3.3	Incidentele lasten en baten	52
3.4	Kostentoerekening	53
3.5	Bestemmingsreserves en voorzieningen	53
3.6	Waterschapsbelastingen	54
3.7	Weerstandsvermogen	55
3.8	Financiering	58
3.9	Verbonden partijen	62
3.10	Bedrijfsvoering	66
3.11	Investeringen	66
3.12	EMU-saldo	67

Jaarrekening 2023

1	EXPLOITATIEREKENING NAAR KOSTENDRAGERS	
1.1	Exploitatierekening naar kostendrager Watersysteembeheer	70
1.2	Exploitatierekening naar kostendrager Zuiveringsbeheer	75
2	EXPLOITATIEREKENING NAAR BELEIDSVELDEN	79
3	EXPLOITATIEREKENING NAAR KOSTEN- EN OPBRENGSTSOORTEN	81
3.1.	Exploitatierekening van baten en lasten	81
3.2.	WNT verantwoording	82
3.3.	Begrotingsrechtmatigheid	84
4	BALANS EN TOELICHTING	86
5	GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM	106
CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT		107
LIJST VAN GEBRUIKTE AFKORTINGEN		108
Bijlage 1a: SISA verantwoording		111
Bijlage 1b: Verantwoording Regeling uitvoeringskosten NPLG waterschappen		112

Bijlagenboek:

Bijlage 2: Nadere informatie Beleidsveld Watersysteem
Bijlage 3: Nadere informatie Beleidsveld Waterketen en schoon water
Bijlage 4: Nadere informatie Beleidsveld Bestuur en bedrijfsvoering
Bijlage 5: WKC Jaaroverzicht 2023
Bijlage 6: Rapportage majeure projecten beleidsveld Watersysteem
Bijlage 7: Rapportage majeure projecten beleidsveld Waterketen en schoon water
Bijlage 8: Bijlagenboek

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 95 10
www.crowe-foederer.nl

JAARVERSLAG 2023

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 96 10
www.crowe-foederer.nl

1 INLEIDING

Voor u ligt het Jaarverslag en de Jaarrekening 2023.
De indeling van het Jaarverslag 2023 is ongewijzigd ten opzichte van vorig jaar en komt overeen met de indeling van de Beleidsbegroting 2023. De indeling sluit ook aan bij de inhoud van de commissies, namelijk Voldoende water en droge voeten, Waterkwaliteit en Waterketen en Bestuur, Communicatie en Financiën.

1.1 De financiële resultaten over 2023 in één oogopslag

In onderstaande tabellen zijn het exploitatieresultaat en het investeringsvolume weergegeven ten opzichte van de begroting 2023, de begroting 2023 na wijziging en de jaareindeverwachting.

Exploitatie 2023 **(bedragen x € 1.000)**	Rekening	Begroting	Begroting na wijziging	JEV 2e Burap
Lasten	152.799	156.149	156.149	160.628
Baten	149.949	148.950	148.950	149.768
	-2.850	-7.199	-7.199	-10.860
Nagekomen baten	3.841	0	3.542	3.542
Nog te bestemmen resultaat 2023	990	-7.199	-3.657	-7.318

Investeringen 2023 **(bedragen x € 1.000)**	Rekening	Begroting	Begroting na wijziging	JEV 2e Burap
Bruto investeringen	70.378	96.304	96.304	69.090
Inkomsten (m.n. subsidies)	-7.226	-17.044	-17.044	-7.669
Netto investeringen	63.152	79.260	79.260	61.421

1.2 Opbouw Jaarstukken 2023

De Jaarstukken 2023 bestaan uit twee delen:
- het jaarverslag, met de belangrijkste ontwikkelingen in 2023, het in 2023 gerealiseerd beleid in de verschillende beleidsvelden, met toelichtingen per beleidsveld en de verplichte paragrafen;
- de jaarrekening met het financiële deel met de exploitatierekening 2023 naar kostendrager, naar beleidsvelden, de exploitatierekening naar kosten- en opbrengstensoorten en de balans per 31 december 2023 met toelichting.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 96 10
www.crowe-froedeker.nl

1.3 Voorstel resultaatbestemming

Het nog te bestemmen resultaat 2023 bedraagt € 990.000 positief (begroot na wijziging € 3,6 mln. negatief).

Voor kostendrager zuiveringsbeheer is het resultaat voor bestemming 2023 € 3,1 mln. negatief (begroot na wijziging € 2,0 mln. negatief).
Voor kostendrager watersysteembeheer is het resultaat voor bestemming 2023 € 4,1 mln. positief (begroot na wijziging € 1,7 mln. negatief).

Een nadere toelichting op de afwijking ten opzichte van de begroting na wijziging is opgenomen in hoofdstuk 1 van de Jaarrekening 2023.

Er zal een afzonderlijk voorstel voor resultaatbestemming 2023 aan het algemeen bestuur worden voorgelegd.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 96 10
www.crowe-foederer.nl

2 BELEIDSVELDEN

Beleidsveld Watersysteem

1. Doelen van het beleidsveld

Het beleidsveld Watersysteem omvat de inrichting, beheer en onderhoud van watersystemen, vergunningverlening en handhaving, Keur en beleid, innovatie en strategie met betrekking tot watersysteembeheer.

2. Prestaties van het beleidsveld

2.1. Jaaroverzicht Watersysteem (samenvatting vanuit WKC jaaroverzicht 2023)

2023 was een jaar van extremen. Sinds de start van de metingen van het KNMI in 1901, heeft het nog nooit zoveel geregend in een jaar. Het extreem natte najaar zorgde voor wateroverlast in ons beheergebied. Dat, terwijl we in juni 2023 juist richting de 5% droogste jaren ooit gingen.

We sluiten het jaar 2023 erg nat af. In de eerste week van januari 2024 was de calamiteiten organisatie nog actief en waren de medewerkers van beheer en onderhoud nog hard aan de slag om buiten alles onder controle te houden.

Het volledige jaaroverzicht 2023 is als bijlage opgenomen.

2.2. Voldoende Water

De ambitie is dat er in 2050 genoeg water beschikbaar is om het hoofd te kunnen bieden aan drogere periodes in het jaar. Dat betekent dat we:

- een gezonde grondwatervoorraad hebben,
- een positieve trend van het grondwater in ons stroomgebied hebben bereikt, én
- de cruciale beken die zijn aangemerkt vanuit de KRW jaarrond watervoerend zijn door natuurlijk kwelwater.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 96 10
www.crowe-foederer.nl

Resultaten uit Beleidsbegroting 2023 in één oogopslag voor Voldoende Water

De resultaten waarover gerapporteerd wordt zijn afkomstig uit de Beleidsbegroting 2023.

Legenda (afwijking alleen ingevuld indien resultaat niet gehaald):
= Resultaat is gehaald in 2023
= Resultaat behoeft nog aandacht, volledige realisatie vindt in 2024 plaats
= Resultaat wordt naar verwachting niet gehaald

Resultaten 2023 (e.v.)	Inspanningen 2023	Burap 2023-1	Burap 2023-2	Burap 2023-3	Toelichting
Minder grondwater onttrekken					
(Brabantbreed) herzien beregeningsbeleid bestuurlijk vastgesteld	Aanpassen beleidskader vergunningverlening beregening				In 2023 zijn pilots gestart die gebruikt worden om het concept beregeningsbeleid 1.0 verder uit te werken. Dit is volgens het Afsprakenkader Beregening 2023 dat met de Brabantse partners is opgesteld. Een aanpassing van het beleidskader voor vergunningverlening (het definitieve Beregeningsbeleid) volgt later, derhalve wordt resultaat 2023 niet gehaald.
Nieuw beleid kleine onttrekkingen bestuurlijk vastgesteld	Aanpassen beleidskader vergunningverlening kleine onttrekkingen				
Herzien drainagebeleid	Aanpassen beleidskader vergunningverlening (peil gestuurde) drainage				Dit maakt deel uit van het traject voor beleidsrijke aanpassing van de waterschapsverordening. Dit is doorgeschoven naar 2024.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 96 10
www.crowe-foederer.nl

Meer grondwater aanvullen					
Fysieke maatregelen: Herinrichting watersysteem	Grondstrategie t.b.v. actieve ruimtelijke sturing (functie volgt peil)	🙂	🙂	😕	Besluitvorming is voorzien begin 2024.
	Verstedelijkingsopgave vertalen voor opstellen beleid Waterschap De Dommel	🙂	🙂	🙂	
	Klimaat robuust inrichten beekdalen, meenemen in planstudies projecten (o.a. Keersop-Midden en Reusel de Mierden Zuid)	🙂	🙂	🙂	
Beheermaatregelen	Automatiseren stuwen 3e tranche (± 50 stuwen)	☹️	😕	😕	De stuwen staan gereed om verwerkt te worden. Door het natte weer zijn deze helaas nog nauwelijks geplaatst. Op dit moment is de verwachting dat realisatie medio 2024 zal plaatsvinden. De voorbereiding voor tranche 4 verloopt voorspoedig.
Minder grondwater onttrekken en meer grondwater aanvullen					
Sociale gedragsmaatregelen: Waterbewustzijn vergroten	Plan van Aanpak waterbewustzijn stakeholders vergroten	🙂	🙂	🙂	
	Regionale doorvertaling van landelijke campagne afkoppelen van regenwater	🙂	🙂	🙂	

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 96 10
www.crowe-foedexer.nl

Gebiedsgerichte Aanpak (GGA) - algemene voortgang

De meeste gebiedsprocessen bevinden zich in nu de visiefase. Bijna alle GGA gebieden splitsten zich op in 5-10 deelgebieden. Dit om voor de verdere uitwerking het juiste detailniveau te kunnen krijgen. Veel wordt gekeken naar de GGA Grenscorridor (deelgebied van GGA Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux), het gebiedsproces dat getrokken wordt door Waterschap De Dommel. Deze loopt voorop in voortgang en kwaliteit ten opzichte van vele andere gebiedsprocessen en krijgt daardoor veel aandacht. Ervaringen die wij daar opdoen (inrichting grondtafel, spelregels samenwerking, verdere uitwerking in deelgebieden) delen wij met onze gebiedspartners.

In bijlage 2 van het bijlagenboek (blz. 3 t/m 5) is een nadere toelichting opgenomen.

Stimuleringsregeling gemeentelijke uitvoeringsprogramma's klimaatadaptatie:

Waterschap De Dommel zet in op het realiseren van een leefomgeving die klaar is voor de toekomst met een watersysteem dat daarbij past. Het waterschap heeft zich ten doel gesteld om in 2027 tenminste 15% minder regenwater op onze rioolwaterzuiveringen te ontvangen. Gemeenten spelen een zeer belangrijke rol om dit te realiseren, met name in het bebouwde gebied. Een financiële bijdrage van Waterschap De Dommel (aan gemeenten) kan gemeenten stimuleren en in staat stellen extra maatregelen te treffen om de beoogde vermindering van 15% te realiseren. De Gemeenten zullen de extra maatregelen in uitvoeringsagenda's vastleggen in de gezamenlijke aanpak binnen het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie (DPRA).

Waterschap De Dommel stelt tot en met 2027 in totaal € 20 miljoen beschikbaar voor cofinanciering van gemeentelijke uitvoeringsprogramma's voor klimaatadaptatie (jaarlijks € 4 miljoen). Het budget per gemeente is gebaseerd op aantal inwoners en oppervlakte van het grondgebied (gelijk aan de rijks IMPULS-regeling).

De stimuleringsregeling is vastgesteld op 21 maart 2023 door het dagelijks bestuur. De meeste gemeenten werken momenteel aan het opstellen van de uitvoeringsagenda's. Twee gemeenten met een uitvoeringsagenda's hebben reeds een aanvraag ingediend en deze hebben ook een beschikking ontvangen (totaal beschikte subsidie € 1,7 miljoen). Met de andere gemeenten zijn we in gesprek en is de verwachting dat het merendeel de aanvragen in 2024 zal indienen. Om de effecten te meten wordt een monitoringstool ontwikkeld.

Om de middelen, die vanuit een bestuurlijke afspraak reeds ter beschikking zijn gesteld aan de gemeenten, te behouden voor de doelstelling om 15% meer regenwater te infiltreren, wordt voorgesteld om voor de in een boekjaar niet uitgegeven gelden een bestemmingsreserve te vormen. Het vormen (maar ook intrekken) van een bestemmingsreserve is een bevoegdheid van het algemeen bestuur. In het AB-voorstel "Resultaatbestemming" (volgt op het voorstel tot vaststelling van de Burap 2023-3 en Jaarstukken 2023) zal dit worden verwerkt.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 95 10
www.crowe-foederer.nl

Ontwikkelingen grondvoorraad

Stand van zaken voorraadrekening waterschap

De voorraadrekening toont de oppervlakte van grond die het waterschap in eigendom heeft. Dit zijn de gronden op plekken waar projecten gepland zijn en gronden die als ruilgrond kunnen worden ingezet voor projecten om grond op de juiste plek te krijgen. De voorraadrekening mag conform AB-besluit van 13 juli 2022 maximaal 600 hectare groot zijn.

In onderstaande tabel zijn de ontwikkelingen van de voorraadrekening voor 2023 opgenomen.

Ontwikkeling voorraadrekening 31 december 2022 – 31 december 2023:

saldo voorraad op 01-01-2023		grondvoorraad in ha	waarde grondvoorraad
saldo voorraad op 01-01-2023		324	€ 24.555.631
bij:	aankoop	45	
	overgeboekt van afgesloten projecten	0	
	subtotaal bijboekingen	45	
af:	verkoop	33	
	overgeboekt naar projecten	15	
	subtotaal afboekingen	48	
saldo voorraad op 31-12-2023		**321**	**€ 24.129.729**

Meerdere ruilingen (in tabel opgenomen als aankoop enerzijds en verkoop anderzijds) zijn in 2023 tot stand gekomen, waarbij gronden benodigd voor de projectrealisatie zijn verworven en ruilgronden zijn ingebracht. Het gaat hierbij in hoofdzaak over ruilingen in de projectgebieden Run, Reusel en Keersop.
Naast het uitruilen van ca. 33 ha ruilgrond is er ca. 22 ha nieuwe ruilgrond verworven. Per saldo heeft het waterschap dus minder ruilgronden in bezit. De overige ca. 23 ha aangekochte gronden zijn projectgronden die al op de goede plek liggen. De nieuwe gronden liggen met name in gebieden waar de projecten nog aan het begin van het gebiedsproces staan. Op dit moment zijn er lopende taxaties en onderhandelingen voor aan- en verkoop voor netto ca. 92 ha. De grondmarkt is zeer lastig op dit moment. Grondeigenaren maken nagenoeg altijd gebruik van openbare verkoop van eigendommen. Het waterschap is dan één van de biedende partijen en door biedingen op basis van taxatiewaarden worden we vaak geconfronteerd met hogere biedingen van andere potentiële kopers. Met betrekking tot grondruilingen vormt stagnatie als gevolg van huidige actualiteit/onduidelijkheid rond het stikstofdossier en NPLG/BPLG een risico. Daarnaast lopen veel grondeigenaren tegen financieringsproblemen aan wat belemmerend werkt voor grondtransacties.
Het waterschap blijft met eigenaren in gesprek en zet in op tijdige informatievoorziening over deze ‘autonome’ ontwikkelingen.

Over het algemeen moeten we erkennen dat de beschikbare grondvoorraad nog steeds zeer beperkt is. Hoewel dit probleem zich niet zozeer voordoet bij lopende projecten in een vergevorderd projectstadium, is het aantal afgeronde aankopen in projectgebieden in de verkennings- of definitiefase zeer beperkt. Dit vormt een aanzienlijk risico bij het behalen van tijdgebonden doelstellingen, zoals de Kaderrichtlijn Water.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2[illegible] 10
www.crowe-[illegible].nl

De huidige resultaten met betrekking tot grondaankopen blijven achter ten opzichte van de prognoses. Gelukkig wordt er binnen de GGA's hard gewerkt aan grondstrategieplannen om meer zekerheid te krijgen op grondbeschikbaarheid. Bovendien heeft het waterschap zich actiever op de grondmarkt begeven, met name ook waar het gaat om de aankoop van bedrijven. Desondanks blijft de huidige onzekerheid waarmee grondeigenaren te maken hebben, het behalen van succes erg moeilijk maken.

De gemiddelde prijs per hectare grond is iets gedaald ten opzichte van eind vorig jaar. Dit komt door een gewijzigde samenstelling van de VRR, gronden hebben verschillende bestemmingen met daarbij behorende prijzen.

2.3. Droge Voeten

De ambitie voor Droge Voeten in 2050 is een waterhuishouding in ons gebied die toekomstbestendig is, waarbij de functies op de juiste plaats liggen en waarbij de inrichting gericht is op het dempen van piekafvoeren en het zo lang mogelijk beschikbaar houden van water. Dat betekent dat water meer ruimte krijgt, we nattere condities accepteren daar waar het kan en dat we beschermen tegen overstromingen daar waar de schades te groot worden. Het hoogwater van eind 2023 onderstreept het belang van een klimaatrobuuste waterhuishouding, zoals beschreven in het lange termijn doel van 2050.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 95 10
www.crowe-foederer.nl

Resultaten uit Beleidsbegroting 2023 in één oogopslag voor Droge Voeten

De resultaten waarover gerapporteerd wordt zijn afkomstig uit de Beleidsbegroting 2023.

Legenda (afwijking alleen ingevuld indien resultaat niet gehaald):
= Resultaat is gehaald in 2023
= Resultaat behoeft nog aandacht, volledige realisatie vindt in 2024 plaats
= Resultaat wordt naar verwachting niet gehaald

Resultaten 2023 (e.v.)	Inspanningen 2023	Burap 2023-1	Burap 2023-2	Burap 2023-3	Toelichting
Basis op orde: Beschermen tegen wateroverlast					
Regionale keringen op orde	Opstellen scenariostudie regionale keringen op orde brengen (Beukenhorst en Pestdijk) in 1e helft 2023.				
Groot onderhoud overige keringen	Vervolgen planvoorbereiding in meerdere clusters en start uitvoering programma overige keringen in geheel 2023.				
Bescherming Den Bosch	HOWABO 2.0; beleidsmatige overwegingen en deelname kernteam				

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 96 10
www.crowe-foederer.nl

	HOWABO 2.0; planvorming waterberging Dungense polder (opstellen en sluiten intentieovereenkomst met partners). Koppeling met aanpak verdroging/vasthouden bovenstrooms.				
Klimaatrobuuste inrichting	In alle nieuwe projecten en GGA's vormt klimaatrobuuste inrichting het uitgangspunt, welke wordt vastgelegd in gebiedsvisies in 2e helft 2023.				
Ruimtelijke keuzes voor een toekomstbestendige inrichting					
Effecten zomerpiekbuien zijn helder	IJkpunten zomerpiekbuienanalyse bepalen				
	Vaststellen uitgangspunten watersysteemtoets met provincie				
Normloze beekdalen ruimtelijk beschermd	Aanpassing waterschapsverordening				Dit maakt deel uit van het traject voor beleidsrijke aanpassing van de waterschapsverordening. Dit is doorgeschoven naar 2024.
	Afspraken maken met provincie en communiceren naar gebruikers				Besluitvorming door provincie over het ruimtelijk voorstel (BPLG) is doorgeschoven naar 2024. Afhankelijk van hoe het Rijk zich opstelt ten aanzien van de beekdalen (inhoud) en NPLG (proces) kan hier samen met de provincie verder invulling aan worden gegeven in 2024.
Duidelijkheid benodigde ruimte 2050 + aanpak instrumentarium	Ruimte bepalen o.b.v. nieuwe klimaatscenario's en nieuwe watersysteemtoets				

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 96 10
www.crowe-foederer.nl

Restrisico's en crisisbeheersing					
Schade wateroverlast voorkomen door goede ruimtelijke ordening	Advisering ruimtelijke ordening (strategische invloed gemeentelijk beleid)	🙂	🙂	🙂	
	Beleid en instrumentarium op orde (voorbereiding Omgevingswet i.s.m. gemeenten)	🙂	🙂	🙂	
Calamiteitenbestrijding (continueren)	Goed voorbereid zijn en blijven	🙁	🙁	🙂	Inmiddels is er voldoende afstemming en samenwerking met Rijkswaterstaat over Noodplannen sifons en duikers.
Communicatie	Opstellen communicatiestrategie en uitvoeren	🙂	🙂	🙂	

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 96 10
www.crowe-foederer.nl

Programma Hoogwaterbescherming
De basis op orde: “Beschermen tegen wateroverlast”**.** De opgave kent twee deelopgaven:

1. Het herstellen van de ‘normatieve toestand’ door uitvoeren van groot onderhoud en/of;
2. Het versterken van keringen als gevolg van herijking van het beoogde beschermingsniveau.

De aanpak is risico-gestuurd. Dit betekent dat de kans op een dijkdoorbraak én het gevolg daarvan, samen de basis vormen voor onze uitvoeringsplanning.

Het jaar 2023 stond in het teken van het nader onderzoeken en toetsen van de als risicovol geclassificeerde keringen en het (her-)programmeren van m.n. de versterkingsopgave.
De toetsing toonde in vier (van zeven) herstelprojecten aan dat de keringen hier (nog) in een voldoende staat van onderhoud verkeren en dat het (eventueel) benodigde herstelwerk kan worden opgepakt binnen het reguliere onderhoudswerk van de beheerder. Voor deze keringen zijn de beheer- en onderhoudsrichtlijnen nu herijkt en aangescherpt. Deze keringen zijn in 2023, of zullen begin 2024 weer worden overgedragen aan de betreffende beheerorganisatie.

Voor programmaperiode WBP5 resteren daarmee nu – ultimo 2023 – nog drie herstelprojecten.

1. Herstelopgave Vaantjesdijk. Een Dommeldijk aan het Bossche Broek Zuid;
2. Herstelopgave keringen rondom gestuurde waterberging Bossche Broek Noord;
3. Herstelopgave keringen rondom gestuurde waterberging Logtse Baan / Logtse Velden.

In bijlage 2 van het bijlagenboek (blz. 10) is een nadere toelichting opgenomen.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 95 10
www.crowe-foederer.nl

2.4. Majeure projecten beleidsveld Watersysteem

In de beleidsbegroting 2023 zijn navolgende projecten als majeur benoemd:

Majeure projecten	Totaal projectresultaat	Burap 2023-1	Burap 2023-2	Burap 2023-3	Toelichting
Klimaatrobuust Sint-Oedenrode (P051418)	Klimaatrobuuste inrichting Beneden Dommel, baggeren watergangen en versterking ecologische verbindingszone	😕	😕	😕	**Geld:** - **Tijd:** Door Raad van State procedure bestemmingsplan en Projectplan Waterwet en procedure tegen omgevingsvergunning bij Rechtbank schuift start realisatie door naar eind 2024 met doorloop naar eind 2025. Risico op lange doorlooptijd is kleiner geworden: beroepen bij Raad van State en Rechtbank zijn ongegrond verklaard. Aanbesteding van het werk is gepland op 1 mei 2024. **Doelen:** -
Beekdalinrichting Essche stroom (P016915)	Klimaatrobuuste inrichting Essche Stroom	😕	😕	😕	**Geld:** Nieuwe subsidieaanvraag voor Europese cofinanciering is verzorgd. **Tijd:** Naar verwachting starten de werkzaamheden van fase 1 (maatregelen gericht op KRW-doelstellingen vismigratie, inrichting zijwatergangen en herstel natte natuurparels) in het voorjaar van 2024. **Doelen:** De gestagneerde grondruilingen (als gevolg van onzekerheden Stikstofbeleid) leiden tot aanpassingen van het projectresultaat. Het beekdal wordt minder robuust ingericht en deels niet, mogelijk in een latere fase.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 96 10
www.crowe-foederer.nl

Programma overige en regionale keringen					
Uitvoeringsprogramma Dommeldal (P034807)					**Geld:** Provincie en waterschap hebben afspraken gemaakt over financiering van projectresultaten in het kader van de Maatwerkovereenkomst (MOK (adaptief programmeren)). **Tijd:** Projectgebied is gelegen in gebiedsgerichte aanpakgebied GGA Grenscorridor. In het kader van de GGA is een zogenaamde "Grondtafel" opgericht voor het opstellen van een gezamenlijke grondstrategie en procesaanpak. **Doelen:** -

Voor een uitgebreide rapportage over de majeure projecten zie bijlage 6 van het bijlagenboek (blz. 55 t/m 62).

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 96 10
www.crowe-foederer.nl

3. Middelen (investeringen en exploitatie)

Exploitatie Watersysteem (bedragen x € 1.000)

Omschrijving		Rekening 2023	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging
Lasten	Rentelasten	2.845	2.617	2.617
	Afschrijvingen	5.342	5.585	5.585
	Personeelslasten	54	100	100
	Goederen en diensten	23.873	27.962	27.962
Subtotaal lasten		**32.114**	**36.264**	**36.264**
Baten	Opbrengsten van derden	688	233	233
	Bijdragen	898	181	181
Subtotaal baten		**1.586**	**413**	**413**
Saldo baten en lasten		**-30.528**	**-35.851**	**-35.851**

Toelichting

Kapitaallasten (N = nadelig verschil, V= voordelig verschil)
De hogere rentelasten zijn het gevolg van een verhoging van de rekenrente van 2,25% naar 2,50%.

Goederen en diensten
De goederen en diensten zijn totaal ca. € 4,1 mln lager dan de begroting na wijziging.

De belangrijkste verschillen zijn:
Lagere uitgaven voor uitvoeringsprogramma klimaatagenda € 3,9 mln (V)

- Regeling is later in werking getreden omdat meer tijd nodig was voor bestuurlijke besluitvorming. Voorstel om bestemmingsreserve te vormen met resterend budget.

Lagere uitgaven voor klimaatbuffers € 0,3 mln (V)

- Definitieve vaststelling van klimaatbuffers lopen door naar 2024/2025. Daarnaast blijven de aanvragen van particulieren achter.

Lagere uitgaven voor doelrealisatie door derden € 0,4 mln (V)

- Uitvoering Victorialaan gemeente Eindhoven is verschoven naar 2024/2025.

Hogere maaikosten ca. € 0,8 mln (N)

- In verband met inflatie en maaikosten spoorsloten en provinciale wegen (niet begroot).
- Meer regiewerk door nat voor- en najaar (buiten maaibestek).
- Meer inhuur door uitval personeel (door ziekte en uitleen aan proces Beheer).

Hogere bijdrage aan het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) ca. € 0,1 mln. (N).

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2 [illegible] 10
www.crowe-foederer.nl

Opbrengsten van derden
De opbrengsten van derden zijn totaal ruim € 0,5 mln hoger dan begroot.
De hogere opbrengsten worden met name veroorzaakt door gerealiseerde opbrengst op (incidentele) verkoop van gronden, meer pachtopbrengsten en resultaat uit grondbank.

Bijdragen
De bijdragen zijn totaal ruim € 0,7 mln hoger dan begroot en wordt veroorzaakt door:

- Project Beekherstel Kleine Beerze meer subsidie van Groen Ontwikkelfonds Brabant (GOB) ontvangen dan de taxatiewaarde van de grond. Het voordeel valt vrij ten gunste van de exploitatie.
- Subsidie ondersteuning GGA-grenscorridor van de provincie Noord-Brabant en hogere subsidie Deltaplan Hoge Zandgronden (DHZ).

Investeringen Watersysteem (bedragen x € 1.000)

Beleidsveld Watersysteem Realiseren inrichtingsopgave	**Rekening 2023**	**Begroting 2023**	**Begroting 2023 na wijziging**
Uitgaven	8.332	13.698	13.698
Inkomsten	-4.795	-10.779	-10.779
Totaal netto uitgaven	**3.537**	**2.919**	**2.919**

Beleidsveld Watersysteem Hoogwaterbescherming	**Rekening 2023**	**Begroting 2023**	**Begroting 2023 na wijziging**
Uitgaven	2.391	4.899	4.899
Inkomsten	-842	-1.873	-1.873
Totaal netto uitgaven	**1.549**	**3.026**	**3.026**

Beleidsveld Watersysteem Overig	**Rekening 2023**	**Begroting 2023**	**Begroting 2023 na wijziging**
Uitgaven	3.233	8.457	8.457
Inkomsten	-358	-960	-960
Totaal netto uitgaven	**2.875**	**7.497**	**7.497**

Beleidsveld Watersysteem TOTAAL	**Rekening 2023**	**Begroting 2023**	**Begroting 2023 na wijziging**
Uitgaven	13.956	27.054	27.054
Inkomsten	-5.995	-13.612	-13.612
Totaal netto uitgaven	**7.961**	**13.442**	**13.442**

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2 [illegible] 10
www.crowe-[illegible].nl

Toelichting

De investeringen voor het beleidsveld Watersysteem (jaarschijf 2023) zijn totaal netto ca. € 5,5 mln lager dan de begroting 2023 na wijziging, waarvan € 13,1 mln minder uitgaven en € 7,6 mln minder inkomsten.

In de Beleidsbegroting 2023 was het totaal voor de jaarschijf 2023	€ 13,4 mln
De JEV Burap 2023-1 voor de jaarschijf 2023 was	€ 11,7 mln
De JEV Burap 2023-2 voor de jaarschijf 2023 was	€ 9,1 mln
De realisatie voor de jaarschijf 2023 is	€ 8,0 mln

Het verschil in netto uitgaven van - € 5,5 mln zit voor - € 4,6 mln bij Watersysteem Overig, voor - € 1,5 mln bij Hoogwaterbescherming en voor + € 0,6 mln bij Watersysteem Realiseren inrichtingsopgaven.

Toelichting van de belangrijkste afwijkingen

Watersysteem Realiseren Inrichtingsopgave
De netto investeringen zijn circa € 0,6 mln. hoger dan in de begroting 2023. De uitgaven zijn € 5,4 mln. lager dan begroot en de subsidies zijn € 6,0 mln lager dan begroot.

De lagere uitgaven worden met name veroorzaakt door de volgende projecten:

- Reusel de Mierden: deel projectopgaven inclusief risicoreservering zijn doorgeschoven, mede veroorzaakt doordat geen vooruitgang is geboekt in de gronddossiers.
- Essche Stroom Bruggelaar: in 2023 is onvoldoende voortgang geboekt inzake de beoogde grondruilingen, afwaardering van gronden en start bouwkosten. Hieraan ten grondslag ligt de stikstofproblematiek en de 'afstand' tot het N2000 gebied Kampina.

De lagere inkomsten worden met name veroorzaakt door vertraging bij bovenvermelde projecten. De opbrengsten volgen de uitgaven.

Watersysteem Hoogwaterbescherming
De netto investeringen zijn circa € 1,5 mln. lager dan in de begroting 2023. Dit wordt met name veroorzaakt door:

- Project Hoogwatermaatregelen St. Oedenrode ruim € 1,4 mln netto (doorgeschoven naar 2024 in verband met procedures bij Raad van State en Rechtbank).
- Project HOVK Eindhovens kanaal: de uitgaven zijn ten laste van de exploitatie gebracht omdat er volgens ons beleid geen actief is ontstaan (circa € 0,1 mln.).

De lagere inkomsten worden met name veroorzaakt door vertraging in het project Hoogwatermaatregelen St. Oedenrode. De opbrengsten volgen de uitgaven.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 95 10
www.crowe-foederer.nl

Watersysteem overig
De netto investeringen zijn € 4,6 mln. naar beneden bijgesteld ten opzichte van de begroting 2023.

De verschillen in netto gerealiseerde bedragen met de begroting 2023 zijn als volgt:

- Automatiseren stuwen 2e tranche, Rijks subsidie DHZ toegekend € 0,6 mln (V)
- Project Fort Isabella, gunstige aanbesteding € 0,3 mln (V)
- Projecten naar exploitatie (< activeringsgrens) € 0,2 mln (V)
- Project Aanleg en voorfinanciering duikers De Gender in 2023 uitgevoerd in plaats van in 2024 € 0,7 mln (N)
- Doorschuiven/vertraging van projecten naar latere jaren zoals: € 4,2 mln (V)
    - Overstortgemalen Boskantseweg en put Borchmolen
    - Gemalen Halder
    - Waterconserverende maatregelen
    - Automatische krooshekreiniger
    - Automatiseren stuwen

Beleidsveld Watersysteem Grondbank	**Rekening 2023**	**Begroting 2023**	**Begroting 2023 na wijziging**
Uitgaven	3.665	0	0
Inkomsten	-4.091	0	0
Totaal netto uitgaven	**-426**	**0**	**0**

De uitgaven hebben te maken met de aankopen van grond van derden en de inkomsten hebben te maken met de verkoop van grond aan derden of interne doorleveringen uit de grondbank/voorraadrekening naar onderhanden projecten.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 96 10
www.crowe-foederer.nl

Beleidsveld Waterketen en schoon water

1. Doelen van het beleidsveld

Het beleidsveld Waterketen en schoon water omvat de bouw, beheer en onderhoud van de zuiveringstechnische werken, de beheersing van lozingen en beleid, innovatie en strategie met betrekking tot zuiveringsbeheer.

2. Prestaties van het beleidsveld

2.1. Schoon Water

De ambitie voor Schoon en gezond water in 2050 is chemisch schoon en ecologisch gezond water op de goede plek voor duurzaam gebruik. Dat betekent:

- water als grondstof voor de bereiding van drinkwater, voor proceswater en voor landbouwkundig gebruik;
- water waarin de ecologie zich kan ontwikkelen;
- water om in, op en langs te recreëren of om anders van te genieten.

Deze doelstelling heeft niet alleen betrekking op oppervlaktewater maar omvat het totale watersysteem, grond- en oppervlaktewater.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 95 10
www.crowe-foederer.nl

Resultaten uit Beleidsbegroting 2023 in één oogopslag voor Schoon Water

De resultaten waarover gerapporteerd wordt zijn afkomstig uit de Beleidsbegroting 2023.

Legenda (afwijking alleen ingevuld indien resultaat niet gehaald):
 = Resultaat is gehaald in 2023
 = Resultaat behoeft nog aandacht, volledige realisatie vindt in 2024 plaats
 = Resultaat wordt naar verwachting niet gehaald

Resultaten 2023 (e.v.)	Inspanningen 2023	Burap 2023-1	Burap 2023-2	Burap 2023-3	Toelichting
Waterkwaliteit waarborgen					
Puntbronnen reduceren - RWZI's	Verkenner onderzoek norm oppervlaktewater RWZI Eindhoven en RWZI Tilburg. Gereed eind 2023. Advies/voorstel aan DB voor besluitvorming door AB bij Voorjaarsnota 2024.				
	Ontwerp fysieke maatregelen RWZI Eindhoven en RWZI Tilburg start 2023/2024 afhankelijk van snelheid pilot.				
	Project zuivere zuurstof RWZI Eindhoven – in realisatiefase.				

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2 [illegible] 93 10
www.crowe-foederer.nl

Puntbronnen reduceren -overstorten	't Stepke naar verwachting in 2022 gereed. Dommelbeluchting: de demo werkt niet zoals beoogd. Evaluatie wordt uitgevoerd; verkenning, keuze en test beter alternatief in 2023. Collse Molen: 2022 verkenning uitgevoerd, plan is 2023 startnotitie op te leveren.				Door andere prioriteiten en werkdruk is deze evaluatie later uitgevoerd. DB voorstel en projectopdracht voor vervolg gepland voor Q1 2024. Traject om tot voorkeursoplossing te komen is gereed. Notitie en DB voorstel (vanwege werkduk later) gepland Q1 2024.
Diffuse verontreinigingen beperken	Actief gesprekken voeren met collectieven en team landbouw. Maasbreed onderzoek moet inzicht bieden in eventueel aanvullende maatregelen in samenhang met landelijke ontwikkelingen (NPLG, 7e NAP). Start in 2023, beeld in 2024.				
	Verstedelijkingsopgave water en bodem sturend implementeren en uitdragen naar gemeenten zodat die een duidelijke plaats krijgt in de omgevingsvisies; naar alle gemeenten in 2023.				
Bovenstroomse (vuil) aanvoer beperken	De geprogrammeerde maatregelen in Vlaanderen actief volgen om effect op onze inspanningen te kunnen bepalen. Het gaat concreet om verbeteringen op de rwzi's, verminderde uit- en afspoeling vanuit landbouw en reductie van lozingen van bedrijven. Eventueel al in 2023 agenderen aansluitend op evaluatie Kaderrichtlijn Water in het Maasstroomgebied of in 2024.				Vanuit het Maasstroomgebied wordt vooruitlopend op de evaluatie van de Kaderrichtlijn Water in 2024 onderzoek uitgevoerd om een eventueel doelgat te bepalen en de benodigde inspanning en een handelingsperspectief voor de verschillende partners te benoemen.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 96 10
www.crowe-foederer.nl

Scheiden schoon en vuil	Inbrengen in GGA van externe trekker				
	Inzicht in huidige theoretisch aanbod regenwater op RWZI				Combinatie van verschillende invalshoeken nodig en daarom nog niet afgerond.
	Effect autonome ontwikkeling in beeld (t.o.v. 15% minder water naar de zuivering t.o.v. 2021)				Verschillende opties zijn onderzocht. Het blijft een uitdaging om effect in beeld te brengen. Wordt verder uitgewerkt in 2024.
	Initiëren en adviseren opstellen en uitvoeren van klimaat uitvoeringsagenda's.				
	Structureel benaderen corporaties, coalitievorming.				
Gebruik milieuvreemde stoffen	Uitvoeren Brabantbreed Plan van Aanpak medicijnresten uit water In 2023 wordt o.a. in Eindhoven een wijk-watermeting uitgevoerd en een 2e ronde in de bewustwordingscampagne.				
	Project ozonisatie RWZI Hapert in realisatiefase.				
	Extra monitoring en duiding resultaten (i.s.m. SMWK) nulmeting				

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 95 10
www.crowe-meijer.nl

Ecologie versterken					
Inrichting verbeteren	Uitvoering KRW opgaven watergangen door derden (afspraken maken over uitvoering maatregelen in trekker gebieden derden (NNP, NNB, KRW, GGA)				De realisatiegraad per eind 2027 is bij Burap 2023-02 bijgesteld. Prognose is nadien ongewijzigd: - Inrichten Waterlopen: 65% (i.p.v. eind 2022 72%); - Opheffen Vismigratieknelpunten 72% (i.p.v. eind 2022 75%); - Herstel Natte Natuurparels 61% (i.p.v. eind 2022 72%). Voornaamste reden is de stagnatie in het verkrijgen van voldoende grondposities uitgaande van vrijwilligheid.
	Gebiedsdekkend kansen pakken op KRW-opgaven/doelen				
Zorgen voor voldoende water					
Hergebruik water	Koppeling vraag en aanbod B-water (Tilburg). Eind 2023 eerste gebiedsdekkend beeld en 1-2 nadere uitwerkingen.				Geprogrammeerd in Strategische agenda voor 2024. Uitwerking vraag en aanbod vergt meer tijd.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2
www.crowe-f

KRW-maatregelen – Schoon Water

Resultaten 2023

In het boekjaar 2023 was gepland de volgende waterlichamen in te richten: Essche Stroom, Run, Groote Waterloop, Keersop en Reusel. De inrichting heeft plaats gehad in Keersop en Reusel. Er zijn definitieve projectplannen Waterwet vastgesteld voor Essche Stroom en Groote Waterloop. Het definitief Projectplan Run wordt vastgesteld in 2024. De voorbereidingen op uitvoering zijn grotendeels afgerond en de start schuift door tot na het broedseizoen 2024.

KRW-essay Universiteit van Utrecht: "Scherper aan de wind: Koersen op KRW-doelbereik in 2027!"

Als vervolg op het essay KRW bracht Waterschap De Dommel in beeld welke aanbevelingen voor het waterschap belangrijk zijn om op korte termijn op te pakken. De eerste aanzet werd eind 2023 met het dagelijks bestuur gedeeld en begin 2024 met het algemeen bestuur.

Zandleij

In 2023 is een Arbo-onderzoek uitgevoerd door externe bureaus. Aanleiding: een medewerker van Waterschap De Dommel en een medewerker van de aannemer voelden zich niet lekker na een week lang werken op en bij het water van de Zandleij.
Eind 2023 is een advies opgesteld over de vraag welke (no regret) maatregelen genomen kunnen worden in de periode 2024-2028 die helpen om de Zandleij gezonder te maken. Dit om een brede aanpak aan oplossingsrichtingen te genereren.
De uitkomsten van het onderzoek worden begin 2024 gedeeld met direct aanwonenden en direct belanghebbenden.
Zie ook bij Waterketen (bijlage 3 van het bijlagenboek, blz. 21) over dit onderwerp (Aanpak bruine kleur effluent Tilburg).

KRW-nutriënten / Nieuwe stoffen

De uitkomst van de studie naar het effect van de RWZI-maatregelen op de KRW-meetpunten hebben we gebruikt als input om per RWZI een ambitieuze, maar haalbare effluentkwaliteit voor stikstof en fosfaat af te leiden. Deze worden vanaf april 2024 gebruikt als streefwaarden voor het operationeel beheer waarmee we sturen op de impact van de RWZI's op het watersysteem. Via de bestuursrapportage rapporteren we hierover. Op de RWZI's waar we nog maatregelen uitwerken of gaan nemen werken we gefaseerd naar de definitieve streefwaarden toe.

De nulmeting voor nieuwe stoffen is uitgevoerd binnen de Schone Maaswaterketen. Dit levert een beeld voor stroomgebied Maas als input voor handelingsperspectief en bestuurlijke besluitvorming daarna (2024 of later). De resultaten worden momenteel geduid en worden verwacht 1e / 2e kwartaal 2024.

Het activiteitenbesluit wordt voor 100% gehaald. De nieuwe streefcijfers (wat moet een RWZI halen om geen belemmering te zijn voor de KRW) zijn geldig vanaf april 2024. Er is sprake van 1 overschrijding in 2023 van deze nieuwe streefcijfers.
In 2023 is een record hoeveelheid van 138 mln. m³ influent verwerkt en daarin zaten 1,4 mln. vervuilingseenheden. Dit is ruim 40% meer influent dan in 2022. De vervuilingsgraad is gelijk gebleven.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2[illegible] 96 10
www.crowe-foederer.nl

Assetmanagement
In 2023 zijn grote stappen gezet ten behoeve van de implementatie van assetmanagement. Er is een gap-analyse gemaakt (vergelijking huidige en gewenste situatie). Hieruit blijkt dat we een aantal zaken op orde hebben, en ook dat we kunnen verbeteren om te voldoen aan de NEN-ISO 55000 (norm voor assetmanagement). 2024 staat in het teken van de gefaseerde uitrol over meerdere jaren. In september 2024 wordt het bestuur verder geïnformeerd over de voortgang.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 96 10
www.crowe-foederer.nl

2.2. Majeure projecten beleidsveld Waterketen en schoon water

In de beleidsbegroting 2023 zijn navolgende projecten als majeur benoemd:

Majeure projecten	Totaal projectresultaat	Burap 2023-1	Burap 2023-2	Burap 2023-3	Toelichting
P079601 Aanpassingen RWZI Boxtel	Instandhouden RWZI. Schoon water.	 	 	 	**Tijd:** Geen afwijkingen op de planning in de afgelopen periode. **Geld:** Met het huidige inzicht blijft het project binnen raming. **Doelen:** Zowel de verbeteropgave (schoon water) als het doel instandhouden RWZI worden momenteel gehaald binnen het project.
P069303 Aeratie + Chemicaliën Tilburg	Instandhouden RWZI. Schoon water.	 	 	 	**Tijd**: Realisatie is gestart en 3 aeratietanks zijn reeds voorzien van nieuwe beluchtingselementen. De werkzaamheden verlopen conform planning en inbedrijfstelling is eind 2024 en algehele oplevering van het project wordt in het 1e kwartaal 2025 verwacht. **Geld:** Herziene projectraming blijft binnen Beleidsbegroting 2023 (€ 35,1 mln.). **Doelen**: Zowel de verbeteropgave (schoon water) als het doel instandhouden RWZI Tilburg worden momenteel gehaald binnen het project.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2[illegible] 93 10
www.crowe-foederer.nl

Majeure projecten	Totaal projectresultaat	Burap 2023-1	Burap 2023-2	Burap 2023-3	Toelichting
P077201 Groot onderhoud voorbezinktanks (VBTs) RWZI Eindhoven	Waterketen instandhouden RWZI.	 	 	 	**Tijd**: Eerste versie van het Definitief Ontwerp beschikbaar. 1e kwartaal 2024 starten met aanbesteding. Start realisatie is afhankelijk van de keuze of er al dan niet gewerkt mag/kan worden in de zomerperiode vanwege effecten op ecologie in de Dommel. **Geld:** De projectraming is verhoogd in de Beleidsbegroting 2024. **Doelen:** Doelen worden behaald.
P084701 Renovatie en uitbreiding SVI (Slibverwerkings-installatie) Mierlo	Waterketen instandhouden slibverwerking.	 	 	 	**Tijd:** Ontwerpfase loopt wat uit doordat het ophalen van klanteisen meer tijd gekost heeft. Hierdoor start realisatie pas in 2025. **Geld:** Voor 2024 staan € 10 mln. uitgaven gepland. Verwachting is eind 2024 gereed te zijn met het uitvoeringsontwerp en een aantal voorleveranties te financieren. Ontwerpfase loopt wat uit, waarmee ook de realisatie pas start in de jaarschijf 2025. Dit is in de raming te zien (verschuiving). **Doelen:** Doelen worden behaald.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2
www.crowe-f

Majeure projecten	Totaal projectresultaat	Burap 2023-1	Burap 2023-2	Burap 2023-3	Toelichting
P085501 Nieuwe stoffen Hapert	Schoon water.	 	 	 	**Tijd:** Project verloopt volgens planning zoals met de opdrachtnemer is afgesproken: ingebruikname van de installatie op 1 juli 2024 en eindoplevering december 2024. **Geld:** Met het huidige inzicht blijft het project binnen raming. **Doelen:** Het doel van het project is het verwijderen van 70% medicijnresten. De installatie is zo ontworpen dat dit doel wordt gehaald.
P071207 Inprikkers Riool Zuid	Schoon water. Instandhouden transportstelsel.	 	 	 	**Tijd:** De initiële realisatie van de werkzaamheden stond gepland in 4e kwartaal '22. Verlenging van de watervergunning is eind 2023 door het DB bekrachtigd. De bezwaarcommissie heeft het ingediende bezwaar op de 2e deellocatie Kempervennen behandeld en het bezwaar ongegrond verklaard. De onzekerheid blijft echter bestaan dat de bezwaarmakers bij de rechtbank om een "voorlopige voorziening" gaan verzoeken. Juridisch worden mogelijkheden gezien om ook de 3e en laatste deellocatie (Waalre) rechtmatig binnen de lopende opdracht uit te voeren. De realisatie van de volgende locaties staat gepland voor 1e halfjaar 2024. Dit kan echter door aanhoudende natte periode vertragen. **Geld:** Huidige raming: € 7.100.000 (originele raming was € 6.100.000). Met daarbij het risico dat vertraging/stagnatie door een voorlopige voorziening of de weersomstandigheden kan leiden tot hogere uitgaven. **Doelen:** Het project draagt bij aan het thema Schoon Water doordat afvalwatertransportleidingen die in goede staat verkeren ervoor zorgen dat het afvalwater veilig getransporteerd wordt naar de zuivering en daar

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2510 96 10
www.crowe-foederer.nl

					gezuiverd wordt. Ook draagt het bij aan de instandhoudingsopgave en de afnameverplichting vanuit de gemeentes. Uitvoering is conform ons beleid zoals vastgelegd in de keur om water lokaal te infiltreren.

Voor een uitgebreide rapportage over de majeure projecten zie bijlage 7 van het bijlagenboek (blz. 63 t/m 78).

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2618 96 10
www.crowe-foederer.nl

3. Middelen (investeringen en exploitatie)

Exploitatie Waterketen (bedragen x € 1.000)

Omschrijving		Rekening 2023	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging
Lasten	Rentelasten	4.823	4.314	4.314
	Afschrijvingen	13.362	13.404	13.404
	Personeelslasten	38	200	200
	Goederen en diensten	32.058	27.615	27.988
Subtotaal lasten		**50.281**	**45.533**	**45.906**
Baten	Opbrengsten van derden	3.857	5.448	5.448
	Bijdragen	78	44	44
Subtotaal baten		**3.935**	**5.492**	**5.492**
Subtotaal baten en lasten		**-46.346**	**-40.041**	**-40.414**
	Nagekomen posten	3.542	0	3.542
Saldo baten en basten		**-42.804**	**-40.041**	**-36.872**

Toelichting

Kapitaallasten (N = nadelig verschil, V= voordelig verschil)
De hogere rentelasten zijn het gevolg van een verhoging van de rekenrente van 2,25% naar 2,50%.

Personeelslasten
Deze kosten zijn € 0,2 mln lager (V) dan de begroting na wijziging. Bij de personeelslasten zijn kosten begroot in verband met Arbowetgeving die grotendeels verantwoord zijn onder kostensoort Goederen en diensten.

Goederen en diensten
De goederen en diensten zijn totaal ca. € 4,1 mln hoger (N) dan de begroting na wijziging.

De belangrijkste verschillen zijn:

Hogere kosten onderhoud € 1,7 mln (N):

- Deze afwijking wordt grotendeels veroorzaakt door incidentele kosten ten gevolge van een leidingbreuk ter hoogte van golfbaan Eindhoven.

Hogere kosten elektriciteit (verbruik, transport en meetdiensten) € 1,3 mln (N):

- Het verbruik is hoger dan begroot door o.a. het verpompen van meer rioolwater dan waarmee in de begroting rekening is gehouden door de grote hoeveelheid regen.
- In de begroting is de energiebelasting niet meegenomen.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 95 10
www.crowe-foederer.nl

Hogere kosten voor slibverwerking € 0,9 mln (N):

- Het aantal tonnen slib dat verwerkt is bij SNB is hoger dan begroot (ca. 9.400 ton).
- Daarnaast is de gemiddelde prijs per ton hoger dan begroot omdat er sprake is van meer aangeleverde tonnen dan contractueel afgesproken.

Hogere kosten chemicaliën € 0,3 mln (N):

- Door het wegvallen van een afvalproduct (en het daardoor overschakelen naar een duur handelsproduct).
- Door problemen met het zuiveringsproces op RWZI Tilburg, vraagt deze een dosering van dure C-bron (suikers) grondstoffen.
- De gerealiseerde besparing in verbruik van andere chemicaliën in de sliblijn heeft de kosten beperkt.

Opbrengsten van derden
De lagere opbrengsten van ca. € 1,6 mln (N) zijn te verklaren doordat in de begroting de businesscase is aangehouden voor de opbrengsten (gas en garanties van oorsprong (GVO)). De productie is in praktijk minder hoog als gevolg van tekorten in warmte- en koelcapaciteit, waardoor minder gas is verkocht. Het gevolg daarvan is tevens dat er minder GVO's verkocht kunnen worden (ca. 19.500 GVO's minder). Daarnaast is in 2023 de marktprijs voor de GVO's gedaald (begroot € 60 per GVO, werkelijk ruim € 45 per GVO), waardoor er een dubbel negatief effect ontstaat.

Nagekomen posten
In de begroting na wijziging is de verkoop van aandelen SNB verwerkt als nagekomen post.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 95 10
www.crowe-foederer.nl

Investeringen Waterketen (bedragen x € 1.000)

Beleidsveld Waterketen	Rekening 2023	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging
Uitgaven	55.332	61.916	61.916
Inkomsten	-1.231	-3.431	-3.431
Totaal netto uitgaven	**54.101**	**58.485**	**58.485**

Toelichting

De actuele realisatie per eindejaar 2023 bedraagt € 54,1 mln. Hiermee komt de financiële realisatie uit op ca. 92% van de begrote investeringen. Medio september was de actuele realisatie nog € 30 mln, dus in het laatste kwartaal van 2023 zijn er nog grote investeringen gedaan.

In de Beleidsbegroting 2023 was het totaal voor de jaarschijf 2023	€ 58,5 mln
De JEV Burap 2023-1 voor de jaarschijf 2023 was	€ 50,1 mln
De JEV Burap 2023-2 voor de jaarschijf 2023 was	€ 47,1 mln
De realisatie voor de jaarschijf 2023 is	€ 54,1 mln

Als projecten in de realisatiefase zitten, is er sprake van onzekerheid op jaarschijf-niveau. Dit wil niet zeggen dat de projectonzekerheid ook groot is. Bij de begroting maken we een schatting van deze onzekerheid en de verwachtingswaarde op programmaniveau.

De investeringen voor het beleidsveld Waterketen en schoon water (jaarschijf 2023) zijn totaal ca. € 4,4 mln. lager dan de begroting 2023 (is ca. 8%). Dit wordt met name veroorzaakt door herijking van de geplande investeringen in tijd en middelen. Nog immer veroorzaken externe factoren als inflatie, rentestijging, loonkostenstijgingen, tekorten aan personeel hogere investeringsvolumes voor de toekomst.

Lagere investeringen in 2023 hebben een gering effect op de exploitatie en tarieven omdat de kapitaallasten pas in latere jaren in de exploitatie doorwerken.

Investeringsprogramma beleidsveld Waterketen en schoon water
De omvang van de investeringen zorgt ervoor dat we niet alles in de voorgenomen tijd kunnen maken. Daarbij hebben we steeds meer te maken met planningsonzekerheden. Er is een ongekende krapte op de arbeids- en materialenmarkt. Daardoor zijn er enorme prijsstijgingen voor hetzelfde product en vaak lange levertijden. Dat zet de WBP5 doelen onder druk.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 95 10
www.crowe-foederer.nl

Beleidsveld Bestuur en bedrijfsvoering

1. Doelen van het beleidsveld

Het beleidsveld Bestuur en bedrijfsvoering omvat bestuur en externe communicatie, heffing en invordering, opstellen WaterBeheerProgramma en de ondersteuning die betrekking heeft op de totale bedrijfsvoering van de organisatie.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 95 10
www.crowe-foederer.nl

2. Prestaties van het beleidsveld

2.1. Aan de slag met de Watertransitie

De resultaten waarover gerapporteerd wordt zijn afkomstig uit de Beleidsbegroting 2023.

Legenda (afwijking alleen ingevuld indien resultaat niet gehaald):
= Resultaat is gehaald in 2023
= Resultaat behoeft nog aandacht, volledige realisatie vindt in 2024 plaats
= Resultaat wordt naar verwachting niet gehaald

Resultaten 2023 (e.v.)	Inspanningen 2023	Burap 2023-1	Burap 2023-2	Burap 2023-3	Toelichting
Digitale transformatie					
We zorgen dat onze data fit for purpose is	Beheercyclus Geo-data is ingericht als PDCA				
	Databeheer Geo-data groeit in volwassenheid / continu verbeteren				
	Geo-informatieproducten continu verbeteren				
We delen informatie met onze omgeving	Uitvoeren van 1 pilot waarin De Dommel informatie deelt met gemeente Eindhoven, Brabant Water en provincie.				Gemeente, provincie Noord-Brabant en Brabant Water hebben weinig capaciteit hiervoor beschikbaar. Ook intern gebrek aan capaciteit door ziekte en vacatures. Inmiddels zijn de meeste vacatures ingevuld en kunnen we dit weer oppakken.
	Architectuur- en organisatieontwerp voor het delen van informatie met de omgeving.				

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2619 93 10
www.crowe-tiedeman.nl

	Plan van aanpak voor het realiseren van het architectuur- en organisatieontwerp voor het delen van informatie met de omgeving.				
We benutten nieuwe technologieën om ons werk te verslimmen, te versnellen en te vergemakkelijken	Implementatie 3D werken.				
Uitvoering ontwikkelprogramma voor het digitale kennis en vaardigheidsniveau van alle medewerkers (inclusief management en bestuur).	20% van de organisatie basisniveau heeft				
	5% van de organisatie gevorderd niveau heeft en 5% heeft expertniveau				
	Diverse acties ter inspiratie en om de bewustwording te vergroten, zoals waterpraatjes, successen vieren, initiatieven in het zonnetje zetten et cetera				

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2[illegible] 96 10
www.crowe-foederer.nl

2.2. Een toekomstbestendige leefomgeving

De resultaten waarover gerapporteerd wordt zijn afkomstig uit de Beleidsbegroting 2023.

Legenda (afwijking alleen ingevuld indien resultaat niet gehaald):
= Resultaat is gehaald in 2023
= Resultaat behoeft nog aandacht, volledige realisatie vindt in 2024 plaats
= Resultaat wordt naar verwachting niet gehaald

Resultaten 2023 (e.v.)	Inspanningen 2023	Burap 2023-1	Burap 2023-2	Burap 2023-3	Toelichting
Verstedelijkingsstrategie					
	Gezamenlijk met de Brabantse waterschappen nemen we actief deel aan de regionale gebiedsperspectieven en provinciale puzzels.				
	Bodem en water als ordenend principe wordt omarmd en is sturend in de ruimtelijke ambities en keuzes en terug te zien in de regionale gebiedsperspectieven en provinciale puzzels.				
	Het opstellen van een “stoplichten” kaart met water als ordenend principe. Waar kan je vanuit het belang van water (droge voeten, schoon water en voldoende water) niet bouwen “nee”, waar is het onverstandig “nee tenzij” en waar kan je goed bouwen “ja tenzij”				
	Er wordt een start gemaakt met de analyse van de producten (bijvoorbeeld beleid/verordeningen/regelingen/omgevingsvisies) die aangepast dienen te worden om te				In samenspraak met de provincie en de Brabantse waterschappen wordt gekeken naar welke producten nodig zijn om ‘water en bodem sturend’ te laten zijn in de ruimtelijke

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 96 10
www.crowe-foederer.nl

	voldoen aan de gemaakte afspraken. Deze actie zal in 2024 doorlopen tot na de nationale besluitvorming. Het gaat daarbij zowel om eigen producten als producten van de provincie en gemeenten.				ordening. Het Rijk kijkt ook naar hoe en in hoeverre zij dit kunnen borgen. Vanuit de waterschappen moet worden bezien welk ambitieniveau zij hebben op water en bodem sturend en hoe zij dit willen verankeren, dan wel willen laten verankeren. Onze rol verandert en dit vergt ook een transitie in ons handelen.
Landbouwtransitie					
	Nitraatactieprogramma en mestproblematiek	😕	😕	😕	Er zijn concrete maatregelen benoemd door Rijksoverheid. Deze zijn gericht op waterkwaliteit, maar hebben consequenties voor agrariërs. Concreet betreft het hier de bufferstroken en maatregelen voor de zogenaamde Nutriëntenverontreinigde gebieden. De afmeting van bufferstroken langs sloten zijn vrij complex en erg lastig te handhaven. Voor het waterschap heeft het daarom vooral gevolgen voor toezicht en handhaving.
	Stikstofdiscussie en natuurherstel	😕	😕	😕	Stikstof heeft een grote impact op de organisatie. Nadat de provincie een vergunningenstop heeft afgekondigd in verband met de Natuurdoelanalyse zijn er ook gevolgen voor het waterschap. Hoe deze laatste precies gaan uitvallen is nog niet duidelijk, maar het levert in ieder geval veel werk op. Stikstof heeft vooral gevolgen voor de verhoudingen met de agrarische sector en er moeten veel plannen onder tijdsdruk gemaakt worden. Uiteindelijk zou het positief moeten zijn voor onze waterkwaliteitsdoelen.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 96 10
www.crowe-foederer.nl

Resultaten 2023 (e.v.)	Inspanningen 2023	Burap 2023-1	Burap 2023-2	Burap 2023-3	Toelichting
Biodiversiteit					
	Versterking van biodiversiteit via het netwerk Midden-Brabant, Van Gogh Nationaal Park (in oprichting), de werkregio's, natuurnetwerk partners en de gebiedsgerichte aanpak				
	Optimaliseert en versterkt de inzet op biodiversiteit binnen de lopende projecten				
Energietransitie					
	Strategisch plan voor inzet eigen assets voor opwek duurzame energie door Waterschap De Dommel en/of door lokale energiecoöperaties.				
	Strategie voor meefinanciering in lokale projecten van Greenchoice en/of inzet van Greenchoice voor projecten op onze assets				
	Verkenning aquathermieprojecten met gemeenten in lijn met de strategienota aquathermie				
	Wateropgave verankeren aan regionale energieprojecten door derden vanuit de Regionale Energie- (en Klimaat)strategie (RE(K)S).				

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 269 95 10
www.crowe-feddema.nl

Resultaten 2023 (e.v.)	Inspanningen 2023	Burap 2023-1	Burap 2023-2	Burap 2023-3	Toelichting
Circulariteit					
	Mogelijkheden voor het inkopen van circulaire grond- en hulpstoffen worden nader verkend. In de aanbesteding van hulpstoffen voor de ontwatering van slibstromen op de rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI's) zal circulariteit/duurzaamheid een gunningscriterium zijn.				Circulariteit en duurzaamheid worden waar mogelijk meegenomen bij de aanbestedingen die we houden. Nieuwe mogelijkheden worden onderzocht en waar mogelijk toegepast, betreft een continue proces. Wordt verder opgepakt in 2024.
	In 2022 is een demonstratiefabriek naar de productie van het bioplastic PolyHydroxyAlkanoaten (PHA) gestart. Kunststofverwerkende bedrijven die het bioplastic omzetten tot eindproducten worden betrokken om de uit afvalwater geproduceerde bioplastic te beoordelen op kwaliteit en toepasbaarheid. Waterschap De Dommel is deelnemer in het onderzoeksconsortium en draagt financieel bij.				De duur van de demo is verlengd met een jaar (tot mei 2024). Dit is nodig omdat er nog onvoldoende materiaal is om voldoende productkwaliteitstesten te doen. Voor deze verlenging hebben de deelnemende waterschappen een extra bijdrage gedaan.
	In de realisatieprojecten van Watersysteem en Waterketen (Grond-, Weg en Waterbouw (GWW) -projecten) wordt bij zowel het ontwerp als bij de uitvoering expliciet aandacht besteed aan de mogelijkheden voor reductie van het energiegebruik, het terugdringen van de emissie van milieuschadelijke stoffen, duurzaam materiaalgebruik en hergebruik				

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2
www.crowe-f

Resultaten 2023 (e.v.)	Inspanningen 2023	Burap 2023-1	Burap 2023-2	Burap 2023-3	Toelichting
CO2-beprijzing					
	In de AB-vergadering van 23 februari 2022 zijn de MVO-visie en de Strategie energie en klimaat vastgesteld. Hierbij is ook besloten om bij aanbestedingen en projecten structureel aandacht te schenken aan CO2-reductie en hiertoe de methode van CO2-beprijzing toe te passen.				
Verkiezingen					
	Bevorderen opkomst en zichtbaarheid waterschap vergroten				

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 269 95 10
www.crowe-foederer.nl

In de Beleidsbegroting 2023 wordt op een aantal onderwerpen extra ingezet om de doelen van WBP5 te realiseren. Voor het beleidsveld Bestuur en bedrijfsvoering zijn dat de volgende onderwerpen:

Dienstverlening
Om de dienstverlening te verbeteren zijn er servicenormen, waterpartnerprincipes en is er ingezet op leren en verbeteren van onze processen door klantfeedback. Daarnaast is er extra ingezet op het trainen van medewerkers, het stimuleren van klantfeedback en meer telefonisch contact met klanten naast brieven. Er is Dommelbreed een eenduidige werkwijze geïmplementeerd door terugbelverzoeken te registreren en op te volgen.

Communicatie
Tijdens corona gingen excursies en open dagen niet door. In 2023 waren er wel weer volop excursies en de open dag was op rioolwaterzuivering Eindhoven. Het enthousiasme en de waardering van het publiek was groot. De beschikbare capaciteit is ingezet op het inspelen op de actualiteit en het vergroten van het waterbewustzijn. Overeenkomstig de communicatievisie blijven we dit doen naast het uitvoeren van excursies en open dagen.

Ons waterschap was heel zichtbaar met de verkiezingscampagne. Er is extra tijd en geld ingezet om jongeren en laaggeletterden te bereiken. Partijen zijn communicatief ondersteund met pitchfilmpjes, foto's, profilering op de website en perspublicaties. Medewerkers hebben als ambassadeur het waterschap en de verkiezingen gepromoot.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 95 10
www.crowe-foederer.nl

Wet open overheid (Woo)

Openbaarheidsparagraaf 2023
De Wet open overheid (Woo) is 1 mei 2022 in werking getreden. Op grond van de Woo verplichte openbaarheidsparagraaf wordt verantwoording afgelegd over de uitvoering van de Woo in het verslagjaar 2023.

Daarbij wordt onderscheid gemaakt naar zeven thema's.

1. **De actieve openbaarmakingsplicht voor de zeventien verplichte categorieën documenten (artikel 3.3 Woo);**

De Woo verplicht overheden om - gefaseerd - actief documenten uit elf informatie categorieën te publiceren. Verwachting was dat deze verplichting in 2023 zou ingaan. Gezien de vele verduidelijkingsvragen m.b.t. de afbakening van verschillende informatie categorieën is de verplichting gepauzeerd. In de loop van 2024 maakt het ministerie van Binnenlandse Zaken een nieuwe fasering bekend. We volgen de landelijke lijn rondom het gefaseerd implementeren van de informatie categorieën.

In onderstaande tabel wordt weergegeven welke documenten het waterschap publiceerde in 2023 via de verschillende platforms en de landelijke Woo-index.

Omschrijving	**Platform**
Wet- en regelgeving, overige besluiten algemene strekking en ontwerpen waarover extern advies is gevraagd	Landelijke voorziening Decentrale Regelgeving en Officiële Publicaties (DROP)
Inzicht in de organisatie/werkwijze, de bereikbaarheid, en de wijze waarop een informatieverzoek kan worden ingediend	https://www.dommel.nl
Vergaderstukken en verslagen van het algemeen bestuur en zijn commissies en de bij het algemeen bestuur ingekomen stukken	https://www.dommel.nl/bestuur
Agenda's en besluitenlijsten van het dagelijks bestuur	-
Adviezen met betrekking tot de ontwerpen uit categorie 1 en adviezen van adviescommissies die niet zien op individuele zaken	-
Convenanten	-
Jaarplannen en jaarverslagen	https://www.dommel.nl/begroting-en-financien
Woo-verzoeken (incl. beslissing en verstrekte informatie)	https://www.dommel.nl/openbaar-gemaakte-informatie-wooverzoeken
Onderzoeksrapporten	
Beschikkingen	Landelijke voorziening Decentrale Regelgeving en Officiële Publicaties (DROP)
Klachtoordelen	-

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2[illegible] 96 10
www.crowe-foederer.nl

2. **De inspanningsverplichting tot openbaarmaking voor andere documenten dan de elf onder 1. vermelde categorieën (artikel 3.1 Woo);**

In 2023 zijn geen documenten gepubliceerd op basis van de inspanningsverplichting.

3. **De passieve openbaarmaking (openbaarmaking op verzoek; hoofdstuk 4 Woo);**

In 2023 zijn 5 woo-verzoeken gedaan. De woo-verzoeken zijn gepubliceerd via https://www.dommel.nl/openbaar-gemaakte-informatie-woo-verzoeken

4. **De informatiehuishouding**

In 2023 is het documentlevenscyclus en het documentclassificatiebeleid opgesteld en besproken met o.a. de informatie & technologie raad. Beide documenten worden naar verwachting in Q1 2024 vastgesteld door directie, waardoor er gestart wordt met nastreven en uitvoeren van dit beleid in 2024.

5. **De aanstelling en het in dienst hebben van een Woo-contactpersoon.**

Het waterschap beschikte heel 2023 over een Woo-contactpersoon.

6. **Eventuele andere activiteiten om de Woo te implementeren.**

Ten behoeve van de implementatie van de Woo is actief kennis gedeeld met andere waterschappen en collega-overheden. Vanuit het waterschap werkten we mee aan de verduidelijking van de werkdefinities voor de informatiecategorieën in het BZK-Programma Open Overheid.

In 2023 zijn verschillende processen betrokken om het belang en betekenis voor het werk vanuit de Woo onder de aandacht te brengen. Denk hierbij aan de communicatie, leeradviseurs en collega's vanuit bestuursondersteuning. Er is geïnventariseerd hoe we bewustwording gaan creëren bij alle medewerkers, uitkomst hiervan is om een e-learning aan te bieden.

7. **Besteding subsidie.**

De rijksoverheid stelt incidentele en structurele middelen beschikbaar om de Woo te implementeren en om de extra uitvoeringskosten a.g.v. de Woo te dekken. In 2023 heeft het waterschap in totaal € 172.979,- aan middelen ontvangen.
De middelen zijn in 2023 als volgt ingezet:

- Beheer en onderhoud
  Ten behoeve van de actieve en passieve bekendmaking en de verbetering van de informatiehuishouding wordt er met diverse systemen gewerkt en worden deze geoptimaliseerd waar nodig.
- Extra kwaliteitsmanagement
  Het extra kwaliteitsmanagement zit in het creëren van bewustwording en daarmee in opleidingen, trainingen en kennis delen met collega-overheden.
- Formatie management Woo
  Medewerkers zijn aangewezen die structureel werkzaamheden verrichten ten behoeve van de uitvoering van de Woo.
- Contactfunctionaris
  Deze functionaris is tevens projectleider voor de implementatie van de Woo en besteedt hier gemiddeld 10 uur per week aan.
- Actief openbaar te maken documenten
  Structurele activiteiten om de (werk)processen te onderzoeken en waar nodig te verbeteren om de informatiehuishouding op orde te krijgen. Denk hierbij aan optimalisatie van beleid en procedures.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 95 10
www.crowe-foederer.nl

3. Middelen (investeringen en exploitatie)

Exploitatie Bestuur en Bedrijfsvoering (bedragen x € 1.000)

Omschrijving		Rekening 2023	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging
Lasten	Rentelasten	280	286	286
	Afschrijvingen	1.447	1.585	1.585
	Personeelslasten	49.223	52.633	52.633
	Goederen en diensten	19.387	18.993	18.993
	Toevoeging aan voorziening	66	184	184
	Onvoorzien	0	670	297
Subtotaal lasten		**70.404**	**74.352**	**73.979**
Baten	Baten ivm salarissen/soc. Ist	993	878	878
	Opbrengsten van derden	5.861	3.683	3.683
	Bijdragen	214	1.850	1.850
	Geactiveerde lasten	4.633	5.426	5.426
	Rentebaten	1.097	720	720
	Onttrekking aan voorziening	82	0	0
	Dividend	918	700	700
Subtotaal baten		**13.798**	**13.257**	**13.257**
Subtotaal baten en lasten		**-56.606**	**-61.095**	**-60.722**
	Bruto belastingopbrengsten	131.431	130.948	130.948
	Kwijtschelding en oninbaar	-800	-1.160	-1.160
Netto belastingopbrengsten		**130.631**	**129.788**	**129.788**
Totaal baten en lasten		**74.025**	**68.693**	**69.066**
	Nagekomen posten	299	0	0
Saldo baten en lasten		**74.324**	**68.693**	**69.066**

Toelichting

*Personeelslasten (N = nadelig verschil, V= voordelig verschil) **
De personeelslasten zijn ca. € 3,4 mln lager dan begroot na wijziging. Dit wordt met name veroorzaakt door vacatureruimte en het niet of later invullen van formatieplaatsen. Behalve reguliere in- en uitstroom zijn er in 2023 veel meer vacatures die ingevuld moesten worden in verband met de groei van de organisatie. Deze groei is financieel mogelijk gemaakt door het bestuur om zo de afgesproken bestuurlijke doelen te kunnen realiseren. Daarnaast veroorzaakt de krapte op de arbeidsmarkt een langere doorlooptijd in de wervingsprocedures. Daarnaast is er meer inhuur geweest dan begroot om een aantal knelpunten in formatie op te lossen. Daar tegenover staat een voordeel van gelijke omvang in verband met lagere opleidingskosten en het kopen van IKB uren door medewerkers welke tevens opgenomen zijn in 2023.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2[illegible] 96 10
www.crowe-foederer.nl

Goederen en diensten
De goederen en diensten zijn totaal ruim € 0,4 mln hoger (N) dan de begroting na wijziging.

De belangrijkste verschillen zijn:

Hogere lasten bij informatievoorziening € 0,5 mln (N):
- Het project digitale transformatie is ten laste van de exploitatie geboekt (omdat er volgens ons beleid geen actief is ontstaan).
- Besparing op GIS kosten en minder inhuur bij kleine exploitatieprojecten.

Hogere onderhoudskosten € 0,4 mln (N):
- Project sanitaire voorzieningen ten laste van exploitatie gebracht.
- Uitblijven bestelde leaseauto's daardoor rijden huidige auto's langer door.
- Extra kosten valbeveiliging.

Lagere advieskosten bij juridische zaken en dienstverlening € 0,4 mln (V):
- Minder specialistische juridische kennis ingehuurd. Veel door eigen medewerkers opgepakt.
- Minder proces- en gerechtskosten voor rechtsbijstand in gerechtelijke procedures. Vanwege wisselingen van management bij proces Dienstverlening is te ruim begroot.

Onvoorzien
Van de post onvoorzien uit de begroting 2023 is € 0,4 mln ingezet voor extra kosten tijdelijke pompinstallatie golfbaan (calamiteit mogelijke breuk afvalwatertransportleiding).

*Baten i.v.m. salarissen/sociale lasten**
De opbrengsten zijn ruim € 0,1 mln hoger (V) dan de begroting na wijziging.

De belangrijkste verschillen zijn:
- In de begroting wordt geen rekening gehouden met een opbrengst in verband met de ouderschapsverlofregeling.

Opbrengsten van derden
De opbrengsten van derden zijn totaal ca. € 2,2 mln hoger (V) dan de begroting na wijziging.

De belangrijkste verschillen zijn:
- Hogere (belasting-)opbrengsten van Waterschap Brabantse Delta voor het zuiveren van grensoverschrijdend afvalwater.
- De administratieve omzetting manifestkosten van subsidie naar opdrachtverlening veroorzaakt een verschuiving van de subcategorie "Bijdragen" (N) naar "Opbrengsten van derden" (V).

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 96 10
www.crowe-foederer.nl

*Bijdragen**
De bijdragen zijn totaal ca. € 1,6 mln lager (N) dan de begroting na wijziging.

De belangrijkste verschillen zijn:

- Hogere bijdrage Rijk i.v.m. subsidie op loonkosten via Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG), project Sint-Oedenrode, Wet Open Overheid (WOO) en Omgevingswet.
- Onterecht begroten subsidie manifestkosten.
- Hogere bijdrage Provincie i.v.m. subsidie via een Maatwerkovereenkomst (MOK) en Gebiedsgerichte aanpak (GGA).
- De administratieve omzetting manifestkosten van subsidie naar opdrachtverlening veroorzaakt een verschuiving van de subcategorie “Bijdragen” (N) naar “Opbrengsten van derden” (V).

*Geactiveerde lasten**
De geactiveerde lasten zijn € 0,8 mln lager (N) dan de begroting na wijziging. Dit wordt met name veroorzaakt door diverse subsidies op loonkosten. Gesubsidieerde uren mogen conform ons beleid niet geactiveerd worden. Wel wordt de subsidie in de exploitatie verantwoord onder de post Bijdragen. Ten tijde van het opstellen van de begroting was deze subsidie nog niet vastgesteld en derhalve niet begroot.

Renteresultaat
Het renteresultaat is € 0,4 mln (V) hoger dan begroot. Dit wordt veroorzaakt doordat er minder geld is geleend door met name een lager investeringssaldo. Ook het exploitatiesaldo is een stuk positiever dan begroot. De toerekening van rente aan lopende projecten is in lijn met de begroting, ondanks het lagere investeringssaldo, doordat de rekenrente na het vaststellen van de begroting is verhoogd van 2,25% naar 2,50%. Ook is de rente op nieuw afgesloten leningen gemiddeld genomen iets lager geweest dan waar in de begroting rekening mee is gehouden.

Onttrekking aan voorziening
De onttrekking aan de voorziening is in totaal bijna € 0,1 mln hoger (V) dan de begroting na wijziging. Dit betreft een nieuwe actuariële berekening van het pensioen voor niet - gepensioneerde (voormalig) bestuurders. Door de hogere rente waarmee gerekend mag worden, is de contante waarde van de toekomstige pensioenen lager.

Dividend
De opbrengst dividenden is ruim € 0,2 mln. hoger (V) dan begroot. Door het goede resultaat over 2022 van de Nederlandse Waterschapsbank is het dividend hoger geweest en er was geen rekening gehouden met teruggave dividendbelasting.

Waterschapsbelasting
De waterschapsbelastingen zijn totaal ca. € 0,5 mln hoger (V) dan de begroting na wijziging. Dit is het saldo van ca. € 0,5 mln (N) lagere opbrengsten zuiveringsheffing en ca. € 0,9 mln (V) hogere opbrengsten watersysteemheffing.

<u>Zuiveringsheffing:</u>
De daling van de zuiveringsheffing is met name een gevolg van een lagere opbrengst zuiveringsheffing woningen en kleine bedrijven.
De begroting 2023 is bepaald aan de hand van de jaareindeverwachting 2022 plus 1%. De realisatie is bepaald aan de hand van de door Brabant Water verstrekte overzichten op basis van de huidige gegevens.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 95 10
www.crowe-foederer.nl

Watersysteemheffing:
De stijging van de belastingopbrengsten kwantiteit is met name een gevolg van de gestegen WOZ-waarden. De begroting van de WOZ-waarden is gebaseerd op de prognose van de Waarderingskamer. De daadwerkelijke stijging is aanzienlijk hoger geweest.

Kwijtschelding / oninbare waterschapsbelasting
De kwijtschelding/ oninbare waterschapsbelastingen zijn totaal ca. € 0,4 mln lager (V) dan de begroting na wijziging. We hebben een lager bedrag aan kwijtschelding verleend dan bij de begroting 2023 gedacht. Ondanks de economische tegenspoed en de impact van de kinderopvangtoeslagenaffaire hebben we minder vorderingen hoeven af te boeken dan verwacht.

Nagekomen baten
De nagekomen baten zijn totaal ca. € 0,3 mln hoger (V) dan de begroting na wijziging.
Dit wordt veroorzaakt door de prorata 2018-2022 (terug te vorderen BTW).

Het algemeen bestuur heeft het sturen op formatie losgelaten. Gestuurd wordt op het budget. Hierdoor kunnen er verschuivingen plaatsvinden binnen het totale personeelsbudget.

Personeelsbudget (P-budget) Overzicht P-budget (bedragen * € 1.000)		
	Rekening 2023	**Begroting 2023**
Salaris inclusief flexibel inzetbaar	47.434	50.482
(Ver)koop verlofdagen	-306	0
Opbrengsten salaris gerelateerd	-2.821	-2.668
Opbrengsten geactiveerde uren	-4.633	-5.426
Direct/indirect salaris gerelateerd	**39.674**	**42.388**
Opleidingskosten	808	1.057
Overige algemene personeelskosten	1.225	1.324
Overig P-budget	**2.033**	**2.381**
Totaal personeelsbudget	**41.707**	**44.769**

Direct / indirect salarisgerelateerd
Hiervoor is al een verklaring gegeven door de met * gemerkte toelichtingen (zie blz. 47 t/m 49). De belangrijkste reden is dus het later of niet invullen van (uitbreiding) formatieplaatsen en daarnaast bij verloop van personeel het later herbezetten van de ontstane vacature. Daarnaast is er verlof door medewerkers in 2023 gekocht en opgenomen wat tot een besparing heeft geleid van € 0,3 mln.

Overig P-budget
- Minder opleidingskosten (€ 0,4 mln V) dan begroot omdat een aantal 58+ medewerkers vorig jaar of dit jaar verlofuren gekocht hebben in plaats van een

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 95 10
www.crowe-foederer.nl

opleiding te volgen conform mogelijkheid in de cao. Deze kosten komen voor 2023 terecht bij (ver)koop verlofdagen. Medewerkers die in 2022 dit verlof gekocht hebben, kunnen geen opleidingen meer volgen uit dit budget.
- Voor de werkkostenregeling bleef Waterschap De Dommel binnen de jaarruimte, waardoor het begrote bedrag voor een eventuele naheffing Loonbelasting niet nodig was. We zijn in 2023 kritisch geweest op het toepassen van deze regeling en het benutten van de mogelijkheden hierin.

Investeringen (bedragen x € 1.000)

Beleidsveld Bestuur en bedrijfsvoering	Rekening 2023	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging
Uitgaven	1.090	7.334	7.334
Inkomsten	0	0	0
Totaal netto uitgaven	**1.090**	**7.334**	**7.334**

Toelichting

De investeringen voor het beleidsveld Bestuur en bedrijfsvoering (jaarschijf 2023) zijn totaal ca. € 6,2 mln lager dan de begroting 2023 na wijziging.

In de Beleidsbegroting 2023 was het totaal voor de jaarschijf 2023	€ 7,3 mln
De JEV Burap 2023-1 voor de jaarschijf 2023 was	€ 6,5 mln
De JEV Burap 2023-2 voor de jaarschijf 2023 was	€ 2,5 mln
De realisatie voor de jaarschijf 2023 is	€ 1,1 mln

De belangrijkste redenen hiervoor zijn:

De daling op de bruto investeringen wordt met name veroorzaakt door:
- Project digitale transformatie is ten laste van exploitatie gebracht (omdat er volgens ons beleid geen actief is ontstaan) € 1,2 mln
- Projecten Energie en klimaat zijn doorgeschoven naar 2024. € 2,5 mln
- Diverse projecten zoals sanitair hoofdgebouw, verbeteren Datamangement Wij werken 3.0 en laadpalen zijn vertraagd, goedkoper of ten laste van exploitatie gebracht. € 2,5 mln

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2[illegible] 96 10
www.crowe-foederer.nl

3 UITGANGSPUNTEN, HOOFDLIJNEN EN VERPLICHTE PARAGRAFEN

3.1 Ontwikkelingen sinds vorig jaar

Het jaar 2023 is het jaar van de verkiezingen, van een nieuw (algemeen en dagelijks) bestuur. Het jaar waarin het nieuwe bestuur op basis van het vastgestelde Waterbeheer-programma 5 kaders heeft herbevestigd en nieuwe kaders heeft vastgesteld. Eén van de nieuwe kaders betreft het aanpassen van het kwijtscheldingsbeleid met ingang van 1 januari 2024 waarmee de uitzonderingspositie van Waterschap De Dommel in waterschapsland wordt opgeheven en waarmee aansluiting wordt gezocht met het kwijtscheldingsbeleid van de gemeenten in ons werkgebied.

Het jaar 2023 is een jaar met volop aandacht voor de watertransitie. In de zomermaanden moesten we wederom rekening houden met te weinig water maar in het najaar en de winter werden we geconfronteerd met hoogwater, zelfs wateroverlast. Dit betekent dat de bekende droogteproblematiek in de zomer (“elke druppel telt” en “water vasthouden”) werd gevolgd door hoogwaterproblematiek (en zelfs wateroverlast) waardoor de extra aandacht voor watertransitie gebleken is een juiste keuze te zijn. Het belang van samenwerking met de omgeving om te komen tot maatwerk in de vorm van een gebiedsgerichte aanpak om de problematiek aan te pakken, wordt breed gevoeld en gedragen. Samen met de omgeving geven we invulling aan het behalen van (water)doelen en resultaten binnen het watersysteem en de waterketen.

3.2 Uitgangspunten en normen

In de financieringsparagraaf wordt ingegaan op de consequenties van het aantrekken van middelen ter financiering van onder andere de investeringen. De omslagrente was in 2022 2,25% en is in 2023 2,50%. Voor een nadere toelichting zie de financieringsparagraaf. De gemiddelde inflatie over 2023 bedroeg 3,9%.

3.3 Incidentele lasten en baten

In 2023 zijn er enkele incidentele lasten en baten geweest. Deze posten zijn qua aard en omvang in de inleiding benoemd of bij de beleidsvelden nader toegelicht. De belangrijkste staan hieronder.

Het betreft hier de volgende incidentele lasten:

- Calamiteit Hoog Water in december 2023 (€ 0,2 mln).
- Calamiteit leidingbreuk ter hoogte van golfbaan Eindhoven (€ 1,8 mln).
- Diverse projecten Datamanagement en Informatievoorziening naar exploitatie (€ 1,6 mln).

Er zijn ook incidentele baten te benoemen:

- Verkoop aandelen SNB door toetreding nieuwe partijen (€ 3,5 mln).
- De hogere bijdragen ten opzichte van de begroting van € 0,3 mln wordt met name veroorzaakt door het project Beekherstel Kleine Beerze. Er is meer GOB subsidie ontvangen dan de taxatiewaarde. Het voordeel valt vrij ten gunste van de exploitatie.
- Teruggevorderde BTW op gemengde kosten 2018-2022 (€ 0,3 mln).

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2[illegible] 96 10
www.crowe-foederer.nl

3.4 Kostentoerekening

Alle kosten en opbrengsten van Waterschap De Dommel worden toegerekend naar de kostendragers Watersysteembeheer en Zuiveringsbeheer zoals in de beleidsbegroting is vermeld. Hierbij wordt de BBP (Beleids- en Beheer Proces)- structuur gevolgd die door de Unie van Waterschappen in samenwerking met de waterschappen is ontwikkeld.

Per 1-1-2022 is door het algemeen bestuur de nieuwe kostentoedelingsverordening vastgesteld. De uitgangspunten van deze kostentoedelingsverordening zijn meegenomen bij het bepalen van de tarieven en de tariefsontwikkeling.

3.5 Bestemmingsreserves en voorzieningen

Bestemmingsreserves zijn afgezonderde delen van het eigen vermogen met een vooraf bepaalde bestemming. Waterschap De Dommel kent de volgende bestemmingsreserves:

Overige bestemmingsreserves (Bedragen x € 1.000)	**31-12-2023**	**31-12-2022**
Bestemmingsreserve GTD	173	199
Bestemmingsreserve Transitiefonds	0	348
Totaal	**173**	**547**

Bestemmingsreserve GTD
Onder deze bestemmingsreserve is de financiële verrekening van de desintegratie-kostenvergoeding als gevolg van de ontvlechting van de GTD per 31 december 1996 voor een totaalbedrag van € 1.335.000 verantwoord. Deze afkoopsom, ontvangen van de diverse waterschappen, is vastgesteld na extern onderzoek. Tot en met het jaar 2033 wordt rente bijgeschreven. Jaarlijks valt een deel van de afkoopsom vrij ten gunste van de exploitatie. Mutaties in 2023 conform de door u vastgestelde resultaatbestemming 2022 zijn:

- Rentetoevoeging + € 13.933
- Vrijval - € 39.933

Bestemmingsreserve transitiefonds
Deze bestemmingsreserve is conform de door u vastgestelde resultaatbestemming 2022 in 2023 vrijgevallen.

Voorzieningen
Waterschap De Dommel heeft de volgende voorzieningen getroffen:

Voorzieningen (Bedragen x € 1.000)	**31-12-2023**	**31-12-2022**
Voorzieningen voor arbeidsgerelateerde verplichtingen	2.201	2.307
Totaal	**2.201**	**2.307**

Voorzieningen zijn voornamelijk verplichtingen en risico's waarvan de omvang en/of tijdstip van nakoming niet exact te bepalen zijn, maar die wel redelijkerwijs zijn in te schatten.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2[illegible] 96 10
www.crowe-foederer.nl

Wachtgeldverplichtingen: € 66.000

In 2023 is aan een oud-bestuurslid € 49.000 betaald ten laste van de wachtgeldverplichting. Daarnaast is € 14.000 toegevoegd aan de voorziening, in verband met een nieuwe berekening van de wachtgeldverplichting.

Pensioenen: € 1.185.000

Voor 23 voormalige DB-leden bestaan pensioenverplichtingen. In verband met nieuwe actuariële berekeningen is er € 36.000 toegevoegd aan de voorziening. In 2023 is er € 117.000 uitgekeerd ten laste van deze voorziening.

Pensioenen niet-gepensioneerde (oud-)bestuurders: € 950.000

Per 1-1-2022 is er een wijziging geweest in de uitvoering van de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa). Op basis hiervan heeft Waterschap De Dommel besloten om het opgebouwde pensioen over te laten maken naar de lopende rekening. Dit om het risico voor Waterschap De Dommel te verlagen. Voor 7 (oud-)bestuurders is een voorziening gevormd. In 2023 is er € 91.000 aan pensioenpremie gestort. Op basis van actuariële berekeningen is er € 82.000 vrijgevallen uit de voorziening. Dit heeft vooral te maken met de gestegen rente waardoor er minder geld in de pensioenpot hoeft te zitten.

3.6 Waterschapsbelastingen

De waterschapsbelastingen (tarieven) zijn gelijktijdig met de Beleidsbegroting 2023 vastgesteld. Ontwikkelingen in de belastingeenheden en de daaruit voortvloeiende afwijkingen in de belastingopbrengsten worden in het beleidsveld Bestuur en bedrijfsvoering weergegeven.

<u>Watersysteemheffing</u>
Dit is de belasting voor het bestrijden van kosten verbonden aan de zorg voor het watersysteem. Binnen de watersysteemheffing wordt een onderscheid gemaakt in vier belastingcategorieën met elk een eigen aandeel in de op te brengen watersysteemheffing. Dit aandeel wordt aan de hand van de kostentoedelingspercentages bepaald:

- Ingezetenen
- Ongebouwd (niet zijnde natuur)
- Natuur
- Gebouwd

<u>Zuiveringsheffing</u>
Dit is de belasting voor het bestrijden van kosten voor het zuiveren van afvalwater dat direct of indirect afgevoerd wordt op een zuiveringstechnisch werk dat in beheer is bij het waterschap.

<u>Verontreinigingsheffing</u>
Dit is de belasting voor het bestrijden van kosten voor maatregelen tot het tegengaan en voorkomen van verontreiniging van het oppervlaktewater als gevolg van het direct lozen vanuit een woon/bedrijfsruimte op het oppervlaktewater.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 96 10
www.crowe-foederer.nl

3.7 Weerstandsvermogen

Deze paragraaf bevat:
1) het beleid over de weerstandscapaciteit en de risico's;
2) een inventarisatie van de weerstandscapaciteit, met een beschouwing over de stand aan het begin, de mutaties en de eindstand van het begrotingsjaar van de algemene reserves en de voorzieningen;
3) een inventarisatie van de risico's.

ad 1) Beleid over de weerstandscapaciteit en de risico's

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen:
- de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover het waterschap beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken;
- alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

Een te laag weerstandsvermogen betekent dat bij elke financiële tegenvaller een (begrotings-)wijziging volgt in de vorm van tariefsverhoging of bezuinigingsmaatregel, waardoor doelstellingen onder druk kunnen komen te staan.
De basis voor de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit is een actueel risicoprofiel van Waterschap De Dommel. Per risico zijn de financieringsvormen bepaald en zijn de schadescenario's vastgesteld.
Met behulp van een statistisch model (Monte Carlo-simulaties) zijn de risicoscenario's gemodelleerd, waarmee een uitspraak gedaan kan worden over de financiële gevolgen van de gedefinieerde risico's voor Waterschap De Dommel. De impact van alle individuele risico's is bepaald, maar ook van alle risicoscenario's gezamenlijk. Met behulp van het model kan een uitspraak worden gedaan over de gemiddelde verwachte schade en ook van de verwachte schadelast in een extreem slecht schadejaar (bijvoorbeeld eens in de 25 jaar of eens in de 100 jaar).
Het weerstandsvermogen vormt een onderdeel van de taakreserves dat specifiek gereserveerd wordt voor dit doel. Het verhoudingsgetal voor verdeling over de taakreserves watersysteembeheer en zuiveringsbeheer wordt bepaald door de verhouding van exploitatielasten van enig begrotingsjaar van die taken.

ad 2) Weerstandscapaciteit

In 2019 heeft actualisatie van de weerstandscapaciteit door een extern bureau plaatsgevonden. Naar aanleiding van deze actualisatie is in de bestuursvergadering van juli 2020 een nieuw voorstel over de benodigde weerstandscapaciteit vastgesteld. De hoogte van de weerstandscapaciteit bedraagt € 5,8 mln en wordt jaarlijks geïndexeerd, zodat de benodigde weerstandscapaciteit voor 2023 € 6,80 mln bedraagt. Daarbij kan met een zekerheid van 99% worden gezegd dat de totale schade in een willekeurig jaar lager is dan € 6,80 mln.

De feitelijke weerstandscapaciteit, bestaande uit de taakreserves watersysteembeheer en zuiveringsbeheer en de in de begroting opgenomen post voor onvoorzien, is aanmerkelijk hoger dan het berekende (minimum) bedrag. Voor de verdeling naar watersysteembeheer en zuiveringsbeheer van het berekende (minimum) bedrag verwijzen we u naar de toelichting onder Algemene reserves.

Hierna wordt ingegaan op risico's waar geen specifieke voorziening voor is getroffen. Indien nodig zullen deze uit de weerstandscapaciteit moeten worden gedekt.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 95 10
www.crowe-foederer.nl

Ad 3) Een inventarisatie van de risico's.

Risico´s en risicoparagraaf

Risicomanagement wordt binnen het dagelijks bestuur en de directie tegen het licht gehouden waarbij gekeken wordt hoe risicomanagement en risicobeheersing anders gestructureerd vorm en inhoud gaan krijgen. De aandacht voor risicomanagement zal in deze beschouwing - naast aandacht voor risico's op het gebied van financiële risico's en risico's in relatie tot de verbonden partijen (o.a. bedrijfsrisico's, governance) - in een breder perspectief worden geplaatst, zoals strategische risico's en risicoprofiel van de organisatie in relatie tot de omgeving. Rekening houdend met het ambitieniveau van het (dagelijks) bestuur wordt een voorstel voorbereid om concrete verbetervoorstellen te doen voor een bredere inbedding van risicomanagement in de organisatie, waaronder het frequenter opstellen van een risico-analyse en het jaarlijks laten vaststellen van het weerstandsvermogen.

Risico´s

<u>Gronden</u>
Door de werking van het Groen Ontwikkelfonds Brabant (GOB) kan de waardedaling van in te richten gronden binnen de ecologische hoofdstructuur (EHS) vergoed worden.
In geval we de gronden na afronding van een project niet door kunnen leveren, is de restwaarde van de gronden 15% van de oorspronkelijke landbouwkundige waarde.

<u>Aanbesteding</u>
In het inkoop- en aanbestedingsbeleid wordt gewerkt met een bundeling van kennis door het werken met een inkoopteam. Dit team inkoop wordt op afroep aangevuld met (aanbestedings-)juristen die de budgethouders/ projectleiders ondersteunen bij de aanbestedingstrajecten. Door deze kennisbundeling, de gestructureerde inzet van deze kennis, de opgedane ervaringen met het werken met inkoopteams binnen de processen zijn de risico's met betrekking tot de aanbestedingen verminderd.

Risico's op het gebied van aanbestedingen kunnen bestaan uit het verkeerd toepassen van wet- en regelgeving of uit het maken van ondoelmatige keuzes, waardoor de mededinging onvoldoende zijn werk doet en/of het waterschap niet tegen de beste prijs/ kwaliteits-verhouding inkoopt. Marktpartijen kunnen dan ook worden benadeeld. Zij kunnen eventueel een klacht of juridische procedure opstarten om tegen een beslissing van het waterschap in te gaan. In de inkoopteams wordt o.a. gewerkt met bepaalde standaarden in onze aanbestedingen en worden vaststaande juridische kaders ingebed in onze systemen.

Een ander belangrijk middel om risico's te verkleinen is om tijdig en terugkerend met de markt in gesprek te zijn over onze aanbestedingen. Dit kan bijvoorbeeld door signalen vanuit de markt tijdig te verwerken in onze aanbestedingen, de markt te consulteren, een marktdag te houden of achteraf onze aanbestedingen te evalueren. Dat draagt eraan bij dat vraag en aanbod beter op elkaar afgestemd worden en we tijdig kunnen bijsturen. Andere omstandigheden die risico's kunnen vormen voor het slagen van onze aanbestedingen, zijn bijvoorbeeld de grondstoftekorten, stijgende brandstofprijzen of een tekort aan personeel. Hierdoor zijn er onvoldoende gegadigden of is er te weinig belangstelling voor onze opdrachten. We moeten dan aanbestedingen uitstellen of opdrachten vallen duurder uit dan geraamd. De beheersing van deze risico's hierop is lastiger omdat dit risico's zijn die buiten de invloedssfeer van het waterschap liggen. Belangrijk aandachtspunt hierbij is om de gemaakte keuzes en/of afwegingen expliciet vooraf vast te leggen en bij twijfel te escaleren.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2[illegible] 96 10
www.crowe-foederer.nl

Zo kunnen de afwegingen/ overwegingen breed gedeeld worden. Waar nodig kunnen beslissingen worden voorgelegd aan deskundigen en/of leidinggevende(n).

Omzetbelasting anti-afhaakovereenkomsten

In 2014 is onduidelijkheid ontstaan over het, onder omstandigheden, toestaan van subsidies in het kader van de anti-afhaakregeling. In het verleden is bij de toekenning van deze subsidie aan de ontvangende partij (belastingplichtige) aangegeven dat de subsidiebedragen vallen onder de omzetbelastingplicht. Het desbetreffende bedrijf is geïnformeerd over de eventuele omzetbelastingplicht en de mogelijke consequenties met betrekking tot het afdragen van omzetbelasting. Mochten wij in de toekomst overgaan tot het verstrekken van dergelijke subsidies, dan zullen deze onder dezelfde voorwaarden met betrekking tot de omzetbelastingplicht worden verstrekt. Inmiddels is gebleken dat voorafgaand aan de eventuele verstrekking van nieuwe anti-afhaaksubsidies het meer dan wenselijk is om vooraf een set 'nadere regels anti-afhaaksubsidie' vast te stellen.

De ontwikkelingen op het gebied van anti-afhaakovereenkomsten zijn onderwerp van overleg op waterschapsbreedniveau (Unie van Waterschappen – Ministerie – Europese Commissie) om te kunnen blijven voldoen aan de (Europese) wet- en regelgeving. De uitkomsten van het overleg zijn eind 2023 bekend geworden. Het resultaat is dat de anti-afhaakregeling wordt toegepast binnen het marktconformiteitsbeginsel en dat er geen sprake is van staatssteun.

Slibverwerking Noord-Brabant (SNB)

- Dreiging onderbezetting

Afgelopen jaren hebben de aandeelhouders aandacht gevraagd voor de continuïteit van de slibaanvoer vanuit de aandeelhoudende waterschappen in relatie tot de ontwikkeling van het aanbod van slib op de markt. De bestaande aandeelhouders hebben aandacht gevraagd voor de uitbreiding van het aantal aandeelhouders om de continuïteit van slibaanvoer te borgen en het risico van onderbezetting te beperken. De toetreding van 2 nieuwe aandeelhouders in 2023 ondervangt dit risico en borgt de continuïteit van de slibaanvoer. Hierdoor is het (financiële) risico van onderbezetting teruggebracht tot nihil. De aandeelhoudende waterschappen hebben door de toetreding van de nieuwe aandeelhouders een opgave om de slibaanvoer verder te reduceren en in lijn te brengen met de verwerkingscapaciteit van SNB. Het terugbrengen van de slibaanvoer past binnen de doelen van de waterschappen om grondstoffen terug te winnen en te werken aan circulariteit.

- Terugwinnen van grondstoffen

Terugwinnen van grondstoffen op de zuivering heeft (mogelijk) gevolgen voor de verduurzamingsstrategie van SNB ten aanzien van de slibeindverwerking. Terugwinnen van grondstoffen is een belangrijk onderdeel om te komen tot een verdere verduurzaming van de totale afvalwaterketen. In de keten blijven partijen zoeken naar afstemming om sub-optimalisaties in de keten te vermijden. SNB is met haar aandeelhouders continu in overleg om te komen tot een visie c.q. nadere afspraken over verduurzaming en de rol van SNB en de individuele aandeelhoudende waterschappen in dit proces.

Extra aandachtspunt is het gebruik van de teruggewonnen grondstoffen. Binnen de wet- en regelgeving wordt aandacht besteed aan de mogelijkheden om deze grondstoffen ook daadwerkelijk te kunnen c.q. te mogen (her)gebruiken. In sommige gevallen is het hergebruik van deze grondstoffen moeilijker, omdat het grondstoffen betreft met een "besmet etiket" die worden teruggewonnen uit afvalstromen.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 96 10
www.crowe-foederer.nl

- Wijzigingen in wet- en regelgeving

De positie van SNB is mede afhankelijk van bestaande wet- en regelgeving, met name op het gebied van milieu, waarbij de vrijstelling belasting voor zuiveringsslib ter discussie staat. Wijzigingen daarin, en ook de toepassing ervan, kunnen consequenties hebben voor de bedrijfsvoering.

Een belangrijke wijziging is de wijziging in de Wet op de Vennootschapsbelasting, waardoor SNB per 1 januari 2016 vennootschapsbelastingplichtig is geworden. SNB heeft afspraken gemaakt met de Belastingdienst over de handelwijze inzake de vennootschapsbelasting. Deze afspraken worden periodiek geëvalueerd. Het verwerken van het slib voor derden valt onder de voorwaarden van de vennootschapsbelasting, maar de afspraken met de Belastingdienst beperken de financiële en administratieve lasten voor SNB.

- Kostenverdeelsleutels SNB

Bij het opstellen van de jaarrekening 2017 SNB is bestuurlijk ingestemd met de verdeling van de kosten van slibverwerking tussen de aandeelhoudende waterschappen onder de voorwaarde dat er voor het jaar 2018 een nieuwe, gewijzigde kostenverdelingsmethodiek wordt overeengekomen.
In het bestuurlijk overleg van de portefeuillehouders Waterketen van de aandeelhoudende waterschappen op 28 februari 2019 is een voorlopige overeenstemming bereikt over een nieuwe methodiek van kostenverdeling en de bijbehorende wijze van compensatie tussen de waterschappen. Deze voorlopige overeenkomst vormt de basis voor de verrekening van de slibverwerkingskosten in de jaren 2018 en latere jaren. De voorlopige overeenkomst is destijds bekrachtigd in alle nieuwe algemeen besturen van de individuele waterschappen onder de voorwaarden van instemming van de Belastingdienst met de aangepaste werkwijze. Eind 2023 is het bericht van de Belastingdienst ontvangen dat zij instemmen met de aangepaste basis voor kostenverdeling en de bijbehorende BTW-vrijstelling.

3.8 Financiering

3.8.1 Algemeen

Vanuit wetgeving zijn kaders gesteld voor een verantwoorde professionele inrichting en uitvoering van de treasuryfunctie van de decentrale overheden, zoals in de Wet financiering decentrale overheden (Wet FIDO), de Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (RUDDO), Uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden (UFDO), Besluit lening voorwaarden decentrale overheden en Regeling schatkistbankieren decentrale overheden.

Deze wetgeving en de daarin opgenomen bepalingen over kasgeldlimiet en renterisiconorm zijn het uitgangspunt in het treasurybeleid van Waterschap De Dommel.

3.8.2 Invloed van de economische en financiële crisis op de rente

In 2023 is de inflatie flink gedaald na de piek van 2022. Deze piek kwam door hogere energieprijzen en door problemen aan de aanbodkant van de economie. Om de hoge inflatie af te remmen, werd de rente verhoogd. Ook die is in 2023 weer gaan dalen en dan met name de lange rente.

<u>Kortetermijnrente</u>
De 3-maands-Euribor-rente was op 1-1-2023 2,13% en is gedurende 2023 gestegen naar 4,00% medio november en daarna in geringe mate gedaald naar 3,91% eind 2023.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 95 10
www.crowe-foederer.nl

Langetermijnrente
De langetermijnrente komt terug in de rente die wij op nieuwe leningen moeten betalen. De 10 jaar swap-rente was eind 2022 3,17%. In eerste instantie is de rente wat gedaald met daarna schommelingen tussen de 2,60% en 3,30%. Eind september is de rente gepiekt op 3,50%, waarna een daling is ingezet tot 2,50% eind 2023.

3.8.3 Financieringsstructuur

Binnen het waterschap is de financieringsstructuur van de kapitaalbehoefte vooralsnog ongewijzigd gelaten, door met kort geld (rekening-courant-krediet en kasgeldleningen) te werken met inachtneming van de kasgeldlimiet van € 35,9 mln. Ook worden langlopende leningen afgesloten als het saldo kort geld relevant toeneemt.

3.8.4 Schatkistbankieren en Wet Houdbaarheid Overheidsfinanciën

Het wetsvoorstel Schatkistbankieren is geïntegreerd in de werkwijze van Waterschap De Dommel. Schatkistbankieren houdt in dat alle gemeenten, provincies en waterschappen hun vermogens bij het Ministerie van Financiën onderbrengen, waarvoor ze een rentevergoeding ontvangen. In 2023 hebben we geen structureel overtollige liquiditeiten gehad en is er daarom geen geld bij het Ministerie van Financiën ondergebracht.
Ook over de Wet Houdbaarheid Overheidsfinanciën (Wet Hof) zijn afspraken gemaakt tussen de Rijksoverheid en lagere overheden. De Wet Hof houdt in dat gemeenten, provincies en waterschappen in een jaar niet meer mogen uitgeven dan ze binnenkrijgen met inachtneming van bepaalde grenzen en een afbouw van het bestaande tekort. In 2023 bleef Waterschap De Dommel binnen de kaders (zie EMU-saldo i.r.t. maximum tekort) van de Wet Hof.

3.8.5 Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet (= het saldo van vlottende middelen en de vlottende schuld) is een percentage (ministeriële norm 23%) van het totaal van de jaarbegroting bij aanvang van het jaar. Dit betekent voor Waterschap De Dommel dat de kortgeld-schuld in 2023 maximaal € 35,9 mln. mag bedragen. Deze limiet is gericht op het beperken van het renterisico op de kortlopende financiering.

De regelgeving bepaalt dat de gemiddelde liquiditeitspositie van drie achtereenvolgende kwartalen de kasgeldlimiet niet mag overschrijden. De ruimte die de kasgeldlimiet biedt, benut het waterschap steeds in overleg met de Treasurycommissie. Dit houdt in dat de kredietfaciliteit bij de Nederlandse Waterschapsbank (rood staan) en kasgeldleningen als financieringsmiddel blijvend wordt ingezet zolang dit rentevoordelen biedt.
Waterschap De Dommel bleef in 2023 binnen de kaders van de kasgeldlimiet.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2 [illegible] 10
www.crowe-foederer.nl

Berekening (bedragen x € 1.000)

	Netto vlottend (+) of Overschot middelen (–) Q1	Netto vlottend (+) of Overschot middelen (–) Q2	Netto vlottend (+) of Overschot middelen (–) Q3	Netto vlottend (+) of Overschot middelen (–) Q4
Gemiddelde van de 4 kwartalen 2023	-14.680	-1.804	-13.327	-6.914
Kasgeldlimiet	-35.914	-35.914	-35.914	-35.914
Ruimte onder de kasgeldlimiet (kasgeldlimiet > liquiditeitspositie)	-21.234	-34.110	-22.587	-29.000

3.8.6 Renterisiconorm

De renterisiconorm (= het risico dat voort kan vloeien uit renteherziening en/of herfinanciering van lopende leningen), mag niet hoger zijn dan 30% van het begrotingstotaal (één momentopname per begrotingsjaar). Voor Waterschap De Dommel betekent dit dat de norm € 46,8 mln bedraagt voor het jaar 2023. Door een spreiding in de rentetypische looptijden van de leningen, werken de veranderingen in de rente vertraagd door in de rentelasten, en dus in het totaal van de exploitatielasten. Hierdoor is het waterschap minder gevoelig voor rentewijzigingen.

Onderstaand is voor 2023 de norm en de realisatie van het renterisico opgenomen.

Variabelen Renterisico(norm)	Jaar 2023:
Renteherzieningen	0
Aflossingen	25.855
Renterisico (1+2)	25.855
Renterisiconorm	46.845
Ruimte onder renterisiconorm	20.990

3.8.7 Rekening courant

De rente die over het rekening courant-krediet moet worden betaald is flink gestegen in 2023. Deze bedroeg over het gehele saldo 2,125% in het begin van het jaar. Aan het einde van het jaar is de rente gestegen naar 4,125%. Per saldo hebben we op korte financieringen € 360.000 rente betaald. De kredietfaciliteit bij de Nederlandse Waterschapsbank (NWB) is in 2023 verhoogd van € 40 mln. naar € 50 mln. Dit in verband met enkele grote aflossingen op bestaande leningen in 2023 en de komende jaren en omdat het totale volume aan uitgaven (exploitatie en investeringen) flink stijgt. Hierdoor ontstaat meer ruimte om op renteontwikkelingen in te spelen.

3.8.8 Leningen

Het saldo langlopende leningen van Waterschap De Dommel is gestegen van € 307,7 mln op 1-1-2023 naar € 336,8 mln op 31-12-2023.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 96 10
www.crowe-foederer.nl

Er zijn 4 langlopende leningen afgesloten in 2023. Twee zonder en twee met jaarlijkse aflossingen. Twee van € 10 mln, één van € 15 mln en één van € 20 mln. De rentepercentages waren 2,97%, 2,92%, 3,34% en 3,56%.

3.8.9 Renteresultaat

Het renteresultaat is het saldo tussen de aan externe partijen (bank) betaalde rente en de intern aan producten/projecten toegerekende rente en zou in de ideale situatie op 0 moeten uitkomen. Dit ideaal wordt in de praktijk niet bereikt vanwege:

- verschillen tussen externe rente en (interne) rekenrente;
- financiering met eigen vermogen (reserves);
- tijdsverschillen in geplande en gerealiseerde investeringsuitgaven;
- verschillen in begrote en gerealiseerde exploitatie- en investeringsuitgaven.

Het renteresultaat bedroeg in 2023 € 1.097.000 positief voor toevoeging van rente aan de algemene reserve. Dit is meer dan begroot. Dit resultaat wordt als volgt verklaard:

Waterschap De Dommel werkt met een rekenrente. Deze is in 2023 gestegen naar 2,50%. In feite was de rekenrente in 2023 net iets lager dan deze kon zijn.
De investeringen zijn achtergebleven op de begroting, waardoor minder rente kon worden toegerekend aan de projecten. Daartegenover stond dat er minder leningen afgesloten hoefden te worden, waardoor de werkelijke rentekosten minder zijn gestegen dan verwacht.

3.8.10 Liquiditeit

Tijdens het opstellen van de Beleidsbegroting 2023 in september 2022 was de verwachting dat de langlopende leningen per 1-1-2023 € 303 mln en per 31-12-2023 € 366 mln zouden bedragen. Het beginsaldo komt behoorlijk overeen met de werkelijkheid van € 307,7 mln op 1-1-2023. Het eindsaldo van € 336,8 mln per 31-12-2023 is beduidend lager dan begroot. Dit komt vooral door een lager investeringssaldo en een positiever exploitatieresultaat.

<u>Plannen inzake het risicobeheer</u>
Het risicoprofiel van Waterschap De Dommel kan als laag worden geschetst. Krediet-, koers- en valutarisico's worden niet gelopen. Slechts forse mutaties in de renteniveaus voor langetermijngeld zouden de voorliggende meerjarenraming in negatieve of positieve zin kunnen beïnvloeden.

<u>Plannen inzake de waterschapsfinanciering</u>
Uit de liquiditeitsbegroting blijkt dat de financieringsbehoefte aanwezig zal blijven. Om adequaat in te kunnen spelen op de ontwikkeling op de kapitaalmarkt en de financieringsbehoefte van het waterschap, is een Treasurycommissie actief die de markt nauwgezet volgt en voorstellen in dit verband formuleert.

<u>Plannen inzake het kasbeheer</u>
Het eventueel aantrekken of het uitzetten van kortetermijngelden gebeurt naast de wettelijke kaders volgens de voorschriften zoals zijn vastgelegd in het Treasurystatuut.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 95 10
www.crowe-foederer.nl

3.9 Verbonden partijen

In navolging van de implementatie van de Nota Verbonden partijen wordt het algemeen bestuur periodiek geïnformeerd over de ontwikkelingen van de verbonden partijen.

SNB

Rechtsvorm: Naamloze Vennootschap
Vestigingsplaats: Moerdijk

De deelname van Waterschap De Dommel aan de oprichting van de NV SNB was gericht op het realiseren van het op duurzame wijze verwerken van slib, waarbij de continuïteit van de slibverwerking een van de belangrijkste argumenten was. Door de toetreding van 2 nieuwe aandeelhouders is de bezetting en daarmee continuïteit geborgd. De nadruk is de laatste jaren meer en meer komen te liggen op het verlagen van de risico's, het borgen van de bezetting en het beheersen (verlagen) van de kosten van de slibverwerking. Binnen de SNB is continu aandacht voor het verhogen van de efficiency c.q. verlagen van de kostprijs en voor het verder ontwikkelen van de duurzaamheid in het brede proces (ketengedachte) van de slibverwerking. SNB heeft met het in 2022 vastgestelde ondernemingsplan de strategische visie omtrent slibverwerking en de positie van SNB in de slibketen bepaald en is daarmee in 2023 verder aan de slag gegaan.

Waterschap De Dommel is voor het jaar 2023, na toetreding van de nieuwe aandeelhouders, voor 17,01% (was tot 1 januari 2023: 26,46%) aandeelhouder in N.V. Slibverwerking Noord-Brabant (SNB).

De jaarstukken over het jaar 2023 van SNB waren bij het moment van opstellen van de jaarrekening van Waterschap De Dommel nog niet gereed. Daarom zijn de financiële cijfers uit de definitieve jaarstukken 2022 opgenomen.

Het eigen vermogen van SNB bedroeg volgens de definitieve jaarstukken op 1-1-2022 € 18,0 mln en op 31-12-2022 € 15,3 mln en het vreemd vermogen bedroeg op 1-1-2022 € 26,9 mln en op 31-12-2022 € 30,0 mln.

Het financiële resultaat over het jaar 2022 bedroeg na belasting volgens de definitieve jaarstukken € 1,9 mln negatief.

Aquon

Rechtsvorm: Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats: Tiel

Waterschap De Dommel is een van de deelnemers in de gemeenschappelijke regeling van Aquon. Doelstelling van deze gemeenschappelijke regeling is het verzekerd zijn van een kwalitatief goede dienstverlening op het gebied van laboratoria-onderzoeken. Doelstelling is om naast de prestaties ten aanzien van de geleverde kwaliteit ook ten aanzien van de kostenontwikkeling op een meer dan voldoende niveau te presteren.
De structuur qua governance en overleggen (platform voor eigenaren, opdrachtgevers en gebruikers) en de bijbehorende informatiestromen is geëvalueerd en doorontwikkeld, maar is qua structuur in hoofdlijnen ongewijzigd gebleven.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 96 10
www.crowe-foederer.nl

De centralisatie van de huisvesting van Aquon is in 2023 verder in gang gezet en de eerste stappen in het bouwproces zijn gezet. Na afronding van het proces van centralisatie van de huisvesting kunnen volgende stappen worden gezet in de verdere ontwikkeling van Aquon en de invulling van de strategische keuzes.

Waterschap De Dommel is voor 8,41% aandeelhouder in Aquon.

De jaarstukken over het jaar 2023 van Aquon waren bij het moment van opstellen van de jaarrekening van Waterschap De Dommel nog niet gereed. Daarom zijn de financiële cijfers uit de definitieve jaarstukken 2022 opgenomen.

Het eigen vermogen van Aquon bedroeg volgens de definitieve jaarstukken op 1-1-2022 € 1,0 mln (bestemmingsreserve) en op 31-12-2022 € 1,7 mln (bestemmingsreserve) en het vreemd vermogen bedroeg op 1-1-2022 € 13,4 mln en op 31-12-2022 € 20,0 mln.

Het financiële resultaat over het jaar 2022 bedroeg volgens de definitieve jaarstukken € 0.

Nederlandse Waterschapsbank (NWB)

Rechtsvorm: Naamloze Vennootschap
Vestigingsplaats: Den Haag

Waterschap De Dommel is een van de waterschappen die aandelen heeft in de NWB. Deze aandelen zijn en blijven vooralsnog in eigen handen. Ten aanzien van het bezit van deze aandelen zijn geen wijzigingen in de visie te verwachten. Ook zijn er geen beleidsvoornemens om de verhouding te wijzigen.

Van de verschillende Europese kapitaaleisen vanuit de Europese Centrale Bank (ECB) voor de NWB heeft met name de eis ten aanzien van de leverage ratio effect op de bedrijfsvoering richting de aandeelhouders. Voor de NWB geldt dat zij aangemerkt is als promotional bank in plaats van systeembank, waardoor bij het bepalen van de leverage ratio de dienstverlening aan de publieke sector buiten beschouwing mag worden gelaten. De NWB voldoet ruimschoots aan de aangepaste eisen van deze leverage ratio van 3.

Waterschap De Dommel bezit 533 aandelen A à € 115 en 360 aandelen B à € 460.

De jaarstukken over het jaar 2023 van de Nederlandse Waterschapsbank (NWB) waren bij het moment van opstellen van de jaarrekening van Waterschap De Dommel nog niet gereed. Daarom zijn de financiële cijfers uit de definitieve jaarstukken 2022 opgenomen.

Het eigen vermogen van de Waterschapsbank bedroeg volgens de definitieve jaarstukken op 1-1-2022 € 1,8 miljard en op 31-12-2022 € 2,0 miljard. Het vreemd vermogen bedroeg op 1-1-2022 € 94,1 miljard en op 31-12-2022 € 73,3 miljard.

Het financiële netto resultaat over het jaar 2022 bedroeg volgens de definitieve jaarstukken € 143 mln positief.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 95 10
www.crowe-foederer.nl

Het Waterschapshuis (HWH)

Rechtsvorm: Gemeenschappelijke Regeling
Vestigingsplaats: Amersfoort

Het Waterschapshuis heeft als doel om door en voor het collectief van alle waterschappen en voor clusters van individuele waterschappen (met vergaande samenwerkingsovereenkomsten) ICT-toepassingen te ontwikkelen en het bewustzijn met betrekking tot gegevensbescherming en informatieveiligheid (AVG, Cybercriminaliteit en Privacy) te vergroten. Deze samenwerking (schaalvergroting) is gericht op het realiseren van efficiencyvoordelen. Hierbij kan gedacht worden aan efficiency- en inkoopvoordelen bij de ontwikkeling en inkoop van ICT-toepassingen.
De ontwikkeling van Het Waterschapshuis is een continue proces, waarbij door het gebruik maken van het inlenen van personeel van de individuele waterschappen getracht wordt de verbinding met de (individuele) waterschappen te vergroten.

Waterschap De Dommel is voor 4,46% aandeelhouder in het Waterschapshuis.

De jaarstukken over het jaar 2023 van Het Waterschapshuis (HWH) waren bij het moment van opstellen van de jaarrekening van Waterschap De Dommel nog niet gereed. Daarom zijn de financiële cijfers uit de definitieve jaarstukken 2022 opgenomen.

Het eigen vermogen van HWH bedroeg volgens de definitieve jaarstukken op 1-1-2022 € 0 en op 31-12-2022 € 0 en het vreemd vermogen bedroeg op 1-1-2022 € 8,3 mln en op 31-12-2022 € 10,2 mln.

Het financiële resultaat over het jaar 2022 bedroeg volgens de definitieve jaarstukken € 0.

Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC)

Rechtsvorm: Gemeenschappelijke Regeling
Vestigingsplaats: 's-Hertogenbosch

Waterschap De Dommel neemt samen met het Rijk, waterschap Aa en Maas en diverse Brabantse gemeenten deel aan het BHIC. Het BHIC is ontstaan uit een fusie van het Rijksarchief in Noord-Brabant, het Streekarchief Brabant Noordoost en het Streekarchief Langs Aa en Dommel. Het BHIC verzorgt de archieftaak van het waterschap.
De voortschrijdende digitalisering en het effect op de (toekomstige) taak en positie van het BHIC en de deelnemers in de gemeenschappelijke regeling zijn als gevolg van de ontwikkelingen rondom het nieuwe archiefstelsel, het Nationaal Archief en het uittreden van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap als aandeelhouder in BHIC (en de andere Regionale Historische Centra) bijzondere aandachtspunten. Het uittreden van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen als aandeelhouder (ze blijven wel verbonden met het BHIC als afnemer van (niet-digitale) archiefdiensten) heeft consequenties voor de gemeenschappelijke regeling en de bestuurlijke samenstelling. Eén en ander heeft in 2023 de nodige aandacht gevraagd en zal zijn beslag krijgen in 2024 (verwachte ingangsdatum 1 januari 2025).

Waterschap De Dommel neemt, inclusief de kosten van de dienstverleningsovereenkomst, 4,59% van de kosten van BHIC voor zijn rekening.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2[illegible] 96 10
www.crowe-foederer.nl

De jaarstukken over het jaar 2023 van BHIC waren bij het moment van opstellen van de jaarrekening van Waterschap De Dommel nog niet gereed. Daarom zijn de financiële cijfers uit de definitieve jaarstukken 2022 opgenomen.

Het eigen vermogen van BHIC bedroeg volgens de definitieve jaarstukken op 1-1-2022 € 1,4 mln en op 31-12-2022 € 1,6 mln en het vreemd vermogen bedroeg op 1-1-2022 € 4,4 mln en op 31-12-2022 € 4,6 mln.

Het financiële resultaat over het jaar 2022, na toevoegingen en onttrekkingen uit de bestemmingsreserves, bedroeg volgens de definitieve jaarstukken € 38.439 positief.

Aquaminerals

Rechtsvorm: BV zonder winstoogmerk
Vestigingsplaats: Nieuwegein

Waterschap De Dommel is één van de deelnemers in de Besloten Vennootschap zonder winstoogmerk Aquaminerals. Doelstelling van deze BV zonder winstoogmerk is het ontzorgen van haar aandeelhouders van afvoer, verwerking, ontwikkeling en vermarkting van reststoffen. Aquaminerals heeft zelf geen verwerkingscapaciteit maar verbindt producenten aan de markt.
In 2022 is Waterschap De Dommel toegetreden als aandeelhouder om een volgende stap te kunnen zetten in het vermarkten van restproducten vanuit het zuiveren van afvalwater.

De jaarstukken over het jaar 2023 van Aquaminerals waren bij het moment van opstellen van de jaarrekening van Waterschap De Dommel nog niet gereed. Daarom zijn de financiële cijfers uit de definitieve jaarstukken 2022 opgenomen.

Waterschap De Dommel is voor 4.4% aandeelhouder in Aquaminerals. Waterschap De Dommel heeft 607 aandelen met een aanschafwaarde van in totaal € 66.764.

Het eigen vermogen van Aquaminerals bedroeg volgens de definitieve jaarstukken op 1-1-2022 circa € 1,43 mln en op 31-12-2022 circa € 1,70 mln (bestemmingsreserve) en het vreemd vermogen bedroeg op 1-1-2022 circa € 2,43 mln en op 31-12-2022 circa € 3,49 mln. Het financiële resultaat over het jaar 2022 (voor belastingen) bedroeg circa € 48.000.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 96 10
www.crowe-foederer.nl

3.10 Bedrijfsvoering

De ontwikkeling van de organisatie is een continue doorontwikkeling van de sturing op het behalen van doelen en resultaten en het afleggen van verantwoording over de behaalde doelen en resultaten. Dit betreft de eigen doelen en resultaten maar ook steeds meer het behalen van doelen, die door of samen met derden moeten worden gerealiseerd. Deze continue ontwikkeling van de organisatie heeft effect op de gehele bedrijfsvoering van de organisatie.

Naast de verdere ontwikkeling op de sturing op doelen en resultaten blijven de sturing op tijd en capaciteit en op financiën (rechtmatigheid en doelmatigheid) bijzondere aandachtspunten. Vanuit de sturing op doelen, resultaten en financiën wordt gewerkt aan het verder verbeteren van de waarde van de ramingen van de inkomsten en uitgaven van de exploitatie en de investeringen (begroting, jaareindeverwachting). Dit doen we door continu te blijven werken aan het kostenbewustzijn, het werk met werk maken en het slim samenwerken met onze omgeving. De ontwikkeling op het gebied van de rechtmatigheid betekent dat we de ingezette lijn van het verder verbeteren van het inkoop- en aanbestedingsproces door hebben getrokken. Hierbij houden we al rekening met de ontwikkelingen in de wet- en regelgeving op het gebied van de rechtmatigheidsverantwoording/rechtmatigheidsverklaring waar de waterschappen met ingang van boekjaar 2025 aan moeten voldoen.

Naast de samenwerking met andere waterschappen wordt ook steeds meer aandacht besteed aan het samenwerken met gemeenten, met maatschappelijke organisaties en met overige derden. Dit alles gericht op het verlagen van de maatschappelijke kosten van activiteiten en/of het verhogen van de resultaten bij gelijkblijvende kosten. Deze focus op de samenwerking met derden betekent wel een extra aandacht voor de fiscale aspecten / risico's (o.a. btw) die samenhangen met samenwerking.

Naast het voldoen aan de wet- en regelgeving en het voorbereiden op de ontwikkelingen in de wet- en regelgeving (rechtmatigheid, rechtmatigheidsverklaring en het instellen van een onafhankelijke (volledig extern bemenste) rekenkamer) blijven we continu bezig met het verbeteren van onze doelmatigheid en doeltreffendheid. Het uitvoeren van rekenkameronderzoeken, verbijzonderde interne controles en (interne en externe) audits, deelname aan diverse benchmarks, het bij elkaar in de (waterschaps-)keuken kijken en andere vormen van kennisdelen zijn voorbeelden waarmee getracht wordt de verbeteringen te realiseren.

3.11 Investeringen

Voor de investeringen geldt dat er voor de sturing van de beleidsvelden een onderscheid wordt gemaakt tussen bruto uitgaven en bruto inkomsten, waardoor per saldo de netto uitgaven voor Waterschap De Dommel overblijven.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2[illegible] 96 10
www.crowe-foederer.nl

Samenvatting investeringen per beleidsveld (bedragen x € 1.000)	uitgaven	inkomsten	t.l.v. de Dommel
Beleidsveld watersysteem	13.956	5.995	7.961
Beleidsveld waterketen	55.332	1.231	54.101
Beleidsveld Bestuur en Bedrijfsvoering	1.090	0	1.090
Subtotaal investeringen	**70.378**	**7.226**	**63.152**
Beleidsveld watersysteem grondbank	3.665	4.091	-426
Totaal investeringen	**74.043**	**11.318**	**62.726**

3.12 EMU-saldo

Deelnemers aan de Economische en Monetaire Unie (EMU) hebben in het Verdrag van Maastricht afgesproken dat het overheidstekort van een lidstaat in principe niet meer mag bedragen dan 3% van het Bruto Binnenlands Product. In dit kader is afgesproken dat het EMU-saldo wordt opgenomen in de financiële cijfers. Voor Waterschap De Dommel betekent dit een toegestaan tekort van € 19,7 mln in 2023.
Met een tekort in 2023 van € 41,7 mln overschrijding overschrijden we de norm. Consequenties worden zichtbaar op lidstaatniveau en zijn niet individueel bekend. Wanneer Nederland de norm overschrijdt, kan er een boete uitgedeeld worden aan Nederland. De Nederlandse Staat kan op zijn beurt boetes opleggen aan lagere overheden, waaronder waterschappen.

	EMU-Saldo * € 1.000	2022 Realisatie	2023 Begroot	2023 Realisatie	2023 Verschil
	1. EMU-exploitatiesaldo	2.894	-7.199	1.022	8.221
	2. Invloed investeringen (zie staat van vaste activa)				
-/-	bruto-investeringsuitgaven	-48.095	-107.331	-74.043	33.288
+	investeringssubsidies	11.753	27.358	11.318	-16.040
+	verkoop materiële en immateriële vaste activa	0		0	0
+	afschrijvingen	21.011	20.574	20.151	-423
	3. Invloed voorzieningen (zie staat reserves en voorzieningen)				
+	toevoegingen aan voorzieningen t.l.v. exploitatie	5	184	50	-134
-/-	onttrekkingen aan voorzieningen t.b.v. exploitatie	-116		-82	-82
-/-	betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	-166	-130	-167	-37
+	evt. externe vermeerderingen van voorzieningen	948		91	91
	4. Invloed reserves (zie staat van reserves en voorzieningen)				
-/-	evt. betalingen rechtstreeks uit reserves	0	0	0	0
+	evt.externe vermeerderingen van reserves				
	5. Deelnemingen en aandelen				
-/-	boekwinst				
+	boekverlies	0	0	0	0
	EMU-Saldo Waterschap De Dommel	**-11.765**	**-66.544**	**-41.659**	**24.885**

Verschil (+ is positief en - is negatief)

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2
www.crowe-f

Het bedrag EMU-Saldo van de verbonden partijen is nog niet bekend. Informatie hierover volgt nadat het algemeen bestuur van de betrokken onderneming de jaarstukken heeft behandeld. De hoogte is zodanig dat het niet of nauwelijks invloed heeft op het EMU-saldo van Waterschap De Dommel.

Referentie-waarde EMU-saldo volgens wet Hof: -19.700.

In de begroting wordt een negatief EMU-saldo van € 66,5 mln genoemd.
Belangrijke componenten van het verschil tussen EMU-begroting en -rekening zijn:
Plus: hoger EMU-exploitatiesaldo € 8,2 mln.
Plus: lagere (netto) investeringen € 17,3 mln (begroot € 80,0 mln realisatie € 62,7 mln).
Min: lagere afschrijvingen € 0,4 mln. Omdat projecten later in gebruik worden genomen, zijn de afschrijvingskosten in 2023 achtergebleven.
Min: lagere toevoeging en onttrekking aan voorziening € 0,2 mln.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 96 10
www.crowe-foederer.nl

JAARREKENING 2023

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 96 10
www.crowe-foederer.nl

1 EXPLOITATIEREKENING NAAR KOSTENDRAGERS

1.1 Exploitatierekening naar kostendrager Watersysteembeheer

Watersysteembeheer (Bedragen x € 1.000)	Rekening 2023	Begroting (primitief) 2023	Begroting na wijziging 2023	Rekening 2022
11000 Eigen plannen	1.135	1.458	1.378	1.085
12000 Plannen van derden	938	2.964	2.964	1.114
21000 Beheersinstrumenten watersystemen	249	240	240	167
22000 Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	11.157	11.297	11.297	10.707
23000 Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	282	336	336	400
24000 Beheer hoeveelheid water	2.556	2.762	2.762	2.560
25000 Calamiteitenbestrijding watersystemen	189	184	184	37
26000 Monitoring watersystemen	629	937	937	652
27000 Inrichten en onderhoud waterkeringen	11.599	11.252	11.252	11.029
32000 Gezuiverd afvalwater	0	48	48	0
42000 Vergunningen en keurontheffingen	86	29	109	22
43000 Handhaving keur	-2	-1	-1	5
52000 Handhaving WVO	111	114	114	99
53000 Rioleringsplannen en subsidies lozingen	510	506	506	537
54000 Aanpak diffuse emissies derden	34	34	34	37
61000 Belastingheffing	2.536	2.585	2.585	2.333
62000 Invordering	185	246	246	178
02000 Kwaliteit	0	0	0	-7
71000 Bestuur	417	425	445	370
72000 Externe communicatie	259	287	267	189
80000 Ondersteunende beheerproducten	5.509	5.325	5.325	5.054
P-lasten en overig indirect	20.215	21.664	21.486	18.494
TOTAAL NETTOLASTEN BELEIDSPRODUCTEN	**58.593**	**62.690**	**62.512**	**55.061**
Onvoorzien	0	297	297	0
Gederfde baten a.g.v. kwijtscheldingen en oninbaarverklaringen	279	381	381	312
Dividenden en overige algemene baten	-786	-554	-554	-539
Nagekomen posten	-145			
TOTAAL OVERIGE LASTEN/BATEN	**-651**	**124**	**124**	**-227**

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2 [illegible] 10
www.crowe-foederer.nl

Watersysteembeheer (Bedragen x € 1.000)	Rekening 2023	Begroting (primitief) 2023	Begroting na wijziging 2023	Rekening 2022
Opbrengst ongebouwd	5.002	5.138	5.138	4.836
Opbrengst ongebouwd, natuur	146	152	152	139
Opbrengst gebouwd	35.434	34.158	34.158	31.765
Ingezetenenomslag	20.821	20.879	20.879	19.647
Vervolgingskosten watersysteembeheer	197	350	350	379
Opbrengst verontreinigingsheffing	393	283	283	298
TOTAAL BATEN BELASTINGHEFFING	**61.994**	**60.960**	**60.960**	**57.064**
RESULTAAT WATERSYSTEEMBEHEER VOOR BESTEMMING ("-" is nadeel)	**4.052**	**-1.854**	**-1.676**	**2.230**
Resultaatbestemming 2022 (AB 12-07-2023)	0	0	0	398
NOG TE BESTEMMEN RESULTAAT WATERSYSTEEMBEHEER ("-"=nadeel)	**4.052**	**-1.854**	**-1.676**	**2.628**

De belangrijkste verschillen tussen de realisatie 2023 en begroting 2023 na wijziging in de exploitatie naar kostendrager Watersysteembeheer worden hieronder verklaard.

V= Voordeel, N= Nadeel

Beleidsproduct Omschrijving Bedrag

11000 Eigen Plannen (minder lasten) € 0,2 mln V

In totaal zijn de kosten € 243.000 lager dan de begroting na wijziging.

De belangrijkste oorzaken zijn:
- Lagere kosten beleid en innovatie watersysteem met name dat het budget voor Howabo voor onderzoeken veel minder is benut.
- Door prioritering is PvA Stadswateren ambitie overige wateren niet opgepakt.
- Vertraging actualiseren drainagebeleid.
- Lagere advieskosten watersysteem mede door vertraging landelijke projecten en moeilijk te plannen capaciteit en expertise bij externe bureaus.

12000 Plannen van derden (minder lasten) € 2,0 mln V

In totaal zijn de kosten € 2 mln lager dan de begroting na wijziging.

De belangrijkste oorzaak is:
- Lagere uitgaven voor uitvoeringsprogramma klimaatagenda. Regeling is vertraagd doordat er meer tijd nodig was voor bestuurlijke besluitvorming. De regeling begint nu te lopen. Voorstel is gemaakt om bestemmingsreserve te vormen met resterend budget.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 95 10
www.crowe-foederer.nl

22000 Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen (minder lasten) € 0,1 mln V

In totaal zijn de kosten € 140.000 lager dan de begroting na wijziging.

De belangrijkste oorzaak is:
- Hogere maaikosten in verband met inflatie en maaikosten spoorsloten en provinciale wegen die niet begroot waren. Daarnaast meer regiewerk door nat voor- en najaar (buiten maaibestek) en door capaciteitsgebrek. € 0,8 mln N

Verder zijn diverse lasten lager en baten hoger uitgevalen: € 0,9 mln V
- Lagere kapitaallasten door latere oplevering van projecten
- Hogere opbrengsten derden met name veroorzaakt door gerealiseerde opbrengst op (incidentele) verkoop van gronden, meer pachtopbrengsten en resultaat uit grondbank
- Lagere kosten overig onderhoud door derden
- Lagere kosten voor oplossen knelpunten
- Lagere kosten voor maatregelen voor water vasthouden: deze kosten worden op een project verantwoord in plaats van in de exploitatie
- Hogere opbrengsten door verkoop van materieel

24000 Beheer hoeveelheid Water (minder lasten)
Lagere onderhoudskosten door verschuiving uitvoering gemaal Reinier van Arkel naar 2024 en vervangen motor DO85 niet nodig (revisie voldoende) € 0,2 mln V

26000 Monitoring watersystemen (minder lasten) € 0,3 mln V
- Bijstelling budget monitoring grondwater op basis van nieuwste inzichten

27000 Inrichten en onderhoud waterkeringen (meer lasten) € 0,3 mln N

In totaal zijn de kosten € 347.000 hoger dan de begroting na wijziging.

De belangrijkste oorzaak is:
- Hogere solidariteitsbijdrage aan het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP).
- Hogere kosten muskusrattenbestrijding
- Investeringsproject HOVK Eindhoven naar exploitatie (geen actief)

80000 Ondersteunende beheerproducten (meer lasten) € 0,2 mln N

In totaal zijn de kosten voor ondersteunende beheerproducten € 184.000 hoger dan de begroting na wijziging. Dit wordt grotendeels veroorzaakt doordat diverse projecten ten laste van de exploitatie zijn gebracht.

99999 P-lasten en overig indirect (minder lasten) € 1,3 mln V

In totaal zijn de kosten voor P-lasten en overig indirect voor Watersysteembeheer € 1,3 mln lager dan de begroting na wijziging. In totaal zijn de kosten voor P-lasten en overig indirect voor Zuiveringsbeheer € 2,0 mln lager dan de begroting na wijziging.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2[illegible] 96 10
www.crowe-foederer.nl

Samen zorgt dit voor een voordeel van € 3,3 mln. ten opzichte van de begroting na wijziging.

De P-lasten worden op basis van het aantal gewerkte uren verdeeld over de kostendragers Watersysteembeheer en Zuiveringsbeheer.

De belangrijkste oorzaken zijn:

- De personeelslasten zijn ca. € 3,3 mln lager dan begroot na wijziging. Dit wordt met name veroorzaakt door vacatureruimte en het niet of later inzetten van formatieplaatsen. Behalve reguliere in- en uitstroom zijn er in 2023 veel meer vacatures die ingevuld moesten worden in verband met de groei van de organisatie. Deze groei is financieel mogelijk gemaakt door het bestuur om zo de afgesproken bestuurlijke doelen te kunnen realiseren. Daarnaast veroorzaakt de krapte op de arbeidsmarkt wat langere doorlooptijd in de wervingsprocedures. Daarnaast is er meer inhuur geweest dan begroot om een aantal knelpunten in formatie op te lossen. Daar tegenover staat een voordeel van gelijke omvang in verband met lagere opleidingskosten en het kopen van IKB uren door medewerkers welke tevens opgenomen zijn in 2023.
- Baten i.v.m. salarissen/sociale lasten
  De opbrengsten zijn ruim € 0,1 mln hoger (V) dan de begroting na wijziging. In de begroting wordt geen rekening gehouden met een opbrengst in verband met de ouderschapsverlofregeling.
- De opbrengsten van derden zijn ca. € 1,7 mln hoger (V) dan de begroting na wijziging door de omzetting manifestkosten van subsidie naar opdrachtverlening.
- De bijdragen zijn totaal ca. € 1,7 mln lager (N) dan de begroting na wijziging door:
  - De omzetting manifestkosten van subsidie naar opdrachtverlening (zie opbrengst van derden)
  - Hogere bijdrage Rijk ivm NPLG, St Oedenrode, WOO subsidie en omgevingswet subsidie, dit betreft subsidie op loonkosten
  - Onterecht begroten subsidie manifestkosten
  - Hogere bijdrage Provincie ivm MOK en GGA, dit betreft subsidie op loonkosten
- De geactiveerde lasten zijn € 0,8 lager (N) dan de begroting na wijziging. Dit wordt met name veroorzaakt door diverse subsidies op loonkosten. Dit leidt tot lagere geactiveerde kosten.
- Een lagere toevoeging aan de voorziening cq. een hogere onttrekking uit de voorziening dan begroot zorgt voor een voordeel van € 0,2 mln. (V). Dit basis van nieuwe actuariële berekeningen voor pensioenen van (oud)-bestuurders en gepensioneerde bestuurders.
- Bij de nagekomen baten is een voordeel van bijna € 0,3 mln. (V) in verband met terug te vorderen BTW over het overhead-deel over de jaren 2018 tot en met 2022.

Onvoorzien € 0,3 mln V

De post onvoorzien is in 2023 niet ingezet.

Dividenden en overige algemene baten € 0,2 mln V

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2[illegible] 96 10
www.crowe-foederer.nl

Het renteresultaat is hoger dan begroot. Dit wordt veroorzaakt doordat er minder en later in het jaar is geïnvesteerd, waardoor er minder leningen aangetrokken behoefden te worden. Ook is de lange rente op nieuw afgesloten leningen lager dan waar in de begroting rekening mee is gehouden. Hierdoor zijn de rentelasten lager dan voorzien. Verder is de dividenduitkering van de Nederlandse Waterschapsbank hoger, dan waar in de begroting rekening mee was gehouden.

Belastingopbrengsten Watersysteembeheer (meer opbrengsten)	€ 1,03 mln V

In totaal zijn de belastingopbrengsten Watersysteembeheer € 1.034.000 hoger dan de begroting na wijziging.

De belangrijkste oorzaak is:

- De opbrengst watersysteemheffing gebouwd is hoger dan begroot. Dit is het gevolg van de ontwikkeling van de WOZ-waarden. De begroting van de WOZ-waarden is gebaseerd op de prognose van de Waarderingskamer. De daadwerkelijke stijging is aanzienlijk hoger geweest.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 96 10
www.crowe-foederer.nl

1.2 Exploitatierekening naar kostendrager Zuiveringsbeheer

Zuiveringsbeheer (Bedragen x € 1.000)	Rekening 2023	Begroting (primitief) 2023	Begroting na wijziging 2023	Rekening 2022
11000 Eigen plannen	1.608	1.814	1.814	1.512
12000 Plannen van derden	629	3.229	3.229	1.460
23000 Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	862	739	739	582
25000 Calamiteitenbestrijding watersystemen	1	20	20	8
26000 Monitoring watersystemen	1.976	2.446	2.446	1.840
31000 Getransporteerd afvalwater	7.680	5.882	6.255	4.607
32000 Gezuiverd afvalwater	24.919	22.152	22.152	21.986
33000 Verwerkt slib	10.054	7.758	7.758	9.450
61000 Belastingheffing	384	298	298	349
62000 Invordering	186	208	208	169
02000 Kwaliteit (derden: Aa en Maas en Brabantse Delta)	-2.039	-1.787	-1.787	-2.059
71000 Bestuur	625	638	668	555
72000 Externe communicatie	389	431	401	284
80000 Ondersteunende beheerproducten	7.702	7.466	7.466	7.092
P-lasten en overig indirect	21.927	23.754	23.932	20.504
TOTAAL NETTOLASTEN BELEIDSPRODUCTEN	**76.903**	**75.047**	**75.598**	**68.340**
Onvoorzien	0	373	0	0
Gederfde baten a.g.v. kwijtscheldingen en oninbaarverklaringen	521	779	779	615
Dividenden en overige algemene baten	-1.229	-866	-866	-842
Nagekomen posten	-3.696		-3.542	-1.991
TOTAAL OVERIGE LASTEN/BATEN	**-4.404**	**286**	**-3.629**	**-2.218**
Zuiveringsheffing	69.280	69.853	69.853	65.562
Vervolgingskosten zuiveringsbeheer	157	135	135	118
TOTAAL BATEN BELASTINGHEFFING	**69.437**	**69.988**	**69.988**	**65.680**
RESULTAAT ZUIVERINGSBEHEER VOOR BESTEMMING ("-" is nadeel)	**-3.061**	**-5.345**	**-1.981**	**-442**
Resultaatbestemming 2022 (AB 12-07-2023)	0	0	0	597
NOG TE BESTEMMEN RESULTAAT ZUIVERINGSBEHEER ("-"=nadeel)	**-3.061**	**-5.345**	**-1.981**	**155**

De belangrijkste verschillen tussen de realisatie 2023 en begroting 2023 na wijziging in de exploitatie naar kostendrager Zuiveringsbeheer worden hieronder verklaard.

V= Voordeel, N= Nadeel

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2[illegible] 10
www.crowe-foederer.nl

Beleidsproduct Omschrijving
Bedrag

12000 Plannen van derden (minder lasten) € 2,6 mln V

In totaal zijn de kosten € 2,6 mln lager dan de begroting na wijziging.

De belangrijkste oorzaak is:

- Lagere uitgaven voor uitvoeringsprogramma klimaatagenda. Regeling is vertraagd doordat er meer tijd nodig was voor bestuurlijke besluitvorming. De regeling begint nu te lopen. Voorstel is gemaakt om bestemmingsreserve te vormen met resterend budget.
- Bijdrage aan doelrealisatie door derden (bijdrage Victorialaan gemeente Eindhoven is doorgeschoven naar 2024/2025).

23000 Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems (meer lasten) € 0,1 mln N

In totaal zijn de kosten € 123.000 hoger dan de begroting na wijziging.

De belangrijkste oorzaken zijn:

- Niet gepland baggeren van zandvanger Genderbeemd.

26000 Monitoring watersystemen (minder lasten) € 0,5 mln V

In totaal zijn de kosten € 470.000 lager dan de begroting na wijziging.

De belangrijkste oorzaken zijn:

- Bij proces datamanagement zijn minder opdrachten dan voorzien uitgezet. Uitstel van het project zuurstofvalidatie en minder ontwikkeling van Software Zicht en Aquadesk.
- Aanbesteding en levering van hard- en softwareoplossingen voor databehoefte (voorheen van TMX) heeft niet in 2023 plaatsgevonden.
- Kosten Aquon zijn lager dan begroot.

31000 Getransporteerd afvalwater (meer lasten) € 1,4 mln N

In totaal zijn de kosten voor getransporteerd afvalwater € 1.425.000 hoger dan de begroting na wijziging.

De belangrijkste oorzaak is:

- Onvoorziene kosten ten gevolge van een leidingbreuk ter hoogte van golfbaan Eindhoven.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 96 10
www.crowe-foederer.nl

32000 Gezuiverd afvalwater (meer lasten) € 2,8 mln N

In totaal zijn de kosten voor gezuiverd afvalwater € 2.767.000 hoger dan de begroting na wijziging.

De belangrijkste oorzaken zijn:

- Hogere kosten chemicalien door problemen met het zuiveringsproces RWZI Tilburg, dit vraagt om een dosering van dure C-bron (suikers) grondstoffen en de switch naar een duur handelsproduct omdat een afvalproduct is weggevallen
- Hogere kosten elektriciteit verbruik, transport en meetdiensten door een hoger verbruik dan begroot. Oorzaak hiervan is onder andere het verpompen van meer rioolwater (ruim 40% meer dan in 2022) dan waarmee in de begroting rekening is gehouden en het niet opnemen van energiebelasting in de begroting
- Hogere kapitaallasten door verschuivingen in de planning van projecten en verhoging van de rekenrente van 2,25% naar 2,50%
- Daartegenover staan hogere opbrengsten door vergoeding vanuit het RIVM voor COVID bemonstering 2021 en 2022 en voorschot 2023 compenseren voor een deel de hogere lasten

33000 Verwerkt slib (meer lasten) € 2,3 mln N

In totaal zijn de kosten voor verwerkt slib € 2.296.000 hoger dan de begroting na wijziging.

De belangrijkste oorzaken zijn:

- Extra kosten eindontwateringscentrifuge Tilburg
- Het aantal tonnen slib dat verwerkt is bij SNB is hoger dan begroot (ca. 9.400 ton) Daarnaast is de gemiddelde prijs per ton hoger dan begroot omdat er sprake is van meer aangeleverde tonnen dan contractueel afgesproken.
- Voor de inkomsten gas en GVO (garantie van oorsprong) is in de begroting de businesscase aangehouden. De productie is in praktijk minder hoog a.g.v. tekorten in warmte- en koelcapaciteit. In 2023 is de marktprijs voor GVO flink gedaald. Deze lagere inkomsten hebben een nadelig resultaat ten opzichte van de begroting.

80000 Ondersteunende beheerproducten (meer lasten) € 0,2 mln N

In totaal zijn de kosten voor ondersteunende beheerproducten € 236.000 hoger dan de begroting na wijziging. Dit wordt grotendeels veroorzaakt doordat diverse projecten ten laste van exploitatie zijn gebracht.

99999 P-lasten en overig indirect (minder lasten) € 2,0 mln V

In totaal zijn de kosten voor P-lasten en overig indirect voor Zuiveringsbeheer € 2 mln lager ten opzichte van de begroting na wijziging. Voor de verklaring verwijs ik naar de toelichting hiervoor bij 1.1 Exploitatierekening naar kostendrager Watersysteembeheer.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2[illegible] 96 10
www.crowe-foederer.nl

Dividenden en overige algemene baten € 0,4 mln V

Het renteresultaat is hoger dan begroot. Dit wordt veroorzaakt doordat er minder en later in het jaar is geïnvesteerd, waardoor er minder leningen aangetrokken behoefden te worden. Ook is de lange rente op nieuw afgesloten leningen lager dan waar in de begroting rekening mee is gehouden. Hierdoor zijn de rentelasten lager voorzien. Verder is de dividenduitkering van de Nederlandse Waterschapsbank hoger, dan waar in de begroting rekening mee was gehouden.

Belastingopbrengsten Zuiveringsbeheer (minder opbrengsten) € 0,6 mln N

In totaal zijn de belastingopbrengsten Zuiveringsbeheer € 551.000 lager dan de begroting na wijziging.

De belangrijkste oorzaak is:

- Een lagere opbrengst zuiveringsheffing woningen en kleine bedrijven.
  De begroting 2023 is bepaald aan de hand van de jaareindeverwachting 2022 plus 1%. De realisatie is bepaald aan de hand van de door Brabant Water verstrekte overzichten op basis van de huidige gegevens.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2[illegible] 96 10
www.crowe-foederer.nl

2 EXPLOITATIEREKENING NAAR BELEIDSVELDEN

Voor een toelichting tussen de realisatie 2023 en de begroting 2023 na wijziging wordt verwezen naar hoofdstuk 2 Beleidsvelden binnen het jaarverslag. In paragraaf 3.3 van de jaarrekening wordt een toelichting gegeven op de rechtmatigheid binnen de beleidsvelden.

Watersysteem **(bedragen x € 1.000)**	**Rekening 2023**	**Begroting 2023**	**Begroting 2023 na wijziging**
Subtotaal lasten	32.114	36.264	36.264
Subtotaal baten	1.586	413	413
Saldo baten en lasten	**-30.528**	**-35.851**	**-35.851**

Toelichting verschil tussen begroting 2023 en begroting 2023 na wijziging:
Geen verschillen

Waterketen en schoon water **(bedragen x € 1.000)**	**Rekening 2023**	**Begroting 2023**	**Begroting 2023 na wijziging**
Subtotaal lasten	50.281	45.533	45.906
Subtotaal baten	3.935	5.492	5.492
Subtotaal baten en lasten	**-46.346**	**-40.041**	**-40.414**
Nagekomen posten	3.542	0	3.542
Saldo baten en lasten	**-42.804**	**-40.041**	**-36.872**

Toelichting verschil tussen begroting 2023 en begroting 2023 na wijziging:
De aanpassing van de begroting m.b.t. de lasten betreft het saldo uit onvoorzien voor de calamiteit bij golfbaan Eindhoven.

De aanpassing van de begroting m.b.t. nagekomen posten betreft de verkoop van aandelen SNB door toetreding van twee nieuwe aandeelhouders.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 95 10
www.crowe-foederer.nl

Bestuur en Bedrijfsvoering (bedragen x € 1.000)	Rekening 2023	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging
Subtotaal lasten	70.404	74.352	73.979
Subtotaal baten	13.798	13.257	13.257
Subtotaal baten en lasten	**-56.606**	**-61.095**	**-60.722**
Bruto belastingopbrengsten	131.431	130.948	130.948
Kwijtschelding en oninbaar	-800	-1.160	-1.160
Netto belastingopbrengsten	**130.631**	**129.788**	**129.788**
Totaal baten en lasten	**74.025**	**68.693**	**69.066**
Nagekomen posten	299	0	0
Saldo baten en lasten	**74.324**	**68.693**	**69.066**

Toelichting verschil tussen begroting 2023 en begroting 2023 na wijziging:
De aanpassing van de begroting m.b.t. de lasten betreft het saldo uit voorzien voor de calamiteit bij golfbaan Eindhoven.

Totaal alle beleidsvelden (bedragen x € 1.000)	Rekening 2023	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging
Subtotaal lasten	152.799	156.149	156.149
Subtotaal baten	19.319	19.162	19.162
Subtotaal baten en lasten	**-133.480**	**-136.987**	**-136.987**
Bruto belastingopbrengsten	131.431	130.948	130.948
Kwijtschelding en oninbaar	-800	-1.160	-1.160
Netto belastingopbrengsten	**130.630**	**129.788**	**129.788**
Totaal baten en lasten	**-2.850**	**-7.199**	**-7.199**
Nagekomen baten en lasten	3.841	0	3.542
Saldo baten en lasten	**990**	**-7.199**	**-3.657**

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2 [illegible] 10
www.crowe-foederer.nl

3 EXPLOITATIEREKENING NAAR KOSTEN- EN OPBRENGSTSOORTEN

3.1. Exploitatierekening van baten en lasten (Bedragen * € 1.000)

Bedragen (x € 1.000)	Jaarrekening 2023	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijz.	Jaarrekening 2022
Lasten:				
Rentelasten	7.948	7.217	7.217	6.974
Afschrijvingslasten	20.151	20.574	20.574	21.011
Personeelslasten	49.315	52.933	52.933	46.067
Goederen en diensten derden	75.318	74.570	74.943	65.897
Toevoeging aan voorzieningen	66	184	184	5
Onvoorzien	0	670	297	0
Subtotaal lasten	**152.799**	**156.149**	**156.149**	**139.954**
Baten:				
Rentebaten/dividend	290	-358	-358	281
Opbrengsten	12.589	12.316	12.316	11.909
Vrijval voorzieningen	82	0	0	131
Geactiveerde lasten	6.358	7.204	7.204	5.613
Subtotaal baten	**19.319**	**19.162**	**19.162**	**17.934**
Subtotaal baten en lasten	**-133.480**	**-136.987**	**-136.987**	**-122.020**
Waterschapsbelastingen:				
Waterbeheersingsomslag	40.780	39.798	39.798	37.119
Ingezetenenomslag	20.821	20.879	20.879	19.647
Zuiverings- en verontreinigingsheffing	69.830	70.272	70.272	65.978
Kwijtschelding en oninbaar	-800	-1.160	-1.160	-927
Netto belastingopbrengsten	**130.630**	**129.788**	**129.788**	**121.817**
Totaal baten en lasten	**-2.850**	**-7.199**	**-7.199**	**-203**
Nagekomen baten en lasten	3.841	0	3.542	1.991
Saldo baten en lasten	**990**	**-7.199**	**-3.657**	**1.788**
Resultaatbestemming	0	0	0	995
Resultaat voor bestemming	**990**	**-7.199**	**-3.657**	**2.783**

De bedragen in de tabellen zijn afgerond op € 1.000 waardoor in de optellingen van alle tabellen afrondingsverschillen kunnen ontstaan.

De primitieve beleidsbegroting 2023 sloot met een negatief saldo van baten en lasten van € 7.199.000. In 2023 heeft het algemeen bestuur een begrotingswijziging vastgesteld van

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2 [illegible] 10
www.crowe-foederer.nl

€ 3.542.000 als nagekomen baten in verband met de overwaarde bij de verkoop van aandelen SNB. Het verschil tussen de begroting na wijziging (N € 3.657.000) en het resultaat voor resultaatbestemming over 2023 (V € 990.000) is een € 4.648.000 voordeliger resultaat. De secretaris-directeur heeft € 373.000 overgeheveld van onvoorzien naar goederen en diensten derden ter dekking van een deel van de extra kosten in verband met de calamiteit bij golfbaan Eindhoven.

3.2. WNT verantwoording

Wet Normering Topinkomens (WNT) verantwoording 2023 Waterschap De Dommel

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op Waterschap De Dommel van toepassing zijnde regelgeving: het algemene WNT-maximum.

Het bezoldigingsmaximum in 2023 voor Waterschap De Dommel is € 223.000. Het weergegeven toepasselijke WNT-maximum per persoon of functie is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte.

Bezoldiging topfunctionarissen
Leidinggevende topfunctionarissen

Gegevens 2023 **bedragen x € 1**	**H. Kielenstijn**
Functiegegevens	Secretaris-Directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2023	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 158.334
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 22.414
Subtotaal	*€ 180.748*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 223.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Bezoldiging	€ 180.748
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 95 10
www.crowe-foederer.nl

In de WNT-verantwoording zijn de vergelijkende cijfers over 2022 aangepast in verband met een administratieve correctie van de fiscale bijtelling van de auto. Deze aanpassing heeft geen gevolgen voor het voldoen aan de WNT-norm en er is geen sprake van een onverschuldigde betaling.

Gegevens 2022 **bedragen x € 1**	**H. Kielenstijn**
Functiegegevens	Secretaris-Directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2022	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 148.272
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 22.567
Subtotaal	*€ 170.839*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 216.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Bezoldiging	*€ 170.839*
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.

In 2023 zijn er geen uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen geweest.

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen die in 2023 een bezoldiging boven het toepasselijke WNT-maximum hebben ontvangen, of waarvoor in eerdere jaren een vermelding op grond van de WOPT (Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens) of de WNT heeft plaatsgevonden of had moeten plaatsvinden. Er zijn in 2023 geen ontslaguitkeringen aan overige functionarissen betaald die op grond van de WNT dienen te worden gerapporteerd.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 95 10
www.crowe-foederer.nl

3.3 Begrotingsrechtmatigheid

Rechtmatigheid en Beleidsvelden

Programma (bedragen x € 1.000)	Rekening 2023	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	JaarEinde Verwachting Burap 2023-2
Bestuur en bedrijfsvoering	70.404	74.352	73.979	74.232
Waterketen	50.281	45.533	45.906	50.829
Watersysteem	32.114	36.264	36.264	35.567
Waterschap De Dommel	**152.799**	**156.149**	**156.149**	**160.628**

Bij de rechtmatigheid wordt een onderscheid gemaakt in lasten en baten. De rechtmatigheid van het begrotingscriterium wordt specifiek getoetst op lasten en niet op baten. De vraag bij rechtmatigheid is daarom of de lasten per beleidsveld binnen de begrote lasten zijn gebleven, onafhankelijk van het feit of een mogelijke kostenoverschrijding wordt gedekt door hogere baten.

Uit de opsomming van de beleidsveldkosten blijkt dat er ten opzichte van de begroting na wijziging respectievelijk de Jaareindeverwachting Burap 2023-2 sprake is van een overschrijding van de lasten voor beleidsvelden:

Afwijking ten opzichte van:	*Begroting na wijz.*	*JEV Burap 2023-2*
• Beleidsveld Waterketen en schoon water	€ 4.375.000	€ 0

Tot op heden is de lijn gevolgd om bij het opstellen van de 1e bestuursrapportage te komen met een begrotingswijziging en bij de 2e bestuursrapportage het algemeen bestuur te informeren omtrent de ontwikkelingen van kosten en opbrengsten, maar om dit niet te doen in de vorm van een begrotingswijziging.

In de 2e bestuursrapportage is het algemeen bestuur geïnformeerd over de ontwikkeling van de jaareindeverwachtingen, waarbij de belangrijkste afwijkingen per beleidsveld zijn opgenomen. De stukken zijn aan het algemeen bestuur aangeboden. Deze zijn behandeld in de vergaderingen van de commissies van 15 november 2023 en het algemeen bestuur van 29 november 2023.

De gerealiseerde lasten van beleidsveld Waterketen en schoon water zijn hoger dan de begroting na wijziging maar lager dan de jaareindeverwachting bij de 2e bestuursrapportage. Deze overschrijding komt door hogere kosten voor energiebelastingen, de stijging van netwerk- en elektrakosten, hogere kosten chemicaliën en hogere kosten slibverwerking SNB als gevolg van meer aanleveringen slib (technische problemen bij de centrifuges in Tilburg) en een calamiteit bij het golfterrein Eindhoven. De overschrijdingen zijn dus te relateren aan uitgaven passend binnen de reguliere beleidsuitgangspunten.

Kredieten:
Ten aanzien van de kredieten voor de lopende en in 2023 afgesloten investeringsprojecten geldt dat er voor enkele (deel)projecten sprake is van een beperkte overschrijding (< € 10.000) van het beschikbaar gestelde krediet. Er is sprake van 4 kredietoverschrijdingen > € 10.000.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2[illegible] 96 10
www.crowe-foederer.nl

Projectbudgetoverschrijding 2023

De projecten, de kredieten en de stand van de uitnutting van de kredieten zijn in bijlage 8 van het bijlagenboek (blz. 85, staat B) nader toegelicht.

Op basis van het begrotingscriterium is autorisatie van de hogere kosten door het algemeen bestuur noodzakelijk. In de aanbiedingsbrief wordt daarom expliciet aan het algemeen bestuur gevraagd om deze kostenoverschrijding te autoriseren.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2[illegible] 96 10
www.crowe-foederer.nl

4 BALANS EN TOELICHTING

ACTIVA (Bedragen x € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
VASTE ACTIVA		
Immateriële vaste activa	23.123	25.537
Materiële vaste activa	381.071	336.670
Financiële vaste activa	2.926	4.677
Totaal vaste activa	**407.120**	**366.884**
VLOTTENDE ACTIVA		
Liquide middelen	8	24
Kortlopende vorderingen	10.782	11.179
Overlopende activa	9.898	12.075
Totaal vlottende activa	**20.688**	**23.278**
Totaal activa	**427.808**	**390.162**

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 96 10
www.crowe-foederer.nl

PASSIVA (Bedragen x € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
VASTE PASSIVA		
EIGEN VERMOGEN		
Algemene reserves	34.250	31.094
Bestemmingsreserves voor tariefsegalisatie	0	0
Overige bestemmingsreserves	173	547
Nog te bestemmen resultaat	990	2.783
Totaal eigen vermogen	**35.413**	**34.423**
VOORZIENINGEN		
Voorzieningen	2.201	2.307
Totaal voorzieningen	**2.201**	**2.307**
VASTE SCHULDEN		
Vaste schulden	336.836	307.691
Totaal vaste schulden	**336.836**	**307.691**
Totaal vaste passiva	**374.451**	**344.422**
VLOTTENDE PASSIVA		
Netto vlottende schulden	34.382	28.719
Overlopende passiva	18.975	17.021
Totaal vlottende passiva	**53.357**	**45.740**
Totaal passiva	**427.808**	**390.162**

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2[illegible] 96 10
www.crowe-foederer.nl

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

De jaarrekening is opgesteld overeenkomstig de verslaggevingsregels uit het Waterschapsbesluit en de daarbij behorende ministeriële regeling beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen.

Immateriële vaste activa
Dit zijn activa die niet stoffelijk zijn en evenmin onder de financiële vaste activa worden begrepen. De activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingprijs, verminderd met de hierop plaatsgevonden afschrijvingen.
Voor een deel van onze immateriële vaste activa wordt een afschrijvingstermijn gehanteerd van 5 jaar. Voor een belangrijk deel is dat niet het geval. Dit zijn meestal bijdragen aan gemeenten, waarbij gemeenten uitvoering hebben gegeven aan de aanleg van watergangen en rioleringswerken. De door ons gehanteerde afschrijvingstermijnen van die bijdragen zijn gekoppeld aan de onderliggende activa.

Afschrijvingstermijnen	**Ondergrens activeren**	**Jaren**
Immateriële vaste activa:		
Rente van geldleningen (I10)	C	*1
Onderzoek en ontwikkeling (I20)	C	5
Software (I99) *2	C	5
Subsidies en bijdragen aan activa in eigendom derden (I30)	B	Afhankelijk van onderliggend activum *3)
Afkoopsommen (I40)	B	Wordt per investering voorgelegd

*1 Wanneer bij het afsluiten van een geldlening bemiddelingskosten boven de activeringsgrens in rekening worden gebracht, wordt de looptijd van de lening als afschrijvingsperiode gehanteerd.
*2) Software/mobilofoonnet 5 jaar, tenzij de economische levensduur korter wordt geschat.
*3) Met een maximum afschrijvingsperiode van 40 jaar.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2 [illegible] 10
www.crowe-foederer.nl

Materiële vaste activa

Afschrijvingstermijnen	Ondergrens activeren	Jaren
Materiële vaste activa:		
Gronden (M10)	**C**	30 / niet
Vervoermiddelen (M20)	**D**	
Auto's		5
Trekkers		8
Kranen		8
Maai- en veegboten		8
Overig		5
Overige bedrijfsmiddelen (M30)	**C**	
Hardware (m.u.v. Pc's, tablets, laptops, telefoons) *4)		5
Inbraakbeveiliging		10
Storingsapparatuur en meetapparatuur		10
Overige bedrijfsmiddelen		5
Kantoren, woningen etc. (M40)	**C**	
Kantoren en dienstwoningen		40
Werkplaats		25
Open loods		10
Inrichting		10
Renovatie/restauratie		levensduurverlenging
Wegen (M50)	**B**	10
Waterkeringen (M55)	**B**	30
Watergangen en kunstwerken (M60)	**C**	
Poldergemalen		25
Stuwen/vistrappen		25
Duikers/maaigangen		25
Watergangen		30
Bruggen		20
Baggeren	**A**	*5
Transportgemalen en –leidingen (M70)	**B**	
Rioolgemalen (droog) bwk		40
Rioolgemalen (droog) mech		18
Rioolgemalen (nat) bouwk		25
Rioolgemalen (nat) mech		10
Persleiding bouwkundig en transportleiding bouwkundig		40
Persleidingen en transportleidingen (mechanisch/elektrisch)		18
Zuiveringsinstallaties (M80)	**B**	
Bouwkundig		40

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2[illegible] 96 10
www.crowe-foederer.nl

Afschrijvingstermijnen	Ondergrens activeren	Jaren
Mechanisch		18
Slibverwerkingsinstallaties (M90)	**B**	
Bouwkundig		40
Mechanisch		18
Energiefabriek		15
Overigen (M99)	**B**	Afhankelijk van levensduur

*4) hardware (m.u.v. Pc's, tablets, laptops, telefoons) 5 jaar, tenzij de economische levensduur korter wordt geschat
*5) Bij investeringen in saneren van waterbodems en baggeren is de basis afschrijvingsperiode 7 jaar. Wanneer de verwachte opeenvolgende baggercyclus afwijkt van de genoemde 7 jaar, dan wordt deze opeenvolgende baggercyclus als afschrijvingsperiode gehanteerd met een maximum van 40 jaar.
Bij het investeringsvoorstel dient de afschrijvingstermijn te worden opgenomen en afwijkingen van de richtlijn moet worden toegelicht / onderbouwd.

Materiële vaste activa
Hieronder worden begrepen gronden, vervoermiddelen en werktuigen, overige bedrijfsmiddelen, kantoren, dienstwoningen en centrale werkplaatsen, waterkeringen, watergangen en kunstwerken, gemalen ten behoeve van het waterkwantiteitsbeheer, transportgemalen en -leidingen, zuiveringsinstallaties, slibverwerkingsinstallaties, wegen en overige. De activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingprijs, verminderd met de hierop plaatsgevonden afschrijvingen.

Grondbank
De grondbank is grond in het bezit van het waterschap, die ingekocht, verkocht of geruild wordt. De in de grondbank opgenomen percelen betreffen gronden die niet aan een specifiek project kunnen worden toegerekend, waaronder ruilgronden. De gronden zijn gewaardeerd tegen de historische kostprijs of de actuele markwaarde, wanneer deze lager is dan de oorspronkelijke verkrijgingsprijs.

Financiële vaste activa
De financiële vaste activa zijn voor de nominale waarde op de balans opgenomen.
Hier worden afzonderlijk opgenomen: deelnemingen en effecten, verstrekte vaste geldleningen en vorderingen.

Afschrijvingen
De afschrijvingskosten worden berekend vanaf het moment van daadwerkelijke ingebruikname van projecten.

Vlottende activa
De vlottende activa zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Eigen vermogen
Het eigen vermogen bestaat uit de reserves en het nog te bestemmen resultaat.
De reserves zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2[illegible] 96 10
www.crowe-foederer.nl

Voorzieningen
Voorzieningen worden opgenomen tegen nominale waarde op basis van de laatst bekende inzichten. Pensioenen en wachtgelden worden jaarlijks op basis van actuariële berekeningen bepaald.

Vaste schulden
Hier zijn opgenomen de schulden met een oorspronkelijke looptijd van één jaar of langer. De schulden zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Vlottende passiva
De schulden zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Resultaatbepaling
Ten aanzien van de resultaatbepaling zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:
- de jaarrekening is opgesteld volgens het stelsel van lasten en baten;
- lasten zijn toegerekend aan de periode waarin ze thuishoren;
- baten zijn opgenomen voor zover ze zijn gerealiseerd;
- verliezen worden als last genomen op het moment dat ze voorzienbaar zijn;
- onttrekkingen aan de egalisatiereserve vinden plaats overeenkomstig het begrote nadelig resultaat.

Nieuw Waarderings- activerings- en afschrijvingsbeleid per 01-01-2023
In het nieuwe beleid wordt de afschrijvingsperiode gelijk gehouden aan het bestaande beleid. De drempel om iets als investering te zien wordt in enkele gevallen verhoogd. Bouwrente op onderhanden projecten blijft voorlopig gehandhaafd. Het activeren van uren is beperkt tot enkel de uren van medewerkers die direct betrokken zijn bij het tot stand komen van een materieel vast actief en derhalve een directe bijdrage leveren aan de waarde van het materieel vast actief.

Uren Activeren:
- Uren die op projecten worden verantwoord door medewerkers vanuit de primaire processen die vanuit een projectgroep op directe wijze een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van het actief en het toekomstig economisch nut.
- ICT uren primair proces (deze uren kun je zien als procesautomatisering) voor activasoorten M50 tot en met M90 worden geactiveerd (zie Tabel afschrijvingstermijn op blz. 89/90).

Uren niet activeren:
- Uren van medewerkers die zich bezig houden met de coördinatie van projecten of programma's (zoals opdrachtgevers, procesmanagers, subsidie-adviseurs, administratieve ondersteuning).
- Projecten op het gebied van vervangingsinvesteringen (zoals tractoren en machines) en bijdrageregelingen.
- Overige ICT uren en uren door Overhead processen
- Projecten met alleen eigen uren worden niet geactiveerd.

Uren van medewerkers die verantwoord worden op projecten en die vanuit een subsidieregeling geheel of gedeeltelijk gesubsidieerd worden, worden geactiveerd tegen een uurtarief van € 0,00. De ontvangen subsidie (opbrengst) zal in deze gevallen rechtstreeks in de exploitatie (als onderdeel van het P-budget) worden verantwoord.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2[illegible] 96 10
www.crowe-foederer.nl

Toelichting op de balansposten

ACTIVA

VASTE ACTIVA

Immateriële en materiële vaste activa

Het verloop in de vaste activa is in de volgende tabel weergegeven

Verloop activa in exploitatie (Bedragen x € 1.000)	Ultimo 2022	Investering	Subsidies	Afschrijving	Desinvest. Verkoop Ruil	Ultimo 2023
Immateriële vaste activa:						
Uitgaven ivm afsluiten geldleningen	0	0	0	0	0	0
Uitgaven ivm onderzoek/ontwikkeling	1.257	0	0	473	36	748
Verstrekte subsidies/bijdragen Bedrijven	166	0	0	13	0	153
Verstrekte subs./bijdr. ov openbare lichamen	19.915	79	0	1.218	0	18.775
Verstrekte subsidies/bijdragen Rijk	0	0	0	0	0	0
Verstrekte subsidies/bijdragen overige	155	0	0	12	0	143
Betaalde afkoopsommen openbare lichamen	236	0	0	20	0	217
Betaalde afkoopsommen Rijk	2.207	0	0	82	0	2.125
Uitgaven verkiezingen	136	0	0	136	0	0
Overige immateriële vaste activa	1.466	0	0	504	0	962
Totaal Immateriële vaste activa	**25.537**	**79**	**0**	**2.457**	**36**	**23.123**
Materiële vaste activa:						
Gronden	5.427	0	0	168	56	5.203
Vervoermiddelen	20	0	0	10	0	9
Machines, apparaten en werktuigen	1.793	799	0	507	0	2.084
Overige duurzame bedrijfsmiddelen	1.796	4.231	610	606	12	4.799
Bedrijfsgebouwen	6.756	573	0	421	49	6.859
Woonruimten	0	0	0	0	0	0
Wegen	0	0	0	0	0	0
Waterkeringen	11.242	0	0	425	0	10.817
Watergangen, kunstwerken en gemalen	58.722	6.375	1.202	3.624	472	59.800
Transportgemalen en -leidingen	31.636	8.546	0	2.479	0	37.703
Zuiveringsinstallaties	103.579	22.336	0	6.462	0	119.453
Slibverwerkingsinstallaties	28.106	7.026	0	2.935	0	32.197
Overige materiële vaste activa	190	0	0	21	0	169
Subtotaal materiële vaste activa	**249.266**	**49.885**	**1.812**	**17.658**	**589**	**279.093**
Correctie vaste activa (uit te voeren)	-794	40	0			-755
Gronden in de grondbank	24.556	3.665			4.091	24.130
Onderhanden werk (OHW)	63.643	16.423	1.465			78.602
Correctie onderhanden werk	0					0
Totaal Materiële vaste activa	**336.670**	**70.014**	**3.276**	**17.658**	**4.680**	**381.071**
Totaal	**362.207**	**70.093**	**3.276**	**20.115**	**4.716**	**404.193**

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2 [illegible] 10
www.crowe-foederer.nl

De belangrijkste investeringsuitgaven (groter dan ca € 1,0 mln) in het verslagjaar 2023 zijn:

- BHS Run Schaiksedijk/Stevert
- Hoogwatermaatregelen St. Oedenrode
- Zuivere zuurstof RWZI Eindhoven
- Kernteam raamovereenkomst
- Aeratie + Chemicaliën Tilburg
- Vervangen geurbestrijding RWZI Eindh
- RWZI Boxtel Fase 0,1,3,12,13
- RWZI Boxtel Fas 2, 4 t/m 9, 11, 14, 15
- Groengas en CO2 afvang installatie
- Aanleg en voorfin. duikers De Gender
- Nieuwe stoffen Hapert

Voor een nadere specificatie wordt verwezen naar bijlagen 8 bij de Burap onderdeel A Overzicht onderhanden deelprojecten bij de jaarrekening. Een (tekstuele) toelichting is gegeven in deel I Beleidsvelden.

Bij de immateriële vaste activa is in 2023 een investering in gebruik genomen in verband met verstrekte subsidies en bijdragen aan overige openbare lichamen. Dit betreft een bijdrage voor Pharia 2.0 Demo (verlenging). De gehanteerde afschrijvingsduur sluit aan met de afschrijvingsduur van de betreffende partij.

Voor een perceel grond in Sint-Michielsgestel van 4.125 m² met een registratiewaarde van nihil is eeuwigdurend erfpacht uitgegeven aan een naastliggende landgoedeigenaar.
Vier percelen langs de Heerenbeekloop zijn in erfpacht uitgegeven aan Brabants Landschap tot 31-12-2059. De gronden zijn aangeschaft voor zo'n € 114.000 en omvatten in totaliteit bijna 27.000 m².
Zeven percelen in Bergeijk, natuurzone Pielis, zijn in erfpacht uitgegeven aan Stichting Uitvoering Landschapsbeheer Pielis. Deze overeenkomst eindigt op 31-12-2042, waarbij mogelijk continuering plaatsvindt. De gronden zijn aangeschaft voor € 14.088 en omvatten in totaliteit 36.238 m².

Financiële vaste activa

Financiële vaste activa (Bedragen x € 1.000)	**31-12-2023**	**31-12-2022**
Kapitaalverstrekkingen aan:		
- bedrijven	2.825	4.575
- overige	101	101
Leningen aan:		
- overige	0	0
Totaal	**2.926**	**4.677**

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 96 10
www.crowe-foederer.nl

Het verloop van deze post is als volgt:		
Boekwaarde per 31 december 2022		4.677
Bij:	deelname AquaMinerals (herberekening aankoopwaarde aandelen)	2
		4.679
Af:	agio SNB regulier	143
	verkoop aandelen SNB	420
	agio SNB i.v.m. verkoop aandelen	1.190
Totaal verminderingen in het boekjaar		-1.753
Boekwaarde per 31 december 2023		2.926

Voor een nadere specificatie wordt verwezen naar bijlage C Staat van financiële vaste activa van de jaarrekening.

VLOTTENDE ACTIVA

Liquide middelen

Liquide middelen (Bedragen x € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
Kas	2	2
Bankrekeningen	6	23
Totaal	**8**	**24**

Net als in 2022 staat er een klein saldo op een bankrekening. Dit naast het rood staan op de lopende bankrekening, die enkele bladzijden verderop staat toegelicht bij vlottende schulden. Er zijn geen positieve rekeningcourant-verhoudingen met 's Rijksschatkist of andere openbare lichamen.

Kortlopende vorderingen

Kortlopende vorderingen (Bedragen x € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
Vorderingen op belastingdebiteuren	1.635	1.294
Overige vorderingen	9.147	9.885
Totaal	**10.782**	**11.179**

Kortlopende vorderingen (per 31-12 direct opeisbaar):

De post Vorderingen op belastingdebiteuren betreft een bedrag van € 1.682.000 vorderingen door eigen aanslagen op debiteuren waterschapsbelastingen. Op deze vorderingen is de voorziening voor dubieuze belastingdebiteuren van € 47.000 in mindering gebracht. Deze voorziening wordt voldoende geacht om de per 31 december 2023 uitstaande dubieuze belastingvorderingen te dekken.

Naast de belastingdebiteuren is een bedrag van € 9.147.000 te vorderen van overige debiteuren. Dit betreft een bedrag van bijna € 6,6 mln dat is te vorderen van Brabant Water in verband met de inning van een deel van de belastingopbrengsten namens Waterschap De Dommel.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2[illegible] 96 10
www.crowe-foederer.nl

Voor de opdrachtverlening Project BOK2016 Programma Kempenland-West & Leenderbos, Groote Heide & de Plateaux (realiseren inrichtingsopgaven Watersysteem) is over de uitgevoerde werkzaamheden van het tweede deel van 2023 een verkoopfactuur verstuurt aan de Provincie Noord-Brabant van € 822.000.
Verder is er een verkoopfactuur verstuurd voor de verhandelde GVO's (certificaten Garantie van Oorsprong) van € 970.000.
Al deze drie grote bedragen zijn in januari 2024 per bank ontvangen.
Het restant saldo op de post overige vorderingen heeft vooral te maken met vorderingen op Het Waterschapshuis, waterschappen en gemeenten. Het financiële risico op deze post wordt als minimaal ingeschat.

Schatkistbankieren is geïntegreerd in de werkwijze van Waterschap De Dommel. Dit houdt in dat alle gemeenten, provincies en waterschappen middelen die zij tijdelijk niet voor hun publieke taak nodig hebben bij het Ministerie van Financiën onderbrengen. Hierover wordt rente verrekend. De drempel in 2023 voor Waterschap De Dommel bedroeg € 3.123.000. De drempel is 2% van de bruto exploitatielasten in de oorspronkelijke begroting. In 2023 hebben we geen structureel overtollige liquiditeiten gehad. Er is daarom geen geld bij het Ministerie van Financiën ondergebracht.

Tabel schatkistbankieren (x € 1.000)	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Drempelbedrag: 3.123				
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten schatkist Rijk aangehouden middelen	0	101	569	950
Ruimte onder het drempelbedrag	3.123	3.022	2.554	2.173
Overschrijding van het drempelbedrag	0	0	0	0

Overlopende activa

Overlopende activa (Bedragen x € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
Nog te ontvangen voorschotbedragen van EU, Rijk of provincies	2.710	1.565
Nog te ontvangen Brabant Water	334	717
Overige nog te ontv.bedragen en vooruitbetaalde bedragen	6.854	9.793
Totaal	**9.898**	**12.075**

Ten opzichte van 2022 is de post overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen met € 2.939.000 gedaald. Dit wordt met name veroorzaakt door:

- te ontvangen coronacompensatie 2021 (€ 1.280.000),
- te ontvangen belastingen (€ 969.000)
- te ontvangen bedrag voor de verkoop van garanties van oorsprong (GVO) (€ 324.000)
- Te ontvangen BOK subsidie (€ 657.000)
- Daarentegen een stijging in 2023 bij internationale samenwerking over de afrekening van 2023 voor € 146.000

De per ultimo 2023 nog te ontvangen voorschotbedragen EU, Rijk, provincies of Overige openbare lichamen zijn toegenomen met € 1.145.000 ten opzichte van ultimo 2022. Dit wordt met name veroorzaakt door de nog te ontvangen POP subsidie 2023.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 96 10
www.crowe-foederer.nl

Verloopoverzicht overlopende activa, nog te ontvangen voorschotbedragen van EU, Rijk of provincies:

Omschrijving uitkering (Bedragen x € 1.000)	Saldo 01-01-2023	Toevoegingen 2023	Vrijgevallen 2023	Saldo 31-12-2023
Europese Unie	0	0	0	0
Rijk (Agentschap)	0	0	0	0
Provincie	1.565	3.823	2.678	2.710
Overige openbare lichamen	0	0	0	0
Totaal	**1.565**	**3.823**	**2.678**	**2.710**

PASSIVA

EIGEN VERMOGEN

Algemene reserves

Algemene reserves (Bedragen x € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
Taakreserve watersysteembeheer	10.442	7.455
Taakreserve zuiveringsbeheer	23.808	23.639
Totaal	**34.250**	**31.094**

Voor een nadere specificatie en een overzicht van de algemene reserves wordt verwezen naar bijlage D Staat van reserves en voorzieningen van de jaarrekening, evenals naar het hierna opgenomen Overzicht mutaties in reserves en voorzieningen.

In het financieel beleid ten aanzien van het weerstandsvermogen is in 2020 bepaald dat de ondergrens van dit weerstandsvermogen € 5,8 mln is, jaarlijks te verhogen met het consumentenprijsindex (CPI)-inflatiepercentage. Voor 2022 bedraagt de inflatie bijna 10% en voor 2023 3,93%, waardoor het weerstandsvermogen € 6,8 mln wordt.

Verdeling over watersysteembeheer en zuiveringsbeheer vindt naar rato plaats op basis van de netto lasten per taak. De reserves die deze ondergrens te boven gaan, kunnen aangewend worden voor tariefsegalisatie om de tarieven over de vastgestelde planperiode gelijkmatig te laten stijgen.

In onderstaande tabellen is voor beide reserves deze splitsing aangegeven.

Taakreserve watersysteembeheer (Bedragen x € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
Algemene reserve watersysteemheffing	2.944	2.923
Overige reserve watersysteemheffing	7.498	4.532
Totaal	**10.442**	**7.455**

Taakreserve zuiveringsbeheer (Bedragen x € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
Algemene reserve zuiveringsheffing	3.864	3.628
Overige reserve zuiveringsheffing	19.944	20.011
Totaal	**23.808**	**23.639**

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2[illegible] 96 10
www.crowe-foederer.nl

Overige bestemmingsreserves

Overige bestemmingsreserves (Bedragen x € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
Bestemmingsreserve GTD	173	199
Bestemmingsreserve Transitiefonds	0	348
Totaal	**173**	**547**

Bestemmingsreserves zijn afgezonderde delen van het eigen vermogen met een vooraf bepaalde bestemming.
Voor een nadere specificatie en een overzicht van de bestemmingsreserves wordt verwezen naar bijlage 8 van het bijlagenboek (blz. 90 D Staat van reserves en voorzieningen van de jaarrekening, evenals naar het hierna opgenomen Overzicht mutaties in reserves en voorzieningen).

Nog te bestemmen resultaat (Bedragen x € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
Nog te bestemmen resultaat	990	2.783
Totaal	**990**	**2.783**

Het saldo van de rekening van baten en lasten over 2022 is toegevoegd aan de algemene reserves. Er is rekening gehouden met de in de jaarrekening 2022 aangewezen bestemmingen. Over de bestemming van het saldo van de rekening van baten en lasten over 2023 moet door het algemeen bestuur nog een besluit worden genomen.
Een deel van het resultaat zal bestemd worden voor de rentetoevoeging aan de taakreserves watersysteembeheer en zuiveringsbeheer.

OVERZICHT MUTATIES IN RESERVES

Algemene reserves

Taakreserve watersysteembeheer

Balansbedrag per 31 december 2022	7.455
Bij: Saldo 2022 (conform uw besluit d.d. 12 juli 2023)	2.987
Balansbedrag per 31 december 2022	10.442

Taakreserve zuiveringsbeheer

Balansbedrag per 31 december 2022	23.639
Af: Saldo 2022 (conform uw besluit d.d. 12 juli 2023)	169
Balansbedrag per 31 december 2022	23.808

Bestemmingsreserves voor tariefsegalisatie
We hebben geen afzonderlijke bestemmingsreserve voor tariefsegalisatie. Deze loopt via de algemene reserves.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2[illegible] 96 10
www.crowe-foederer.nl

Overige bestemmingsreserves

Bestemmingsreserve GTD

Balansbedrag per 31 december 2022	199
Bij: Rentetoevoeging (conform uw besluit d.d. 12 juli 2023)	14
	213
Af: Vrijval afkoopsom (conform uw besluit d.d. 12 juli 2023)	-40
Balansbedrag per 31 december 2023	173

Onder deze bestemmingsreserve is verantwoord de financiële verrekening van de desintegratiekostenvergoeding als gevolg van de ontvlechting van de GTD per 31 december 1996 voor een totaalbedrag van € 1.335.000.
Tot en met het jaar 2033 wordt rente bijgeschreven (2023: € 14.000) en valt jaarlijks een gedeelte van de afkoopsom vrij (2023: € 40.000). De rentebijschrijving aan en de vrijval van deze bestemmingsreserve was opgenomen in het separate voorstel resultaatbestemming 2022, door u goedgekeurd op 12 juli 2023.

Bestemmingsreserve Transitiefonds

Balansbedrag per 31 december 2022	348
Af : Vrijval (conform uw besluit d.d. 12 juli 2023)	-348
Balansbedrag per 31 december 2023	-

VOORZIENINGEN

Voorzieningen (Bedragen x € 1.000)	**31-12-2023**	**31-12-2022**
Voorzieningen voor arbeidsgerelateerde verplichtingen	2.201	2.307
Totaal	**2.201**	**2.307**

VOORZIENINGEN VOOR ARBEIDSGERELATEERDE VERPLICHTINGEN

Wachtgeldverplichtingen
In 2023 is aan een oud-bestuurslid € 49.000 betaald ten laste van de wachtgeldverplichting. Daarnaast is € 14.000 toegevoegd aan de voorziening, in verband met een nieuwe berekening van de wachtgeldverplichting.

Het verloop van de voorziening in 2023 was als volgt:

Balansbedrag per 31 december 2022	101
Af: Betaling uit voorziening pensioenen	-49
Bij: Toevoeging aan voorziening wachtgeldverplichtingen (afgerond)	14
Balansbedrag per 31 december 2023	66

Pensioenen gepensioneerde oud-bestuurders
Voor 23 voormalige DB-leden bestaan pensioenverplichtingen. In verband met nieuwe actuariële berekeningen is er € 36.000 toegevoegd aan de voorziening. In 2023 is er € 117.000 uitgekeerd ten laste van deze voorziening.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2[illegible] 96 10
www.crowe-foederer.nl

Balansbedrag per 31 december 2022	1.266
Af: Betaling uit voorziening pensioenen	-117
Bij: Toevoeging aan voorziening pensioenen	36
Balansbedrag per 31 december 2023	1.185

Pensioenen niet-gepensioneerde (oud-)bestuurders
Per 1-1-2022 is er een wijziging geweest in de uitvoering van de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa). Op basis hiervan heeft Waterschap De Dommel besloten om het opgebouwde pensioen over te laten maken naar de lopende rekening. Dit om het risico voor Waterschap De Dommel te verlagen. Voor 7 (oud-)bestuurders is een voorziening gevormd. In 2023 is er € 91.000 aan pensioenpremie gestort. Op basis van actuariële berekeningen is er € 82.000 vrijgevallen uit de voorziening. Dit heeft vooral te maken met de gestegen rente waardoor er minder geld in de pensioenpot hoeft te zitten.

Balansbedrag per 31 december 2022	941
Af: Vrijval uit voorziening pensioenen	-82
Bij: Pensioenstorting	91
Balansbedrag per 31 december 2023	950

VASTE SCHULDEN

Deze post is als volgt te specificeren:

Vaste schulden (Bedragen x € 1.000)	**31-12-2023**	**31-12-2022**
Onderhandse leningen van binnenlandse banken	331.827	302.682
Onderhandse leningen van buitenlandse instellingen, banken e.d.	5.000	5.000
Waarborgsommen	9	9
Totaal	**336.836**	**307.691**

Het verloop van deze post is als volgt:

Schuldrestant per 31 december 2022		307.682
Bij:	Opgenomen geldleningen	55.000
		362.682
Af:	Aflossingen in het boekjaar	-25.855
Schuldrestant per 31 december 2023		336.827

De rentelast 2023 op onderhandse leningen van banken bedraagt € 8.232.315. Hiervan is € 102.500 voor buitenlandse instellingen, banken e.d. en de rest voor binnenlandse banken. Ten opzichte van 2022 is de vaste schuld met € 29,1 mln toegenomen door vooral investeringen.

Voor een nadere specificatie wordt verwezen naar bijlage 8 van het bijlagenboek (blz. 91 E Staat van vaste schulden). Voor schulden zijn geen zakelijke zekerheden aan derden gesteld.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 95 10
www.crowe-foederer.nl

Vanaf 2017 is een deel van het hoofdkantoor verhuurd. Als zekerheid is een waarborgsom van € 9.375 ontvangen. Gezien de looptijd van de huurovereenkomst is dit bedrag als langlopende schuld opgenomen.

VLOTTENDE PASSIVA

Vlottende schulden

Vlottende schulden (Bedragen x € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
Negatieve bank- en girosaldi	17.768	8.935
Schulden aan leveranciers	14.121	13.932
Schulden i.v.m. te betalen belastingen, sociale en pensioenpremies	2.422	5.786
Overige kortlopende schulden	72	68
Totaal	**34.382**	**28.719**

Negatieve bank- en girosaldi betreft de rekening-courant van Waterschap De Dommel bij de Nederlandse Waterschapsbank. Ten opzichte van eind 2022 is de schuld in rekening-courant bij de bank met € 8,8 mln toegenomen.

Te betalen belastingen en sociale lasten heeft betrekking op nog af te dragen BTW, pensioenpremies, loonheffing en werknemersverzekeringen. Die zijn t.o.v. eind 2022 afgenomen met € 3,4 mln. Deze afname betreft met name de afname van te betalen BTW die eind 2022 € 3,3 mln betrof en eind 2023 nihil is. Dit had te maken met een BTW-correctie van de Energiefabriek Tilburg over voorgaande jaren en de omzetting BOK2016 naar werkbudget.

Overlopende passiva

Overlopende passiva (Bedragen x € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
Nog te betalen bedragen	11.786	10.209
Ontvangen voorschotbedragen van EU, Rijk of provincies	2.846	2.546
Overige vooruitontvangen bedragen	4.342	4.266
Totaal	**18.975**	**17.021**

De belangrijkste posten uit de Nog te betalen bedragen zijn:

- nog niet opgenomen verlofdagen personeel 7.767
- nog te betalen rente vaste geldleningen 4.019

Een deel van de niet opgenomen verlofdagen personeel betreft IKB-koopverlof zonder vervaltermijn. Ondanks dat dit onderdeel geheel onder de overlopende passiva staat, kan in de praktijk een relevant deel pas over enkele jaren opgenomen gaan worden. Wanneer opname daadwerkelijk plaats gaat vinden is in de meeste gevallen nog niet bekend. In 2023 zien we een toename van het aantal uren IKB koopverlof van 21.638 uren, dat is bijna een verdubbeling van het aantal uren eind 2022. Deze toename veroorzaakt grotendeels de toename van € 1,0 mln ten opzichte van 2022.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 95 10
www.crowe-foederer.nl

Verloopoverzicht overlopende passiva, ontvangen voorschotbedragen van EU, Rijk of provincies:

Omschrijving uitkering (Bedragen x € 1.000)	Saldo 01-01-2023	Toevoegingen 2023	Vrijgevallen 2023	Saldo 31-12-2023
Europese Unie	104	116	-34*	254
Het Rijk	44	575	430	188
Provincie	2.322	2.164	2.124	2.362
Overige openbare lichamen	77	24	58	43
Totaal	**2.546**	**2.878**	**2.579**	**2.846**

* Betreft administratieve correctie.

De ontvangen voorschotbedragen van EU, Rijk of provincies zijn ten opzichte van 2022 met € 300.000 toegenomen door met name de nieuwe subsidieregelingen:

- Vlaams-Nederlandse Interreg-project Schone waterlopen met O3G
- Rijksbijdrage DHZ
- Versnellingsprogramma lachgas Waterketen

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 95 10
www.crowe-foederer.nl

NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE RECHTEN EN VERPLICHTINGEN

Garantstelling

De Gemeenschappelijke regeling Aquon heeft bij de Nederlandse Waterschapsbank en bij de Bank Nederlandse Gemeenten een aantal leningen afgesloten t.b.v. de overname van de panden in Leiden en Tiel. Daarnaast zijn leningen afgesloten ten behoeve van de financiering van de nieuwbouw in Houten. Het betreffen de volgende leningen:

Leningnummer	Rente%	Looptijd	Ingangsdatum	Historisch leenbedrag	Aflossingen voorgaande jaren	Saldo 01-01-2023	Aangegane leningen 2023	Aflossing 2023	Saldo 31-12-2023
Lening BNG 40.10855	2,910%	20 jaar	16-12-2013	2.000.000	800.000	1.200.000		100.000	1.100.000
Lening BNG 40.10856	3,145%	24 jaar	16-12-2013	1.500.000	540.000	960.000		60.000	900.000
Lening BNG 40.10857	3,315%	29 jaar	16-12-2013	1.620.000	486.000	1.134.000		54.000	1.080.000
Lening NWB 1-27487	0,460%	20 jaar	20-12-2021	4.535.000	1.662.834	2.872.166		151.167	2.720.999
Lening BNG 40.116074	3,117%	10 jaar	08-11-2022	3.000.000	0	3.000.000		300.000	2.700.000
Lening NWB 1-31712 (aflossingsvrij)	2,560%	50 jaar	10-11-2022	3.705.000	0	3.705.000		0	3.705.000
Lening NWB 1-31827	3,214%	40 jaar	01-08-2023	7.500.000			7.500.000	0	7.500.000
Lening NWB 1-31830	3,377%	15 jaar	01-08-2023	3.800.000			3.800.000	0	3.800.000
Lening NWB 1-31828	3,180%	40 jaar	02-01-2024	6.000.000			6.000.000	0	6.000.000
Lening NWB 1-31831	3,333%	15 jaar	02-01-2024	8.000.000			8.000.000	0	8.000.000
Subtotaal				**41.660.000**	**3.488.834**	**12.871.166**	**25.300.000**	**665.167**	**37.505.999**

Leningnummer	Rente%	Looptijd	Ingangsdatum	Historisch leenbedrag	Aangegane leningen 2.023
Lening NWB 1-31829	3,139%	40 jaar	03-06-2024	4.000.000	4.000.000
Lening NWB 1-31832	3,255%	15 jaar	03-06-2024	2.000.000	2.000.000
Toekomstige leningen				**6.000.000**	**6.000.000**

Totaal vaste schulden waarvoor garantstelling Waterschap De Dommel	**43.505.999**

In de Gemeenschappelijke Regeling AQUON is artikel 38 Borgtocht opgenomen met betrekking tot de benodigde middelen en het aangaan van geldleningen:

Artikel 38 Borgtocht
De deelnemers dragen er steeds zorg voor dat AQUON te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan al zijn verplichtingen jegens derden te kunnen voldoen en in geval van aan AQUON verstrekte geldleningen is iedere deelnemer hiervoor per geldlening jegens betreffende geldgever rechtstreeks aansprakelijk conform zijn kostenaandeel in AQUON, op basis van de laatst vastgestelde verdeelsleutel.

Daarnaast heeft de Nederlandse Waterschapsbank aan de Gemeenschappelijke regeling Aquon een kredietfaciliteit verleend van € 7 mln. De garantstelling van Waterschap De Dommel hierin is 8,41%. In 2023 en voorgaande jaren is er geen aanspraak gemaakt op deze garantstellingen door de Gemeenschappelijke regeling AQUON.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2 [illegible] 10
www.crowe-foederer.nl

SNB heeft bij de Nederlandse Waterschapsbank een lening afgesloten, waarvoor Waterschap De Dommel garant staat tot maximaal de hoogte van het aandelenbezit van 17,01%. Tegenover deze garantiestelling heeft Waterschap De Dommel een recht van hypotheek ontvangen van SNB op de grond, gebouwen en installaties in Moerdijk.

Het betreft de volgende leningen:

Leningnummer	Rente%	Looptijd	Ingangsdatum	Historisch leenbedrag	Aflossingen voorgaande jaren	Saldo 01-01-2023	Aangegane leningen 2023	Aflossing 2023	Saldo 31-12-2023
Lening NWB 30818*	0,000%	6 jaar	23-12-2020	27.000.000	9.000.000	18.000.000		4.500.000	13.500.000
Lening NWB 31505	1,390%	8 jaar	15-04-2022	6.000.000	437.500	5.562.500		750.000	4.812.500
Lening NWB 31769	3,060%	14 jaar	02-02-2023	6.000.000	6.000.000		6.000.000	0	6.000.000
Lening NWB 31768	3,040%	14 jaar	02-10-2023	4.000.000	4.000.000		4.000.000	0	4.000.000
Subtotaal				**43.000.000**	**19.437.500**	**23.562.500**	**10.000.000**	**5.250.000**	**28.312.500**

* In feite is het rentepercentage -0,218%, doordat de rente vooraf in één keer is uitbetaald door een hoger bedrag dan de hoofdsom gestort te krijgen.

In 2023 is er geen aanspraak gemaakt op deze garantstelling.

De Unie van Waterschappen heeft in 2017 een 25-jarige lineaire lening ad € 6.013.268 afgesloten bij de Nederlandse Waterschapsbank onder borgstelling van de waterschappen. De hoogte van de lening per 31-12-2023 is € 4.570.084. Het aandeel van Waterschap De Dommel hierin is 3,63% (€ 165.894). Tot en met 2023 is er geen aanspraak gemaakt op deze borgstelling.

In het verleden heeft Waterschap De Dommel een regeling gehad waarbij medewerkers via of bij het waterschap een hypothecaire lening konden afsluiten. De regeling van afsluiten van hypothecaire leningen door of via het waterschap is sinds enkele jaren niet meer van toepassing. Eind 2023 stond Waterschap De Dommel nog borg voor 5 medewerkers met een totale hypothecaire lening die onder deze borgstelling valt van bijna € 0,6 mln. Tot en met 2023 is er geen aanspraak gemaakt op deze borgstelling.

Fiscaal – Energiefabriek

Afgelopen jaren is het waterschap, geadviseerd door een externe partij, in overleg geweest met de Belastingdienst over het te hanteren percentage BTW dat in vooraftrek genomen mag worden voor werkzaamheden die betrekking hebben op de activiteiten van de Energiefabriek (percentage geldt voor zowel de investeringen als voor de exploitatie).
In vervolg op het externe advies van afgelopen jaren, en de vaststellingsovereenkomst met de belastingdienst is in 2023 per saldo een bedrag van € 1.206.000 aan BTW via de suppleties betaald.

Het overeengekomen percentage van de vooraftrek op de BTW voor de exploitatiekosten van de Energiefabriek moet op basis van de overeengekomen rekenmethodiek van slib- en energiestromen jaarlijks worden bepaald. Dit zal leiden tot een jaarlijkse terugvordering van een deel van de betaalde BTW op de exploitatielasten van de Energiefabriek. Hierdoor kan per saldo een deel van de last worden terugverdiend.

In de jaarrekening 2023 is over het boekjaar 2023 de berekende voorlopig terug te ontvangen voorbelasting van ruim € 500.000 opgenomen. In het eerste halfjaar 2024 zal het

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 96 10
www.crowe-foederer.nl

te hanteren % van de terug te vorderen voorbelasting BTW worden herberekend waarna de definitieve teruggave zal worden ingediend.

Fiscale eenheid - SNB

Er is gebleken dat er een fiscale eenheid btw is tussen de SNB en Waterschap de Dommel. In ieder geval wordt er gehandeld dat er eentje is.
Hieruit kunnen financiële consequenties volgen. De Belastingdienst kan bij naheffingen BTW één van de onderdelen van de fiscale eenheid aanspreken.
Waterschap de Dommel is dan hoofdelijk aansprakelijk voor alle btw-schulden van SNB.

BOK

In het boekjaar 2022 was een bedrag aan terug te vorderen BTW opgenomen van € 1.638.000 inzake de overeenkomst (BOK) met de Provincie. Na overleg met de belastingdienst in 2023, is het definitieve bedrag berekend op € 1.616.000 en zijn de suppleties eind boekjaar 2023 afgerond.

Claims

Ten tijde van het opstellen van de jaarrekening 2023 is het grootste deel van de schadeclaims met betrekking tot de wateroverlast in mei/juni 2016 afgewezen. Voor de lopende schadeclaims is er door de deskundige van de rechtbank een deskundigenrapport opgesteld. Het is thans ter beoordeling van de claimanten om de procedure al dan niet door te zetten. De inschatting is dat op grond van het opgeleverde deskundigenrapport voor het grootste deel van de claims niet tot aansprakelijkheid van het waterschap kan worden geconcludeerd. Voor een kleiner deel van de claims is dit meer onzeker. Echter, zekerheid hieromtrent bestaat pas nadat de rechtbank hier eventueel over heeft geoordeeld. In het geval de schadeclaims door de rechtbank worden toegewezen, zullen deze ten laste van de verzekering worden gebracht (met een eigen risico voor het waterschap van € 2.500,- per schadeveroorzakende gebeurtenis).
Door de advocaat van de gedupeerden is recent verzocht om in overleg te treden over de mogelijkheden voor een regeling in der minne. Hierover wordt advies ingewonnen bij de advocaat van het waterschap. De inschatting zoals hiervoor omschreven ten aanzien van de aansprakelijkheid van het waterschap is overigens ongewijzigd.

Voor de wateroverlastzaken van 2021 die verband houden met waterconserveringsmaatregelen in de zomer, hebben de agrariërs nog altijd de mogelijkheid om ondanks afgegeven deskundigenrapport verder te procederen.
Na de wateroverlast van december 2023 zijn ongeveer 20 schadeclaims ontvangen waarvan 10 spoor nadeelcompensatie en 10 onrechtmatige daad spoor. Daarnaast nog groot aantal meldingen (ongeveer 35) die bij de projectleiders liggen. Mogelijk worden dit nog claims. Schadeclaims vooral “natte kelders” waarvoor Waterschap De Dommel niet aansprakelijk is (extreme neerslag, geen causaal verband tussen handelen/nalaten Waterschap De Dommel en schade).

Personele verplichtingen

Conform cao is per 1-1-2021 PBB (Persoonlijk Basis Budget) toegekend voor een periode van 5 jaar. Een eventueel budget uit het verleden werd toen aangevuld tot het saldo van € 6.000. In 2021 en 2023 is er minder dan het jaarlijkse budget benut.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 96 10
www.crowe-foederer.nl

Ook kan, onder bepaalde voorwaarden, tijd voor vitaliteit worden gekocht over (een deel) van dit PBB met ingang van 2021. In 2022 is er meer dan het budget benut. Dit heeft vooral te maken met het kopen van verlofuren uit het PBB door 58+'ers.

Er is in beperkte mate sprake van langdurig zieken. Hiervoor is geen voorziening opgenomen gezien de aard en omvang van het ziekteverzuim.

Meerjarige verplichtingen

Met J&T Autolease zijn operational leasecontracten gesloten voor 25 auto's. De ingangsdatum valt in 2020 (1x), 2021 (5x), 2022 (8x) en 2023 (11x)
Afloop vindt plaats in 2025 (1x), 2027 (5x), 2028 (8x) en 2029 (11x).
De resterende te vervallen leasekosten bedragen totaal € 1.472.279.
Met Oostendorp Autolease zijn operational leasecontracten gesloten voor 8 auto's. De ingangsdatum valt in 2022 (4x) en 2023 (4X). Afloop vindt plaats in 2028 (4x) en 2029 (4x).
De resterende te vervallen leasekosten bedragen in totaal € 388.153.

Verder zijn er enkele operational leasecontracten voor kopieerapparaten, printers e.d. afgesloten die lopen tot december 2024. De resterende leasekosten bedragen ongeveer € 28.000.

Naast de operational leasecontracten zijn er overeenkomsten afgesloten met leveranciers voor de levering van goederen of diensten in 2023 of volgende jaren voor een totaalbedrag van € 43,6 mln. De contractperiode per contract varieert tot 10 jaar. Voor projecten zijn er overeenkomsten afgesloten voor een totaalbedrag van ongeveer € 46,6 mln.

Overige risico's staan vermeld in hoofdstuk 3 van het jaarverslag onder paragraaf 3.7 Weerstandsvermogen en bij onderdeel Risico's en risicoparagraaf.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 95 10
www.crowe-foederer.nl

5 GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum die invloed hebben op de waardering van de gepresenteerde cijfers.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 96 10
www.crowe-foederer.nl

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 95 10
www.crowe-foederer.nl

LIJST VAN GEBRUIKTE AFKORTINGEN

AB	Algemeen Bestuur Waterschap De Dommel
AI	Artificiële intelligentie
Appa	Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers
AVG	Algemene verordening gegevensbescherming
AWR	Afvalwaterriolering
BBP	Beleids- en Beheer Proces
BBVW	Besluit Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen
BHIC	Brabants Historische Informatie Centrum
BHS	Beekherstel
BIM	Building Information Model
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOK	Bestuursovereenkomst
BPLG	Brabants Programma Landelijk Gebied
BTW	Belasting op toegevoegde waarde
BURAP	Bestuursrapportage
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
BZV	Biologisch zuurstofverbruik
CAO	Collectieve arbeidsovereenkomst
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CO2	Koolstofdioxide
CPI	Consumentenprijsindex
CZV	Chemisch zuurstofverbruik
DHZ	Deltaplan Hoge Zandgronden
DO	Definitief Ontwerp
DPRA	Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie
DROP	Decentrale Regelgeving en Officiële Publicaties
DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet
EBP	Emissie Beheer Plan
ECB	Europese Centrale Bank
EHS	Ecologische hoofdstructuur
EMU	Economische Monetaire Unie
EU	Europese Unie
EWS	Early Warning Score
FIDO	Financiering decentrale overheden
FTE	Full Time Equivalent
GEO	Geografisch
GGA	Gebiedsgerichte aanpak
GGI	Groengasinstallatie
GHG	Gemiddeld hoogste grondwaterstand
GLG	Gemiddeld laagste grondwaterstand
GOB	Groen Ontwikkelfonds Brabant
GS	Gedeputeerde Staten
GTD	Gemeenschappelijke Technologische Dienst
GVO	Garantie van Oorsprong
GWW	Grond-, Weg- en Waterbouw
HEEL	Herleidbaar, Eenduidig en Expliciet samenwerken over de hele Levenscyclus
HOF	Wet houdbare overheidsfinanciën

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 96 10
www.crowe-foederer.nl

HOVK	Herstel overige keringen
HOWABO	Hoogwateraanpak 's-Hertogenbosch
HWB	Hoogwaterbescherming
HWBP	Hoogwaterbeschermingsprogramma
HWH	Het Waterschapshuis
H2S	Waterstofsulfide
ICT	Informatie en Communicatie Technologie
IKB	Individueel Keuzebudget
IPS	Innovatief Partnerschap
JEV	JaarEindeVerwachting
KIWI	Kennismakings- en Introductieprogramma Waterschappen Internationaal
KNMI	Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut
KRW	Kaderrichtlijn Wate
MER	Milieueffectrapportage
MOK	Maatwerkovereenkomst
MVO	Maatschappelijk verantwoord ondernemen
N	Stikstof
NAP	Normaal Amsterdams Peil
NNB	Natuurnetwerk Brabant
NNP	Natte Natuurparel
NPLG	Nationaal Programma Landelijk Gebied
NWB	Nederlandse Waterschapsbank
N2000	Natura 2000
OB	Overige Bezinkbare stoffen
OHW	Onderhanden werk
O&M	Onderhoud en monitoring
PAS	Programmatische Aanpak Stikstof
PBB	Persoonlijk Basis Budget
PDCA	Plan, Do, Check, Act
PHA	PolyHydroxyAlkanoaten
PHARIO	PHA bioplastics
POP	Plattelandsontwikkelingsprogramma
PPLG	Provinciaal Programma Landelijk gebied
PSU	Project Start Up
PvA	Plan van aanpak
P-budget	Personeelsbudget
P-lasten	Personeelslasten
RE(K)S	Regionale Energie- (en Klimaat)strategie
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
RI&E	Risico Inventarisatie en Evaluatie
RTLG	Regieorganisatie Transitie Landelijk Gebied
RUDDO	Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden
RVS	Roestvrijstaal
RWZI	Rioolwaterzuiveringsinstallatie
SGBP	Stroomgebiedbeheerplan
SISA	Single information, Single audit
SMWK	Schone Maaswaterketen
SNB	Slibverwerking Noord-Brabant
STOWA	Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer
SVI	Slibverwerkingsinstallatie

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 96 10
www.crowe-foederer.nl

SWOM	Studeren & Werken Op Maat
TBT	ThrowBack Thursday
TCO	Total Costs of Ownership
UFDO	Uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden
UvW	Unie van Waterschappen
UWV	Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen
VBT	Voorbezinktank
VKA	Verdonck, Klooster & Associates
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
WAM	Waterschap Aa en Maas
WBD	Waterschap Brabantse Delta
WBP	WaterBeheerProgramma
WDD	Waterschap De Dommel
WKC	Water Kennis Centrum
WNT	Wet normering topinkomens
WOO	Wet Open Overheid
WOPT	Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens
WOZ	Waardering Onroerende Zaken
WVO	Wet Verontreiniging Oppervlaktewater

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 95 10
www.crowe-foederer.nl

Bijlage 1a SISA verantwoording

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 12-02-2024

Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering / Juridische grondslag / Ontvanger		Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
LNV	L16B	**Eenmalige specifieke uitkering Provinciaal Uitvoeringsprogramma Natuur** SiSa tussen medeoverheden		Hieronder per regel één code selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L16B/01*	Naam uitvoeringsprogramma *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L16B/02*	Besteding (jaar T) per uitvoeringsprogramma *Aard controle R* *Indicator: L16B/03*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per uitvoeringsprogramma *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L16B/04*	Cumulatieve besteding apparaatskosten (t/m jaar T) per uitvoeringsprogramma *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L16B/05*	Uitvoeringsprogramma volgens projectplan uitgevoerd (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L16B/06*
			1	030010 Provincie Noord-Brabant	Project GGA Regievoering WDD, Kampina, RH, SH	€ 81.820	€ 96.920	€ 96.920	Ja
			2	030010 Provincie Noord-Brabant	Project GGA Regievoering WDD - KW, LDDL & VV,MP,BB	€ 75.100	€ 108.040	€ 108.040	Ja
			3	030010 Provincie Noord-Brabant	Project GGA Regievoering WDD - LGHDP, WBB	€ 67.389	€ 74.990	€ 74.990	Ja
			4	030010 Provincie Noord-Brabant	project water conserverende maatregelen Schil om NNP de Utrecht'	€ 0	€ 0	€ 0	Ja
				Kopie uitvoeringsprogramma *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L16B/07*	Uitvoeringsprogramma afgerond (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L16B/08*	Toelichting per uitvoeringsprogramma *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L16B/09*			
			1	*Project GGA Regievoering WDD, Kampina, RH, SH*	Ja				
			2	*Project GGA Regievoering WDD - KW, LDDL & VV,MP,BB*	Ja				
			3	*Project GGA Regievoering WDD - LGHDP, WBB*	Ja				
			4	*project water conserverende maatregelen Schil om NNP de Utrecht'*	Ja	De werkzaamheden zijn conform project uitgevoerd en de specifieke omschreven doelen zijn gerealiseerd. Echter zijn de kosten niet concreet te relateren aan het project en daarmee op € 0 verantwoord. De subsidie zal daarom nihil worden vastgesteld naar de subsidie verstrekker.			

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2649 95 10
www.crowe-foederer.nl

Bijlage 1b Verantwoording Regeling uitvoeringskosten NPLG waterschappen

Bijlage Regeling uitvoeringskosten NPLG waterschappen	
Naam Waterschap	*Waterschap de Dommel*
Adres	*Bosscheweg 56, 5283 WB Boxtel*
Datum	*18-3-2023*
Aanvraag is gedaan o.b.v.	*Regeling uitvoeringskosten NPLG waterschappen*
Beschikkingnummer	*140001915*

	2023	
	Raming	**Realisatie**
Bijdrage (incl. BTW)	*€ 629.405,00*	**€ 529.980,00**
Aan welke activiteiten zijn de gelden besteed en voor hoeveel FTE?	2,6 fte aan eigen capaciteit en 1,52 fte inhuur van extra externe capaciteit.	**Interne capaciteit** Uit onze urenadministratie blijkt dat **€ 362.729** aan interne loonkosten zijn gemaakt in 2023. Dit zijn 3.771,52 uren of 2,77 fte aan eigen capaciteit. In de subsidieaanvraag is de Handleiding Overheidstarieven (HOT) 2023 gebruikt als basis voor de uurtarieven van de productieve uren, excl. Btw. Bij realisatie blijkt dat aanvullend meerdere medewerkers uren hebben geschreven dan in de subsidieaanvraag is aangegeven. Wanneer alleen de benoemde functies in de subsidieaanvraag worden meegenomen, dan zijn € 307.527,94 aan interne loonkosten gemaakt in 2023. Dit zijn 3.251,52 uren of 2,42 fte. **Externe capaciteit** Er zijn **€ 167.251** incl. btw aan externe kosten gemaakt. Dit zijn 1.183,5 externe uren of 0,87 fte. In de subsidieaanvraag zijn ook voor de berekening van de fte's voor de externen de productieve uren van de Handleiding Overheidstarieven (HOT) 2023 gebruikt. Voor een overige leverancier is een andere financieringsbron gevonden. Dit verklaart de afwijking met de begroting. **Uitgevoerde activiteiten** Voor het opstellen van het provinciaal programma landelijk gebied (PPLG) van Brabant, het Brabants Programma Landelijk Gebied (BPLG), hebben wij als waterschappen expertise geleverd op het gebied van water (en deels bodem) en de Kaderrichtlijn water (KRW). Alvorens dit te kunnen doen, hebben wij eerst geanalyseerd wat het betekent om water en bodem sturend te laten zijn in ons watersysteem en hoe we dit sturend kunnen maken. Hierbij hebben we gekeken welke maatregelen genomen moeten worden om het watersysteem geoptimaliseerd te hebben in 2050. In eerste instantie hebben wij hier een interne (Dommel) uitwerking van gemaakt. Vervolgens is hier ook een Brabantbrede systeemanalyse van gemaakt in samenwerking met de andere drie waterschappen en de provincie. Dit heeft geresulteerd in een 'bouwsteen water en bodem sturend' waarbij naast visie op het 'wat' water en bodem sturend is ook het 'hoe' in de vorm van maatregelenpakketten zijn opgenomen om dit te realiseren. Deze bouwsteen hebben we als Brabantse waterschappen aangeleverd bij Gedeputeerde Staten. Naast het uitwerken van water en bodem sturend ten behoeve van het BPLG hebben we ook veelvuldig overleg gehad met de provincie over het verankeren van de bouwsteen en de verdere uitwerking hiervan. Ook hebben we onze visie op water en bodem sturend, voorgelegd en besproken met onze gebiedspartners in de Gebiedsgerichte Aanpak.

Crowe
Beukenlaan 60
5651 CD Eindhoven
Tel. +31 (0) 40 2[illegible] 95 10
www.crowe-foederer.nl

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het Algemeen Bestuur van Waterschap de Dommel

A. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel
Wij hebben de jaarrekening 2023 van Waterschap de Dommel te Boxtel gecontroleerd.

Naar ons oordeel:
- geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2023 als van de activa en passiva van Waterschap de Dommel op 31 december 2023 in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit; en
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2023 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het controleprotocol dat is vastgesteld door het Algemeen Bestuur op 29 november 2023.

De jaarrekening bestaat uit:
1. de exploitatierekening naar kostendragers, naar beleidsvelden en naar kosten- en opbrengstsoorten over 2023;
2. de balans per 31 december 2023;
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen; en
4. de SiSa-bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen; en

De basis voor ons oordeel
Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, hoofdstuk 5 van het Waterschapsbesluit, de Nota verwachtingen accountantscontrole 2023, het door het Algemeen Bestuur vastgestelde controleprotocol op d.d. 29-11-2023 en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2023 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Waterschap de Dommel zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel
Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en de rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden bezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Materialiteit
Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 1.560.000 De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in hoofdstuk 5 van het Waterschapsbesluit.

Op basis van paragraaf 4 van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2023 hebben wij bij de controle van de SiSa-bijlage dezelfde materialiteit toegepast als bij de controle van de jaarrekening.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in de Regeling Controleprotocol WNT 2023. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met het Algemeen Bestuur overeengekomen dat wij aan het Algemeen Bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 100.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve, SiSa- of WNT-redenen relevant zijn.

Controleaanpak frauderisico's
De verantwoordelijkheid voor het voorkomen en ontdekken van fraude ligt primair bij het Dagelijks Bestuur. Onze rol als accountant is om vast te stellen dat de jaarrekening vrij is van materiële afwijkingen door fouten of fraude. Bij fraude is het risico dat een afwijking niet ontdekt wordt groter dan bij fouten, omdat fraude vaak samen gaat met activiteiten om de fraude te verhullen. Wij hebben ten aanzien van de relevante processen de opzet en het bestaan geëvalueerd van de maatregelen van interne beheersing. Daarnaast hebben wij de mogelijkheden tot fraude en eventuele fraudesignalen met het management en het Dagelijks Bestuur besproken. De door ons geïdentificeerde frauderisico's en uitgevoerde specifieke werkzaamheden zijn als volgt:

- Het risico dat het management en het Dagelijks Bestuur maatregelen van interne beheersing doorbreekt. Zij hebben de gelegenheid om schattingen te kunnen beïnvloeden. De belangrijkste schattingsposten in de jaarrekening betreffen de waardering van de voorzieningen en de inschatting van de inbaarheid van uitstaande (debiteuren)vorderingen. Wij hebben getoetst of de gekozen methode en gehanteerde significante veronderstellingen passend zijn. Wij hebben daarnaast journaalposten geselecteerd op basis van risicocriteria en hierop specifieke controlewerkzaamheden verricht, waarbij wij tevens aandacht hebben besteed aan het identificeren van significante transacties buiten de normale bedrijfsvoeringuitoefening.
- Het risico dat een medewerker misbruik maakt van toegekende betalingsbevoegdheden en/of mogelijkheid tot wijzigen van crediteurenstamgegevens. Wij hebben controlewerkzaamheden uitgevoerd die inspelen op dit frauderisico waaronder het beoordelen van de rechten in de financiële administratie en de bankapplicatie. Daarnaast hebben wij een bankanalyse uitgevoerd.

Onze werkzaamheden hebben niet geleid tot specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude ten aanzien van bovengenoemde risico's.

Controleaanpak veronderstellingen inzake financiële risico's in relatie tot de financiële positie
Het Dagelijks Bestuur heeft in de paragraaf weerstandsvermogen een analyse opgenomen inzake het opvangen van geschatte financiële risico's in relatie tot de financiële positie. Onze werkzaamheden ten aanzien van deze analyse bestaan onder andere uit:

- Het inspecteren van de meerjarenbegroting en de beoordeling van de provincie als toezichthouder hierop;
- Het inspecteren van de wijze waarop een risico inventarisatie is uitgevoerd en hoe het weerstandsvermogen wordt bepaald;
- Het evalueren en bespreken van de financiële risico's en belangrijke veronderstellingen en uitgangspunten met het management en het dagelijks bestuur;
- Het overwegen of alle relevante informatie die wij als gevolg van onze controle hebben verkregen op een juiste wijze is opgenomen en toegelicht in de analyse. Wij hebben hierbij in het bijzonder aandacht besteed aan de financiële risico's gerelateerd aan juridische procedures.
- Het analyseren of de huidige en de benodigde financiering voor het kunnen continueren van het geheel van waterschapstaken is gewaarborgd, inclusief het voldoen aan relevante convenanten.

Onze controlewerkzaamheden hebben geen informatie opgeleverd die strijdig is met de opgenomen analyse en de uitkomsten hiervan op de inschatting van de weerbaarheid door het Dagelijks Bestuur. Voor de volledigheid merken wij op dat de daadwerkelijke uitkomsten van gebeurtenissen kunnen afwijken van de gedane aannames en veronderstellingen in de risico analyse.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd
In overeenstemming met de Regeling Controleprotocol WNT 2023 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

B. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

De jaarstukken omvatten andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij. De andere informatie bestaat uit:

- het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen; en
- de bijlagen

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in artikel 109, lid 3 onder de Waterschapswet en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het Dagelijks Bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van het jaarverslag in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur
Het Dagelijks Bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het in Nederland geldende Waterschapsbesluit. Het Dagelijks Bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder verordeningen, zoals opgenomen in het normenkader.

In dit kader is het Dagelijks Bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het Dagelijks Bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van de relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het Dagelijks Bestuur afwegen of de financiële positie voldoende is om het Waterschap in staat te stellen de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen. Het Dagelijks Bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

Het Algemeen Bestuur is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van het Waterschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening
Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het controleprotocol en het normenkader voor de financiële rechtmatigheid dat is vastgesteld door het Algemeen Bestuur, het Controleprotocol WNT 2023, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's
  - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
  - dat baten en lasten alsmede de balansmutaties als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen,

  het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van het waterschap;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het Dagelijks Bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het Dagelijks Bestuur gehanteerde afweging dat het waterschap in staat is de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of het waterschap haar financiële risico's kan opvangen. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat het waterschap de financiële risico's niet kan opvangen;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de controle van de jaarrekening van het waterschap, rekening houdend met de invloed daarop van de aard en de significantie van de activiteiten van uitvoeringsorganisaties ten behoeve van het waterschap. Op basis hiervan hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden ten aanzien van deze uitvoeringsorganisaties.

Wij communiceren met het Algemeen Bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Eindhoven, 9 april 2024

Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

ValidSigned by T.M.M. van Lierop RA MSc
on 09-04-2024

T.M.M. van Lierop RA MSc

BIJLAGENBOEK BIJ BESTUURSRAPPORTAGE 2023-3 EN JAARSTUKKEN 2023

Inhoud:

		Blz.
Bijlage 1a:	SISA verantwoording *(als bijlage opgenomen in Burap 2023-3 en dus niet in dit bijlagenboek)*	
Bijlage 1b:	Verantwoording Regeling uitvoeringskosten NPLG waterschappen *(als bijlage opgenomen in Burap 2023-3 en dus niet in dit bijlagenboek)*	
Bijlage 2:	Nadere informatie Beleidsveld Watersysteem	3
Bijlage 3:	Nadere informatie Beleidsveld Waterketen en schoon water	11
Bijlage 4:	Nadere informatie Beleidsveld Bestuur en bedrijfsvoering	25
Bijlage 5:	WKC Jaaroverzicht 2023	33
Bijlage 6:	Rapportage majeure projecten beleidsveld Watersysteem (reeds behandeld in commissievergadering van 7 februari 2024)	55
Bijlage 7:	Rapportage majeure projecten beleidsveld Waterketen en schoon water (reeds behandeld in commissievergadering van 7 februari 2024)	63
Bijlage 8:	Bijlagenboek	79

Bijlage 2.

Nadere informatie Beleidsveld Watersysteem

Nadere toelichting bij Voldoende Water

GGA's-Gebiedsgerichte Aanpakken

In de 17 gebieden brengen provincie, waterschappen, terreinbeherende organisaties zoals Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten, particuliere grondeigenaren, agrarische sector, gemeenten en andere belanghebbenden zorgvuldig de opgaven in kaart. Dat werken we uit tot een gezamenlijke gebiedsvisie en daarna tot concrete gebiedsplannen. Vanzelfsprekend doen we dat ook samen met de mensen die in een gebied wonen en werken. Het gebiedsproces doorloopt volgens onderstaande routekaart.

Van de 17 gebieden liggen 8 van deze gebieden binnen ons beheersgebied (De Dommel).

1. Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux (incl. deelgebied de Grenscorridor- trekken waterschap de Dommel);
2. Kempenland West (incl. deelgebied Bovenlopen Beerze-trekker Waterschap De Dommel);
3. Strabrechtse Heide;
4. Weerter- en Budelerbergen;
5. Kampina en Oisterwijkse Vennen;
6. Regte Heide & Riels Laag;
7. Loonse en Drunense Duinen;
8. Vlijmens Ven, Moerputten en Bossche Broek

Voortgang per GGA

In onderstaande tabel wordt de voortgang per GGA gebied weergegeven.

GGA gebied	Voorbereiding	Verkenning	Visievorming	Planuitwerking	Opmerkingen
1. Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	✓	Gaande (10%)			Plannen om deze aan Grenscorridor toe te voegen
Deelgebied Grenscorridor	✓	✓	60%		Start in 6 van de 10 deelgebieden
2. Kempenland West	✓	✓	Gaande (5%)		In december 2023 koersdocument vastgesteld
Deelgebied Bovenlopen Beerze	✓	Gaande (95%)			Zomer 2024 koersdocument gereed
3. Strabrechtse Heide	✓	✓	Gaande (5%)		Vertrekpunten notitie in januari 2024 vastgesteld
4. Weerter- en Budelerbergen	Ligt stil				Provincie Limburg is trekker
5. Kampina en Oisterwijkse Vennen	✓	✓	Gaande (50%)		Visie 0.5 gereed
6. Regte Heide & Riels Laag	✓	✓	Gaande (40%)		Eind 2024 visie gereed
7. Loonse en Drunense Duinen	✓	✓	Gaande (20%)		Opnieuw gestart (nieuwe procesleiding)
8. Vlijmens Ven, Moerputten en Bossche Broek	✓	✓	Gaande 40%		Wordt getrokken door waterschap AM. Visie gereed 2024

Aanvullende punten

- Voor financiering van de planvorming en uitvoering wordt in grote mate gekeken naar middelen die via NPLG en BPLG zullen vrijkomen. Het provinciebestuur van Noord-Brabant is bezig met het vertalen van de NPLG kaders naar een Brabants Programma Landelijk Gebied. Waterschap De Dommel (en andere Brabantse waterschappen) is daarbij betrokken. De voortgang hierop en de te maken keuzes zijn bepalend voor het verloop van het omgevingsproces en het commitment van participerende organisaties. Behoud van tempo en zorgvuldigheid zijn belangrijke stuurparameters zowel voor draagvlak voor het gebiedsproces als voor het tijdig realiseren van beoogde maatschappelijke doelen. De huidige politieke onzekerheid speelt een grote rol.

- Binnen alle GGA gebieden is ons handelsperspectief en 'Bodem en water sturend' als fundament omarmd waarlangs de overige gebiedsdoelen invulling gaan krijgen. Hiermee wordt de structuur neerlegt voor de in het gebiedsproces nog te nemen ruimtelijke keuzes. De hydrologische indeling (koppen, flanken en beekdalen) is als het ware de nieuwe onderlegger/topografische kaart voor toekomstige ontwikkeling. Doordat de visies gedurende de planuitwerking ook ruimtelijk worden verankerd lift de watertransitie daarin mee.

Stimuleringsregeling gemeentelijke uitvoeringsprogramma's klimaatadaptatie:

Waterschap De Dommel stelt tot en met 2027 in totaal € 20 miljoen beschikbaar voor cofinanciering van gemeentelijke uitvoeringsprogramma's voor klimaatadaptatie. Jaarlijks is er € 4 miljoen beschikbaar voor klimaatadaptatie. Het budget per gemeente is gebaseerd op aantal inwoners en oppervlakte van het grondgebied (gelijk aan de rijks IMPULS-regeling).

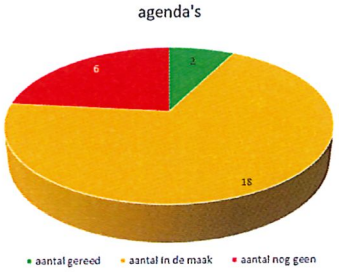

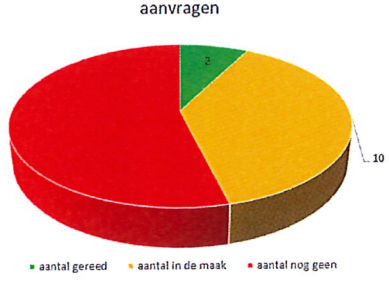

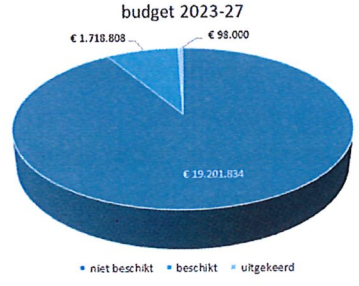

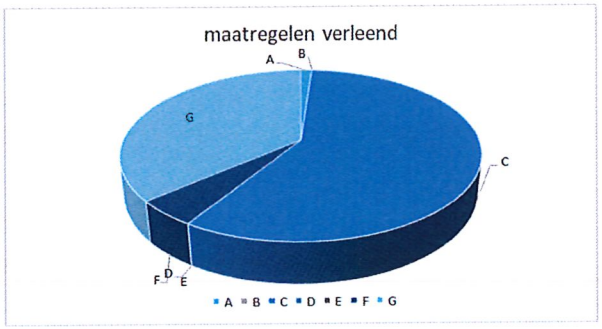

Verleend budget per type maatregel 2023-27

Bewustwording	A	€	20.000
Afkoppeling particulier	B	€	-
Afkoppeling openbaar	C	€	994.204
Ontharden (en vergroenen)	D	€	-
Verbetering oppervlaktewater	E	€	-
Verbetering stedelijk systeem	F	€	84.177
Waterberging	G	€	620.427
som verleend		€	1.718.808

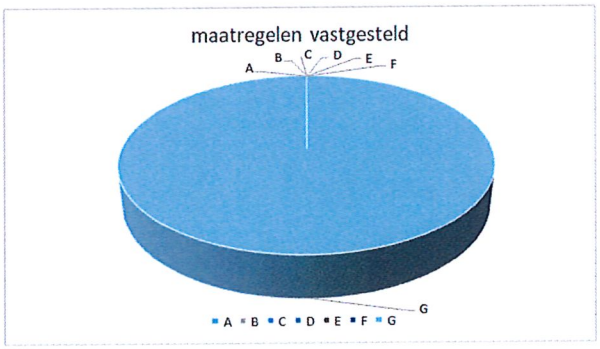

Vastgesteld budget per type maatregel 2023-27

Bewustwording	A	€	-
Afkoppeling particulier	B	€	-
Afkoppeling openbaar	C	€	-
Ontharden (en vergroenen)	D	€	-
Verbetering oppervlaktewater	E	€	-
Verbetering stedelijk systeem	F	€	-
Waterberging	G	€	98.000
som vastgesteld		€	98.000

Twee gemeenten met een uitvoeringsagenda's hebben reeds een aanvraag ingediend en deze hebben ook een beschikking ontvangen (totaal beschikte subsidie € 1,7 miljoen). Met de andere gemeenten zijn we in gesprek en is de verwachting dat het merendeel de aanvragen in 2024/2025 zal indienen.

De twee verleende subsidies hebben geleid tot de betaling van één voorschot en deze heeft te maken met de aankoop van een perceel om in 2025 een waterberging aan te leggen.

Onderstaande grafiek geeft een indruk van de grootte van de subsidiebedragen per gemeente en de fase waar ze zitten in het proces van subsidie vanaf opstellen van de uitvoeringsagenda tot het uitkeren van subsidiebedragen.

Om de effecten te meten wordt een monitoringstool ontwikkeld. In de voorjaarsnota 2025 wordt hierover nader gerapporteerd.

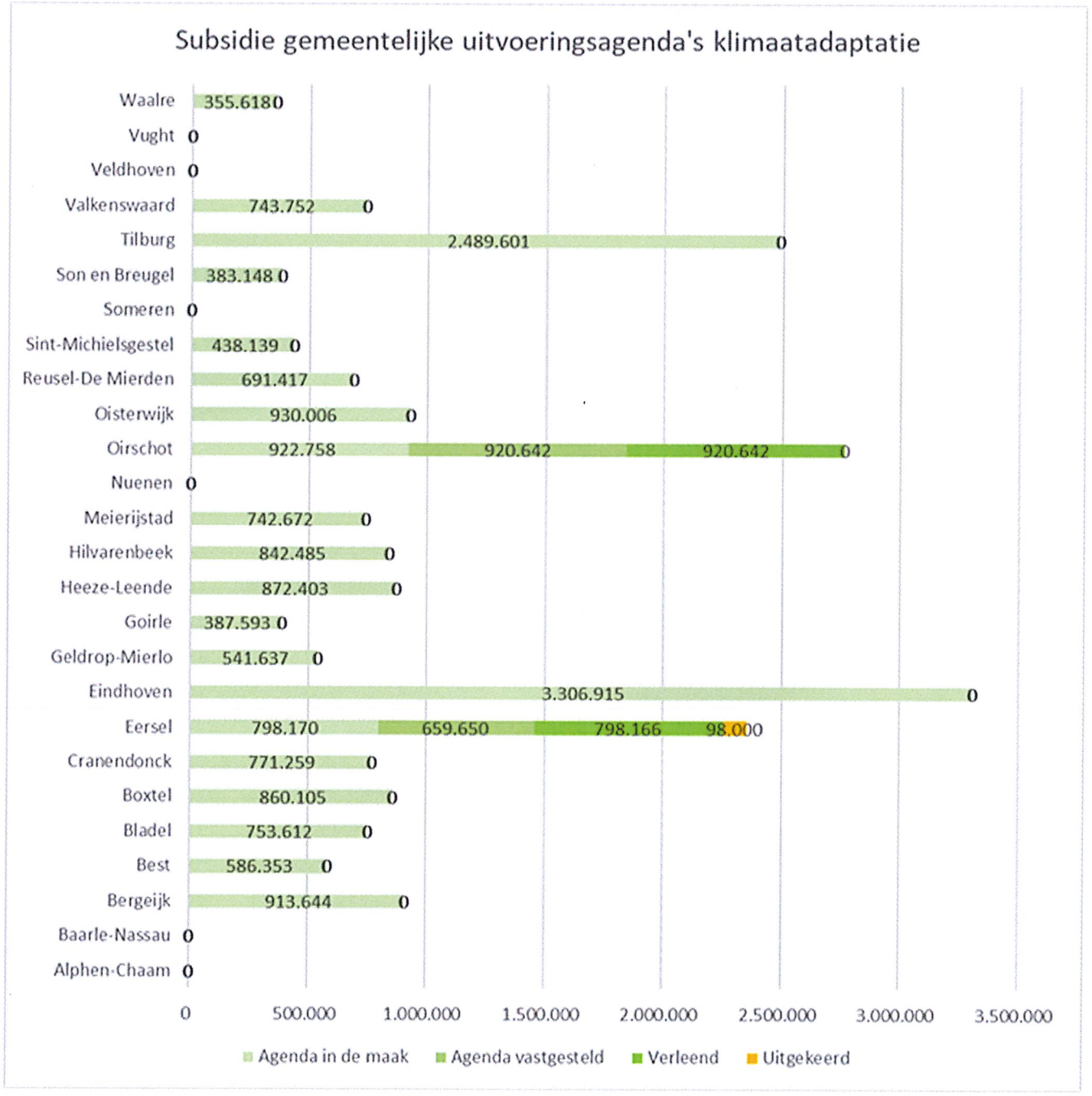

Handelingsperspectief Watertransitie

Begin 2023 is het handelingsperspectief watertransitie vastgesteld en is daarna op heel veel plaatsen gepresenteerd en toegelicht en overal heel goed ontvangen. Het is in alle GGA gebieden (ook die met externe trekkers) ingebracht en toegelicht. Daarnaast zijn er allerlei ambtelijke en bestuurlijke werkgroepen geweest zoals 2DB, Stuurgroep GGA, bij een aantal gemeentes, bosgroep zuid-nederland, collega waterschappen, provincie etc. Het handelingsperspectief Watertransitie heeft ook een prominente rol gehad in de vulling van het BPLG in de werkgroep water en bodem sturend. Het perspectief is in de zomer van 2023 gepubliceerd.

Nationaal Programma Landelijk Gebied

Medio juni 2022 heeft het Rijk het startpakket Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) verstuurd richting de provincies. De eerste opmaat richting het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG) waarin de provincies hun integrale aanpak op het gebied van stikstof, natuur en klimaat uiteenzetten en begroten. Onderdeel van deze integrale aanpak is de KRW. Sturend principe in dit geheel moeten water en bodem zijn. Waterschap De Dommel is aangehaakt bij de verschillende overleggen rondom dit thema. Onder meer bij de netwerkgroep NPLG vanuit de Unie van Waterschappen, de verschillende tafels vanuit Regieorganisatie Transitie Landelijk Gebied (RTLG) voor de uitvoeringsstrategie en het maatregelenpakket dat vanuit het Rijk wordt opgeleverd.

Brabants Programma Landelijk Gebied

Gelet op de gestelde termijn waarop het PPLG tot stand moest komen en de realiteit van de waterschaps- en provinciale verkiezingen, stond het proces in Brabant zeer onder druk. Om deze reden hebben de Brabantse waterschappen de provincie hun visie op water en bodem sturend – zowel ruimtelijk als kwantitatief en kwalitatief – aangeboden. Hierbij is aangesloten bij de lijn van het handelingsperspectief watertransitie. Met deze bouwsteen is de basis gelegd voor in het Brabants Programma Landelijk Gebied (BPLG). In juli 2023 heeft de provincie Noord-Brabant echter gekozen de bouwsteen Water en Bodem en de andere bouwstenen niet aan te leveren bij het Rijk. Gekozen is om in samenwerking met de waterschappen een no-regret maatregelenpakket en de houtskoolschets aan te leveren. Eind 2023 is er een verdere uitwerking gemaakt van het BPLG. Voorstel in het bestuurlijk overleg BPLG is geweest om gezamenlijk op te trekken naar september 2024 als de eerste versie van het BPLG volledig moet worden aangeleverd.

Ruimtelijk Voorstel

Afgelopen jaar heeft de provincie het Ruimtelijk Voorstel ontwikkeld. Een eerste aanzet waarbij de ruimtelijke claims voor verschillende onderwerpen binnen Brabant bijeen zijn gebracht. De provincie gaat nu aan de slag om met de waterschappen en gemeenten de opgaven en doelen ruimtelijk te vertalen, te combineren en in te passen in hun eigen provinciale plannen.

Uiteindelijk vindt het Ruimtelijk Voorstel een doorvertaling in de nieuwe Nota Ruimte die het Rijk in 2024/2025 ontwikkelt. De Dommel heeft samen met de andere Brabantse waterschappen een analyse gemaakt van het water- en bodemsysteem van de toekomst (zichtjaar 2050). Hiermee krijgen we een Brabantsbeeld van de wateropgaven en daarmee de opgaven voor de watertransitie. Het resultaat is dat het principe van water en bodem sturend (en daarmee het handelingsperspectief) goed in het Ruimtelijk Voorstel is opgenomen dat op 19 december 2023 door GS is vastgesteld. Voor 2024 worden afspraken ingepland om aangehaakt te blijven bij de doorwerking van het Ruimtelijk Voorstel in de Nota Ruimte en het Ruimtelijk Arrangement dat eind 2024 moet worden opgeleverd.

Beleid kleine onttrekkingen

De regels voor grondwater zijn gewijzigd met de invoering van een meldplicht voor bestaande kleine onttrekkingen (vanaf 1 september 2023) en een vergunningplicht voor nieuwe kleine onttrekkingen (vanaf 1 juli 2023). Het gaat om putten met een pompcapaciteit tot 10 m3 water per uur.

In 2023 zijn totaal 1.528 meldingen kleine onttrekkingen ontvangen. In 2024 gaan we verder beleid ontwikkelen en onderzoeken hoe we de meldingen compleet kunnen krijgen en hoe we met reeds beschikbare data een inschatting kunnen maken van het totaal aan kleine onttrekkingen in ons gebied.

Grondwateronttrekkingen
Jaarlijks moet vóór 1 februari opgave worden gedaan van de onttrokken hoeveelheden grondwater en wel van het daar voorafgaande jaar. 82% van de opgaves over 2023 zijn binnen gekomen. In totaal is er in 2023 volgens opgave in het beheergebied van Waterschap De Dommel 18,1 mln. m^3 onttrokken. De opgave is door de onttrekker ingediend, de juistheid is niet gevalideerd.

In 2018 is er in het beheergebied van Waterschap De Dommel volgens opgave 27,4 mln. m^3 onttrokken. In 2019 was dat 25,1 mln. m^3, in 2020 was dat 25,8 mln. m^3, in 2021 was dit 11,2 mln. m^3, in 2022 was dit 33,5 mln. m^3 en in 2023 was dit 18,1 mln. m^3.

Hieronder een overzicht van de onttrokken hoeveelheid grondwater Brabantbreed:

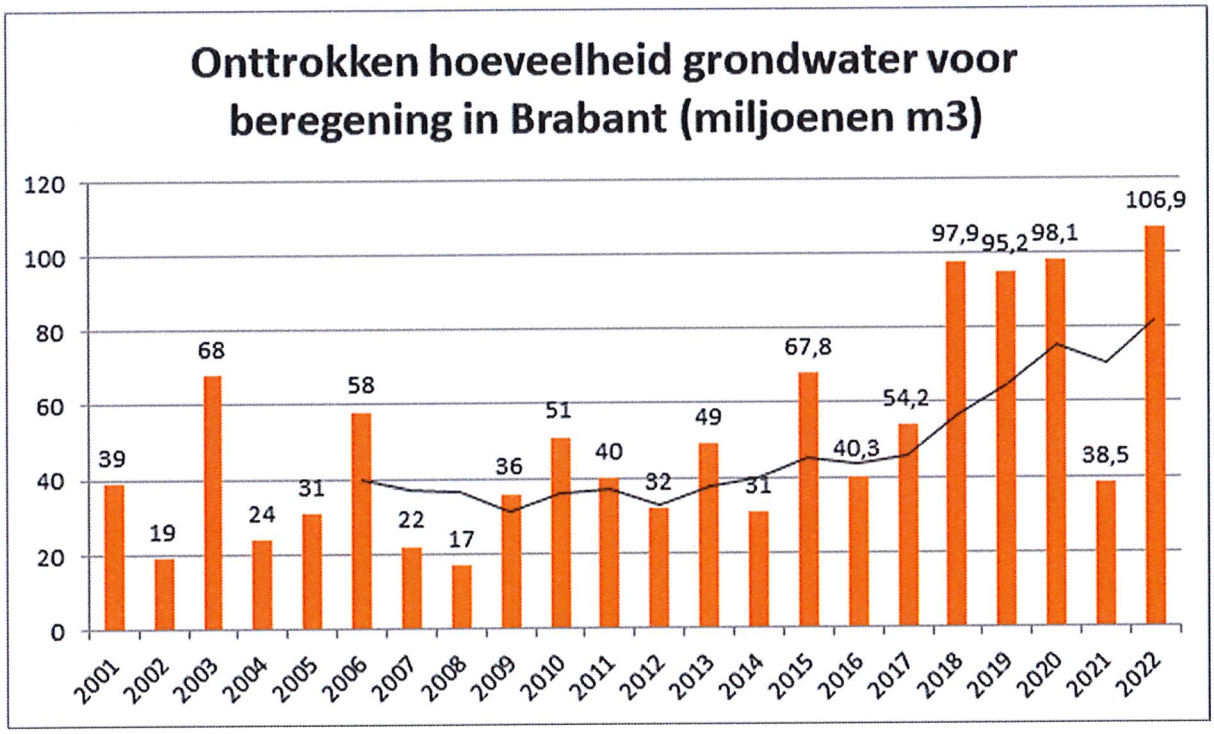

Het (grote) verschil in de onttrokken hoeveelheden wordt veroorzaakt door het verschil in droge en natte jaren. De trendlijn (voorgaand gemiddelde van 6 jaar) laat een stijging zien met name veroorzaakt door de 3 voorafgaande extreem droge jaren. 2021 was een gemiddeld nat jaar en daardoor zakt de trendlijn weer. 2022 was weer aanzienlijk droger dan het jaar daarvoor.

	onttrokken (x mln. m3)			
	WAM	**WBD**	**WDD**	**TOTAAL**
2015	32,5	14,2	21,1	67,8
2016	20,4	10,5	9,4	40,3
2017	25,1	14,4	14,7	54,2
2018	43,9	26,6	27,4	97,9
2019	45,1	25,0	25,1	95,2
2020	49,8	22,5	25,8	98,1
2021	16,6	10,7	11,2	38,5
2022	47,1	26,3	33,5	106,9
2023	nnb	nnb	18,1	nnb

Nadere toelichting bij Droge Voeten

Programma Hoogwaterbescherming

In onderstaande figuur is de initiële herstelopgave op kaart weergegeven (geel). Ook zijn hier de aanvullende versterkingsopgaven voor planperiode WBP5 weergegeven (blauw). Dit betreft de versterkingsopgave regionale waterkering Klotputten te Eindhoven (13) en versterkingsopgave Hoogwaterbescherming Vught en omgeving (3, 4, 5, 6 en 7). Dit laatste project beoogt de realisatie van een gesloten stelsel van regionale keringen. Dit stelsel speelt een belangrijke rol bij de hoogwaterbescherming van Vught, Sint-Michielsgestel, Esch en 's-Hertogenbosch.

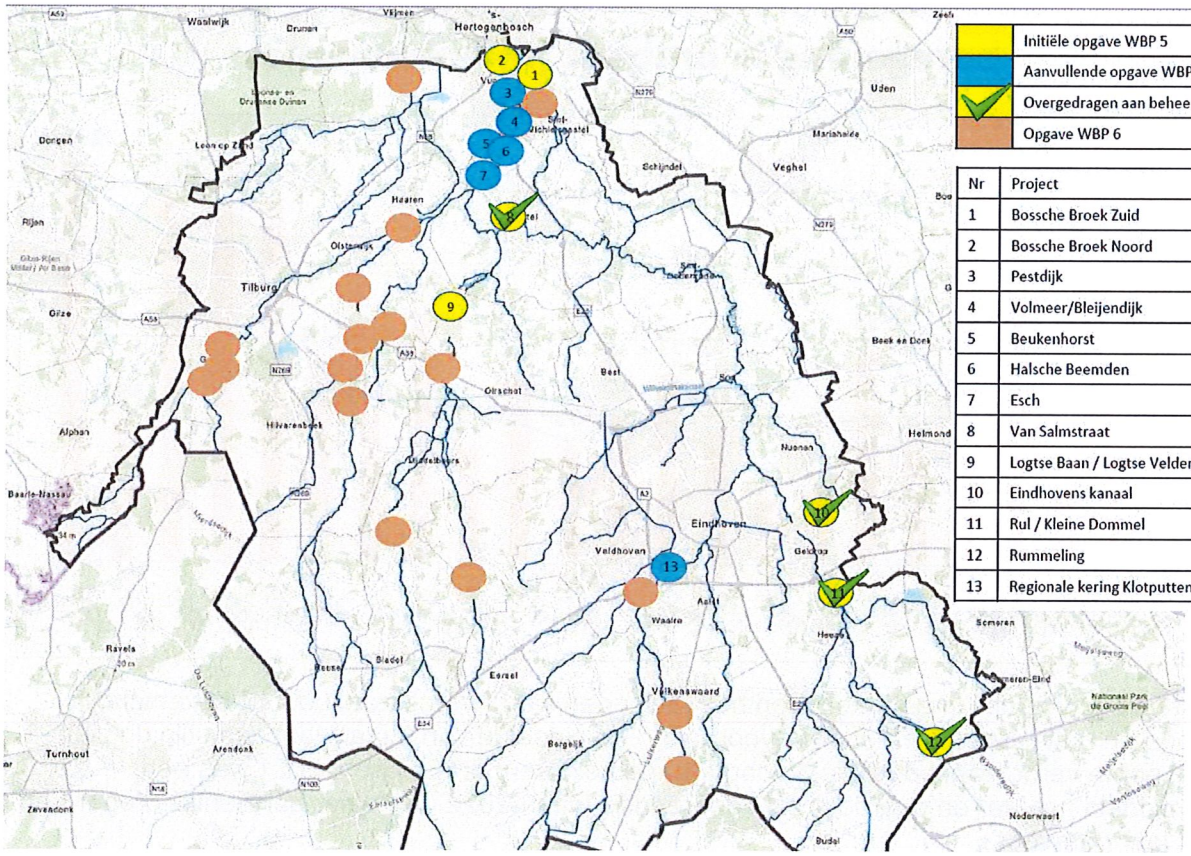

Nr	Project	Km
1	Bossche Broek Zuid	6
2	Bossche Broek Noord	3,7
3	Pestdijk	2,4
4	Volmeer/Bleijendijk	4,1
5	Beukenhorst	0,5
6	Halsche Beemden	3,3
7	Esch	1,1
8	Van Salmstraat	0,1
9	Logtse Baan / Logtse Velden	7,4
10	Eindhovens kanaal	10,2
11	Rul / Kleine Dommel	0,7
12	Rummeling	1,2
13	Regionale kering Klotputten	2

HOWABO

In 2023 kreeg de programmaorganisatie en -structuur zijn nadere vorm. Een organisatie bestaande uit de waterschappen Aa en Maas en De Dommel, gemeente 's-Hertogenbosch, gemeente Vught, gemeente Heusden, gemeente Sint Michielsgestel, gemeente Boxtel en de Provincie Noord-Brabant en Rijkswaterstaat. In coalitie namen deze gebiedspartners succesvol stap 1 van de aanpak: *Van uitgangspunten, naar kansrijke bouwstenen en mogelijke oplossingen.* Inmiddels zijn de kaders voor een vervolgstap duidelijk en voldoende afgestemd. De komende periode neemt de coalitie stap 2 van de aanpak: *Van mogelijke oplossingen naar kansrijke alternatieven en een voorkeursbeslissing.* Deze verkenning start in 2024 en loopt tot eind 2025. De verkenning resulteert in een voorkeursbeslissing en een kader stellend besluit = vastgesteld Uitvoeringsprogramma. Realisatie is voorzien vanaf WBP-6.

Bijlage 3.

Nadere informatie Beleidsveld Waterketen en schoon water

Nadere toelichting bij Schoon Water

KRW-maatregelen – Schoon Water

Voortgang op programmanniveau – doelstelling 2027

Enkele keren per jaar wordt een prognose opgesteld voor de voortgang op de KRW-doelstelling: 295 km inrichten waterlopen, 95 stuks vismigratieknelpunten en 19.880 ha NNP. De prognose van de realisatiegraad is ongewijzigd en volgt de risicolijn tot 2027. Zie onderstaande figuren. Er is sprake van een geringe overprogrammering van de KRW-prestaties inrichten waterlopen. In ruim 300 km waterlopen worden projectactiviteiten ontplooid door het waterschap en andere initiatiefnemers. Dit zal evenwel niet leiden tot tijdige doelrealisatie in 2027. De KRW-realisatiegraad in 2027 is in vergelijking met eind 2022 naar beneden bijgesteld. Projecten geïnitieerd door waterschap en andere initiatiefnemers staan onder sterke beïnvloeding van de grondmarkt en de aanhoudende ongewisheid van Rijksbeleid inzake de stikstofproblematiek. De insteek voor het verkrijgen grondbeschikbaarheid is gebaseerd op vrijwilligheid en ongewijzigd. In een aantal projecten wordt Provincie gevraagd dwingend instrumentarium in te zetten (gerelateerd aan N2000 doelstelling). Het uitzonderlijke klimatologische jaar leidde in 2023 tot extra inspanning op nazorg in recent afgeronde projecten als mede heeft dit effect op het draagvlak van de streek van nog in richten waterlopen en gebieden. In de GGA-gebieden is in 2023 focus gelegd op verbreding naar de uitgangspunten van de watertransitie (water en bodem sturend). Systeemherstel en het herstellen van de grondwaterbalans vraagt extra capaciteitsinzet van het waterschap en partnerorganisaties. De waterschapinzet is voorzien bij vaststelling van het WBP5. Gezien de aard en omvang van de te bereiken doelen in de GGA-gebieden wordt evenwel het jaar 2027 niet als haalbaar geacht. Er wordt evenwel gestuurd op tempo en tijdig doelbereik van KRW- en NNB-doelstelling. Verwachting dat in de GGA-gebieden wel KRW-resultaatbereik wordt behaald daar waar de planvorming in zeer vergevorderd stadium is en de grondbeschikbaarheid geregeld is.

Aan het begin van de WBP5 planperiode zijn gebiedsprocessen opgestart. De aandacht gaat uit naar zorgvuldig handelen in het gebied en afstemming met de partnerorganisaties in het kader van de GGA-procesaanpak. In de nieuwe gebieden starten we de verbrede aanpak gericht op de watertransitie (water en bodem sturend). In 2023 zijn verkenningen gestart naar het oppakken van deelgebieden met een meer sectorale insteek als inspanning om de prognose van de KRW-realisatiegraad eind 2027 naar boven bij te stellen. Een voorbeeld hiervan is het inrichten van een programma Ecologische Verbindingszones met 11 kansrijke deelgebieden, waarbij naast natuurdoelrealisatie tevens invulling wordt gegeven aan de KRW-doelstelling. Ook in deze deelgebieden blijft het tijdig beschikbaar krijgen van de grondbeschikbaarheid en het draagvlak voor de blauwgroene plannen voornaam.

Een groot deel van de in het WBP5 te realiseren KRW-maatregelen wordt in gebiedsprocessen, getrokken door derden, geagendeerd. De focus bij de trekkers derden ligt op realisatie van Natuurnetwerk Brabant en het herstel van natuurwaarden in Natte Natuurparels (NNP's).

Resultaten 2023

In het boekjaar 2023 was gepland de volgende waterlichamen in te richten: Essche Stroom, Run, Groote Waterloop, Keersop en Reusel. De inrichting heeft plaats gehad in Keersop en Reusel. Er zijn definitieve projectplannen Waterwet vastgesteld voor Essche Stroom en Groote Waterloop. De voorbereidingen op uitvoering zijn grotendeels afgerond en de start schuift door tot na het broedseizoen 2024. Het definitief Projectplan Run wordt vastgesteld in 2024, waarbij aansluitend de voorbereiding op uitvoering ter hand wordt genomen.

Prestatie	waterdoelen					begroting 2023	gerealiseerd 2023	Reusel	Keersop	Overige keringen	Doorgeschoven in programmering	Groote Waterloop	Run	Essche Stroom
	Droge Voeten	Voldoende Water	Schoon Water	doelen derden	Eenheid									
Aanleg Waterberging	x				ha	-	-	-	-	-	-	-	-	-
					m3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Natte Natuurparel		x	x		ha	284	93	46	47	-	191	-	134	57
Integrale GGOR	x	x			ha	1.016	226	126	100	-	790	-	490	300
Inrichten NNB				x	ha	331	252	158	94	-	79	-	79	
Inrichting waterlopen	x	x	x		km	22	7,5	4,2	3,3	-	14,5	3,8	4,5	6,2
Regionale keringen op orde	x				stuks	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Overige keringen op orde	x				stuks	-	-	-	-	6	-	-	-	-
Opheffen visbarrieres			x		stuks	12	5	5	-	-	7	-	4	3

KRW-essay Universiteit van Utrecht: "Scherper aan de wind: Koersen op KRW-doelbereik in 2027!"

Vanwege de urgentie om eind 2027 aan de KRW te voldoen hebben de vier Brabantse waterschappen (Rivierenland, Aa en Maas, De Dommel en Brabantse Delta) aan de Universiteit Utrecht gevraagd een analyse uit te voeren van de juridische risico's bij de huidige implementatie en uitvoering van de KRW. Centrale vragen daarbij:

1) doen de waterschappen voldoende voor de KRW en
2) spreken we waterschappen andere overheden voldoende aan.

Tevens hebben we gevraagd om met concrete aanbevelingen te komen om in de resterende tijd van de KRW de uitvoering bij te sturen en de aanwezige risico's te beperken.

Uit de analyse kwam dat de vier Brabantse waterschappen nog niet voldoende doen in het kader van de KRW. Daarnaast spreken de Brabantse waterschappen andere overheden formeel onvoldoende aan. Uit het essay volgden aanbevelingen om in de resterende tijd de uitvoering bij te sturen en de aanwezige risico's te beperken. Als vervolg op het essay KRW bracht Waterschap De Dommel in beeld welke aanbevelingen voor het waterschap belangrijk zijn om op korte termijn op te pakken. De eerste aanzet werd eind 2023 met het dagelijks bestuur gedeeld en begin 2024 met het algemeen bestuur.

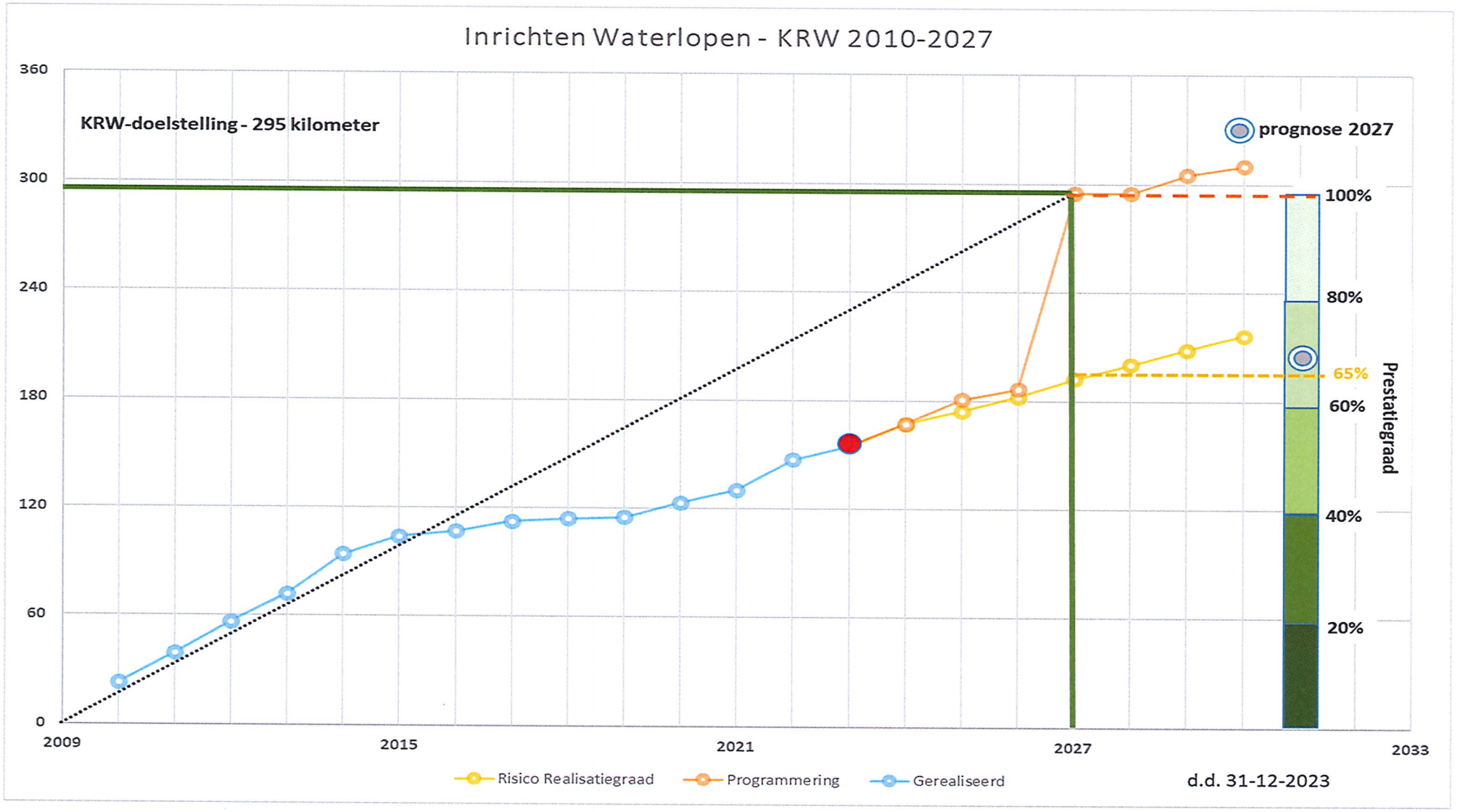
Inrichten Waterlopen - KRW 2010-2027
KRW-doelstelling - 295 kilometer
prognose 2027
360
300
240
180
120
60
0
2009
2015
2021
2027
2033
100%
80%
65%
60%
40%
20%
Prestatiegraad
Risico Realisatiegraad
Programmering
Gerealiseerd
d.d. 31-12-2023

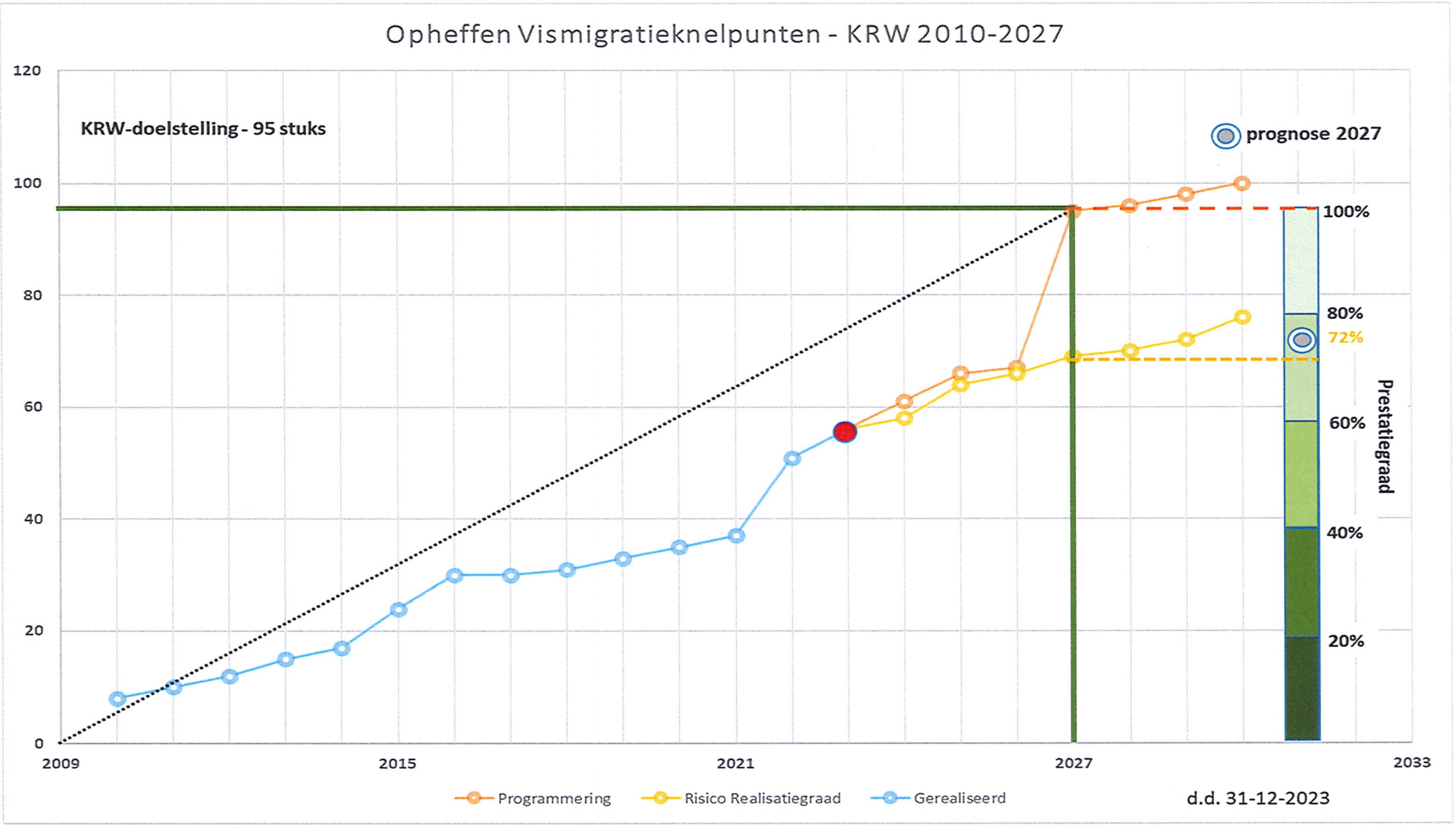
Opheffen Vismigratieknelpunten - KRW 2010-2027
KRW-doelstelling - 95 stuks
prognose 2027
100%
80%
72%
60%
40%
20%
Prestatiegraad
120
100
80
60
40
20
0
2009
2015
2021
2027
2033
Programmering
Risico Realisatiegraad
Gerealiseerd
d.d. 31-12-2023

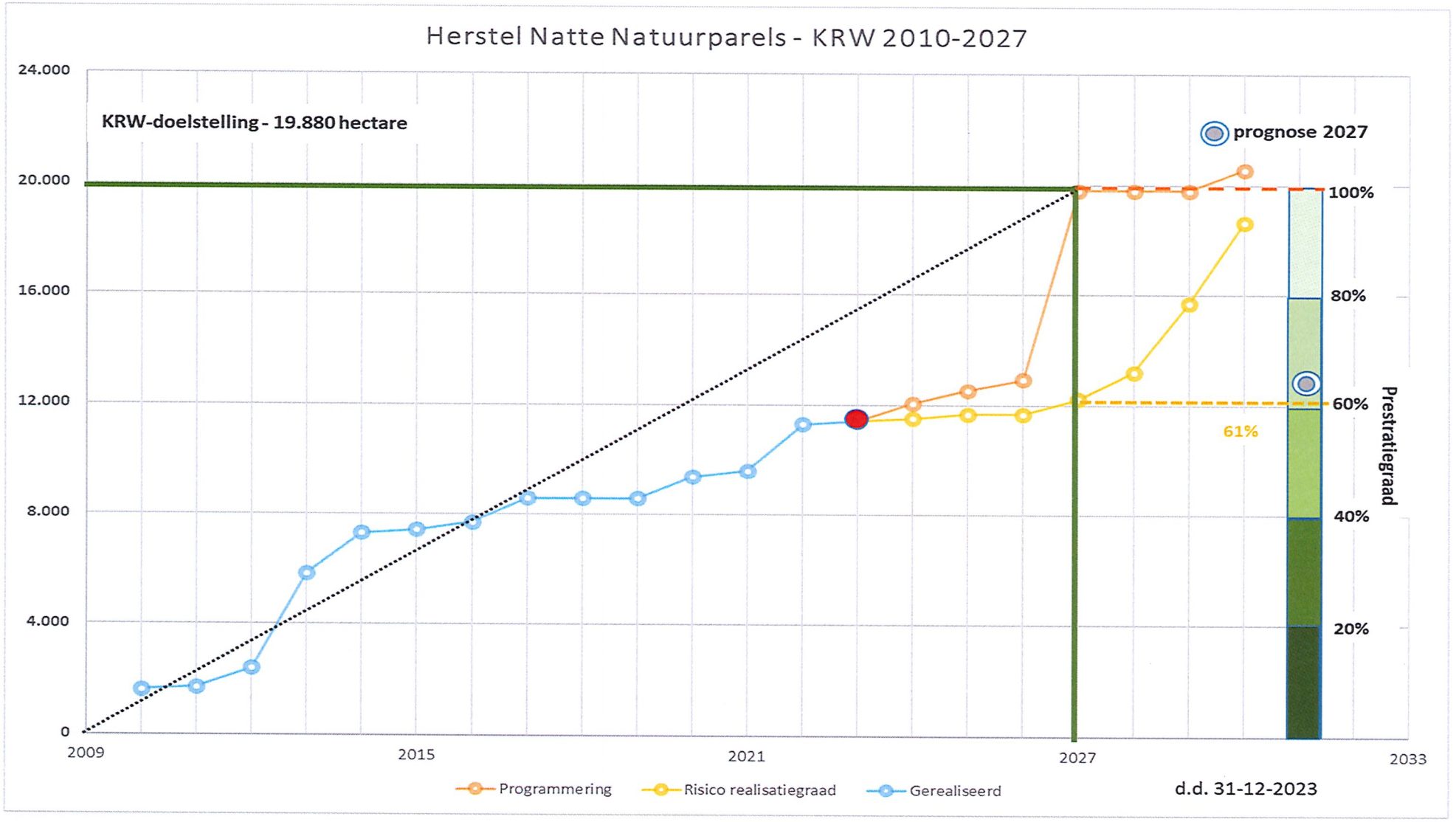
Herstel Natte Natuurparels - KRW 2010-2027
24.000
20.000
16.000
12.000
8.000
4.000
0
KRW-doelstelling - 19.880 hectare
prognose 2027
100%
80%
60%
40%
20%
61%
Prestratiegraad
2009
2015
2021
2027
2033
Programmering
Risico realisatiegraad
Gerealiseerd
d.d. 31-12-2023

Activiteitenbesluit en streefwaarden

Marap 3: Toetsing Waterwet/Aciviteitenbesluit uit Periode jan t/m dec 2023					
Zuiveringseenheid	Bestemming	Parameter	Aantal waarschuwingen	Aantal overschrijdingen	Opmerkingen/toelichting
RWZI Biest-Houtakker	Reusel	BZV/CZV/Ntot/Ptot/OB	1 (OB)	0	Tijdens regenpiek belasting hoger
RWZI Boxtel	Dommel	BZV/CZV/Ntot/Ptot/OB	2 (OB)	0	Tijdens regenpiek belasting hoger
RWZI Eindhoven	Dommel	BZV/CZV/Ntot/Ptot/OB	0	0	
RWZI Haaren	Essche Stroom	BZV/CZV/Ntot/Ptot/OB	0	0	
RWZI Sint-Oedenrode	Dommel	BZV/CZV/Ntot/Ptot/OB	0	0	
RWZI Soerendonk	Buulder Aa	BZV/CZV/Ntot/Ptot/OB	0	0	
RWZI Tilburg	Zandleij	BZV/CZV/Ntot/Ptot/OB	0	0	
		Totaal	3	0	

Marap 3: Toetsing Streefwaarden voor WBP/KRW Periode jan t/m dec 2023					
Zuiveringseenheid	Bestemming	Parameter	Aantal waarschuwingen	Aantal overschrijdingen	Opmerkingen/toelichting
RWZI Biest-Houtakker	Reusel	NH4/Ntot/Ptot	1 (NH4) 6 (Ntot) 21 (Ptot)	1 (Ptot)	*Het niet functionerend zandfilter is oorzaak voor het niet halen*
RWZI Boxtel	Dommel	NH4/Ntot/Ptot	0	0	*van de streefcijfers (wet wordt wel gehaald). Proces beleid en*
RWZI Eindhoven	Dommel	NH4/Ntot/Ptot	0	0	*innovatie keten en systeem starten een strategiestudie.*
RWZI Haaren	Essche Stroom	NH4/Ntot/Ptot	0	0	*Proces beheer is gestart met aanpassing onderzoek max haalbaar.*
RWZI Hapert	Grootte Beerze	NH4/Ntot/Ptot	0	0	
RWZI Sint-Oedenrode	Dommel	NH4/Ntot/Ptot	8 (Ptot)	0	*In JEV2 aangegeven dat een exteme fosfaatlozing de oorzaak was.*
RWZI Soerendonk	Buulder Aa	NH4/Ntot/Ptot	1 (Ptot)	0	*Met handhaving geen lozer kunnen vinden. De streefwaarde gehaald.*
RWZI Tilburg	Zandleij	NH4/Ntot/Ptot	0	0	
		Totaal	37	1	

Het activiteitenbesluit wordt voor 100% gehaald. De nieuwe streefwaarden (wat moet een RWZI halen om geen belemmering te zijn voor de KRW) zijn geldig vanaf april 2024. In het overzicht wordt daar nu alvast aan getoetst. De streefwaarden voor RWZI's Boxtel en Tilburg zijn gebaseerd op wat nu haalbaar is. Na aanpassing van beide RWZI's definiëren we nieuwe streefwaarden voor deze RWZI's toe en gaan we daaraan toetsen.

RWZI's hoeveelheid verwerkt

In 2023 is een record hoeveelheid van 138 mln. m³ influent verwerkt en daarin zaten 1,4 mln. vervuilingseenheden (i.e.). Dit is ruim 40% meer influent dan in 2022. De vervuilingsgraad is gelijk gebleven. Er was dus sprake van veel verdund water door de grote hoeveelheid regen. Vergeleken met voorgaande jaren kan worden gesteld dat het een zeer nat jaar is geweest. Met december 2023 als natste maand van de afgelopen 10 jaar.

RWZI Tilburg (Energiefabriek / Groengasinstallatie)

Slibafvoer

Slibverwerking EnergieFabriek jan t/m dec 2023	Bestemming	Product	m³	ton ds	ds%
Rwzi Tilburg	Tilburg	Primair slib	103.195	5.790	5,6
	Tilburg	Secundair slib	48.832	3.119	6,4
Rwzi Biest Houtakker	Tilburg	Ingedikt slib	15.247	950	6,2
Rwzi Haaren	Tilburg	Ingedikt slib	15.925	813	5,1
Svi Mierlo *	SNB en Tilburg	Ontwaterd slib	73.084	16.412	22,5
Totale slibproductie ws de Dommel			256.282	27.083	10,6
Svi Mierlo	Tilburg	Ontwaterd slib	64.821	14.549	22,4
Svi Mierlo aandeel verwerkt	Tilburg	Ontwaterd slib	89%	89%	
Slib verwerkt door E-fabriek			248.019	25.220	10,2
Slib verwerkt door E-fabriek % van totaal			97%	93%	

De Energiefabriek en gasopwerking hebben goed gedraaid. RWZI Tilburg verwerkt 97% van al het natte slib van Waterschap De Dommel en 89% van het slib uit Mierlo wordt in Tilburg verwerkt. Een primeur in 2023 is dat we zelf opgewekt en opgewerkt groengas aan het aardgasnet leveren en CO2 leveren aan de markt.

Op de Energiefabriek Tilburg is tot en met december 2023 ca. 93% van alle slib (ton droge stof) verwerkt. Door de realisatie van het project betere benutting biogas medio december 2022 is dit hoger geworden. Incidenteel zal er nog een slibtransport rechtstreeks naar de SNB (Slibverwerking Noord-Brabant) gaan, bijvoorbeeld bij een groter onderhoudsmoment.

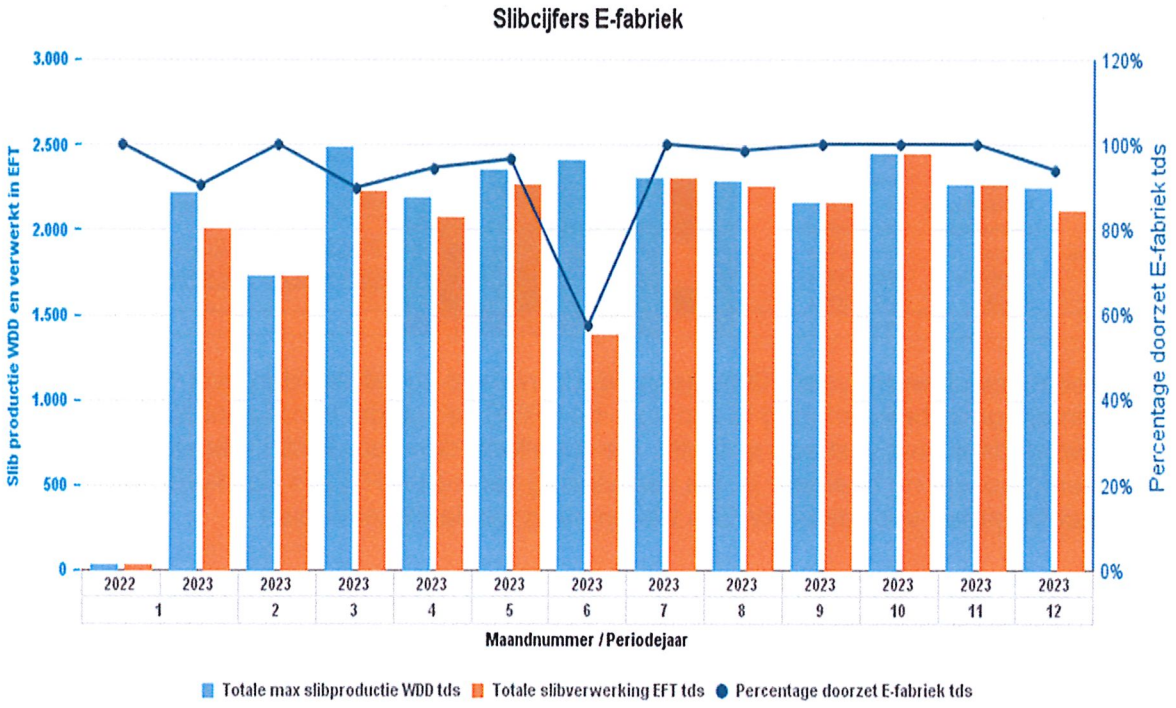

De totale afzet van slib in 2023 naar SNB is hoger dan de prognose. De Energiefabriek heeft in 2023 goed gepresteerd. Voor het eerst zien we maanden waarbij Mierlo geen afvoer naar SNB heeft. Grootste probleem in doorzet is de krappe warmtecapaciteit in de winter en koelcapaciteit in de zomer. De trillingen van de centrifuges zijn deels verholpen en dat heeft geresulteerd in een hoger ontwateringspercentage. Onderzoek en optimalisatie wordt in 2024 voortgezet. Met de groengasinstallatie (GGI) wordt biogas uit de vergistingsinstallatie van RWZI Tilburg opgewerkt naar gas van aardgaskwaliteit.

Verbruik biogas, levering aardgas en afzet CO2

Biogas verbruikers	2021	2022	2023
Atterro	3.585.667	3.335.482	0
Groengas installatie	0	0	6.405.074
WKK (gasmotoren)	2.963.305	2.583.501	356.944
Stoomketels	1.677.377	1.634.533	2.594.709
Gasfakkels	101.916	218.086	154.137
Noodspui	824	64	0
Totaal Biogas verbruik	**8.329.089**	**7.771.666**	**9.510.864**

% verdeling biogas	2021	2022	2023
Atterro	43,0%	42,9%	
Groengas installatie			67,3%
WKK (gasmotoren)	35,6%	33,2%	3,8%
Stoomketels	20,1%	21,0%	27,3%
Gasfakkels	1,2%	2,8%	1,6%
Noodspui	0,01%	0,001%	0,0%
Totaal verbruik	**100%**	**100%**	**100%**

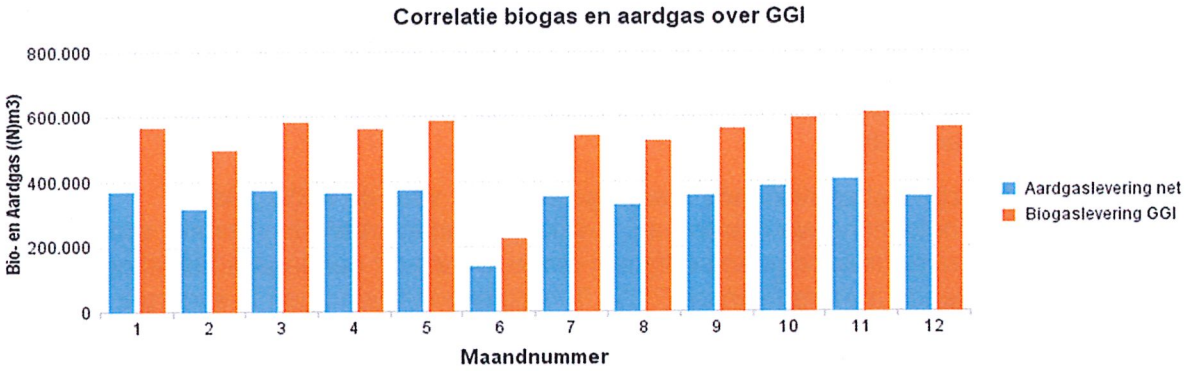

CO2 afzet 2023	Maand	kg
Koolstofdioxide	juni	56.000
Koolstofdioxide	juli	81.328
Koolstofdioxide	augustus	177.600
Koolstofdioxide	september	249.740
Koolstofdioxide	november	205.800
Koolstofdioxide	december	216.900
Totaal CO2 afzet	**2023**	**987.368**

KRW-nutriënten / Nieuwe stoffen

Het WBP5 heeft als KRW-doelstelling om uiterlijk in 2027 de emissiereductie van stikstof (N) en fosfor (P) op de RWZI's te realiseren. In 2007 stelden we een maatregelprogramma (Emissie Beheer Plan, EBP) op voor de kwaliteit van effluent van de RWZI's. Het maatregelprogramma richt zich op het niet beperkend zijn voor de KRW. De maatregelen voor de RWZI's zijn vervolgens in de verschillende WBP's en StroomgebiedsBeheerPlannen (SGBP) opgenomen en gerealiseerd. Voor Eindhoven en Tilburg waren maatregelen geprogrammeerd in de huidige planperiode tot en met 2027.

Eind 2022 hebben we het effect van de RWZI-maatregelen op de KRW-meetpunten opnieuw door laten rekenen. Daaruit bleek dat de RWZI Eindhoven op dit moment al de beoogde prestaties levert voor stikstof en vrijwel voor fosfor. Dit komt onder meer door de vergaande optimalisatie die afgelopen jaren op deze RWZI heeft plaatsgevonden. Extra investering in nageschakelde technieken geeft alleen voor fosfor een marginale verbetering op het KRW meetpunt. Ook blijft boven- en benedenstrooms de zuivering de klasse 'Matig'. Er is op basis van deze inzichten gekozen voor Eindhoven vooralsnog niet de geprogrammeerde aanvullende investeringsmaatregelen te nemen voor verdergaande nutriëntenverwijdering en de bestaande RWZI maximaal in te zetten voor nutriëntenverwijdering met aangescherpte prestatie-eisen.

De uitkomst van de studie naar het effect van de RWZI-maatregelen op de KRW-meetpunten hebben we ook gebruikt als input om per RWZI een ambitieuze, maar haalbare effluentkwaliteit voor stikstof en fosfaat af te leiden. Deze worden vanaf 2024 gebruikt als streefwaarden voor het operationeel beheer waarmee we sturen we op de impact van de RWZI's op het watersysteem. Via de bestuursrapportage rapporteren we hierover. Op de RWZI's waar we nog maatregelen uitwerken of gaan nemen werken we gefaseerd naar de definitieve streefwaarden toe.

Voor RWZI Tilburg zijn wel aanvullende maatregelen nodig voor de KRW. Met de aanpassing van de beluchting wordt een aanzienlijke prestatieverbetering bereikt, maar nog onvoldoende zodat extra maatregelen nodig zijn om te komen tot een lagere belasting met P en N. Deze aanvullende maatregelen op RWZI Tilburg worden genomen in synergie met verwijderen van nieuwe stoffen.

Bestaande technieken voor het verwijderen van nutriënten (KRW) en nieuwe stoffen hebben als nadeel dat er veel energie en hulpstoffen nodig zijn. Dit betekent een hoge klimaatvoetafdruk en hoge exploitatielasten. Er zijn interessante innovatieve technologieën met minder milieu-impact en klimaatvoetafdruk in ontwikkeling, waarmee het verwijderen van nutriënten en nieuwe stoffen efficiënter en doelmatiger uit te voeren is met betere prestaties tegen mogelijk lagere kosten. Dit is voor Waterschap De Dommel en voor veel andere waterschappen wenselijk met de nieuwe Richtlijn Stedelijk Afvalwater op komst.

Om maximaal gebruik te maken van innovatie wordt ingezet om dit samen met de markt te doen. Dit doen we met een aanbestedingsvorm die hier de beste mogelijkheden voor biedt, namelijk Innovatief Partnerschap (IPS). Hiervoor heeft inmiddels een marktconsulatie plaatsgevonden en de aanbesteding wordt nu voorbereid. Binnen deze aanbesteding zullen we met geselecteerde marktpartijen de meest veelbelovende technologieën beproeven met pilotonderzoek op RWZI Tilburg. Op basis hiervan zal bepaald worden welke (combinatie van) technologie zal worden gerealiseerd.

De nulmeting voor nieuwe stoffen is uitgevoerd binnen de Schone Maaswaterketen. Dit levert een beeld voor stroomgebied Maas als input voor handelingsperspectief en bestuurlijke besluitvorming daarna (2024 of later). De resultaten worden momenteel geduid en worden verwacht 1e / 2e kwartaal 2024.

Aanpak bruine kleur effluent Tilburg

Onderzoek is uitgevoerd naar de mogelijkheid om de bruine kleur in het effluent van RWZI Tilburg te verminderen. Focus lag op het verwijderen van de bruine kleur op de locatie met de hoogste intensiteit en in een relatief beperkte stroom. Deze zogenaamde deelstroom bevindt zich in het proces achter de slibontwatering; dit wordt de deelstroombehandeling genoemd. In de deelstroombehandeling worden fosfaat en ammonium verwijderd alvorens deze stroom (met bruine kleur) weer aan het begin van de waterzuivering wordt toegevoegd.

Behandeling van deze deelstroom bleek niet goed mogelijk. Diverse verkende technieken bleken niet geschikt. De meest veelbelovende techniek (electrocoagulatie) is in een pilot getest geeft een te geringe verwijdering.

Inzet is nu om de vermindering van de bruine kleur als optie mee te nemen in de aanpak van de verbetering van de eflfuentkwaliteit van RWZI Tilburg. Verder onderzoek naar bruinkleuring zal ook plaatsvinden in het kader van de situatie in en rond de Zandleij. Zie ook bij Watersysteem blz. 27 van de Burap 2023-3 over dit onderwerp.

Klimaat, energie en circulariteit

Met AquaMinerals zoeken we naar hoogwaardige afzet van CO_2. Hiervoor worden in de inmiddels werkende installatie voorzieningen getroffen om de beoogde hoge kwaliteit te meten en te garanderen.

Voor effluenthergebruik zijn 3 sporen benoemd en verkend:

1. Hergebruik van effluent van de acht RWZI's;
2. Samenwerking met industrie en
3. Decentraal zuiveren van afvalwater en lokaal hergebruik.

In 2023 is een gebiedsbrede verkenning uitgevoerd naar vraag en aanbod van effluent van de bestaande RWZI's. Er is potentie, die verder zal worden uitgewerkt naar toepassingsgebied en benodigde waterkwaliteit hiervoor. Met de Abdij Koningshoeven werken we samen aan verder hergebruik en met Rendac is een studie uitgevoerd waarover elders wordt gerapporteerd. Daarnaast zijn er diverse decentrale initiatieven en mogelijkheden die worden verkend.

Phario/bioplastics: op 10 mei 2022 is een demonstratiefabriek geopend in Dordrecht. Doel hiervan is op hoofdlijnen om grotere hoeveelheden natuurlijk afbreekbare bioplastics bij verschillende bedrijven af te zetten voor verschillende toepassingen. Het PHA2USE project is met een jaar verlengd omdat de productie nog achter blijft. Hoewel het productievolume lager is dan gepland, laat de installatie zien dat eerdere goede resultaten gereproduceerd kunnen worden.

Naast CO_2 dragen ook emissies aan methaan en lachgas in de afvalwaterketen bij aan de CO2 voetafdruk[1] van het waterschap. De verwachte diffuse emissies aan methaan en lachgas in de afvalwaterketen en het bijbehorende reductiepotentieel zijn in kaart gebracht. Hierover wordt (Q1 2024) het AB geïnformeerd.

Met name voor lachgas hebben voeren we hiervoor een meerjarig onderzoeksprogramma uit[2]. Hierover wordt (Q1 2024) het AB geïnformeerd. Voor de aanpak van lachgas nemen we deel in de landelijke koplopergroep en Community of Practice. Hier vanuit wordt met de Unie van Waterschappen gewerkt aan een versnellingsprogramma voor de aanpak van lachgas.

---

[1] De CO_2-voetafdruk (of klimaatvoetafdruk) is de totale emissie aan broeikasgassen uitgedrukt in CO_2-equivalenten (*ton $CO_{2\text{-}eq}$*).
[2] Waterschap De Dommel doet al jaren metingen, onderzoek en innovatie voor het bepalen en verminderen van broeikasgasemissies en is hierin (internationaal) koploper. Met de verkregen kennis en inzicht hebben we daardoor een beter beeld dan alleen met (algemene en ruwe) IPPC getallen mogelijk is.

We nemen als partner deel in een STOWA-project (NoChemNar) om een duurzame technologie te ontwikkelen, waarbij ammonium uit de deelstroom (Tilburg) wordt teruggewonnen in een nuttige meststof. In de pilot, die elders wordt uitgevoerd (Hengelo), zijn inmiddels ook tests uitgevoerd met de deelstroom van RWZI Tilburg, om na te gaan of dit een duurzamer alternatief is voor de bestaande Anammox installatie op RWZI Tilburg.

Voor het realiseren van de ambities op het gebied van energie en klimaat worden verkenningen voor realisatie van zonneweides en mogelijkheden voor duurzamer gebouwverwarming uitgevoerd. Diverse studies zijn en worden uitgevoerd naar de kansen in de diverse projecten waar ook bedrijfs- en andere gebouwen worden aangepast. Daarnaast lopen diverse andere (subsidie- en STOWA) projecten.

Digitale transformatie/Operational Excellence

We werken aan het vormgeven van digitale transformatie en datagedreven werken. Inmiddels is het zogenaamde WKC (Water Kennis Centrum) gestart op de nieuwe, fysieke locatie. In deze organisatievorm is het doel diverse disciplines rond data science te verbinden en versterken, zodat we meer ontwikkelkracht hebben, meer regie op de ontwikkelingen en ook meer en sneller informatie uit de diverse datastromen kunnen halen en beschikbaar stellen. Hierin is en wordt ook gewerkt aan meer visuele rapportagevormen voor het bestuur.

We ontwikkelen digital twins op basis van (dynamische) modellen van het zuiveringsproces, met als doel operators te ondersteunen en de procesbeheersing en procesvoering te verbeteren. De digital twin voor RWZI Eindhoven is inmiddels operationeel en wordt nu getest, gebruikt en verbeterd. Daarnaast zijn we partner in het Europees project DARROW dat een digital twin ontwikkelt op RWZI Tilburg. In dit project ligt de focus op toepassing van AI (Artificial Intelligence) technieken zoals Machine Learning, met als doel een robuustere en betere procesbewaking en processturing op basis van de data die uit het proces komt. Daarnaast is een digital twin ontwikkeld voor de bedrijfsvoering ozoninstallatie voor verwijdering van medicijnresten op RWZI Hapert.

Assetmanagement

In 2023 zijn grote stappen gezet ten behoeve van de implementatie van assetmanagement. Er is een gap-analyse gemaakt. Hieruit blijkt dat we een aantal zaken op orde hebben, en ook dat we kunnen verbeteren om te voldoen aan de NEN ISO 55000 (norm voor assetmanagement). Medio 2023 heeft een kernteam onder leiding van een projectleider een aantal ontwerpstappen gezet. Hierbij is een eerste focus aangebracht op de verbetering van de bedrijfsfunctie Afvalwatertransport. 2024 staat in het teken van de gefaseerde uitrol over meerdere jaren. In september 2024 wordt het bestuur verder geïnformeerd over de voortgang.

Systems Engineering

Een belangrijke pijler van assetmanagement is het denken in functionaliteit (prestaties) en deze af te wegen tegen de te maken kosten en de te lopen risico's. Om het functioneel denken verder te brengen is in de organisatie gestart met de implementatie van Systems Engineering. Hierbij is het waterschap aangesloten bij het initiatief vanuit het HWBP, te weten HEEL (Herleidbaar, Eenduidig en Expliciet samenwerken over de hele Levenscyclus). In dit samenwerkingsverband worden tools ontwikkeld, die nodig zijn voor Systems Engineering bij de waterschappen voor alle bedrijfsfuncties (waterveiligheid, watersysteem en waterketen).

BIM (building information model)

Een ander belangrijke pijler voor assetmanagement is de informatievoorziening. Om de assetinformatie op orde te krijgen is gestart met BIM. Met BIM vindt het structureren en uitwisselen van informatie plaats via digitale bouwmodellen. Deze kunnen worden gebruikt om diverse gegevens te onttrekken, om de uitvoering virtueel voor te bereiden alvorens met de echte uitvoeringsfase te beginnen. Hier wordt in het kader van de vernieuwing ondergrondse infrastructuur aan gewerkt en concrete resultaten behaald.

Calamiteit Riool Zuid

In 2023 is een sinkhole ontstaan bij Riool Zuid ter hoogte van de golfbaan in Eindhoven. Het falen heeft niet geleid tot uitval van het afvalwatertransport. De impact op de omgeving is echter groot. Eind 2023 is een tijdelijke pompinstallatie opgesteld om verdere inspectie en reparatie uit te voeren. In 2024 worden de activiteiten opgepakt als investeringsproject.

Correctief / preventief onderhoud

Om in de toekomst blijvend te kunnen voldoen aan de risicomatrix is het noodzakelijk om de installaties goed in stand te houden. Naast het correctief en preventief onderhoud dat moet worden uitgevoerd, moeten ook met regelmaat aanpassingen worden doorgevoerd, bijvoorbeeld om te kunnen voldoen aan de veiligheidsbepalingen of veranderende functionaliteit. Hiervoor is ontwerpkennis nodig. Om dit te organiseren is in 2023 gestart met een modificatie-organisatie.

Herzien lozingsvergunningen

In de Beleidsbegroting 2023 is opgenomen in 2023 te starten met herzien van 16 vergunningen voor directe lozingen (1e tranche) en in najaar 2023 de 2e tranche op te starten. Door het onverwachts vertrek van een vergunningverlener waterkwaliteit is een capaciteitsgebrek ontstaan en loopt het project vertraging op. Invulling van deze functie heeft door de krappe arbeidsmarkt lang op zich laten wachten. Slecht een deel van de 1e tranche is opgepakt. Voor 2024 wordt een nieuwe planning gemaakt. Hierbij wordt ook gekeken naar de aanbevelingen vanuit het KRW-essay van de Universiteit van Utrecht. De vraag is namelijk of de gekozen uitvoeringsstrategie nog de gewenste is.

Bijlage 4.

Nadere informatie Beleidsveld Bestuur en bedrijfsvoering

Organisatie en Personeel

In lijn, zoals al aangegeven in burap I en II is er een onderbesteding van het p-budget. De krappe arbeidsmarkt die zorgt voor behoorlijk langere doorlooptijden bij de her-invulling van de vacatures en het grote aantal uitbreidingen (als gevolg van WBP5) zijn hier onder andere debet aan. Door pensionering, maar vooral vanuit de dynamiek op de arbeidsmarkt vertrokken er in 2023 bovendien meer medewerkers dan voorheen. Daarnaast waren er meevallers door toegekende subsidies en bijdrage van het UWV door uitbreiding van het ouderschapsverlof voor mannen.

Personeel

De speerpunten van het personeelsbeleid in 2023 waren vooral gericht om te anticiperen op de krappe arbeidsmarkt, kennisontwikkeling, vitaliteit en arbo & veiligheid.

Werving en selectie

- Door stevig in te zetten op employer branding waarbij de basis ligt op de identiteit van het waterschap zijn we nog steeds succesvol om kwaliteitsvolle medewerkers aan te trekken.
- In 2023 is het on boardingsproces nog verder geoptimaliseerd. Zo wordt iedere nieuwe medewerker ingewerkt en begeleid door een persoonlijke buddy.
- Gerichte werving acties zoals een banenmarkt zijn wederom succesvol geweest.
- Mede door inzet van een succesvolle werving strategie en aanpak zijn er in 2023 veel nieuwe medewerkers gestart en hebben er een behoorlijk aantal medewerkers gebruik gemaakt van interne mobiliteit.

Kennisontwikkeling

Naast goede arbeidsvoorwaarden is het van belang dat medewerkers zich kunnen blijven ontwikkelen. Het stimuleren en faciliteren hiervan is dan ook essentieel.

- Hiervoor wordt met name de Brabant Aquademie succesvol ingezet.
- Er is een start gemaakt met management development dat de komende jaren nog doorloopt.
- Als lerende organisatie zetten we veelvuldig in op onze leermomenten zoals evaluaties vanuit de calamiteiten organisatie.

Vitaliteit

Om onze (toekomstige) uitdagingen aan te kunnen is het van belang dat we beschikken over een vitale organisatie met vitale werknemers. Ten aanzien van vitale medewerkers zetten we niet alleen in op (kennis) ontwikkeling maar ook op:

- Een actief anti rookbeleid
- Een actieve fietsenregeling voor medewerkers
- Diverse acties op preventie ziekteverzuim

Arbo & veiligheid

Ten aanzien van Arbo & veiligheid wordt een strak beleid gevoerd, oftewel: we werken veilig of we werken niet. Dit is niet een kwestie van een soort 10 geboden opstellen, maar dit moet een onderdeel zijn van ons DNA. De zogenaamde veiligheid cultuurladder helpt om deze ontwikkeling te monitoren. De beweging die wordt door gemaakt, en voor een gedeelte al is doorlopen, is: van reageren, naar beheersen, naar preventie. Dit niet alleen op basis van wetgeving maar vooral op basis van hoe we willen zijn en werken.

Interventies die we hiervoor inzetten zijn onder andere de risico inventarisatie en evaluaties (RI&E). Vanuit de RI&E worden er plannen van aanpak opgesteld en uitgevoerd.

Het veiligheidskompas is hierbij de leidraad waarlangs we werken om te komen tot een cultuur waarin veilig werken als basis wordt gehanteerd.

Intussen zien we succesvolle effecten en vergroting bewustwording als gevolg van dit beleid zoals:

- Cultuurtraject is gestart met visievorming door directie (veiligheidskompas).
- Terugloop van het aantal ongevallen en agressie-incidenten van 25 naar 14 meldingen en tegelijkertijd een toename van het aantal preventie meldingen van 80 naar 110 meldingen.
- Veiligheid ingebed in de lopende projecten met vergrote aandacht voor een veilig ontwerp, veilige uitvoering en veilig gebruik.
- Plannen van aanpak van de risico inventarisaties (RWZI) worden actief uitgevoerd en ondersteund door veiligheidskundigen.
- CE markeringen van grote projecten zoals Groen Gas installatie, zuivere zuurstof en gemaal Aalst worden afgerond.
- Site assesments uitgevoerd voor diverse RWZI's om in control te zijn op het gebied van machineveiligheid.
- Nieuw beleid gevaarlijke stoffen met meer aandacht voor preventie.
- Nieuwe risico inventarisatie van het hoofdkantoor.

Al deze concrete activiteiten laten zien dat het veiligheidsbewustzijn binnen de organisatie verder groeit en een structureel karakter krijgt. Dit vergroot ook de pro actieve houding bij alle medewerkers wat terug komt in de preventieve meldingen en de ondersteuningsvragen aan veiligheidskundigen.

Participatie wet
Na een daling van inzet van medewerkers vanuit Wet banenafspraak in de coronatijd, is de deelname in 2023 weer gestegen. Omdat de doelstelling van de overheid gekoppeld is aan het aantal FTE van een organisatie, wordt de opgave voor De Dommel echter steeds groter.

Daarom zijn we een overeenkomst aangegaan met SWOM, een organisatie die bemiddeld in de plaatsing van hoger opgeleiden vanuit de Wet Banenafspraak. Deze heeft helaas nog niet tot resultaat geleid en door pensionering en verloop is het aantal ingezette uren de afgelopen maanden weer iets gedaald.

Wet Banenafspraak	Realisatie	Doelstelling Dommel	Doelstelling Overheid
2021	310 uur	382 uur	265 uur
2022	258 uur	382 uur	343 uur
2023	280 uur	382 uur	n.n.b.

Organisatie
In het WBP5 zijn de doelstellingen geformuleerd voor het waterschap. In 2022 is de voedingsbodem gelegd voor de organisatie om te kunnen anticiperen op die doelstellingen. In 2023 is verder gegaan op die voedingsbodem om samen met het management en medewerkers inzicht en draagvlak te krijgen in de benodigde verandering. Vanaf 2024 zal de verandering steeds meer handen en voeten gaan krijgen via een veranderprogramma waarin water en omgeving, tech en data, toekomstige bedrijfsvoering en mens en organisatie de pijlers vormen.

Bestuurszaken

Afgelopen jaar stond in het teken van de waterschapsverkiezingen, het afscheid nemen en vervolgens inwerken van Algemeen Bestuursleden. Het bestuursprogramma geeft duidelijke richting, met inhoudelijke prioriteiten alsook de behoefte aan meer ondersteuning richting het bestuur. Bestuurszaken heeft de nodige voorbereidingen getroffen om mee te kunnen groeien met de bestuurlijke ontwikkelingen. Zo is er veel energie gestoken in de visie op bestuurlijke vernieuwing. Een nieuwe manager is aangesteld en begin 2024 staat in het teken van het werven van nieuwe medewerkers, zoals extra bestuursadviseurs en een adviseur public affairs.

Communicatie

160 jaar Waterschap De Dommel

2023 stond in het teken van Dommel ontmoet én doet. Bijna alle processen zijn een dag(deel) op pad geweest met een samenwerkingspartner in ons gebied. Daarbij zijn diverse 'doe-activiteiten' gedaan en is een landschapsbiografie Stroomgebied van De Dommel opgesteld gevolgd door een symposium. Daarnaast was er intern én extern maandelijks aandacht voor de historie (#TBT - ThrowBack Thursday).

Direct duidelijke taal

Focus ligt op schrijven op taalniveau B1 voor inwoners. Alle medewerkers beschikken over de Klinkende Taal tool die ze daar bij helpt. We organiseerden trainingen Schrijven op taalniveau B1. En er zijn acht taalcoaches opgeleid om de medewerkers te ondersteunen / op weg te helpen bij het schrijven van brieven en e-mails.

Educatie | excursies rwzi's

In 2023 waren er 104 excursies (Tilburg 18, Eindhoven 59, Hapert 27): 45 excursies voor basisscholen, 35 voor middelbare scholen en 24 voor volwassenen. Dit is wat minder dan in 2022 omdat de RWZI Tilburg niet beschikbaar is wegens renovatie. De excursies zijn gemiddeld beoordeeld met de hoogste score tot nu toe: een 8,6.

Extreem weer

2023 kende afwisselend droge en vooral natte periodes. Timing in communicatie was hierbij erg belangrijk. We eindigden het jaar met een calamiteit hoogwater.

We realiseerden twee animatievideo's/explainers voor algemeen publiek over grondwater en droogte in Dommelgebied.

Vanaf de 'start' van het droogteseizoen was er een Live blog droogte op onze website. Minimaal 1x per week was er een update van de droogte in ons gebied. Voor het hoogwater in december was er een Live blog hoogwater. Dit werd een aantal maal per dag geactualiseerd. Met een koppeling naar alle social media.

Veel media-aandacht voor droogte, grondwater en hoogwater, regionaal en landelijk.

Meldplicht kleine grondwateronttrekkingen: diverse gerichte acties per doelgroep: inwoners, gemeenten, agrariërs, boorbedrijven, hoveniers. Alle met het doel meldingen te stimuleren. Dit bracht resultaat. Communicatieaanpak loopt door tot en met september 2024.

Communicatie stakeholders

Vanuit het proces Strategisch omgevingsmanagement zijn voor de stakeholders strategieën opgesteld. Aan deze strategieën is een communicatiestrategie gekoppeld. Kernboodschap watertransitie is opgesteld en gedeeld. Deze wordt bij alle communicatie gekoppeld aan de boodschap.

Publieksdag

Zondag 4 juni was onze Zondag Waterdag op de rioolwaterzuivering in Eindhoven. We verwelkomden 2.000 bezoekers. Het enthousiasme en de waardering van het publiek was groot. Er was mooie publiciteit in het Eindhovens Dagblad. Collega's gaven in de evaluatie aan dat Zondag Waterdag ook veel bijdraagt aan het #TeamDommel gevoel.

Perscommunicatie

In 2023 waren er 1.967 berichten in de gedrukte en online media. Als we de verkiezingen niet meerekenen (441), dan is dat een toename van 18%. Bijna 50% van de artikelen ging over Droge voeten (17%), voldoende water (17%) en schoon water (12%).

Vergroten waterbewustzijn

Aangehaakt bij de actualiteit om inwoners waterbewust te maken. Voorbeelden: Wereld waterdag en de landelijke opschoondag.

In 2023 meerdere winacties opgezet. Variërend van het weggeven van gratis douchecoaches tot het verloten van regentonnen mét installatie (ontzorgen) en 1 jaar lang gratis toiletpapier. Met name die laatste twee leverden veel deelnemers op.

Realisatie van elf publieksgrondwatermeters met informatieborden in het Dommelgebied samen met Provincie Noord-Brabant. Opening eerste meter gevierd met evenement voor pers en stakeholders.

Ontwikkelen minicampagnes met tips en weetjes uit Waterschijf van vijf. In december voor frituurvet (oliebollen). Voor februari campagne voor 'wassen' voorbereid.

Realisatie nieuwe nieuwsbrief Bewuster omgaan met water. Twee uitgaves, in het voorjaar en het najaar. Inhoud bevat standaard een video, een paar tips en weetjes passend bij het seizoen, inhaker op actualiteit (bijvoorbeeld Week van de Groene Tuin) en uitgebreider informatief artikel. Na twee edities tellen we al ruim 600 abonnees. De open- en doorklikratio is hoog.

Waterschapsverkiezingen

Ons waterschap was heel zichtbaar met de verkiezingscampagne. Via social media hebben we 563.207 unieke personen van 18 jaar en ouder in ons gebied bereikt.

Er is extra tijd en geld ingezet om jongeren en laaggeletterden te bereiken. Partijen zijn communicatief ondersteund met pitchfilmpjes, foto's, profilering op de website en perspublicaties. Medewerkers hebben als ambassadeur het waterschap en de verkiezingen gepromoot.

Dienstverlening

De inwerkingtreding van de Omgevingswet is jarenlang uitgesteld. In 2023 is duidelijk geworden dat deze per 1 januari 2024 inwerking treedt. Veel voorbereidingen waren de afgelopen jaren al in gang gezet. Toch komt er dan nog veel werk naar voren om alles organisatorisch en technisch op tijd gereed te hebben. Onder leiding van een stuurgroep met daarin vertegenwoordiging van de belangrijkste processen, is gewerkt aan het gereed maken van de belangrijkste producten die gereed moeten zijn voor implementatie.

De Omgevingswet heeft 6 kerninstrumenten voor het gebruiken en beschermen van de leefomgeving. Met deze instrumenten kan de overheid beleid schrijven en uitvoeren. Daarnaast kunnen overheden met deze instrumenten regels stellen aan activiteiten en de uitvoering van projecten. De kerninstrumenten zijn:

1. Omgevingsvisie
2. Het programma
3. Decentrale regels
4. Algemene Rijksregels
5. Omgevingsvergunning
6. Projectbesluit

Het Waterschap stelt zelf géén omgevingsvisie op. Ze heeft wél beleidsdoelen (WBP). Deze brengt ze in bij het opstellen van de omgevingsvisie door de Provincie Noord-Brabant, de zogenaamde Wateragenda. Deze wateragenda brengt de waterbelangen integraal in beeld.

In beginsel voldoen we als waterschap aan alle wettelijke eisen voor de Omgevingswet. Maar pas als er daadwerkelijk ervaring wordt opgedaan in de werking met bijvoorbeeld andere waterpartners, kunnen we onze instrumenten verder door ontwikkelen en eventuele knelpunten oplossen.

Informatievoorziening

Bij digitale transformatie ligt de focus nu op "de basis op orde" krijgen en datagedreven werken.

Het waterschap ziet datagedreven werken als een veranderproces op mens, proces en data, informatie & technologie. En heeft daar al verschillende impulsen aan gegeven door bijvoorbeeld de oprichting en verdere uitwerking van het Waterkenniscentrum (WKC). Om de ontwikkeling naar een datagedreven organisatie verder invulling te geven, heeft Waterschap De Dommel een aanbesteding gedaan om partners in huis te halen met specialistische kennis op het gebied van data, methoden en informatieproducten. Dit zijn Möbius en Arcadis geworden. Het gezamenlijk opstellen en uitvoeren van een roadmap "datagedreven werken" vormt de basis voor de samenwerking met beide partijen. Hierbij is het noodzakelijk dat de partners kwalitatief hoogwaardige experts leveren, kennis leveren en overdragen aan Waterschap De Dommel. Het waterschap wil zich samen met deze partners verder professionaliseren en bouwen aan een toekomstbestendig waterschap. De opdracht is opgedeeld in 3 percelen voor het leveren van expertise door verschillende professionals om de doelstellingen te realiseren. Deze 3 percelen zijn:

1. Data science
2. Agile werken
3. Datagedreven werken / veranderkunde

Er zijn concrete stappen gemaakt binnen het WKC met goed functionerende scrum teams, product owners uit de organisatie, die samen meer dan 12 concrete producten gemaakt hebben die gebruikt kunnen worden voor de watertransitie (WBP5 doelen).

Er is een centraal WKC loket waar vragen vanuit de organisatie samenkomen en waarin zowel de scrum teams als de adviseurs zorgen voor aansluiting tussen vraag en aanbod.

VKA audit

De audit van 2023/2024 levert twee perspectieven op. Het halfvolle glas, omdat de sector grote stappen heeft gezet, wat ook op basis van de auditresultaten aantoonbaar is. Tegelijkertijd is het glas ook half leeg, omdat de sector nog niet het gewenste ambitieniveau heeft bereikt.
Als auditors zouden we de sector willen meegeven dat men trots mag zijn op hetgeen is bereikt en alert moet zijn op wat de sector nog te wachten staat. Daarbij hebben we drie aanbevelingen:

- Het borgen van informatiebeveiliging en privacy voor zowel de Kantoorautomatisering als de Procesautomatisering. Dit heeft een directe relatie met de strategische doelen van de waterschappen (veilige dijken, voldoende en schoon water). Dat betekent dat iedereen een verantwoordelijkheid heeft voor informatiebeveiliging en privacy.
- De wereld staat niet stil. Voortdurend zijn er nieuwe ontwikkelingen en technologieën. Door risico-gebaseerd te werken kunnen de waterschappen inspelen op veranderingen en hier op sturen.
- Bij de afgelopen audits hebben we integraal gekeken naar informatiebeveiliging, privacy en procesautomatisering. In de afgelopen jaren zijn deze drie domeinen inhoudelijk steeds meer verweven geraakt. In de komende jaren zal de verwevenheid met andere vakgebieden groeien.

De conclusies en aanbevelingen van de audit worden door het proces Informatievoorziening onderschreven. De banden met de andere (Brabantse) waterschappen worden versterkt, er wordt nauwer samengewerkt met het Waterschapshuis en de Vaarkaart van de Unie van Waterschappen wordt gevolgd. Daarbij wordt onderkend dat het zetten van de laatste stap (van een 3 naar een 4) een moeilijke stap is. Er wordt hard gewerkt en die lijn zal voortgezet

moeten worden om het gewenste resultaat te halen. Uiteindelijk zal het een positieve neerslag hebben op de beveiliging van de Dommel en het verminderen van risico's.

Belastingheffing en -invordering

Toeslagenaffaire

Conform verzoek Rijksoverheid hebben VNG en UVW zich geconformeerd aan beleid ten aanzien van uitvoering kwijtschelding voor gedupeerden kinderopvangtoeslagen affaire. Inmiddels is dit in wetgeving verankerd. De Dommel past dit beleid al 2 jaar ruimhartig in de praktijk toe. Het Rijk compenseert vervolgens de door waterschappen kwijtgescholden bedragen en gemaakte uitvoeringskosten.

Aanpassing kwijtscheldingsnorm

In 2023 heeft bestuurlijke besluitvorming plaatsgevonden om te komen tot aanpassing kwijtscheldingsnorm voor De Dommel met ingang van 2024 tot 100% van bijstandsniveau. Daarmee lopen we in de pas met de andere waterschappen en gemeenten en geven we vorm aan de 1 overheidsgedachte. Tevens kunnen we de uitvoering efficiënter laten verlopen.

Ontwikkeling WOZ waarden

De WOZ waarden 2023 zijn hoger gebleken dan voorzien in de Beleidsbegroting 2023. Dat heeft geleid tot een hogere belastingopbrengst watersysteemheffing gebouwd. Daar is in Burap 2023-2 reeds over gerapporteerd.

Omgevingswet

Waterschap De Dommel heeft zich in 2023 voorbereid op de daadwerkelijke inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024.

Als vervolg op de activiteiten in 2022, zijn medewerkers begeleid in het werken met het digitaal stelsel omgevingswet (DSO), onder andere door de software die hiervoor is aangeschaft en onder begeleiding van een extern consultant. Daarnaast is er een coördinator aangesteld, die er op heeft gestuurd dat alle verplichte onderdelen van de Wet tijdig zijn ontwikkeld. Deze coördinator heeft ook een stuurgroep in het leven geroepen, waardoor nu maar ook ten tijde van de eerste ervaring van inwerkingtreding gestuurd kan worden op de samenhang binnen de organisatie met als doel de integraliteit in de uitvoering van de wet te bevorderen.

Calamiteitenzorg

Hoogwater kerst 2023 / Nieuwjaar 2024

Naar aanleiding van de calamiteit hoogwater kerst 2023/Nieuwjaar 2024 is begin januari 2024 opdracht gegeven tot het uitvoeren van een evaluatie op het calamiteitenproces. Hoe is de opschaling, communicatie, informatievoorziening etc. verlopen. Er heeft inmiddels (onder externe begeleiding) een plenaire bijeenkomst met alle betrokkenen plaatsgevonden om daarop te reflecteren. Op korte termijn wordt het analyse document opgeleverd. Diverse processen zijn op eigen initiatief aan het evalueren op inhoud.

Persleidingbreuk en ICT cyber calamiteitenoefening

Het evaluatiedocument met betrekking tot de persleidingbreuk wordt op korte termijn, tezamen met het evaluatiedocument ten aanzien van de uitgevoerde ICT cyber calamiteitenoefening, aan DT en DB voorgelegd.

Hoogwateroefening

Ter uitvoering verbeterpunten uit de hoogwateroefening heeft Provincie het voortouw genomen om de bovenregionale samenwerking te structureren. Diverse werkgroepen gaan onder aansturing van een stuurgroep met diverse thema's aan de slag.

Internationale samenwerking

Waterschap de Dommel werkt samen met nog 20 waterschappen en twee ministeries aan Blue Deal. Doel voor 2030 is gezamenlijk 20 miljoen mensen te voorzien van schoon, voldoende en veilig water. Speerpunten zijn Water-governance, Waterkwaliteit, Wateroverlast en Droogte. De Dommel is actief in drie focuslanden: Colombia, Mozambique en Vietnam.

In Colombia zijn we penvoerder en hebben daar in 2023 een volgende fase van de samenwerkingsovereenkomst getekend tot 2030.

In 2023 zijn we ook actief geweest in Zuid Afrika voor het verbeteren van waterkwaliteit.

Ook hebben we een KIWI (internationaal werkende in opleiding) actief in Pekalongan Indonesië. Onze KIWI adviseert samen met collega's van andere waterschappen over o.a. Early Warning Systems, Flood Forcasting Systems, Waterzuiveringen, O&M plannen voor pompen, dijken, keringen etc. In 2023 is dit programma opgestart en zijn de eerste trainingen omtrent waterkwaliteit/zuiveringen en EWS gegeven.

Waterschap De Dommel Jaaroverzicht 2023

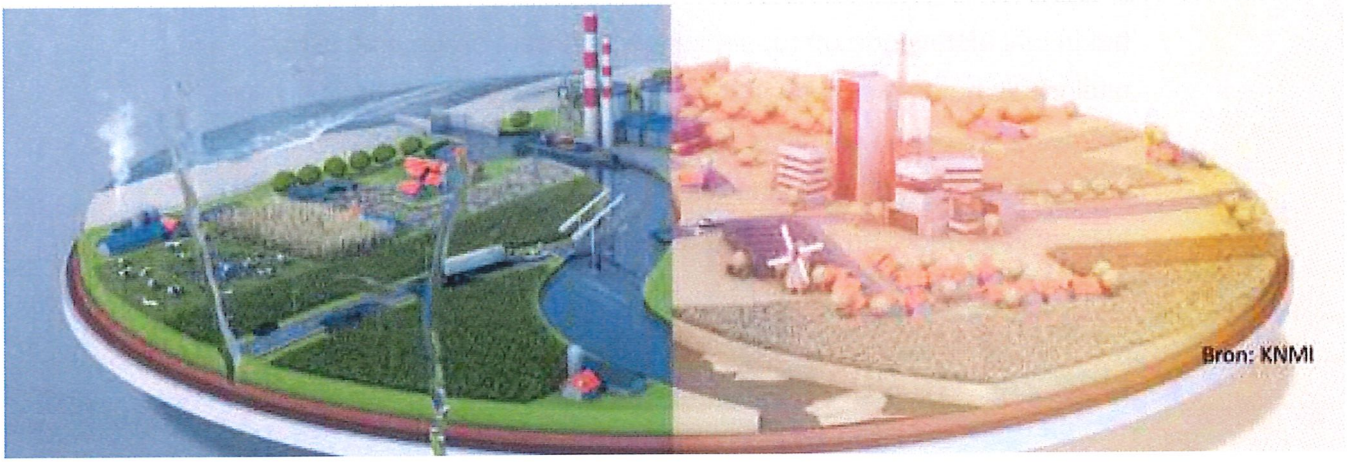

Jaaroverzicht 2023

Het weer en de invloed op ons systeem

Water Kennis Centrum
2 februari 2024

Samenvatting

2023 was een jaar van extremen. Sinds de start van de metingen van het KNMI in 1901, heeft het nog nooit zoveel geregend in een jaar. Het extreem natte najaar zorgde voor wateroverlast in ons beheergebied. Dat, terwijl we in juni 2023 juist richting de 5% droogste jaren ooit gingen.

We sluiten het jaar 2023 erg nat af. In de eerste week van januari 2024 was de calamiteiten organisatie nog actief en waren de medewerkers van beheer en onderhoud nog hard aan de slag om buiten alles onder controle te houden.

Inleiding

Het jaar 2023 gaat de boeken in als een jaar met extremen. Waar het in juni afstevende op (opnieuw) een extreem droog jaar, is het uiteindelijk het meest natte jaar ooit gemeten geworden. In dit jaaroverzicht geven we uitleg over hoe dit invloed heeft op ons watersysteem. Hoe begonnen we 2023? Wat is er allemaal in de tussentijd gebeurd en hoe staan we er nu voor?

Hoe zijn we 2023 begonnen?

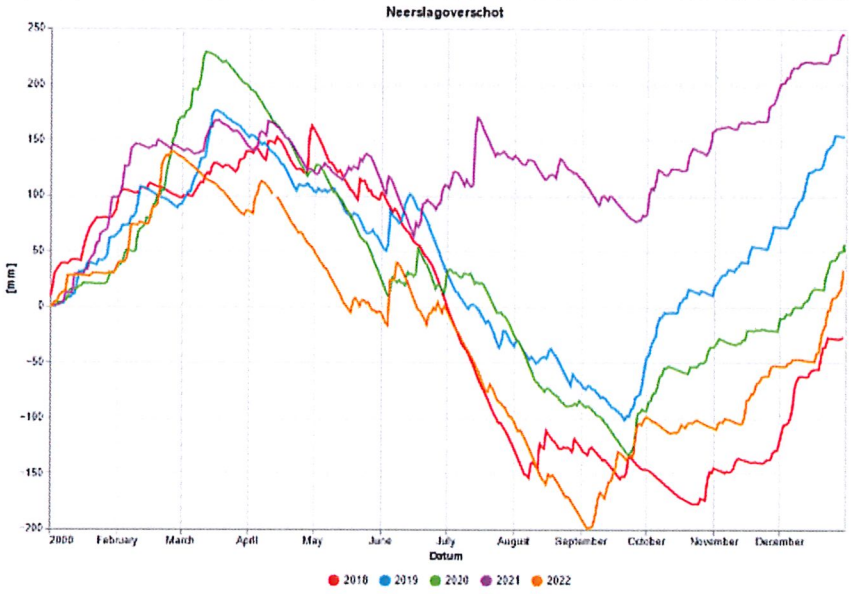

Allereerst een terugblik naar 2022: een droog jaar

Het watersysteem start in januari niet met een schone lei. Het gaat verder waar het eind december van het jaar ervoor eindigde. Daarom eerst een korte terugblik.

2022 was een droog jaar. Er viel ongeveer 600 tot 750 mm neerslag in ons beheergebied waar er normaal zo'n 800 mm in een jaar valt.

Dit leidde tot een neerslagoverschot [*neerslag min- verdamping*] van maar 29 mm (gele lijn). In een 'normaal' jaar ligt het neerslagoverschot rond de 200-250 mm.

Lang leek het er op dat het neerslagoverschot zelfs onder die van 2018 (rode lijn) zou blijven. Maar doordat het in de laatste twee weken van 2022 nog flink heeft geregend zijn we boven (54mm) het neerslagoverschot van 2018 uitgekomen.

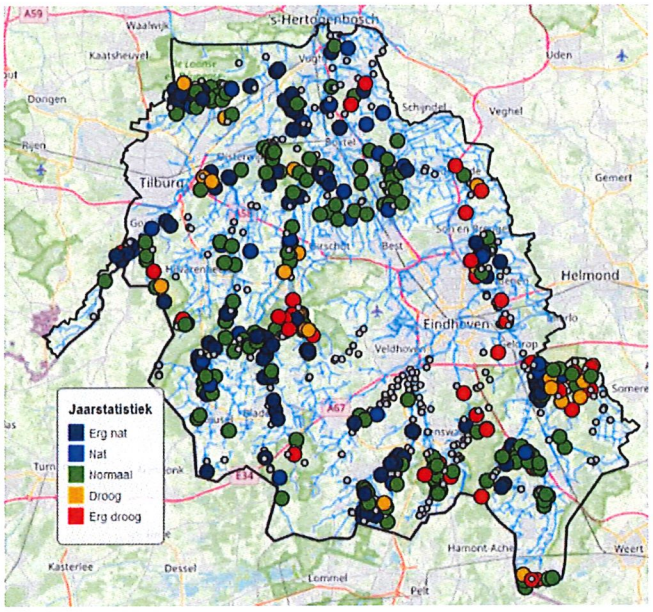

Grondwaterstanden eind 2022

Doordat het de laatste twee weken in 2022 nog flink geregend heeft, is de grondwaterstand aan het eind van het jaar gestegen. Hierdoor waren de grondwaterstanden in de beekdalen en op de flanken redelijk normaal voor de tijd van het jaar. Op de hogere koppen was het nog wel droog tot erg droog.

Hoe verliep 2023?

Dit hoofdstuk geeft inzicht in wat er allemaal is gebeurd afgelopen jaar. Hoeveel neerslag is er gevallen en hoe reageerde ons gebied hierop. Daarnaast staan we even stil bij een aantal specifieke gebeurtenissen.

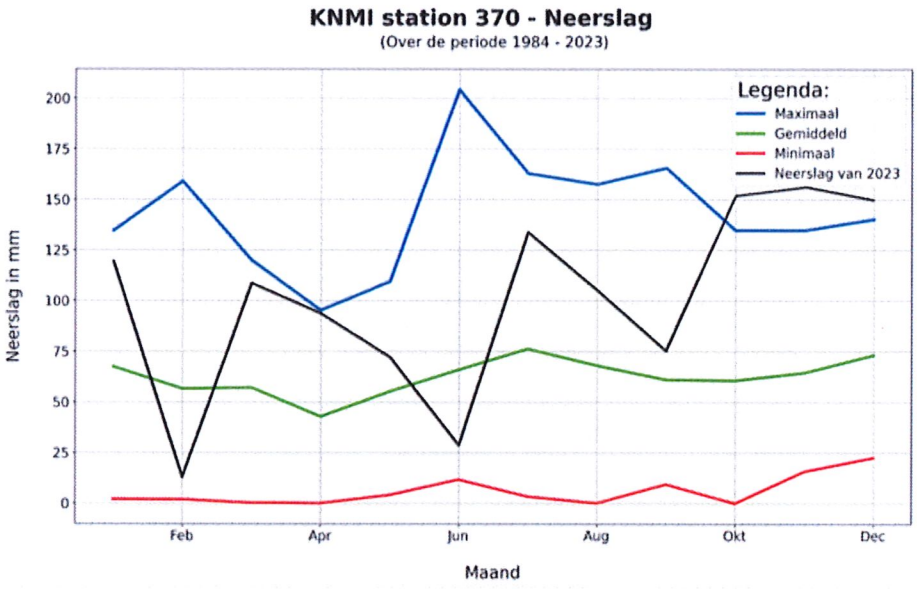

Neerslag 2023

Het begin van het jaar begon qua neerslag vrij wisselend. In januari, maart en april viel meer neerslag dan gemiddeld. In februari viel maar 15 mm neerslag.

Mei was een maand van extremen. In de eerste helft van mei viel al meer neerslag dan normaal in de hele maand mei. Dit leidde bij de Kleine Beerze tot wateroverlast: hier viel in de nacht van 10 op 11 mei ongeveer 100 mm. Hierover later meer. De tweede helft van mei was daarentegen kurkdroog. Deze droogte hield tot ongeveer eind juni aan.

In de tweede helft van 2023 regende het elke maand meer dan gemiddeld. Voor de maanden oktober, november en december is er niet eerder zo veel neerslag gemeten in ons gebied.

In totaal viel in 2023 1180 mm neerslag. Normaal valt er ongeveer 750 mm in ons beheergebied.

Op twee maanden na (februari en juni) is er in 2023 elke maand meer neerslag gevallen dan normaal. De grote hoeveelheden neerslag aan het einde van 2023 leidden er toe dat de calamiteitenorganisatie is opgeschaald eind december.

Tabel 1: Neerslaghoeveelheid per jaar voor het KNMI station Eindhoven.

Jaar	Gevallen hoeveelheid neerslag [mm]	Meer dan gemiddeld [mm]
2018	630	-120
2019	707	-43
2020	685	-65
2021	822	72
2022	635	-115
2023	1180	430

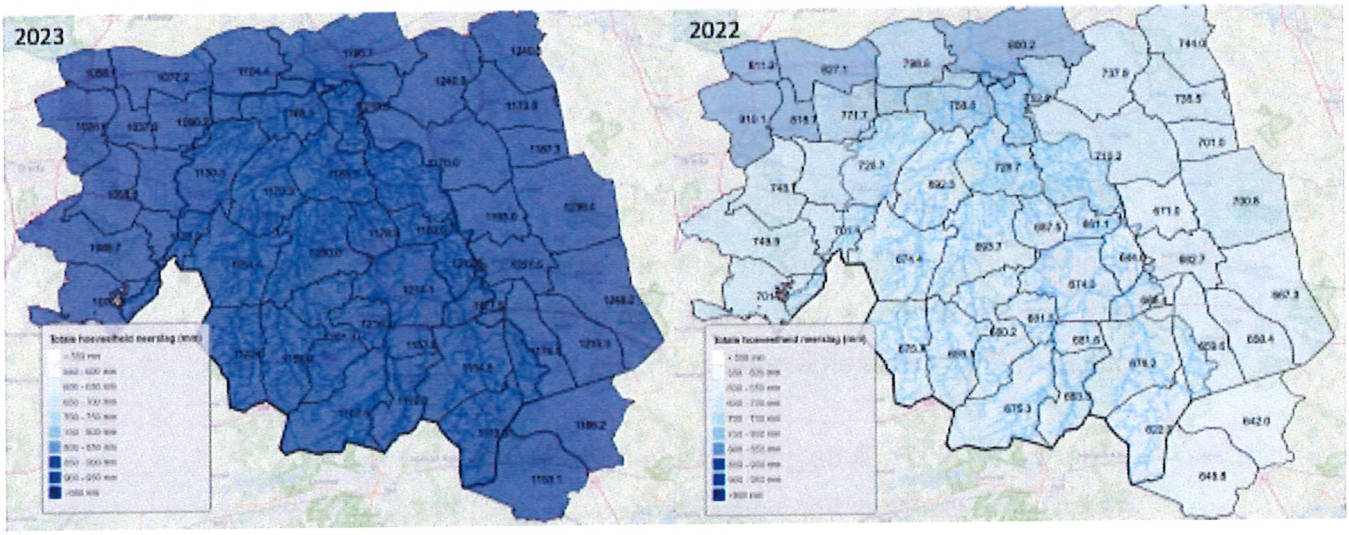

Neerslag 2023: verdeling over het gebied

De hoeveelheid neerslag varieert natuurlijk per gebied waardoor op sommige plekken meer neerslag is gevallen dan op andere. Hiernaast zie je de totale hoeveelheid neerslag voor het jaar 2023 per gemeente (links).

Ter vergelijking zie je ook de totale neerslag van 2022 (rechts). Het is duidelijk dat 2023 een stuk natter was dan 2022. En in 2022 is iets minder neerslag gevallen dan gemiddeld.

In het midden (Hogeloon - Eindhoven) van ons beheergebied is in 2023 het meeste neerslag gevallen. Ter hoogte van Veldhoven viel er in totaal 1216mm neerslag in 2023.

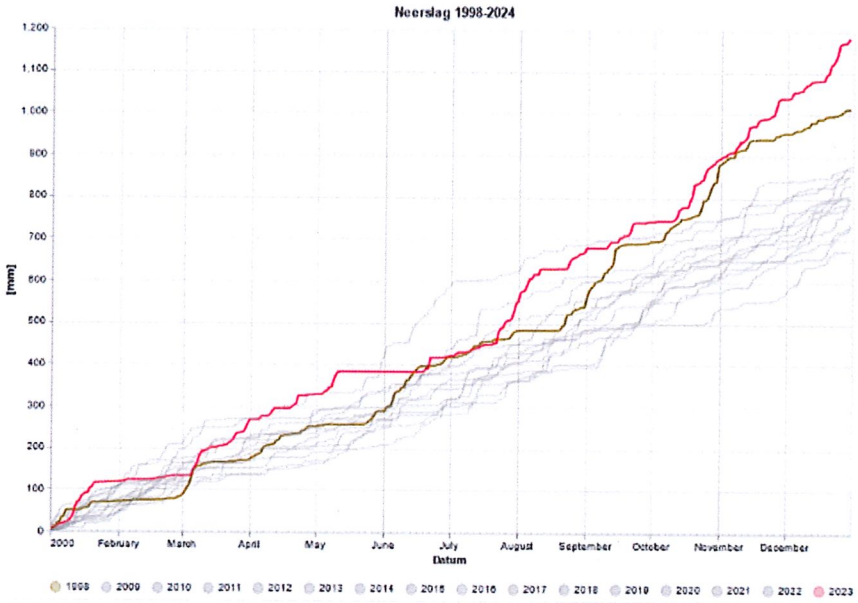

Neerslag 2023: cumulatief

Om te laten zien hoe extreem veel neerslag is gevallen afgelopen jaar, vergelijken we de hoeveelheid neerslag van 2023 (rode lijn) met de neerslag van afgelopen jaren.

In deze grafiek is ook de cumulatieve neerslag [*opbouw van neerslagtotaal tijdens het jaar*] weergegeven van 1998 (gele lijn). 1998 was eerder het natste jaar ooit gemeten bij het KNMI (sinds 1901) met 1013 mm neerslag. In 2023 is dit record verbroken met 1180mm. Voor ons gebied een stijging met 170 mm.

Dat dit record zo ver verbroken is, komt niet alleen door de grote hoeveelheid neerslag in de laatste drie maanden van het jaar. Eigenlijk is het hele afgelopen jaar natter geweest dan de vorige jaren. Zo hadden we bijvoorbeeld halfweg januari en halfweg mei ook al meer neerslag gemeten dan de afgelopen 15 jaar op die momenten.

Voor meer informatie over het recordjaar kijk op de KNMI-website via de knop hieronder.

Het recordjaar 2023

Als we 2023 vergelijken met 1998 zien we in het neerslagpatroon een paar overeenkomsten. Zo waren in beide jaren de periodes februari en juni heel erg droog. Daarnaast was ook in 1998 een grote hoeveelheid neerslag gevallen in oktober.

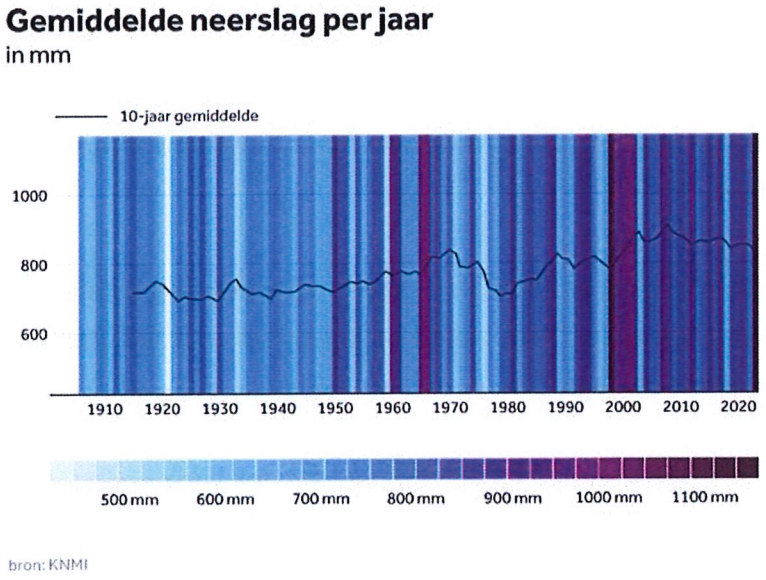

De eerste jaren na 1998 waren landelijk in verhouding ook nat (figuur is o.b.v. neerslag in de Bilt). Het is de vraag of dat nu ook zo zal zijn. Of krijgen we weer droge omstandigheden zoals in 2018-2022?

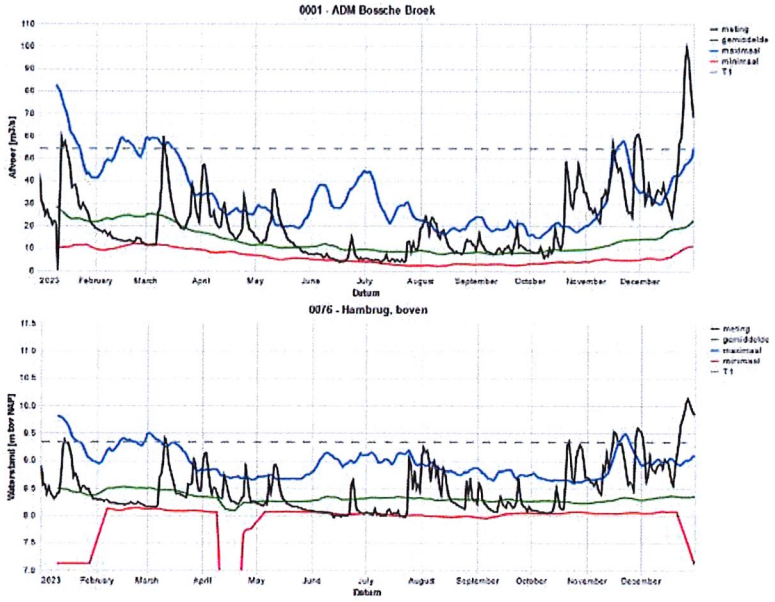

Januari - april 2023

Het jaar begon met veel neerslag in januari en maart. In beide maanden was sprake van een verhoogde afvoer situatie. Bij Bossche Broek en de Hambrug in Sint Oedenrode is vanuit de meetgegevens gekeken wat de waarde is (afvoer of waterstand) die één keer per jaar wordt overschreden. Hierdoor zie je dat bij de afvoer bij Bossche Broek en bij de waterstand bij de Hambrug dit jaar meerdere keren een golf is geweest met hogere waarden. Voor beide locaties zijn in januari en maart hogere waarden gemeten!

Februari was extreem droog en zorgde voor een flinke daling in de grondwaterstanden. Deze waren zelfs laag voor de tijd van het jaar na één droge maand.

Maart was een soort kopie van januari. Er viel meer neerslag dan gemiddeld en de metingen kwamen boven een T1 situatie uit.

April was natter dan gemiddeld en zorgde voor goed gevulde beken en een mooie afvoer.

Door de grote hoeveelheid neerslag die in de eerste maanden van het jaar viel, was er halfweg mei al bijna net zo veel water afgevoerd bij de Vughterstuw dan in het hele (droge) jaar 2022!

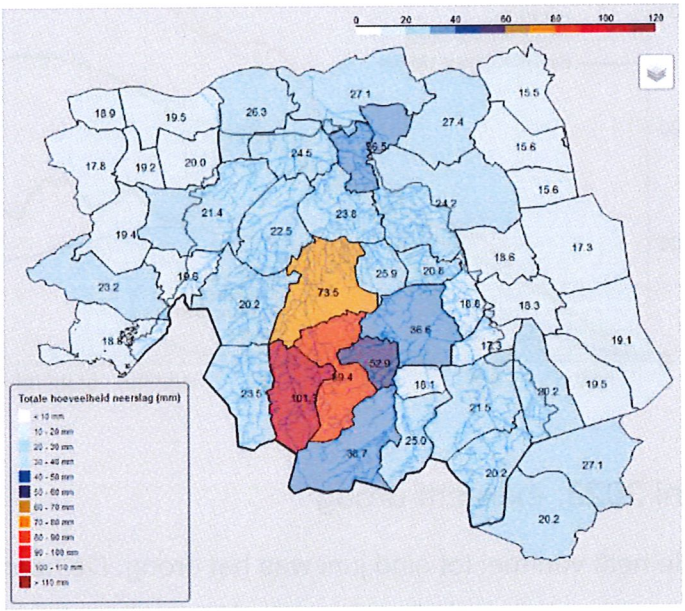

Mei 2023: grote hoeveelheid neerslag Kleine Beerze

Nog net voordat we de droge periode in mei 2023 ingingen, viel er in het gebied rondom de Kleine Beerze extreem veel neerslag in korte tijd. De oorzaak hiervan was een lokale (onweers)bui.

Rondom de Kleine Beerze viel ongeveer 45 mm neerslag in één nacht. Lokaal viel zelfs 100mm in de nacht van 10 op 11 mei. Dit leidde tot veel wateroverlast in het gebied.

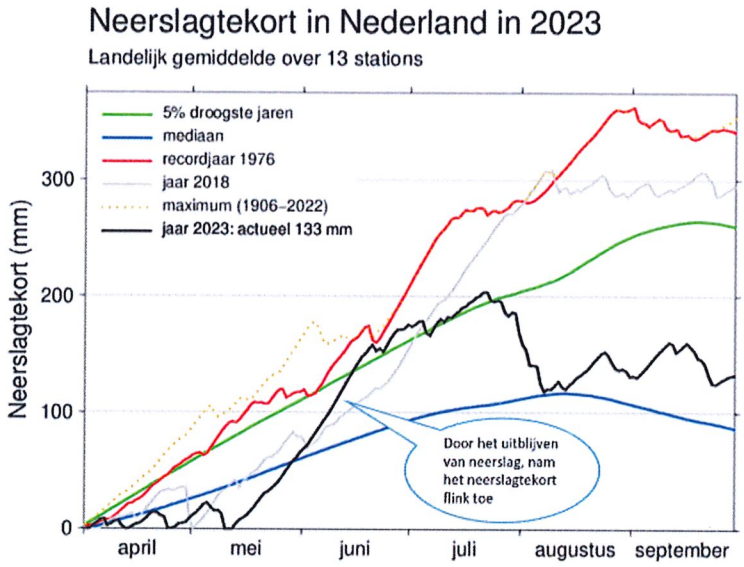

Mei - juni 2023: extreem droog

De tweede helft van mei tot eind juni was het droog. De neerslag bleef uit waardoor het gebied verdroogde. Het heeft in deze periode van 40 dagen nauwelijks geregend in het gebied.

Doordat er geen neerslag viel, nam het neerslagtekort flink toe. In juni hadden we bijna het grootste neerslagtekort vanaf 1 april te pakken sinds 1906! Het leek erop alsof we richting de 5% droogste jaren ooit zouden gaan.

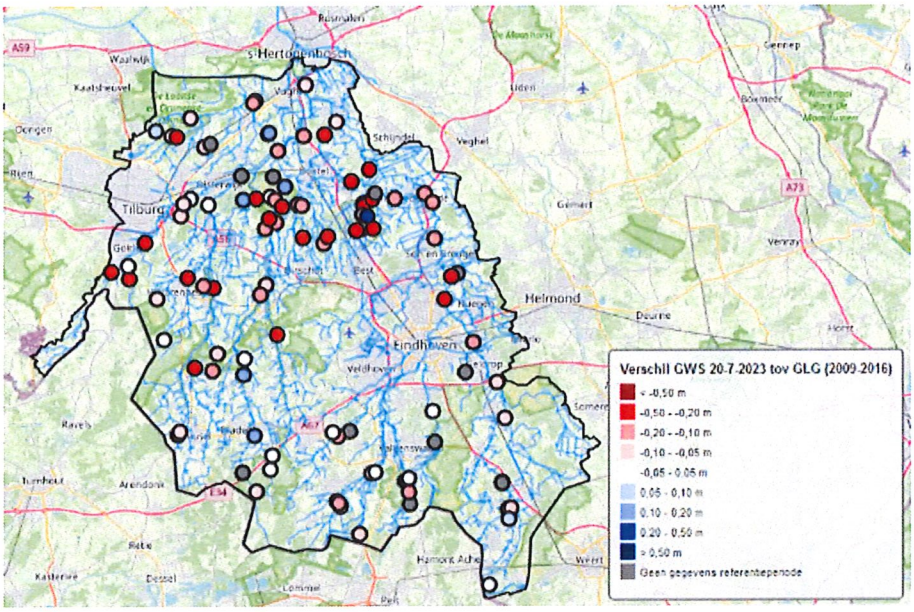

Juli - september 2023

De droge periode is goed terug te zien in de grondwaterstanden van juli. Op 20 juli waren de grondwaterstanden in ons beheergebied ongeveer 0,2 tot 0,5 m lager dan de gemiddeld laagste grondwaterstand (GLG).

Doordat er eind juli, augustus en september meer neerslag is gevallen dan gemiddeld nam het neerslagtekort weer flink af. Daardoor zijn we niet bij de 5% droogste jaren in de buurt gekomen.

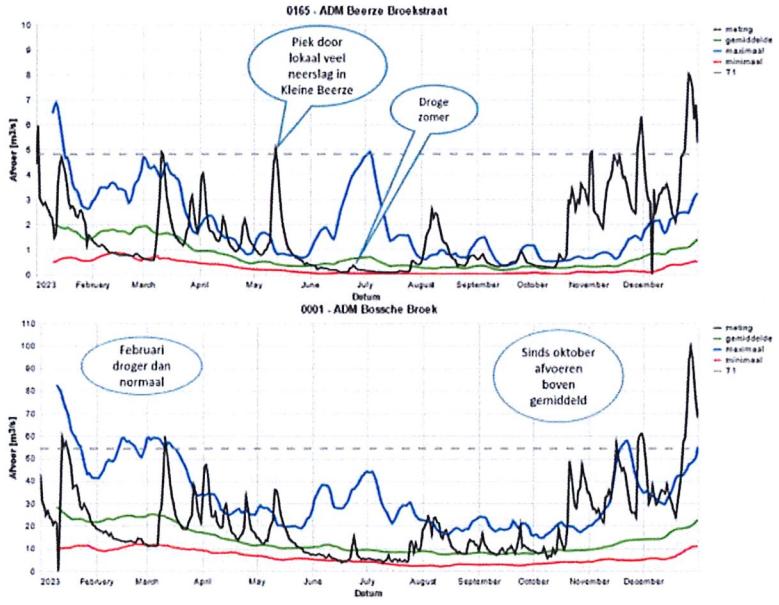

Extreem nat najaar

In de laatste drie maanden (oktober, november en december) is er elke maand meer dan 150 mm neerslag gevallen. Dit is meer dan dat we ooit in het verleden hebben gemeten! Dit is ook terug te zien in de afvoeren. Sinds half oktober zijn de afvoeren voor bijvoorbeeld de Beerze Broekstraat en bij de Vughterstuw boven gemiddeld. Bij Beerze Broekstraat zagen we in mei, oktober, november en december de hoogste afvoeren ooit gemeten voor dit meetpunt voor deze maanden.

De neerslag in november en december leidde op veel plaatsen in het beheergebied tot wateroverlast. Door de hoge afvoeren en waterstanden is eind december de calamiteitenorganisatie opgeschaald.

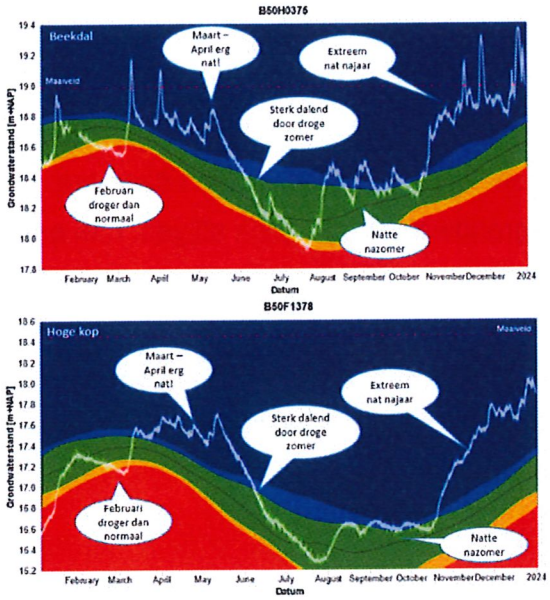

Grondwaterstanden gedurende 2023

Het weerpatroon van 2023 is ook duidelijk terug te zien in de grondwaterstanden tijdens het jaar. Dit patroon zie je in een beekdal en op de hogere koppen.

De grondwaterstand in het beekdal reageert sterker op de neerslag dan de grondwaterstand op de hoge kop. Dit is terug te zien in het meer 'piekige' karakter van het grondwaterverloop. Neerslag vult de grondwaterstanden in de beekdalen snel aan en water wordt door de watergangen weer snel afgevoerd. Op de hoge koppen is dit minder en de grondwaterdynamiek heeft daardoor een geleidelijker karakter.

In januari steeg de grondwaterstand door de grote hoeveelheid gevallen neerslag. Februari was een droge maand, waardoor de grondwaterstand weer daalde. In de maanden maart en april viel geleidelijk veel neerslag en steeg de grondwaterstand sterk. Op veel plekken was het nog lang erg nat voor de tijd van het jaar [*donkerblauwe vlak in de figuur*]!

De droge periode vanaf half mei zorgt voor een sterke daling in de grondwaterstand. Maar de grondwaterstand voor het beekdal en de hoge kop komt amper in de erg droge indeling (rood). Dit komt door de grote aanvulling van de maanden daarvoor. Vanaf augustus is de grondwaterstand gaan stijgen, met een enorme stijging in november.

Uit de metingen blijkt dat de grondwaterstanden in het beekdal zelfs boven maaiveld hebben gestaan in verschillende periodes.

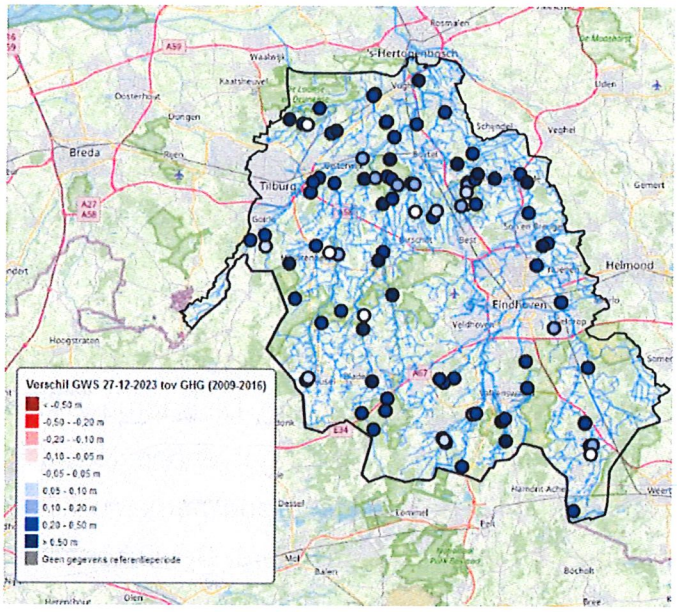

Grondwaterstanden eind 2023

Door de vele neerslag van de laatste drie maanden van 2023 is de grondwaterstand heel hoog aan het eind van jaar. Het was daardoor extreem nat voor de tijd van het jaar in het gehele beheergebied.

De grondwaterstand was aan het eind van 2023 hoger dan de gemiddeld hoogste grondwaterstand (GHG). Op sommige plekken zelfs meer dan 50 cm hoger!

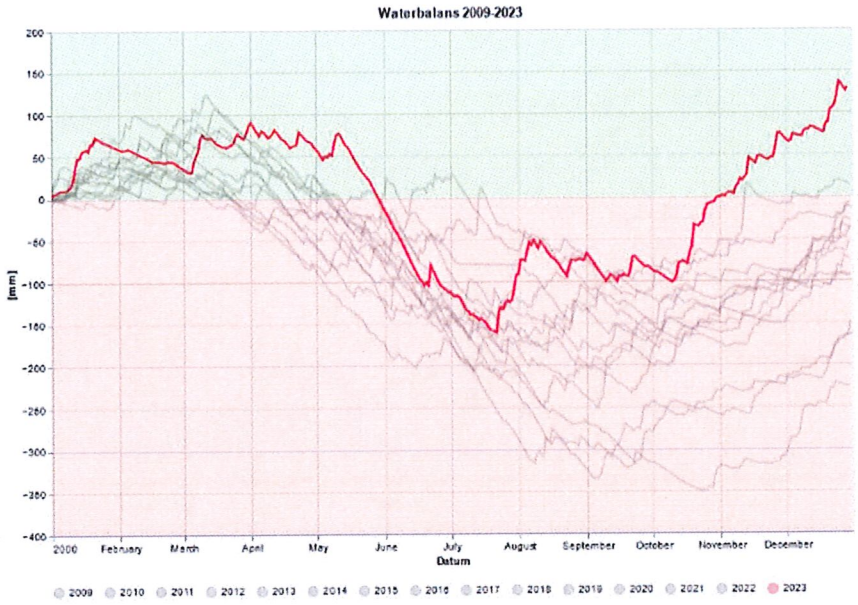

Waterbalans

De vereenvoudigde waterbalans van ons beheergebied is de neerslag minus verdamping minus de afvoer uit het gebied.

De waterbalans was tot april aan de hoge kant maar nog niet uitzonderlijk. Door de natte periode in mei was de waterbalans op dat moment positiever t.o.v. vorige jaren. Er is meer water in het gebied vastgehouden. De droge periode in mei-juni zorgt voor een flinke daling in de waterbalans doordat er veel verdamping plaats vond. Vanaf eind juli is de waterbalans weer gaan stijgen en sinds november hadden we een positieve waterbalans.

We eindigden met een positieve waterbalans van 130 mm. Er is dus 130 mm meer aan neerslag gevallen dan er is verdampt en is afgevoerd in 2023. Sinds 2009 is de waterbalans nog nooit zo hoog geweest als in 2023. 2023 gaat de boeken in als een extreem nat jaar.

Het water dat niet is afgevoerd kan infiltreren in de bodem en zorgen voor de aanvulling van het grondwater.

Hoe was het voor de landbouw?

Door het natte voorjaar was een deel van de landbouwpercelen pas later begaanbaar waardoor de periode voor bijvoorbeeld het uitrijden van mest en zaaien korter was.

In mei & juni is voor veel gewassen juist veel water nodig is om gewassen te laten stekken, kiemen en pootgoed goed te kunnen laten wortelen en groeien. Echter, dit jaar was er gedurende deze periode een tekort aan water!

Toen de droge periode uiteindelijk voorbij was volgde regelmatige periodes van regen, juist in de tijd dat water voor veel gewassen minder van belang zou zijn.

In het najaar waren door de extreme hoeveelheid neerslag de meeste percelen opnieuw moeilijk te betreden met landbouwmachines voor de oogst.

2023 laat daarom wel zien dat het boeren lastig kan zijn met deze weersomstandigheden.

En de waterkwaliteit?

Droge periode

Weinig neerslag is deels positief voor de waterkwaliteit. Er vindt minder afspoeling van nutriënten plaats en overstorten werken niet, de effecten hiervan op de waterkwaliteit zijn sterk verminderd of niet aanwezig. Aan de andere kant ontstonden er door de combinatie weinig neerslag/doorspoeling en warmte in de zomer problemen.

In warmer water wordt organisch materiaal sneller afgebroken, dit zorgt voor een afname van zuurstofconcentraties. Dit vormen ook ideale omstandigheden voor algengroei. Ook het aandeel van puntlozingen zoals RWZI's is groter in onze beeksystemen omdat er minder verdunning optreedt.

In het tweede, derde en vierde kwartaal zijn er wel verschillende meldingen binnengekomen van botulisme, blauwalg en vissterfte. Zo was er in Hapert was er sprake van botulisme in een kleine vijver en zijn er in verschillende (stads)wateren in het beheergebied blauwalgen of overmatige algenbloei van andere soorten aangetroffen. In Tilburg is er vissterfte opgetreden in de Noorderplas, waarschijnlijk als gevolg van een laag zuurstofgehalte.

Natte periode

Het is ook een jaar geweest met periodiek (erg) veel neerslag. Neerslag kan positief zijn voor de waterkwaliteit doordat het zorgt voor verversing, doorspoeling, daling van de watertemperatuur en het aanvullen van de waterpeilen. (Overmatige) neerslag kan ook directe negatieve effecten hebben: een toename in afspoeling van nutriënten en overstorten vanuit riolering op oppervlaktewater.

Overstorten vanuit het stedelijk systeem hebben een directe negatieve invloed op het zuurstofgehalte na de overstort gebeurtenis. In periode 2022-2023 is het aantal overstorten verdubbeld ten opzichte van 2022. Niet verassend omdat de neerslag hoeveelheid dit jaar ook bijna verdubbeld is. Zo zijn er in Eindhoven in het jaar 2022 totaal 115 overstort gebeurtenissen gerapporteerd en in 2023 totaal 350.

Bijzonder verschijnsel in december

Een bijzonder verschijnsel dit jaar was een drijflaag in de Surfplas/Katsborgen in Tilburg. Het ging om een paarsgekleurde drijflaag in december (zie figuur) – niet altijd een standaard periode voor een drijflaag.

Na onderzoek bleken de laag en kleur veroorzaakt te worden door een blauwalg met de naam *P. rubescens*. Deze alg komt voor in schoon en voedselarm water bij temperaturen van rond de 15°C. December 2023 was warm en zacht, de ideale condities voor bloei van deze algen soort.

Hoe staan we er 1 januari 2024 voor?

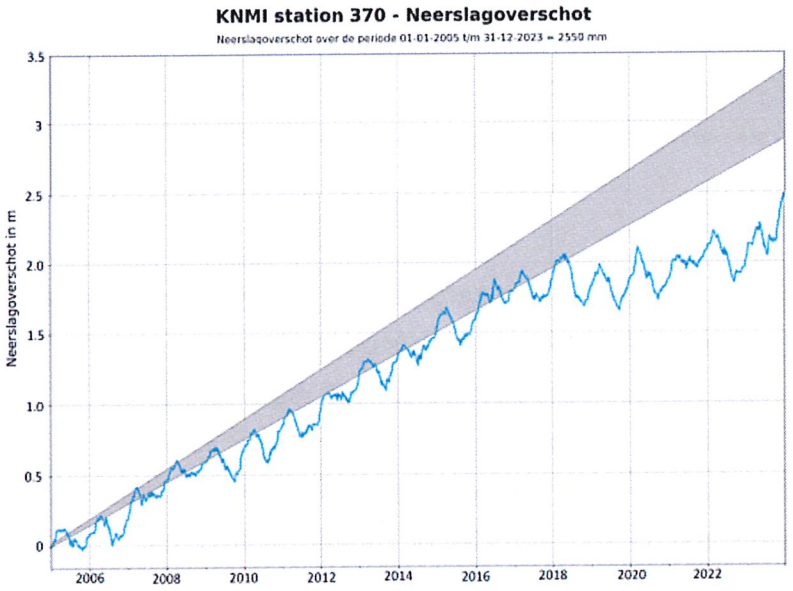

Neerslagoverschot

Door het natte jaar is het neerslagoverschot flink gestegen in 2023.

Wanneer we terugkijken naar de droogte van de afgelopen jaren, heeft dit natte jaar niet geleid tot het herstel van de droogte van de afgelopen jaren. Maar er is wel een stap gemaakt.

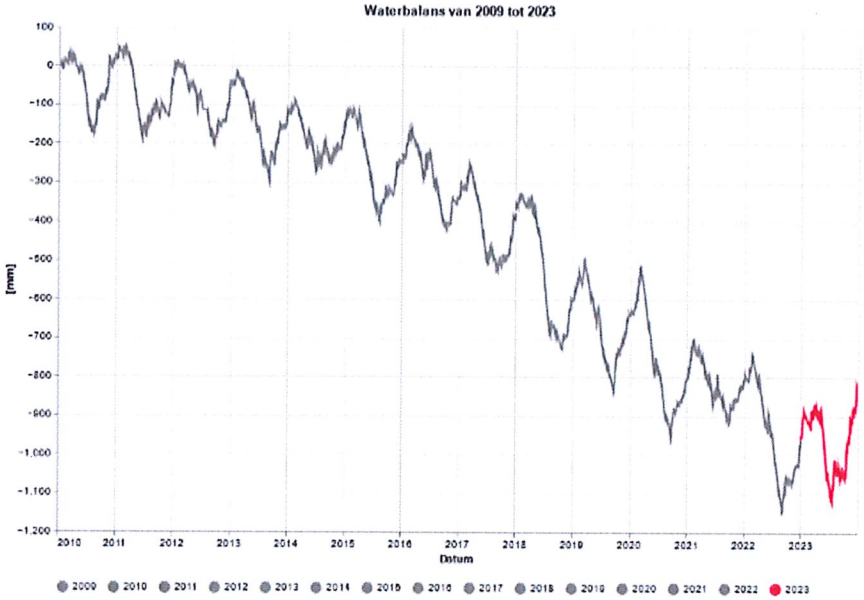

Waterbalans

Het neerslagoverschot voor meerdere jaren (vorige figuur) laat zien dat er afgelopen jaar een grote stap is gemaakt in de goede richting. Veel van de neerslag is echter ook afgevoerd uit het gebied. We hebben niet alles kunnen vast houden voor de grondwater aanvulling omdat de bodem volledig verzadigd was. De waterbalans laat daarom een kleiner herstel zien dan het neerslagoverschot.

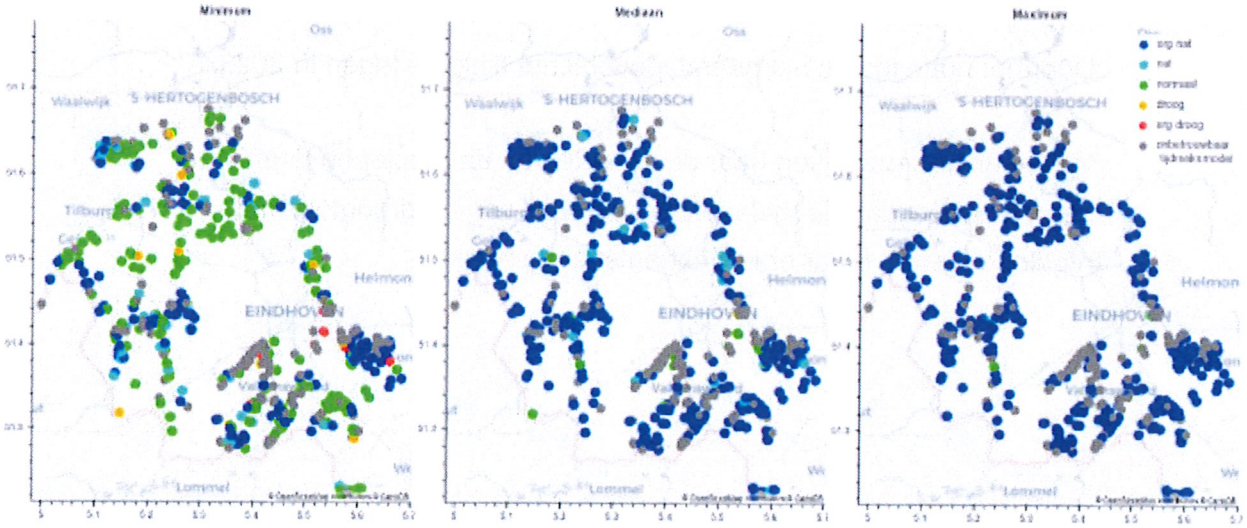

Hoe lang blijft het nat in 2024?

Op basis van metingen uit het verleden, kunnen we een voorspelling doen voor de grondwaterstanden in 2024. Het figuur hiernaast geeft een voorspelling van de grondwaterstanden op 1 april 2024 voor drie verschillende situaties: extreem droog (minimum), normaal en extreem nat (maximum).

Doordat de grondwaterstanden eind 2023 hoog zijn, zullen de grondwaterstanden met normaal weer op 1 april ook nog nat tot erg nat zijn voor de tijd van het jaar.

Wanneer de eerste drie maanden van 2024 extreem droog (minimum) wordt, dan zullen de grondwaterstanden op 1 april nog steeds voor het grootste deel normaal zijn voor de tijd van het jaar.

Conclusie

2023 was een jaar van extremen. Sinds de start van de metingen van het KNMI in 1901, heeft het nog nooit zoveel geregend in een jaar. Het extreem natte najaar zorgde voor wateroverlast in ons beheergebied. Eind december heeft dit er zelfs toe geleid dat de Dommel is opgeschaald een calamiteitenorganisatie.

In juni 2023 gingen we juist richting de 5% droogste jaren ooit. Een jaar van extremen dus.

We sluiten het jaar 2023 erg nat af. In de eerste week van januari 2024 was de calamiteiten organisatie nog actief en waren de medewerkers van beheer en onderhoud nog hard aan de slag om buiten alles onder controle te houden.

Bijlage 6: Rapportage majeure projecten beleidsveld Watersysteem

In de beleidsbegroting 2023 zijn navolgende projecten als majeur benoemd:

- Klimaatrobuust beekdal Sint-Oedenrode
- Beekdalontwikkeling Essche Stroom
- Uitvoeringsprogramma Dommeldal
- Programma Herstel Overige Keringen

Van deze projecten zijn hierna de ontwikkelingen geschetst van de afgelopen 4-5 maanden.

1. Feiten en cijfers

	Dommel St.O	Dommeldal (bovenloop)	Essche Stroom	Overige keringen
Geld (budgetraming)				
- Uitgaven [M€]	20,1	9,8	11,8	37*4
- Inkomsten [M€]	-6,8	-9,1	-7,6	-
- Netto kosten [M€]	13,3	0,7	4,2	37
Tijd (realisatieperiode)	2023-2025	2025-2029	2023-2025	2023-2035
Impact (resultaten)				
- NNP/KRW [ha]	-	895	70	-
- Inrichten waterlopen/KRW [km]	1	4,5	6,7	-
- Vismigratie/KRW [n]	-	2	3	-
- Keringen [km]	1*3	-	-	84
- Natuurnetwerk Brabant [ha]	6	274	50	-
- Natura200/PAS	-	√	-	-
- Agrarische structuurversterking [-]*1	√	√	√	-
- Klimaatrobuust beekdal [-]*2	√	√	√	-
- Mooi water/recreatie [-]	√	√	√	√

1. Agrarische structuurversterking: o.a. Ondernemend NNB, grondruilingen/verplaatsingen, agro-toerisme
2. Klimaatrobuust: o.a. maatregelen Actieplan Leven-De-Dommel en verbreding waterconservering op flanken
3. Projectresultaat was aanvankelijk realisatie 1,2 km regionale kering. Door huidige klimaatscenario's bleek de realisatie van 1,2 km regionale kering geen effectieve maatregel en is via een gebiedsgerichte aanpak de projectscope verbreed naar klimaatrobuuste inrichting van het beekdal.
4. Uitvoeringsprogramma Overige Keringen: WBP5-planperiode netto budgetraming 11,9 M€

2. Klimaatrobuust beekdal Sint-Oedenrode

De gemeente Meierijstad en Waterschap De Dommel hebben een plan ontwikkeld voor de klimaatrobuuste inrichting van het beekdal van de Dommel in Sint-Oedenrode om:

1. De bebouwde kom van Sint-Oedenrode te beschermen tegen overstromingen vanuit de Dommel.
2. Te zorgen voor voldoende water in de Dommel bij extreme droogte en het tegengaan van verdroging.
3. Een ecologische verbindingszone te maken door Sint-Oedenrode.

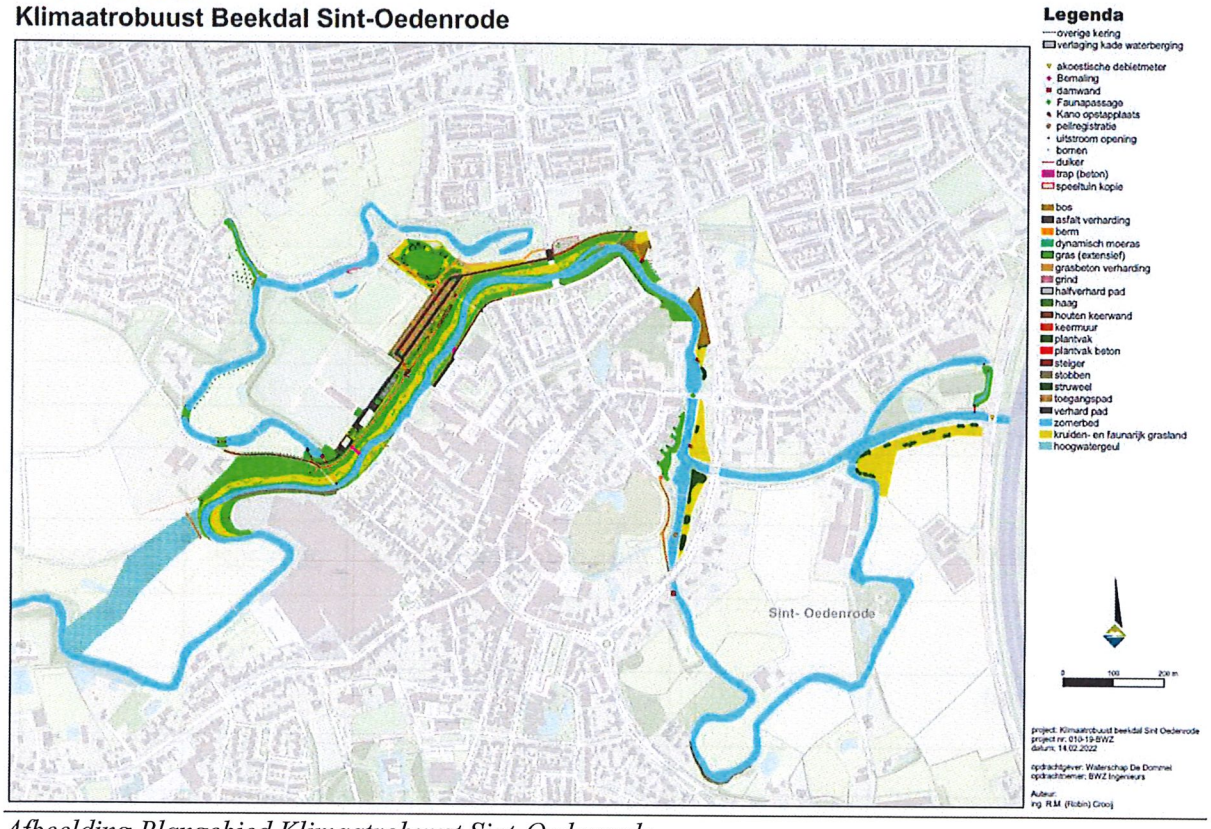

Afbeelding Plangebied Klimaatrobuust Sint-Oedenrode

Actuele ontwikkeling:

- Beroep op het Projectplan Waterwet is door de Raad van State ongegrond verklaard. Het Projectplan Waterwet is hiermee dus onherroepelijk.
- Beroep op het bestemmingsplan Sportpark De Neul is door de Raad van State ongegrond verklaard. Het bestemmingsplan is hiermee dus onherroepelijk.
- Beroep tegen de omgevingsvergunning is niet-ontvankelijk verklaard door de Rechtbank.
- Voorselectie van aannemers voor uitvoering hoofdwerkzaamheden loopt op dit moment. De aanbesteding van het werk is gepland op 1 mei 2024. Kapwerkzaamheden worden komende maanden uitgevoerd.

Actuele ontwikkeling:

- In januari wordt er aanvullend uitvoeringskrediet aangevraagd in verband met kostenstijgingen door onder andere inflatie en het moeten afvoeren van grond met klasse industrie.

3. Uitvoeringsprogramma Dommeldal (ten zuiden van Eindhoven)

Het Dommeldal ten zuiden van Eindhoven maakt voor een substantieel deel uit van het N2000gebied 'Groote Heide, Leenderbos, Plateaux'. Naast de N2000-doelstellingen kent het gebied nog belangrijke andere doelstellingen zoals: realisatie van het Natuur Netwerk Brabant (NNB), behalen van de doelen van de Kader Richtlijn Water (KRW), herstellen van de Natte Natuurparels in het gebied en verschillende brede gebiedsdoelstellingen vanuit de Gebiedsimpuls N69, opgenomen in een Integraal Gebiedsplan. De termijn waarop deze doelstellingen gerealiseerd moeten zijn (vóór 2025 en/of 2027), is vastgelegd in (Europese) wetgeving en verschillende bestuursovereenkomsten gesloten tussen de gebiedspartners. In het uitvoeringsprogramma worden meerdere deelgebieden onderscheiden met elke een eigen planning en aanpak. Voor de Malpie en Elshouters is een grondstrategieplan voor verwerving ten behoeve van Natura2000. Binnen deze gebieden is het mogelijk grondeigenaren volledig schadeloos te stellen.

Actuele ontwikkeling:

4. De ruimtelijke procedures voor Notitie Reikwijdte Detailniveau/Milieueffectrapportage (MER) wordt opgestart.
5. Provincie en Waterschap publiceren begin 2024 een kennisgeving Voornemen en Participatie (in het kader van de Omgevingswet) voor het Uitvoeringsprogramma Dommeldal.
6. De scope van het uitvoeringsprogramma Dommeldal is gericht op de Natura 2000 gebieden de Malpie & Plateaux en Elshouters-'t Heike.
7. In het kader van de Gebiedsgerichte Aanpak is een zogenaamde 'Grondtafel' opgericht voor het opstellen van een gezamenlijke grondstrategie en procesaanpak. Vanuit het Uitvoeringsprogramma Dommeldal wordt met deze grondtafel afgestemd over de grondverwerving en beschikbaarheid in het Dommeldal.

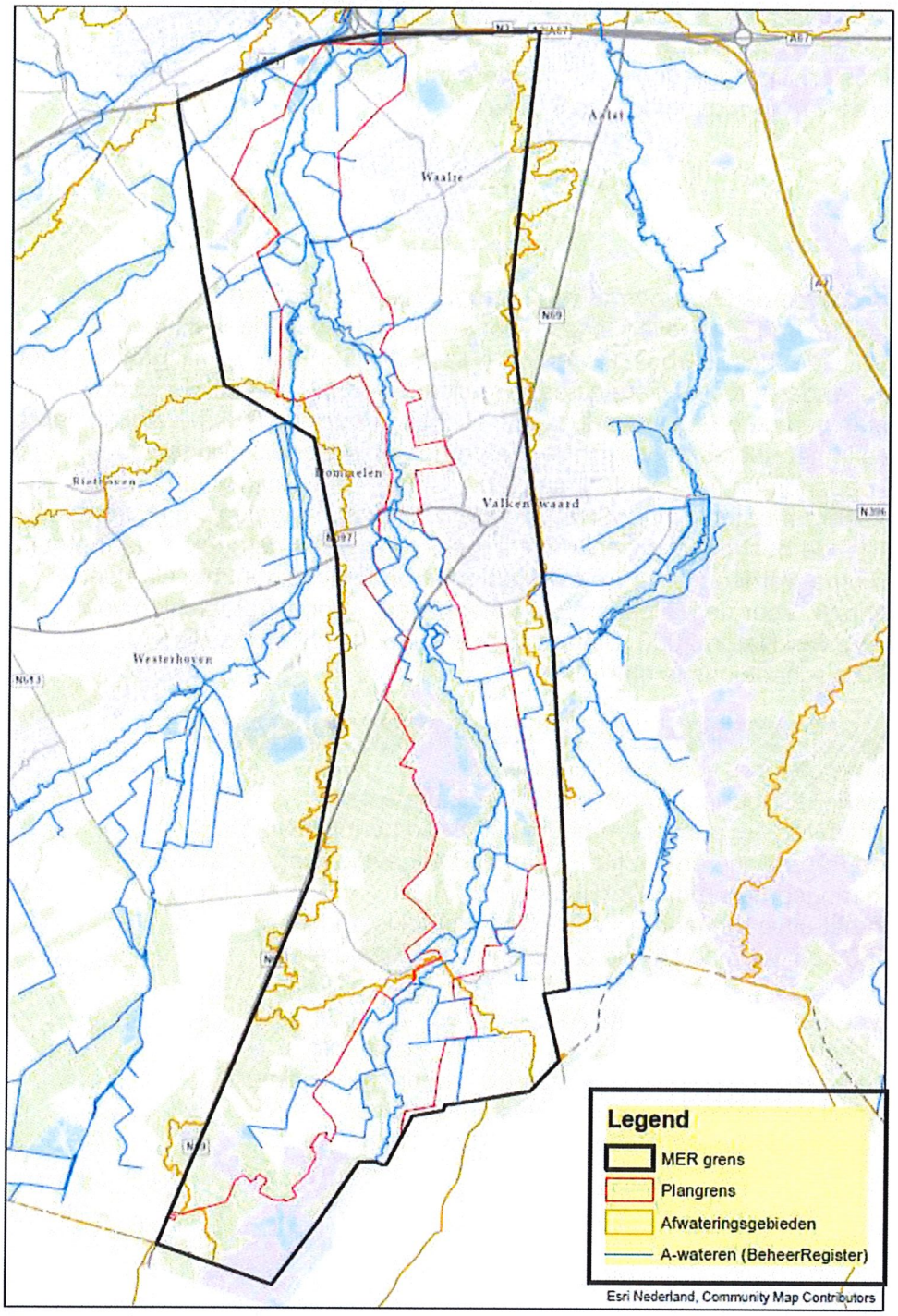

Afbeelding Projectgebied Uitvoeringsprogramma Dommeldal

4. Beekdalontwikkeling Essche Stroom

Waterschap De Dommel werkt al 17 jaar aan een verbetering van het beekdal van de Essche Stroom. Op vele plekken is er in fases gewerkt aan het verbeteren van de waterkwaliteit, een schone waterbodem, het vasthouden en afvoeren van water en aan meer ruimte voor natuur en recreatie. Deelproject Essche Stroom Bruggelaar is het sluitstuk. Het herinrichten van het beekdal tussen de Belversedijk, vlakbij kasteel Nemerlaer, en de stuw in Esch, is de laatste schakel van het gehele Essche Stroom project.

Voor de vaststelling van een definitief projectplan Waterwet is doorgang van een omvangrijk kavelruilproces noodzakelijk. Er was een principe akkoord, echter de voortgang is gestagneerd als gevolg van de 'stikstofdiscussie' en het addendum 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn (KRW). Gesprekken met de grondeigenaren zijn gecontinueerd.

De voorbereiding op uitvoering is bezig. Gekozen is voor het opstellen van een bouwteam, waarbij de aannemer nu reeds betrokken raakt bij de voorbereidingen en hierdoor samen gezocht wordt naar efficiency en beheersing van de projectdoorlooptijd en uitvoeringskosten.

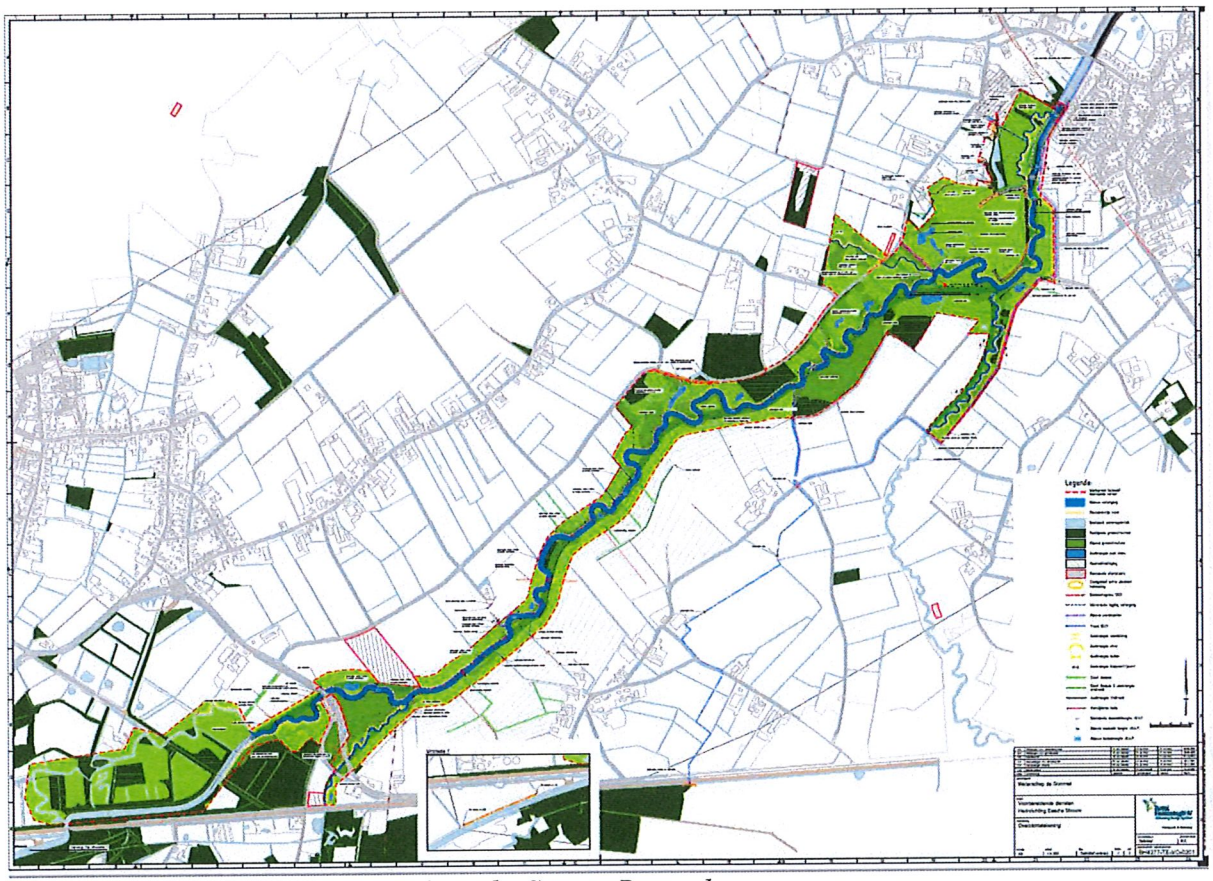

Afbeelding Plankaart projectgebied Essche Stroom Bruggelaar

Actuele ontwikkeling:

- Er is geen voortgang geboekt in de vrijwillige kavelruilingen. De grondverwerver is wel in individuele gesprekken met de betrokkenen in gesprek om de mogelijkheden te onderzoeken.
- Gekozen is voor voorbereiding gericht op realisatie in 2 uitvoeringsfasen. In de tweede fase worden maatregelen getroffen op de nog beschikbaar te verkrijgen percelen. In de eerste fase worden maatregelen getroffen gericht op KRW-doelstelling vismigratie, inrichting zijwatergangen en herstel natte natuurparels. Eind 2023 is het deelplan voor fase 1 definitief vastgesteld en zijn de benodigde vergunningen aangevraagd.
- Eind november 2023 was er een goed bezochte informatieavond over de werkzaamheden van fase 1.
- Naar verwachting starten de werkzaamheden van fase 1 in het voorjaar van 2024.

5. Programma Herstel Overige Keringen / Herstel- en versterkingsprogramma keringen

Basis op orde: Beschermen tegen wateroverlast. De beschermingsopgave kent twee deelopgaven: 1.) Het herstellen van de 'normatieve toestand' van keringen door het uitvoeren van groot onderhoud -> herstelopgave, en/of 2.) Het versterken van keringen als gevolg van herijking van het beoogde beschermingsniveau -> versterkingsopgave. De beide opgaven kennen een risico-gestuurde en programmatische aanpak. Na detailanalyse en her-clustering van de aanvankelijke opgave (programmaperiode WBP-5) onderscheiden we nu 10 deelprojecten in 4 clusters:

1. Bossche Broek Zuid, Bossche Broek Noord en Halder – Volmeer. Start uitvoering van deze deelprojecten is voorzien in 2024 – 2025.
2. Van Salmstraat Boxtel, De Rulse Hoeve Heeze, Rummeling Maarheeze, Eindhovens kanaal: Deze deelprojecten kennen na inmeten en nadere probleemanalyse een beperkte herstelopgave en kunnen al in 2023-2024 weer worden overgedragen aan de beheerorganisatie(s).
3. Dijkversterking regionale waterkering Klotputten Eindhoven, groot onderhoud gestuurde waterberging Logtse Baan – Logtse Velden: De deelprojecten staan voor de uitvoering gepland in periode 2025-2026. Voor waterberging Logtse Baan – Logtse Velden is afstemming met onze gebiedspartner Natuurmonumenten van belang.
4. Hoogwaterbescherming Vught en omgeving. Dit deelproject omvat o.a. de hoog prioritaire waterkeringen Pestdijk, Volmeer-Bleijendijk en Beukenhorst en de laag prioritaire keringen Halse Broek/-Beemden en Esch (noordoostzijde Essche Stroom). De dijkversterking moet resulteren in een (juridisch) gesloten stelsel van regionale keringen. De waterkeringen spelen een rol bij de hoogwaterbescherming van de woonbebouwing van de gemeenten Vught, Sint-Michielsgestel en Boxtel, alsook de A2, wegtracé Boxtel – Vught en spoorwegtracé Boxtel – 's-Hertogenbosch. Besluitvorming zal plaatsvinden in het licht van programma HOWABO.

Actuele ontwikkeling:

Cluster 1: Bossche Broek Zuid, Bossche Broek Noord en Halder – Volmeer:

- Start uitvoering herstel Vaantjesdijk WK021, Bossche Broek Zuid voorzien in 2024 (aanbesteding loopt). Voorbereiding realisatie groot onderhoud Bossche Broek Noord en Halder – Volmeer gestart. Aanbesteding voorzien eind 2024. Uitvoering en oplevering gepland 2025.

Cluster 2: Van Salmstraat Boxtel, De Rulse Hoeve Heeze, Rummeling Maarheeze, Eindhovens kanaal:

- Van Salmstraat: Het waterschap kan deze kering opheffen onder voorwaarde van schadeloosstelling en het bijstellen van het lokale beschermingsniveau in onze legger en de provinciale Verordening. Opheffing van de kering Van Salmstraat is voorzien in Q1 2024.
- De Rulse Hoeve Heeze en Rummeling Maarheeze zijn gereed en in Q4 2023 overgedragen aan de beheerorganisatie.
- Het Eindhovens kanaal zal in Q2 2024 in goede orde worden overgedragen aan de beheerorganisaties (gemeenten en waterschappen).

Cluster 3: Klotputten, Logtse Baan – Logtse Velden:

- Klotputten: Projectbesluit dijkversterking in voorbereiding genomen en voorzien Q2 2024. Aanbesteding voorzien eind 2024. Uitvoering en oplevering 2025.
- Logtse Baan – Logtse Velden: Herstelopgave in beeld. Voorzien 2024.

Cluster 4: Hoogwaterbescherming (HWB) Vught e.o.:

- Begin 2024 start het waterschap met de verkenning van de versterkingsopgave van de overige en regionale waterkeringen ter bescherming De verkenning loopt tot medio 2025 en resulteert in een voorkeursbeslissing voor dijkversterking, waarna de planuitwerking kan starten. Realisatie voorzien v.a. 2026.

HOWABO: In 2023 kreeg de programmaorganisatie en -structuur zijn nadere vorm. Een organisatie waarin niet alleen de waterschappen deelnemen maar ook de gebiedspartners gemeente 's-Hertogenbosch, gemeente Heusden, gemeente Sint-Michielsgestel, gemeente Boxtel en de Provincie Noord-Brabant en Rijkswaterstaat. In coalitie namen deze partners succesvol stap 1 van de aanpak: *Van uitgangspunten, naar kansrijke bouwstenen en mogelijke oplossingen*. Eind 2023 werd de kwartiermakerfase afgerond.
Nu, begin 2024, zijn de kaders voor een (projectmatiger) vervolgstap voldoende duidelijk en voldoende afgestemd. De komende periode neemt de coalitie – onder regie van de waterschappen – stap 2 van de aanpak: *Van mogelijke oplossingen naar kansrijke alternatieven en een voorkeursbeslissing.* Deze plan-Milieueffectrapportage start begin 2024 en loopt tot medio/eind 2025. De verkenning resulteert in een voorkeursbeslissing en kader stellend besluit (-> uitvoeringsprogramma). In de voorkeursbeslissing geven de waterschappen aan wat de resultaten zijn van de uitgevoerde verkenning en welke oplossing de voorkeur heeft. Ook staat erin hoe burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen zijn betrokken. De waterschappen weten dan op welke

Actuele ontwikkeling:

activiteiten en investeringen zij zich zullen richten in stap 3 van de aanpak: Van het voorkeursalternatief naar projectbesluiten en de realisatie in opvolgende deelprojecten. Deze fase betreft de planuitwerking & realisatie van de maatregelen. De realisatie zal plaatsvinden in deelprojecten over een langjarig traject vanaf 2026.

Parallel aan het traject van de plan-Milieueffectrapportage werkt de coalitie in de verkenning 11 bouwstenen nader uit. Waterschap De Dommel trekt 3 van deze studies, te weten:

1. Peilopzet hoofdwatersysteem (Vughterstuw 4.90m+NAP → 5.20m+NAP).
2. Optimalisatie gestuurde waterberging Bossche Broek. Binnen deze deelstudie zal Waterschap de Dommel ook een principe-oplossing ontwerpen voor het inlaatwerk en keringenstelsel voor de bouwsteen Gestuurde waterberging Dungense polder.
3. Optimalisatie inzet Wilhelminakanaal. Deze studie doet Waterschap de Dommel in nauwe samenwerking met Rijkswaterstaat.

Bijlage 7: Rapportage majeure projecten beleidsveld Waterketen

Prestaties

WBP-doel	Project	Opgave	Prognose oplevering
Instandhouden RWZI Schoon water	P079600 Aanpassingen RWZI Boxtel	Renoveren/reviseren en/of vervangen RWZI Boxtel en verbeteren effluentkwaliteit naar Ntot = 5 mg N/l en Ptot = 0,4 mg P/l	Q1 2026
Instandhouden RWZI Schoon water	P069303 Aeratie en Chemicaliëndosering RWZI Tilburg	Renoveren beluchting en chemicaliëndosering RWZI Tilburg 30% verbetering effluentkwaliteit voor N, en lachgasemissie reductie.	Q1 2025
Instandhouden RWZI	P069304 Mechanische Zuivering Tilburg	Renoveren Mechanische zuivering RWZI Tilburg. Besluit DB tot niet verlengen raamovereenkomst met aannemer, waardoor project op HOLD wordt gezet en beheersmaatregelen verder worden uitgewerkt.	n.t.b.
Instandhouden RWZI	P077201 Groot onderhoud voorbezinktanks (VBT's) RWZI Eindhoven	Renoveren/ reviseren voorbezinktanks RWZI Eindhoven.	Q3 2026
Instandhouden SVI	P084701 Renovatie en uitbreiding SVI Mierlo	Renoveren/ reviseren en uitbreiden SVI Mierlo.	Q1 2026
Schoon water	P085501 Nieuwe stoffen Hapert	Het verwijderen van 70% van de medicijnresten.	Q3 2024
Instandhouden transportstelsel	P071207 Inprikkers Riool Zuid	3 inpriklocaties relinen	Q2 2024
Instandhouden transportstelsel	P071208 Voorbereiding renovatie AWR Zuid Tp44-Tp31	3 km. rioolleiding vervangen tussen Tp44 en TP32A	Q4 2026

Stand van zaken per project/deelgebied

Aanpassingen RWZI Boxtel (P079600)

Scope project
Het vereiste resultaat van het project is het renoveren/aanpassen van de zuivering, zodat deze een effluentkwaliteit van Ntot = 5 mg N/l en Ptot = 0,4 mg P/l behaalt.
Tevens dienen geselecteerde assets van rwzi Boxtel gerenoveerd en/of te worden vervangen binnen de bestaande civieltechnische constructies met de laagst mogelijke Total Costs of Ownership (TCO) met behoud van functionaliteit en een restlevensduur van 15 jaar.

Let op: Het project Boxtel is opgedeeld in 4 deelprojecten (P079601 t/m P079604). In deze voortgangsrapportage wordt gerapporteerd over het gehele project, dus niet per lopend deelproject.

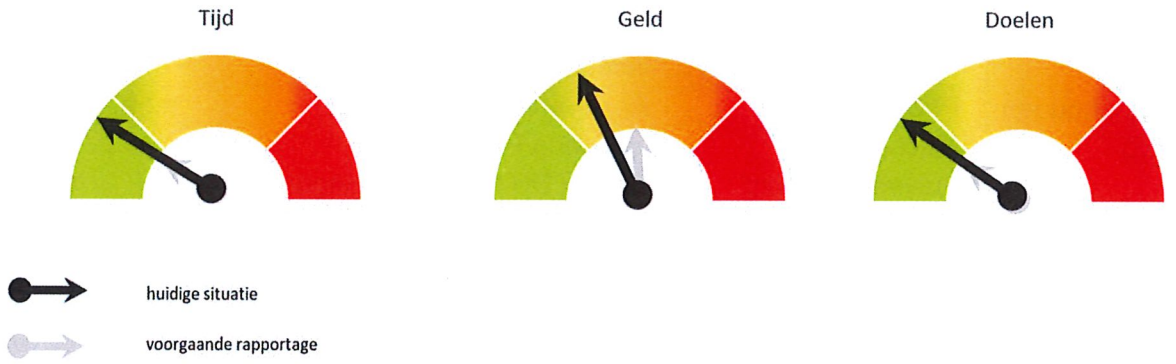

	Commissie vergadering 15-11-2023	Commissie vergadering 7-2-2024
Tijd	Werkzaamheden lopen conform planning. Na de bouwvakantie hebben de werkzaamheden aan nabezinktank 5 plaatsgevonden. Komende periode starten de werkzaamheden aan de slibverwerking, retourslibgemaal 2+3 en nabezinktank 4.	Conform planning hebben de afgelopen periode werkzaamheden aan de slibverwerking, retourslibgemaal 2+3 en nabezinktank 4 plaatsgevonden. Na de kerstperiode is gestart met aeratietank 1 en de mechanische voorzuivering.
Geld	Het projectkrediet is 37,1 miljoen, de huidige raming is 37,9 miljoen. Aangezien de afwijking tussen krediet en raming grotendeels voor start realisatie tot stand is gekomen (verschuiving berekening bouwrente + laatste termijn ontwerpfase niet meegenomen), is de post onvoorzien à €600.000 nog in stand gehouden. Er zijn twee grote wijzigingen ingediend de afgelopen periode 1) Vervangen spindelschuiven overstortput Voorbezinktank 3. 2) Aanpassingen aan elektra-kasten. Binnen project rwzi Boxtel hebben we voor het eerst gewerkt met een nieuwe standaard voor het genereren van elektra-kasten. Er zijn nog diverse kleinere wijzigingen ingediend, waarbij de totale som van de wijzigingen op dit moment	Op 22 december 2023 heeft GMB de aanvullende opdracht ontvangen voor het slopen van de clarigesters en de bouw van twee nieuwe voorbezinktanks, e.e.a. conform het juridisch advies en daaruit volgende aanpak waarover het Dagelijks Bestuur op 20 december 2022 (52820/96526), 28 februari 2023 (52820/113058) en 28 november 2023 (52820/159058) over geïnformeerd is. De huidige projectraming is ongewijzigd en bedraagt 37,9 miljoen.

	Commissie vergadering 15-11-2023	Commissie vergadering 7-2-2024
	ongeveer gelijk is aan het behaalde inkoopvoordeel.	
Doelen	Het vereiste resultaat van het project is het renoveren/aanpassen van de zuivering, zodat deze een effluentkwaliteit van Ntot = 5 mg N/l en Ptot = 0,4 mg P/l behaalt. Tevens dienen geselecteerde assets van rwzi Boxtel gerenoveerd en/of te worden vervangen binnen de bestaande civieltechnische constructies met de laagst mogelijke Total Costs of Ownership (TCO) met behoud van functionaliteit en een restlevensduur van 15 jaar.	Ongewijzigd

Financieel

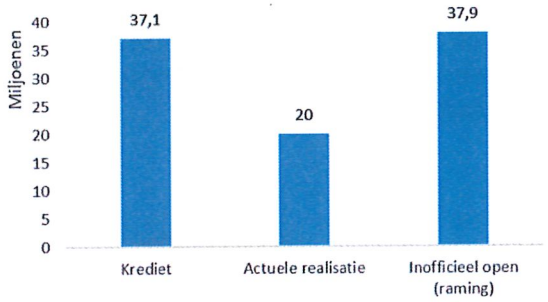

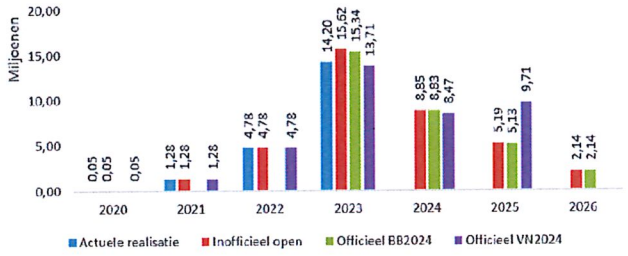

Planning:

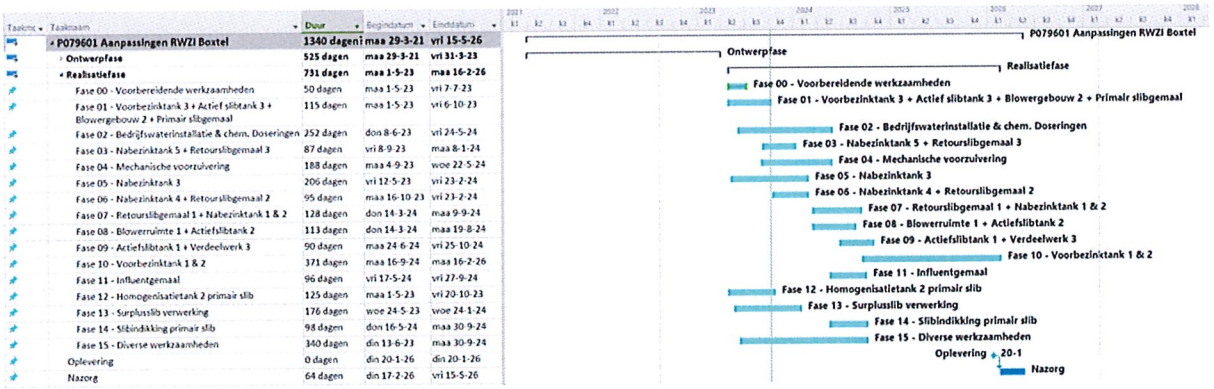

Taaknr.	Taaknaam	Duur	Begindatum	Einddatum
	P079601 Aanpassingen RWZI Boxtel	1340 dagen	maa 29-3-21	vri 15-5-26
	Ontwerpfase	525 dagen	maa 29-3-21	vri 31-3-23
	Realisatiefase	731 dagen	maa 1-5-23	maa 16-2-26
	Fase 00 - Voorbereidende werkzaamheden	50 dagen	maa 1-5-23	vri 7-7-23
	Fase 01 - Voorbezinktank 3 + Actief slibtank 3 + Blowergebouw 2 + Primair slibgemaal	115 dagen	maa 1-5-23	vri 6-10-23
	Fase 02 - Bedrijfswaterinstallatie & chem. Doseringen	252 dagen	don 8-6-23	vri 24-5-24
	Fase 03 - Nabezinktank 5 + Retourslibgemaal 3	87 dagen	vri 8-9-23	maa 8-1-24
	Fase 04 - Mechanische voorzuivering	188 dagen	maa 4-9-23	woe 22-5-24
	Fase 05 - Nabezinktank 3	206 dagen	vri 12-5-23	vri 23-2-24
	Fase 06 - Nabezinktank 4 + Retourslibgemaal 2	95 dagen	maa 16-10-23	vri 23-2-24
	Fase 07 - Retourslibgemaal 1 + Nabezinktank 1 & 2	128 dagen	don 14-3-24	maa 9-9-24
	Fase 08 - Blowerruimte 1 + Actiefslibtank 2	113 dagen	don 14-3-24	maa 19-8-24
	Fase 09 - Actiefslibtank 1 + Verdeelwerk 3	90 dagen	maa 24-6-24	vri 25-10-24
	Fase 10 - Voorbezinktank 1 & 2	371 dagen	maa 16-9-24	maa 16-2-26
	Fase 11 - Influentgemaal	96 dagen	vri 17-5-24	vri 27-9-24
	Fase 12 - Homogenisatietank 2 primair slib	125 dagen	maa 1-5-23	vri 20-10-23
	Fase 13 - Surplusslib verwerking	176 dagen	woe 24-5-23	woe 24-1-24
	Fase 14 - Slibindikking primair slib	98 dagen	don 16-5-24	maa 30-9-24
	Fase 15 - Diverse werkzaamheden	340 dagen	din 13-6-23	maa 30-9-24
	Oplevering	0 dagen	din 20-1-26	din 20-1-26
	Nazorg	64 dagen	din 17-2-26	vri 15-5-26

Aanpassingen RWZI Boxtel

Renoveren Aeratie en chemicaliëndosering RWZI Tilburg (P069303)

Scope project:
Op de RWZI Tilburg worden via een raamovereenkomst de komende 3 jaar (exclusief de eveneens aanbestede verlengingsjaren) diverse werkzaamheden in bouwteamverband uitgevoerd door de combinatie Mobilis-CroonWolter&Dros (CMC) met partners en Waterschap De Dommel. Tevens is in de aanbestede raamovereenkomst een optie opgenomen om de overeenkomst met maximaal 3 jaar te verlengen, zodat de totale waarde van de opdracht aan CMC maximaal € 44 mln. is. Per besluit van het DB van 12 december 2023 wordt de raamovereenkomst niet verlengd omdat het totale aanbestede plafondbedrag van de raamovereenkomst met CMC met het aanstaande grote project Mechanische Zuivering ruimschoots overschreden zou gaan worden. De intentie is om met de aannemer andere werkzaamheden voortvloeiend uit werktuigkundige inspecties binnen de scope van de opdracht uit te voeren tot maximaal het aanbestede plafondbedrag. Niet verlengen van de raamovereenkomst heeft geen invloed op de huidige realisatiewerkzaamheden. Een van de deelprojecten binnen de raamovereenkomst is P069303: Aeratie en Chemicaliëndosering. Het behelst een realisatieopdracht van € 26,7 mln. inclusief BTW. Hiervoor wordt het hart van de zuivering, de beluchting, volledig vernieuwd alsmede de chemicaliëndosering voor verwijdering fosfaat. Tevens wordt de recirculatie vernieuwd en vergroot.

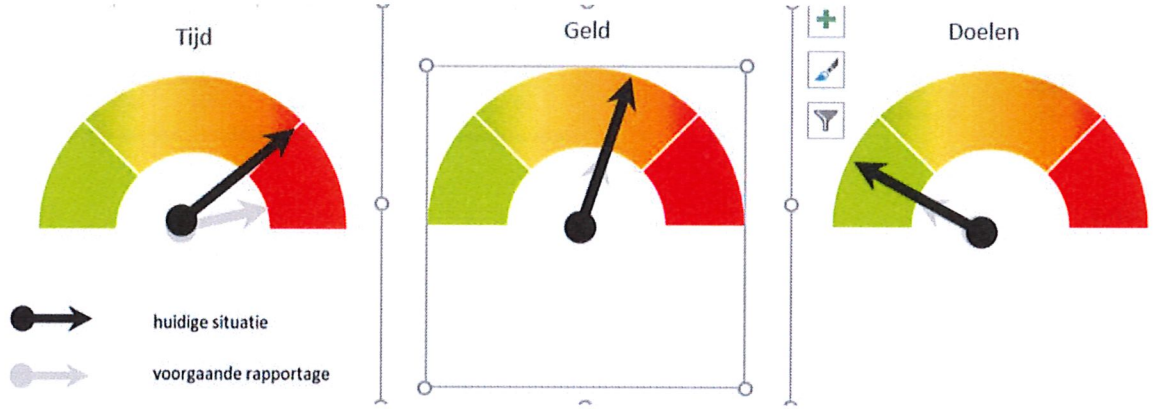

	Commissie vergadering 15-11-2023	Commissie vergadering 7-2-2024
Tijd	De realisatiefase is 30 mei 2023 gestart. Er zijn inmiddels 2 beluchtingscompartimenten voorzien van nieuwe beluchtingselementen. Op 9 oktober 2023 is gestart met het derde en compartiment van 'straat 2'. Hierna volgen nog 2 straten. De werkzaamheden verlopen conform plannen en de oplevering van het project wordt verwacht in Q1 2025	De realisatiefase is 30 mei 2023 gestart. Er zijn inmiddels 3 compartimenten van straat 2 voorzien van nieuwe beluchtingselementenen opgeleverd. . Hierna volgen nog 2 straten. De werkzaamheden verlopen conform planning en inbedrijfstelling is eind 2024 en algehele oplevering van het project wordt in Q1 2025 verwacht.
Geld	De projectraming voor de renovatie van de beluchting+nieuwe chemicaliëndosering) (P069303) wordt verlaagd van 35,3 naar 35,1 mln. Deze projectraming kan gedekt worden uit de reservering voor vervangingsinvesteringen op RWZI Tilburg zoals opgenomen in de BB2023 onder	De projectraming voor de renovatie van de beluchting+nieuwe chemicaliëndosering) (bedraagt 35,1 mln. Tot heden valt realisatie binnen krediet. Per besluit van het DB van 12 december 2023 wordt de raamovereenkomst niet

	Commissie vergadering 15-11-2023	Commissie vergadering 7-2-2024
	hoofdproject P069300. Onder P069300 staan in de VN2024 de deelprojecten die tezamen een reservering omvatten van 90 mln.	verlengd met CMC. De intentie is om met de aannemer werkzaamheden binnen de scope van de opdracht uit te voeren tot maximaal het aanbestede plafondbedrag.
Doelen	Project Aeratie en chemicaliëndosering rwzi Tilburg draagt bij aan schoon water en instandhouding van onze assets. Met de nieuwe beluchting verbetert de effluentkwaliteit voor stikstof van huidig 10 mg N/l naar 7 mg N/l (30% verbetering). Het zo spoedig mogelijk gereed krijgen van dit deelproject is essentieel voor de monitoring van de prestaties en verdere optimalisering van de nieuwe beluchting. Dit is tevens van belang voor de in de toekomst geplande vierde trap / medicijnrestenverwijdering op rwzi Tilburg en de daarmee samenhangende uit te voeren pilots.	Ongewijzigd

Financieel

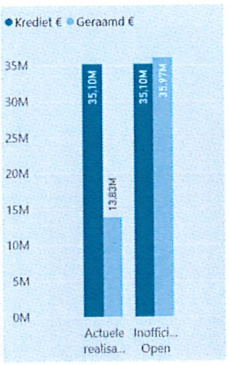

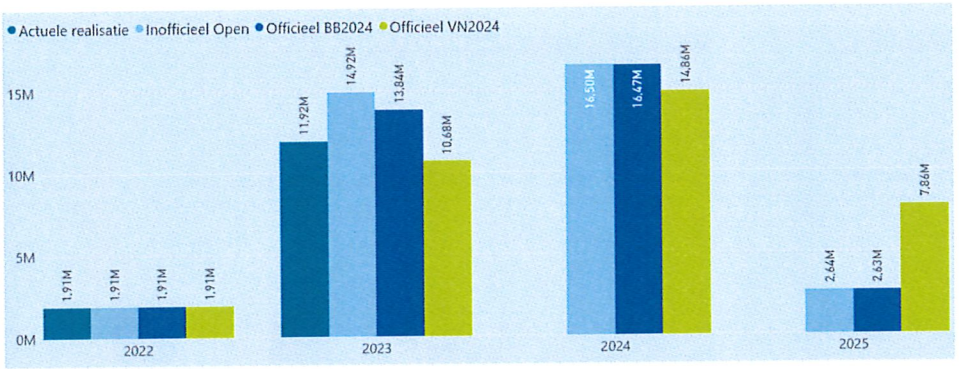

Renoveren Mechanische zuivering RWZI Tilburg (P069304)

Scope project:

Vervangen van de mechanische zuivering (scope: ontvangtsput, influentvijzelgemaal, roostergebouw, opvoergemaal). Per besluit van het DB van 12 december 2023 wordt de raamovereenkomst met aannemer CMC niet verlengd omdat de kosten de raamovereenkomst ver zouden gaan overschrijden (wijzer geld op rood). Daarmee worden de ontwerpwerkzaamheden voor de mechanische zuivering gestopt. Een bestuursvoorstel wordt voorbereid voor februari 2024 waarin het DB zal besluiten om óf meteen te beginnen met een nieuwe aanbesteding ontwerp en realisatie van de mechanische zuivering óf deze nieuwe aanbesteding zal uitstellen tot 2029. De mechanische zuivering heeft geen effect op de effluentkwaliteit c.q. de KRW-maatregelen. De intentie is om met de aannemer andere voorliggende werkzaamheden binnen de scope van de opdracht uit te voeren tot maximaal het aanbestede plafondbedrag. Niet verlengen van de raamovereenkomst heeft geen invloed op de huidige realisatiewerkzaamheden van P069303 - Aeratie.

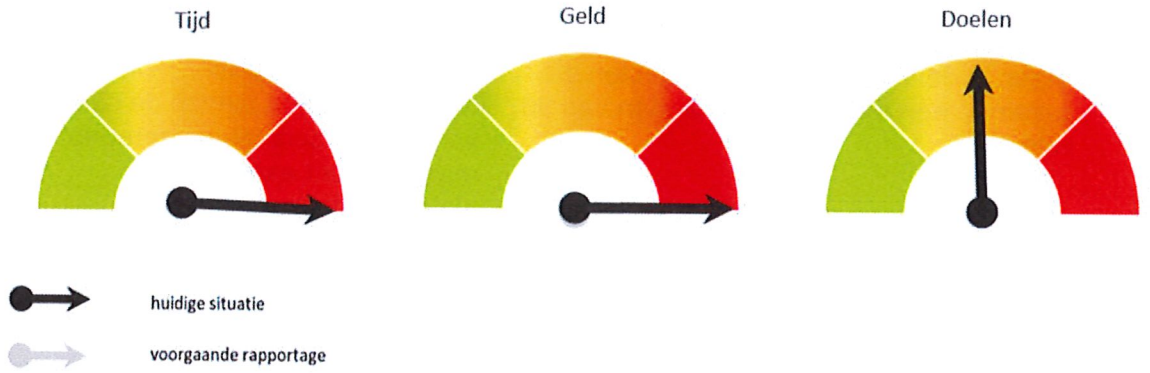

	Commissie vergadering 15-11-2023	Commissie vergadering 7-2-2024
Tijd		On hold. Een bestuursvoorstel wordt voorbereid voor februari 2024 met beheersmaatregelen en -opties voor de mechanische zuivering.
Geld		N.T.B.
Doelen		Instandhouden assets

Financieel

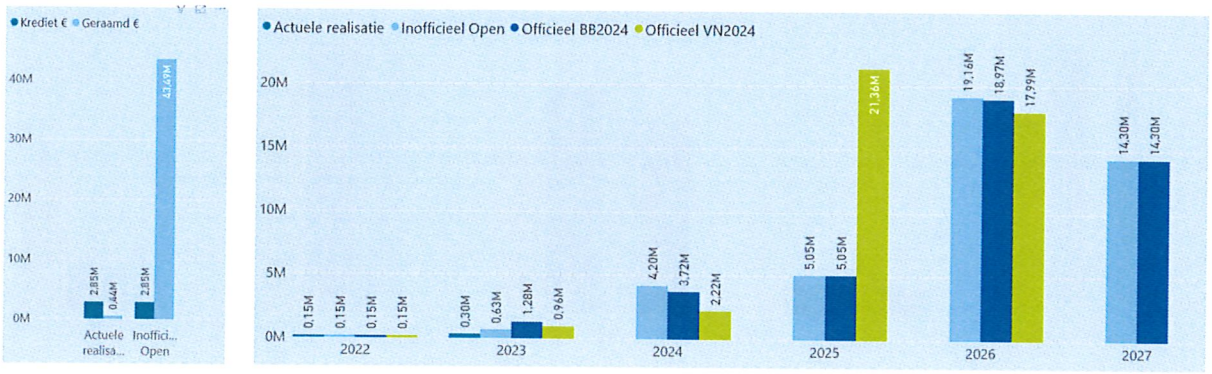

Groot onderhoud voorbezinktanks (VBT's) RWZI Eindhoven (P077201)

Scope project
Dit project draagt bij aan waterketen instandhouden rioolwaterzuivering.

Middels groot onderhoud aan de tanks zorgen voor:
- Minimaal 25 jaar restlevensduur.
- Veilige werkomgeving.

Prestaties/resultaat
- Betonreparatie.
- Staalwerk vervangen door RVS.
- Koepel plaatselijk vervangen klinknagels.

	Commissie vergadering 15-11-2023	Commissie vergadering 7-2-2024
Tijd	Er is een eerste versie van het DO beschikbaar. Q1 2024 starten met aanbesteding voor realisatie. Start realisatie is afhankelijk of er al dan niet gewerkt mag/ kan worden in de zomerperiode vanwege effecten op ecologie in de Dommel.	Ongewijzigd
Geld	Er is duidelijkheid over de consequenties van de nadere inspecties. Deze nieuwe inzichten zijn gedeeld met het bestuur. De projectraming is verhoogd en dit wordt opgenomen in de BB2024.	Ongewijzigd
Doelen	Doelen worden behaald.	Ongewijzigd

Financieel

Krediet €:	Hoofdproject:	Deelproject:	Inofficieel open:
440.000,00	P077200 Vloeren VBT Eindhoven	P077201 Groot onderhoud VBTs RWZI Eindhoven	15.412.220,23
440.000,00			**15.412.220,23**

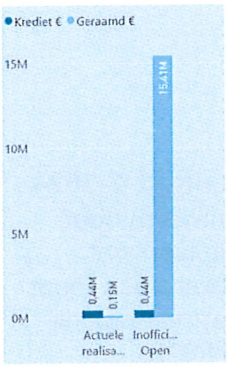

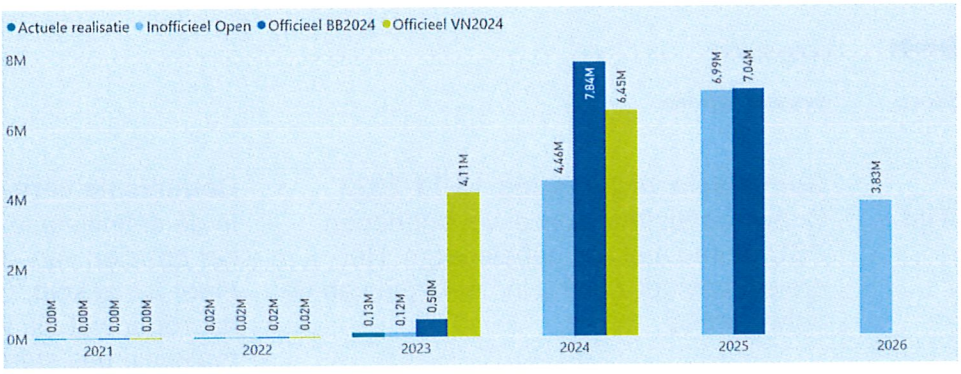

Voorlopige planning

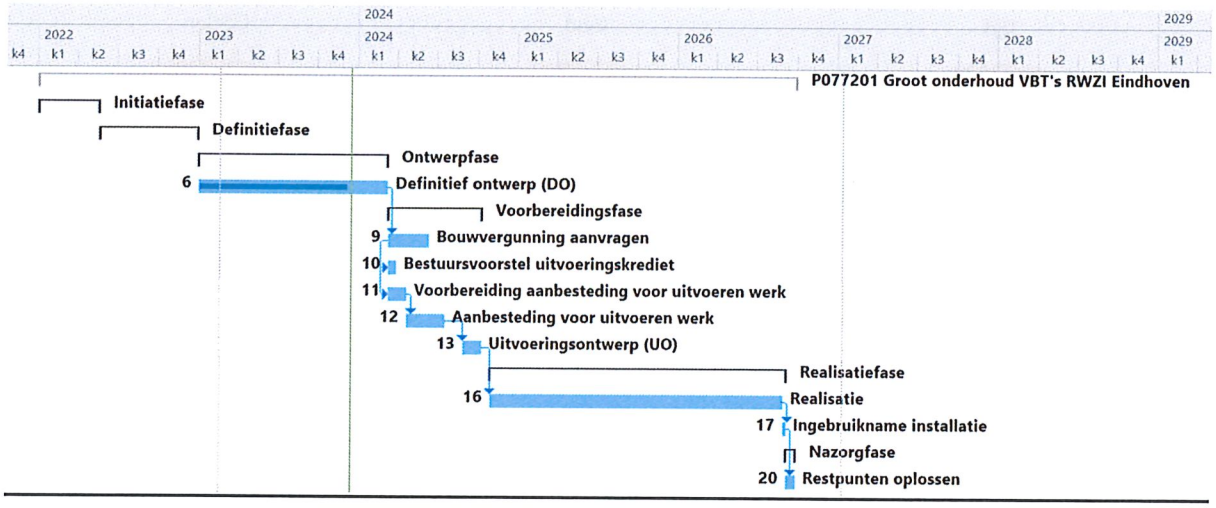

Renovatie en uitbreiding SVI Mierlo (P084701)

Scope project
Dit project draagt bij aan het doel instandhouden slibverwerkingsinstallatie.
Doelstelling is dat na uitvoeren van de maatregelen de SVI Mierlo in staat is de huidige en toekomstige prestaties te leveren (cf. prognoses 2030 met doorkijk 2050 gebruikt in de toekomstvisie en verkenning) met voor de civiele constructies extra aandacht voor de gewenste capaciteit voor de toekomst. Hiervoor wordt de installatie uitgebreid.
De installatie renoveren/reviseren en/of vervangen zodat deze de gevraagde restlevensduur heeft en voldoet aan wet & regelgeving (o.a. op gebied van duurzaamheid, arbo en veiligheid).

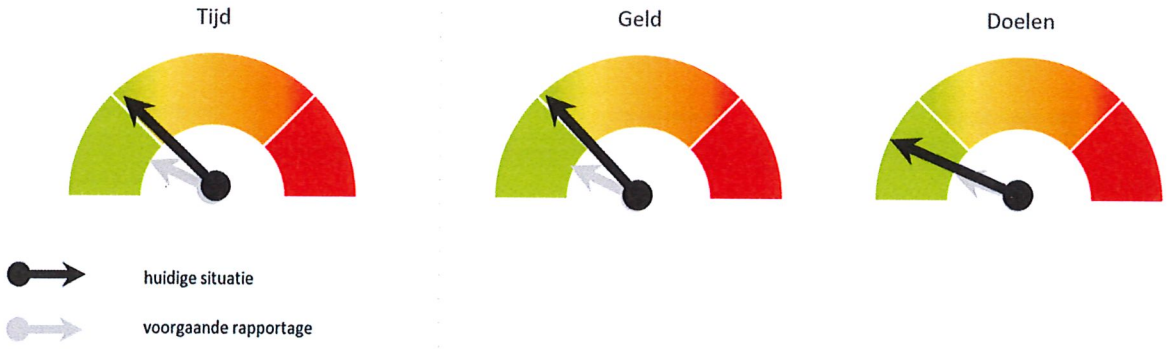

	Commissie vergadering 15-11-2023	Commissie vergadering 7-2-2024
Tijd	Convergentiefase succesvol doorlopen. PSU gehad met het gehele team. Het project bevindt zich nu in het begin van de ontwerpfase.	In de definitiefase (ontwerp) heeft het ophalen van klanteisen wat meer tijd gekost. Ontwerpfase loopt daardoor wat uit, waarmee ook de realisatie pas start in 2025.
Geld	De projectraming is naar boven bijgesteld met €2.000.000 i.v.m. scopetoevoeging (verduurzaming/ van gas af).	Voor 2024 staan €10M uitgaven gepland. Verwachting is eind 2024 gereed te zijn met UO en een aantal voorleveranties te financieren. Ontwerpfase loopt wat uit, waarmee ook de realisatie pas start in de jaarschijf 2025. Dit is in de raming te zien (verschuiving).
Doelen	Doelen worden behaald.	Ongewijzigd.

	Commissie vergadering 15-11-2023	Commissie vergadering 7-2-2024

Financieel

Krediet €:	Hoofdproject:	Deelproject:	Inofficieel open:
6.000.000,00	P084700 Aanpassing svi Mierlo	P084701 Renovatie en uitbreiding SVI Mierlo	38.483.398,59
6.000.000,00			**38.483.398,59**

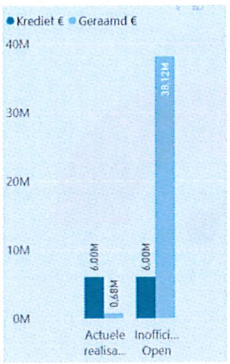

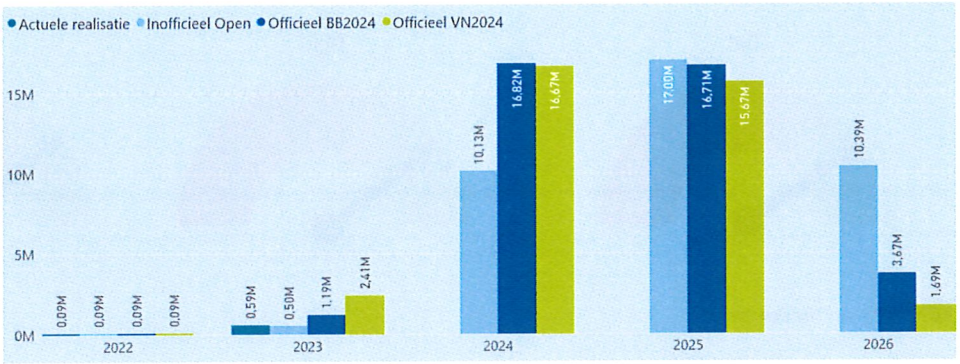

Voorlopige planning

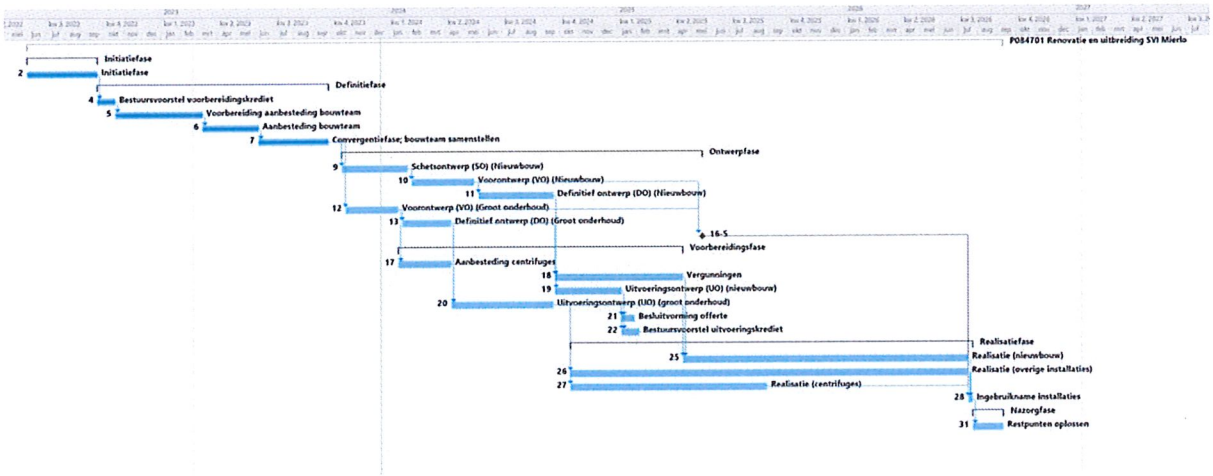

Nieuwe stoffen Hapert (P085501)

Scope project
Dit project draagt bij aan het waterdoel: schoon water. Doelstelling van dit project is dat minimaal 70% reductie van nieuwe stoffen (medicijnresten) wordt behaald in het effluent van de RWZI Hapert. Dit doel kan worden gehaald door de realisatie van een ozoninstallatie als nabehandeling. Dat is het belangrijkste deel van de scope. Ook tot de scope van het project behoort het realiseren van een nieuwe laagspanningsruimte en aanpassingen aan de drinkwatervoorziening ten behoeve van de nooddouches (capaciteitsvergroting).

	Commissie vergadering 15-11-2023	Commissie vergadering 7-2-2024
Tijd	Project verloopt volgens planning zoals met de Opdrachtnemer is afgesproken: ingebruikname van de installatie op 1 juli 2024 en eindoplevering december 2024.	Ongewijzigd
Geld	Het projectkrediet is 14,3 miljoen. Met het huidige inzicht blijft het project daarbinnen.	Ongewijzigd
Doelen	Het doel van het project is het verwijderen van 70% medicijnresten. De installatie is zo ontworpen dat dit doel wordt gehaald.	Ongewijzigd

Financieel

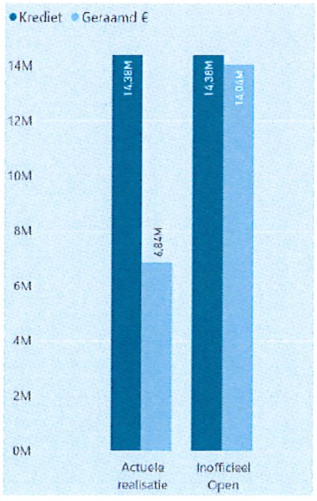

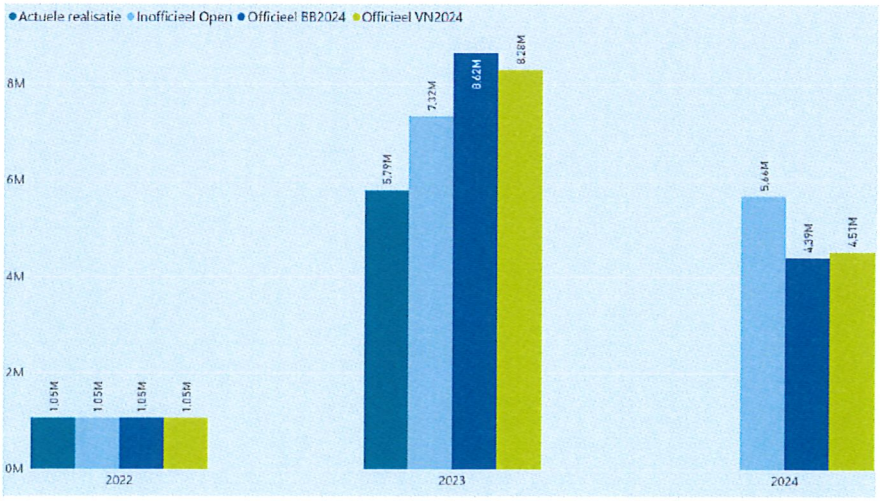

Planning:

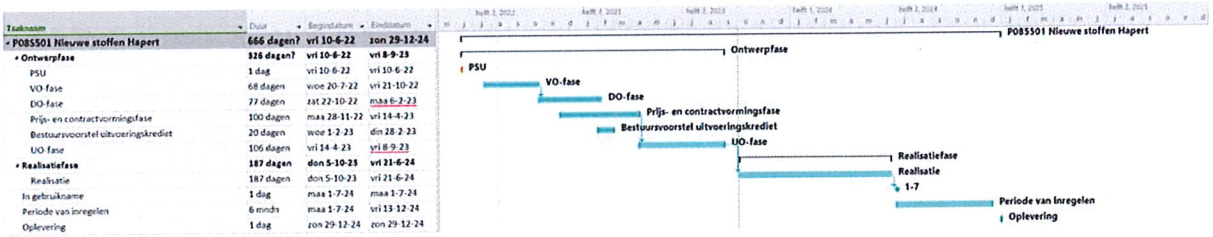

Taaknaam	Duur	Begindatum	Einddatum
P085501 Nieuwe stoffen Hapert	666 dagen?	vrij 10-6-22	zon 29-12-24
Ontwerpfase	326 dagen?	vrij 10-6-22	vrij 8-9-23
PSU	1 dag	vrij 10-6-22	vrij 10-6-22
VO-fase	68 dagen	woe 20-7-22	vrij 21-10-22
DO-fase	77 dagen	zat 22-10-22	maa 6-2-23
Prijs- en contractvormingsfase	100 dagen	maa 28-11-22	vrij 14-4-23
Bestuursvoorstel uitvoeringskrediet	20 dagen	woe 1-2-23	din 28-2-23
UO-fase	106 dagen	vrij 14-4-23	vrij 8-9-23
Realisatiefase	187 dagen	don 5-10-23	vrij 21-6-24
Realisatie	187 dagen	don 5-10-23	vrij 21-6-24
In gebruikname	1 dag	maa 1-7-24	maa 1-7-24
Periode van inregelen	6 mnds	maa 1-7-24	vrij 13-12-24
Oplevering	1 dag	zon 29-12-24	zon 29-12-24

Inprikkers Riool Zuid (P071207)

Scope project

Aantasting van betonnen leidingen als gevolg van H2S-vorming op plaatsen waar persleidingen inprikken op vrijverval leidingen is een bekend probleem. Uit inspecties (2017-2020) is gebleken dat Riool Zuid tussen Bergeijk en Waalre op vier plaatsen ernstig is aangetast door H2S-vorming. In project P071207 Inprikkers worden deze locaties hersteld d.m.v. relining van de leiding en coating van bijbehorende putten. Om deze werkzaamheden uit te kunnen voeren dienen de opgegraven leidingen/putten volledig droog te liggen. Omdat op enkele meters beneden maaiveld gewerkt wordt, is het noodzakelijk het grondwater weg te pompen middels bronnering. De projectlocaties bevinden zich in of nabij Keur beschermingsgebied.

	Commissie vergadering 15-11-2023	Commissie vergadering 7-2-2024
Tijd	Planning realisatie Q1 – Q2 2024 - Ondanks dat op de watervergunning voor de locatie Kempervennen bezwaar en het verzoek tot een voorlopige voorziening is ingediend, heeft het DB in de vergading van 3 oktober 2023 besloten om te starten met de voorbereiding voor uitvoering en uitvoering te starten. Reden hiervoor is de huidige ongewenste lekkage van rioolwater bij deze locatie. - Het ingediende bezwaar is eerder bij de aanvraag van de watervergunning als informele zienswijze beoordeeld en afgewogen. Onderzoek toont aan dat er geen noemenswaardige negatieve gevolgen zijn te verwachten en daarmee een juridische procedure in het voordeel van het waterschap wordt beslist. - Met oog op ook de belangen van het project Keersopperbeemden van watersysteem waar de bezwaarmaker ook	Planning realisatie Q1 – Q2 2024 - Verlenging van de watervergunningen is eind 2023 door het DB bekrachtigd met het oog op de gewenste start uitvoering van de 2e deellocatie Kempervennen in januari 2024. Dit sluit aan bij het eerdere DB-besluit om gezien de huidige lekkage te starten met de uitvoeringswerkzaamheden. Doelstelling is om direct daarop volgend in het voorjaar van 2024 de 3e en laatste deellocatie Waalre uit te voeren. - De bezwaarcommissie heeft het ingediende bezwaar op de watervergunning voor de deellocatie Kempervennen inmiddels behandeld en het

	Commissie vergadering 15-11-2023	Commissie vergadering 7-2-2024
	belanghebbende is, wordt bekeken op welke wijze hierover met hen te communiceren. - Bouwkosten voor de resterende 2 inpriklocaties overschrijden de oorspronkelijke aanneemsom met meer dan 50%. Juridische wordt bekeken of de realisatie van de 3e inpriklocatie (Waalre) binnen de lopende opdracht kan worden uitgevoerd.	bezwaar ongegrond verklaard. Na dit besluit blijft de onzekerheid bestaan of de bezwaarmakers om een "voorlopige voorziening" bij de rechtbank gaan verzoeken. Dit kan in het meest ongunstige geval impact hebben op de planning en/of uitvoeringsmethodiek en daarmee de projectkosten. Een verdere stijging van de projectkosten past dan waarschijnlijk niet in het beschikbare projectbudget. - De totale bouwkosten voor de inpriklocaties overschrijden de oorspronkelijke aanneemsom met meer dan 50%. Juridisch worden mogelijkheden gezien om ook de 3e en laatste deellocatie (Waalre) rechtmatig binnen de lopende opdracht uit te voeren. Eind januari wordt een voorstel hiertoe aan het DB voorgelegd. - De aanhoudende natte periode kan impact hebben op de uitvoering van deellocatie Kempervennen en daarmee ook op de daarop volgende deellocatie Waalre. De uitvoering van deellocatie Waalre verhuist dan mogelijk naar het najaar 2024. Vertraging/stagnatie in de uitvoering ten gevolge van de weersomstandigheden leidt tot verdere stijging van de projectkosten en past mogelijk niet binnen het beschikbare projectbudget.
Geld	Originele raming: € 6.100.000 Nieuwe raming: € 7.100.000 De juridische toets wordt momenteel uitgevoerd of de realisatie van de 3e inpriklocatie (Waalre) binnen de lopende opdracht kan worden uitgevoerd. De kostenraming van de aannemer is extern getoetst. Uitkomst is dat de afwijking op de originele raming voortkomt uit de zwaardere retourbemaling zoals in vorige rapportage is aangegeven. Daarbij is tevens geconcludeerd dat er niet in de kosten gesneden kan worden.	Ongewijzigd tov vorige rapportage maar daarbij de hiervoor gemoeide risico's (Vertraging/stagnatie t.g.v. een voorlopige voorziening of de weersomstandigheden) kunnen leiden tot een noodzaak van het repareren van het projectbudget.

	Commissie vergadering 15-11-2023	Commissie vergadering 7-2-2024
Doelen	Projectuitvoering is conform ons beleid zoals vastgelegd in de keur om water lokaal te infiltreren.	Ongewijzigd

Financiën

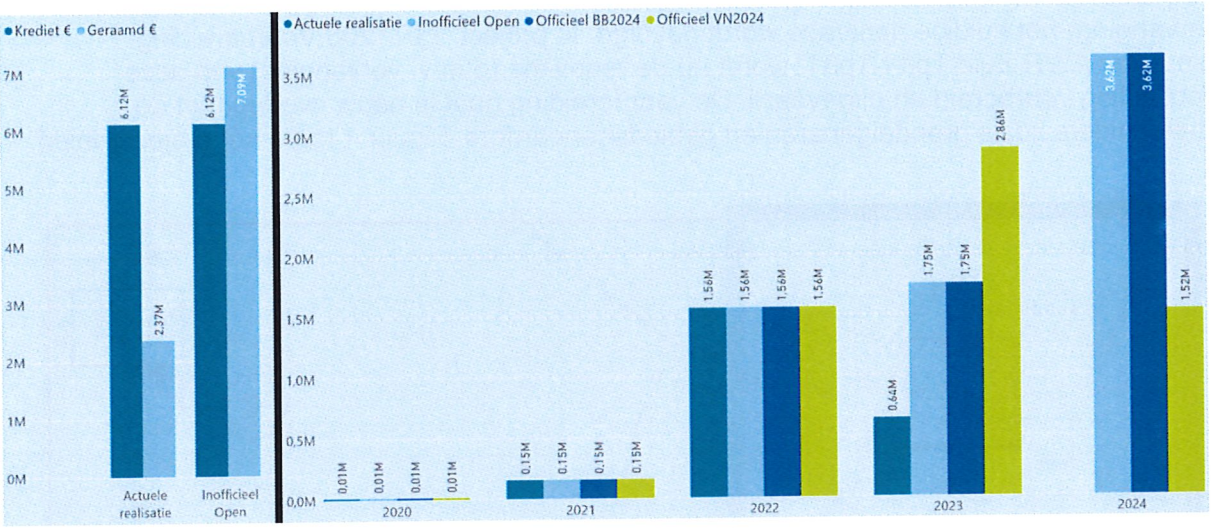

Planning:

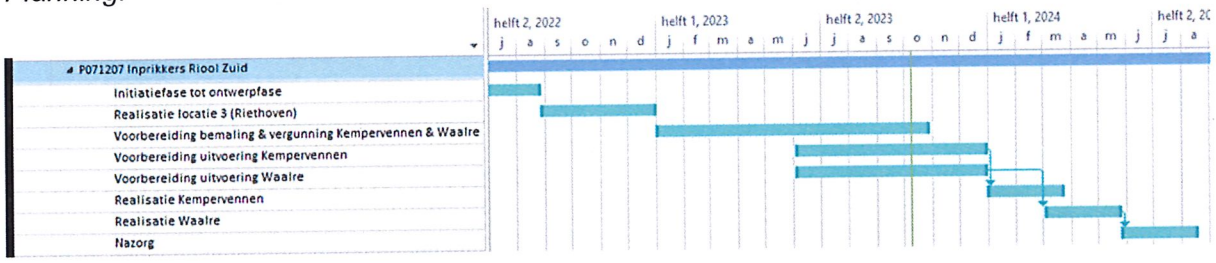

Voorbereiding renovatie AWR Zuid Tp44-Tp31 (P071208)

Scope project
Uit inspecties is gebleken dat Riool Zuid op de Stratumse Heide ten zuidoosten van Eindhoven tussen put 44 en put 31 over een lengte van 3 km ernstig is aangetast door H2S-vorming. Als tijdelijke maatregel is in 2019 binnen project P071204 een tijdelijke bypass aangelegd om de vuilwaterafvoer op de korte termijn te borgen. Vervolgens is in project P071206 een variantenstudie uitgevoerd en daarbij is vastgesteld dat bij de renovatie (d.m.v. vervanging) het huidige riooltracé wordt gevolgd. In project "P071208 Voorbereiding renovatie AWR Zuid Tp44-Tp31" wordt nu de renovatie (d.m.v. vervanging) van deze rioolleiding voorbereid en uitgevoerd. De voorbereiding gaat in nauw overleg met de stakeholders zoals grondeigenaren en gebiedsbeheerders. Figuur 1 toont het projectgebied.

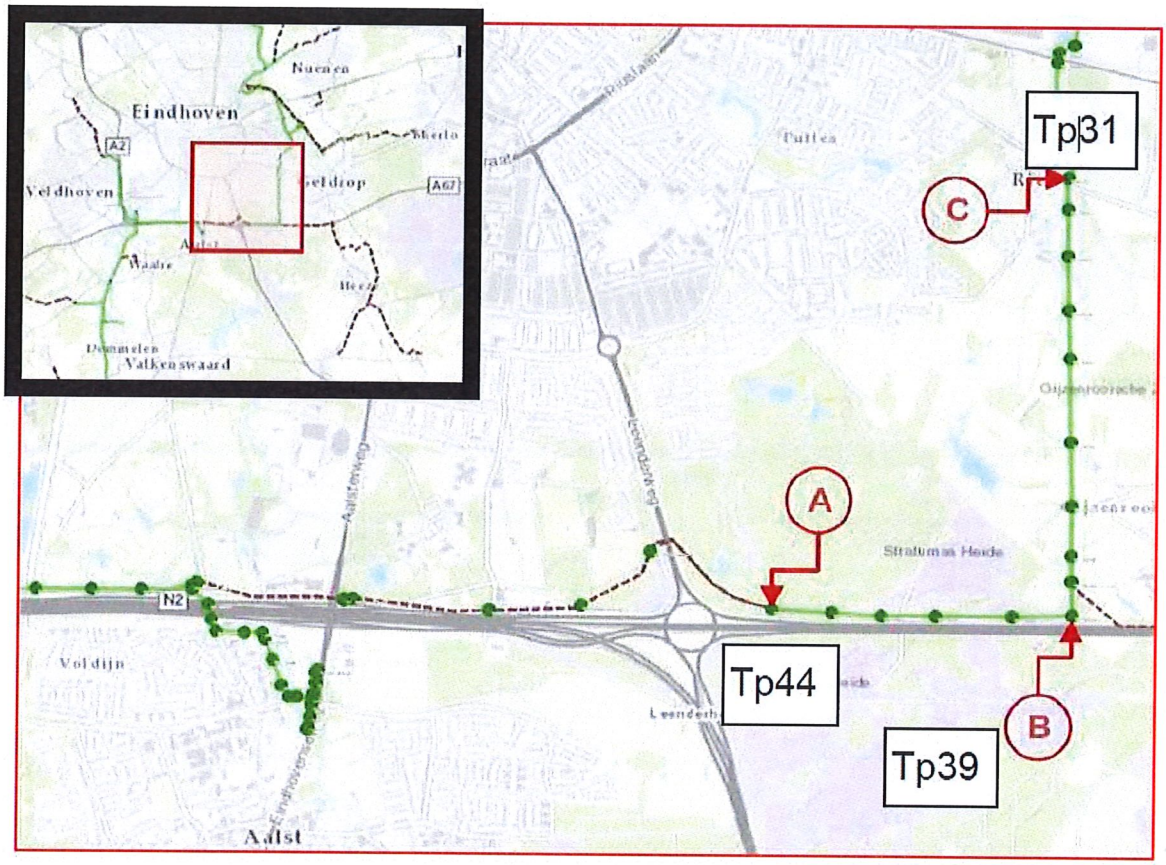

	Commissie vergadering 15-11-2023	Commissie vergadering 7-2-2024

Tijd		Planning Bouwteam: Q1 2024 – Q4 2024 Planning realisatie: Q1 2025 – Q2 2026 Projectvoorbereiding verloopt volgens planning. De bouwteamaannemer is geselecteerd en het bouwteam gaat januari 2024 van start. Het wordt een uitdagend jaar voor het project. Binnen het bouwteam wordt het werk technisch voorbereid, vindt de verdere afstemming met de stakeholders plaats en worden de benodigde vergunningprocedures opgestart en doorlopen. Met name het werken in een natuurgebied en op gronden van derden is hierbij sterk van invloed op de planning. Hier proberen we dan ook volop op te anticiperen en in te sturen.
Geld		Het projectdekking is 24,1 miljoen in BB2024. Met het huidige inzicht blijft het project daarbinnen.
Doelen		Doel is het borgen van de vuilwaterafvoerfunctie van Riool Zuid door middel van vervanging van de leiding met een capaciteit van 13.000 m3/uur en volgt daarbij het huidige riooltracé. Deze doelen worden behaald.

Financien

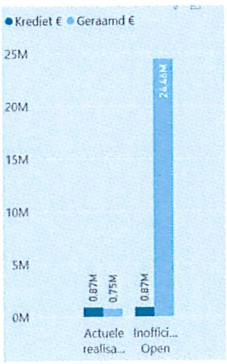

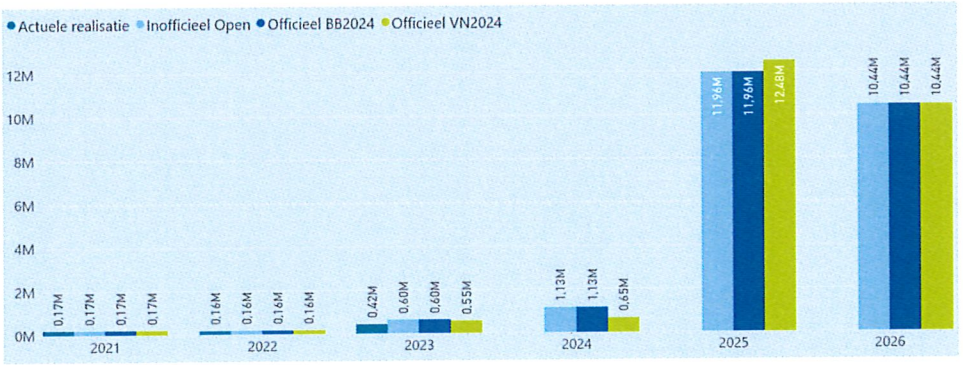

Planning:

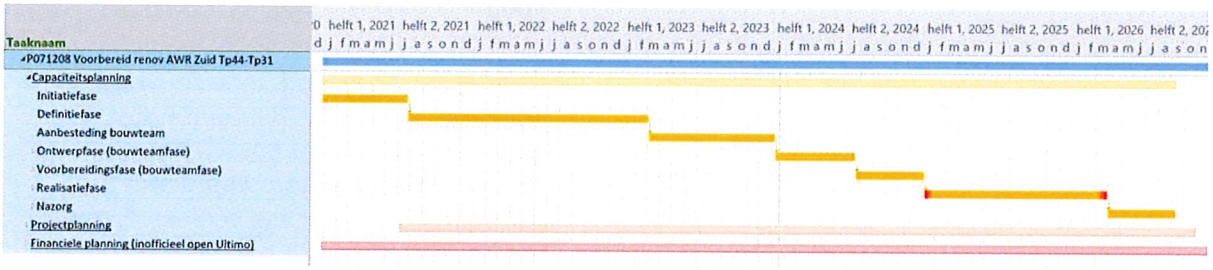
Taaknaam
P071208 Voorbereid renov AWR Zuid Tp44-Tp31
Capaciteitsplanning
Initiatiefase
Definitiefase
Aanbesteding bouwteam
Ontwerpfase (bouwteamfase)
Voorbereidingsfase (bouwteamfase)
Realisatiefase
Nazorg
Projectplanning
Financiele planning (inofficieel open Ultimo)
helft 1, 2021
helft 2, 2021
helft 1, 2022
helft 2, 2022
helft 1, 2023
helft 2, 2023
helft 1, 2024
helft 2, 2024
helft 1, 2025
helft 2, 2025
helft 1, 2026

Bijlage 8: Bijlagenboek

		Pagina
A.	Overzicht onderhanden deelprojecten	80
B.	Overzicht (restant) kredieten en toelichting	85
C.	Staat van financiële vaste activa	89
D.	Staat van reserves en voorzieningen	90
E.	Staat van vaste schulden	91
F.	Berekening renteresultaat	92

OVERZICHT ONDERHANDEN DEELPROJECTEN JAARREKENING 2023 BIJLAGE A

Deelproject		Cumulatieven per 01-01-2023			Mutaties in het dienstjaar				Cumulatieven per 31-12-2023			Bouwrente
Code	Omschrijving	Aanschafwaarde	Subsidies	Boekwaarde	Vermeerderingen	Subsidies	Mutaties	Overboeking naar ACTIVA	Aanschafwaarde	Subsidies	Boekwaarde	2.50%
A000001	GT Tongelreep	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
A000002	GT Sterkselse Aa/Kleine Dommel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
A000003	GT Groote Aa (incl Buulder en Strijp	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
A000004	GT Dommel-vallei (grens-Eindhoven)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
A000007	GT Keersop, Beekloop, Run	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
A000008	GT Mortelen, Scheeken, Dommeldal	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
A000009	GT De Brand/De Leijen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
A000010	GT Dommeldelta	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
A000011	GT Essche Stroom	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
A000012	GT Reusel t/m De Utrecht	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
A000013	GT Reusel bs De Utrecht	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
A000015	GT Groote en Kleine Beerze, incl Aa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
A045403	EVZ Gestel Centrumpassage	7.665	0	7.665	-7.665	0	-7.665	0	0	0	0	0
A052101	B-Maaiboot C485-E 2023 BB5	59.775	0	59.775	308.411	0	308.411	-368.186	0	0	0	0
A052502	H-Mobiele kraan aanbouwdelen	58.020	0	58.020	13.444	0	13.444	-71.463	0	0	0	0
A053001	B-Hoogwaterpomp 2 stuks	0	0	0	233.772	0	233.772	-233.772	0	0	0	0
A054001	Geluidsinstallatie	16.328	0	16.328	391.271	0	391.271	-407.599	0	0	0	0
A054401	Nooduitlaat Tilburg	236.206	0	236.206	38.900	43.751	-4.851	0	275.106	43.751	231.355	0
A054601	N2000/PAS proces aangelegenheden	60.447	0	60.447	25.411	0	25.411	0	85.858	0	85.858	0
A054701	Wateropgave 't Stepke Budel	18.750	0	18.750	-18.750	0	-18.750	0	0	0	0	0
A054702	Wateropgave 't Stepke Budel	0	0	0	250.000	0	250.000	0	250.000	0	250.000	0
A054801	B-Hoogwaterpomp	0	0	0	57.354	0	57.354	-57.354	0	0	0	0
A056301	Natuurpark op landpark Assissië	359.371	359.371	0	-359.371	-359.371	0	0	0	0	0	0
A056701	Kienenhoef	360.000	360.000	0	-360.000	-360.000	0	0	0	0	0	0
A057201	Gebouwbeheersysteem Priva vervangen	150.004	0	150.004	64.287	0	64.287	0	214.291	0	214.291	0
A057501	Inhuur versnellingsteam	352.165	176.082	176.083	223.861	104.872	118.989	-295.072	0	0	0	0
A057801	Techn.stand.& CPU-verv 2 zuiveringen	284.940	0	284.940	305.939	0	305.939	0	590.879	0	590.879	0
A058601	H-Kipper 8-10 ton	0	0	0	33.880	0	33.880	-33.880	0	0	0	0
A058701	B-Kipper 8-10 ton	0	0	0	33.880	0	33.880	-33.880	0	0	0	0
A059401	Techn. stand. en CPU-verv Soerendonk	9.916	0	9.916	42.041	0	42.041	0	51.957	0	51.957	0
A059601	Techn. stand. en CPU-verv Eindhoven	11.108	0	11.108	21.481	0	21.481	0	32.589	0	32.589	0
A059701	Techn. stand. en CPU-verv Hapert	28.162	0	28.162	19.338	0	19.338	0	47.500	0	47.500	0
A059801	Techn. stand. en CPU-verv Haren	28.162	0	28.162	107.926	0	107.926	0	136.089	0	136.089	0
A059901	Techn. stand. en CPU-verv Mierlo	1.389	0	1.389	10.741	0	10.741	0	12.129	0	12.129	0
A060001	Reserv gronden VRR vanuit progr LDD	0	0	0	-51	0	-51	0	-51	0	-51	0
A060201	Waterbergingen Reusel bij Reusel	0	0	0	20.000	0	20.000	0	20.000	0	20.000	0
A061201	Netwerkvervanging Eindhoven	0	0	0	205.278	0	205.278	0	205.278	0	205.278	0
A061301	LTAP unit PLC's rwzi Eindhoven	0	0	0	181.234	0	181.234	0	181.234	0	181.234	0
P016107	EVZ Beekse Waterloop Nuenen	1.172	0	1.172	266	0	266	0	1.438	0	1.438	32
P016914	De Ruiting Landgoed Vughts	179.083	47.906	131.177	4.938	0	4.938	0	184.021	47.906	136.115	3.300
P016915	Essche Stroom Bruggelaar	4.510.687	820.001	3.690.686	636.802	-24.776	661.577	0	5.147.489	795.225	4.352.263	99.296
P018701	Anti verdroging De Utrecht	1.445.526	106.395	1.339.131	11.833	0	11.833	-1.350.963	0	0	0	0

OVERZICHT ONDERHANDEN DEELPROJECTEN JAARREKENING 2023 BIJLAGE A

Deelproject		Cumulatieven per 01-01-2023			Mutaties in het dienstjaar				Cumulatieven per 31-12-2023			Bouwrente
Code	Omschrijving	Aanschafwaarde	Subsidies	Boekwaarde	Vermeerderingen	Subsidies	Mutaties	Overboeking naar ACTIVA	Aanschafwaarde	Subsidies	Boekwaarde	2.50%
P018803	Scheeken	10.595	0	10.595	17.193	0	17.193	0	27.788	0	27.788	474
P018804	EVZ Groote Waterloop	221.870	0	221.870	327.337	0	327.337	0	549.207	0	549.207	9.519
P018806	Mortelen	2.261	0	2.261	649	0	649	0	2.910	0	2.910	64
P019105	Beekherstel Kleine Beerze fase 1	7.180.046	3.248.380	3.931.666	904.125	1.642.387	-738.261	0	8.084.171	4.890.767	3.193.404	84.739
P019109	Omkeren Sifon Kleine Beerze	672.375	0	672.375	-366.298	0	-366.298	-306.077	0	0	0	0
P019801	Beekherstel Reusel de Mierden–Noord	1.802.939	0	1.802.939	624.770	44.646	580.124	0	2.427.709	44.646	2.383.063	51.679
P019802	Beekherstel Reusel de Mierden–Zuid	16.911	0	16.911	46.986	0	46.986	0	63.897	0	63.897	998
P019901	Beekherstel Groote Beerz traject 1+3	1.057.258	90.117	967.141	59.077	0	59.077	-1.026.218	0	0	0	0
P019903	Beekherstel Groote Beerze traject 2	115.143	0	115.143	120.314	0	120.314	0	235.458	0	235.458	4.328
P025106	Dommel door Eindhoven reservering	43.624	0	43.624	-43.624	0	-43.624	0	0	0	0	0
P034006	BHS Run Schaiksedijk/Stevert	782.665	196.214	586.451	1.087.279	0	1.087.279	0	1.869.944	196.214	1.673.730	27.903
P034007	Inrichting beekdal Run Heers-Dommel	0	0	0	90.947	0	90.947	0	90.947	0	90.947	1.123
P034702	Vencompl. Leenderbos en Tong.reepdal	1.974.892	205.007	1.769.886	305.445	170.502	134.942	0	2.280.337	375.509	1.904.828	45.367
P034803	NNP De Malpie Zuid	3.043	0	3.043	96	0	96	0	3.139	0	3.139	76
P034804	NNP bij Elshouters- t Heike	4.679	0	4.679	117	0	117	0	4.796	0	4.796	117
P034805	NNP Malpie Midden PAS opgave	6.516	0	6.516	163	0	163	0	6.679	0	6.679	163
P034806	NNP Malpie Noord	386	0	386	10	0	10	0	395	0	395	10
P034807	Uitvoeringsprogramma Dommeldal	196.241	0	196.241	265.827	0	265.827	0	462.068	0	462.068	8.127
P035401	Vispassage Venbergse Watermolen	2.000	0	2.000	642	0	642	0	2.642	0	2.642	57
P035501	Vispassage Dommelsche Watermolen	1.799	0	1.799	45	0	45	0	1.844	0	1.844	45
P035701	Vispassage Opwettense Watermolen	317.539	72.450	245.089	85.383	7.493	77.890	0	402.922	79.943	322.978	7.013
P045602	Hooidonkse Beek Nuenen Noord	14.115	0	14.115	-14.115	0	-14.115	0	0	0	0	0
P049003	Renovatie rioolgemaal Aalst	4.942.362	0	4.942.362	381.937	0	381.937	-5.324.299	0	0	0	0
P051418	Hoogwatermaatregelen St. Oedenrode	3.872.998	0	3.872.998	1.382.674	786.439	596.235	0	5.255.672	786.439	4.469.233	102.991
P058411	Pharo 2.0 Demo (verlenging)	0	0	0	78.687	0	78.687	-78.687	0	0	0	0
P063105	Aanpas en uitbreid sliblijn rwzi EHV	288.378	0	288.378	259.689	0	259.689	0	548.066	0	548.066	10.326
P063302	Oppervlaktewaterbeluchting	12.101	0	12.101	618	0	618	0	12.719	0	12.719	306
P063306	Aanvulling P063304 Demo opp.w.beluch	361.845	18.044	343.801	24.706	0	24.706	0	386.551	18.044	368.507	8.794
P063405	Zuivere zuurstof RWZI Eindhoven	373.456	0	373.456	1.004.853	0	1.004.853	0	1.378.309	0	1.378.309	21.627
P064106	GOO inw landmeetgeg waterg en duiker	1.868.403	0	1.868.403	839.972	0	839.972	0	2.708.375	0	2.708.375	56.503
P064501	Tennet, begeleiding	0	0	0	-67.718	0	-67.718	0	-67.718	0	-67.718	-836
P064502	Waterharmonica	135.296	0	135.296	72.502	0	72.502	0	207.798	0	207.798	4.236
P064503	Bijdrage realisatie EVZ	0	0	0	9.381	0	9.381	0	9.381	0	9.381	116
P065202	Baggeren Schoonberg	141	0	141	4	0	4	0	145	0	145	4
P067601	Beekherstel Reusel Baarschot-Diessen	929.305	0	929.305	26.964	0	26.964	-956.269	0	0	0	0
P067602	Nazorg P067601 Beekherstel Reusel Ba	0	0	0	2.035	0	2.035	0	2.035	0	2.035	25
P068001	Beekherstel Buulder Aa Cranendonck	8	0	8	0	0	0	0	8	0	8	0
P068702	Raming Clusters 2025	-21	0	-21	-1	0	-1	0	-22	0	-22	-1
P068703	Programmaman herstel keringen	325.302	0	325.302	372.216	0	372.216	0	697.518	0	697.518	12.627
P068705	HOVK Bossche Broek Zuid	190.954	0	190.954	253.700	0	253.700	0	444.654	0	444.654	7.847
P068706	HOVK De Rulse Hoeve Heeze	5.061	0	5.061	-5.061	0	-5.061	0	0	0	0	0
P068707	HOVK Halder - Volmeer	2.265	0	2.265	63.338	0	63.338	0	65.603	0	65.603	838

OVERZICHT ONDERHANDEN DEELPROJECTEN JAARREKENING 2023 BIJLAGE A

Deelproject		Cumulatieven per 01-01-2023			Mutaties in het dienstjaar				Cumulatieven per 31-12-2023			Bouwrente
Code	Omschrijving	Aanschafwaarde	Subsidies	Boekwaarde	Vermeerderingen	Subsidies	Mutaties	Overboeking naar ACTIVA	Aanschafwaarde	Subsidies	Boekwaarde	2.50%
P068708	HOVK Van Salmstraat Boxtel	26.787	0	26.787	24.079	0	24.079	0	50.866	0	50.866	959
P068709	HOVK Logste Baan-Logste Velden	3.362	0	3.362	15.738	0	15.738	0	19.100	0	19.100	277
P068710	HOVK Rummeling Maarheeze	3.468	0	3.468	-3.468	0	-3.468	0	0	0	0	0
P068711	HOVK Bossche Broek Noord	9.863	0	9.863	15.281	0	15.281	0	25.144	0	25.144	432
P068712	RK Klotputten	4.283	0	4.283	83.680	0	83.680	0	87.962	0	87.962	1.139
P068713	HOVK Eindhovens kanaal	20.517	0	20.517	-20.261	0	-20.261	0	256	0	256	256
P068714	Hoogwaterbescherming Vught	11.438	0	11.438	144.639	0	144.639	0	156.077	0	156.077	2.068
P068715	HOVK voorbereid 2 status open	849	0	849	4.641	0	4.641	0	5.491	0	5.491	78
P069301	Kernteam raamovereenkomst	4.167.167	0	4.167.167	1.872.133	0	1.872.133	0	6.039.300	0	6.039.300	123.752
P069302	Vervolg Kernteam raamovereenkomst	11.078	0	11.078	-11.078	0	-11.078	0	0	0	0	0
P069303	Aeratie + Chemicaliën Tilburg	1.912.281	0	1.912.281	15.294.871	0	15.294.871	0	17.207.152	0	17.207.152	233.512
P069304	Mechanische zuivering Tilburg	147.095	0	147.095	571.626	0	571.626	0	718.722	0	718.722	8.844
P069305	Bedrijfswaterinstallatie Tilburg	43.007	0	43.007	2.398	0	2.398	0	45.405	0	45.405	1.092
P069306	Diverse Inspecties Tilburg	133.023	0	133.023	164.120	0	164.120	0	297.143	0	297.143	5.311
P069501	Vervangen geurbestrijding RWZI Eindh	1.384.364	0	1.384.364	3.674.339	0	3.674.339	-5.058.703	0	0	0	59.843
P069701	Renovatie RG Duizel	7.812	0	7.812	2.081	0	2.081	0	9.893	0	9.893	219
P069901	Vervangen RG Spoordonk	65.871	0	65.871	19.844	0	19.844	0	85.715	0	85.715	1.871
P070401	LTAP mech/electr revisie Hapert	0	0	0	316	0	316	0	316	0	316	4
P070501	LTAP revisie RG Oirschot	210.031	0	210.031	776.402	0	776.402	0	986.433	0	986.433	14.771
P070601	LTAP revisie buffer Best	101	0	101	3	0	3	0	103	0	103	3
P071207	Inprikkers Riool Zuid	1.723.668	0	1.723.668	663.652	0	663.652	0	2.387.320	0	2.387.320	50.753
P071208	Voorbereid renov AWR Zuid Tp44-Tp31	331.728	0	331.728	420.338	0	420.338	0	752.066	0	752.066	13.380
P072001	Renovatie RG Goirle	29.874	0	29.874	17.321	0	17.321	0	47.195	0	47.195	951
P072501	LTAP SVI Mierlo vervangen installati	5.982	0	5.982	-5.982	0	-5.982	0	0	0	0	0
P072601	Verv. equipment AT + belucht. platen	1.983.121	0	1.983.121	116.965	0	116.965	-2.100.086	0	0	0	46.257
P072603	Influentgem. en roostergoed RWZI Ehv	3.044	0	3.044	20.004	0	20.004	0	23.048	0	23.048	322
P072604	Vervangen schakelkasten	3.079	0	3.079	23.684	0	23.684	0	26.763	0	26.763	368
P072701	Renovatie RWZI Haaren	2.336	0	2.336	14.471	0	14.471	0	16.807	0	16.807	236
P072801	LTAP RG Sint-Michielsgestel	470	0	470	12	0	12	0	482	0	482	12
P072901	Renovatie RG Nijnsel	10.743	0	10.743	6.370	0	6.370	0	17.113	0	17.113	344
P073001	LTAP RG Helvoirt	54.387	0	54.387	69.404	0	69.404	0	123.791	0	123.791	2.200
P073301	LTAP rioolgemaal Vught	882	0	882	22	0	22	0	904	0	904	22
P073701	LTAP unit PLC"s rwzi Eindhoven	1.651	0	1.651	-1.651	0	-1.651	0	0	0	0	0
P075302	Herinrichting watersysteem Someren	10.632	0	10.632	17.181	0	17.181	0	27.813	0	27.813	475
P075303	Klimaatrobuust Someren	33.045	0	33.045	-27.941	0	-27.941	0	5.104	0	5.104	471
P075401	Keersopperbeemden	782.271	10.000	772.271	425.311	206.991	218.320	0	1.207.582	216.991	990.591	21.764
P075402	Keersop Midden	499.643	0	499.643	112.799	0	112.799	0	612.443	0	612.443	13.729
P075404	Keersop Bovenlopen	8.052	0	8.052	12.206	0	12.206	0	20.258	0	20.258	350
P075603	Automatiseren stuwen 2e tranche	1.402.553	566.500	836.053	11.230	595.257	-584.027	-252.026	0	0	0	0
P075604	Automatiseren stuwen 3e tranche	93.035	0	93.035	707.251	405.077	302.175	0	800.286	405.077	395.210	6.028
P075901	Renovatie RG Ladonk	269	0	269	70.157	0	70.157	0	70.426	0	70.426	873
P076301	Renovatie RG Casteren	10.562	0	10.562	19.947	0	19.947	0	30.509	0	30.509	507

OVERZICHT ONDERHANDEN DEELPROJECTEN JAARREKENING 2023 BIJLAGE A

Deelproject		Cumulatieven per 01-01-2023			Mutaties in het dienstjaar				Cumulatieven per 31-12-2023			Bouwrente
Code	Omschrijving	Aanschafwaarde	Subsidies	Boekwaarde	Vermeerderingen	Subsidies	Mutaties	Overboeking naar ACTIVA	Aanschafwaarde	Subsidies	Boekwaarde	2.50%
P077001	Aanpak nieuwe stoffen	13.061	0	13.061	-12.648	0	-12.648	0	413	0	413	166
P077003	Pilots nieuwe stoffen	565.018	0	565.018	4.282	0	4.282	0	569.300	0	569.300	14.004
P077006	Pilot Eindhoven NenP Nieuwe stoffen	142	0	142	4	0	4	0	145	0	145	4
P077008	Monitoring nieuwe stoffen	19.289	0	19.289	48.283	0	48.283	0	67.572	0	67.572	1.072
P077009	Interreg Tilburg O3/GAK/NP	0	0	0	26.810	0	26.810	0	26.810	0	26.810	331
P077101	Budget plan Eindh capaciteitsuitbrei	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
P077102	Systeemkeuze/VO Eindhoven	159.452	0	159.452	28.155	0	28.155	0	187.607	0	187.607	4.285
P077201	Groot onderhoud VBTs RWZI Eindhoven	17.968	0	17.968	242.484	0	242.484	0	260.452	0	260.452	2.607
P077402	LTAP gebouwrenovatie Hapert	59.605	0	59.605	9.032	0	9.032	0	68.638	0	68.638	1.583
P077802	Renovatie slibbuffers 1+2 svi Mierlo	1.781	0	1.781	-1.781	0	-1.781	0	0	0	0	0
P078501	RG Haaren aanp. W-installatie	108.716	0	108.716	694.594	0	694.594	0	803.310	0	803.310	11.260
P078502	PL Haaren 84	0	0	0	2.214	0	2.214	0	2.214	0	2.214	27
P078701	Buitengracht Fort Isabella in Vught	1.358	0	1.358	229.999	0	229.999	0	231.356	0	231.356	2.873
P079501	Gebiedsproces beekloop	75.403	0	75.403	-74.460	0	-74.460	0	943	0	943	943
P079601	Aanpassingen RWZI Boxtel	6.108.260	0	6.108.260	357.303	0	357.303	-6.465.563	0	0	0	37.791
P079602	RWZI Boxtel Fase 0,1,3,12,13	0	0	0	11.475.845	0	11.475.845	-11.475.845	0	0	0	130.004
P079603	RWZI Boxtel Fas 2, 4tm9, 11, 14, 15	0	0	0	3.654.058	0	3.654.058	0	3.654.058	0	3.654.058	45.112
P080202	Systeemkeuze/ VO Tilburg	131.272	0	131.272	67.977	0	67.977	0	199.248	0	199.248	4.081
P080701	Herstel transportleiding 104 – Veldh	1.216.563	0	1.216.563	67.239	0	67.239	-1.283.803	0	0	0	7.789
P080801	Groengas en CO2 afvang installatie	5.113.158	0	5.113.158	1.912.628	0	1.912.628	-7.025.786	0	0	0	56.207
P081201	Waterconserverende maatregelen	15.036	0	15.036	-15.036	0	-15.036	0	0	0	0	0
P081202	Waterconserv maatreg eerste tranche	1.105.180	277.184	827.996	186.661	-104.872	291.533	-1.119.528	0	0	0	14.098
P081203	Schil om NNP De Utrecht	17.530	0	17.530	-17.530	0	-17.530	0	0	0	0	0
P081204	Vispassages subs (3xKS, 1xRN, 1xTR)	156.611	0	156.611	-156.611	0	-156.611	0	0	0	0	0
P081205	Vislift en waterh wzh kasteel Heeze	12.740	0	12.740	5.621	8.364	-2.743	0	18.361	8.364	9.997	281
P081209	Watercons. Maatr. 1e traject vervolg	0	0	0	220.033	83.729	136.303	0	220.033	83.729	136.303	1.683
P081301	Werkbudget digitale transformatie	398.922	0	398.922	-398.922	0	-398.922	0	0	0	0	0
P081502	Afbreken tijdelijke leiding	268.642	0	268.642	176.539	0	176.539	0	445.181	0	445.181	8.813
P081601	Aanleg en voorfin. duikers De Gender	31.377	0	31.377	1.451.391	0	1.451.391	0	1.482.768	0	1.482.768	18.693
P082001	LTAP algehele rev.RWZI St.Oedenrode	849	0	849	732	0	732	0	1.581	0	1.581	30
P082401	LTAP Effluentdeb.meter RWZI Tilburg	22.989	0	22.989	-17.760	0	-17.760	0	5.229	0	5.229	348
P082501	WKC Ruimte	131.191	0	131.191	441.330	0	441.330	-572.521	0	0	0	7.255
P082601	Huisvesting 3.0	95.053	0	95.053	6.484	0	6.484	0	101.537	0	101.537	2.427
P082801	Stabilisat transportleid 15 – Mierlo	1.161.145	0	1.161.145	776.422	0	776.422	-1.937.568	0	0	0	9.653
P082802	Vervanging transportleid 15 – Mierlo	0	0	0	1.737	0	1.737	0	1.737	0	1.737	21
P082901	Vervanging transportleid 30 – Eersel	17.630	0	17.630	48.854	0	48.854	0	66.484	0	66.484	1.038
P082902	Vervanging Inprikker 28 – Eersel	0	0	0	2.231	0	2.231	0	2.231	0	2.231	28
P083301	Totstandkoming basismeetnet	284.336	0	284.336	32.911	0	32.911	-317.247	0	0	0	4.355
P083501	Opzetten en verbeter Datamanagement	203.090	0	203.090	-203.090	0	-203.090	0	0	0	0	0
P084601	Vervanging gemalen Halder	65.679	0	65.679	292.151	0	292.151	0	357.830	0	357.830	5.229
P084701	Renovatie en uitbreiding SVI Mierlo	92.515	0	92.515	694.570	0	694.570	0	787.085	0	787.085	9.608
P084801	Inrichten Bossche Broek Zuid	196.183	0	196.183	201.882	0	201.882	0	398.065	0	398.065	7.336

OVERZICHT ONDERHANDEN DEELPROJECTEN JAARREKENING 2023 BIJLAGE A

Deelproject		Cumulatieven per 01-01-2023			Mutaties in het dienstjaar				Cumulatieven per 31-12-2023			Bouwrente
Code	Omschrijving	Aanschafwaarde	Subsidies	Boekwaarde	Vermeerderingen	Subsidies	Mutaties	Overboeking naar ACTIVA	Aanschafwaarde	Subsidies	Boekwaarde	2.50%
P085002	Laadpalen buitenlocaties	0	0	0	316	0	316	0	316	0	316	4
P085003	Fietsstallingen buitenlocaties	33.266	0	33.266	1.000	0	1.000	0	34.266	0	34.266	834
P085101	Vervanging persleiding St. Oedenrode	117.142	0	117.142	217.529	0	217.529	0	334.671	0	334.671	5.578
P085201	Gegevenslandschap deel 1	27.971	0	27.971	-27.971	0	-27.971	0	0	0	0	2.942
P085401	Klimaatbuffer Brouwersweijer	2.336	0	2.336	137	0	137	0	2.473	0	2.473	59
P085501	Nieuwe stoffen Hapert	1.051.885	0	1.051.885	6.899.656	0	6.899.656	0	7.951.541	0	7.951.541	111.153
P085601	Reservering EVZ	0	0	0	18.113	0	18.113	0	18.113	0	18.113	224
P085602	EVZ Paaihurken	9.698	0	9.698	47.092	25.545	21.547	0	56.790	25.545	31.245	505
P085603	EVZ Poppelsche Leij	9.209	0	9.209	-9.680	0	-9.680	0	-471	0	-471	108
P085604	EVZ Weergraaf	0	0	0	3.001	0	3.001	0	3.001	0	3.001	37
P085605	EVZ Ruijsbossche Waterloop	0	0	0	1.895	0	1.895	0	1.895	0	1.895	23
P085606	EVZ Bruggerijt	0	0	0	3.001	0	3.001	0	3.001	0	3.001	37
P085701	Poort Eindhoven	9.432	0	9.432	466.533	0	466.533	0	475.965	0	475.965	5.993
P085901	Automatis kroosrekreiniger 1e deel	0	0	0	829	0	829	0	829	0	829	10
P086201	Leiding 82 Maarheeze	1.203	0	1.203	840	0	840	0	2.043	0	2.043	40
P086501	Bovenlopen Groote Beerze	0	0	0	113.785	0	113.785	0	113.785	0	113.785	1.405
P086601	Kleine Beerze Korstbroeken	0	0	0	3.672	0	3.672	0	3.672	0	3.672	45
P086602	Kl. B. traject Korstbroeken-Heuvel	0	0	0	3.534	0	3.534	0	3.534	0	3.534	44
P086603	Kl. Beerze traject Heuvel-Den Aard	0	0	0	9.852	0	9.852	0	9.852	0	9.852	122
P086604	Raamsloop Hulsel	0	0	0	8.016	0	8.016	0	8.016	0	8.016	99
P086701	Gebiedsont. en inricht Sterkselse Aa	0	0	0	120.490	0	120.490	0	120.490	0	120.490	1.488
P087301	Optim. Bossche Broek – HOWABO	0	0	0	42	0	42	0	42	0	42	1
P087303	Peilopzet watersysteem – HOWABO	0	0	0	237	0	237	0	237	0	237	3
P087304	Inzet Wilhelminakanaal-HOWABO	0	0	0	3.712	0	3.712	0	3.712	0	3.712	46
P087501	Bedrijfsgebouw Boxtel RWZI	0	0	0	553	0	553	0	553	0	553	7
P087801	Hoofdkantoor, PV 470Wp	0	0	0	1.423	0	1.423	0	1.423	0	1.423	18
P088601	Renovatie RG Udenhout	0	0	0	1.649	0	1.649	0	1.649	0	1.649	20
P088801	Voorbereiding Nieuwe Leij	0	0	0	2.093	0	2.093	0	2.093	0	2.093	26
		70.196.938	**6.553.651**	**63.643.287**	**66.387.414**	**3.276.035**	**63.111.379**	**-48.152.397**	**86.620.420**	**8.018.151**	**78.602.269**	**1.725.208**
			Correcties							Correcties		
			Totaal OHW	**63.643.287**						Totaal OHW	**78.602.269**	

HOOFDPROJECT		KREDIET t/m 2023 (uitgaven)	BUDGET t/m 2023 (uitgaven)	REALISATIE (uitgaven)				RESTANT KREDIET (uitgaven)	RESTANT BUDGET (uitgaven)	TOELICHTING
nr	omschrijving			Gereed t/m 2022	Gereed 2023	Onderhanden per 31/12/2023	TOTAAL			
PRJnr	PRJomschrijving	KREDIET (uitga	BUDGET (uitga	Gereed tm vorig	Gereed in huidi	Onderhanden (u	Totaal (uitgaver	Restant Krediet	Restant Budget	Toelichting
A000000	Urenkredietproject	789.914,91	2.100.016,00	0,00	0,00	0,25	0,25	789.914,66	2.100.015,75	
A039200	Bijdrageregeling aanleg nieuwe afwateringsstructuren	847.199,65	847.199,00	849.475,16	0,00	0,00	849.475,16	-2.275,51	-2.276,16	< 10.000
A042400	B-Front klepelmaaier 260	20.000,00	20.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	20.000,00	20.000,00	
A045400	EVZ Gestel 2e fase	523.404,75	328.557,00	253.006,85	0,00	0,00	253.006,85	270.397,90	75.550,15	
A045600	Programmasturing Watersysteem	263.000,25	100.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	263.000,25	100.000,00	
A050500	Netwerkcomponenten	165.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	165.000,00	0,00	
A051500	S-Schouwpadvijzel	33.000,00	33.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	33.000,00	33.000,00	
A052100	B-Maaiboot C485-E 2023 BB5	370.000,00	370.000,00	0,00	368.186,06	0,00	368.186,06	1.813,94	1.813,94	
A052500	Mobiele kraan Liebherr (2014) hapert	285.000,00	285.000,00	211.750,00	71.463,36	0,00	283.213,36	1.786,64	1.786,64	
A053000	B-Hoogwaterpomp 2 stuks	240.000,00	240.000,00	0,00	233.772,00	0,00	233.772,00	6.228,00	6.228,00	
A053100	Samenwerkingsprogr. DWA met Colombia	0,00	0,00	843,00	0,00	0,00	843,00	-843,00	-843,00	< 10.000
A054000	Geluidsinstallatie	420.000,00	420.000,00	0,00	407.599,08	0,00	407.599,08	12.400,92	12.400,92	
A054400	Nooduitlaat Tilburg	530.000,00	530.000,00	0,00	0,00	275.106,39	275.106,39	254.893,61	254.893,61	
A054600	N2000/PAS proces aangelegenheden	225.142,50	225.000,00	0,00	0,00	138.681,18	138.681,18	86.461,32	86.318,82	
A054700	Wateropgave 't Stepke Budel	250.000,00	250.000,00	0,00	0,00	250.000,08	250.000,08	-0,08	-0,08	
A054800	B-Hoogwaterpomp	60.000,00	60.000,00	0,00	57.354,00	0,00	57.354,00	2.646,00	2.646,00	
A056300	Natuurpark op landpark Assissië	449.213,00	449.213,00	0,00	0,00	0,00	0,00	449.213,00	449.213,00	
A056700	Kienenhoef	450.000,00	450.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	450.000,00	450.000,00	
A057200	Gebouwbeheersysteem Priva vervangen	225.000,00	225.000,00	0,00	0,00	214.291,00	214.291,00	10.709,00	10.709,00	
A057500	Inhuur versnellingsteam	576.027,00	576.027,00	0,00	576.026,04	0,00	576.026,04	0,96	0,96	
A057800	Techn.stand. en CPU-verv 2 zuiveringen	600.000,00	600.000,00	0,00	0,00	590.878,74	590.878,74	9.121,26	9.121,26	
A058600	H-Kipper 8-10 ton	34.000,00	34.000,00	0,00	33.880,00	0,00	33.880,00	120,00	120,00	
A058700	B-Kipper 8-10 ton	34.000,00	34.000,00	0,00	33.880,00	0,00	33.880,00	120,00	120,00	
A059400	Techn. stand. en CPU-verv Soerendonk	49.400,00	49.400,00	0,00	0,00	51.957,12	51.957,12	-2.557,12	-2.557,12	< 10.000
A059600	Techn. stand. en CPU-verv Eindhoven	32.600,00	32.600,00	0,00	0,00	32.589,26	32.589,26	10,74	10,74	
A059700	Techn. stand. en CPU-verv Hapert	44.900,00	44.900,00	0,00	0,00	47.499,88	47.499,88	-2.599,88	-2.599,88	< 10.000
A059800	Techn. stand. en CPU-verv Haren	181.500,00	181.500,00	0,00	0,00	136.088,62	136.088,62	45.411,38	45.411,38	
A059900	Techn. stand. en CPU-verv Mierlo	12.200,00	12.200,00	0,00	0,00	12.129,14	12.129,14	70,86	70,86	
A060000	Reserv gronden VRR vanuit progr LDD	0,00	0,00	0,00	0,00	-51,00	-51,00	51,00	51,00	
A060200	Waterbergingen Reusel bij Reusel	80.000,00	80.000,00	0,00	0,00	20.000,00	20.000,00	60.000,00	60.000,00	
A061200	Netwerkvervanging Eindhoven	390.000,00	350.000,00	0,00	0,00	205.278,32	205.278,32	184.721,68	144.721,68	
A061300	LTAP unit PLC's rwzi Eindhoven	185.000,00	185.000,00	0,00	0,00	181.234,45	181.234,45	3.765,55	3.765,55	
P016100	Ruilverkaveling St.Oedenrode	2.796.871,00	2.787.391,00	3.219.864,87	0,00	1.438,28	3.221.303,15	-424.432,15	-433.912,15	1)
P016900	Essche Stroom	46.865.894,06	41.328.860,42	28.708.742,11	0,00	5.622.442,31	34.331.184,42	12.534.709,64	6.997.676,00	
P018700	Anti-verdroging De Utrecht	10.542.401,01	9.532.341,09	666.373,86	7.421.714,26	0,00	8.088.088,12	2.454.312,89	1.444.252,97	
P018800	Anti- verdroging De Mortelen fase 1 (in exploitatie)	3.630.678,53	3.590.691,17	2.532.342,65	0,00	579.904,80	3.112.247,45	518.431,08	478.443,72	
P019100	Beekherstel Kleine Beerze	15.665.994,56	15.278.139,05	5.119.291,53	693.751,00	8.867.083,96	14.680.126,49	985.868,07	598.012,56	
P019800	Beekherstel Reusel de Mierden	6.403.403,65	5.906.922,11	0,00	0,00	5.148.704,25	5.148.704,25	1.254.699,40	758.217,86	
P019900	Beekherstel Groote Beerze	9.350.910,10	9.287.909,58	1.866.988,03	3.545.546,79	493.845,77	5.906.380,59	3.444.529,51	3.381.528,99	
P025100	Dommel door Eindhoven tot Wilhelminakanaal	23.475.450,00	14.908.431,00	14.141.854,38	0,00	0,00	14.141.854,38	9.333.595,62	766.576,62	
P034000	Herinrichting Keersop en Beekloop	8.460.334,75	7.798.472,18	1.894.191,55	0,00	2.377.702,30	4.271.893,85	4.188.440,90	3.526.578,33	
P034700	NNP Leenderbos / Groote Heide	8.211.929,23	8.211.089,73	1.980.500,96	0,00	3.734.217,44	5.714.718,40	2.497.210,83	2.496.371,33	
P034800	Gebiedsprogramma Dommeldal	4.806.120,64	4.806.120,24	752.472,43	0,00	477.077,70	1.229.550,13	3.576.570,51	3.576.570,11	
P035400	Vispassage Venbergse Watermolen	194.049,25	194.048,50	0,00	0,00	2.642,11	2.642,11	191.407,14	191.406,39	
P035500	Vispassage Dommelsche Watermolen	217.899,50	217.899,50	0,00	0,00	1.843,53	1.843,53	216.055,97	216.055,97	

HOOFDPROJECT nr	omschrijving	KREDIET t/m 2023 (uitgaven)	BUDGET t/m 2023 (uitgaven)	REALISATIE (uitgaven) Gereed t/m 2022	Gereed 2023	Onderhanden per 31/12/2023	TOTAAL	RESTANT KREDIET (uitgaven)	RESTANT BUDGET (uitgaven)	TOELICHTING
P035700	Vispassage Opwettense Watermolen	575.066,81	575.066,81	0,00	0,00	402.921,83	402.921,83	172.144,98	172.144,98	
P039800	RTC Waterketen Eindhoven eo	1.075.000,00	1.075.000,00	1.007.146,78	0,00	0,00	1.007.146,78	67.853,22	67.853,22	
P045600	EVZ Hooidonkse beek / Nuenen Noord	94.149,29	94.148,50	73.136,41	0,00	0,00	73.136,41	21.012,88	21.012,09	
P049000	rioolgemaal aalst	8.861.500,00	8.861.500,00	3.268.791,04	5.324.299,31	0,00	8.593.090,35	268.409,65	268.409,65	
P051400	Waterbergingsactiviteiten	38.180.640,44	38.095.848,15	20.096.743,63	0,00	5.755.570,04	25.852.313,67	12.328.326,77	12.243.534,48	
P053100	\Programma GGOR AHS	360.254,75	224.821,67	103.693,23	0,00	0,00	103.693,23	256.561,52	121.128,44	
P056600	Energiefabriek rwzi Tilburg Noord	35.345.000,00	34.885.000,00	37.732.083,41	0,00	0,00	37.732.083,41	-2.387.083,41	-2.847.083,41	2)
P058400	Duurzame Slibverwerking Mierlo	1.638.850,00	1.518.850,00	858.085,38	78.687,00	0,00	936.772,38	702.077,62	582.077,62	
P059900	Doorontwikkelen/maatregelen Kallisto Eindhoven	585.000,00	585.000,00	569.178,27	0,00	0,00	569.178,27	15.821,73	15.821,73	
P061000	aanpassen roosterinstallatie Hapert	425.000,00	310.000,00	306.308,63	0,00	0,00	306.308,63	118.691,37	3.691,37	
P063100	EBP rwzi Eindhoven	12.121.500,00	12.090.500,00	6.554.446,91	0,00	548.066,40	7.102.513,31	5.018.986,69	4.987.986,69	
P063300	Piekemissies cluster Eindhoven - zuurstof	5.840.000,00	5.840.000,00	5.084.550,86	0,00	397.533,40	5.482.084,26	357.915,74	357.915,74	
P063400	Piekemissies cluster Eindhoven - ammonium	7.217.000,00	7.167.000,00	2.255.092,17	0,00	2.494.418,74	4.749.510,91	2.467.489,09	2.417.489,09	
P064100	Beheerregister op Orde	3.102.078,00	3.102.078,00	376.458,83	0,00	2.708.375,10	3.084.833,93	17.244,07	17.244,07	
P064500	Waterlandschap Pauwels	1.264.000,00	1.264.000,00	0,00	0,00	207.078,04	207.078,04	1.056.921,96	1.056.921,96	
P065200	Baggeren	5.262.000,00	4.630.000,00	4.416.532,24	0,00	144,80	4.416.677,04	845.322,96	213.322,96	
P067600	Beekherstel Reusel diverse trajecten	2.791.551,44	2.791.550,94	0,00	2.380.531,50	152.588,84	2.533.120,34	258.431,10	258.430,60	
P068000	Beekherstel Buulder Aa Cranendonck	1.438,45	1.438,00	0,00	0,00	8,18	8,18	1.430,27	1.429,82	
P068700	Herstel overige keringen	4.665.693,90	4.601.002,90	412.174,81	0,00	1.552.649,37	1.964.824,18	2.700.869,72	2.636.178,72	
P069300	vervangen RWZI Tilburg	44.000.000,00	44.000.000,00	0,00	0,00	24.307.721,53	24.307.721,53	19.692.278,47	19.692.278,47	
P069500	vervangen geurbestrijding RWZI Eindhoven	6.700.000,00	6.700.000,00	0,00	5.058.703,28	0,00	5.058.703,28	1.641.296,72	1.641.296,72	
P069700	Renovatie RG Duizel	0,00	0,00	0,00	0,00	9.892,81	9.892,81	-9.892,81	-9.892,81	< 10.000
P069900	vervangen RG Spoordonk	600.000,00	530.000,00	0,00	0,00	85.714,70	85.714,70	514.285,30	444.285,30	
P070100	renovatie zandvanger RWZI Eindhoven	558.000,00	558.000,00	410.161,32	0,00	0,00	410.161,32	147.838,68	147.838,68	
P070400	LTAP mech/electr revisie Hapert	0,00	0,00	0,00	0,00	315,90	315,90	-315,90	-315,90	< 10.000
P070500	LTAP revisie RG Oirschot	1.210.000,00	1.210.000,00	0,00	0,00	986.433,11	986.433,11	223.566,89	223.566,89	
P070600	LTAP revisie buffer Best	0,00	0,00	0,00	0,00	103,34	103,34	-103,34	-103,34	< 10.000
P071200	LTAP revisie rioolstelsel Eindhoven	13.376.000,00	12.066.078,00	4.966.008,28	0,00	3.139.385,24	8.105.393,52	5.270.606,48	3.960.684,48	
P072000	Renovatie RG Goirle	101.000,00	100.000,00	0,00	0,00	47.195,28	47.195,28	53.804,72	52.804,72	
P072500	LTAP svi Mierlo vervangen installatie	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
P072600	LTAP Eindhoven revisie en vervanging gebouwinstallaties	8.892.000,00	8.392.000,00	2.692.209,21	2.100.085,97	49.811,17	4.842.106,35	4.049.893,65	3.549.893,65	
P072700	Renovatie RWZI Haaren	0,00	0,00	0,00	0,00	16.807,33	16.807,33	-16.807,33	-16.807,33	3)
P072800	LTAP RG St.Michielsgestel	0,00	0,00	0,00	0,00	482,23	482,23	-482,23	-482,23	< 10.000
P072900	Renovatie RG Nijnsel	270.000,00	270.000,00	0,00	0,00	17.112,83	17.112,83	252.887,17	252.887,17	
P073000	LTAP RG Helvoirt	908.000,00	908.000,00	0,00	0,00	123.790,61	123.790,61	784.209,39	784.209,39	
P073300	LTAP RG Vught	0,00	0,00	0,00	0,00	903,75	903,75	-903,75	-903,75	< 10.000
P073700	LTAP unit PLC's rwzi Eindhoven	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
P075300	Maatregelen gebiedsproces Someren	1.265.265,21	882.169,06	733.249,26	0,00	32.917,01	766.166,27	499.098,94	116.002,79	
P075400	Keersopperbeemden	6.269.378,67	6.269.378,17	1.298.787,75	0,00	2.990.306,01	4.289.093,76	1.980.284,91	1.980.284,41	
P075600	automatiseren van stuwen + plaatsen	5.577.047,50	5.577.047,50	1.799.761,07	1.413.783,15	800.286,24	4.013.830,46	1.563.217,04	1.563.217,04	
P075900	Renovatie RG Ladonk	140.000,00	140.000,00	0,00	0,00	70.425,77	70.425,77	69.574,23	69.574,23	
P076300	Renovatie RG Casteren	55.000,00	55.000,00	0,00	0,00	30.509,00	30.509,00	24.491,00	24.491,00	
P077000	Aanpak nieuwe stoffen	4.660.000,00	2.650.142,00	0,00	0,00	914.239,80	914.239,80	3.745.760,20	1.735.902,20	
P077100	Planfase Eindhoven capaciteitsuitbreiding	600.000,00	600.000,00	0,00	0,00	187.607,22	187.607,22	412.392,78	412.392,78	

HOOFDPROJECT		KREDIET t/m 2023 (uitgaven)	BUDGET t/m 2023 (uitgaven)	REALISATIE (uitgaven)				RESTANT KREDIET (uitgaven)	RESTANT BUDGET (uitgaven)	TOELICHTING
nr	omschrijving			Gereed t/m 2022	Gereed 2023	Onderhanden per 31/12/2023	TOTAAL			
P077200	Groot onderhoud VBTs RWZI Eindhoven	440.000,00	440.000,00	0,00	0,00	260.451,53	260.451,53	179.548,47	179.548,47	
P077400	Gebouwrenovatie RWZI's	250.000,00	250.000,00	0,00	0,00	68.637,59	68.637,59	181.362,41	181.362,41	
P077800	Ren. slibbuffer+druktoren svi Mierlo	1.250.000,00	1.250.000,00	1.221.495,06	0,00	0,00	1.221.495,06	28.504,94	28.504,94	
P078500	RG Haaren aanp. W-installatie	1.332.000,00	1.332.000,00	0,00	0,00	805.523,63	805.523,63	526.476,37	526.476,37	
P078700	Buitengracht Fort Isabella in Vught	600.000,00	600.000,00	0,00	0,00	231.356,42	231.356,42	368.643,58	368.643,58	
P079500	Gebiedsproces beekloop	150.000,00	150.000,00	0,00	0,00	942,64	942,64	149.057,36	149.057,36	
P079600	Aanpassingen RWZI Boxtel	37.100.000,00	26.400.000,00	0,00	17.941.407,88	3.654.057,50	21.595.465,38	15.504.534,62	4.804.534,62	
P080200	Planfase Tilburg capaciteitsuitbr	1.760.000,00	1.760.000,00	1.510.000,00	0,00	199.248,49	1.709.248,49	50.751,51	50.751,51	
P080700	Herstel transportleiding 104 – Veldh	1.291.278,00	1.291.000,00	0,00	1.283.802,63	0,00	1.283.802,63	7.475,37	7.197,37	
P080800	Groengas en CO2 afvang installatie	8.420.475,00	7.116.475,00	0,00	7.025.786,09	0,00	7.025.786,09	1.394.688,91	90.688,91	
P081200	droogte maatraatregelen A-watergangen 2021	3.699.531,00	1.837.500,00	0,00	1.291.840,63	238.393,42	1.530.234,05	2.169.296,95	307.265,95	
P081300	Werkbudget digitale transformatie	1.500.000,00	700.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1.500.000,00	700.000,00	
P081500	Tijd. leiding waterinlaat bij Rendac	717.000,00	717.000,00	268.986,28	0,00	445.181,22	714.167,50	2.832,50	2.832,50	
P081600	Aanleg en voorfin. duikers De Gender	1.603.149,00	1.603.149,00	0,00	0,00	1.482.768,18	1.482.768,18	120.380,82	120.380,82	
P082000	LTAP algehele rev.RWZI St.Oedenrode	0,00	0,00	0,00	0,00	1.581,46	1.581,46	-1.581,46	-1.581,46	< 10.000
P082400	LTAP Effluentdeb.meter RWZI Tilburg	0,00	0,00	0,00	0,00	330.512,41	330.512,41	-330.512,41	-330.512,41	4)
P082500	WKC Ruimte	580.000,00	580.000,00	0,00	572.521,34	0,00	572.521,34	7.478,66	7.478,66	
P082600	Huisvesting 3.0	100.000,00	100.000,00	0,00	0,00	101.536,89	101.536,89	-1.536,89	-1.536,89	< 10.000
P082700	DO207-st1, verv stuw Afwatering Boxt	300.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	300.000,00	0,00	
P082800	Stabilisat transportleid 15 – Mierlo	2.110.000,00	2.110.000,00	0,00	1.937.567,56	1.737,45	1.939.305,01	170.694,99	170.694,99	
P082900	Vervanging transportleid 30 – Eersel	170.000,00	170.000,00	0,00	0,00	68.714,88	68.714,88	101.285,12	101.285,12	
P083300	Totstandkoming basismeetnet	317.600,00	317.600,00	0,00	317.247,20	0,00	317.247,20	352,80	352,80	
P083500	Opzetten en verbeter Datamanagement	465.000,00	241.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	465.000,00	241.000,00	
P084400	Publieksgrondwatermeters	85.000,00	85.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	85.000,00	85.000,00	
P084600	Vervangen gemalen Halder	1.924.935,00	1.924.935,00	0,00	0,00	357.829,64	357.829,64	1.567.105,36	1.567.105,36	
P084700	Renovatie en uitbreiding SVI Mierlo	6.000.000,00	6.000.000,00	0,00	0,00	787.085,21	787.085,21	5.212.914,79	5.212.914,79	
P084800	Inrichten Bossche Broek Zuid	503.473,00	503.473,00	0,00	0,00	398.064,89	398.064,89	105.408,11	105.408,11	
P084900	Optimalisat waterinlaat Sonse Heide	145.750,00	145.750,00	0,00	0,00	0,00	0,00	145.750,00	145.750,00	
P085000	Voorz fietsers en laadpalen hoofdkan	537.990,00	413.779,30	123.779,30	0,00	34.581,71	158.361,01	379.628,99	255.418,29	
P085100	Vervanging persleiding St. Oedenrode	1.700.000,00	1.700.000,00	0,00	0,00	334.670,84	334.670,84	1.365.329,16	1.365.329,16	
P085200	Gegevenslandschap	367.000,00	367.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	367.000,00	367.000,00	
P085400	Klimaatbuffer Brouwersweijer	2.388,00	2.388,00	0,00	0,00	2.473,36	2.473,36	-85,36	-85,36	< 10.000
P085500	Nieuwe stoffen Hapert en Soerendonk	14.380.612,00	14.380.612,00	0,00	0,00	7.951.540,99	7.951.540,99	6.429.071,01	6.429.071,01	
P085600	Inrichtingsprogramma EVZ	263.770,00	263.770,00	0,00	0,00	82.329,18	82.329,18	181.440,82	181.440,82	
P085700	Poort Eindhoven	484.900,00	484.900,00	0,00	0,00	475.965,47	475.965,47	8.934,53	8.934,53	
P085900	Automatiseren kroosrekreiniger	0,00	0,00	0,00	0,00	829,24	829,24	-829,24	-829,24	< 10.000
P086200	Leiding 82 Maarheeze	0,00	0,00	0,00	0,00	2.042,97	2.042,97	-2.042,97	-2.042,97	< 10.000
P086500	Bovenlopen Groote Beerze	106.944,50	106.944,50	0,00	0,00	113.784,71	113.784,71	-6.840,21	-6.840,21	< 10.000
P086600	Bovenlopen Kleine Beerze	24.765,00	24.765,00	0,00	0,00	25.074,56	25.074,56	-309,56	-309,56	< 10.000
P086700	Gebiedsont. en inricht Sterkselse Aa	968.314,50	968.314,50	0,00	0,00	120.489,99	120.489,99	847.824,51	847.824,51	
P087300	HOWABO bouwstenen	4.134,00	4.134,00	0,00	0,00	3.990,32	3.990,32	143,68	143,68	
P087500	Bedrijfsgebouw Boxtel RWZI	0,00	0,00	0,00	0,00	552,83	552,83	-552,83	-552,83	< 10.000
P087800	Hoofdkantoor, energieneutraliteit 2025	1.183.000,00	1.183.000,00	0,00	0,00	1.422,68	1.422,68	1.181.577,32	1.181.577,32	
P087900	Energieneutraliteit, rwzi Hapert PVT	242.000,00	242.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	242.000,00	242.000,00	

HOOFDPROJECT nr	omschrijving	KREDIET t/m 2023 (uitgaven)	BUDGET t/m 2023 (uitgaven)	REALISATIE (uitgaven) Gereed t/m 2022	Gereed 2023	Onderhanden per 31/12/2023	TOTAAL	RESTANT KREDIET (uitgaven)	RESTANT BUDGET (uitgaven)	TOELICHTING
P088000	Energieneutralite rwzi Boxtel 470Wp	871.000,00	871.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	871.000,00	871.000,00	
P088600	Renovatie RG Udenhout	0,00	0,00	0,00	0,00	1.649,02	1.649,02	-1.649,02	-1.649,02	< 10.000
P088800	Nieuwe Leij Valleij Tilburg	747.000,00	747.000,00	0,00	0,00	2.092,84	2.092,84	744.907,16	744.907,16	
Kred_Budg_Real (HP)		**468.273.861,80**	**430.966.036,57**	**160.336.557,51**	**60.169.436,13**	**96.081.015,66**	**316.587.009,30**	**151.686.852,50**	**114.379.027,27**	

Toelichting:

1) Gevolg eerder afgesloten deelprojecten.
2) Is een gevolg van het feit dat krediet is verwerkt op een afgerond deelproject in plaats van een nieuw deelproject. Er zijn extra inkomsten welke te maken hebben met extra uitgaven op een reeds afgesloten project. Derhalve is er per saldo geen overschrijding.
3) Krediet is op 23 januari 2024 aangevraagd en goedgekeurd.
4) Er zijn extra inkomsten welke te maken hebben met extra uitgaven, derhalve is er per saldo geen overschrijding.

OMSCHRIJVING	STAND 01-01-2023 AANSCHAF-PRIJS	CUMULATIEVE VERMINDE-RINGEN	BOEK-WAARDE	MUTATIES IN 2023 VERMEER-DERINGEN	VERMINDERINGEN NORMAAL	VERMINDERINGEN EXTRA	STAND 31-12-2023 AANSCHAF-PRIJS	CUMULATIEVE VERMINDE-RINGEN	BOEK-WAARDE	TOTAAL RENTE 2,50%
DEELNEMINGEN EN EFFECTEN										
97 aandelen A Nederlandse Waterschapsbank	11.004	0	11.004				11.004	0	11.004	275
436 bonusaandelen A Nederlandse Waterschapsbank	49.462	0	49.462				49.462	0	49.462	1.237
360 aandelen B Nederlandse Waterschapsbank	40.840	0	40.840				40.840	0	40.840	1.021
755.838 aandelen N.V. Slibverbranding Noord-Brabant (per 1 januari 2023)	1.429.408	254.056	1.175.352			419.514	1.429.408	673.570	755.838	24.140
Agiostortingen N.V. Slibverbranding Noord-Brabant	47.974.922	44.641.611	3.333.311		142.907	1.189.712	47.974.922	45.974.229	2.000.693	66.675
607 aandelen AquaMinerals B.V.	66.764	0	66.764	1.821			68.585	0	68.585	1.692
TOTAAL FINANCIELE VASTE ACTIVA	**49.586.927**	**44.910.194**	**4.676.733**	**1.821**	**142.907**	**1.609.226**	**49.574.221**	**46.647.799**	**2.926.422**	**95.039**

STAAT VAN RESERVES EN VOORZIENINGEN

JAARREKENING 2023 **BIJLAGE D**

	Omschrijving	Stand per 31-12-22	Verdeling resultaat 2022	Saldo 1-1-2023	Stand per 1-01-23	Toevoeging rente in 2023		Onttrekking in 2023 *)	Toevoeging in 2023		Stand per 31-12-23
A	**ALGEMENE RESERVES**										
09060	Taakreserve kwantiteitsbeheer	€ 7.454.658	€ 2.987.295	€ 10.441.952	€ 10.441.952		2,50%				€ 10.441.952
09070	Taakreserve kwaliteitsbeheer	€ 23.638.878	€ 169.095	€ 23.807.973	€ 23.807.973		2,50%				€ 23.807.973
	Totaal Algemene reserves	€ 31.093.535	€ 3.156.390	€ 34.249.925	€ 34.249.925	€ -		€ -	€ -		€ 34.249.925
B	**BESTEMMINGSRESERVES VOOR TARIEFSEGALISATIE**										
05012	Categoriegebonden reserve gebouwd kwantiteitsbeheer	€ -	€ -	€ -	€ -		2,50%				€ -
05012	Categoriegebonden reserve gebouwd kwaliteitsbeheer	€ -	€ -	€ -	€ -		2,50%				€ -
	Totaal bestemmingsreserves voor tariefsegalisatie	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -		€ -	€ -		€ -
C	**OVERIGE BESTEMMINGSRESERVES**										
	Bestemmingsreserve budgetoverhevelingen	€ -		€ -	€ -			€ -			€ -
05011	Bestemmingsreserve GTD I	€ 199.038	€ 26.000-	€ 173.038	€ 173.038		7,00%				€ 173.038
05017/xx	Bestemmingsreserve Transitiefonds	€ 347.891	€ 347.891-	€ -	€ -						€ -
05020	Bestemmingsreserve LDD	€ -		€ -	€ -						€ -
	Totaal overige bestemmingsreserves	€ 546.929	€ 373.891-	€ 173.038	€ 173.038	€ -		€ -	€ -		€ 173.038
D	**VOORZIENINGEN**										
07100	Wachtgeldverplichtingen	€ 101.000		€ 101.000	€ 101.000			€ 49.433	€ 14.133		€ 65.700
07101	Pensioen gepensioneerde bestuurder	€ 1.265.826		€ 1.265.826	€ 1.265.826			€ 117.341	€ 36.251		€ 1.184.737
07102	Pensioen niet gepensioneerde bestuurder	€ 940.582		€ 940.582	€ 940.582			€ 81.517	€ 91.419		€ 950.484
	Totaal voorzieningen	€ 2.307.408	€ -	€ 2.307.408	€ 2.307.408	€ -		€ 248.290	€ 141.804		€ 2.200.921
	Totaal reserves en voorzieningen	€ 33.947.873	€ 2.782.499	€ 36.730.371	€ 36.730.371	€ -		€ 248.290	€ 141.804		€ 36.623.885

NR	LENING NR	EINDDATUM	OORSPRONKELIJK BEDRAG VAN DE GELDLENING	RENTEPERCENTAGE	LOOPTIJD IN JAREN	VERVALDAGEN VAN DE RENTE BETALING (ACHTERAF)	VERVALDAGEN VAN DE AFLOSSINGEN	STAND VAN DE LENING PER 31-12-2022	NIEUWE LENINGEN	AFLOSSING 2023	STAND VAN DE LENING PER 31-12-2023	GEWONE AFLOSSINGSVERPLICHTING 2024	VERSCHULDIGDE RENTE PER 31 DECEMBER 2022	TEN LASTE VAN 2023 KOMENDE RENTE	NOG NIET VERSCHENEN RENTE PER 31 DECEMBER 2023	RENTEVOET	REST LOOPTIJD	BET.RENTE OF RENTEBESTANDDEEL ANNUITEIT
	33 leningen		**459.573.548**					**307.681.888**	**55.000.000**	**25.855.019**	**336.826.869**	**14.472.712**	**3.449.709**	**8.232.315**	**4.018.679**	**2,444%**	**18**	**7.663.327**

BEREKENING RENTERESULTAAT JAARREKENING 2023 BIJLAGE F

Voor de toerekening van de rente aan de activa wordt een rentepercentage van 2,50% gehanteerd. Het verschil tussen de over de vaste activa toegerekende rente en de werkelijke rentelasten in 2023 bedraagt € 1.097.000 (geraamd was € 720.000). Dit renteresultaat is in de rekening van baten en lasten verantwoord onder de post rentebaten.

Dit verschil komt vooral door een lager investeringsbedrag dan begroot waardoor de toe te rekenen rente lager is (tegen 2,50%). De werkelijke rentelasten zijn hoger door de gestegen rente.

De gecalculeerde rente wordt in de rekening van baten en lasten als rentelasten verantwoord. De verdeling van de rente over de innovaties is opgenomen in de staat van materiële vaste activa en immateriële vaste activa en is berekend over de gemiddelde boekwaarde.

A. Berekening van de kapitaalbehoefte per 31 december 2023:			**(x € 1.000)**
Boekwaarde van de materiële en immateriële vaste activa		403.656	
Boekwaarde van de financiële vaste activa:	Agiostorting SNB	2.001	
	Overige financiële vaste activa	926	
	Funding leaseauto's Wagenplan	0	
Totaal boekwaarde materiële, immateriële en financiële vaste activa			406.583
Saldo vaste geldleningen, zie bijlage E		336.827	
Saldo reserves en voorzieningen, zie bijlage D		36.624	
			373.451
Financieringstekort per 31 december 2023			**33.132**

B. Berekening van de rentelasten en de benodigde middelen voor de betaling van de rente	
Rente van de per 1 januari beschikbare financieringsmiddelen	
(toe te voegen rente in 2023 2,50% of vaste rente voor zover aangegeven)	
Rentelasten	**(x € 1.000)**
Rente van de vaste geldleningen (zie bijlage E)	8.238
Rente van rekening-courant / kasgeldleningen	360
Rente debiteuren	-22
Rente crediteuren	0
Rente ontvangen verstrekte vaste geldleningen (hypotheken personeel)	0
Te activeren rentelasten	-1.725
Totaal rentelasten	**6.851**

C. Berekening van de toegerekende rente **(x € 1.000)**

Voor de toerekening van de rente aan de activa wordt een rentepercentage van 2,50% gehanteerd.
De boekwaarden waarover de rente wordt berekend bedragen:

	BW jan.23	BW dec.23	BW gemiddeld	Berekende rente
Vaste activa, bijlage A en B	362.207	403.656	382.932	9.578
Waarvan te activeren, bijlage B				-1.725
Financiële vaste activa, bijlage C	4.677	2.926	3.802	95
Totaal boekwaarde	366.884	406.583	386.733	
Totaal toegerekende rente				**7.948**

D. Bepaling renteresultaat	**(x € 1.000)**
Totaal toegerekende rente (zie onder C.)	7.948
Totaal rentelasten (zie onder B.)	6.851
Voordelig renteresultaat	**1.097**

Crowe | Accountancy & Advies

Accountantsverslag

Waterschap De Dommel

29 maart 2024

Eindhoven

Aanbiedingsbrief

Waterschap De Dommel
t.a.v. het algemeen bestuur
Bosscheweg 56
5283 WB Boxtel

Eindhoven, 29 maart 2024

Betreft: **Accountantsverslag boekjaar 2023**

Geachte leden van het algemeen bestuur,

Hierbij bieden wij u het accountantsverslag aan naar aanleiding van onze jaarrekeningcontrole bij Waterschap De Dommel. Onze opdracht is het controleren van de jaarrekening op de aspecten getrouwheid en rechtmatigheid.

In het kader van onze opdracht hebben wij in oktober 2023 een interim controle uitgevoerd. De bevindingen hieruit zijn reeds in een separate management letter gerapporteerd. De management letter is, na het commentaar van het DT, uiteindelijk pas in februari definitief gemaakt.

Aansluitend hebben wij in februari en maart 2024 de jaareindecontrole uitgevoerd. De jaareindecontrole is gericht op het vormen van een oordeel over getrouwheid en rechtmatigheid van de jaarrekening in overeenstemming met de Nederlandse regels voor financiële verslaggeving voor Waterschappen en het vastgestelde normenkader.

Dit accountantsverslag bevat de belangrijkste bevindingen naar aanleiding van de jaareindecontrole. Waar mogelijk doen wij aanbevelingen gericht op verdere verbetering. Deze aspecten doen geen afbreuk aan ons oordeel omtrent de getrouwheid en rechtmatigheid van de jaarrekening 2023.

Wij hebben dit verslag in concept besproken met de manager Financiën, Planning en Control, de concerncontroller en de portefeuillehouder Financiën waarna het verslag is toegelicht aan de audit commissie.

Het proces van de controle is naar ons idee minder efficiënt verlopen als gewenst. Desondanks ervaren wij de samenwerking met de medewerkers als plezierig en constructief. Wij zijn daarom verheugd dat we ook de komende jaren accountant van uw Waterschap blijven.

Wij vertrouwen erop u middels onze rapportage voldoende geïnformeerd te hebben. Tot het geven van een nadere toelichting op dit verslag zijn wij uiteraard gaarne bereid.

Met vriendelijke groet, namens ons hele team,

ValidSigned by T.M.M. van Lierop RA MSc
on 29-03-2024

T.M.M. van Lierop RA MSc
Extern accountant

ValidSigned by H.A.C.M. Vissers RA MSc
on 29-03-2024

H.A.C.M. Vissers RA MSc
Manager

© 2024 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

Inhoudsopgave

1. Management samenvatting 4

2. Ons oordeel 7

3. Bevindingen jaarrekening 2023

    1. Begrotingsrechtmatigheid lasten 10
    2. Begrotingsrechtmatigheid investeringen 11
    3. Materiële vaste activa 12
    4. Aanbestedingsrechtmatigheid 14
    5. Overige bevindingen 15

4. Overige aspecten 17

5. Bijlage 1 – Tabel fouten en onzekerheden SiSa 19

6. Bijlage 2 – Tabel fouten en onzekerheden NPLG 20

Totaal aantal pagina's: 21

© 2024 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

1. Management samenvatting

Ons oordeel				
Onderwerp	**Goedkeurend**	**Afkeurend**	**Anders**	**Toelichting**
Getrouw beeld		-	-	De jaarrekening 2023 geeft een **getrouw beeld** van de grootte en samenstelling van zowel de baten en lasten over 2023 als van de activa en passiva per 31 december 2023 in overeenstemming met de Waterschapswet.
Rechtmatigheid		-	-	De verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in de jaarrekening 2023 zijn **rechtmatig tot stand gekomen** en zijn in overeenstemming met de wet- en regelgeving zoals opgenomen in het door het algemeen bestuur vastgestelde normenkader.
Onderwerp	**Geen bevindingen**	**Wel bevindingen**	**Anders**	**Toelichting**
WNT verantwoording		-	-	Wij hebben vastgesteld dat de WNT-verantwoording zoals opgenomen in de jaarrekening **voldoet aan de daaraan te stellen eisen**.
SiSa bijlage		-	-	Wij hebben de SiSa-bijlage zoals opgenomen in de jaarrekening gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2023. Op grond hiervan melden wij dat **geen fouten en/of onzekerheden** zijn geconstateerd boven de voor de SiSa geldende rapporteringstoleranties.

© 2024 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

1. Management samenvatting

Financiële analyse 2023

Resultaat in € mln

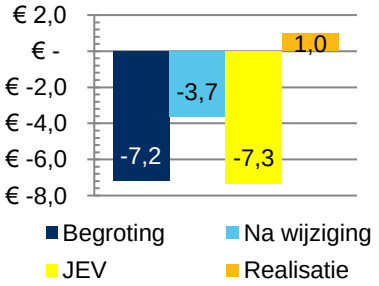

Lasten in € mln

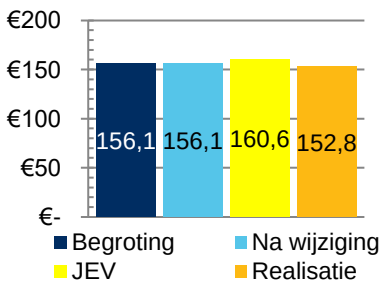

Belastingbaten in € mln

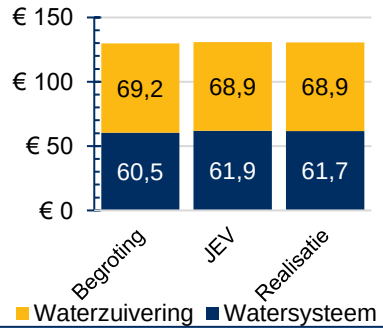

Overige baten in € mln

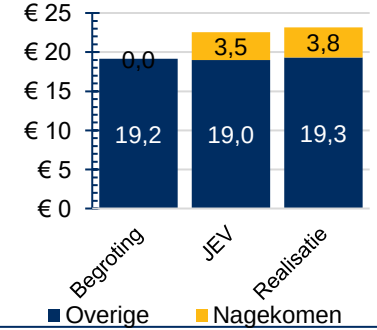

Het **resultaat** bedraagt circa € 1 mln positief. Ten opzichte van de bijgestelde begroting is het resultaat circa € 4,7 mln voordelig. Dit wordt veroorzaakt door een combinatie van lagere lasten (+ € 3,3 mln), hogere belastingopbrengsten (+ € 0,9 mln), hogere overige en nagekomen baten (+ € 0,5 mln).

Wat opvalt is dat het werkelijke resultaat € 8,3 mln positiever is dan de **jaareindeverwachting (JEV).** Dit hangt met name samen met een lagere realisatie van lasten. Terugkijkend constateren wij dat de JEV een optimistisch beeld geeft van de resterende activiteiten binnen het jaar. Een belangrijk onderdeel hiervan betreft het achterblijven van de uitgaven op de klimaatagenda (€ 3,5 mln minder uitgaven).

De **lasten** ad € 152,8 mln zijn € 3,3 mln lager dan geraamd in de gewijzigde begroting. De belangrijkste afwijkingen betreffen:

- Lagere personeelslasten (€ 3,6 mln) door het niet of later invullen van vacatureruimte.
- Hogere kapitaallasten (€ 0,3 mln) door hogere rekenrente en verschuivingen in de planning van projecten.

De **belastingbaten** bedragen € 130,6 mln en zijn € 0,9 mln hoger dan begroot door toename WOZ-waarde.

De **overige en nagekomen baten** bedragen € 23,1 mln en liggen in lijn met de gewijzigde begroting en JEV. De **nagekomen baten** betreffen met name de verkoop van aandelen in SNB (zie 3.5)

© 2024 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

1. Management samenvatting

Financiële analyse 2023

Eigen vermogen in € mln

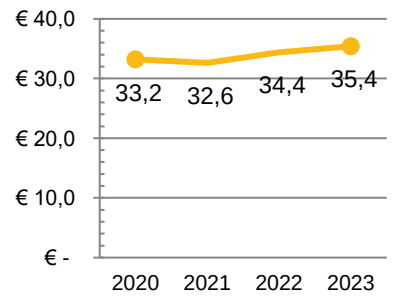

Externe financiering in € mln

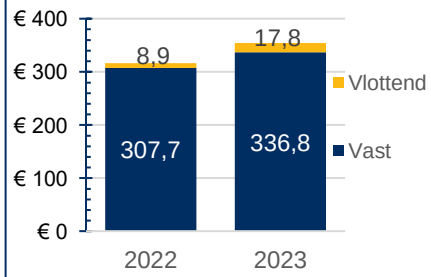

Het **eigen vermogen** van Waterschap De Dommel neemt toe met € 1,0 mln naar € 35,4 mln eind 2023. Dit vermogen bestaat voor voornamelijk uit de algemene reserves (€ 34,2 mln voor bestemming resultaat 2023) en zijn verdeeld naar de taakreserves watersysteembeheer (€ 10,4 mln) en zuiveringsbeheer (€ 23,8 mln).

Aan het AB wordt voorgesteld de niet bestede middelen voor de klimaatagenda (€ 3,5 mln) in een bestemmingsreserve onder te brengen. Tot 2027 is hiervoor overigens aanvullend € 4 mln per jaar beschikbaar, waarbij de uitgaven afhankelijk zijn van de timing in aanvragen en uitvoering door derde partijen, vooral gemeenten. Om schommelingen in de lasten te voorkomen hebben wij geadviseerd de wijze van verwerking in de begroting en jaarrekening te herzien.

Op basis van de analyse in de desbetreffende paragraaf is het **weerstandsvermogen** ruim voldoende. In het voorjaar 2024 volgt overigens een actualisatie van de risico's. Naar verwachting is het gekwantificeerde bedrag van risico's daarbij hoger dan nu is gemeld. Het vermogen is dan overigens nog steeds voldoende.

Voor het **inzicht in het vermogen** kan het zinvol zijn om een duidelijker onderscheid te maken naar bestemmingsreserves (gelabeld voor een specifiek doel), egalisatiereserves (ter afdekking van schommelingen in tarieven) en overige vrije reserves (ter afdekking van risico's). Wij hebben geadviseerd dit te evalueren.

Omdat de activa van uw Waterschap met name bestaan uit vaste activa, is er sprake van een belangrijk deel financiering via vaste schulden en kortlopende schulden (kasgeldleningen en rekening-courant krediet). Deze totale **externe financiering** neemt toe met € 38,0 mln en bedraagt eind 2023 € 354,6 mln. Dit hangt met name samen met de gedane investeringen in de vaste activa gedurende 2023. De totale rentelast bedraagt circa € 8,2 mln in 2023. Wij hebben tijdens de controle vastgesteld dat aan de wettelijke voorschriften voor financiering wordt voldaan.

In 2023 is voor een bedrag van € 55 mln aan nieuwe leningen aangegaan met een gemiddelde rentepercentage van circa 3,2%. Dit zal komende jaren zichtbaar worden in een stijging van de rentelasten.

© 2024 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

2. Ons oordeel

<table>
<tr><th>Onderwerp</th><th>Toelichting</th></tr>
<tr><td>Gehanteerde controle en rapporterings-tolerantie</td><td>Wij hebben de jaarrekeningcontrole 2023 uitgevoerd met inachtneming van de volgende toleranties, zoals opgenomen in het controleprotocol. Wij zijn hierbij uitgegaan van de lasten conform de begroting. Indien de geconstateerde fouten en onzekerheden het bedrag van de goedkeuringstolerantie niet overschrijden kan in beginsel een goedkeurende controleverklaring worden afgegeven.
<table>
<tr><th></th><th>Grondslag</th><th>Omvang</th><th>Tolerantie</th></tr>
<tr><td>Fouten</td><td>1% van de lasten</td><td>€ 156.000.000</td><td>€ 1.560.000</td></tr>
<tr><td>Onzekerheden</td><td>3% van de lasten</td><td>€ 156.000.000</td><td>€ 4.680.000</td></tr>
<tr><td>Rapporteringstolerantie</td><td>-</td><td>-</td><td>€ 100.000</td></tr>
</table></td></tr>
<tr><td>Controleverschillen</td><td>In de jaarrekening 2023 resteren geen ongecorrigeerde controleverschillen met betrekking tot de getrouwheid maar wel met betrekking tot de rechtmatigheid voor een bedrag van € 168.000. Voor een inhoudelijke toelichting verwijzen wij naar paragraaf 3.4 van dit verslag.
<table>
<tr><th>Omschrijving</th><th>Getrouwheid / Rechtmatigheid</th><th>Omvang fout</th><th>Richting</th><th>Omvang onzekerheid</th><th>Verwijzing</th></tr>
<tr><td>Lasten uit inkoopcontract welke niet in lijn met de EU aanbestedingsregels tot stand zijn gekomen</td><td>Rechtmatigheid</td><td>€ 168.000</td><td>-</td><td>-</td><td>3.4</td></tr>
<tr><td>Totaal</td><td></td><td>€ 168.000</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td></tr>
</table></td></tr>
</table>

© 2024 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

2. Ons oordeel

Onderwerp	Toelichting
Jaarverslag verenigbaar	Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag overeenkomstig de Waterschapswet is opgesteld en, voor zover wij dat kunnen beoordelen, **verenigbaar is met de jaarrekening**. De programmaverantwoording hebben wij marginaal getoetst wat zoveel betekent als het signaleren van mogelijke tegenstrijdigheden. De accountantscontrole omvat derhalve geen oordeel over de inhoudelijke juistheid en/of volledigheid van de informatieverstrekking opgenomen in de programmaverantwoording.
Schattingen	De opstelling van de jaarrekening vereist dat het dagelijks bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van de baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen zijn in het kader van onze controleopdracht op aanvaardbaarheid beoordeeld. Hierbij hebben wij geen belangrijke tekortkomingen geconstateerd. In uw jaarrekening zijn in bijzonder de volgende schattingen verwerkt: • Nog op te leggen en terug te betalen belastingen die toezien op 2023 bedragen per saldo € 2,1 mln (te betalen). Bestaande uit € 1 mln nog op te leggen aanslagen en € 3,1 mln terug te betalen voorschotten aan Brabant Water. Ten aanzien van de afloop van de inschatting van de eigen nog op te leggen positie van voorgaand jaar lijkt het er op dat het waterschap deze positie beter in grip heeft. Wij hebben geadviseerd om de afrekenmethodiek met Brabant Water te evalueren. • Voorzieningen (wachtgelden en pensioen (voormalig) bestuurders) ad € 2,2 mln. Deze voorziening heeft grotendeels(€ 2,1 mln) betrekking op de pensioenvoorziening voor bestuurders. Deze voorziening is gebaseerd op een actuariële berekening door een externe partij.

© 2024 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

2. Ons oordeel

Onderwerp	Toelichting
Verbonden partijen	In uw jaarrekening zijn diverse bijdragen aan verbonden partijen verwerkt. De (vanwege de financiële impact) belangrijkste partijen betreffen: • SNB: bijdrage van € 5,0 mln • Aquon: bijdrage van € 2,5 mln • Het Waterschapshuis: bijdrage van € 1,4 mln De bovengenoemde bedragen zijn verwerkt op basis van de voorlopige jaarcijfers zoals opgeleverd door de verbonden partij. Wij hebben kennis genomen van deze jaarcijfers en stemmen in met de huidige verwerking in uw jaarrekening. Wij adviseren om voor vaststelling van de jaarrekening door het AB kennis te nemen van de laatst bekende cijfers. Eventuele afwijkingen met een materiele impact op uw jaarrekening kunnen dan alsnog verwerkt danwel toegelicht worden.
Interne beheersing	Op basis van onze werkzaamheden hebben wij geen significante tekortkomingen in de interne beheersing geconstateerd. In onze management letter hebben wij enkele belangrijke aandachtspunten opgenomen voor de verdere verbetering van de processen. De belangrijkste bevindingen voor het waterschap zien toe op monitoring van projecten en de doorontwikkeling van de VIC in combinatie met rechtmatigheidsverantwoording. Aanvullend merken wij, op basis van de jaarrekeningcontrole, op dat er binnen de administratie veel correctieboekingen zijn doorgevoerd. Dit leidt tot een moeizamer jaarrekeningproces.

© 2024 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

3.1 Begrotingsrechtmatigheid lasten

Begrotingsrechtmatigheid lasten		
Algemeen	Bevinding	
	Lasten per beleidsveld in € mln 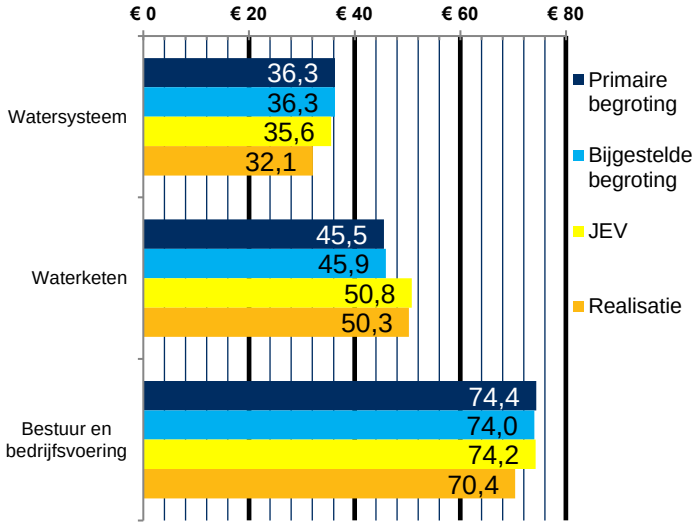 	In het kader van de controle hebben wij onderzoek verricht op overschrijdingen van lasten ten opzichte van de gewijzigde begroting. Wij beperken ons hierbij tot de drie beleidsvelden met materiële geldstromen. De lasten op beleidsveld **Watersysteem** zijn ca € 4,2 mln lager dan begroot en € 3,5 mln lager dan de JEV. Dit wordt veroorzaakt door de achterblijvende uitgaven op het budget van de klimaatagenda. Dit hangt vooral samen met het moment van aanvraag en uitvoering door derden. De overschrijding op beleidsveld **Waterketen** bedraagt ca € 4,4 mln. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door hogere kosten door een leidingbreuk in Eindhoven, hogere energiekosten door het verpompen van meer rioolwater, en hogere kosten SNB, vanwege meer slibafvoer. Deze hogere uitgaven zijn passend binnen de reguliere beleidsuitgangspunten en bovenal tijdens de JEV al gemeld. Derhalve zijn wij er vanuit gegaan dat er geen begrotingsoverschrijding in ons oordeel betrokken dient te worden. Ten aanzien van het programma **Bestuur en bedrijfsvoering** zijn de uitgaven € 3,6 mln lager dan begroot en € 3,8 mln dan in de JEV, met name door lagere personeelskosten door vacatureruimte welke niet is ingevuld.

© 2024 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

3.2 Begrotingsrechtmatigheid investeringen

Begrotingsrechtmatigheid investeringen		
Algemeen	Bevinding	

Netto investeringen per beleidsveld in € mln

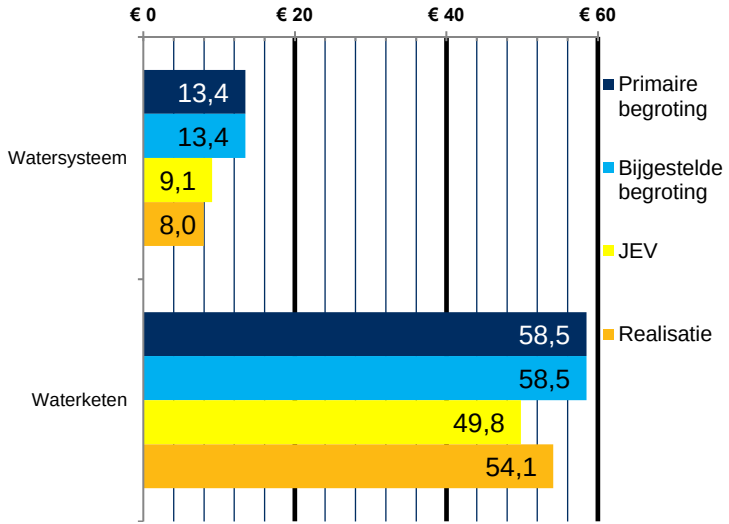

In het kader van de controle hebben wij onderzoek verricht op overschrijdingen van investeringen ten opzichte van de gewijzigde begroting en de investeringskredieten.

Op **Watersysteem** blijkt dat de gerealiseerde projectinvesteringen achterblijven op de bijgestelde begroting. Dit wordt met name veroorzaakt door het doorschuiven van de start van het project Hoogwatermaatregel St. Oedenrode. Hiermee was in de JEV grotendeels reeds rekening gehouden.

Op **Waterketen** zien we dat de investeringen lager zijn dan hetgeen is verwerkt in de bijgestelde begroting. Dit wordt veroorzaakt door een herijking van de geplande investeringen en onzekerheden in de planning per jaarschijf. De realisatie was uiteindelijk weer hoger dan de JEV. Hieruit blijkt dat het exact voorspellen van de jaaruitgaven altijd lastig blijft.

Wij hebben van de projecten en investeringen gecontroleerd of ze uitgevoerd zijn binnen het vastgestelde krediet. Voor het project LTAP Effluentdebietmeter RWZI Tilburg is een overschrijding geconstateerd (totaal € 331.000). Deze wordt gedekt door de bijdragen van derde en derhalve zijn er geen kredietoverschrijdingen die meetellen in ons oordeel.

© 2024 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

3.3 Materiële vaste activa

Materiële vaste activa	
	Bevinding
Immateriële en materiële vaste activa	Ultimo 2023 bedragen de geactiveerde immateriële en materiële vaste activa samen circa € 404 mln (2022: ca € 362 mln). In het jaar is voor circa € 67 mln geïnvesteerd (netto na (subsidie)bijdragen derden) en is voor € 25 mln afgeschreven, afgewaardeerd en gedesinvesteerd. Wij hebben de investeringen in 2023 gecontroleerd en vastgesteld dat activering conform de verslaggevingsregels heeft plaatsgevonden. De afschrijvingen zijn getoetst aan het nieuw vastgestelde afschrijvingsbeleid. Vanaf 2023 is een nieuw beleid van toepassing. De belangrijkste wijzigingen betreffen de verhoogde drempel voor investeringen en het activeren van uren wordt beperkt. Tijdens onze controle zijn geen materiële afwijkingen van dit beleid geconstateerd.
Onderhanden werk	Onze aandacht gaat vooral uit naar de onderhanden werk aangezien hierop de investeringen plaatsvinden. Het saldo onderhanden projecten bedraagt € 78,6 mln. Wij hebben hierbij de volgende opmerkingen: • In 2023 is voor € 48,2 aan projecten afgerond en financieel afgesloten Vanaf 2024 wordt op deze projecten afgeschreven. De grootste (deel)projecten betreffen:

Code	Omschrijving	OHW 2022	Geactiveerd 2023
P049003	Renovatie Rioolgemaal Aalst	4.942.362	5.324.299
P079601	Aanpassing RWZI Boxtel	6.108.260	6.465.563
P079602	RWZI Boxtel Fase 0, 1, 3, 12, 13	0	11.475.845
P080801	Groengas en CO2 afvang installatie	5.113.158	7.025.786
Totaal		*16.163.780*	*30.291.493*

© 2024 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

3.3 Materiële vaste activa

Materiële vaste activa

Bevinding

- De belangrijkste onderhanden projecten zijn:

Code	Omschrijving	OHW 2022	OHW 2023
P016915	Essche Stroom Bruggelaar	3.690.686	4.352.263
P069303	Aeratie + Chemicaliën Tilburg	1.912.281	17.207.152
P051418	Hoogwatermaatregel St. Oedenrode	3.872.998	4.469.233
P068700	Herstel overige keringen	604.128	1.552.649
P085501	Nieuwe stoffen Hapert	1.051.885	7.951.541
Totaal		*11.131.978*	*35.532.838*

  Daarin schuilen volgens ons de volgende financiële risico's: hogere projectuitgaven vanwege problemen met het verkrijgen van de grond (Essche Stroom), niet tijdig behalen doelstellingen (Aeratie + Chemicaliën Tilburg), gerechtelijke procedures (Hoogwatermaatregel St. Oedenrode) en wijzigingen van de opdracht (Herstel overige keringen).

- In de management letter hebben wij geadviseerd de wijze projectmonitoring te verbeteren. Een en ander hangt ook samen met de nauwkeurigheid van de onderliggende (financiële) projectadministratie. Dit wordt onderkend door de directie en hierop wordt actie ondernomen.

© 2024 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

3.4 Aanbestedingsrechtmatigheid

Aanbestedingsrechtmatigheid	
	Bevinding
Inkoop en aanbesteding	In het kader van de rechtmatigheidscontrole zijn onze controlewerkzaamheden op inkopen en aanbestedingen gericht op het voldoen aan de Europese aanbestedingswetgeving. Dit betekent dat wij primair controleren op inkopen boven de Europese drempel 2023 van € 215.000 (exclusief BTW) voor leveringen en diensten en € 5,38 mln (exclusief BTW) voor werken en dat enkel constateringen op het gebied van de Europese aanbestedingswetgeving een effect hebben op ons rechtmatigheidsoordeel. Tijdens de jaareindecontrole hebben wij de inkoopanalyse over het gehele boekjaar 2023 ontvangen en hierop onze eigen controlewerkzaamheden verricht. Op basis hiervan is een bedrag van € 168.000 als onrechtmatig aangemerkt. Dit betreffen een drietal inkoopdossiers waarbij de werkelijke uitgaven uiteindelijk hoger zijn dan vooraf was geraamd en de Europese drempels zijn overschreden. Het als afwijking gemelde bedrag betreffen de uitgaven boven de EU drempel inclusief verplichtingen in 2024. Wij merken verder op dat het totaal aan afwijkingen in relatie tot de totale inkopen van het Waterschap al enkele jaren beperkt is. In de management letter hebben wij nog geadviseerd om de wijze van controle achteraf door de VIC nog aan te scherpen. Dit is ook opgevolgd.

© 2024 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

3.5 Overige bevindingen

Nagekomen baten	
	Bevinding
SNB	Waterschap De Dommel heeft in 2023 9,5% van haar aandelen en agio in de SNB verkocht aan twee nieuwe toetreders. De verkoopsom van deze transactie bedroeg totaal € 5,2 mln, waarvan een overwaarde van € 3,5 mln boven op de boekwaarde van aandelen en agio. Het bedrag van € 3,5 mln is resultaat en is verwerkt onder de nagekomen baten. Hiermee was reeds in de bijgestelde begroting rekening mee gehouden. Rondom de SNB speelt verder nog een zogenoemde garantieregeling. In 2019 en 2020 heeft het waterschap € 333.000 hiervoor betaald. De afspraak is dat dit bedrag terugvloeit naar de Dommel indien de afspraken rondom de tariefontwikkeling bij SNB worden behaald. Over de exacte afrekening hiervan loopt nog discussie.
BTW positie	Het fiscale karakter van een Waterschap is – in tegenstelling tot het reguliere bedrijfsleven – vaak onderhevig aan complexe vraagstukken en veranderingen. Wij hebben ons tijdens de controle gefocust op de omzetbelasting en merken het volgende op: • Het Waterschap kan BTW terugvragen op de overhead kosten middels de pro-rata methodiek. Wij hebben tijdens de controle opgemerkt dat er een achterstand aanwezig was met het terugvragen van deze BTW. De aangifte van 2018 is ingediend en akkoord bevonden. Door het waterschap is een inschatting gedaan van de totaal terug te vorderen BTW tussen 2019 en 2023. Dit is gekwantificeerd op circa € 340.000 en verwerkt onder de nagekomen baten. Wij hebben de onderliggende berekening (inclusief akkoord van de huisfiscalist) bekeken en stemmen in met deze positie. Wij adviseren deze aangiftes zo snel als mogelijk in te dienen en naar de toekomst jaarlijks bij te zijn met het doen van aangiftes. • De BTW afhandeling van de BOK2016 projecten tussen het Waterschap en de provincie is inmiddels afgestemd met de fiscus en financieel verwerkt. Het financiële effect hiervan voor het Waterschap is zeer beperkt. • We hebben aan u over alle gerelateerde btw bevindingen een aparte rapportage verstrekt.

© 2024 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

3.5 Overige bevindingen

Overige bevindingen	
	Bevinding
Verlofsaldo	Het openstaande verlofsaldo van medewerkers wordt binnen de jaarrekening van Waterschap De Dommel gewaardeerd als kortlopende verplichting op basis van een consistente methodiek. Deze verplichting is in 2023 toegenomen met € 1 mln naar een totaal bedrag van € 7,8 mln. In totaal staan er 163.000 verlofuren open bij 594 medewerkers. Wij stemmen in met de opgenomen positie. De toename van de reservering wordt veroorzaakt door de toename van het spaarverlof. Dit is een CAO wijziging uit vorig jaar waardoor werknemers op eigen verzoek met behoud van loon en rechten minder kunnen gaan werken, bijvoorbeeld richting pensioendatum. Het aantal uren in spaarverlof is toegenomen van 25.000 naar 47.000. De hoogte van het openstaande verlofsaldo leidt – naast een financiële verplichting – ook tot risico's in de bedrijfsvoering. Bij opname van verlof moet die functie mogelijk immers op een andere wijze worden ingevuld. Ondanks dat de financiële risico's zijn afgedekt hebben wij geadviseerd te evalueren vanuit bedrijfsvoering hoe om te gaan met dit verlof.

© 2024 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

4. Overige aspecten in relatie tot onze controle

Onderwerp	Toelichting
Geen sprake van beperkingen in de reikwijdte van onze controle	Er zijn **geen beperkingen** bij de uitvoering van onze controle opgetreden. Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze controleopdracht door de medewerkers van het waterschap de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad
Fraude	De verantwoordelijkheid voor het voorkomen en ontdekken van fraude ligt primair bij het bestuur. Onze rol als accountant is om vast te stellen dat de jaarrekening vrij is van materiële afwijkingen door fouten of fraude. Bij fraude is het risico dat een afwijking niet ontdekt wordt groter dan bij fouten, omdat fraude vaak samen gaat met activiteiten om de fraude te verhullen. Onze werkzaamheden ten aanzien van fraude bestaan onder andere uit: • Alertheid op fraudesignalen gedurende de controle; • Evalueren en bespreken van mogelijkheden tot fraude en fraudesignalen met het management. • Het uitvoeren van een analyse op handmatige journaalposten, onder andere om ingrijpen van het bestuur in de interne beheersing te kunnen identificeren. • Het uitvoeren van controlewerkzaamheden op schattingsposten, onder andere om oneigenlijke beïnvloeding door het bestuur te kunnen identificeren. • Het beoordelen van rechten in de financiële administratie en de bankapplicatie alsmede het uitvoeren van een bankanalyse, met als doel om fouten en fraude in de uitgaande betalingen te kunnen identificeren (nog onderhanden). Er zijn gedurende 2023 door ons **geen materiële fraudegevallen geconstateerd** en er zijn ons eveneens geen vermoedens van fraude bekend. Daarnaast heeft uw dagelijks bestuur aan ons geen melding gemaakt van geconstateerde fraudegevallen of andere fraudesignalen.
Claims en juridische procedures	Er zijn **geen belangrijke** (dreigende en niet gewaardeerde) **claims en/of juridische procedures** met een mogelijke materiële impact op de cijfers per ultimo 2023, anders dan toegelicht in het jaarverslag.

© 2024 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

4. Overige aspecten in relatie tot onze controle

Onderwerp	Toelichting
Gebeurtenissen na balansdatum	Er zijn **geen belangrijke gebeurtenissen na balansdatum** anders dan hetgeen opgenomen in de niet uit de balans blijkende verplichtingen.
Geautomatiseerde gegevensverwerking	Wij hebben vanuit onze controle op de jaarrekening **geen belangrijke bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit** van de geautomatiseerde gegevensverwerking.
Onafhankelijkheid	Wij zijn onafhankelijk van uw Waterschap en voor zover wij weten heeft zich geen inbreuk voorgedaan op de van toepassing zijnde regels (Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (VIO)) ten aanzien van onafhankelijkheid.
Openstaande punten	• Tekenen bevestiging bij de jaarrekening (LOR): 8 april 2024 • Afgeven controleverklaring: 8 april 2024 • Vaststellen jaarrekening door het AB: 15 mei 2024

© 2024 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

5. Bijlage 1 – Tabel fouten en onzekerheden SiSa

Nummer	Specifieke uitkering of overig	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in €	Toelichting fout / onzekerheid
L16B	Eenmalige specifieke uitkering Provinciaal Uitvoeringsprogramma natuur	-	0	n.v.t.
Strekking controleverklaring				
Strekking controleverklaring rechtmatigheid:		Goedkeurend		
Strekking controleverklaring getrouwheid:		Goedkeurend		

© 2024 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

5. Bijlage 2 – Tabel fouten en onzekerheden NPLG

Verplichtingen-nummer	Subsidieregeling	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in €	Toelichting fout / onzekerheid
140001915	Regeling uitvoeringskosten NPLG waterschappen	-	0	n.v.t.
Deze subsidieregeling betreft geen SiSa-regeling, maar is met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2023 (SiSa-systematiek) gecontroleerd.				
Strekking controleverklaring				
Strekking controleverklaring rechtmatigheid:		Goedkeurend		
Strekking controleverklaring getrouwheid:		Goedkeurend		

© 2024 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

Smart decisions. Lasting value.

Auditcommissie
Waterschap de Dommel

……

Boxtel, 29 maart 2024

Onderwerp: Reactie van de auditcommissie op het accountantsverslag en de controleverklaring 2023

Collega's

Wij hebben als auditcommissie op 25 maart 2024 het accountantsverslag en de jaarstukken 2023 besproken met de accountant. Wij zijn verheugd dat de accountant Waterschap de Dommel een goedkeurende verklaring voor de jaarrekening 2023 heeft gegeven.

Wij willen de organisatie complimenteren met de nieuwe opzet van de jaarstukken waarbij gebruik gemaakt is van een bijlagenboek. Ook de opmerking dat er nagedacht wordt over een publieksversie verheugd ons. De jaarrekening inclusief het jaarverslag is een verantwoording van wat Waterschap de Dommel als organisatie het afgelopen jaar met de belastinggelden heeft gedaan en verdient het om gelezen te worden.

Ook in 2023 wijkt de jaarrekening fors af van de jaareindeverwachting van Burap 2 die eind november 2023 in het AB is besproken en dat baart ons natuurlijk zorgen. Met de organisatie hebben gesproken over het tijdig voteren van extra projectbudgetten of door begrotingswijzigingen aan het Ab voor te leggen, zodat Burap 2 en JEV niet te veel afwijken en geen verassingen meer geven bij het Jaarverslag. Ten aanzien van het tarief gebouwd dat teveel geëind is door de hogere WOZ waarden hebben we geadviseerd een tariefreserve te vormen ten behoeve van deze categorie.

Wij lezen tot ons genoegen dat het Directieteam de adviezen van de accountant overneemt, zoals het verder optimaliseren van de programmaverantwoording en de projectadministratie, het evalueren van de nu gebruikte methodiek van de reserves en de afrekenmethodiek met Brabant Water, en de evaluatie hoe om te gaan met de opgebouwde verlof uren. We zijn blij dat de organisatie ook gaat kijken naar het beter en tijdig inbedden van de BTW afhandeling. Een voorstel voor een bredere inbedding van risico management in de organisatie ondersteunen wij en wij zien als AB het voorstel daartoe graag tegemoet. Wij hebben in ons overleg daarnaast nog een aantal suggesties meegegeven. Verder hopen wij dat het ook dit jaar mogelijk is ons voor de vaststelling van de jaarrekening 2023 nog kennis te laten nemen van de definitieve cijfers van de verbonden partijen.

Met vriendelijke groet,
Bas Steunenberg, Gerrit Verhoeven en Corinne Aerdts

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	3777
Extern Zaak ID	0539188022
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	15 mei 2024
Agendapunt	4.2
Titel	Resultaatbestemming 2023
Organisatieonderdeel	De Dommel
Eigenaar	Heijden, Stefan van der
Portefeuillehouder	Lokin, Vincent
DT-Lid	Borst, Marit
Proces	Financiën
Manager	Buurman - Kuunders, Annemarie
Projectnummer	
Dit voorstel is	ter besluitvorming

Geagendeerd	Vergaderdatum
Dagelijks Bestuur	2 april 2024
Commissie Bestuur, Communicatie en Financiën	24 april 2024
Algemeen Bestuur	**15 mei 2024**

Voorgesteld besluit

1. De resultaatbestemming 2023 vast te stellen
2. Het resultaat toe te voegen aan de taakreserves.
3. Het vormen van de bestemmingsreserve gemeentelijke uitvoeringsagenda's klimaatadaptatie

Besluit

Het algemeen bestuur besluit zonder hoofdelijke stemming conform voorstel.

1. De resultaatbestemming 2023 vast te stellen
2. Het resultaat toe te voegen aan de taakreserves.
3. Het vormen van de bestemmingsreserve gemeentelijke uitvoeringsagenda's klimaatadaptatie

Kenmerk: 188022/ 188050

Aan het algemeen bestuur

Datum: 15 mei 2024

Resultaatbestemming 2023

Voorstel

1. de resultaatbestemming 2023 vast te stellen
2. het resultaat toe te voegen aan de taakreserves.
3. het vormen van de bestemmingsreserve gemeentelijke uitvoeringsagenda's klimaatadaptatie

0. Korte samenvatting

Dit voorstel volgt op het voorstel tot vaststelling van de Burap 2023-3 en Jaarstukken 2023. Het algemeen bestuur bepaalt hiermee welke bestemming het resultaat krijgt.
De bedragen zijn afgerond op € 1.000, waardoor er bij optellingen een afrondingsverschil kan ontstaan.

1. Inleiding

1.1. Aanleiding

De jaarrekening van Waterschap De Dommel over het jaar 2023 is door onze accountant gecontroleerd hetgeen resulteerde in een resultaat van € 0,99 mln voordelig. Begroot na begrotingswijziging was een bedrag van € 3,65 mln nadelig (€ 1,85 mln watersysteem-beheer nadelig en € 1,80 mln zuiveringsbeheer nadelig). Afwijkingen worden toegelicht in de Burap 2023-3 en Jaarstukken 2023.

Het resultaat ad € 0,99 mln voordelig is te splitsen naar:
Taak zuiveringsbeheer nadelig saldo € 3,06 mln
Taak watersysteembeheer voordelig saldo € 4,05 mln
Totaal voordelig saldo € 0,99 mln

1.2. Beleidscontext/Historie

In het reserve en voorzieningenbeleid is opgenomen dat we:

- reserves per taak (watersysteembeheer en zuiveringsbeheer) verantwoorden
- minimaal een reserve aanhouden om (financiële) tegenvallers op te vangen en de continuïteit te garanderen (weerstandsvermogen);
- niet onbeperkt vermogen opbouwen, maar deze afbouwen tot een bestuurlijk gewenst niveau waarbij reserves ingezet kunnen worden voor tarief-egalisatie;
- rente toevoegen aan de reserves
- reserves kunnen aanwenden voor een specifieke bestemming.

2. Doel/meetbaar effect
Wettelijke verplichting - Bestuurlijke afspraak

3. Uitwerking van het voorstel

3.1. Inhoud en argumenten

Ad 1: De resultaatbestemming 2023 vast te stellen

Met onderstaand voorstel volgen we ons beleid inzake resultaatbestemming van de voorgaande jaren, namelijk:

1. rentetoevoeging aan de taakreserves en bestemmingsreserve GTD;
2. onttrekking aan de bestemmingsreserve GTD. Deze bestemmingsreserve betreft de financiële verrekening van de desintegratievergoeding als gevolg van de ontvlechting van de Gemeenschappelijke Technologische Dienst (GTD) per 31 december 1996 van € 1,34 mln. Conform afspraak van destijds wordt tot 2033 rente bijgeschreven en valt er jaarlijks een gedeelte van de afkoopsom vrij ten gunste van de exploitatie.

Ad 2: Bestemmingsreserve gemeentelijke uitvoeringsagenda's klimaatadaptatie

Conform bestuurlijke afspraak is een stimuleringsregeling gemaakt voor de doelstelling om 15% meer regenwater te infiltreren. Om bij te dragen aan deze doelstelling is in totaal € 20 miljoen beschikbaar verdeeld over 5 jaar, ofwel € 4 miljoen per jaar vanaf 2023. Het totaalbedrag van € 20 miljoen is verdeeld over de gemeenten met een plafondbedrag per gemeente.

De meeste gemeenten zijn momenteel nog bezig met het opstellen van de uitvoeringsagenda. Uitkering vindt pas plaats als de maatregel ook daadwerkelijk wordt uitgevoerd. Hierdoor is in 2023 op basis van de voortgang € 0,10 mln uitgekeerd en resteert er € 3,90 mln.

Om deze middelen volledig te bestemmen en te behouden voor deze regeling is het voorstel om, het in een jaar niet gerealiseerde deel, in een bestemmingsreserve te stoppen. Hierdoor blijven de middelen bestemd voor deze stimuleringsregeling voor de gemeenten en kunnen de gemaakte afspraken met gemeenten nagekomen worden.

Indien er geen bestemmingsreserve wordt gevormd, wordt het in 2023 niet gerealiseerde deel van € 3,90 mln aan de algemene (taak)reserves toegevoegd. De komende jaren kunnen behoorlijke fluctuaties ontstaan in de uitkering van deze regeling. Bijvoorbeeld over 3 jaar ineens € 12 miljoen uitgaven omdat dan meerdere gemeenten zover zijn met de uitvoering. Er ontstaat dan direct een forse onttrekking uit de algemene taakreserve. Door het vormen van een bestemmingsreserve worden de fluctuaties boven de € 4 miljoen hieruit gedekt, wat een gelijkmatig lastenverdeling in de exploitatie tot gevolg heeft.

Daarom wordt voorgesteld om voor € 3,90 mln van het resultaat van het jaar 2023 een bestemmingsreserve gemeentelijke uitvoeringsagenda's klimaatadaptatie te vormen.

Per taakreserve geeft dit het volgende overzicht van de resultaatbestemming. In grijze kolommen staat de verdeling van het resultaat van 2023 conform voorstel en beleid over de taken. De witte kolommen rechts geeft de stand van de diverse reserves weer, voor en na resultaatbestemming.

(x € 1.000)				Taakreserve Zuiverings-beheer	Taakreserve Watersysteem-beheer	Bestemmings-reserve GTD	Bestemmings-reserve klimaat-adaptie	TOTAAL
	Resultaatverdeling 2023 TOTAAL	***Zuiveringsbeheer***	***Watersysteembeheer***					
Stand per 31/12/2022 na resultaatbestemming				**€ 23.808**	**€ 10.442**	**€ 173**	**€ 0**	**€ 34.423**
Nog te bestemmen resultaat 2023	**€ 990**	**-€ 3.061**	**€ 4.052**					€ 990
Resultaatbestemming:								
Administratieve rentetoevoeging aan taakreserves	€ 856	€ 595	€ 261	€ 595	€ 261			€ 0
Administratieve rentetoevoeging aan bestemmingsreserve GTD	€ 12	€ 7	€ 5			€ 12		€ 0
Onttrekking aan bestemmingsreserve GTD	-€ 37	-€ 20	-€ 17			-€ 37		€ 0
Toevoeging aan bestemmingsreserve klimaatadaptie	€ 3.902	€ 1.951	€ 1.951				€ 3.902	€ 0
Totaal resultaatbestemming	€ 4.733	€ 2.532	€ 2.201					
Nog te verdelen over taakreserves	-€ 3.743	-€ 5.594	€ 1.851	-€ 5.594	€ 1.851			€ 0
Stand per 31/12/2023 na goedkeuring voorstel resultaatbestemming	**€ 990**	**-€ 3.061**	**€ 4.052**	**€ 18.809**	**€ 12.554**	**€ 148**	**€ 3.902**	**€ 35.413**
Normwaarde taakreserve (ondergrens bij vaststelling weerstandsvermogen in 2023)				**€ 3.864**	**€ 2.944**			**€ 6.808**

3.2. Risico’s
N.v.t.

4. Financiën
Resultaatbestemming 2023

5. Uitvoering en evaluatie
Na vaststelling van de resultaatbestemming met bijbehorende budgetoverhevelingen worden deze ambtelijk verwerkt.

5.1 Bestuurlijke vervolgstappen:
Er volgen geen bestuurlijke vervolgstappen.

5.2 Externe communicatie:
N.v.t.

5.3 Bestuurlijke evaluatie:
N.v.t.

Hoogachtend,

het dagelijks bestuur,

E. de Ridder
watergraaf

H.J. Kielenstijn
secretaris

Bijlage(n):

Besluit

Resultaatbestemming 2023

Het algemeen bestuur besluit conform voorstel.

1. de resultaatbestemming 2023 vast te stellen
2. het resultaat toe te voegen aan de taakreserves.
3. het vormen van de bestemmingsreserve gemeentelijke uitvoeringsagenda's klimaatadaptatie

Aldus vastgesteld in de vergadering van 15 mei 2024.

het algemeen bestuur,

E. de Ridder
watergraaf

H.J. Kielenstijn
secretaris

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	3686
Extern Zaak ID	0539159939
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	15 mei 2024
Agendapunt	4.3
Titel	Reserves en weerstandsvermogen
Organisatieonderdeel	De Dommel
Eigenaar	Buurman - Kuunders, Annemarie
Portefeuillehouder	Lokin, Vincent
DT-Lid	Borst, Marit
Proces	Financiën
Manager	Buurman - Kuunders, Annemarie
Projectnummer	
Dit voorstel is	ter besluitvorming

Geagendeerd	Vergaderdatum
Dagelijks Bestuur	23 januari 2024
Dagelijks Bestuur	2 april 2024
Commissie Bestuur, Communicatie en Financiën	24 april 2024
Algemeen Bestuur	**15 mei 2024**

Voorgesteld besluit

1. De ondergrens van het weerstandsvermogen vast te stellen op € 10,6 miljoen
2. Deze ondergrens te verdelen over taakreserve zuiveringsbeheer en watersysteembeheer naar rato van de netto lasten van die onderdelen in het betreffende jaar

Besluit

Het algemeen bestuur besluit zonder hoofdelijke stemming conform voorstel.

1. De ondergrens van het weerstandsvermogen vast te stellen op € 10,6 miljoen
2. Deze ondergrens te verdelen over taakreserve zuiveringsbeheer en watersysteembeheer naar rato van de netto lasten van die onderdelen in het betreffende jaar

Kenmerk: 159939/ 159940

Aan het algemeen bestuur

Datum: 15 mei 2024

Risicoanalyse weerstandsvermogen en calamiteitenscenario's

Voorstel

1. de ondergrens van het weerstandsvermogen vast te stellen op € 10,6 miljoen;
2. deze ondergrens te verdelen over taakreserve zuiveringsbeheer en watersysteembeheer naar rato van de netto lasten van die onderdelen in het betreffende jaar;

0. Korte samenvatting

Uit de actualisatie van de risicoanalyse zijn 13 scenario's bepaald voor het berekenen van het benodigde weerstandsvermogen. Voorgesteld wordt de ondergrens van het weerstandvermogen te verhogen van € 6,7 naar € 10,6 miljoen en deze te verdelen over de taakreserves zuiveringsbeheer en watersysteembeheer. Daarnaast is bij de actualisatie van de risico's gekeken naar verzekeringen en benodigde calamiteitenscenario's.

1. Inleiding

1.1. Aanleiding

Iedere 4 jaar wordt een nieuwe risicoanalyse gemaakt waarop het benodigde weerstandsvermogen wordt bepaald om de niet verzekerde risico's te kunnen opvangen. Deze keer is ook een risicoprofiel opgesteld met de mogelijke risico's waarbij de calamiteitenorganisatie ingezet zou kunnen worden.
Onder het begrip weerstandsvermogen wordt verstaan het vermogen om niet structurele financiële tegenvallers op te kunnen vangen om de taken van het waterschap ongestoord te kunnen voortzetten. De weerstandscapaciteit wordt gevormd door de middelen en mogelijkheden waarover het waterschap kan beschikken om niet begrote kosten te dekken.

1.2. Beleidscontext/Historie

Op 8 juni 2020 is de ondergrens van het weerstandsvermogen door het algemeen bestuur vastgesteld op € 5,8 miljoen. Door indexering is deze ondergrens intussen € 6,7 miljoen, naar rato verdeeld over de taakreserves Watersysteembeheer en Zuiveringsbeheer.

2. Doel/meetbaar effect

Het doel van het bepalen van de benodigde omvang van het weerstandsvermogen is om een deel van de algemene reserves als minimale buffer te bestempelen om, ingeval van calamiteiten, bedrijfsrisico's op te kunnen vangen zonder dat dit invloed heeft op de voortzetting van de bedrijfsvoering en de invulling van de taken.

3. Uitwerking van het voorstel

3.1. Inhoud en argumenten

De risicoanalyse is per proces geactualiseerd door middel van interviews met de procesverantwoordelijken. Per risico zijn de beheersmaatregelen en gevolgen ingeschat (kans en impact). Er is gekeken hoe de financiële gevolgen worden opgevangen: vanuit lopende middelen, via een verzekering of de reserves.
Deze risicoanalyse met procesverantwoordelijken, zorgt voor risicobewustzijn en beoordeling van de beheersmaatregelen. Naast deze algemene risicoanalyse per proces, worden er ook risicoanalyses uitgevoerd per project, per zorgsysteem zoals risico's voor ARBO en veiligheid, fiscale risico's, privacy, informatieveiligheid, technische risico's voor onderhoud en assetmanagement. Aan de hand daarvan worden beheersmaatregelen genomen en verbeteracties uitgevoerd.
De rol van het bestuur is om de risicobereidheid te bepalen, de mate waarin we risico's willen lopen. Dit door het vaststellen van de criteria van de risicomatrix.

Ad 1: de ondergrens van het weerstandsvermogen vast te stellen op € 10,6 miljoen
De risico's die ten laste komen van de algemene reserves zijn relevant voor de benodigde weerstandscapaciteit. Hieruit zijn 13 scenario's gekomen die ingeschat zijn voor de financiële gevolgen.

In 2019 de volgende scenario's geselecteerd:

1. Projectrisico / overschrijding budget / mislopen subsidies / juridische kosten / discussies ontwerpfout
2. Verstrekken van onjuiste data bij het verstrekken van vergunningen in het kader van de omgevingswet
3. Tegenvallende belastinginkomsten als gevolg van fluctuaties in economie en daling vervuilingseenheden
4. Diefstal of lek privacygevoelige informatie / ransomware
5. Onjuiste aanbestedingsprocedure
6. Waterschap wordt geconfronteerd met zeer vervuild water en dient dit te zuiveren
7. Derden bouwen objecten en/of ontplooien activiteiten boven objecten van Waterschap de Dommel
8. Instorting van een belangrijke leiding waar een groot gebied aan gekoppeld is.

Nu zijn de volgende nieuwe scenario's toegevoegd:

9. Aan- en verkooprisico's grond en bijbehorend onroerend goed
10. Nieuwe activiteiten/risico's niet aangemeld bij verzekeraar
11. Onvoldoende op de hoogte van veranderende wet- en regelgeving
12. Uitval energievoorziening / besturingssystemen zuiveringsinstallatie
13. Explosie energiefabriek

Met behulp van een statistisch model zijn de risicoscenario's gemodelleerd, waarmee een uitspraak gedaan kan worden over de financiële gevolgen van de gedefinieerde risico's voor Waterschap De Dommel. De impact van alle individuele risico's is bepaald, maar ook van alle risicoscenario's gezamenlijk. Met behulp van het model kan een uitspraak worden gedaan over de gemiddelde verwachte schade en ook van de verwachte schadelast in een extreem slecht schadejaar bijvoorbeeld eens in de 25 jaar of eens in de 100 jaar. Bij elk zekerheidspercentage hoort een omvang van het benodigde weerstandsvermogen.

Waterschap De Dommel

Jaarlijkse schadelast - Weerstandscapaciteit
Resultaten simulatie (EUR)

Scenario (Zekerheidspercentage)	Scenario	Zekerheidspercentage	Maximum verwachte schadelast
Gemiddeld	Gemiddeld		2.400.000
Negatief scenario eens in 5 jaar (80%)	Negatief scenario eens in 5 jaar	80,00%	4.100.000
Negatief scenario eens in 10 jaar (90%)	Negatief scenario eens in 10 jaar	90,00%	5.500.000
Negatief scenario eens in 20 jaar (95%)	Negatief scenario eens in 20 jaar	95,00%	6.900.000
Negatief scenario eens in 50 jaar (98%)	Negatief scenario eens in 50 jaar	98,00%	8.800.000
Negatief scenario eens in 100 jaar (99%)	Negatief scenario eens in 100 jaar	99,00%	10.600.000
Negatief scenario eens in 200 jaar (99,50%)	Negatief scenario eens in 200 jaar	99,50%	13.000.000

Het is aan het AB om de gewenste zekerheid te bepalen. Net als voorgaande jaren wordt voor het weerstandsvermogen een zekerheidsmarge van 99% voorgesteld. Daarbij kan met een zekerheid van 99% worden gezegd dat de totale schade in een willekeurig jaar lager is dan 10,6 mln. Eenmaal per 100 jaar is de totale schade groter dan dat bedrag en zal het weerstandsvermogen onvoldoende zijn om de schades af te dekken.

Het voorgestelde weerstandsvermogen is flink hoger dan nu wordt aangehouden (€ 6,7 mln). Dit komt doordat extra scenario's zijn toegevoegd zoals uitval besturingssysteem zuiveringsinstallatie en explosie energiefabriek. Risico's waarvan de kans erg klein is, maar de impact erg groot als het gebeurt. Daarnaast zijn de kosten flink gestegen en daardoor de impact van bepaalde risico's. Ook voor de kans op verstrekken verkeerde gegevens vanwege omgevingswet (2), cyberrisico (scenario 4/12), bouwen op objecten (7) wordt groter ingeschat.
De ondergrens van het weerstandsvermogen wordt jaarlijks aangepast aan het CPI inflatiepercentage.

Ad 2: deze ondergrens te verdelen over taakreserve zuiveringsbeheer en watersysteembeheer naar rato van de netto lasten van die onderdelen in het betreffende jaar
Het weerstandsvermogen vormt een onderdeel van de taakreserves dat specifiek gereserveerd wordt voor dit doel. Het verhoudingsgetal voor verdeling over de taakreserve zuiveringsbeheer en watersysteembeheer wordt bepaald door de verhouding van de netto exploitatielasten van enig begrotingsjaar van die taken. Voorgesteld wordt om deze werkwijze te blijven volgen.

	Ondergrens 2023	Voorstel ondergrens	Taakreserve Jaarrek.2023	Taakreserve BB2024
Taakreserve Zuiveringsbeheer	€ 3,7 mln.	€ 5,8 mln.	€ 18,8 mln.	€ 8,7 mln.
Taakreserve Watersysteembeheer	€ 3,0 mln.	€ 4,8 mln.	€ 12,6 mln.	€ 10,6 mln.
	€ 6,7 mln.	€ 10,6 mln.	€ 31,4 mln.	€ 19,3 mln.

Er is dus genoeg reserve in 2024 om deze ondergrens op te hogen. Ook als we tegen de verwachting in alsnog 100% van onze Beleidsbegroting behalen in plaats van geraamde 96%. Als we meerdere jaren deze 100% halen, gaan we door de nieuwe ondergrens heen en zullen we moeten bijsturen. Bij de Voorjaarsnota 2025-2028 zal een nieuwe meerjarenraming worden gemaakt op basis van de actuele ontwikkelingen.

Koppeling ‘update risicoprofiel i.r.t. weerstandsvermogen met calamiteitenorganisatie’
In (de meeste) interviews met managers van de processen is gevraagd in welke situaties (scenario’s) hun proces zou vragen om opschaling van de calamiteitenorganisatie en waar mogelijk nadere voorbereiding nodig is (opstellen calamiteitenplannen of opnemen in het opleiden, trainen en oefenen van de calamiteitenorganisatie).

In het bijgaande rapport: Risicoanalyse en weerstandscapaciteit zijn in de bijlagen de risicoprofielen opgenomen. Voor de calamiteitenorganisatie zijn vooral de risico’s met lage kans (probability) en hoge impact van belang.

3.2. Risico’s
Vanuit de risicoanalyse van de processen worden beheersmaatregelen genomen om deze risico's te verkleinen. Daarnaast worden verzekeringen afgesloten om financiële risico's te verminderen. Naast het opnemen van het weerstandsvermogen bij de reserves, is er een post onvoorzien opgenomen in de jaarlijkse exploitatie en bij projecten. Er blijft echter een restrisico over waarin niet is voorzien.

4. Financiën
Het weerstandsvermogen is een gedeelte van onze reserves en maken onderdeel uit van ons eigen vermogen in onze balanspositie in Beleidsbegroting en Jaarrekening. Deze ophoging van de ondergrens heeft vanaf 2026 effect op onze tarieven, omdat we dan qua reserves de nieuwe ondergrens bereiken. Zo blijven we financieel op orde.
Reserves staan niet apart op de bankrekening. Om onze (ook onverwachte) betalingen te kunnen doen zorgen we voor liquide middelen via de liquiditeitsbegroting met de treasurycommissie. De Beleidsbegroting is gebaseerd op kosten en opbrengsten. De liquiditeitsbegroting is gebaseerd op uitgaven en inkomsten (geldstromen).

5. Uitvoering en evaluatie

5.1 Bestuurlijke vervolgstappen:
Bij de voorjaarsnota 2025-2028 zal de nieuwe ondergrens worden meegenomen bij het bepalen van de tarieven.

5.2 Externe communicatie:
Geen persbericht nodig, wordt opgenomen in de voorjaarsnota.

5.3 Bestuurlijke evaluatie:
n.v.t.

Bijlage(n):
Rapport Risicoanalyse en weerstandscapaciteit

Besluit

Risicoanalyse weerstandsvermogen en calamiteitenscenario's

Het algemeen bestuur besluit conform voorstel

1. de ondergrens van het weerstandsvermogen vast te stellen op € 10,6 miljoen;
2. deze ondergrens te verdelen over taakreserve zuiveringsbeheer en watersysteembeheer naar rato van de netto lasten van die onderdelen in het betreffende jaar;

Aldus vastgesteld in de vergadering van 15 mei 2024.

het algemeen bestuur,

E. de Ridder
watergraaf

H.J. Kielenstijn
secretaris

Risicoanalyse en weerstandscapaciteit

Waterschap de Dommel

Samengesteld door Aon Global Risk Consulting
November 2023

Inhoudsopgave

1. Inleiding
2. Aanpak en uitkomsten actualisatie risicoprofiel
3. Scenario’s weerstandscapaciteit
4. Uitkomsten simulatie benodigde weerstandscapaciteit
5. Bijlagen: Heatmaps

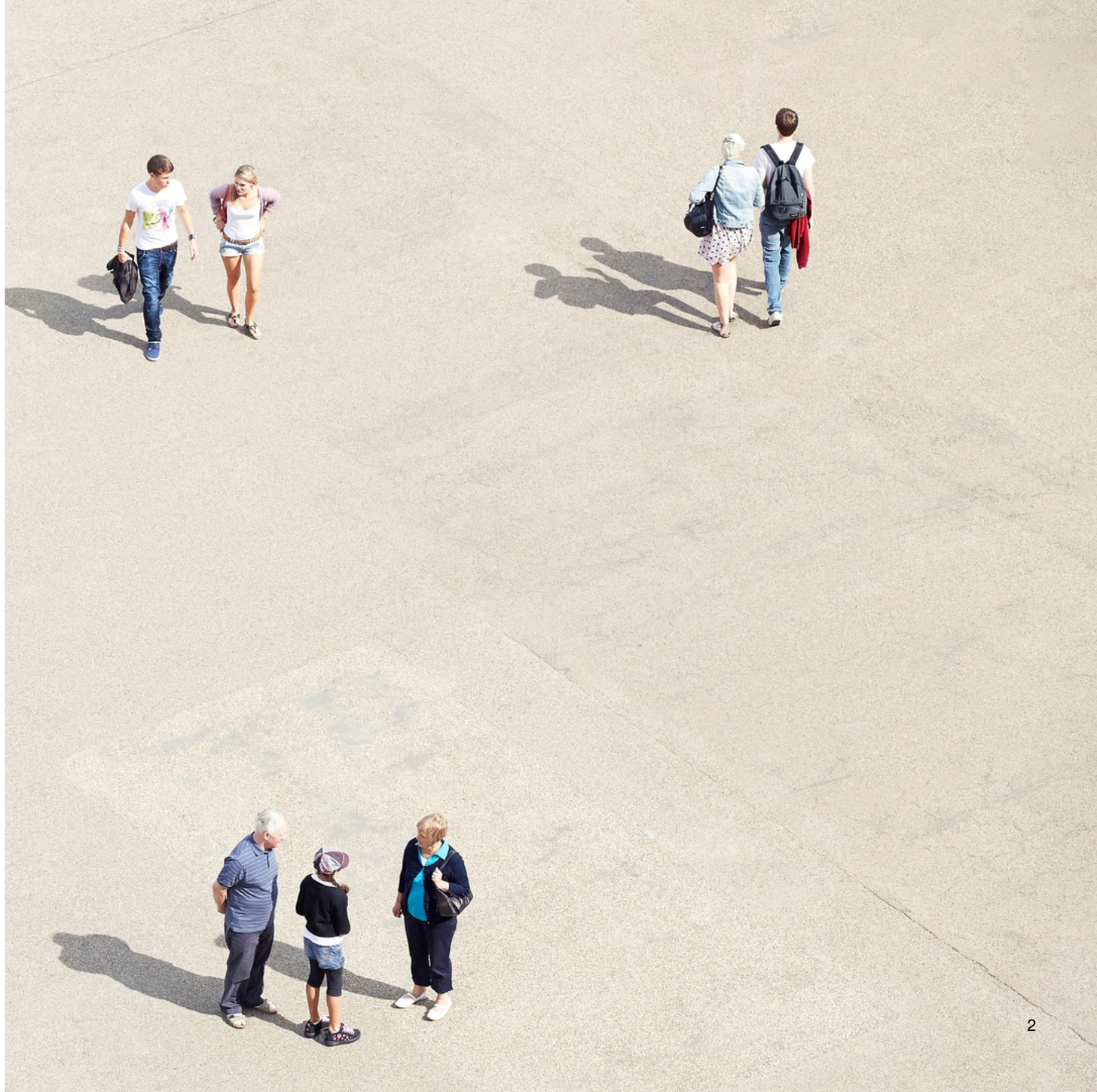

1

Inleiding

Inleiding

In 2007, 2010 en 2015 en 2019 heeft Waterschap de Dommel risicoanalyses laten uitvoeren door Aon Global Risk Consulting (nader AGRC). Op basis van deze risicoanalyses heeft het waterschap een inschatting gemaakt van de benodigde weerstandscapaciteit. In 2023 hebben we deze exercitie herhaald om tot een actueel beeld te komen. Daarnaast is aandacht besteed aan de risico's waarvoor opschaling naar de calamiteitenorganisatie noodzakelijk is.

2

Actualisatie risicoprofiel

Actualisatie Risicoprofiel

Aanpak en uitkomsten

Aanpak

- Het risicoprofiel van Waterschap de Dommel is geactualiseerd met informatie uit interviews met procesverantwoordelijken binnen de organisatie.
- Als uitgangspunt hebben wij het eerder opgestelde risicoprofiel gehanteerd.
- Per risico hebben we, met input uit de organisatie, het risico, de gevolgen en een globale inschatting van de omvang (kans en impact) geformuleerd. Daarnaast hebben we aangegeven hoe de financiële gevolgen van de risico's worden opgevangen. De keuzemogelijkheden hierin zijn:
  - lopende middelen;
  - verzekering diversen) en
  - specifieke en algemene reserves
- De risico's die ten laste komen van de algemene reserves zijn relevant voor de inschatting van de benodigde weerstandscapaciteit.

Uitkomsten

1. De geactualiseerde risicomatrix geleverd als bijlage van dit rapport;
2. Overzicht van de risico's relevant voor de weerstandscapaciteit en uitwerking van de bijbehorende scenario's voor de inschatting van de financiële gevolgen;
3. Uitkomsten van de simulatie voor de inschatting van de nodige weerstandscapaciteit.

De uitkomsten onder punt 2 en 3 lichten wij hierna toe.

3

Scenario’s weerstandscapaciteit

Risico’s weerstandscapaciteit

Op basis van de actualisatie van het risicoprofiel en overleg met de financieel verantwoordelijken binnen het waterschap zijn in 2019 de volgende scenario’s geselecteerd die ten laste komen van de weerstandscapaciteit:

1. Projectrisico / overschrijding budget / mislopen subsidies / juridische kosten / discussies ontwerpfout
2. Verstrekken van onjuiste data bij het verstrekken van vergunningen in het kader van de omgevingswet
3. Tegenvallende belastinginkomsten als gevolg van fluctuaties in economie en daling VE’s
4. Diefstal of lek privacygevoelige informatie / ransomware
5. Onjuiste aanbestedingsprocedure
6. Waterschap wordt geconfronteerd met zeer vervuild water en dient dit te zuiveren
7. Derden bouwen objecten en/of ontplooien activiteiten boven objecten van Waterschap de Dommel
8. Instorting van een belangrijke leiding waar een groot gebied aan gekoppeld is

Nieuwe risico’s weerstandscapaciteit en aanpassingen

Ten opzichte van de vorige actualisatie uit 2019 zijn de volgende additionele risico’s meegenomen voor de bepaling van de benodigde weerstandscapaciteit:

Nieuw toegevoegde scenario’s:

9. Aan- en verkooprisico’s grond en bijbehorend onroerend goed
10. Nieuwe activiteiten/risico’s niet aangemeld bij verzekeraar (55)
11. Onvoldoende op de hoogte van veranderende wet- en regelgeving (72)
12. Uitval energievoorziening / besturingssystemen zuiveringsinstallatie (23) (31)
13. Explosie energiefabriek (17)

Alle bestaande scenario’s zijn daarnaast aangescherpt naar de huidige ontwikkelingen, zoals nieuwe kans- en impact inschattingen en inflatie.

Hierna volgt de uitwerking van de scenario’s.

1. Projectrisico / overschrijding budget / mislopen subsidies / juridische kosten / discussies ontwerpfout

Projectbudget wordt overschreden met 10% (boven de post onvoorzien van 10%). Bijvoorbeeld door stijging materiaalkosten, faillissement aannemer, uitvoerings- of ontwerpfouten of tussentijds wijzigen van specificaties. Daarnaast worden subsidies misgelopen en worden er juridische kosten gemaakt in verband met onduidelijkheden interpretatie contract / juridische conflicten.

N.B. Dit risico geldt ook bij turn key opdrachten die voor een derde worden uitgevoerd.

Feitelijke gevolgen:

- Forse kostenoverschrijding en daarmee hogere kapitaallasten;
- Mislopen subsidies
- Juridische kosten
- Kapitaallasten 1e jaar t.l.v. weerstandscapaciteit, vervolgens in exploitatie.

Financiële gevolgen:

- Minimaal: € 5.000.000,- x 5% = € 250.000,-
- Verwacht: € 10.000.000,- x 30% = € 3.000.000,-
- Maximaal: € 50.000.000,- x 15% = € 7.500.000,-

Kans:

- 1 x per 2 jaar

2. Verstrekken van onjuiste data bij het verstrekken van vergunningen in het kader van de omgevingswet

Waterschap De Dommel levert verkeerde data waardoor een vergunning niet alsnog niet verleend wordt dan wel onterecht verstrekt wordt.

Feitelijke gevolgen:

- Claim van benadeelde partij, bijvoorbeeld bedrijven, burgers.

Financiële gevolgen:

- Minimaal: € 250.000,-
- Verwacht: € 500.000,-
- Maximaal: € 1.000.000,-

Kans:

- 1 x per 5 jaar

3. Tegenvallende belastinginkomsten als gevolg van fluctuaties in economie en daling VE’s

Tegenvallende belastinginkomsten als gevolg van fluctuaties in economie en een daling in het aantal vervuilingseenheden (ve).

Feitelijke gevolgen:

- Daling van aantal ve's;
- Toename van het aantal kwijtscheldingen;
- Minder belastinginkomsten dan begroot.

Financiële gevolgen:

- Minimaal: €250.000,-
- Verwacht: € 500.000,-
- Maximaal: € 2.000.000,-

Kans:

- 1 x per 5 jaar

4. Diefstal of lek privacygevoelige informatie / ransomware

Diefstal of lek van privacygevoelige informatie of gijzeling van informatie/systemen door een cyber hack of het gedrag van medewerkers of ingehuurde personen kan leiden tot financiële schade aan het waterschap.

Feitelijke gevolgen:

- Administratieve kosten;
- Onderzoekskosten;
- Terugkopen van informatie;
- Eventuele boete (Wet bescherming persoonsgegevens/max. 4% van de omzet, EUR 6 miljoen)

Financiële gevolgen:

- Minimaal: € 100.000,-
- Verwacht: € 300.000,-
- Maximaal: € 1.000.000,-

Kans:

- 1 x per 5 jaar

5. Onjuiste aanbestedingsprocedure

Achteraf blijkt dat Waterschap De Dommel voor een bepaalde inkoopopdracht een Europese Aanbesteding had moeten doen. Ook is het mogelijk dat na aanbesteding het ontwerp wijzigt waardoor andere aanbieders vinden dat de aanbesteding niet conform procedure is verlopen. Eén van de niet geselecteerde aanbieders achterhaalt dit feit en eist een heraanbesteding en/of schadevergoeding.

Feitelijke gevolgen:

- Claim van benadeelde derde voor gevoerde procedure en gemiste inkomsten;
- Aanbestedingsprocedure moet alsnog worden gevoerd;
- Claim van geselecteerde aanbieder voor eventueel gedane investeringen;
- Procedurekosten, gemiste inkomsten, interne kosten, claim(s).

Financiële gevolgen:

- Minimaal: € 100.000,-
- Verwacht: € 150.000,-
- Maximaal: € 1.000.000,-

Kans:

- 1 x per 15 jaar

6. Waterschap wordt geconfronteerd met zeer vervuild water en dient dit te zuiveren

Door een brand bij bijvoorbeeld een bedrijf ontstaat vervuild afvalwater. Het Waterschap is verplicht dit te ontvangen en te zuiveren. De kosten van de afwikkeling kunnen niet op de veroorzaker worden verhaald.

- Er zijn geen zware industrie of grootschalige opslag van chemicaliën of olie in het gebied;
- Er zijn 3 BRZO bedrijven in het gebied met een laag risico.

Feitelijke gevolgen:

- Zuiveringskosten: sanering/opslag vervuild oppervlaktewater

Financiële gevolgen:

- Minimaal: EUR 20.000,-
- Verwacht: EUR 200.000,-
- Maximaal: EUR 5.000.000,-

Kans:

- 1 x per 10 jaar

7. Derden bouwen objecten en/of ontplooien activiteiten boven objecten van het waterschap

In het geval van onderhoudswerkzaamheden wordt Waterschap de Dommel geconfronteerd met extra kosten omdat derden objecten hebben gebouwd of activiteiten hebben ontplooid boven leidingen van Waterschap de Dommel.

Feitelijke gevolgen:

- Aanvullende kosten voor onderhoud en herstelwerkzaamheden
- Stilstand van activiteiten van derden door activiteiten waterschap
- Verhalen op derden?

Financiële gevolgen:

- Minimaal: € 10.000,-
- Verwacht: € 250.000,-
- Maximaal: € 1.000.000,-

Kans:

- 1 x per 5 jaar

8. Instorting van een belangrijke leiding waar een groot gebied aan gekoppeld is

Door achterstallig onderhoud stort een belangrijke (pers)leiding in. Als gevolg hiervan is een groot gebied afgesloten van de rioolwaterzuivering (bijv. gebied bij Eindhoven/Waalre).

Feitelijke gevolgen:

- Herstelkosten
- Noodvoorzieningen (extra kosten inzet pompen voor afwatering e.d., afvoeren met vrachtwagens)
- Milieuschade / opruimingskosten
- Stillegging bedrijven.
- Letselschade

Financiële gevolgen:

- Minimaal: € 1.500.000,-
- Verwacht: € 3.000.000,-
- Maximaal: € 5.000.000,-

Kans:

- 1 x per 10 jaar

9. Aan- en verkooprisico’s grond en bijbehorend onroerend goed

Mogelijk tegenvallende opbrengsten bij verkoop onroerend goed (dat onderdeel was van bedrijfsopkoop) of aangekochte gronden.

Feitelijke gevolgen:

- Afboeken van grond- en gebouwwaarde

Financiële gevolgen:

- Minimaal: EUR 100.000,-
- Verwacht: EUR 250.000,-
- Maximaal: EUR 500.000,-

Kans:

- 1 x per 5 jaar

10. Nieuwe activiteiten/risico’s niet aangemeld bij verzekeraar

Nieuwe activiteiten/projecten en/of nieuwe risico’s (bijv. zonnepanelen op panden) worden niet aangemeld bij verzekeraar.

Feitelijke gevolgen:

- Schades niet verzekerd / pand of project

Financiële gevolgen:

- Minimaal: EUR 100.000,-
- Verwacht: EUR 500.000,-
- Maximaal: EUR 1.000.000,-

Kans:

- 1 x per 50 jaar

11. Onvoldoende op de hoogte van veranderende wet- en regelgeving

Als gevolg van het onvoldoende op de hoogte zijn van veranderende wet- en regelgeving handelt Waterschap de Dommel niet compliant (voorbeeld: stikstofregelgeving).

Feitelijke gevolgen:

- Boetes
- Extra investeringen / claims milieugroeperingen
- Juridische kosten

Financiële gevolgen:

- Minimaal: EUR 20.000,-
- Verwacht: EUR 250.000,-
- Maximaal: EUR 1.000.000,-

Kans:

- 1 x per 5 jaar

12. Uitval energievoorziening / besturing zuiveringsinstallatie

Als gevolg van uitval van de energievoorziening of uitval besturing zuiveringsinstallatie krijgt Waterschap de Dommel te maken met extra kosten voor het vervoer van rioolwater en/of overstort op het oppervlaktewater.

Feitelijke gevolgen:

- Geen capaciteit
- Extra kosten vervoer rioolwater
- Overstort oppervlaktewater

Financiële gevolgen:

- Minimaal: EUR 100.000,-
- Verwacht: EUR 500.000,-
- Maximaal: EUR 10.000.000,-

Kans:

- 1 x per 50 jaar

13. Explosie energiefabriek

Als gevolg van een explosie bij de energiefabriek ontstaat er veel schade. Deels is deze schade verzekerd (aansprakelijkheid tot EUR 2,5mln per aanspraak). Deels komt de schade ten laste van de reserves van Waterschap de Dommel (onder andere inkomstenderving).

Feitelijke gevolgen:

- Letsel en materiële schade (verzekerd aansprakelijkheid: 2,5 mio per aanspraak)
- Emissie gevaarlijke stoffen
- Inkomstenderving

Financiële gevolgen:

- Minimaal: EUR 1.000.000,-
- Verwacht: EUR 10.000.000,-
- Maximaal: EUR 50.000.000,-

Kans:

- 1 x per 100 jaar

4

Uitkomsten simulatie benodigde weerstandscapaciteit

Uitkomsten

Met behulp van een statistische simulatie (Monte Carlo) wordt een inschatting gemaakt van de omvang van de risicoportefeuille relevant voor de weerstandscapaciteit van Waterschap De Dommel. Door de modellering in de risicosimulatie wordt rekening gehouden met het 'portfolio effect': het feit dat de omvang van de gezamenlijke portefeuille van een aantal gecorreleerde risico's lager is dan de som van de individuele risico's. De simulatie voorspelt de gemiddelde verwachte schade en de verwachte schadelast in een extreem slecht schadejaar (bij een gegeven zekerheidspercentage). Uit de tabel kan bijvoorbeeld worden afgeleid, dat met een zekerheid van 99% kan worden gezegd dat de totale schade lager is dan EUR 10.600.000,- in een willekeurig jaar. Eenmaal per 100 jaar is de totale schade groter dan dit bedrag en zullen de reserves dan ook onvoldoende zijn om de schades af te dekken.

In de volgende tabel is de uitkomst van deze simulatie voor Waterschap de Dommel opgenomen. Hiermee kan Waterschap De Dommel zijn keuze omtrent de aan te houden reserves voor opvang van risico's onderbouwen. Hierbij dient een koppeling te worden gelegd met de beschikbare, vrij aanwendbare reserves.

Waterschap De Dommel

Jaarlijkse schadelast - Weerstandscapaciteit
Resultaten simulatie (EUR)

Scenario (Zekerheidspercentage)	Scenario	Zekerheidspercentage	Maximum verwachte schadelast
Gemiddeld	**Gemiddeld**		2.400.000
Negatief scenario eens in 5 jaar (80%)	**Negatief scenario eens in 5 jaar**	80,00%	4.100.000
Negatief scenario eens in 10 jaar (90%)	**Negatief scenario eens in 10 jaar**	90,00%	5.500.000
Negatief scenario eens in 20 jaar (95%)	**Negatief scenario eens in 20 jaar**	95,00%	6.900.000
Negatief scenario eens in 50 jaar (98%)	**Negatief scenario eens in 50 jaar**	98,00%	8.800.000
Negatief scenario eens in 100 jaar (99%)	**Negatief scenario eens in 100 jaar**	99,00%	10.600.000
Negatief scenario eens in 200 jaar (99,50%)	**Negatief scenario eens in 200 jaar**	99,50%	13.000.000

5

Bijlagen

Risicoprofiel Heatmap (1/4)

Continuïteitsrisico’s

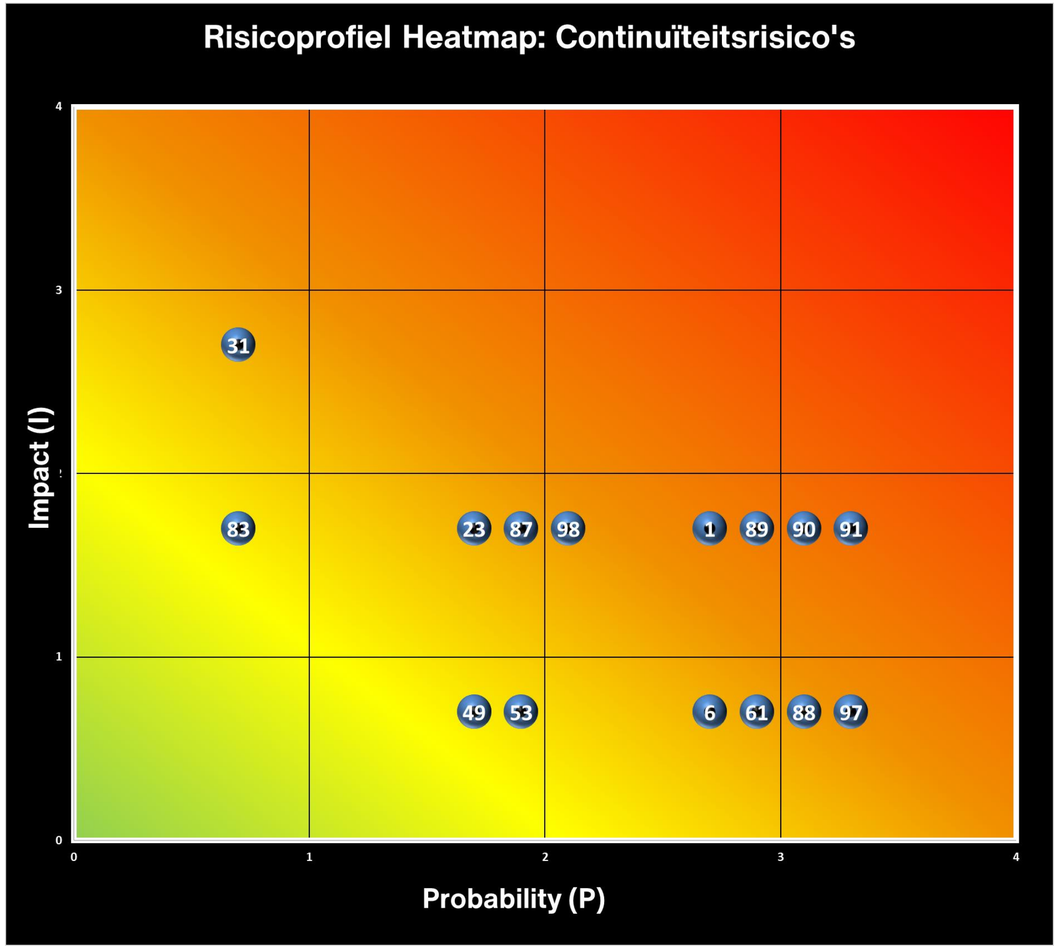

Legenda

1. Derden bouwen objecten en/of ontplooien activiteiten boven objecten van De Dommel (De Dommel is niet voortdurend op de hoogte van activiteiten boven haar objecten / op haar terrein. Daarnaast zijn de zakelijke rechten op de leiding niet altijd behouden)

6. Uitval energievoorziening poldergemalen

23. Uitval energievoorziening zuiveringsinstallaties

31. Uitval van besturingssystemen zuiveringsinstallaties

49. bezetting / toegangsbeperking van een locatie

53. Uitval energievoorziening hoofdkantoor

61. Verlies kritische kennis als gevolg van bijvoorbeeld vergrijzing personeelsbestand

83. Niet voldoen aan de rechtmatigheidstoets waterschapswet

87. Vertraging van projecten door vergunning-gerelateerde oorzaken (bijvoorbeeld stikstof)

88. Ramingen van projecten matchen niet met het aanbod uit de markt (door overspannen markt schrijven aannemers hoger in)

89. Tekort van technisch personeel

90. Onbeschikbaarheid van materialen

91. Projecten kunnen niet gestart worden door eigen regelgeving (Keur) of zakelijke rechtsstrook boven de leiding is niet goed geregeld/gehandhaafd

97. Uitval van netwerk of kritische ICT als gevolg van:- Hardwareproblemen- Brand- Stroomuitval- Wateroverlast- Virus/ransomware"

98. uitval van clouddiensten / afhankelijkheid van clouddiensten derden

Risicoprofiel Heatmap (2/4)

Aansprakelijkheidsrisico's (1/2)

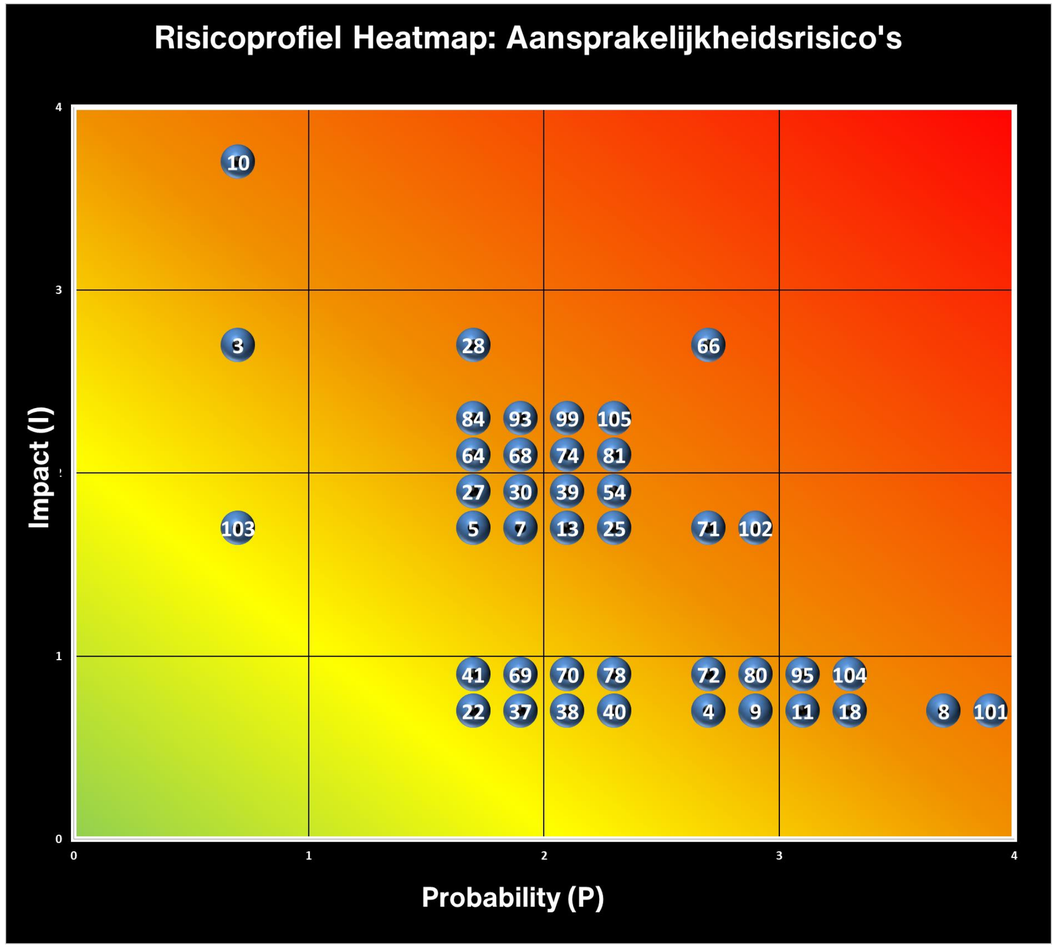

Legenda

3. Onvoldoende zicht op peilniveaus in verschillende wateren indien in een crisissituatie besluiten moeten worden genomen over water

4. Bewust onder water zetten van (niet)-retentiepolders, bergingsgebieden en/of overstromingsvlakte

5. Door een calamiteit elders wordt het oppervlakte water bevuild hetgeen te laat wordt ontdekt door het waterschap

7. Extreme weersomstandigheden (clusterbuien of droogte)

8. Medewerkers kunnen met machines en auto's wegzakken, door gaten/holen (van bevers, muskusratten etc.)

9. Diefstal / vandalisme van borden, nautische informatie/kunstwerken/gemalen+ pompen

10. Keringen van binnenwateren houden geen stand als gevolg van een fout van het waterschap zelf, bijv.:- gebrekkige keurhandhaving- onvoldoende onderhoud- onjuiste inspecties- (externe) factoren tijdens realisatie werkzaamheden- dieren (bevers, dassen, kreeften, muskusratten)"

11. Vernatting of verdrogingsschade in projecten. Waterpeil is anders dan vooraf berekend.

13. Incident / letsel recreant door onvoldoende / fouten beheer natuur toegankelijk voor recreanten (omvallen boom, bevers...)

18. - Geen goede kwaliteit geleverde reststoffen aan afnemers (Slib, zand, vet, gas)

22. Niet voldoen aan Waterakkoorden/ afspraken met derden

25. Ongeval bezoeker (bijv. vallen in bezinktank)

27. Legionella besmetting in waterzuivering

28. Instorting van een belangrijke leiding waar een groot gebied aan gekoppeld is (leidingen riool bij de zuivering in Eindhoven zijn op sommige plaatsen aan vervanging toe)

30. Fouten in adviezen aan derden rondom het voeren van een milieuvriendelijke bedrijfsvoering (grote bedrijven moeten zelf hun afvalwater zuiveren)

37. Calamiteitenplannen en/of afstemming met crisispartners niet op orde

38. Mensen zijn niet goed getraind (door onvoldoende aanbieden trainingen e.d.)

39. Calamiteit tijdens een door het waterschap georganiseerd evenement (bijv. excursie op zuiveringen, opening zuivering, Dommeldag, Waterdag)

40. Verstrekken van onjuiste informatie (bijv. over waterkwaliteit)

Risicoprofiel Heatmap (2/4)

Aansprakelijkheidsrisico’s (2/2)

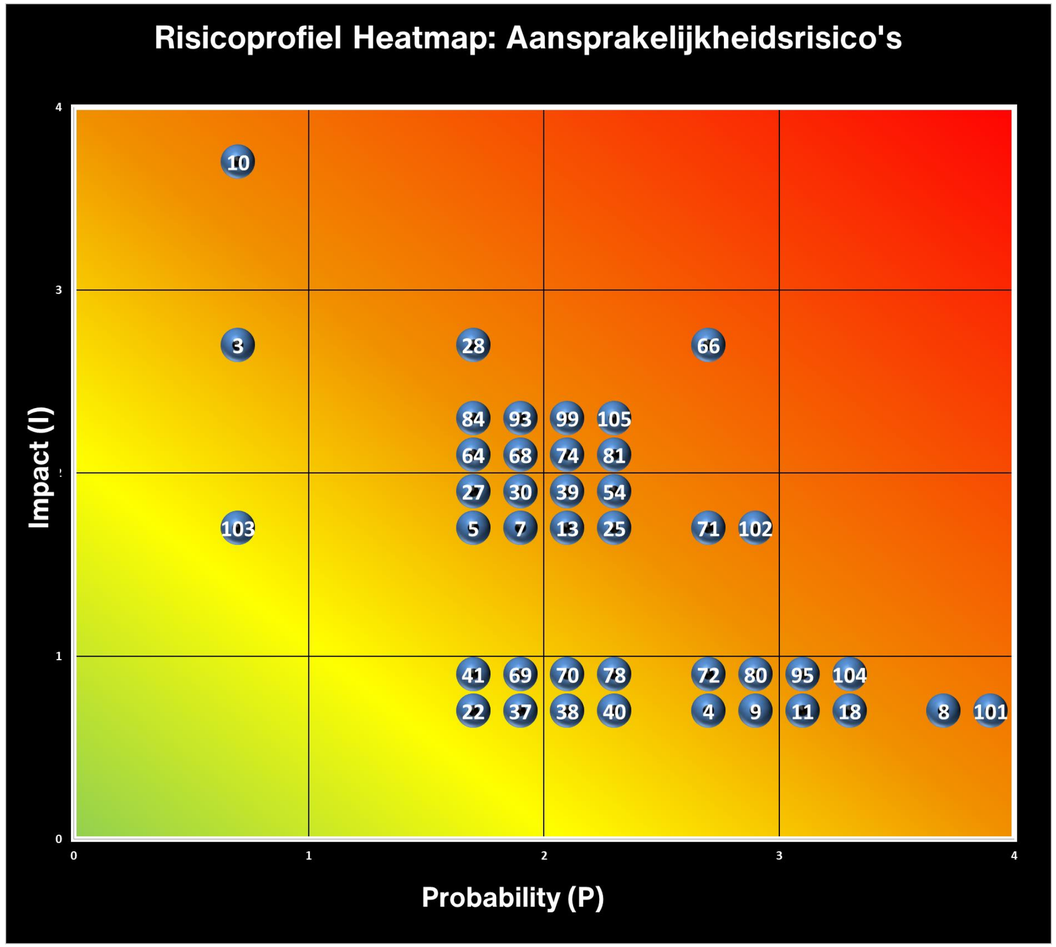

Legenda

41. Verstrekken van onjuiste adviezen op basis van uitgevoerd onderzoek door het waterschap

54. Hygiënerisico's zoals maaltijdverzorging, koffie, legionella.

64. Fouten in HRM dienstverlening richting ander waterschap dat (door een lichte vorm van een GR) gebruik maakt van de diensten van De Dommel

66. Gegevens zijn niet up to date

68. Oneigenlijk gebruik informatiesysteem (waaronder AI)

69. Onjuiste aanbestedingsprocedure

70. Niet kunnen verhalen van schades op toeleveranciers (door contractuele beperking aansprakelijkheid of door insolvabiliteit)

71. Contractbreuk/aanbestedingsrisico breed"

72. Onvoldoende op de hoogte van veranderende wet- en regelgeving (Europees/landelijk/provinciaal/gemeentelijk) bv Stikstof

74. Incident rondom het lekken van privacygevoelige informatie wordt niet goed opgevolgd

78. Risico van transitie/ naar verduurzaming

80. Aanrijding op openbare weg met maaiapparatuur/onderhoudsmachines"

81. Advies en projectrisico's voor projecten die in turn key opdracht van een derde worden uitgevoerd

84. Niet bevoegde/gemandateerde personen tekenen de overeenkomst met de opdrachtnemer (bijv. Aannemer). Risico neemt momenteel toe.

93. Of duurzaamheid?

95. Aannemer voert werk verkeerd uit

99. Onterechte handhaving of onterechte handhavingsactie (geen juridische bevoegdheid)

101. Verbaal en fysiek geweld tegen handhavers, beheerder, onderhoudsmedewerkers

102. Fouten in de procedure m.b.t. verlenen watervergunningen (verzwaard risico per 1 jan. 2024 i.v.m. omgevingswet)

103. Verlies van vergunningen archief

104. Onterechte geschepte verwachtingen

105. Ongunstige contractvorming met aannemers / ingenieurs / adviseurs

Risicoprofiel Heatmap (3/4)

Milieu- en arbeidsrisico’s

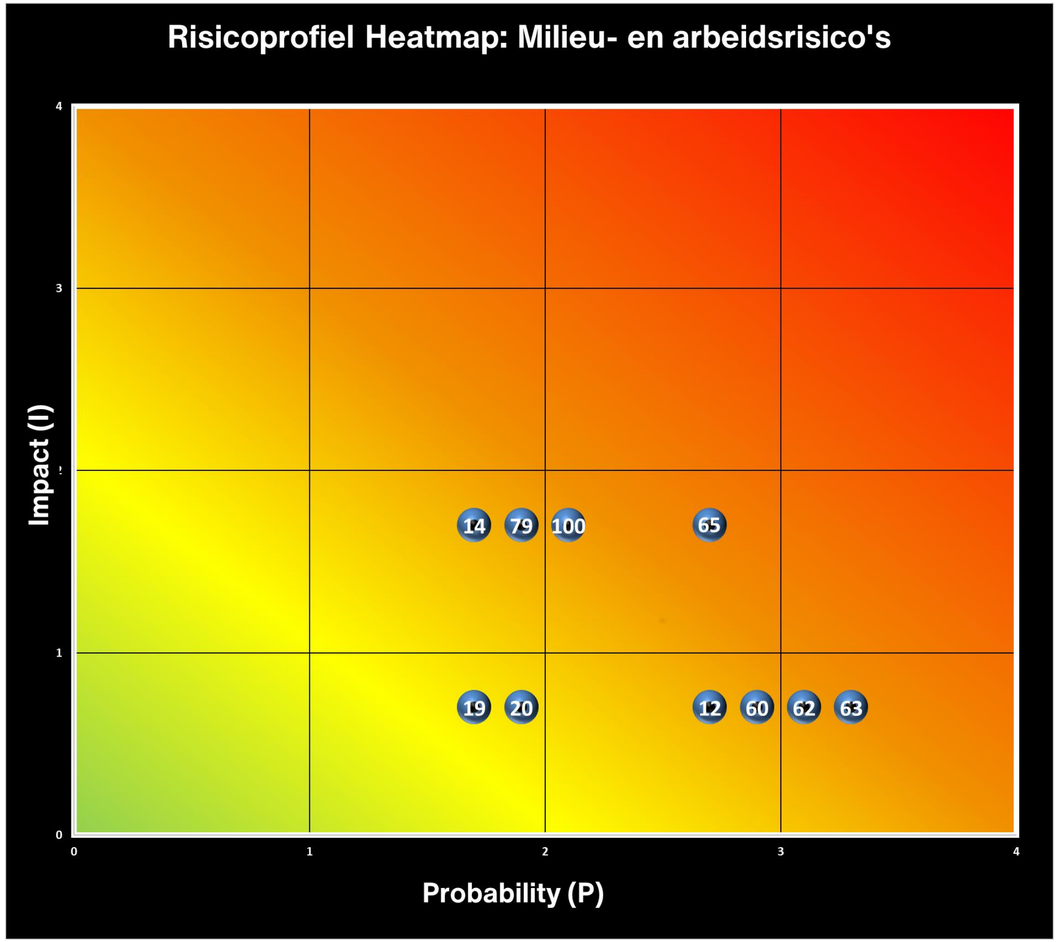

Legenda

12. Door/tijdens uitvoeren projecten en/of onderhoud (bijv. bodemsanering) wordt schade toegebracht aan derden, bijv.:-Bodemverzakking (bouwverkeer, laag grondwater, slechte damwandconstructie)-Bodemvervuiling-Geluid, stank, stof overlast"

14. Dodelijk ongeval of blijvende invaliditeit tijdens uitvoeren technische werkzaamheden, projecten, uitvoeren maaiwerkzaamheden (eigen personeel of derden), monsterafname, meetpunten controleren, etc.

19. Stankoverlast voor omwonenden

20. Geluidsoverlast voor omwonenden

60. Pesten, ongewenste omgangsvormen ed.

62. Lichamelijke klachten (RSI, rug) als gevolg van kantoorwerkzaamheden

63. Het niet kunnen vinden van kandidaten met de juiste expertise: met name technisch specialisten

65. Langdurig zieke medewerkers, De Dommel is eigen risico drager

79. Onjuist uitvoeren van baggerwerkzaamheden of verstoren van ecologisch evenwicht

100. Onterecht niet handhaven

Risicoprofiel Heatmap (4/4)

Materiële- en financiële risico’s (1/2)

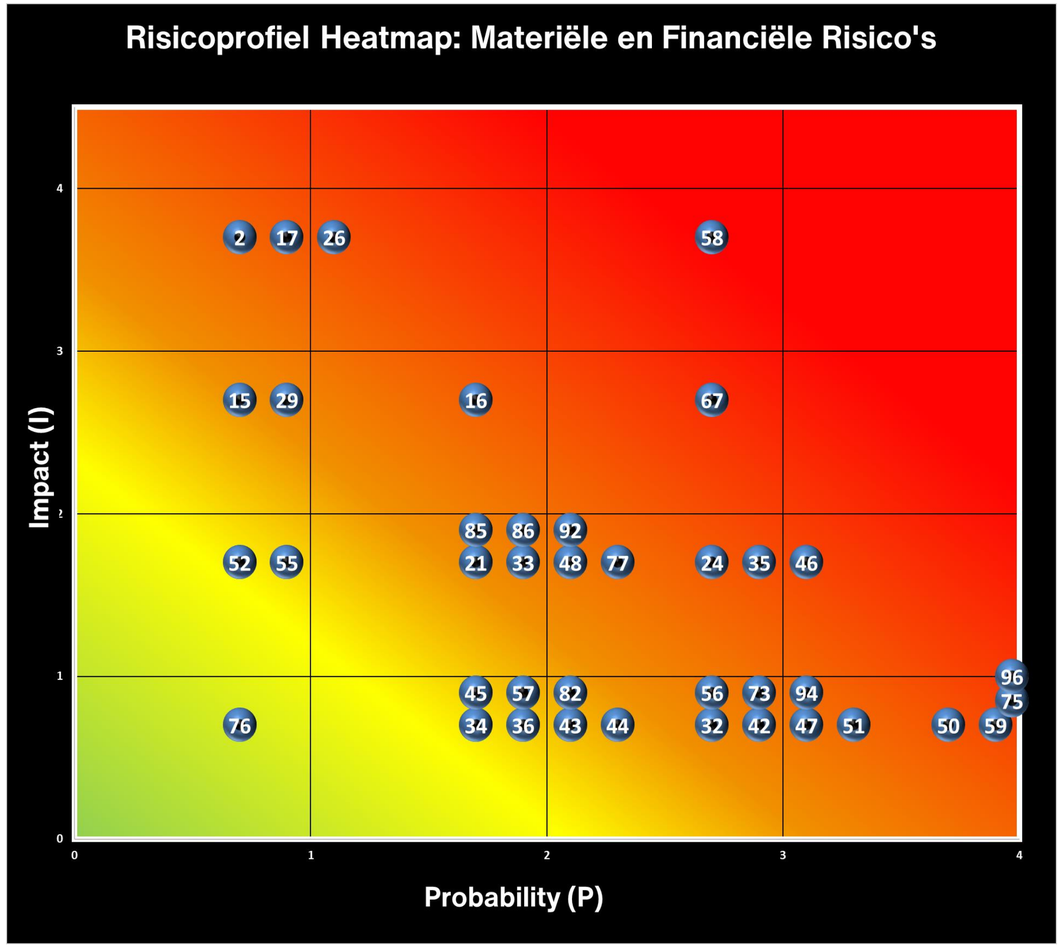

Legenda

2. Kosten afwikkeling calamiteiten kunnen niet op veroorzaker verhaald worden

15. Schade aan kritische onderdelen zuiveringsinstallatie (met name influent gemaal) als gevolg van brand

16. Schade aan kritische onderdelen zuiveringsinstallatie (met name influent gemaal) als gevolg van eigen gebrek/onvoldoende onderhoud

17. - Explosie (bijv. energiefabriek)

21. Schade/breuk in aanvoersysteem (gemalen, leidingen)

24. Stijging energiekosten en andere stijgende (grondstof)kosten - bijvoorbeeld BTW verhoging

26. Calamiteit, verplicht het afvalwater hiervan te ontvangen en zuiveren

29. Risico's in verband met het windmolenpark op het terrein van de RWZI en energiefabriek

32. Als gevolg van vertraging bij het opleveren van gegevens door derden (met name gemeenten) volgen latere aanslagen

33. Tegenvallende belastinginkomsten als gevolg van fluctuaties in economie

34. Meer oninbare belastinggelden dan ingecalculeerd

35. Gemeenten gaan zelf zuiveren en/of industrie gaat steeds meer voorzuiveren

36. Belangenverstrengeling bestuurders

42. Renterisico tijdens projecten. Gelden worden aangetrokken; moment van besteden kan veel later zijn

43. Beslaglegging op rekening

44. Verkeerde belastingaangifte

45. In het kader van projecten wordt gestart met geld uitgeven terwijl daar nog geen formele toestemming van het Bestuur voor is

46. Grond wordt aangekocht voordat gebruiksovereenkomst is opgesteld.

47. Bedrijfsopkopen; onroerend goed hierbij doorverkopen

48. Daling prijzen van gronden in bezit van het waterschap

Risicoprofiel Heatmap (4/4)

Materiële- en financiële risico’s (2/2)

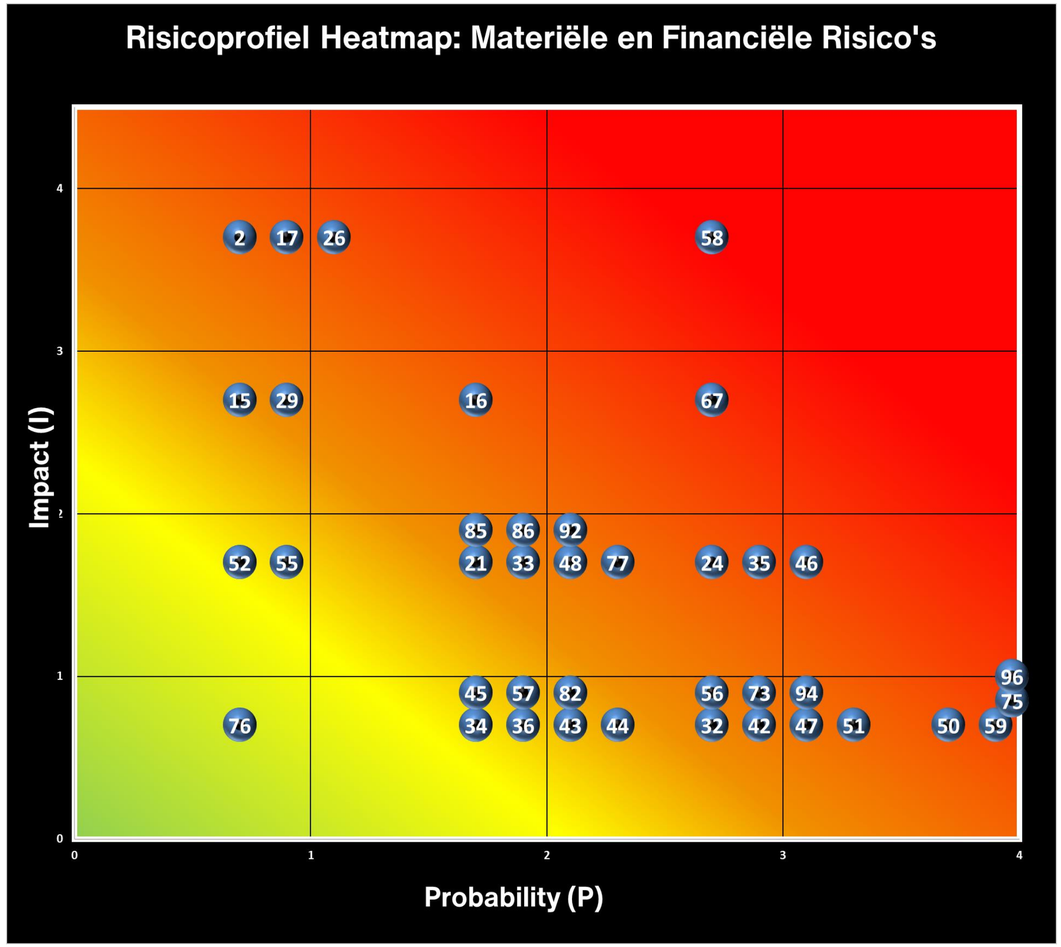

Legenda

50. Ongeval met auto wagenpark De Dommel

51. Afbranden aantal auto's wagenpark

52. Calamiteit (bijv. brand) op hoofdkantoor of overige kantoren

55. Nieuwe activiteiten en risico's zijn niet altijd aangemeld (al dan niet in projecten), bijvoorbeeld zonnepanelen

56. Inbraak en/of vernieling in panden

57. Tijdelijk beheer van onroerend goed (brand, kraak, schade etc...)

58. Besmetting perceel met exoten

59. Ongeval medewerker tijdens werktijd of woon-werkverkeer met privé-auto, fiets, OV of anders

67. Diefstal kritische info of beïnvloeden van primair proces of datagijzelinggevolg van thuiswerken/gedrag medewerkers?"

73. Risico's binnen samenwerkingsvormen waarbinnen de governance en verdeling van verantwoordelijkheden niet goed zijn belegd

75. Diefstal en/of vandalisme ten aanzien van telemetrie/meetpunten stuw/sluizen (zonnecollector/accu)

76. Blikseminslag in meetpunten2011: - 160 oppervlaktewater-meetpunten allen met telemetrie- 1100 peilbuizen deels met telemetrie uitgerust"

77. Schade aan kritische onderdelen poldergemalen (als gevolg van brand, eigen gebrek, gebrekkige energievoorziening, blikseminslag vandalisme)

82. Frauderisico (intern)- intern met doen van bestellingen of betalingen- extern met aanbestedingen, CEO fraude etc. "

85. (Achteraf) onjuiste of onduidelijke eisen en/of bestekken

86. Onenigheid/ verschillende interpretaties van contracten

92. Onduidelijkheid of afwezigheid beleid, ontbreken strategisch asset management. (bijv. wat doen we met assets die we niet meer in gebruik hebben, sloopbeleid)

94. Fouten van andere overheden

96. Diefstal / vandalisme op bouwplaats

Contactgegevens

Mr. Jolande Waterschoot

Managing Consultant

Aon Global Risk Consulting

+31 (0)6 54 77 59 81

jolande.waterschoot@aon.nl

Erwin Coumou MSc.

Risk Management & Resilience Consultant

Aon Global Risk Consulting

+31 (0)6 31 14 75 26

erwin.coumou@aon.nl

Over Aon

Aon Nederland, toonaangevend adviseur in risicomanagement, employee benefits en verzekeringen, draagt bij aan het realiseren van de ambities van zijn cliënten. In Nederland heeft Aon 15 vestigingen met 2.600 medewerkers. Het bedrijf maakt deel uit van Aon Corporation, Chicago, USA. Het wereldwijde Aon-netwerk omvat circa 500 kantoren in meer dan 120 landen en telt ruim 50.000 medewerkers. Hiermee is Aon een van de grotere financiële dienstverleners ter wereld. Aon plc is gespecialiseerd in financiële en verzekeringsdienstverlening en staat genoteerd aan de effectenbeurs van New York (NYSE:AON).

Meer informatie over Aon: www.aon.nl.

Aon Nederland cv geeft geen juridische adviezen en/of adviezen op het terrein van belastingen of accounting. Geadviseerd wordt om met betrekking tot deze onderwerpen contact op te nemen met gespecialiseerde raadgevers, alvorens definitieve beslissingen worden genomen.

© 2023 Aon Nederland cv

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze rapportage mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Aon Nederland cv.

Motie

AB-vergadering	15 mei 2024
Agendapunt	4.3
Motie van	Gerrit Verhoeven, fractie CDA
Titel motie	Betreffende Bespreking Algemene Reserves bij Voorjaarsnota 2025
Volgnummer	

Constateringen:

- Het algemeen bestuur heeft kennis genomen van het voorstel om het weerstandsvermogen te verhogen naar € 10,6 miljoen.
- Het CDA maakt zich zorgen over de toereikendheid van de algemene reserves op de lange termijn in relatie tot de gestelde doelstellingen zoals benoemd in het bestuursakkoord.
- Het is essentieel voor het waterschap om voldoende financiële middelen te hebben om onvoorziene tegenvallers op te vangen en de continuïteit van de taken te waarborgen.

Toelichting:

Het CDA is van mening dat het verhogen van het weerstandsvermogen een stap in de goede richting is om de financiële stabiliteit van het waterschap te versterken. Echter, gezien de ambitieuze doelstellingen die zijn vastgelegd in het bestuursakkoord, is goed om voor de algemene reserves kaders aan te geven. We moeten ervoor zorgen dat we niet alleen voldoende middelen hebben om tegenvallers op te vangen, maar ook dat we een lange termijn visie hebben op de financiering van onze doelen.

Verzoekt het dagelijks bestuur:

1. Om tijdens het volgende Algemeen Bestuur bij de voorjaarsnota 2025 uitgebreid de algemene reserves te bespreken en te evalueren in relatie tot de gestelde doelstellingen.
2. Om indien er tekortkomingen of risico's worden geïdentificeerd, passende maatregelen te nemen om deze aan te pakken en de financiële gezondheid van het waterschap te waarborgen.

Namen ondersteuners van de motie:

Handtekening indiener
Fractie CDA

Gerrit Verhoeven
Koen Jacobs

Handtekeningen ondersteuners
Fractie(s)

……

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	3704
Extern Zaak ID	0539172490
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	15 mei 2024
Agendapunt	6.1
Titel	Vaststellen anti-afhaakregeling marktconforme toepassing
Organisatieonderdeel	De Dommel
Eigenaar	Kronenburg, Erik van
Portefeuillehouder	Peeters, Bas
DT-Lid	Koemans, Paul
Proces	Innovatie waterketen
Manager	Weijers, Stefan
Projectnummer	
Dit voorstel is	ter besluitvorming

Geagendeerd	Vergaderdatum
Dagelijks Bestuur	5 maart 2024
Commissie Waterkwaliteit en Waterketen	24 april 2024
Algemeen Bestuur	**15 mei 2024**

Voorgesteld besluit

1. Vaststellen van de anti-afhaak regeling 2024 Waterschap De Dommel, ‘Regeling van Waterschap De Dommel voor de marktconforme toepassing van de bevoegdheid tot subsidieverlening ex artikel 122d, vijfde lid, aanhef en onder b, Waterschapswet’.

Besluit

Het algemeen bestuur besluit, na stemming met 26 stemmen voor en 3 stemmen tegen, conform voorstel.

1. Vaststellen van de anti-afhaak regeling 2024 Waterschap De Dommel, ‘Regeling van Waterschap De Dommel voor de marktconforme toepassing van de bevoegdheid tot subsidieverlening ex artikel 122d, vijfde lid, aanhef en onder b, Waterschapswet’.

Kenmerk: 172490/ 172498

Aan het algemeen bestuur

Datum: 15 mei 2024

Anti-afhaakregeling 2024

Voorstel

1. Vaststellen van de anti-afhaak regeling 2024 Waterschap De Dommel, ‘Regeling van Waterschap De Dommel voor de marktconforme toepassing van de bevoegdheid tot subsidieverlening ex artikel 122d, vijfde lid, aanhef en onder b, Waterschapswet’ per 1 januari 2024.

0. Korte samenvatting

Wanneer bedrijven deels of volledig zelf (voor-)zuiveren noemen we dit afhaken. Dit afhaken kan ongunstig zijn voor de financiële en technische doelmatigheid van de zuivering. Hiervoor is een anti-afhaakregeling opgesteld. De anti-afhaakregeling is een instrument om te voorkomen dat bedrijven met gunstig afvalwater voor de rwzi afhaken door zelf te gaan zuiveren. Dit instrument voorziet in een stimulering om bedrijven aangehaakt te houden op de rwzi. Om ervoor te zorgen dat we over een robuuste en houdbare regeling beschikken is een nieuwe regeling noodzakelijk. Vanuit de Unie van Waterschappen is een modelregeling gemaakt met een bijbehorende toelichting. Alle waterschappen zijn gevraagd deze regeling één op één vast te stellen. De anti-afhaak regeling wordt hiermee niet meer als staatsteun voor bedrijven aangemerkt.

1. Inleiding

1.1. Aanleiding

Door de Unie van Waterschappen is een modelverordening opgesteld voor de anti-afhaak regeling 2024. De regeling is een marktconforme toepassing die juridisch onderbouwd is. De anti-afhaak regeling wordt in deze verordening niet meer als staatsteun voor bedrijven aangemerkt. Dit is wenselijk omdat tot dusver de regelingen steeds tijdelijk waren en er een risico bestond dat deze als staatsteun zouden worden aangemerkt. De regeling, waaraan lang is gewerkt, die nu ter besluitvorming voorligt, voorziet hierin.

1.2. Beleidscontext/Historie

De anti-afhaakregeling is een financieel instrument waarmee bedrijven met gunstig afvalwater die overwegen zelf te zuiveren gestimuleerd kunnen worden dat niet te doen. Dit is gewenst als dit, zogenaamde afhaken, nadelige financiële en/of technologische heeft op de rioolwaterzuivering.

Anti-afhaak regeling
Subsidie overeenkomst tussen bedrijf en Waterschap De Dommel die bijdraagt aan financiële en technische doelmatigheid, waaronder duurzaamheid.

- **Emissievermindering en waterkringloopsluiting:** De regeling moedigt bedrijven aan om emissies naar oppervlaktewateren te verminderen en waterkringlopen in bedrijfsprocessen te sluiten, wat bijdraagt aan het voldoen aan Kader Richtlijn Water (KRW).
- **Optimaal gebruik van infrastructuur:** De regeling faciliteert een optimaal economisch gebruik van persleidingen, rioolgemalen en rioolwaterzuiveringsinstallaties.
- **Toekomstig afvalwateraanbod:** Het geeft inzicht in de ontwikkeling van het afvalwateraanbod op de middellange termijn, zowel qua waterkwantiteit als qua vervuilingsniveaus. Dit inzicht is cruciaal voor een duurzame bedrijfsvoering van rioolwaterzuiveringsinstallaties.
- **Voorkomen van kapitaalvernietiging:** De regeling voorkomt kapitaalvernietiging en draagt bij aan het beheersen van tarieven. Dit is gunstig voor belastingplichtigen die verbonden zijn aan het zuivering technische werk van het waterschap, waaronder huishoudens en bedrijven.

Beleid voor af- en aanhaken grote lozers is op 18 februari 2004 vastgesteld. Door het Ministerie van Infrastructuur en Milieu werd hiervoor een circulaire uitgegeven waarin de Europese Commissie (EC) haar besluit van 16 oktober 2013, kenmerk C(2013) 6628, goedkeuring voor 10 jaar verleende voor de anti-afhaakregeling waterschappen. De waterschappen handelden naar de voorwaarden opgenomen in deze circulaire om mogelijke strijd met de Europese regels inzake staatsteun te voorkomen. De Europese Commissie heeft aangegeven dit besluit niet te willen verlengen.

Om die reden is door de Unie van Waterschappen gewerkt aan een robuuste en houdbare regeling die voldoet aan de Europese regels voor staatsteun.

Er zijn twee bedrijven die een subsidie-overeenkomst hadden met Waterschap De Dommel die in 2022 zijn geëindigd, respectievelijk 30 juni 2022 en 31 december 2022. De eindafrekening is in 2023 afgehandeld. Het anti-afhaak beleid dat hierop van toepassing was wordt met de invoering van het nieuwe beleid ingetrokken omdat dit niet meer van toepassing is. Om voorbereid te zijn op nieuwe aanvragen wordt voorgesteld de nieuwe regeling vast te stellen.

2. Doel/meetbaar effect

Anti-afhaak subsidie is een instrument dat in het leven is geroepen om het afhaken van industriële lozers uit financiële overwegingen te voorkomen. Dit om tariefstijging voor gebonden lozers ten gevolge van afhaken van industriële lozers tegen te gaan en/of negatieve effecten op het zuiveringsproces. Deze zuiveringskosten stijgen namelijk omdat na afhaken de kosten over minder vervuilingseenheden worden omgeslagen. Het draagt bij aan het programmadoel schoon water.

3. Uitwerking van het voorstel

3.1. Inhoud en argumenten

3.1.1 Anti-afhaaksubsidie is primair bedoeld om te voorkomen dat bedrijven afhaken vanuit financiële overwegingen.

Bedrijven overwegen soms zelf te gaan zuiveren om de kosten van de zuiveringsheffing omlaag te brengen. Dit doen bedrijven door deels voor te zuiveren (indirecte lozing blijft) of door volledig te zuiveren (lozing op de gemeentelijke riolering om te zetten in een directe lozing op oppervlaktewater). Een bedrijf kan echter ook vanuit het oogpunt van maatschappelijk verantwoord ondernemen of duurzaamheid voor een eigen waterzuivering kiezen. Bijvoorbeeld vanuit het idee van kringloopsluiting op bedrijfsniveau.

Het deels of volledig voorzuiveren noemen we afhaken.

Er zijn vanuit het waterschap een tweetal risico's te benoemen voor het afhaken van bedrijven van een rwzi.

De bestaande rwzi's zijn ontworpen op het behandelen van het ongezuiverde afvalwater van deze kleine en grote lozers. Wanneer een grote lozer stopt met het afvoeren van afvalwater naar de rwzi's kan dit grote gevolgen hebben voor het functioneren van de rwzi.

Daarnaast kan verminderde afvoer van afvalwater leiden tot vermindering van de variabele zuiveringskosten bij een rwzi. Gevolg hiervan is dat het tarief van de zuiveringsheffing stijgt. Het tarief wordt immers berekend door de begrote kosten te delen door het begrote aantal vervuilingseenheden.

Ook te behalen duurzaamheidswinst of milieudoelstellingen kunnen een afweging zijn om bedrijven aangehaakt te houden op de rwzi.

Om die reden kunnen anti-afhaaksubsidies worden verstrekt als een kortingspercentage op de vastgestelde zuiveringsheffing.

3.1.2 *Verstrekken van 'anti-afhaak'-subsidie is in lijn met het beleid van Waterschap De Dommel.*

Verstrekking van deze subsidie past in het beleid van De Dommel om waardevol afvalwater van een significante lozing te behouden en daarmee de zuiveringscapaciteit van de rioolwaterzuivering optimaal in te zetten.

3.1.3 *Een bedrijf komt alleen voor subsidie in aanmerking wanneer zij aantoont dat zij beschikt over een reëel alternatief voor de zuivering van zijn afvalwater door het waterschap.*

De regeling voorziet erin dat het bedrijf moet aantonen dat zij haar afvalwater tegen lagere kosten per vervuilingseenheid kan laten (voor)zuiveren dan tegen het tarief van de zuiveringsheffing van het waterschap. Het bedrijf onderbouwt dit met een offerte(-s) en/of een (onafhankelijke) onderbouwing van de bedrijfsspecifieke én overige kosten van het zelf (voor)zuiveren. Daarbij geldt als onderbouwing de validatie van de eigen kosten van de rwzi van het waterschap en/of de validatie van het ingevulde rekenformat dat in opdracht van de Unie van Waterschappen voor dit doel is opgesteld.

Ook dient het bedrijf een beschrijving te geven van de omvang van de risico's van het zelf(voor)zuiveren voor de bedrijfscontinuïteit en de maatregelen die nodig zijn om deze risico's zoveel mogelijk te beheersen. Op basis van deze informatie zal het waterschap bij de

bepaling van de hoogte van de subsidie tevens rekening houden met de waarde voor het bedrijf dat zij wordt ontzorgd van de zuiveringstaken, doordat zij haar afvalwater met een grote mate van continuïteit op de rioolzuiveringsinstallatie van het waterschap kan lozen.

3.1.4 De subsidie wordt beperkt tot een percentage van de zuiveringsheffing dat noodzakelijk is om het zelf (voor)zuiveren door het bedrijf te voorkomen.
Wat de strikt noodzakelijke hoogte van de subsidie is, is afhankelijk van de specifieke situatie en de uitgangsposities van enerzijds het bedrijf en anderzijds het waterschap. Daarover dienen het waterschap en het bedrijf als redelijk handelende marktpartijen overeenstemming te bereiken. Daarbij geldt in ieder geval dat de subsidie nooit hoger mag zijn dan:

- de kosten die het bedrijf zou besparen wanneer het bedrijf het afvalwater zelf zou (voor)zuiveren;
- het verschil tussen het normale tarief van de zuiveringsheffing en de marginale kosten van het zuivering technische werk van het waterschap.

De hoogte van de subsidie dient voor elk jaar, waarvoor de subsidie is verleend, aan de gestelde voorwaarden te voldoen en er vindt jaarlijks controle plaats vóórdat betaling plaatsvindt. De looptijd van de subsidie is in beginsel beperkt tot maximaal vijf jaar, waarna een nieuwe aanvraag kan worden gedaan.

Het AB van Waterschap De Dommel stelt de regeling vast. De toekenning van de subsidie aan individuele bedrijven naar aanleiding van ingediende aanvragen en de daaraan gekoppelde uitvoeringsovereenkomsten wordt door het dagelijks bestuur afgehandeld.

3.2. Risico’s

3.2.1 *Impact op klimaatdoelstellingen*
Door andere (milieu)verplichtingen van het bedrijf (zoals energiebesparingsplicht of beperken waterverbruik) zou de samenstelling van het aangeboden afvalwater in de loop van het contract kunnen wijzigen. Hierdoor kunnen de gunstige omstandigheden die dit industrieel afvalwater in een rioolwaterzuivering creëert met bijvoorbeeld de mogelijkheden op het terugwinnen van grondstoffen en energie, afnemen of zelfs verdwijnen. Om die reden worden per bedrijf specifieke contractuele afspraken gemaakt voor een periode van maximaal 5 jaar die toezien op deze omstandigheden met het doel om deze te behouden. Door het voeren van relatiebeheer blijft het waterschap op de hoogte van de plannen en ontwikkelingen bij de betreffende bedrijven. Zo wordt voorkomen dat de bedoelde gunstige omstandigheden wegvallen en zal het waterschap in ieder geval tijdig kunnen anticiperen.

3.2.2 Mogelijk staatssteun met negatieve aandacht
In het verleden heeft de EC geoordeeld dat bij een eerdere versie van de ‘anti-afhaak’-regeling wel sprake was van staatsteun. Om die reden is het uitgebreide onderzoek gedaan door externe adviseurs in opdracht van de Unie. Echter, wanneer een derde dit zou voorleggen aan de EC dan is niet zeker of de EC nu tot een ander oordeel komt. De kans op klachten over de voortzetting van de regeling en mogelijke voorlegging van klachten aan de EC is zeer beperkt als alle waterschappen de regeling op dezelfde wijze toepassen en gebruik maken van de Modelregeling. Indien toch een klachtenprocedure gestart zou worden kan dit mogelijk negatief afstralen op Waterschap De Dommel. Houthoff heeft een uitgebreide juridische motivatie (zie ook Handleiding, bijlage 3) gegeven waarom door

toepassing van de Modelregeling en de juiste uitvoering het onwaarschijnlijk is dat zich dit zal voordoen.

3.2.3 *Mogelijk staatssteun met terugvordering*
Daarnaast geldt dat als de EC op basis van een klachtenprocedure alsnog zou concluderen dat de regeling aspecten van ongeoorloofde staatssteun bevat, dan moeten de betreffende subsidies worden teruggevorderd. Het financiële risico bij een eventuele terugvordering ligt bij de subsidie-ontvangers. Wanneer de regeling op een juiste manier wordt toegepast is het niet aannemelijk dat deze risico's zich daadwerkelijk voor gaan doen (zie bijlage 3).

4. Financiën
De gesprekken met de bedrijven in hoeverre de bedrijven realistische plannen hebben voor het zelf (voor)zuiveren van hun afvalwater en of zij met deze bedrijfsvoering in aanmerking komen voor de anti-afhaak regeling vinden continue plaats.
De subsidie werd jaarlijks in de beleidsbegroting opgenomen. Aan deze bedrijven werd jaarlijks tussen de € 200.000 en € 250.000,- aan subsidie uitgekeerd. Voor de Beleidsbegroting 2024 zijn geen middelen opgenomen omdat de gesprekken met de bedrijven nog niet hebben plaatsgevonden. We nemen dit mee in de Voorjaarsnota die in juli 2024 in het AB behandeld wordt voor de Beleidsbegroting 2025 (AB november 2024).

5. Uitvoering en evaluatie
5.1 Bestuurlijke vervolgstappen:
Als de gesprekken leiden tot afspraken met bedrijven worden deze contractueel vastgelegd conform de voorwaarden opgenomen in de Algemene Subsidieverordening (ASV). Dagelijks bestuur is hiervoor verantwoordelijk.

5.2 Externe communicatie:
Met de vaststelling van de anti-afhaak regeling 2024 wordt het beleid voor af- en aanhaken grote lozers d.d. 18 februari 2004 ingetrokken.

5.3 Bestuurlijke evaluatie:
Voor de regeling wordt een periode van vijf jaar afgesproken. In de jaarrekening vindt jaarlijks de verantwoording plaats.

Hoogachtend,

het dagelijks bestuur,

E. de Ridder
watergraaf

H.J. Kielenstijn
secretaris

Bijlage(n):

Bijlage 1: Ledenbrief UvW d.d. 6 oktober 2023, Voortzetting anti-afhaakregeling met marktconformiteitstoets,
Bijlage 2: Anti-afhaak regeling 2024 Waterschap De Dommel, ‘Regeling van Waterschap De Dommel voor de marktconforme toepassing van de bevoegdheid tot subsidieverlening ex artikel 122d, vijfde lid, aanhef en onder b, Waterschapswet’.
Bijlage 3: Handleiding marktconforme toepassing bevoegdheid tot subsidieverlening, Houthoff.

Besluit

Anti-afhaak regeling 2024

Het algemeen bestuur besluit conform voorstel.

1. Vaststellen van de anti-afhaak regeling 2024 Waterschap De Dommel, ‘Regeling van Waterschap De Dommel voor de marktconforme toepassing van de bevoegdheid tot subsidieverlening ex artikel 122d, vijfde lid, aanhef en onder b, Waterschapswet’.

Aldus vastgesteld in de vergadering van 15 mei 2024

het algemeen bestuur,

E. de Ridder
watergraaf

H.J. Kielenstijn
secretaris

UNIE VAN WATERSCHAPPEN

BEZOEKADRES
Koningskade 40
2596 AA Den Haag
070 351 97 51
Nederland

POSTADRES
Postbus 93218
2509 AE Den Haag
Nederland

De leden-waterschappen

datum	ons kenmerk	contactpersoon
6 oktober 2023	122519/EG	F. Polak
betreft	**uw kenmerk**	**e-mail**
Voortzetting anti-afhaakregeling met marktconformiteitstoets	-	fpolak@uvw.nl

bijlage(n)
5

Geachte leden-waterschappen,

In deze brief informeren wij u over de voortzetting van de anti-afhaakregeling. In de Ledenvergadering van december 2020 is besloten dat de Unie van Waterschappen zich moet inzetten voor behoud van de anti-afhaakregeling. Inmiddels zijn de mogelijke routes tot behoud nader verkend en heeft afstemming met een delegatie van de Europese Commissie (EC) plaatsgevonden. Op basis hiervan is extern advies ingewonnen om de regeling anders voort te zetten en heeft een nadere uitwerking hiervan plaatsgevonden. In deze ledenbrief vatten wij deze uitwerking en het besluit van de Uniecommissie CBCF van 21 september 2023 hierover (bijlage 1) samen. Daarnaast zal kort worden stilgestaan bij de toepassing van de anti-afhaakregeling in geval van separate afvalwaterstromen.

BELANG VAN DE HUIDIGE REGELING

Met de anti-afhaakregeling kunnen waterschappen voorkomen dat grote bedrijven uit kostenoverweging zelf gaan zuiveren en dus (geheel of gedeeltelijk) afhaken van de collectieve zuivering van de waterschappen. Collectieve zuivering kan om meerdere redenen gewenst zijn. Bijvoorbeeld om de maatschappelijke kosten laag te houden (voorkomen tariefstijging), duurzaamheidswinst te behalen of om milieudoelstellingen te borgen.

In het verleden is de regeling aangemerkt als staatssteun en is goedkeuring bij de EC gevraagd voor toepassing van de regeling. De huidige goedkeuring loopt tot eind 2023. Dat betekent dat subsidies op basis van de huidige regeling uiterlijk per eind 2023 beëindigd moeten worden.

VERKENNING VOORTZETTING ANTI-AFHAAKREGELING

In de vorige ledenbrief van 6 december 2022 met kenmerk 120792 EL zijn de achtergronden en inzet op het behoud van de anti-afhaakregeling samengevat. In deze brief zijn ook vier oplossingsrichtingen toegelicht. Een van deze opties betrof het toepassen van het marktconformiteitsbeginsel. Deze optie is in opdracht van de Unie door extern bureau Economisch Bureau Amsterdam (EBA) nader onderzocht. EBA

heeft daartoe de zogenaamde MEO-toets uitgevoerd.[1] Voor deze toets heeft EBA de kostenstructuur van 6 rwzi's onderzocht die anti-afhaakovereenkomsten met industriële lozers hebben. De onderzochte rwzi's vertegenwoordigen 8 van de 16 industriële partijen die in 2021 gebruikmaakten van de anti-afhaakregeling. EBA heeft op basis van het theoretische en empirische onderzoek van de anti-afhaakregeling geconcludeerd dat deze voldoet aan het MEO-beginsel en niet resulteert in staatssteun.

Op basis hiervan heeft een afrondend overleg met de delegatie van de EC plaatsgevonden. De delegatie heeft in de bespreking aangegeven dat de waterschappen goed in beeld hebben gebracht dat er sprake is van marktconformiteit, maar vanuit de EC geen mogelijkheden te zien om dit formeel in een algemene regel vast te leggen. Dit betekent dat de marktconformiteitstoets weliswaar goed onderbouwd is, maar dat door de EC niet uitgesloten kan worden dat een geval door een private partij bestreden wordt.

Aan de hand van de uitkomsten van deze bespreking heeft extern bureau Houthoff advies uitgebracht (bijlage 2) en geadviseerd om de anti-afhaakregeling voort te zetten als marktconforme regeling. Dit heeft als belangrijk voordeel dat de continuïteit en stabiliteit van de anti-afhaakregeling is gewaarborgd, doordat deze niet langer afhankelijk is van de goedkeuring van de EC. Daarbij geldt als nadrukkelijk aandachtspunt dat alle waterschappen de regeling uniform toepassen volgens de kaders die ook aan de delegatie van de EC zijn voorgelegd. Om u hierbij te ondersteunen heeft een nadere uitwerking van de toepassing plaatsgevonden in de vorm van een modelregeling (bijlage 3) en een handleiding met rekenformat (bijlagen 4 en 5).

STAPPENPLAN VOOR TOEPASSEN MARKTCONFORME REGELING

De Unie roept de waterschappen op de marktconforme regeling uniform toe te passen. Om die reden volgt hieronder een stappenplan voor het kunnen toepassen van de anti-afhaakregeling op basis van het marktconformiteitsbeginsel:

1. Het algemeen bestuur stelt een anti-afhaakregeling vast conform de modelregeling in bijlage 3.
2. Het bedrijf dat in aanmerking wenst te komen voor toepassing van de anti-afhaakregeling doet een aanvraag daartoe en onderbouwt de kosten voor het zelf (voor)zuiveren.
3. Het waterschap laat de onderbouwing als bedoeld onder 2 valideren door een deskundige. Hierbij kan de consistentie worden gewaarborgd door voortzetting van de bestaande relaties met deskundigen die de waterschappen hebben ingeschakeld voor de kostenonderbouwing onder de huidige anti-afhaakregeling.
4. Het waterschap berekent met behulp van de handleiding (bijlage 4) de eigen kosten van de rwzi en vult deze in het rekenformat (bijlage 5).
5. Het waterschap laat de eigen kosten van de rwzi en/of het ingevulde rekenformat valideren door de eigen accountant. De validatie van het format kan ook aan een bureau (zoals EBA) worden voorgelegd. Dat bureau zal echter niet de onderliggende kosten van de rwzi kunnen valideren, maar uitgaan van de juistheid daarvan.
6. Het waterschap stelt een uitvoeringsovereenkomst op en de bijbehorende subsidie vast.
7. *Optioneel: Het waterschap laat vanwege een langere looptijd van vijf jaar of zekerheidshalve een marktconformiteitstoets doen op de individuele overeenkomst en bijbehorende subsidie. Hierbij kan de consistentie met het eerdere marktconformiteitsonderzoek het beste worden gewaarborgd door EBA in te schakelen.*
8. Het dagelijks bestuur verleent de beschikking tot subsidieverlening aan het bedrijf.
9. Het dagelijks bestuur en bedrijf ondertekenen de aan het besluit tot subsidieverlening te hechten uitvoeringsovereenkomst.

[1] MEO staat voor Market Economy Operator beginsel. Om te bepalen of een decentrale overheid marktconform handelt, moet aan dit beginsel worden getoetst. Aan de hand van het MEO-beginsel moet nagegaan worden of een particuliere investeerder in soortgelijke omstandigheden hetzelfde zou hebben gehandeld.

SEPARATE AFVALWATERSTROMEN

Bovengenoemde mogelijkheden zijn aan de orde als er sprake is van indirecte lozingen, lozingen die via de gemeentelijke riolering op de afvalwaterstructuur van de waterschappen. Onderdeel van het wetsvoorstel tot aanpassing van het belastingstelsel van de waterschappen is de mogelijkheid om privaatrechtelijke afspraken te maken over de prijs voor de zuivering van separate afvalwaterstromen (zie onderdeel K van het wetsvoorstel en paragraaf 6.2 van de Memorie van Toelichting). Na wijziging van de wet komt de mogelijkheid om zuiveringsheffing te heffen in deze situaties (directe lozingen) te vervallen. Omdat de anti-afhaakregeling in artikel 122d, vijfde lid, van de Waterschapswet is gekoppeld aan de opbrengst van de zuiveringsheffing, kan de (nieuwe) anti-afhaakregeling na de wetswijziging niet worden toegepast op separate afvalwaterstromen.

Voor het maken van privaatrechtelijke prijsafspraken voor separate afvalwaterstromen volgt nog een afzonderlijke handreiking vanuit de Unie van Waterschappen. Deze handreiking en een eventuele modelovereenkomst worden de komende periode opgesteld in afstemming met de waterschappen en de Werkgroep Waterheffingen.

VERVOLG

Wij hopen u met het voorgaande volledig op de hoogte te hebben gesteld van de voortzetting van de anti-afhaakregeling. In de komende periode worden nog een aantal punten nader uitgewerkt.

Nogmaals benadrukken wij dat de marktconforme regeling uniform moet worden toegepast. Om deze uniformiteit te kunnen borgen zal het Uniebureau een dossier aanleggen met daarin de door de waterschappen vastgestelde anti-afhaakregelingen en verleende subsidies. Dit dossier bouwen we op aan de hand van de gegevens die de waterschappen invullen in de Waterschapsspiegel, vergelijkbaar hoe dat nu voor de huidige anti-afhaakregeling gebeurde.

Mocht u vragen en/of opmerkingen hebben dan kunt u contact opnemen met Fabian Polak van het Uniebureau via fpolak@uvw.nl.

Met vriendelijke groet,

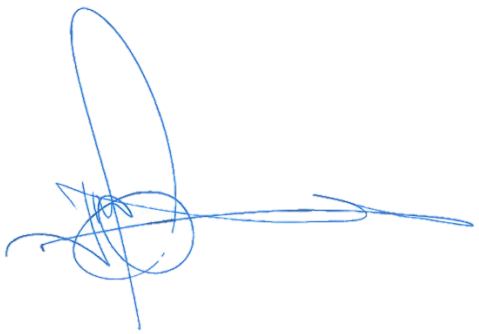

Meindert Smallenbroek
Algemeen directeur

Regeling van Waterschap De Dommel voor de marktconforme toepassing van de bevoegdheid tot subsidieverlening ex artikel 122d, vijfde lid, aanhef en onder b, Waterschapswet

Het Algemeen Bestuur van Waterschap De Dommel;

gelezen het voorstel van het Dagelijks Bestuur van 15 mei 2024, met kenmerk 172490/172498;

gelet op de artikelen 78, eerste lid en 122d, vijfde lid aanhef en onder b van de Waterschapswet en de bepalingen in titel 4.2 van de Algemene wet bestuursrecht;

Overwegende dat:
(a) het waterschap vermindering van emissies naar oppervlaktewateren en het sluiten van waterkringlopen in bedrijfsprocessen stimuleert;
(b) het waterschap streeft naar een optimaal economisch gebruik van persleidingen, rioolgemalen en rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI);
(c) inzicht in de ontwikkeling van het afvalwateraanbod over de middellange termijn, zowel qua waterkwantiteit als qua vervuilingseenheden hiervoor essentieel is;
(d) kapitaalvernietiging en stijging van het tarief voor de aan het de rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI) van het waterschap gebonden lozers zoveel mogelijk moet worden voorkomen;
(e) het derhalve wenselijk kan zijn een subsidie te verlenen aan en meerjarige afspraken te maken met bedrijven waarvan het afvalwater een betekenisvol aandeel van de belasting van de rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI) vormt;
(f) in de Verordening Zuiveringsheffing (thans de Verordening Zuiveringsheffing 2024) de voorwaarden voor de berekening van de zuiveringsheffing zijn vastgelegd;
(g) op grond van artikel 122d, vijfde lid aanhef en onder b, Waterschapswet de opbrengst van de heffing tevens kan worden besteed aan het verstrekken van subsidies aan heffingsplichtigen tot behoud van het gebruik van rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI) teneinde een stijging van het tarief van de heffing zoveel mogelijk te voorkomen;
(h) op grond van de Algemene wet bestuursrecht subsidieverlening geschiedt op basis van een beschikking en ter uitvoering van de beschikking tot subsidieverlening een overeenkomst kan worden gesloten;
(i) met het oog op de einddatum van het besluit van de Europese Commissie van 16 oktober 2013 (C(2013)6628 is onderzocht onder welke voorwaarden de subsidies op grond van artikel 122d, vijfde lid, aanhef en onder b, Waterschapswet niet resulteren in staatssteun als bedoeld in artikel 107, eerste lid, Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (‘VWEU‘), maar voldoen aan marktconforme voorwaarden (het market economy operator-beginsel (‘MEO-beginsel‘));
(j) op basis van het door Economisch Bureau Amsterdam in opdracht van de Unie van Waterschappen verrichte onderzoek, d.d. 30 januari 2023 ('MEO test anti opt out scheme water

authorities', Economisch Bureau Amsterdam) marktconforme subsidievoorwaarden zijn geformuleerd die waarborgen dat de subsidie niet resulteert in staatssteun en waarvoor derhalve geen goedkeuring van de Europese Commissie nodig is;
(k) het, uit oogpunt van transparantie, rechtszekerheid, gelijke behandeling en doelmatige besteding van overheidsuitgaven, wenselijk is deze marktconforme voorwaarden voor een subsidie ex artikel 122d, vijfde lid aanhef en onder b Waterschapswet, vast te leggen;

B e s l u i t :

De regeling van Waterschap De Dommel voor de marktconforme toepassing van de bevoegdheid tot subsidieverlening ex artikel 122d, vijfde lid, aanhef en onder b, Waterschapswet vast stellen, luidend als volgt:

§ 1. Begripsbepalingen

Artikel 1 Begripsbepalingen

Deze regeling verstaat onder:

a. Aanvrager: de belastingplichtige onderneming die op grond van deze regeling een subsidie aanvraagt;
b. Bestuur: het dagelijks bestuur van Waterschap De Dommel;
c. Marginale kosten: de variabele kosten per vervuilingseenheid berekend als het resultaat van de totale variabele kosten van het de rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI) gedeeld door de totaal gezuiverde vervuilingseenheden afkomstig van alle aangesloten huishoudens en ondernemingen;
d. Uitvoeringsovereenkomst: de door of namens het bestuur te ondertekenen overeenkomst tussen de aanvrager en het waterschap, waarin in ieder geval de in artikel 9 van deze regeling genoemde elementen zijn vastgelegd;
e. Waterschap: Waterschap De Dommel;
f. Rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) : een werk voor het zuiveren van afvalwater of het transport van afvalwater, niet zijnde een riolering, als bedoeld in artikel 122c van de Waterschapswet.

§ 2. Bevoegdheid

Artikel 2 Bevoegdheid

1. Op aanvraag kan het bestuur een subsidie, bedoeld in artikel 122d, vijfde lid, aanhef en onder b, Waterschapswet, verlenen voor het aanbieden door een aanvrager van ongezuiverd afvalwater op een rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) van het waterschap.
2. De subsidie wordt in ieder geval geweigerd indien naar het oordeel van het bestuur niet wordt voldaan of niet kan worden voldaan aan de voorwaarden, bedoeld in de artikelen 3 tot en met 9 van deze regeling.

§ 3. Voorwaarden subsidieverlening

Artikel 3 Aanvraag

1. De aanvraag bevat de onderbouwing dat aan de voorwaarden van artikel 4, eerste lid en artikel 5 wordt voldaan.
2. Indien de aanvraag wordt gedaan voor een afwijkende looptijd, bedoeld in artikel 7, derde lid, in verband met een investering die door of mede door de aanvrager wordt gedaan, bevat de aanvraag tevens een onderbouwing voor de looptijd als bedoeld in dat lid.

Artikel 4 Omvang lozing en benutting zuiveringscapaciteit

1. Het aantal vervuilingseenheden dat door de aanvrager op de rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) wordt gebracht, bedraagt minimaal 5% van de zuiveringscapaciteit van die zuiveringsinstallatie dan wel minimaal 5.000 vervuilingseenheden als de zuiveringscapaciteit van die zuiveringsinstallatie meer dan 100.000 vervuilingseenheden bedraagt.
2. Voor het afvalwater van de aanvrager bestaat voor het waterschap geen of tijdelijk geen vergelijkbare alternatieve benutting van de zuiveringscapaciteit van de rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) .

Artikel 5 Reële mogelijkheid tot zelf (voor)zuiveren

1. De aanvrager toont aan dat:
    a. het zelf (voor)zuiveren of laten (voor)zuiveren van het afvalwater per vervuilingseenheid voor de aanvrager financieel voordeliger is dan het tarief per vervuilingseenheid van de zuiverings- of verontreinigingsheffing van het waterschap;
    b. hij financieel in staat is om de bedoelde (voor)zuivering van het afvalwater daadwerkelijk te realiseren;
    c. het zelf (voor)zuiveren van het afvalwater binnen de geldende wettelijke eisen kan plaatsvinden.
    d. hij mogelijkheden heeft om:
        i. het gezuiverde effluent direct op het oppervlaktewater te lozen, dan wel het gezuiverde effluent anderszins aan te wenden;
        ii. bij lozing op de riolering zorg te dragen voor een zodanige samenstelling van het afvalwater dat de doelmatige werking van het ontvangende rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) op basis van de criteria zoals bepaald door het bestuur van het waterschap niet in gevaar komt.
    e. Een aanvrager die reeds over een eigen (gedeeltelijke) zuivering beschikt en voor subsidie in aanmerking wenst te komen, presenteert een onderbouwing van de huidige bedrijfsvoering op basis van de in sub d. vermelde criteria en brengt de invloed van aansluiting van de afvalwaterstroom op de rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) werk in beeld.
2. De aanvrager onderbouwt de kosten voor het zelf (voor)zuiveren door ten minste één van de volgende stukken te overleggen:

a. een kostenraming door een onafhankelijke deskundige;

b. één of meer onvoorwaardelijke offertes van een marktleverancier of marktpartij.

3. De aanvraag bevat een beschrijving van:

a. de overige kosten, in aanvulling op de in het tweede lid bedoelde kosten, die de aanvrager kan besparen indien het afvalwater op de rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) van het waterschap wordt geloosd;

b. de omvang van de risico's van het zelf (voor)zuiveren voor de continuïteit van de huidige afzet van producten en van het productieproces, en

c. de maatregelen die nodig zijn om de in het derde lid, sub b genoemde risico's te beheersen.

Artikel 6 Bepaling van de hoogte individuele subsidie

1. De jaarlijkse subsidie per vervuilingseenheid is niet hoger dan nodig is om het zelf (voor)zuiveren door de aanvrager te voorkomen en is in ieder geval niet hoger dan

a. het verschil tussen het normale tarief van de zuiverings- of verontreinigingsheffing van het waterschap en de onderbouwde kosten van zelf(voor)zuivering per vervuilingseenheid, bedoeld in artikel 5, eerste lid, sub a en tweede lid, van deze regeling; en

b. het verschil tussen het normale tarief van de zuiverings- of verontreinigingsheffing van het waterschap en de marginale kosten van het de rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) van het waterschap.

2. Indien de subsidie voor twee of meer jaren wordt verleend, wordt in elk jaar voldaan aan de voorwaarden, genoemd in het eerste lid.

Artikel 7 Looptijd van de subsidie

1. De subsidie wordt toegekend voor een periode van maximaal vijf jaar.

2. Na het verstrijken van de looptijd van de subsidiebeschikking kan een nieuwe aanvraag op grond van deze regeling worden gedaan. Het waterschap behandelt deze aanvraag als een nieuwe aanvraag.

3. In afwijking van het eerste lid kan de subsidie voor een langere periode worden verleend indien deze periode kan worden gerechtvaardigd op basis van een aanzienlijke investering door het waterschap, de aanvrager of het waterschap en de aanvrager tezamen, die, in overeenstemming met algemeen aanvaarde boekhoudkundige beginselen, over een langere periode moet worden afgeschreven.

§ 4. Aan de subsidie te verbinden voorwaarden

Artikel 8 Subsidievoorwaarden

Aan de subsidie worden in ieder geval de volgende voorwaarden verbonden:

a. de subsidieontvanger brengt per kalenderjaar ten minste het in het besluit tot subsidieverlening bepaalde minimumaantal en niet meer dan het in dat besluit bepaalde maximumaantal vervuilingseenheden aan op de rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) van het waterschap;
b. de subsidieontvanger voldoet gedurende de looptijd van de subsidie aan alle wettelijke bepalingen voor het lozen van afvalwater.

Artikel 9 Uitvoeringsovereenkomst

1. De subsidie wordt verleend onder de opschortende voorwaarde dat na bekendmaking van de beschikking tot subsidieverlening door de subsidieontvanger wordt meegewerkt aan de totstandkoming van de aan het besluit tot subsidieverlening te hechten uitvoeringsovereenkomst, door middel van ondertekening van een daartoe rechtsgeldig vertegenwoordigingsbevoegde en het doen toekomen aan het waterschap van deze uitvoeringsovereenkomst.
2. De uitvoeringsovereenkomst bepaalt in ieder geval:
    a. de wijze van betaling van de subsidie;
    b. de wijze waarop de subsidie wordt vastgesteld;
    c. de wijze en het tijdstip van bevoorschotting;
    d. de verplichtingen van de subsidieontvanger in geval van geheel of gedeeltelijke terugvordering van het waterschap overeenkomstig artikel 11 van deze regeling.

Artikel 10 Beschikbaarheid middelen

De subsidie wordt verleend onder de opschortende voorwaarde dat er voldoende middelen op de begroting van het waterschap beschikbaar worden gesteld.

§ 5. Verlaging subsidie

Artikel 11 Terugvordering subsidie

1. De beschikking tot subsidieverlening voorziet in een verlaging van de subsidie indien niet aan de voorwaarden, bedoeld in de artikelen 8 tot en met 10 en de in de beschikking opgenomen voorwaarden, wordt voldaan.
2. De bepalingen van afdeling 4.2.7 van de Algemene wet bestuursrecht inzake betaling en terugvordering zijn van toepassing.
3. Onverminderd het bepaalde in artikel 4:57 van de Algemene wet bestuursrecht kan de subsidie met de rente, bedoeld in artikel 7, tweede lid, van de Wet terugvordering staatssteun worden teruggevorderd, indien:

a. de niet-naleving van de aan de subsidie verbonden voorwaarden, tot gevolg heeft dat de subsidie kwalificeert als staatssteun in de zin van artikel 107, eerste lid, VWEU;
b. dat noodzakelijk is op grond van een besluit van de Europese Commissie of een onherroepelijke rechterlijke uitspraak.

§ 6. Slotbepalingen

Artikel 12 Inwerkingtreding

Deze regeling treedt in werking op de dag na die van de bekendmaking.

Artikel 13 Citeertitel

Deze regeling wordt aangehaald als: Regeling van Waterschap De Dommel voor de marktconforme toepassing van de bevoegdheid tot subsidieverlening ex artikel 122d, vijfde lid, aanhef en onder b, Waterschapswet.

Artikel 14 Intrekking bestaande Anti-afhaakregeling

De thans bestaande regeling anti-afhaakregeling, vastgesteld door het AB op 20 april 2016, wordt per heden direct ingetrokken.

Ondertekening

Toelichting

Algemeen

Deze regeling zet het kader uiteen voor de verlening van een subsidie aan ondernemingen die hun afvalwater aanbrengen op de rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI) van het waterschap. Op grond van artikel 122d van de Waterschapswet zijn deze ondernemingen verplicht tot betaling van de zuiverings- of verontreinigingsheffing voor de zuivering van hun afvalwater door het waterschap. Wanneer een onderneming ervoor zou kiezen om (een deel van) het afvalwater zelf (voor) te zuiveren ('afhaken'), omdat dit economisch gezien voordeliger is, loopt het waterschap inkomsten mis die nodig zijn om de kosten te dekken voor de instandhouding van de rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI). Als gevolg hiervan zouden de resterende aangesloten huishoudens en bedrijven een hogere heffing moeten betalen. Artikel 122d, vijfde lid, van de Waterschapswet geeft waterschappen de bevoegdheid om subsidies te verstrekken aan heffingplichtigen tot behoud van het gebruik van rioolwaterzuiveringsinstallaties teneinde een stijging van het tarief van de heffing zoveel mogelijk te voorkomen.

Deze regeling beoogt te waarborgen dat de subsidieverlening door het waterschap voldoet aan marktconforme voorwaarden. Het waterschapsbestuur is van oordeel dat de subsidieverlening op grond van deze regeling daardoor niet kwalificeert als staatssteun in de zin van artikel 107, eerste lid, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie en derhalve geen goedkeuring van de Europese Commissie vereist.

In de periode tot en met 31 december 2023 zijn de subsidies op grond van artikel 122d, vijfde lid, van de Waterschapswet verleend conform de voorwaarden zoals uiteengezet in de Circulaire van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (‘**Circulaire**‘).[2] Deze Circulaire is voor het laatst goedgekeurd door de Europese Commissie die de anti-afhaaksubsidies bij besluit van 16 oktober 2013 in dossier SA.36556 (2013/N) heeft aangemerkt als verenigbare staatssteun in de zin van artikel 107, derde lid, sub c van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie.

De systematiek van deze regeling is grotendeels gelijk aan de subsidieverlening conform de voorwaarden van de Circulaire. Deze regeling bevat een aantal aanvullende voorwaarden die extra waarborgen bieden dat de subsidieverlening in alle gevallen voldoet aan de marktconforme voorwaarden waaronder een particuliere exploitant van een rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) onder normale marktomstandigheden bereid zou zijn een lager tarief in rekening te brengen voor de zuivering van het afvalwater van ondernemingen. Deze voorwaarden waarborgen dat de waterschappen in overeenstemming handelen met het beginsel van de marktdeelnemer in een markteconomie (market economy operator-beginsel (‘**MEO-beginsel**‘)).

Artikelsgewijze toelichting

Artikel 4 Omvang lozing

De subsidies worden verleend om een optimale benutting van de rioolwaterrioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) van het waterschap te bewerkstelligen. Met de subsidieverlening wordt immers voorkomen dat ondernemingen die een substantiële

[2] Circulaire anti-afhaaksubsidies 2018 voor subsidies conform artikel 122d, vijfde lid, aanhef en onder b, van de Waterschapswet, zoals geactualiseerd per 19 november 2018.

hoeveelheid afvalwater op de rioolwaterrioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) aanbrengen ervoor kiezen om dit afvalwater zelf (voor) te zuiveren om zo een hoge zuiverings- of verontreinigingsheffing te vermijden. Onder substantiële hoeveelheid afvalwater wordt verstaan een jaarlijkse hoeveelheid die minimaal 5% van de zuiveringscapaciteit van die installatie beslaat of, indien dat minder is, ten minste 5.000 vervuilingseenheden. Het 'afhaken' door deze ondernemingen heeft potentieel een grote impact op de capaciteitsbenutting van de rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) en de hoogte van het tarief dat door de andere aangeslotenen zal moeten worden betaald om de kosten van de instandhouding te dekken.

De subsidie mag alleen worden verleend indien er geen of tijdelijk geen vergelijkbare alternatieve benutting voor de zuiveringscapaciteit van de rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) van het waterschap mogelijk is. Hiermee wordt gewaarborgd dat een waterschap alleen een korting op de zuivering- of verontreinigingssheffing in de vorm van een subsidie verleent indien het alternatieve scenario waarin geen subsidie wordt verleend, tot onderbenutting van de zuiveringscapaciteit en daaruit volgende hogere kosten zou leiden.

Artikel 5 Reële mogelijkheid tot zelf (voor)zuiveren

Een onderneming komt voorts alleen voor subsidie in aanmerking indien zij aantoont dat zij beschikt over een reëel alternatief voor de zuivering van haar afvalwater door het waterschap. De onderneming moet daartoe aantonen dat zij haar afvalwater tegen lagere kosten per vervuilingseenheid kan (laten) (voor)zuiveren dan tegen het tarief van de zuiverings- of verontreinigingsheffing per vervuilingseenheid.

Een subsidie kan alleen voldoen aan het MEO-beginsel indien er voor het waterschap daadwerkelijk een noodzaak bestaat voor de verlening van een subsidie. Deze noodzaak bestaat uitsluitend indien er een reëel risico op afhaken door de onderneming bestaat. Het bestaan van een dergelijk risico kan worden aangenomen wanneer de aanvrager beschikt over een reëel alternatief voor de zuivering van zijn afvalwater door het waterschap.

De onderbouwing die de onderneming dient te verstrekken, dient ten minste te bestaan uit een kostenraming door een onafhankelijke deskundige of één of meer onvoorwaardelijke offertes van een marktleverancier of marktpartij. De aanvrager dient hiermee de bedrijfsspecifieke kosten van het zelf (voor)zuiveren inzichtelijk te maken en te onderbouwen. Deze eis strekt ertoe te verzekeren dat de hoogte van een marktconforme subsidie individueel kan worden bepaald. De onderneming dient voorts aan te tonen dat deze over voldoende financiële middelen beschikt om de (voor)zuivering te realiseren.

De onderneming dient daarnaast aan te tonen dat het (voor)zuiveren van haar afvalwater binnen de geldende wettelijke voorschriften plaats kan vinden. Er kan hierbij gedacht worden aan de voorschriften ingevolge de Wet Milieubeheer, de Waterwet en de gemeentelijke wet- en regelgeving op het gebied van bouwen.

Ten slotte dient de onderneming een beschrijving te geven van de overige kosten die zij kan besparen indien het afvalwater op het rioolwaterzuivering (RWZI) van het waterschap wordt geloosd en die niet zijn opgenomen in de bewijzen van de kosten voor het zelf (voor)zuiveren. Ook dient de onderneming een beschrijving te geven van de omvang van de risico's van het zelf (voor)zuiveren voor de continuïteit van de huidige afzet van producten en het productieproces en de maatregelen die nodig zijn om deze risico's zoveel mogelijk te beheersen. Doel van deze voorwaarde is dat de onderneming naast de hiervoor genoemde onderbouwing van de technische en financiële mogelijkheid aangeeft welke aanvullende implicaties het zelf (voor)zuiveren heeft. Op basis van deze informatie kan het waterschap bij de bepaling van de hoogte van de subsidie tevens rekening houden met de waarde voor de onderneming indien zij

wordt ontzorgd van de zuiveringstaken doordat zij haar afvalwater op de rioolwater(RWZI) van het waterschap aanbrengt.

Artikel 6 Bepaling van de hoogte van de individuele subsidie

De subsidie wordt beperkt tot het bedrag dat noodzakelijk is om het zelf (voor)zuiveren door de onderneming te voorkomen. Het streven naar een zo beperkt mogelijke subsidie is in overeenstemming met de handelswijze van een marktdeelnemer in een soortgelijke situatie als het waterschap. Wat de strikt noodzakelijke hoogte van de subsidie is, is afhankelijk van de specifieke situatie en de uitgangsposities van enerzijds de onderneming en anderzijds het waterschap. Daarover dienen het waterschap en de onderneming als redelijk handelende marktpartijen overeenstemming te bereiken. Daarbij geldt in ieder geval dat de subsidie nooit hoger mag zijn dan de kosten die de onderneming zou besparen indien deze het afvalwater zelf zou (voor)zuiveren. Daarnaast mag de subsidie nooit hoger zijn dan het verschil tussen het normale tarief van de zuiverings- of verontreinigingsheffing en de marginale kosten van de rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI). Om te voldoen aan de vereisten van marktconformiteit mag de subsidie in ieder geval niet tot gevolg hebben dat de marginale kosten van de rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) niet worden gedekt.[3]

De hoogte van de subsidie dient voor elk jaar waarvoor de subsidie is verleend aan deze voorwaarden te voldoen. Derhalve controleert het waterschap ieder jaar voordat betaling plaatsvindt of het subsidiebedrag dat het voornemens is uit te keren, aan deze voorwaarden voldoet.

Artikel 7 Looptijd van de subsidie

De looptijd van de subsidie is in beginsel beperkt tot vijf jaar, waarna een nieuwe aanvraag kan worden gedaan. Deze periode sluit aan bij de periode waarover een reële inschatting kan worden gemaakt van de mogelijkheden voor alternatieve benutting van de capaciteit en de (marginale) kosten van de rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI). Afwijking van deze looptijd kan gerechtvaardigd zijn indien sprake is van een omvangrijke investering door het waterschap of de subsidie ontvangende onderneming. Het kan hierbij onder andere gaan om investeringen in of renovatie van de rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) door de waterschappen, investeringen in nieuwe productie-installaties door een onderneming of om gezamenlijke investeringen in installaties voor hernieuwbare projecten waarvoor de stoffen uit het gezuiverde afvalwater van de onderneming worden gebruikt.

Artikel 10 Begrotingsvoorbehoud

Overeenkomstig artikel 4:34, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) kan ten aanzien van een subsidie die wordt verleend op een moment dat de begroting van het waterschap nog niet is vastgesteld, een zogenoemd begrotingsvoorbehoud worden opgenomen. Dit voorbehoud wordt gemaakt indien er formeel nog geen financiële ruimte in de begroting is voorzien voor de verlening van de subsidie op grond van deze regeling. De subsidie wordt daarom verleend onder de opschortende voorwaarde dat het Algemeen Bestuur van het waterschap daarvoor voldoende middelen beschikbaar stelt. Het begrotingsvoorbehoud vervalt op grond van artikel 4:34, derde lid, van de Awb indien het bestuur van het waterschap hier niet binnen vier weken na vaststelling of goedkeuring van de begroting een beroep op doet.

---

[3] Zie ook de Mededeling van de Commissie over het begrip staatssteun in de zin van artikel 107, lid 1,van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (2016/C 262/01)), par. 228.

Artikel 11 Terugvordering bij niet voldoen aan subsidievoorwaarden

Bij niet-naleving van de voorwaarden kan de subsidie worden verlaagd. Afdeling 4.2.7 van de Awb is van toepassing op de betaling en de terugvordering van de subsidie. Indien de niet-naleving van de voorwaarden tot gevolg heeft dat de subsidie niet langer voldoet aan de marktconforme voorwaarden, geldt dat de subsidie kan worden teruggevorderd, vermeerderd met de rente als bedoeld in artikel 7, tweede lid, van de Wet terugvordering staatssteun. Dit geldt eveneens indien de subsidie op grond van een besluit van de Europese Commissie of op grond van een onherroepelijke rechterlijke uitspraak dient te worden teruggevorderd wegens strijdigheid met de staatssteunregels.

HOUTHOFF

Handleiding marktconforme toepassing bevoegdheid tot subsidieverlening ex artikel 122d, vijfde lid, aanhef en onder b Waterschapswet

Dit document is opgesteld ten behoeve van intern beraad binnen (de ambtelijke organisatie en de bestuursorganen) van de Unie van Waterschappen en haar leden en bevat persoonlijke beleidsopvattingen. Dit document is niet bestemd om openbaar te worden gemaakt op basis van de Wet open overheid, mede, doch niet uitsluitend, gelet op de uitzonderingsgronden als bedoeld in de artikelen 5.1.2. sub b en g en 5.2.1 en 5.2.3 van die wet.

1. Inleiding en doelstelling

1.1. Deze handleiding heeft tot doel concrete en praktische handvatten te bieden voor de verlening van marktconforme subsidies ex artikel 122d, vijfde lid, aanhef en onder b van de Waterschapswet ("**anti-afhaaksubsidie**"). De voorwaarden voor de marktconforme verlening van de anti-afhaaksubsidies zijn tevens verwoord in de Modelregeling marktconforme anti-afhaaksubsidies ("**Modelregeling**") die in opdracht van de Unie van Waterschappen is opgesteld ten behoeve van de uniforme toepassing van de subsidiebevoegdheid door de waterschappen per 1 januari 2024.

1.2. Deze handleiding geeft een korte beschrijving van de voorgeschiedenis en achtergrond van de Modelregeling (§ 2), de belangrijkste verschillen voor de waterschappen met de Circulaire (§ 3), een stapsgewijze praktische toelichting van de werkwijze onder de Modelregeling (§ 4) en beantwoording van de meest voor de hand liggende vragen (§ 5). In de bijlage bij deze handleiding is een (Excel) format opgenomen dat kan worden ingevuld voorafgaand aan de onderhandelingen met de bedrijven over de hoogte en specifieke voorwaarden van de anti-afhaaksubsidie.

2. Voorgeschiedenis en achtergrond Modelregeling

2.1. Van oudsher zijn de voorwaarden voor de verlening van anti-afhaaksubsidies vastgelegd in een Circulaire van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat ("**anti-afhaakregeling**").[1] Voor de vormgeving van deze voorwaarden was bepalend dat de anti-afhaaksubsidies werden aangemerkt als staatssteun in de zin van artikel 107 lid 1 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie ("**VWEU**").

2.2. Conform de staatssteunregels is de anti-afhaakregeling iedere tien jaar ter goedkeuring aan de Europese Commissie ("**Commissie**") voorgelegd. De laatste

[1] Circulaire anti-afhaaksubsidies 2018 voor subsidies conform artikel 122d, vijfde lid, aanhef en onder b, van de Waterschapswet, zoals geactualiseerd per 19 november 2018.

goedkeuring dateert van 16 oktober 2013.[2] Op grond van deze goedkeuring worden de anti-afhaaksubsidies die conform de anti-afhaakregeling zijn verleend aangemerkt als verenigbare staatssteun (op grond van artikel 107 lid 3 sub c VWEU). Het huidige goedkeuringsbesluit loopt op 31 december 2023 af. Met het oog op de voortzetting van de toepassing van de anti-afhaakregeling heeft het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat ("**IenW**") informeel overleg gevoerd met de ambtelijke diensten van Commissie. In het kader van dat overleg hebben de Commissiediensten gevraagd of kan worden onderbouwd dat de anti-afhaakregeling resulteert in marktconforme kortingen op de zuiveringsheffing.[3] De Unie van Waterschappen heeft naar aanleiding van dit verzoek een onafhankelijk deskundig bureau[4] opdracht gegeven om de toepassing van de anti-afhaakregeling te onderzoeken op marktconformiteit (d.w.z. de conformiteit met het zogenaamde '*market economy operator*-beginsel' ("**MEO-beginsel**")). Dit onderzoek heeft uitgewezen dat de toepassing van de anti-afhaakregeling in de onderzochte gevallen[5] voldoet aan de voorwaarden van het MEO-beginsel. In deze gevallen resulteert de anti-afhaaksubsidie derhalve niet in staatssteun, maar vormt deze een marktconforme korting op de zuiveringsheffing.

2.3. Om te waarborgen dat vanaf 1 januari 2024 alle anti-afhaaksubsidies aan dezelfde marktconformiteitsvoorwaarden voldoen, zijn deze voorwaarden neergelegd in de Modelregeling. Bij uniforme toepassing van deze voorwaarden door de waterschappen, valt de subsidieverlening niet onder het bereik van de staatssteunregels en is er dus ook geen goedkeuring van de Commissie nodig.

3. Overeenkomsten en verschillen met de subsidieverlening op grond van Modelregeling en de anti-afhaakregeling

3.1. De Modelregeling gaat uit van de verlening van een anti-afhaaksubsidie onder marktconforme voorwaarden. Ten opzichte van de anti-afhaakregeling is een aantal voorwaarden expliciet toegevoegd om te garanderen dat de te verlenen anti-afhaaksubsidie in alle gevallen marktconform is.

---

[2] Commissie 16 oktober 2013 C(2013) 6628 final, steunmaatregel SA.36556 (2013/N) – Nederland – Anti-afhaakregeling waterschappen. De anti-afhaakregeling is naar aanleiding van een ex-post monitoring onderzoek door de Commissie op 19 november 2018 aangepast.

[3] De Commissiediensten hebben daarbij verwezen naar de marktconforme onderbouwing van het Deense gestaffelde heffingenstelsel. Naar aanleiding van een klacht heeft de Commissie dit stelsel onderzocht en heeft geoordeeld dat dit stelsel niet resulteert in staatssteun omdat de kortingen op de heffing gebaseerd zijn op marktconforme voorwaarden (Besluit C(2018) 2259 final van 19 april 2018, SA.37433 (2017/FC) – Denmark, Alleged State aid through discounts on waste water charges (link)).

[4] Zie dossierstuk 2.3.c MEO-test anti-opt-out scheme water authorities, d.d. 30 januari 2023.

[5] Het onderzoek heeft zich geconcentreerd op de kostenstructuur van 6 rwzi's die anti-afhaakovereenkomsten met industriële lozers hebben. De onderzochte rwzi's vertegenwoordigen 8 van de 16 industriële partijen die in 2021 gebruik maakten van de anti-afhaakregeling.

3.2. Belangrijke aspecten voor de marktconformiteit zijn in het bijzonder de beoordeling van de noodzakelijkheid van de subsidieverlening en de beperking van de hoogte van de subsidie tot het niveau dat noodzakelijk is om het afhaken van de onderneming te voorkomen.

3.3. De voorwaarden voor noodzakelijkheid van de subsidieverlening zijn niet gewijzigd ten opzichte van de voorwaarden uit de Circulaire. Ten eerste moet de aanvrager een gedegen onderbouwing aanleveren van de reële mogelijkheid tot zelf (voor)zuiveren, de kosten daarvan en zijn capaciteit tot financiering daarvan. De onderbouwing van de kosten moet worden gedocumenteerd met ten minste een kostenraming door een onafhankelijke deskundige of één of meer onvoorwaardelijke offertes van een marktleverancier of marktpartij.

3.4. Ten tweede mag er alleen een subsidie worden verleend indien er sprake is van een reële dreiging van onderbenutting van een aanzienlijk deel van de capaciteit van de betreffende rioolwaterzuiveringsinstallatie ("**rwzi**") als gevolg van het afhaken. Ten slotte mag er geen mogelijkheid bestaan, ook geen tijdelijke, om de vrijkomende capaciteit als gevolg van het afhaken op alternatieve wijze te benutten.

3.5. Deze voorwaarden komen overeen met de eisen die een particuliere exploitant van een zuiveringsinstallatie zou stellen alvorens in te stemmen met een verlaging of subsidiëring van de kosten voor de zuivering van het afvalwater van een onderneming. Een kritisch onderzoek en zorgvuldige documentatie van de analyse van deze voorwaarden is van belang om, indien nodig, aan te kunnen tonen dat de subsidieverlening noodzakelijk is om hogere kosten en inefficiënties in de benutting van de capaciteit en de daaruit volgende verhoging van het tarief voor de overige aangeslotenen, te voorkomen.

3.6. Nieuw ten opzichte van de werkwijze onder de Circulaire is de voorwaarde dat de subsidie niet hoger is dan het verschil tussen het normale tarief van de zuiveringsheffing per vervuilingseenheid (VE) en de variabele kosten per VE (de marginale kosten van de rwzi). Deze voorwaarde is essentieel voor de marktconformiteit van de subsidie, aangezien de heffing die de subsidieontvanger betaalt, wordt geacht te voldoen aan de voorwaarden die tevens acceptabel zouden zijn voor een particuliere naar winst strevende exploitant van een zuiveringsinstallatie.[6] Uit de verrichte MEO-toets blijkt dat in alle onderzochte gevallen aan deze voorwaarde werd voldaan. Om te garanderen dat ook in de toekomst aan deze voorwaarde wordt voldaan en de marktconforme totstandkoming van de hoogte van de subsidie te waarborgen, is

[6] Zie ook de Mededeling van de Commissie over het begrip staatssteun in de zin van artikel 107, eerste lid 1, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (2016/C 262/01)), par. 228.

deze voorwaarde expliciet opgenomen in artikel 6, eerste lid, sub b, van de Modelregeling.

3.7. Deze maximale hoogte kan worden bepaald aan de hand van het rekenformat dat in de bijlage bij deze handleiding is opgenomen. Dit format voorziet tevens in een correctie van de hoogte van de subsidie op basis van de kosten die de aanvrager zou moeten maken om het afvalwater zelf (voor) te zuiveren. Om te voorkomen dat de marktconformiteit van de subsidie kan worden betwist op basis van de kosten of de berekening van de marginale kosten, is het raadzaam de kosten of de berekening op basis van het format in de bijlage door een externe deskundige te laten valideren.

3.8. Naast deze voorwaarden met betrekking tot de maximale hoogte van de subsidie is het voor de marktconformiteit van de subsidieverlening van belang dat het waterschap kan aantonen dat het op dezelfde wijze als een particuliere marktdeelnemer heeft geprobeerd het subsidiebedrag zo beperkt mogelijk te houden. Ook dit is geen nieuw element, omdat ook bij subsidieverlening conform de Circulaire al door de waterschappen werd onderhandeld met het subsidie aanvragende bedrijf, met als doel om de hoogte van de subsidie te beperken tot het niveau waarop het bedrijf bereid is het afvalwater op de rwzi van het waterschap te lozen. Uit het onderzoek van de verleende subsidies dat in het kader van de MEO-toets heeft plaatsgevonden, is gebleken dat de subsidie in alle gevallen lager was dan de kostenbesparing die de onderneming zou kunnen realiseren bij het zelf (voor)zuiveren van het afvalwater. Dit kan worden verklaard door het feit dat ondernemingen bereid zijn het verschil te accepteren indien zij worden ontzorgd van de risico's die het zelf (voor)zuiveren met zich meebrengt. Om dit aspect zo goed mogelijk te kunnen inschatten, is artikel 5, derde lid, van de Modelregeling opgenomen. De in dit lid vervatte voorwaarde verplicht een aanvrager om een beschrijving te geven van (i) de omvang van de risico's van het zelf (voor)zuiveren voor de continuïteit van het productieproces en (ii) de maatregelen die nodig zijn om deze risico's (zoveel mogelijk) te beheersen.

3.9. Onder normale marktomstandigheden zou een (hypothetische) particuliere exploitant van een zuiveringsinstallatie dit aspect gebruiken om de hoogte van de subsidie hierop aan te passen.[7] De omvang van de aanpassing zal per geval verschillen en zal afhangen van de onderhandelingsposities van het waterschap en de onderneming. Voor de marktconformiteit van de hoogte van de subsidie is primair van belang dat kan worden aangetoond dat het waterschap hierover heeft onderhandeld zoals een particuliere marktdeelnemer in een vergelijkbare positie als het waterschap dat zou hebben gedaan.

[7] Zie ook stap 3 (bepalen van de bandbreedte voor de subsidie) in het stappenplan in paragraaf 5 van deze handleiding.

5007920001/35232117.6

4. Praktische werkwijze subsidieverlening conform Modelregeling

4.1. Deze paragraaf geeft de werkwijze ten aanzien van de subsidieverlening conform de Modelregeling stapsgewijs weer. Voor iedere stap in de hieronder weergegeven tabel zijn de voorwaarden en vereiste acties uiteengezet:

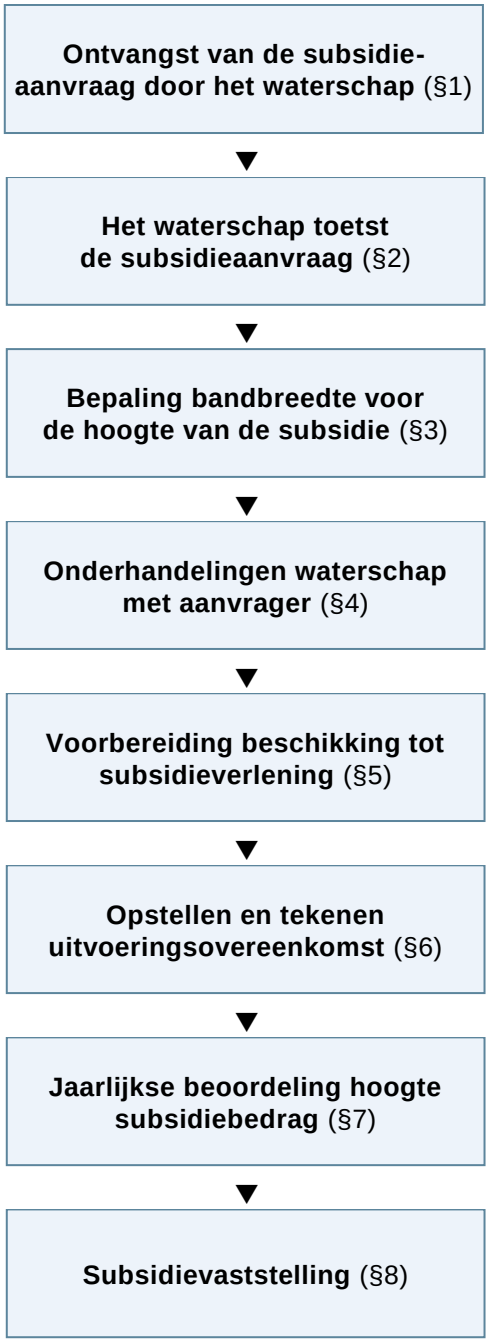

1. **Ontvangst van de subsidieaanvraag** door het waterschap.

2. **Het waterschap toetst de subsidieaanvraag:** het waterschap beoordeelt of aan de volgende vijf vereisten wordt voldaan:
   (i) **Omvang lozing**: een onderbouwing van het aantal VE dat door de aanvrager op de rioolwaterzuiveringsinstallatie wordt gebracht. Om in aanmerking te komen voor subsidie moet het aantal VE van de aanvrager minimaal 5% van de zuiveringscapaciteit van die installatie bedragen, dan wel minimaal 5.000 VE als de zuiveringscapaciteit van die installatie meer dan 100.000 VE bedraagt;
   (ii) **Onderbouwing lagere kosten bij zelf (voor)zuiveren**: de aanvraag bevat een onderbouwing van de kosten voor zelf (voor)zuiveren: ofwel een kostenraming door een onafhankelijke deskundige ofwel één of meer onvoorwaardelijke offertes van een marktleverancier of marktpartij.
   Deze onderbouwing moet inzichtelijk maken dat het zelf (voor)zuiveren van het afvalwater per VE voor de aanvrager financieel voordeliger is dan het tarief per VE van de zuiveringsheffing van het waterschap;
   (iii) **Onderbouwing financiële capaciteit**: De aanvraag bevat een onderbouwing dat de aanvrager financieel in staat is om de bedoelde (voor)zuivering van het afvalwater daadwerkelijk te realiseren;
   (iv) **Onderbouwing wettelijke vereisten**: de aanvraag bevat een onderbouwing dat de aanvrager in staat is om de bedoelde (voor)zuivering binnen de geldende wettelijke vereisten te realiseren;
   (v) **Geen alternatieve benutting zuiveringscapaciteit**: het waterschap onderzoekt of voor het afvalwater van de aanvrager voor het waterschap geen of tijdelijk geen vergelijkbare alternatieve benutting van de zuiveringscapaciteit van de rioolwaterzuiveringsinstallatie bestaat. De uitkomsten van dit onderzoek worden zorgvuldig gedocumenteerd en opgenomen in het dossier.

   Mogelijkheden:
   - ***Aanvraag voldoet aan de vijf vereisten****: volgende stap.*
   - ***Aanvraag onvolledig****: waterschap geeft overeenkomstig artikel 4:5 Awb lid 1 sub c de aanvrager de gelegenheid om de aanvraag aan te vullen binnen een bepaalde termijn*
   - ***Aanvraag onjuist****: waterschap wijst de aanvraag af overeenkomstig artikel 4:35 sub a. Awb indien de onjuiste gegevens anders tot een onjuiste beschikking zouden leiden;*

- ***Aan één of meer vereisten wordt niet voldaan****: waterschap bereidt afwijzende beschikking voor overeenkomstig artikel 4:35 lid 1 sub b Awb jo artikel 2, lid 2 van de Modelregeling.*

3. **Bepaling bandbreedte voor de hoogte van de subsidie**: wanneer het waterschap heeft vastgesteld dat de aanvrager in aanmerking komt voor subsidieverlening, bepaalt het waterschap de bandbreedte (minimum en maximum) voor een marktconforme subsidieverlening aan de hand van:

   a. een berekening van de maximale subsidie aan de hand van het door EBA opgestelde format;

      Het is raadzaam de berekende marginale kosten of het ingevulde format te laten valideren door een externe deskundige. Dit voorkomt dat de marktconformiteit van de subsidie kan worden betwist in verband met de berekening van de marginale kosten. Naar aanleiding van concrete subsidieaanvragen zal binnen het betreffende waterschap dus een afweging moeten plaatsvinden over de inschakeling van een externe deskundige (accountant of economisch bureau).

   b. een bepaling van de minimale hoogte van de subsidie die nodig is om het afhaken te voorkomen, aan de hand van een inschatting van de waarde voor de aanvrager van het feit dat hij wordt bevrijd van de bedrijfsrisico's die samenhangen met het zelf (voor)zuiveren van het afvalwater.

      Deze inschatting werd in de praktijk ook al gemaakt bij de subsidieverlening conform de voorwaarden van de Circulaire. Uit het MEO-onderzoek is immers gebleken dat de betaalde zuiveringsheffing na aftrek van de subsidie in alle onderzochte gevallen boven het niveau van de kosten van zelf (voor)zuiveren ligt. Dit geeft aan dat de ondernemingen bereid zijn te betalen voor het feit dat zij worden ontzorgd en het risico voor de afvalwaterzuivering bij de waterschappen komt te liggen.
      Om de marktconformiteit te waarborgen is het maken van de inschatting ten behoeve van de inzet van de onderhandelingen in deze handleiding als separate stap opgenomen. Een particuliere exploitant van een rwzi zou in de onderhandelingen met de onderneming eveneens de 'ontzorging' van de risico's verbandhoudend met de (voor)zuivering 'beprijzen'.
      Ten behoeve van een zo adequaat mogelijke inschatting is in artikel 5 lid 3 van de Modelregeling de verplichting voor de aanvrager opgenomen om in de aanvraag een beschrijving op te nemen van de omvang van de risico's van

5007920001/35232117.6

het zelf (voor)zuiveren voor de continuïteit van het productieproces en de maatregelen die nodig zijn om deze risico's te beheersen.

4. **Onderhandelingen waterschap met aanvrager:** op basis van de bepaalde bandbreedte voor de minimum en maximum hoogte van de marktconforme subsidie doet het waterschap een voorstel aan de aanvrager voor:
   (i) de subsidie per VE;
   (ii) het minimum- en maximumaantal VE die aanvrager jaarlijks op de rwzi aanvoert.

   Het is van belang de documentatie waaruit het verloop van de onderhandelingen blijkt op te nemen in het subsidiedossier (zie ook par. 5.8 hierna).

   Mogelijkheden:
   - ***Aanvrager gaat akkoord met voorstel subsidieverlening**: volgende stap.*
   - ***Aanvrager doet tegenvoorstel**: onderhandelingen binnen de marge voor een marktconforme subsidie. Waterschap beoordeelt tegenvoorstel en doet evt. een definitief voorstel.*
   - ***Aanvrager gaat niet akkoord** met definitief voorstel waterschap binnen de marge voor een marktconforme subsidie. Het waterschap geeft aan dat subsidieverlening niet mogelijk is en bereidt bij geen overeenstemming een afwijzende beschikking voor.*

5. **Voorbereiding beschikking** tot subsidieverlening overeenkomstig artikel 4:29 Awb e.v.

6. **Opstellen en tekenen uitvoeringsovereenkomst**

   Mogelijkheden:
   - ***Aanvrager tekent uitvoeringsovereenkomst.***
   - ***Aanvrager weigert uitvoeringsovereenkomst te tekenen**, die ten minste voldoet aan de vereisten van artikel 9 van de regeling: waterschap schort uitvoering beschikking tot subsidieverlening op.*

5007920001/35232117.6

7. **Jaarlijkse beoordeling hoogte subsidiebedrag**: de jaarlijkse subsidie per VE moet voldoen aan de voorwaarden van artikel 6 lid 1 van de Modelregeling.

   Het is voor de bepaling van de hoogte van de jaarlijkse subsidie in het bijzonder van belang dat de marginale kosten van de rwzi waar nodig opnieuw worden berekend. Indien er bijvoorbeeld sprake is van grote fluctuaties in de energiekosten kan dit een aanpassing van het subsidiebedrag noodzakelijk maken om te waarborgen dat de te betalen zuiveringsheffing de marginale kosten van de rwzi blijft dekken. Daarnaast kunnen dergelijke fluctuaties in energiekosten ook van invloed zijn op de kosten van het zelf (voor)zuiveren.
   Het is aannemelijk dat de op basis van stap 3.b. onderhandelde waarde in verband met kostenbesparingen, het voorkomen van inkomstendervingen en de ontzorging van de risico's van zelf (voor)zuiveren, jaarlijks gelijk blijft.

8. **Subsidievaststelling** conform de voorwaarden bepaald in de uitvoeringsovereenkomst.

5. Vraag en antwoord anti-afhaakregeling

5.1. Waarom is de anti-afhaakregeling tot 2023 aangemerkt als een staatssteunmaatregel die door de Commissie is goedgekeurd?

5.1.1. In het verleden is geen marktconformiteitsonderzoek uitgevoerd, omdat de eerste beoordeling door de Commissie[8] was gebaseerd op het uitgangspunt dat een korting op een belastingmaatregel, zoals de zuiveringsheffing, per definitie staatssteun vormt. Het standpunt van de Commissie was dat bij de uitoefening van overheidsprerogatieven, zoals het toekennen van een belastingverlaging of -vrijstelling, het handelen van het overheidsorgaan niet kan worden vergeleken met het handelen van een marktdeelnemer. De consequentie van dit standpunt was dat er geen ruimte was om de marktconformiteit van een belastingverlaging te onderzoeken (het MEO-beginsel werd niet van toepassing geacht).

5.1.2. In de latere rechtspraak heeft het Hof van Justitie van de Europese Unie ("**HvJEU**") bevestigd[9] dat het MEO-beginsel onder voorwaarden ook kan worden toegepast op de uitoefening van overheidsprerogatieven. Aan de toepassing van de bevoegdheid tot het toekennen van een korting of vrijstelling van een belasting of het verlenen

[8] Besluit C(2002)1797fin van 17 juli 2002, betreffende steunmaatregel SA.13787 (N157/2002) – Nederland Vrijstelling verontreinigingsheffing.

[9] Zie het arrest van 5 juni 2012 in zaak C-124/10 P (*Commissie/Électricité de France*), ECLI:EU:C:2012:318.

5007920001/35232117.6

van een subsidie met hetzelfde effect kan immers een marktconforme rationale ten grondslag liggen, die overeenkomt met de wijze waarop een (hypothetische) marktdeelnemer in dezelfde situatie zou hebben gehandeld. Essentiële voorwaarde daarbij is dat kan worden bewezen dat aan het besluit tot de verlening van de belastingverlaging of de subsidie dezelfde onderzoeken en berekeningen ten grondslag liggen als een marktdeelnemer zou hebben gemaakt.

5.2. Waarom heeft de Commissie geen besluit genomen waarin zij bevestigt dat de Modelregeling niet resulteert in staatssteun?

5.2.1. Het marktconform handelen dient op basis van een *self assessment* (MEO-toets) te worden aangetoond. Aangezien de staatssteunregels niet van toepassing zijn op marktconform handelen, is een Commissiebesluit waarin dit wordt bevestigd in beginsel niet gebruikelijk. Indien de Commissie geen redenen heeft om de resultaten van de MEO-toets in twijfel te trekken, zal zij uit zichzelf geen diepgaand onderzoek instellen en is zij ten algemene zeer terughoudend in het nemen van een dergelijk besluit. Bij ontvangst van een eventuele staatssteunklacht zou de Commissie in de toekomst echter wel gedwongen kunnen worden een nader onderzoek in te stellen en de bevindingen formeel vast te leggen in een besluit op de klacht.[10]

5.3. Waarom bevat de Modelregeling geen rapportage- en transparantieverplichtingen?

5.3.1. De rapportage- en transparantieverplichtingen die door de Circulaire werden voorgeschreven, zijn gebaseerd op de staatssteunregels. Omdat de Modelregeling geen staatssteunmaatregel is, gelden deze verplichtingen niet. Dit neemt niet weg dat het wel van belang is om subsidieverstrekking onder de Modelregeling zorgvuldig te documenteren. Het bijhouden van een zorgvuldig dossier dat voldoet aan de eisen hierna uiteengezet onder randnummer 5.8 is van belang om, indien nodig, de marktconformiteit van de subsidieverlening te kunnen onderbouwen.

5.3.2. Daarnaast rust op het waterschap, onverminderd de Modelregeling, wel de verplichting om eens in de vijf jaar een verslag te publiceren over de subsidieverstrekking overeenkomstig de Waterschapswet (over de doeltreffendheid en de effecten van de subsidie in de praktijk).[11]

[10] Het besluit dat de Deense staffelheffing niet resulteert in staatssteun (zie voetnoot 3) heeft de Commissie eveneens naar aanleiding van een klacht genomen.

[11] Artikel 4:24 Awb

5.4. Waarom gaat de Modelregeling uit van een looptijd van de subsidiebesluiten en de uitvoeringsovereenkomsten van 5 jaar, terwijl dit onder de anti-afhaakregeling 10 jaar was?

5.4.1. De looptijd van subsidiebesluiten en uitvoeringsovereenkomsten onder de anti-afhaakregeling was gebaseerd op de duur waarvoor de Commissie de Circulaire als steunmaatregel heeft goedgekeurd. De goedkeuringsbeschikking die op 31 december 2023 afloopt, had conform het toepasselijke staatssteunrechtelijke kader een looptijd van tien jaar. De looptijd van subsidiebesluiten en bijbehorende uitvoeringsovereenkomsten die onder Modelregeling tot stand komen, is niet afhankelijk van de staatssteunregels, maar volgt uit de marktconforme voorwaarden. Hierbij is bepalend welke looptijd voor een marktdeelnemer in een vergelijkbare positie als het waterschap acceptabel zou zijn. Er is voor gekozen om de looptijd in beginsel op maximaal vijf jaar te stellen in verband met de vereiste onderbouwing van de marktconformiteit. Hierbij dient ook rekening te worden gehouden met toekomstige onzekerheden en de mate waarin een realistische inschatting kan worden gemaakt van de kosten over een langere termijn. Een langere looptijd kan in een concreet geval gerechtvaardigd zijn, bijvoorbeeld indien een investering wordt gedaan en kan worden onderbouwd en dat daarvoor een langere afschrijvingstermijn wordt gehanteerd.

5.5. Waarom bevat de Modelregeling niet langer een maximum voor de hoogte van de anti-afhaaksubsidie (d.w.z. de voorwaarde dat de subsidie per VE ten hoogste 50% van het heffingstarief per VE bedraagt)?

5.5.1. De maximumhoogte tot 50% van de kosten van de zuiveringsheffing is losgelaten, omdat het MEO-beginsel geen vast maximumpercentage dicteert, maar juist is gebaseerd op de beoordeling van de marktconformiteit in het concrete geval. De voorwaarde ten aanzien van de hoogte van de heffing die in ieder geval moet worden betaald, sluit beter aan bij de beoordeling die een particuliere marktdeelnemer zou maken bij het toekennen van een verlaging van het tarief. Essentieel daarbij is dat het waterschap met het bedrijf onderhandelt over de hoogte van de subsidie, zoals ook een particuliere marktdeelnemer dat zou doen om een zo hoog mogelijk tarief te ontvangen.

5.6. Hoe sterk staat een waterschap als de marktconformiteit van een anti-afhaaksubsidie wordt betwist en wordt gesteld dat sprake is van onrechtmatige staatssteun?

5.6.1. Het waterschap kan een gedegen onderbouwing geven van de marktconformiteit van de subsidie op basis van het dossier inzake de specifieke subsidieverlening conform de Modelregeling (zie par. 5.8 hierna) en het uitgebreide dossier dat door de Unie

van Waterschappen ten aanzien van de totstandkoming en onderbouwing van de Modelregeling is aangeleverd. In het bijzonder het dossierstuk **[**'MEO test anti opt out scheme water authorities', Economisch Bureau Amsterdam, d.d. 30 januari 2023**]** vormt een belangrijk bewijs van de marktconformiteit.

5.6.2. Bovendien rust in een juridische procedure de bewijslast dat sprake is van onrechtmatige staatssteun op de partij die zich op dat standpunt stelt. Gelet op het beschikbare bewijs voor de marktconformiteit op basis van de hiervoor genoemde dossiers, rust op een dergelijke partij een zeer zware bewijslast.

5.7. Hoe verhoudt de subsidieregeling zich tot het 'de vervuiler betaalt'-beginsel?

5.7.1. Het beginsel dat de vervuiler betaalt, is neergelegd in artikel 9 van de Kaderrichtlijn water (richtlijn 2000/60/EG). Deze bepaling bevat de verplichting om de kosten voor onder andere de zuivering van afvalwater terug te winnen van de gebruikers. Dit beginsel vormt de grondslag voor de zuiveringsheffing waarmee de waterschappen de zuiveringstaak financieren. De zuiveringsheffing is immers gebaseerd op de hoeveelheid VE die jaarlijks op de rwzi van de waterschappen worden geloosd. Het heffingstarief per VE verschilt per waterschap.

5.7.2. Voor grote lozers wordt het heffingstarief per VE bepaald op basis van een analyse van het afvalwater. In sommige gevallen is het voor grote lozers goedkoper om het afvalwater zelf (voor) te zuiveren in plaats van de zuivering geheel aan het waterschap over te laten en de daarvoor verschuldigde heffing te betalen. Deze grote lozers zouden dan kunnen 'afhaken' door het afvalwater zelf (voor) te zuiveren. Dit kan tot gevolg hebben dat een aanzienlijk deel van de capaciteit van de rwzi van het waterschap onbenut blijft, terwijl de kosten daarvan door de resterende gebruikers (inclusief huishoudens) moeten worden opgebracht. Daarnaast heeft het afhaken tot gevolg dat het industriële afvalwater van grote lozers niet meer kan worden ingezet voor de verschillende hernieuwbare projecten van de waterschappen, zoals bijvoorbeeld de terugwinning van hernieuwbare grondstoffen of de productie van hernieuwbare energie.

5.7.3. Deze negatieve effecten kunnen worden voorkomen door de kosten van de heffing te verlagen tot maximaal het niveau van de kosten die de grote lozer zou maken indien hij het afvalwater zelf zou (voor)zuiveren. Deze verlaging doet derhalve geen afbreuk aan het beginsel van de vervuiler betaalt, maar beoogt juist te voorkomen dat van de zuiveringsheffing een negatieve prikkel zou uitgaan die nadelig zou zijn voor belangrijke hernieuwbare projecten en de hoogte van de heffing voor andere gebruikers.

5.8. Welke informatie dient het subsidiedossier van de waterschappen te bevatten?

5.8.1. Het waterschap dient intern goed te beleggen dat er een compleet dossier ten aanzien van de subsidieverstrekking wordt bijgehouden. Voor de onderbouwing van de marktconformiteit van de verstrekking van een anti-afhaaksubsidie is het van belang in ieder geval de volgende informatie op te nemen in het dossier en dit dossier zorgvuldig bij te houden:

(i) De complete subsidieaanvraag, in het bijzonder de onderbouwing door de aanvrager van (1) de omvang van de lozing, (2) de onderbouwing van de kosten van zelf (voor)zuiveren, (3) de onderbouwing van de financiële capaciteit tot het doen van de investering in een eigen (voor)zuiveringsinstallatie en (4) de onderbouwing van de capaciteit tot zelf (voor)zuiveren conform de wettelijke vereisten.

(ii) De onderbouwing van het waterschap dat geen of tijdelijk geen vergelijkbare alternatieven voor de capaciteit voorhanden zijn;

(iii) Berekening van de marginale kosten van de rwzi van het waterschap aan de hand van het door EBA opgestelde format;

(iv) De validatie van de marginale kosten of het ingevulde format door een externe deskundige (accountant);

(v) De gemaakte inschatting van de waarde voor de aanvrager van het feit dat hij wordt bevrijd van de bedrijfsrisico's die samenhangen met de exploitatie van zijn eigen afvalwaterzuiveringsinstallatie;

(vi) Documentatie ten aanzien van het verloop van de onderhandelingen door het waterschap met de aanvrager;

(vii) De beschikking tot subsidieverlening en de uitvoeringsovereenkomst;

(viii) De bevoorschotting;

(ix) De jaarlijkse financiële verantwoording;

(x) De subsidievaststelling.

5.9. Hoe lang moeten individuele subsidiedossiers worden bewaard?

5.9.1. Het is raadzaam de individuele subsidiedossiers ten minste tien jaar te bewaren, te rekenen vanaf het moment van subsidieverlening. Afstemming met de verantwoordelijke afdeling voor de archivering binnen het waterschap is hierbij essentieel.

5.9.2. Het bewaren van de subsidiedossiers is van belang omdat de Commissie tot tien jaar na de verlening de terugvordering van de subsidie kan gelasten indien zij op basis van een onderzoek tot de conclusie komt dat sprake is van onrechtmatige

5007920001/35232117.6

staatssteun. Het bewaren van het dossier stelt het waterschap in staat mede aan de hand van het individuele dossier de marktconformiteit van de subsidie aan te tonen. Dit kan nodig zijn indien de Commissie naar aanleiding van een staatssteunklacht zou worden gedwongen een onderzoek te starten naar de marktconformiteit van de anti-afhaaksubsidie(s).

5.10. Kan een waterschap nog afwijken van de Modelregeling?

5.10.1. Een waterschap kan bij het formuleren van de eigen subsidieregeling aanvullende voorwaarden opnemen voor het toekennen van een subsidie.

5.10.2. Een afwijking van de concrete subsidieregeling van het waterschap moet uit oogpunt van het gelijkheidsbeginsel zorgvuldig worden onderzocht. In de eerste plaats moet worden beoordeeld of een afwijking niet resulteert in een ongelijke behandeling van aanvragers. Daarnaast moet zorgvuldig worden onderzocht of er een juridische basis is voor subsidieverlening onder afwijkende voorwaarden. Uitgangspunt is dat aanvragen conform de voorwaarden zoals uiteengezet in de subsidieregeling moeten worden beoordeeld. De subsidieregeling geeft immers aan op welke wijze het waterschapsbestuur invulling geeft aan de bevoegdheid tot subsidieverlening.

5.10.3. Indien de subsidieregeling van het waterschap expliciet voorziet in de mogelijkheid tot subsidieverlening onder afwijkende voorwaarden, moet zorgvuldig worden nagegaan of de subsidie in overeenstemming is met de staatssteunregels. Het waterschap kan zich bij afwijking niet zonder meer beroepen op het MEO-rapport uit het marktconformiteitsdossier van de Unie van Waterschappen. Het is daarom van belang dat de marktconformiteit van de specifieke subsidie en de voorgenomen afspraken extern op marktconformiteit worden getoetst door een onafhankelijke deskundige, alvorens subsidie wordt verleend.

5.10.4. Beleidsmatig hecht de Unie van Waterschappen veel belang aan een uniforme toepassing van de subsidiebevoegdheid op grond van artikel 122d vijfde lid van de Waterschapswet. Afwijkingen, anders dan de mogelijkheden opgenomen in de Modelregeling, acht de Unie van Waterschappen, mede gelet op de staatssteunrechtelijke risico's, onwenselijk.

5.11. Wat wordt verstaan vaste kosten, wat onder variabele kosten en wat onder marginale kosten?

5.11.1. Vaste kosten zijn kosten die niet stijgen of dalen als er meer of minder VE worden aangeboden bij de rwzi. Variabele kosten stijgen of dalen juist evenredig met het aantal VE. Marginale kosten zijn de variabele kosten per VE.

5.12. Mag je overhead toerekenen? Zo ja, hoe?

5.12.1. Overhead dient toegerekend te worden. Over het algemeen zijn overheadkosten vast.

5.13. Hoe moet worden omgegaan met fluctuaties in de kosten van de rwzi?

5.13.1. Wanneer er afspraken worden gemaakt over meerjarige kortingen en er tevens sprake is van kosten die (sterk) fluctueren van jaar tot jaar, is het aanbevelenswaardig om conservatief te zijn bij het opvoeren van kosten. Dat wil zeggen dat het de voorkeur verdient om bij fluctuerende kosten, uit te gaan van het hogere kostenniveau.

5.14. Hoe moet worden omgegaan met hoge verwachte kosten i.v.m. renovatie?

5.14.1. Verwachte kosten die niet gerealiseerd zijn, kunnen in beginsel niet worden opgevoerd. Er bestaat immers het risico dat die kosten toch niet, of pas later worden gemaakt. Het heeft de voorkeur om bij hoge verwachte kosten, afspraken te maken over toekomstige aanpassingen van de korting wanneer die kosten worden gerealiseerd. Wanneer er volledige zekerheid bestaat over de verwachte kosten en wanneer die gerealiseerd worden, kunnen deze wel opgevoerd worden.

Bijlage: EBA format handleiding MEO-toets RWZI